STIRPIVM

ADVERSARIA

LONDON 1570

J.S.

3837/2

L

971 —— Pena (P.) and Mathiae de Lobel—
tirpium Adversaria novo, per facilis Vesti-
atio suculentaquæ accesia ad Priscorum,
resertim Dioscorides ; *numerous wood engrav-
ngs*, folio, half morocco neat, *Lond.*, 1570-71
18s

S.T.C 19595

21.g.4406

J.S.

J.S.

4906

STIRPIVM ADVERSARIA NOVA,

perfacilis veſtigatio, luculentaque acceſsio ad Priſcorum, preſertim DIOSCORIDIS & Recentiorum, Materiam Medicam.

QVIBVS PROPEDIEM ACCEDET ALTERA PARS.

Qua

Coniectaneorum de Plantis appendix,
De ſuccis medicatis et Metallicis ſectio,
Antiquæ & nouatæ Medicinę lectiorum remediorũ
theſaurus opulentiſsimus,
De ſuccedaneis libellus
continentur.

Authoribus Petro Pena. & Mathia de Lobel, Medicis.

J.S.

ELIZABETHÆ SERENISSIMÆ
Anglorum Reginæ.

VEteris nobilitatis tuę decora, luciſq; futuræ eximia indoles, Princeps clementiſſima, cùm te à teneris Reginā potētiſſimā atq; feliciſſimā tacitis Prouidentię auſpicijs primùm deſignaſſent, deinde inauguraſſent: tum linguarū, diuinę & humanæ Sapiētiæ ſplēdor, vbi tandē in te totus effulſit, te virtutū omniū hæredē, vel potius heram admirabilē, extulit. Complures namq; fœminas Natura, Fortuna, formáve ad regiū decus olim euexerūt; ſed earū plurimæ, quæ tantā nequiuiſſēt concoquere fœlicitatē, vt canit Pindarus, ſeipſas rerūq; ſummā peſſumdarūt: beatiores verò nōnullæ in otio marcido & pace, nec ita diu, vulgatis Imperiis defunctæ ſunt. Verùm, quis paterfamilias rei domeſticæ, quis Nauarchus naui ſuę, etiā terra marive pacatis, æquius aut prudētius moderatur, quàm tu deploratiſſimis tēporibus, multos iam annos, nō modò multarū Ciuitatū, ſed etiam regnorū, & gentis ſociæ animos cōpoſuiſti? Ciuilem prudentiam, perhumanā affabilitatē, ſummā æquitatē, quotuſquiſq; etiam in viris ipſis, nedū in fœminis, non deſiderat? at eæ dotes ſunt tibi veluti domi vernæ, aut potius cæleſtis in te bonitatis ſoboles. Quid enim aliud ſpiret aut agat mens auguſta, pura manus, metus contemptor animus, malignæ ſortis euerſor, melioris autor, tolerantia victor, Deo hominibuſque charus, in cunctos etiam ignotos & hoſtes beneficus, ſerò ſeuerus? tu perpetuò pacis alumna tuis, aliis autor & pronuba fuiſti, etſi terra marique copijs potens & formidabilis. Quin æmulatione priſcæ Patrū hoſpitalitatis, miſerta trāſmarinas clades funeſtiſſimas, extorres ac omniū rerū, præterquàm boni animi & pudoris, egenos, quoſlibet pauperes, nobiles, ignobiles & ignotos, quos quidem non ſua, ſed temporum prauitas, aris, focis, & fortunis euertiſſet, tua ora, quaſi ſacra ara, exceptos, opibus refouiſti, ſpe erexiſti. Nimirùm humanæ ſortis & ancipitis Martis

gnara, viciſſitudines rerum periclitata fueras: imò ſic facere iuſſa fueras à Ioua Opt. Maximo, qui peregrinos humanè habendos, nec ſecus atq; indigenas diligẽdos & fouẽdos, Abrahamidæ genti præceperat, quia ipſa in Ægypto peregrina fuiſſet. Ac quãuis hanc Heroicã propenſionẽ & bonitatẽ, quæ nos ſimiliores & gratiores Deo efficit, quàm vlla alia virtus, aut peritia, potius exoptare diſcet, quàm æquare queat poſteritas: tamen interfuit Mundanæ Reipublicæ eam noſſe: & alioqui tacita noſtra tantorum meritorũ veneratio, & virtutũ admiratio, nunquam factura ſatis noſtro ſollicito officio & deſiderio videbatur, niſi extitiſſet quodpiam monumẽtum, quod nos ingrati animi ſuſpicioni extimeret, & tam luculentum beneficiũ memori æuo repræſentaret. Sed cùm tua fœlicitas, noſtra autẽ tenuitas, nos, etiamq; vulgatas quaſlibet opes & laudes huit gratiæ recolendæ aut reponẽdæ impares effeciſſet; præ manibus tamẽ eiuſmodi volumẽ Stirpiũ nobis eſſet, quale & quàm opulentũ nulluſdũ recẽtiorũ edidit: id Maieſtati tuæ offerri ſanequàm æquum fuit, cõmune pignus noſtræ omnium penitus, & perpetuò obligatæ voluntatis, futurũ. Quodq; aliàs ni tibi priuatim nũcupaſſemus, ſpretæ gratię, fortè & plagii notã nobis inuſſiſſet. Etenim harũ plantarũ, quædã indigenæ, plurimæ autẽ inquilinæ tuæ Angliæ factæ, omnes demùm tui mancipii iamdudũ, ſunt. Quas enim ſiccatas veluti cadauera, earumque ſemina, rariſſima & ferè innumera, ceu animas, diuturnis peregrinationibus, & multo ſumptu è toto penè & ab vſq; extremo orbe cõquiſita, in hanc vrbem, quaſi alterum orbem viſuras, nondum Martis furia ſecundò Gallias vaſtante, tranſuehi curaſſemus, eaſdem rediuiuas, fœliciterq; enatas quàmplurimas hîc habuimus: Earũ itaq; virentium vel euulſarũ videndi copiam nos, amicorumq; horti, primùm fecimus Guillielmo Turnero claræ memoriæ Medico, & herbariæ Anglicè ſcriptori: poſteà D. Roberto Huick & Richardo Maſtero, tuæ Maieſtatis Philoſobis Medicis illuſtribus, ac D. Thomæ Franciſco, raro rei Medicę ornamento, alijſque ampliſſimi collegij Doctoribus celebrioribus, Caio Britanno, Richardo Caldwello, Iohanni

hanni

hanni Symingo, Eduardo Aſtlowe, Simoni Ludfordio, Richardo Smithio, magnæque ſpei & peritiæ in hac parte D. Thomæ Pennio: Demum exercitatiſſimis D. Hectori Nonio, & Loppeo, Luſitanis, ac D. Iulio Borgarutio Italo; alijſq; non paucis literatis nobilibus, ac præclaris viris Anglis & Fräcigenis. Mirum enim quanta feracitate plantarũ ſit, quam moderata ſoli & cœli temperie faueat plantis peregrinis hæc inſula: vbi cùm poſſim alibi, tũ induſtria & hortis fidiſſimorum peritiſſimorum & laudatiſſimorũ Myropolarum Londinenſium Hugonis Morgani initiò, poſteà Iohannis Rychei, etiamque Thomæ Graii & Thomæ Colſ, ſata ſemina exotica, maxima ex parte in plantas lætiſſimas eruperunt. Ergo Herbaria hæc familia quæ in tuo regno, regiaq; ciuitate adoleuit, eque viuis naturæ typis ſolerti manu, partim iconib. expreſſa, tota autem formis non inuenuſtis excuſa fuit, ſeſe iamdiu tibi debuit: debemuſque nos ipſos quantuli ſumus tuæ Angliæ, vbi dum peregrinando mederemur, & medendo peregrinaremur, quamplurima ſimplicia, fide ferè & expectatione rariora nacti fuimus: & gentis humaniſſimæ, lteratæ, generoſæ, ſed præſertim aureæ, & eruditæ nobilitatis tuæ, non vulgarem amicitiam & munificentiam experti ſumus. Proinde nõ veremur quin regio tuo cãdori hæ medicæ Philoſophiæ hiſtoriæ gratæ ſint futuræ: vt quas ſibi naſci, penes ſe haberi, & foueri Imperatorũ & Regum ſummi ſibi æquè honorificum ac vtile ſemper duxerint. Egregijs quippe eorum animis inſita ζώπυρα immortalitatiſve perpetuandæ fomenta, horum laude perennia fiunt, quorum item vſu non magis vita humana, vel poteſt vel carere vult, quàm igne aut aqua. Cæſaros quippe famelici aut ſitibundi, imperia & mundos, tritico & vino, ſi egeant, commutabunt: Phtoe autem arefacto ægroto, pulchrior & potior ſit herbula Ros Solis vocata, in tua Anglia frequentiſſima, ipſo Sole. Et Chironio Thelephióve vlcere ſauciato, ſordebunt vel montes aurei, præ Sophia vel Nicotiana herbis. Solani ope deceperunt & ceperũt Regem exercitumq; Nortuuegorum Scoti. Dicat Palæſtina & Africa ipſeq; Magnus Sultanus

quid Eduardo Regi inclyto atauo tuo, Chriſtiani velleris ad Oriẽtem Argonautarum vni, iamiam ex venenato vulnere moribundo, animum retinuit, remque reſtituit. Quod ſi hæc noſtra tenuiũ homuntionũ properata & penè abortiua opella, potius veritati & vtilitati, quàm dignitati rerum conſuluit, ac ne ſiquidem maieſtati tuæ ſoluẽdo fuit; nihil maius iam ſuppetit, quàm altera huius operis pars edenda, quæ Naturæ medicatricis vniuerſam fermè explicat opulentiam. Eam tuæ item clientelæ ſimul ac addixerimus, pleno voto nos defunctos gaudebimus. Qui enim quàm potuit maxima dedit, abundè gratus fuit. Gratia autem æterna Dei te tuumque ſolium intaminatis augeat honoribus, & ſuæ ſanctæ conſecret immortalitati.

ANTIQVISSIMÆ SIMVL ET NOBILISSIMÆ NITIOBRIGVM ACADEMIÆ REGIIS *PROFESSORIBVS*, COETERISQVE Benementis præceptoribus Monſpelliacis,

OPERIS ARGVMENTVM & Emolumentum.

ETSI quædam fatalis Orci filia feritas, diris extremæ deformitatis exemplis iamdudum iſthic graſſata, tantam ſtragem mortalium, imò & virtutum vaſtitatem fecerit, vt non tantùm vrbes & Academias ferè vbique Galliarum ſtudioſis hominibus, ſed etiam ſtudioſos ipſos officioſa, grataque humanitate exhauſerit: tamen iſtius vrbis, gentis & ſoli amœniſſimi, veſtrique & commilitonum amoris, & collata in nos beneficentiæ ſuauiſſima recordatio, tantum & tamdiu apud nos viguit, dum non modò nõ ingratos eſſe ſiuiſſet, ſed etiam feciſſet audaces. Quippe varijs & celebribus in Academiis & regionibus Europæ multũ & diu verſatos nos, tum præceptoribus Medicis & Philoſophis eruditiſſimis vſos, veſtra tandem Schola exceptos, ea nos accuratione & exercitatione deintegrò excoluit, vt minimè operæ poſitæ poſteà vnquam pœnituerit. Cumque inter ſtudiorum oblectamenta, herbariam cognitionem veluti condimenta quædam lautiora ieiunioris aut aſperioris Medicæ Phyſicæ haberemus, eoque nihil ferè herbarum in Italia, Germaniis, & reliquis Galliis, aut finitimis regionibus, vel inſpectione vel ſciſcitatione inexploratum reliquiſſemus: tamen poſteaquàm pari vel maiore ſedulitate Norbonam tum Mediterraneam & montanam, tum Maritimã varijs item ruſticationibus luſtraſſemus, multas deeſſe cæteris regionibus, quæ huic abũdè familiares eſſent, nec paucas ſupereſſe cognoſcendas iis doctiſſimis veſtigatoribus, qui multas nos docuiſſent, comperimus. Enimuerò ſi delitias & diuitias plantarum, quæ Norbonenſi agro cis tranſque Rhodanum Lyguribus & Pyreneis alpinis, vtrinq; maritimis cõtermino, virent, cum pleriſq; Septentrionis, vel ipſis Italiæ tractibus, quis conferat haſce ſaltus & paſcua, lumas aut deſita loca putet: Norbonenſes autem præfecturas, amœnitate & varietate feraci Elyſea vireta dicat: illis quidem ſparſim multa & rara, ſed hic tum eadem, tum longè plurima &

lætiora

lætiora etiam in montis & conuallis ambitu puſillo, quaſi vno Europæi Orbis compendio, occurrunt. Tanta inibi agri ætheriſque conſenſio & auræ blanditiæ eas fouent, vt montes Meridianas ab æſtu, conualles autem Septentrionales alſioſas à frigore, vindicẽt: vt nec iam aliò cupiat Apollo ſuam ſacro ſanctam Muſarum Aſclepiadarum Aganippen, aut montem illum Pelion olim celeberrimum, quàm Montem Pelium, tranſlatam. Quare qui iam tum multa lectione, rerum exercitatione & veſtra indagine, haſce plantas diligenter conuaſaſſemus, præſertim quas nondum in literas miſſas rebamur, veriti communem biennio pòſt ſequutam naufragam tempeſtatem, atque auidi noſcendi, nũ plures noſtratibus & rariores alerent Aquiloniæ plagæ, quæ minus videntur notæ fuiſſe antiquis Botanicis, huc in portum tranquillitatis, eaſdẽ noſque vnà commodùm ſubduximus: vbi rurſum iſto quadriennio tam multas conſequuti ſumus, partim hîc oriundas, partim ſatas, etiamque ex vtriſque Indiis & Africis inuectas, vt earum numerus penè altero tanto, vel Theophraſti, Dioſc. & Plinii, vel Mathioli & Dodonæi, qui vt poſtremi omnium hanc familiam ditarunt, ita primã laudem meriti ſunt, copias ſuperarint. Ea igitur mundi ſenecta cùm in Philoſophiæ ſinu veſtrum omnium interitum, imò & bonarum artium πανολετρίαν penè eluxiſſemus, quò iacturam tam excellentium mercium, & diſpendia temporum lucrifaceremus, lubuit quantùm vſpiam habuiſſemus & meminiſſe potuiſſemus vulgatiorum & rariorum herbarum deintegro recenſere, eaſque inſtitorum more, quaſi in paginis dati & accepti ſuis popularibus exaduerſo aggregare: quod genus commentarii Cicero ADVERSARIA vocat, quia tumultuariè & è re nata eò recens acceptæ debiti portiones potius congerãtur quàm digerantur, ex quibus poſtea codices abſoluti conſiunt.

NOMInis occaſio.

Quo quidem nomine, neutiquam nouandi, aut cuiquam aduerſandi, ſed potius modeſtiæ cauſa & calumniæ eludendæ, vobis hæc muneri mittere maluimus, aut potius veſtratia remittere & remetiri beneficia καὶ λώϊον, vt ferunt Charitum leges, quàm abſolutum opus profiteri: vnde futurum ſperamus, ſiquidem vobis vacat (debet autem vacare & placere) vt iſta aduerſaria, ſiue opum non modò Norbonenſium, ſed vtriuſque orbis congeries, in codices nitidos veſtris perſpicacioribus iudiciis redigantur, nec parum gratiæ à veſtra dignitate conſequantur.

Inſtitutum.

¶ Cæterùm, ne huius naturæ partis, quam πολυχόυν iure Theophraſtus vocat, immenſitas, Tyronibus metum vel laborem nimium afferret, néve neſcio quis Caprimulgus, inſtitutum, res, aut ordinem, potius quàm flores aut fructus in hoc opere carpat, monendus eſt benignus lector, nos ſummo ſtudio habuiſſe, vt quàmplurima pauciſſimis commodiſſimè diceremus. Proinde adverſariorum *voce nouas veteribus additas plantas, & nouum ordinem quadantenus innuimus.*

Ordo vniuerſalis.

Qui ordo vtique ſibi ſimilis & vnus progreditur, ducitque à ſenſui propinquiorib. & magis familiarib. ad ignotiora & compoſitiora, modumque ſiue progreſſum ſimilitudinis ſequitur & familiaritatis, quò & vniuerſim & particulatim, quantũ licuit per rerũ varietatẽ, & vaſtitatẽ, ſibi reſpõderet. Sic enim ordine, quo nihil pulchrius in cœlo, aut in Sapientis animo, quæ longè lateq; diſparata ſunt, vnũ quaſi fiunt, magno verborum, memoriæ, & cognitionis compendio, vt Ariſtoteli & Theophraſto placet. Verùm, ſi idem quod, illis nobis hîc contingat, nempè vt quam inſtituiſſent methodum, non potuerint vſquaque ſequi, operis inſcriptio, & turbulẽti huius æui quo hæc apparabamus, fluctuatio, nos excuſatos habeat, apud eum ſanè, qui nouit tantò plus habere perplexitatis tantum negotium, quantò veniæ minus.

Iconum emodulatæ proportiones.

Quamuis dum reliquarum ſtirpium, quæ hic non habentur, quaſque plurimas per ſuperiorem calamitatem huc ex Galliis accerſere non licuit, Icones εἰς τὸ κάλλος arguta manu & emodulata ad plantarum ipſarum magnitudines & effigiaturas proportione (quam alii picturæ ſolœciſmis crebrò deformant, dum arbores & frutices æquè magnas ac herbulas pingunt) delineantur & exſculpuntur, datur opera in noſtra appendice & Synopſi, ne quemquam huius lectionis pœniteat: Quin eum pudeat potius pœnituiſſe, nec vidiſſe domi & vno intuitu, ſibi nuſquam viſa aut lecta, quæ multis menſibus aut annis pauci vix videre potuerunt.

¶ Et quia plantarum duplex eſt cognitio, altera nempè de facie exterior, altera virium, quaſique interior: illam huic anteuertere oportere monet Philoſophi opera, imò ipſa Natura. Neque enim poteſt quis vllam certã cognitionem ſibi arrogare eorum ſimplicium quæ nunquam aſpexit.

Methodus particularis. Etyma. Natales.

Proinde nos primùm cuiuſque nomenclaturam, vt quæ non rarò ipſam rem aptè notat, è Græcis præſertim, enucleare conati ſumus: obiter Regionem, & in ea ſeorſim natales, illam Geographiam, hanc Corographiã vocant, preſſius quàm quiſquam autor antè hac deſignamus: vt quaſuis plantas, quò loci, quando & à quo ipſi nanciſci, vel amicos rogare mittendas, vbicunq; tandẽ noſtri orbis, vel Indiarũ illæ orirentur, ſcire poſſemus. Deſcriptiones autem inter congeneres & ſimilimas, diſſimilitudinis, collationis, & ſimilitudinis ope, breuiores ſemper, emẽdatiores plerumque & faciliores aptauimus, non tam antiquorum hiſtoriæ, quàm iteratæ inſpectioni & ex viuis ipſis plantis expenſioni, quam penes ius eſt & norma rectè & verè deſcribendi. Sed vires parcius & conſultò eatenus attigimus, quantùm vel ad cognoſcendum, vel ad probandum quampiam vnam plantam ſatis videbatur, Ariſtotelem nempè in alio, & Theophra. in ſimili inſtituto, imitati. Nam recentiores quidam, qui Cõmentatoris nomine turgent, potius videntur ſuũ faſtum, quàm plantas viámve eas noſcendi deſcribere. Nec ex locis natalitiiſve ſeriem hiſtoriarum inire, vt doctiſſimus & candidiſſimus ſcriptor Dodonæus cœpit, ſinunt plantæ plurimæ, quæ tum aridis, tum humentibus & riguis erumpunt, vt Cardamine in vinetis, viis, & riguis: Lapatium vtrunque, vtrobique, aut vbique. Quæ-

dam in montibus pariter & conuallibus, vt Eryngia, Calamenthum, Polium, & alia quàmplurima. Et quod in primis obſeruatu dignum, quæ iugis montium regionum calidiorũ proueniunt, eadẽ in planis, ſyluoſis vel depreßis regionum Septentrionalium exeunt. Græcorum verò autorum extant potius Indices Alphabetici, quàm ſimplicium Methodi, præterquàm opus Dioſc. & fragmenta Crateuæ, ex quibus illi vires & verba mera exſcripſiſſe videntur: vtinam notas non neglexiſſent: aut eo pudore fuiſſet Plinius, quo diuinus Senex, qui ſe parum in Stirpium cognitione profeciße, profeßus eſt: aut Dioſcoridem diligentius legißet, cuius nuſquam meminit. Dioſcoridea tamen methodus, optima quidem illa, illis qui iamdiu nouerunt plantas: verùm ad cognitionem compendioſam, δὶ αὐτοψίας inſpectionéve, quam tantoperè laudat Dioſc. comparandam, minus eſt accõmoda. Diuerſis quippe libris eiuſdem ſpeciei & ſimilitudinis plantas diſtrahit, quas alioqui vno intuitu ferè diſcas: veluti Cucumerem ſylueſtrem à ſatiuo, Colocynthides, ſiue Cucurbitulas, ab eſculentis Cucurbitis, Thapſiam à ferulaceis, Crocum à Colchico, Scammonium & Soldonellã, à volubilibus, Siſymbrium à Mentha, Hieracia à Chondrillis, & quàmplurima paßim: Tametſi alicubi volens à ſeſe deſciuit, ſequutus, quam nos hic adumbramus, Methodum, vt in Portulacis, Semperuiuis & aliis. Quamobrem accuratiorem expenſionem, & aduerſus vitæ hoſtes morbos munitiorem πανοπλίαν ſeorſim aggreßi ſumus, ne palilogia Ariſtoteli inuiſa, viam docendi cõmodiorem interciperemus: quam non ſecus atque hanc, partẽ, preßius, & ex minutiarũ rerumq́ue particularium obſeruatione, ac perpenſione abſtruſarum virium tertiæ & quartæ qualitatis, ad Philoſophicam normam exigemus: Sed paucioribus, aptioribus, nec iteratis verbis, vt ſolent iſti Scãnidici nuperi. Quin etiam aperiemus laternam, vnde iſtæ noctuæ aut Scarabei κοπρόφαγοι, lucem mirificam patefactæ Medicinæ polliciti, tenebricoſæ fuliginis carbonariã & ſtercorariam Iatricem, quaſi Telephum pannoſum apud Tragicos, in Reipublicæ literariæ Scenam inuexerunt. Qui ſi quàm ſe iactant Chriſtianos, tam eßent humani, neutiquam vellent cælitùs ſibi patefacta iſta arcana, tamdiu nos cælare, quæ ipſe Genius Raphaël, qui cum familiarius illi loquũtur, præcepit vltrò reſeranda: Nam, inquit, Regum ſecreta tacere Dei autem pandere honorificũ. Aut ſi iſthæc docere nolunt, quur nos populareſque ſuos tam diu vexant, fortè morituros horum vel ignoratione, vel deſiderio? Nam profectò adhuc conqueruntur Elephantiaci & Leproſi, quos iſti Aureoli libelli coniecerant in lætitiam ſtultißimam, de duodecim Leproſis à magiſtro curatis. Quid ſi ιατρονίκης hic Aſclepiadũm opprobrium & terror, quamplurimos, vt facetè noſtras Gordonius de Galeno dicebat, curaße fertur, quorum nullus euaſit? Ferendi tamen æruſcatores iſti, vbi nullius incõmodo, & doctiorum riſu, de religione, cælo, & Meteoris balbutientes, piè poti delirant: At vbi impudentius antiquitati, herbariæq́ue particulari cognitioni conuiciantur, nec tamen rerum nos quicquam docent, vti nos hic eos, ſed potius fumos & perniciabilia Pharmaca ægris pinſunt & vendunt, ipſi ſcutica, belluli iſti Aureoli ſpongia, egent. Sanè ita mihi habeam Apollinem ſecundum, ni malim vnam Mithridati antidotum, qualem etiam Londini ſuperiore anno, ſimplicium exquiſitiore delectu, ſumma fide & ſedulitate egregii Pharmacopœi Hugonis Morgani paratam, certißimæ vis, penè dixerim Venetis & Florentinis efficacitate præſentioris, non ſemel aduerſus luem peſtiferam alioſq́ue affectus grauißimos experti ſumus, factumq́ue periculum audimus ab excellentißimis huius regni Medicis, quàm iſtorũ Ciniflonũ quintas ineptias, cœlos & Cherubos flãmeos. Vt Deus Optimus maximus optime faciat inclyto Malignæo totius integritatis & literatæ Gallicæ nobilitatis Phœnici, qui prim⁹ alterũ noſtrũ ferè hac inſania perſuaſum, è naturæ ſinu de prõptis lectißimis rationib⁹ auertit, cõmodioraq́; & iucũdiora de metallis, arcanaq́; Philoſophia, ſapere docuit. Quare ſi ſapiũt, imò vt ſapiant noſtris periculis tyrones, monemus & rogamus, vt rei herbariæ totius Medicatricis certißimæ, vtilißimæ, iucũdißimæ, etiã minima queq́; explorent, perſuaſumq́; habeãt, in iſtis Dei diuitiis nihil vſpiam eſſe deſpicabile aut indignũ homine Philoſopho, cui vni hæc ille cõdidit, voluitq́;, vt eſt in ſacra pagina, nos ſanari herbis, non verbis, ne Sapientiæ ſuæ opera irrita forent: ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς φυσικοῖς, ait Philoſophus, ἔνεσί τι θαυμαστόν. Nec putent tritico, vino, lacte & melle, oluſculo, aut herbulis etiam contemptißimis, non poße corpora æquè ſanari atque ali: Néve Ariſtippos quoſdam ſericatos, vndulatos, auri & auræ popularis, quàm penitioris eruditionis ſiticuloſiores, audiant, quos pudet hæc ſerò doceri, & diſcere ſeriò, arduiq́ue laboris, tædet. Voſq́ue præceptores clarißimi, impendiò oramus, vt multorum annorum, regionum & virorum doctißimorum aduerſaria hæc, non ſecus ac peregrini aut hoſtes expendatis, foueatis autem concinnetis, & augeatis vt parẽtes: noſq́ue ſicubi nolentes lapſi ſumus (imò quia ſæpè) benignè moneatis. Nec enim laudem venamur, duntaxat culpam vel inuidiam deprecamur: veſter cæterò amor, beneq́ue ſibi animi noſtri conſcii, quos multi anni, multa peregrinatio, ſtudia omniúmque rerum arctißima neceßitudo, amicitia deuinxit, nobis abundè præmium & precium ſunt futuri. Londini pridie diuini Natalitii. 1570.

Secunda operis pars.

PETRI PENÆ ET MATHIÆ DE LOBEL

STIRPIVM ADVERSA-RIA NOVA.

Graminis omne Genus.

AΓΡΩΣΤΙΣ QVASI AGRESTIS DICERETVR planta nec ſatiua aut ſerenda Græcis ſcitè nuncupata fuit : vtpote quæ ruri vbique ſponte quouis anni cardine, cœlo, ſolo & ſidere luxuriet : eius namque perennis prouentus feracitatis reſtibilis, nec minus immenſæ vtilitatis quantùm toto orbe extat terrarum, virore ornat amœno, & veluti gradatim ſeſe propagando amicit decore, vnde Latinis Gramen deflexum putatur. Triticeo generi, vt cognata, & ſimilis, ſic perinde varia & nobilitate proxima. Quin differentiæ magis con ſpicuæ è radice, ſpicata coma, folio & flore ſunt ducendæ: quas etiam cunctas partes & differentias (quia varias tritici ſpecies æmulantur, déque mutua inter ſe collatione faciliùs diſcernuntur & diſcuntur) aptius fore duximus nominibus & notis quamque ſuis, vel minimas quaſq; proſequi, quas natura pecori quidem veſcendas, ſed homini vni non modo vtendas, adeóque priùs cognoſcendas, peperiſſet. Nullum enim vel deſpicatiſſimum illius operum, noſtra, id eſt, mortalium Philoſophantium indignum cognitione & admiratione ducendum, ſummus Philoſophus in libro, De partibus animalium, luculenter docuit, eiuſque alumnus Theophraſtus in Plantarum hiſtorijs.

GRAMEN.
- *Vulgatius pratenſe*
  - *Maius,*
  - *Minus,*
  - *Minimum,*
  - *Rabinum vel Rauiſum Montanum, folijs vetonicæ Garyophyllatæ.*
- *Caninum,* — *Officinarum.*
  - *Longius radicatum,*
  - *Bulboſum, nodoſum,*
- *Harundinaceum ſcabrum, equinex Babylonium aut Cilicium.*
- *Harundinaceum læue, & piloſum nemorum Iſchæmum, , fortè Plinij.*
- *Harundinaceum ſtriatum album.*
- *Harundinaceum Marinum.*
- *Iſchæmon vulgare.*
- *Parnaſi hederaceo, aut Chelidonij folio, & Plinij Aizoi effigie gramina ſuis locis.*
- *Mannæ eſculentum.*

GRAMEN PRATENSE MAIVS VVLGATIVS.

FOENVM. Gramen vulgo notum Trag. Epitomes Folio. 207.

EST igitur quàm quod notiſſimum gramen pratenſe dictum, vulgo notum, & Fœnum quãdo aruit vocatum, exilioribus radicum cirris ſeu pullis capillamẽtis, & creberrimis ceſpitem ſummum ſugens, humúmque perreptans & tegens, denſiſſimo & numeroſo foliorum triticeorum ſtipatu: culmos pedem & cubitum altos ſurrigens, tenues geniculatos, læues: lanoſa, ſparſa & magis harundinem Vallatoriam imitante ſpica faſtigiatum. Eius ſemine in horreis è ſpicis excuſſo & collecto vtimur complures Medici ad obſtructiones viſcerum, calculum, potu, admotúque ad diſcuſſionem pertinacium tumorum, & flatuum, tametſi officinis vſu ignoto.

MINVS.

Iſtud idem quod fundit Montanus, vel decliuis incultus, exuctus & aridior ager, vt pabulo gratius & vtilius velleri, ſic multò delicatius, minus, & ſemine efficacius eſt.

MINIMVM.

VARIETAS.

Aliud etiam in ſabuletis ſquallidis, & vinetis glareoſis Norbonæ ſæpius viſitur, omnium minimum: perpuſilla radice, capillacea, alba, calamulis etiã capillamentis ſimilibus, eleganti purpura lucẽtibus, gramini Iſchæmo vocato non diuerſis, ſed ſpica mollicella, latiore, ſericea, ſpecioſa.

RABINVM vel RAVISVM montanum, folijs vetonicæ garyophyllatæ.

Saginæ & lactis vbertati omnium laudatiſsimum: Montium accolæ opiliones Sabaudi & Heluetij Rabis vel Rabinũ vocãt, quaſi præſtantius & præcipuum gramen dicas, (vt quaſi Robus in Triticeo genere) Folijs eſt craſsioribus, carnoſioribus, breuioribus ad Tunicẽ vetonicam propiùs accedẽtibus, Mõtoſis vdis Angliæ & Heluetię familiare.

GRAMEN CANARIVM, Medicatum Officinarum.

Germanis,	graſʒ.	*Italis*	Gramigna.
Anglis,	quych gras.	*Gallis,*	dent de chien.

Extat figura. folio 345. apud Dodoneum apud Mathiolum 999.

ET iſtud perquam cognitum, ſed in aruis & ſatis, non pratis, vt plurimum, frugibúſq; haud parum incommodũ: eóque ſementem facturi raſtris Septembri, etiamq; primo Vere, manibus runcandum præcipiunt coloni. Prolixioribus, craſsioribúſque radicibus implexis, candidis, guſtanti dulcioribus, geniculatis, longè latéque ſubtus tellurem ſerpit: minus numeroſam ſobolem promit foliorum triticeorum & harundinaceis minorum, egeniculatis calamulis, rigidioribus, craſsioribus & longioribus, vti & folia, quàm pratenſis: flore item ſpicato, minus tamen lanuginoſo, aſperiore ſemine, totáq; planta magis veſca dulcis & frumentacea, vſibúſq; Medicis receptiſsima, pręſertim radix, quæ reſerat viſcerum farctus & renum, citra calefactionem, lumbricóſq; huius ſtillatitia interimit, nempe pabulo humorum putridorum fraudatos.

GRAMEN BVLBOSVM, NODOSVM.

Rarius aliquantò iſtud, minúſq; pleriſq; Europæ regionibus vſu cognitum: Lemmano autem Lauſanæ finitimis aruis & ſegetibus plurimum. Frequẽtiſsimum etiam Sabaudiæ & Angliæ, vbi idem efficaciſsimum experiuntur Medici eruditiſsimi quidam, Londinenſes præſertim. Cuncta prorſum ei canino gramini ſimilia ſunt, ſi huic glandulas teretes, rotundas, guſtu dulces, radicis anfractibus hærentes, demas, aut illi addas.

CALAMAGROSTIS vel HARVNDINACEVM forte BABYLONIVM.

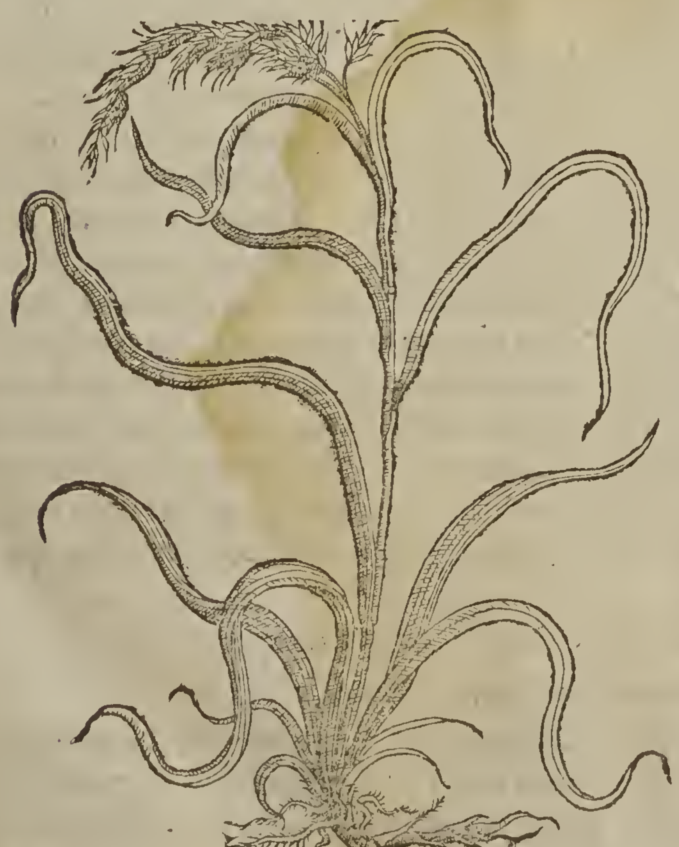
PRATIS vdis,ſed ſtrigoſis,macilentis & ſabuloſis neglectis familiare graminis genus iſtud,quod apprimè Babylonio reſpondet,ac quã Caninũ gramen altero tanto maius eſt,calamis & folijs rigidioribus, ſcabris, quibus ad harundinẽ valatoriam non parũ accedit,nec pabulo cedit, niſi multum eſuriant & penuria melioris admodum laborẽt veterina,nec eo greges veſcũtur,quippe,quibus non modo ingratiſsimum (*aigre & Saur*, ſeu acidum,Rura vernaculè dicunt)verum etiam maciem,ſitim & tabem conciliare creditur,linguam & œſophagum vulnerat & arctat,ſanguinem in ventriculum elicit , vnde tumefactio, inflammatio & mors plerumq;. Quod ſi Babylone fuit enatum , vbi id maleficij pernicie adferre proditur,ſiccius & rigidius,grex verò imbecilior & aluo duriore, minus mirum illius eſu iumenta illic enectum iri. Sic enim videas interdum iumẽtorum labra & fauces cruore manantia & ſauciata,quæ cum reliquo ſtramine per fęnicecia, huius aut cõſimilia harundinacea folia eſitarint: mediæ itaque inter harundinem & gramen eſt naturæ, figuræ, Radice geniculata,alba, promiſsiore & longo reptatu vagata, compreſsiore tamẽ & craſsiore,Canario gramini ſimili,ſed valatorium ęquante.Spicata, Panici aut Sorgi comoſa lanugine.

GRAMEN HIRSVTVM NEMOROSVM,
Iſchæmum videtur Plinianum.

MONTOSIS & opacis ſyluis Pedemontium & Lugdunenſis Galliç lubens prouenit, duplo quàm Caninum maioribus folijs,mollioribus,& deorſum reflexis milij, pilis & ſetacea lanugine multum hirtis,pallentibus.In ſeſquicubitali calamo geniculato ,floribus canini graminis,ſimilibus,maioribus,albidioribus,ſed radice exilibus fibris& capillamentis barbata, pratenſis graminis. Iunio & Auguſto , nec niſi nemoroſis floret. HOLOSTIVM.

HOLOSTIVM quidam docti amici,ſed imbecilla coniectura,augurabantur . Longè verius coniecturi ſi ἰσχαίμου Plinianum dixiſſent : è terra quippe aut in terram ſerpit milio ſimilis,foliis aſperis & lanuginoſis,in nares farcitur. At recentiores aliud gramen ſubdendum docuêre ἰσχαίμου, de quo mox. *Iſchæmum, Pli. libr. 25. cap. 8.*

GRAMEN SVLCATVM vel STRIATVM album.

COLITVR iſtud in Belgio & Anglia, ſyluoſis autem, montoſiſq; Sabaudiæ & Galliæ Allobrogæ ſpontè naſcitur,milij potius folijs,ſed vt cannæ Valatorię rigidis,mucronatis: lõgitudinem mediam glaucam,complures candidæ venæ vel lineæ argenteæ inſigniunt : culmos & Panici ſylueſtris vel canini erigit. Radix puſilla,fibroſa,albida,pratenſis graminis.

GR. MARINVM HARVNDINACEVM maximum.

NORBONÆ littoreis vadis quà vndæ æſtuſq; æquoris illiduntur, præſertim ad Aquas Marianas & Peraus, proximè piſcatorum attegias; gramen iſtud etiam harundinis æmulum, & vtriuſque particeps naturæ, plurimum reperitur: verum luculentioris magnitudinis, & radicibus quidem ternas quaternaſuè vlnas prolixis, digitum craſsis multis flexilibus ſubter ſabuleta, vbi Eringiũ, reptantibus: geniculatis, cãdidis, guſtu & figura prorſum Canini graminis, ſed paucioribus anexis fibrillis. Calami verò & ſtipulæ geniculis & folijs ſuperiori ſimilibus donantur; Sed procerioribus & commoſis lanoſiſq; inter harundinem & caninum gramen; floribus in auras, ineunte hyeme, euolantibus.

ISCHÆMON vulgare. CRVS Galli, DACTYLON PLINIO, & Aculeatum; an Scirpus Tragi? Sanguinella & Capriola Italis.

Inter Icones. Trag fol. 209.

VINETA Galloprouinciæ & Norbonæ iſto ſcatent nonnullis æſtatibus; exiguum eſt gramen, florum tamen elegantia, & viticulorum cognitu dignum. Sunt namq; purpureo nitido hianthino lucidi calamuli, geniculati, ſurrecti, ſinguli, in quinas ſenaſvè exiles florum ſpicatas caudicellas, vel pannoſas propagines, cyperidis modo, digitatim ſparſi; aut potius graminis Mannæ vocati; Radice & folijs graminis pratenſis minimi, ſapore ſubdulci, ſed aſtringente, & exſiccante; vndè potuit coniectura arripi Iſchæmi Pliniani, à quibuſdam non parum eruditis Medicis, vt Rondelletio & Aſſatio præceptoribus exercitatiſsimis.

Leoniceno pes Corui ſiuè coronopus

PARNASIVM hederaceum.

PARNASIVM verò Dioſcoridi memoratum gramen, & ſic dictum magis vti videtur, propter paſtionem ſalubrem & opimam, quam propter ſimilitudinis comparationem, quia facie longè alia (folio nempè hederaceo & flore albo eſt) proximè chelidoniam minorem & Cochleaream, cognitionis facilioris, & noſtri inſtituti cauſa, relegamus. Alioquì poſsit quis ex vulgi vſu Burgundiacum fænum dictum, Cytiſum, aliaq; loti & trifolij genera pabulo laudatiſsima, gramina vocare; & huc aduocare; eadem prorſus ratione, & conſuetudine plebeia: quæ anſam dediſſe etiam Plinio videtur enumerandi quædam AIZOI VRENTIS effigie gramina, quorum alterum medeatur Paronychiis vnguium, & carnium excreſſentiis in digitis, eoq; DACTYLON vocetur.

Gramina Plin. Aizoi effigie. Dactylon.

Alterum verò in parietinis & tegulis naſcens, cui etiam cauſtica vis, & ſiſtendo vlceribus quæ ſerpunt apta. Quæ vtramque Illecebram, ſiuè Aizoi quartam ſpeciem, ita repræſentant, vt nulli paulum verſato, non liquidò conſtet, eandem plantam propter margines viarum aridiores, atque in parietinis ſponte naſcentem, deſignatam à Plinio.

Qui an Dioſcorideũ Cilicium gramen non deſcriptũ, niſi quod boues inflãmat intellexerit, coniectari licet; aſſerere non item noſtri eſt inſtituti: Id autem interfuit illius magni Senẽſis apud Dioſcoridem, in quem tamen, operá ſui ſimilis, & adeò ieiuna ad plantas noſcitandas & diſcernendas eſt; vt niſi, quia veluti quiſpiam putidus pedotriba, Pliniana loca incõditè & inſcitè aceruat; ſatius duxiſſemus de Graminis & Tritici vaga & varia hiſtoria quempiam Auernum aratorem, quam iſtum commentatorem conſuluiſſe. Ne nihil tamen egiſſe videatur hoc capite, ad Leonicenum & Ruellium à ſe repræhenſos nos amandat; & gramine Parnaſio nouo (vt ſunt pleraque omnia Cortuſiana) nos donat; nec tantillum deſcriptionis dat: Et cum Iſchæmum, ſeu vulgatam ſanguinariam, cum gramine Mannæ eãdem aſſeuerat, non parum dubios animi relinquit iſtos anxios herbarum exploratores amicos noſtros, qui putarant potius eſſe congenerem quam eandem: nulli enim cibo cedit illa.

Apud Mathiol. fol. 1001.

GRAMEN MANNÆ eſculentum, Germanis Himmels dcau & Hymmels dau.

NON aliundè quam hinc auſpicari frugum hiſtoriam quiſquam potuit, commodiore notione & naturæ imitatione; cuius mirificus ordo & ſcita varietas, à gramine ad Triticum & harundinacea per cognationes & gentilitates gradum fecit, intermediæ & pro-

Pictura elegans in Mathi. 1000.

promiſcuæ naturæ; cuiuſmodi eſt graminis Cerealis huius, Hímmels deau, à Septentrionalibus dicta planta, id eſt, CÆLESTE MANNA, ſeu Ros. Eſt hæc ſanè adeo ſimilis Iſchæmo vulgari, vt cultu duntaxat diſtare videantur: habitior quippè tantum tota, radice fibroſiore, latioribus folijs, & calamis minus rubellis, plures ſpicatos ſtilos gerentibus; ſemine in glumis magis conſpicuo, exiguo tamen albido & compreſſo orizæ guſtu. In pultibus, iuſculiſque pinguibus incoctum, non diſpari gratia eſitant Germani Alpini, qui ſemen iſtud Manna cælicum vocant, ſerunt & colunt.

FRVMENTVM, aut eſt Triticum aut Zea.

TRITICI GENERA.

- TRITICVM, *ſiue Robus, Robur, vel Rubeus. Siligo.*
  - SECALE *& varietas.*
    - *Vernum,*
    - *Autumnale.*
- *Trimeſtre ſiue Setanium, ſeu Pentamium, id eſt, quinque menſium.*
- HORDEVM, *& varietas.*
  - *Autumnale,*
  - *Vernum,*
  - *Nudum,*
  - *Spontaneum ſpurium.*

ZEA.

- *Zea Spelta, ſiuè Typha.*
- *Zea Theophr. præſtantior & mutica.*
- *Zeopyrum.*
- *Zea Olyra, ſeu Arinca mediæ bonitatis,*
- *Zea Briza, valdè degener, & vltimæ notæ, pecori potius quam homini pabulo.*
- AVENA,
  - *Satiua,*
  - *Sterilis, Bromos,*
  - *Nuda.*

TRITICVM.

STIRPIVM nobiliſsima & mortalium ſorti vtiliſsima, vt qua animantium princeps homo, vitã trahit, TRITICVM eſt: ſic vti videtur latinè dictum, quia molis teratur, Grecæ autem πῦρος ab acutie, aut ſimilitudine cum fructuum nonnullorum gygartis, nucleis & granis, quæ πιρινε dicerentur. Σῖτος autem quaſi cibus dictus, quæ tamen vox vniuerſo cerealium generi congruit. Sic etiam Frumentum à fruendo dixêre priſci, qui Triticum in quamplurimas differentias diſtraxerunt; cognomines regionibus ſuis & exoticis, vndè illud aduectum fuiſſet, ſolò, cælo, ſatu, cultu & induſtria varium, cæteroquin ſpecie, & natura re apſe vnum.

Eſt namque annuá planta canini graminis folijs, ſed pratenſis radice, multo notiſsima; ſpicis ſeminum feraciſsimis; cuius ètiamnum coloni binas vel ternas agnoſcunt differentias, à coloris, alijſque bonitatis notis quæſitas: quæ Varroni & Columellæ ROBO aut ſaltem SILIGINI, & Setanio reſpondeant. Primæ dotis & præſtantiſsimum Europæis, hodiè piſtorum ſuffragio notum, & in panificia receptum; videtur illud quod è quibuſdam Ciliciæ atque Corſicæ mercatis, Lucam & Genuam venum aſportatum meminimus: Non ita tumidum, ſed ſolidum, flauum, grauè & ſiccius manſuque minimum muſcidum, ſed friabile & nitidum, è ſolo letiore & pingui minime vliginoſo, ſed flatibus & ſolibus ſiccioribus obuerſo, cuiuſmodi etiam quibuſdam Hyſpaniæ Beticæ, & Norbonæ aruis enatum vidimus. Iſtud mirum, ni Varronis & Columellæ ſit primę commendationis ROBVS. Nec enim priſcorum ſedulitatem in colenda annona neglectui habuiſſe, tam excellentis frumenti ſementem, & propagationem fas eſt credere: tantò minus noſtrę ætatis auidam, ad gulæ cupedias comminiſcendas ſatagentiam huius adeò parabili cibi vſum, fructum non repetituram putandum, etiam ſi in vltimos orbis receſſus (vndè multò minoris momenti, quamplurima accerſit grana & aromata) antiquis abrepta fuiſſet: Sed hæc mutatio cum eſt frugibus & fructibus quæ veſcendo ſunt, valdè ROBVS.

conſueta(vt pomis,pyris,peponibus & melonibus)tum maximè triticeo generi: cuius ſemen & idem fructus triticum iſtud cum ſit, ſpeciem quidem ſeruat, ſed qualitates ſaporis,odoris,coloris,aliáſque affectiones aſciſcit,aut exuit: prout fuerit ager,imber,ſuccus,flatus,cultus,ſol.Itaque ROBVR, ROBVS, vel RVBEVS non ſuo ſolo ſatus abit in SILIGINEM, id eſt, TRITICVM, deterius pondere,colore,etiamque pollinis robore. Eiuſmodi eſt in vniuerſa fermè Gallia, Germania, Belgia, Anglia & Septentrione: quod tamen optimum quidem illud, ſed quaſi proles nonnihil degener illius præſtantiſsimi habendum. Iſtud tamen noſtras feracius & vberius, illud pauciores culmos,minuſque grauidas ſemine ſpicas ſegete fert: ac facilè videre eſt, quam non omnis omnia tellus ferat ſimilia: Etenim Scotiæ agri nonnulli glareoſi triticum annuum ſpatium,vel menſes tredecim, propter hyemis ſæuitiam,fotum & educatum edunt, ex quo panis longè excellentiſsimus pinſitur. At illud cuius Oſtlandi, ſeu eorum vicini Septentrionales Orientales,Antuerpiam, maximam quotannis vim & comeatum, venum nauibus important,minus lautum atque cãdidum conflat panem: tametſi penè ſub iiſdem cæli ſegmentis vtrunque enatum ſit: ſed iſtud vliginoſo & depreſſo aruo. Illud autem ſubactiore,glareoſo, decliuiore, & magis perflato: cuiuſmodi quod ex ſolo Hyſpanico ſquallido vidimus aduectum in Belgio pellucidum,Rubellum,rutilum,ſed adeo durum, vt quia vix molis frangi poſſet à Flandris mercatoribus ſperneretur. Quapropter id duntaxat fuerit diſcriminis inter ROBVM & SILIGINEM, quod hæc minus excocta ſuccóque blennoſo & craſſo, ROBVS verò elaboratiore tenuiore & magis grato adoleuit.

SILIGO. Triticum.

Effigies apud Math. 391.

ROBVS & Siligo differūt.

SETANIVM Gr. TRIMESTRVM.

Flandris, Sommer teruen. *Gallis,* Bled de Mars.

ITIDEM ab vtroque horum non ſpecie,ſed imbecilliore quadamtenus conſtitutione, TRIMESTRVM triticum,quod SETANIVM Græci vocant, differt: Eius quippè ſolutior craſsis & corporatura,celerius germine & culmo proficit, ſubque equinoctium Vernum ſatum, ante Autumnale cùm diutiſsimè cunctatur, ſpicam maturat: Nec quia neutiquam perferre hyemis rigores potis ſit, ſatio in vernum teporem differtur, vt autumant: Sed quod amiſſa tempeſtiua Autumni ſementis occaſione, propter vel imbres aliaue incommoda,huius ſerotina ſatio ſubſidium venit agricolis. Huius in Galliæ Norbonenſis montoſis ſatio multa, vbi TREMES quaſi TREMESTRE vocatur. Franci verò MARTIVM dicunt,à menſe cognomine,quo ſeritur. Septentrionales Sommer teruen,hoc eſt,æſtiuum triticum,nuncupant. maturat enim æſtate ineunte Meridionalibus,ideo Trimeſtre vocatũ. Septentrionalibus verò exeunte, idcircò PENTAMINVM ſeu quinque menſium poteſt dici: non perindè tamen aut delectat, aut reficit huius eſus,minuſque vberè prouenit. Fœlicius longè exiturum, & vberius ſi eodem quo reliqua duo genera tempore aruo mandaretur: Nam quodlibet triticum vbiuis gẽtium, & quolibet anni vertentis momento ſatum, germinabit & proueniet, & adoleſcet modò ſuperuentu frigoris,aut ardoris non enecetur.

TREMES.

SECALE.

Gal. Seigle.
Germ. Rogge.
Anglis. Rye.

NOTIVS & vſitatius quàm gratius plebeculæ frumentum iſtud, quo inuitæ fruuntur,famẽque arcent multæ Europæ regiones, atque quantum à Siligine vincitur bonitate,tantum accedit grani ſimilitudine, magnitudine, nuditate: nigrius tamen & longius & anguſtius iſtud. Inter glumas è ſpicis, per maturitatem pendulis ariſtæ horrent,cuiuſmodi ſiliginis: non perindè vt hordei rigidæ, ſcabræ,pungentes in culmis ſenis ſeptenisque ſiligineis multo procerioribus, ſed gracilioribus tenerioribus, & internodia terna aut quina habentibus. Radice item triticeæ non diſsimili: E ſatione faciunt differre coloni.

Figura apud Math. fol. 402.

Serunt

Serunt quippe vtroq; equinoctio, & AVTVMNALE quidem iſtud robuſtius, maius & habitius dicunt; VERNVM vere ſeu Martio ſatum, minore ſtipula culmo, ſpica, grano, & ad alendum efficatia. Vtriuſq; alioquin pollen & farina panificio & Byeris, ſeu Zythis apud Belgas, Antuerpianos piſtores, & ciues Siliginis anonam & commeatum ſupplet, nullum enim granum propter ſolum ſabuloſum & macillentum (quale amat) ibi frequentius creſcit aut panificio cedit. ex quo tamen multa & ſedula ſubactione, & pedum proculcatione, maſsam, paneſq; non adeo ingratos ſtomacho pinſunt; Aluo tamen arctiori, non incommodus aceroſus hic panis, & medicamentis etiam oportunus. Siquidem laxioribus cerebri meatibus & continuis defluxionibus eſt præſidio, panis vel pollen ex aceto & oleo roſaceis, & nuce moſchata vnà ſubactis. Huius paleæ & corticum arantiorum decoctum muliercularum frequenti experimento flauum, & nitidum efficit capillitium. *varietas.* { *Vernũ* *Autumnale.* }

HORDEVM.

SVMMA duo fuiſſe videntur apud Antiquos Segetis faſtigia { *Siligo &* *Hordeum.* } quorum illud, de quo iam dictum fuit, quia ruffum rutilumuè eſſet πυῤῥον ſiue πυρον vocarunt, iſti cui multa opera eſſent ſecernendæ glumæ, κριτον, quaſi ſecretum aut ſeparatum nomen fecere. Notiſsima illa quidem ac præ cæteris omnibus cerealibus vtiliſsima, & quarum cætera ſint quaſi abortus, aut illarũ degeneres fœtus, naturæq; mixtæ ex ſiligine & hordeo: Quin hordeũ ipſum nonnullis viſum Siligo Spuria. Hæc enim maximas ſubit mutationes, non ſpecificas, ſed accidẽtarias, ſeu aduentitias, nempè magnitudinis, coloris, ſaporis, ariſtis, glumis & alijs affectionibus. Eapropter diſcuſſa illorum vaga, & magnoperè confuſa recenſione, mox hic non minus perplexam Zearum, Auenarum, affiniumq; ſegetum, quæ vitia, & præuaricationes illorum vocantur, excutiemus hiſtoriam paucis & perſpicuis. *Effig. Math. 395.*

Vniuerſæ Europæ, & multo vſui notiſsimum hordeum, κριθὴν dixerunt Græci. Septentrionales & Germani, Geerſten: Angli, Barly: Orge, *Galli*: cuius magna etiam varietas, magnitudine, colore, ſpica, gluma, verſu, ſatione, prouentu & vſu. Nam culmis procerioribus è grano pleniore, maiore coloreq; rubello prouenit. Sed inſignior differentia eſt in glabritie, nuditateuè grani. Siquidem oritur hordeum, aut folicello pertinaci adhæſu granũ ſepiente, aut leuiore gluma & exutu facili, cuiuſmodi eſt illud genꝰ, quod nudũ vocatur vulgo. Notiſsimũ noſtras, quod à ſemẽtis occaſione In { AVTVNMNALE & VERNVM. } diuiditur. Quippe illud pinguiori veruacto, vel reſtibili mandant, eoq; corpulẽtius, maiúſq; ſtipula & ſpica euadit. Vernũ verò, vt minore perficitur ſpatio, ſic minus granum, minuſq; alens è graciliore tum ſtipula, tum ſpica promit: proportione quadã cum ſiligine trimeſtri. Alimentis & medicatis cibis plurima commendatio: deglubitum maxima vi vænũ fertur hodiè è Germania ſuperiore in Belgicam, Angliáq; Septentrionales plagas, nudatũ glumis & acere, quod MVNDATVM vocant. Reliquæ Galliæ officinæ, ligneo piſtillo affuſa feruida pauca mortarióq; inditũ hordeũ leniter tundendo tunicis palleaceis exuit, mundunq; vocitat ad Ptyſanam, ſorbitiunculas, aliaſq; pulticulas, ægris non parum accõmodas factitandas. Eſt iſtud manſu ſuauius, albidum, pellucidum, & tranſparens, minuſq; vtrunq; quam triticum viſcidum, minuſq; vel calidũ, vel pingue. Eoq; pleureticis & Hepaticis multo vtilius. Nã potionibus diurnis diuturniſq; temetis, Cuiuſmodj Galliæ quædam pars inferior aut Germania, Ruſcia, Flandria Anglia, Hybernia, Moſcouia Nortuegia, & Suetia potat, cæteræq; gentes ad Septentrionem, non exuitur: ſed triduum integris granis maceratur ad MAVTH confectionem. Vt in Byera, Zytho, Curmi & cæteris temetis latius dicturi ſumus. *AVTVMNAle, Vernum.* HORDEVM *Mundatum.* MAVTH.

HORDEVM SPONTANEVM SPVRIVM.

IN Belgij, Angliæ, & Franciæ aggeribus, mæniis dirutis & parietinis colligũt, ludibundi pueri in manipulos ſegetem hanc, qua vapulãt mutuo, atq; verrũt quaſi ſcopis aſſeres, Mulierculæ etiam hac non ſecus atq; ſecalis & maioris Hordei. Vulgo SOVCRION quod flauius eſt ſtipula & ſpica, lixiuio maceratis crinem flauum efficiũt; fibroſa, puſilla hordei radice, pluribus in imo folijs gramineis, cubitum altæ plures ſtipulæ aſſurgunt, SOVCRION

ſpica ariſtiſque faſtigiatæ hordei prorſum; ſed molliuſculæ, minores & grano caſſæ, vti auena notha aut Ægylops; ad cuius cognominem morbum Ægylopem dictum valere ſcimus: Sed longè magis ſtraminis cineres ad ædemata podagrica.

ZEARVM HISTORIA.

SPELTHA. apud Math. 398 VALDE quam vagum ζεᾶς vel Zeæ nomen,& perplexæ notionis fuit; latiuſque multò olim patuit quam hodiè, SPELTHA vel SPEAVTRA huius ætatis;quæ id nominis duntaxat vni frumenti generi largitur, aceroſo multum glumoſo, leuiore, & ariſtis horrido pauci alimenti, non tamen praui ſucci nec inſueti: apud Italos Inſubres, Genuenſes, Longobardos, Sabaudos, Galloprouinciales,& vaſcones; qui ſerunt propter varietatem grani & agri: nec niſi potioris grani penuria veſcuntur. Hæc planè videtur TYPHA CEREALIS vocata, quam Germani welſche weyſen, & Romiſhe Teruc dicunt, Peregrinum & Romanum Triticum vel far; quia indidem allatum. Eſt ſiquidem tenui calamo, & vt plurimum ſingulari ſpica, multis & prælongis hordei non diſsimilibus armatã ariſtis ſcabris & rigidis,quibus Ægyneta ſcitè præcipit narium interna vaſa punctim laceſcenda ad ſanguinem in quartanariis eliciendũ. Granum autẽ languidius, & exilius multò, multiplicique ſcabriore & membraneo pertinacius hærente folliculo arctè inuolutum. Longius à tritici natura recedens, quam Zea mutica aut Olyra. At ZEA THEO. THEOPHRASTI & ANTIQVORVM ZEÆ fermè eadem laus & commendatio, atque Siliginis. Quippè tritico ſimillima, firmiſsima, copioſiſsima, è multiplici & alta radice, culmo numeroſo & alto fruticat; nec vllis valatur ariſtis ſpica, grano multis folliculis incluſo, læuiſsimo & cunctis animantibus iucundo, læti pinguiſque ſoli alumna,& olim Græciæ ſolius vernacula; poſtea regionibus multis expetita & ſata. Vndè facilè diſcas noſtratem SPEAVTRAM multum abhac Theoph. abeſſe, & tamen congenerem, aut potius degenerem Zeam eſſe, Quantũque Zea à præſtantiore ſiligine, tantũdem hanc à Zea melioris notæ defeciſſe: Sunt enim,& poſſunt eſſe mutationes cõplures & familiares inter SILIGINEM, ZEAM & HORDEVM, propter cõmunia ſeminis & eſſentiæ principia interiora; atq; foris multiplicem euentum: vt conſulti Ruſticæ rei norunt. Quapropter cum ex Dioſcoride tres ſint Zeæ differentiæ, (illi enim eſt OLYRA è ZEIS) ſatis liquet, ætatem Theophraſtum ſequutam, latiore huius nominis ſignificatu vſam; & complexam non ſolum ZEOPYRVM, ſed etiam OLYRAM TYPHAM, & BRISAM, præter illam primi meriti Zæam. Idcirco ſi rem adeò diſsipatam & perplexam, quis preſſa & facili deſignatione digerere & perſtringere queat, adhunc modum tentandum.

ZEOPYRVM ſiue TRITICOSPELTHVM.

HORDEVM Nudum vulgo vocatum. HVNC proximè locum vendicat Zeopyrum triticum; cui nomen conflatum ex tritico & Zea, quia effigiej ſit inter Zeam & ſiliginem vel robum, mediæ. Stipula ſiquidem culmo, ſpica & ariſtis Zeæ eſt: granum autẽ ſimplici gluma & ſolutu facili amictum: ſed longius minuſque quam triticum ventrioſum & plenum etiam in hortis ſatum, quale habuimus his duobus annis; Speltæ vulgari colore & cuticula nonnihil ad ſecale accedente, guſtu minus quam cõmunis hordei ſuaui, non tamen ingrato. Vtilitas, vt copia, rarior.

ZEA THEOPH.

ZEA Theophraſti omnium ſecundum ſiliginem præſtantiſsima; eſt admodum affinis Siligini, nec niſi perpuſilla varietate diſtans, non tamen eadem prorſus; nam veterina eſu ſiliginis crepant, aut torminibus intereunt, quibus tamen Theophraſti Zea iucunda & commoda. Huic mutica nec vallata ariſtis ſpica donata eſt; glumis tamen tuniceis occluſa.

OLYRA.

Siligo Tragi, ſeu far candidum. {Ger. Amelkorn.

Trag. ico. 194. DEINCEPS Olyra ſubdenda, quæ Zea Herodoto vocatur; panificijſque apta habetur. Hanc Germani, quia pollinis perquam boni & candidi ſit, in AMYLVM ſoluũt,

&

& Ammelkorn, id eſt, Amyleum triticum vocant; putántque nonnulli, propter huius in panificio candorem & ſuauitatem Siliginem eſſe priſcorum, vel Setanivm, verum ſecus eſt.

TYPHA, an SPELTHA?

Seqvitvr Typha; cognata & hæc Tritico; ſed Theophraſto monente, cæteris multò læuior quam Zea, nec pinguis fæcundique ſoli, ſed ſoluti & macillentioris ſeges. Hanc noſtrates, vti fermè auenam alternis ſerunt annis, non veruacto, ſed etiam defeſſo agro; Speltamqve vocitant: Admodùm aceroſo, ſcabro, ſquallido & arrido grano, minimi ponderis, & eiuſdem fermè cum auena indicaturæ apud colonos, quare Olyra deterior, Briza autem melior & læuior videtur.

BRIZA. {*Ger.* S. Pitters Korn.

Zearvm vt ſic loquamur, deterrima videtur Briza, βρίζειν enim eſt onerare, aggrauare, & quaſi veterno ſopire: Quod huius panis eſu euenire teſtatur Galenus poſt Mueſiteum Medicum. Typhæ culmo & ſpica ſimillima, grano folliculis incluſo ex fuſco ruffeſcente; panem aceroſum, atrum, improbum, olidum, perquam ingratum dant. Germani iſtud St. Pitters Korn, & Eynkorn, dicunt: nec dubium quin Zeæ ſpecies ſit, id eſt, Speltha; tametſi nonnulli inficiantur, qui ariſtis carere dicunt. Quod ſuperius contigere vniuerſo triticeo generi, monuimus; ſic etiam quandò degenerant fœtere; ſaltem Zeæ vitium eſſe, eoq; hiſce accenſendum, per criticos herbarios nobis liceat. *Dodo. 313.*

AVENA VESCA & STERILIS.

βρόμος {*Germ. & Flandr.* Hauer. {*Ital. Biaua.* *Anglis.* Otes.

Nisi in hordeum, quod rarius, aut Zeam, quod frequentius fit, deſciuerit Siligo, in vitium illud ſegetum primum ac minus cæteris malũ abit, quæ auena latinis, Græcis autem βρόμος vocatur: non à fœtore, ſed potius quia veterina eâ multa veſcantur, vel à fragore, ſonituue quem ſeges matura minimo tacta flatu, edit. Frugum generi ſiquidem colatur accenſenda; ſin neglecta inculta, aut ſemine fuerit vidua, tunc βρόμος erit, edendo inepta, & qua de Virgilius Steriles Dominantvr Avenæ, canit. Proindéque haſcè ſecreuit Dioſcorides, vtque vſu eſſent diuerſo, tametſi genere & figura non diuerſa; vtriq; enim vt nomen ſic facies & natales eadem. Sed minore, graciliorerq; pedali ſtipula, apiculiſque ſtamineis delicatioribus, minimè mordacibus, comoſa effigie Bromo Sterili; ſemen fermè euanidum, in tuniculis fermè vacuis. Sed Bromo Avenæve frugi proceriora craſsioraq; calamus & ſetacei apices tunicis prognati; ſemen plenum ſecali ſimile, ſed arctius, longius & acutius; colore interdum pullo, alias nigro, ſæpiſsimè albicante, & admodum per meſſes caduco. Vniuerſæ Galliæ, Germaniæ, Italiæ, equis eſt laudatiſsimum pabulum granum. At in Anglia huius locò panes fabaceos plerique omnes dant: Iumentaque auenæ eſu minus bellè habere, aut labores ferre perſuaſi ſunt: Tametſi bonã habeant auenam, qua in Wallia, quæ Cambria eſt occidua Angliæ pars, panes & placentas ex hac exuta glebis nõ prorſum reſpuenda ſæpius eſitauimus. Pultes illic etiam ex farinæ polline aut flore, cuiuſmodi meminimus in Heluetia atque Germaniæ Alſatia: potionibus etiam accommodant integram; vel farinam, decoctis aluum ſiccantibus & aſtringentibus. *Mathi. 401.* Bromos. *Dodo. 346.*

AVENA NVDA.

Non procul ab amæno Tameſi quà Londinum præterlapſus eſt, atque in Cantia Angliæ patent alicubi planities nudata auena cõſitæ; cuius omnia ſimilia, ſi granũ quod colore ad Speltham, & nudatum hordeum ſiuè Zeopyrum accedit, exceperis. Mirum quantùm, cuniculis hæc ſeges placeat. Parant iſta fruge tabefacta aqua macerando, optimam ceruiſiam; nam ſuauior aliquantò & veſcendo gratior hæc eſt, nequedum valdè frequens.

ÆGI-

ÆGYLOPS.
PHOENIX, ſiuè Hordeum murinum, & Lolium rubrum.
LOLIVM.
VSTILAGO.
MELAMPYRVM an Alopecuros Pli:
PSEVDOMELANTHIVM.

ÆGYLOPS.

Min⁹ verè Mathiolo Ægylops altera figu: 1206 & prima autem falſò Bromos.

NOMEN obtinuit à morbo perquam difficili curatu, cui medicationem pollicetur Ægylops, affectio notans proximè oculi vtriuſuis magnum canthum, cauernulam, vel ſinuoſum vlcuſculum, aut abſceſſum. Permultã ferunt Ægylopem ſegetes triticeæ & hordeaceæ agri Norbonenſis & Galloprouinciæ, æſtuoſis & glareoſis marginibus, qualem Dioſcorides docet: herbulam ſeſquipalmũ, binoſque palmos altam, foliis triticeis, exilibus, ſpica exigua, breui, duo plurimum, interdum tria grana gerente, glumis amicta ſtriatis, & ariſtis ſinguli grani ex apice, nõ ſpica emergentibus: hordeacea grana, radice triticea puſilla. Hac nulla propior genuinę Ægylopi, cui morbo potiùs fieri cępto, quam iam longiùs progreſſo, non ſemel periclitati ſumus profuiſſe. Exiccat enim aſtringendo citra calefactionem multam. Potui cereali etiam addita ſemina, cerebrum temulentum faciunt.

PHOENIX, *Latini hordeum murinum.*

Fol. 346. Hiſtoriæ Dodo.

LOLIVM Rubrum.

DICTA Phœnix fuiſſe videtur, quemadmodum Phœnicopteros auis à colore Phœniceo, puniceóue, quaſi flammeo, eóque vocant Flamment iſtam auem Norbonenſes maritimi, nam cum radices, exiguaque folia & viticulos Tritici vel Ægylopis habeat, ſpicam obtinuit rubello colore, purpuraſcentéue ex fuſco nitentem, alterno ſitu glumas hærentes habentem, & prorſum lolij ſimiles: vndè nonnulli RVBRVM LOLIVM vocitarunt. Et niſi multum fallimur, eſt hæc Plinianum HORDEVM MVRINVM, folio hordeaceo breuiore, anguſtiore: ſpica lolio ſimilis. Rami digitorum ſenum radicem circundant: In aruis & tegulis, recens illitis, trita & vino pota præclarè menſes ciet: quod nobis hactenus incompertum, non enim fuimus auſi experiri, veriti nè capiti dolorem moueret, aliaque incommoda temulentiæ faceret, cuiuſmodi nouimus Lolium facere ſolitum: Præſertim apud Prouinciales, Delphinates. Repertu & cognitu hæc facilis, Germaniæ, Angliæ, & Galliæ.

ἄιρα καὶ θύαρος.
Gal. Yuraye.

LOLIVM, *& temulentum triticum.*

Figu. apud Dod 320.

AIραν vocarunt Græci vt coiectura fert παρὰ τοῦ αἴρεσθαι, quod eſt efferri & attolli, vel ſurſum rapi: rapitur quippe in cerebrum lolij vapida nocua aura, atque dementiæ affinem tenebricoſam vertiginem, temulentiámque efficit. Quo quidem maleficio vel infimæ plebeculæ notum, & inuiſum plus ſatis eſt, præſertim Galloprouinciæ, Norbonæ, & paſsim in reliqua Gallia, vbi *yuraye*, quaſi ebrioſa vel inebrians vocatur. Quippe etiam in Nortmania, Belgio, & Anglia, non ſolum pani mixta farina, ſed multò magis Cerealibus potionibus, *Ale* & *Byere* addita, & ferueſacta, torpore & temulento veterno cerebrum opprimit, & opacat, reliquáque membra torpida reddit. At foris admotum, eiuſdem ex axungia depſitum cataplaſma, eadem pellit incommoda, doloréſque diuturnos artuum & pericranei ſoluit. Spica ſimilior nulli quam phœnici, vt ſitè Dioſcorides monet: eóque qui alterutram norit, ambas nouerit. Granum in dura tunica: ſtipula, radix, & reliqua tritici, vel ſecalis ſunt: eóque ea in opinione, qui ex Theophraſto eſt Senenſis, vt hæc tritici peſtis, rurſum in triticum redire ſolita ſit: vt verum dicit, ita ineptum & Phyſices imperitum ſe prodit; quum de Hippocrate hiſtoriam, è Plinio exemplum ſexus humani mutati adducit. Quippe neque ad rem facit hic ſexus mutatio, & in plantis ſexuum diſtinctio non vera, ſed metaphorica & figurata doctis meritò cenſetur: igitur res vera, ratio improba. Nullus enim non nouit hic defeciſſe Lolium à tritico, nec in fœminam abiiſſe, ſed in vitium quodpiam, aut aliam ſegetis ſpeciem: calidius enim & ſiccius eſt lolium, reliquo quolibet frumento, improbum

Melampyrum perpuſillum luteum.

FVit & hæc ſpecies, hic addenda, vt pote nō deſcripta aut depicta familiaris Galloprouinciæ ſegetibus. Dodrantem aut ſeſquivnciam vix ſuperat: tota facie ſuperiorem prçfert, ſed flos illi luteus, & folia altius diuiſa, Coronopo propiora.

bum alendo, præſertim homini, tritico autem planè contrarium natura. Hoc enim homini ſalubre, veterinariæ autem nex plerũque. At lolium hiſce, vti neque alitibus gallinis nocet nihil, illi tamen plurimum: quare ſpecificæ differentiæ ſunt, non maris aut fœminæ, vt blaterabat Commentator. Quinetiam Adamus Leonicerus, Germanus Botanicus minimè malus.

VSTILAGO.

{ *Germ.* / *Fland.* Brant. { *Gal. Bruſlure.*

NON è deprauatis humi granis, ſed ambuſtis culmorum faſtigiis, quæ iam ſpicari cœperant, iſtud vitium oritur, quòd ideo Brandt Germani, & vſtilaginem recētiores dicunt: *Bruſlure* Galli, apud quos, inter ſiliginem, ſecale & auenas, frequens oritur. Dum enim in floris atque granorum ſpe adhuc eſt ſpica tenera, ſi compluta madidáque imbre fuerit, ac repentè ſole feruidiore arefacta, iam vitium iſtud ſterile fit, nullius in Medicina commodi comperti: cognitu tamen facile, quia culmis, foliis & radice eſt ſiligineis, vel auenaceis: Spica autem puluerulento ſitu fuſco, aut atro obducta, quæ illico, quaſi deflorеſceret in puluerem ambuſtámue teredinem carioſam, fatiſcit. *Hiſtoriæ. Dodo. 321.*

CRATÆGONON.

CRATÆGOS, vel Cratægon arbor eſt, qua de inter Meſpila dictum. Crategonum verò herba Cerealis videtur, & affinis melampyro, cuius vſus & eſus, ſemen viuidum & genitale redderet, id enim τὸν γόνον κρατεῖν, eſt ſemen robore acuere, & quaſi viribus imbuere. Nullius venit in mentem plantæ, cui aptiùs quadrarent notæ, quàm ei, quæ propter ſimilitudinem recentioribus, alterum MELAMPYRI genus putatur. In Syluoſis collibus, & deuexis, vmbroſis, Norbonæ, Angliæ, Sabaudiæ, & Pedemontis paſsim multa æſtate fruticat, cubitum, ſeſquicubitúmque pluſculis, & geniculatis germinibus, in alas multas diuiſis, eufraſiæ ritu: ſed multò craſsioribus & maioribus, quas ab imo totas folia melāpyri, ſeu tritici vaccini vocati, vel luteæ criſtæ gallinaceæ dictæ, pſyllii aut linariæ ambiunt: Flores in ſummis herbacei ex luteo, calaticulis minoribus, quam Albæ digitalis, ſed ſimiliter digeſtis, & vt melampyri aut linariæ effigiatis. Semē in folliculo exiguo milio non diſpari, cuius odor & ſapor acre nonnihil teſtantur, vti & folia ſiccata. Ac tametſi videatur hic locus lacunoſus & hians, tamen iſtud ſemen in pollinem pultémque ductum, eſſe Veneris incentiuum, & ſeminis genitalis quaſi fermentum quoddam & cotem, non abs re reor. *MELAMPYRUM alterum Neotericorum.*

MELAMPYRVM an ALOPECVROS PLI.

Triticum Vaccinum Dodo.

{ *Germa.* Kuweyſſen. id eſt, *Pabulum vaccinum.* / *Fl.* Peertbloemen

HVIC quæ plurima & noxia inter ſegetes oritur, proxima facie triticum vel pabulũ vaccinum, Kuweyſſen Germanis dictum, ſed maior tota, & conſimilibus criſtæ Galli floribus, magnis, ſpicatis, vti cauda vulpina, eóque Plinius Alopecorum fecit: folia oſyridis latiora vel rubiæ, quæ tametſi diſpari magis ordine, tamen ſtellatim oriuntur: exigua & dura radix, floribus colore primulum purpuraſcentibus ex cœruleo, deinde dehiſcentibus, luteo, cœruleóque permixtis in virorem marceſcentibus, inter quos glumoſæ ſiliculæ duo grana cohibent loliacea, triticis minora, & nigriora. *Hiſtori. Dodo. 320.*

Vitium eſt tritici, & comes importuna, vaccis pabulo grata & innocua, & in quam triticum minus laudatum abiiſſe videtur.

PSEV-

PSEVDOMELANTHIVM.

Germa. Kaden & Kornroſz.
Fland. Corenrooſen & negelbloemen.
Italis. Gittone.
Gallis. Nielle des bledz.

Mathio. effigies Fol. 798.

PORRO ſui generis eſt Pſeudomelanthium vocatum, nam tritico permixtum atque farina in panificio veſca eſt: folia piloſa, pſyllii latiora, breuiora, caules rectos, proceros, piloſos, in ſummo caliculis oblongis donatos, qui quaternis, quiníſue mucronatis, exilibus vnguiculis, flores maluæ colore & modo ambientes. Semen copioſum fuſco pullóue colore foris, intus albido.

RELIQVA CEREALIA.

- *Oriza*
- *Milium*
  - *Vulgare*
  - *Indicum Plinianum, ſeu Mais Occidentalium.*
  - *Sorgo.*
  - *Panicum.*
  - *Panicum ſylueſtre.*
  - *Panicum Cæruleum Indicum vnde forte Indum Dioſcoridis.*
- *Phalaris.*
- *Phalaris pratenſis minor.*
- *Lithoſpermum Plinianum.*

ORIZA.

Italis. *Riſo.*
Germ. Reiſz.
Flan. Reys.
Gall. & Anglis, Ris.

Mathiol. 403.

VT ſemen ex India primum fuit allatum, ſic & indidem nomen adſcitum videtur, ORIZON Theophraſtus, Dioſcorides verò ORIZAM, Noſtrates trunca voce *Ris* vel *Riſo* Italis vocarunt. Notiſsimum illud Aſiæ & Europæ, ſed vnius duntaxat generis nobis viſum in Prouincia Norbonenſi & Hyſpania, ſed maximo prouentu in agri Mediolanenſis depreſsis, & patenti planicie vdi agri, quem tamen euripis & illicibus à flumine è lacu Maior vocato ductis, crebriùs, quoties opus vident, rigant: alioqui nullam aut caſſam ſegetem laturum, vt mirum ſit tam ſiccum & exuctum granũ, tam paluſtrem & humentem optare fundum, bonum alimentum & lautum ſuggere, etiámque valetudini prodeſſe poſſe. Huius meſsis ſerotina eſt circa æquinoctiũ Autumnale, quippe matureſcit æſtiuis ſolibus multis: eóque Septentrionales, tametſi humentes magis reſpuit tractus, vtpote alſioſos. In ariſta flexuoſa, ſed rigidula ſpicatim alterno ſitu inſunt grana, ſubflauo folliculo, acutis ſeu anguloſis ſtriis in longitudine donata: quo cum ſibi ſupernè hærentibus ariſtis mordacibus, exuta grana, candida, pellucida, dura & multò pultibus gratiora, atque candidiora quouis præſtantiſsimo tritico ſiligineo.

ORIZA Plinii.

Culmi hordeacei ſeſquicubitales & cubitales, radix tritici: at folia potiùs milii aut hordei quàm porri nobis (ni multum labat memoria) viſa in Longobardicis & Hetruſcis campis latiſsimis & vliginoſis, atque in Prouincia Galla. Eapropter Mathiolus Senenſis, ſequutus videtur eos, qui ex Plinio ORIZAM hodie ignotam, radice Gemmeæ rotũditatis, flore purpureo, foliis carnoſis porri ſimilibus, & latioribus, altitudine cubitali, cum noſtrati vulgata Oriza inſcitè confuderunt. Illud porrò radicis rotundæ RISVM, fortè ſit illud, quòd Romanis inuidebat iam tũ Aſia, & Syria Barbara, iureiurando adigere ſolita meſſores & inſtitores, ne prius quam excoxiſſent, vlli venderent, veriti ne ſemen in alias regiones communicaretur, quæ ſemina ſic coctione exanimata, munere

accepta

accepta, nos metipſos non rarò fefellerunt. Plurimum & optimum alimentum ſufficit probè lacti incoctus ſaccharo & amygdalo noſtratis Oryzæ pollen, eóq; ſanguinem & ſemen auget, quod non dubius animi ille Senenſis efferet ſi in Mauritania vel Hiſpania egiſſet, vbi etiam ex Oryzæ macerato lacte frumento deſtillant liquorem, limpidum primò, deindè oleoſum habent, nec parū ſuauē, nec minus exhilarātē ſpiritus & inebriantē, quàm ipſum (quo illi abſtinent, vel carent) vinum. Etiam eius pabulo mirè delectantur & dociles fiunt Aphri Elephantes.

Κέγχρος, *MILIVM VVLGARE.*

Flandris, Hirs *ſeu Milie.*
Italis, *Miglio.*
Germanis, Hirſen.
Gallis, Millet.

Mathiol. 405.

GRÆCE à minutis ficuū granis ſeu gygartis numeroſiſsimis, quæ κεγχραμίδες vocantur, dictum videtur. Latinè verò quaſi milleſimum ferat granum: eſt enim tantæ feracitatis, vt granum ſingulum ternos reddere ſextarios feratur. Niſi potiùs dictum putet quis quia communi nomenclatura Græci μελίνην vocarunt, tum Panicum, tum Milium authore Varrone. In Hetruria & Norbonenſi Gallia, primo Vere ſerunt, metúntque tertio ferè menſe póſt. Solum pingue, limoſum & glebam glutinoſam, & aërem tepidiorem amat: ab radice fibroſa Panici ternos quaternóſque culmos binum, triúmue cubitorū altos, hirſutos harundinaceos porrigit: foliis & comoſa fœtura, faciéq; ſummâ quadantenus oryzæ, ſed longè maiore & magis ſparſa fœtura iubata, comam harundinaceam imitante, & grauida puſillis granis, leuiore tunica tectis Phalaridis aut Lini, ſed rotundioribus, minoribus, magiſque lubricis, quæ tamen facilè friata, inque pollinem redacta panes, lagana, placentáſque cōflant, grauia concoctúque difficilia, & mandendo glutinoſa, atque ingrata, niſi mox quum cocta fuerint edantur. Eóque Venetijs, calentia adhuc eſitant & vœnūdat plebecula in compitis, addito elogio recentis à clibano vel furno caliditatis. Sed ſeu recens, ſeu vetus eſt, vtique compactæ compendio & ponderoſæ molis, prauūque ſuccum & multò ſiligine ac oryza deterius alimentum ſuggerit, vel quibuſuis Carbonarijs, opilionibúſque Tirolenſibus Iudicibus, nedum Galenò: quos illic cum percontaremur, num vera ſcripſiſſet Mathiolus, nimirum eos poſſe victitare, niſi pane miliaceo, vel polenta lacte incocta, nos ridebant, & Commentatori ſimilem victum perpetuum & lautitias optabant, & ioco addebant, ſe non poſſe quidem perdurare, vt quorum res, pecuniáue neutiquam potis eſſet meliores emere panes. Auiculæ iſto non ſecus ac Phalaridis, Lini & Canabini ſeminibus victitant, vt Canariæ Philomelæ, Linottæ vndè aui nomen, & κεγχρίδι fortè à milio illi auiculæ, quam Galli *Quercereau* vocant. Siccat tenuitate multa, pauco aut nullo eſt calore, eóque cerebri fluxionibus valdè accommodum. Itidem ad fluxiones artuum, flatúſque inteſtinorum magno leuamento. Torrefactis ſalis manipulis duobus ferreo cochleari vel imbrice, addunt milij tantundem, ſed ſubducto ab igni cochleari, nè vratur milium, quod calore & contactu ſalis vel furfuris, dum remiſcentur vnà crepat, medullámque candidam tumidam, Aniſi aut Carui conditi parem, ſimilem, & concolorem adeo excludit, vt pueris ſpecie tragematis ſacchariti illudat. Ex ſaccis lineis excepta, calida admouentur, etiam partibus delicatioribus, torſionibus vexato abdomini, lateri, denique cuilibet ad humorem craſsiorem impactum digerendum.

MILIVM INDICVM PLINIANVM ſeu MAIS Occidentalium, Frumentum Turcicum, vulgò,

Flandris, Turckſkoren.

FRVGVM maxima & perquam ſpecioſa hæc noſtro orbi inquilina, indè à Neronis principatu in Italiam inuecta, iamque noſtra ætate magis oblectationi quàm Panificio ſata & culta, Turcicumque frumentum, tum vulgo tum doctiſsimo Fuſchio nuncupata eſt. Quem tamen perbonum doctorem, cum alias non ſemel, tum

híc potiſsimum immerentem lapſus incuſat commentator Senenſis : quòd iſtud Mi-
lium perperàm triticum appellarit, vt pote non ex Turcica allatum , ſed ex Occiden-
tatibus Indis primum aſportatum. Atqui cum huius deliniationem , proceritatem
& fœcunditatem ſcitè Plinius adumbret , cuius æuo nulli Europæorum nota fuit aut
peruia Occidua India , perperàm illius primum allatum fuiſſe commentatoris Chro-
nographia ſtatuit : quare rectiùs naucleri qui ex Aſia Turcica maiore , Indiis finitima
aduexiſſent, Turcicum vocarunt. Radice , folijs , & floribus eſt planè Milij , ſed mul-
to maioribus atque culmis procerioribus , ſeptenûm , octonûmue pedum , harundi-
naceis , rigidis ,digitum & pollicem craſsis , geniculatis & medulla farctis denſa , can-
dida , cuiuſmodi ſaccharinæ harundinis , è cuius medio , inter geniculorum & folio-
rum ſinum ſe prodit Cylindrea effigie Typhæ claua craſsiore , ſed breuiore , tunicea &
tenui vagina operta, in qua conduntur grana Piſi magnitudine,compreſſa & denis plu-
ribúſue verſibus rectis ſcitè & arctè ſtipata, colore purpurea , interdum fulua , nonun-
quam alba & fuſca : quorum varietate flores vtique concolores miliaceis ſimiles re-
ſpondent , in ſummóque culmo nutant nullo indidem prodeunte grano , raro naturæ
luxu , quæ non vt pararet vmbram fœturæ , ſed vt oſtento ſpectatorem oblectaret , eoſ-
dem caſſos ſemine feciſſe videtur , quod raró alijs in frugibus animaduertas. Aprili &
Maio triduo maceratum ſemen (vti cœtera duriora grana) compluto mandant aruo,
ſcrobibúſque depreſsis infodiunt & operiunt, non ſecus ac Piſa, & Fabas rurales. Matu-
rat Auguſto & Septembri in Anglia. Perunianum MAIS verò ferunt , qui illic fue-
runt , ferme totó vertente anno poſſe & ſeri, & meti. Eſt quod, trimeſtri , bimeſtríque
aut ſex hebdomadarum ſpatio maturat , prout terræ & ætheris fert temperies , nec diſ-
par ſementis facilitas in Aſiaticis Orientalibus Indiis. Eſt huius MAIS panis , vt milia-
ceus , grauis & gratus minimè ventriculo : præſiccus enim & terreus , alimentoſi ſucci
expers longè noſtrati ſiligineo bonitate inferior , quem Phronça illi genti apparauit,
vt ſimiles haberent labra lactucas. Mouendo puri, faucibus , ſaliua & manſu ſubigunt
quidam: dulcedinem quandam inſulſam percipias & gluten , quo, occluſis calori nati-
uo ſpiraculis,facilius & citius pus fit.

SORGHI ITALIS & GALLIS.

EST etiam Sorgha re & nomine Indicum Milium huic affine , & indidem aduectum,
ſed vt minus ſpecioſum , ita frequentius multò in Italia, præſertim vbi ſecus viam, &
tuguriola ruſtica : inter Patauium & Ferrariam , videas hanc ſegetem Septembri meſsi-
bus aptam, quam Vergiliarum ortu ſeuerint. Similiter ſuperiori harundineis quater-
Extat apud Do. nis , quiníſue , medulla farctis aſſurgit culmis hominis proceritate , gracilioribus ali-
de frug. pag: 17. quantò,fuſcis,geniculis tuberoſis,ſuperioris folijs mucronatis,ſed ſummitatibus ſpicata
faſtigia Panico maiora inſunt,quæ poſt delapſos flores luteos,grana oblongæ rotundita-
tis,ſubrubra,canabis,milij maiora duplò,& duplici tunica inuoluta promũt. Miſelli illic
coloni pertæſi operæ & longioris moræ,qua egent cœteræ fruges, ſorgam ſerunt ad panẽ
faciendum,aut columbis & pullis alendis. Concinnant etiam ſcopas huius arefactis re-
ctioribus & rigidioribus , exilibus ſummis viticulis, aut virgis,ad veſtes pannóſq; quoſ-
libet verrendos in Italiæ & Galliæ varijs locis.

PANICVM.

ἔλυμος & *μέλινος*: *Italis*, *Panico.*
Germanis, Phenich / Heydelphenich.
Flandris, Panichkoren.
Gallis. Paniz ou Panic.

Ἔλυμον & *μέλινον* vocarunt Græci , vndè & Milium Latini authore Varrone : fuit
Mathiol. 406. enim promiſcua nomenclatio , Milij & Panici propter communes tum naturas
tum vſus . Eſt quippe ſpecies milij , ſed Panicum dictum à glomeroſis tuberoſíſue quaſi
racemis , in paniculam , ſiue conicam ſpicam hirſutam , nutantem , palmum & ſeſqui-
palmum longam aggeſtis : Miliaceis , ſed exilioribus, numeroſioribúſq; multo granis,
multáque

multáque tunica obſitis concoloribus , interdum albis, fuſcis , interdum ex pallido luteis: folia item Miliacea , mucronata in culmis firmis harundinaceis denſè geniculatis quinûm , ſenúmue pedum. In Gallia & Vaſconia vltima , etiámque Belgicæ Galliæ hortis , ſed fœlicius in ſoluto & ſabuloſo aruo , ſiccioréque & tepidiore Climate. Nullius ferè commodi hodie, nec Officinis, neć Panificio : eſt enim præſicci , macilenti , & leuioris , vt ſic dicam , alimenti , eóque auiculis ad cibum erogatur, non ſecus atque Phalaridis & ſylueſtris iam deſcribendi, ſpicæ.

PANICVM SILVESTRE.

DISTAT noſtrate Syluestre vocatum, inter Italiæ & Norbonæ rudera, & vrbium areas plurimum oriri ſpontè ſolitum, non ſolum cultu , ſed etiam ſpica peculiari, nec in turbonem collecta, ſed minore multò & alterno ſitu ſummo cauli hærente, Perſicariæ, aut Potamogetonis ſimilitudine. Cœtera verò facies multum præ ſe fert Panicum , ſtipula , folio , culmo , radice , & internodiis : omnia non diſsimilia, tametſi longè minora , eóque Panici recepto nomine herbariorum donata, vſu hodię neglecta.

PANICVM COERVLEVM INDICVM
vnde fortè INDVM DIOSCORIDIS.

QVID poſsit in plantarũ ortum & educationem æther, aër, & tellus, vel hęc luculenta, ſi quæ alia planta , luculento exemplo erit : cuius ſemen recens ex Indijs acceptum , & ſummæ humanitatis, & ſummi admiratoris ſtirpium, generoſi Ioannis Brancionis Mechliniensis munere acceptum , à nobis Monſpellij hortis ſatum Martio menſe , antè Auguſtũ harundinaceos culmos , quales cannæ ſaccharatæ , hominis proceritate erexit: craſsiores digito , medulla fungoſa pallente farctos, rectos, geniculatos , qui proximè radicem (quam pro ſui magnitudine minorem , & ferme Panici prioris magnitudine habet) cœruleo , eleganti, nitido purpuraſcunt, vti etiam in ſummo cylindreę ſpicę vel coni ſupernè retuſo faſtigio , ad effigiem Indici MAIS , ſeu Milii Turcichi , nitent ſtamineis apiculis florum ex cœruleis dilutis & gemmulis, grano denſe elegantérque ſtipatis, oblongis, teretibus, cœruleis, auenæ nudatæ ſimilibus quadantenus, minoribus, copioſiſsimis. Folia harundinacea, medius ſecundum longitudinem neruus percurrit, lata medio tenus internodia inuoluentia : guſtus miliaceus, vſus nullus, quia inter rariſsimas fruges rara hæc.

PHALARIS.

φάλαρις {Flandris & / Germanis} Spaenſch ſaet & Saet van Canarien.

Dodo.foli.317. NON modò è Canarijs Saccharinis & Hiſpanijs, ſed etiam Norbonenſi agro, via ad Magalonem propè ſegetes ad pontem, Phalaridem veram, eiúſque enatum ſemen fœliciter in Belgio & Anglia habuimus: quò inſtitores Canarijs Philomelis pluſquam ſaccharatas & mellifluas cãtilenas modulantibus alendis vœnum aſportant ſeminis magnam vim: Seſamo paulò maius & concolor, aliquantò depreſsius, & minus quàm lini ſemen: in ſpicatis culmis, & glumis aceroſis, æqualibus: cubitales ſunt culmi, geniculati, folijs & radice hordei, aut potiùs, vti tota facies, Zeæ. Alimento eſt, & nõnulli panes pinſendos curant, eſitántque ad calculum farctúſque veſicæ.

PHALARIS PRATENSIS MINOR.

Trago Ægylops Pli.

Inter Icones Hiero. Tra. 204 QVO modo & quantum diſtat gramẽ pratenſe minimũ à canino gramine, tantũ hæc à Phalaride: quippe non in ſegetibus, ſed herbidis pratenſibúſque Germaniæ, Galliȩ, Angliæ oritur, gracilioribus ac fuſcis ex ſanguineo lucidis ſtipulis, ſeſquipalmaribus, interdum & pedalibus, per ſumma in ſericeis capillamentis ſparſim copioſas glumas geſtantibus, nitidas, ex atro fuſcas, & ſemina ſuperioris phalaridis duplo minora: folia item & radix minimi graminis vel Iſchæmi.

LITHOSPERMVM PLINIANVM, *ſiue Maius.*

LACHRYMA IOB *ſeu Chriſti.*

GAlloprouinciæ & Norbonẽſia vireta, prȩſertim Cȩnobiorũ, nondũ inteſtinis bellis efferuentibus euerſa, hanc plantam ſedulò colere ſolita erant, ſeminis lapidei cauſa: quo traiecto filo preculas funditabant & ſupputabant. Et etiamnum ad calculum Renum & Veſicȩ ſaburram, polline & decocto præſidium vulgatum. Rotundum, leuiter altera parte turbinatum, altera nonnihil depreſſum, Staphylodendri baccæ haud diſimile, magnitudine Ciceris: nitore, lȩuore, candore, colore Lithoſpermi maioris Dioſcoridis: ſed duritie ſilicea, & lithoſpermo multò pertinacius: præſertim quod è Creta, Syria, atque Rhodo allatum, & ſpontè natum erat: medulla intus pauca, guſtu emplaſtico: noſtratis autem folia Orizæ, milij, vel puſillæ harundinis, palmum & ſeſquipalmũ longa, digitũ lata, ſurrecta: ſtatim ab radice Tritici culmeos cauliculos, geniculatos, rotundos, cubitum altos complexa: quorum è ſingulo ſinu ſingulæ barbulæ (vt hîc Plinius ait) ſeu panniculæ miliaceæ prodeunt, ſeménque continent magnitudine ciceris, duritie lapidis, vt idem deſcribere pergit Plinius. Cuius ſi quis exactiùs verba perpendat, & cum vtroque comparet Lithoſpermo, facilè animaduertat vtrumque ab eodem deſignatum, ſed (qui illi penè fatalis lapſus, vt de Chryſanthemo monuimus) in vnam deſcriptionem conflatum. Primũ Διόσπυρον, id eſt Iouis triticum indicat triticeis aut harundineis ſimilem, aut congenerem: herba quinquũcialis, folijs rutæ duplò maioribus, ramulis ſurculoſis, craſsitudine Iunci, quæ ex vtriuſque deliniatione mixta ſunt. Sed poſt addit lapillos magnitudine Ciceris, duritie lapidis, cãdore & rotunditate margaritarum, cauernulas habent qua pediculis hærent: quæ poſtrema prorſum Lachrymæ Iobeæ quadrant, neutiquam Dioſcoridis Lithoſpermo. Quod licuit illi quãplurimis in agro Romano locis videre: haud ſanè tam ſtupẽda mirabilitate, ſi vulgo cognitũ Miliũ ſolis intellexiſſet: eóque dicit, ſibi non hærentẽ, ſed vulſam viſam plantam in Italia creſcere, puta hortis. In Creta optima, nimirũ natiuo ſolo: quin tantus decor veluti cãdicantibus margaritis: cæteráq; inibi verba, neutiquã deformi & triſti Lithoſpermo congruant, ſed Lachrymæ Iobæ longè hilariore & iucundiore aſpectu: quibus

quibus intus ineſt ſemen (vt idem dicit) & ſubtus cauernulæ, neutiquam cõmuni. Mutat hic Rapſodus Senenſis, & ſuperiùs in Fuſchium ineptit, & ſuperiore volumine nobis Phalaridem vorarat.

Αλωπέκουρος *THEOPH.*
Cauda vulpis Monſpellienſium.

HERBAM quam caudis Vulpinis ſimilem & cognominem factam dicit Theophraſtus, cùm de ſuperiorum collatione, tum verò de iſta Philoſophi deliniatione, notiſsima eſt, frequénſque maritimis ad Magalonam Aquas Marianas, & Monſpellio propinquioribus. Pedē alta tota planta, albicans tenui canicie & triticeis culmis, folijs, geniculis & radicibus exilibus. Specioſiorem tamen ex flauo pallentem, paleo colore molliorem, & denſa lanugine obductā, pilis delicatioribus & longioribus in Vulpinam caudam, etiam vulgi illic ſuffragio & nomenclatura, eleganter effórmatam habet, qualē & vndè Theophraſtus nomen mutuò habuiſſe dixit: ſapore frumentaceo inſipido. Huius autem non vſquequaq; accuratus interpres Plinius, videtur σελεφουρος (quam Melampyrum Belgij hariolamur) loco Alopecurū accepiſse: vti deſcriptio liquidò docet. Nam quòd nonnulli Plantaginem, etiam alij ortigen acceperint, non propterea plantago ſit ſtatim cenſenda, vt monuimus, varijs adducti exemplis in Stœbe: ſunt enim nomenclationes vulgi incertæ, niſi certioribus ſtabiliantur coniecturis. *Lib.7.capi. 10.* BELGARVM. *Melampyrum.* *Pli.* σελεφουρος.

HOLOSTEVM DIOS. floribus albis vel ὁλόστεον *Æginetæ.*

HERBVLA ſit oportet tota tenella & graminea holoſtium, ſic contraria notione dicta tota oſſea, quaſi nihil duri oſſeíue haberet: ſic etiam Græculi τὰ γλυκέα id eſt dulcia fella contrario ſignificatu, vt quæ ſint amariſſima, vocant: ſic etiamnum vulgus Iuam moſchatam, & Vnguem odoratum dictitat. Duæ verò ſunt plantæ gramineæ, quarum altera perperam à Doctis: altera non malè forſan à nobis, proponuntur. Quãplurimis Galliæ, Belgiæ, & Angliæ locis incultis, & viarum marginibus, exiles, tenellos videas & humi caducos, per interualla geniculorum, bina folia gramineis breuiora, acutiora, habentes cauliculos: floribus lacteolis Ornithogali, & Morſu gallinæ minoribus: vtriculos, Lini ſeminis, aut Anagallidis ſimiles relinquentibus: Radicibus ſtamineis, albidis geniculatis prolixè per terram vagantibus, gramineis multò exilioribus, quibus tamē etiam hodie abutuntur quamplurimi Angli Pharmacopœi, graminis loco & ignoratione. Hanc Lutetiani Pariſienſes præceptores iamdiu holoſtium opinati ſunt. *Perperam Fuſc. Gramen. Jco: 74.*

HOLOSTIVM ALTERVM.

SED enim noſtra hęc multò breuioribus & crebrioribus gramineis vix palmeis viticulis, & folijs exit Coronopi diuiſura, in ſuperiore ambitu ex fuſco virentibus, delicatioribus fermè, vt Capillarium, ſparſis. Radix tenuiſsimis cirris, & capillis pluribus Adianthi veri, ternos & quaternos digitos prolixa, pulla & albicans fuſcedine. In Norbonæ ad Veganium, & propè Lugdunum, etiámque in Alſatia Germaniæ vidimus, ſaxoſis & incultis ſterilibúſque collibus. Guſtu exiccat & adſtringit, grata ſatis & cuiuſdam lentoris non immunis. Quare multò certius quis hanc verum holoſtium profiteatur, quàm SERPENTINAM vernaculè vocatam & Mathiolo Holoſtium putatam, cuius radix adeò non eſt capilli tenuitatem aſſequuta, quod vult Dioſcorides, SERPENTINA. *Eſt apud Mathiol. Fol. 494.*

rides,vt craſsicie lignoſa & fuſca minimum digitum fermè craſſa manifeſtò conſpicia-tur. Reliquáque planta capitulis & ſemine plantaginis : non molicella aut tenera , ſed durior,rigidiórque, quàm vt holoſtio datum ſit. Folia illi iuncea,anguſta,crebra, in terram procumbentia.

HOLOSTIVM MONSPELLIENSE

NEc quam Monſpellienſes Holoſtium ſuſpicabantur probãda,propter eandẽ planè radicis cõtrariam notã. Eſt enim(tametſi alba)lignoſa,craſſa,Iuæ aut Cotulæ, aut Cichorii æqualis , ſurculoſa , ſtatim folia Pſyllii aut Coronopi non inciſa tamen,albicãtia, complura,& nõnihil lanugine piloſa emittens. Viticulis etiam & floribus Coronopi vel Plantaginis,ſed albidis. In Monſpellienſibus aridis oliuetis , & non procul ab aruis viáque Boutoneti proxima frequens oritur. Exiccat &hæc nonnihil,adſtringit,terreo ſapore , ſubſalſo , ſaliuam ciente.

PHALANGIVM an MOLY PLI.

φάλαγγιον.

Non rectè Dod. Moly. Fol. 348 NON ſine diſpendio noſtræ cognitionis , & tædio conquiſitionis omiſſa ſunt folia Phalangii,in Dioſcoridis Pliniíque deliniatione. Cui tamen multùm diúque,vt nonnihil quod bellè quadraret , nanciſceremur, a nobis elaboratum eſt. Lugduni in collium accliuibus ad Rhodanũ,non procul ab arce noua Lucernæ portæ,& Pedemontis Taurino , Eridanóque flumini collibus vicinis planta eſt gramineis folijs latioribus, pallidioribus , caulem imum cubitalem & ſeſquicubitalem amplexis , ab vno ortu exeuntibus & reflexis,radice exili , fibroſa: plures puſillos ramos in ſummo promens , quibùs ex pediculis flores aptantur candore & diuiſura Lilij , ſed crebriore Aſphodeli pares, nec abſimiles. Semen anguloſum pericarpio Lini , aut Aſphodeli occluſum , ſed multò minus. Varijs Londini & in Belgio hortis colitur , nominéque Phalangij donatur. Multò ſanè aptiùs quàm MOLY , ſeu Dioſcoridis , ſeu Plinij , vt nonnulli voluerunt non indocti : nullo enim bulbo , ne quidem atra radice præditum eſt, vt cœtera taceamus.

PHALANGIVM CRÆTÆ Salonenſis.

DVM Monſpellio Galloprouinciæ Maſsilęam luſum iremus, cumplures commilitones per Crętam , glareoſáſue,& fuſas planicies Salonæ , quæ vocantur *Craux de Salon*, alteram non diſsimilẽ huic copioſam collegimus,niſi magnitudine differentem,quæ pedem vix æquabat : & folio minore quidem , ſed craſsiore , rigidiore multò,ad Garyophyllatã accedente. Iunio flos, & ſemen Auguſto fundebat ſimilia, ſed minora.

PHALANGIVM. H. TRAGI.

PHALANGIVM verò ſingularis iudicij Tragi , non Lilij flore , ſed potiùs pappoſo flore quopiam viſitur Iunci,cui item folio,caule pedem alto, totóque habitu accedit, quò etiam referemus.

PHALANGIVM MATHIOLI.

Mathio. 833. COMMENTATORIS Senenſis verò Phalangium pictum , vti pleraque alia, nec deſcriptum nobis , nec multis doctioribus nuſquam viſum , (fortè nec Mathiolo) qui quaſi mutus foret,ſculptori munus commentandi relinquit. Multus alioqui hic & alibi, in ex Ruellio & Plinio iamdiu pertritis locis vel interpretationibus conferruminandis.

ARVN-

ARVNDINES

- *Arundines*
  - *Saccharina Indica*
    - *Saccharum.*
    - *Sacchari purgandi ratio.*
    - *Saccharum* { *Candum candidum.* / *Candum violaceũ venetorum* }
    - *Arundinis Indicæ ſiuè Sacchareæ mel, & Sal Indum Æginetæ.*
    - *Mel apum.*
    - *Oleomel.*
    - *Manna, Ros ſeu Droſomeli vel Aereomeli, & Meliſaccharum.*
    - *Manna* { *Iſraelitarum.* / *Brianſonnenſis.* / *Calabrienſis.* }
  - *Vallatoria aquatica ſeu Phragmites harundo.*
  - Δόναξ *Satiua noſtras.*
  - *Fiſtula, vel Syringa & ſcriptoria.*
  - *Naſtos ſeu farcta, Toxica Theoph.*
  - *Aulitis ſeu tibicinaria fœmina.*
  - *Calamus odoratus Libani.*
  - *Cannacorus, Canna Indica Neotericorum.*

HARVNDO SACCHARINA INDICA.

NON modò effigie, quę illi cũ Miliũ vel Panicũ intuenti offert, ſed etiam natura & vſu hunc proximè locũ ſibi vendicant Harundines : vt quarum radicibus tuſis arefactis & in farinam molitis, etiamnum hodie nonnullæ gentes panem nõ inſuauem conficiunt. Quinetiã gramineo eſt ſapore, etiam noſtratis arundinis radix. Et ea quæ Saccharum fundit delicias lautitiáſque, tum culinæ, tum Pharmacariæ vtiliorné an ſimilior Miliaceis ſit incertum eſt, idcirco hanc illis proximè ſubdere conſilium eſt, Medius ſiquidem inter Miliaceas atque Arundinaceas videtur hic Saccharatus Calamus, nobiliſsimus hodie & orbi Europęo iã multis ad Mediterraneũ Oceanumque tractibusinquilina: vt Hyſpanicis, Luſitanię, atq; amœniſsimis Olbię in Galloprouincia viretis, non procul, & ex aduerſo Stœchadibus inſulis, quem virentem inibi & alibi habuimus, & in Belgio meminimus. Septenum octonúmue pedum calamos pollice craſsiores, denſis geniculis, fungoſa, perquam dulci, ſucculentáque medulla obfarcta albida promit. Folia binos cubitos ęquant, anguſtiora tamen Donacis, ſcabra &

 ſecundum

ſecundum longitudinẽ ſtriata, numeroſa: Stolones harundinibus cęteris concolores, complures amplectẽtia, anguſtioa quàm ea ſunt, quibus Saccharatæ Metæ inuolutę paſſim apud inſtitores cernũtur. Comoſo flore, & quadãtenus Sorgi. Radix ad Cannæ radicem accedit, ſed dulciore, ſucculentiore, minúſque lignoſa: vndè germinula erumpunt ſationi oportuna, reſecta. Panguntur etiam taleæ imæ radici abſciſſę, atque bellè primò proficiunt in Gallia & Belgio, ſed hyemis ſęuicia enecantur, humentis ſoli, ſed tepidioris aëris & auræ alumnæ atque amaſiæ. Laticem hæc dat prorſum incomparabilis vtilitatis eſui potuíque, ſecundæ atque aduerſę valetudinis cuiuis ætati, ſorti, & regioni pluſquam mel merum, & meras cupedias. Nec tamen Indico hodie prima laus, tametſi ex India primùm in citeriorem Aſiam, Rhodum, Cyprum, aliáque non pauca loca trãſmiſiſſent. Nam hodie Canarium & Maderenſe longè omnibus ſuauitate & candore excellit: quippe tametſi quod Genuam, Maſsilæam ex India, Alexandria, & alijs Aphricæ emporijs, Liburnicis Venetias aſportant, ſæpius excoctum, candore marmoreo Canariũ prouocat: multò tamen ſuauitate & dulcedine gratiſsima ſuperatur. Dum enim lixiuio illo acriore, quaſi ſapone ex calce parato, fęculentioris, nigrioríſque pinguedinis ſordes eluuntur & abſterguntur, vber dulcedinis gtatioris perit, atque neſcio quid rancidæ acrimoniæ inuritur: vndè bilis gignitur, & ſanguis vritur, caput grauatur. Quod quilibet noſſe poteſt ex eſu vſúque Thomæi rubri vocati Sacchari, ex cognomine inſulæ, ſub ipſo fermè Æquatore ſitæ. Antuerpiam enim & Londinum Angliæ, vbi defęcare ſolent quidam induſtrij artifices, ſi guſtes adhuc impurum & rubrum, multò ſuauius & dulcius reperias, quàm excoctum, lixiuiáque & cortinas expertum. Et quia, qua purius reddant induſtria, cœlant Pharmacopœorum plebem: lubitum eſt hîc monere. In Cortinã ſeu ahenum, ſacchari Thomæi, vel alterius quantum volunt, immittunt. Lixiuij fortis ſola ex calce viua parati, iuſtum modum, & quod ebullitioni, deſpumationíque ſuffectnrum ſit, affundunt: tum agitatione, ſcopuliſque ſpumas tumidas multorum albuminum ouorum ſenſim affundunt, viciſsim deſpumando, & rurſum inſtillando, donec ſitulam plenam mellea & ſordidiore pinguedine, deſpumãdo exemerint. Tunc probè lympidum & fuluum factum ſyrupum, lixiuio nondum abſumpto, tranſmittunt per cilicium, colum, vel ſtamen, quo inibi feſtucas, quiſquiliáſque relinquant. Tum feruet denuo, donec expirarit in vaporem lixiuium. Quod ſi (vt ferè fit) feruens ſaccharum impetu, artifice inuito, labrum effuſione, & ebullitione ſuperet, non aquam: nam ſic (vt illi loquũtur) decoqueretur, recrudeſcerétue: ſed butyri momentum illicò addunt, atque actutũ reſident vndantes ſpumæ. Iam è ſyrupo ad duritiem excoctum, ſaccharum in nolas, infũdibuláue figlina vaſa, (Veneti ęnea) quibus ſubtus in anguſtiore loco ineſt foraminulũ, priùs fontana imbutas, Saccharo adhuc calente, opplent, eodem obturato foraminulo: recundúntq; promo, cella, aut Hypocauſto ſicciore, tepidiore cumque indurucrit. Metæ ordine diſpoſitæ latiorem baſim inducunt, luto ex figlina fuſca aut pulla terra & aqua calida ſubacto dilutiore, loricam latam duorum triumuè digitorum. Quæ cruſta vti partim loci, partim ſacchari tepore ſicco & bibaci; aruerit, demitur, noua apponitur: bis térue repetũt: ſed ſingula in mutatione fuſi mucronem in foraminulum immittũt, vt faciliùs effluat craſſamentum pinguius, & ſordidius, quod Syrupum vulgo vocant, Gallis *Melaſſe*: qua quidam improbiores pharmacarij, ſuos ſtercoreos ſyrupos cõdunt. Poſtremò bis aut tertiò ex Metis erutum fontana liquefaciunt: rurſúmque in Metas infuſo, reſerant ſubtus foramen, ſupernéque lutum addunt, cuiuſmodi diximus.

SACCHARVM CANDVM.

NOSTRI etiam eſt candoris impertiri diſcendi cupidis modum, quo Veneti Candum ſaccharum efficiunt. Primæ notæ, ſeu finiſsimi vocati Sacchari accipiunt vicenas tricenáſue libras, pauca aquula fontana, vt liqueſcat, faciunt: & nè multum in multa aqua bulliat (nam flaueſceret) & quia parum aquæ ineſt illicò in craſſum ſyrupum abit. Tunc arundinaceos bacillos, aut ridicas puſillas, quas prius cancellatim, decuſſatímque ad ollæ imum, & latera aptarint, merſa ſaccharo ſyrupóue calente, & vas paulò ſuperius, quàm medio tenus opplente, multum inuolutum bombace denſa, vas cella, aut officina calefacta reponunt ſuper aſſere, ſemimenſe aut viginti poſt diebus aperiunt os, & nõdum concretum ſyrupum prius effundunt, repente affuſa calida, ad ſyrupi eluendam pinguedinem.

guedinem. Qua denuo & illicò affuſa, reponunt quouis calidiore, aut quouis alio loco; effractóq; eodem die aut biduo vaſe, pellucidi candoris cryſtallinas bacillis aggeſtas habent glebas, multò duriſsimas, quas citiùs vres, quàm liquefacies igni, niſi liquore addito.

CANDVM VIOLACEVM.

PVRPVREVM Violaceum æquè pellucidum, ſed pulcherrimum, nec minus vtile, ſolis Venetis, dum illic ageremus, notum, ſic paratur. Sumito, exempli gratia, ſacchari finiſimi ℔.vi. liqueſcant & bulliant quàm fieri poteſt paucisſima aqua, donec ad tabellarum electuarium craſsitiem deducatur. Tunc affuſis vncijs 24. expreſsionis coactæ, cōpendioſæ, & recens eductæ ex frigida & violis contuſis: aut potiùs violacea ſtillaticia (ne vires colórue deleatur) recrudeſcat, ſeu (vt illi loquuntur) decoquatur, vt recedat ad ſyrupi ſuperioris ſimplicis Candi craſsitiē. Feſtucis olla, & eodē loco & modo paretur elegantiſsimum Violaceum. Dum ſaccharo percocto miſcetur Violarum dilutum, vel expreſsio purpurea, qualem diximus, addendo aliquot guttas ſucci Limonum, viuidiore colore & limpidiore diaphano placebit.

Denique vtiliſsimum ſimul atque fragrantius, curauimus parandum, additis drachmis duabus Iridis candidiſsimæ lacinia innolutæ, quæ amica ſocietate, ſolita eſt Violæ fragrantiam & gratiam, tum addere, tum excitare, nec parum ſic Arteriacis commodi adferre. Sic decet nitidum Pharmacopœum parare, nec perpetuò, quaſi miſellus foret ſeruitor, Seraphico Vercellēſi radiato Apollini auſcultare, qui imperat vas cōdendum & obruendū ſterquilinio, vt fermentando & putrefaciendo (fortè & ipſe perſuaſus à Theophraſtinis ſtercoreis Philoſophis) ſuaues imbibat penitus fragrantias & vapores, ſtercoreóſque adſciſcat ſpiritus.

Multa ſcitæ elegantiæ etiam è ſaccharo conflantur, loricantur, condiuntur, & cōcinnantur dulciaria & tragemata & gulæ blandimenta: quibus quia prolixiora, ſuperſedemus, conſultò prolixitatis hoſtes perennes: nedum vt Triuiales, prolixáſq; lites huc adducamus ex Ruellio, Manardo, Fuſchio & alijs, Senenſis exemplo. Vt quid enim quærunt tamdiu & blatiunt tam multa, notum ne fuerit Antiquis ſaccharum? Sanè fuit, etiā Dioſcoride & Galeno antiquiori Theophraſto, huiúſque præceptori Philoſopho. Ait enim Theophraſtus mel arundinibus Indicis excipi: eadem ferme etiam Ariſtoteles. Quod porrò vlteriùs tumultuantur & ſciſcitantur num illi vſi fuerint ſaccharo hodierno? ex hiſtoria in promptu reſponſum: Galenus φασί, id eſt, inquiunt dicit, oriri ſcilicet in Indicis harundinetis Mel ſaccharum vocatum: igitur auditione magis, quàm exploratione norat. Et Paulus facetè cenſet inter ſales SACCHAR, SALEM INDVM ſapore dulci, ſaccharum innuens, dentibus vt ſal fragile. Quinetiam Plinius, quaſi valdè rarum, nec adeò alimentoſum vel familiare foret noſtro corpori, inquit ſumi quantitate nucis caſtaneæ aut auellanæ. Eóque primò è Græcis Actuarius, Medicatos ſuccos ſaccharo excepiſſe, nomēnque Ioſacchari, Rhodoſacchari commentus fuiſſe putatur. *Sal Indum.*

At Dioſcorides paucis litem dirimet: Salis in modum concretum, & dentibus fragile ſaccharum, in India, & fælicis Arabiæ arundinibus, quod aqua ſolutum, potui, ſtomacho vtile. Sed addit καλεῖται, id eſt, vocatur: vtpote cuius nō valdè certus erat: quia vſum tantum nondum ars locupletarat. Vocarant quippe rem minus notam propter dulcedinem Mel: quemadmodum ſal Ægineta, propter concretionem duram, lucidam, fragilem, & candorem. Rimas namque anulæ harundines, præ ſenio, aut turgidæ, agūt, excludúntque ſuccum ſaccharatum pauciorem, ſed ſolidum, & ſalis aſpectu, quale vulgatum arte excoctum ſaccharum, etiámque vt Candum. Quia verò admodum paucum & exoticum, minus erat notum, vſúque receptum: quod neutiquam mirandum, cum Manna roridum, Lariceúmque, Europæ multis locis familiare, illis penè fuerit prætermiſſum: quia nondum commodum experimento auditionéue compererant.

Norbonenſis Varro & Strabo, etiamtum ex radicibus ſuccum premi ſuauiſsimum, ex arundine arborea non nimis magna.

Strabo arundines Indicas gignere mel ſine apibus: Igitur ſi μελίττης ſeu apis non eſt penſum, non erit mel, ſeu meliſſæ excrementum, ſed plantæ: quam eiúſue laticem, Sacchar Indi vocarunt.

Et Seneca à nobis facit: Inueniri in India Cannas, quarum humor pinguis, dulcíſue,

in

in mel abeat. Et ſapor cannarum fermè omnis dulcis,radicis præſertim.Fluxiones ſiſtit ſuffitu Saccharum. Et noſtrate Candum,etiámque vulgatum abſtergit, oculíſque prodeſt, vti tempore Dioſcoridis faciebat Spontaneum: quare idem eſſe nulli controuerſum. Nec hodie foret ignotum illud Antiquorum: cum vniuerſa pateat per Mediterraneum & Oceanum Æthiopicum Arabia & India.

MEL APVM COMMVNE.

SACCHARO nobilitate,vtilitate & origine proximum mellis nectareus liquor: quem largita videtur Phronęa populis fermè omnibus, pręſertim apud quos ſacchari arundo nullo nequidem mangonio,cultu viuere quit. Eadem vtriuſque natura,ortus & ferme modus videtur.Verũ mel calidius,acrius,aëreum, magíſque igneum & ſpirituoſum: vnde tantopere prodeſſe ſenio confectis & calori languido, Democratis exemplo fertur. Nec abs re ſanè, quippe vini ſaccharíque vigorem,vitam & efficacitatem mel meritò complexum eſſe quis dicat:MVLSA enim,vbi aquæ plurimum,mellis non multum, diuturna inteſtináque mellis ebullitione,in vinum vicinúmue ſaporem multò vtiliſsimũ abit. Et Pannonica ſeu Polonica Moſcouitarúmque potionum MEDA vocata, atque Cambricorum Anglorum METEGLIN, ſuauiora ſunt,& ſalubriora non paucis optimis vinis. Quarum quidem vſum,quàm ſcimus certò profuturum Meridionalibus, tam lubenti animo illis hìc impertimur: quæ ſic habet.

MVLSA. MEDA.

Rec. Mellis boni Lib. 20.
Aquæ pluuiæ, fluuiatilis vel fontanæ Lib. 120.
Bulliant deſpumando ad Libr. 80.

Quibus ſemifrigefactis,inditis in vas vinariũ,addantur fermẽti panis,vel Alæ,vel Byeræ acidioris vnciæ.vi.vel quod ſatis ſit excitandę ebullitioni & defœcationi.Et vnà de licinia vel nodulo hæc ſuſpendantur mergantúrque, nec fundum tamen tangant aromata.

Rec. { *Cinamomi,* / *Granorum paradyſi,* / *Piperis,* / *Zingiberis,* / *Garyophyllorum craſsius contuſorum* } *an drach.ij.*
Florum ſambuci Man. 1. in dolium merſorum.

Sinantur in cella vinaria tepente per hyemem: eſtate verò in ſole maneant 40. dies,vſquedùm adſciſcat vineum ſaporem & exuat dulcorem ingratiorem mellis. Qui vinum colore ementiri cupiunt, panni Torneſolis(nomen ſonat heliotropium purpureum verrucarium) Lib. S. addunt. Nonnulli efficacius & gratius, addita vini tertia parte, reddunt. Hæc ſi quis, non vt quotidiano potu,ſed quaſi medicato vtatur,multum commodi percipiet, tum ad febres quartanas, tum ad cachexias, & ad morbos cerebri, quibus potus vini pernicioſus,vt Epilepſiæ & Analepſiæ: adq; noxas aquarum corrigendas, vbi hę multas putridas febres excitare ſolitæ ſunt: eóq; Troglodytæ,propter multos fructus aqueos,& putres aquas plurimò,tametſi feruida in regione ſint,veſcuntur pipere.

METEGLIN.

CAMBRICVS etiam ille potus Metegla, non patriò(vti putant illi) ſed Græco nomine dictus,vt multò ſalubrior parari poteſt, ita multò dignior qui Tranſmarinis innoteſcat: eſt namque altera liquida & limpida Septentrionis THERIACA. Eadem proportione fermè miſcetur mel & aqua, adduntúrque deſpumatis herbæ ſiccatæ quamplurimę, fermè numero ſexagenę, bulliúntque diutiſsimè ad dimidias, interdum ad tertiam partem. Quò fit (vt cõtra quàm ferunt vulgata Pharmaciæ documenta) diurna coctione herbacei viroris & ſaporis exuat faſtidium, adipiſcatúrque vegetiorem, & quaſi tertiam quandam peculiarem alendi vim,& gratiam ſaporis Maluatici vini æmulam, nec minus duratione perennem. Triennij enim & quadriennij colore, craſi, & ſapore maluatici vel Muſcati Meteglam non raro illic bibimus. Quotidiano hæc ſenibus potui

potui placet,& plurimùm prodeſt: nec adeò temulentiam vertiginoſam, ſed amœniorē facit. Multò aptior foret & vtilior,ſi Medici Docti Inſtituto,quilibet ſibi accommodam parandam curaret.

Quibuſdam naturis,etiam hepate calidioribus,mel ieiuno ſumptum ventriculo,multùm conferre ſcimus,& compertum(ſecus quam vulgò videatur) maiore copia & ſatietate ingeſtum crudum purum Anglicum plus prodeſſe, quàm moderatè ſumptum Hiſpanicum, optimum putatum. Quippe acrius Atticum, Norbonenſe, vel Hiſpanicum crudum, facilius in bilem abit, magis ſanguinem adurit, & minus ventrem ſubducit, nec perindè recens hîc habetur. Minus ſpecioſum ac delicatum Anglum: ſed quibuſdā, præſertim ſaltibus & paſcuis,vbi lana commendatior,lectum,vernum aut æſtiuum,bilioſa excrementa inferius extergendo pellit, & aciei oculorum prodeſſe putatur. Venetias & Veronam ad Theriacæ confectionem delata ſæpius Græca famigeratiſsima,Attica & Hyblæa mella guſtauimus, fuluiora & puriora, ſed minùs candida Norbonenſi aut Hiſpanico: quæ duo tamen celebriora apud Francos, Germanos, Belgas & Anglos, adeóque multò cariora.

TVRONES NORBONENSIBVS.

Italis, Amigdalato.

ISTO Norbonenſes Pharmacopœi parant placentulas niuei candoris Turones illîc vocatas, ad alendum tabidos, & expectorandum craſſos pulmonū farctus, ſimul ſuaues & vtiles: vtiliores tamen futuras Anglis & alijs ad Septentrionem populis, etiámq; PIGNOLATO dicto medicatiores. Nam Italis valdè quàm elegans & marmoreum niueum PIGNOLATVM (hodie ex puluerato finiſsimo ſaccharo, & poſtea albuminibus & modica roſacea, & ſucco Limonum ſubacto, & donec ſummum contrahat candorem,atque pelluciditatem, agitato: pineis lotis, & ſiccatis furfuribus & abſterſis,additis, & remixtis omnibus,viuido ſed puſillo, puróque in igne exiccatis, & in duritiem coctis,in morcellos digitum longos, conflatur) tametſi prodeſt & alit, tamen minus intrò ſubit aut incidit & abſtergit arteriæ vel viſcerum muccoſos farctus, quàm ex melle & amygdalis parati Turones, qui ſic fiunt. PIGNOLATVM

Mellis primæ notæ & puriſsimi Libræ ſex,
Albumina ouorum ſex.

In pelui tamdiu frigida piſtillò ligneo agitantur, donec lacteum candorem aſſequantur. Tunc prunis cinere obrutis, ne vrantur aut nigreſcant, ſedulò verſando piſtillo ad ſuppoſitoriorum craſsitiem iam fragilem coquuntur. Tum addūtur dulcium amygdalarum integrarū deglubitarum ſurfuribus torridis toſtarum vnciæ,quantas excipere moles iam Pignolati ſpecie poteſt. Calentes ſuper Nebulis(quæ cruſtula ſunt)extenſæ ducuntur in placentulam, vnciam craſsam,latiore ſuperficie,quam acie adhuc calentes in rhombos diſpeſcunt,Medico volente,interdum adduntur puluiſculi gemmei, coralli, cryſtalli aut aliorum.

MANNA ARABVM TERENIABIN

Droſomeli. Acreomeli & Meliſaccharum: Manhu.

Δροσόμελι.

POSTRIDIE quam Ioua largitus eſſet victum Plebi Iſraeliticæ, complutáque fuiſſet humus, & conſperſa rotundo ſemine Coriandri ſimili, minuto, albo, guſtu mellitæ placente, aut ſpecie Bdellij: ex quo diſtricto mola,panes factitabant ſapore libi ex oleo: Gens Iſraelitica mirabunda, cum primum hæc cœleſtia, & nuſquam antea viſa munera fuiſſet conſpicata, cœpit dicere: MAN-HV, id eſt quidnam iſtud? Cuius nominis veſtigia remanſiſſe apud poſteros Indicat Mannæ Thuris Libani Paleſtinæ montis nomen: cuius ſimilitudo cum illo Bdellio ſimili Mannæ nonnulla eſſet: vndè etiam veriſimile Latinis

tinis deductum nomen Manum, quod bonum interpretatur perbonus Latinitatis autor Marcus Varro. Et indidem putandũ Medicatum iſtud Mañna, quo de hic iam agemus, dictũ fuiſſe recentioribus Græcis & Latinis. Eximium ſanè Naturæ opus, ac mirabilitatis plenum: nec valdè antiquis notum: indicio eſt quòd paucis & vacillantibus verbis illius meminerint, nec quantæ eſſet ad purgandum ſalubritatis monuerint. Theophraſtus ſiquidẽ ex Heſiodo & Ariſtotele ſuccum mellitum ex æthere quercub⁹ ſiue Robori illapſũ putat, quale Galenus prouẽtu portentoſo è Libañi arboribus excuſsis memorat: & Celſus SYRIACVM MEL vocat: qui omnes perſuaſi fuiſſe videntur (præterquam experientiſsimus ſenex Hippocrates, qui non äëreum ſed CEDRINVM MEL vocat) nihil aliud eſſe Mañna iſtud, quàm roridũ ex humo in æthera ſubuectum interdiu, vi & calore Siderum, vapidũ ſpiritum, qui reduce nocte occurſans frigori liquor refluus & quaſi ſtillatitius factus, arbores, tellurémque rurſum, horis antelucanis præſertim irroret. Quam opinionem, vt improbare nolumus: ita etiam ſequi, neſcio quo modo, renuit animus. Quæ nam tenuitatis tantæ, partim aqueæ, partim aëreæ, cuiuſmodi ros eſſe videtur, deſtillatitia, illico vel imbecillis Auroræ radijs difflari in auras ſolita, poſsit in grumos maſticheos, gummoſos, farinaceos, emplaſticos, ſolidos & denſos abire? Quin Manna etiam calidiuſcula eſt, grauis ac pinguis, & ſolutu non adeò facilis. Imò ſoluta, liquori calido non vti mel, aut ſaccharum, mixta, perſtat, ſed plurima quaſi aqueũ reſpuens liquorẽ reſinę gummi, & Caphuræ factitię modo rurſum coit, & collecta vaſis lateribus hæret. At imbrium cœleſtium proles nix, grãdo, pruina, gelu, ros, omnia frigida, neutiquam pinguia, ſed facillimè vel calore, vel humore ſoluuntur, nec quicquam pinguis veſtigij relinquunt. Quare ſuſpicio magna eſt Manna non aëreum rorem, qui refrigerando, temperandóque diurnum æſtum natura comparatus fuit: ſed ſuccum vaporémque viuificum cuilibet tum arbori, tum herbæ inſitum iam per ſoles tẽpeſtiuos & genitabiles maturitatem aſſequutum, qui extillans expiránſque interdiu trans latentes corticis ſuperficieíq; meatus, in auras à ſole feruido diſsipatur: noctu verò ros conſuetus illabens ſeſe cum iſto permiſcet, atque ne diſsipetur, partim obſtat, partim ſeipſum vna fermentat, inque amicam naturam vnà coëunt, ac demum quippiam conflant

Lib. 5. Hiſtori. animal:

MEL *Cedræum. Hippo. Succus Mellius Theoph. Syriacum Mel Celſi.*

MANNA è RAMIS LARICIS.

flant

ſtant mediæ inter mel & Saccharum naturæ. Quod quiſpiam MELISACCHARVM vocare poſsit. Iſtud noſtrum paradoxum confirmat eorum diligentia Pharmacopœrum, qui ramos magnos præſciſſos Laricis & Fraxini, inque vinariam cellam, quo æſtatis tempore Manna colligi ſolitum eſt, aſportatos, Manna poſtero die, tametſi non perinde nitidum, conſpectum ſibi affirmabant. Quod etiam minus mirum videatur illis, qui ſciunt RORI COMMVNI deciduo purgatoriam vim ineſſe, non a ſe, ſed foliis herbarum, quæ abluuntur & abſterguntur ab illo. Sic Braſsicæ foliis & Roſarum rorem exceptum detergente, nitroſo & laxante ſucco magis lubricare certũ. Eapropter conſulto huic infundunt Roſas nonnulli ad ſyrupum Roſarum ex infuſionibus. Quare cum quilibet obſeruare poſsit poſt ramos & truncos auulſoſue ſurculos, vel etiam radices Laricis, Pineæ, Iuniperi, & aliarum gummoſarum aut tediferarum arborum gummi, Lacrymas & micas etiamnum in ſuperficie congeri atque concreſcere, quas ideò propter ſimilitudinem Manna Thuris Græci, Ruſtici autem Norbonenſes Metaphorice in Iunipero & Teda glaciem, Galli Vernicem vocant, poterit ſecum perpendere idem Larici, Ornogloſſo, Amygdalæ, Prunis ac aliis quamplurimis vſu venire poſſe. Quin quod de œleomelite Norbonenſi diximus in Olea Æthyopica magis fulciatur hæc perſuaſio, alioqui & rara obſeruatio eſt, neque à quoquam recentiorum literis prodita, quin potiùs à nonnullis quaſi fabula foret excepta, nec ipſimet aſſentiri recenſioni auſi eſſemus, niſi oculis manibúſque id comperiſſimus in Prouincia Norbonenſi maritima, non procul Monſpellio vrbe tam lauta quàm nobili.

Melisaccharum.

Ros cœleſtis.

ELÆOMELI.

EX olea arbore vulgari perquàm amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum ſale condito, emanare MANNA verè melleum, non ſolum colore, ſapore, ſed etiam duratione incorruptũ experti ſumus. Habemus namq; partim iam duodecim ab hinc annis collectum à Rondelletio præceptore aliquot vncias, partim à nobis quinque ab hinc annis, cum eo nos duxiſſet Stephanus Barrallius Monſpellienſis Dioſcorides vocatus, atque in tenellis ramis & ſtipitibus Olearum arborum tam inſolitas diuitias affatim nos latere monuiſſet. Tunc enim rimoſis è corticibus, partim ſcalpello ſauciatis, ſatis excepimus non modò ad explorandum, ſed etiam amicis impartiendum. Verùm non niſi propemodum pene matura oliua ac nigricante vel purpuraſcente, quam Nouembri & ingruente Hyemis ſœuitia decerpunt, quiſquam reperiet mel iſtud: vt nos plebecula monebat, quæ interdum tantam copiam ramis aggeſtam ſe vidiſſe vna aut altera die ante vel poſt D. Catherinæ feſtum aiebat, vt auiditati explẽdę pueri & mendici eò certatim confluerent. In proximis vinetis pone fanum fune-cinctorum Franciſcanorum, via ad Latrenſem portam, etiam nonnihil emanabat, & plurimum ferebatur Lunellæ extillare, præſertim ſectis maioribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinoſus effluebat, poſtea inibi reſidens aliquamdiu frigore denſior euadebat, atque non tam mel quàm Manna verum præ ſe ferebat ſpecie, guſtu, ſapore, concretione omnium comilitonum iudicio qui deguſtarant, inter quos Iacobus Vtenhouius Gandauenſis generoſus, & multarum literarum Medicus doctiſsimus. Quin iam dum hæc proderemus, cum multi alij deguſtarunt & mirati ſunt, tum Medici ſingularis eruditionis, vniuerſæque materiæ medicæ conſultiſsimi D. Pariſienſis Drouetus, & D. Penius Anglus.

An cum Arabes exſcribunt fortè de Galenico Manna rorido, quo cõpluerat arbores Libani atq; lapides Iuppiter, hallucinantur nominis & naturę affinitate, interpretati nempe quę Græci antiqui de latice illo mellito ſuauique rore antelucano, qui inſtar ſudoris expirantis, partim è puro ſudóque aëris ambientis madore, partimque ex potiore genitabiliq; cuiuſq; arboris & herbæ ſaliua gutticellas lympidas & prædulces in arborũ folijs & herbarum conſtituit: vnde mellis apum ortum & naturam facilè quis aſſequetur? Sanè ſic videtur, nec enim manna illud ſordidũ, gũmoſum, granatum, quiſquilijs

arborum mixtũ,in ramis lapidibúſq; diu delitеſcens, non Sole Caniculæ feruido, aut imbribus ita facilè liqueſcere ſolitũ cuiuſmodi mãna intelligunt Arabes,idẽ cũ rore ętherеo. Eapropter Grecorum Stillatitiã aëreúmue rorem mellitum illum tenuem, neutiquam Manna Iudæum Arabicúmue putamus,ſed grana iſta Maſtichina pellucida,ſolita è ramis folijſque arborum elabi præ copia, rotunditate & lubricitate granorum,ſuccuſſatione & ventorum impetu, qui montes crebriùs perflant, ſícque colligi in montoſis ſyluoſis humi, & ideo putaſſe quoſdam inſtar grandinis è Cœlo manaſſe. Iſtud noſtrate porrò nos quaſi vtriſq; naturæ cinnum & particeps plurima arborum genitabili ſaliua ſuaui & madore,qui cuilibet ineſt pro ſua natura plantæ varius, conflatum putamus. Cui dũ occurrit noctis periodus anteculana frigidiuſcula, quemadmodum tunc coacto in Æthere vel aëre vapore aqueum facit ROREM vocatum, ſic in arboris ſuperficie cogendo & ad denſando expirantem per latentes poros mellitam exhalationem, ſiſtit inibi manna. *Ros.* Quę eadem cauſa efficit, vt ficus ſuos fructus noctu maturare verè dicatur, non propter quem apud Plutarchum Graculi Lunæ afferebant calorem πεπτικὸν, quippe illi noctu ſilente æquè benè maturitatem aſſequuntur. Sed quia ficunleus cortex, laxæ cum ſit texturæ, vti tota arbos, facilè Solis radios admittit, qui ſpiritum calorémque inſitum lacteo liquori diſsipant interdiu, vnde concoctioni officitur: at noctu hîc non difflatur, eóque maturitati impenditur totus, quam celeriùs & perfectiùs abſoluit,niſi propter laxitatem arboris & lactei ſucci vbertatem nimiã obruatur,vt in ficu Ægyptia euenit, quæ ideo non niſi vulneribus ſaucia maturat quia plus iuſto obruebat lac alimentúmue quod per vulnus effluxit.

MANNA quomodo fiat. *Ficuum maturatio.*

Nec diſpar modus opúſque mellificij: vt enim efficit ex rore aut cum rore & ſucco benigno arboris, natiua inſitáque vis Manna, ſic ex vtroque è floribus decerpto, ſuo calore & ſpiritu conficit apicula ſedula, etiamque aliæ volucellæ inſectæ,carpto in truncis arborum humore, quem percoquant in mel album ſaccharo ſimile, ſiue Stercus ſuauiſsimum, quod etiam Hiſpanus à Vega magni nominis Medicus ſibi viſum narrat. Non enim rore ſolo caduco, ſed ſuaui, odoratóque vapore, & plantæ tenuiſsimo ſucco, quem ſuis ſibi inteſtinis fouet apis, conſit mel. Nam quî poſsit ros Stillatitiúſue imber aut vapor in Ceram, Propolidem,fæcéſque quot continent faui abire? Quin mel grauius multò oleo, vino,aqua, lacte, ſanguine, quorum æmulatur aut ſuperat dulcedinem. Quin amarum mel, improbum, venenatum, ex Abſinthio, Erica,Oleandro & aliis. Cur non potiùs è foliis Iuglandis aut quercus hauriat apicula, vbi plus nectarei & dulcis roris,quàm è florum aridis calyculis? Niſi quia vbi optimus eſt aër, inibi optimum mel,modò Stirpes ſint natura aptę mellificio, fugántque è ſolo probum alimentum. Sed hæc latiùs in Larice & Fraxino.

MANNA Iſraelitarum qualis.

Hebręum Germanicũ notũ,& Rabbinam admodum callentem Philoſophię habuimus, qui Manna iſtud purum & Maſtichinũ vocatum affirmabat eſſe idem cum ſuo Iſraelitico, Bdellii ſpecie,Coriandri granis ſimile, melleo ſapore, quale etiamnum eſt in Paleſtina, Syria & Arabia.Porrò,nobis obiectantibus illius ſupercœleſtes vires,portenta, & putredinem: Reſpondebat Iouam cunctipotentem pro eo ac ferebat ſua voluntas, vſum & fruitionem Mannæ illis largitum fuiſſe, qualem,quantum & quamdiu illi viſum fuit: réque ab ſe condita vti ſolitum ad ſuam oſtendendam ſiue gloriam, ſiue munificientiam, præter & ſuper naturæ leges ratas. Sic quoque MARACH perquam amarum & ſalſum edulcuit iniecto ligno: & Arabicus ſinus quaſi medius ſectus,vadum fecit pro li Iouæ, hoſtes vero obruit: Solis orbita curſum inhibuit & æquor montibus innatauit.

MARACH

Maſtichina igitur vel Granata vocata,quę hodie ex orientis Emporijs Venetiis & Genuæ proſtat,optima. Nec tamen ſpernenda Brianſonẽſis ad Galloprouinciæ & Allobrogum alpes prouenire ſolita, qua vniuerſa fermè vtitur Gallia, modò delectus nitidioris,purioris, candidioris, & recentioris grani habeatur, qualem illic nos effractis è larice ſurculis copioſam habuimus, quæ nec doſi,guſtu & effectu purgandi nihil planè cedere illi exoticæ videtur, & multò minoris emitur, minoréque mangonij ſuſpicione: blan-

Brianſonnenſis

blandè namque educit bilioſa è primis venis & Iecore,éque pulmonibus pituitoſa,veluti Lariceus liquor,Terebinthina Veneta vocata.Hac igitur,ſi illius Syriacę purę copia deſit,aut CALABRIENSIS,vtendũ ab vncia 1.S. ad vncias 3.Calabrienſem tamẽ hodie perpaucam, aut nullam inueniri,quidam inſtitores qui illinc veniebant, planéque deſiiſſe conquerebantur.

ARVNDO VALLATORIA.

OMNIVM Vallatoria notiſsima,vbiuis Regionum vdis humentibus marginum vallis lacunis & ſcrobibus aruorum,aggerum & mœniorũ teſquis, & attegiis,ruſticaniſque tectis multùm accommoda: ſic & ſepiendis tutandiſque ſatis. Multi è radice gramminea, geniculata, prolixiùs reptante, marini graminis graciliores exeunt culmi recti, ex pallore pulli, concaui: alterno pullulatu folia emittẽte graminea, miliaceis longiora, ſcabriora, firmiora: ſpicas fert Milii modo ſparſas, lanoſa, mollique ceſarie nutantes & purpuraſcentes, maiores & elegantiores, caſsidum plumas imitantes, quæ ventis hybernis abripiuntur,nullo comparente ſeminum veſtigio, radice namque etiam combuſta & eruta,ſeipſam denuò inſtaurat. Equidem quam noua depacta, albida, dulcis prolixa,& vti diximus graminea:quare ſcita conſequutione gramineis & triticeis ſubduntur hîc arundinacea.

Δόναξ DONAX SATIVA NOSTRAS.

NON parum frequens hæc hortis & Satis Galloprouinciæ & Norbonæ, vbi colos ad nendum & clatras feneſtris Ruſtici mulierculis factitant, flectúntque ad fornices topiarias, aliaque viretorum ornamenta, adque fulciendas vites humi depangunt.Similes iſtius ſunt tubi illius Vallatoriæ,ſed proceritas & craſsities magnam æquat haſtam: denſiſsimis geniculis,è quorũ acetabulis vel cauernulis baſis latioris prodit neruus medio tenus ambiens calami ferme ſpatium,intergenicula. Acori vel Schenæ radix prolixa, tuberoſa geniculis multis, latè huc & illuc ſubtus humum porrecta, albida foris intúſque dulcis guſtanti. Ex qua vſta Arabum Spodium paratur Pharmacopœis quamplurimis, tametſi vt non neceſſariò, ita non magno commodo: quando melius nec difficilius ex Myrtho aut Cithonio arbore, oleaue (vti monuerat in Antiſpodio Dioſcorides) conficerent. Longè tamen grauius delinqunt qui loco Palmæ foliorum teneriorum harundinis huiuſce ſubdunt radices: namque harum facultas ex alto cum vel ſpicula euellere prodatur,calida etiam authore Dioſcoride ſit,planè Palma contraria ſit huic oportet, cuius ad frenandã cohibendámque Chalcytidis vehementiam addita folia videntur.Verum iſti audaculi,quid interſit foliane harundinis,quæ fortè quadrarent, an radices addas,quæ prorſum aduerſantur ſcopo, ſupino faſtu malunt neſcire quàm diſcere. *Spodium Antiſpodium.*

FISTVLA vel SYRINGA, & SCRIPTORIA.

EADEM cum Donace harundine hæc eſt, vt cernere eſt in Galloprouinciæ & Corſicæ vdis & pinguibus prope vrbes locis, compactiore eſt carne, minore & pollicem vel indicem digitum æquante craſsitie,octonum denûmque pedum, radices & folia non diſparia, Pueris etiam quæſiti calami ad maiuſcula characterum crura delinianda: & hæc vti ſuperiores duæ, caua.

NASTOS ſeu FARCTA, TOXICA Theophr.

RARIOR hęc Europæis,nota tamen iam diu harundo mediterranei & Tyrrheni maris mercatibus: vbi interdum à naucleris emunt ſenes,robuſtiores & adultiores Stolones,quibus ſcipionibus ſiue labantis veſtigii fulcris vtuntur: leues namq; ſunt elegantes & robuſtæ. Exiliores Stolones verò Scythæ Aſiatici & Syrij aptant ad iacula: quos emptos à quodã Pictauo circulatore Alexãdro vocato habemus exiles,leues,politos enodes prorſum,rectos,ſolidos,nec graues, colore cæſio pullo & purpuraſcẽte nitentes. Ioubertus Monſpellienſis habuit,ni fallit mẽmoria,perquam ſolidam & elegantem,puto ex Aphricæ Argyera,non Alepo.

AVLITIS SEV TIBICINARIA *fœmina.*

TAMETSI fœminam hanc nuncuparit Dioſcorides, tamen putamus nos à noſtratibus vulgatis, non niſi textura delicatiore carnéue ſolidiore diſtare, proindéque tubulam magis eſſe ſonorum læuiorem & nitidiorem, cuius delectus penes aulędos & tibicines eſto.

INDICA FLORIDA.

EXOTICÆ elegantiæ pulcherrima planta hæc, ambiguæ inter Cannas & Acorum naturæ & figuræ. Ea ex ſemine Indiæ Occiduæ amicis in Belgio, deinde nobis Monſpellij in horto lætos flores, Auguſto ineunte, dedit: colos purpurę miniatę nitidus & vegetus: figura & magnitudo, numerus & habitus florum Gladioli, in ferulaceo vel harundinaceo bicubitali & tricubitali caule, læuore herbaceo, craſſitie digiti minimi, quem circa geniculos ambiunt folia alternò & Acori vel Cannæ, ſitu & ritu, magnitudine & effige hellebori albi adultioris. Radices Cannæ noſtratis ſiue Donacis vel acori paluſtris æquant, è quibus prima foliorũ eruptio pereleganti volumine Hellebori albi erũpentis ſimulacrum oſtentat. Rariſsima in Italia & Gallia & Anglia etiámque Belgio vbi tametſi quotannis nouo ex India aut Luſitania ſemine ab elegantiæ amaſiis ſata, tamen nec ſemper floret, nec frigus ferre potis eſt. Idcirco commodi medici adhuc ignoti: ſed cui locus hîc merito relictus, quo ad Acorum, plantaſque conſimilis vultus viam inſtitutam pergeremus.

ACORVS.

- *Acorus Dioſcor.*
- *Acorus paluſtris.*
- *Acorus Aquitanicus.*
- *Galanga*
  - *Maior.*
  - *Minor.*
- *Iris Domeſtica Florentina.*
- *Iris Illyrica.*
- *Iris ſylueſtris.*
- *Iris maritima Norbonenſis an Medium Dioſco.*
- *Perpuſilla ſaxatilis Iris Norbonenſis acaulis ferme.*
- *Xyris.*
- *Zingiber.*
- *Terra Merita, Curcuma Officinarum.*
- *Coſtus*
  - *Arabicus candidus leuis* } *Zingiberis effigie.*
  - *Syriacus buxeus grauis* } *Zingiberis effigie.*
  - *Indicus leuis niger.*
  - *E Moluca cortice rugoſo.*
  - *E Moluca lignoſus.*
  - *Officinarum duplex*
    - *Dulcis*
    - *Amarus*
  - *Math: ſpurius ſuo loco.*
- *Zedoaria*, *Zurumbet* } *herba.*
- *Zedoaria Thora in Napellis.*
- *Zurumbet arbor in coniectaneis.*
- *Arnabo Pauli.*
- *Mamiras Paul, In Doronicis.*

ACO-

ACORVS DIOS: & Ακορος THEOPH:
Officinis falſò Calamus.

Effig: ſcitè Mathiol. 21.

NVNCVPARVNT itaque ſic plantam hanc quia ταῖς κόραις ſiue pupillis aciei oculorum caliginoſæ mederetur, vti cognatæ Zingiberis radices faciunt. Nam Ακορος illa Theoph: Veneris mirificè incentiua longè alia eſt. Acorum verò verum eſſe iſtam radicem odoram & geniculatã,& longè ab vtraque Galanga diſsidere, etiam caculæ officinarum ſciunt, nedum viri eruditi, quorum factũ opera, vt non ſolum innotuerit, ſed etiã adeo vſu recepta ſit, vt pudor ſit denuò illos rationum aceruos euoluere. Nec hodie Itali, Galli, Germani conſultiſsimi rei herbariæ, alio vtuntur quàm iſto è Tranſyluania Moſcouiticiſq; tractibus Venetias, Antuerpiam, aliaq; celebriora Emporia aſportato: vbi nõ raró etiamnum folijs integris viſitur Iridis ęmulis, cuiuſmodi à Dioſcoride deſcriptus fuit. Eapropter minimè multis opus fuit verbis ad diſcernendũ à Calamo aromatico has eaſdem radices, quas etiam perperã Calamum officinæ ſtatuêre: non enim modò odore cęteriſque facultatibus, ſed etiam natura & effigie tota diſsident. Nec enim Acoro Arundinis, ſed Iridis caulis ineſt, gracilior & longior tamen: at Calamus non modò caui tubi harundinaceo caule donatur, ſed aſſulatim frangitur. Porro cum hanc radicem ignotam tum Calamo ſuffeciſſent (vt fit meliorum penuria & ignoratione) demum proregem quaſi Regem agnouerunt & tutati ſunt. Quam pertinaciam etiamnum fouent plerique Salgamarij, potiùs quàm Pharmacopœi cæcitate impudenti, ſed non tanta infœlicitate. Quippe æquè bene explet iſta radix interdum deſcriptionis pollicitationes atque genuinus Calamus: intenſo namque eſt odore, & præſentiſsimis ad muliebres morbos viribus.

Acori veri, Galangæ vtriuſque, & Calami aromatici diſcrimẽ.

ACORVS NOSRAS PALVSRIS
Germa. Gelb waſſer Lelien, *id eſt Lilium aquaticum luteum.*

Mathiol. 22.

VVLGARIS noſtratis haud aſpernendæ aut vires vel vſus vt quidam minus verè tradunt, qui primore lingua, non intimo gutture hanc explorarũt, cui aliquid acrimonię guſtando ſemper inurit, non quidem illico prima impreſſione, ſed aliquanta cunctatione. Idem experiaris in Phyllo Mõſpellienſi aliiſq; plantis, quarum vis calefaciens multa terrea mole eſt ſopita. Nam tametſi illi odor fermè nullus, calor remiſſus, tamen alijs dotibus multos ad morbos peregrino pręferenda: plus namque roboris & caloris addit ventriculo, partibuſq; finitimis, quàm illa quæ ſuo feruore diſsipat potius innatum calorem atque vires inſitas populatur. Qui igitur illi nonnihil gratiæ conciliãt, Garyophyllis non ſecus ac Iuglandes, traiiciunt, at neutiquam cõtemnendum experiuntur.

Propior Aco. aut Galangæ quam Iridi, propter radicis vim aſtrictoriam.

ACORVS AQVITANICVS.

PLVSCVLIS abhinc annis eruta fuit quædam Acori ſpecies in agro Tholoſano, quam Pharmacopœi pro Schina & venditare & vęnũdare auſi fuêre: quia facie eſſet haud ita diſsimili, ſapore ferme nullo, eóque Apio affini. Radice craſsiore, denſiore quã Schinæ aut Galangæ, concolore, prædura, fragẽti contumace, lignoſiore quam Schine, prælonga, tuberoſis geniculis cincta: Harundinacea effigie Antuerpiam, Londinúmque delata Chynam emẽtita, propter quandã ſimilitudinẽ, quæ multos Medicos in ſtultam lętitiam coniecit, ratos ſe in Gallia Schinam inueniſſe, ad luis Venereæ apparatum. Sed Acorũ non Schinam guſtus & euentus patefecit: aſtrictionis namque plurimum habet, tota eſt craſſę, inertiſque facultatis, nihil leuitatis emplaſticæ, vti Schina. Morbo Neapolitano curando ineptiſsimam norunt, qui fruſtra ſæpius experti ſunt: tametſi ad vlcera mala & ſtrumas, non deſint illi ſuæ dotes.

Illas autem radices prægrandes, turbinatas, Americi orbis Schinam ſuperioribus annis ementitas, in caput de apio ſeruamus.

GALANGA VTRAQVE.

γαλάγγα.

NISI Gallatium Acorum, qui cæteris authore Dioſcoride anteit, deprauarit in Galangæ ſiue Galaugæ flexum Arabica ſcola, vt quæ ſpeciem Acori Galangam fortè putarit, ignotam hanc fuiſſe antiquis Græcis neceſſum fateamur. Cum autem è proximo ſermone authorúmque deſcriptione Acorum noſtrum eſſe Antiquorum genuinũ liquet, tum diuerſum eſſe ab vtrauis Galanga maiori & minuta Officinis dicta, vtriuſque radices perpendẽti perſpicuũ illicò fit. Acorus namque albida, odora & amaricans etiam monente Galeno, effractúque facilis, eoque vt colore, ſic concretione ſimilior Iridis, quam vtrauis Galanga: quia ex fuſco intus foriſque ruffeſcit, nec tundendo facilè cedit, acriore quidem ſapore & aromatico ſed minimè amaro, magis aſtringente, minúſque proinde vires vicarias Iridis ad muliebres affectus exerente, qualem optant Dioſcorides, Galenus & cæteri claſsici. Quibus an notæ fuerint vtriuſuis Galangæ radices, vt incertum, ita nobis perſuaſum eſt iamdiu Acoro aut Iridi congenerem eſſe, nempe Acori paluſtris vulgaris radices habere, folia autem Iridis aut Xyridis nigricantia anguſtiora tamen. Alebant hanc, non multis ab hinc annis, horti Patauini & Veneti, vbi plurimum nobis viſum virentem meminimus. Nec multo pòſt à fideliſsimis & peritiſsimis herbarijs accepimus hanc eandem è Syriæ montibus euulſam, vbi vulgo Iris putatatur & nominatur, propter arctam foliorum potiùs ſimilitudinem, quàm radicis colorem, odorem, aut efficaciam: aſtringendo namque roborat, vt Acorus paluſtris, nec tenuitate partium quanta eſt in Iride & Zingibere eſt, ſine aſtrictione pollet, præſertim maior Galanga, quam hîc intelligimus.

GALANGA MINOR.

ALIOQVI minutam ſiue minorem, quam vocant Officinæ, an ſit Cyperi ſpecies potiùs quàm Galangæ aut Acori difficile ſit ſtatuere. Nam tametſi radices aſpectu, duritie, odore, ſapore & nonnihil figura Cyperum longum præferant (quo quidem inſtitorum fraude adulteratur, & permutatur) tamen folia ſi ſunt Myrthi (vt quidam Indicorum ſimplicium exploratores affirmant) non parum ab vtroque illorum etiámque maiore Galanga diſsidebit, quam alioqui viribus, odore, ſapore, colore & nomine proximè æquabat, ac fortè ſuperabat. Hanc tamen, vt & Zedoariam, Chinarum Emporia in reliquam Aſiæ Indiam, Europámque occiduam mittunt: maiorem verò Iaua trans Æquatorem ditiſsima Inſula Liburnicis in Septentrionem redituris venundat: vndè veriſimile ſit, aut diuerſas putatas fuiſſe Arabibus, aut nõ admodũ notas Auicennæ & Serapioni, vtpote Græcos ſequutis, ac propterea eos (vt ſolent de rebus peregrinis, parũque notis) caput duplex de ea inſtituiſſe: interdum duo admodum diuerſa ſimplicia in vnum caput miſcuiſſe, veluti vbi Cancamum hiſtoriæ de Manna intexuit, geminato errore, & quia Cancamum è cœlo defluere, & quod in Sorbum excipi dixit, quæ de Manna, non Cancamo, ramis fraxini vel Ornogloſsi, non ſorbi excepta intelligenda videntur.

IRIS DOMESTICA, FLORENrentina, Illyrica.

PRISCA gens horum florum conſpicata amœnam varietatem coloriam & variegatam cœleſtis Iridis æmulam, quæ opacæ luridæ nubis obice, Soli obuerſo luminis repercuſſu occurſans æthera pingit, plantam Iridem vocauit: ſic & Latini, Græca nimirum origine quibus Ἶρις etiámque ἱερὶς, ουρανία & θαυμαςὸς dicitur, id eſt, ſacra cœleſtis atque admirabilis, qualem arcum fœderis poſt diluuium à IEHOVA ſancti narrat diuina pagina. Hodie hanc tametſi admodum frequentem, tamen cunctæ ferme gentes deprauatè vocitant, Germani enim Gilgen, Schwertel Flandri, Itali,

li, Hiſpani Lilium, Galli etiam *Glayeul*, propter arctam florum ipſorum inter ſe cum Lilio & Gladiolo ſimilitudinem. Quod idem vſu veniſſe Poëtis & impoſuiſſe Hiſtoricis in Hyacinthis & Liliis dicetur, de quorum tamen collatione facilè noſcitur Iris, & ab iiſdem diſcernitur, folijs acutioribus, rigidioribus & latioribus quàm Acori, aut Gladioli. Florum autem oræ diductiores hiantéſque magis, magiſque reflexa foliola, ſena vt plurimùm, quæ alternatim in anſulæ ſpeciem curuantur, intróque flexa ſtaminum fibrillas condunt aliquot, quibus marcidis, æſtate media ferè, ſiliqua Xyridis aut Acori paluſtris non diſpari, anguloſo item ſemine erui, ſed minore, ſe prodit. Radice viuada, plantæ quippe ſemper virentis, plena, ſolida, albida, multas in propagines per ſummum ceſpitem fuſa: amaro, vehementi, acriori & feruidiore, dum recens eſt, guſtu, vt & purgandi vi, quam arida facta prorſum amittit, multúmque feruoris ingratique ſaporis remittit, & odoratior, eóque commendatior euadit, præſertim TVSCA, ſiue FLORENTINA, hodie primam laudem merita. Quæ plurima in Mediterraneis, non procul Florentinis montibus eruitur, multum temperie agri & ætheris ad Illyricos tractus accedentibus, adeóque preſtantior ILLYRICA HABETVR: nam hæc nonnihil ruffeſcit, minúſque nitida, cuiuſmodi vtuntur Veneti. Florentina verò candidior & elegantiore aſpectu, ſuauioréque odore viſitur. Neutra tamen illic flaccida, rugoſa, rancida, fuſcáue aut muſcida inſolatu fit, vt noſtras, præſertim Septẽtrionalis, cuius ſuccum Hydropicis propinant Medicelli lectione practicorum freti quidam: incertum maiore ne cruciatu an incommodo ægros vexent. Ac tametſi Galenus Illyricæ palmam ſtatuerit, tamen cum idem ſanxerit: vnde quodlibet ſimplex, in ſuo genere quo eſt fragrantius, eo præſtantius eſſe, de eius ſententia Florentinæ poſtponet quis Illyricam, à cuius bonitate tantum abeſſe Aphricanum, quantum animal vegetum à ſuo cadauere idem dixit: eapropter videtur hæc Natalitiis gaudere neque admodum feruidis vt Aphricæ, neque ita frigidis vt Septentrionum: ſed montoſis temperatis & riguis, cuiuſmodi ex Hiſpania hodie valdè odoratam laudatiſsimam ferunt, & ad fluminum crepidines canit Nicander Naronianam Illyricæ non maritimæ, ſed Septentrionalioris & riguæ à flumine Macedoniæ, ſic vocato.

IRIS Florentina. ILLYRICA

Multiplicem igitur ſortitur varietatem, non modò viribus, vt diximus, ſed etiam magnitudine, odore & potiſsimum florum colore. Cuius multiplicis venuſta miſtura, non modò in diuerſis plantis, ſed etiam in vnius dumtaxat floribus ſpectanda venit. Elegantiæ ſiquidem hortenſis amantes non modo purpuream (quæ vbiuis fermè Europæ ruri oritur, omniúmque frequentiſsima viſitur) ſed etiam quaſdam floribus candidis, liliaceis alunt, non item luteam, vt quidam doctus putat, ratus vulgarem aureis floribus vbique in pratis Acorum eſſe Iridem, cuius radices, vt idem Doctus Belga ait, tãtopere aſtringunt, & planè Iridis facultatibus aduerſantur, vt neutiquam futilis author literis mandarit, haſce vel duntaxat appenſas appreſſáſque corpori quemlibet ſanguinis fluxum ſiſtere: quare maluimus nos Acoro aut potiùs Galangis, quibus figura & viribus cognatior, reddere.

VARIETAS

IRIS SYLVESRIS.

INODORÆ duæ irides, quas Sylueſtres vocant recentiores, minùs obuiæ ſunt, minúſque multò aromatica dote commendabiles. Hortenſi ferme eadem, niſi quia tota gracilior, harum quæ plurimum ſquallidis ſaxorum marginibus ſponte oritur, cultaque retinet ſpeciem qua diſtat à ſatiua, etiam ſapore ingrato, odore nullo in ſubalpinis Lygurum & Taurinenſium paſsim occurrit, nec vlla poteſt eſſe earum, quas commendat Plinius ſeu Illyrica, ſeu alia.

IRIS MARITIMA NORBONENSIS an Medium Dioſcori.

NEVTIQVAM triuialis venuſtatis eſt hæc altera quam verbis & typis hîc appictam damus, primùm in Nitiobrigum maritimis & ſabuletis herbidis nobis lecta, diúque D. Aſſatio Monſpellienſi medium putata, riguis herbidis cis lacũ non procul ab

ab oppido Frõtignana ex aduerſo montis Ceti multa,nec vſquam alibi vniuerſæ Galliæ aut Italiæ facilis repertu,niſi maritimis illic : quare num in Germania etiam reperiatur aut Heluetia, fides penes recẽtiores eſto, quibus malo aſſentiri, quàm tantilla de re rixari, tametſi radicis erutæ recénſque effractæ nullum vnquam olfecerimus Armeniaci mali odorem,qualem illi ineſſe ait Commentator. Radix, caulis, folium, ſiliqua & ſemen, Iridis illi, ſed minora, minúſque aromatica, ſaltem quibus locis natalitiis nobis obſeruata eſt, nempè vt plurimum humidis & incultis. Flores tamen Calendis Iunijs aptiùs Xyridem colore & figura foliolíſque minùs repandis exprimunt. Sapor illi feruidus, amarus, tenuitas multa, quam etiam medicis experimentis compertam habemus.

PERPVSILLA SAXATILIS IRIS.
acaulis ferme.

MINIMA & rariſsima omniũ etiam Norbonenſis hæc : radicis plexu,ſubſtãtia dẽſa & colore Illyricæ non abſimilis,caule vero nullo, prȩſertim natalitiis,folio latiuſculo, rigido, mucronato,palmum alto, cuiuſmodi Gladioli:flore,ſemine ſiliqua,Xyridis fȩtidæ. Hȩc mox quam è terra aſſurgit Chameleontis albi modo puſilla humilíſque remanet, proindéque nonnullis Chameiris nuncupanda videtur. Plurima oritur in agro Norbonenſi,locis aridis & ſaxoſis,ſecus ſpecum illam ſeſquimiliare Monſpellio diſsitam, via qua Frontignanam itur,in cuius cautibus & rupium commiſſuris frequens adoleſcit prope Ferulam.

XYRIS ſiue IRIS ἀγρία *THEOPH.*

Matht.fig:991

SPATVLA *Fœtida.*

ETIAMQVE Xyridem ob folij ſimilitudinem quaſi raſorium cultrum aut nouaculam dixère appoſitè priſci : eſt quippe folium ancipiti nouaculæ ſimilius,acutiore acie, & tenuiore rigidioréque quàm Gladiolus & Iris mucrone. SPATVLA FÆTIDA VVLGO dicta,quam ſeueriores iſti notarum exactores, cum improbant,indicant ſe nec multas plantas vernaculis natalibus eruiſſe,neque virium periculum multum feciſſe. Dum enim neſcio quid coloris & magnitudinis deſiderant in radice & flore, non meminerunt vtrãuis harum, vt pleraſque alias,facilè nonnihil non ita magna de cauſa mutari. Etenim ſi Iridis radices & flores colore, magnitudine, denſitate,bonitate & odore adeo variant,vt cum Florentina ſi noſtram componas,longè aliam colore & odore putes, quid ni poſsit tantilla mutatio Xyridi contingere,quæ etiamnum omnibus vulgò vocitatur Iris: quemadmodum olim Theophraſto ἀγρία Iris dicta fuit? Quin Illyricæ & Sclauonicæ radix ſubruffa, noſtrati pulla & cineritia: Hetruſcæ autem candida, eximia fragrantia, noſtras vero ingrata ferme fætet : & vbi πλατύτερα folia & cacumine acutiora dicit Dioſcorides, innuit medium folij latius, aut ventrioſius, ſummum verò multo anguſtiore mucrone, cuiuſmodi prorſum Spatulȩ naſcentis ſpontè quibuſdam præſertim Galloprouinciæ & Angliæ,vbi quàm vberrima, prope vda prata & littoreos maris aggeres inſpicere licet. Eamque ſi conferas ruri enatæ Iridi in parietinis & ſiccis glareoſis, anguſtiore obſeruabis folio: & caules etiam cubito maiores, plures, glabri, teretes, craſsitie mediocri per media folia recti aſſurgũt: floréſque in ſummo promunt Iridis Sylueſtris,ternis foliolis ſurrectis, nec reflexis, purpura ſaturiore Violæ Martiæ,& in medio venis nonnullis luteis, & phœniceis apparentibus Iunio & Auguſto in Anglia. Siliquis, item Iridis trique-

COnditur etiam & proſtat in Officinis alia radix Mechinum hodie dicta Zingiberi cognata, à quo nec maturitate, aut improbitate differt, vt parum verè ſcripſerunt, ſed potius ſpecie & concretione (caret quippe fibris & filamẽtis) perſpicuitate, fuſcedine, ſoliditate, & acriore guſtu, nec teredine exedi ſolita.

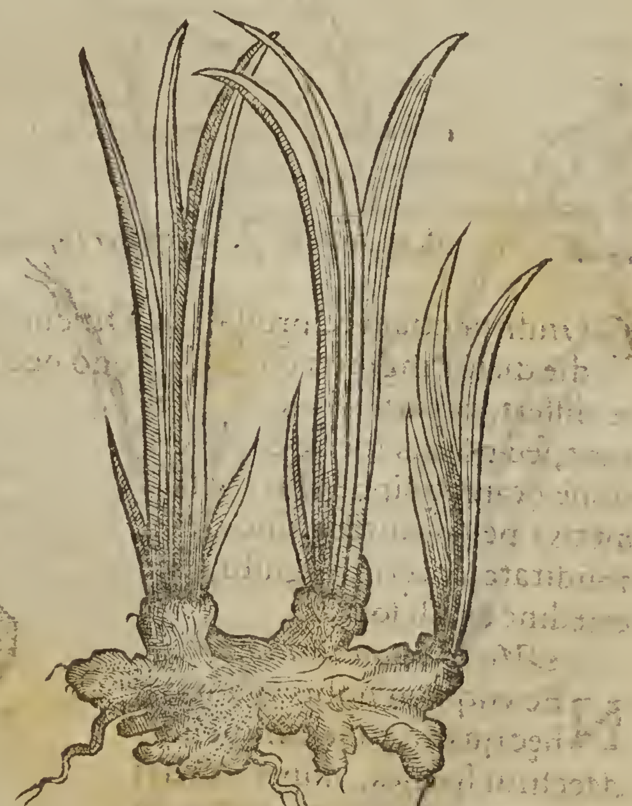
Mechini rara varietas.

NEc vnquam nobis viſa antea hęc quam icone exhibemus *M*echini ſpecies, nuper adferri cœpta, cuius Morganus noſter aliquot emit libras. Vulgatũ Zingiberem aut Mechinum refert, ſed elegãtiore aſpectu, colore Mechini, cortice Zingibers albi, ſed ſquãmatim geniculato, & ferè articulato veluti Doronicum: aſpectu pellucido: guſtu quàm Zingiberis multò acriore, & ſicciore, carie nõ exeſa.

triquetris, trináque carina dehiſcentibus: quando maturuit ſemen, quod rubrum, nitidum, rotundum, gemina ſecundum longitudinem ſerie, conditur in ſiliquarum membraneis loculis, aut prçſepiolis, vti in Pæonia, Orobi, vt quidam ex Oribaſio legunt, aut fabæ, non vulgaris noſtratis, ſed antiquæ & Dioſcorideæ, quæ multò minor, & noſtrate rotundior fuiſſe probatur à doctis. Radix (facilis enim & frequens mutatiuncula μακρὰχυ in μικρὰχυ) parua, geniculata, fibris multis donata & Iridi concolor, ſimilis aut fuſca. Ea vi & acrimonia prædita, tametſi Cotulam aut cimices oleat, vt multorum noſtræ ætatis Medicorum monumẽtis & experimentis conſtet ea prçſtare, quæ Dioſcorides Xyridi reddidt. Quin non modò Iridi ſimilis facie, ſed & viribus anteit, tum ad vlcera, oſſáque deſquammanda, tum intro ſumpta decocto aut ſucco, vehementius lotium ciet, & ſudores, ſed pharingem adurit fermè. Si multa decocto bibatur, vomitum excitat, & tormina ventris, vti Iris facit. Guſtauimus acre, & quod in Angliæ maritimis ad Brumam ferme vſque in ſiliquis pendulis hiantibus viſitur.

ζιγγίβερι *ZINGIBER.*

Gall.	Zingembre.
Ital.	*Gengeuo.*
Ger.	Jngber.
Flan.	Gengeber.
Ang.	Genger.
Hiſpa.	Gengiure.

EST etiam Zingiber, aut Gingiber vt in Plinii codice legitur, herba & nomenclamẽtura Barbara, antiquitati viribus quã facie notior: vt cuius Dioſcorides reliqua deſcriptione ſuperſedens, radicellas dumtaxat paruas, vt Cyperi memorat, cui tamen nec ſimiles admodum, & multò maiores ſunt, nec pendulæ Cyperidis ritu, ſed Iridis modo implexæ. Iamque plebeculæ vbique gentium notiores & vſitatiores, quã vt fuſiore egeant Hiſtoria. Verùm reliquam effigiem, quæ eſt tota Iridis aut Xyridis, ex virore nigricantibus foliis ſurrectis, hic damus nulli dum depictam, qualem alebat Antuerpianus ciuis perbonus, perinduſtrius & peritus Pharmacopœus Guilielmus Drieſch, cuius munere habuimus: tametſi flores, vtpote Septẽtrionali rigidóq; cœlo nullos prompſit. Imbecillo ſtomacho vires inſtaurat, calorem fouet, aluúmque emollit Dioſcoridi: nempe ſi maturæ ſed teneræ recentéſque radices comedantur, nondum exhauſto humido lubricante & purgante, vti vidimus in Iride, quare vetuſtiores ſiccãt potius & ſiſtunt aluum. Succulentæ autem recens conditæ, multa cõmendatione ex Indiæ varijs locis, nec non Aphricæ finitimæ in Europam vltimã Septentrionalem & Meridianã vœnum ferũtur: tametſi iam vi emolliente exoleta, maceratas lixiuio condiunt ſaccharo etiã noſtrates Veneti, Antuerpiẽſes & alii inſtitores paſsim.

TERRA MERITA, CVRCVMA Officinarum.

ILLAM radicem exoticam, Terram Meritam vulgò vocatam, vel Curcuma Seplaſiariis dictam, quàm Zingiberis effigie naſci in India auditione acceperat Dioſcorides, propiorem Zingiberi quam Cyperi putamus, etſi idem author ſpeciem Cyperi eſſe apud quempiam legerit, eóque forte minus aptè dixerit Zingiberis radices paruas, cãdicantes odora-

odoratas Cyperi modo libro ſecundo : alioqui enim niſi perquam exigua illi cum Cyperis intercedit ſimilitudo. At vires perquam ſimiles quaſdam habet (præter Croceũ ſuccum,quem manſu remittit) cum Zingibere, tametſi guſtu ignauiore, ingratiore, docte autem referandi viſcera potiore:ideóque hodie curſores & mulierculæ cum Zingibere miſcent ad Icterum. Vis autem pſilothri illa feruida videtur elangueſcere, longa temporis & locorum intercapedine atq; teredine,cui eadem obnoxia eſt,ſed minus quam Zingiber. Pictoribus & Chymiſtis, quàm medicamentis hodie frequentior.

ZINGIBERIS EFFIGIE COSTVS Arabicus & Syriacus.

INTRICATIOR multò Coſti dignotio, vtpote etiam plantæ peregrinę Indicæ,nec vllis liniamẽtis ſignatæ,nobis tamen vſibus & præſidio futurę. Spernendæ tamẽ recentiorũ contentiones & apponendæ recenſiones,quæ doctis poſſunt eſſe argumento & emolumento ad vberiorem cognitionem.Sexto abhinc ferme anno, cœpit vehi radix è Syria & Ægypto Venetias Zedoariæ aut Zingiberis effigie ,quam primus omnium ſingularis modeſtię amicus noſter Valerandus Donrez Flander Inſulanus, & Hiſtoriæ huius peritiſsimus verum Coſtũ cenſuit eſſe, cui Geſnerus primùm fruſtum inter magnam copiam Zingiberis forte repertum ſpecimen futurum donorat Venetias ituro,indéq; in Syriam Simpliciũ perquirendorum cauſa nauigaturo. Radix intus candida, lęuis,minimè grauis, pollicem craſſa, vnciam & ſeſquiunciam longa,hinc inde tuberibus oblongis altrinſecus donata,odora,guſtu acri, odore intẽſo & iucũdo Cypreſsi aut Cedri Libani quadãtenus, interdũ & BVXEA viſitur,vti vulgata odore & ſapore ſimilis,ſubamara vtraque, cætera ſimiles. Qui Turcæ inſtitores perſæpe venditabant amico noſtro,rati eſſe Zingiberem Sylueſtrem,haud ita magno pretio diſtrahebãt.Ea Venetorum Medicorũ collegio oblata, adeo placuit,vt dignam cenſuerint,quæ inter lectiſsima Theriacæ parandæ ſimplicia, anno 1563 insereretur, quod paulò poſt factum fuit, iamque inde maiore copia aduecta fuit Venetias. Et noſtra opera factum fuit, vt amicis noſtris Antuerpiæ innotuerit, quibus miſimus. Quæ quidem, vt non eſſet Coſtus genuina, tamẽ quia & radix eſt, eximiáque odoris ſaporiſque acris gratia aromatica pollet, merita videtur parem Coſto laudem & gradum, præferendáque non modò FVSCÆ GRAVI & INODORÆ RADICI, Helenii compacta concretione ignotæ, qua Officinæ hodie abutuntur, ſed etiam Zedoariæ,quæ minus odora, aromatica & guſtu grata eſt. Quin ne Angelica quidẽ præferenda eſt, quam NIGRVM COSTVM, ſiue Indicum,propter inſignes vires & odorem ſuauiſsimum hodie faciunt : non enim eſt adeo peregrina planta, ſed Europæ familiariſsima,nec admota vrere ſolita,nihílque adſtrictionis habet, qualem Galenum in coſto optare author eſt Senenſis Commẽtator. Cuius plantam ſuis poſtremis commentariis inſertam Coſti nomine, nobis ſæpiùs ab Herbariis Illyricis oſtenſam, quia nihil Coſto dignum habet, ſed potiùs facie Elaphoboſci eſt, illuc reiicienda.

Margin: BVXEA *Coſtus.* — COSTVS *Officinarum.* — *Coſtus niger.* — *Coſtus Spurius Mathi: foli. 53.*

COSTVS DVLCIS & AMARVS.

COSTVM dulcem nouimus nullum,niſi collatione quadam cũm acriore & amariore Coſto ſic vocetur : quo intellectu quis Actuarium accepiſſe putet, vel eandem plantę radicem, quæ dum recentior mitior multo, vetuſtior verò amarore & feruore ingratior facta,amara aut inamœna vocetur. At Galeno nulla Coſtus non amara. Sedenim Arabes ſequutis recentioribus indulgendum illud vt quædam ſpecies Coſti ſuauiore quaſíque,vt vernaculè loquuntur,dulciore odore,feruore mitiore,dulcis illis dicta ſit,& vſu recepta: quo modo quis dicat Zingiber,Iridem,Helenium,Centaureum & pleráſque alias radices mitiores & dulciores,dum tenellæ ſunt : vetuſtiores vero & vietas acriores & calidiores. Id euidentiùs exemplo ſuccorum excoctorũ natura vel arte,in Aloe explicuimus.

COS-

COSTVS MOLVCENSIS
Corticoſus, rugoſus.

DVAS inſuper radices peregrinas Coſtum admodum ſimulantes, hîc impertiemur candidis arbitris, ea beneuolentia qua Rupellenſis Medicus doctiſsimus Launaius eaſdẽ nobis, quadriennium iam eſt, impertiuit. Ambas acceperat à Naucleris è Molucis Inſulis reducibus, quarum altera maior arboris maiuſculæ cortex videtur, & figura Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, ſapore & odore æquè vehementi.

MOLVCENSIS LIGNOſus feruidior.

MINOR quidem altera radices Solani Sylueſtris valdè quam ſimilis, colore diluto pullo, guſtu vrente vt vix ardorem lingua ferre aut ſuſtinere queat. Illis iam perſuaſum erat Coſti eſſe ſpeciem, tametſi parum odorum eſſet: quod vti non inficiamur, ita priorem vt potiorem retinemus, & haſce ambas Molucenſes nempe, minus odoras iudicio ſtudioſorum pictas ſubdidimus.

ZEDVARIA *ſiue* ZADVRA *herba &* ZERVMBET.

PROSTANI itidem peregrinæ duæ radices in Officinis non perinde notæ è totius plantæ partibus, vt ſunt celebres facultatibus. Neutra quidem Græcis memorata, ſed dũtaxat figura Zingiberis à recẽtioribus prodita. Earũ quæ notiſsima, Zedoaria vocatur: altera quæ rarior ZERVMBET: & vtraque vt nominis, ſic generis eiuſdem meritò putatur, nec ſecus inuicem differre, quàm Cyperus rotundus & lõgus, videntur. Eoque Serapio Zedoarium eandem Zarumbeto dixit, rotundáſque radices Ariſtolochiæ deſcribit & Zingiberis colore & ſapore, in Chinis vltimis nempe Indiis oriundas. Auicenna autẽ, niſi ſint eius tenebriones interpretes, permutatis nominibus contrarias planè Zedoariæ & Zerumbet affinxit comparationes: apud quem idcirco malim legere, Zedoariam Cypero ſimilem, minus tamen odoratam, Zerumbet autem Ariſtolochiæ rotundas radices ineſſe. Quod tamen parum intereſt rerum cognoſcendarum cupidi veſtigatoris. Satis enim diſcernitur apud Serapionem, modo ſic accipat, vtramuis harum radicum tuberoſam eſſe, ac quemadmodum Doronicis ſiue Ariſtolochiis & œnanthis contingit variare oblonga tereti, vel orbiculata & nodoſa mole radicis: ſic eueniſſe Zeduariæ herbæ, cuius naturæ, quemadmodum nominis eſt particeps Zurumbet, quippe amaror, feruor, odor, color, ingratus vehementior guſtus, modus, durities, duratio eadem & vſus ad Colicos cruciatus, præſertim aduerſum venenata, certiſsimus, vnde nomen forte fluxit. Indéque videntur Auicennas, Serapio ac Mauri nonnulli deſignaſſe antidota pluria, aut præſidia ad venena comparata, laxiore vt plurimum ſolent nominis ambitu, quemadmodum BEZEARDICA generatim vocantur Arabicè, quæ vitam tuentur: eóque quã- BEZARDICA. piã celebrẽ arborem eodem nomine implicuiſſe Zedoariæ aut Zerumbet foliis ſaligneis *Arbor Zedoar.* Citri odore, quæ item ad Ze particula multũ alludit. Potiorẽ etiam eam Zedoariã, quaſi dicas antidotum, quæ radicibus Napelli adnata foret, eiuſdem venenati Napelli præſtantiſsimam Theriacam merito dicit, qualẽ nos experti ſumus, & eruimus copioſam variis in montibus, vt capite de Thora dictum. Ne dehinc porrò Principem Auicennam veri ſeuerum vindicem & ſerium Philoſophũ fabulatorem vocet ille Sabbatarius Indicarum THORA. mercium ex commentarijs triuialibus Nauigationum interpolator, qui valdè vereor ne metipſe fabulas non parum multas effutiuerit, certè non vno loco multa præcipitan- ARNABO. tiùs effutita ſatiùs fuerat ſiluiſſe, vt de Calamo aromatico, Coſto & aliis pleriſque. Quem etiam non puduit, ARNABONEM arborem eſſe proceram apud Ægynetam Libr. 7

Cap. 3

Cap 3. prodere, cum nullius prorſum arboris ac ne ſtirpis quidem mentio ſit inibi de ARNABONE 231 pagina Græci codicis. Bonum Medicum nimirum decepit Commẽtator Senenſis, qui affirmat Arnabonem Pauli & Zarumbet Serapionis eadẽ eſſe, quòd eaſdem is Zarumbeto, quas ille Arnaboni reddiderit facultates. At id ſecus eſt, nec Paulus vllam vllius plantæ partẽ exprimit, ſed tantùm dicit τῶν ἀρωματιζόντων eſſe Arnabonẽ. Et vt eadem ſcripſiſset Serapio de Zurumbet quæ ille de Arnabone, non tamen illico id eſſe dictum oportuit, cum Zurumbet eidem Serapioni ſit ipſa Zeduaria, radice nempe rotunda, adeóque Auicenna plantam Cypero ſimilem ſed minùs odoriferam dicat. Quin Iſacco vtroque illorum antiquiori Zurumbet radices ſunt Ariſtolochiæ rotundæ colore & ſapore Zingiberis ſimiles è Chinis petendę. Sed enim illuſit doctiſsimis viris (vndè hanc hauſit labem Commentator) nominum anceps alluſio, vt dudum monuimus. Ergo Zeduariam triplicem innuere voluiſſe Arabes putamus: Oblongam nimirum vulgatiorem, Cypero propiùs accedentem, & huius ſpeciem Zurumbet officinis infrequentiorem, nobis rotundam dictam, tertiam autem luculentam arborem minùs hodie cognitam. Illas itaque, quia recentiores foliis & natura Zingiberis æmulas deliniant, nec niſi radicum figura diſtare affirmant, huc non incommodè attexuimùs. Si cui autem propius Zeduariã videtur exprimere noſter Coſtus Syriacus Zingiberis radice ſimili & maiore, ſua ſane opinione fruatur: nam & hanc dicunt ab vſque vltimis Oceani Orientalis Chinarum plagis in Perſiam & Syriam, vbi etiam, ſed pauca, oriatur, tranſmitti. Probabilius tamen vulgatiores veriores eſſe, cum ſint ſibi per omnia ſimiliores, vt Caſtani-bulbi cum cœteris œnanthis, exempliſque aliis ſuperius oſtenſum fuit. Arnabonẽ verò Pauli & MAMIRAM, nobis ignotam adhuc eſſe, fortè & fore magis dolendum, quàm mirandum: cum priſcorum pudor non auſus ſit res peregrinas, neutiquam compertas temerè poſteritati figurare: vnde NARCAPHTHON corticẽ aromaticũ, ac pleraq; alia thymiamata famigeratiſsima nullo ſigno memoriæ mandata fuerunt. Mamiram tamen qui Doronicum vnum quodpiã arbitratur, neutiquam infirma coniectura nititur: at qui Arnabonem eiuſdem Zurumbet Arabum hariolabitur, verum ſi dicat, illum putato vatem optimum.

MAMIRAS.

NARCAPH.

IVNCI & IVNCEA

- *Cyperus ſiue Iuncus anguloſus.*
  - *Rotundus*
    - *Maior* } *Syriacus,*
    - *Minor* } *Syriacus,*
  - *Longus odoratus.*
  - *Longus inodorus.*
  - *Gramineus.*
- *Traſi.*
- *Papyrus Nilotica.*
- *Papyrus latifolia Braſilia.*
- *Arundo Papyracea.*
- *Sparganium.*
- *Typha.*
- *Typha minor.*
- *Stœbe.*
- *Phleos Theoph.*
- *Schœnanthos, ſiue Iuncus odoratus Libani.*
- *Nardi ſpica.*
- *Nardus Gangitis.*
- *Iuncus*
  - *Læuis vulgaris.*
  - *Acutus duplex.*
  - *Aquaticus.*
  - *Maritimus.*
  - *Bombycinus, Gnaphalium Tragi.*
  - *Cyperoides, ſeu floridus paludoſus.*

IVNCI Varietates.

CYPE-

CYPERVS, ſiue Iuncus anguloſus.

Gal. *Souchet.*
Ital. Cypero.
Ger. Wilder Galgan.

NATVRÆ natalitiorũq; cognatione ſuccedent Iuncea Cyperorũ ſeriei, vt etiã Theophraſtus innuere viſus fuit, cum Cyperũ, Pãpyrum, Calamũ, aliáſq; paluſtres recenſuit. Dicta autem κύπειρος aut κύπερις videtur à radicis effigie, quæ pyxidulam, aut poculum *Effigies Math. 26.* puſillum vaſculúmue imitatur: ſic etiã apud Theophraſtum folliculum Vlmi κύπερις legitur. Huius certior multò Hiſtoria quàm cognatæ Curcumæ, ſiue Cyperi Babylonici putati, de quo ſuperiore capite, propterea quia nõ multi ſunt anni, cum quidã horti Itali rariorem, rotundum vocatũ alebant, nóſque copiam duorum generum Rotundi vocati ex Syrię Emporijs Venetias aduehi vidimus apud Albertum Martinellum Pharmacopœum peritum à quo etiamnum habemus. Quare plures ſunt ſpecies, quàm quot Dioſcoridi recenſitæ fuerint. Nempe Dioſcoridis maior & minor rotundus: vterque peregrinus, Syriacus vocatus Noſtratium autem Longus odoratus, & Longus inodorus: poſtremò etiam Veronenſium Traſi, que ſanè Cyperi ſunt cõgeneres. Omnium effigies ſimilis & eadem fermè, folijs porraceis Aſphodeli ſtriatis, anguloſis, rigidis Sparganij vel Iunci floridi aquatici, caule gracili, nitido, triquetro, iunceo, floribus item ſeminibus & cacuminibus pannicularum Iunceis ſpicatis. Vda, etiam ſcrobes & ripas fluminum, vbi Iunci, amant: quare meritò Iuncum anguloſum ſiue triangularem vocarunt antiqui & nos hic collocauimus. Omnium tamen in radicibus diſcrimẽ: Syriaci maioris etenim radices multis filametis implexæ numeroſæ, glandularum inſtar aut filipendulæ annexæ rotundiores, oliuis pares, intus albidæ, foris ſubruffæ, ſapore minutę Galangæ, odoréque aromatico, antidotis maiori gratia & vi miſceri ſolito.

Minor verò radix duplò minor eſt, cortice fuſco villoſiore, duriore intus candore, alioqui & ſapore & odore ſimili, non modo è Syriæ montoſis humentibus, ſed etiam Illyriæ & Apuliæ conſimilibus natalibus, vbi ſponte prouenit, in Italiam ferunt, emúntque magno vtramque harum, & ad Theriacæ compoſitionẽ, ceraque oblinunt ne teredine exedantur. Aptiſsimam enim Xylobalſami ſuccedaneam iamdiu Patauina & Veneta collegia ſanxerunt & vſurparunt, tametſi commodiora hodie ſuccedanea ſuffici poſſent vt ſumus dicturi in Antibalomenis.

LONGVS HABITIOR.

NOSTRATIS duplicis Europæi frequentior multò prouentus & vſus Septentrionalibus regionibus, vt Germaniæ, Belgiæ, Angliæ & Galliæ, quàm Meridionalibus tranſmarinis. Harum pariter altera maior habitior, carnoſior odoratiórque eſt. Radices illi longæ ſibi cohæſu mutuò implexæ Polypodij modo, etiam odore ſuauiſsimo mulieribus notæ, quæ ex illa deſtillationes & pulueres inſtituunt.

LONGVS INODORVS.

ALTERA verò minor inodora fermè neglecta, quam Theophraſtini in Heluetia miſcebant ſuis quintis ineptijs.

RECENTIORVM TRASI, ſiue eſculenti Cyperi.

EST & hæc prorſum è Cyperi genere, ſeu radices ſeu plantam reliquam totam ſpectes, eiúſq; natalia, nec differre videtur, niſi radicum ſapore, qui gratus veſcendo nec vtilis minùs eſt, vndé nomen in vulgus Italorum manauit, quod forſan Tragum eſſe illam ſpe- *Tragos & Condrus Dioſco. factitia.* ciem frugis, quæ Halicæ ſpeciem gerere quadamtenus deſcribitur, ſecundo Dioſcoridis Volumine, tametſi vtraque illarum factitia eſt: at Traſi planta eſt equidem rara, nec vſpiam Chriſtianę ditionis oriri ſpontè ſolita, preterquam in amœniſsimo Veronenſium agro non procul ab vrbe, vbi etiam colitur pingui riguóque aruo, quò nos, dum floreret Iulio menſe, duxit optimus ciuis, Pharmacopœus diligentiſsimus, Andreas Bellicoquus, cuius radices in Gallia, Belgio, Anglia ſatæ non paucis amicis opinionem fecerant Cyperi rotundi minoris. Cui equidem par eſt & ſimilis: agnitu tamen facilis, quia can-

didior,pellucidior,nec odora,nec medicata,ſed alimentoſo dulcioréq; quàm Caſtaneæ ſapore,vnde vulgo, *Dolce Traſi* Veronæ & Venetiis per vrbes puerulos audias, qui radicum harum circumferunt vœnum plenos quaſillos. Crudas coctáſque eſitant in bellariis, ad acres fluxiones commendantur , nec dubium quin ptiſana ex iiſdem parata multum profutura ſit,addito Coriandri ſemine, & pauca Iride quemadmodum quidam parant. Afri,quibus etiam ſpontè oritur, Hab-alſelim vocant.

CYPERVS GRAMINEA ſiue MILIACEA.

ACCERSENDAM etiam Cyperis hanc caulis natiuúſque locus ſuadent: eſt enim inodori Cyperi quadātenus affinis, breuior tamen foliis, quæ ab imo orta medio ſui tenus fermè caulem ambiūt pedalem,gracilem,ternis angulis aſperū, coma donatum ſparſa eleganti, & maiore quàm pro ſui magnitudine, copioſo Milii aut Iunci referta ſemine, circum quàm imam aliquot foliola enaſcuntur,vt in Cypero aut Papyro, lectam induſtria ſummæ ſedulitatis Medici Thomæ Penii habuimus, ad Neccarum flumen agro Heidelbergenſi.

PAPYRVS NILOTICA.

NON corticis ſiue libri cui inſcriberetur, vt quidam putarūt,eſt Ægyptia Papyrus, ſed plantæ magnitudinis ſpecioſę admodum,Cypero ſimilis effigie, natalibus, etiámq; nomenclatura Ægyptia, qua in regione ſecus fluēta in Nili paluſtribus adoleſcit, nec è profundo emergit, ſed tantùm è vadoſis fruteſcit, non procul à ripis,vt etiam diuina pagina narrat Moſen diuinæ ſpei & elegantiæ deliculum puellum à matre inuita eiectū prope Nili ripam inter Papyros,vnde diuinitùs iuſſu filiæ Pharonis eductus, indéq; Moſes vocatus,quaſi aquis ereptus,fuit. Niloticam Papyrum, vnde & qualem deſcribunt Theophraſtus & Plinius aduectam hortique Piſani totius oræ Thyrrhenæ lōgè amœniſſimi & raris ſtirpibus ditiſsimi inquilinam factā vidimus, & florentē legimus beneuolentia eruditiſsimi Profeſſo-

ris in Academia Piſana Andrȩæ Acroariæ Ciſalpini, quo etiam hortante nonnullos Stolones Papyri, & aliarum rariorum plantarum Geſnero miſimus: quarum oblectatus peregrina elegantia, vt erat incomparabilis modeſtiæ & eruditionis, non ita multò pòſt literis gratulabundis hæc ſignificauit. Rarum ſpectaculũ ſui mihi præbuerunt ſtirpes duȩ munera tua rariſsima, quarum illam Papyrum Niloticam vocas, altera, mihi tecum ignota eſt: ſed nec illam nouiſsem, niſi tu monuiſses eſſe Papyrum Niloticam è Piſano horto lectam. Plinio videtur gemina Ægyptia & Babylonia ex qua præparantur acu chartæ diuiſȩ in prætenues, ſed quàm tenuiſsimas philyras. Tua verò an ſic poſsit parari neſcio: Plinianæ premuntur prelis plagulæ & ſecernuntur ſcapo nunquam plures quàm vicenæ. Plurima quæ ibi habet *Plinius* non aſſequor, nec nunc cum Theophraſt. conferre vacat, ſed peruelim ſcire cuiuſmodi tuæ ſint folia, & an nõ Cyperus ſit, vt cũ noſtrum opus in lucem exibit curem depingendas, ac tibi acceptas feram.

Neutiquam mirum doctiſsimo Geſnero viſam eſſe Cyperum, cùm illi ſit congeneris & ſimillima: verum elegantior multò eſt, Iunceo harundinaceoue triquetro caule, medulla farcto tomentacea, quæ tuſa glutiníſque in ſpeciem ſubacta ducebatur in bracteas *Papyraceas*, quæ mutuo ſibi appreſſæ folia craſsiora conflabant ſcribendo apta, quemadmodum etiamnum fit ex laciniis linei panni contuſi & in candidum gluten redacti. Medulla vero vtebantur ex præcepto antiquorum, quemadmodum hodie Chirurgi Itali linamentis, & turundis ex medulla Sambucina aut Spongiæ paratis, quò ſuis poris melius ſaniem imbibant, ſuáque qualitate deſiccando fiſtulás latiores faciant, quod factitari ſolitum meminit Dioſcorides. Stipitum numeroſorum proceritas, læuis, nitida, ſurrecta ſenûm, ſeptenûmue interdum cubitorum, quibus nuſpiam, niſi ad imum folia inſunt Cyperi aut *Sparganii* repanda: radices autem arundinaceæ fibroſæ, quas in Ægypto erutas afferebant non illic ortas, propterea quia ſemine caret, tametſi floribus eſt perquam ſpecioſis & luculentam in ambitu cȩſariem effigiantibus: numeroſis gracilibus thyrſulis, denſo & æquabili comarum ſtipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, non vt Cyperi ſparſis, quos circa ortum ambiunt radiatim ſcita folia multò minora illis, quæ ſunt ad imum, vti in Cypero. Idcirco veriſimile ſit hanc veram Theophraſti eſſe, & *Papyri* deſcriptionem apud *Plinium* geminam eſſe, ſed mutilam, éque duabus diuerſi generis *Papyris* confuſam, nempe ex Ægyptia hac & ex Babylonia, cuius etiam alii ſcriptores meminerunt. Nam, vt nomen & res indicat, Theophraſti papyrus non alia eſt, quàm Dioſcoridis quæ notiſsima omnibus, fuit ex qua præparabantur chartæ, & vtiliſsima Medicis ad ora fiſtularum diducenda, nempe medulla, vt ſuperiùs oſtendimus, etiámque è Iuncea medulla hodie fieri ſcimus, nam ipſam chartã non eſſe, ſed medullã, indicio eſt quòd Dioſcorides dicat cinerem crematæ *Papyri* præſtantiorem eſſe quàm è Charta, & ipſos ſtipites neutiquam inſeri ſinibus aut fiſtulis ſolitos, ſed medullam, propter commoda quæ recenſet Dioſcorides. Ideóque aut vſum tum funium, tum chartæ obſcuriùs *Plinius* tradit, cum dicit: texuntur omnes tabula madente Nili aqua, quod de funibus quis fortè interpretetur. Et mox: turbidus liquor vim glutinis præbet, cum primo ſupina tabula ſchœdæ illinitur longitudine *Papyri*, quæ potuit eſſe ſegmentis vtrinque amputatis: tranſuerſa poſtea cratis peragitur, premuntur deinde prelis & ſiccantur Sole plagulæ, atque inter ſe iunguntur, quæ medullæ gluten in Chartas duci ſolitum innuere videntur. At vbi in Euphrate circa Babylonium naſci ſcribit, non eandem videtur deſcribere, ſed eundem vſum habere chartas, quæ diuiſæ acu in prȩtenues, ſed quã latiſsimas philyras præparantur. Quare & ſi iſta folia admodum lata, quibus metæ ſaccharatæ adferuntur paſſim inuolutæ ex Auſtrinis trans Æquatorem Inſulis vocari poſſunt *Papyraceæ*, quemadmodum olim etiam folia *Palmæ* & aliarum arborum, quibus poterat quippiam commodè ſcribi, tamen non eſſe genuinam certum eſt. Quapropter conſultius eſt, vbi defuerit hæc noſtra *Papyrus*, cinerem parare ex Cyperi vulgaris, aut Iunci magni aquatici medulla, vtendum ad depaſcentium vlcerum rabiem feram compeſcendam.

Folium ſacchar. inuolucrum.

PAPYRVS LATIFOLIA BRASILIA.

NEc etiam Papyrum eſſe illud folium quod doctiſsimus Generus deſcribit, vel inde perſpicuum, quòd Dioſcoridi non folia, ſed quidpiam certo modo paratum & plãta Papyrus vocatur. Tametſi, vt monuimus, nihil obſtet, quin folia hæc, vt quibus concinnè admodum characteres ac quiduis aliud exarantur, poſsit papyrus dici: preſertim etiam cum iiſdem vigeat locis, quibus Arundo Saccharata & cœteræ aquaticæ.

ARVNDO PAPYRACEA.

ADMODVM ſimilis Papyri deſcriptioni, & nulli non Galliæ regioni familiaris, lacuſtris planta altera ſpecioſæ proceritatis, quam nõ ſemel in Lani torpentibus aquis non procul Monſpellio conſpicati papyrum Dioſcoridis vt pote notiſsimam ſuſpicati fuiſſemus, niſi illi ſcapi minus anguloſi eſſent, ſenûm octonûmue cubitorum, craſsitie & ſimilitudine Typhæ, ſed harundinis in morem flore faſtigiato thyrſi cacumine, folia item arundinaceis aut ſparganij longiora, carinata, carnoſa, triquetra, radice ampla, craſſa, multas lateratim hinc & illinc propagines fundente, vrendo apta cum ſicca. Ex folijs verò texuntur tergeſtia, quas Mattas vocant, non ſecus atq; è Iunco maiore, Spartò, Alga & alijs non paucis.

SPARGANIVM BVTOMOS.

Theophr. Lib. 1. Cap. 8.

AFFINIS valde Typhæ Iunco florido Papyris & Cyperis Sparganium, qui idem βούτομος id eſt admodum ſcindens Theophraſti videtur, nominis argumento id docente. Iiſdem namq; paludoſis & riuis inter & prope illa prouenit folijs cõſimilibus, triquetris, dorſo prominulo & carinoſo, acieq; vtrínq; manũ arripiẽtis cæſim ſauciante, partim ab radice graminea, fibroſa, ſurrectis: partim è bicubitali caule alterno ortu ſparſa & reflexa: inq; alarum cauo globulos echinatos ſaturè virentes, duros, firmos, Platani pares habente, guſtu ſubaſtringente & ſicciore, inſipido. Sunt qui reſpuunt vt Senenſis, nec tamen deſcribunt, non magis quàm Iuncum floridum vocatum, per eius commentaria hactenus minus ſane notum, iniquius paulò tamen interpretantur duas voculas στενότερα καὶ ἐπικλινότερα, id eſt anguſtiora, & inclinatiora. Atqui illa vaga nota latioris, anguſtioris folij, non ſæpe certa, ſæpiſsimè contrario ſenſu accepta in Dioſcoridis lectione, oſtenditur alibi: & vbi dicit magis quàm Gladioli inclinata, apertè indicat eſſe magis diſparata & ſparſa (vt ſanè ſunt) quam ſint Gladioli, quæ vt plurimum recta, & proximè caulem parallela aſſurgunt. Sed Commentatori illuſit triuialis intellectio literæ quæ ſic habet; folia ad terram inclinata magis, vel procumbentia.

TYPHA.

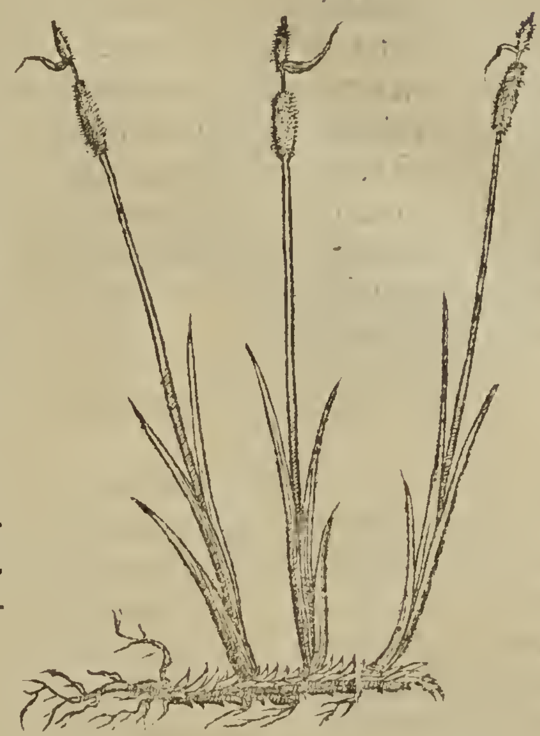
Italis,	*Mazza Sorda.*
Gallis,	Maſſe de Ionc. *Angl.* Cattis tayle & reede maſe.
Germanis.	Moſzkloben ſeu Narrem kolben.

CYLINDREA turbinatáque florum effigies quaſi Typhonis ſeſe gyrantis turbinem, aut gigantis ſtaturã minacem ſignaret nomen huic dediſſe videtur. Earum eſt & hæc quæ non niſi certis natalibus nempe amnibus leniter fluentibus, & vada, ſtangnantéſque aquas & paluſtres efficientibus emergit, è radice iuncea caulis procerior interdũ homine procero teres, rectus læuore coloréq; & parilitate illius Iunci fluuiatilis maioris, quẽ propè haud raro naſcitur folijs ab imo exeuntibus alterno ſitu carinatis triquetris mucronatis Cyperidis: faſtigium tereti, pappoſaque claua clauſum, ſeſquipalmũ, pedémue longum, quadam Tritici Turcici ſimilitudine. Ventis abrepta lanugo pulla intus foris nigricans, cogitur à Tomaclarijs mulieribus, & renibus æſtuantibúſque lumbis haud parum commodi adferunt puluilli thoriuè eadem farcti: etiam intuſa pinguedini præſertim axungiæ, aut larido illiquato, arcet ambuſtis partibus tumorem & inflammationem ſerique vrentis collectiones. Quod prodiderunt ad Enterocelas tantopere facere, non huius reor, ſed admotorum & aliorum mixtorum merito acceptum ferendum, nempe Hippogloſsi, Gladioli, Bethonicæ: vnde malim hanc abeſſe lanuginẽ, quæ et ſuffocationis periculum minatur, mures enim ſic enectos vel plebs nouit, & ineptiora cætera medicamenta efficit.

An

An verò ſit huic congener Theophraſto Cerealis Typha, tum ſitne Zea Speautra Gallis, inter fruges diximus.

TYPHA MINOR.

IN agro Genuenſi, qua confluunt Rhodanus & Arua Typha puſilla, ſiue Typhula exit planè iunceis culmis, enodibus, rigidulis, cubitum & ſeſquicubitum vix excedentibus, binóque faſtigiolo floris Tomẽtacei donatis: nempe in extremo vno exiguo & ſemine eroſo; cui adnaſcitur foliolum triticeum, & intorquetur: altero autem inferius relicto ſpatio, craſsiore & corpulentiore iuncum ambiente Typhæ non diſsimilẽ, ſed multò minorẽ vti & folia quæ ad imum ſunt aliquantum rigida: radix prolixiùs reptat, monente peritiſsimo & admodum accurato plantarum expenſore Thoma Penio Anglo, qui hanc vulſit ſuperioribus annis & nobis impertiuit.

STOEBE.

PLVS quindecim annos ſpes ferebat noſtra Stœben verã alicubi ſeſe nobis obuiam da-
turam, at iam ferme deſpondimus animum: cum nuſpiam lacuũ, paludũ, ſtagnorum, la-
cunarũ, aliorúmue vdorum ſedulis ſtirpiũ venatoribus cõparuerit. Qui ſaltem ſi Phleon φλέος. Theo.
Theophraſti inueniſſent, STEOBEN Dioſcoridis ſe nactos putaſsẽt, propterea quia ean-
dem eſſe vtramque Perſuaſi eſſent, Cómentatoris ex docto Ruellio furtiuis verſuris ac-
ceptis. Verùm haud neceſſaria nominis ſolius communis protrita argumẽta, quæ Stœben
eandem PHLEO plantam eſſe illicò aſſerunt, imbecilla vna dumtaxat coniectura, quia
à quibuſdam PHLEON vocari Stœben lib. 6. Cap. primo ſcripſerit. Nam eadẽ nomen-
clatura in quamlibet tomentitiam vel fungoſam alius generis ſtirpem quadrare poteſt,
vt Typhæ, Centunculis, Gnaphaliiſq; veris, Cynaris & Spinis albis. Quin Galenus cum
Stœben acris valdè & calidæ facultatis dicit libro de antidotis, ſatis indicio eſt idem no-
men etiam contrariæ naturæ plantis indi potuiſſe: quippe octauo Simplicium aliam Stœ-
ben mordacitatis expertem, qualẽ planè Dioſcorides & Ægyneta, recenſet. Dioſcoridea
cùm deſcriptione careat quòd notitiæ plebeiæ extitiſſe videatur, quaſi vſu frequenti vul-
gatior, alia à φλέω Theophraſti Indica lacus Oromeni frutice fuiſſe videtur, quę de ſpino-
ſarum claſſe eſt. Nec ex Plinio probatio vllius momẽti eſt, vt qui dumtaxat vertit & per-
uertit eo loco Theoph. hiſtoriã. Sic enim ille τάδε παρὰ τὴν ἀκάνθαν ἑτέρον ἔχει φύλλον,
ὥσπερ ὁ ὄνωνις, καὶ ὁ τρίβολος, καὶ ὁ φλεως, ὅ τινες καλοῦσι στοίβην. Plinius verò libro vi-
geſimo primo Capite vigeſimo quinto, aliqua ſecundum ſpinam habent folium, vt
Tribulus & Anonis: quædam in folio habent & in caule, vt Phleos: quod aliqui
Stœben appellauêre: cum tamen Theophraſtus neget Folium Phlei Spinoſum eſſe Cap.
quinto & ſexto. Quæ labeculæ illi frequentiores. Sed & iſtud Theophraſti PHLEON à
ſeminis vbertate, vt rentur, vocatum, non magis ex deſcriptione, quæ ſatis plena & per-
ſpicua colligitur, notum eſt, quàm Folium Indicum Cinamomium, & alia quæ iiſdem na-
talibus quãplurima à noſtro cœlo diſsitis oriunda ſunt. Frutex enim eſt aculeatus in cau-
le (falſò acuti-folium aut aculeato folio verterunt) ſemine molli, rubido, pecori radix
gratiſsima, non alibi quàm in aquaticis naſcens, fœminam in eo accipi quæ ſterilis ſit, &
ad nexus vtilis. Item Phleon tradunt folio naſci carnoſo multipliciter laciniato, ſtir-
pe numeroſa germinare Virgiliarum exortu, primóque aratro, vnà nec id folia di-
mittere, vitam annuam longiorem eſſe, ad bimatum aut trimatum prorogari, cau-
lem non ſolum ſed folium aculeis armari: Item ſecundum ſpinam folium habere

Phleon, quam nonnulli Stœben appellant, lanugine mulieres ad lixiuium vti, pabulo eſſe folia ouibus, germina ſuibus, partem imam radici proximam pueris teneram eſitari, non in profundum actam radicem inque Orchomeno copioſam haberi, atque in Arabia exaduerſo Æthiopico tractui, flumine præſertim quod Cinamoferam diſterminat Strabone narrante. Quæ tot notæ ſatis docendo erant, ipſam Plantam ſicubi ea in Europa cerneretur. Dioſcoridea tamen vix vnquam certa erit, cum nullis ſit deſcripta notis, niſi vulgato vagóque nomine, & facultatibus quas nec diuerſas nec ignauiores quis in Burſa Paſtoria, Gnaphaliis marinis, Iaceis, Scabioſis, Bellidibus & Globularia experietur: quarum maxima pars tametſi antiquis indicta meritò putetur, fieri tamen poteſt, vt vna quæpiam Dioſcoridis ſit Stœbe, aut ſaltem non magno vel deſiderio vel diſpendio illius vſum expleat: eaſdem namque vires fermè Gnaphalio, Typhæ & Iuncis reddiderunt antiqui.

IVNCVS ODORATVS ſeu SCHOENANTHOS.

IVNCORVM præſtantiſsimus odoratus Schœnanthos olim vocatus à multis tempore Galeni, florum prærogatiua roſeáque fragantia, tametſi Galenus dixerat ſuo tempore minùs aptè ſic dici, atque præcepiſſe quoſdam Schœnanthum miſcendum eſſe compoſitionibus, cuius florum non admodum ſuppetet copia, ſæpe depaſcentibus nimirũ ſummitates Camelis Aphricanis, qui Schœnantho veſcuntur & maximè oblectantur. Quam Galeni rationem, vt prauam & veluti mendacii ream ridet aniliter Commentator, quaſi nuſpiam vllum eius florum veſtigium Europæis compareret, ſed omnes liguriſſe Camelos diceret. At ille dumtaxat ſæpe truncam adferri reliquam herbam dicit, nempe radicem, folium, caulem, eóque floris minorem ſuppetere copiam, quemadmodum hodie videas in Emporiis, Venetiis, Genuæ & alibi longè copiam plantæ maximam, florum verò non admodum mercem frequentem. Quippe cùm ſint quadãtenus flores papposi, tenues, faciléque delabantur, etiámque cum cæteris gramineis veſcendo reſecentur, calore odor eorum exoluatur, factum fuit partim eorum paucitate, partim etiam inſtitorum negligentia vt perpauci adferrerentur. Iam lucri ſpes luculentior adeo ſedulos colligendo adferendóque fecit mercatores, vt nulli dubium, quin veri calami floribus integris quamplurimùm habeatur Nabathęi, Arabici & Aphrici: quorum etiamnum ex odore dotes noſcitare quiuis facilè poſsit (proſtant enim interdũ in Officinis) veri quidem ſed adeo ſoluti viribus, vt nonnulli putarint non aliam eſſe plantam, quam quæ paſſim in Adriaticis frequens & nonnunquam in Mediterraneis littoreis & ſabuletis occurrit, planè ſpecie, magnitudine, culmóque concolori Schœnanthi odorati: meminimúſque hanc nobis obtruſam à Pharmacopœis Venetiis & Monſpellii, qui affirmarent eſſe verę congenerem. Verùm ab illius præſtantia longiùs abeſt, quàm Canna vulgaris à Calamo aromatico: deinde foliis gramineis eſt, & longè diſparem florem profert: qualem aromaticum in Campania oriundum ex Plinii memoratione, ſed minùs viribus pollentem quiſpiam coiectet. Siccatus hodie vœnundari ſolitus in faſciculos vinctus, radice eſt exigua, duriuſcula, arida, fibris exilibus multis ſummo ceſpite ſparſis, foliáque promentibus vnà conuoluta & ſquãmatim interſerta, craſsiora, rigida, ſeſquipalmũ alta, mucronata pallida propiùs amplexa calamulum geniculatum rotundum, plenum, non cauum, nitidum, pedẽ altum, Cyperi Iunceaue concretione & læuore, & in ſummo graciliorem, quem ornat gemina ſeries floſculorum ex pallido rubentium, aceroſis glumis aut calyculis rubellis foris intúſque pappoſis, leuibus, quæ Cyperum tota olent, ſed tritæ in mortario aut digitis tantopere flagrant, præſertim interiora folia & calamuli, vt legitimum hunc eſſe qui inficietur, planè muccoſæ naris dici mereatur. Ne nunc blaterent de Cyperi caule, quem non odorati Iunci, ſed vulgaris, nulla expreſſa adiectione innuere videtur Dioſcorides. Cætera porrò deſcriptio adeo cum ſit lucida, pudeat iſtos maleferiatos exactores putidulæ ſeueritatis in notis exquirendis.

MARINVS gramineus Iuncus foliis Schœnanthi.

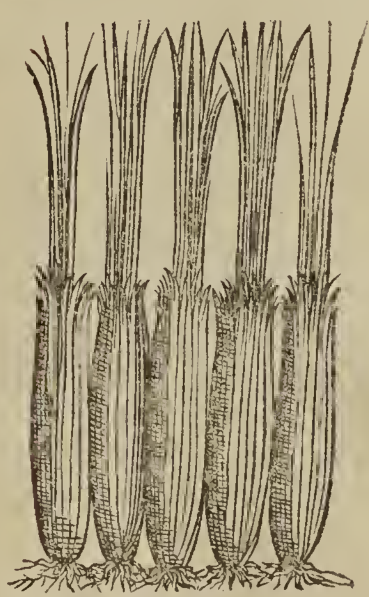
NARDVS DIOSCORI. ſiue Nardoſtachis Æginetæ.

NVM dicta fuerit à Naardo vrbe Syriaca Euphrati contermina, vbi etiam Nardum aliam

aliam meminit Plinius incertum,certũ tamen legittimã pleríſque locis Ægypti & Syriæ in Europam adferri, nõ modo radicem qualem Galenus vult, ſed etiam quatuor diſtinctas partes, nimirum radicem, ſpicas comáſue,feſtucas & folia ipſa. Ima radix Schœnanthi, exili & arido ſtamine à radicula ſiue torulo exit, cui innaſcuntur ſpicatæ comæ confertæque glomerationes quaſi per cirros torulos nucleóſue diſtinctæ & cõflatæ capillamentis,vt in Męo : è quarũ ſpatiis mediis emergunt nonnulla iuncea folia marinæ Algæ modo, tametſi minora multo. Haſce ſiccas inter ingentes faſciculorum ſtrues conſpicati fuimus in ædibus amici noſtri & periti Pharmacopœi Alberti Martinelli Veneti ad Angeli ſymbolum, & ſcimus nonnullis aliis ſtudioſis Lugduni fuiſſe animaduerſas.

NARDVS GANGITIS SPVRIA NORBONÆ.

QVINTVS iam agitur annus, cum aliã huic ſimillimã & copioſam nacti fuimus. Eſt in Gallia Norbonenſi à Gange vrbecula ſeptem plus minus miliaria diſsitus mons perquam amœnus & celſus, herbarum lectiorum feraciſsimus, cui idcirco vulgò nomen *L'hort de Diou*, id eſt Dei Paradiſus,inditum : in huius cliuo qua ad meridiem maréue Mediterraneum vergit, hæc vberi prouentu erumpit, muſcidis & vdis tractibus,infima radix puſilla, exilibus fibris duris & raris, quæ ſubſunt ſpicatis comoſiſque torulis minimum digitum craſsis, colore palleſcentibus ex fuſco,ferè palmum altis,non valdè mucronatis,ſed quadãtenus per extrema reciſis, folio eſt viridi, rigido, iunceo,vix pedẽ alto,numeroſo quod ab ima radice ortũ trans ſpiceam comam imum caulẽ ambientem ſeſe exerit : multæque plantæ quaſi vno ceſpitis ambitu implexæ, vnius effigiem præ ſe ferunt. Tota inodora eſt,præterquam capillamẽta ſpicea, quæ multò craſsiora quam Indicæ ſunt, odore Muſchi Querni, vel terreſtris, cui ſemimerſa humo inſeruntur comoſa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus iunceus culmus Elphæ vocatæ non diſsimilis,cubitũ altus exit,à medio cuius ad ſummũ alternatim ſunt admodum exiles herbaceæ ſiliquæ apiculiș è calyculis aliquantum Schœnanthi flori aut defloreſcenti Geranio & Cotyledoni ſimilibus. Hæc tum viſa fuit Rondelletio præceptori & Iacobo Vtenhouio generoſo Gandauenſi comilitoni eruditiſsimo, & in hac parte nõ ſecus ac in cæteris rei medicæ apprimę exercitato, qui eam ſuis ipſius manibus collegit, & etiamnum nobis videtur GANGITIDI Dioſcoridi prorſum quadrare. Nec cuiquã mirum ſit Gangis vrbeculæ à nobis factam mentionem, nam nullum occurebat oppidulum nullúſue inſignior & propior locus iſto,quem alluunt duo amnes ſuauiſsimi,quorum alter eſt ſabulo, micis balucibúſque aureis mixtus,vnde etiàm Aurũ colligunt. Quo verò fato factum ſit vt id nomen adſciuerit, equidem neſcitur, non eſſe Indicam ſcitur.

IVNCVS LÆVIS VVLGATVS.

NVNC ad reliquam Iuncorum Hiſtoriam pergamus ſicuti à loris & funibus Schænum, ſic à iungendo Iuncum dixerunt. Pratis vdis deterioribus nihil viuidius familiariúſue iunco læui vulgato, qui duplex eſt, aut mucrone tenus diſtans. Vtrique tamen rectæ,læues,herbaceo colore virentes,nitentéſque virgæ aut culmi mucronatis cuſpidibus & ſemine nigro conſpicuis, medulla alba elychnum referente & vſu ſupplente rigidis, cubitũ & ſeſquicubitum altis,minúſq; duris mucronibus armatis culmis:

ſemine nigricante muſcoſo in puſillis acceroſis glumis. Nullius neque pecori, neque homini vſus, niſi in ſternendis aulis & deambulacris, in Anglia potiſsimum.

Complures aſperitate & ſquallore tantum & copia medullæ varietates iſtius vbique, quas recentiores minùs ſcitè in quaternas aut quinas ſpecies diffundunt.

MARITIMVS DVPLEX.

AT huius acuti duæ apud rura Norbonenſia maritima differentiæ, multò proceriores, nec ternis cubitis inferiores. Vtraque ſtagnoſis maritimíſque lacuſtribus inter Latera & Peraus eodem ceſpite vireſcunt, multò acutie maiores & infeſtiores punctim occurrendo. Vni ſeminis nigricantis fœcunditas in glumoſis aſperis & nigricantibus glomis: alteri niuea, tomentoſáque inſtar barbulæ lanugo mollior propendet. Etiam horum medulla elychnis atque circulatorum neuroq; Plaſtorum iocoſis ingenijs & ludibrijs apta materia: è qua columbulas commentitias volitãtes, atque aëre ſeſe librantes meminimus conflatas.

AQVATICVS MAXIMVS.

MAXIMVS omnium procerrimæ æqualis Typhæ, & conuictor, aquarum potor & alũnus. Vbique etiam Septentrionalium præſertim fungoſa medulla, ſtoreis texendis ad triclinia inſternenda, perquam notus.

IVNCVS CYPEROIDES FLORIDVS *paludoſus.*

ILLIS omnibus vt diuerſus, ita excellit Floridus vocatus Iuncus, quippe nonnihil ad Cyperũ accedere folio & vmbella cernitur, alioqui nõ diſsimili illis radice. Iunceus rotundus & virore herbaceo, caulis Typhœ non abſimilis, ſed gracilior, tres cubitos ęquans muſcario decorus Cyperi, ſed floribus ex purpura candore diluta Ampelopraſſum referentibus. Folia item Cyperi aut Aſphodeli longiora à radice Iunci, ſed craſsiore, nõ nihil carinata. In lacunijs & torpidis aut lentè fluentibus riuulis Belgiæ, Angliæ & Londini ad arcem Regiam caſteriúmque nauium Liburnicarum naſcitur.

MARITIMVS.

HVIC non ita diſsimilis, ſed tantum littoribus & arenoſis Norbonæ & Galloprouinciæ frequens, vix pedem & ſeſquipalmum æquans. Folia conplura, tenuia, albida, anguſta, & caule ſeſquipalmeo duplò longiora, lenta, ſparſa, inflexa, craſſa & porreacea è radice nigra ſimpliciore Cyperi modo lõgi geniculoſa & prolixius ſerpente, & multis villoſis piloſiſque cirris & crinibus fuſcis depacta, ſapore grato. In ſũmo caule foliola plurimùm terna, tres pollices longa, florem globoſum Iunceis ſeminibus glumoſis ſtipatum, aſperiuſculum, ex fuſco & purpureo pallidulum Ampelopraſi magnitudine & effigie emittit.

IVNCELLVS.

VERVM aridis glareis & ſterilibus Erycetis Septentrionalibus omnium minimus paſſim viſitur, qui vix ſeſquipalmum æquat, puſilla breuíq; radice, ſpicis tenellis, diſperſis floſculis mucrone carentibus.

IVNCVS BOMBYCINVS.

EST

EST etiam Maio & Iunio in vdis pratis & riguis, exilibus & quaſi gramineis foliolis donatum Iuncum videre, pannicula aut cęſarie niueo candore lucente inſignem, quæ etiam perquam procul oculos nitore pulchro allicit: radice fibrillis tenuibus, & mucrone minus rigido donatur. Germani ob tomẽtum lineúmue florẽ & vſum. **Matten Flachs,** quaſi culcitræ ſtupam, aut tomentum dicunt. GNAPALIVM *Tragi inter Ico.*

ASPHODELI.

Aſphodelus.
- *Albus.*
- *Luteus.*
- *Luteus Liliflorus, ſiue Lirioſphodelus.*
- *Paluſtris radice non bulboſa.*

Aſphodelus Galeni.
Aſphodelus Heſiodi ſuo loco.
Hyacinthus Poëtarum.

ASPHODELVS ALBVS, ſiue HASTVLA REGIA.

Germ. **Gold Wurtz.**
Gallis. Afrodiles.
Italis. *Aſphodelo.*

ARIDA Narbonæ littora Aſphodeli cõmunis feraciſsima ſunt, nec minùs mõtes à mari diſsiti, vbi bulbis illius, adultioribus roſtro effoſsis, quãtumuis acribus ſues lubenter veſcuntur: homini iam in cibum non cędit, vt Galeni Aſphodelus, cuius vis etiã non elixi ignauior multo, & feruor mitior. Folia illi Cyperi, œnanthes, aut Porri ſimilia, triquetra, carinata: Caulis rotundus, læuis, cubitalis & ſeſquicubitalis: flores ſtellati candidi Ornithogali maiores: ſemen fuſcum triquetrum Seſami Theophraſti, in orbiculatis capitulis obſcurè virentibus occluſũ. Radices teretes numeroſæ ab vno capite, Pæoniæ minores, concolores fermè, acres, glandibus ſimiles ſubſunt, acrioreſque multò & ingratiores quàm vt veſcendo ſint noſtræ guloſitati vt fuerunt holus priſcæ frugalitati, cuius teſtis Heſiodi verſus etiamnum extant: niſi huius cum Galeni eadem Aſphodelus fuit, aut mitioris ſoli alumnus, vel coctus, vt de Aro Ægyptio, de Cœpis & bulbaceis acribus legimus & ſcimus.

ASPHODELVS LVTEVS MINOR.

NVSQVAM littoreis iiſdem viſitur, tametſi hortis Batauinis & Galliæ familiaris luteus hîc antiquis indictus, generéque diuerſus, eſt enim radicibus prolixioribus, nec ita bulboſis, ſed Corrudæ modo minùs tuberoſis, leniúſque turbinatis, è quibus Cyperi folia complura exeunt exilia, ſaturo virore. Caulis rectus, floribus crebribus, luteis alterius ſimilibus faſtigio tenus ſtipatus: ſemen triangulum pericardiis continetur primi modo.

LVTEVS LILIFLORVS.

LIRIOSPHODELVS inter naturæ luxuriantis luſus, quia non minus elegans quàm noua, hîc ſubdenda & deſcribenda, qualem Venetijs ſuperioribus annis vidimus, ac dein Antuerpię cum Aſphodelo luteo in officinis Guillielmi Drieſch & Petri Coldenbergii amicis peritiſsimis, deníque Monſpelli ſeuimus. Radices illi œnanthes aut Aſphodeli albi exiliores, caulis ſeſquicubitalis, folia ſtatim à radice ſurrecta, exilia porracea. Extremus caulis in turiones fiſſus qui flores ternos quaternóſue Liliaceos referunt, colore flauo, vel aureo, quibus ſuccedunt ſiliquæ anguloſæ ſemine lucido, atro, oblongo, Pœoniæ fœminæ minore. Hunc Lilium luteum vel Aſphodelum nuncupabant iam tum quidam Pharmacopœi Veneti. *Lilium luteum*

ASPHO-

ASPHODELVS ACORIFOLIVS, *paluſtris, luteus.*

ANGLIÆ Flandriæq; humentibus paludoſiſq; prouenit è radice fibroſa ſparſa non admodum protuberantibus per interualla graminea appendiculis,folia exeunt Gladioli aut Acori anguſtiora,atro virentia & ſtriata, caulíſque ſeſquipalmaris,ortu magnitudine & modo ſeminéque in lagænũculis Hyacinthi.

ASPHODELVS HYACINTHINVS *fortè Galeni.*

Aſphodelus fœmina Dodo. 452.

Spicatum Ornithogalum.

HVIC radix Ornithogali aut Hyacinthi,bulbus eſt vnicus albus , folia porreacea,exiliora, breuiora , caulis vnicus , rectus,pedalis, cauliculi triquetri altrinſecus hærent ſpicæ in morem , è quibus flores ſtellati lactei ſe explicant , è medio ſtaminibus quibuſdam productis Ornithogalum referentes, quare Ornithogalum ſpicatum quidam vocarunt, Monſpellienſium nonnulli Pancratium,alii Aſphodelũ Galeni,propterea quia ancipitis videtur figuræ & promiſcui generis ex Aſphodelo cuius flores habet, éxque hyacintho,propter non diſsimilem radicem.

Nos itaq; cœpimus à ſerie gladioli & ſimilibus, hinc è cognatis principiis Hyacinthorum Hiſtoriã bulboſis annectemus à Poëtico primùm orſi Hyacintho vt qui Irides inter Lilia & Hyacinthos gladiolos & Aſphodelos quadamtenus ambigat : quem voluiſsemus Iridum claſsi proximè ſubdere,& poterat ſanè,niſi potior collatio Acori & aliorum ſeſe obtuliſſet,quibus hæc tantopere ſimilis floribus,vt Iridem multi putarint. Verùm bulbis & foliis cognatior natura hyacinthis ſimiliorem facit,eóque nos huc digeſsimus: variis enim de partibus & collationibus,varias ad ſtirpium gentilitates alluſiſſe videtur Dedalá & munifica parens Natura.

HYACINTHI.

- *Hyacinthus Poëtarum.*
- *Hyacinthus Dioſcoridis.*
- *Hyacinthus*
  - *Germanicus.*
  - *Autumnalis.*
  - *Anglicus.*
- *Hyacinthi Orientales Græci.*
- *Orientalis alter.*

HYACINTHVS POETARVM.

ADEO affinia ſunt ι, & υ elemẽta,vt facilè ſit augurari τὰ ἴα, id eſt violas cognomẽto dictos fuiſſe antiquis flores ſpecioſiſsimos quoſque , præſertim vernos & coronamentis innecti ſolitos,vnde tot florum generibus diuerſis violæ vox quaſi hyolæ communis facta ſit,& proinde accommodata hyacinthis, quorum purpureum *P*linius ab antiquis nigras Violas vocatas meminit,propter concolorem hyanthinum ſiue violaceũ florem, vt liquet de Theocrito,paríq; ratione putandũ Dioſcorideum dictum fuiſſe propter hyanthinam incuruámq; & pronam deorſum comã,floribus plenam purpureis,cuiuſmodi deliniatur & hodie conſpicitur.

THEOCRITI & POETARVM *Hyacinthus flore Iridis.*

NVLLVS dum ſcriptor neotericus videtur ſcitè diſtinxiſſe aut agnouiſſe haſce ſpecies hyacinthi: ea propter nonnulli Iridem,alii Gladiolum ſequuti Palladium coniectarunt, quidam rati lugubrem illum cruorem , qui *fuſus humo ſignauerat herbas*, ac deſierat eſſe cruor *Tyrióque nitentior oſtro* , floris Lilii formam exceperat , eadem prorſum: ſi non purpureus color his nempe hyacinthis, argenteus eſſet in illis,nimirum liliis cȃndidis , vt Ouidius canit, rati inquam cruentos debere eſſe à cruore flores,Lilium rubrum Dioſcoridis,Martagon Chymiſtarum,Hyacinthum Ouidianum fecerunt. Atqui iſtum Hyacinthi *P*oëtici colorem eſſe purpureum violaceum , non phœniceum ſiue puniceum , cuiuſmodi in Minio , Anagallide & Martagone ſpectatur , oſtrei Tyrii color violaceus ſiue hyanthinus abundè explicant, & oſtentant buccina purpura, cuius ſa-

cuius ſanies ex violaceo tantillum rubet, vnde apud ſuauiſsimum Maronem ſuauè rubens hyacinthus dicitur, at Martagoni non ſuauiter rubent folia, ſed flãmeo flauente exuberãti rutilãt. Et porro, *Ibera ferrugine tinctum*, cum canit Poëta, innuit colorẽ, quem politæ caſsides igni calfactæ aut candefactæ ſimul ac frigeſcunt, violaceum rubidum, nitidum contrahunt, vocant *Bruniſſure* Galli, de quo etiam ferrugineas Violas dixit Claudianus, neutiquam vt putarunt, funeſtas, aut lugubres intelligens, nam Vergilij verſus contrarium indicat: *Pictus acu Chlamydẽ, & ferrugine clarus Ibera.* Quare vndequaque aptiſsimè noſtras Poeticus Hyacinthus ſtudioſæ huius ætatis expectationi ſatisfaciet, cui nullus hactenus poterat placere, cum iſtum nondum norat: quique non modo è Hyacinthorum genere eſt, ſed etiam tantùm habet cum Lilio, Iride & Gladiolo ſimilitudinis, vt hinc facilè ſit coniectari Poëtis, Hiſtoricis, Ruſticæ rei ſcriptoribus & aliis collatum fuiſſe penitus cum illis iiſdem de plantis, & interdum iiſdem acceptum, quod à plebecula etiamnum fieri in Iride diximus. Si enim huius florem, ſemen, vniuerſúmque caulem, & ſiliquam oculis Poeticis intuaris, Hyacinthum neges, Iridem dicas: ſin bulbũ, foliáque perpendas porracea, coloréque hyantinum, Hyacinthum aſſeueres. Sed harum rerum peritus arbiter (tametſi videat Pauſaniam, Palladium alióſque ſcriptores ambiguis ſententiis fluctuare) rei ipſius exploratione niſus, neque hyacinthum prorſum dicet, quia nonnulla reclamant, & Iridem negabit, quòd neque radix foliáue congruũt: neque tamẽ illi deſpondendum erit, quin ea potiùs, quam nos ſæpiùs hîc inculcamus, moderatione & methodo expedienda Poetarum Hiſtoricorúmque controuerſia. Ne miſeram nuperorum quorumdam ſattagentiam imiteris, qui adeo ſe torquent in delectu ex antiquis plantarum habendo, vt fruſtrà putent ortam plantam, & ferme in Naturæ cenſu perditam, niſi cuipiam generi ab illis deſcripto, quaſi ſub vexillo ſuo poſsit aggregari. Atqui nos, quod Ariſtoteles & Theophraſtus in Lapidum, Piſciũ, Quadrupedúmque hiſtoria prodidêre, hîc poſſumus multò veriſimilius dicere, nõ parum multas eſſe plantas ancipitis mixtæque naturæ, non ſecus atque hinnuli ex contrariis aut diuerſis ſpeciebus conflati ζωόφυτα, hybridas & amphibia non pauca. Proindé cum iſthęc planta Iris non ſit, & tamen illi atque Lilij florum elegantiæ abſimilis non ſit, quorum æmula venuſtate Poëtæ aſsimilarunt, & Palladius dixerat Iridem vel Gladiolum à foliorum ſimilitudine vocari: ſanè nobis Poëticus Hyacinthus eſto, qualem in Angliæ, Flandriæque amœnioribus viretis videre paſsim eſt corollis expetitam. Diſparis igitur generis duplex hyacinthus erit, Poëticus noſter ſcilicet purpureus, cœruleus hyanthinus violaceúſue ferrugineus vocatus Iridis Hiſtoricis, & Palladio, Gladioli Poëtis, & vulgo Lilij ſimilis, qualem exactè noſter exprimit: effigie nimirum Iridis aut Gladioli propior, quàm Dioſcoridei hyacinthi: quare priùs hîc de Gladiolo hyacinthiſque ſpuriis germanico, Anglico, Græco bino, & Autumnali, quia ſint floribus ſtellatis & Liliaceis, móxque de altera Dioſc. comoſa ſpecie hyacinthi dicetur.

ξίφιον, GLADIOLVS.

Germa. Schuuertel.
Gal. Glais.

XIPHIO ſeu Gladiolo aut enſiculo nomen factum à folij figura, quæ tametſi eadem propemodum ſit multis plantis, vt Iridi, Xiridi, Acoro & bulboſis quibuſdam, atque nonnullis etiam piſcibus, tamẽn huic præ cæteris remanſit, propterea quia propiùs mucronatum effigiat, ſtriatúmque liris & neruis ſcabris, rigidiſque firmiuſculum. In ſatis frequentiſsimum, ea propter dictum ſegetalẽ Romanis. Caulis ſingularis, rectus, rotundus, *Effigi. Dodo: Hiſto. ſtir. 144.*

dus,ſtriatus,nitidus,è folijs quaſi ſeſe exerens & flores conditos deinceps habens per interualla, interdum vnico tantum & ad vnam partem verſus (ſic noſtras Norbonenſis) interdum binis ordinibus vtrinq; vno,vt in Italo. Flores rutilant hilari ſaturáq; purpura, ſenis & ſeptenis foliolis conſtantes Liliaceis ſimilibus vel Ornithogali,ſed minus repādis aut diuulſis. Semen in folliculo rubrum Erucæ magnitudine: gemini bulbi radici ſunt, quorum habitior & corpulentior interdum ſuperior inferiori incumbit, interdúmque hæc inferior maior & languidior Vere exacto iam effœta, pluſculis puſillis bulbis propagatur Ornithogali modo coma fibroſa,ſubtùs radicāturglutinoſi bulbi & villoſo inuolucro teguntur fuſco, ſapore non ingrato, acri,ad tumores ſtrumoſos & ſcrophulas tantę opis,vt nulla huic comparanda videatur,Recentiorum certiſsimis periculis factis. Arua & ſata Norbonenſia vero Gladiolo ſcatent, eóque cum Draba vulſam ſurculatores in proximam viam aut tramitem proijciunt.

HYACINTHVS GERMANICVS, Liliflorus.

{ Germa. Blo Wertzenblumen. }
{ Angli. our ladies Floūr. }

E Gladiolo & Poëtarum Hyacintho noſcenda eſt ſpecioſa illa planta bulbacea Germaniæ notiſsima, quam propter florum puſillorum colorem purpureum, & diuiſuram Lilij aut potiùs Aſphodeli doctiſsimi quidam cum Fuſchio Poëticum Hyacinthū diuinabant: elegantia, magnitudine plauſibilior ſpectanti, Iridis floribus gratia is noſtrum longè ſuperat. Et reliqua illius effigiatura congruentior multò Dioſcoridis Hyacintho quàm Poëtico foret, magnitudine etiam par, ſed bulbi candidi, flores cærulei purpurei Aſphodeli vel Ornithogali ſtellulis viſuntur. Norbonę mōtoſis arduis, Geneuę, aut Heluetiæ & Germaniæ in campeſtribus & iuxta ſepes naſcitur.

Hyancinth. ſtellatus. Inter Icones Fuſch. 484. 483.

HYACINTHVS ANGLICVS.

Hunc Anglicum nuncupare lubitum fuit, propterea quia nuſquam terrarum germinoſi ſaltus & prata vberiori ſcatent copia, quàm in Anglia. Magna huic cum Germanico ſiue Fuſchiano affinitas bulbi & foliorum, ſed conſpicua florum diſcrepantia: ſunt enim his oblongi calyces Ieſamini vel Filij ante patrem, cęrulei, cæſiíue, & interdū albidi extrema ora fimbriis ſtellatim reflexis dehiſcētes plures è cauliculo nudo pedali nitentes, & inæquali ſitu penduli. Semen in folliculo herbaceo atrum Nigellæ vel Cæpe, vt cæterorum Hyacinthorum.

Belgis Hyac. Bruxellenſis Hyacint. non ſcriptus. Dod. 167.

HYACINTHVS AVTVMNALIS.

Hvivs effigiaturæ minimus, ſed pulchellus, quem primi omnium Autumnalis donatum nomine Antuerpiam è Veronenſi agro miſimus Guillielmo Drieſch. Plurimus poſtea etiam Lutetiæ Pariſiorum, Norbonæ ad Aquas Marianas, & ad Cellam nouam Monſpellij viſus nobis glareoſis aſperis, Autumno ineunte, non Vere, vt ſuperiores, non floſculos lagenoſos edit, ſed radiatos quinis ſeniſue foliolis cæruleis Ornithogali minoribus, cætera prorſum eadem, ſed minora.

Dod. effig. de florib. leb. pag. 174.

HYACINTHI ORIENTALES GRÆCI.

Anno 1562. Patauii primùm vidimus, donóque accepimus haſce duas bulboſas, vnà cū bulbo Homerici Moly ab inſignito celebri eruditionis laude Doctore Treuiſano, quę tum inter ſe multum ſimiles erant, tum illi Anglico non ita diuerſę: è floribus tamen diſcernuntur, alter enim eſt craſsiore, breuiore bulbo & flore, qui ſunt veluti vtriculi violacei cœrulei vel albi Anglici Hyacinthi, vel Iaceæ mediæ vel albæ ſimiles, rariores & à medio caule ad ſummum vſque hærent. Bulbus aliquanto craſsior quàm Anglici, & Moly Homerico par.

Effigies. Math.

ORIENTALIS ALTER

Alter

ALter verò bulbus non diſsimilis ſeptũ caulem pedalem attollit, à medio totum floribus ſiue caliculis in ſpeciem comæ elegantis digeſtis, purpureis alias albis Aſphodeli Galenici, ſiue Ornithogalli ſpicati ſimilitudine & ſitu. Ambæ quadriẽnium, quinquenniúmue durarunt Antuerpiæ, quas in Belgio infoſsis bulbis ſeuiſſemus: in delitiis Adonidíſque penſilibus horti alunt veneti.

HYACINTHVS COMOSVS Dioſco.

QVamvis ſit difficilis notionis verus Hyacinthus, tamen propterea quia coma incurua floribúſque plena purpureis deſcripſit hunc Dioſcorides, Hyacinthorum claſſem à ſuperiore ſecreuimus, vt quem putamus magis ad Dioſc. Hyacinthum accedere, huícq; proximè ſubdidimus, quia ſimillimus etiam eſt, niſi quòd illi ſponte frequentiùs Septentrionalibus regionibus, hi Meridionalibus lubentiùs florent. Siquidem Italiæ, Norbonæ, reliquę etiam Galliæ tepidiori abundè in ſatis & viarum marginibus prouenit maior Hyacinthus, folijs porraceis, bulbi Vomitorij latioribus, in terram reflexis, caule læui albicantè ex herbaceo tenero, quem à medio ſummo tenus amiciunt numeroſi floſculi ſpicatim confertímque digeſti, purpurei oblongi in tantillis pedicellis vuæ gygarta aut Lauendulæ floſculos imitantibus, ſupernéque comoſam vmbellam latiuſculã, circinnatam deorſum vergentem, nutantem & incuruam efficientibus, ex purpura violacea ſuaui rubore permixtã. Radix Cæpacea fermè quanta Narciſsi, ſed extimus color nitidus illi roſeus dilutiore purpura, propter quẽ BVLBINAM PLINII ſiue BVLBVM ESCVLENTVM exercitatiſsimi quidam Monſpellienſes autumabãt, alij verò PANCRATII ſpeciem: quia minorem iam deſcribendam veriorem putabant.

Neotericor. 39. Dod. 172.

Bulbus eſculentus.

Bulbina Pli.

Pancratium alterũ Monſpel.

HYACINTHVS COMOSVS MINOR.

EST ſiquidem hic toti Meridiano tractui multò frequentiſsimus, & Septentrionalibus in hortis tantum. Vere (quum ſuperior floret) ornat hæc planta editiora, agrorúmque margines herbidos, floſculis item venuſtis inque comam perſpicuam per verſus ſpicatam digeſtis lagenulas numeroſas & admodũ exiles confertim aggeſtas, & patulas oſtentantibus, vnde vulgus Prouincialium *Barreletz* vocat, quaſi lagenulas: cauliculis eſt ſeſquipalmum altis, folijs Iunceis tenerioribus, ſparſis, ſtriatis.

Neoter 19. Dod 170.

NARCISSI.

- *Narciſſus*
  - *Mediolutens mediocroceus Poëticus.*
  - *Luteus totus Theophraſti.*
  - *Luteus Africanus, an Bulbus vomitorius?*
  - *Purpureus caruleus.*
  - *Norbonenſis Lilionarciſſus luteus.*
  - *Non deſcripti duo Math.*
  - *Leuconarciſſus ſiue viola alba Theoph.*
  - *Narciſſus Herbaceus Plinii.*
  - *Tulipam Turcicum, ſiue Lilionarciſſus flore rubro,*
  - *Tulipan Turcicum ſiue Lilionarſſus luteus,*
- *Crocus.*
- *Crocus ſylueſtris Montanus flore albo.*
- *Hermodactylus flore Purpureo, ſiue Ephemerũ & Crocum ſylueſt. vulgi.*
- *Hermodactylus ſiue Colchicum flore albo Anglicum,*
- *Colchicum Syriacum & Alexandrinum.*
- *Ephemerum non venenatum Dioſcoridi Liliflorium & Iridi folium an Tralliani, Pauli & officinarum Hermodactylo idem?*
- *Hermodactyli albi & Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, ſed cordi Venerique amici,*

Ornithogalon candidum vulgare.
Ornithogalon Luteum, Bulbus Vomitorius Belgarum.
Bulbi eſculenti.
Cæpe.
Cæpa oblonga.
Squilla, ſiue Cæpa maritima.
Pancratium maritimum Norbonenſe.
Eſcalottes Gallis.
Cæpa Aſcalonica.
Aſcalonitis.
Porrum capitatum.
Porrum ſectile.
Schœnopraſon.
Ampelopraſon, ſeu Porrum agreſte.
Alliporrum, ſiue Scorodopraſon.
Allium Syluestre gracile.
Allium latifolium maculoſum Serpentinum.
Allium latifolium Vrſinum, ſiue Moly Hippocraticum.
Moly Homericum.
Moly.
Lilium.
Lilium purpureum vtrumque, ſiue Martagon Chymiſtarum.
Lilium Syluestre ſiue, Hemerocallis.
Lilium Montanum.
Lilium Conuallium.
Satyrion Geneuenſe Erythonium.
Satyrion.
Satyrion Erythonium Syriacum.
Teſticuli ſiue Orchides:
- *Canis, cuius varietates quinque.*
- *Hircinus ſiue Tragorchis.*
- *Serapiadis, cuius varietates quatuor.*
- *Odoratus minimus.*
- *Palmæ Chriſti duæ.*

Νάρκισσος *NARCISSI.*

Germa. Narciſſen Koſzlin.
Fland. Spaenſche Ienetten.

NEC HYACINTHO à luctu, vt diximus iam, nec Narciſſo illi congeneri etiam nomen inuentum ab amente amante adoleſcente, vt fabulati ſunt, ſed à vi ſopiẽdi, quam ναρκωσιν vocarũt, & νάρκην torpedinem, quæ eminùs ſtupidam tangentis manum efficit, qualem ineſſe inimicam neruis, capútque grauanté Plinius ac Plutarchus Narciſſo huic affirmant. Notiſsimæ hodie non modò quot differentiæ apud antiquos extant, ſed multò plures, quas illi non memorant, inter quas nonnullæ, quæ ab Narciſsis ad Lilia degenerant.

POETICVS MEDIOCROCEVS purpureus.

Mediopurpureus Dod. 181.

VVLGATISSIMVS omnium Poëticus, cuius croceum florem videre eſt, *foliis medium cingentibus albis*, vt ſcitè canit Metamorphoſis, eſtque idem Dioſcoridis Narciſſus, Narbonẽſia Gallóque Prouinciæ prata Liliaceo Stellarũ candore ornans, Februario & Martio. Flores enim habet cãdore micantes lacteo, ſenis foliolis radiatos, corolla mediũ occupãte fimbriata, ex croceo purpuraſcente, odore ſuauiſsimo & verè ſoporifero, quaſi quiddã Nymphęæ florũ redolẽte, folliculo mẽbraneo ex nodulo exorto primũ occlu-

occluſi in caule glabro rotundo, ſed vtrinq; compreſſo vel ſtriato. Semē nigrum in vtriculis mēbraneis Nigellæ, multiplici tunica bulbus cōuolutus, & cute denſa obſitus Pancratij marini vel Squillæ admodū ſimili, ſed minore. Folia ſunt Porracea, mucore albido plena, vti Hyacinthi, Cæpe, & Squilla. Hortis Belgicis, Germanicis & Anglicis inquilinus.

NARCISSVS MEDIOLVTEVS.

ETIAM pratis iiſdem ſed frequentiùs vberioréque ornamento floret hic Narciſſus, qui floribus eſt vno ex pediculo ſenis, denis, duodeníſue ſparſis minùs candidis, & circinato verticis calyculo in luteum langueſcente, nigro foris & habitiore bulbo, craſsioribúſque folijs. Galloprouincia, vbi etiam ſunt Gramini detrimento, *Donas* flores quos corollis innectunt, vocitat. *Dod. 183.*

TOTVS LVTEVS NARCISSVS *Montanus Theoph.*

Germanis. Vehtblumen, Hornungsblumen, Zeitloſen.
Belgis. *Geel Tydelooſen.*
Gallis. Coquelourde.

NEc diſsidet hic à Dioſcorideis facie vel viribus, ſed tantùm floribus, quos admodum ſpecioſos, luteos promit, atq; quaſi duplicati forent non corona exili, ſed nolæ effigie Primulæ Veris duplo maiore, luteo atq; inſigniore criſtatur vtriculus, non tamē diſpar, vti nec folia aut bulbus, niſi quod graciliora, minora. Februario & Martio ſcatet iſto forum Londini holitoriū, & nemoroſa reliquę Angliæ Belgiiq; prata. Ad Meridiē regiones propiores, vt Norbona, Vaſconia, & Hiſpania, nō niſi editis montibus, & Maio, Iunióq; floret, vt in Veganiis, Mindenis Pyrenęis iugis non procul Tholoſa, inodorus, inefficacior, nec perinde narcoſim inuehit. *Dod. de flo 190*

NARCISSVS LVTEVS APHRICANVS, *an Bulbus Vomitorius?*

HVNC quidam chyrurgus barbitonſor triremium Genuenſium oſtendebat allatum ex Bona, & Argiera, Chartaginíque finitimis locis Aphricæ, planè floribus luteis languidis odoris, ſed effigie Mediocrocei Narciſsi Norbonenſis, minoribus tamen, exilioribúſque foliis & durioribus, minùs mucagineis, ſed magis viticeis & ſequacibus, & fructu contumacibus, nihil alioqui vlla ſui parte à Luteo diſsidentibus. Non procul Agathenſi ſinu affirmant inueniri, etiámque ex Hiſpanicis nuper in Belgiam & Franciam delatos audimus.

NARCISSVS PVRPVROCOERVLEVS.

QVINETIAM aſſerebant non poſtremæ fidei amici, ſe nactos totis floribus purpureis Narciſſos prope Lanum fluuium, non procul Monſpellio, quos tamen nos diu ſæpéq; inibi & aliis adiectis pratenſibus fruſtrà venati ſumus, aut ſtudioſos Simplicium, & pręceptores noſtros, vt indicarent, rogauimus.

NORBONENSIS LILIO Narciſſus Luteus Montanus Tulipæ ſpecies.

ERVTVM hunc è Dei Paradiſij Iugis vocatis Seuenæ Norbonenſis, iam plures ſunt anni, in Belgium deferendum curauimus amicis Antuerpianis, qui primum Tulipam illum vocarunt, nos verò Narciſſolilium luteum audaciùs fortè (vti ſolemus quò rerum cognitioni diſtinctiori conſulamus) indigitauimus. Flos itidem ſingulo bulbo & caule Narciſsi minore, teneriore, delicatiore, vnicus luteus, ſenis foliis conſtans ad Lilium aut potiùs ad Lilij lutei Aſphodeli florem, filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior multò, nucleum oblongum Allij æquat, ſibíque ſæpius adnatum allium exili filo adnexum habet: folia craſsiora pauca è caule medio porracea. *Dod. Tulipa minor de floribus. 189.*

LEVCONARCISSOLIRION *Pratenſe Vernum, num* VIOLA ALBA THEOPH. *vel Moly Rondelletio?*

Ger. Weiſʒ hornungſʒblum.

 HVIVS

HVIVS coronariæ bulboſæ triplex è floribus & magnitudine varietas, nam Norbonenſis multiflora, vt cœteris maior, ita multò ſpecioſior amœníorque floribus eſt: ſunt namque lacteo Ornithogali candore, ſed Lilii parui effigie, è ſinguli caulis ſuperioris multiplicis nodulo vno ſeni vel ſepteni procumbentes, ſeménque rotundum Pœoniæ nigrum in folliculo membraneo cohibētes: folia & radices Narciſsi mediolutei in pratis, vel germinoſis depreſsis atque lacunoſis ſcrobibus, non procul Monſpellio & Magalona ad Lateranum dirutum caſtrum plurimus floret, ſeménque fœniſeciis maturat.

Narciſ. Math:

varietas

In Germania, Gallia & Belgia viſitur idem niſi paucioribus floribus diſtans, quos non diſsimiles, ſed ſingulos in ſingulis cauliculis minoribus habet, luteáq; filamenta è medio exerentibus, ſemine fuſco.

Omnium minimus palmari cauliculo, etiam Septentrionalibus plagis, vt Antuerpiæ & in Nortmānia frequentiſsimus, paucitate foliorum, quæ terna vt plurimùm, vel quaterna, habet, & flore exiliore, qui vnicus illi ineſt herbaceus lacteolus, eóque nonnullis Plinii NARCISSVS HERBACEVS putatur, quod ſi verum foret, veriſimile eſſet ſuperiorem LILIONARCISSVM eiuſdem album nuncupatum, Narciſſum futurum: quibus cunctis nonnullæ ſubtus lineolæ exaratæ herbidi viridantíſue coloris conſpiciuntur, vnde fortè Plinio cauſa nominandi.

An Narciſ. Herbaceus Plin

TVLIPAN TVRCICVM, *ſiue* LILIONARCIſſus *Sanguineus.*

MVLTI ſunt exacti anni cum primùm Macedonium ſiue Græcum Lilium iſtud Tulipan à Turcico vernaculo dictum propter amiculum capitis ab illis geſtari ſolitum, cui flores ſimiles ſunt effigie, ſanè quàm luculenta purpura Venetiis primū & Patauii vidimus, deinde LVTEVM & Phœniceū flore Florentiæ, & Genuæ Lygurię. Bulbus eſt Narciſsi, folia promens Liliaceo læuore virore, craſsitie, aliquātum concaua carinata & vndulatis oris, caulem verò ſingularem pedalem & flore Liliacea venuſtate ſpectādū, purpura ſanguinea nitente Pœoniæ floribus concolori, Lilio rubro fere pari, quinis & ſenis foliolis craſsis, obtuſo calathi fundo in latius ſeſe pādēte, veluti violæ Marianę, porrectis è medio Liliaceis ſtaminibus. Semen Ariſtolochiæ clematitidis folioſum angulosum, compreſſum mēbraneo folliculo oblōgo clauditur. Medio Vere iā floret nō modò Italis, ſed etiā Belgicis & Gallicis hortis.

LILIONARCISSVS

Purpureus. LVTEVS.

NARCISSI DVO A MATH: *non deſcripti.*

CVLTVRÆ lenociniis hanc amatoriam plantā variatis foliis, floribus & bulbis poſſe admodum à priſtina effigie deſciſcere, & rumor eſt iamdiu apud Venetos quoſdā ſtirpium mangones, qui inditis bulbo ſeminibus quibuſdam, vel inſertis pullulationibus, nouas & viſendas excitari figuras affirmant, cuiuſmodi Taraconi è Cœpa enata, aliiſque, colorem, & florem, & figuram mutantibus. Eapropter conſultò alias Narciſsi varietates reticuimus, tū quod ne viſas quidem planè in memoria habemus, tum etiam quia nullū operæ pretium ducimus artis oſtenta & luſus proſequi: ſed dūtaxat naturæ opes in iſtud album ſedulò digerere & perſpicuè, neutiquā Senenſem imitaturi, cui ſatis picturas, quaſi puer pueris pingeret & illuderet, in numeroſos ſed mutos elenchos ſtabulare. Non ſolùm enim nullum deſcribit è tam multis Narciſſū, ſed neq; diſcernit eos inter ſe, quos bis inculcat, & an illi duo quorū alterum radice ſquammoſa & nucleis ſtipata, floribus multiplicibus & folioſis: alterum veri Narciſsi Bulbo, ſed florū foliis prolixioribus, anguſtioribus,

guſtioribus,porrectioribus ſtaminibus,nõ explicat. Vbi & quando & quomodo naſcãtur arténe an ſponte: vt neq; Narbonenſes hîc alios flores,quos etiam vt non paucos alibi, fecit Cõſtantinopolitanos,iactare potuiſſet:etenim eius Cõſtãtinopolitanus Narciſſus, nihil aliud eſſe videtur,quàm Maritimũ Pancratium à nobis memoratum ſuo loco.

CROCVS SATIVVS.

κρόκος — *Italis, Zaffrano.* *Ger.* Saffran. — *Gallis.* & Mauris, Saffran. *Angl.* Saffron.

GERMANITATIS eiuſdem cum Narciſsis eſſe Crocum docent, non modò figura & natales,ſed etiam facultates peculiares,quæ vtrique epiſpaſticæ, deinde quadamtenus odoris ſoporiferi inſunt. Nec in Crocum verſi adoleſcentis Croci fabella aliiud Ouidius innuit, quàm iſtam abditã dotem Veneris myſteriis celebrem,cuiuſmodi Poëticæ Philoſophiæ ſunt inuolucra,Hyacinthi,Narciſsi,Daphnes & quãplurimorum tranſformationes. Nam alioqui κρόκη filum,villúmue,& tramam ſignat, cuiuſmodi ſunt Croci flaua flammeáue ſtamina,& villi & flocci quæ κροκίδες vocantur. Porrò notiſsimum & optimũ crocũ nõ ſolùm regiones ad Meridiẽ Aphrica,Syrena, Sycilia,& Gallia,ſed etiã ad Septẽtriones ſitæ Anglia & Hibernia laudatiſsimum abũdè dant carnoſis,lætis, quaſiq; oleo delibutis cruoréque aureo nitẽtibus filamentis intenſi odoris cum quadam acutie, ſed ſoporiferi,quo Belgia, Germania,aliique vicini cibos condiunt,ac medicamẽtis miſcent. Ruſtici radices pangunt admodum viuaces cultúmque humanum ſpretas,vnico hyacinthi Narciſsi aut Gladioli bulbo carnoſo, ſiquidem negligantur aut pedibus proterantur florem ſtamináque elegantiora prodere conſuetas purpureas calycis in modum, prorſum Hermodactyli pratenſis. Bruma, Ianuario,& Vere virent folia interdũ perennia, Autumno leguntur dũ nitent nutántq; purpurei phœnici ſtamina,quæ trita carpis aut ſub mãmis admota,illitáue vires ſuas cordi cerebróq; illico tranſmittunt,quaſiq; vertiginem tenebricoſam inuehunt,aciem oculorũ preſtringunt,aut hebetant. Germinoſa herbidáq; loca vult,nec apud Italos aut Gallos ſpõte prouenit,niſi Silueſtris,qui diuerſus natura eſt. *Inter Icones Fuſch. 249.*

CROCVS SYLVESTRIS Montanus flore albo.

SIQVIDEM Sylueſtri Autumno niſi rariùs, ſed plurimùm primo vere venit flos minor,candidus, interdum purpureus,locis pręſertim alſioſis,vbi perpetua perennat nix, vt in Oſtenſis vallis arduis ſunt planities albicantes niue Hyberna & iſtius floribus purpuraſcentes & albicãtes,non procul à Bernardi monte: radix & caulis ſatiuo ſimilis, folio anguſtiore & breuiore. Iſto foris dumtaxat vtendum,intùs non perinde: illitum pubi vrinas elicit crebras atq; craſſas,tumores Hydropicorũ diſcutit,ſpicula euellit. Iſto agreſti faciliùs abigeret è ſuis interulis pediculos gens Hibernica, nam viroſior eſt, & penetrãtior. Verùm vulgatior præterquam quod Hibernis miſeris tam importunos hoſpites, quietis & famis hoſtes abigit, etiam colorem floridum,vegetúmque calorem vigorem & animorũ ferocitatem artubus & alit & auget,illuuiéq; ſordidas veſtes colore commendat, militiæ idcirco non parum conducibilis.

COLCHICVM ſiue STRANGVLATORIVM Ephemerum Crociflorum & Bulbifolium, Hermodactyli vulgares.

Gal. Tue chien. *Angl.* wilde Safron.

QVAM minimùm videtur plebis iudicio Pratenſis vulgaris Hermodactylus Ephemerũ dictus,à Croco ſylueſtri abeſſe: vocant enim & putant vbiq; vulgò Sylueſtrem Crocum propter flores,natales,tempúſque florendi non diſſimilia. Ac tametſi tum ipſæ res, tum Dioſcorides diuerſas eſſe abundè monẽt,tamen iuxta hîc ponendæ fuerunt Crocus & Hermodactylus,deindéq; huius vel ſpecies vel varietas Colchicum Ephemerum, quo vtrauis ambas oſtendat quærenti. Etenim duas non ita diſsimiles eſt complexus Dioſcorides, vt Paulus & Galenus,ex Priſcorum deſcriptione, & ſua obſeruatione: quarum primam pòſt & proximè fungos collocandam duxit ille, cum quòd eſculenta gratáque cibo videretur, tum quia non ſecus ac fungi,vt idem author exprimit,diſertè ſuffocatu enecaret, ſtrangulat namque illa itidem vna diecula: vnde Theoph. huius nominis occaſio profecta viſa, longè ante Dioſcoridis ætatẽ,fuit. Hæc autẽ non alia eſt quã vulgatiſſimũ plebi PRATENSE CROCVM & SYLVESRE vbiq; vocitatum. Floret namq; *Effig. fuſch. 201*

vti Crocus Autumno flore perquam ſimili,cócolore,nec diſpari ritu,iamdiu antea primo Vere orta, & Æſtate amittit folia quæ Porreis latiora Pancratii ſunt æqualia, vel bulbi pinguora,terna aut quaterna,virentia, nitentia ab radice, caule ſeſquipalmari,bulboſa, ſemirotunda radice,altera parte compreſſa Caſtaneæ figura,aut Anacardi : foris tunica ruffeſcente ex fuſco, ab ima latioréque baſi ad apicem canaliculum imprimit prima caulis germinatio, intus tota alba,fungoſa,muccida,viroſa, guſtu non ingrata, quam quouis anni cardine erutam à quibuſdã Pharmacopœis pro Hermodactylo habitam vidimus, & ſiccatam, flacidam,vietam, rugoſámque, tangenti partim euanidam,partim fungoſam meminimus, vti & Syriacum & Alexãdrinum mox deſcribendum venetijs nobis ſæpius viſum, denique nigram & longè diſcretu facillimam ab Officinarum Hermodactylis.Sunt enim peregrini hi, neutíquam exitioſi, vt multis ſœculis plurimus vſus doctos docuit: inque farinam vel pollinem candidum facillimè abeunt. Nec veriſimile fit,quod Colchide vberrimè ſcatebat(vt ait Dioſcorides)aliud à noſtrate fuiſſe, ſed pernecabili interimendi facultate cæteris omnibus excelluiſſe, tum quia ſucco magis excocto illic, tum etiam quia ſoli,aëríſque prærogatiuam quandam nactus fuit .Sic fungi non paucis locis exitioſi proueniunt, & niſi lacte ijſdem quibus Colchicum remedijs,euincantur,interimunt: alibi innocui paſsim eſitantur. Sic Taxus Norbonica & Hiſpanica deleteria ſola vmbra prodit antiquitas:in Anglia & alibi neutiquam malefica. Cicutæ & alijs idem vſu venit, vt nouimus alibi. Quapropter quot qualéſque varietates in radicibus, floribus,ortu & colore, alia atque alia peperit regio,tales differẽtias facultatum inter Syriacum ruffeſcentem,& Anglicum flore candidum intercedere certum nobis periculo facto ſtat.

COLCHICVM SYRIACVM ALEXANDRINVM.

RADICES & bulbos aliquot huius adhuc habemus munere Dominici Chirurgi Veneti,qui quamplurimas claſſe triremium rediens illinc, vbi fungebatur vulnerarij officio,à ſe auulſas Venetias aduexit, quibus vtebatur idem, eaſdéq; ſæpe miſcebat decoctis Guaiaci,ad Luem Veneream, aliíſque ſudorificis magno remediorum cópendio & ægrorum commodo, edoctus illic à plebecula. Huic bulboſa radix non parum à noſtrati differt, tametſi Dioſcorides deliniationem non minùs benè refert : non enim canaliculus lateratim depreſſus mittit ad caulem, ſed caulis erumpens medium findit bulbum, quaſíque geminum Colchici bulbum ab imo coagmentatum,caulémque vtrinque amplexatum oſtendit, nigriórque noſtrati euadit intus foríſque, alioqui è Cæpacea nec diſsimili fungoſa concretione, vti nec totius figura.

COLCHICVM ANGLICVM *candido flore.*

ISTVD nuſpiam herbarijs memoratum, quia Anglia copioſiſsimum ſpontè fundit,nec alibi facilè reperias,Anglicum nuncupauimus.Perpulchra planta,lacteis floribus Ornithogali vel Aſphodeli maioribus,Croci montani Sylueſtris paribus,caulem ornant ſeſquipalmarẽ radix & folia,alioqui pratenſis vulgaris ſunt,foris fuſca, intus candida. Londini hortis merſæ radices Hyemẽ ferunt,Vere emergunt,non ſecus ac in collibus & montoſis prope Briſtoliã & agro Somerſeti,Syluoſis ornatiſsimi armis & literis Generoſi nec parũ ſtirpium periti,D. Eduardi Samtloo, cuius humanitati,vt pleraque alia,hanc ferimus acceptam.

EPHEMERVM *non venenatum Dioſc. Liliſlorium & Iridifolium an* HERMODACTYLO *Officinarum,Tralliani & Pauli idem.*

VELVTI Syriacum innocuum medicamẽtis, aliáſque non paucas plantas varijs locis diuerſas aut contrarias adipiſci facultates dudum in Colchico monuimus : ſic ex nomenclatione deliniationéque vtriuſque Ephemeri apud Dioſcoridem, & perpenſione harum radicum,quas vſus diurnus diuturnúſque probauit, Hermodactylum ſiue Ephemerum ſalubre,dote dumtaxat & leuiore aliqua nota,non item ſpecie ab Officinarum hermodactylo diſsidere certũ. Tria tamen quæ obijci poſſunt, partim diluenda,partim diſtingenda ſunt,vt ſaltem doceamur,ſi non illa quidem eadẽ ſunt,certè admodũ affinia

eſſe

eſſe: Ac primùm obijciet quis factam ſeorſim Hermodactyli & Ephemeri vtriúſque mentionem apud Trallianum & Paulũ: fatemur, & arbitramur eos vel quòd vires purgatrices primùm in Ephemeri aliqua ſpecie cõpererint, aliam arbitratos pręſertim Trallianũ quẽ Paulus citat, non Galenũ, qui Hermodactyli non meminit. Vel quia Trallianus Ephemerum non venenatum ſub nomenclatura Hermodactyli in remedia arthritica adduxerit, quia in deſcribenda radice Dioſcorides digiti ſiue Dactyli voce vſus ſit, quæ admota vel fotu dentium mulceret dolores, deprimeret tumores, quod Officinarum Hermodactyli arthriticis adeo plenè præſtant, vt nullum præſtantius ſuppetat, ex lacte pręſertim ſubactũ remedium. Quippe digerit moderatè nullo aut puſillo calore, aliquanta adſtrictione, ſed miti emplaſticã & natiuum calorem parti reddente. Nec ſi non meminit Dioſcorides vis Catharticæ, non ideo neceſſum inficiandum Ephemerum eſſe: non pauca ſiquidem reperias apud antiquos claſsicos Simplicia, quorum vires purgatrices illi ſiluerunt, ne dicã fortè nec notas habuerunt, vt & alia compluria: quare ſi non eſt Ephemerum Dioſcoridis noſter Hermodactylus, certè non alio putarim differre modo, quàm quo Colchicum Anglicum & Syriacum. Quare ridiculè æſtuant cum Comentatore Senenſi plerique, atque doctis Barbaris inſultant, qui Officinarum Hermodactylos purgationibus miſceant, enimuerò arrodere interiora, veneno petere, ac nihil aliud quàm Colchicum nimirum deleterium eſſe. Verùm bis falluntur: & quod Colchicum hermodactylon noſtrate eſſe dicunt, quum tamẽ folia non norint, quæ longè minora ſunt & humi fuſa, quàm vulgaris Colchici: & quia ſtatuunt necatorium, quum Dioſcorides id maleficij non cuilibet Ephemero, ſed Colchico dumtaxat, id eſt, in Colchide enato, adſcripſerit. Tum Solidæ huius candidæque radicis & plenæ concretio, quantum à rugoſa, vieta, languida, noſtrati & nigra abſit ſatis indicio eſt. Nullam videas etiam Venetijs, vel Genuæ millibus è multis quantumuis recens allatam, quæ non leuiuſcula tuſione illicò in puluerẽ farinaceum fluat, colore & ſapore planè Turbith, Iridis, vel Agarici, quo etiam modo nec incommodo maiore purgare norunt, qui ſæpius vſi ſunt noſtri practici, quibus vſquedum experimento certo certa ratione nixo, aliud vſurpandum, aut fruſtra Conſtantinopolitanum viribus ignotũ obtruſerit & perſuaſerit Commentator: & falſò accuſarit Serapionem, qui non Pauli, ſed Dioſcoridis, vt liquidò conſtat merus verſor, quæ in codice antiquo reperit, fida barbarie retulit, vt alibi ſemper fermè Hermodactylon explorãdo guſtu neutiquam feruidum, ſed ignaui acrimonia puſſilla, & vi obruta emplaſtica potius facultatis purgatricis moderatrice, quàm vlceratrice, qua non parum commodum eſſe arthriticis purgationibus facilè percipiant, qui medicamentorum miſcendorum methodũ callent. Nec enim lacte eget vt Turbith, quo minùs adhuc noxium, quare & Catharticum non reſpuendum, vt vociferantur declamarores ſed commendandum.

HEMODACTYLI albi, Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum non Cathartici, ſed Cordi, Veneriq; amici: an ſint Behen album & Rubrum eadem?

VOCEM Hermodactyli æquiuocam fuiſſe, & Ephemero Dioſcoridis cõparari potuiſſe, nõ modo Caput Pentaphylli indicat (vt cuius radix Hermodactylus ſit vocata, nõ tam ſimilitudine, quàm ſuperſtitione & incantatoria expiatione) ſed etiam quæ extant apud Actuarium & Nicolaum celebres admodum compoſitiones arguunt. Quippe Auream Alexandrinam reginam illam & Diamoſcu Hermodactylo rubro & albo non carent, miſcetúrque alijs apud Arabes compoſitionibus cordialibus, quibus ſunt viſi deſignaſſe Behen albi & Rubri nomine, quod etiam defluxiſſe à Dactylite palmæ ftuctibus, quibus confert Dioſcorides Balanũ nucem myriſticam apud Arabes Ben vocatã. Igitur Arabiſtarũ Hermodactilus ſiue ſit Behen, vt veriſimile ſit, ſiue ſit Auicennæ Digiti Citrini Palma Chriſti (cuius mentio inter Orchides facta, nullum enim Hermodactylon rubrum habemus, vt cum Rubro & albo Ben confundi poſsit) eorum compoſitionibus cardiacis præſertim miſcendus: Officinarum vero Catharticis & Topicis vti dictum, capite de ben & nuce Myrepſica.

ORNITHOGALON candidum vulgare.

E BVLBORVM claſſe cum ſit Ornithogalon nec ita abſimilis Hyacinthis, Narciſsis, & Hermodactylo ſuperiori floribus albis, non abs re hîc dicendus, vt hinc mox ad

Bulbos veniamus, cuius ſpeciem faciunt quidam Ornithogalon luteum vocatum,propter inter hunc & illum ambiguam effigiem. Et tametſi Ornithogalo nomẽ dedit lacteus florũ candor, cuiuſmodi in Gallinarũ alis renidet aut ouis,non earum lacte(quo carent volucrum genus) tamen propter totius figuræ affinitatem nobis erit etiam vocandus alius,qui flore luteo elegãtiſsimus,nec ita frequẽs Italiæ,Norbonę calidioribúſq; viſitur.

ORNITHOGALON LVTEVM.
an Bulbus Vomitorius?

Belgis Bulbus Vomitorius.

IN Auernis & ad Lugduni pomæria pone & prope ſuburbium trans Rhodanum vulgo *Aiguilletiere* in campis latis & glareoſis,etiámque in Borbonio agro, quà ducit regia via Lutetiam, plurimíſque Belgiæ, Angliæ nemoroſis Sommerſeti Ornithogalon luteum collegimus. Tota planta minor multò,ſed ſimillima candido Ornithogalo. Martio floret,bulbus vnicus,vt plurimum Allij Scorodopraſi oblongior,inodorus,pauciora ſed latiora quàm Ornithogali folia: flores prorſum Ornithogali ſparſi, & quidem foris herbidi,vt Ornithogali, ſed luteoli non candidi, intus verò eleganti luteo nitent.

BVLBVS ESCVLENTVS.

NON ſecus atque Aſphodeli bulbi plerique omnes edi mortalium luxu & mollitie deſiêre,pręſertim Europæis regionibus, ſeu fuerint guſtu minùs cõmendabiles aut vtiles,quàm bulbacea multa, Porri,cepæ,Allia,& ſimilia. Viſcidi námq; ſunt mucco Pancratij omnes fermè quos nouimus, & pleriſque inſulſi & magis excipiendo condimẽta, vt hyacinthi multi, Galenicus Aſphodelus,quàm ad condiendum apti. Quando igitur ex Dioſcoride coniectari magis,quam aſſeuerare quicquam licet, videntur bulbi eſculenti fuiſſe cæpís aut Pancratiis ſimillimi,& pręſtantiores ruffi,acres,locis calidis oriundi, vt ſunt Lybica littora vel Norbonica. Aſcalonicum tamen vix eſt Cæpe, nam nec ruffum vt plurimùm,nec acre,ſaltem vbi nos ſæpius eſitauimus Lutetiæ & in Flandria, fieri tapoteſt,vt Aſcalonę fuerit acrius, ruffius & maius.

Bulbus ille rubida foris tunica, quem Hyacinthum fecimus, alias putauimus perſuaſi à doctiſsimus Monſpellienſibus eſſe eſculentum bulbum: quemadmodum hodie nonnulli luteum Ornithogalon noſtrum Vomitorium Bulbum credunt.

CAEPE.

{ *Ita.* *Cipole.* { *Angl.* onyon. *Belg.* ayeuyn.
{ *Ger.* zwibel. { *Gal.* oignon.

Fuſch. Ico: 242.

BVLBORVM,quantum vſpiam eſt in naturæ ditione,ſpecioſiſsima & notiſsima Cæpa, vel de Græca appellatione κρόμμυον dicente, quia oculorum tunicam pupillamque & folliculos mordaci vapore lancinando, conniuere,contrahíq; cogat, lachrymas eliciẽdo, vnde Latinis lachrymoſa Cæpa. Etiamnum hodie varietas è locis, colore,magnitudine, àcrimonia, teneritudine,varióque mangonio petenda, fermè cuiuſmodi Theophraſti & Dioſcoridis æuo. Verùm non neceſſe habemus perſequi plures,quàm quot hodie nouimus inſigniores & digniores vel eſu vel fama,quibus cuiuis olitori quaſlibet alias addere integrum per nos erit.

Suauitate & mole omnibus Italicis vel Gallicis, quas nouimus, excellunt Aphricæ ac Hiſpanicæ, & Hiſpanicis maiores atque ſpecioſiores Diui Altomari in Gallobelgia ſatiuæ,quibus prima commendatio,& magnitudo capitis exuberantis,compreſſæ vtrinque rotunditatis rapam non mediocrem æquantis. Squãmoſa cuticula, extimíſque tunicis ſanguineo ſaturo colore rubentibus nitentibus,& nihilo ſeciùs eſui Flandriæ, & Angliæ cunctę, aliíſque Sepentrionalibus expetitæ:ad quas tamen gentes aſportãtur quotannis Hiſpanicę nõ minore copia,aut cõmẽdatione quæ partim albæ,partim purpuraſcẽtes,guſtúq; aliquãtò acriores,pares teneretudine & mole,cibis & cõdimentis quã medicamẽtis aptiores. Cæterarum omniúmq; nuſpiam non gentium in Italiæ Hetruria, Germania, Anglia, Gallia vaſconia prouentus plurimus hortis olitoribus venit,& vt quæque ad harum bonitatem proximè accedit, ita optima habenda. Omnibus eadem facultas incidendi, & lachrymas ciendi, non odor inſuauis, ſed vapor & ſapor intentior, aut

aut mitior nonnullis,quemadmodũ MAIOR & MINOR BVLBVS OBLONGVS teres,orbiculatus,& turbinatus quibuſdã plurimus verò & cõmunioribus cæpis à caulis ceruice ſenſim in cõpreſsam latiorem,ſed à lateribus reductam vtrínq; circumferentiam bulbaceam abeuntibus, quorũ Bulbi vmboni fibrarum numeroſa coma aptata ſubeſt, Hellebori albi modo,quod Cæpis omnibus cõ mune,vti folia Porreacea cõcaua glabra, niténſque caulis vacuus, & flos in cumulo villoſo purpuraſcente, ſemine copioſo nigro Nigellæ.

Σκίλλα — *SCILLA, ſiue CAEPA Marina. PANCRATIVM.* — *Ang.* Sea onyons. *Germa.* Meerzwibel. *Hiſp. Cebolla albatrana.* *Gall.* Oignon marin.

CÆPACEO generi tantopere eſt cõpar Scilla, vt multi eam MARINAM CÆPAM vocẽt. Quia autem inter hanc & marinũ teſtaceũ piſcem à tunicea ſquammarum cõpactili ſerie Squillam vocatum,tanta ſimilitudo interceſsit, hæc putatur ſic dicta. Potuit etiam à ſabuletis maritimis Sole torridis,cuiuſmodi ſunt in Hiſpania & prope aridæ Luſitaniæ teſqua maritima. Huius duas differentias colore dumtaxat inter Hiſpanicas tã multas animaduertere eſt,quarum extimæ tunicæ vni rubent,vt Cæpis oblongis, alteri albẽt,magnitudine pares. Vtrauis maxima Pomũ Aſſyrium nõ ſuperat: è tam multis autẽ millibus,quæ quotannis tum Venetias,tum Antuerpiam deuehuntur, nullam meminimus maiorem, ea quæ ſata & perbellè adulta fuit Monſpellii in horto Iacob Farges Pharmacopœi. Vniuerſa namque folii carina vel dorſum palmum fermè lata,pedem alta, craſsitudo minor quam Aloes,crebra è bulbo pullulant ſquammatim compacta, caulis ſeſquicubitalis, gracilis, floſculos Fragrariæ gerit ſimiles ſed minores, in ſpicam poſtremò deficiens. *Fuſch. Ico: 453*

Neutiquam mirum Mathiolum,poſt alios neotericos nuperos,ſententiam de Scilla mutaſſe, cum nunquam ſibi genuinam viſam,ſed tantũm verbis depictã fateatur. Quinetiam ſi verum Pancratium vidiſſet, nunquam pro illo ſpeciem Scillæ,aut potiùs vietam plantulam aut adoleſcentem,cuiuſmodi Venetiis vẹneunt, ſubdidiſſet. Et foliorũ gracilitas,à qua ſe deceptum conqueritur,ſanè non aliam ſpeciem conſtituit Scillæ: ſed tantũ cõtingit habitiora & maiora adoleſcere folia,mutatione cœli,ſoli & cultu. Sic Cæpis euenit anguſto interiecto tractu,ſic in foliis Aloes & aliis multis obſeruatur. His verò bulbis flores,folia,omnia prorſum ſimilia, aliquanto dumtaxat graciliora,vt bulbaceis multis præproperè enatis & aliò tranſplantatis euenit. In cõtignatione ſuſpenſæ,dum ſabulo merguntur, aũt ſeruantur languidiora promunt folia,& ſucco ſeu pabulo cõſueto defraudantur,exilioráq; fiunt. Ratio par in Scillis tuis puſillis,quas Pancratium aſtruebas,

PANCRATIVM MARINVM.

VT Panaces doloribus placandis, ſic ad cunctos morbidos affectus profligandos promittit auxiliũ benè ominata nomẽclatura Pancratii,quæ tamen Scillæſpecies maritimúſq; bulbus eſt. Siquidem plurimũ toto littore illo, ab Aquis Marianis ad vſque Norbonæ vrbis maritima,ſæpius vidimus & eruimus. Radix Scillæ cũ maxima, quanta maximi Lilii aut Arancii vel Limonij,cortice Cæpæ obtecta pullo,intus candida Scillæ modo. Sabulo arido vndis alluto merſa ſeſquipalmum altè, folia ſeptena vel octona indidẽ erumpunt, rigidula ſurrecta, latitudine & craſsitie Iridis ferè, nigriora, ſummis retuſa non acuta. Caulis cubitalis craſsitie Aſphodeli,ſed tenerior, qui extremo flores ternos quaternóſue cãdidos Liliaceos narciſsi lutei modo promit,qui defluentes relinquũt ſiliquam

oblon-

oblongã, Ariſtolochiæ Clematidis ſimilidudine, & ſemine cõpreſſo, ſed nigro. Radices his omnibus albæ, non rubræ, quod accidit regionis ſitu & Superûm aſpectu, vt in floribus Rhododendri, foliis Cyclaminis, vitis, Caulibus, Atriplicibus, Betis, bulbis, Cæpis, & Scillis iſtis Hiſpanicis, vt Pharmacopœi Antuerpienſes ſatis norunt. Littoris incolæ piſcatores & prædones raptu interdum victitantes, rati hanc eſſe Cæpe, voratam ex ſale & pane, quamuis famelici, hanc nauſeabant.

ASCALONITIDES, *antiquorum Eſcalottes, Gallici.*

ESCALOTTAS Gallicas, quas antiquorum Aſcalonitides ſiue Paleſtinas cæpas arbitramur, peculiarem quandam naturam vel figuram habent, vt etiam Theophraſtus monet, ſiquidem ancipitis & dubiæ naturæ inter cæpam, Allium & Porrum, ſimiliores tamen cæpis, ſed multò minores ſunt, & crudi in lentaculis lautiores frequentioréſque: eapropter francigenę *Appetis*, vocitant, quia edendi cupiditatem reuocent. BVLBVS fortè SETANIVS, quem Theoph. & Pli. Cæpe genus quoddam teſtantur.

SETANIVS *Bulbus.*

SCHOENOPRASON.

Belgis. bieſlooch.
Ger. Bintzenlauch, non Briſzlauch, quod eſt ſectile.

IVNCEA illa, quam perperam Commentator Theophraſti Aſcalonitidem ſiue Paleſtinam dicit, minima ſeſquipalmũ alta eſt, puſillis Porraceis bulbis oblõgis ſectilibus ſimul cohærentibus & implexis pullulat, & ſata faſciatim magno ſemper ſtipatu capitulorum Allij vrſini modo prouenit in hortis vbique, adeóque porrum effigiat, vt quibuſdam veri Porri non ſolùm vicem expleat, ſed opinionem faciat, flore perpuſillo Iunci vel cæpe. Crudæ huius folia acetariis guſtum gratiſsimum addũt. Bulbuli, qui exutis tunicis, vniones imitantur, videntur apud Gallos nomen feciſſe cæteris cæpis, quas illi *Oignons* vocant Germani Bieſlauch, quaſi Iunceum Allium vel Porrum.

PORRVM CAPITATVM & SECTILE.

Angl. Leke.
Ger. Lauch.
Gal. Porreau.
Belg. *Paraye.*

PRASIVM à colore dictum Græcè, & Latinè porrum à calloſa Porri capitis ſimillima in oſsibus ferruminatis concretione conicctamur. Non modò eſt hic bulbus Cæpacea affinitate, ſed etiam cæpe, tunicarũ inuolucris demptis, interius capitulum cor vocatum refert: nec foliis, floribus, caule, aut ſemine, quod tamen eſt pullum, differunt. Sapor idem & facultas, ſed mitior calor, eſus in olere frequens vbiuis.

Holitorum induſtria in CAPITATVM & SECTILE diuiſit: iſtud Capitatum porrum vocans: illud quòd ſæpius ad culinaria iuſcula detundi ſolitum eſſet, Sectiuum vel tunſile dixit.

SCORODOPRASON, *ſiue* ALLIPORRVM.

VT vocabulo ſic effigie Porri atque Allij mixtam plãtam ſignat Scorodopraſon, quod ſanè non admodum abludit ab Ampelopraſo vel natalibus, vel facultatibus & lineamentis, magis tamen ſpirat allium: ſed exprimit propiùs Porrum, ni memoria labat, quod in cliuoſis vinetis & incultis ericetis Lygurum, Nicæque Sabaudiæ ſpontè natum meminimus.

ALLIVM

ALLIVM Satiuum vel domeſticum.

{ *Anglicè*, Garlyke.
{ *Germa.* Garten knoblauch.

SKORODON adeò nobilitarunt odor, ſapor, eſus, viréſque medicatæ, vt nulli non fuerit ſemper notiſsimum. Vibrat namque halitum quendã æſtuoſum, atq; tædioſam acrimoniã faucibus inurit, edendo: vaporéſque excrementitios ad cutem pellendo Pandiculationes veſcentibus mouet, quas Græci ideo Σκοροδισμούς indéque Scordiõ vocarunt. E Cæpaceo genere, cui accenſetur, facilis dignotio: etenim gramineũ cæpaceũue folium, flos & ſemen in caule inani, tereti, bulbo exiliore emittitur, foris dilutè purpurãtibus membraneis cuticulis, nucleos multos vnà coactos ſpicatimque coagmẽtatos inuoluentibus, è quorum medio vertice fibræ tortiles & graciles porriguntur terræq; inſeruntur. *Fuſch effig. 428.*

ALLIVM SYLVESTRE tenuifolium.

{ *Germa.* Wilder Knoblauch.
{ *Angl.* wilde Garlyke.

FRIGIDIS calidíſue pratis, macilentis & aruis Syluestre paſsim oritur inuiſum alicubi, vt in Brabantia & Francia colonis, quia ſegeti innatum tritico prauum odorem & ſaporem cõmunicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur. Puſillus, oblongus bulbus, non ex nucleis conſtans, ſed vnico læuique capitulo, nonnullis interdum adnatis minoribus ſeſe propagante: Iuncea pauca foliola in gracili, tenui, pedali caule: flore & ſemine cæteris non diſpari. *Fuſch. 129.*

ALLIVM VRSINVM Latifolium, ſiue Moly Hippocraticum.

{ *German.* Waldknoblauch.
{ *Angli.* Ramſins.

NORBONÆ in editis ſyluoſis, Franciæ verò & Angliæ vmbroſis vel vdis pratenſibus frequentiſsimum, magis tamen odore quàm habitu præferens Vrſinum Allium vocatum, quare Moly Hippocratico ſuffecimus, Lilii cõualliũ vocati eſt fermè foliis, minoribus, viridantibus, flaccidis, politis in tenellis caulibus, Hyacinthi minoribus. Flores lactei, ſtellati complures Ornithogali vel Aſphodeli, bulbus aliquot nucleolis oblongis ſparſis candicans odorem Allii tædioſum ſpirat, guſtantíque ſaporem acrem, non ingratum præbet. Vires Theriacales & imminentium morborum hoſtes inibi diximus. *Inter Icones Fuſch. 431.*

ALLIVM LATIFOLIVM MACVLOSVM ſiue Serpentinum. OPHIOSCORODON.

ORTV & habitu nõn ita huic abſimile, Ophioſcorodon dictum à caule, foliiſq; Serpentariæ modo maculoſis, quæ tamen proximè Vrſinum deliniant & redolent: radicis ceruice longiore, rimoſa cute obſita, montoſis oriunda.

MOLY DIOSCORIDEVM PVTATVM.

MOLLIRE, amoliri aut propellere morbos origine Græca τὸ μωλύειν τὰς νόσους dicebant antiqui, vnde μῶλυ vocabulũ Superûm nutu & ritu Deorum inditum plantæ Poëtæ canunt: *Moly vocant ſuperi, radice nigra tenetur*. Verùm illud non vni, ſed pluribus poſtea accommodarunt plantis, vt inſigni quopiam odore, vigore, & figura non ita diſsimili, donatis, vt Rutæ Harmalan, ſiue ſylueſtri, cui radix nigra, flos candidus autore Dioſcoride. Peculiare tamen fuiſſe certum eſt plantæ bulboſæ, Alliiq; ſimiliori, indicio eſt μῶλυζα, quæ Hippocra. Galeno explicante, aliiſque Græcis Allii caput, eſt & antiquitùs celebris ad venenata, adeoque faſcinationes, non ſecus ac Moly, cui fortè nomẽ mutuatũ eſt: nam Dioſcorides inquit habere quippiam in cacumine Allii figura, præter reliquam

liquam ſimilitudinem, qualis videtur ea quã Itali patauini & Bononienſes iamdiu, nunc etiam Belgę geminã Moly ſpeciem alunt, cui bulbus exiguus, oblongus ferme Porri albicans, Triticeis aut Gramineis foliis, flos in cauliculis cubitum altis lacteus Ornithogali aut allij vrſini æmulus, ſemen in ſiliqua, iſtud Dioſcoridis faciunt.

MOLY Liliflorum Homericum forté.

HOMERICVM verò putant alterũ quod bulbo donatur, Narciſſũ, Cæpéue Aſcaloniticum æquans. Folia illi Porri vel Pancratij minora ſeptena octonáue: caulis ſeſquicubitalis aut bicubitalis: flos candidus & Lilij figura, ſed minor: hiſce nos donarat Treuiſanus Patauinus Doctor.

HIPPOCRATIS Moly in Allio Vrſino.

Angl. Ramſons.

AN Sit allium Vrſinum Hippocratis Moly, cuiuſmodi Galenus interpretatus videtur, haud certum eſt, certum eſt tamẽ mulierculis Anglis, ineunte præſertim Vere frequẽs eſitari & quaſi amuletum non modò corporis aduerſę valetudinis, ſed etiam faſcinationis auerruncandæ auertendæque cauſa præſumi, tametſi intinctibus non vulgarem init cum plebecula gratiam.

LILIVM CANDIDVM.

κρίνιον

Italis. Giglio.
Gallis. lis blanc.
Ger. Gilgen ſeu lilgey.
Hiſpa. Lario blanco.

EXIMIVM florum par & ἄνθος ἀνθῶν vt Græci dicunt, Roſa & Lilium, quod etiam cecinêre Veneris gaudiũ volupéue & Iunonis Roſam: vt è cuius lacte effuſo Galaxia via ſiue lactea in æthere, Lilij aut flos ſidereo candore uiſendus in tellure diuinam duxerint originem, cuius indicium eſſe perennem illam ῥοὴν effluuiúmue, diuini, quem halant, odoris, vnde Roſæ vox & λείριον ſuaue, blandum aut concupitum ſonat, complurésque flores & bulbaceas herbas notat, vt Narciſſos, hoc tamen nomine ſignatur perquam nobilis flos Francigenis ſceptris auſpicatiſsium Symbolum, intaminati candoris fulgens honoribus, ſapientis Solomonis ſolio inſidentis gloria magis conſpicuus. Recto námque caule & erecto Haſtulæ Regiæ, bulbo nucleolis ſquãmatim compacto, floribus concolore. Folia pallido virore nitentia, carnoſa, ſecundum longitudinem ſtriolas habentia, rotundus caulis cubitalis in cuius ſummitate Aſphodeli flores aut Croci, ſed maiores, candidi, odorati, ſenis vt plurimùm foliolis diſpoſiti repandis, effigiem quaſilli vel nolæ exprimẽtibus, fibræ è medio Croceáue ſtamina educũtur, vt in Colchico: vniuerſa planta mucagineo turget ſucco, immenſi tota commodi medici, eſtque vna è bulbaceis notiſsima.

LILIVM Purpureum vtrumque, ſiue Chymiſtarum Martagon.

Ital. Giglio Roſſo.
Gal. Lis orengè.

COLORES Lilio candido quæſitos mangonio fuiſſe & ſi ex Rei Ruſticæ ſcriptoribus Plinius aſſeueret, tamen purpurei lilij duo genera ſpontè non arte oriri cum Dioſcoride quàm plurimi montes hodie teſtantur. Verum nihil ab illo prorſum diſsidere videntur niſi anguſtioribus, longis, obſcuriúſque ruentibus, & numeroſioribus, quibus donantur foliis. Nec flores diſpares à candidis, ſed hilari in flauum coruſcant purpura, nonnullis rubiginoſis maculis aſperſi & lineolis intus nonunllis inſcripti, vt in iride: bulbi etiam ſimiles, ſed luteoli aut pallentes.

LILIVM Purpureum minus.

EADEM fermè, ſed minor, minorique elegantia hæc purpurea planta, paucioribus floribus, *Lilij* diuiſura, & bulbis iiſdem, infrà, ſupraque quos appenduntur fibræ pluſculæ.

LILIVM MONTANVM.

RADICE ac bulbo haud abſimili Lilium frequens montibus oriundum, ſed caulis procerior, quàm Purpurei lilij minoris: è geniculis folia exerens ſtellatim Gentianellæ magnitudine & figura Lilij, purpurei item flores vel aſphodeli, ſed ad extrema pediculi apiculis reflexi, vt in Cyclamine. Color ferrugineus, puſillis varius notulis, purpureis ſtaminibus concoloribus foras prodeuntibus, & reflexis deorſum.

HEMEROCALLIS, ſiue Syluestre Lilium.

{ *Ital.* *Giglio ſaluatico.*
Gal. Lis ſauuage.

SI cui libet accuratiùs expendere Lilium & Hemerocallidem, certò conſtabit nihil aliud quàm illius ſpeciem eſſe hanc, quã idcirco Syluestre Liliũ, ſeu Coronariũ vocarunt, liliique vires eaſdem fermè omnes illi reddidit Dioſcorides: quin valdè veriſimile fit, quod Lilium Purpureum in Syria oriri auditione acceperat, vnum ſaltem ex hiſce tribus hîc deſcriptis fuiſſe. Nulla igitur magis accedit Lilio aut Hemerocallidi Syluestri, quàm primum illud Puniceum, ſeu Phœniceum, purpureúmue, cuius etiam bulbos eadẽ poſſe, quę Dioſcorides vult, ſcimus: idq; vocitarũt meritò BVLBVM CRVENTVM, flore Liliaceo & Purpureo Hippocratis, eóq; vertendum non pallidum valdè, ſed ochreũ, cuiuſmodi videmus in Ochra ſaturati lutei, quę purpureæ aut phœnicee Anagallidis colore viſitur. Hinc ſedulitas & candor Commentatoris Senenſis, quantus fuerit, meminiſſe iuuabit, qui vocis huius ignarus, plauſui magis, quàm cognitioni verę ſtudẽs, phœniceum Lilium valdè alioquin notũ, dicit eſſe colore perquam pallido, Dioſcoride falſò teſte adducto. Ecquis color eſt perquã pallidus, niſi ſit albus, cui proximus palleus aut pallidus? Leuiuſculi momenti eſt argutatio illa de appendiculis & florũ numero, quę nonnulli deſiderare videntur. Sed ſi quis animaduertat Lilium candidum interdum exortus iſtos facere, in quibus cõplures flores cõgeſti interdum ſinguli ſunt, non magnopere refragabitur. Cæterum folia quod longè plura purpureo iſti ineſſe dicunt, id accedere cultu veriſimile ſit: quippe purpureo vtriuis & montano multò pauciora ſunt. Eoq; ſi cui horũ vtrumuis magis pro Hemerocallide allubeſcit, per nos liceat ſane. Iſtud tamẽ poſtremũ montanũ nolim Liliũ coronariũ, aut Hemerocallidẽ ſancire, quia neſcio quid tetri aut viroſi halat. Quod huius vero florẽ Athenęi cõuiuæ tabeſcere Sole cadẽte & rurſum oriente pullulare dixerint, ſic accipiendũ: non quidẽ prorſum marceſcere aut defluere, ſed occurſu humentis noctis & frigidiuſculę contrahi collabique in ſeſe flores, qui proxima luce & radiis Solis colluſtrati, explicantur, & quaſi reuiuiſcunt, veluti Tragopogo, Soliſequiis & Heliotropiis cæteris accidit.

LILIVM CONVALLIVM, vel vernum Theoph.

{ *Germanis.* Meybluomlin.
Gallis. Grand mugnet.

ITIDEM hanc peramœnam aſpectu & odore puſillam herbã antiquis Græcis indictã, Lilium Conuallium vocauit recentior ætas, putaruntque quidam Lilium inter ſpinas memoratum in Salomone, propter folia, ſuauiſsimum odorẽ, etiamq; florem Lilij, qui niueus, pulchellus, Lilij ſimilis quadãtenus, & odore ſuauiſsimus, Maio præſertim inter ſenticoſa nemorum, vmbroſáq; conualliũ emicat, eóq; Germana plebs vocat Meienriyſʒ. Prodeũt è caule palmũ alto exiles medio ſummo tenus in pedicellis nolæ Cytiníue puſilli, penduli, niuei, in ſumma ora crenati, relinquẽtes bacculas rubellas minores nõ diſsimiles Aſparagi, duriuſculas, amaras. Folia lilij, Allij vrſini, aut Satyrij læuore viridãtia, bina aut terna: radices reptant exiles, geniculatæ. Hortiſque nota & expetita planta

pari nomine & commendatione,eóque nos inter Lilia inſeruimus, quando alicubi conuenientiùs non potuimus.

TESTICVLI, ſiue ORCHIDES.

CYNOSORCHIS.
- *Ital.* *Teſticolo di cane.*
- *Hiſp.* Coyon de perro.
- *Ger.* Knaben krant.
- *Gall.* Couillon de chien.

EADEM in generis tribu cum bulbis,Cæpaceis,Hyacinthis & aliis pleriſque reponendæ Teſticuli differentiæ atque Satyrii,que longè plures ſunt, quàm quot priſcis memoratæ: omnéſque ab effigie radicis Orchis, ab effectu nonnullæ Satyriæ vocatæ, quòd Veneris incentiui eſſent præ cæteris bulbis, vti poſtea apud Latinos Plinium & Apuleium Venerei dicerentur: è radicis tamen bulbo inita eſt diſtinctio.Vnicus namq; bulbus Satyriis eſt,geminus vel didymi ſpecie orchidi,quorũ Caninus,vulpinus, & Hircinus ſunt & inſigniores indidẽ petitæ varietates.Opacis, ſiluoſis,& ſabuloſis, vdiſque pratis paſsim peruiæ.Cynoſorchis varietas multiplex: omnium notiſsimus magnitudine,in pratis frequentiſsimus riguis primo pullulatu ſpeciem Ellebori erumpentis, vel Colchici, deinde Lilii couallii,aut vulgaris folia exerit terna & quaterna, lenta,craſſa,& mucore turgentia. Caulem vero ſeſquipedem longum, glabrum, nitidum cauum in ſummo, ſpicato flore conſpicuum, odoratum,purpureum,maculis albicantibus,atque pullis variegatum.Radix geminis conſtat bulbis effigie teſticulorum, quos quaſi pubes ſupernè multæ ambiunt fibræ, quibus,non ſecus atq; ipſa planta ſuperior, bulbi alimoniam adipiſcuntur,& alternis perennem:alteri nempe iam flaccido & vacuo, altero ſuccedente turgido & ſucci viſcidi limpidi pleno albuminis oui,quaſi foret ſemen genitale,magnitudo quanta maior dactylus,interdum nucis inglandis adulto:vieto verò,& rugoſo multò minor & ſitus inferior.Dulcis ſapor,mucagineus, emplaſticus,inſulſus, color candidus, pellucidus.

Diſcrimen huius & varietas obſeruatur in magnitudine & foliorum numero,quod non magni eſt momẽti ad obſeruandũ & cognoſcendũ:aliquãto maioris iſtud,& euidẽtioris: aliud eſt foliis maculatis & paucioribus longioribus neruulis: vnde maculatũ voces licet cæteræ diſtinctiones obſcurę niſi exercitatis,nec ita vtiq; cõſtantes ſunt,vt certũ quid genericæ differentiæ ſtatui queat.Colore nẽpe remiſsiore,dilutiore,vegetiore,mixto variegato,nitente,languido,paulum quid diſtantibus item teſticulis & foliis, primùm Cynoſorchin intuenti offerentibus,iiſdem natalibus Sole Geminos ingreſsuro florẽt omnes.

TESTICVLVS Hircinus, ſeu Tragorchis & leporis teſticulus,

AD commodiorem notionem vnam è ſummis differentiis conſtituit teſticulus Hircum olens & ſpyrillis aruncis barbã caprillã ementiens. Iiſdem locis exit foliis pluribus, & itidem liliaceis amplexatis imũ pedalem caulem,leuẽ à medio ſummo tenus, perpulchra ſerie florum ſpicatum vtriculis vel galeatis floribus, qui dehiſcentes caudicellam ſinguli ſingulã purpureis diſtinctam punctis, cuncti Hyrcinæ barbæ aruncos cirróſue effigiantes, obtinent:odore graui & viroſo: ſemine puſillo in capſulis,hæc huius vnica differentia.

VVLPINI TESTICVLI.

AT quadruplicem vulpinũ teſticulũ meminimus è floribus quęſitũ: Papilionis nempe, fuci,muſcæ,poſtremi è colore qui luteus totus & cæteris rarior multo nec deſcriptus. Eruimus hunc Norbonæ æſtuoſis & aridis ſterilibus,decliuibus inter Ciſtum marẽ & Illicem Cocciferã,prope ſpecũ vaſtam, quæ redeunti Frontignana Monſpelliũ læua eſt:etiãque in herbidis aridis Grãmuntię ſyluæ vicinis.Iſtis verò minor,qui foliis paucioribus binis nẽpe aut ternis caulẽ ſpithameũ imũ ambientibus,ſummũ floribus luteo fuluis paucis Aſilonem aut potiùs Fucũ colore & effigie prę ſe ferentibus:exigui ſubſunt bini teſticuli.

HVIC perſimiles duo ſunt,quorum vnus eſt magnitudine fermè par floribus muſcam ſed colore rubiginoſo,obſoletóq; & inamœna fuſcedine purpuraſcẽte,exprimẽtibus,

AL

ALTER maioribus,latioribus foliis Phalangineis, venoſis,repandis,reflexis:caule interdum palmari,interdum ſeſquipalmum alto,nonnihil purpureo:floribus colore ita aſpectu fœdo non diſsimilibus.

Diſcernitur facillimè poſtremus foliis latiuſculis,& toto caule appreſsis,floribus Papiliones volantes,aliſue paſsis ſe librantes æmulantibus.

TESTICVLVS ODORATVS.

MINIMVS omnium ſabuloſis,arentibus,atq; ſquallidis locis Norbonæ maritimis & Angliæ mediterraneis naſcitur:folia exerit breuia, puſilla & ſubpallida, venoſa vnà collecta minoris Plantaginis: cauliculum palmarem, gracilem & floſculis odore Lilij conualliũ & involutæ modũ clauiculatim caulẽ ambrientes:Bulbi puſilli,vt ſuperioris.

PALMÆ duæ Chriſtiades.
SERAPIADES.

HISCE accenſet Triorchim Serapiada Ægineta (addere enim tertiam quandam videtur) terno donatum didymo,quem alias Palmam Chriſti opinabamur:tum quia ſucculenta minùs, ſicciorq; eſt,& vehementer deterget intro,foriſq; vlceribus admota: tum etiam quòd Melancholicis,Quartanariis,Epilepticis,neruorum offarctu & pituitoſa ſaburra oppreſsis miram præſtet opem, fluxum dyſentericum ſiſtat, quot qualéſq; Palmæ Chriſti recentiores vindicant(ne cuiquã imponat Palmæ Chriſti vehemẽtes purgãtis homonymia) dignandas ſanè Ægyptiis Venerãdæ Serapiadis deæ Auguſto cognomine: alio quin nihil attinuit à cæteris ſecreuiſſe, & Serapiadas nuncupaſſe. Rationibus hiſce fauebat ex lectione coniectura, nam vbi πολύχρηςου multi vſus, legendum πολύσχιςου multifidam radicem:& fortè vtrumque,multifidum multíque vſus radicem innuebat, & mox inferius vbi Dioſco. ῥίζα δὲ ὕπεςι ὀρχιδίοις ὁμοία id eſt, Radix ſubeſt teſticellis ſimilis aut puſillis teſticulis, legebam multifida,leuiore methatheſi multò,quã in ſuperiore capite,vbi pro olea ſuffecerunt meritò quidã Squillam teneram pancratiũ. Verum tamen ſi cui hæ minus allubeſcant Serapiades,exploret ſuperiorum Orchium facultates,quæ multò tamen ignauiores & mucore elumbes magis videntur, aut alias aptiores adducat, & lubenter vltrò indictas iſtas palmatas antiquis profitebimur.

Herbidos pratenſéſq; colles frigidiores amant tum minor tũ maior, legimus etiam in alpinis Rauiſburgi & Nozoreti Germaniȩ. Maio flore & foliis exit: maior foliis ſimilibus,ſed latioribus porri mucronatis, ad terrã reflexis, craſsis, interdũ maculatis,fuſcis, & nigricantibus notulis: flores purpuraſcentis cynoſorchis adeò ſimiles ſunt,vt niſi propiùs ſpectes eaſdem putes. Radici itẽ geminus eſt bulbus,altero euanido,altero pregnãte & ſucculento, vtroque tamen oblongiore,nonnihil compreſſo,& ima ſui parte in fibras inæquales ternas aut quaternas veluti digitatas abeunte. Hunc marem apellant.

FœMINA verò floribus candidis, vel è purpura rubentibus, dilutéue cæruleis cuculatis crebriores maculas purpureas, & rictum oſtentantes habentibus: foliis minoribus & inſperſis punctulis:radice conſimili.

MINOR ORCHIS ODORATVS.

HVIVS ſuauem efflant odorẽ flores mucrone ſpicati, purpurei amaranthi, qui foliis anguſtioribus,porraceis,vel croceis,caule palmari & leui,radicibus minoribus dumtaxat differt, vtraque radix orchin odorem & ſaporem dat guſtanti, & Dioſcoridi ad eadem facit,minùs tamen modeſtè facit Senenſis,qui hærentibus aut inficiantibus citrinos Digitos Auicennæ eſſe haſce Monachis conuiciatur,nullamq; allatam rationem cõqueritur:cum ipſe nè vmbram quidem adferat vllius. Et vires Digiti citrini huic aſſerit, magno incommodo eorũ,qui fidem forent ſequuturi:Citrini verò fuère Hermodactyli,vt nomen & color docent.

ERYTHRONIVM.

NON multis ab hinc annis innotuit bulbus perelegans,cui amici noſtri Satyrion nomen fecerunt, is conſultis Medicæ materiæ Lugdunenſibus,qui condiendum curaſſent, & exploratum habuiſſent, viſus eſt Dioſcor. genuinus: multo quidẽ periculo factò cõditæ multam copiã Lutetiam , aliáſque Galliæ vrbes aſportatã ſcimus, nulla interim deſiderata nota præterquã coloris,qui valdè variat loci varietate,vt in Squilla,Cæpis & aliis bulbaceis videre eſt. Allij vrſini, aut Lilij ſimilia folia bina, plurimùm terna in humum deuexa, minora:caulem tenellum palmum altum,nudum humi foliis tenus merſum & Cyclaminis modo pediculum porrigentẽ exilem,flexilem:florẽ Croci vel Lilij, radiatum ex albo purpuraſcentẽ:radix dactylũ æquat & aſſimilat, Orchidis concolor, cui nõnullæ fibrillæ appenſæ ſunt,& puſillus ſemirotundus compreſſus bulbus exiguus lateri imo hæret,aut ſubeſt,vti in gladioli radice videre eſt. Lugduni florebat Aprili in horto Valerandi Donrez è Iura, monte cuius ſedulitate primùm nobis innotuit, eruta Alpibus Lemano finitimis: & poſtea in collibus Taurinenſi Pado ſeſquileucam diſsitis, eandem eruimus.

SATYRION ERYTHRONIVM.

DVM eſſemus venetiis,ſuperioribus annis, vidimus nõ ſemel in Angeli Symbolo Alberti Martinelli officina,radices ſubrotundas,magnas rugoſo tuberoſóq; cortice ex fuſco rubello,effigiẽ & magnitudimẽ Cyclaminis vel potiùs Ariſtolochiæ rotũdæ & prægrandis aſſequutas,carne intus albida eduli,dulci & Bulbocaſtano bunio dicto adeo accedente, vt eadem, nimirum ſolo lætiorè & peregrino enutritam, ſuſpicaremur. Sed illicò Martinellus aliquot miſſas Alepo Syriæ à fratre Cequino,qui vt erat explorator nõ minùs auidus,quàm peritus exoticarũ ſtirpiũ,Erythronium Satyrion iudicabat.Harum vnã celebris ille Leo Scamnidicus magnus. Marci fori Veneti tympanum,popularis philoſophiæ,cuius nec imperitus,nec parũ ſtudioſus fuit, amans aluit aliquãdiu,cuius folio la minùs prodere audemus, quia parũ meminimus. Earundẽ Iacobo Cortuſio alteram dedit idẽ Phamacopoeus, quã multò pòſt,quaſi nunquã vidiſſemus,munificus ille Patauinus oſtentabat nobis,& penè inuitis riſum excutiebat, qui diceret ſe manibus dumtaxat attrectando totum turgere Venereis libidinibus. Hanc ipſam Mathiolo poſtea miſit,non Cequinus,vt audiuimus. Is ſolitus namque fuit etiam minùs peritis quantum poterat,plenè deſcriptiones addere rebus peregrinis, quæ in Mathiolo nullę niſi radicis ſunt.

HACTENVS comparando quot potuimus plantarum genera, quarum effigies & naturæ ordinis conſequutione ita ſibi mutuo hærerēt, vt & facillimè noſcerentur, & memoriæ mandarētur, à Gramineis, Segetibus, Harundinibus ad Acoros, Irides, Cyperos, hincq; Aſphodelos bulborum tuniceorũ Cæpaceorúmue naturam præteruecti ſumus. Ac eorũ quidem maximæ parti folia conſimilia, vniuſmodi mucronata, anguſta, rigida, nec vſpiam interciſa erant, iam verò ſuperſunt alia τῶν κεφαλιζόντων *ſiue latinis capitatorum illiſque conſimilium genera, vt plurimum ſinuata & laciniosa, quæ ipſa & quia holera maxima ex parte ſunt, & cuilibet ad cognoſcendũ in oculis, ad veſcendum in cibis quotidiè ſunt, non incommodè illa expediemus, nuſquam alioqui aptiorem locum nacturi in vniuerſa plantarum familia.*

Rapum turbinatum maius.
Rapum oblongum minus.
Rapum Sylueſtre non bulboſium.
Rapiſtrum aruorum Eryſimum Math: & recentiorum.
Rapi gemina Varietas.
Bunij & Buniadis diſcrimen.
Bunias ſiue Napus.
Bunias ſylueſtris ſiue Napus ſylueſtris.
βούνιον *ſiue Rapula folia non Bunij vt Dioſcori. ſed napi fortè ex Plinio falſo attribuit ſuo loco.*
Raphanus magnus &
Raphanus paruus purpureus.
Raphani varietas.
Synapi ſatiuum Erucæ, aut Rapifolium.
Synapi ſatiuum alterum.
Synapi agreſte Apii, aut potiùs Laueris folio.
Synapi ſylueſtre minus Irionis Dioſcoridei aut Burſæ Paſtoris folio.
Lampſana.
Barbarea Pſeudobunias potiùs quàm Pſeudobunium.
Alterum Pſeudobunium quia ferulaceum inter ferulacea.

Rapunculus ſiue Rapuntium paruum vulgo Pes Locuſtæ Auicennæ } cum Trachelis.
Rapuntium maius Alopecori comoſo flore
Eruca ſatiua.
Eruca maior Hiſpanica.
Eruca ſylueſtris.
Irio ſeu Eryſimum.
Eryſimum Theoph. folio Similacis aut Atriplicis ſuo loco.
Sium ſiue Lauer Dioſcoridis Oluſatrifolium.
Sium ſiue Lauer Crateuæ, Naſturcifolium, aut Erucæfolium.
Cardamine Siſymbrium, ſiue Naſturtia aquatica.
Sinapi & Thlaſpi media Prouincialis planta.
Naſturtium hortenſe.
Thlaſpi genus omne: Vulgatiſſimum. Dioſcorideum Drabæ folium. Græcum fortè Dioſcori. Syriacum anguloſo bifori pericarpio. Oſyridis folio hortenſe. Hieraciifolium Lunaria Lutea Monſp. Alterum clypeatum Serpillii folium Norb. Centumculi folium Alliſſon Italorum. Candiæ vmbellatum. Vmbellatum alterum. Crateuæ ſuo loco.
Iberis.
Lepidium Pauli duplex.
Draba.
Dentillaria Rondel. ſiue Molybena herba neotericorum.
Burſa Paſtoris.
Senecio.
Senecio Iacobea.
Senecio Iacobea marina.

MAIVS ORBICVLATVM, ſeu turbinatum Rapum.

γογγυλίδες γογγυλίδα — Gallis. Naueau Rond. Germ. Rueben. Italis. Rapo. Belgi. Rapen. Ang. Turnepe.

CVILIBET regioni abundè creſcit Raporum omne genus, quod Græci vna voce deſignarunt γογγυλίδος, quæ rotunditatem orbiculatámue globoſæ radicis figuram docet, vnde notitiæ eſt plebeiæ, inque cibos egeſtati amicos per Hyemem multùm accommodum, crudum, & coctū. Fronde perampla, laciniosa Erucæ, aut potiùs Rhaphani, etiã ſiliquis adeò ſimile, vt radice globoſa, floribúſque luteis, & minore ſemine, vt Sinapi nigricante exceptis, eadem putes.

varietas — Radice dumtaxat à ſuperiori diſtare videtur, quæ teres atq; rotũda oblongior eſt, & Napo ſimilior effigie, ſed maior triplò, etiam vbiuis notiſsima.
HEC eadem, aut certè ſimillima Venetis olitoribus vœnum fertur in forum, Hyeme purpura nitida & pellucida radice, guſtu teneriore, ſuauiore, in acetariis cruda cum Eruca, Lactuca, & aliis illic eſitari ſolita.

RAPVM SYLVESTRE non bulboſum.

EST etiam frequentiſsimũ Sylueſtre Rapum, præſertim apud Flandros, Germanos, qui ſerunt hoc, quò folia bobus pabulo cedant. Luxuriat enim tanto foliorũ numero, vt radix iam non tuberoſa aut Rapoſa, ſed exilis, nec ventrioſa vſpiam ſit, alioqui ſatiuæ rotũdæ turbinatæ non abſimilis, ſed diſcretu facilis, criſpiore, rugoſioreq; & vberiore folio.

RAPISTRVM ARVORVM.

E RAPORVM ſylueſtrium cenſu etiam eſt Rapiſtrum vulgo vocatum, paſsim viarum margines & ſegetes ornans, vbique præſertim Septẽtrionaliũ: floribus luteis numeroſis Braſsicæ aut Rapę, in caulibus ſeſquibitalibus folia inſunt Lãpſanæ, aut Rapi Sylueſtris,
Bra-

Braſſicæ virore & læuore, non Erucæ, vt debentur Irioni Dioſcoridis. Radice, tenui neutiquam fibroſa, guſtu item Rapi Syluestris, cuius facultates propè ſortita eſt, ſed vehementiores, tametſi vſus neglecti aut ignoti. Neutiquam eſt Eryſimum Dioſcoridis: certè admodum affinis eſt Napis & Sinapi: tuſum namque ſemen Sinapi ementitur, & vſus explet ruſticis.

βουνιάς *ſiue* NAPVS.

Germa. Steckruben.
Belgis. Steckrapen, & Pariſche Rapen.
Ital. Napo.
Gallis. Nauet. *Ang. Nape.*

QVEMADMODVM Antuerpianum ſolum, vtpote ſabuloſum, tuberoſæ & turbinatæ Rapæ feraciſsimũ, ſic Lutetianum lutoſum Napi fertiliſsimum. Vtrique plantæ congener, imò & ſimilis adeò Rapæ oblõngæ eſt Bunias, vt eadem prorſum dicas, niſi Napo folia minus ſcabra forent, radixq; media ſui parte minùs ventrioſa, imoq; exiliore multò eſſet, ſapore ſuauiore, cibíſque delicatiore, præſertim Francigena, quæ plenis doliis vænũ in Belgium eſt ferri ſolita.

BVNIAS SYLVESTRIS NAPVS.

SECVS agrorum amniúmq; ripas hæc lubens oritur, præſertim regionũ frigidiorum cuiuſmodi Angliæ, Nortmãniæ Germaniæq; Alpinæ & ſimilium: ſiliqua, ſemine, flore & folio ex ſatiuæ Buniadis inſpectione admodum cognitu facilis, quia perſimilis, ſed minor tota, foliorumq; profundiore lacinia & radice rotundiore, breuiore, ficum aut Sorbũ æquante. Huius napi, aut Satiui ſemen antidotis & eximiis antiquorũ compoſitionibus addendum, vt Theriacæ Andromachi & aliis, non BVNII ſemẽ, quod nominis propter radicem rapoſam ſiue turbinatã Bunij & Buniadis affinitate multis impoſuit, vt Plinio qui vtrãque Rapum appellat, & Senenſi comẽtatori admodum ieiuno & ſæpius decepto, nec melius in Dioſcoridea quàm Pliniana lectione verſato. At Buniũ neq; bunias eſt, neque eadem figura, viribus, aut claſſe cum Buniade deſcripta eſt, vt paulò inferiùs dicemus. BVNIVM.

RHAPHANVS MAGNVS & paruus Purpureus.

ῥαφανίς

Gall. Raifort.
Ger. Rettich.
Belg. Radijs.
Angl. Raddyſhe Rabons.

VEL nomẽclatura Rhaphani vnde Rapum latinis deductum fuit, indicat Rapi ſpeciem eſſe Rhaphanũ, quippe omnia Rapi habet, ſi longiorem, graciliorem excipias radicẽ, flores ſimiles, ſed purpura obſoleta, ſiliquam craſsiorem pyxidatim effigiatã ſeminis ruſſi maiores Rapi: efficacior medicamentis, quàm vtilior alimentis, expetita tamen fermẽ vbique & notiſsima radix.

PLVRIBVS hortis Italiæ præſertim rubello colore colunt & eſitant Rhaphanos: vt minores (quod de Rapo Rubro monuimus) ſic eſu ſuauiores, minus acres, lautioréſque ex aqua ſalita excitandæ appetentiæ, quam cocta prorſum euertit: fœtet namque admodum ſiue per ſe, ſiue carnibus incocta, tum hæc, tum alba, eóque ſale & de prima menſa conſultiùs eſt vt edantur. VARIETAS

SINAPI SATIVVM Erucæ, aut Rapifolium.

Gall. Seneue domeſtique.
Germ. Seneff.
Ital. Senape Moſtarda.
Belg. Moſtaert.
Ang. Mudſterd, Senbeye.

MAGIS abeſt Sinapi à napo virium acrimonia,quàm ſpecie,facie,vel nomine, quod quidem tum liniamenta plantæ,tum effrenis acrimonia inſinuant. Napi enim immite aut vehemens interpretantur, cuiuſmodi eſt Sinapi ſemen vrendo,ſternutamenta lachrymáſque ciendo:vnde notiſsimum ſiue diuitum,ſiue pauperum menſis, præſertim ſatiuum,caule,fronde, flore, ſiliquáq; Rapacea,ſemine minore acerrimo,oleoſo,copioſo,aruis mandari ſolito,non ſecus atque rapæ.Folia etiam tenera in acetaria veniunt.

SINAPI ALTERVM Satiuum.

Gallis, Seneue blanc.
Belgis, wyt moſtaert.
Germ. Weiſſer Seuff.

ERVCÆ albo ſemine eſt ſatiuum Sinapi alterum,cuius vſus Officinis ad compoſitiones vt Diaſatyrione,Elect: de Ouo.Prorſus figura & ſemine Napi vulgaris, ſed albo maiore duplò.

SINAPI AGRESTE Apij, aut potiùs Laueris folia.

Gall. Seneue ſauuage.
Ger. Wilder Seuff.
Belg. wilden moſtaert.

HVIVS haud admodum diſpar figura aut ſeminis acrimonia, tametſi folia inciſura ſitúque & natalibus,magis Lauerem vel Apium exprimant,nec non ruribus ſemen nigrum penuriam ſatiui reſarciat, quod oſtendit flore & ſiliquas ad ſatorum viarúmque riuulos & depletas foſſas luxuriare ſolitum.

SINAPI SYLVES. minus Irionis veri folio,aut Burſæ paſtoris

ARIDIS tamen locis iuxta margines,& rudera,propè vrbes naſcitur,foliis lacinioſis admodum burſæ paſtoriæ ſimilibus,ſed acutioribus minutioribúſque laciniis.Vmbelloſi flores & ſiliquæ ſecundum ſummitates Irionis Dioſcoridis,caulis pedalis, minore multo,ſed tota planta guſtu Synapi feruidiſsima.

ERVCÆ, & IRIONES ſeu Eryſimi.

DVM poſtremò in Iriones commentabatur Senenſis dictator,augurabatur non defuturos canes (ſic enim modeſtè omnes etiam ſe doctiores ſolitus nuncupare) qui ſe ita ambiguum & conſcium ſuæ hîc imperitiæ allatrarent.Vtinam habuiſſet ille canes ſimiles non ad latrãdum ſed veſtigandum Eryſimum, quod vel pharmacopœorum Monſpellienſium lixæ poſſent illi hodie in triuijs & ruderibus paſsim indicare : eſt enim ibi doctis & indoctis vt vſu frequentiſsimum,ita multiplici & fœlici ſucceſſu notiſsimũ. Ac vt perſpicuũ fiat vniuerſum hoc *Erucarum & Irionis genus*, vno nos capite omnia complectemur.

ERVCÆ SATIVÆ DVÆ.

Gallis, Roquette.
Belg. Rakette & Roomſche Rakette.
Ang. Great Rockett.

ERVCA *maior ſiue Hiſpanica & Gentilis.*

SATIVÆ duæ cibis gratiores & nobiliores:Maior Hiſpanica vocata, à noſtrati maioribus foliis Siſymbrii & ſemine nigro, floribus luteis,corniculo Sinapi maiore, diſtat. Hæc vel quia in condimentis lautior, vel ad Venerem vegetior erat Gentilis vulgò vocata fuit : quo vocabulo Hiſpanica & Itala gens deſignat quamlibet rem aptam reddere hominem lætum & experrectum ad munia vulgò pauſibilia,vt ioca,ludicra & Venerem. Quæ commoda vt ex ea perciperet Monachorũ Saginata caterua in perquam amœna Magalonæ inſula maris Norbonenſis,huius Gentilis Erucæ ſemine à fratre quodam Hiſpano

ſpano ambulone donata, quotãnis hocce ſerebat & in menſis cuilibet vel maximo gulæ irritamento vel blandimento præferebat: nimirum vſu gnara quantũ frequens eſus conferret ad calorem Venereum in illis otio & frequenti crapula obrutum, ad vigorem animi excitandum, & præſertim corpus obeſum extenuandum, ſomnumque excutiendum, quo illi veluti vrſi glyréſue tota hyeme ſaginati, fermè adipe ſuffocabantur. Verùm iſto Hiſpanico remedio adeò hilareſcebant & gentiles fiebant, vt plerumq; recinctis lumbis caſtitate, coacti eſſent vota & cęnobii mœnia tranſilire, & aliquid ſolatii Venerei ab vicinis plebanis efflagitare: nobis hæc viſa & riſa. Eruca verò inibi ſuperſtes eſt copioſiſsima, monumentum futura Monaſticæ caſtitatis & rei veritatis, nec eget vtrauis fuſioris deſcriptionis, cum vulgaris ſit notiſsima & ex illa facillimè percipiatur hiſpanica.

ERVCA SYLVESTRIS.

Belgis. wild Rakette.

SYLVESTRIS erratica ſquallido ſolo vel parietinis paſsim oriens, Dentis leonis diui ſura, floribus luteis braſsicæ, notior etiam quàm depingatur. Et hactenus tres ſpecies priores & notiſsimæ Erucæ. *Eruca ſylueſtris*

IRIO, ſiue ERYSIMVM. Dioſc.

Anglis. Cadloke, kedloke.

HIS proxime accedunt Iriones. Dioſcoridis Irio, quem medici docti notis & experimentis commendant, eſt radice lignoſa, foliis Erucæ ſylueſtris, quæ primũ erumpentia non niſi ab oculis exercitatis poſſũt à Burſę paſtoris foliis diſcerni, quæ huic non ita viridia, & in extremo magis acuta ſunt: illi eryſimo verò lacinia grãdior & in ſummo rotundũ retuſiúſue foliũ ſubpingue, quod multiplex in imo ſolum operit. Caulis ſeſquicubitalis, interdum maior: ſemen in ſiliquis Erucæ ſylueſtris multò minoribus, acre, feruidum: floſculi in ſummo lutei. In compitis, ſepulchretis, & ruinoſis locis frequens, multis Galliæ regionibus notiſsima, ſed in Anglia nõ item, quamuis nõ minùs obuia. Nã ne Medicis quidem aut pharmacopœis peritioribus certũ ſtat, quænã ſit Irio: hoc factũ, aut quia in vſum Medicũ nondũ fuit hi deductus, aut quia à Mathiolo, cuius cõmentaria pleriſq; ſunt veluti Sybillæ folia,

Irio.

Rapiſtrum.

Rapiſtrum vulgi à ſapore Rapæ, & nonnulla foliorum ſimilitudine, loco Irionis accepe- runt. Quod neque Dioſcoridi reſpõdet, neque cum Mathioli erucæ ſylueſtris foliis ſimilitudinẽ init, tum ſapor, odor rapæ, nec adeo vt Irionis acris, nec proinde ab hac ſpectandæ eximi genuini Eryſimi dotes quæ aſthmaticis & farctui Pulmonum vocíque rauæ etiã diuturnæ & prope inuictæ ſũt adeò præſenti præſidio, vt fidẽ fermè ſuperẽt. Eſt enim moderata quæda tenuis ſubſtantiæ & incidentis, cum humidis abſtergentibus partibus permixtio, cuius beneficio craſſæ blennoſéque pituitæ citra exſiccationem nimiam inciduntur, & inciſæ propter flatum nonnihil commixtum non magno conatu expectorãtur, & abſterguntur. Arteriacum igitur eſt laudatiſsimum, nempe idem vnum præparãs & educens. Exempla ſuccurrunt quamplurima, quæ ſecundiſsimè tum præceptoribus, tum nobis poſtea ſucceſſerunt. Phonaſcos memini tum iuuenes, tum ætatis prouectæ, quibus fermè iam amiſſa voce & ſpiritu, limpida ſonoráque vox pauculis diebus reſtituta fuit,

fuit, vnius Eryſimi & opera eximii pręceptoris Rondelletij qui primus vſum monuit. Mathioli æquanimitas, quaſi ſuæ imbecillitatis cõſcia primo ſuo Irioni ſubdidit aliũ in poſtremo auctario, quem potiorem primo putat, quia folia minora, & cornicula paulò vegetiora ſint, vt ex iconibus, inquit cõmentator, patet. Sic nos auidos diſcendi huius mutatæ ſententiæ cauſam aliquam, vt ſolitus eſt, in ſicco deſerit. Quid hîc folia minora, & cornicula vegetiora agant, neſcimus: vt vt ſit, nos benignè omnia interpretamur, nẽpe tantum virum (vt conſtantis & grauis animi opinionem, quam de ſe doctis viris iſtis cõmẽtariis excitauit, retineret & foueret) noluiſſe quicquam demere, aut demendum eſſe ſuſpitionem dare, ſed humano more & prudentia tacitè meliora, quæ à meliore tum ſuo tum aliorum iudicio profecta eſſent, deterioribus prioribus ſubdere, quaſique vniuerſum opus deintegro recoquere, Magni Ciceronis exemplo, qui ſe dedit recoquendum Molonio Rhodio oratori: id videre hîc eſt, capite de Męo, Seſeli, Cumino Sylueſtri, ac paſſim hoc nouo opere magno ſculptorum & bibliopolarum applauſu.

λάμψανα LAMPSANA.

Italis. *Di landri, & di Laſana.*
Gallis. Sanues blanches quaſi ſinapiſtrum album.

Eriſimũ Theop. Dod. ſed fallitur fol. 431.

ETIAM Napis & ſynapi reddenda Lampſana, vt quam olim Romani Napum ſylueſtrem vocarunt, vulgus etiamnum in Gallia *Sanues blanches*, quaſi Sinapiſtrum album dicit, a foliorum mollitie caduca, decubitúue in humum, quam quia lambere viderentur Lampſana dicta putatur: niſi potiùs fuerit à Laſana matella nempe, ſiue ventris oneri excipiendo vaſe contemptus cauſa ſic vocitata. Etenim olus olim fuiſſe Lampſanam admodum contemptibile, ſed non parum vtile, præſertim plebeculæ, pauperum, & eſuritioni militum annona deficiẽte, vel diui Iulij Cæſaris milites carminibus teſtatum fecêre, qui exprobauerunt ea ſe vixiſſe apud Dirrhachium præmiorum parcimoniam cauillãtes, vt narrat Plinius, qui olus Sylueſtre pedalis altitudinis trium foliorum Napi ſimillimorum candidiore flore & in cibo coqui eam deſcribit: vnde ſatis liquet eſſe iſtud olus ſylueſtre vbique aruorum, ſatorum præſertim margines, foliorum florúmque luteorum vberrimo luxu claudere ſolitum, perperam Theophraſti Eriſymũ putatum, à Doct. Do. qui aliam plantã parietinis, ruderibus, & aruorum marginibus frequentem ſtatuit lampſanam. Sed neutiquam eſt hæc Synapi Napis aut Braſſicis congener, potiùs Hieraciis, floribus nimirum luteis ſtellatis, non braſſicæ. Folia item Cichorij ſylueſtris Hieracii laciniis ſeſquipedem & binos pedes altos, grandes caules è fibroſa radice exigua emittit, ſemine puſillo, nec vlla ſui parte planta in olere mandi putamus. Eapropter vera exiſtimanda lampſana rapiſtrum poſt Rapas ſuperius deſcriptum, vt quod per egeſtatem in vſus venerat, & è cuius floribus apes mellificant & oblectantur, qualem intellexit Columella Lampſanam. Senenſis verò comentator interſertis alienis plumis, ac multis Plinij verbis ambiguos ipſe ambiguus, quod ſtatuerit nos deſerens, euolat. Cum ſaltem fuit nudi recitatoris plantam quam intellexit verbis exprimere, & boni commẽtatoris explicare, non truncare verba Plinii trium foliorum ſimillimorum Napi, quibus videtur Plinius innuere cum Iriones & Napi huic congeneres multis foliis inſternant operiantque humum, Lampſanam vt plurimũ tribus foliis extremis ceſpitem tangere, aut tegere, eaque nota vocatam ſic eſſe, & ab illis diſsidere.

Lampſan. Dod. pag. 385.

PSEVDOBVNIAS *potiùs quam* PSEVDOBVNIVM, BARBAREA *ſiue Herba S. Barbaræ vulgi.*

Hiſto. dod. 435.

POSTEA quam docuimus plurimùm abeſſe Bunium à Buniade in promptu cuilibet eſt, Barbaream vulgo dictã neutiquã Pſeudobunium eſſe, ſed potiùs Pſeudobuniadẽ ſi cui libuerit, dici poſſe. Eſt quippe inciſura, magnitudine, floribus, & ſiliqua Napi ſiue Bunia-

Buniadis,qualem deſcripſimus, in aruis humidis & veruactis depreſsioribus, tota nitet virore atro:ſapore aliquantũ acri rapaceo, ſed interpres hallucinatus nominum affinitate, folia non bunii,vt Dioſcorides, ſed Napi,ſiue Buniadis fortè ex Plinio falſò attribuit.

Niſi itaque verũ ſit Bunium,ea quam cenſuimus bulbocaſtanon dicta planta,nulla prorſum ſuccurrit, quæ Bunii adumbret vel nomenclaturam,tantò minùs oſtẽdat aliam plantam,niſi ſit ſolius Cratę, quæ Pſeudobunii Dioſcoridis folia,ramulóſque ferat:ſin autem ſit, vti non paucis viſum,non nos fallit coniectura de illa noua planta ferulacea, quam Pſeudobunium Dioſcoridis fecimus,& ſuo loco pictam deſcriptámque dedimus. *Bulbocaſtanon, aut caſtanon.*

SIVM SIVE LAVER DIOSCORIDIS
Oluſatri folio, ſiue aquatica paſtinaca.

BVNIADVM,Napi,Sinapi,Erucarumq; generi,quia ortus,vultus,vſúſq; oleraceus Sionis, Syſimbrii & naſturtii non multum ſunt diuerſa, hîc ſuccedent demum annectenda Thlaſpis, Ibiridi, *D*rabis,& ſimilibus,quæ paucioribus & faciliùs poſtea addiſcentur. *Dodo. de florib. libello. 240.*

Duabus diuerſæ figuræ plãtis aquaticis indidêre nomẽ Sionis,ἀπὸ τοῦ σείειν quia quatiuntur,vacillandóque in aquis iugiter ſuccutiuntur præterlabentibus vndis, atque iugiter alluentibus: vnde etiam Laueris Latinis nomenclatio,niſi quis malit ſuſpicari ab vrinis calculíſque ciendis,& excutiendis dictam Earum alteram,quam Dioſcorides lato oluſatri folio minore,odorato, erectã fruticulã eſculentam depingit,herbarii pharmacopœi Paſtinacam aquaticam ab odore & foliorum effigie,propterquam etiam Germania Eppich water id eſt, apium aquaticum,quod diuerſum ſimile tamen paludapio eſt, vocitat. Quo fit vt quin hæc ſit verum Dioſcoridis Sion nulli dubitandum ſit, & ſi perbonus & doctus medicus Dodon. hallucinans Crateuæ Sion fecerit, quod neque notas è Dioſcoride, neque Germanicam appellationem perpenderit.

CRATEVÆ SION ERVCÆFOLIVM.

ETENIM Crateuæ Sion eſſe naſturtium noſtrum vulgi vbiq; iiſdem riuulis fonticulíſue lympidis fruticãs, cunctæ deſcriptionis partes teſtantur:ſunt namq; ipſa folia ſingula, rotundiora & latiora quàm Minthæ nigricãtia, & extremis oris inciſuris profundioribus Erucæ ſylueſtris ſimilibus,guſtu non perinde odorato,vt Dioſcoridis Sion, minúſq; medicato & acri ſapore, idcirco plebecula in quadrageno Veris ieiunio multũ huius in acetariis vorat,vocátq; Naſturtiũ aquaticũ. Videtur etiam eadẽ de cauſa Crateuas hanc vocaſſe ὀλίγηρ id eſt,vilem,aut paruifaciendam,vt quidam interpretantur, ſi cum priore viribus efficatiori & medicatiori cõferatur,tametſi vires non inſtrenuas exerat ad quoſdam morbos,præſertim ad eos qui Stomacace morbo difficili, ſiue Scorbuto vexantur: vnde pari ratione & notione ac Cochlearea & Becabunga Scorbuyck & Scorbuck vocatur. *Matheol. 287.*

Huius varietas duplex è magnitudine,ſiquidẽ riuulis altioribus enata fruticat,foliis fermè Terebinthi magnitudine: aliis verò exiguis & penè arentibus riuulis,triplò minor, æquali ferme Dioſc. Sioni ſiue Laueri,cui conuictor,& ſimilis eatenus,vt non raró ruſtici vtramuis pro vtralibet accipiant in acetariis,& potionibus ad calculum, nec malè cedit imperitia illis,nam vtriuſuis vires paris ſunt commodi.

CARDAMINE ſiue NASTVRTIA AQVATIca, ſiue alterum Siſymbrium, Dioſcor.

A CARDAMO,cuius acrimoniam veſcentibus refert,dicta Cardamine fuit,veluti Helleborine ab Helleboro,tametſi propiùs accedit Crateuæ Laueri,ſiue Naſturtio vulgari aut vero, quàm Dioſcoridis Sio,aut etiam quàm Siſymbrio: etſi Dioſcorides Siſymbrii fecerit ſpeciẽ tribuerítque idem nominis plantę menthę hortenſi ſimillimę,atq; huic aquaticæ, anſamq; Plinio confundendi vires laueris atq; huius Siſymbrii,quod Sion etiã vo- *Matheol. 488.*

vocarint. Eſt enim fontium lympidorúmque riuulorum ſectatrix hæc vbi Sion, ſed tota tenella, graciliſq;: folia promẽs ima ſtrata latiùs, in nerueis cauliculis rotũdæ Erucæ, aut aquatici Naſturcij vulgaris: quæ autẽ in caule ſeſquipalmari vel pedali anguſtiora multò ſunt, etiamq; hortẽſis Naſturtij diuiſura: floribus ſũmis albidis, acri guſtu, ac in acetariis tamen minoris commendationis. Sed enim primum illud Siſymbrium apud Dioſc. in familiã potiùs Menthę & Menthaſtri relegandũ, cum quibus tantopere illi conuenit, vt quaſi naturę ſymbolo mutuo, altera in alterã abeat, nempe mentha in Siſymbriũ, hoc in illam, propter confuſa naturæ principia in ſemine.

SINAPI & THLASPI media Prouincialis planta.

ET hanc nouã viſum fuit hiſce inſerere, propter cõmunes inter *S*inapi, Buniadẽ, & Thlaſpi figuram & vires. Prouenit ea nõ procul Magdalenę fano, & cautibus illis celſiſsimis famigeratiſsimis Galloprouinciæ, floréſque Auguſto promit luteos Eryſimi, nec ſiliquas diſpares: in gracilibus ramis ad ſummũ & imũ vna è radice digitũ craſsa, fibroſsa, pedẽ lõga, Rapiſtri folia, Thlaſpi, aut Drabæ, leuiter laciniata, albida & hirſuta, ſapore eryſimi, aut Buniadis Barbareæ.

Κάρδαμον *NASTVRCIVM HORTENSE.*

Ger. Garten kreſʒ.
Anglis. Gardyn creſſys and Towne creſſys.
Ital. *Naſturtio & Agretto.*
Gal. Naſitort & Creſſon Alnoys, ſiue Creſſon de Iardin.

Math. 565. ACRIMONIÆ vehementia os naréſq; vellicando *S*inapi imitatum naſturciũ, è Græco καρδάμῳ dictum fuit: etenim nares rugare ſiue cõniuendo cõtrahere aſſolent, qui acrius cæpe edũt, aut *S*inapi multùm carnes intingũt: vnde factũ verbũ καρδαμύττειν id eſt conniuere, tametſi quia cordi vitam vigorémque tueretur præſentiorem, Cardamũ dictum putant, Perſis præſertim & Lacedæmonibus, apud quos olim olus iſtud multò celeberrimum fuit obſonium: nihil enim addere ad panem præterquam naſturcium ſolita fuit *S*partana iuuenta, vt apud Xenophontem, & Plutarchum, & in Tuſculanis legitur. Hodie autem in acetariis & medicamentis vſus plurimus, & notiſsima planta plebi nomine *Creſſon*, fortè quia perenni ſobole, ſummis feruoribus, vel etiam Brumæ rigoribus ſpretis, creſcit. Francigenæ etiam *Creſson d' Alenois* ab alendo fortè vocant. Notiſsima planta, laciniofis, anguſtis Erucæ foliis & Coriandri adultis non ita diſsimilibus, acri
Dod. Hiſto. 436. ſapore Thlaſpi, ſeminéque ſecundum thyrſulos Iberidis multiplici.

THLASPI, ſiue Narſturcium tectorum, Naſturcium Syl. Scandulaceum, Capſella.

Θλάσπι Θλάσπιον ἤ Σίνηπι ἄγριον *Germ.* Baurnſenff ꝛc kerſʒ Biſemikraut. *Ital. Thlaſpi.* *Gallis.* Seneue ſauuage. *Belgis.* Boeren kerſe.

QVEMADMODVM Phyteumati, Echio, *Pſyllio* aliiſq; nõ paucis herbis ob quampiã notam cõſpicuam ſeminis nomen adſcitum fuit, ſic & Thlaſpi tranſuerſim per medíũmue incuſſo aut diffracto ſeminis inuolucro folliaceo appellatio data: tametſi dici potuit Thlaſpidium quaſi fractum clypeolũ, qualem adumbrant folioſæ circinnatæ peltæ ſemen cohibentes Naſturtij, cui ſuccedit ordinis conſequutione.

DIOSCORIDIS Thlaſpi Drabæ & Chamelinæ folio.

EMVLTIS Thlaſpi differentijs adeóq; longè pluribus quã quot antiqui meminerint nulla ſit obuia, quę equè congruat Dioſcoridis deliniationi ac illud Thlaſpi nuſquam non in aruis copioſum proueniens Gallię, Germaniæ, Angliæ, folijs lõgioribus, anguſtis, mollioribus, leuiter lacinioſis Drabę, Iberidis, Chamelinę ſiue Myagri, cauléq; multis alis circa imum diuiſo lentis, ſequacibus, gracilibus, flores albidos Iunio ferentibus puſillos, deinde cõpreſſa copioſa foliacea inuolucra exactè circinnata præterquam ſupernè, quà parum depreſſa & fiſſa ſunt, ſemenq; continent puſillum, rotundum, oblongum, nigrum Naſturcij, fauces adurens mandendo, ac quiddam Allij, Sinapi aut Cæpe ſapore exhibendo: vnde vulgus Sinapi agreſte vocat & Naſturtium Tectorum, quia non raró in maceriјs vetuſtioribus viſitur. Quare quin ſit Thlaſpi ſpecies nulli negandũ, an autem ſit folijs ἀκροσχύδεσι non prorſum videtur: ſunt enim vno ductu ferè ſinuata tota, non diuiſa, proindeq; illa verba (in ſummis diuiſa) ſi quis de thyrſulorum, ramulorum aut ſeminis diuiſura accipiat, nec Naturæ aduerſaturus videtur, nec Græcæ deſcriptioni vim vllã facturus: verùm ſic forent alię ſpecies Thlaſpi mox dicendę, quæ ſeminis effigie & acrimonia propiùs vero accedent.

THLASPI Græcum propinquius fortè Dioſcor. Poligonati folio, aut Oleæ, Lentis ſemine.

ETENIM iſtud dumtaxat calidarũ regionum Syrię, Candię, etiamq; Prouincię Norbonenſis indigena eſt, ramulis multis in ſummo diuiſis, & ſemine ſecundũ longitudinẽ bina ſerie digeſto, planę lentis effigie compreſſę, ſed nonnihil depreſsi inſtar vmbilicelli medio oſtentante, & quaſi incuſſum cõtuſũmue ſcutulum aut Thlaſpidiõ exactius effigiãte, ſeménq; cohibet Naſturtij acre, vehemens, ſecundũ totos ramulos lentos, obſequioſos, cõpactos, albidos, in caule ſarmentoſo rotundo folia puſilla, glauca albidáue habente Leucoij Lutei ſed multò minora, radice exili lignoſa etiam in hortis Italicis.

THLASPI SYRIACVM vel Græcum alterum anguloſo bifori pericarpio lentifolio.

FERVNT & alterũ eſſe Syriacum aut Græcum illud, quod nos habuimus Venetijs & in hortis vidimus minoribus ramulis, minúſq; compactis, albidis geminaq; donatis ſerie, ſeminis anguloſi, aceroſi, rotũdi, compreſſi, medioq; ſui fiſsilis in duas glumas minores acriora ſemina terna ant quaterna amplexas, folijs non ita diſsimilibus ſuperiori. Nuſquam niſi inquilinam hortis putamus naſci, nec ſcimus ſitne illud tertium Mathioli, quòd ille nulla apta deſcriptione genera diſtinxerit, ſed in chartas tantum negligenter picturas congeſſerit.

THLASPI Vulgatiſsimum Vaccariæ folio aut Myagri pinnato.

MVLTO vberrimè prouenit cultis & incultis aruis Italię, Germaniæ, Galliæ & Angliæ iſtud omnibus Thlaſpi vocatũ & receptũ, cuius folia ima lõgiora, maioraq; quã primi noſtratis, parum crenata, ſuperiora autem anguſtiora in acutum ſenſim deſinentia, baſimq; habentia vtrinq; pinnula aut ligula porrectiorem non quaſi appendice addita, ſed continuata, multos è caule ſeſquipedali ramulos ambientia ſtipatos floribus albidis, ſúbq; Æſtatem crebribus paſtorię Burſę non diſſimilibus in duas glumas

hiantibus inuolucris,acri ſemine & ſapore Sinapi aut Naſturcij, officinis in vſu ad antidota pro vero accipitur.

Oſyridis folio THLASPI *minus Hortenſe vulgare, acerrimum Luteum & album.*

PAVLO diligentiores Pharmacopœi & Herbarij Angliæ & Germaniæ iſtam minorẽ ſpeciẽ Thlaſpi vocãt,& alunt in hortis ad medicũ vſum,quia ſit feruidioris guſtꝰ. Eius cæteroquin tota facies,ramulis multis floribus & foliolis Thlaſpi fatetur, eatenuſq; differre videtur, quia tota minor & tantopere ſarmentoſa,vt ſcoparũ vice ſit ad verrendũ, non ſecus ac Iberis,cuius etiam & floribus, albidis,crebribus,paruis. Eadem in horto Morgani noſtri,etiam luteis floribus viſebatur hoc menſe Iunio.

THLASPI *paruum. Hieracifolium, ſiue Lunaria lutea Monſpel.& Leucoium luteum marinum.*

IN prata Monſpellienſia ſecus Lanum amnem & Gramuntium lucum ſtudioſi ludibundi prodeuntes,nos cõmilitonéſque noſtri ſæpiſsimè hoc collegimus,& minorem alteram Lunariam, propter lunatos folliculos elegantes, vocitabamus. Sed attentiùs perpendentes,huic nullus locus certior, aut aptior, quàm inter Thlaſpi omnium iudicio, putabatur. Radix qualis Burſæ Paſtoris aut Maluæ, folia mox a radice crebra ſibi mutuo incumbunt, albent colore Hieracij aut Leucoij ſed minora, vndulata,lacinioſáue in terram dehiſcunt. Caulis folijs exutus,exilis,cubitalis & pedalis, qui in cauliculos exit onuſtos multis clypeolis foliaceis palleſcentibus Lentis cõpreſſæ effigie qui prætenues ſunt & fermè pellucidi,quibus ineſt ſemẽ ſingulum ſingulo foliolo,Leucoij purpurei & albi ſapore & effigie,potiùs quàm Naſturtij. Flos in ſummo paruus,luteus aut pallidus. Hæc primùm culta in hortis Italicis & peregrina credita,vocabatur ab illis nomenclatoribus Leucoium luteum marinum,nõ ita magna ſimilitudine: maiorẽ ſanè multò ſortita eſt cum Thlaſpis. Sed etiam cũ Thlaſpis nonnihil folijs & viribus cognationis habent Leucoij, præſertim purpurei & albi.

THLASPI *alterum minus clypeatum Serpilli folio etiam Norbonenſe.*

NEC vſpiã nobis iſtud viſũ,niſi in agro Norbonenſi Monſpelliẽſiq;,locis ſquallidis,ſabuloſis propè puſillas Anchuſas: folia,flores,ſeminàq; ex luteo pallent, & peltæ ſuperioris aut Tordyllij ſunt ſed penè pargamenę inſtar pellucida ſunt tenuia,ſimilitudine,ſapore, Leucoij, vnde quidam Leucoium luteũ marinũ autumabant: ramuli ſunt exiles, palmares,nitidi, foliolis albicantibis Thymi non ita numeroſis.

THLASPI NORBONENSE CENTVMCVLI *anguſtifolio, Alyſſon Italorum.*

FECERANT iamdiu hanc Itali Alyſson quodpiã, eoſque Cõmentator ſequutus, lubenter, inquit, poſuiſſe, ſi habuiſſem: igitur factum benè quod nõ habuerit, quippe doctiorum omnium Monſpellienſium, apud quos frequẽs oritur, ſuffragio, Thlaſpis hæc annumerãda eſt, nõ Alyſſo: cui aliã multò aptiorem iamdiu cõpararũt ſeduli veſtigatores Belgæ & Franci, quã in hortis alunt: in Italia non niſi aridam vidimus. Iſtud verò puſillũ Thlaſpi prope Monſpel. Nouũ Caſtr. cis Lanum amnẽ, aridiſq; viarũ crepidinibus, in ramulis multis ſparſis rectis vimineis, palmaribus & ſeſquipalmaribus albidis, Thlaſpi: foliola Polygonati minora aut Centũculi, aut lauẽdulæ: & floſculos albidos Iberidis, Thlaſpi Cretici, aut Syriaci, Clypeolis nõ diſsimiles, ſed duplò minores fert: tota planta albicat, guſtúque Thlaſpi aut Naſturcium indicat.

THLASPI CANDIÆ *vmbellatum Iberidis folio.*

ALTERVM deſcripſerunt & vocarunt iamdiu Belgii herbarii THLASPI Candiæ, foliis eſt ſerratis vulgatæ Iberidis, ſed maioribus, caulis cubitalis multos cauliculos fũdens, in quorum extremis vmbellæ & flores Sambuci paluſtris ſimiles, ex candido purpuraſcentes, Iulio vel Auguſto: túncque ſemen affatim cernitur in folliculis Thlaſpi minoris ſimilibus, acre guſtúque feruens. Quæ affinitas erudito & modeſto medico Dodonęo hac naturæ parte exercitatiſsimo videtur perſuaſiſse, vt Drabam hanc cenſuerit: nempe vmbellæ Sambucinæ & ſeminis acrimonia, quæ non magni momenti ſunt notæ. Cognita quibus eſt Lepidii foliis, vmbellis albentibus vera Draba, non opus eſt pluribus ad demonſtrandum, tum errorem, tum diſcrimen. *Hiſtor. Dodo. 438.*

THLASPI ALTERVM MINVS VMBELlatum *Naſturcii hortenſis folio, Norbonenſe.*

MONTOSIS ſatis Norbonæ ad Lupi montis radices Maio & Iunio hęc copioſa flores muſcoſos vmbelliſq; cõfertos, ſuperioris nõ abſimiles edit, ſed albidos, ſeménq; minus multò, ſed admodũ acre, folia exiliora, diuiſura Naſturcii hortẽſis per totos cauliculos numeroſos, grandes è radice non profunda, nec multum fibroſa, ſapore acerrimo Thlaſpi: verùm non magis hæc quam ſuperior vſu recepta.

AN THLASPI CRATEVÆ, SINAPI *Perſicum vocatum latis foliis, radicibus magnis, Iſchiadicis vtile, ſit noſter Rhaphanus agreſtis, qui & Lepidium Pauli in Lepidio dictum?*

DE Crateuæ Thlapſi admodũ difficilis aſſertio: ſi quis tamen de paucis à Dioſcori. recenſitis notis, ſit certæ coniecturæ locus, nulla aptiùs ſtatuatur planta, quã illa, quæ nonnullis Sinapi, propter radicis in condimentis vſum, nonnullis Rhaphanus Sylueſtris propter nonnullam ſimilitudinem, nuncupatur. Foliis eſt amplis Lepidii aut Piperitidis maioris, plerumque latioribus: radicibus etiã prægrandibus, glomeratis, albicantibus. Semen illi in ſiliquis Sinapi modo: flores Thlaſpi conferti & elegantes magis quadrare vidẽtur, quàm Lunariæ vulgò nuncupatæ Rhaphanitis, quæ à nonnullis iſtud Crateuæ Thlaſpi credebatur, cuius acrimonia ad Iſchiaticos multò inefficacior, radix & vſus diſpar.

Lunaria Raphanitis.

BVRSA PASTORIS.

Germa. Toſchel kraut.
Gall. Bourſe de Paſteur, ou berger.
Bel. Borſekens.

Effig. Mathiol. 569.

RECENTIORVM fuit planta & nomenclatura Paſtoria burſa dicta à marſupiolis, ſiue theculis compreſsis, cordis aut crumenæ effigiem referentibus, thlaſpi quadamtenus, cui etiam congener eſt, vbiuis copioſiſsima & notiſsima, ſecus vrbium areas, & mœniorũ ambulacra: foliis & facie Irionis aut Erucæ: floribus albicantibus thlaſpi non diſsimilibus, tametſi guſtu nõ perinde acri, ſed exiccante potiùs quã refrigerante. Nam qui quia ſanguinem ſiſtat (ſiſtit autem ſtrenuè) frigidam faciunt, infœlici argumento nituntur, etenim vmbellæ, floreſq; guſtanti aliquid acrimoniæ inurunt, indicióque ſunt ſiccando colligendóque ſiſtere, vt porri ſuccus, Vitriolum, vrtica, non refrigerando.

RHESEDA PLINII NEOTERICORVM

Belgis vulgo Eruca peregrina, Italica vel Cantabrica.

SVPERIORIBVS annis diligẽter percunctati ſumus Bononiæ dum verſaremur, clariſsimum Medicę materię profeſſorem Cęſarem Odonem & D. Aldroandum, atque indefeſſum quęrendo doctũ Anguillarã Ferrarię quænam planta illa eſſet, quæ apud Rauẽnam, Rimanum, locaque Peſaro finitima, Plinio memorata propter miram ſuperſtitioſámque opem morbis ritu præſtare ſolita, qui eãdem eſſe coniectabant (vti etiamnum pleriq; omnes herbarii) quam nos non modò in Italia non procul Rauẽna, Arminio, etiámq; toto illo littore maritimo inuenimus, ſed etiam in Gallia Lugduni & Veſuntii in Burgundia, etiámque hortis Belgis & Anglis, vbi quidam vocitabant Erucam Italicam. Eſt namque foliis albidis vel pullis, & diuiſura Erucę Syluestris, Sinapi ſylueſtris, vel Cakile Serapionis, ab ima, tenui, longa, albicãte radice profunda, cauliculos graciles cubitales, ad medum vſque ambientibus, vbi flores thyrſulíue denſè ſpicati Oleæ ſummos ambiunt cauliculos, elegantéſque relinquunt per Auguſtum & Septembrem theculas membraneas, inſtar calicis ſupernè hiulcas, ſemen nigricans, pullum, puſillum Hyoſchiami continentes, tota guſtu & nonnulla tenui acrimonia Luteolæ adſtringente: vnde non abs re do-

doctiſsimi illi putarunt ex Plinio hanc Reſedam eſſe, poſſeq; collectiones & inflãmationes diſcutere: nec tamen putarim opus eſſe additis illis verbulis, aut murmurillis anilis dementiæ cõmentis ad efficacitatis commendationem fucatam, nempe hæc ſunt. *Reſeda morbos reſeda, ſciſné, ſciſné, quis hic pullos egerit radices, nec pedes, nec caput habeant? Hæc ter dicunt, totiéſq; reſpuunt, inquit Plinius.* Cui nos malumus eum aſſenſum præſtare, qualem merentur balbutiones carminum iacturæ braſſicæ apud Caronem, quàm excipiendo vel ineptire, vel aſſerendo fidem temerare noſtram & alienam.

CAKILE SERAPIONIS, Erucæ folio, Napi flore, Vulgo Eruca Marina.

NVSPIAM hæc niſi littoreis maritimis, aut inde in hortis culta viſitur, plurima autẽ prope Venetias, Magalonã, etiamq; Angliæ inſulã meridionalem Vectim. Folijs hæc ſinuatis, diuiſura crebra Senecionẽ vel Erucam, niſi craſsiora albidioraq; eſſent, præfert. Flores autem purpureos iuxta cauliũ ramulos ſparſos magnitudine & ſimilitudine Napi habet, ſemine eſt oblongo mucronato fungoſo ex ſingulo flore ſecundum caulem, bino ſibiq; mutuo apicum duntaxat cohæſu iuncto, guſtu Erucæ aut Napi ſalſo & purgante. Radice lignoſa κχλὴ, propter quam plurima naſcitur, putaturq; ea, quam Serapio Cakile vocauit.

LEPIDIVM Herbula Dioſcoridi, Damocrati & Galeno IBERIS CARDAMANTICE Naſturtijfolia, ſiue alterum Pauli LEPIDIVM IBERIAS, quæ irrepſit alieniſsimo loco Dioſcoridis codici. Lib. 1. cap. vltimo.

Eadem Aëtij Lepidio Seridis anguſtifoliæ Holeraceo quod cum lacte conditum ſeruandum Tetrabibl. 4. Sermone. 2. Cap. 133.

Sed Lepidium primum Pauli ſuperiore Cardamantice multò maius, vrentius, minùs aptum cibo, Rhaphanus Sylueſtris Francis & Belgis Pharmacopœis.

FECIT vis vrida cutiq; deglubendæ & ſquammis excitandis (quod contingit fieri plerumq; inter curandum Coxendico morbo affectos) apta, vt nomẽ Lepidium hiſce feruidis plantis fecerint antiqui: λεπίδες enim etiam ſquammas è cute deciduas ſignificant, vnde etiam lepra dicta. Ne porrò tœdio lectori ſimus, ad recentiorũ conniuem⁹ pleraq;, quæ diu nos fefellerũt, & animaduerſionis & caſtigationis egerent. Nũc ſtat animus, non vt illi moroſi declamatores, potiùs latratores, perorãdo authores quoſlibet proſcindere, ſed quantum plurimùm poſsimus amico lectori perſpicué & candide communicare. *Effig. Math. 608. & 609.* Iberis & Lepidium nomina ſunt πολύσημα id eſt diuerſas res vnius generis deſignantia, Dialecticis æquiuoca, & imponere ſolita, niſi priùs finibus ſecernantur, quod hîc faciendum. Iberis vel Dioſcoridi Herbam inſinuat folijs Naſturcij cubitalem, flore lacteo, radice naſturcij, hæc notiſsima Lepidio Dioſcoridis eadem, quantũ ex Galeno & Ægineta colligitur, qui Lib. tertio, Cap. de Coxendico, eam Iberidem Lepidiũ vel agreſte Naſturcium nuncupari ſcribit: vel indigitat fruticantem quandam plantam folijs Laurinis, ſed multò maioribus, cuius antiqui medici in coxendico atq; affectibus chronicis multũ periculum fecerint: verno tempore multò vegetior, frequens in Æginetæ patria, cuius foliorum ſi deſit copia, inquit idem, radicis corticem deglubito, & ex adipe ſubactum in cataplaſma effingito. Itidem in Simplicium elencho, Iberiadem ſeu Lepidium recenſet ex quarto calfacientium ordine vnum, alterum verò Lepidium naſturcio viribus ſimile, minùs ſiccando pollere. Hic igitur paucis verbis cui plantæ ſunt notæ ab oculis pepulit calliginem. Vides Iberidem Dioſcoridis & Lepidium eiuſdem eandem eſſe plantam, rurſum & Iberiadem alteram, qua de lib. 3. Capite de Coxendico, Paul. agit eiuſdẽ Pauli eſſe Lepidium: id multis vſu venit plantis vt re eędem ſint, nomenclaturis variæ. Ac nequis argutetur Gingidio aſsimulatum Dioſcoridis Lepidium, ſciẽdum Gingidium vel authoris aſſẽſu ſimile Naſturcio eſſe. Iam haud arduũ componere iſtorũ procerũ faſtidioſas lites, cum & Iberis ſeu Lepidiũ Dioſcoridis notiſsimũ ſit, & Pyperitis Galliæ plebi *Paſſerage*: pluſquam rabida à feruido guſtu Pauli etiámq; Plinij Iberidis ſiue Lepidij notas expleat. Futiliter igitur & impiè tenebricoſus dictator Senenſis viris eximijs Barbaro & Ruellio inſultat, quum lapſos dicit, vt putarint *Raphano* Italis dictum Lepidium eſſe:

perſpicuè Ruellius hunc errorem detexit. Sed hunc fortè tunc Mathiolus Italus non intellexit, terſior enim & nitidior ſcriptor erat, quàm ab Herbario latinè vix balbutiente percipi probè poſset. Id res ipſa docet multis locis. Sed hic probũ quemlibet offenſione vexat: illi primùm poſteris ſecuerunt glaciem, & ſcipionem ad vadum tranſmittendum porrexerunt ingratę ambitioni, cuius poſtea proditoriis ictibus poſternerentur. Cumq; Authorũ ſparſas paſsim ſentẽtias nobis ſuis immenſis vigiliis collegiſsent, Cõmentator neque illis intellectis, & iſtis ſpretis, neſciuit ex Pauli perſpicuis locis diſtinguere duo Lepidia, totidemque Iberides, ſed vt conſueuit, re infecta ad calumniam deflexit, quam tandem, cum futilem & ſcutica dignũm eſſe conſcientia moneret, iſtis fomentis leniuit: nimirum fortaſſè illos Piperitim Plinianum Pauli Lepidium intellexiſſe, quod illi illic monuerant herbarios Lutetianos pharmacopœos & Antuerpianos, te nondum nato herbario. Hodierna enim die vocatur Rhaphanus agreſtis officinis & mulierculis Belgis. Hæc Piperitis Lepidium ſecus ripas aquarũ fruticat, radice oblonga indicẽ æquãte, vel maiore, caule cubitali & bicubitali, durioribus foliis Coſti hortenſis vel Lauri, ſed multò maioribus, molluſculis, ambitu leniter crenatis, colore ex viridi palleſcẽte, flore exiguo muſcoſo candido Iberidis. Dolendũ tantum virum deceptum à Plebecula ſua, nam illa pro Rhaphano maximã illam plantã, quam Verbaſco comparabas intelligit: Gallica verò nomine Rhaphani Syluestris Piperitim ſeu Lepidiũ vocitat, vt monet Ruellius te decipiens, neutiquam deceptus.

Αραβὶς *ARABIS ſiue DRABA, & Narſturtium Babylonicum.*
αράβη *Gallis.* Draue.

Effig. Math. 571. QVISQVIS ille fuerit doctus, qui Iberidem Cardamanticen adiectam primi libri Dioſcoridis calci deſcripſit, videtur vſus fuiſſe verbis comptioribus, & oratione floridiore, quã conſueuerit Dioſcorid. & ex verbo δραςικώτερον occaſionem nominis Drabæ ſuggeſiſſe quã enim θέρους γαλακτικὸν ἄνθος περιβάλλει (vides phraſim neutiquã Dioſcorideã) id eſt cum æſtate promit florẽ lacteũ καὶ τότε δραςικώτερον, tunc efficacior eſt, inquit. Quo ex epitheto potuit nominare alius quiſpiã Drabam: & comparare partim cum cardàmine, ſiue Iberide Lepidio vocato, vtpote quæ etiam holeracea eſſet & cubitalis: partim cum Lepidij Æginetæ & Plinij foliis, apud quos, quamuis multò plura quàm Dioſcorides collegerint, nulla mentio fit Drabæ. Quæ ſi minùs placeat coniectura, certè valdè conſentaneum rationi videtur quempiam fuiſſe non imperitum, ſed ætate poſteriorem, qui hanc Drabã ſibi de facie & viribus notam deſcripſerit, Lepidióq; Æginetæ vel Plinii foliis ſimilem fecerit: neutra enim à Dioſcoride deſcripta, neſcitur an cognita: aut demũ huc inſerta fuerit, nullo alterius alicuius iudicio. Nã alióqui iſta Drabę plenè ſatis expreſſę, & in vſum iamdiu deductæ folia, Lepidij forma & aliquantùm inciſura, mollicella colore albeſcentè hirſuta radice ab ima vmbellis tenus veſtientia caulem cubitalem fermè exilẽ, quæ albicant lacteolis floribus Sambuco minoribus: ſemen acre ſubrotundum, albidum Milij magnitudinè, acriore & feruentiore guſtu, quàm planta. Radice albida & nonnihil tuberculis interdum extantibus. Optandum hîc, vt Senenſis cõmentator nos docuiſſet, poſteaquam reiecit hancè Dioſcoridis familia, quibus rationibus indubitatum ſit illi (vt loquitur) hanc vnam eſſe legitimam Drabam: tam multis fruſtra inculcatis, quid non addit pauca neceſſaria? An non poſſet Piperitis, an non Dentillaria Rondel. Lepidium Pauli hic recens, innuere? quid ſi idem Lepidio Dioſcoridis ſimilem fecit, lõgè magis vt aberres, fecit enim Gingidio aut Naſturtio. Variæ ſunt plantæ adhuc Recentiorum, quæ Lepidium dici poſſunt vaga illa nomenclatura, & facultate cutem vlcerandi, ſquammáſue excitandi, quas ne noſtro inſtituto officiãt, ſuis quamq; popularibus & ſimilioribus ſubdemus, vt Dentillariã Rondelletij, Coſtum Hortenſe, Rhaphanum magnum.

μύαγρον *MYAGRVM.*

Germ. & *Gall.* } *Cameline.*

Apud

APVD Æginetam in elencho M duæ leguntur plantæ, nomine & oleoſo ſucco vel ſemine quadãten⁹ affines : quarũ hæc rectiùs videtur inibi vocata μύαϱον quã μύαγϱον : μυαϱὸν namq; ſonat prauum, impurum, ſordidum, cuiuſmodi eſt Melampyrum, multùm vicinam ſegetem lædens, & deterius multo, ſi conferatur cum reliquis triticis exiſtens. Alteram verò μύαγϱον ſcitè effectus argumento dictam iſtam nouã & perelegantẽ muſcipulam ſiue muſcariam putamus, quia adſidentes aut ſe præteruolantes muſcas ramulis & glutine ſuo implicet, vt alibi diximus.

Neglectis etiam aruis, nec Segetum mediocri diſpendio naſcens vitium Myagros, ea eſt quam minus Seſamum putarunt, vt cuius è ſemine Seſami perſimili oleum multũ multis in locis prematur, lucernis & cibis idem æquè aptũ. Exit hæc ſeſquicubitum alta & multis anguſtis folijs Rubiæ vel potiùs Lithoſpermi ſepta latioribus, perpaucis vt Thlaſpi in ambitu denticellis eminẽtibus, mollibus & albicantibus folijs. Secundum extrema floſculi lutei Alyſsi, aut Eryſimi, quibus propagantur capſulæ compreſſæ Drabæ aut Lini, ſemen Seſamo aut fœnogræco fuluum, ſed duplò minus & oblongum. Emendauit ſedulitas recentiorum, vbi legebatur τϱαχήλῳ ἐοικὸς τηλίδος, non fœnigræco ſimile, tametſi de toto calyculo dictum accipi potuit, intus namque ſemina condita ſitu, & appreſſu inter ſe verticillatum quid & oblongum vidẽtur efformare: ſed iſta leuiora ſunt. Leuiſsimè verò ineptit hic & balbutit Senenſis dum doctis nulla rationis vmbra, aut rei cognitione, aut melioris hiſtoriæ commutatione aduerſatur. Nempe ſi in Angliæ, Galliæ, Batauiæ, Lotharingiæ & Leodij aruis prouentum & compẽdium mercatoriũ, huius nouiſſet, eam potius agnouiſſet quàm Pſeudo neſcio quid ſemper, vt ſolitus eſt, quæ vaccaria videtur perperam intruſiſſet. *Dod. fig.* 337.

Ηϱιγέϱων *SENECIO, ſiue Erigeron.*

Italis carduncello
Ger. Crentz Witz et Grindtkraut.
Gallis ſeueſſon
Belgis Cruyſcruyt
Angl. Grounſwell.

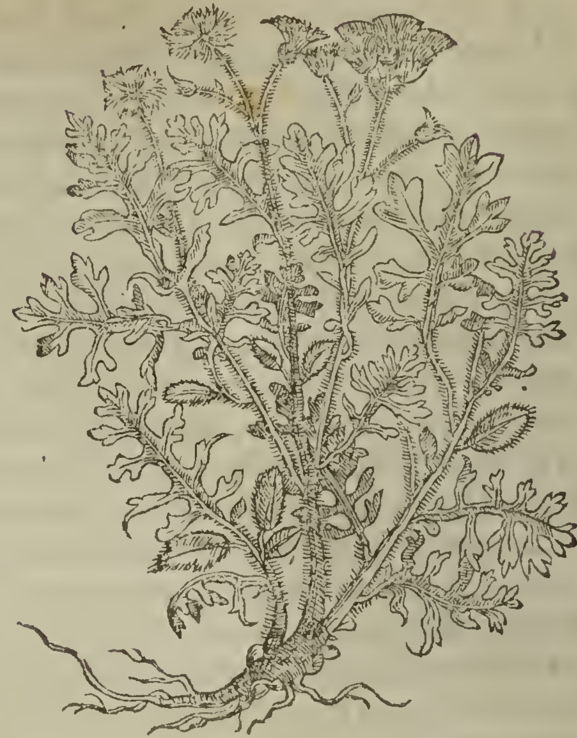
CVIVIS regioni & ſoli conditioni innaſcitur Senecio, æſtus æquè ac frigoris patiens, qualibet fermè Luna flores luteos inſtaurans nouos, qui in pappos breui abeunt Dẽtis Leonis modo. Calyculi teneri virides, Cicerbitæ minores, nonnihil rubentes, quos folia infernè amplectuntur oblonga lacinioſa Erucæ, Cichoriíue diuiſura. Phlegmonum initijs atq; Eryſipelatibus optimè facit: peptica namq; eſt, paucula adſtrictione, moderatiore calore, aut digerit aut ſuppurationem promouet. Sapor inſulſus & oleraceus. *Effig. Math.* 1132.

IACOBÆA SENECIO.

Herba Sancti Iacobi
Belgis & Ger. S. Jacobs bluom.

NVLLI quàm Senecioni propior videtur Iacobęa vocata recẽtioribus inueſtigatoribus. Locis lætatur amœnis, vt pratis & collibus riguis: quam Senecio maior multò, virgas rectiores firmiores ſtriatas, & interdum ſubrubentes, ſeſquicubitales & cubitales radice fibroſa emergentes, emittit. Folia Senecionis Artemiſiæ ſitu & diuiſura ex atro virentia. Flores ſtellati lutei, papoſi, itidem Senecionis vel Tripolij: odor nullus, ſapor amarus adſtringens, non tamen ita calidus ſuccus eſt. *Math.* 1133.

MARINA IACOBÆA, vel Chryſanthemum & Artemiſia marina neotericorum.

Cineraria. RARIOR hæc etiam littoreis tractibus, quorum eſt indigena: maior fruticoſiórq; Senecione, pluribus virgis duris, & folijs maioribus profundiuſq; inciſis & ſinuatis, vt Artemiſiæ, rigidioribus, craſsioribus, cinereo tomento obductis, vti reliquæ partes: vnde nomen illi Cineraria inditum. Flores item melini Iacobææ Senecionis pappis diffluentes. Exiccat valdè, digerit, & inodora eſt. Cætera nondum comperta. Colunt Belgici Horti de Mediterraneo littore lectam.

BOTRYS.

Angl. Oke of Hieruſalem
Ger. Traubenkraut
Gal. *Pyment*
Belg. Druyuenkraut

Fuchſ. 100. IN Oliuetis Namauſij cæteriſq; tepidioribus & apricis aruis agri Norbonẽſis, vel Nitiobrigi ſuapte ſponte fruticat Botrys: Flandris, Germanis & Anglis in Hortis. Radice eſt ſparſa inq; diuerſum acta mutuo fibrarũ implexu, ramulos complures ab vno ſcapo emittit holeraceos ſtriatos, éq; internodijs folia tres vncias longa, vnciamq; lata, per ambitum anguloſis lacinijs profundè ſinuatis Cichorij, potius Hieracij, vel Erucæ haud diſparibus, floſculorum innumera fœtura onuſti ramuli, ſecus, pone, ſupráq; folia ſpeciem primulùm florentis vuæ exhibentes (vnde nomen illi) ſed languidè lutei, vti tota plãta ex luteo viret. Pertinacis odoris gratia fragrat, odoremq; haud ita diſsimilem Ambroſiæ, ſed multò vegetiorem vibrat. Condiunt recentiores hanc Saccharo, vtuntúrq; ad Cordis affectus.

SERIDES ſiue INTYBA.

ADducenda & huc intubacea, quorum cunctas familias aptè & ſingillatim Herciſcere, etſi maioris eſt moleſtiæ, quàm laudis, non contemnẽdæ tamẽ erit vtilitatis, quando videmus pleroſq; Pharmacopœos, vtinã non & celeberrimos Medicos ſenio confectos, etiamnum valdè anxios, quid in ſuis, quídue in Nicolai compoſitionibus quotidiano vſu tritis, pro Intybis, vtroq; Soncho, Cicerbita, Taraxacone, Lactuca agreſti & ſimilibus, ſint accepturi. Quare nobis, tametſi hanc opellam ſucceſiuis Horis & furtiuis cudentibus, non licet eſſe tam ocioſis: tamen amicæ quorundam petitioni, & memoriæ noſtræ ſubſidio paucis & perſpicuis hæc diſcernere, atq; in ſeriem cõcinniorem digerere lubitum fuit, additis inſuper, quas noueramus raris huius cognationis plantis.

Syluestrem

Intybolacana, quæ Galenus ex antiquis vocat, ſiue Serides, ſunt multiplicis diffierentiæ, quarũ ſummæ tres, nobis doctrinæ cauſa erunt: Sylueſtris Picris, hortenſis, atque Sonchus: illa vt natura prior ſic plures habet ſpecies nempe

- **SER. SYL.**
  - Sylueſtrem Picrin ſiue Cichoriũ Sonchi aſperi vel Dẽtis Leonis folio
  - Cultam altilem eandem, quæ latioribus, habitioribuſque foliis Intybi Scariolæ fit, & aliquanto gratior.
  - Plinianam Hedipnoim ſiue Picrim luteam pratenſem dentis Leonis flore Hieracii folio, an eadem Verrucaria Cichoracea luteo flore & ſulcatis capitulis ſylueſtris Cochorii folio.
  - Puſillum bulboſum Hieracium marinum Dioſcoridis alterum, an Theoph: Perdion?
  - Condrillã Belgicam flore cœruleo Cichorij, Folio multùm lacinioſo Cichorii agreſtis aut Erucæ ſylueſtris, Taraxacon Officinarũ,
  - Condrillam vulgarẽ luteam maiorem & minorem } folio dentis Leonis,
  - Dentem Leonis ſiue vrinariam vulgi, Tragopogi flore & ſemine, folio Cichorij dentatis pinnis.
  - Dentem Leonis Norbonenſium Aſphodeli aut Leucacanthæ bulbillis.
  - Condrillã viminoſam viſcidam vinearum Norbonenſium.
  - Condrillã Syriacã, etiamque in Norbonenſi & Galloprouincijs obuiã Cyani aut Erucæ ſylueſtris diuiſura.
- **SER. DO.**
  - Seridem Endiuiam hortenſem communem flore Cichorij hortenſis folio Lactucæ. Habet varietatem.
    - Anguſtifoliam vocatam Endiuiam Sylueſtrem Officinis, flore Lactucæ.
    - Alterã varietatem Criſpam, folio Cichorii, folio Lactucæ criſpæ.
    - Tertiã varietatem ſatiuam Seriolam: paruam Seridem vocatam Cichorii hortenſis folio & flore.
- **SONCH.**
  - Aſperam viarum folio laciniato Cichorij aut Hieracii.
  - Læuem maiorem altioribus foliorum laciniis, flore luteo Papaueris corniculati Cicerbitã. Officinarum ſiue Roſtrum porcinum.
  - Alterũ læuem minorẽ Rheadis papaueris folio, flore luteo Senecionis. Iiſcéque. congener, ſimiléque Hieraciũ maius vnicaule, non diſpari folio & flore, ſpinulis aſperum.
  - Hieracium minus præmorſa radice Diaboli vulgò Hiberniæ, acutis lacinijs foliis, paruis, paucis è radice, flore luteo minore.
  - Hieracium alterum puſillum non lacinioſum foliis, Piloſellæ.
  - Hieracium longius radicatum, caule numeroſo nudo foliis humi in orbem accubantibus, obtuſè laciniatis, flore Dentis Leonis.
  - Hieracium montanũ Sabaudum grandius, foliis & laciniis Condrillæ Cœruleæ, flore luteo.
  - Hieracium montanum folio Lycopſis, Cirſii Sequanorum flore,

SERIDIBVS INTYBACEOVE GENERI cognatæ Tridaces, ſiue Lactucæ meritò accenſentur: quippe quarum agreſtis ſit mixta è Seridum & Papauerum natura.

Lactuca
- *Agreſtis Scariolæ hortenſis, folio Lactucæ, flore Opij odore vehementi, ſoporifero, & viroſo.*
- *Satiua vulgaris Rotundifolio Braſsicæ.*
- *Satiua Romana dulcior, nigriore & Scariolæ hortenſis folio, ſemine nigro.*
- *Satiua Seſsilis ſiue Capitata rugoſis criſpis Braſsicæ folijs.*

SERIS SYLVESTRIS PICRIS, CICHORIVM.

Σερίδες πικρίδες
- *Galli.* Cichoree ſauuage.
- *Germ.* Wilde wegwarten.
- *Ital.* Cicorea ſaluatica.
- *Ang.* Wild Cyhorye.
- *Belgis.* Wilde Cicoreye.

SERIS ſiue Intybum eſt, aut poteſt eſſe, ſummum genus, ad omnia quæ Galenus nomine conflato Latinogræco Intybolachana, id eſt intybo-olera appellat coniectétq; quiſpiam ſeſqui-Varro nomen inde ductum, quia Seridi natura agreſtis cum eſſet, mitioris in hortis oleris cauſa ſereretur, quod verbum etiam è Græco σαίρω manauit, & eodem videtur alludere Varonis verba, Lib. 3. de re ruſtica: vbi ſerunt, inquit, herbam quæ ſeris vocatur. Intyba autem à cauo tubę ſpecie caule videntur dixiſſe: nam Cichotium & Ambubeia Ægyptia ſunt vocabula, picris amaráue inſignem connotat amarorē pręſertim Seridis, quę cœteris eſt amarore prior, nuſquā non frequentiſsima, ſaluberrima, celeberrimáq; apud omnes gentes cōmendatione, quam à ſatiua Seride Scariola dignoſces facilè de laciniofis magis, minúſque obſcurè viridantibus, anguſtioribus foliis, & amarore ingratiore, totíuſq; plantæ habitu, & radice ſcabriore, duriore, exuctiore. *Ambubeia*

CICHORIVM *ſatiuum, cœruleum, picris eadem, ſed cultu variatum.*

- *Germ.* Zam Blauwegwart.
- *Gal.* Cichoree des Iardins.
- *Belg.* Tamme Cicoreye.
- *An.* Cychorye.

NON niſi cultu & ſolo iſtud diſtare inde manifeſtum, quia in Taurinenſi agro, Sabaudo, inque vinetis Burgundiacis lætioris ſoli nec liniamentis, nec ſapore, aliáue nota diſtet à ſuperiore. Brugis ac Antuerpiæ in Flandria depangunt tenellas plantas in patentibus aruis, quas ſeuerint poſt Solſtitium, aut feſtum S. Ioannis, ne in florem luxurient: vt per hyemen maiores teneriorésque radices foueant ad veſcendum: minùs tamen laciniofa & ſimilis illi eſt, vbi multū colitur, illíque abundè ſuggeritur alimenti in hortis: alioqui flore & ſemine non diſpari.

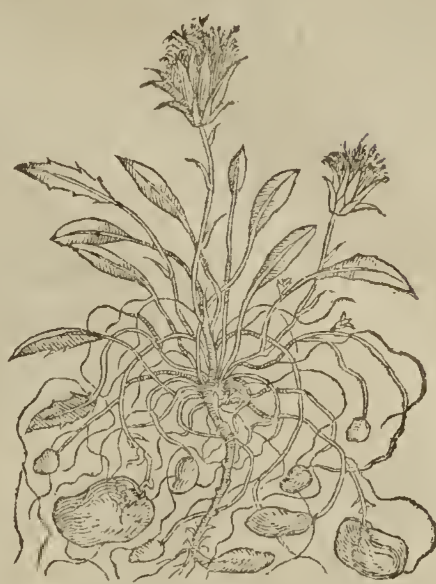
HEDYPNOIS *Plinii, Cichorium luteum pratenſe, Dentis Leonis Flore, Hieracij folio: & an eadem ſit Verrucarium Cichorium luteo flore, & ſulcatis capitulis?*

SI, vti peritioribus viſum eſt, hæc ſit Plinii Hedypnois, quam ſuauiter halantem vel ſomnum conciliantem interpretantur, quin ſit Cichorii ſpecies, haud dubium: quippe domeſtici Cichorii radix, foliorum ortus poſitus & numerus, caulis & flores, vniuerſúſq; habitus, planè Cichorium Sylueſtre imitantur. Hoc tamen dignoſcuntur, quòd huic omnia maiora ſunt, folia albidiora, latiora leniúſq; laciniofa, & toti ramoſo cauli adnata, luteique flores, pappoſi globi longè maiores, & ſucco amaro pedalis radix turget: in pratorum, vrbiúmque aggeribus paſsim occurrit, vocata Germanis Geelward, Gallis luteum Cichorium.

BELGARVM *Condrilla cœrulea Cichorij ſylue. aut Erucæ ſyl. diuiſura.*

CONDRILLÆ differentias eſſe Seridi ſubalternas, atque ſimillimas, vel hæc indicio eſt, quæ dumtaxat à Cichorio ſylueſtri videtur differre exilitate foliorum, cauliúmq; nitidiorum elegantia: pauciores etiā alas habet, ſed flores non diſpares, vti nec radices, quæ ſimiles ſimiliter Cichorio eduntur, tametſi non niſi hortis Gallicis & Belgicis nobis viſa, quia rara.

CONDRILLA puſilla Marina lutea Bulboſa, an Dioſco. radice rotunda orbiculata ϛρογγύλη & an Theoph. Cichorium Perdiónue?

SANE quam rara Seridis ſpecies illa Cichoracea bulboſa, quam videtur Theophraſt⁹ innuere. Folia ſunt Serydis ſylueſtris diuiſura, aliquanto minora. Caule fermè nudo tenero, in cuius ſummo vnicus flos luteus Dẽtis Leonis, minor tamen, & itidem in pappos euaneſcens: imo cauli ſubſunt filamenta terna vel quaterna, quibus totidem pluréſue interdum bulbi appenſi ſunt perlucidi ex albo purpuraſcentes, ſolidi & ſucci pleni, quæ carnẽ Rhaphani fermè præferunt colore & pelluciditate. In locis paucis, ſed tamen magno prouentu oritur. In Italia doctiorum nullus ſe vidiſſe nos monuit, neq; vidimus ipſi alio loco, quàm ſecus inſulam & lacuſtres tractus Montis Cœti Narbonæ ad piſcatorum attegias. Hæc merita eſt argutam pictoris manum, vt ſit Diuini philoſophi Theophraſti monumentum, qui nos illius monuit, recentiorum nullus. Quæ ſi Athenis nobis dono miſſa fuiſſet, haud tamen continuò magis Atheniẽſium, quàm Monſpelliẽſium, Narbonenſiúmue cichorium nuncupanda fuiſſet.

Monſpellienſium Dens Leonis Aſphodeli vel Leucacanthæ bulbillis oblongis an Condrilla altera Dioſcoridis?

NISI illud Bulboſum Cichorium noſtræ ętati innotuiſſet, meritò quis putaſſet hanc eſſe Condrillam Dioſcoridis oblongis & circumroſis folijs, humi ſparſis: radice rotunda, quam etiam Plinius radice fabæ ſimili aliquando numeroſa deſcribit. Verùm vtrouis modo accipias, è Pliniana deſignatione, aut Dioſcoridis codice certum eſt, illi Cõdrillæ meliùs congruere vel bulboſium Cichorium noſtrum, vel Dentem Leonis vulgarem: etenim ſi Pliniũ ſequaris, noſtrum Bulboſum dicas illum exſcripſiſſe ex Theophraſto, cuius quidam Perdion Herbam eſſe augurantur, aut alio quopiam Botanico. Sin non legas apud Dioſcoridem radicem κούφην καὶ ϛρογγύλην non perperam Dentem Leonis vulgarem ſtatues eſſe ſecundam veram Condrillam, atq; intelliges deprauatam fuiſſe lectionem, fortéq; legendum, non κούφην, ſed κορυφὴν ϛρογγύλην, quã videtur doctiſsimus Ruellius interpretatus. Quippe minùs aptè quadraret, radicem Sonchi huius benè adultam eſſe & ſucco plenã dicere, eandémq; leuem aut minùs ponderoſam. At ſic etiam aptior foret hæc, quam vtrauis illarum ex hac & Pliniana interpretatione. Radices namque huius plantæ tenues ſunt, carnoſæ, ſucco refertæ, rotundæ in mucronem ad verticem, oblongæ fabæ quadamtenus ſimiles, vt Plinius notat, quem hallucinatum, vt alias putaſsemus in collatione primi Sonchi Dioſcoridis(cui adnaſcuntur grumi, nodíue gummei circum caulem fabæ tuberculo ſimiles) niſi Plinius non primam, ſed ſecundam Condrillam deſcriberet hîc verbum de verbo fermè è Dioſcoride, aut conſimili claſsico autore. Huius facilis prouentus in Hetruriæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ marginibus ſatorum & pratorum Iunio & Iulio flores luteos, papposq; geſtat multò maiores, pallidiores quàm Dentis Leonis: nec tubi caulium abſimiles multùm, folia etiam humi ſtrata, ſed minùs altè inciſa, aliquantum glauca & hirſuta propiùs Cichorium Sylueſtre referentia, ſed multò latiora. Guſtu amaro acri & Dentis Leonis: vires, quas dicemus alibi oportuniùs, latuêre noſtrum Commentatorem, qui hunc Dẽtem Leonis nouitatis & peregrinitatis titulo iactat Conſtantinopolitanum Cichorium, cum tamen Sienæ illius patriæ, inque Hetruriæ, Liguriæ, Galloprouinciæ & Norbonæ pratis non parum copioſum iſtud proueniat. Neq; enim ſi flores ſunt huic duplò fermè maiores magiſq; pallentes, quàm communis, propterea putãdum ſit fœliciùs prouenire aut frequentiùs Conſtantinopoli, quàm Maſsileæ, aut Monſpellij, vnde ſcimus tum Commentatori, tum alijs non paucis ſcriptoribus hodiernis miſſas & obtruſas pleraſq; plantas pro Aphricis, Syriacis & Conſtantinopolitanis. Sic res cadit pigris & ambitioſis ingenijs, quos res nondum viſæ oblectant, vt pueros picturæ capiunt & decipiũt.

An

An putarat peritos illicò iſtud Cichorium admiraturos,quia Conſtantinopolitanum erat & à Cæſareo oratore miſſum? An non pudet tantum rei Herbariæ ſcrutatorem non dum noſſe Cichorium patrium,& plus credere oratori occupato muneribus aulicis,quã exercitato ad diſcendas varias ſpecies Seridis.

VVLGI DENS Leonis,ſiue Vrinaria,Tragopogi flore & ſemine, folio pinnis dentato.

Ger. Korlkraut et Phaffenblat.
Belg. pappen cruyt.
Ang. *Dent de Lyon.*
Gall. Piſſenlit & Dent de Lyon.

NEQVE hæc ſit Chódrilla,vt cui prorſũ abſint tuberculi,tum radicis,quales Plinius & Dioſcorides innuere videntur,tum cauli imo grumi deſunt quos nomen deſignat: χόνδροι enim grumi ſunt,concretionéſue nodoſæ,cuiuſmodi in mammis, in quibus lac coaluerit,inq; duritiẽ cócreuerit, quas μαςοὺς χονδριῶντας Græci,dicũt niſi Dẽti Leonis contigerit idem quod Drabæ,cuius radici interdũ ineſt tuberculus, interdũ nullus, atq; noſtrati idẽ quod fœniculo,Tragacanthæ,Rutæ & maſtichæ, quæ quibuſdã in regionib⁹ micas Gummi,lacteæue concretionis tuberculos habent:in noſtris tractibus vt plurimũ tale nihil.Etenim ſecundum illam plantam cœruleam & Cichoreaceam,quam priorem Condrillam poſuimus,nó parum refert Cichorium & Condrillam Dens Leonis vocata, ſiue Vrinaria Herba *Piſſenlict* Gallis pueris dicta,quaſi Lectiminga:aluum namq; ſupprimendo,obſtructionéſq; reſerando Meſeraicarum plus lotij deriuat in veſicam, quàm quantum pueruli retinendo ſint,præſertim inter dormiendum,coq; tunc imprudentes & inuiti ſtragula permingunt.Siquidem mulierculæ médicæ & pueruli ruſtici in pratis, prope tumulos aggerulóſue Talparum terra ſemiobruta cóq;(veluti Endiuiæ cótingit) germina ſuauiora minúſq; amara,candidiora effoſſa in acetarijs vorant,aut iuſculis indunt. Alit,vrinas ciet & ſomnum conciliat,quapropter Hedypnoin quidam maluerunt dicere,quam ſuperius Luteum Cichorium : tametſi appellatio pluribus Intybaceis & Condrillis congruere poteſt. Cuilibet genti hæc multò notiſsima, folijs Cichorij ſylueſtris,latiorib⁹ & lacinijs altiorib⁹ vtrinq; dentatim,ſerratis,humiq; fermè ſtratis. E radice Cichorij digitum craſſa, aliquantum lutea, & lacteum ſuccum,dum vulneratur, fundente,pediculorum tubuli potiùs quam caules tenelli nitentes,lactéq; turgentes florem ſpecioſum,luteũ, multiplum Tragopogi vel Scorſoneræ promũt,vere & æſtate particulatim,ceſarie pappoſa dilapſa,capitula inſtar Monachi capitis glabri aut calui viſũtur.

CONDRILLA Coronopi aut Cyani tenuifolia, lutea vinearum.

PVTARVNT etiam nonnulli doctiſsimi hanc eſſe alteram Condrillam Dioſcoridis, vt qui ſuperiores nódum noſſent,nec hæc ſanè ita abſimilis, turget enim amariore & pluri lacte quàm Cichorium.Sponte tota æſtate calidiorum regionum vinetis & oliuetis glareoſis obuia paſsim eſt,folijs palmum & ſeſquipalmum longis anguſtis acutiſq;, laciniarũ ligulis vtrinq; détatis,craſsiorib⁹,pallidis Reſedæ magnitudine,ſimilitudine & ſitu,caluem ſtipantibus ſtriatum Cichorij agreſtis,luteum diuiſum alis flore Hieracij aut Lactucæ gerentibus,inq; pappos diffluentibus,amariore & acriore ſapore.

CONDRILLA viminea viſcoſa vinearum.

Iiſdem

IISDEM fermè natalibus agri Linguagottici eſt quædam Condrilla viſu pulcherrima. Plurima Iunio & Iulio floret cis pontẽ Caſtrinoui à Monſpellio vix ſeſquimiliare. Radix vniuerſaq; planta lacte turget, & viſcida eſt tactui, creberrimis vimineis viticulis, flexu mollibus, candidis, rectis, cõfertis, aſſurgit, duorum altitudine cubitorum, folia in imò Cichorij aut Cyani inciſura, ſed valde exilia & tenera, reliqua foliola ſecundum viticulorum longitudinem certis & æquis diſtincta interuallis ad faſtigium vſq; porriguntur, ſpeciemq; virgarum viridi albòq; variegatarum præbent, ſummis viticulis prodeunt, floſculi lutei in pappos dehiſcentes. Hic pictura adeſt.

Verruca CONDRILLA.

Cæterum Condrillam Cichoriumué illud Syluestre quod Zacyntham vſq; peregrinitatem affectans vocat Commentator: tam certum eſt oriri in Italia, (ne è Zacyntho inſula Græca eam euocet) quam parum certum ſemel voratam, quod ait idem, vt multi de alijs quam plurimis fabulantur, delere verrucas: Illita verò poſſe, certum & commune illi eſt cum quamplurimis, quarum ſucco exurantur aut exſiccãtur verrucarum radices & appendices tum calidis vt Tithymalo, tum frigidis vt Plantagine equiſeto, intermedijs vt Heliotropijs de quo nomen verrucariæ teſtatur idem.

SERIS, *ſiue* INTYBVM *Satiuum, Latifolium,* ENDIVIA, *&* SCARIOLA *officinis.*

Ger. Scariol ſt Endiuien.
Gall. Endiui.
Belg. witte Endiue.
Ang. White Endine.

QVAMVIS Intubi nomen Latinis cunctas complexum eſſet Seridis differentias, tamẽ poſtea Græca prolatio ex Intubo Endibion, quaſi Intubion detorſit, atq; dũtaxat vni ſpeciei domeſticæ Seridis adſtrinxit, quã Endiuiam & Scariolam (pariter è Seride deprauatam) dicimus vulgo. Ea gratioris amaroris, præſertim ſi miteſcat Holitorum induſtria, ſed frigidioris facultatis eſt quam Cichorium, à quó non tantũ cultu gradu, agriué bonitate, ſed etiam generica differentia diſtat: nullo enim neglectu, tranſmotione alioué incommodo viſa fuit vnquam in Syluestrem aut picrim Cichorium degeneraſſe, aut hęc ad ſpeciem huius Seridis promouiſſe. Et manifeſta radicum differẽtia, eſt enim Cichorij bene habita carnoſa admodum grata: Endiuiæ verò fibroſa penè nulla nulliuſq; vſus in cibis, alicubi tamen in quibuſdam compoſitionibus, Et tametſi non negarim omnia ſumma genera in naturæ ditione fuiſſe Syluestria, antequam ſeri, aut coli cœpta fuiſſent: tamen certum eſt tum placitis, tum obſeruationibus rei Ruſticæ multis, quamplurimas plantas eſſe quæ nunquam noſtro ſaltem orbi Europœo fuerunt, aut fieri potuerunt Syluestres: tametſi aliquantùm varient vt hæc, anguſtioribus iam, iamq; latioribus folijs, & lætiore habitu: verum ſemper ideam ſuã ſibi aut retinet, aut interit. *Myth. 499.*

Lætior multò exit è ſeminę Italico,aut cuiuſpiam regionis meridionalis,vnde ſolent ſerere quidam Brabanti,Angli,& Germani holitores : ſimul ac terna, quaternauè foliola eruperunt, in ſolum pinguius lætamine multo tranſmouetur, lateritioq; fruſtro media onerãtur folia,quo latius ſe porrigant luxurientq;,qua induſtria amarorem exuit,gratiamq; initcum Hybernis menſis ad acetaria,ſeruatur obruta terra,fimeto,ſtramineq;:infimæ plebeculæ notiſsima,nomine *Albæ Endiuiæ*, quando folia ſunt candorem aſſequuta, per Autumnũ,& Hyemen virens,folijs latis oblongis,ex candore viridantibus initio eſt, Lactucaceis proximis,proximumcaulem amplexis,in quo flores cærulei Seridis,Cichorii ſemina,(& interdum flos) alba,non ſecus atq; Cichorium interdum meminimus:radice albida,prolixa,marceſcente,dum ſemen maturuit.

Varietas.

Criſpa.

HANC(quod idem Lactucis & Braſſicæ contigit)apud cultiores Romanos holitores videre meminimus: folijs amplioribus, rugoſis,inq; plicas cõtractis,criſpantibus,Braſsicæ in morem,caulem,flores,& ſemen non diſparia alentibus.

Seriola aut Endiuiola.

EANDEM hanc acutis,non altis lacinijs,folijs anguſtioribus,nec diuerſam caule,flore,ſemine,& radice alunt,quidam Horti Ligurum,Tuſchorum,& Gallorum, vocantq; Endiuiolam, & Seriolam,quia minor tota ſit.

SERIS DOMESTICA, *altera Lactucina Dioſco. amara,anguſtifolia, Officinis iamolim,ſola* ENDIVIA, *agnita & recepta,perperam recentioribus Lactuca Syluestris putata.*

SPECIEM hanc incultam Seridis ſatiuæ,non varietatem facimus.Eſt enim folijs dum primulum pullulant,& emergunt altius,Scariolæ hortenſis:poſtea adultiora in effigiem Dentis Leonis ſinuantur dentatis oris, & nonnullis quaſi in dorſi ſpina aculeis vti in noſtra vera Syluestri Lactuca: Caulis quaternum cubitorum,hiſpidus,vnicus,rectus, lacte turgidus,floribus luteis,pallidis Lactucæ donatus: amaro guſtu,& pręſertim vetuſtioris, acri radice,puſilla,fibroſa,Seridis hortenſis,Syrupo de radicibus miſcenda conſuetudine Practicantium,quos doctiſsimos barbaros,tam proteruè quam inſcitè,quidã declamatores putidi rident,& ſpurcis conuicijs lacerant,quod hanc plantam Endiuiam veram putarint,& etiamnũ vſurpent nõ modo ad Syrupos de radicibus, de ſucco Endiuiæ & alios Nicolai,ſed etiam ſtillatitias ex ea eliciant, quibus ſuas Rhabarbari macerationes parent. Eſſe quippe nimis calidam, amaram, ingratam, quidam illorum repræhenſorum, alij autem eſſe Syluestrem Lactucam, nec aliam ſe noſſe dictitant. Sed enim qui inſtitutum perpenderit veteris Barbarorum noſtrorum ſcholæ, animaduertet illos magna ratione & experimento neutiquam contemnendo fultos. Quippe non ſolum hanc Endiuiam, aptiorem eſſe decocto ſucco, & ſtillatitia ad intemperies, obturationes Hepatis,& primarum venarum,ſed etiam macerationes Rhabarbari,Myrobalanorum,& ſimiliũ medicamentorum : cum enim ſit paulo tenuiore & minus excrementoſo humido, melius reſerat,& abſtergit:tum etiam intima rerum macerandarum peruadit,nec calore exuperat,aut amarore nocet, cum eius amaror non ſit à calido,aut ſaltem non calidus,vt norunt cultioris Philoſophiæ periti, & ſtudioſi conciliare apud Galenum,& Auerroem,quęſtionem de Opio,Meconio,Papauere,Lactuca,Mãdragora, & non parum multis alijs amaris,multum tamen frigidis,quæ accuratè in remedijs dicẽtur.Quin Dioſcori. docẽte,Syluestria Intuba, ſiue Serides Syluestres,ſtomacho meliores ſatiuis,quia ipſum ęſtuantem & tenore reſolutum refocillẽt: in cibis voratæ,& foris admotæ.Et notę huius melius congruunt Endiuię ſiue Seridi amarę anguſtifoliæ,quam Lactucæ Syluestri,cui noſtra paulò inferius deſcribenda, paucis adhuc cognita & nulli depicta plenè quadrat.

SONCHVS

SONCHVS ASPERA, Vulgi flore Hieracij, folijs Dentis Leonis, alias Dipſaci & Lactucæ, an Dioſcoridis ARBORESCENS SONCHVS tenerior latifolia?

Germ. Genſzdiſtel.
Ang. Sow thiſtle.
Ital. Cicerbita.
Gall. Laiſſeron & Laiteron.
Bel. Gansen diſtel & Melckewepe.

PROPINQVA adeò eſt Sonchi natura Endiuijs, vt multi etiam hodie putent ſpinoſam Endiuiam noſtram, eſſe Sonchum aſperam: verum tres, cum notiſsimas habeamus Sonchos, illam Endiuiam vt Officinarum retinuimus. Sunt autē hę tres lacte pregnantiores veræ Sonchi Græcis παρὰ τὸ σῶον χέιν quia ſalubrem ſuccum de ſe fundant, ad ęſtuoſas ſtomachi lancinationes & Hepatis bilioſas obſtructiones vtiliſsimum, *Cicerbitam* Latini & Itali etiamnum vocant Genſz diſtel Germani: ſiue ſpinā anſerinā, ſpinoſę namq; ſunt omnes Sonchi, ſed quędam horridiuſcula aculeis, quędam perpuſillis aut nullis ferè viſitur. Quarum duæ frequentiores maiores ſponte, cultis & incultis, ſegetibus & vinetis: minor, minus obuia & nota. Aſpera quę vocatur, è radice prolixa, ſubflaua, ſtipatu fibrarum comoſa, caulem erigit concauum, quaternum & ſenum cubitorū, bene adultum, alatum, & floribus donatū, luteis papposis, Senecionis, aut Hieracij minoribus. Folia ab imò numeroſa, laciniosa, Dentis Leonis vbi ſolo ſquallidiore oritur, ſin verò lætiore aruo & pingui, lactucacea ſunt: Dipſaci magnitudine leuiuſculis, per ambitum lacinijs & ſpinulis aſpera, cunctiſq; ſui partibus adeò tenereſcit & fruticat, vt arboream ſenum, ſeptenumuè cubitorum proceritatem ęquet, cibo etiamq; tunc fit mitior & aptior: quare multò commodius ſtatuiſſent, iſtam eſſe Dioſcoridis arboream, cum duæ ſint adhuc notiores, & aptiores ad explendum Dioſcoridis trium Sonchi differentiarum deſcriptiones, quam Endiuiam illam Officinarum, de qua ſuperius. Et faueret coniecturæ plantæ huius teneritudo, ac foliorum latitudo, quam dicimus contingere, Soli bonitate aeriſuè & regionis varietate, quemadmodū in Cichorijs & lactucis, quæ cum agreſtes ſunt, hirſutiores & ſpinoſiores proueniunt: cum verò fœlicius adoleſcūt, teneraſcunt, minuſq; horridæ fiunt. Verum Endiuia illa nec tenereſcit, nec vnquam eſculenta fit, potius amareſcit, & ſarmentoſa euadit, ſimul ac floruit. *Inter Icon. Fuſch. 386.*

SONCHVS LÆVIS, laciniatis folijs.

Ger. Haſenkol.
Bel. Haſen latauwe ende Cauyuenkruyt.
Italis Cicerbita liſcia.

Varietas.

ALTERAM vero leuem dixerūt, etſi folijs ſit magis ſcabris altioribus, anguſtioribus & inconditis lacinijs, longioribus, minus tamen multò ſpinis horridis caulē ambiētibus: per quoſdam quaſi genicularū exortus rectū ſtratum, rubellum, concauum, lacte turgidum, floribus papposis Senecionis aut Iacobeæ habitu ipſo, foliorum quadamtenus Papauer Corniculatum prefert: Oleracea tametſi eſſe poteſt, tamen quia non colitur non manditur. *Math. 497.*

Diuerſam quandam ab vtraque ſuperiore, paſsim iiſdem in locis, vinetis & ſegetibus obſeruauimus: tenuiorem totam & foliorum inciſura, atq; ſimilitudine Papaueris erratici (quemadmodnm ſuperior cornuti) circumfuſa, imo cauli è Radice parua fibroſa, pedali & cubitali Hieracij modo alato & floribus luteis non diuerſis, *Math. 498.*

HIERACIA.

NON ſecus ac Elaphoboſcum à Ceruo, Chelidonia ab Hirundine, Perdicias à Perdice, permultæq; aliæ plantæ mutuatum eſt nomen Hieracium ab aue cognomine, quæ ſibi huius ſucco aciem calliginoſam colluſtrare conſueſſet, aliòquin è genere Sonchis non diuerſo ſed proximo eſt omne Hieracium, cuius multæ vel differētiæ, vel varietates ſunt: & omnium frequentiſsima quæ maius vocatur.

Maius.

EST itaq; Maius vocatum vbiq; vinetis, agrorum marginibus, & pratis ſiccioribus frequentiſsimum, è radice fibroſa, Endiuiæ vel Sonchi aſpera, folia laciniata pinnata Dētis Leonis vel Sonchi diuiſura promit, caulis inanis ſtriatus nonnihil interdum rubens pedalis & ſeſquicubitalis flores Senecionis vel Sonchi ex luteo pallentes ſunt. Tota lacte turget non ſecus ac Lactucæ & Sonchi.

HIERACIVM minus premorſa radice, folijs acutè laciniatis, flore luteo.

MINVS Hieracium pratis montoſis Angliæ admodum familiaré, cauliculos fundit iunceos, læues, graciles, ſeſquipalmares è radice parua fibroſa, plantaginis aut Succiſæ modo præmorſa, eoq; plebeculæ Hybernæ, Morſum Diaboli vocatū. Folia pinnata anguſtius lacinioſa, delicatiora, minora, vti etiam flores luteoli, in pappos euolantes.

HIERACIVM aliud minus, non lacinioſum folijs Piloſellæ.

Varietas.

ALIVD etiam in ſquallidis, ſterilibus, ſaxoſis, glarioſis, ericetis agri Norbonenſis hirſutis, palmaribus, cauliculis, exit & ſeſquipalmaribus Folijs puſillis piloſellæ aut potius Hieraci Bulboſi: & Dioſcoridis, radice perpuſillis capilla mentis fibroſa, floribus item papposis paruis non diſsimilibus.

HIERACIVM longius radicatum, caule numeroſo nudo folijs humi in orbem accubantibus, obtuſe laciniatis, flore Dentis Leonis.

QVOD in ſabuletis Belgicis & Northmanicis paſſim obuiū agro vt plurimū folia in orbē humi ſtrata craſſiora edit, magis quā burſæ paſtoriæ, circinnatis lacinijs Erucæ, cauliculos, graciliores glabros mucronatos, alis multis diuiſos, floribus donatos, Dentis Leonis ſed minoribus inq; pappos euolantibus, radice nuda nec fibroſa caulem longitudine æquante.

HIERACIVM motanum folio Lycopſis, Cirſij, Sequanorum flore.

MAIVS & rarius cæteris iſtud in montoſis Sabaudiæ, Allobrogum, & Iuræ finittimis: quod in vireto Stirpium delicijs ditiſsimo ciuis Londinenſis & Pharmacopœi peritiſſimi Hugonis Morgani flores edidit Iunio Cirſij lutæos ſemenq; hirſutum Tragopogi, ortus & caulis aliquantum Carduum Benedictum aſsimulant aut Cirſium, cuius etiam eſt folijs obſcuris per ambitum crenulis peracutis aſperatum & acrius, nec perinde vt ſuperiora lacteum.

HIERACIVM Sabaudum Montanum folijs & lacinijs Condrillæ cæruleæ, flore Luteo Dentis Leonis.

Eidem

EIDEM Morgano floruit altera Hieracij ſpecies Iulio & Iunio, Condrillæ cæruleæ foliјs altius inciſis,viridibus,in caule flaccido & molli glabro. Flores Dentis Leonis aliquantò minores,radice Tragopogj.

TRIDACHES: ſiue LACTVCÆ.

QVemadmodum Seridis recenſuimus multas ſpecies ſubalternas quarum quædam longius, quędam verò propius à ſe ipſis abſunt,ſic poſſumus conſtituere lactucam illius Endiuiæ ſpeciem quam Lactuceis folijs donatam ex dioſcoride deſcripſimus. Quippe Lactuc̨ vel nomenclatio. Sed à lacte ducta & diſtincta fuit nomenclatio ſpeciei huius,quia plus lactis reſudaret cæteris Endiuijs & veſcentibus mulierculis augeret. Ea propter Græc Τρίδαξ dicta, παρὰ τὰ θρία quæ folio ficulneo (vt videtur) vocarũt,vtpote,lactis non expertia. Cum autem lactuca hortenſi eſculenta nullum olus frequentius aut notius ſit de cuius collatione Sylueſtris lactuca noſcenda fuit & cenſenda recentioribus.

LACTVCA AGRESTIS: Scariolæ hortenſis folio, Lactucæ flore, Opij Odore vehementi, ſoporifero & viroſo.

NAM ea Seridis ſpecies quæ folia habet Dentis Leonis ritu inciſa, quam propter & proceros caules & frequentes aculeos Sonchum arboream Sylueſtremuè quidã putarunt,nihil lactucæ ſimile habet præterquam lac & ſemen. Folia adeò intybacea ſunt vt Pharmacopœos vbiq; etiamnum ea in pertinacia alat qui hancce pro Sylueſtri Endiuia agnoſcunt & vſurpant, tum Syrupis,tum Styllatitijs liquoribus. Horum pleriſq; adeoq; etiam Doctis præceptoribus noſtris, vt Rondelletio & Aſſatio maximo ſtyrpium Norbonenſium indagatori, altera lactuca non minus preſertim hic in Anglia frequens quam illa, ſed longe proprius accedens qualibet ſui parte ad lactucam vel ad ſeridis latıfolij vulgo Scariolam lactucæ ſimillimam,feruentibus ſolibus Norbonæ locis apricis huius lacteum ſuccum exuberantis & præ copia tranſfluentis dum colligeremus,vix ſoporiferum ferre poteram⁹ odorem qui teter & ingratus vt opij. Caulis bicubitalis,glutinoſus,Flores lactucæ,ſemen aliquantò minus nigricans. Eandem ſeuit in horto Morganus Londinenſis Pharmacopœus peritus,vbi à ſatiua ſpecie diuerſam facile diſcere ac meminiſſe par eſt,ne cultæ quidem foliorum rotundam oram,ac pro ſui magnitudine latam,amplam, nec laciniosãm,(qualem vult Theophraſtus & Dioſcorides) Dentis Leonis modo ineſſe,vt Endiuiæ Officinarum præſertim adultæ.

Lactuca Sylueſtris vera.

LACTVCA SATIVA, Folio Scariolæ.

ET ſatiuæ quidẽ lactucæ notius nihil, cuius varietates complures ſunt nõ ſecus ac Braſſicæ. E Radice fibroſa Endiuiæ caulem,cubitalem & ſeſquicubitalem,rectum alis diuiſum,& lacte pregnantem edit,cui inſunt follia ſeridis ſatiuæ ſimilia. Flores copioſi

puſilli luteolj in pappos abeunt. Semen puſillum album teres compreſſum Phalaridis læuius, anguſtius.

LACTVCA CRISPA, non capitata.

Satiuæ varietates.

ELEGANTIÆ ſtudioſi Olitores, in hortis colũt: quamplures huius Lactucæ varietates, nempe Criſpam, quæ eadem cum ſuperiore eſſet, niſi illi eſſent folia reductiora, contractiora & bullatis, rugis criſpata : vnde tota tenerior & olere gratior habetur. Semine alioqui & reliquis partibus, à ſuperiore non differt.

LACTVCA, ROMANA dulcior, nigriore & Scariolæ hortenſis folio, ſemine nigro.

RARIVS hæc in Gallicis & Germaniæ hortis colitur, frequentiſſima tamen Italicis, Romanis præſertim, vnde Romana vocata fuit : nec à vulgari diſtat, niſi quia nigriore folio, nec perinde ſcabro ſemine nigro, tenella tota, guſtu dulcior, eoq; gratior, aptior ventri mouendo, quam merito putet quis ſcitè illo Martialis carmine deſignatam. *Prima tibi dabitur, ventri Lactuca mouendo.*

LACTVCA ſatiua, ſeßilis, ſiue capitata, rugoſis criſpis Braßicæ folijs.

CAPITATA verò quæ vocatur, propter glomum foliorum conuolutorum, atq; ſtipatorũ in ſeſe, quaſi multæ tunicæ mutuò appreſſæ, ad æmulationem Braſsicæ capitatæ & ſeſsilis vocatæ, quia vixdum à radice exiens foliorũ globo, inſideat humi, qua de nota eſt cuiuis notiſsima, ac tenerrima: primæ in acetarijs commendationis, albicat . Si quæ ſunt preter ea Lactucæ minùs verè dictæ nomine, vt Theophraſti marina, vel lacte, vt Tithymali, ſuis locis dicentur. Permulta alià experiuntur Lactucæ mangonia ſcitè conuenta veluti & Braſsicæ, quibus facies & fruitio, in olere non admodum diſpar.

BRASSICÆ.

Caules ſiue Braßicæ diuerſæ.

- *Alba, Seßilis, glomeroſa, aut capitata, Lactucæ habitu.*
- *Eadem conuoluta & arctè occluſa, apud Belgas, rubro colore, enematib. aptior.*
- *Sabauda, Vulgo Sauoye, patula & minus occluſa, foris virens, intus albicans .*
- *Racemoſa, non globoſa, vulgo Ital. Cauli fiore, ſiue florida Pompeiana.*
- *Lacinioſa alba, & Rubra Cumana, vulgatior.*
- *Nigra vndantibus, criſpis & lacinioſis folijs.*
- *Marina multiflora, Syluestris, monoſpermos.*
- *Caulorapa, braßica peregrina, medio caule turbinata & rapata.*

VOLVIMVS ſuperius Raporum generi comparare & ſubdere Braſsicas, propterea quia mutua ſit quædam amicitia & affinitas vtriuſuis ſeminis, vetuſtioris præſertim, vtramuis plantam generandi, vnde antiqui Græci Raphanum Braſsicam, vel hanc Raphanum vocitabant. Attamen commodior occurſus, aliarum plantarum fecit, vt huc poſt Lactucam diſtulerimus, hiſtoriam, Braſsicæ quam ἀπὸ τοῦ βορᾶξαι à vorando è Græco dictam

dictã veriſsimilé eſt. Eſtur namq; tota à plebecula tũ cruda, tum cocta, vel muria ſeruata, etiamnum hodie apud Germanos & Italos: dictam etiam κράμβιν quaſi κεραμβην aut pupillas oculorum læderent, Columellæ hortus & verſiculus ſtatuit. *Nunc veniat quamuis oculis inimica corambe.* Tametſi placuit nonnullis à κόρω κ ἀντέβη, quia ebrietati aduerſetur: qua quidem viget commendatione apud Germanos, ſi vſpiam alibi. Sed vbiq; notiſsima, quare nullum eſt opere prætium tam vulgarem exactius notis deſignare, ſatis futurum, quòt cultu vel euẽtu alio varios ſubit habitus & varietates, ſummatim perſtringere. Eſt quippe omnis Braſſica caule meduloſo, rugoſo, ſquammatim & geniculatim ſcabro, radice lignoſa, fibroſa, floribus, ſemine & ſiliqua Rapę: folia ortu & aſpectu Lactucę, cuius etiam varietates imitatur.

Cæterum Braſsicam marinam ſiue Soldonèllam, magis vſu & nomine quam re ſimilem, inter volubiles dicemus.

BRASSICA alba Seßilis glomeroſa, aut capitata Lactucæ habitu.

κράμβη

Gall. Chou cabu, blanc.
Ger. Kappiſkraut
Belg. witte ſluytkoolen & Cabuyſkoolen.
Ang. *Cabbuge.*

NIHIL ſimilius Criſpę capitatæ Lactucæ quam hæc Braſsica: folijs etenim admodum criſpis, denſè inter ſe conuolutis, intus foriſq; albis teneris, interna parte concauis carinatis & quaſi media coſta, exterius verò neruis venoſis, digitum craſſis medijs & ſecundum longitudinem hinc inde curſantibus, aut obliquantibus, cuius in olere apud Italos & Gallos prima commendatio.

Eadem conuoluta & arctè occluſa, apud Belgas, RVBRO colore, enematib. aptior.

HÆc niſi colore, à ſuperiore qui ex purpureo elampelino, in cœruleum languet differt. Vtriuſq; nuſquam maior prouentus & fętura quam apud Belgas viſitur, qui naues onuſtas in vicinas Germaniæ, Angliæ & Hiſpaniæ, regiones deuehunt. Hyeme cibis ſunt gratiores, enematib. valdè accommoda, quare ſæpiſsime miſcent, Germani & Belgæ medici. Vere primo panduntur folia & in caule bicubitali, tricubitali vnciam craſſo erũpunt flores, ſiliquæ & cornicula Rapi ſimilia.

BRASSICA PATVLA, Sabauda vulg. Sauoye, Intus Albidis, foris virentibus folijs.

NEc minus ſpecioſa quam Sabaudam recentiores hodie vocant, à ſeſsili Capitata diſſidet tantum colore. Capitulo patulo, minus clauſo, & floribus albis. Impatiens frigoris admodum, quare in Italia, Sabauda, maritima plurima, rarior ad Septentrionẽ, vbi reliquæ braſsicæ frequentiſsimé coluntur & eduntur.

BRASSICA florida.

ELEGANTIÆ peregrinæ eſt quæ vocatur florida, aut pòtius racemóſa, vel botritis: ſunt enim quædam germinula florum, quæ denſiſsimis, muſcoſiſq; albidis, oleæ erumpunt: oblongis racemis è medio quaſi foliorum centro, vbi quaſi vtero, conduntur & fouentur, ſemine Rapæ, guſtu in olere delicatiore.

BRASSICA Vulgaris.

EA quæ vulgatiſsima Braſſica folijs Rapæ laciniofis nec inter ſe implexis eſt : vt plurimum ex albido & pullo albicat.

Eademq; in hortis Rubro colore ex cæſio,crebra viſitur. Cui interdum carneæ coſtæ carinæué dorſi foliorum rubent ſolæ: Interdum ſolæ albæ ſunt, reliqua foliorum tunica purpurante,aut vndante,oris & fimbrijs criſpantibus.

ANGLICA MINIMA BRASSICA.

MEMINIMVS,etiam in Angliæ hortis pugillam braſsicellam, totam niuæam præterquam extremas oras laciniofas fimbriatáſq; plicis criſpantibus, & vndulis rugoſis,purpureis,aſperſas maculis,quas etiam ad corollas & olfactoriola nectenda: dum tenella adhuc eſt in hortis colunt.

REGIONIBVS ad meridiem quibus preſertim oleum abundat, hæc multum familiaris in olere quia ſuauiſsimo guſtu eſt,oleo præſertim vel condita, vel elixa, aqua mixta : folijs eſt quam ſuperiore vulgata,nigrioribus,viridioribus,& rugoſioribus.

Braſsica, MARINA, SYLVESTRIS, multiflora, monoſpermos.

PRÆTER haſce elegantias,fimbriatę,criſpatę, & Floridę,Braſſicę:quæ in Belgio,Francia & Anglia,magna copia feruntur . Eſt etiam perquam pulchra Braſſica Syluestris, Dioſcoridis ſpecie diuerſa,locis oriunda Angliæ maritimis, ad Portlandiam inſulam : ſed quia inculta, neglecta, Hiſpidior tota & predura eſt,cymę ingratiores multò,cibo tolerãda tamẽ. Cuius ſemine iam diu Medicus Anglus hac parte exercitatiſsimus,Turneris nos donarat,eãq; monocaulũ & μονοσπέρμον vocandam,à ſemine ſingulari volebat. Sunt enim in florum pallentium alborum congerie elegãti, denſa & vmbelloſa, multis in ramis ſiliquæ breuiores craſsiuſculæ, quibus ſingulis ſingulum ineſt ſemen,paulo minus Piſò,Soldonellę, aut Orobi ęquale . Folia eadem fermè quę Braſſicę nigrę,ſed craſſiora & lætiore aſpectu , & fimbris vndulatis pliciſq; admodum artificioſis.

CAVLORAPA, BRASSICA peregrina,medio caule turbinata & Rapata.

SVPEREST mirificæ illæ Naturæ luſus recentioribus,Caulorapum vocata,planta peregrina,è Græcis,hortis noſtris inquilina: Rarior Septentrionalibus, vtpote,cœlo rigidiori minime aſſueta.In Italia nobis,Florẽtiæ,Patauij,alijſq; locis viſa,folia illi vulgaris albæ tum aquutæ Braſſicæ,per ambitum latius ſinuata, radicæ lignoſiore caulem effert:non altiorem pede,qua folia oriuntur,quorum exortus ambiunt & inuoluunt:pro tuberantem bulbi inſtar capitatũ,fungoſa carne Rapum,vnde nomen Caulorapum cõflatum,vti natura ipſa. Quod tuberoſum Rapum, Cauli reliquoc oncolor eſt, & ſapore,medulæ eodem quo caulis.

BETA, BLITVM, AMARANTHVS.

Beta alba Lactucæ & Rumicis folio, floſculis luteolis CICLA *Officinarum Sicula Theophraſti.*
Beta nigrifolia.
Beta rubra ſiue purpurea, Amaranthi & Blitifolia, radice turbinata.
Beta rubra vulgàris, non turbinata.

Blitum album, folio Betæ, Attriplicis flore.
Nigrifolium rubrum Blitum.
Blitum paruum anguſtifolium.

Amaranthus purpura ſatura coccinea.
Amaranthus maior floribus & pannulis caudatis purpureis.
Amaranthus tricolor, vulgo Papagalli.
Amaranthus holoſericeis, ſanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aſpectu.

BETA ALBA. τεῦτλον, ἢ σεῦτλον.

Gal. Bete, Iotte, blanche.
Germ. Weiſſert Mangolt.
Belg. witte Beete.
An. White Betis.

QVo modo non fruſtra optent probi primates, in qualibet re publica bene inſtituta, vt Pharmacopœi ſint non modo fidi & induſtrij, ſed etiam ſimplicium cognitione exercitati, qua ſine eorum ars fucus eſt aut ſcelus, quandò hodie videas eorum peritiſsimos qui ſe vocari cupiũt, & quaſi medici cui famulãtur Theſeos qui quid interſit intèr Blitum & Betam, nec legendo in libro: aut horto oculis manuué diſcernere nequeãt. Sed vtrumlibet pro altero accipiunt, proter geminam nempe nominum & foliorum ſimilitudinẽ, tametſi non parum diſtent inter ſe.

Betam etenim a litera Græca ita ſic dictam volunt, & canit Lucius Columella, *ſeu litera proxima primæ*, deprimitur folio viridis pede candida Beta. σευτλον etiam opinantur vocatam, quia in proceritatem ampliſsimumq; ambitum impellantur folia & caulis à radice, preſertim albę Betæ, quæ maior, vtilior & vſitatior, cæteris eſt, vocaturq; Officinis Cicla detorto nomine à Sicula ſiue Scicilia inſula vnde primum nomen habuit. Nullus hortus caret hac, ſolijs Lactucæ per initia magna ſimilitudine, deinde Rumicis aut Plantaginis maioris, Caule pedali & ſeſquipedali ſtriato anguloſo alis diuiſo in quo flores copioſi ex viridi luteoli & ſemen nigrum lucidum inuolucro herbaceo Iſatidis Syluestris modo occluſum. Radix digitum craſſa ſeſquipalmũ longa fibroſa. Hæc quam reliquę multò nitroſior & mordacior eſt, muccum elicit naribus ſuccus: guſtu quia mordacior diſcerni poteſt à Blitis, quæ ſunt ignauiore, inſulſo guſtu, magis humentes, et Choleram faciunt quemadmodum Cucurbitę, Pepones, quæ dum nequeunt excitare facultatem expultricem cunctando corrumpunt cibum, ipſiq; corrupti vomitiones turbidaſq; ventriculi motiones excitant, flatu multo mixto.

NIGRA BETA.

EADEM eſt & hęc, ſed Nigram vocant, à foliorum colore, ex obſcuro magis virentium.

RVBRA.

Ang.

Ang. Redde Betis.
Gall. Bete rouge.
Ger. Roter Mangolt.
Belg. Roode Beete.

AB illis duabus diſtat hæc radicis effigie, medio ſui ventrioſa & turbinata, Napi modo, foris intuſq; tota rubet, ſanguineo cruore ſuffuſa, edendo ſuauior, nec perinde ſalſa eſt folijs, caule, floribus & ſemine ſuperioribus non diſsimilibus. Hæc rarior.

BETA RVBRA Vulgatior.

NEc hæc differt ab alba ſiue Cicla, niſi colore ſaturo rubente.

BLITVM Maius album.

βλῆτον

Gall. Blette.
Ger. Mayer.
Ang. Wilde ſine orrage.

Math. 454. HIsce natura & figura finitima Bliti ab inſulſo fatuóue ſapore qui in eo percipitur nomen indepti, ſiquidem βλὰξ inertem, ſtolidum, ſtupidumq; ſignat, & antiqui βλίτους quos Latini murcidos, ſtolidos, bardos, fatuos, bliteoſq; dixerũt: indeq; Gallis conuicium, *Belittre & Blitre*, in nullius frugis aut ingenij homines: tametſi videtur etiam Latini Betam, pro ſpecie Bliti aut pro Blito ipſo accepiſſe, niſi lepidiſsimus Martialis non bene norit diſcrimen illo diſticho.

Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia Betæ,
O quam ſæpe petet vina piperq; coquus.

MAIORI & vulgatiori radix gracilior eſt, folia fere Ocimi, aut Atriplicis glabra, cinereo colore, floribus item Atriplicis & ſemine puſillis Vrticę, compreſſis pericarpiis Betæ incluſo in caule trium quaternumué pedum, inuiſa aut contempta Olitoribus, qui eam eruncant extruduntq; è ſuis hortis.

BLITVM MINVS album.

ESt etiam hæc minor aliquantò in hortis, caule viridante, multis alis diuiſo, anguſtis folijs triplo, quam Betæ minoribus, rubidis ex nigro floribus, radix multis fibris, ſemen aggeſtum vt in Atriplice.

BLITVM RVBRVM.

Mat. effig. 453 NEc diuerſa ab illa eſt Rubrum Blitum, niſi quia intenſè rutilant ſanguineo Caules, & folia ex rubro liuent: Semine fermè concolori.

BLITVM RVBVM MINVS.

MInor hæc ſponte etiam inter olera, ſed puriorem & ſaturiorem fundit cruorem, quo exarantur characteres, non diſpari nitore & rubore, atq; è Braſilio aut Coccinis baccis. Folia etiam X erampelino exuperantiſsimo commendantur colore.

AMA-

AMARANTHVS Purpureus, ſaturo Coccineo.

- *Ital.* Fior velluto.
- *Ger.* Samat bluom ſt dauſent ſchoon.
- *Gal.* Paſſevelours.
- *Ang.* *Flower gentill.*
- *Belg.* Frouweelbloemen.

NOmenclatio Amaranthi ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, cunctis cõgruit floribus, qui perennes ac immarceſsibiles diutius perſtant, quare & Chryſocome, Heranthemo, agerato, alijſq; pertinacis coloris & decoris attributum fuit, cuiuſmodi eſt iſtud Blitum: perpulchra florum purpura nitidum, nec ſęnis, aut ſeptenis annis vietum, decolorq; futurũ, eoq; *Paſſeuelours* Gallis vocatur. Quod an Theophraſti, Dioſanthos, & Phlox, in Adonide herba dictum. *Effig. Math. 1047.*

Vulgatior.

Elegantiæ ſtudio apud Italos, Gallos, Germanos, & Anglos, in hortis multis ſeruntur, & coluntur, quę non difficile è ſuperiorum effigie percipi poſſunt. Hæc autem eſt latis Bliti Solani, aut Ocymo longioribus folijs, per interualla binis, ſecundum quæ ſpicæ pannularum oriuntur aſpectu blandę, holoſericum mollitie, vellere, ac nitore prouocantes, ſemine nigro, puſillo nitente.

AMARANTHVS MAIOR, *floribus pannulis ſpicatis purpureis.*

NEc huic diſsimilem, ſed floribus ſuperna parte luxuriantibus, multis pannulis ſpicatis inflexis, ſe mutuo implicantibus, iucundiſsimo ſpectaculo, ſed obſoletiore coccina: cuncta reliqua non diſsimilia ſed maiora, caulis octuum aut denum pedum ſtriatus, & folia maiora multò. *Blitum maius Ma. 452. effig.*

AMARANTHVS *tricolor, vulgo Papagalli ſitné,* THEOMBROTVM *Perſarum apud Plinium.*

HVIVS venuſtas non de flore ſed è foliorum triplicis coloris, maculis ſcitè diſtinctis, pendetur. Sunt enim Ocymi, aut Bliti, interdum luteo viuido, vel purpureo, nunquam etiam triplici viridi, luteo & ſanguineo concolori, Pſitacorum alis: quare plebecula Flandra Papagalli vocant. Semẽ & flores Atriplicis aut Bliti. Hæc omniũ rariſsima.

AMARANTHVS *Holoſericeis, ſanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aſpectu.*

SED venuſtatis eximiæ illa quæ rarior in hortis Italicis, vberem prouentum florum fundit maioribus, in arcum flexis, & quaſi ſe mutuo decuſſantibus ligularum, vel pannularum, caudis vegeto, & pleno rubro cruentatis, ſemine plurimo pregnantibus. Magnæ apud mulierculas commendationis non modo voluptatis Coronarię ergô, ſed etiam matricis renumq; profluuia ſanguinea & vlcera ſanie manantia.

ATRIPLICES.

Atriplex.
- *Satiua albida & veluti farina aſperſa.*
- *Satiua folio & flore purpurea, liuens.*
- *Sylueſtris ſinuata.*
- *Sylueſtris ſiue Anſerinus pes latifolia laceris lacinijs.*
- *Marina repens lutea & Xerampelina.*
- *Puſilla olida hircina & vuluaria vocata, garum olens & polline argenteo aſperſa.*
- *Tota bona Spinaciæ facie.*
- *Spinacia.*
- *Atriplex Sylueſtris, Polygoni, aut Helxines folia.*

Helxine

Helxine Parietaria.
Helxine Cyſſampelos, inter Volubiles.

Phyllon thelygonum.
Phyllon arrhenogonum.
Mercurialis { *mas,* / *fœmina.* }
Cynocrambe.

Heliotropium { *maius,* / *minus repens.* }
Torneſol, vulgaris Verrucaria, & Tricoccum Heliotropium Pli.

Solanum {
Hortenſe ſiue Holeraceum.
Veſicarium, ſiue Halicacabum.
Veſicarium leguminoſum, ſiue cordatum piſum inter legumina.
Sonniferum & Læthale.
Furioſum.
Somniferum Math: Verticillatum.
Arboreum, ſiue Amonmm Italorum,
Maniacum, an Stramonium?
Cacubalum Plinij, quaſi maleficum.
Circæa.
Vua Paris.
}

Mandragoras { *mas,* / *fœmina.* }
Melongena ſiue Melazana.

Hyoſchiamus { *albus,* / *luteus,* / *niger.* }

ἀτράφαξις. *ATRIPLEX SATIVA.*

Gall. Arroche.
Ital. *Atriplice.*
Hiſp. Armoles.
Ger. zam Molten ſiue Milten.
Belg. Tame melde.
Ang. *Orrage.*

NON minus multiplex Atriplicum genus, nec illis adeo diſsimile eſt ortu, facie, ſapore, olere, & incrementi celeritate, vnde retinuit nomen è Græcis apud Latinos, ἀδρεως ἀύξεν quia ſuã celerrimé aſſequatur amplitudiné: cuius vnam ſpeciem aut varietatem Chryſolachanon vocarunt Dioſcorides tum antiquiores, tum poſteriores cui folia quia marceſcentia è luteo vel flauó in aureum vergunt, aut x erampelino corruſcant. Tametſi hæc aptius congrueret marino, cuius multa facta mentio apud Dioſcoridem, quem & eius coæuos ſcriptores tacitè videtur negligentiæ arceſſere Plinius in Chryſolachano flore aureo, folijs oleris tantùm indicato. De Chryſolachano (inquit) non ſatis dici ſcio, nec plura reperio. Hodie tamen notiſsimæ quã plurimæ Atriplicis differentiæ, Sylueſtris, domeſtica, maritima. Cunctis tamen quadantenus Bliti folia, ortus, modus, præſertim domeſticæ ſunt: radix fibris capillata, rectos ſcapos emittens, proceritate hominis ſtriatos, in imo teretes, ſuperius anguloſos, ramulis diuiſos, Iſatidis folioſo ſemine onuſtis: poſtquam lutei floſculi numeroſi Æſtate & Autumno defluerint, folia ſunt latiora ad baſim quam Betæ, ſed albida atq; farinacea, puluere muſcido obducta.

ARTIPLEX SATIVA altera, folio & flore purpurea, liuens.

Huic domeſticæ prorſus eadem eſt ea quæ ex liuido purpuraſcit, aut rubet, caule & flore, alioqui non vlla ſui parte diſsimilis.

ARTI-

ATRIPLEX Sylueſtris ſinuata.

Germa. Wild Molten.
Gallis. Arroches ſauuages.
Belgis. wilde Melde.
Ang. Wilde orrage.

SYLVESTREM diſtare ſpecie à domeſtica, præter cultum fruſtra tentatum, folia etiã docent, quę nigricant plumbeo colore Solani (qui cum lubens ſociatur in viarum marginibus) ideóque antiquis atrum olus putabatur dicta: vbíque locorum circum mœnia & fimeta multa, nota & neglecta ſylueſtris Atriplex: luxuriat foliis minoribus, anguſtioribus obtuſè per ambitum ſinuatis vel dentatis, floribus item ex luteo herbidis.

ATRIPLEX Sylueſt. ſiue Pes Anſerinus latifolia, laceris laciniys.

Ger. Genſʒ fuſʒ, ẽ Schweinſtodt, ẽ Sewtodt, quòd ſues interimat.
Gal. Pied d'Oye.
Ital. Pede di Ocha.
Angl. Gooſe foote.
Belgis. Ganſen voet.

ANSERINVS pes, vulgò dictus, folio Solani, Atriplicis, & inſtar pedis Anſerini, laciniato eſt: Flore & ſemine racemoſo xerampelino colore, radice fibris capillata, & circa hortorum & viarum fimeta paſsim non ſecus ac Atriplex obuia. Nullius in Officinis vſus; ſues interimere fertur. *Fuſch. ico. 375.*

ATRIPLEX MARINA REPENS, lutea, & xerampelina.

MARITIMIS Mediterraneis, & Adriaticis nuſquàm nõ obuia humi ſtrata Atriplex, Caule, ſemine foliis laciniatis Sylueſtris Atriplicis & Spinaciæ, interdum colore, ſed craſsioribus, latioribus xerampelino, interdum & luteo, ſapore ſalſo nitroſiore.

PVSILLA ATRIPLEX OLIDA Hircina, Vuluaria vocata, garum olens, polline argenteo aſperſa.

EST in Nitiobrigum agro, aliíſque locis quàm plurimis herbula Atriplici cenſenda, ſecus vias frequentiſsima, tenera, paruula: humi demiſsa folia cãdore micant quaſi polline interſperſa. Hanc notiſsimam fecit odor, & fermè infamem: odoratu námque Hircus tetérque ſpiritus oplet nares, quo imbuti queruntur permulti ſe meretricum impuros loculos ſubodoratos eſſe: planéque referre odorem illum viroſum quem proſtitutæ libidinis ſcorta ex impura colluuie congeſta ſpirant. Inde vulgò futuariam dictitant: atque autummant, hac illitas veſtium muliebrium plicas canes ſagire, atque arrecto veretro Veneris æſtu actos illas amplexos cupere inire, præſertim in templis vbi tetrius odor ſpirat, & minus ventis difflatur. Hæc vulgi ſunt, tota cibis abdicanda. *Atriplicem caninam quidem dixerunt, qui eã ex vrina Canũ naſci arbitrantur.*

TOTA BONA, Spinaciæ facie. Bonus Henricus.

Germa. Guter Heinrich.
Ang. Engliſh Mercury.

SED TOTA BONA perquàm optima, magíſque vſu quam vlla peritia recepta, Mercurialis credita fuit iamdiù à plebe muliercularum, aut illis non multo peritioribus Pharmacopœis Anglis, quam adhuc inſcitiam magis pertinatia quàm vlla ratione fouent, quia fauit illis euentus. Siquidem eſt huîc plantæ *Fuſch. Rumicis tertium genus. Icon. 262.*

deterſoria facultas multò quàm Mercuriali, tutior in morbis feruidis, nec tamen eſt ignauæ in attrahendo facultatis, cibis verò multò Mercuriali gratior, tametſi pluſculùm flatuum habet, & non ita procul à Spinaciis natura abeſſe videtur.

SPINACIA.

Germa. Spinat ſiue Spinnet.
Gallis. Eſpinars.
Italis. Spinacci.
Belgis. Spinagie.
Ang. Spynache.

SPINACIA ſiue Spinaceum olus à ſpinoſis ſeminum aculeis dictum Latinis videtur. Foliis eſt primo pullulatu triangularibus & ſagittæ modo cuſpidatis, deinde laciniis & pinnis dentatis Atriplicis longioribus, ſapore Betę, ſemine aculeato, floſculo caduco viridante Blitti, cibo quàm Beta alimentum ſuauius præbet.

ATRIPLEX SYLVESTRIS POLYGONI aut Helxines folia.

IN vinetis & agrorum marginibus non raro occurrit anguſtis foliis Lithoſpermi æqualibus Syluestris Atriplex, ſpargens humi ramulos ſtriatos, cubitales & ſeſquicubitales, folliofo ſemine Iſatidis, aut Atriplicis hortenſis, & flore moſchoſo onuſtos.

ἑλξίνη HELXINE PARIETARIA, VITRIOla, ſiue Perdicium.

Germa. Tag vnd nacht, maurkraut.
Ita. Parietaria.
Hiſp. Yerua del muro.
Ang. Pellitory of the wall.
Gallis. Parietoire & parietaire.
Belgi. parietarie & glaſcruyt.

NOTISSIMA de facie natalibus, & hęrente veſtibus, ſemine & foliis, vnde nominis occaſio, Helxine. Nullius enim regiones parietes muſcidi vetuſtioráque rudera hac non ſcatent: quæ etiam ſemel hortis adulta vix exigi poteſt, folium & facies Amaranthi, aut Mercurialis, cauliculis è radice fibroſa rubellis teneris ſucculentis, foliis aſpera hirſutie pilorum, & ſemina Betæ, obuium quemlibet pannum arripiunt. Floſculi muſcoſi herbidi pallentes, multi vſus tota ad enemata, & balnea abſterſioni accommoda, guſtu item vt ſuperficie abſtergente nitroſo bliteo, cui admodum ſimilis. Ciſſampelos vero Helxine in conuoluulis dicetur.

Mathe. effigi. 1113.

PHYLLON θηλύγονον ſiue Fœminiparum.

TAMETSI diu vexarit exercitatiores illa diſquiſitio nempè foretnè idem Phyllon vtrúmque cum vtráque *Linozoſtide* ſeu Mercuriali herba, tamen cum iamdiù ex ſtirpium cognitione deſcriptionibus collata ſatis liqueat in cognata generis claſſe multúm ipſas inter ſe differre, hîc commodùm omnes vtpotè congeneres ſubdemus. Nec enim aptiori loco poſſunt hę duæ quas damus Phylli ſpecies, imò fermè nullo alio collocari quęunt: adeò námque ſunt ſimili ſtructura & partium partibus habitu reſponſúue vt minus mirum ſit autores ad res conſimiles deſignandas iiſdem ferè vſos comparationibus & vocibus quæ opinionem fecerint recentioribus (nondum repertis plantis,) bis eiuſdem rei inculcatæ mentionis. Atqui ſecùs eſt multò, nec iſtud caput, irreptitium, deprauatúmue eſſe magis videtur, quàm alia multa, quæ non minus negotij propter ambiguitatem faceſſunt. Enimuerò Dioſcorides non plantas quin ſint, qualéſue ſint in dubium reuocat: ſed dumtaxat num ambigit, ſexus optionis compotem quempiam

Inter Icones Dod.

piam facere potis ſit earum vtráuis, nempè maris aut fœminæ, quod Crateuas prodiderat, & fabulæ affine eſſe Theophraſtus monuerat. Dioſcoridis igitur ſunt deſcriptiones non Crateuæ, aut ſaltem non ſolius, ſed ex alijs Dioſcoride mutuante autoribus. Differentia verò conſpicua ſatis, cum vtriúſq; inter ſe, tum potiſsimum cum vtráq; Linozoſtide, cui folia Ocimi ſuperficie & crenulis in ambitu, habitus & facies Parietariæ vt ſcitè autor dicit: At Phyllo quod Æleophyllon, oleæ folium nuncupat & itidem florum eruptionis argumento Bryoniam, aſperi ſaxei & aridi cliui & margines ſunt plurimum natales, Galliæ Norbonenſis Monſpelij, ſecus vias & ad collem ſqualidum & glareoſum ſuſpendij paulóq; vlterius, cis Pontem Caſtri noui, alijſq; quám plurimis locis, frequentiſsimum Phyllon cuius perquám manifeſtæ duæ differentiæ, vtríq; Mercuriali apprimè & ſingillatim obuerſæ ſunt: nempè maris & fœminæ, quæ folia planè oleæ colore craſsitie & figura: Portulacæ marinæ magnitudine, glauca & quám oleæ vel ſalicis pallidiora incana numeroſa: Caules item rigidos quadratos habet, cubitum altos & concolores in multas diductos Polij modo alas, quas iuxta & folia flores muſcoſi oliuæq; in modum puſilli palliduli erumpunt, è pedicellis breuioribus gemina prodeunt marſupiola teſticulorum ritu & in ſpeciem iuncta bina Cynocrambe aut maris Mercurialis modo, quibus per Auguſtum & Iulium, dehiſcentibus & vt minoris Heliotropij exiliunt ſemina immatura albida, matura vero Cyaneo nitent colore rotunda, & quã pa paueris maiora, guſtu feruida & nonnihil pinguia. Radix lignoſa exilis.

PHYLLON θηλύγονον ſiuè Fœminiparum.

MAS. FOEMINA.

PHYLLON Mas ſeu Arrhenogonum Mariparum.

HVIVS ſæpius fruſtrá conati ſumus ſemen aut intueri, aut excipere, & mirati ſumus racemulos muſcoſos in pediculis porrectis oblongis, oleæ floribus, iam marcidis & caducis non abſimiles pallentes vel potius Mercurialis fœminæ, ex luteo inſtar nucamenti colurni aut Phyleræ, nullo conſpecto ſeminis veſtigio defluxiſſe. Cæteròquin eadem planè fœminæ eſt hæc, nec minus calida acria guſtanti folia, aut deglutienti vel tantillùm, tametſi non perindè feruorem primoribus labris, & linguæ atq; gutturi inurit: Quæ omnia indicio ſunt nobis haud temerè antiquos haſcè varijs nomenclaturis & orationis picturis repreſentaſſe. Hincq; vires ſubducendi aluum, quas in Mercuriali nouerant minimè aſsignaſſe, nataléſq; longè diuerſos, & ſi quid huc facit, etiam Phyllon ſemine donatum, fœminificum feciſſe. Marem verò ſeú Marificum ſemine caſſum & orbatum & frugiperdum, non ſecús atq; oleæ floribus & Mercuriali fœminæ floribus contingit: & tamen contra euenit Mercuriali fœminæ, quippè cui ſemen nullum aut fluxum, mari verò probè maturum, a Phyllo tamen non parum diuerſum ineſt.

Senenſis planta nutanti coniectura, & deſcriptione mutilla huc adducta an ſit *Noli me tangere* Italorum, videndum. Sed quòrſum ſerratum folium, & Mercuriali breuiús aſſerendo Arrhenogono oleæ folioineſſe? Deindè ſi non noris primum & præcipuum nempè Theliogonum, quî potes aſſeuerare & dicere: quaſi iam non dubitet, plantam ait quam reperi eſſe legittimum Arrhenogonum. Saltem accurata deſcriptione & icone patefeciſſet, ſed pleráſq; alias vel notiſsimas alieniſsimo loco appoſuit: vel quæ nuſquám fuere in natura, vel illi nuſquam notæ fuerunt, præterquam de comentariorum figura, lectione vel auditione mera.

Phyllon Theoph.

THEOPHRASTI verò Phyllon ob prolem maſculam, fœminámq; propagandam, vt idem inquit, ſic vocatum videtur Mercurialem propius deſignare, quam Crateuæ vel Dioſcoridis Eleophyllon cum quo propter prolificas illas & mirificas communes vtriq; dotes commune nomen ſit ſortitum, vt alia paſsim non parùm multa in authoribus: & aliòquin Ocimi folia, ſeménq; dydimon, non fœmine vti Phyllo Dioſcorides attribuit, etiãq; proximo capite ἀρρενόγονον vocat Satyrion maiuſculũ Bulbo, minor θελίγονο. Sed mari vti mercuriali vindicat verum vbi fœminificæ Mercurialis ſemẽ καθάπερ ἐλαίας βρύου ὠχρότερος δέ addit, id eſt, inſtar Oleæ florentis muſci, pallidius tamen eſſe, & verba & res Eleophyllon Dioſcoridis magis accedunt, neq; enim Mercurialis ſemen ὠχρότερος ſiue pallidius, ſed χλωρότερος ſeu herbaceum magis & viridans eſt. Mox maſculificij ſemen oleæ primulũ è muſcoſo flore emergente οἷόνπερ ἐλαία ὅταν ἄρτι φύηται ἐκ τοῦ βρύου ijſdem penè verbis quibus hîc ſeu Crateuas ſeu Dioſcorides deſignant ſuum: Eóq; dignior venia Plinius, eúmq; recentiores ſequuti, ſi ex ancipiti & fortè in vuam cõflatam diuerſa gemináq; deſcriptione vnam conſarcinarint, & notionem confunderint.

λινόζωστις. *MERCVRIALIS MAS & Fœmina.*

Ital. *Mercorella.*
Ang. French Mercury.
Ger. Bingelkraut.
Gal. Vignoble, ſeu Mercuriale.
Belg. Bingelcruyt & Mercurial.

Dod. effig. 59. LINOSOSTIDEM ſeu Parthenium & Mercurij herbam altérutram qui norit ambas cognorit, adeò ſunt per omnia ſimiles & duntaxat ſemine diuerſæ, Ocimi & parietariæ folio, plurimis geniculis maiuſculis perſicarice, multos teneros holeraceos caules quadratos & alas cingentibus: ſubnitroſo ſapore & nonnihil viroſo ſucco multo porraceo purgante & medicato, ad multa perquám vtili vti tota herba vbiuis gentium notiſſima & vſu maximè recepta, vt pluribus ad cognoſcendum nihil ſit opus cum id abundè dudùm capite de Phyllo quænam foret & quantum differret ſit dictum. Linguagotiæ Monſpellij præſertim Pharmacopœi multum vtuntur melle Mercuriato vocato, nempe ſucci expreſsi libris tribus incoquunt mellis boni ℔. iſ. vel. ℔. ij. ad enemata & muliebria encathiſmata. Huius loco hic in Anglia vbi non minus frequens, ſed tamen non æquè nota ſuperiore ſeculo vtebantur Tota bona ſeu bono Henrico dicto quem etiamnúm vulgus Mercurialem appellat & putat errore quidem non paruo, ſed ad vſum non magno incommodo, præſertim ſi ad enemata tantùm addatur, minus enim calefacit, lenius lubricat: at olere vel ore, alioue ſumpta modo nonnullos multum torſionibus, vexat vti dictum inter Atriplices.

Tota bona Anglis Mercurialis

CYNOCRAMBE, quaſi dicas Caninam Braſsicam.
Mercurialis mas, Sylueſtris.

Dod. effig. 59. QVÆ paſsim in Europa tota ſecus vmbroſas vias & in Syluis vdiſuè locis præſertim ſeptentrionalibus & minus calidis copioſiſsima oritur & vulgò Sylueſtris Mercurialis vocatur, tantam cum mari tota habet ſimilitudinem, folijs per interualla binis in geniculis indidémq; ſemine didymo è pediculis lõgis, caulibus quadratis tenellis, vt quin vera ſit nulli dubium: rectis tamen binis, ternis & interdum quaternis, non alatis cauliculis prouenit: folia ſubpallida ſunt Mercuriali longiora, ſapor, odor, holle raceus & ſubuiroſus. Radix latior humíq; ſerpens ſparſa, tota facies Mercurialem docet: vſus nullus tametſi optimus futurus ad ſeroſos & Melancholicos humores educendos.

HELIOTROPIVM, ἡλιοτρόπιον, *officinis Verrucaria ſcorpioides.*

QVAMVIS permultæ ſint ſtirpes quæ Heliotropiæ,& Helioſcopiæ dici merentur, quia Sole puro colluſtratæ, quaſi illius fruendi auidæ hient: eóque Cœli medium tenente pandantur prorſum, deinde abeuntẽ gyratione quapiam,atque quaſi in eum nutu pronæ & conniuentibus floribus proſequantur; illius abitu & deſiderio ſeſe motantes(quod in Narciſſo Calendula,Tragopogo, Cichoriis & quamplurimis aliis cernere eſt.)Tamen hiſce Dioſcoridis Heliotropiis, id nominis particulatim congruere videtur,quia Solſtitio tantũ florere author eſt Theophraſtus,& obſeruatio. Serius quippe ſponte prodeunt & florent.

HELIOTROPIVM maius,Solanifolio,flore Echij, adunco, caudato ſcorpioidis.

HORVM maius vocatum vbique Lugdunenſis,& Norbonenſis Galliæ,cultis & incultis marginibus aridis obuium, nec non in Italia & Pedemonte. Pedem altos,caules erectos,foliis donatos,Ocimo aut Calamẽthi montani,Solani maioribus,albidioribus, hirſutioribus,quibus ſingulis in ſummo elegantes inſunt florum ſeries,faſtigiauè racemoſa,caudicellas inflexás ſcorpionis,aut Echij ſcorpioidis imitatę albidæ,ſeminis plenę miliacei oblongi puſilli virentis,ad tumores ſtumoſos verrucas & vlcera phadagenica veluti eſt tota planta magni experimenti. Angliæ in hortis & Franciæ. *Matheo.effig. 1300.*

MINVS HELIOTROPIVM repens.

NON facilè reperitur iſtud niſi paucis in locis & ſcrobibus lutulentis,Grammontiæ ſyluæ, Monſpelliacæ inter Pulegios ceruinos ſubter Thamariſcos, & Lunellam inter & D.Egidium:quibuſdam paludoſis ſcorbibus,Surculis multis flexilibus,teneris ,gracilioribus reptat:folia rotondiora, triplo minora quam magni Heliotropii, numeroſa & ſimillima floréſque aſsimiles breuioribus multò glomeratiſq; ſed minus reflexis caudicellis nulla ſerie,iam intra,iam ſubter folia pendulis vt in Torneſole, nec per interualla foliorum ſinguli totis ramis alternato ſitu qualem non deſcriptum, ſed male pictum,aut multò à vero diuerſum Commentator habet,radice puſilla ſimplici vſu incognita adhuc, etiamque de facie,niſi amicis quibuſdam Lugdunenſibus,& Antuerpianis,quibus eam eiuſque magnam ſeminis copiam miſimus,non valde diſsimile à maiore Heliotropio,an autẽ illis ſatum creuerit incertũ habemus. Hic Londini nobis Bruma ſęuiente periit & Morgano noſtro.

HELIOTROPIVM Vulgare TORNESOL *Gallorum,ſiue Plinij tricoccon.*

NON modo de vernacula voce Gallorum qui Torneſol hanc vocat,ſed etiam Pliniana lectione qui eandem Tricoccó Heliotropion appellat, cuilibet innoteſcere poteſt huius plantæ figuram,& Hiſtoriam Heliotropiis deberi:tametſi Dioſcoridi videtur præterita,aut cum minore in vnam deſcriptionem contracta. Folia huic faciéſque tota maioris Heliotropij,nigriora viridiora folia Calamenthi montani,aut potius Solani flores lutei exiles,oleæ,facilè defluentes.Semináque tricocca capſula Tithymali aut Chamæleæ proxima,ſed ſcabra, ex viridi nigricante affrictáque pannis, aut chartis, virorem viuacem impertiente, qui mox in cœruleum hilarem & purpureum mutatur:magno quæſtu colligunt ruſtici Lunellæ, Maſsillarges aliiſque Norbonæ tractibus oliuetorum, vbi plurima maturáque Septembri ſunt, quæ diſtrahunt infectoribus, & Chirurgis nonnullis,huius plantæ vires ad medica præſidia ſupra quã dici poteſt efferentibus,

de quibus nos in ſelectis remediis dicemus, duce & auſpice Chriſto. Romani agri vinetis etiam familiare, Belgis, Francis, Germanis, & Anglis in hortis. Pannoſæ laciniæ, quæ in Officinis nomine Torneſolis veneunt, ad vinum gelatinas & alia medicamenta coloranda, pereleganti purpura huius ſucco vinóque remiſto creduntur imbutæ.

SOLANI GENERA.

STRYCHNON viteum, capreolum, vitem vel acinum, aut tale quidam ſignat, in Solanorum claſſe quibus cunctis proprium acinos plures vel pauciores habere, niſi quis malit στρύχιον è Theophraſto ſuſpicari, aut βοστρύχιον in στρύχνον mutatum.

PLVRA quam Dioſcoridi reperta hodie genera, verũtamen non Dioſcoridis omnia: nullũ enim manicum foliis Erucæ ad Pæderôtæ Acanthi ſimilitudinem & corymboſum, quale eſt apud eundem vſpiam auditione vel inſpectione innotuit nobis, niſi ſit Stramonium vocatum quod inferius poſt Somniferum perpendetur.

στρύχνος κηπαῖος, *SOLANVM HORTENSE, CIRCEÆ, aut Phaſeoli folio.*

Germ. Nachtſchadt.
Galli. Morelle.
Ital. Solatro.
Belg. Naſcaye & nachtſcade.
Ang. Nightſhade, morell, petye morell, hovvndes berre.

Fuſc. ico 395. CÆTERORVM omnium holeraceum dictum hortenſe vulgatiſsimum ſiue Meridianæ, ſiue Septẽtrionalis gentis viarum & hortorũ, cultis incultis ſcrobibus marginibus & areis ramulos edit multiplices, lentos, fruticoſos, pedẽ & cubitũ longos, foliis latioribus flaccidis ſucculentis, Baſilici vel Atriplicis ſylu. nigricantibus, donatos Iunio & Iulio floſculi, albidi, ſtellati, pluſculi pręeunt, bacculis ſucculentis quaſi in corymbum Circeę noſtræ collectis, initio viridantibus, deinde nigris, fuſcis, alias rubris purpureis, alias fuluis rutilis. Puſilla in ſummo ceſpite radice albida, fibroſa, ſub hyemem moribunda.

στρύχνος ἁλικάκαβος. *SOLANVM HALICACABVM Alkekengi.*

Germ. Iuden docklin & kirſen.
Ang. Wynter cherye.
Belg. Krickẽ van ouer zee.
Ital. Halicacabo.
Galli. Baguenaudes, & ceriſes doutre mer.

VBIVIS vel pueris notiſsimum qui etiã in Heluetia, Sabaudia, & Pedemontium ſecus ſœpes & in ſqualidis dumetis huius vuas lectas mandunt: Auguſto & Septem- Fuſc. ico, 396. bri, etiámque hyeme ineunte ſeptentrionalibus, quibus ideo Hyberna Ceraſa *Winter Ceris* dicuntur: acini qui ſemine latiuſculo, compreſſo, ſubfuluo, Leucoii, vel potius Siliquaſtri pręgnant. Folia item Solani hortenſis, aut Phaſeoli maiora viridantia in ſarmentòſis caulibus ſeſquicubitum altis, flores maiores pallidiores Solani folliculis herbaceis, deinde phœniceis cordato Piſo peregrino ſimilibus, quibus acinum ſingulum incluſum cæraſo parem & ſimilem deſcripſimus: reptrice radice, & reſtibili ſobole ſeſe quotannis reparante, Celeberrimus huius ad calculoſos lotiumque ciendum vſus.

SOMNIFERVM, & LÆTHALÆ. An Mandragoras Theophraſti, Belladona Italorum.

Germa. Dolkraut, Seukraut.
Belgis. Groote naſcaye & Dulcruyt.
Angl. Dwale, greate Morell.

MERI-

MERIDIONALIBVS magna huius paucitas, apud Germanos verò & maximè in Anglia vbíque obuio prouentu fruticat: tota Solani facie virgis longis, rectis nigricantibus ternos & quaternos cubitos longis, digitum minimum æquantibus, foliáque gerentibus atra aliquantùm hirſuta, & vtrôuis Solano maiora, nonnihil ad Mandragoram florum calathis fuſcis, aſpectu mæſtis & obſoletis, é quorum ſingulorum cauo emicat bacca nitida ceraſæ, aut potius vuæ Paridis par & concolor. *Fuſch. ico. 398.*

Radice non modo annotina ſobole rediuiua, ſed etiam adeo viuaci & importuna vt ſemel in hortos aſcita, vix exigi deleriuè queat: imo vel tantillo fruſtillo relicto, aut infoſſo repullulet. Præſens nex eſu hec ceraſa, vt multi noſtra memoria morte ſunt experti, pueri præſertim: namque Angli adoleſcentuli qui per imprudentiam peregrè ſitibundi in via eſitaſſent, lymphatici ſed ſomno ſemi ſepulti interiere. Etiámque Antuerpiæ non multis abhinc annis quidam impuberes, huius æſum morte luebant. Memoranda huius radicis facultas qua nugiuendi Agyrtæ in Italia plebeculæ attonitæ concurſum plauſum & pecuniam captant: tantillum namque radicis admodum ſitibundis conſeruæ Saccharatæ Roſarum, violarum ue cuilibet addunt, atque deglutienda dant citiſsimo aduerſum ſitim, etiámſi quis ea propemodùm enectus foret leuamento & refocillamento, ſed nequiſsimo: ſtupefactis námque vt reor faucium interioribus neruulis ad æſophagum imum, languet prorſum appetentia præſertim potus & interdum cibi, vnde poſtea malè habent niſi repentè colluant aceto guttur, & quippiam Abſynthites vini, aut Theriacæ deglutiant. Cæterum ridiculum iuxtà ac pertinacem commentatorem ſe præbuit Senenſis, qui dono acceptum, nec vel verbulo declaratum Solanum, nedùm probatum ſtudioſis obtruſit, verticillatis floribus, aliíſque quámplurimis indiciis, quiduis potiùs quam Solanum exprimentibus, nec viribus aliôquin ſimilibus: idq; (ſed Muſis botanicis iratis) noſtrati vulgato quod apprimè congruere nullus inficias it, prætulit.

Solanum Somniferum. Matheol. Foli. 1071.

STRAMONIVM PEREGRINVM an SOLANVM Manicum? ſiue Poma ſpinoſa Recentiorum, Metel Italorum.

IAM quamuis putarint Stramonium, vel Strychmonium illud peregrinum ab Strychno deductum & idem eſſe cum Dioſcoridis Solano Manico, ducti nonnulla pilulæ, aut pomi echinati ſimilitudine, tamen non parum differre vel ipſa docent folia, nedùm fructus pilulæuè, (Sunt enim hortenſis Solani leuius per ambitum ſinnata nonnihil) quæ ſquamulis ſpinoſis multis compactæ ſunt, quadãtenus nucis *Metel* Officinarum, vel nuculæ Cupreſsi, aut rugoſæ gallæ immaturæ ſimiles, ſed echinatæ ſpinulis. Folia autem piloſa & ad Solanum hortenſem accedentia, florum calathis volubilis maioris, aut Scammonij albis ex folliculo Hyoſcyami, ſed odorem ſuauem lilij halantibus, vnde pilula in caule pedem & ſeſquipedem alto, hirſuto, non profunda nec magna radice, florentem vidimus plùſquam duodecim abhinc annis in horto Patauino & in Belgio. Verũtamen multa deſunt huic ad explendã reliquam deliniationem, niſi ſit illa luxata, vt quidam ſuſpicantur, qui in Stramoniæ foliis veternoſę quiddam agreſtis Lactucę, aut Meconij odorantur, affectúſque non diſcrepantes experiuntur, verùm ne ſic quidem vnquam facient fidem, & multo minùs perſuadebunt, qui Chriſtophorianam, tametſi Corrymbaceis floribus & baccis, folio multum diſſecto ſit, cuius venenata facultas maiorem opinionem huius Solani, quam Stramoniæ facere potuit, vt in Elleboris dicemus. *Fuſc. ico. 399.*

STRYCNODENDRON & AMOMVM Pli: vulgo Italorum putatum.

Solanum arboreſcens Belgarum. an Theophraſt. Solanum folijs Tithymali, fructu rubro, radice rubra.

PLERIQVE Itali,Galli,Germani , Belgæq;,in viretis aut Adonidis penſilibus hortis voluptatis cauſa ſerunt peregrinam Indicam baccam,ex qua fruticat pumilla trinum & quaternum cubitorũ planta arborea Perſici,aut Amygdalæ facie,& fronde , flore per Æſtatem & Autumnum,Solani hortenſis,& baccis nitidis coccineis,aut miniatis paribus & concoloribus Alkekengi,nec intus gygartis diuerſis in Brumam etiam & Ianuarium menſem vſquè aduerſus frigoris ſæuitiam edurantibus,colorémque tuentibus.Amomum quidam Plinii putarunt : rectius alij Strychnodendrum vocarunt.

Recentiorum planta, Alſines maioris facie baccis Solani,

an Κακὸβαλον, *CACVBALVM quaſi maleficum Plinij.*

ESYLVOSIS vdis Germaniæ,Flandriæ,& Angliæ,in hortos tranſmouerunt Herbarij quandam fruticoſam plantam,reptantem humi, ortu Rubiæ tenellis ramulis & fractu facilibus. Folijs per interualla geniculata pallentibus,Rubiæ , & Coniſæ mediæ quadãtenus.Floſculis albis,Holoſtij aut Alſines,fructu nigro,Solani hortẽſis:radices im portuna viuacitate etiam erutę repullulat,non ſecus ac Solani Somniferi,& nihilo ſecius manſu interficere dicunt.

CIRCÆA.

Germ. Je lenger ie lieber & Hynſchkraut.	*Lati.* Amara dulcis,
Gall. Solanum lignoſum.	
Belg. Alfranke.	

ESTNE quam Solanum ligneum vel lignoſum vulgò,Herbarum ſtudioſi Lutetiæ, & Monſpellij præſertim vocitabant ? Videtur ſane eadem , nec nulladum cognita nobis, propius accedit. Et vt non eſſet,tamen merita eſt huc ſuffici, tum ob faciem haud ita diſparem , tum propter vires non contemnendas & illi cum Circæa communes: deinde quia notiſsima, & plurima vbíque regionum ſecus ſæpes , viáſq; vliginoſas luxuriat & Monſpellij etiam in ruderibus,macerijs & macillentis,portæ Latenſis Solanis ad iungenda fruticat, flagellis multis ſarmentoſis non prolixo reptatu , ſed innixu hærẽtibus ternos quaternóſque cubitos æquantibus,rotundis, lignoſis:folia Solani & vt Similacis,vel Sigilli mariæ, ſenſim accuminata obſcurè virentia, Solani ſuperficie quibus infernè vtrínque appendicula vna quaſi auricula vel pinnula ineſt, acetoſæ minoris,aut Saluiæ nobilis modo. Flores quamplures violaceis ſaturiores Sycomori Venetorũ , aut Aſarch daracę,quínq; partitæ appicello in medio luteolo, vnde acinuli conferti primulum virides, deinde maturi hortenſis Solani rubri oblongi,& teretes granulis intus miliaceis compreſsis , ita racematim conditi:qui ſoli quominus hanc planè audeamus aſſerere Circęam,diſſuadent:tametſi non dicit Dioſcorides cornicula , ſed veluti in corniculis ſemina , nos tamen vt cuius exploratam habemus naturam , hanc malumus quam nullam , nec vnius aut alterius notulæ penuria , fortè peruerſione, aut metatheſi vnius voculæ apud Dioſcoridem lubet illicò reſpuere , dum facultates quadrant. Eſt quippè nonnihil ſicca , moderatè calida , aut potius frigidiuſcula,nædum vt feruida ſit quod nonnulli rentur , & Dioſco. perſuaſus fuit, fortè propter amarorẽ,& tantillum acrimoniæ. Nam ſi pluſculum amaroris primum guſtanti exhibet , non proinde ſit calida magis quam Endiuia,Cichoria,Hyeracia, & Roſa : eius quippè quantũ percepimus, calor & acrimonia illicò abeunt, perſtante dulciculo & imbecillo quopiã ſapore mandendo radices & virgulta,ſarmentoſa,lignoſa,medulla albida,amarore ingrato, primũ & diu linguam afficiunt:tandem dulcedine multa Glycirrhizę ingratiore faſtidium pariunt,magis,magíſque dulcorẽ offundendo, idcirco Germanis vocata Je lenger ie lieber, Anglicè *Suytbitter*, Latinis Dulciamara.Vnde vires mirificas & penè Circęas coniicias : nam admotam foris inflammationibus , & decoctionibus epotam Solani vires expleuiſſe ſcimus: ad internos autem affectus refrigerata calfacit , calfactáque refrigerat, eadem etiam qua Alkekengi ſiue Halicacabus pollet facultate , moderatè enim citra virium diſpen-

diſpendium viſcerũue incendium egerit per ſudores vrináſq; aquas, atq; obſtructiones demolitur quæ ſũt Icteridis & Hydropiſis præuij & alumnæ, qua item facultate lac mãmis ſuggerere fructus potis eſt,non ſecus atq; multa quæ exſiccando ſerum & defœcando ſanguinem illuc vrgent puriores benignioréſq; partes. Sic fœniculum, ſic Bryoniæ turiones tenelli cum ijdem duriores & acriores potius lac populentur, & abſumant, quod diſcrimen eſt inter menſes cientia & lac generantia. Eóq; ſorbiliones parandas iubet Dioſcorides,non iuſſurus niſi veſca foret. Et Circæam dixerũt nonnulla vt par eſt cum Mandragora ſimilitudine virium : quippe Circæa Mandragoræ nomen fuit,& forſan vtriúſq;ad amatoria vſus fuit veluti Dioſcorides de Mandragora innuit,nempe Phyltro illo frigiditati odoræ coniuncto, cuius ad amorem amicitiáſq; ferruminandas vis mira & adamantea vel magnetica.Hæc interfuit Commentatoris Senenſis enucleare, at hîc vbi quid cõmentetur oblitus nobis elapſus eſt in Plinij perorat lapſum iamdiu notatum & confoſſum aliorum criticorum obellis,& fortè immeritò,fieri enim potuit vt ita legerit & verterit ex quópiam Botanicorum:nec enim,vt vult Senenſis,ex Dioſcoride ſemper neceſſum aut conſuetum fuit illi mutuare,nec veriſimilè vt cuius nuſquàm mentionem facit,alióqui candidus & multus in ciendis & laudandis ſuis authoribus,& non raro Dioſcorides Galenus plurimùm atq; ex vtróq; Ægineta cæteríq; Græci meri ſunt, dumtaxat aliorum recitatores,non ſecùs atq; Plinius, qui ſeú ex alio quàm Dioſcoride accepit,vel quàm è Dioſcoride verterit,ſeu aliquid peruerterit,ferendus homo Romanus & aulicus non minus quam Dioſcorid.qui Saluiam extingere ſemen, contra quam Ariſtoteles & antequi in Problemat.prodidit : & alioqui pronus valde eſt lapſus in virium attributis,quod vulgò quotidiè euenire videmus : ſic Caſsiam ſiliquam propter affinitatẽ nominis,ducere menſes putarunt, at ſiſtit,vt ſi quis Circæam,Mandragoram lac inhibere audiuiſſet,& idem huic qua de mentio fit Circææ cognomini ſimilitudine deceptus attribuiſſet.Doctus Plinianus Eccleſiaſtes ſic Plinij verba legebat. Semine lac mouet (vulgati codices minuit)vino aut mulſa aqua pota,ſic Dioſcorides κατασπᾷ trahere,allicere,vel mouere,extremis námq; tantum non item re differunt,tractio & protruſio.Nos hæc his ſemel tametſi pluribus quàm voluimus,quò faceſſant iſti maleferiati Ariſtarchi, adq; rerum commentationem cognitionémq; accuratiorem vires ingenij contendant.

Math. 1282. 100. pro Vite Syl.

Caſsia ſiliqua nõ ducit menſes.

SOLANVM TETRAPHYLLVM, ſiuè HERBA PARIS.
Vua Lupina, Pardalianches putata.

QVIBVS nondũ notæ eſſent primi Aconiti differẽtiæ non abs re vua Lupina verſauè à recẽtioribus dicta,Pardalianche Dioſcoridis credita fuit: quaternis nãq; eſt vtiq; herbula folijs decuſſatim aut ex aduerſo ſibi mutuo exortis,ſummo fermè é caule enatis nigricãtibus rotũdis oblõgis,tenuib⁹:cauli rotũdo gracili,ſeſquipalmũ alto ſubeſt fibroſa varièq; ſparſa ceſpite ſummo radix, vnico in flore ſtellato,& ex luteo herbaceo, aciuus Solani Maniaci ſimilis,nec diſpar eſt.Natales amat vmbroſos,frigidiuſculos Septẽtrionales,cuiuſmodi Germaniæ propè Baſileã,aliíſq; Galliæ,Belgiæ,& Angliæ ſyluoſis Hãc qui Aconitũ coniectabãt venenatã prodiderũt:noxianè ſit nondùm certùm habemus,tametſi ſæpius collegimus ſępiſsimè dedimus canibus & agnis nullo percepto incõmodo,quin potius raro & perquàm iucundo ſpectaculo meminimus fuiſſe nobis amicíſq;noſtris Bathoniæ Heluetiorũ,dum Thermas illic inuiſerimus : Etiámq; Lugduni antidotum qualem mox deſcribemus ex hac potiſsimùm aliíſq; nonnullis conflatũ.Canum par vinctum loris meminimus,vtríq; vi & bacillo in fauces intimas indita fuit Arſenici & Mercurij ſublimati ãn. ʒ. ſ. carnibus aditam (neq; enim niſi inuiti vorarunt)é veſtigio vterq; canum ore patulo aerem captabant,ſpumas elidebãt,anxióq; & crebro conatu ſed irrito vomere nitebantur : latratus edebant ore & aſſultu rabido, ructúq; minaci proximum quémq; inuaſuri videbantur.Hora vix exacta cœptus vtérq; frigidior & quietior fieri decubuit moribundus.Tum pulueris huius ʒ. ij. ex Rubello vino infuſæ fuerunt in fauces vnius, ac nec tum quidem quicquam euomuit : quin potius aliquantò

Fuſch. 48. Math. 1093.

quantò poſt quúm ſocius periculi iam enectus eſſet hîc nobis attractantibus viſus fuit caleſcere itáq; cœpit ore reptare, oculos reſerare & animum viréſq; adeò repentè recipere, vt hilaris & ludibundus aliquòt horis poſt cœnam ſub menſa cœperit, planèq; conualuerit, Idem euenit ad Badéſes Thermas canibus quibus data fuiſſet cum Arſenico mixta nux vomica: ſed hi vertigine ventríſq; diris cruciatibus acti ſeſe in gyrum indeſinenter verſabant. Pulueris hæc deſcriptio.

Rec. { Vtriúſq; Angelicæ (innuit) domeſticam, & Syluestrem. Vicetoxici. Valerianæ domeſticæ. Polypodij querni. Radicum Altheæ & vrticæ. } añ. drach. iiij.

Corticis Mezerei Germanici. drach. ij.
Granorum Herbæ Paridis. N 24.
Foliorum eiuſdem cum toto N. 36.

Ex maceratis in aceto radicibus & ſiccatis fit omnium puluis.

Herba Paris refrigerat inſigniter, ideo Arſenici vim reprimit.

μανδϱαγοϱας. *MANDRAGORAS MAS.*

Ger. Alraun meunliu.
Gall. Mandragore ou Mandegloyre.
Ang. *Mandrake.*
Belg. Mandragoꝛa manneken.

Mat. Ico. 1076 QVIA antra atq; ſpecus vmbroſas vtpote Solis feruidioris impatiens, lubens ſectaretur Mandragoras dicta fuit. *Mandre* enim aprica loca quò ſe recipiunt & ſtabulantur armenta etiam hodiè Itali è Græco ſignificant, & ad amatoria non parum poſſe olim credita fuit & vocitata Circæa à Circe inuentrice magica Solis filia Pytagoreis etiam ἀνθϱωπόμοϱφος, quod humanum truncum & artus nonnihil adumbrarent radices implexæ crura bina & clunes quaſi diſparata oſtentantes, quàm ad interpretationem alludit non inſcitè Septentrionalis nomenclatio, quæ Mandragoram quaſi Man & draghen: virigeram ſiuè homigeram cõnotat. Duum generum hodie Italiæ, Prouinciæ, Norbonæ, & Hiſpaniæ hortis florem maláq; maturat, ſemine aut radicibus ex Candia & Cycladibus inſulis aduectis. In reliqua Gallia non perindè tameti ſuperiore anno florem pomáq; apprimè matura nobis dederunt Briſtoiæ Occiduo Angliæ aprico & tepidiuſculo horto, trima aut quadrima non fert, ſed iam anicula poma dat aurea odore ſuaui ſopiente Mas, Meſpilo paria medulla etiámq; fermè granis latioribus compreſsis pullis, folia humi ſtrata numeroſa Betæ, aut Lactucæ, virêtia, rugoſa, criſpa Dipſaci olida: flores in gracilibus pediculis Bellidis, (caule námq; vacat) candidicant, vel purpuraſcunt, Maliinſani non diſsimiles.

MANDRAGORAS FOEMINA.

Mat. Ico. 1077 FOEMINAM quaſi minorem, vel imbecilliorem ſexu, hanc propter pallidius malum atq; altero tanto minus Sorbo puſillo luteſcenti par & concolor rotundius, radice minore, duobus tribuſuè Empuſæ caudiculis crurum ritu humanorum clanculatim comiſsis & intortis. Folia vt omnia mari minora. Auguſto maturant Francis, Angliæ, tametſi multo longius ab æqualore abſit Iulio & Iunio meminimus.

MELONGENA, vel Mala inſana, exotica.

{ *Gall.* & *Belg.* } veramgenes } *Ger.* Melantzan &c dellopffel.

Affinita

AFFINIA cum eſſent Mandragoris hæc cœrulo purpurea poma ſiuè aliud ab Ætii Malozeno, ex fuſco violacea, effigie quanta oui oblongi ſubit quibuſdam recentiorum ſuſpicari eſſe marem Theophraſti Mandragoram, eóque eſu læthalem rati, inſana mala vocarunt. Sed apud Theophraſtum multa lectionis labes, fortè non diſtincta ſtirpium deliniatio, ne dicã farrago omniũ congenerũ, è quibus hæc eximenda eſt & Cucumerũ familiæ, aut potiùs Mandragoris & Hyoſcyamis aſcribenda: foliis Cucumeris eſt aſinini hirſutie molliore Solano Somnifero Hyoſcyamo albo, vel Mandragoræ proxima in caule hirſuto pedem alto recto, cui medio ſurſum verſus è pediculo breui appenſa flores & mala ſunt ſemine paruo congeſto pullo vel fulueſcente & fuſco. Radix ſummũ cæſpitẽ fibris amplexa colitur, viridariorũ voluptati & gulonũ auiditati, qui interdum hoſcè fructus vti Cucumeres in acetariis helluantur, vti Romæ, Genuæ, Neapoli, maiore voluptate quam vtilitate: deterioris enim ſucco vel quolibet Pepone, aut Cucumere eſt. *Matheol. effigie 1078.*

Υοσκύαμος HYOSCYAMVS NIGER, *ſiue Apolinaris herba.* ARABIBVS *Altercum.*

Germ. Bilſomen Sewbon.
Italis. Iuſquiamo.
Galli. Iuſquiame, & Hanebane.
Belg. Bilſen, & Bilſencruyt.
An. Henebane, Hennequale.

SVILLAM fabam dixere vt cuius eſu olfactúque ſues proſtrati reſoluantur: opplet námque cuiuſlibet animalis cerebrum viroſo, fœtidóque halitu, multò quàm qui è fabis comeſtis deteriore hominibus,: quibus mentem percellit quaſi Apollinis œſtro, vnde Apolinaris herba dicta & Altercum quia altercando, rixandóque ſe torqueant Hyoſcyamo demẽtati: tametſi meminimus mulierculam iuuenem cui dentium dolor fotu Hyoſcyami ſedatus fuiſſet triduum penè totum lætam & temulentæ, non tamen moroſæ, ſimillimam fuiſſe. Admodum notæ iam ſunt tres Hyoſcyami Dioſcoridei differentias, quarum familiariſsima calidis & frigidis campeſtribus vbiuis Europœorum niger: per amplis foliis hirſutis verbaſci, ſed Acanthi laciniosis, pedis Anſerini diuiſuris flaccidis craſsis, ſucculentis, in ramoſo fruteſcente caule ſparſo, hirſuto bicubitali, tricubitali numeroſo, qui medio ſui flores è fuſco palleſcentes in purpuram cæruleam triſtem vergentes (fruſtra negante Comentatore) calathi ſimiles promit, quibus menſe Auguſto ſeminum pullorum Papaueris plenæ pixidulæ ſuccedunt, cytini effigie præſepiolis diſceptę & ſupernè, aſperę cuſpidatæ: radix albicat craſſa erutu facilis, & perquàm ad anodina vtilis, minúſque quàm folia fœtens, & obnoxia putredini. *Scitè effig. Matheol. 1084.*

HYOSCYAMVS *Albus, mitior, hirſutior.*

NON æquè notus albus, ac proindè in hortis Pharmacopœorum colendus. Ei penè eadem facies & magnitudo, niſi frondes latiores, rotũdiores, molliores, & albidiores, & hirſutiores forent. Floribus iuxta folia & in ſummitate non verſiculo, colore albo, languido, alabaſtriculis minus aſperis, etiam ſemen albius alterius fouentibus: radice minore minúſque viuaci. In Norbonę ad Aurantiam, ſiue Auraicum & inferius cis tránſq; Rhodani oſtia variis ſatorum & veruactorum ſecùs vias marginibus ſpontè adoleſcit. Belgio, Angliæ, & Franciæ in hortis ſeritur & moritur quòtannis. Mitior & tutior multo huius vſus. *Matheo. effig. ſcitè. 1065.*

DVBIVS. HYOSCYAMVS *luteus Solanifolius.*

AMBIGIT hæc inter Hyoſcyamum & Solanũ furioſum, cuius folia ſimilia ſunt, ſed huius aliquantò maiora, molliora, albidiora, neutiquàm per ambitum inciſa pallentes luteoli flores Saponarię, calices relinqunt: Hyoſcyami nigri minores, rotundiores, teneriores, ſemen ſubflauum Irionis & puſillum: radice tenella, & quòtannis inſtauranda in hortis vbi dumtaxat vidimus, neutiquàm vſu recepta, aut explorata: guſtu tamen acre ſemen nec odore, aut calice videtur Hyoſcyamum pręferre. *Mathe. effigi. 2066.*

GAL-

GLAVCIVM, & PAPAVERIS ſpecies.

Glaucium, ſiue Poma amoris.
Papaueris corniculati ſpecies vna, gemina varietas.
Papaueris capitati ſpecies quatuor, varietates ſeptem, nempe
Papauer
- Satiuum album
  - ſemine albo, & flore Maluæ hortenſis.
  - ſemine albo, & flore fimbriato.
- Satiuum nigrum ex quo Opium & Meconium Officinarum
  - Flore Maluæ hortenſis, aut Pœoniæ.
  - Flore ſimili, ſed criſtato.
- Spontaneum hortenſe, Syluestre album.
- Idem nigrum alterum, flore Phœniceo.
- Rhœas ſiue Caduco flore puniceo Papauer.
- Papauer ſpumeum apud Hyſſopum.

Argemone Rhœadis prorſum effigie.
Anemone bulboſa radice.
Anemone Norbonenſis corniculata.
Anemone minor Coriandrifolia flore Pulſatillæ, capitulis hirſutis, nec vt Papauer corolla donatis.
An Galeni Anemone lutea eadem, ſit cum Germanica?
Anemone Math:
Pulſatilla
- Alba.
- Lutea.
- Rubra.

Adonis.

POMA AMORIS, & Pomum aureum Lycoperſicum quorumdam, an Glaucium Dioſcoridis?

Germ. Golt opffel. Belg. Gulden appelen. Gal. Pommes dorées. An. Gold apel.

PARITER & hæc peregrina duplicis vel ancipitis naturæ habetur, Mandragoræ nempe, Solani & Cornuti Papaueris, inter quæ igitur fuit adducenda, vel etiam quia tũ hanc, tum Papauer Cornutum, nonnulli Glauciũ putarunt, tametſi ſi non ſit hæc: Glaucium, nequit eſſe earum vlla quas croceũ ſuccum fundere nouimus: non Cornutum Papauer Dioſcoride monente, non maius Chelidonium facultate exulceratrice refragrante: Et inter œnanthæ ſpecies quæ maxima ex radicibus ſuccum luteum remittens, calore etiam pollet. An vero potius ſit quæ Amoris mala Pomáue vocata fert? nè id quidem ſatis liquet: non enim ex Dioſcoride niſi vna, aut altera nota ſuppetit, foliorum & ſucci. Ac ſuccus huius quidem valdéquam oportunus incipienti epiphoræ fluxionibúſue oculorum feruidis glaucoma facturis, ſi per initia admoneantur, vnde nomen Glaucii: niſi vt Plinio placet, à foliorum ſuperficie æquori & afflatu maritimo concolori dicta fuerit. Non modo enim irruentis humoris inſultum compeſcit, ſed etiam calorem moderatur, ſæpius periculo à recentioribus facto. Quinetiam eriſipelatis, ignibúſque ſacris vehementer obluctatur, vnde frigida nimium & penè narcotica putatur etiam ipſa tuſa: verùm ſuccus eductus è concrematis ſurculis enatis in Syriaco ſolo & feruido,

fieri

fieri poteſt vt tum mitior, tum craſsior & colore ſaturiore euadat: eſt enim aqueus & dilutus pomi præſertim ſubflauus cuiuſmodi Meloni, & alioqui folia haud ita diſsimilia, aut male quadrant: ſunt enim prælonga, alata, craſſa, & pingua, fractu facilia, colore glauco vel cæſio, inciſura ſerrata, ſinuata, & lacinioſa Papaueris Rhœadis Corniculati ritu. *Poma aurea.* Teneriuſcula vniuerſa planta, ſucculenta & humi reptãs, Cucumeris agreſtis in modum, cuius ſimiles flores luteos ex alis promit: fructus verò cum maximus Aurantij magnitudine & modo viſitur, torulis radiatim deductis in ambitum quaſi ſecti unculis à pediculi centro ad appicem porrectis. Color renidet nonnunquam fuluus, interdùm & purpureus, cuiuſmodi Charantiæ, vel Alkekengi, cuius etiam ſemina compreſſa, flauẽtia, ſunt ſimilia. Italis nonnullis eſitantur poma, non ſecus atq; Melones: ſed quem halat vniuerſa planta teter ſpiritus, paruo emolumẽto, & parum tuto in cibos venire ſatis prodit. SED GLAVCIO quo Veneti cæteræq; Italæ Officinæ vtuntur, fruſtra recenſiores aſſenſum *Glaucij Succedaneum.* præſtant: quia inquiũt ruffeſcit ſuperficie, flauet intus, amarus, odore ingrato, feré omnibus notis Dioſcoridis reſpondens: Quaſi non in Glaucio nouando, vafro & inexplebili nummi ingenio Hebreorum Syriacorum liceat, quod in non parum multis alijs deprauandis, odores, colores, saporéſq; ementiri, vti iam tum Dioſcoridis æuo factitatum. Poteſt tamen & hîc per bonum vſum præſtare, tametſi non ſit è Glaucio, non tamen Glaucium erit: Quin ſi mihi optem tutum & vtile ἀποκρουστικὸν initijs fluxionum, malim è Soncho ſiue Cicerbita aut Condrillis ſuccum quadantenus viroſum, lacteum, ſubfuluum elicere, & in permixtum admouere, ad ea quæ Dioſcorides Glaucio ſanat, non minori ſed certiori commodo, idem effecturum. Harum enim nonnullæ proximè facie, & viribus Papauer atq; Glaucium repreſentare videntur. *Glaucium Venetorum.*

μήκων κερατῖτις. *PAPAVER CORNICVLATVM.*

- *Ang.* *Horne poppie.*
- *Hiſp.* Domidra marina.
- *Belg.* Geel huel & Hoznehuel.
- *Ger.* Gelbolmag ende Gehozntet Magſamen, Moen & Geel Magſamen.
- *Gall.* Pauot cornu.

NISI monuiſſet Dioſcorides, quoſdam deceptos foliorum ſimilitudine ex iſto Papauere fieri Glaucium putaſſe, putaſſemus & nos è Papauerum genere eſſe Glaucium, quod Plinius congener Rhœadi, ſiue erratico fecit, eorum fortè perſuaſus lectione quos Dioſcorides hallucinatos dixerat: naſcitur (inquit) in afflatu maris, aut nitroſo loco, vnde nomen Parallion, etiam alio nomine aſſumpſit. At Dioſcorides inter Papauera, aut poſt non tacuiſſet: aut ſuo capite omiſiſſet. Iſtius autem Papaueris natales ſunt ſquallida maritima, cuiuſlibet orę ſiue Oceani ſiue Mediterranei, tum ad calidos Hiſpanię, Norbonę Prouincię, & Genuæ: tum ad frigidos Angliæ, & Hiberniæ tractus: vbi flores colore iam luteo, iam phęniceo, purpureo legimus ſępius. Etenim vulgatius dictum cornutum ſiliquis Leucoij, aut Chelidonij maioris, ſeminis nigri Plantaginis plenis Iunio floret. Folij diuiſura Papaueris Rhœadis, aut Argemones, craſsi, hirſuti, rugoſi, criſpati, ſparſo ſcapo multis alis, glauco, vti tota planta colore, & ſucco croceo fœtido.

PAPAVER CORNVTVM flore Phœniceo.

Varietas. Ad Frontignanam Norbonæ, & Portlandiam Angliæ, aliáq; in afflatu maritimo loca, flores fert aliquanto minores, colore non luteo pallente, ſed Phœniceo in purpureum languente, ſucco, nec alia ſui parte diſsimili, niſi quia tota delicatior eſt planta.

μήκων ἥμερος. *PAPAVER ALBVM.*

Ital. *Papauero domeſtico.*
Ang. *White garden Poppie.*
Gal. Pauot blanc,& Pauot priué.
Belg. **Tamen ende witte Huel & Mancop.**
Ger. zamer Magſomen.
Hiſp. Dormidera.

QVAMVIS hanc Papauerum recenſionem concinnius Lactucis annecti potuit, quibus adeò coniuncta eſt genere, vt apud Galenum κατὰ τόπους quædam Lactuca atra,& amara ob lactis ſoporiferi copiam μήκωνις ſiue papaueracea vocetur: tamen nec intempeſtiuè hîc ſuccedet,& nos plerumq; nolentes aufert commodior aliarum occurſus, nullibi ęquè oportunus poſtea ad ſeriem plantarum continuandam futurus, eóq; huc hęc dilata eſt tractatio Papaueris, Græcis μήκων dicti παρὰ τὸ μὴ κονεῖν quia vincti papauereo ſopore ſenſus, membráq; ſtupefacta, nequeant quicquam agere: niſi dictum ſit eadem qua Cicuta notione: κώνιον enim à vertigine & calligine quam inuehit vtrúmq;, vt de Cicuta liquet, & de ſucco huius dicebat Andreas apud Pliniũ, excæcari protinus oculos, niſi is fuerit adulteratus Alexãdrię. Tritę admodum cognitionis omne papaueris genus, ſed difficilis dignotio ab Anemone, cui ſimilitudine tanta coniungitur Rhœas vt planè eadẽ iudicio multitudinis ſint, niſi ſic diſtingantur. Calidorũ,& frigidarũ regionũ ſatu in hortis maximus Papaueris prouentus, præſertim aruis maritimis aut afflatu maritimo obnoxijs, quibus impendio oblectatur, vt ad Lio inſulam Venetijs vicinã,& Sẽptentrionalibus in Hollandię propè Oceanũ aggeribus, vbi totæ habitiores lacte plurimo ſcatent ad Meconium conficiendum: capitáq; ferunt magnitudinis conſpicuę maioris pomi Nympheæ, malum Granatum non mediocre etiam ęquantia, diſſepientibus interdum calicem membranulis tranſuerſim ſe decuſſantibus, ſemen copioſum, album, rotũdũ, ſuaue Amigdalæ, aut Melonis ſapore ad placẽtas & medicamẽta vtiliſsimũ farctis. Oleum etiam premunt Officinę dulce nec Amygdalino abſimile, albidius tamẽ & tabidis commodius: Iunio flores latioribus quaternis plurimum folijs candidis, Maluæ hortenſis aut Rhœadis Papaueris caule vnico: ſed alis diuiſo inſunt, recto, ternum & quaternum cubitorum, quem totum folia ambiunt Scariolę hortenſis, aut Hyoſcyami nigri lacinijs tenera, ſuccum lacteum fractu remittẽtia: qui effuſus vna aut altera diecula poſt flaueſcit, radice exigua Lactucę.

Fimbriatum album.

Varietas. SERITVR & hæc eadem & oritur apud Belgas: flore ſpecioſiore, oris criſtatis & fimbriatis, capitis etiam quæ operculo ineſt corolla, ràdiolis multo argutioribus & dentatim crenato ambitu viſitur.

PAPAVER Nigrum Satiuum, flore Maluæ hortenſis aut Pœoniæ.

SATIVI alteram ſpeciem alunt, nigrumq; à ſemine vocant nigricante, tutiore in Syrupum de Papauere quam ſpontanei hortenſis ſemen, quod viroſius eſt. Flores emicant ſanguineo ſaturo Pœoniæ, non diuerſo tempore, folia autem & capita tanta ſunt ſimilitudine, vt ea niſi efracta neſciant dignoſcere Pharmacopœi qui ſeuerint.

SATIVVM NIGRVM CRISTATVM.

Quam

QVAM in ſatiuo albo notauimus florum orę criſtatę & capitulorum corollę, eadem planè cernere eſt in nigro ſatiuo, quod non diſsimile colore, aut magnitudine.

varietas

PAPAVER PATVLVM.

INTER ſuperius album & iſtud rubrum vulgare, etiam quoddam eſt Officinis notum, quod nulla re diſcrepat, niſi foraminulis patulis in ſuperna parte capitis, vnde operculo diducto è commiſſura peripheriæ rimas agente, elabitur ſemen.

OPIVM,

PAPAVERIS VM eſt lachryma liquorúe, gummeus, vulnere aut ſponte emanans; quem καθ' ἐξοχὴν ὄπον & ὄπιον antiqui vocarunt viribus ad dolorum immanitatem placandam ſommúmq; conciliandum, & ſtupefaciendum decantatiſsimis, & veriſsimis, etiamnum hodie, præſertim apud Turchas, Mauros, & Perſas, vbi vſus tam frequens & ſecurus, vt id quaſi quoppiã nepenthe ad animi corporíſque exhilarandas facultates, lárgius & ſæpius eſitent, qui verò aſſueuerint eſui, ſi prorſum abſtineant, moriuntur, aut periclitantur valde: ac rurſum ſi largius eſitent, vt factitant ſontes quos tædet vitæ, aut manet grauius, ſupplicium mancipia: extinguntur. Eſſe verùm & merum iſtud quod Officinæ ex Syria & Alexandria habent, nec Glaucio addito calidius acriúſue & amarius factum, vt (Commentator ſomniat) certum eſt: nam quidam Pharmacopœi Veneti, & alii non pauci alibi, ad Theriaces ſimplicium delectum exceperunt Opium è ſatiuo Papauere albo, prorſum idem cum peregrino Aſiano, vbi ex albo tum ex nigro ſatiuo fit: quare eorum Amphiam eſſe Opium Græcorum, liquido patet, noménque indidem commutatum fuiſſe vtrúmque perquàm amarum: vehemens odore, acre guſtu, & fauces quadãtenus accendens, luminibus obiectum flagrat; etiam deterius & nigrius iſtud in Officinis noſtratibus. Nam illud Venetum, purius & vt Aloe pellucidum, ſed glutinoſum fuit, lacteum eximiis viribus, acrimonia & amarore, inſigni. Quo minus fuit comminiſcendum Senenſi propter immiſtum Glaucium, acrius & feruidius Opium eſſe; etenim Glaucium nullum verum hodie cognoſcitur, nec etiam calidum ſed frigidum à Dioſcoride proditur.

MECONIVM.

MECONIVM verò non modo ex vtróque Nigro & Albo ſatiuo, ſed etiã Lactuce ſyl: veræ contuſis foliis & expreſsis, partim habuimus, partim etiam parandum curauimus; facultates comparabuntur & expendentur cum opij viribus, inter lecta remedia noſtra.

PAPAVER SPONTANEVM *Hortenſe Syl: Semine interdum nigro, alias albo.*

PRETEREA ſponte in hortis prouenit, quædam ſpecies foliis minoribus, floribus dilutè rubentibus, obſoleto aſpectu, capitulis triplo minoribus numeroſis, ſemine interdum nigro, alias albo, quandóque hiulcis oſculis, quandóque occluſis, cohibentibus ſemen, quod parum gratum, aut probatum habetur, præſertim nigrum.

μήκων ῥοιάς. RHOEAS, *ſiue caduco flore puniceo Papauer.*

Germa. Klapper Roſen.
Gallis. Pauot ſauuage, confanons, Poncean, & Coquelicot.
Ital. Papauero.
Belg. Root Colbloemen quaſi Kornblomme & Kornrooſen.
An. *Wild redde poppye and Red weede.*

NIHIL frequentius iſto in ſegetibus, quod vocarunt authore Dioſcoride ῥοιάς, à cõditione fluxa floris quem parum diú ſeruat. Folia hirſuta, inciſa, altius laciniosa,

Eruce, Ambroſię, aut Burſæ paſtoris, ambitu rutilant ex atro cruenlati flores minores, tenuiores, flaccidiores, ſatiuis, nigris, in medio apiculis villoſis, per initia occlu ſi inuolucro hirſuto herbaceo Cucumeris Aſinini puſilli effigie. Capitula ſunt *P*ſeudo melanthii magnitudine, ſimilitudine, & ſupernè etiam vertice coronato, ſeminis plena Hyoſcyami, aut *P*ſeudomelanthij. Caulis aſper cubitalis & ſeſquicubitalis; radice non magna, quæ attrectando quippiam illinit manibus cruenti, aut ſubpurpurei, ad morbos eoſdem proficui quos iuuant *S*yrupus è floribus, & ſtillaticia, magnæ apud nonnullos Medicos, & Officinas commendationis.

ARGEMONE.

QVI A huius ſuccus argemas & nubeculas oculis diſpelleret Argemone vocata fuit, cui cum ſylueſtri Papauere, & Anemone perquã ſimilis tota facies, folia, color, modus: has tamen vt inuicem diſcerneremus, fecit natura diſsimilitudinem quãdam, & varietatem in ſimilitudine, quæ exercitatis oculis, tametſi notis adductis à Dioſcoride, tum intuitu facilè inoteſcent; tamẽ quoniam potius antiquorum quàm noſtro ſtandum eſt iudicio, nunquam perciperemus planè aut rem, aut eius diſsimilitudinem, niſi verba quæ ſunt rerum indicia intelligamus. At illa videntur hic vno, aut altero loco, aut mãca, aut minimè vera: nã quorſum hîc de Eupatorio cum illis ſpectat collatio, neſciunt docti: proindè ex rationis illatione ſatis liquet non Eupatorium, neuúe Agrimoniam, ſed Argemonem eo loci legendum. *Sic enim ait, Anemone, & Rheadi capitula ſylueſtris Papaueris, ſed illi ſupernè craßiuſculum, huic ſubanguſtius*, tum paulo mox, *Anemones κωδ'ίων carere*. Iam ſi codiũ eſt capitulum, aut pixidula qua clauduntur ſemina: (quod DIACODIVM nomen videtur inſinuare) negabit eidẽ adeſſe Capitulum, quod illi paulo ſuperius aſſerebat. Ergo ſic habendum, κεφάλια capitula hîc aliud eſſe quam Codia (quod interdum etiam Theophraſto Fabæ craſsius gibbum indicat) natura magis quam vocum vſu docente: vt in Papauere, vides caule ſummo Capſulam rotundam teretem, cui ſummo ſuperficiei medio erigitur cupulus caliculúſue Punici mali in modũ. Iſtum hîc Dioſcorides codíon nuncupat, eóque magis vera quam ſcita diſtinctione eundem Anemone abeſſe indicat, vti inſpectio etiam teſtatur, quæ quemlibet hæc monitũ facilè germanam differentiam docebit. Iſta Intererat accurati & probi interprætis potius extricare, quàm meras aliorum icones congerere, aut Ruellio huius hiſtoriæ parenti bene-meritò notas imperitiæ inurere.

Deſcriptio quæ quibuſdã geminis locis extat, non niſi vna eſt: ſed altera plãtã, altera pars vires proſequitur.

Eſſe quãdam Papaueris, Rhœadis ſpeciem, cui ſuccus flaueſcens preſſu extillet in Plantarum diariis, & memoria habemus: an verò radix illi rotunda haud ſuccurrit memorię, nec tamen cuilibet ſe prodit intuenti color iſtius Papaueris, quam Argemonem putamus; vti neque in Rhœadis radicibus, quas ſi digitis fregeris, aut Papyro affricueris, non in radice ſed in cute colorem purpureum, vel ſanguineum intueberis: hanc quilibet paulo gnauior, qui multas Rhœadis plantas collegerit facilè animaduertet. Flores verò interdum adeo ſaturi flammeíue coloris ſunt, vt atrorem præferant Adonidis floribus parem.

ANEMONE.

PERSIMILIS Rhœadi Papaueris, Anemone, quàm quia primo cuíq; afflatui venti flores pandat & reſeret, ſic appellatam volunt. Potuit etiam non inconcinnè à cognati affectu Rhœadis floris perſimilis, cui defluunt folia cito, ſiue flatu, ſiue ſpontè, vnde vulgò dicebant Pulſatille, & Herbã Venti: nam hiare pateréque flantibus ventis per æſtatem, permultis vſu venit herbis. Deinde quotquot Anemones vel cultis, vel neglectis locis legitimas agnoſcimus; oportet perquam ſimiles eſſe floribus, præſertim Rhœadi Papaueris, & Argemone, Dioſcoride monente: alioqui fruſtra ſolito diligentius Dioſcorides haſce interſe collatas diſcreuiſſet, monuiſſétque Anemone ſuccum & calycem deeſſe, dumtaxat Aſparagi pullulationémue cacuminoſam ineſſe. At Rhœadi & Argemone ſuccum tum Codion ſiue calycem ſuum eſſe. quas cunctas differentias, qui

in

in Romano agro Norbonenſi voluerint animaduertere, illicò deprehēdent. Tametſi radices non ſint tuberoſæ harum nonnullis, quæ tamen certiores & notiores multò ſunt illis Ranunculis, & Napellis, quas quidā falſò Anemonas iactant: illo excepto quem Venetijs virentem é Syrio ſemine prognatum euulſimus.

ANEMONE, Bulboſa radice.

FLORES ſunt Papaueris Rhœadis aut Monſpelliacæ Anemone pares, ſed colore ſaturatiore viuidiore qualis Adonidis, cauliculis multis ſeſquipalmaribus & pedalibus, teneris hirſutis, folia Coriandri aut Pulſatillæ, radix tuberculus eſt quātus Doronici oblongus, aliquammultis fibris capillatus.

NORBONENSIS Anemone maior, corniculata.

NOTISSIMÆ verò apud Norbonenſes duæ, primo intuitu Papaueris Rhœadis florem oſtentant, in cultis præſertim, quarum maior folia habet etiam Coriandri diuiſura: ſed Papaueris Rhœadis modo hirſuta, in caule pedali & ſeſquipedali: flores verò ex rubro in purpureum violaceum deficiunt, quos perquàm tenellos Papaueris Rhœadis ritu vel leniſsimus auræ appulſus celeriter aufert, remanente tereti hirſuto longiore corniculo, cornuti Papaueris non diſsimili, ſed minore & graciliore: quaſi natura alludere voluiſſet, iſto deſcripto ad Papaueris cornuti ſeliquas, & altero ad Argemonæ glomerata capitula, in acutum faſtigiata non operculo munita, vt Papauera omnia ſunt.

MINOR ANEMONE, CORIANDRI folia, flore Pulſatillæ capitulis hirſutis, nec vt Papauer corolla donatis.

MINOR autem delicatiore caule non diſsimili, minutiore folio & diuiſura quam Coriandri, valdè quàm hirſutis, & ſatis rigidis, hirſuta capitula, flore eleganti relinquente multò minora quadantenus ſimilia Rhœadis Papaueris, ſemine nigro Hyoſcyami, radice puſilla ſuperiori haud diſpari, quibus ſi tuberculum adeſſet, nullæ notæ deeſſent: ac ſi non ſint Anemones, ſanè vix ſint vllæ propriores aut illis, aut Argemonæ, aut nouæ putandæ ſint, vel ſuſpicandam capite de Anemone duo genera deſcripſiſſe Dioſcoridem. Quorum vnum radice ſit tuberoſa, alteram non diſsimili Rhœadi, quod videntur inuere verba initiò, deinde confirmare, vbi diſcrimen ponit Papaueris, Argemonæ & Anemone, huius tuberculi nulla interim facta mentione, cum tamen maximè oportuit: quare fortè idem illi contigit, quod Drabæ radici, quæ alicubi tuberoſa, aliubi plana & æquabilis viſitur. Idcirco

à Monſpeliaceis Medicis veræ putantur, frequentéſq; inibi oriuntur in vinetis ac veruactis, præſertim iuxta prædium Præceptoris & harum ſeduli veſtigatoris D. Aſſatij, qui cum alijs multis opinabatur illam Germanicam & recentiorem Anemonem, ſtellatis luteis Ranunculi floribus & ſemine, radice multis bulbilis tuberoſis Bulbocaſtani donatam, ſpeciem eſſe Bulboſam Batrachij: nam tametſi eiuſdem flores interdum albidi aut purpurei ſint, tamen nihil fermè habet tota quòd quadantenus præferat Papauer Rhœas: ſunt enim folia Geracij columbini aut Ranunculi, cuius vrentem facultatem itidem habet: qua propter illuc nos referēdum duxiſſemus, niſi à Galeno memorata Anemone luteo flore nos ſuſpenſos ſententiæ de hac planta magis quàm certos retinuiſſet.

An. Gal. Anemo Lutea lib. 2. κατὰ τόπȣ eadem ſit Germanicæ.

ANEMONES Mathioli.

M. icones. 617. 618. 619.

PORRO cōplures Anemones vt non neceſſarias, ita parum notis & locis expreſſas adducit Mathiolus, quarū partem nunquam vidimus, partem verò bis inculcatā putamus, nempe hîc & in Ranunculis; quas tamē vltimas ponit, veriores intermedijs coniectamur, potius quam aſſerimus: quia ex illo profuſo magis quám profuturo picturarum apparatu, nullò aut perparca verborum explicatione, locorū deſignatione, & ſtirpiū diſtinctione ſubnixo, nihil penè certi capere valemus. Vtinam tantus Herbariorum dictator, potius poſuiſſet operam noſtro deſiderio diſcendi explēdo, quam Ruellio, Fuſchio, Braſauola, Manardo aliíſq; viris meritiſsimis carpendis cum alibi crebro & falſò tum hîc in Pulſatille & Venti herba quæ apud vulgus complures herbas denotat, Othonnæ pannoſa arroſa folia, Solidaginem minorem, Pulſatillem, & alias.

PVLSATILLA, an Sylueſtris Anemone.

HVIVS comoſi & tremuli ſeminum pappi quia huc atq; illuc vel leuiſsimo quóq; flatu pultaretur, Pulſatillam barbari vocitarunt, Anemonemq; coniectantes & vertentes Vēti herbam pleríq; dixerunt: & ſanè meritò non multum viſa fuit abeſſe à Sylueſtri quibuſdam doctiſsimis. Quippè folijs eſt Anemones tuberoſæ, Bulbocaſtani aut Coriandri, rigidioribus, hirſutioribus, nigricantibus, craſsioribus, durioribus, caulem palmarem & ſeſquipalmarem hirſutum Geranij amplexis, in quibus flores Papaueris Rhœadis aut potius Anemones, quinis & ſenis folijs purpuro cæruleis, è medio quorum exerūtur apiculi ſtamináue lutea Aquilegiæ aut herbæ Trinitatis ſiue trifolij Hepatici, à quorum delapſù ſe prodit cæſaries villoſa, cirris crebribus, & cincinis calamiſtratis pennas delicatiores ſericeas pulli coloris implexas, aut carminatum bombacis penſum referentibus, cuiuſmodi in Caryophyllata, Scotino, & ſpongia Bedeguari: quibus conditur ſemen exiguum Aſclepiadis: Radice digitum craſſa non admodum acri nec feruida. Quare inuerecunda ratione incuſat Fuſchium erroris Commentator, hancq; recuſat quia cum primúm erumpit, emittat hirſuta folia laciniata, quæ acrimonia ſint Ranunculi aut Flammulæ: inferius tamen paulò, dulcem ſaporem radicis idem Senenſis agnoſcit, non acrem cuiuſmodi in caule & folijs: At Dioſcorides vult vtramq; Anemonem acrem & acriorem illam cui folia nigra ſunt, qualia ſunt huius Pulſatillæ, quæ cruſtas emarginat admotis folijs, quemadmodum de Anemone dicit Dioſcorides, qui intro ſumenda folia ptiſana elixat, quò deponant acrimoniam: ipſa verò radice vt puta mitiore cruda manſa, pituitā extrahit. Flore albidam, pallentem, Mendini montes, & Auerniæ, dant. Pedemontiū Taurinenſes, interdum luteam ferunt: ex Alepo Syriæ rubram etiam habuimus. Non procul Baſilęa in Heluetia meminimus frequentem hanc cæruleam & purpuream, qua propter qui Riſus Apium Dioſcoridis hanc autumant, riſum potius quam reſponſum merentur.

Mathe. ico. 620.

RECENTIORVM ADONIS, aut ADONIVM Poetarum, ſpecies Anemone, non Eranthemi.

Belgis

Belgis. Brunettekens.

CERTIVS etiam augurarentur, ſi eximiæ pulchritudinis florem iſtum vulgò Adonidis vocatum, vel Adonium qui etiam inter ſegetes paſsim in Gallia, Germania, & Anglia reperitur, & in hortis coronaria habetur, ad Anemonas retuliſſent: Etenim Eranthemum cur non ſit, diximus inibi, cur autem Anemones ſit, & eadem cum Poetarum Adonide videatur, faciunt flores punicei Anemones Galenicæ aut Germanicæ, intenſo cruore ſaturati & aliquántùm nigricando lucidi. Folia, caulis, ramuli, & radices Cotulæ, aut Anemone Monſpelliacæ: ſemen in puſillis oblongis racemoſis, Ranunculi longioribus faſtigiolis, Aſparagi primum pullulantis, vt ſignanter monuit Dioſcorides in Anemone: tota guſtu ſubacri, vnde Monſpellienſes eruditi pleriq; in Anemones potius quám Eranthemum ducendam voluerunt. Sententiæ quorum fauent etiam è Nicandrj Theriaco cõiecturæ, vt qui hanc Adonidis cruore genitum, Anemonem vocent, & Ouidius itidem, *Effig. Math. 906. Eranthemum Dod. Fol. 140.*

Cum flos de ſanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant ſub cortice granum
Punica ferre ſolent,
Nimia leuitate caducum,
Excutiunt ijdem, qui perflant omnia, venti.

Vbi vides Anemonem, & vulgi nomenclaturam, herbam venti adumbratam.

LAPATHI, ſiue RVMICVM genera.

CVM Paulo ſuperius Lapatij differentias cunctas Atriplicibus & Betis, inſerere conſiliũ fuiſſet: Nec tamẽ id aptè fieri potuiſſet, quod nunc poſsumus proxime eas hic adiungemus: Deinde vt quæq; ſeſe offerent ſimillima, ita proxima ſerie ad hunc modum erunt collocanda.

LAPATHVM.
- *Oxylapathum pratenſe, & Paludoſum folio acutè mucronato.*
- *Pratenſe alterum obtuſiore folio.*
- *Lapathiolum, ſiue paruum fontium.*
- *Hydrolapathum magnum.*
- *Hippolapathum hortenſe,* Patientia *vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.*
- *Hippolapathum rotundifolium, Pſeudo Rha Recentiorum.*
- *Alterum Rha ſpurium acutifolium.*
- *Rha* { *Ponticum, Barbarum.* }
- *Lapathum ſanguineum, ſiue Sanguis Draconis Recentiorum.*
- *Lapathum Oxalida, ſiue Oxalis.*
- *Oxalis Gallica rotundiore folio.*
- *Oxalis minima.*

Biſtorta. { *Maior, Minor, Minima* } *Draguntia Plinij quorundam, an Britannica?*

Rha capitatum Centaurij maioris facie, Enulæ folio.
Pulmonaria maculoſis Betæ folijs, an Britannica?
Britannica altera Geſneri.
Herba Doria.
Virga Aurea.
Solidago Saracenica.
Tripolium.
Limonium vtrumq́ꝫ.
Pyrola.
Sanicula altera Primula veris.
Cochlearia cum Friſia & Anglia.
Aliſma ſiue Damaſonium quæ Plantago aquatica.
Sagittaria.
Aliſma recentioram, & H. Morgani.
Calceolus Mariæ.
Ophris, ſiue Bifolium.
Vnifolium.
Plantago. { *Maior læuis.* / *Maior pilloſa.* / *Quinq́ꝫneruia.* / *Roſea.* / *marina.* }
Potamogeton.
Folium Indum Dioſc.
Folium Malabatri.
Tembul.
Betre.
Gentiana. { *Maior.* / *Minor Crutiata.* / *Gentianellæ tres.* }
Nardum { *Celticum.* / *Celticum alterum.* }
Nardum montanum cum valerianæ.
Elleborus albus. { *Flore racemoſo albo,* / *& rubro.* }
Elleborine alba.
Saponaria.
Perſicaria mitis.
Perſicaria Hydropiper.
Capſicum ſiue Piper indicum maius, / *minus.* }
Balſamine fœmina.
Coſtus hortenſis, vulgo Cocq & Baume, *Tragi Aliſma.*
Noli me tangere recentiorum.
Lepidium Æginetæ, ſiue Raphanus ſyl. vulgi Gallorum, & Belgarum.
Raphanus magnus Ruſticanus.
Bolbonac ſiue Raphanus agreſtis recentiorum, non eſt Dioſc. Armoracia.
Viola matronalis.
Viola Mariana, an Medium antiquorum?
Trachelion flore. { *cæruleo,* / *albo.* } *maius & minus.*
Campanula hortenſis, Phyteuma Mathioli falſò.
Pes Locuſtæ Auicennæ, ſiue Rapunculus minor.
Rapuntium maius, Alopecori comoſo flore.

LAPATHVM

LAPATHIVM ACVTVM.

QVOD Latini aluū mollire, lenire, exinanire, id λαπάττειν Græci dicunt: vnde Lapathum & ἀλάπαθα, vt quidam legebant, vocatæ fuerunt. Herbæ notiſsimæ & lubricandi vi donatæ holeraceæ, cuius permultæ ſunt differentiæ, cunctæ vbiuis abundè prouenientes: vt eſt ea quam adhuc hodie LAPATHIVM ACVTVM ſiue acutifolium vocant. Pratis nuſquam deſit, foliis Acetoſæ nigrioribus, Betę longioribus, anguſtioribus in caule cubitum & ſeſquicubitum alto, rotundo, profundè ſtriato, purpuraſcente, alis pluribus donato, quibus flores muſcoſi, & ſemen triquetrum in folliculis Atriplicis, vel Acetoſæ concoloribus paribus non diſsimilibus. Radix ſubeſt pedem longa, vnciam craſſa, flaua vel fulua, foris ad lotiones, fotus & linimenta, etiámque, intrò in decoctis vſurpari Officinis ſolita, totius nomine Lapathii acuti, non reiectis ramulis vel foliis.

LAPATHVM FOLIO RETVSO, nun acuto.

NON diuerſi generis, Officinæ vocant non acutum, quoddam Lapathium foliis ſupernè retuſis, breuioribus, rotundioribus, iiſdem locis circa rudera & areas æquè familiare, ac ſemine, caule, flore, & radice à ſuperiore vix diſcernendum: vſu minus receptum, propter ſuperius acutum vocatum.

HYDROLAPATHVM MAGNVM ſiue aquaticum.

QVIA frequens in aquis, nec alibi ſponte exiret Hydrolapathū vocarunt iſtud, etiam tota facie Hippolapathum ſatiuum referens: folio nigriore, non diſpari, vti neque caule & ſemine; radice dumtaxat breuiore, fibroſiore, foris nigriore, intus vero rubriore, eóque ad Behen Rubrum ementiendum aptiore; Hanc enim quidem Antuerpiani, & Galli audaculi Seplaſiarii ad Medicos vſus ſufficiebant, Behen rubro, cuius facultates & notas non minus adumbrat quam Limonium.

PVSILLVM FONTILAPATHVM, & lapatholum vocatum tenellum.

ISTI etiam aquæ ſunt natales, ſed non niſi lympidæ & fontanæ, trans quas è fundo exerit cauliculos teneriuſculos, flaccidos, graciles, non abſquè hinc inde filamentis, vt cæteræ aquaticæ, ſtipantibus & pendulis: folia ſunt item admodum tenuia & molicella, nec tamen aquæ innatantia ritu Potamogetonis, ſed erecta viridantia ex atro Lanceolæ, anguſtiora multò quam Potamogetonis, quæ miſcenda colligebant ſedulò, quidam Pharmacopœi Norbonenſes, præſertim Namauſi (vbi hæc, nec temere alibi, reperitur) ad vnguenti Martiati nominum & rerum farraginem confuſiſsimam: tuebantúrque ſemper idem non aliud generis Lapathii miſcendum eſſe illi vnguento.

SATIVVM Hippolapathum latifolium vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.

ADEO familiaris notitæ iſtud eſt, vt in medicamentis familias ad emolliendum ventrem & olere ad veſcendum habeant pleríque horti; alioqui rarò ſponte prouenit. Folia ſunt Hydrolapatho paria, vel latiora, minus acuta, & rigida, in caule triū, aut quatuor cubitorum, radice adultiore, flauiore & guſtu atque facultate deiectoria Rhabarbarum imitante, idcirco Rheum Barbarum Monachorum, apud quos coleretur & cum vulgo Rhabarbarum putaretur, propter commodum conſimile flauam bilem, & feroſos humores educendos nequaquàm aſpernendum dictum fuit; tametſi & aliud mox hic ſubdendū etiam Monachorum ſit vocatum Rha.

HIPPOLAPATHVM ROTVNDIFOLIVM, PSEVDORHA recentiorum.

PAVCI, & diligentiores Herbarii vt Antuerpienſes Pharmacopœi iſtud colunt, & agnoſcunt, quaſi multò cognatius vero Rheo Barbaro, quia folio ſit rotundiore, & ſuperno ambitu retuſiore, propioréque ad Perſonatam, aut Petaſitem, quibus fermè magnitudine æquiparatur, nec tamen maiore, aut ita diuerſa radice Hippolapatho, vſúue, aut natura diſsimili.

RHA CAPITATVM Centaurij maioris facie, Enulæ folio.

MVLTIS etiam abhinc annis aliud Rha ex ſemine Turcico habuerunt nonnulli, in hortis Galliæ & Flandriæ, quod magno ſtudio cultum, non parum diui inibi perennauit; foliis etiam Bardanæ, ſed non perinde latis, longioribus, Enulæ, vel Phlomi, ambitu ſerratis, & fimbriatis, læua & aduerſa ſuperficie virentibus, auerſa autem glauca lanugine pullis, caulem rectum ſeſquipedem & cubitum amplexis, capite faſtigiatum, foris ſquamulis loricato, ac per maturitatem ſtamine purpureo pleno, cuiuſmodi in Cynaris, Carduis purpureis: ſemine dum circa Iunium & Iuliū maturuit; Cētaurii maioris, vel Carthami longiore: Radix etiam fungoſior, maior, & Rhabarbaro ſimilior quàm Centaureo.

PONTICVM RHA Antiquorum.

RHA è Ponti flumine cognomine Rha, RHAVED Seni è Chinarum India ſeu Rhabarbarum Cholagogon.

APVD Arabes & recētiores, duplex radix peregrina nomine Rha deſignatur; ſed quia cuiúſnam vtráuis, ſtirpis ſit, hactenus doctis ignoratur, & numnam eiuſdem ambæ ſint plantæ ambigitur, paucis & perſpicuis reſectis turbulentis argutationum aceruis, & authoritatibus; lis ex rerum inſpectione & accurata collatione dirimenda. Qui ſæpius manibus & ore verſarit radices háſce quínque nimirum Rhapontici, Rhauedſeni, Centaurei maioris vtriúſq;, & Hippolapathi Monaſtici, facilè percipiet omnes pariter & vnam quamlibet interſe, tum ſimiles eſſe, tum etiam non parum diſcrepare. Quod ſi harum tres iſtæ indigenæ, nobis tam parum notæ forent, ac illæ duæ peregrinæ ſunt, Pontici & Barbarici Rha, facilè quis læuiuſcula coniectura addita adduci poſſet, vt Centaurium Rha Ponticum crederet, atque Hippolapathum Rhabarbaro idem, aut congener faceret. Nunc cum hæc diuerſa eſſe ſatis conſtet, nullus niſi apprimè veris argumentis fretus, aſſerere debet, Rhaponticum idem eſſe Barbaro Rha. Eſt enim illud non modo moleſtum tyroni lectori, ſed etiam impedimentum ad ſimplicium percipiendas qualitates notas, varietates, differentias, & vſum; quin cauillis & ad oſtentationem concinnatis ſophiſmatis contrariæ, fermè naturæ res eædem eſſe probantur. Quíppe ſi quis iſtud Rha Dioſcorideum, nunc poſtremo cognitum guſtu exploret, primùm pauculum amarorem, vehementem aſtrictionem, glutinoſium viſcidúmue quippiam adiunctum, acrimoniæ expers, inodorū, leue, manſu; nō cuiuſmodi Rhabarbarari Croceū deprehēdet ſed croceorū, tramitum, colorem, atriorem tamen & ferruginem aceto dilutam oſtendentem, fractu facilè, adeo vt minutim etiam non attritu in fruſtula diuellatur; intus neútiquam RHABARBARI colore, ſed textura & fibris tenuiſsimis, longè quam Rhabarbari delicatioribus, à centro inambitum radiatis, colore cinœricio pulloue, venulis trāſuerſis pallei coloris. Craſsitudo radicis maximæ nobis viſę quāta Cētaurei maioris; mediocres pollicē æquant: recens laxioris ſelutioríſq; ſubſtantiæ magis quā Rhabarbarum, etiam vetuſtate carioſum & minus graue. Longè aliud eſt ab illo quod Mathio. innuit; Anguillaræ Appoliníſq; monitu, nam merito hi cōiectabant; vti res erat, ſuam illam radicem eſſe tantū præcocē & præciſam à iuuencula Rhabarbari planta: etenim anno ferme 1561, miſerāt copiam iſtius in Italiā, & Rhabarbarai Pontici nomine donarant: flaua erat grauis & gracilis radix, ſed vetuſtior, & teredenibus exeſa, leuior, pallidior, magni tamē tunc habebatur, quia in Math. cōmentariis celebrabatur, etiāq; vt aſſerebāt nōnulli purgabat, pluſculū ſumpta, vt videre meminimus Florētiæ in Noſontrophi officina; & etiam

Rhabarbari & Rhapontici diſcrimen.

etiã Venetijs pleriſq; locis alijs. Quo verò anno 1564. Math. in Bohemia, eius verò commẽtaria prælijs Valgriſsianis Venetijs hærebãt Sequinus Martinello doctus & perquã in hac Palæſtra verſatus, iſtum alterum poſtremum fratri Alberto ad Angeli ſymbolũ miſit: quod Medici Veneti nulla nota reclamante Theriacis addiderunt, & ad cæteros affectus in vſum deduxerunt: præſertim Lugduni in Gallia, Medicus ſingularis Daleſcampius: neútiquam purgabat, ſed aſtringebat & duntaxat præſtabat ea quæ de eodem prodiderant antiqui. Sic & Pharmacopœi nonnulli, vt Valerandus Donrez inſulanus valde ingenioſus, huius non ſemel fecit, & vidit periculum factum. Cæterùm parum ſolidis pedicis fulcit Anguillara ſpuriam illam Ponticam radicem, quam ſi quis huic noſtræ vellet aptare, longé magis aberraret: hanc etiam cum magna copia recentem habuerimus: (pendebant tamen & in ſingulas vncias ducatum ad Theriacæ compoſitionem Pharmacopœi) ſemper leuiuſculam corticibus craſsioribus, & abſolutis, vti ſupra dictum obſeruauimus: cum potius debuit grauior eſſe recens quàm adulta, aut arida, contra quàm Anguillara putat Raued iſtud purgans. Fruſtra & ridicule faceſſunt negotium, dum quibus ex orbis regionib. aut emporijs Venetias aduehatur anxié anquirũt: nam alijs nauigationibus ex Indijs Orientalibus, ad Septentriones a cœli volucribus & Neptunis Hiſpanis Vliſsiponem indeq; Antuerpiam deuehitur: venumq; exponitur dimidio fermè minoris quam Venetijs. Magnus Mathiolus magna proſequitur veneratione, Apollinem iſtum Iambicum, qui æquo animo ferat illius ſalſa & aſperiuſcula monita, nec conuicium in illum regerat, quæ tamen nec laceſsitus in alios doctiſsimos ſolitus eſt congerere: verũ prudenter & catè ſic factum vt ſiluerit: & vt puto ne iſtam Mathioli laternam luſtraret, aut vaſta commentaria ſuis illis radijs Iambicis conficeret, & vreret.

LAPATHVM ſanguineum.

Belg. Dracken bloet, aut ſanguis Draconis vulg.
Gall. Sang de Dragon.

SEPTENTRIONIS hortis ſponte hæc etiam oritur, rariùs in calidis plagis, quam quiſpiam putaſſet Limonium, cùm quia Blitea illi ſint folia, tum etiam quod neruulis, & venis crebribus ſanguineis eadem ſint intertexta: qualia quidam in Limonio deſiderant, cum apud Dioſcoridem νευροειδὲς nuncupatum legunt, id eſt, nerueam, aut neruis donatam: verum è Lapathorum eſt hæc genere, quod habitu toto ipſo præfert, tametſi nitroſiore guſtu, & Bliteo folio & facie, vel Lapathij acuti anguſtiore, longiore, numeroſo ſanguineis, purpureis, ſaturatis extantibus neruulis, aut venis cruore plenis, quoquouerſum ſparſis, & labyrintheis ductibus, folij fuſcum virorem maculantibus. Reliquáq; omnía ſunt prorſum Lapathij acuti, aluumq; cient iuſculo, aut expreſſo ſucco ſanguineo totius plantę, quam idcirco Draken bloet Germani vocant.

OXALIS, ſiuè LAPATHVM OXALIDA, Acetoſa offi.

Gall. Ouſeille.	*Ang.* Sorrell.
Ger. Saurampher.	*Ital.* Acetoſa.
Belg. Surkele.	

OXALIDES tametſi non perinde niſi nomine expreſſę fuerint à Dioſcoride, tamen quin fuerint Lapathi quartum genus conſtitutæ nulli dubium: nam quod cuipiam minus placere poſſet, ſemen δριμὺς inibi dici, ſic accipiendum, vt vulgò interdum loquitur, acidum ſiue *aigre* cum acri confundens: alioqui cur illi notiſsimum, vt ſemper fuit vel muliercnlis, non putemus? & Oxys ſeu Oxalidis vox, non modo foliũ, ſed etiam ſaporẽ connotat, qui acutus ab acie cultrorum proportione & ſimilitudine dicitur, Oxis ſiuè acutus, quibus etiam Lapathum vocatur Oxalis, vt ſane eſt: folijs quippè acuti Lapathij tenuioribus, delicatioribus, & magis holeraceis, ima baſi latioribus, lunatis & pinnatis Spinaciam, & Atriplicem referentibus: caulem multùm ſtriatum, rubellum, ſucculentum *Effig. Dod. 383*

am-

ambientibus admodum acidis: radice ex Crocco flauet fibroſa, ſemen anguloſum acutum, in folliculis Lapathijs cæteris non diſsimilibus. Vbiq; pratis & hortis quòlibet anni tempore viget, ſuppetit Officinis & culinis ad embamata.

Oxalis TENVIFOLIA, ſinuata Veruecina.
Belg. Schaeps ſurkel.
Gall. Surelle, ou Oſeille de brebis.

PERSIMILI huic, & tanto luxu ſabuloſis Brabantiæ, Picardiæ, Nortmaniæ, & Angliæ importuna, vt ſegetes enecet, vires aut incrementum præpediat, fuſco purpureo ſeminum caulium, & foliorum colore ſolum ipſum operiens. Guſtu etiam acida pecori non ingrata, eóq; fortè vocata Belgis Schaep Surckel, id eſt, Acetoſa veruecina. Minor tota & gracilior, palmum & ſeſquipalmum alta: radice exili & tenella, plurima etiam in collibus quibúſuis ſquallidis & macilentis.

Satiua FRANCA, rotundifolia repens.

GRATISSIMA & tenerrima in holere hæc in Frãcia Lutetiam, & Aureliam circum: tam hortis ad intinctus ciborum & medicamenta, quàm ſuperiores duæ reliquis regionibus frequens: ac ideò Romana vocata, quia cunctis præferreretur, guſtu & acciditate delicatiore. Quámuis & in montibus GalloProuinciæ glareoſis multa ſcateat, ſerpatq; flexis pediculis & cauliculis pedalibus & ſeſquipedalibus, in quibus folia circinata supernè, puſilla carnoſa Soldanellæ, ſed reductis, ad imum ſinuatis lateribus, aliquantúm pinnatis: ſemine & flore puſillis non diuerſis à ſuperiore Oxalide.

Pliniana Oxis inter trifolia dicatur.

Triplex BISTORTA, quarum vna quæuis aſſeritur BRITANNICA.

PRIMVM intuenti vtrámuis Biſtortam, videntur illæ è Rumicum ſylueſtrium familia, quare & de Dioſcoridis foliorumq; comparatione Britannica iudicata fuit. Sed maioris multò commendationis antiquorum Pliniiq; elogio Britannica olim fuit, quam hodie ſit exploratæ notitiæ. Factum quippè videtur negligentiuſcula recenſione, fortè & vna immutata vocula, aut ſanè labecula in radice exprimenda, quod vſu venit noſtra & auorum memoria, vt quam perditam aut ignotam duceremus, vſu tritam quotidiano, nomine ſub alio inuulgatam, familiarem admodum habeamus. Quare qui Biſtortam nolunt, propter radicem λεπτὴν, id eſt, tenuem memoratam, neq; nihil penitus dicunt: neq; tamen tantum incommodum adducunt, vt cum cætera omnia exquiſitè ei faueant tum figuræ, tum virium ſigna: cum ipſi nihil æquè commodum, nedum melius, afferant, ſit illis illicò credendum: totum quippè diſceptationis momentum in radice vertitur: alioqui Rumici agreſti adeò eſt ſimilis facie, vt nõ pauci Rumicem dictitent. μελάντερα καὶ δασύτερα ſi vellicant, in Græcula notione trita calligãt: ſaturiore quippè & quaſi purpura nigricante vt in viola quam μελαιναρ vocat, Martia eſſe folia interiora innuit δασύτερα nõ piloſiora, neq; enim de piloſis hîc comparatio eſt, neq; notio ea commoda hîc eſt, ſed rigidiora, hirta, & firmiora. βραχιαρ, id eſt, breuem, ſanè videre licet etiam cum Lapatho, aut minoribus collata. λεπτὴν, tenuem ſanè, vt non lubet, ita inuitus dico, fortè quod veriſsimum eſt: aut illum minoris Biſtortæ radicem intellexiſſe, quæ non admodum craſſa eſt, aut quempiam amanuẽſem, qui breuem radicem legiſſet, tenuem è craſſo mutaſſe παχὺν in λεπτὴν, nempe rei ignarus, ratus id aptius congruere, quia quæ ſunt breues radices vt plurimum ſunt tenues: tametſi ipſis etiam autoribus eadem excidere poſſunt errata leuiuſcula, humanæ Mineruæ. Vt vt ſit, vſus & fructus Biſtortæ nequit extorqueri illis, quos viginti annos, eoq; plus torſit Britannicæ ſedula diſquiſitio: qui ſciunt ijſdem planè viribus, & longè pluribus, quã quot attribuerit Dioſcorides Britannicæ, pollere. Quarũ expenſio retinet nos in eadem ſententia eo lubentius, quod nullam planè videamus, quæ æquè congruat.

Maior.

MAIOR.

MAIOR enim promit folia, Rumicis acuti ſimillima, aliquanto minora, nigriora, plениora, rigidiora, ambitu tantillùm laciniofo, aut alicubi reducto, auerſa cæſia, teneros, glabros, pedales exiles, & in ſummo ſpicatos flores purpureos Betonicæ, aut Perſicariæ, caules edit. Radix nigra, inſtar contorti, intróque reflexi pollicis digiti manus, intus ruffeſcens, ſapore perquam auſtero, aſtringente, quandantenus Tormentillæ, foris fibroſa, nigra. *Effig. Mathio. 946.*

Biſtorta MINOR, & MINIMA.

PRORSVM eadem primæ minor & minima, etiam quò loci omnes vnà ſponte oriuntur; ſed hiſce folia anguſtiora, lęuiora, continuíſq; oris: breuiore item implexu conuoluta, minórque radix, & nullis penè fibrillis. Celſi mōtes & frigida pratēſia has alunt omnes, vt Baldus Veronenſis, & colles herbidi multi in Anglia Occidua. Vbiuis etiam colunt horti Pharmacopœorū efficaciſsimas omnes ad vlcera effrenè ſerpentia, & ad fungoſos polyporū in naribus, & palato interiore flagellos abſumendos, aqua ſtallatitia, quæ etiā ad hepaticam ſanguineámque reſudationem plurimum pollet epota.

BRITANNICA GESNERI *& Lugdunenſium.*

QVE enim nobis primum indicata, ab exercitatiſsimæ cognitionis Valerando *Donrez* Inſulano, vt non parum foliis, & radice reſponderere videtur; ita plurimum illis aſtringendi viribus & oris fauciúmq; vel tonſillarū vlcera iuuandi, defici, haud obſcurū: & vehemēter amara, atq; nonnihil calida eſt: Conizæ quiddam odore, & ſapore teſtatur. Magna copia Lugduni etiam ad mœnia, & intra pomęria peninſulę herbidis amœnæ, quā alluūt, & diſterminăt duo nobiliſsima flumina; hinc Rhodanus ab Oriente, illinc Arar ab Occidente, & vocant vernaculè *Aynez*. Caule plurimum ſingulari, rotundo, duriore, pallente, cubitū alto: in geniculis folia ima nonnulla emittēte Morſus Diaboli minora, aut Conizę maioris, Bellidis, nōnihil nigricātia. Flores in puſillis alis ſummis lutei, circinati, Conizę maiores, ſed non abſimiles, abeūtes, maturo ſemine, in pappos: nec ſemē diſsimile Conizę maioris. Radix breuis, tenuis, albicans, fibroſa, minor, radice Succiſæ aut Bellidis par. Qualitates quales diximus, vſum neſcimus. Hanc tamen non diſplicuiſſe Geſnero & Daleſcampio, magni nominis medicis, forte de facie dumtaxat, eandem iudicantibus certum.

Pulmonariā recentiorū Britānicā hodie putatam; quia folio, effigie, floribus atq; mucco Symphiti eſt, rectius illic ponemus, & diſquiremus, ecquid à Britānica vera diſcrepet. *Pulmonaria an Britannica.*

COCHLEARIA *duplex, Britannica, & Batana.*

NEQVE neſcimus, etiā non paucis eruditiſsimis Britannicā verā viſam fuiſſe, inferiori Germanię; & præſertim Oceano finitimis Friſiæ & Hollandiæ frequētiſsimam, quā Germani **Leffelkraut**, Belgi **lepelcruyt**, id eſt, herbā Cochlearis ſiue Cochleariā, à foliorū circinata, cauáq; rotunditate cochlearis cōuexum intimáq; ſuperficiē exprimēte, vocarunt; Pliniíque *Britannicam cenſuerunt*: quia eodem loci, iiſdémque dotibus comperiantur, quas Cæſaris milites trans Rhenum promotis caſtris aduerſus luem illam, & dentium, neruorúmque noxam, edocti à Friſis colonis experti ſunt: vt idem fuſius narrat. Verùm cum hæc neutiquam illius Plinianæ deſcriptioni congruat, & permultæ aliæ ſint plantæ aquaticæ, vt Naſturtia & Sion Cardamine eidem perſimiles *Effig. Hiſt. Do. 89.* AN BRITANNICA *Plinij?*

les guſtu, nec admodum diſimiles habitu, idem remedii dent, nullum inde certum ſuppetit argumentum, quo hanc Britannicam aſſeuerent. Sunt enim folia prima pullulatione oblonga Pyrolæ, aut Ophioglosſi, móxque craſsiora, & vmbilicata euadunt; & nonnihil caua, Rorellæ Solis modo, ſed magnitudine Soldanellæ, nonnihil ambitu anguloſa, cochlear aliquantum prę ferētia; floſculis Cardamine albidis, in cauliculis palmum & ſeſquipalmum altis; per æſtatem ſemen ſerie gemina, in vtriculis ſiliquoſis conditur, Thlapſi minus fuſcum, compreſſum: radix tenuis albicans, parum fibrata, guſtu acri, herbaceo, Naſturtij, aut Siſymbrii Cardamine.

COCHLEARIA *Anglica, Atriplicis folia.*

QVI Friſiam Cochleariam antiquorum Britannicam profitentur, cōmodius ſuam opinionem tuerentur, ſi ſcirent in Anglia ad amœniſsimi Tameſis fluenta, quà Londinum præterlapſus eſt, etiámque in Briſtoiæ ſinu Occidui Oceani, quò allidunt per ſtata incrementa vndæ, aliam eſſe congenerem, & ſimilem illi, flore ſemine, & ſapore; ſed foliis non æquè vmbilicatis, aut cochleatis, potius Atriplicem, aut Lapathiolum effigiantibus, vnciam latis, inque ſeſquiunciæ, aut vnciarum duarum longitudinē porrectis, craſsis, denſis, & ſucculentis, guſtu & colore alterius Cochlearię; Radice maiore, vt qualibet ſui parte, minus tamen aſtringente, nec commoda ad ea quæ ſuæ Britannicæ Dioſcorides attribuit: tametſi æquè vt ſuperior, laudata ad Stomachacem, Scorbutum: quibus vehementer afflictos ægros aliquot huius ope iutos vidimus, ſuperiore Vere.

PYROLA *à Pyrifolio:* LIMONIVM *Germanicum.*

Germa. Wald mangold, *à ſylueſtri Beta, cui ſimilis.*

NON defuerunt etiam qui aliā iſtis ſimilem, ſuperiori, & inferiori Germaniis adeóque vniuerſo Septētrioni notā, Britanicam deuinarint: quòd eſſet foliis Betæ & lapathioli: obídque Limonium hodie autumant, nomine etiam viriditatis perennis ſuffragante, Wintergruyn Germanicè, ſiue hyemis virorem ſonante, quippe æterno virore penè atro aduerſum Brumæ rugores perſtat, montoſis ſyluoſis, & frigidis vdis, præ quibus tepidos hortorum receſſus, locáque vrbana, & mitiora viridaria aſpernit; inque illis quaſi inuita ægrotat, ac tandem emoritur. Proinde Chirurgi, Germanici præſertim Theophraſtini Heluetii, & Lanſqueneti, ad potiones vulnerarias ſibi de Alpibus finitimis, aut montoſis lectam curant, principémq; vnam è vulnerariis ænemis, & vulneribus ferruminandis addunt; Brabantis in Berchem Sylua Antuerpiæ contermina aliíſque Belgii ſyluoſis, rarior Italis, & Gallis meridionalibus. Exigua de radice & tenera, ſubruffa, nonnihil rugoſa, caulem dodrantalem & pedalem magnitudinepromit, floribus in ſummo albis, & è medio ſtamina, apicéſue emittentibus, odoris Lilii Conualii haud diſparibus: & in imo compluria quina, ſeptena, octonáue folia, rotundiora, minora multò Betæ; Pyro propiora, nigriora, viridiora, non ſecus ac cunctæ partes ſiccitatis, & aſtrictrutionis vehemētiſsimæ, euidentis frigefactionis. Vnde non deſunt coniecturæ quibus ſententiam Limonii foueant Docti nonnulli, qui illud prius *Behen* deſcriptum non norunt; propterea quia minus in pratis, aut littoribus herbidis, totius Oceani Germanici, aut Anglici reperitur.

λειμόνιον. LIMONIVM.

Effig. Matheo. 980. HERBIDVS viror, pratenſéſque, & paluſtres natales Limonio nomen dederunt; quaſi tu pratenſem dicas herbā, aut cū Plinio Sylueſtre pratenſe Blitū, huius quippe etiam videtur, aut ſpecies, aut perquā affinis nigræ Betæ, quā eſu etiam ſiſtere aluū Dioſco. autor eſt. Verùm recentiorū ſedulitas complures huic deſcriptioni aptauit pratenſes palluſtréſue plantas, forte non inſcitè: tamen nulli congruit magis Limonij & nomen

&

& notio, quam iſti pratenſi & maritimo recepto : cui folia ſunt Betæ nigræ magis affinia : Semen copioſum, oblongum, ruffeſcens ex cæruleo: flores purpurei, cærulei coloris tenaces: caules tenues, radixq́; rubeſcunt, magnitudine Lapathij acuti, cui totus accedit, & guſtu ſubaſtringunt, vnde Pharmacopœis anſa porrecta, vt Behen rubrũ nuncuparint, & qui vænum Lugdunum duxiſſent, alijs quorum in patria, & præ pedibus erat, quaſi rarum non paruo pretio & noſtro riſu diſtraxerint, vt alias factum diximus, in radice Hydrolapathi. Non niſi locis herbidis, & vdis maritimiſúe pratis, vidimus, vt Adriaticis & Norbonenſibus littoribus vbi maxima copia . Hic magis vt Behen ridemus, quam recenſemus: tantum indagare voluimus, quid cæteris diſcreparet: quæ inter notiones, ſunt in re herbaria multò vtiliſsimæ.

PARVVM LIMONIVM Norbonenſe, Oleæfolium.

HVIC alterum prorſum ſimile, ſed minus multò, inter ſalebroſa littora, & rupes montis Ceti, & alibi Norbonæ, & GalloProuinciæ ſaxoſis oritur frequẽs, quod Empetri ſeu fœniculi marini aſſociatur lubens, folijs minoribus Oleæ, aut Myrthi paribus, humi radici proximis : circũ pedales caules, & cauliculos graciles inflexos, cærul is muſcoſis floribus ſuperioris non diſsimilibus onuſtos, folia lõge minora fœniculum Marinum, ſiue Empetrum ſatis exprimunt.

Mathioli Secundum LIMONIVM.

DVO namq́; cum appinxerit, nihil diſtinxit, ac ne quidem monuit, neutrumné, an vtrum eſſet verum: ſed quaſi rerum neſcius, ne verbo quidem explicat: & tamen certò doctis conſtat ſecundi ab illo deſcripti, flores non ita paſsim videri inter multa millena plantarum. *Math. 98 ι.*

τριπόλιον. *Littorum TRIPOLIVM.*

FERVNT ſic vocatum à ter, ſingula die, mutato florum colore, quod quidem fieri poſſe equidem iam lubet credere, qui videamus è naturæ Officina multò mirabiliora euenire: an verò fiat, equidem neſcimus: illud ſcimus, in Maris Mediterranei, & Occidui vniuerſi penè littoribus, & fluminum oſtijs: plantam copioſè prouenire, non ita folijs abſimilem Limònio primo : cæteróqui Tripolio exquiſitè congruentem, quæ non quidẽ ternã coloris interdiu mutationẽ experiatur: ſed quia duplicis eſt floris, nempè lutei, & purpurei in Phœniceũ, interdum & cæruleum vergẽtis, lutea foliola radiatim aſsita ſupernè defluete primum ſolita, admodum ſtudioſe obſeruauimus, partim verò introflecti & purpurea vel albida cerni, relictis interim nonnullis inibi foliolis, & multis ſtaminibus albidis, & purpureis ſuperſtitibus, quæ plebeculæ opinionẽ faciũt, ter die mutati coloris: quod idem nonnullis ſtirpiũ noſtratiũ alio cõtingere modo, iamdiu obſeruauimus. Scatent hac Norbonica, & Anglica littora, & fluminũ crepidines, quas refluxus, & Maris æſtus, inundant vbi fermè nulla alia herba comparet, folijs Glaſti aut Limonij, minoribus, dẽſis, leuibus, fuſcis, craſsis, circa caules ſeſquipedales & ſeſquicubitales in ſummo ramulos diuiſos, multos herbæ Doriæ nõ magnitudine, ſed nõnulla ſimilitudine, radice etiã craſſa, fibroſa, flores medij ſubterq́; lutej & ambitu purpurej perelegãtes, vt plãtavniuerſa multũ Aſteri Attico mõtano ſimilis florũ exortu & effigie, vt latius monuim⁹ cap.

An ſit Damaſonium, Phlegmagogum & Cholagogum Macelli empi?

de Aſtere Attico & alibi : In Turbith diximus eſſe Serapionis Turbith. Radix depacta fibris craſſa, non tamen aluum ciet decocto & ſucco pota, nec apud nos Gummoſa.

Norbonenſium DOREA quaſi aurea, quam perperam DORIAM vocant, folijs Limonij aut Rumicis, flore luteo Tripolij, aut Iacobeæ : an Theophraſti PANAX Chironium & Plinij PHARNACEVM?

NEVTIQVAM Doriæ duci triremium claſsis Gallicæ, & Imperatoriæ præfecto, quaſi exoticæ huius repertæ laudem verè aſſerunt Herbarij quidam: cum hæc ſit Gallo Prouinciæ & Norbonæ amnibus non admodum rapidis, & ijſdem etiam natalibus oriunda, quibus Limonium, cuius multa ſimilia habet, & inde in hortos Belgij & Angliæ tranſlata fuit, vbi etiam hac æſtate, Lōdini Morgano noſtro creuit: perquàm procera & elegans ſeptenum & octonum cubitorum ſcapo recto: radix quam pro ſtirpis magnitudine minor, maximam Hellebori albi æquat radicem : cui etiam compluribus filamētis, recta prolixàque ſparſis, & habitu toto ſimilis eſt : à qua, & reliquo caule mox supernè ſurrigitur numeroſa ſoboles foliorum, Hydrolapathi longitudine, craſsis & obliquè extantibus purpuraſcētibus neruis trāſuerſim : & quæ valde anguſta in imo ſunt, palmæ latitudinē, ſed media ſui partè æquant, virore intenſo, rigida, & craſſa vt Limonij, aut Tripolij præſertim in ſummo caule, qui procero homine procerior eſt, rotundus,

ſus digitum, Lapathij modo in ſummo turiones habet variæ longitudinis, quibus flores Senecionis aut Tripolij marini, in pappos abeuntibus. Sapor, odor, radici & folijs aròmatis & medicatis Angelicæ Syl. & nō nihil nitroſi, minimè acris. Plurimum hac vtūtur vulnerarij curſores, plurimíq; faciunt quidam Medici : quæ coniectura cæteris congruentibus notis, magis perſuadet eſſe Theophraſti Chironium, Lapathij ſimile : aut ſanè vnum eorum, quæ ad Theophraſtum Plinius retulit, vt Pharnaceum.

AVREA

CONSOLIDA AVREA Nemorum, Limonii folio, non Aliſma montanum.

IN Avreliæ Gallicæ ſyluoſis denſiſsimis eſt quæ noſtro H. Morgano perelegans floruit hoc menſe Iunio Londini, radiatis multis in ambitu foliolis; Nardi Montanæ, aut Doronici florem & colorem ſimilem habentibus, foliis nigræ Betæ, aut potius Limonii, atrius virentibus, carnoſis, aliquantùm hirſutis, craſsis, venoſis, Doreæ ſimilibus, amplexis pedales Doronici cauliculos binos, aut ternos; floribus radiatis Doronici, aut Calendulę, & concoloribus ſcitè pectinatim confertis, & cõmiſsis foliolis, antequam pandantur, eleganti ſpectaculo, radice multis filamentis albidis ſparſa in ceſpitem ſummũ, Bellidis modo: ſapore Mediæ Conſolidæ, tantillum acrimoniæ prodentis, aut Herbæ Doreæ, cuius etiam vires & quandam aromaticitatem æmulatur.

AVREA VIRGA Villanouani, Limonij, aut Coſti hortenſis folij, Doriæ floribus, an Leucographis Plinij?

NEc minus celebris hæc apud vulnerarios Aurea Virga vocata, nec non multum ſimilis ſuperiori; ſed multò frequentior & notior, præſertim Germaniæ, Franciæ, Angliæ, atque cæteris Septemtrionalibus nemoroſis & ſaltuoſis opacis, vbi multò maxima copia. Caulem gracilem læuem, leniter rubentem, cubitalem & ſeſquicubitalem foliis ambientibus imum perſicæ latioribus, tenuibus, tantillũ crenatis, Coſti hortẽſis modo, multò anguſtioribus, & reliquo cauli; qui multos in ramulos diuiſus viſitur, floribus cõfertim ornatos aureis Doriæ, vel Conſolidæ Saracenicæ, in pappos diſparẽtibus: radice fuſca fibroſa: ſupernè rubella Coſti hortenſis. Conizæ ſemine, vi aſtringendo efficaci, ſed ſiccãdo multo efficatiore, mirùm quantùm calculo exterendo laudata, atque ſanguini ſiſtendo vlceribus vulneribúſq; cogendis; eapropter perſuaſum nõnullis hodie Leucographin eſſe Plinii; qui tamen ſibi notam non modo negat, ſed ne lectam quidem apud quempiam autorem, miratur; quũ (inquit) adeo eſſet vtilis. Et Virgæ aureæ nulla vſpiã linearum veſtigia inſunt, quæ nominis argumento reſpondeant: vires autem non tam ad ſiſtendum ſanguinem intro compertas habemus, quam ad alios affectus admirabilem experti ſumus. *Dodon. 108.*

SOLIDAGO Sarracenica.

CLavdere iungereúe, aut cõferruminare, vulneris labra, conſolidare Barbari Chirurgi dicunt, vnde hæc vocata Conſolida, cognomento Sarracenica; quod Turcæ & Sarraceni opinionem magnæ peritiæ, in medicamentis vulneraris præſertim, eſſent apud Europæos aſſequuti. Et ſanè hæc eſt perquàm accommoda renibus, hepati, inteſtiníſq; vlceratis, atq; diſſolutis. Foris verò nihilo ſecius ad vulnera vtiliſsima. Iiſdem fermè natalibus nemoroſis, quibus Aurea Virga, ſed magis vdis & depreſsis, apud Septemtrionales: apud vero Meridionales, montoſis vdis, inter Valerianas ſylueſtres fruticat, è radice pluribus & craſsioribus fibris capillata, caulem rectum erigit, trium, aut quatuor cubitorum, rubellũ, rotundũ, cauum, ſecundũ quem totũ, folia Lyſimachiæ luteæ, aut Amygdali longiora, parũ quid crenata: ſũmis alis & floribus palidis virgã Aureã æmulatur *Dodon. 107.*

in pappos etiam perduntur, vnà cum Conizæ ſemine. Vulnerariis in hortis viret.

AQVATICA Plantago, foliis Betæ, aut Plantaginis flore Galii albi, Eſt-ne LIMONIVM, *aut potius* ALISMA?

Germa. Waſſer wegrich.
Gallis. Plantain d'eaue.
Belgis. water wegebre.
An. Water plantaine.

QVISPIAM poſsit interpretari dictum ἄλισμα, quia in aquis naſceretur & iactaretur, ſiquidem ἄλισμος etiam apud Dioſcoridem Maris eſt alliſio, atque iactatio, qualis vulgari aquaticæ *P*lantagini contigit. *S*ed enim Recentiorum ſatagentia maluit quippiam diuinare, quàm quod certius erat ſequi, aut tantiſper retinere, dum quid melius obuium haberet. Itáque aquatica *P*lantagine contempta intruſerunt Bifolium, ſeù Ophrin alii, alii verò Limoniũ, nonnulli Saponariam; quidam Calceolum Mariæ vocatum, eſt qui Epipactidem Hellebori foliis, ac non nemo Commentator, ſed Muſis plane iratis Botanicis, quæ ſe vti nos quæruntur deluſas, quaſi præſtigiator quidam, viſus aliquid (faſtiditis cæterorũ iudiciis) & reiecto Aliſmate ſuffeciſſe, nihil tãdẽ niſi mutã plantæ vmbrã, ideſt picturã plantę indictę, neſcitur cuius, reliquit nobis hiãtibus, atq; aliquid ſaltẽ noui, ſi non veri, audiẽdi auidis, & repẽte ſe ſubduxit. Cui autẽ animo fuerit, haſce omnes ſtirpes de veris cunctis notis & accurata collatione expendere, nullã non procul à Damaſonii deliniatione literaria Dioſ, tũ verò & natura, & facultate agẽdi abeſſe, pręterquã vnã iſtã aquaticã Plantaginẽ vocatã, quę minus iſtis moroſulis placet, quia fortè Græca litera nonnihil labis, aut hiatus perpeſſa eſt; veluti vbi ςενότερα: id eſt, anguſtiora folia habẽtur, idẽ potuit eſſe ſignificatus, & voculæ permutatio; cuiuſmodi in Helenio, Meo, aliiſq; nõ paucis. Quin locis aquaticis, quorũ indigenã facit hanc Plantaginẽ, nuſquã gentiũ aliã videas plantã, quæ quicquã ferè aut vultus, aut viriũ expleat: vires ſi quidẽ perquàm congruunt fermè omnes, verũ Galenus qui legiſſet, radices huius acres eóq; œdemata diſcutere; ſuo more nõnihil Dioſcorid. tacitè aduerſatur: de cætero verò illi aſſentitur, ſéque reliquarum facultatum, vt frangendi calculi, periculum feciſſe teſtatur: eóque non acrimoniæ, ſed abſterſioni, calculi expulſionem acceptam fert, quæ de radice verùm eſſe experimento & ipſi ſcimus, equidem melius quàm Plantaginis, cuius folia, & radices ſimiles habet; quæ cõferuntur Helleboro: ac è foliis etiam quæ κλώμενα ἐπι γῆν: id eſt, deorſùm verſus reflexa, vti huius non raró ſunt, καύλους λεπτοὺς ἁπλοὺς, aut vt quidã doctus legit καυλοὺς ἀσυπίας, nõ ἁπλος, ſed απλοὺς, id eſt caules plurali numero, tenues ſeù graciles, teneros, cubitũ altos: *S*ic etiã ſunt huius ἔχων κεφαλια θύρσοειδῆς habens Thyrſi ſpecie capitula, cuiuſmodi ſanè habet, nondùm explicatis, egreſsíſue floribus, puſillos rotundos acinulos, *P*erſicariæ modo. Tandem ἄνθη λεπτα καὶ λευκα καὶ ὑπόχλωρα flores tenues, albidos, & pallentes adeò congruunt, vt vel hac nota, nulli ignota eſſe debeat: quæ in nullam cæterarum prorſùm ſuperius propoſitarum, conueniunt.

Vt in fumaria.

Quidnã βοθρυοειδὴς, *racemoſa capitula.*

PISTANA Magonis, ſiue Plinii, SAGITTARIA *aquatica: an Stœbe fœmina?*

Matheo. effigie. 1138.

PERMVLTIS hæc amnibus ac leniter labentibus in Italia, Gallia, Germania, & Anglia; ſubter aquas è fundo vadoſo, radice multum capilloſa, & prolixa, albida, nonnullis oblongis fibris craſsis & bulboſis adnatis, pediculos prægrandes, triquetros viridantes glabros exerit: ſingulos ſingulo folio donatos triquetro, vtrínque pinnato, reductis lateribus inquè mucronem deficientibus, & prorſum harundinem cuſpidatam effigiantibus, cauli ſeſquicubitali medio læui cauo, molli, ternæ aut quaternæ pilulæ echinatæ Vnedonis, aut Ricini non diſsimiles, aut Caricis, quibus affinis videtur: póſt florum delapſum, qui terna fœtura prodeunt, totidémque foliolis conſtant cãdidis, è medio pauca ſtamina emittentibus, Maio & Iunio in Anglia prope Oxonium

nium, ponè mœnia, in amœniſsimis illîc reſidibus, ſed lympidiſsimis aquis: etiam Londini ad arcis Regiæ vallum, & in Tameſis crepidinibus palludoſis guſtu aſtringente: ſicco, non ingrato.

SAGITTA *Minor.*

Varietas NON ſecus atquea quatica Plantago, interdũ, multò anguſtiora foliis, & acutioribus viſitur: ſic hæc reperitur alis acutioribus, longioribus, latioribúſque foliis, magis vtrínque exhauſtis, acutioribus cuſpidatis, tota cæterũ minor. *Matheo. effigies 1139.*

BIFOLIVM NON EST ALISMA, *videtur Ophris Plini:*

ET hæc quod eſſet foliis Plantagineis, locíſque humentibus familiaris, opinionem Damaſonii quibuſdam fecit: aliis, & quidẽ aptius, Pliniana Ophris dicta fuit; nõ quia ſuperciliis fucandis, aut lenocinio apta comperta hactenus ſit, ſed à binis vtíque foliis vnde **zuyblat**, id eſt, Bifolium dicit Germania, vbi ſyluoſis in pratis, & vdis frigidioribus plurima, caule rotundo, glabro ſeſquipalmari, cuius ab imo duo ſibi vtrínque vnum ex aduerſo ſurriguntur folia Orchis, & Plantaginis aquaticæ, viridantia, & ſecundum longitudinem neruulis intexta; deinde à medio fermè, ſummo tenus flores ſunt deinceps, vtrínque gemina ſerie, ex pallido herbacei, muſcæ, aut volucellæ plumis exutæ, nõ multum ab Orchii diuerſi; radice huc & illuc multis fibris ſparſa, facultate nec aſtringente, vt ſit Damaſonium, tametſi alia dote vulneribus & fracturis proficua ſit, & Aliſma & Ophrin aliquantùm adumbret, neutra tamen aſſeri poteſt.

Μονόφυλλον, RECENTIORVM.

ORTV Bifolii folióque Plantagineo eſt, etiam **Einbladt**, ſiue vnifolium Germanorum nulli opaco luco, vel nemori non occurrens, per Maium floſculos promit albidos, Galii & ſimiliter odoros, vnde acinuli pallidi rotũdi rubelli, dum maturuerint; guſtu amaro & ingrato, ſed facultate ad neruorum farctus eximia. Folium vnum per initia in imo, deinde ſemine iam perfecto, aliud ſe prodit folium minus in ſummo; vtrúmq; Plantagineum & neruulis donatum eſt, ſupernè acutius, & nonnihil ad volubilem accedentibus: cætera prorſum ſimilia Lilio Conuallio dicto, antiquis nõ memorata: tranſuerſim radix gracilis geniculata excurrit.

Recentiorum CALCEOLVS *Mariæ, ſiuè*

Germa. **Frawenſchuh.**
Belgis. **Vrouwen ſchoen, & papen ſchoen.**

PRISCIS etiam præterita videtur illa floris larua perquàm ſpectabilís, etiam Plantagineis foliis, aut Bifolii, quam nonnulli Aliſma opinati ſunt, vulgus Septemtrionalium, **Vrouwen ſchoen**, vel **papen ſchoen**, id eſt, Virginis calceum, vel Sacerdotis crepidam vocitat, à floris effigie, quæ quatuor conſtat foliolis dilutè purpurantibus, & rubentibus, ſui è medio promentibus vtriculum quendam purpureum, intus vacuum, rotundum Fuci, aut Aſylonis cadauer, vel Vnedonis caliculos florum nonnihil referens, ſed supernè, aut latere vno patulum, inſtar crepidæ oræ patulæ, quà inſeritur pes; foliis Plantaginis, aut Aliſmatis in longitudinem venoſis; radice tranſuerſa, nec altè depacta, nec multũ fibroſa. In Heluetia & Oenoponti finitimis Alpinis opacis, habuimus. *Effigie, Dod, de flo: 77.*

ἀρνογλωσσα PLANTAGO *latifolia læuis.*

Germa. **Wegerich.** *Ital.* *Plantagine.*
Gallis. Plantain. *An.* *Plantayne.*

VElvti Ophiogloſſon, Cynogloſſon, ſic Arnogloſſon, quaſi Agninam tu dicas linguam, vocarunt Plantaginem Græci: ab omni memoria peruagatæ notionis, ex vtilitate & feracitate vbiuis gentium penè immenſa, cuius varietates & nomenclaturas, foliorum magnitudo, & modus, diuerſas conſtituit.

MAIOR LATI-FOLIA.

QVæ námque latifolia maiórue Plantago, nulli negata regioni rotundioribus eſt foliis, & ſui medio plenioribus, latioribus, humi accumbātibus, è radíce lateratim fibroſa, candida, & in medio præciſa, ſiue mutilata; Morſus Diaboli fermè modo: floribus ſpicatis, caudicellas murium imitantibus, obſcurè purpureis & pullis: Semine Portulacæ puſillo, fuſco, aut rubigineo.

PLANTAGO Incana.

CVi verò folia incana ſuperficie pubent, rigidiora, craſsiora, inquè ambitum humi neruulis magis extantibus refracta: radix craſsior, longior, minúſque fibrata, rectioribus, altioribus cauliculis, floribus breuioribus, ſed magis ſparſis & ſpecioſis, albidis caudatis, Iunio & Iulio defluentibus.

PLANTAGO Roſea.

QVædam autem voluptatis ergò in hortis Belgicis, & Anglis colitur, merita quę poſteritati ſcripto, & icone innoteſcat: Ei omnia Plantagini maioris ſimilia, præterquàm cauliculus ſummus, eleganti ambitu, multis foliolis ſibi æqua ſerie mutuo in cumbentibus, atque ſenſim in faſtigium cœuntibus, vbi quaſi imbricatim, ſquammatímue ſeſe decuſſantia folia, vmbellam elegantem, quaſi florem conſtituunt herbidum, vti in quadam ſpecie Primulæ Veris ferme cernere eſt. Semen è mediis foliorum interſtitiis exilit, ſed priori ſimile.

PLANTAGO Quinque Neruia, Lanceola,

Germa. Spitziger wegrich. Belg. Houtribben. An. Ribbe Worte.

Fuſch. ico. 23. QVinqvenervIam ſiue πεντάνευρον vocarunt hanc, cuius folia neruuli quinni percurrunt; nonnullis raris per ambitum denticulis, anguſtiora, rigidiora reductiora, vtrínque lateribus & mucronata, vnde Lanceolam vocant Barbari. Radix, rotundior, breuior, pluribus capillamentis depacta, emittit iunceos anguloſos cauliculos, floribus albidis ſtipatos, in glomeroſis & breuioribus ſpicis. Sicciore eſt hæc, & commendatiore dote ad vulnerarias potiones, vnguenta, & hernias: nec minus vbíque obuia cæteris.

PLANTAGO Marina.

Dodo. Icon. 70. ALiam Plantaginem putant, Marinam quandam herbulam, foliis crebribus anguſtis, exilibus, Porraceis, tum colore, tum conſiſtentia; Etſi ſæpe littoreis Norbonæ, & Angliæ viſa & animaduerſa, nullídum certò quænam ſit aſſeuerare licet; nulli tamē ſimilior vmbellis, quàm Plantagini, aut Coronopo.

POTAMOGETON, ſiue Fontalis, & ſpicata.

σαχύιτης. Gal. Eſpy deaue.

Non

NON ſolum fluuiorum eſt hæc vicina, vt eius nomenclatura ſonat, ſed etiam alumna ſtagnantium lacuſtriúmue & torpentium aquarum, aut ſegnius labentium, earũ ſuperficiei ſtrata, quaſi humo viſeretur, folijs Plantaginis aquaticæ, aut Betæ minoribus, aut Perſicariæ, duriuſculis, neruoſis, in pediculis à multis flexilibus geniculatis cauliculis caducis, quibus ſpicati inſunt flores Biſtortæ, aut Perſicariæ ſimiles, obſoleta purpura Iunio & Iulio. Radice flexuoſo anfractu excurrit è geniculis, multas propagans fibras, trans aquam fundo immerſas, è quo alimentum ſugit, vt in Malabatro ſtatim dicetur: guſtu aſtringente ſiccante. *Effi. Ma. 1137*

Noſtrate FOLIVM, *MALABATRVM eſt.*

NIHIL lubet aut licet aſſerere de Malabatro antiquorum, quando ex eorum monumentis, Dioſcorides prodidit ſine radice innatare paludibus: cum tamen nullo vſpiam angulo totius Indiæ illius, quæ noſtræ ætati multò notior eſt, quam illis fuerit ſua Græcia, comparuit hactenus iſtud folium, quod nec expreſsit ſatis Dioſcorides: vnde gemina hæſitandi occaſio, primùm notúmne habuerit: deinde quî poſsit fieri, vllum vt ſit folium non modo ſine caulis adminiculo, ſed etiam ſine radice, id eſt, ſine ore: & tamen ſolitum ſit filo traijci, quia odorum, magnum, craſſum, & humentis naturæ: id eo ſolitum filo tranſui ad ſiccãdum. Quare ſatius ſit de illo fateri nos neſcire quam de Priſcis minus bene ſentire, aut à nuperis parum gratiæ inire. Illi namq; adeò laxa notione rem ſignarunt, vt quid capias, neſcias: & hi dum vt cumulo fidem faciant, authoritates aceruant, plus porrò quęrendum relinquunt, noſq; inopes inter ignotas opes deſerunt. Nam quid obſtat quò minus vnũ ſit è tam multis, præſertim quatuor nobilioribus, illud Malabatrum imitantibus. Quod ſit quidem verum, ſed eius ortus & natales aliquantum deprauatè tradãtur, vt in Ægarico videre eſt. Quare id ſanè fuerit iſtud noſtrate Malabatrum, iamdiu Arabibus cognitum & hodie Italis medicis vſu receptum, non modo quia in Malabar Indiæ regione cognomine oritur, ſed etiam quod propter eximias vires, plus proportionis habet cum plantis aquaticis, quam illa folia Cinnamomi, aut Caryophylli, quibus folium laurinum fermè eſt. At illud folium craſsiuſculum cuiuſmodi Nymphεæ eſt: fibrę verò ſecundum dorſi longitudinem ductæ, cuiuſmodi Potamogetoni, qui propter figuræ & natalitium ſimilitudinem, nonnullis ineptè folium putabatur: Nobis ſecus, cum huius folia apud Anguillaram & alios harum rerum conſultiſsimos, non multis abhinc annis vidiſſemus, quibus adhuc hærebant ligne à pedicelli: & quaſi ſurculi è ramis effracti (quin potius integros ramos meminimus). Cinnamomi autẽ folio & Garyophyllis facies fermè eadẽ nitidus læuor, aromaticus, ſuauiſsimuſq; odor. Temperamentum, craſis, modus & vſus non ita diſparia ſunt, & halitum commendant omnia vt Dioſcorides Malabatro attribuit, de quibus commodius alibi. Obijcient literatores nobis Dioſcoridis verba. FOLIVM AQVIS INNATANS SINE RADICE. An vllum folium, aut oriri, aut viuere ſine radice. id eſt, ſine ore, queat, quilibet nouit: nam Lenticula, Semperuinum, & etiam Muha, ſeu Opontia, aut radicem habent, aut quippiam radicis loco. Quin & Lenticulę plantarum minimæ, nec radicellæ ſuæ deſunt, & illis ſubſunt quædam terræ ſordes & quiſquiliæ, quibus aluntur & fulciuntur.

γεντιανὴ *GENTIANA maior.*

- *Germ.* Gentʒiam, Bitter Wrtʒ.
- *Belgis & Ang.* Gentiane & Felworte.
- *Gall.* Gentiane.
- *Ita.* *Gentiaua.*

VSVS & celebritatis notiſsima à Gentio rege Gentiana Illyrica, Helleboro albo folijs & natalibus adeò proxima, vt minus exercitatũ eminus eludat: vti nos admodũ iuuenes qui defeſsi & potaturi, cum in poculum vino plenum radicem Gentianæ quam *Dod. 223.* *Fuſc. ico. 111.*

ad

ad laſsitudinem diſcutiendam,& apetitum excitandum commendare audiſſemus. Huius loco Hellebori radicem ſimilitudine foliorum hallucinati immiſimus, at penè perijmus. Putredinis hæc hoſtis infeſtiſsima,& veneni mors: Peſti adeò remedium præſens, vt non modo homini,ſed etiam brutis incolumitatē tueatur:& amiſſam inſtauret,eóq; ſolita Heluetia plebs iſtam cum flāmula porcis,& olim Monachis propinare, ne anima in viuo cadauere puteret.

Non niſi in montoſis quęrenda ſponte exiens Gentiana,quæ alióqui repertu facilis:& frequens,planè fronde & aſpectu ante quā floreat,ſimilis Plantaginis,viridātia,aut rubētia folia, venoſis ſtriatum plicis extantibus,è radice craſſa pedem longa,intus flaua,ſapore perquam amaro:caulem cubitalem,quem ſummo ornant flores, verticillati,lutei,oblongis Saponarie caliculis,Leucoij ſemine ruffius,exilius, nec meduloſum.

Gentiana MINOR, CRVCIATA, recentiorum.

{ Ger. Modelgeer ſt Speerenſuch.
Bel. Madelgeer.

Dod. 224. HANC DOCTI non pauci Gentianæ ſpeciem faciunt, facie & facultatibus ducti. Locis tamen non ita arduis,ac Gentiana, multa & paſsim oritur,vti propè Baſileam,& Maconium Burgundiæ Gallicæ, depreſsis collibus inter Chamædrin exuberans. Huius tamen non flores lutei,ſed cærulei diluti, radix verò ſecundum longitudinem tripartitò aut quadripartitò fiſſa,vnde cruciatam putant, ſed folijs potius crutiatim cauli incumbentibus,nominis etymon debetur.

PNEVMONANTE Cordi. Gentianæ minoris ſpecies.

Ger. Lungenblume.

Cordus. 162. CRVTIATÆ ſimilis aut eadem quæ in pratis etiam montoſis oritur,folijs anguſtioribus,minorib.flore cæruleo Calathi modo, radice fibroſa, neutiquam inciſa:à Mathiolo graphicé deſcripta.In Pedemontanis pratis propè Suſani,& Riuoli multá.

GENTIANELLA CAMPANVLÆ FLORE purpureo, Heluetia.

DVAS verò hîc exhibemus, quia nondum deſcriptæ tamen elegantes ſūt. Altera eſt radice exigua flaueſcente fibroſa,foliola conferta numeroſa,imū caulē ambiūt circinatin folijs Oleæ,aut Plātaginis ſimilia, minimæ Gentianæ colore & modo. Cauliculo vix palmum alto,folijs fermè exuto, niſi proximè florem: vbi minuta bina ternáue viſuntur. Purpuraſcit calathus figura & magnitudine,& colore Violæ Marianæ, valdèquam amara.In Patauinis collibus & decliuibus,vbi viperæ capi ſolitæ ſunt etiamq; in Heluetia.

GENTIANA minima.

MINIMA quæ omnium ſpecioſiſsima in montibus arduis fruticat,Centaurij minoris modo,quem vtcumq; refert,plurima in celſis verticibus montium qui Dannubio in

Sep-

Septentrionem, Orientalem, & Atheſi rapido in Italiam pręcipitante originem dant; prope lacuſtres voragines, & montem Nicolai, puſilla tota, palmo procerior, foliolis, & radice Centaurei minoris, multò minoribus, & modo, ex internodiis geminatim oriũtur: & cauliculos exiles ſtipant; partim ab imo, partímque medio exortos, quorum ſummis caliculus folliaceus Caryophylleæ forma, & floſculus cæruleus, cæleſti atque incomparabili purpura. Amariſsima & hæc, vulneribus commendata, & idcirco conſenſu curſorũ Gentianella dicta, nobis alióqui Centaureo minori, aut eadem, aut æmula.

ἐλλέβορος λευκός. *HELLEBORVM ALBVM, ſiue Veratrum.*

Germa. Weiſz Nieſwurtz.
Gallis. Helleboire blanc.
Italis. Helleboro bianco.
Belgis. wit Nieſcruyt.
Hiſp. Yerua de baleſte.

VDA MONTIVM Alpiúmque iuga, huius ſunt fœraciſsima, præſertim quæ frigidiſſima, celſa, & pratẽſia, quibus Gẽtiana maior gaudet; vti alibi Hellebori ſtipatu & cõuictu, cui adeo ſimilis folia eminus intuẽti, vt non raro oculis illudat: præſertim cum æſtate cætero prorſum gramine arefacto, vel manſo, vtríque pecus prę amarore (puta) parcat. Radix quamplurimis ſparſa humi fibris, quæ ſupernè medio quaſi trunco, vel nodulo collectæ ſunt, non abſimiles Plantaginis, ſed maiores, cui etiam folia multum accedũt; tametſi maiora, rigidiora, ſtriatíſque ſecundum longitudinem liris acutioribus, & media cœſia eunte linea, mutuò implexu, quaſi tunicę conuoluta, humi ſtrata, partímque amplexa caulem concauum, glabrum ſucculentum bipedalem, è cuius medio, ſummo tenus, alternis pediculis ſurrecti florũ thyrſi hapsíue, Botrys modo, racemoſis floribus onuſti, colore albicante viſuntur. Quibuſdam in hortis Belgicis videre eſt, floribus purpureis: Maximi atque certiſsimi vſus, herba vniuerſæ Europæ ſatis nota, vulgo *Veraire*.

EPIPACTIS, ſiue HELLEBORINE.

NON inde quia ſimilis foret Helleboro videtur Epipactis dicta Helleborinę, ſed propterea quod Helleboris miſceretur, & iiſdem locis naſceretur, forétq; quaſi frenum impræſsioni vehementiſsimæ pharmaci Helleborati: eóq; Dioſcorides ad venenata cõmendat, iecoríque amicam ait: néq; vtri Helleboro ſimilem fecerit conſtat, imo ne feciſſe quidem, non magis quam de neutra Seſamoide. Eapropter quid hîc Commentator harioletur, qui volet videat, & rideat. Eius nos commentitiam Helleborinẽ, quam è Tragio mutuatus fuit, nec talem eſſe docuit, commodiori loco ponemus.

Nec alia de re Helleborinæ vocata fuit, quàm quod illius ſemine Hellebori albo addito vomitus cõmodius cieretur, vti de verbis Theophraſti liquet Libr. 9 Capit vndecimo, vbi Helleborinem iſtius commodi vocat herbulam, vnde nonnulli noſtratem Herniariã autumabant. Semen cuius, ſuccus, & folia, hepatis obſtructioni & renum lapillis, magnã dote pollet: quin ſi quid huc facit, minus comperta qualitate ſternutamenta ciet foliorum pollen. Quod fieri potuit, vt mixto cum Helleboro fuerit ſtimuli vice ad facultatẽ proritandam: quemadmodum proditum eſt, antiquos ſolitos miſcere ſalem & acetum, quo celerius exigeretur Helleborus.

Herniaria. Millegrana Centograna.

EPI-

EPIPACTIS, *Duplex Recentiorum, ſiue* HELLEBORINE.

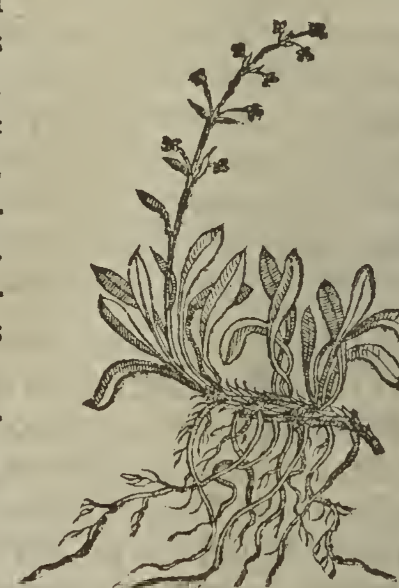
AT Recentiores nominis ſono illecti, putarunt herbulam Helleboro facie ſimilem interpretandum, eóque duplicem vtrique nimirũ albo, & nigro Helleboro ſuam affinxerunt: qui ſi quam præcipites ad aſſerendum, tam ſeduli ad inueſtigandum fuiſſent, habuiſſent ex Theophraſt. quo ſe ab errore vindicaſſent: Is quippe Lib 9. Cap. 11. huius ſemen Helleboriſmis propotiſmíſque addi ſolitum ait, quaſi calcar futurum vomitorio medicamento, vocátque herbulam βοτάνιον, quare vti dudum monuimus: Helleborine quaſi veratrulũ, nõ perinde vt Cardamine à Cardamo ſimili, dicta fuit, ſed Epithymũ, & Seſamoidem, non propter ſimilitudinem, ſed propter vſum, Helleborum vocitarunt priſci. Et Senenſis arbiter, decernit nobis Epipactidẽ pictam, nec deſcriptam; vt ſolet innumeris locis, vtpote aliunde mutuatus, nec ſtirpem conſpicatus: at ſicubi fuerit nactus braſsicas aut vrticas deſcribendas, vel alienas inuaſerit deliniationes, enecat verbis, aut Crambe recocta. Sed rariores, & cognitu digniores, pictori mandat; & illico elogio illo centies inculcato addit, *Eſt ſimilis prorſus nullis reclamantibus notis*: ſubdítq; non ad noſtram cognitionem, ſed ad ſui oſtentationem, non quidem ſe ſcire num Helleborine ſit; ſed tamen Epipactida eſſe: ridiculè perinde ac ſi dicat quis, incertum eſſe num ſit Helleborum, ſed tamen certum eſſe Veratrum. Quin etſi quis largiatur illud, nimirum propter ſimilitudinem ſuperius collatã, Dioſ. intellectum fuiſſe Helleborum, quis diuinabit? cum nè nunc quidem vti docuimus, Hellebori nigri vſquequáque deſcriptio congruat. Verùm nos quo conſulamus cognitionis auidis vtrámq; recentiorum ſubdemus, albo affinẽ hîc, alteram commodius nigro Helleboro inferius.

HELLEBORINE *ſiue* EPIPACTIS, *Recentiorum & Belgarum.* *Germa. & Belgis,* wildt wit Nieſcruit.

Dod. Hiſt 235. MVLLO propius ſaltem facie ad album Helleborum accedit, quæ Galliæ, Belgiæque locis, nemoroſis, vmbroſis, prouenit: caulẽ rectum, pedalem, inuolutũ Arnogloſsi, vel albi Hellebori foliis anguſtioribus, floribus ſummũ conueſtientibus, albidis, vel purpura obſoleta, medio pertuſis, notíſque partim luteis, partímq; coccineis diſtinctis, cuiuſmodi in Digitali interiore, quàm etiam repræſentat. In ſiliquis ſemen puſillum Digitalis: Radice quàm Hellebori albi fibris paucioribus, variè vagantibus, nigricantibus, duro libro, & amaro.

NARDVS CELTICA, *Saliunca.*

ITIDEM montoſis iiſdem fermè Gaudet Celtica, aut potius hodie nuncupanda Lyguſtica Nardus, nec Gentianellis admodum abſimilis folii aromaticitate, ipſóque habitu, quam SELLIGA, valleſii vernaculè quaſi Saliuncam dicunt: nec dubium quin ſit ea, quam Maronis verſus innuunt: *Puniceis humilis quantùm Saliunca roſetis, Iudicio noſtro, tantum tibi cedit Amyntas.* Puſilla námque herbula, aliquantum proſerpens, deinde ſe ſurrigens, cauliculo palmum & ſeſquipalmum alto, ad quem imum folia ceſpites ſummos conflant, exigua tenuia Gnaphalii montani, aut Gentianellæ minimæ, pallida & ſublutea, infernè anguſta, quà radicis ceruicis ſquaroſæ, aut ſquamulis tuniceis obſitæ, ſpicatim digeſtæ innituntur; ſubtérque multæ fibræ, fuſcæ, villoſæque propagines Aſari odore, & modo in terram ſparguntur: acri, amaricante, aromatico Spicam Nardi ſpirante: in Genuenſibus, Lyguriæque Alpinis ſterilibus, non procul Sauona vrbe, vnde Genuam lucelli cauſa ferunt Coloni.

CELTICA Altera.

MVLTO elegantior, nec parum ſimilior Gentianæ Cruciatæ folijs, alia nobis reperta eſt prope Cœnobium quoddā, inter Dei viridarium & Calcaris mõtes, in agro Narbonenſi, magni & vulgati nominis. Radice eſt Valerianæ maioris, paulò minore, geniculis Doronici modo diſtincta, humi ſtrata, acri ſapore, erodente, aromatico & amaro, Nardi æmulo, folijs Saponariæ vulgaris flaccidis, ex flauo palleſcentibus, ſenis, ſeptenniſue, Gentianellæ adeò cognatis, vt primo intuitu eandem putes. Caulis cùm maximus cubitum altus, mediocris ſeſquipalmum: flore radiato, aureo, Buphthalmi æmulo. Hanc Rondelletius Nardi Gallicæ ſpeciem eſſe coniectabat: tunc temporis cùm Cœnobium fortè eſſet nobis hoſpitium in illis deſitis locis, cuidam è lignipedum Canonicorum dyſſuria laboranti, & noſtram opem obnixè poſcenti, potiunculam ex huius Meiq; radicum decocto parandam iuſsimus, vrinæq; copiam elicuimus.

HIRCVLVS.

RARIOR multò Hirculus, quem nunquam nobis recens viſum fatemur, & lubenter aſſentimur, gratiamq; habemus de illius aſſertione, ſtirpiū exoticarum peritiſsimo, Carolo Cluſio, qui hunc nactus inter Spicæ Celticæ faſciculos, poſteritati ſcitè patefecit, in ſuis è Garcia Luſitano Medico verſionibus.

SAPONARIA vulg. folijs Plantagineis, aut Gentianæ, floribus OCIMOIDIS *non eſt* STRVTHIVM DIOSC. SIVE ARAB. CONDISI, *de quo in Hippophæſto, & Hippo:*

QVAMVIS permultæ plantæ etiámnum Struthia vocari queant, à facultate vſúq; Lanæ proluendæ, & candidæ faciēdæ, quod ϛρουθίζεσθαι Græci dicebant: tamen noſtram Saponariam non eſſe Antiquorum Struthium Theophraſti verba monent: eſſe quippe eſculentum caulem, lanuginoſum, & ferulaceum, naſci vbiq; Aſiæ præſertim, ſpontè & cultam, ſaxoſis & aſperis, ſpinoſam folio Oleæ inodorā, ſemine nullo: radice magna, quæ conditur ad proluendas, curandas, & emaculandas lanas: Deinde quia nunquā inoleuit, aut certè iādiu exoleuit cōſuetudo apud noſtrates fullones, lanas radice aut ſucco herbarum curandi, neſcitur iam quodnam illud fuerit ϛρούθιον. Et ſedula plebecula lotorum apud Belgas hodie, non herbis aut ſuccis, ſed Sapone, Lanæ primū carminatæ, Oleóq;, aut Butyro delibutæ, candorem niueum, & ſericeam mollitiem conciliat. Nonnulli coniectant hodie Ocimoidem illam, quam Papauer ſpumeum etiam dictitāt, quia ſit folijs Oleæ, eſſe Struthium: verùm abeſt à facultatibus, & plurimùm diſcrepat reliquis indicijs. Hæc verò vulgi Saponaria, quaſi quis dicat lotricem, aut purgatricem, tametſi nitroſum extergentémue preſſu remittat ſuccum, emundandis pannis aptum, tamen non in aſperis aut ſqualidis, ſed ſecùs herbidas amnium conualles, & depreſſos apricorum vdorum margines fruticat: multis virgis crebrò geniculatis, teretibus, gracilibus, cubitum, ſeſquicubitum ſurrectis, multis binis è geniculis ſtipantibus, folijſq; venoſis, craſsis, pinguibus, Gentianæ cruciatæ dictæ, aut Plātaginis, horſum reflexis, ſpecioſis florum oblongis caliculis Lychnidis, aut floris Conſtantinopolitanj obſoletè purpurantibus, & albidis ſtaminulis egreſsis inter quina florum foliola: radicibus multùm diuiſis, & ſparſis, diu durantibus, quando in hortis colitur Regionum Septentrionalium, vbi non perinde ſpontè obuia ſit. Non igitur ſit Arabum Condiſi, ſi non ſit Græcorum Struthium: quia hæc duo nomina, eandem deſignant plantam.

PERSICARIA Hydropiper ſiue aquatile PIPER *vrens.*

Dod.ice.

PEREGRINA voce Piperis cum vernacula apud Græcos ὑδωρ, conflatum nomen Hydropiperi fuit, ſeu tu dicas aquarum Piper: prouenit etenim vbiq; ſcrobibus aquæ ſtillantibus in herbidis vdis, in caulibus innumeroſis, inq; ramulos diuiſis, Perſici frōde nigricāte ex virore: è geniculis ſinúq; foliorum, & alarum flores Iunio, & Augnſto permulti albidi & purpuraſcētes, caudatis ſpicis, racemoſis Biſtortæ, aut Potamogetonis, radicibus plurimum fibroſis, ſemen ſubnigricans latiuſculum minutum acre Sinapi, aut Piperis ſapore, vbiq; notiſsimū: Gallis *Culraige* vocatū, vt cuius folia quæ quis podici (honos ſit auribus) abſtergendi cauſa affricuerit, inurāt rabiem clunibus, ſiue vt loquūtur Leguleí, culo. Vnam hanc Paraſcelus ille ter maximus, per aquam frigidam traiectam, quibuſlibet vlcerum lancinationibus, & laniationibus remedio ſummo cælitùs parato fore affirmat: Cui cum fidem habuiſſet nuper quidā amicus, dicebat illum Apollonij Thianæi apud Philoſtratum φιλομύθυαρ aut potius φιλομύθαιαρ furatum fuiſſe.

PERSICARIA mitis.

Dod.ico.de flor.269.

ALTERA Dioſcoridi vt veriſimile fit præterita, tantópere huic effigie, loco habitúq; toto, vt neutrā ab altera queas diſcernere, niſi ſapore cōuenit: qui planè facit, vt diuerſe ſint, nec eædem planè putentur: eſt namq; is frigidus, ſiccus, & nōnihil acidus: in folij ſuperficie media nonnullæ maculæ conſpiciuntur nigræ.

CAPSICVM κάψικον *Actuarij, ſiue Caninum Zingiber Auicennæ, Calecutium Recentiorib.*

Effi.Dod. 441. & 442.

COEPIT noſtra memoria iſta perpulchra planta adferri ex Goa, & Calecutijs oris in Europam, vbi Piperis vicem explet, & voluptati in hortis, penſilibúſq; vaſis apud Gallos, & Germanos eſt ſpectatori triplicis differentiæ, non tamen admodū magni diſcriminis, niſi fructu. Eſt enim caule quadrangulo, pedali, ſeſquipedali, fuſco, ſparſo, folia in pedicellis habente Solani, aut Perſicariæ, aut Amomi Pliniani: nigrioribus, acutioribus, floribus cādidis, puſillis, Solani, vel Vincæ Peruincæ, exiguis foliolis, quorum cētrum tenet, aſteriſcus, herbidus, exiguus: deinde ſiliqua ſuccreſcit nitido virore & læuore, per maturitatem rubidæ miniatæ, & purpureæ, oblonga, mucronata, craſsiora, coriaceæ, cui inſunt multa granula lata, compreſſa, ex luteo pallida: Iuſcula, & condimenta colore croceo, & guſtu Pipereo commendat.

Varietas.
- Vaginulis non diſparibus ſiliquoſis, ſed minus craſsis, longioribus accutioribúſq; roſtris, eadem planè, tamen ijſdem in vaſis alunt.
- Interdum & multò breuiores, rotundæ, turbinatæ, eodem ſemine prægnantes, Auguſto & Septembri maturat.

BALSAMINA fœmina, Perſicifolia.

ASCIVIT hæc peregrina vulneraria credita, eandem quam Balſamine Cucumerina nomenclationem, propter eaſdem facultates, & fructum nonnihil ſimilem. Alióqui ſtipites craſſi, turgentéſq; ſucco Mercurialis habitiores ſūt, folia & facies admodum Perſicariam vtrámuis referunt, quare etiam hanc Perſicariam nonnulli dicunt: tametſi non minus propter vires conſimiles & vulnerarias, quales in Perſicaria recētiores agnouerūt, dicta putari poſsit. Flores ſubter folia per interualla penduli, purpurei, diluti, incærulum vergētis, Delphinij Cōſolidæ effigíe caudatæ, vel Noli me tāgere vocatæ, quæ etiam multùm huîc ſimilis: puſilli fructus penduli, etiā ſunt Auguſto nuclei Pruni vtrinq; acumi-

nati

nati ſimilitudine, primũ viridante, deinde luteolo, & foris ſcabro dehiſcẽte, per maturitatem ſemen Erui, aut Rapi elidente vix digitis ſummis tacto, ritu Noli me tangere herbæ.

PERSICARIA Silicoſa, ſiue Noli me tangere.

INDIGENA hæc montium colliũmque aſperiorũ Germaniæ, & Galliæ Sabaudæ, quam Belgæ alunt frequens, vocantque vt Germani Sprinck kraut, quaſi eruptricem ſiue ſalientẽ, aut ſubſilientẽ herbam, propter ſiliquã, quæ teres, gracilis, lõga, pẽdula Chelidonij, ſemina parua, rotũda, Balſaminæ feminæ claudit, quibus turget, ſimul ac tantillùm tangitur in vultũ proximi cuiúſq;, quaſi impetu vindicabũda, & ſe tangi queribũda excludit. Idcirco *Nolime tãgere*, vulgus herbariorũ vocat, qua nota & nomine notiſsima iamdiu. Folia, faciéſq; & virgulta Balſaminẽ, Mercurialẽ, & Amaranthũ exprimũt: quare cauendũ ne quis Mercurialẽ putet, eámque in vſus eoſdẽ legat, vt nonnulli hallucinati fecerunt: quippe venenatam quidam autumant, præſtaréque exploratis, quam incerta hac vti monẽt. Tametſi alios ad effectus meritò laudent.

RAPHANVS Syl: Officinis Francis, & Belgis.
LEPIDIVM *Æginetæ, folijs quàm Lauri maioribus, floribus, racemoſis Galij albi.*

Lepidium Peperitis. Gal. Paſſerage.
Ang. Dittammer.
Germ. Pfefferkraut.
Belg. Pepercruyt.

QVAM potuimus aptè ab altero Pauli ex Dioſcoride Lepidio minore, ſiue Cardamantice diſcreuimus iſtud pagina 77. oſtendimúſque multò vrentius eſſe, & efficacius illo Democratis carminibus celebri. Perquam notum eſt iſtud regionibus calidis, & frigidis, vt Norbonæ, Belgio, & Angliæ, ad decliuia riparum fruticare ſolitum, plebeculæque Raphanus ſyl. & *Paſſerage* vocatum, id eſt, extrema rabies, propter feruorem igneum, qui etiam teſtatur hanc legitimũ Lepidiũ: foliis námq; Laurinis, latioribus tantillùm crenatis, ex pallido virentibus, Hyoſcyami quadãtenus lutei, aut Coſti hortẽſis, in flexilibus, ramoſis virgis, cubitum & ſeſquicubitum altis: flores albidos muſcoſos, Iunio & Iulio edentibus, ſeménque puſillum: perreptat ſubter humũ radix, & quotannis noua pullulatione ſe reparat, ad iſchiadicum dolorem efficaciſsima tuſa, & axungia excepta. *Effigi. Matheo. 609.*

Craſſa radice, RAPHANVS RVSTICANVS, *Lapathii folio, videtur* MOLYBDENA *Plinij.*

Sinapi Perſicum. *Germa.* Meerretich & kern.

POTEST HYDROPIPER dici etiam hæc, aquaticis, & ſubſtillis pratenſibus fruticans, quam multi Lepidium Pauli, & Plinii dixerunt: vt cui ſint folia latiora, circinata, ſerrata, longioráque Laurinis, & rigidiora, viciniora tamen

 Hip-

Hippolapatho, à radice craſſa longa, acríque tuſa veſcendo in condimentis Sinapi ſapore. Floribus albidis, Sinapi aut Braſſicæ minoribus, in ramulis, ſecundũ quos hærent ſiliquulæ Eriſimi, aut Rhaphani, cum quo ſimilitudinem quandam habet, eóque vocatus fuit Raphanus ruſticanus à Plebecula.

DENTARIA, vel Dentillaria RONDELLETII, *& Norbonenſium,* ÆGINETÆ LEPIDIVM *itidem putatum.*

NEc abs re Lepidium quoppiã fecerunt perelegantem iſtam plantam, Norbonenſes præceptores noſtri. Fruticat ea paſsim in Romano, & Mõſpelliaco agro prope ſępes & ſata, radice lõgiuſcula, caule bicubitali, turionibus multifida, folia ima maioria cauli Iſatidis, Drabæúe ritu incumbentia, puſillæ violæ modo. Floribus purpureis, dilutis, extremo caulis ambitui confertim aggeſtis, quibus defluentibus, ſemina gemmeis, & viloſis hirſutis, & aliquã tum tenacibus pericarpiis includũtur nigra, acri vniuerſa planta guſtu, & vrentis facultatis, qua tantôpere pollet, vt etiam volę manui vibicem callúmue inurat furuum, aut plumbeum, vnde viros Doctos in opinionẽ duxit Molibdenã eſſe *Plinij*, aut Lepidium Æginetę. Dentillariam, aut potius Dẽtariam vulgus ſtudioſorum putabat vocatã à Rondelletio, qui vt Pyrethris, aut ſimilibus vrentibus vtebatur, ad rabidum dentium cruciatum placandum; etiámq; in Balneis filius Regis Sapor.

HORTORVM Coſtus Caſsiani Baſsi, Menthæ folio, aut Lepidij.

{ *Germ.* Frauwenkraut id eſt, Herba D. Mariæ.
{ *Gal.* Coq.
{ *Belgi.* Balſeme, id eſt, Balſamum.

Offic. Mentha Græca, & Sarracenica.

Dodo. 175. SCIMVS, & hanc quòd feruido eſſet Coſti, aut Lepidii guſtu, à nonnullis Recẽtiorum Lepidium putatam, quam Mentham Græcam *Pharmacopœi*, & *Sarracenicam* quidam è libro πέρι δωχμεῶν dicunt vtríque non abſque plauſibili coniectura: Eſt enim foliis Lauri, ſed interdum maioribus, ſerratis, viridibus, pallentibus, molliuſculis, radice fibroſa, inflexa, & ſummo ceſpite ſparſa, caule cubitali, floribus luteis Tanaceti: hortis familiaris, & nota conſpicua amaritudine, feruore tamen non ſuperioribus inferior. Vulnerariam curſores Chirurgi, & mulierculæ citiſsimæ opis experimuntur: eóque *Baume* apud Gallos, id eſt, Balſamum vocitant.

BVLBOSA folliata, Officinarum BOLBANAC, LVNARIA *Græca Recentiorum, non eſt* ARMORACIA, *ſiue ſyl.* RAPHANVS *Dioſcori. aut* THLASPI *lati-folium Crateuæ: vt è pagina 75. liquet.*

CVM

CVM hæc in Alpinis, Galloprouinciæ conterminiſq; Pedemontij oriatur, apud Flandros verò Francos & Anglos tantum hortis colatur, rectius videntur Bolbanac dixiſſe Barbari, à radicibus bulboſis, eſculētis, oblongis, craſsis, longius porrectis, poroſis quadantenus Aſphodeli, aut Pœoniæ, ſed minus protuberantibus, quam Græcam Lunariam, aut Violam latifoliam nuperi quidam. Erutam enim è montibus Alpinis Galloprouinciæ & Pedemontij conterminis ſcimus, & indidem fortè coli in Flandria, Francia, & Anglia, radicibus exilioribus, flaccidioribus minuſq; protuberãtibus, ſed ſimilibus & ſparſis Aſphodeli Lutei, aut Leucacanthæ Monſpelliacæ, albidis prorſus carnoſis, caules teretes, ramis multis donatos, foliáq; pauca promentibus, oblonga, latiora multò quã Violæ Matronalis, virẽtia, in ambitu parum crenata; floribus, primo Vere, Dentillariæ aut Violæ albæ purpureis, & ſubcæruleis, poſt quæ orbes ſiliquoſi, aut folliacei oriuntur, ex triplici quaſi membranula cõpacti, pellucidi, ſemina quaterna aut quina complexi, media nempè diſsepiente, candida cuticula ſericea ipſa Lentis effigie ſemina, non ſecus atq; in Alyſſo cernitur, vnde PENNINCK Brabanti, id eſt, nummi florem vocant, & quidam Lunariam. Calido, acríq; guſtu eſt, præſertim ſemine, ſed tamen radices acetarijs, vt Rapuntia, manduntur, nec perinde ſunt acres, vt Crateuæ Thlaſpi radices traduntur. *Dod. de flor. 26.*

Varietas. { Non diu eſt cum aliam vidimus ſiccam, huic non ita diuerſam, duntaxat tota minor eſt, & Hyeme perennis viret, durioribus caulibus, breuioribus, floribus dilutioribus, folijs aliquot non diſparibus, radice rediuiua.

MATRONALIS *Viola, aut Damaſcena.*

{ *Bel.* Damas blommen & winter violen, *id eſt, Hyberna viola.*
Gal. Violes de Damas & Giroffles des Dames, *id eſt, Matronalis viola.*

NEC conſultius faciunt, qui iſtam ſimilem illis plantam, Marinam violam, Damaſcenam, & exoticam vocitant, cum in Nitiobrigum montoſis & Veganijs ſyluoſis, etiamq; Angliæ in pratis fruticet, vnde horti habuerunt: è radice fibroſa, denſa, ampla folijs eſt Drabæ, aut Erucæ, minus laciniofis, nigris, crebribus, ab imo caules rectos, cubitales & ſeſquicubitales ambientibus Aprilij, Maio, & Iunio, florum caliculos multos ex cãdido purpureos, & rubellos edẽtibus Saponariæ aut Dentariæ: corniculi ſiliquarum Synapi ſunt, vbi ſemen acre, fuſcum, aut ruffeſcens, & Erucam, Thlaſpi, aut Rapuntium guſtu tota ſapit, quibus idcirco affinis natura putatur. *Dod. de flor. 24.*

MEDIVM, *an ſit* MARIANA VIOLA?

MINVS mirum etiámnũc Medium eſſe nullius aut ambiguæ lectionis, cũ codices & autores fuerint valde variæ lectionis. Qui namq; cũ vulgatis Dioſcoridis codicibus, & Plinianis, Iridis folia legebant, ſuperioribus illam maritimam Iridẽ, cuius vt nouę mẽtionem in Meo fecimus, & iconem, plenamq; deſcriptionẽ in Iride dedimus, ſtatuebant: inter quos pręceptor, & D. Aſſatius, Caſſotus, atq; Dioſcorides Barallius Monſpelliẽſes. Sed nonnullæ notæ magnitudinis & figurę, potius quam virium, refragari viſa ſunt. At candidiſsimus Geſnerus, & deinde Italorum doctiſsimi nonnulli, qui alijs in codicibus, & hos ſecutis Græcis authoribus Seridis folia haberent, iam pluſquam octenium abhinc monebant nos, Violam MARIANAM dictam, vulgatiſsimam plantam, quam tamen poſtremo ſibi notam ſeruitor Commẽtator Cortuſij optimi munere gratulatur, Medium, vt ſi quæ alia planta referre, quorum lectioni & ſententiæ nos eo lubentius aſſentiebamur, quia Iridis ſylueſtris nullius meminerit Dioſcorides, nec ſylueſtris folia à ſatiua, niſi magnitudine diuerſa ſint, nõnulliq; Theophraſtũ negaſſe vllã Sylueſtrẽ Iridẽ extare Matthiolus ſcribãt. Seridis verò Sylueſtris metipſe atq; Dioſcorides meminerint. Violæ autẽ Marianæ, & Mariæ dictæ à Belgis (qui muneri elegantiæ florũ cauſa, primi dederunt Mariæ Hungaricæ viragini illi Heroinæ bellicis faſcinoribus, & incendijs nobilitatæ) noſtra etiam memoria, cultu hortenſi florũ calathis longè ſpecioſiſsimis tantã mag- *Effig. Hiſt. 129.*

nitudinē aſſequūtur,vt inſtar calycis aut poculi poturis voluptatis cauſa,vinū contineāt. Sunt namq; nolæ oblongæ effigie,nonnullis laciniofis crenis,cærula hilari interdū purpuraſcēte,interdū dilutiore,& candicāte,emergentibus ab imo calyce,quibus reflexis,aut elapſis in vtriculi,& florū baſi Rapūtio,aut Trachelio aſsimili claudūtur:triquetra numero ſa ſemina Acetoſæ,colore,& parilitate. Bicubitales caules toti, & alæ hirſutæ,& hirtæ ab imo folia habent longiora,latiora,tunicis hirſuta,rigida minus quā Licopſis,aut Pulmonaria vulgaris Intibj ſeu Seridi domeſticæ potius quā Syluestris,quæ laciniofa eſt. Radix autem candida,tenera,eſculenta palmum longa Rapūtij ſimilitudine,vti ſemen & flores ſed duplo maior,nec guſtu multum diſpari:ſiquidem in acetarijs Rapuntij modo eſitauimus verna quadragena Belgiæ præſertim,& Couentriæ Angliæ,vbi etiam in Syluoſis quā plurimis enata,ſed minor & ſtrigoſior,eò poſtea incrementi progreditur, cultu in hortis paſsim,vt longè maior adultior,ſuauiorq; edendo ſit. Calidioribus Italiæ,& Galliæ inferiori infrequens,magis figura ad Medium quam facultatibus alludit, ſiquidem dulcis acriuſcula minime aſtringens percipitur.

Επιμήδιον. EPIMEDIVM.
an Epipetron & Epimetron Plin?

ÆQVE arduum ſtatuere Epimedium quænam ſit Planta,& an hodiè noſtro orbi Europæo cognita. Quippe perpaucæ ſunt plantæ caule donatæ,quin flores, aut quædam eorum rudimēta ædant,vti Filix, Ficus arbor,& alia nonnulla. Qua de nota ſi in hiſce regionibus naſceretur,facilè cognoſceretur Epimedium quod ſuſpicamur,eſſe Epipetrum,vt Plinius legiſſe videtur Theophraſto memoratum libro 7.capite octauo (non vt vulgo legunt Epimetrum.) Siquidem ſaxis,& petris innaſci affirmat Dioſcorides. Cui ſi idem vſu venit hîc atq; in Bechio,Dictammo, Onoſmate, fortè & Cynogloſſo, iam facilius accedemus peritiorū Herbariorum ſentētiæ, quam non ſemel ſuper Epimedio(atq; de hac eleganti,& noua quā pictam damus planta)rogauimus. Antequam in fœnicetijs inter cremia enatam ſponte,non procul Piſtoia, in Florētina præfectura vidiſſemus,virentem dono acceperamus à Ioanne Pomello Veneto Pharmacopœo non vulgaris peritiæ, ad Buccentoris ſymbolum,qui in hortis colebat,& alicunde è proximis Vincentiæ, aut Patauij agris habuerat. Hac etiam nos donauit clariſsimus Bononienſis Doctor,& profeſſor medicus Cæſar Odonus. Viticulis eſt quaſi iunceis,non craſsis,ſed nitidis,albidis,prolixioribus, tenellis cubiti,& ſeſquicubiti exilibus nutātibus,ſparſis per ſumma ſinguli in ternos,quaſi pediculos diuiſis, in quibus ſummis quaſi in alis multò tenerioribus ternis pedicellis,terna inſunt folia,id eſt nouē,aut decem magnitudine,colore,leuore Hederaceo, ſed teneriora, ad Theophraſti Libanotidē accedentia,auerſa parte glauca vel albicantia,& extrema ora nonnullis denticellis ſpinoſis ſerratim extantibus : radicem non vidimus,ſed ab iiſdem auditione accepimus: iam tum defloruiſſe ſemenq; amiſiſſe,viroſo odore:& prolixis ambagibus radicem incuruari atq; in latera diffundi, ſubaſtringentis,& ſiccantis guſtus eſſe:etiam nunc poſtremùm dum literis mandaremus nobis guſtantibus folia multum amara, guſtu fermè Chamæleæ percipiebantur,per quam rara nec nobis vſpiam,prçterquam in Italia viſa.

Et vna cum fructu,florum ſpem prodigere.

Epipetrum.

Τραχήλιον. TRACHELIVM, *ſiue Ceruicaria & Vuularia.*
Belg. & Ger. Halſʒ kraut.

Duæ

DVÆ ſunt præterea quæ non parum folijs,& qualitatibus illas deſignant, veteribus indictæ,noſtra memoria nuncupatæ Tracheliũ,Germanis,**Halſzkraut**, ſiue Ceruicariæ, à ceruicibus colliq; partibus vicinis, internis & externis, quibus tumefactis, & vlceratis multum opitulantur: vnde Vuularia ab vuula etiam dicitur. Maiori harum folia ſunt quadantenus Bolbonac aut Vrticę,Hiſpida,rigida,latiora, ad Imum,ſupernè acuta & ambitu crenata,Vrticę habitu & ſuperficie:floribus albidis,plurimùm cęruleis Violæ Marianæ minoribus:radice alba tenera Rapũculi in acetarijs apta ieiunio Verno præſertim. *Effi.Dod. 127.*

TRACHELIVM, minus.

MINORI CERVICARIÆ,ijdem natales ſquallidorum marginũ,& Montium Pratorum Germaniæ,& Angliæ Occiduæ ſunt:Caules breuiores,folia item aſpera Rapuntij aut Saluiæ,piloſa,flores denſi pulcelli ſuperioris ſunt, Rapuntij ſapore, primóq; vere acetarijs etiam adduntur. *Effig.Dod. 127.*

Varietas. Quandóq; in Maritimis,& cliuoſis aridis quædam non abſimilis,Ceruicariæ maioris folijs,leuiora minus rigida,aut ambitu dentata,in breuioribus cauliculis,quibus ſubſunt radices latius vagantes albidæ. Flores Iunio & Iulio,nolis puſillis purpuræ languidæ.

Noſtrates CAMPANVLÆ duæ hortenſes,Perſicifoliæ lacticinoſæ,flore volubilis,an ? IASIONE Theoph?

OBLONGA,anguſta,& obſcurè virentia folia,imum caulem cubitalem, atq; radicem ſtipantia ſunt caules recti in longitudinem ſtriati in quibus totis inſunt florum calathi,vel nolę Cæruleæ,albide,cæruleis etiam vel albis explicantibus ſeſe nonnullis ſtaminibus,ambitu conſtantes & quaſi vnico folio, ſexangulo, idcirco putatur meritò Theophraſti Iaſione:capitula inſunt foraminulis peruia,quod impoſuit Commentatori Senenſi,qui idcirco illicò putauit,& ſanxit eſſe Phyteuma. Horti voluptatis cauſa habẽt, tametſi in olere mandi queat. *Effi.Dod. 130.*

CAMPANVLA Minor.

EADEM ſponte propè ſcrobes,& ſepes prouenit:multò minor,caule breuiore : folia ſunt ad imum ſtrata,rotundiora,& volubilem viarum propius accidentia, flores purpurei, & radices exiliores.

RAPVNTIVM paruum,vulgò Pes Locuſtæ Auicennæ.

Gal. Reſponce petit.
Ger. **Clein Rapuntzlein.**
Bel. **Cleen Rapoucellen.**

QVEMADMODVM propter radices & vſus non valdè diſsimiles, antiqui Bunium, id eſt Napulam à Buniade diriuaſſe videntur,ſic ætas ſequuta iam inde ab Auicennæ temporibus Rapuntium ſiue Rapulum iſtam vocauit: ſiue quia putarit plebecula eãdem aut congenerem,ſiue quia ad veſcendũ, & ad aſpectũ, Napum aut Rapulam præ ſe fert radix: Eſt enim pollicis lõgitudine & craſsitie Rapi in morem,aut Raphani oblonga,& medio ſui nonnihil ventrioſa : ſed multò minor pellucida, candida,tenera,acetarijs vernæ Quadragenæ longè quouis Rapo aut Raphano delicatior. Inter namq; primas,prima tũm erumpit,folijs Oleæ,Gentianellæ,aut Campanulæ hortẽſis breuioribus, in caule gracili,nec huic diſsimili flores cærulei quatuor foliolis,vt Lini,cõpacti ſed reflexis campanulę modo : ſemine in oblongis theculis puſillo. Non modo hortis & ſatis familiare vbinis, ſed etiam ſyluoſis & ſępibus tum frigidarum, tum calidarum regionum. *Dod.412.*

RAPVNTIVM maius Alopecori comoſo flore.

Dod. Hiſt. 412 MINVS iſtud obuium multis locis, nec niſi montoſis aut alſioſis pratis, & cõuallibus, vti ſunt Mindeni, & Norbonæ Aquitanicæ vicinis pinguibus, etiam Belgij & Angliæ numeroſis. Figura, radicéq; maiore Rapuntium imitante, & comoſo flore purpureo cæruleo multum diuerſo à Rapis, Napis & minore Rapuntio. Folia enim per initia latiora imò, ſupernè acuta Hederæ, aut Trachelij, ſed longiora in caule recto, pedem ſeſquipedemq; alto, geſtante denſum comoſúmq; ſpicatum, ex corniculis crebribus in quatuor folioſa ſupernè dehiſcentibus, Melampyri florem cæruleum purpurantem, iam glaucum, iam pallidum. Iulio, & Auguſto theculas relinquente rotundas, Rapuntij marſupiolis non diſsimiles, vti & radix non diſsimili guſtu & figura eſt, vnde dicta videtur Rapuntium, tametſi neutra inter Rapos collocanda.

- *Leucoium*
  - *Album,*
  - *Purpureum,*
  - *Luteum,*
  - *Marinum* { *maius,* / *minus,* } *purpureum.*
  - *Duplicato flore.*
- *Lychnides*
  - *Agreſtis.*
  - *Agreſtis altera.*
  - *Agreſtis multiflora Anglica.*
  - *Coronaria.*
  - *Lichnis Chalcedonia.*
  - *Marina Anglica.*
- *Ocimoides ſiue Ocimaſtrum.*
- *Ocimaſtrum alterum.*
- *Ocimaſtrum Valerianthos.*
- *Ocimoides repens Poligonij folia, flore Saponariæ.*
- *Lyſimachia*
  - *Lutea.*
  - *Pliniana forté.*
  - *Siliquoſa, filius ante patrem: eiuſdem gemina varietas.*
  - *Cærulea hortenſis.*
- *Coniſa.*
  - *Maior Monſpellienſium vera.*
  - *Media, quæ Calaminthatertia Fuſch. vulgo* geel Mynte.
  - *Minor Monſpel. Fuſch. Media.*
  - *Minima.*
- *Aſter ſiue ſtella Attica.*
  - *Monſpellienſium aureo flore.*
  - *Italorum fruticoſus, luteo Oleæ folio, Coniſæ facie.*
  - *Aſter minor Monſpel. Tripolij flore, medio purpureo, Linariæ folio.*
  - *Aſter Montanus duplex prægrandi Coniſæ aut Helenij flore.*
- *Glaſtũ ſiue Iſatis.*
  - *Satiua.*
  - *Sylueſtris.*
  - *Luteola.*
  - *Vaccaria.*

λευκόϊον. *LEVCOION, VIOLA alba.*

Bel. Violieren.	*Ger.* Weiſʒ garden Viele.
Ang. White Gillouer, or ſtocke Gillouer.	*Gal.* Violiers blancs.
Hiſp. Violetas amarithas, ſeu violetas blãquas	*Ital. Viola bianca.*

Violæ

VIOLÆ nomen ἀπὸ τοῦ ἰέναι, quaſi ire, aut prouenire, aut primum prorūpere dixere: Veris námque præuia viola, & Lutea *Keiri* dicta, quarum capti venuſtate, & fragrantia, vt vſum ad coronamenta ſic nomen commune ſanxere, poſteáque magis conſuetudinem, aut florum ſimilitudinem, quam rationem ſequuti, multos & varios flores Violas nuncuparunt. Idem nomen variis atque longè diuerſis plantis inditum: quippe apud Theophraſtum Viola eſt bulboſa, nigra & alba: quas nos ſuis quãque locis exequuti ſumus. Hic vero Leucoium ſpeciem dumtaxat leuiter perſtringemus, quæ non à florum albedine, ſed foliorum canitie, cinericióue colore dicta alba videtur. Etiamnum hodie, vti Dioſcoridis æuo, vulgatiſsimæ cognitionis illa triplex è floribus varietas: vbiuis propemodum gentium, Ditiſsima peræquè omnium florum fœtura. Sed alba & purpureacærulea non niſi ſatu. *Effig. Mathiol. 876.*

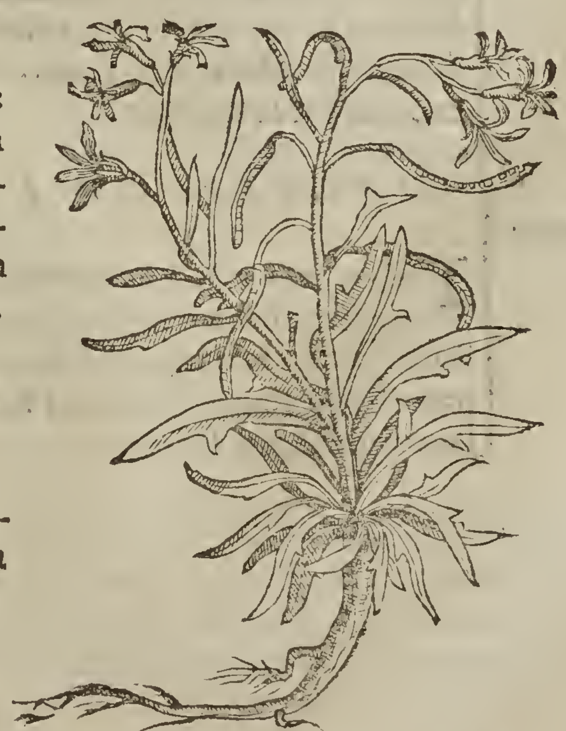
LEVCOIVM LVTEVM, Keiri Arab.

Germa. Geel garden veiel.
Ital. Viola Ialla:
Gal. Violes de muretz.
An. Walle Gyllofer.

LVTEA verò parietinis præſertim, etiam ſponte læta floret & vernat, Februario & Martio, hæcque vt frequentior, & odoratior, ita nõ parum vtilior Medico vſui, cuius ſemen etiam efficaciſsimum compreſſum in filiquis, ſed minoribus multò, atque Erucæ ſylueſtris paribus. Folia etiam anguſtiora, virentia Liguſtri, vel Phyllereæ. Caules ſarmentoſi, recti, complures, radice lignoſa, fibroſa cõmiſſuris & rimis parietum incuneata. Hîc in Anglia vti pleráſque alias Natalitiis Chriſti ſæpius floribus luxuriantẽ vidimus, etiã hoc anno: non tamen perennat. *Effig. Mathiol. 877.*

SVI ſimilis & vnà dumtaxat, quæ plurimum albos, ſæpe purpureos, interdum, præſertim anotina flores, exoleti coloris in cæruleum vinaceũ langueſcentis fert: Cornicula quanta & cuiuſmodi cornuti Papaueris, geminũ item ſeminum ordinem, membranula ſecundũ longitudinem intercurrit. Folia accedunt ad Calendulam albicantia, è radice lignoſa: Hæc non perinde feruet guſtu. *Varietas.*

LEVCOIVM MARITIMVN Maius.

SED Maritima, quæ plurima Mediterraneis Norbonæ littoribus, rarior multò, Thlaſpi guſtu & ſapore videtur. Floſculi æſtate quaternis foliolis dilutæ purpuræ: ſiliqua & ſemine ſimilis, ſed folio ad Cichorij, vel Erucæ modum diuiſo, craſſo albido, cõcolori, & pari hortẽſis.

LEVCOIVM MARInum, minus.

IISDEM locis non raro puſilla duplóque minor oritur, & ab hac differre videtur: vti Thlaſpi minimũ, à mediocri: vehementius tamen acredine vellicat linguam.

LEVCOIA DVPLIS FLORIBVS.

MAN-

MANGONIO holitorio repetitáq; crebriore tranſplãtatione, tum lutei, tum purpurei, flores magnitudinẽ luculentam aſſequuntur: multiplici ſinguli prægnanti foliorum fœtura, *R*oſam moſchatã æquante: Sed vti viola Martia floribus donata, ſemine orba fit.

λυχνὶς. *LYCHNIS Coronaria.*

Ger. Frawen Roſlin, Marien Roſlin, & Himmel Roſlin, ſiue Cœleſtis Roſula.
Gal. Oeillets, & Oeillets Dieu.
Bel. Christus ooghen.
An. Roſe Campion.

Iouis flos Theoph. non Phlox, ſiue flammula Plin.

CERTVM liquet de authorum monumentis & comparatione cum Roſæ, Violæ atque Anthyrrhini floribus, flãmeo colore, lucidáue, aut ſanguinea, purpura fulgentibus, dictas fuiſſe Lychnides, quaſi lucidos luculẽtoſúe flores, qui elegantiæ illecebris in coronamenta venerint. Eiuſmodi eſt Viridariorũ deliciæ lectiſsimus flos, Ocellus vocatus, Gallice *Oeillet*, Christus ooghen Flãdricè, cuius tres quatuorúe numerantur differentiæ: quas omnes huius arcto notionis ambitu cõplexi ſumus: Satiuę radix fibroſa, longiuſcula, folia flaccida, craſsiora, tomentoſa, vti Æthyopis, magnitudinẽ Leucoii, vel Saluiæ æquante. Incani item caules ſurrecti, teretes, geniculis atque ramulis pluribus donati, qui ſinguli, flores explicant, è calycibus Pſeudomelanthii æmulis, Roſea purpura rutilos, atque nitore flammantes, oculorũq; aciem interdum perſtringentes, Pyropi, aut lapidis Lychnidis modo, vnde nomen vtríque cõmune fuit. Hæc vt omnium pulcherrima, ita colitur ſola, eóque flores adeo confertos & ingeminatos fert: vt ſemine poſtea orba ſit, exhauſta nimirum formæ vi, & pabulo in florum cõmodum abſumpto: cuiuſmodi in Viola Martia exemplum videre eſt. Haud diſpar natura earum quæ ruri, interdum ſponte oriuntur, aut in hortis negliguntur. Præterquam quod floribus candidis paucioribus, minoribus, & ſemine donantur.

Varietas.

LYCHNIDES SYLVESTRES.

Varietas

AFFINES etiamnum tres, quarum duæ paſsim ſecus ſatorum ſæpes exeunt: radice non ita magna, gracilioribus, ac paucioribus, tum cauliculis, tum foliis, & mollioribus, nec perinde tomentoſis, ſed ex pallido herbaceis. Alteri flores rubelli dilutioríſue Roſæ, alteri vero niueo candore renident.

MVLTIFLORA.

TRANSVECTÆ vtriúſque in hortos cultu adeo flores fœtura luxuriant, vt maximum Affricanum florem, vel Roſam æquent, aut ſuperent.

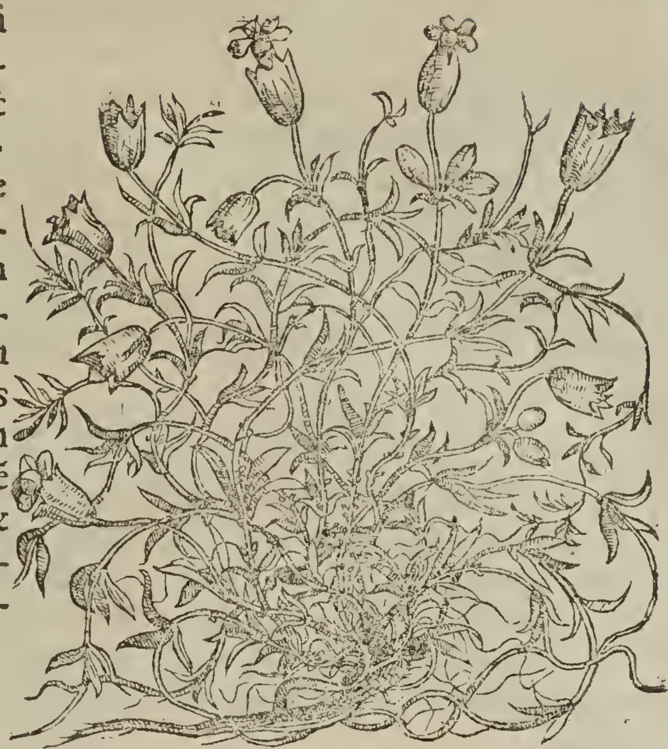
Ang. *Doble Roſe Campion.*

LYCHNIS MARINA, ANGLICA.

ALTE-

ALTERAM quam hic pictam damus, in aggeribus maritimis Vectis Inſulæ Angliæ,totóq; illo littore frequens. Herbula eſt ab ima radice multis folijs cincta,craſsis, minoribus, & anguſtioribus quàm Portulacæ Marinæ. Caules creberrimi,flexiles,humi fuſi, cubitales & ſeſquicubitales: in quorum ſummo calliculus albus Ocimaſtri,aut Lychnidis eſt,cui hærent floſculi candidi perquàm elegantes, Ocimaſtri non diſsimiles,apiculis intus nigris. Semen in folliculis fuſcum Lychnidis,aut Ocimaſtri. Salſo eſt guſtu,non tamē inſuaui, eſu tenera: non niſi inter ſilices & Braſsicas marinas quà ferme vndæ alluunt enatam videas. Floret menſe Iunio,Iulio, Auguſto,& Septembri.

LYCHNIS Chalcedonica,ſiue Conſtantinopolitana miniata,

FACILE harum pulcherrimam elegantia prouocat,aut ſuperat florum deliciæ planta Chalcedonia illa,cui florem Conſtantinopolitanum nomen indiderunt. Huius radices exiles, fibroſæ,aliquantùm acres, caules exerunt numeroſos, teneros,graciles, geniculis& aſpredine cinctos, è quibus ſingulis folia bina,quadantenus Syluestris Lychnidis, ſed nõnihil viridiora,hirſutiora, & aſperiora,ſemen in cauliculis oblongis nigrum Papaueris Rhœadis. Flores in vmbellis radiatis,latiuculis concinnè diſsiti, & minio purpureo, rutilo fulgentibus,viuidioribus, quàm in Martagone vel Canna Indica, adeò vt quia inodores ſunt,iſti coronarij omnes, proindeq; florum voluptate duntaxat aſciti, merito hic Lychnis multò omnium pulcherrima ſit habenda.

OCIMOIDES ſiue Ocimaſtrum,Iacea alba Monſpel.
Herba Tunicæ Gordonij.

NON tantùm propter foliorum cum Ocymo ſimilitudinem,ſed etiam adeóq; multò aptius ob vires aduerſum viperinos morſus exploratas, cui maximè confert Ocimum,Ocimoides,aut Ocimaſtrum vocaſſe videntur. Cuius non parum plenè omnes explet notas iſta planta vulgatæ cognitionis,quæ nuſquam non inter ſegetes,& viarum marginumq; gramina vberè luxuriat. Radix alba craſsitiem digiti æquans,tenera nonnullis fibris ſparſa: exiles rectoſq;,nonnihil hirſutos, cubitales exerens caules, per interualla geniculos habentes, è quibus ſingulis folia maiuſcula Ocymi,aut Lychnidis ſylueſtris hirſuta bina,& plerumq; quaterna,nouis ſuccreſcentibus binis puſillis,in ſummo ternos,aut quaternos folioſos calyces ventrioſos ſupernè anguſtos fert: vbi ſemen fuſcum Pſeudomelanthij,flores Lychnidis ſylueſtris albi.

SPVMEVM Papauer vulgò,eſt Ocimaſtrum alterum.

NEC minore prouentu,nec alijs locis oritur hæc,vulgò Norbonenſium notiſsima, & propter ſpumeam ſputeámue aſperginem,quæ non rarò albicans foliorum & geniculorum finibus inſidet, ſpumeum Papauer putata: ſuperiori Ocimaſtro admodum ſimilis,cunctis ſui partibus,ſed caules leues nitidi hirſuta,ad Tunicem magis accedentia: vnde nonnullis practicis vt Gordonio,Tunica herba dicta,radix nec folia fractu facilis, nitida & pellucida magis.

Behen album ſeu Polemonium Belgarum,neutrum tamen verum.

Ocimaſtrum

Ocimaſtrum Valerianthos.

Narciſſus Virgilij & Columellæ fortè.

Valeriana rubra Belgarum.

LONGE hac floribus pulchriorem, alioquin folijs, caule, & facie non ita diſsimilem, alunt herbarij Belgæ: radice tamen aliquantùm craſsiore, habitiore, & magis tereti æquè alba, odoratiore. Longiora, maioráq; aliquãtò tum folia, tum caules ſunt. Flores verò creberrimi, elegantiſsimi affatim in muſcarijs propendentibus, & ex puſillis caliculis oblõgis congeſti, Valerianæ partim, & Iaſmini. Vnde illic Valeriana Rubra vocatur. Purpura namq; diluta nitent flores, Iunio exeunte. Vnde etiam Rubrum Behen vocitarunt idem: non niſi in hortis penſilibúſq; puluinis, & figlinis enatam vidimus.

OCIMOIDES REPENS, *Polugonifolia, flore Saponariæ.*

NON modò Taurinenſium ad Padum collium vmbroſis, Syluoſis, & iuxta ſæpes hæc frequens oritur, ſed etiam Seuenæ Veganij herbidis, & vmbroſis marginibus, ſecus riuulos & fluenta proximè Aſarinam in ſaxorum commiſſuris. E cauliculis gracilibus, geniculatis, reptantibus, teneris, flexuoſis Alſines maioris, folia exeunt bina, iuxta geniculos Oleæ ſyluestris, Myrthi, aut Polygoni, ſed paulò latiora. Flores verò in caliculis oblongis Saponariæ concoloribus, multò minoribus: radix exilis, vſus hodie incomperti & neglecti.

λυσιμάχιον καὶ λύτρον LYSIMACHIA LVTEA, *ſiue Salicaria.*

{ *Gal.* Perçe boſſe. Souſy d'eaue. Corneille.
{ *Ger.* Geel Weidrich.

HVIC laus nomenq; à pugna dirimenda, id enim eſt: λύειν τὴν μάχην, certamen dirimere vel pacẽ componere, quod nominis Reginam etiam Lyſimachiã impoſuiſſe dixerunt. Eſt tamen ea plantæ vis, vt etiam belluarum animos feroces, & mutuos hoſtiles congreſſus pacet. Faceret vtinam rerum arbitra, & hera Prouidentia, vt quàm nota eſt hodie herba Lyſimachia, tam eſſet nobis copia illius cœleſtis Lyſimachiæ, quæ eſt Paracleti interpres, & alumna pacis gratia, qua rabies, & rerum humanarum æſtus, atq; inſania pluſquã Cerberea, ad lenitatẽ perpetuumq; perennis amicitiæ fœdus, reducerentur. Tametſi tres poſteritatis ſedulitate animaduerſæ ſunt Lyſimachiæ ſpecies, Dioſcoridi indictæ, tamẽ vix vlla earũ vſu hactenus recepta fuit. Eapropter lutea notiſsima, vſúq; frequentior. Meſsibus flores luteos elegantia viſendos, in ramulis, Hypericonis modo edit, inodoros, multos, cõfertos, folia autẽ frondis Saligneæ, aut *P*erſicariæ, pallentia, in caule bicubitali parum anguloſo, geniculato, quaterna ternaq; ſibi ex aduerſo ſita. Radix ceſpite vagatur, latius ſparſa, editq; teneram ſobolem purpuraſcentium turionum. Semen rotundum Coriandri, pallidum. Marginibus hæc & ripis minus vdis, atq; merſis, quàm reliquæ tres aquaticæ. Vbiq; Angliæ, Galliæ, Germaniæ, peruia, quã Officinæ multam ad gargariſmata, & parulides exeſaſq; oris inflammationes vſurpant. Guſtu aſtringit & deſiccat.

LYSIMACHIÆ *fortè Pliniana.*

SVNT qui Plinio mentionatam Lyſimachiam diuerſam illi ſpecie arbitrãtur, quippe qui flore purpureo, & odore graui eas diſcreuiſſe videtur: earũq; vnã proinde innuiſſe, quæ nuſquã emerſæ conſpiciuntur: è riuulis pigris, & palludoſis lacunis, floribus, ſpicatis, intẽ ſè purpureis, palmum & ſeſquipalmũ longis, è *S*ertis purpureis ſemine concluſo in anguſtum deficientibus, Viticis aut Lauendulæ ritu. Caules geniculatos, & folia Luteæ ſimilia, aut Salicis anguſtifoliæ ſunt, ex interuallis bina ſubpurpurea. Radix maior quàm Luteæ, & ſimiliter turiones, quotannis teneros promẽs, lignoſa, nigricans: nõ tamẽ odore tetro. Quare tametſi non magni noſtra referat cuia ſit *P*linianáne an Dioſcoridea, tamen ſubodorari quiuis queat, Pliniũ non aliam interpretatũ, à Lutea. Sed πύῤῥον, ſiue purpureũ vertiſſe, aut πόρφυρον legiſſe: & grauem odorem habere, quod quando adoletur, verum aſſerit Dioſcorides.

LYSIMACHIA Siliquoſa, Filius ante patrem.

EST etiam vulgatior hæc à ſiliquato fœtu præcoci, qui auctu & incremēto florū eruptioni anteuertit, quaſi proles parente prior, Filius ante patrē vocitata. Non aliis hęc natalibus, ſed multò vberiore & variato prouentu oriunda, caule & foliis haud diuerſa, niſi quia anguſtiora & leuiter crenata. Floſculos foliolis quaternis conſtantes purpureos, patulos: Geranii colūbini, quibus quaſi caliculus foret, ſubſunt teretia exilia & longiuſcula cornicula, quæ ſemine perquàm minuto Conizę, aut Dentis leonis, vnà cum papposis inuolucris, dum ſiliquæ hiulcæ & bifidæ diſparantur, perduntur.

Varietas

HVIVS filii ante patrem in Belgio, ſed in Anglia facillimè, varietas duplex obſeruatur, non iiſdem tamen locis ſemper, attamen vmbroſis, ſaxoſis, aut minus vdis. Frequentior eſt omnino folio, ſiliqua, caule iiſdem, ſed magnitudine inferior, & tenera adeò, vt vix ſiliquam florémq; fulcire queat. Flos verò propius Caryophylleam Tunicā dictam, paulò minorem, rubeum exprimit.

ALTERA varietas cernitur in floribus, pallidioribus, quadripartitis, anguſtioribus foliolis, ex aduerſa cruciatim, aut decuſſatim aſsitis, in parili ſiliqua, cui cætera omnia ſubſunt ſimilia.

LYSIMACHIA CÆRVLEA hortenſis, Veronica RECTA *quorundam.*

ET hæc non abſimilis folio, Filii ante Patrem, aut maioris Veronicæ, ſed longiore, craſſiore, ſed tota minor, cubitum & pedem alta, & quaſi ex vtraque Lyſimachia mixta: ramulos in ſummo ſpicatos, floribus cœruleis, nitidis Teucrii, Germandreæ, aut Lauendulæ longioribus: pluribus exiguis marſupiolis contentum ſemen minutum: exigua & fibroſa radice nititur. Rarior hæc etiam hortis: Londini hoc anno Iunio & Iulio floruit in horto H. Morgani noſtri: Belgicis etiam ſyluis dicitur creſcere ſponte. Parcior, aut rarior harum omnium vſus, pręter quàm Luteæ, vti dictum.

CONIZA MINIMA ſiue Pulicaria.

IN quadruplici differentia eſt Coniza, quarum Media & Minima vbiuis Galliæ, Germaniæ, & Angliæ locis lacuſtribus, & humentibus aruis multa. In *Benardgreyn* ara & foſsis, altero à Londino lapide fruticat minima, inter Camęmillam Romanam, inter & Pulgium Regale: ſeſquipalmum caulibus ſuperat, multis alis donatis, hirſutis, pullis vel cineritiis, rotundis, rigidiuſculis, quos folia ambiūt ab imo crebra, incana, & Phyli Thelegoni fermè paria, aut Gnaphalii vulgaris, quem habitu & colore tota refert, ſed maiora multò & obſcuriore obſoletioréque lanugine. Flores rotundi, bullis Agerati vel Tanaceti, ſed minus vegeto colore & cōpreſsi, quibus elapſis ſemen ſubeſt Anthemidis, acroſum minutū: exigua lignoſáq; radice, minime omnium hæc glutinoſa, minúſque quàm Media fœtida, quam dumtaxat veſtigio olido teſtatur.

MEDIA.

EODEM loci ſecus Regiam viā atq; humentes ſcrobes, Media illi prorſum ſimilis, ſed duplò maioribus foliis, craſsis, denſis, virentibus, aſperis, rigidis, ſquallidis, caulē bicubitalē & alas multas ambientibus, ima falcata, baſi Glaſti Dentillarięúe modo. Radiatis floribus, luteis, Chryſanthemi, aut Buphthalmi, ſemen haud diſsimile, radix puſilla, halitum viroſum, & quiddam Cimicum, aut fœtidę Cotulæ efflat. Parum aut minus multò quàm maior, & minor glutinoſa.

CONIZA MAIOR Vera.

SED maior tępidiore Auſtrinóq; cœlo & aëre maritimo oblectatur, cuiuſmodi eſt Hetrurię inter Florētiā, Aquaſpēdulas, & Romā, atq; Nitiobrigū in maritimis Venetis & aruorum mar-

marginibus Lunellę, Maſsilarges, Mōſpellii. Binū trinúmue cubitorum frutex, multis propagatur virgultis, rectis, rigidis, rotundis, foliis multis cohærentibus, denſis, ex viridi pallentibus, craſsis, pinguibus, Oleæ ſimilibus, aut Aſteri attici Italici. Extremi caules multis ornātur ſecundū lōgitudinē floribus, luteis, rotundis, Hieracij, aut Senecionis, in pappos euolantibus: nec non ſemen exiguū, vt Hieracii: radix lignoſa, fibroſa. Præſtātior cæteris multò hæc, cùm odore vehementer ſuaui, tū viribus, nec minus Ledo Chiſto glutinoſa tangenti, cuius odorem, ſed cum ea quam mediam iam deſcripſimus, nōnihil confuſum imitatur, adeò vt omnes norit, qui ambas, mediā nempè & iſtā nouerit. Adeò ſunt inter ſe couſimiles, & Dioſcoridis lineamentis affabrè bellè congruentes.

CONIZA MINOR Vera.

HVIC tamen præ cæteris aſsimilatur natalibus, viribus, odore & facie, quam minorē Dioſcoridis aſtruemus. Quæ prorſus eadē foret, niſi proceritate & caulium luxuria vinceretur. Vnico ſed- enim eſt vtplurimum caule, gracili, cubitali & ſeſquicubitali, paucioribus, minoribúſque foliis Lynariæ, vel Chiſti Ledi anguſtifolii: color, odor, modus, ſemen, tum illis, tum floribus, haud diuerſa: radix exigua. Gramuntiæ ſyluę finitimis agris, hanc non modò, ſed etiam publica via maiorē, in depreſsis Syluę lacunis minimam, non ſemel, Pulegii Ceruini conuictricē, legimus: Mediam verò paſsim vbique locis vdis, ſic inibi omnes ſtudioſis paulò exercitatioribus iamdiu notæ: quibus riſui fuit Senenſis audax commentum, qui longè diuerſam, vti in Baccharide dictum, plantam, *Nullis reclamantibus*, vt ille ſemper affirmat (vti nos hîc omnibus aduerſantibus) *notis*, intruſit huc. Parum certè illi notam, & quod minus ferendum, nō deſcriptā. Spirat huius nāque radix odorem, non tetrum, ſed arromaticū Garryophylleum. Caule, & foliis Verbaſci, aut Blattariæ non Oleæ, glutinis nihil penitus habentibus. Flores ex luteo purpuraſcentes: cætera etiam planè diſsimilia, multò magis viribus: quare nunquam Senenſis dignitas noſtratibus mulierculis Galloprouinciæ perſuadebit, vt ſcopas euiſcandis, & enecandis pulicibus, ex Baccharide potius quàm vulgata illîc Pullicaria colligant.

Coniſa maior Mathiolo falſo tradita.

Monſpell. Baccaris.

ASTER, ſiue STELLA ATTICA Monſpellienſium, aureo flore.

ATTICÆ ſtellæ nomen, ſi non à flore, ſed à foliolis florem in ſtellæ morem cingentibus, factum fuit, vt Dioſcorides videtur expreſsiſſe : non aliam hodie plantam commodius poteſt deſignare, quàm Monſpellienſium Aſterem vocatam inibi Norbonenſi agro, prope pratorum margines, & fluenta perfamiliare. Florem etenim edit æſtate aureum, circinatæ, ſed compreſſæ, nec admodum extuberantis rotunditatis, Buphthalmi aut Chryſanthemi, quem ambiunt quina ſenáue foliola anguſta, mucronata, rigida, longiuſcula, Stellam marinam piſcem, non parum referentia: caules pedales terni aut quaterni, duri, hirſuti, quibus totis inſunt folia oblóga Lychnidis aut Verbaſci Saluifoliæ tenuioris, piloſa rigidiuſcula, viridia, in fuſcum obſcura. Radice capilloſa, ſparſa. Sapore aſtringente, amaricante, non acri, nec ita ingrato. Semine anthemidis Auguſto maturis vel Septembri in Franciæ, Belgij, Germaniæ, & Angliæ hortis. Nam ruri illis non prouenit. Purpuraſcunt quibuſdam in locis florum foliola ſubtus, non ſecus ac in Tripolio.

ASTER ITALORVM luteum fruticoſum oleæfolio Coniſæ facie.

EST & iſtud non modò Italiæ ſaxoſis & aridis valdè frequens, ſed etiam Galloprouinciæ Norbone, præſertim via Auenione Nemanſum petenti ad læuam, inter Auguſtæ antiquitatis Romanæq; munificentiæ rudera, ruinoſaq; triplicis fornicis pontis Gari vocati eximia monumenta, nec non prope *Bettonettum*, & ſecus Lanum Monſpelliacum amnem ad pontem. Virgultis quamplurimis, durioribus, nigricantibus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: folia Oleæ Coniſæ, vel Myrthi maioris, aut potius Coniſæ facie & flore. Luteo, pappoſo circinato ſquamulis aceroſis foris ſepto, in Iaceæ morem. Fibroſa radice, guſtus vniuerſæ ſubaſtringentis & ſiccantis, parum quid amarooris arromatici & odori commodi hactenus incerti. Incertumq; ſitne *Amelus Virgilij*. Videtur equidem neq; Ameli veri, neq; Dioſcoridis Aſteris opinionem tueri poſſe, vt preſsius expendenti ſtirpes ipſas, & vtriuſq; authoris lectioni dicat liquet.

ASTER MINOR Norbonenſium tripolij flore, Lynariæ folio medio purpureum.

NISI hîc (non in pratis) locis aridis & collibus ſaxoſis proueniret, vt ſunt Olíueta circum Monſpellium & ad Caſtrum nouum, cæteris plenius expleret Dioſcoridis Aſteris & *Ameli Vergiliani* notionē. Flores quippe radiatim multis foliolis ſtellulas effigiant, aureo purpureoq; mixto fulgore micantes Tripolij. Nam Dioſcoridi pingitur aliquid purpurei luteo immixtum, vt videre eſt quando dicit, florū partem purpuream bubonis pręſidio eſſe. Sic enim vertendum eſt, & vertit doctiſsimus Marcellus. In gracilibus virgis, numeroſis, rectis, pedalibus & ſeſquipedalibus ab vno radicis fibroſæ ceſpite: foliola oblonga, anguſtiora quàm ſuperiorum, Lynariam referentia. Similis tota, ſed minor & gracilior Tripolio, quod AMELVM *Virgilianum* ſignantius exprimit, non modò quia ſecus fluenta & pratorum riguorum conualles amœniores, vt Padi, ſiue famigeratiſſimi Eridani prope Ferrariā, Patauiū, & paſsim in Lombardia : ſed etiā quia tū florū & foliorū, tū cauliū ſuperficies, interdū ex virore purpuraſcūt, ſpecioſamq; radiantium Stellarum in luteo purpuraſcētium ſyluam oſtentant cymæ.

ASTER MONTANIS duplex prægrandi Helenij flore.

Alter folio & caule hirſutis.

HIRSVTVS

MERENTVR etiam Aſteris nomen plãtæ illæ duæ, quæ non niſi rarò in mõtibus Allobrogũ & Galloprouinciæ celſis,florẽ vnicũ luculentæ magnitudinis oſtentãt. Magnitudine ferè, colore, & effigie Helenij,in caule ſingulari, cubitali, recto,gracili, folia ferenti fuſca, magnitudine Aſteris Italici, & adeò ſimila,vt planè eadẽ putes. Radice fibroſa, Succiſæ,aut Britannicæ,Lugdunenſis.

ALter proceritate,& flore non abſimilis,ſed caule,& folijs hirſutis,longioribus,Cynogloſsi noſtri parui paribus,& ſimilibus: radice verò minus fibroſa.

GLASTVM Satiuum.

Effi.Ma.634. HVIVS ſatiui & longè omnium optimi immenſi tractus conſiti Tholoſanam ditant regionem, vbi virens herba *Guede* : tabefacta autem & putrefacta, inq; mola truſatili expreſſa herbacea ſanies, in prægrandes glebas aceruatur, & *Paſtel* vernaculè vocatur,indeq; Galliæ,Angliæ,& Belgio ſuppetit ad pannorum infecturas. Serunt etiam circa Inſulas Belgij vrbem,& in Germania vbi ſolũ pingue,& lætum,perbonum dat Iſatidem nec multùm Tholoſana inferiorem.In Italia minus frequens, eoq; minus mirum ſi doctus Anguillara ſe noſſe negarit,& aliam Norbonenſem ſylueſtris Glaſti ſpeciem,pro ſatiuo Glaſto deſcripſerit: quam neſcio cur Dodoneus Vaccariam vocarit, cùm apud nos neq; vaccę eam paſcantur, nec vllam cum ea habet ſimilitudinem,vllive vſui ſit: Et illius conſpicuã differentia ab vtroq; Glaſto,quibus tamen congener videtur.

Glaſtum enim Satiuum infecturæ commendatione vbiq; notum eſt. Aruis pinguibus ſeritur quotannis,exitq; folijs ab imo totos caules cubitales & bicubitales rectos ſtipantibus,craſsis,pinguibus,anguſtis,atrocæruleis aut virẽtibus Cynogloſſi, aut Thlaſpi latifoliæ effigie hærentibus,in ſummis ramulis numeroſis,Maio menſe, & Iunio flores lutei, pallidi,numeroſi exeunt, ſecundum quos theculæ compreſſæ,acutæ in linguæ figuram erumpunt,& ſemen maturant nigricans.Radix albicat,non altè depacta.

GLASTVM ſiue ISATIS Sylueſtris.

Math.635. SYLVESTRIS ſegetibus obeſt,& multò procerius priore luxuriat,folijs Endiuiam imitantibus,tamen multò minoribus,vnde Plinio occaſio,vt in Lactucas reijceret: radice exigua,caule lignoſo,recto,ab imò folijs compluribus ſtipato,è quorum alis alternis interuallis propagantur flores,ſed in ſummo multiplici conferti, melino diluto colore. Galloprouinciæ plebeculæ coronaria eſt.

ISATIS ſylueſtris Ocimaſtri caliculo,flore exiguo pallido,Vaccaria dicta Norbo.

SYLVESTRIS autem ſiue Vaccaria,& Ocimoides dicta,importuno prouentu Triticeæ ſegeti immiſcetur : anguſtiora folia promẽs, quàm ſylueſtris Iſatis,Ocimaſtri, ſiue Papaueris ſpumei ſimilia,rariora,in caule cubitali alis ſparſo, & ornato floribus puſillis Ocimaſtri,aut Pſeudomelanthij,alabaſtriculis albidis,& pallentibus,nec ſemine diſpari: non vllius adhuc commodi comperti.

LV-

LVTEOLA.

MAGNO vſui & emolumento eſt Luteola, recentioribus tantùm cognita, ad colorem fuluum aureúmue pannis conciliandū valde expetita, præſertim in Belgio, vbi magna copia: tametſi aliis etiam pleríſque locis Galliæ, & Angliæ ruderibus, & ſemitibus occurrat. Hæc tertia Glaſti ſpecies conſtitui rectè poteſt: radix oblonga, folià habitiora, Iſatidis figura, ſed anguſtiora, fuſco virore, caule recto, ſeſquicubitali, Thyrſum muſcoſum gerit, ex multis floſculis, luteolis, palleſcentibus, Oleæ ſimilitudine, & magnitudine, decuſſatim explicatis: Semen nigrum, Vrticæ Romanæ, ſed minus.

TITHYMALI
- *Parallius, ſiue Marinus.*
- *Mirſynites, ſiue Myrthifolius.*
- *Helioſcopius Soliſequius, Portulacæ folio.*
- *Cypariſſias Cupreſſinus, vel Humipinus.*
- *Pityuſa, ſiue Pinea: Eſula minor Officinarum.*
- *Eſula maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis fruteſcens Pityuſa.*
- *Dendroides, ſiue Arboreſcens, Myrthifolius.*
- *Platiphyllos, eſt Characias nuperorum.*
- *Characias Anglicus, & Francus.*
- *Monſpellienſium ſerratifolius, an Characias?*
- *Lathyris, ſiue Cataputia minor.*
- *Peplus, ſiue rotunda Eſula.*

Peplis.

Chamæſyce.

- *Nerion*
  - *Purpureum.*
  - *Album.*
- *Alpigena Chamærhododendros*
  - *Odora.*
  - *Altera.*
- *Montana Allobrogum Lentiſcifolia, Chamæleæfolia, vel, Oliuſtrifoliæ minus odora.*
- *Chamædaphne, ſiue puſilla Laurus, an Germanicum Mezereon, an num potius noſtrum Chamærhododendrum?*
- *Granum Gnidium.*
- *Daphnoides, ſiue Laureolà.*
- *Thymelea, Granignidij.*
- *Chamælea tricoccos, Mezereon Arabum.*
- *Chamælea montana hirſuta.*
- *Alypum, Terribilis, Herba Norbonenſium.*
- *Turbith*
  - *Serapionis, & Arabum.*
  - *Meſuæ.*
  - *Actuarij.*
  - *Officinarum triplex.*
- Tarton Traire *Maſſilienſium, Galloprouinciæ.*

Eſula rara, ſiue Alypum in Lio Venetorum inſula.

Semperuiuū, ſiue ſedum.
- *Maius crenatum Myrthifolium meaium teretifolium*
- *Minus.*
- *Minimum, ſiue Illecebra.*
- *Anthyllis, ſiue Vermicularis fruteſcens, ſiue arboreſcens.*

Sedum
- *Arboreſcens Græcum, Illyricum, & Anglicum*
  - *Maius.*
  - *Minus.*
- *Aloe.*

- *Cotyledon.*
- *Cotyledon minus, Montanum Sedifolio.*
- *Cotyledon aquatica, acris Septentrionalium.*
- *Androſaches.*

Portulaca { *Satiua.* / *Agreſtis.*

Portulaca marina

Halimus.

Telephium, an Craſſula?

Scorpioides.

TITHYMALI.

τιθυμάλοι, Lactariæ.

{ *Germa.* Wolfſmilch.
Gallis. Tithymales, ou Herbe au laict.
Belg. wolfſmelck.
Ang. Wilde ſpurge. }

A Svcco lacteo quo turgerent differentiæ cũctę, nomen factum cõmune Tithymalis, vel per diphtongũ potius, Tithoimalis, quod mammã, ſiue papillã vberis exitioſam viroſámue non inſcitè interpratatur. Plures hodie quam apud Dioſcoridem extent, habemus; quarum partim confuſas à Comentatore, nec verbis deſignatas, partim affictas orationi non intellectæ Dioſcoridis, quamlibet ſuis indiciis illuſtrabimus, & paucis emendabimus: Dioſcoridis oratione quaſi filo Arriadnæ ducti, ſed Noſtrum ordinem ſequuti, accuratiorémque ex inſpectione deſcriptionem: quò quælibet planta cui propius quadret, Magis perſpicuum fiat. Paralium primum ponemus.

παράλιος. *PARALLIVS.*

Parallios ſiue hæc maritima appellata nuſpiam hic niſi ſabuloſo ſteriliſque littorum ſolo Mediterranei, Occidui, & Germanici maris, vbi quamplurima exit, virgis à radice, rectis rubellis, tactui glutinoſis, foliis denſe ſtipãtibus ſubnigris, Lino latioribus, Alypi terribilis paribus, & ſimilibus. Floſculis ex herbaceo luteolis: in ſummis pediculis circinata foliola media traiicientibus, ſicque vmbellam efformantibus & ſemen edentibus tricoccum, Chamæleæ, aut Latiridis non diſsimile, minùs & coactius, intus medulloſa tria grana ſunt verrucariæ Torneſolis, radice ſimplici, prolixa, lignoſa.

μυρσινίτης. *MYRSINITES Myrthifolius. Fœmina repens Dioſcorid.*

Proxima illi facie hæc, ſed breuioribus pedalibus, pinguioribus, reptat humi ſurculis, quos folia prorſum Chamæleæ latiora, Myrthi, vel Ruſci, nucronata crebra ſtipant, vt Paralium, pallidè virentia, & in ſummo magis ſparſa Sedi maioris, aut Laureolæ ambitu, è quo trans folia concaua & vmbilicata, diſparantur quaterni, aut quini pediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, puſillos, muſcoſos geſtãt & Semina triquetra Paralii Auguſto maturant, maiora, quæ itidem tribus compacta lateribus, in tricarinas valuulas dehiſcunt, ſingulas ſingulum granum, teres, oblungum, fuſcum, medulla alba acri non ingrata. Angliæ, Belgiæ, & Franciæ horti hunc ſæpius alunt, nec alibi natum vidimus.

ἡλιοσκόπιος. *Helioſcopius. TITHYMALVS, Soliſequius Portulacifolius.*

{ *Germ.* Sonnewende wolfſmelck.
Gallis. Reueille matin ſuiuant le Soleil.
Belgis. Croonkens cruyt.
Ang. Wertgraſſe, & Wertworte. }

Cvnctis gentibus familiaris hîc & notior, foliis Portulacæ minus craſsis, Halimi breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt noſter Charatias, caules paruos pedales in humum

HYMALVS *Myrſinites.* 150

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidũ languentibus, inque vmbellam collectis, ſemine non diuerſo: ſed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo ſpiritu vapido turget, vti ſoli relictum, quaſi ſe motaret, exiliat, mediũque, crepet pueris raro ſpectaculo eſt quemadmodum Thamariſci ſemen.

Κυπαρισσίας TITHYMALVS *Cypariſſias, ſiue Cupreſſimus. vel Humipinus.*

APPRIME referunt huius denſi ramuli rubẽtes, ſeſquipalmares, poſitu ortu, effigie, æquabili circinatóq; habitu puſillã Cupreſſum: folia autẽ anguſtiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymęlea, Pino propiora, molliora: ſemine alioqui in ſummitatibus, pixidata foliola trãſmittentibus, nec à ſuperiore, niſi quia minora ſunt, diuerſis vicinioribus tamen Parallio Tithymalo, & Pituiſę. Crepidines ſabuloſę fluminũ, & vicini colles fræquentius hunc alunt, vti ſunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Galliæ, & Norbonæ Lani, non procul Monſpellio, alibíque paſsim Maio, & Iunio, quum interdum propter anni & loci rigores, vel feruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in maritimis: quemadmodum cæruleũ etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem ſanguineum.

πιτύουσα PITYVSA, *ſiue Pinea, Offici. Eſula minor.*

ILLI DEO affinis hæc Pinea Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis pręſertim, vt ne quemquam falleret aſsimilatio, Dioſcorides diuerſas eſſe ſpecies monendum duxerit. Ac quãquam videri poſſet vna quæpiam Cypariſsię Tithymali varietas, quales aliquot notauimus, tamen hîc non vniuerſum habitum, & lineamenta Plantę, ſed dumtaxat folia Piceæ eſſe tradit. Quare coniectura fert veriſimilior, Pityuſam eſſe eandem cum Officinarum Eſula minore, quæ etiam Eſulę vox, quaſi abſciſa à Pityuſula, nempe Pityuſa minore videtur. Paſsímque cognoſcitur, cum Linariæ collatione de verſificatoris carminulo rithmico. *Eſula Lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* ESVLA.
Exit namq; cauliculis gracilibus, pede & cubito maioribus, per interualla diſparia Polygoni more, ramulos, & folia pauciora promẽtibus, Oſyridis, ſiue Linariæ, longis, acutis, anguſtis, & nulli Tithymalorum quam Cypariſſo propinquioribus: cui etiam floſculi prorſus, & ſeminum triquetra theca eadem: radix digitum minimũ æquat, albicãs, cuius cortex aceto maceratus, & torulo ligneo exãteratus vſui Officinis, nec fructui eſt lentis figura, cuiuſmodi codex Dioſcoridis habet, cui potius mendum ſubeſſe ſuſpicamur, quàm ſtandum putamus, rerum ſuffragante & monente perpenſione: & ſane aut nullum prorſum noſtratium Tithymalorum (quorum omnium inter ipſos eadem, & triquetra pericarpia, ſiue inuolucra ſunt,) fuit illis notũ, vel deſcriptum, aut amanuenſium incuria (nolim Dioſcoridis) temerata fuit, luxatáque aliquot locis germana lectio: vt mox fuſius monemus: hinc ſimul ridendæ, ſimul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Tithymali, Paralii, & Mirſynitidis effigiaturæ, quas non è plantis ipſis expinxit, ſed vti in Antirrhini floribus, Tragacanthi fructui, & capitulo Gnaphali marini, Poterio; atq; quãplurimis aliis locis, plauſibilis iconis mendacio, poſteritatis theatro illuſit; ex quo exercitatiſsimo cuíque, & cordatiſsimo viro ſuſpicionem fecit, & fouit merito, non vno loco fidei claſsici authoris illum fregiſſe teſſeram, nec illi deinceps, niſi benè re perpenſa, in medicatoria pollicitatione credendum. Pratorum margines, & ſepium iſtam, ſæpius alunt Eſulam. In Francia, Belgio, & Anglia, non niſi horti Pharmacopœorum.

ESVLA maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis fruteſcens Pityuſa?

VT vſu crebro apud Germanos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta eſt, Eſula maior, ſic ſanè nulli Tithymali ſpeciei quam Pityuſæ propior videtur, & alioqui niſi huc ac-

commodetur, Dioſcoridi, aut minus nota, aut prætermiſſa fuit. Ex ampla multiſque adnatis implexa radice, craſſo, denſóq; pullo cortice amicta, innumera ſurriguntur virgulta, minimũ digitũ craſſa, & binũ cubitorum proceritate viridãtia, folia ferentia Latyridis crebra, aut arboreſcentis Tithymali, nec ſemine diſſimili: ſed partim ſecundũ caulis & foliorũ interualla, partim in vmbella, ſed minus lata, & minus in orbem collecta, cætera non diſsident à reliquis Tithymalis. Verùm rarior hæc in Italia & Gallia, & Anglia, niſi in hortis colatur. Germaniæ verò ſuperioris, & inferioris ad Rhenum.

DENDROIDES, ſiue arboreus Myrthifolius, Myrthei ſpecie non à foliis, ſed frutico.

CALIDIORIS ſoli collibus apricis, & ſaxeis, ſiue aſperis, ſecus fluenta Norbonę, & Hetruriæ Romaniæque prouenit Arboris æmulatione, ab vno ſtipite pollicis craſſitie, plures emittit ramos, amplos, bicubitales, digitũ craſſos, Eſulæ maioris folia paria & admodum ſimilia, veluti cuncta planta: quam radix exilior, ſtipes craſsior, & vmbella maior, ab Eſula maiore diſtinguit: vti etiam arboreus vultus, quem hæc præfert, vnde illi nomen.

PLATIPHYLLON Characias Mathioli, Vallaris.

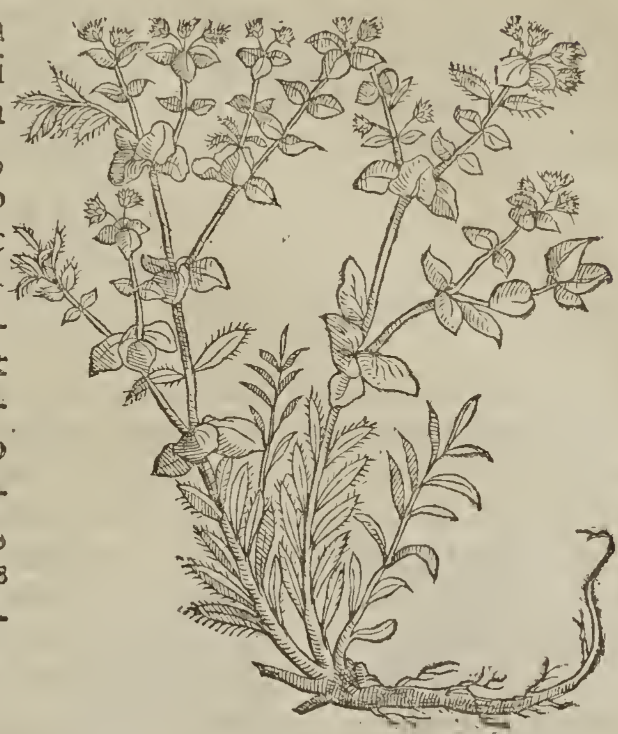
POSTEA quàm habemus plures, quàm quot Dioſcoridi annumeratæ ſint Tithymalorum ſpecies, & huic præ cæteris folia ineſſe latiora, vt Plinio etiam viſum, ad Violæ albę, & minimi Sylueſtris verbaſci accedentia, ſimilitudine, ortu, & parilitate, videmur tutò affirmaturi, latifolium hunc Tithymalum dici oportere: & præſertim cùm duos inſuper ſimus nacti, quos ſi nouiſſet Commentator, Characiã feciſſet, noſque hoc labore leuaſſet. Quem igitur Characiam noſtra ętate ſcriptores putant, nos Platiphyllum opinamur, quemadmodum Platiphyllon Iteam, ſiue Salicem appellant illi. Eſt namque latioribus, longioribus cæterarum foliis, ramis ſeſquicubitum & duos altis, alióquin Dendroidi, aut Pityuſæ maiori aſsimilatur. In Norbonæ Galloprouinciæ, Lugdunenſiq; præfectura, ac aliis quàmplurimis Galliæ, & Germaniæ ſyluoſis, & fluentum ripis, nihil frequentius. Floret, Maio & Iunio, vnicaulis, vt plurimum hîc: eóque Dendroidi cognatior.

CHARACIAS Anglicus & Francus.

HIc admodum ſimilis Platiphyllo, ſed minor caule, & foliis. Frequentior etiã in Germaniis, & Franciæ Aureliæ vicinis ſyluoſis, quàm calidiori ſolo: Nullibi quàm in Anglia copioſior. Primo Vere floret, cauléſque complures à radice lignoſa, fuſca, rubentes emittit. In quibus folia multò minora, purpurantia Amygdalinæ frondis effigie, Paralij maiora. Luteſcente floſculorum fœtura, & paritura, per Iunii meſſes trilateram, & trigranã: non diuerſam à cæteris ſiliquam, paulò ſuperius quàm ſint Peltata concaua folia, pertranſeant vmbellæ ramuli.

MON-

MONSPELLIENSIVM SERRATVS TITHYMALVS, aut Caracias.

NON temerè alibi (ne in Italia quidẽ) quàm Norbonenſi agro iſtum reperias, qui inibi vulgatiſsimus,& à foliorum crenis tenellis,ſerratus vocatus: exeũt à radice alba,Eringij ſimili, pingui cortice,carnoſa pulpa,pollicẽ craſſa,prolixa binũ & ternũ pedũ,gũmeo & percocto ſucco pregnante,eoq; Turbit ſuſpicionem faciente: exeunt ſurculi plures cubitales,& pedales viridantes: Folijs Mirſinitidis,anguſtioribus, aut Myrthi maioris,craſsioribus,pinguioribus,& elegãter per ambitũ,ſed leniter,crenatis: in ſũmo ramulis ſpargitur,& donatur vmbellis vmbellicatæ rotunditatis,foliola traijcientibus, florem, & thecam haud diuerſam ab alijs,ęſtate. Si vllius horum omnium radix affabrè ementitur Turpeti Alexandrini radicem, ſanè hęc foret.

LATHYRIS ſiue CATAPVTIA minor: maior eſt Richinus.

POSTREMVM omnium Tithymalorum notiſsima,& vſitatiſsima Lathyris,cui appellatio indita videtur,quæ congenerem quidem,ſed efficatiorem, & viroſam magis ſignaret Tithymalum,idcircoq; Catapotiam, quia dixerat Dioſcorides ἐν κατα ποτίω λαμβανόμενα, id eſt,in pilulis grana ſumpta purgare. Nuſquam non iñ hortis,etiamq; in agrorum Anglorum, & Galliæ marginibus occurrit, caule ſingulari, bipedali, ſed ramoſo aſſurgit: quem per interualla ab imo bina cingunt folia, Rhododendri, aut Platiphylli Tithymali, craſſa, pinguia, ſucco lacteo viroſiore gliſcentia. Flores æſtate puſillos,& ſemen edit Auguſto, & Septembri,maius Tithymalis cęteris, non tamen diuerſum, tricoccum, trilaterum, expreſsiore ternum granorum commiſſura,qualis Chameleæ,quæ maior,& figuratior,& anguloſior magis,ideo conſpicua. Idcircoq; plenius, & ſignatius à Dioſcoride deſcripta,aliorũ Tithymali pericarpia,& ſemina nõ perinde. Quare nobis ſubſcribente natiua rerum imagine fuerunt interdum immutandæ, interdumq; expreſsius ponendæ deſignationes,non vt faciunt iſta manipia mendaciorum, qui ne videantur ignoraſſe,malunt ignota blaterare,ſibiq; ipſis & naturæ monſtra commentari.

PEPLVS, ſiue ROTVNDA ESVLA.

QVOD ramulorum ambitu,& quaſi rotundo amictu,velum efformaret,aut tellurem operiret, *P*eplus dicta,niſi potius ob purpuream foliorum ſuperficiem, ſiue xerampelinam,quæ huic in vinetis naſcenti,& Peplidi in maritimis ſabuletis degenti, vt plurimùm ineſt. Peplum namq; fuiſſe purpurei,vel phęnicei coloris, cùm multæ hiſtoriæ,tum flãmeolum teſtatur, ſic à flammeo dictũ colore. Germanijs & Gallijs paſsim Peplus ſpõte prouenit,ſecus ſępes,foſsimenta,margines hortorum,& in vinetis. Radice prolixiore, puſilla,fibroſa,ramulos promit fruticoſos,ſeſquipalmares,complures,graciles,tenellos: foliola Rutæ,Alſinæ, vel Helioſcopij Tithymali minora,bina,& poſt floſculos luteolos iuxta exortum ſingulum,marſupiolum exile tricoccum,nec diuerſum à cæteris Tithymalis: tametſi exile admodum,ſemine intus meduloſo candicante *P*apauerino. Succum lacteum tota fundit planta,planéq; Tithymali ſpeciem fatetur.

PEPLIS.

VT nomine ſic effigie hęc Peplum pręfert, & propius adhuc etymum *P*epli, vel flammeoli exprimit: idcirco θάμνος ἀμφιλαφὴς Dioſcoridi deſignatur, quia fruticat

vberiore vndequaq́; ramulorum comoſa concinnaq; ſobole in Pepli ſpeciem collecta,
Effi. Mat. 1260 phæniceo colore purpureoúe,nitentibus viticulis ſeſquipalmaribus & folijs minoribus, numeroſioribus quàm Peplij,Chamæſyce inter & Portulacæ agreſtis(cui quàm ſimilima tota) floſculi item pallentes ex luteo,& ſemen tamen maiuſculum,tricoccum,Peplij aut Chamæſyce,Auguſto edit, lacte turgidũ acri : Littora Norbonenſia Thyreni & Adriatici maris hanc reptricem abundè fundunt,ignotam alioquin Septentrionalibus,niſi hortis.

CHAMÆSYCE.

ET hæc facilè de illis duabus cognatis noſci poteſt, rarior tamen multò,nec vſpiam Italiæ aut Germaniæ,ſed duntaxat in Norbonenſis Galliæ oliuetis vinetiſq́;,vbi plurima,pręſertim aridis ſabuloſis,non procul Monſpellio ad patibulum via, & tractibus maritimis. Pulchella tota & tenera, ramulis & foliolis numeroſis, humi reptãtibus,ex pallido virẽtibus,non diſsimilibus aut diſparibus Herniariæ, ſed lacteſcens,vti duæ ſuperiores: & ſimile ſemen,thecam & flores,ſed cuncta minora.

νήριον, ῥοδοδάφνη, ἢ ῥοδόδενδρον. *NERION, Oleander, Laurus Roſea, & Rhododendrum purpureum & album.*

Gal. Roſage.
Ger. & Belg. Oleander boome.
Ang. *Oleander.*

Mat. Effi. 1103 NYMPHÆ Nereides fortaſsis huic nomen dederunt: apertius alij Rhododendrum, quaſi arboream roſam,vel Rhododaphnem,id eſt, Lauream Roſam,vocitarunt. Non admodum frequens,niſi tepidioribus ad meridiem mareq́; vergentibus fluentorum crepidinibus & littoreis, cuiuſmodi ad Olbiam Galloprouinciæ,Genuam Ligurum, & Lybornam arcem maritimam Thuſci Tyrrheníue maris, vbi fruticat ſparſis latè ramis ſurrectis,in alios minores diductis,& denſo ſtipatu foliorum amictis, quæ Laureolæ vel Oleæ anguſtiora,longiora ſunt,Laurinis anguſtioribus,acutioribus. Siliquas bifores & lanugine papposa quadantenus vicetoxici farctas: ſemine fuſco,longo,leuiore. Flores roſea, diluta,purpuriſſa nitẽt Auguſto Amygdalinis aut Mali maiores,quos interdum rubellòs, interdum albos memini tum in hortis Italicis,tum in maritimis. Tota aſpecta læta, eóq́; in ſeptentrionalium hortis coli ſolita : alioqui vſus aſpernendi,aut metuendi,niſi aduerſum venena,ad quæ prodeſſe,authores ſunt,poſt antiquos,recentiorum quidam Practici, nõ ſecus atq; Vicetoxicum,foris etiam poteſt prodeſſe docente Galeno.

ALPIGENA CHAMÆRHODODENDROS, odora.

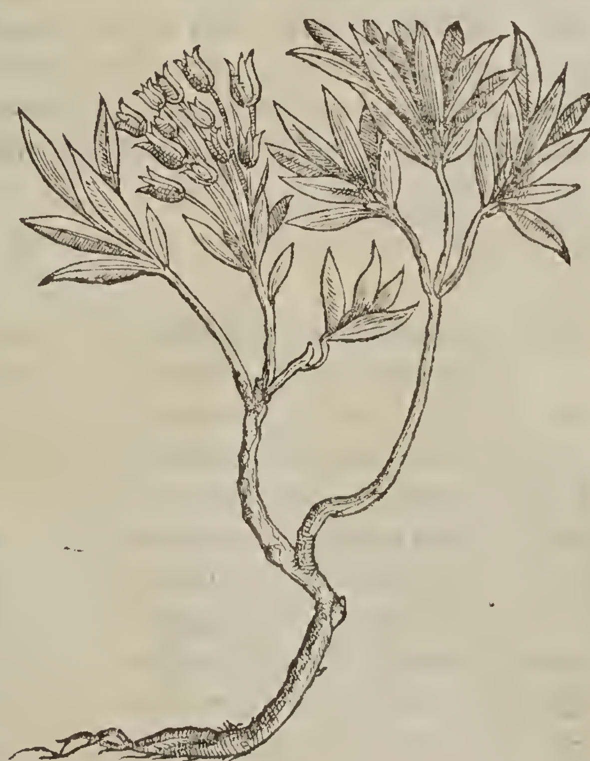
QVA Oenoponte Tridentũ,Veronamq́; quis proficiſcitur,videre eſt interdũ vniuerſa mõtis deuexa latera,iſto frutice, quaſi tapeto purpureo operta, præſertim Iunio, Iulio: quũ flores eminus coccineo emicãt fulgore, cõpacti racematim, puſilli, foliaq́; perennia purpuraſcũt rubẽtq́; Xerãpelino cõpluria,rigida,craſſa,dẽſa,buxea,& Rhododẽdri multò

multò minoribus, breuioribus. In ſarmentoſis, prędiris ſurculis depreſsis, ſeſquipedem, & duos altis: ſed alicubi penè accubantibus ſaxo, vel glariæ ſubſtratæ. Pinguis eſt tota, ſuauis odoratu, ſuauiſsimóque aſpectu. Alpini illîc Italo-Germani *Alproſen* vocitant. Bacculas Aſparagi, vel Taxi pares & concolores, Septembri edit.

ALPINA ALTERA.

CELSIS & rigidiſsimis cautibus huius quadãtenus effigie, floribus purpureis, perquã exiguis: Ericæ foliolis perennantibus, nec deciduis prouenit: humilis tota, à nobis tantùm ſiccata aridáque viſa; eóque minus accuratè deſcripta.

MONTANA ALLOBROGVM Lentiſcifolia, Chamaleæfolia, vel Oleaſtrifolia, minus odora, CHAMÆRHODODENDRVM.

PEDEM etiam, ſiue cubitum fruticat, lignoſiore, craſsioréque multò ſtipite, & ſurculo recuruo, brachiato, rugoſo cortice, & intus ligneo; Lentiſcino, vel Gagel Germanici: folia planè Oleaſtri, aut Lentiſci leuore, colore, magnitudine, rigiditate, craſsitie: ſupernè virentia, ſubtus ex pallore ferruginea, ex vno principio ferè per cacumina exorta, proximè fructuum corymbaceas vmbellas, eleganter quinque partitis apiculis, coronata, Rutæ modo oſtentant: flores perpulchri ſunt copioſi, Chamęrhododẽdros odore ſimiles. Cunctus frutex eſt guſtu nonnihil aromatico, pluſculum aſtrictionis, & aliquid moderatę calefactionis retinet: temperamento Lentiſci, & ferè guſtu, non-nihil odorus, attritu non pinguis.

CHAMÆDAPHNE, ſiue puſilla Laurus, an Germanicum MeZereum, an-num potius noſtrum Chamærhododendrum.

ET huic pariter Lauri effigiaturam vindicat nomenclatura Chamędaphne, id eſt, humilis pumilęúe Laurus, cui duos nouimus affines vultu frutices, alterum Germanicum vocatum Mezereon, alterum noſtrum dudum deſcriptum Chamærhododendrum. Sed vtra alteri præferenda ſit, ambigimus, propter nonnulla quæ ipſi nobis obiecimus inter legendum, quæ de viribus Chamædaphnæ à Dioſcoride, Galeno, & Paulo produntur: alioqui aptior Germanica foret: fruticat ſiquidem binûm ternûmque pedum, ramulis firmis, ſequacibus, cortice & foliis obſcurè viridãtibus, & Laureolę, vel Liguſtri, & Oleæ; ſecundum quos Perſicæ flores ſubpurpureos, minores, & grana *P*iperis rugoſi, nigri, iam vietæ maturitatis, per initia tamen viridia; deinde ruber euadit cortex, qui exemptus detegit medulloſum granum Canabino, aut Lythoſpermo maiori ſimile: guſtu feruidiſsimo, & fauces, æſophagúmque adurente, diu multúmque vexante impreſsione, poſtquàm deglutiendũ dederint agyrtę nummipetę forenſes, vt aſſolent, ruſticis ſpectatum confluentibus, aut potius illuſtri alicui potori, quem vinum nequeat temulentum facere: nam qui vel vnum granulum vorarit, nequit quin & vſque vinum inuergat, quaſi in ventriculi vtrem, guttúrque colluat, donec Baccho temulentiáque deſipiat. *P*roindéque vocitant *P*iper Ruſticum, & Gnidium Granum *P*harmacaria inſcitia, quam fouit iamdiu *S*enenſis, decipítque deceptus, qui haſce plantas ſupina ignauia diſcendi & inue- *Granum guidium.*

ſtigandi

ſtigandi,ſibi incognitas,horſum prorſum confudit. *P*lurima hæc cùm in Germania, & Heluetia,tum in Allobrogum, & Lygurum,Taurinorum,Delphinatúſque montibus & collibus Syluoſis,opacis. Martio floret,ſemenque maturat rubrum Auguſto. Non minus hæc per aluum deiicit craſſum viſcidúmque *P*hlegma,& inteſtinorum ramēta abradit, quàm Laureola,cui non diſpar,ſed vehementior facultas ineſt,eademque in aceto maceratio ad corrigendum debetur. Sic enim vtuntur etiam Medicorum quorūdam præcepta Pharmacopœa , quare facit hæc virium expenſio , vt minus quis putet Chamædaphnō legittimam. Quippe quam Dioſcorides κεφαλαλγιαις, id eſt, capitis doloribus & ſtomachi ardoribus mulcendis commendet, vt interpres vertit. At ſi vlla ratio iniri queat, qua tam feruida planta pro Dioſcoridis Chamædaphne agnoſci queat,ea interpretatione commodiore & veriore videtur ſita, namque κεφαλαγιαις καὶ ϛομάχȣ ἐνκαυσις ἀρήγει, id eſt,capitis doloribus & ſtomachi vſtionibus accommodat,vertas, non incommodo ſenſu intelliges,folia tuſa admotáque capitis dolori,puta à frigore , vel flatu , mederi: *S*tomachíque vſtionibus faciendis admoueri,ad diuturnas fluxiones ſiſtendas, aque ſtomacho auertendas: vt Paulus ex antiquis docet faciendū,libro ſexto de ſtomachi vſtione , ferro vel cauſtico non vrente actu,cuiuſmodi ſunt fungi , aut nigri agarici , fruſtilla, aliáque inibi ſcripta , quibus non ſecus atque foliis huius vſi ſunt antiqui. *S*ic Dioſcorides magnum præſidium putat Arabicam vocatam vſtionem à Græcis, quæ fieri ſolita fuit ſpirillis caprinis Oleo feruenti immerſis,& pollicis cauo inuſtis.

DAPHNOIDES, ſiue Laureola.

VT nomenclatio, ſic natura huius,prorſum puſillam Laurum imitatur,frondibus paulò ſuperius quàm à medio caule ſurſum verſus obſcurè virentibus , nitentibus, craſſis , denſis , Laureis prorſum,ſemper virentibus,& Bruma, quemadmodum viſcus,flores promētibus denſos,multos,quaſi oblongis,gracilibus,ſtellatis , calathis ex herbaceo albos vel luteolos:bacculas media ęſtate virētes,deinde maturitatē aſſequutas,nigras,Lauro eaſdem,ſed minores:ramis flexilibus,pluribus , binûm aut ternū cubitorū , cortice obductis perquàm tenaci & laceratu difficili:radix longior,& durior,durat etiam in hortis facilè perpetuo frondium virore vegetiore quàm Laurus,quam adeò tota præ ſe fert, vt etiam plebecula vix conſpectam,puſillam dictitet Laurum. Vbiuis fermè Germaniæ, Galliæ,& Angliæ,præſertim Mulomedicis & mulierculis clinicis nimiſquàm nota,vt mirum ſit,Commentatorem Senenſem tam ieiunè & manca deſcriptione hanc deſignaſſe: certo inditio non tam negligentiæ,aut contemptus, quàm ignorationis: quippe figurā, quam nullis floribus dat,quemlibet alicuius arboris (fortè Mizerei Germanici) ſurculum præciſum refert,quàm Laureolam , cuius mutilam deſcriptionem, vt quam ſubdit proximam,& plurimas alias,exſcripſiſſe videtur ex iſtis authoribus meritiſsimis , quos hîc lacerat, & inſcitiæ traducit.

Laureola Pingenda.

THYMÆLEA, grani Gnidii.

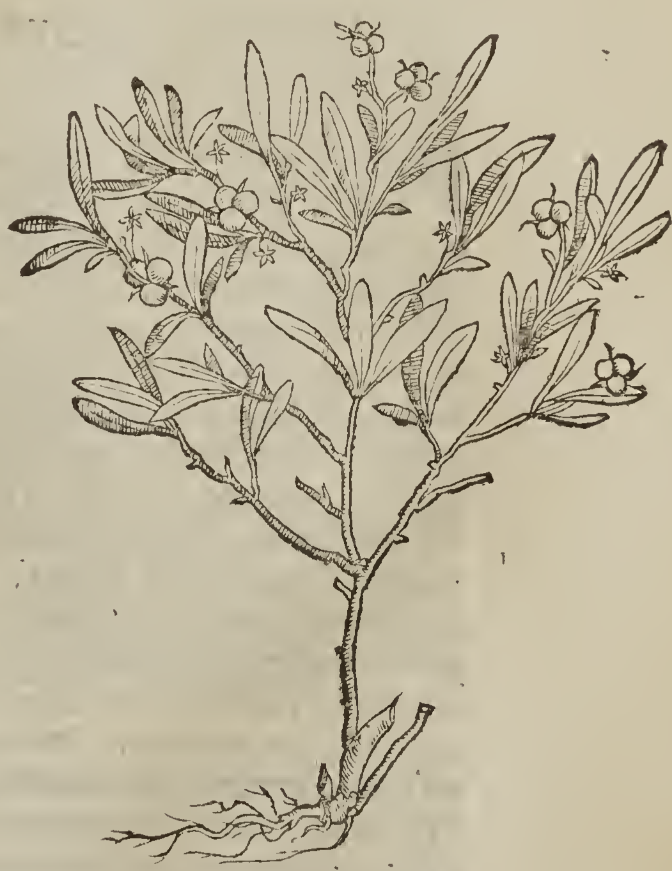
COGNATÆ figuræ & naturæ ſunt Chamælea,& Thymelia cùm inter ſe,tū illis dudū deſcriptis: ſed frequentior,notiorque Thymælea, quæ non modò in Galloprouincia & toto Norbonenſi littoreo tractu , ſed etiam Italicis montibus longiuſculè à mari Thyrreno diſsitis,vt ſunt Mons Diui Iuliani,& *P*iſani,Lucenſeſque colles, vbi nuſquam Chamæleam vidimus. Quin etiam in Occiduo Oceano , Galliæ Xantonicæ,ad Rupellæ Inſulam,*des Ratz* vocatam, id eſt,murium, (quorum Oſtreis & radicibus victitātium eſt alumna illa anguſta Inſula)frutica Thymælea multat ,cuius nomenclatio effigiem naturamque quadantenus adumbrat. Videtur quippe Thithymęlia, quaſi Thithymali & Oleæ mixta facie: Eſt namq; virgis,rectis,multis,ſeſquicubitalibus,partim ab ſtipite , partim ab lignoſa radice,habitu,ſitúque Oleaceis anguſtis foliis, admodum viſcidis,pinguibus, inter Thithymalū,Cypariſsiam & *P*aralion , corticoſo amictu tenaci cinereo, à ſummo ad imum deglubenti ſequaci , inſtar Laureolæ corticis:ſummis in virgis flores albidi,puſilli , frequentes, Iunio ſtellati: Auguſto demùm grana,antiquis GNIDIA vocata,nouena,

uena aut dena,primulũ viridia,deinde ex flauo rubẽtia,
tenella cuticula,ſucco aqueo turgida,vnũ medulloſũ gy-
gartũ amiciẽte,foris nigrũ,intus alba medulla,in qua fer
uor ille quæſitus in Gnidio grano,vt expendenti verba
Dioſc.liquet,ad cuius imitationem perperã edoctus cũ
Pharmacopœorũ plebe Commẽtator,qui hãc nõ noue-
rat,Mezerei Germanici granũ feruidius multò, & planè
cruſtas inurẽs,tum foris,tum intus,nobis,qua ſolet fidu
cia,ſugillata tum Dioſc.tum recentiorũ omniũ doctorũ
ſententia temerè obtruſit. Nam nõ coccũ ipſum rubrũ
dat,aut purgare aſſerit Dioſc.ſed Pericarpio cõcluſæ me-
dullæ interiori,cui vni(albam nuncupãt)vim deijciendi
Phlegma & cholerã attribuit,& abundè explicat,quãdo
viginti granorũ internã partẽ,quæ ſanè medulla eſt,Pe-
ricarpio gygarti nigro ſepta, præcipit dare. Vnde nec
ipſas plantas,niſi ſuperba animi inductione à Senenſi in-
certas,& codi cis Dioſcoridei nulla niſi triuiali lectione,
cuius tamen admodum accuratum vindicẽ ſe fore voluit
videri initiò,aſſertas, magno multorũ detrimẽto,qui illi⁹
freti commentis ad Hydropem ſunt vſi, rati eſſe Dioſc.
veras Thymæleas,Chamæleas, Daphnoides & Chamæ-
daphnes,quarũ nullã nec legẽdo quidẽ,nedum facie,vel
viribus cognitã habuiſſe tantum hiatorẽ Senẽſem, cuilibet vel Pharmacopœo iam liquet.

MEZEREON Arabum, Chamelæa tricoccos.

FERVIDI etiã ſquallidiq; ſoli,ſaxoſi,maritimi,Cha-
melæa,id eſt,humilis Olea vel Oliuella nuncupata,ab
ea quã admodũ expreſſã eſt ſortita cum Olea faciẽ,folijs
læuore,habitu,ramis,ſub quibus in Oliuetis cultis pro-
pe Frontignanã Norbonę vberè fruticat, nec niſi colli-
bus vicinis,arẽtibus,ſaxoſis,ſponte enatã,perinde facilè
eſt reperire:nec quidẽ in Galloprouincia, vbi tamẽ na-
ſcitur,multo prodit prouẽtu. Ramorũ bicubitaliũ ſobo-
le magis ſarmẽtoſa & rugoſa,lignoſa,intorta,quàm Thy
meleæ. Folia latiora,viridiora,nigriora,lenticulis lõgio-
ra,anguſtiora,propius referũt Oleaſtrum & tenuifoliam
Phylereã. Flores luteoli,pallidi,Laureolæ minores, ęſtate
æſtuq; ſummo: Auguſto verò promit virẽtes, demumq;
rubẽtes bacculas tricoccas, Torneſolis ſiue Heliotropij
verrucarii, aut Tithymali ſimiles, niſi quia oſsiculis eſt
pręduris,lignoſis, guſtãti medullam feruidã & pręſiccã
exhibẽtib⁹: radix lignoſa,inutilis. Magni tamẽ ſucci vſus
totius plãtæ etiã hodie,præſertim Mõſpellij,vbi Pharma-
copœi pręſſũ ſiccatũq; habẽt,monẽte primũ Rõdel.cuius
imitatione & nos ſępius dẽſati ſucci recẽtis ʒ. j. & ʒ. ij.
dedimus per ſe,& aliàs alijs catharticis Hydragogis mix
tas,perbono ſanè euentu: ſed nõ admodũ multũ excer-
nit,nec vllo effreni motu,vt ſolẽt Laureola Mezereon Germanica,Gratiola,& alia. Quin
perparũ,aut nihil interdũ,mouet Chameleæ ſuccus cõcretus,niſi remixtis quibuſdã leni
entibus,aut ſimilibus catharticis. cuidã arthritico habitiori,toroſo, procero homini,tres
dragmę nullũ excrementũ mouerũt. Pueris etiã datus,nec tormina,nec vomitiones facit
ſed aquas educit & ſerũ. Admotus pubi & abdomini Hydropico,nõ vllũ pręſtãtius ad vri
nas proliciẽdas,quo modo lubẽtius vtebatur Rõdel. Sic etiã Thymeleæ ſucco,qui tamen
difficilius præmitur & elicitur,propter glutinoſũ virus: nec niſi tepẽte affuſo vino,aut cõ
ſimili quopiã liquore,vt factitãt dum ſuccũ Braſsicæ marinæ educũt,quilibet vti poterit.
Tundũtur tenella folia,flores,diu & vehemẽter,ſępiusq; tãtillũ tepẽtis vini affũditur in-
ter tundendum,tũc prælo ligneo vehemẽtius vrgẽtur,dum trãs colum expiret: tunc igne
lento aliquãdiu bullit,dum Loch craſsitiem aſſequitur. Demũq; Soli feruido obiectum du
reſcit,addito ſaccharo,ne muceſcat: ſicq; cõchis recũdebamus nos illic dum ageremus.

CHAMELÆA *Alpina incana.*

PERQVAM ſimilis guſtu, facie, viribus, folijs, & virgultis ligneis, gracilibus, concoloribus, rugoſo cortice amictis Mõſpelliacæ Chamelęæ: facilè tamẽ ab hac diſcerni poteſt, fructu nimirũ Mezerei Germanici, Oleaſtri, aut Phylereæ nec tricocco, & foliis ſummis, non atro virentibus, ſed tenui, molliq́; incana lanugine obductis: quemadmodum & flores pallentes è lagenulis argẽteis, *S*tramonij ſimilibus, ſed minoribus, conſpiciuntur. Commanducata fauces inurunt, non ſecus ac Mezerei Germanici grana. Ideoq́; etiam plebs, Ruſticum *P*iper vocat: Maſticata folia lentorem remittunt, vti *S*oldonella, Thymelæa & Chamelæa Norbonenſiũ. E Lemanni & Allobrogum vicinis Alpibus ſolùm habuimus.

ALYPVM *Montis Ceti Norbonenſium. Herba Terribilis vulgo.*

NOMINIS ducta videtur intellectio, contrario quàm ſe habeat planta ſenſu: Alypum quippe quaſi indolens inoffenſumq́; & expers moleſtiæ remedium. *S*ic fella Græcis glycea, ſiue dulcia, & Holoſtium, quæ herbula eſt teneriuſcula, per antinomaſiam dicta fuerunt. *S*ed malim coniectari ἅλυκον, id eſt, ſalſam, vel maritimam, plantam nuncupatam, quia ſecus mare, vt Dioſcorides memorat, oriatur. Tametſi oportunum ſit calumniæ, ſtatuere vllam certam plantam hodie pro vero Alypo, propter Arabum & Græcomaurorum ſcriptorum diuerſas, aut planè contrarias opiniones (quarum quę Actuarij, album Turbith cum Alypo vel Alypia Dioſcoridis idem autumat: Meſuæ verò Thapſiam vel ferulæ genus lacteũ quoddam, deniq; *S*erapio Tripolium) tamen cùm nullũ hodie noſtra norit ætas, cui Dioſcoridis Alypũ aſſimilari queat, neq; plantã vllam habeamus quę ęquè benè, imò vllo modo (pręter færulas) Alypo cõgruat, ſiue lineamentis, ſiue efficacia purgandi, atq; hic frutex maritimus: ſanè hanc quò minus aſſeramus genuinum Alypum, vna notula non tam obſtrepit, quàm deeſt, foliorum nimirũ: quę non fuerũt expreſſa à Dioſcoride, aut fortaſſis fuerũt labecula codicis peruerſa: mutata nẽpè voce μαϱατϱος in ὑπεϱότϱος, vt ſit nõ ſubruber, ſed fœniculaceus frutex. Hincq; Meſuę ſuũ Turbith fęrulaceum fecerit, vel Thapſiam cum nonnullis, qui eius radicibus quotidiano vſu in Gallijs & Hiſpanijs purgationes pituitę, craſſęq́; & Melancholicę blennę moliuntnr. Verùm, ſi vti nonnullis eruditis perſuaſum fuit, Arabes vocitarũt Turbith, quodlibet phlegmagogum, paulò vehementius pituitam educens, meritò & iſtũ fruticem, quem pictum damus, poſsit quis Turbith vocare:

vocare,nec enim minus malè ominato nomine quàm Turbatorium Turbith vocat iſtam herbam Terribilem vulgus Norbonenſium,vbi impoſtores valetudinis cauponatores impij,atq; tribades mulierculæ terribiles,vt vocant,illic moliuntur purgationes,iſtius terribilis fruticuli foliis,floribus,& ſemine.Siquidem virgultis crebribus lignoſis,ſeſquicubitum & duos altis, cortice tenui,ex fuſco purpuraſcente, denſè cingentibus concoloribus, numeroſis ab imo ſummo tenus folijs exilibus puſillæ myrthi ſimilimis, minoribus Thymeleæ aut Chameleæ.Singulis in virgis ſummis ſinguli inſunt tenuiſsimorum florum purpuraſcentium glomeruli,nonnihil ſimilibus ſed exilioribus & breuioribus delicatioribusq; Scabioſæ ſtaminibus.Radix digitum craſſa,fuſca,lignoſa.Cuncta planta perquàm amara,& inamœno Thymeleæ aut Chamæleæ guſtu,aut vehementiore,etiamnũ dum hæc commentamur,ſexto abhinc anno,auulſa in monte Cæto Frontignanę & Maſsiliæ,ſaxoſis præruptisq; vtrobiq; ad mare & Auſtrum deuexis natalibus:quam ſi Senenſis prorſum ſiluiſſet,nec pingendo deprauaſſet,& melius ſuo honori lectoriq; conſuluiſſet:hanc enim capite de Tripolio, ſibi etiam ignoto, vbi multum ineptit, & Alypum plantam tenuibus ferulæ folijs eſſe dicit,non iſtam, Dioſcoridi imponit, Braſſauolæ & alijs doctiſsimis conuiciatur & obtrectat,argumentis ab illorum monumentis mutuò ſumptis, etiamq; veſtigatore ingenuo,qualem immeritò hactenus ſeſe nobis gloriatus fuit,indig na prorſum & vecordiæ plena verba illa inſeruit:Nõ referre cuius plantæ ſit radix Turbith Alexandrinum, cùm eius facultates à Medicis optimè ſint perſpectæ.Sic caprimulgum, ſcamnidicum, vel aratorem, non commentatorem, loqui decet.

ALEXANDRINVM *Officinarum Turbith.*

PAR fermè controuerſia de Turbith atq; de Hermodactylis, quarum plantarum vſu aut certè poſſeſsione non videmur carere, veriora tamen quænam ſint, ambigimus, quia ambiguæ fuerunt ſententiæ antiquæ.Ac de illis ſuo loco, hîc verò pauca de Turbith. Arabica Semimauráve Orientalium nomenclatio vaga eſt,vt non paucæ illius gentis voces, ſignare quamlibet lacteam radicem vehementius pituitam deturbãtem,voluiſſe viſi ſun t,propterea vt quælibet vna magis arriſit,ſic eam arripuit.

Eſt enim Turbith vel Turpetnm vel Terbeth.
- *Serapionis,Tripolii radix Dioſc.vt liquet è deſcriptione,*
- *Meſuæ,Herbæ ferulaceæ lacte turgentis.*
- *Actuarij duplex*
  - *Album,quod interpretatur autor Alypum Dioſc.*
  - *Alterum,Pityuſæ radix.*
- *Officinarum triplex.*
  - *Venetorum & Alexandreum videtur, Scammonij anthiocheni ſpecies.*
  - *Cineritium, à colore, Radix Thapſiæ vulgaris*
  - *Nigrum, deterioris quidem notæ, ſed alioquin eiuſdem cum Anthiocheno ſpeciei,*

VVLGARE Officinarum Alexandrinum cognominatum diu nos torſit,cùm enim audiſſemus de Guillaudino Patauium Alexandria reuerſo , nihil aliud eſſe Turbith Alexandrinum,quàm Myrſinitem Tithymalũ,omnes Tithymali ſpecies erutas,ſiccatasq; habuimus,inſpectione & exploratione expendimus,ſed non ita habere depræhẽdimus. Etenim,Tithymali ſerrati quæ ſimilior eſt Turbith Alexãdreo,cortice eſt rugoſiore,triſtiore aſpectu,fungoſa,læuioreq; concretione,guſtanti viroſior & feruidior,minus firma,& quæ facilè non aſſulatim aut ſecundum filamenta in longitudinem dehiſcit, duraq; non eſt,nec perinde purgat vt Turbith,cuius exemplum ſumi poteſt in Benedicta laxãte,cui miſcetur Eſulæ radix,& tamen blanda benedictaq; habetur.

Porrò ſub finem capitis de Scammonio,de Turbith quid & quur coniectemur radicem Antiocheni Scammonij, dicemus.

Quodq; ſuperius monuimus ſuccis Chamæleæ,Thymæleæ,Braſsicæ marinæ,& alijs vſu

 venire,

venire, vt minus, aut fermè, nihil per ſe purgēt, niſi remiſceantur imbecillioribus, ſed lenientibus, aut alio modo purgantibus: id idem admodum perſpicuum fit in hac radice Turbith. Siquidem non rarò meminimus datis infuſo ternis, quaterníſue ʒ. cuidam non admodum aluo arctæ, nihil penitus eduxiſſe, in aliis excitaſſe quoſdā torminoſos murmurillos, aliis aluum ſemel, bíſue citaſſe. Quin nec in ſubſtantia quidem admodum purgat: vti in electuariis Diaturbith, Diaphœnicum, de Citro Solutino.

TARTON-RAIRE *Gallopro. Maſsilienſium.*

NOVA noſtræ ætati, iuxta ac elegans aſpectu hęc etiam maritima Cathartica, eóq; vernaculo vocabulo Maſsilienſium, *Tartonraire* vocata, ab exuperanti effreníq; purgandi vi, quę non rarò dyſenterias fluxúſq; immoderatos alui accerſit. Prę́ſertim ſi quis minus peritus, huius folia in puluiſculū ductī, vel quopiam liquòre diluta, propinarit: vt factitabat ille necator Thmiſo, qui nobis primùm eam, eiúſque vires, vt dicebat, arcanas detexit. Circum Maſsiliam locis ad mare deuexis, præſertimque collem vulgò *Mond-rond* vocatū, ſqualidū, aridū, glareoſum, plurima fruticat, tota pulchella, tenui incanáque lanugine obſita, candidis, nitentibus, argenteis foliolis crebribus, ab imo ad ſummū Chamlęeæ, & Thymęleæ: prorſum ſitu & magnitudine Alypo proximè deſcripto paribus: edit virgas rectas, craſsiores, vicenas, tricenas, aut plures, admodum lentas, & fractu contumaces, nec adeò lignoſas, cubito lōgiores, floſculos in ſummo puſillos, & (ni labat memoria) pallidulos ex albo, ſemine pullo, rotūdo Arthemiſę, aut Ambroſię: radix prolixa pedē, ſimplex cortice albicāte foris, intus candida, lineo aſpectu, & fibris dura, lignoſa, guſtu nō admodum calida, nec amara, nec ingrata, nonnihil tamen caloris impreſsi poſtremò relinquente, & quadantenus Turbith Alexandrinum, ſiue vulgare, referente, inodora, tota lactis expers.

ESVLA RARA *in Lio Venetorum Inſula.*

COGNATIONIS cõſequutione ſibi hunc vendicat locū hęc ſuperius proximè deſcriptas, & Eſulā, quam vocant maiorē, ſiue Pityuſam: cuius eſt hæc Venetis Medicis, & Pharmacopœis ſpecies: eóq; hac, vulgatæ communis Eſulæ vicem ſupplent in Benedictæ confectione, & pilulis Catharticis: purgat etenim non ſegnius Eſula communi, eóque putabatur à quibuſdam Alypum Dioſcoridis, & alii, quàm bene, viderint ipſi, nigrū Turbith, quē Pityuſam Actuarius autumat, opinantur. At Pityuſa non hæc eſt, ſed perquàm ſimilis, ideo vtraq; Eſula à nobis vocatur. Seſquicubitum duóſque longos caules, fungoſos, rugoſos, fuſcos, craſſos minimū digitum, ramulis multis diuiſos emittit, pedalibus & foliis ſitu binis, perinterualla maioribus quàm Terribilis Alypi, ad Glycyrrhizā proximis, lentis, pinguibus Thymeleæ: flores pendulos, promētibus pur-

puraſcentes

puraſcētes,& fuſco obſoleto ariſtolochiæ,vicetoxici effigie.Radix foris pulla,intus villoſis lineiſq; pelliculis,cuiuſmodi in Tartonraire,cinereis, ſeſquicubitum longa, digitum minimū craſſa,ſucco diſtenta: vniuerſa planta lacteſcit,& prorſum Tythimali paralii, cui conuictrix fermè ſemper viſituræquiparatur. Sed non alibi quàm litoribus,& Inſulis ſinùs Adriatici facilè reperitur,& in Lio Inſula exigua,quę obex eſt maris alliſionibus.

ἀείζωον. SEMPERVIVVM *ſiue Sedum maius crenatus Myrthifol um.*

Ang. *Houſelike & Sengrene.*
Ger. Groſʒ Hauſʒwurtʒ,ō groſʒ Donderbart.
Gal. Ioubarbe grande.
Bel. Donderbaert.
Ital. *Semperuiuo maggiore.*

NIHIL vſpiam gentiū vulgatius,vſitatius,viuatiúsue,Sedo ſiue ſemperuiuo,ſic nuncupato,de perenni vegetoq; foliorū virore,quē hyeme & æſtate in parietibus vel imbricamētis,etiam nullis, vti videtur, radicibus nixum,aduerſus quaſlibet cœli impreſſiones tuetur:Ceſsili circinataq; baſi & ortu pertinacius hærēt ſubgrundijs numeroſa folia ſquammatim digeſta, lęuore ſuccoq; pellucida,admodum carnoſa,mucronata,& lingulas piſciū imitata : caulis promitur rectis verſibus ſtipatus,qui flores Iulio & Auguſto radiatos,numeroſos ex fuſco purpuraſcentes,& rubellos geſtat.Huius aquam ſtillatitiam febribus curandis,præſertim tertianis,& Cauſonibus propinant mulierculæ, edoctæ alicuius monitu & imitatione:nam non paucos curant. *Effi.Fuſch. Epith.17.*

ἀλοή. ALOE.

Ger., *Bel.&* *Ang.* — *Bitter Aloes.* — *Gal.* Perroquet, *Ital.* *Aloe.*

QVIA in maritimis Aloes ſponte naſci proditur,non abs re quis ſuſpicetur nomen illi factū à ſale vel ſalo ſiue mari,cuius afflatu imprimis gaudet,fortè itidem & nonnihil foris ſalſedinis continet,vt cæteræ maritimæ. Peruagatæ cognitionis & vſus,vti antiquis,etiamnum ſuccus,ipſaq; planta : quæ pleriſq; Europæ locis in hortis penſilibus fœliciter,non ſecus ac ſuis natalibus,in ſabuleto depacta adoleſcit,floretq; : ſed quæ in Piſano Hetruriæ vireto,& Maſsileæ ſuperioribus annis,proximè Nouum portum in Præfecti horto viſebatur , meritò nonnullis differre à communi altera viſa eſt. Nam præterquàm folijs multò maioribus, bicubitalibus, vnciam & ſeſquiunciam craſsis conſtabat, tum mucronem extremo ſingulo folio oſtentabat, magnitudine,rigiditate & colore vnguis Aquilini politi,non adeò adunci.Cætero item ambitu roſticella multò minora,pari prope interuallo digeſta. Caulis bicubitalis,& tricubitalis,digitum craſſus, Haſtulæ Regiæ,in quo flores cærulo purpurei è calycibus oblōgis. Folia guſtāti minimè aut perparū amara : cætera alteri ſimilis,& eadē fortè,vt putamus: Neutri enim inſignis amaror,nequidem recenti ex Hiſpanijs in Flandriam,Angliamq; allatæ, vbi tamen Aloes factitari dicitur.Quia ſemper virens eſt Aloe,Aizoon vulgo hodie Græcorum nūcupatur: ſuccus nondum ſolibus percoctus, vt Brumali tempore,minimum amarus eſt : quòd cæteris ſucco multo aqueo obrutis euenire videmus, vt ignauius multò per initia ſapiant, deinde maturitatem adepta,expreſsiorem ſaporis formam adipiſcantur: ſic Lactuca menſtrua dulcis eſt,trimeſtris florē & ſemē promens,amara: Portulaca fatua initio,adulta acida.Succorum prima laus Succotrino,quē Venetijs, ſi limpidus & lucidus ſit,ex rubro fulueſcens,emunt ducato, ſingulis libris : vbiuis Hepaticus infimi precij eſt. *Effi.Math. 683.684.*

Iam haud opus eſt rixari,aperiāt ne ora venarum an claudat: quando innumeris ferè periculis factis certum ſit,foris admotum claudere,& ſanguinem ſiſtere,intrò verò ſumptum ſuccum,illis præſertim qui hemoroidibus vexantur,ſanguinem attenuare,calfacere,deducere ad venarum oſcula,ipſaq; adeò vaſorum extrema reſerare,non ſecus atq; alij ſucci non pauci faciunt,vt Porri,Myrrhæ,& Vrticæ,quæ nihilò ſecius calida & ſicca ſunt.

SEDVM MEDIVM teretifoliũ, ſiue minus Semperuiuũ Officinarum.

Ger. Klein hauſzwurt menle, & klein donderbart.
Ang. *Frickmadam.*
Gal. Petitte Ioubarde, & Triquemadame.
Bel. Cleyn donderbaert.
Ital. *Semperuiuo minore, ſeu Pignola, à folio tereti Pinei.*

Effi. Fuſch. Epith. 18. ETIAM ijſdem natalibus admodum frequens & notum prouenit iſtud: ramulis à radice perquàm exili multis, gracilibus, edentibus foliola anguſtiora, rotundiora, minora, teretia, carnoſa, mucronata, acuta, Salicorniæ vel Kali colore & modo: floſculis aureis, ſtellatis: tota eiuſdem figuræ & facultatis atq; maius ſedum.

VERMVCVLARIS. CRASSVLA MINOR Officinarum, ſiue ILLECEBRA maior.

Ger. Klein hauſzwurt weible.
Ang. *Wylde prickmadam.*
Belg. Bladelooſen, & Papecullekens.

Fuſc. Epith. 19. SÆPISSIME etiam hæc colligentes fallit propter natales eoſdem, faciemq; adeò minoris ſedi ſimilem, vt mirum magis ſit prorſum contraria pollere, nempe calfaciendi & vlcerandi facultate: tamen diſcernitur foliolis rotundis, teretibus, oblógis, carnoſis magis & ſupernè retuſis, mucronatis inſtar vermium, è totis ramis pendulis: floſculisq; pallidulis, vel albidis: demumq;, quia non ſemper viret, eò ad Illecebram referéda videtur, cuius eſt facultate. Supina admodũ negligẽtia Commẽtator noſter nobis hanc fortè pro ſecundo Sedo dedit: neſcius, vt vulgus ignarum, facultatum, & immemor verborum Dioſcoridis, qui, ſicuti monuimus capite de Telephio & Portulaca, quia nec ſẽper viret nec refrigeraret, non aſſerit hanc genus Semperuini, ſed tantùm cognationis & ſimilitudinis cauſa proximè ſubdidit, videriq; ſpeciem dixit.

MINIMVM. ILLECEBRA, Sedi tertium genus non Semper virens.

Ger. Katzentreuble.
Ang. *Stone crop, & Stone hore.*
Gal. Pain d'oyſeau.

Fuſch. Effig. Epith. 20. ISTAM puſillam reptatricem pulchellã floribus aureis ſtellatis, vulgò notiſsimam vbiuis & Illecebram nũcupatam Pharmacopœis, Germanis aũt Piper murinum, propter acrem exulcerantemq; guſtũ, quaſi Aronis aut flammulæ, nullus vbiuis Italiæ, Galliæ, Angliæ, & Germaniæ nõ nouit: puſillis namq; ramulis parietes ſaxoſaſq; moles & colles aridos amplexantibus, gracilibus, reptat ſed potiſsimùm guſtu cognitu perquàm facilis, & quæ inauditam ſocordiam Commentatoris arguit, inq; re herbaria parũ exercitatam, vel mentis, vel oculorum aciẽ, qui hanc tam valdè vulgarem (tametſi idẽ oſtẽtat ille frequẽs) vbiq; Italiæ, Piſis accerſat, Guini præconijs & literis aſſertionis, & quaſi in lucem erutã, acceptã ferat. Quin in Dioſcoridis lectione hæc ſalebra nulla eſt: δασὺ enim quamplurimis locis, non piloſum, ſiue hirſutum, ſed denſum rigidum vel compactum ſignare, capite de Britannica, Hypericone, alibiq; non raró, reperias.

ARBORESCENS Græcum, Illyricum, & Anglicum, ſiue maritimum.

MVLTIS abhinc annis huius multas plãtas Veronæ, Patauii, Venetijs, & in Hetruriæ hortis vidimus, cùm admodũ exoticaſq; putabamus: Poſtea ſingularis fidiſsimuſq; amicus Vallerandus Donrez, paſsim in maritimis Sclauoniæ ſiue Illyriæ circa Dirachiũ virentem collegit. Noſq; demùm in Sinus Briſtoienſis Anglici Oceani Inſulis vocatis HOMS, auulſimus copioſum, ſed in ſaxoſis, nec perinde carnoſum aut ramoſum, tamen ſtirpite ramiſq; fruticat lignoſis, duris, multis, lentis: folijs, paribus, & ſimilibus, vulgare maius Sedum ſitu & ortu æmulantibus, minus craſsis: inter vulgare Sedum maius, Laureolam & Tithymalum ambigentibus.

Græcum

Varie tas ar boreſ cẽtis.

GRæcvm verò, quod & Illyrium, maius multò & ſpecioſius, ramis & cortice foliorumq; circinato, per ſumma poſitu magis Laureolam imitantibus, craſsioribus, tenerioribus, breuioribus, ſuccuētis, cubitum longis, in ſcapo pedali & cubitali, lignoſo Laureolæ craſsiore.

In Auſtralis Angliæ Inſula Portlandia, puſillam, nō multū diuerſā ab iſtis forma, ortu, habuimus: ſed quia inter Tithymalos orta & duntaxat vna aut altera planta reperta nobis erat, rati eſſe ex Tithymalis, aut ex iſtis prolē degenerem, incertāq; ſtirpem, nihil certi de ea prodere auſi fuimus.

SEDVM PETREVM *Montanum.*

AVerniæ Mindenis & D. Ioannis Mauri Allobrogum, montium rupibus & conuallibus hanc pulchellam ſæpius collegimus, nomineq; Sedi Petrei donauimus, quòd ſaxis ſæpius innaſcatur: folijs puſillis vno exortu circinatim Sedi ritu, vel potius Cotyledonis minoris montani, ſed multò anguſtioribus, rigidis, quaſi ligulis mucronatis, è quorum medio cauliculi puſilli, binos digitos & palmum alti, exeunt, exiguis floſculis luteis Sedi minoris onuſti, quibus ſuccedunt clypeoli Thlaſpi quadantenus. Cur hanc nōnulli Phyllon Dioſcoridis ſtatuerint neſcimus: quum propior multò ſit facie & ortu Sedi generibus, guſtu aſtringente, exſiccante.

An CHAMÆPYTHIS *maior Dioſc. ſeu altera vermiculata Sedi effigie.*

CHamæpytides, quas natura ſimiles Aizois feciſſet, & Dioſcorides iiſdem aſsimilaſſet, hîc annectendas duximus. Fruticat maritimis litoribus atq; inſulis Angliæ & Zelandiæ, nec non in ſqualidis campis Aralatē inter & D. Aegidij oppidū, non procul à Rhodani fluētis, vberrima perēnans, Vermiculata dicta, nōnullis Anthyllis altera putata, propter neceſsitudinē, quam cum Aizoo habet. Semper viret namq; inibi, virgultaq; promit cubitū & ſeſquicubitum æquantia, crebra, incurua, lignea, colore cinereo, folijs multis, denſis, obſcurè viridātibus, & inter Sedum minorem atq; chamæpithim marem medijs. Radix multum dura, fibroſa. Flores obliti ſumus, puto herbaceos, & melinos, albicātes, muſcoſos, Oleæ. Salſo guſtu & ſapore ſuccoq; Kali etiam procul à mari, natæ, vti Aralate. Quam vt nouam, nec notam, exercitatis ingenijs expendendam magis proponimus, quàm verā aſtruimus.

AINGA vel CHAMÆPYTHIS mas, Dioſc. IVA arthrytica.

QVÆ receptæ vtilitatis, & tritæ cognitionis vbiq; locorũ prouenit Aiuga vel Abiga, ab Abiete, propter odorẽ, folia, & floſculos Piceæ, Chamæpythis vocata eſt, mas ſeu tertia Dioſcoridi, nõ prima, vt Cõmentator ſtatuit. Sabuleta, arida, lapidoſaq; vineta & oliueta amat Norbonæ, vbi perquã odora, ſurculis gracilibus, hirſutis, inflexis, nũmeroſis, Pini folijs vel Pſylij, minoribus, incanis, confertis, reſinoſis: exiguis interſertis ſecus floſculos melinos, Veronicæ fœminæ: Sed ſemine oblõgo, tereti, fuſco. Germaniæ, Galliæ, & Angliæ ruri ſpõte peruia, ſed paucis in locis: eoq; in hortis colitur, ad Medicos tamen vſus odore & virib⁹ ignauior. Radix fibris duriuſculis, lignoſis, amaro ſapore, medicato, ſubacri, neutiquã dulci, ſed reſinaceo, diuq; faucibus hærẽte. Idcircoq; nõnullis Germanis vergiſʒ myn nicht: id eſt, ne mei obliuiſcare, fortè dicta fuit: quod etymum dũ Mathiolus à Germano Pharmacopœo, & Braſſauola adductum erroris incuſat, immeritò facit: & imperitius multò labitur, cùm aliam vocatã ye lenger ye lieber, id ſonat, quò diutius eò amãtius, aut gratius, (quod Amarædulci ſiue Circeæ meritò quadrat) inſcitè in hanc tranſfert.

CHAMÆPYTHIS prima Dioſ. odoratior.

MINVS nota hæc, & paucis obuia locis, magis tamen odora, collibus aridis & aruis æditioribus, Nicæ Sabaudæ, & Genuæ Liguſticæ, circum vrbem Penem in Italia, fruticat, vt quidã affirmant. Quin etiam eandẽ vireta nonnulla Belgij ſedulò colunt. Radice fibroſa, Sonchi, aut dẽtis Leonis minore: ramulos palmum altos, humi ſtratos, & foliolis ſeptos, Semperuiui minoris, aut potius vermicularis, minus carnoſis, ſed incanis & hirſutis: in quibus floſculi ex melino albidi: Suauiorem ſpirat odorem, interdum vliginoſum, vti vſnea muſcúſue Quernus, aut Cedrinus.

IVA Moſcata Monſpelij eſt, ANTHYLLIS Chamæpytoides.

QVÆ in Oliuetis & aridis aruorũ marginibus Norbonæ ac Galloprouinciæ fruticat, nec alibi temerè nota, Moſchata etiã vulgò vocata fuit, cõtrariæ fragrãtiæ, ſignificatu (ironicè nẽpè) eſt enim odora, ſed olfactu minimè grata, nec Pinũ redolẽte, verę & odoratæ Chamæpytidi cognata, ſurculis tamẽ rigidioribus, ſarmẽtoſis, lignoſis, ſed breuiorib⁹: copioſa folia, latiora, lõgiora, leuiter inciſa, Coronopi aut *Pſylij* modo emittit, pluri lanugine incana, inters flores maiores purpureos, & ſemẽ hirſutie ſtipatũ Chamæpytidis. Lignea radix, guſtu amaro, ingrata tota, & nonnihil ſtiptico, Abſynthiũ referente: eapropter Kali ſpecies illa, aut potius Sedi marini fruticantis, de qua inibi dictũ fuit, neutiquam ad rem faciet, ſi conferatur cum hac. Hirſuties, flores, color, odor, ſapor, qui hîc ſalſus non petitur, deſunt. Adde odoris grauioris, & amaroris aromatici, non ſalſuginis notam: quam in medicamentis primæ commendationis ad comitiales pleriſq; animaduertas, vt ſũt Vngulæ Aſininæ, Alcæ, & operculũ onix dictum, multóq; grauiore odore, Caſtoreum, & huiuſmodi nidore, potu & ſuffitu excepta, & quarum dotes ſibi vindicat multò adhuc certiores.

Κοτυληδὼν. *VMBILICI Cotyledon.*

Ital. *Cope, triuole, vmbilico di Venere.*
Hiſp. *Scudetes.*
Gal. Eſcuelles.

Effi. Mat. 1122 VVLGARIS iam notitiæ Cotyledon, ſic dictum à concauo folio, acetabulum aut vmbilicum imitato, circinato, & nonnihil crenato obtuſè, læuore plurimum glauco

virente

virente,interim purpuraſcente,craſſo,carnoſo,ſucculento Telephii, aut Cochleariæ: radix bulbeę Bunii Cyperi rotundior, aut fumariæ Plinii,nonnullos pediculos foliorum & cauliculos teneros florum herbaceorum ex caliculis parit,in quibus ſemē Portulacæ, minus ſubrufum: guſtu tota glutinoſo Portulacæ,ſed vix acerbo,inſipida,frigida:non ſolùm in Italia,Prouincia,Languegothia,ſed etiam in Anglia occidua ad Briſtoiam,plurima.In Francia tamen & Belgio,rara,niſi ſata fuerit: exit autem ſemine, tota hyeme viret,marceſcunt æſtate folia.

COTYLEDON *Minus Sedifolio, Montanum.*

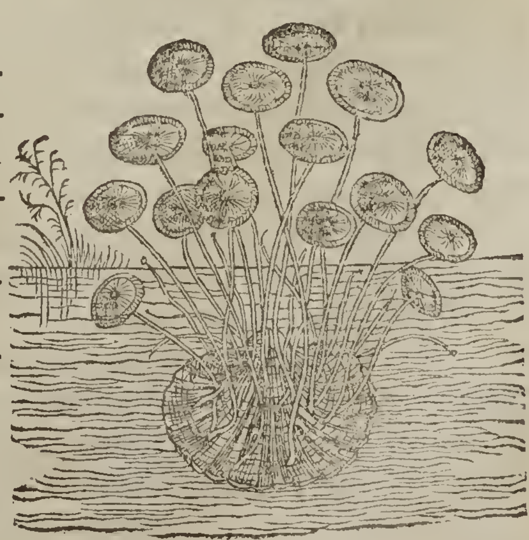

MERITO hanc Sedifoliā appellamus,tātoperè namque cum Sedo quadrat, vt propiórne illi ſit quàm vmbilico,ambigat vulgus:eóque apud nonnullas gentes Sedum montanum appellitetur. Rarior multò ſuperiore,nec niſi quibuſdam Alpinis Allobrogū & Pedemontii,Sabaudáque Oſtenſi valle vocata,& Mindenis montibus Auerniæ & Germaniæ nobis viſa. Maio & Iunio flores albicantes,minoris Semperuiui,in caule ſeſquipalmari plurimū vnico,ex radice fibroſa, nigra,tenui,per foliorum, quaſi centrum, eunte: foliorum lingulas oblongas, craſsiuſculas, imitantium, & tantillum ambitu crenatas,albo vel glauco lęuore,colore,carnéque Semperuiui,minoris guſtu.

AQVATCA *Cotyledon acris Septentrionalium.*

NVSPIAM Italiæ vel Norbonæ meminimus hunc,in Anglia verò & Belgio & Nortmania admodum frequentem,riguis depreſsíſque pratorum conuallibus, & ſcrobibus, vbi torpuerunt per hyemem reſides aquæ. Fibrias exiguas, multas,cauliculóſque teneros reptantes,humíque fuſos habet,folia peltata,ambituque circinato,& leniore inciſura & obtuſis dentibus: criſtato medio centro, nonnihil depreſſo,vmbilicum imitante,ſed teneriora:floſculi albidi, penduli ſubter folia: Iunio & Iulio viſuntur,guſtu calido,acri, linguamque vellicante,inodoro: quem inſcitia etiamq; penuria Cotyledonis indunt indocti Pharmacarii Populeo vnguento.

ANDROSACES *Cotyledon Marinum herba folliosum.*

QVEMADMODVM nominis etymo Androſaces, vel,vt nos putaremus, Hydroſaces,ſeri lotiiq; in abdomine, quaſi vtre,aliiſque è corporis ductibus,eductionem pollicetur:ſic videtur hic proximè Nympheas deſcripta à Dioſcoride,propterea quia non niſi in aquis,& prorſus magna cum Nympheæ ſimilitudine,tametſi multum diſpari magnitudine creſcat. Nec vlli alii,vt genuinæ,Androſace acquieſcit animus, prætetquam iſti, ex Guino ſummę eruditionis profeſsore Piſano:in Mathioli commētariis quadruplò maior (vti ſolent,qui imagines,non plantas viuas,viderunt) ipſa planta depicta,nec tamen ab eo deſcripta. Perelegans eſt, ſed perpuſilla planta hæc vmbilicata,& videtur è genere earum quas paraſiticas feſtiuè quis dixerit,propterea quia non niſi aliena quadra veſcitur, cibo,& diſco. Innaſcitur ferme ſemper dorſis ſtriatis Chamæ conchæ, quæ humi obuoluta ſit

ta ſit vacuã hoſpite ſuo Veſco apud Italos *Cape tondo* vocato: Pedicellis cirrſue, glabris, nitidis, exilibus, vncias binas altis, crebribus, ſurrectis, ſingulis ſingulũ clypeolum medio centro fulcientibus, circinatum vmbilici, cum ouracis appenſis in memoriam reuocantibus, vnde Monſpellieſes præceptores Vmbilicum marinum vocitarunt: notiſsima quippe illic Piſcatoribus ſtagni Magalonenſis & Lateræ accolis. Frontignanæ etiam reſluæ ſtagnantiſq; aquæ ſalſæ innumeras plantas obruunt. E fundo quippe inq; aqua, non in aere, creſcunt & viuunt vt Mathiolus pinxit. Virent enim primùm ex ſqualido cinereoq; colore: Poſteà egeſti vndis, exceptiq; litore, albeſcũt, vti conchilia & corralinæ vocatæ, quas guſtu ſubſalſo & amaro æmulatur: nec dubium quin vrinas ciat, & materiam articulis impactum digerat. Semen nuſquam vllum vmbilicis claudi non putamus, certè nunquam in multis milibus obſeruauimus. Ventrem ſiſtere ſcimus, vt hunc ſcrupulũ eximamus docto & candido Anguillaræ, qui neſcio qua de re Senam & Caſsitham hariolatur veriſimiles quia emphyla aut aphyla planè contrariæ notæ legatur, potiſsimùm quia aluum ſoluunt, quod hîc neq; expetitur, neq; veriſimile ſit: tota plantula ſiccior actu & tactu quàm calidior eſt, & multum diuretica, quare Galeno aut eius codice error, qui aſtruit humidã, ex Ægineta & Plinio req; ipſa expungendus.

Fuit quando Tragum iiſdem fere maritimis oriundum, hanc Androſacem opinati fuimus, ſed nos retinuit Pliniana verſio, quæ accuratior hîc, quàm quæuis alia videtur: delineat quippe ſine folijs in cirris folliculos, habentem, & in his ſemen, albam amaram, in maritimis Iſtriæ. Videtur legiſſe θυλάκιον, non ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ſed ἀντὶ τῆς κεφαλῆς, quaſi dicat folliculum, pro capitulo, ſeu verterit ex Dioſcoride: ſeu, vt veriſimilius, vterq; ex eodem authore. Cæterùm Cortuſi munus valdè leuidenſe fuerit, ſi Morſum gallinæ vel Alſinæ, foliolis neutiquam nudam, non ex Syria, ſed è veteri quapiam maceria decerptam, quis patefaceret Commentatori, qui proinde non auſus fuit oratione repræſentare.

Ἀνδράχνη, PORTVLACA Domeſtica.

- *Ger.* Burgel.
- *Bel.* Porcelepne.
- *Ang.* Percelynne.
- *Gal.* Pourpier.

QVAMVIS ἀνδράχνη ſcribatur, tamen ἀδράχνη dicta potius videatur, ortu quòd teneritudine quadã læta & carnoſa luxurient, ramuli foliaq; albicent, quadã ſpumoſa fuligine ſiue tenui quapiam aſpergine cinerea, quæ in marina euidentius multò cõſpicitur, vbi nec colitur, & aura ſpumea afflatur quam ἄχνην dicunt. Tribus autem differentiis, quot nouimus penè eadem facies eſt, præſertim domeſticæ & ſylueſtris: quarum tamẽ contrariæ facultates & effectiones videtur principiis genericis differre, & ſtabilire noſtrũ docendi modum, qui figurarum priuſquàm facultatũ annectit ſeriem. Etenim quamuis Dioſcoridi Satiua Portulaca refrigerat, Sylueſtris tamen calefaciat, & eadem exulcerat. Nec tamen inficiandum, multas eſſe plantas, quę quamuis polleant contrariis affectionibus, tamen eodem generis ambitu cenſeri debent, vti hæc marina plãta Portulacæ foliis, & facie, quam Crithmum Dioſcoridis putarunt: nam nihil videtur illi obeſſe, aut deeſſe quò minus Portulaca ſit. Cæterùm, non aſtringit ſed refrigerat, legendum eſſe norit qui attentius caput de Portulaca apud Dioſcoridem à carcere ad calcem luſtrarit, ea enim illius prima & ſumma facultas, ideo δυναμικὴν ἔχει ψυκτικὴν καὶ οὐ ςυπτικὴν facilis namq; lapſus rerum ignaris amanuenſibus. Et quilibet etiam ex illa vi, qua hæmediam dentiúmve ſtuporem aufert, minimè aut minimùm certè aſtringere deprehendere quit in quotidianis acetarijs, quũ vulgo eſitantur tenellæ Cymæ, & folia craſſa, carnoſa, Thelephij & Scorpioidis vulgaris: ſucculenta tota, rotundis teneris viticulis humi reptantibus, flore puſillo Sedi: ſemine in theculis ſeminis Papaueris nigri plenis cauli hærentibus.

SYLVESTRIS.

QVI

QVI Domeſticam norit, Syluestrem non poteſt non noſſe, quæ minor duntaxat tota, locisq; ſquallidioribus, vinetis glareoſis, viarumq; interdum ſtratis reptat: ramulis rubentibus, folio Oleaſtri, figura cætera duplò minor tota: ſed guſtu acidiore, & non refrigerante, ſed potius acri calfaciente, vt in Norbonenſi agri vinetis & ſatis, vbi acrior multò, quàm in Anglia, aut humẽtibus frigidis ad Septentrionem: quin etiam exulcerat, ſi Dioſcoridi fides habenda, apud quem interpretandũ φυλλάρια λάσια ſiue foliola firma quadam cum hirſutie eſſe: vt ſanè ſunt, πλατύτερα, id eſt, latiora, quàm Domeſticæ eſſe: neutiquam ſunt, niſi ſibi ipſis comparata, quia ſunt breuiora & latiuſcula, quaſi rotundiora: aut ſit fortè immutatio illa apud hunc qualem frequẽtem & Theophraſtum latioris & anguſtioris folij, in Helenio, Phlomo, & alijs non paucis monuimus.

τηλέφιον *FABA INVERSA, ſiue CRASSVLA, an TELEPHIVM?*

- *Ger.* Wundkraut, Faabenkraut, fotz zwang, vnd fotzweyn.
- *Belg.* wonden Cruyt, & Smeerwortele.
- *Ital.* *Faba graſſa,*
- *Gal.* Repriſe, Ioubarde des vignes, Feue eſpeſſe.
- *Ang.* Orpyne.

VAGVM & pluriuocũ fuiſſe Telephij nomẽ, ex Crateuæ & Dioſcoridis geminatis deſcriptionibus & varijs plantis accommodatis videre eſt. Crateuæ quippe notæ, vti recentiores doctiores ſcitè monuerunt, Scorpioidẽ, quæ Dioſcoridis libri 4. calce penultima appingitur, exprimere videntur: nec ſanè abs re, nam facultates illi ineſſe eximias ad *diſſepulotica* & inuicta vlcera, non modò lectio, ſed & animaduerſio facti periculi crebra, teſtatur. Inſuper duobus locis duas plantas Telephio nomine inſignit, non parùm tamen ſimiles: alteram hoc capite, alteram libro 3. quam Romanis Illecebram nuncupatã dicit, vtrãq; facie & viribus vulgò notã: PRIOR CRASSVLA dicitur, quia folijs craſſis, carnoſis, Portulacæ hortenſis non abſimilibus, floribus albis, luteis vel purpureis in vmbellis Drabæ: cætera prorſum Portulacæ ſimilia, radix alba, carnoſa, tuberoſa compacta, Dentis Leonis bulboſi, aut Leucacãthæ Dioſcorideæ, vinetis, cultis, ſyluoſis, marginibus, ſaxoſis, Angliæ, Sabaudiæ, Galliæ, & paſsim alibi abundat. Hanc rigidi cenſores pro Telephio faſtidiunt, & inquiunt calore & abſterſione carere: reſpondent periclitatores, illam multis dotibus pollere, & plura prę̃ſtare quàm quæ Dioſcorides ſcribit: addimus nos, calorem illi non deeſſe, neq; ſiccitatem, quantã Galenus & Ægineta prodiderunt, nempè primi ordinis, id eſt, guſtui vixdum perceptibilem: ſiccitatem verò cuiuſmodi in Semperuiuo: Abſterſionem qualẽ farinæ fabarum & Portulacæ, quæ tamen videntur potius lenire muccoſo glutine, cùm primo adpulſu linguam tangunt. Sed fruſtrà ſæpè monemus, iſtos defici modeſtia & peritia. Etenim ſi calefactione, ſiccitate, & abſterſione, Telephia curarent vulnera, numnã id præſtarent prę̃ſentius, quæ multò tum calidiora, tum magis abſtergentia ſunt? Sed curata putamus tum potiunculis, tum pulticulis, & fomentis ex iſta paratis, ad acrimoniam ſaniei erodentis, & opus naturæ prę̃pedientis retũdendam, ac cacochymiam corrigendam intus & foris.

Effig. apud Dodo. Epi. 41.

Scorpioides Dioſc. Telephium Crateuæ.

Alternabatur Dioſcorides, vti videtur, vtri eſſet aſcripturus Illecebram Romanis dictam herbulam, Telephij ne generi, propter vſum & nomenclaturã: an ſemperuiui, propter faciem & figuram: & quia videtur optionem feciſſe Lectori, vtrum mallet eligendi, nos Telephio aſſcribemus. Siquidem non ſemper viuit & vrit, atq; eadem præſtare poteſt quę Telephium, aut quæ in Telephijs & Cacoeticis vlceribus ſanandis deſiderantur: tametſi alio modo, vt exercitati operum explorati one norunt, idem affectus diuerſis, & interdum contrarijs, expugnetur. Sic in vulneribus, capitisq; fracturis, vtimur calidis exſiccantibus, vt Iſide, & de Minio, vel frigidiuſculis, interdum humentibus, vt ſanguine columbino & Roſaceo, ad mitigandum, digerendum, & expellendum excrementa à parte.

SCORPIOIDES, an Crateuæ TELEPHIVM.

Math. depicta, non deſcripta, pag. 130ſ.

RECENTIORVM verò & Monſpellienſium Portulacæfoliam Scorpioidem, vulgò ſic dictam à ſiliquoſis corniculis Scorpionis caudæ inſtar reflexis, Galegæ ſemine plenis, doctiores, qui Telephij ſpeciem coniectabant, non infirma ratione nitebantur. Eſt quippe folio Portulacæ flore luteo, non tamen albo, Medicæ aut Trifolij parui, pratenſis lutei: guſtu item & facultatibus non multum diuerſis. Monſpellienſibus cùm ſatis, tum vinetis, Latrenſis portæ admodum familiaris.

Crithmum Dioſcoridis, an Portulaca marina?
Empetrum, vulgò Fœniculum marinum. *Ang. Sampere,* Perchepier.
Cæpea.
Halimus.
Chryſanthemum marinum, Math. Crith. tertium, vel ſecundum.
Kali.
Salicornia.
Blanchette.

CRITHMVM, ſeu CRITHAMON, an Portulaca Marina? BATIS Plinij.

PLERÆQVE ſunt maritimæ ſtirpes quæ Crithmi deſcriptionem quadamtenus deſignare valent, nulla autem penitus explere. Quod quidem non vt nodum in ſcirpo quæramus, ſcribemus, ſed potius vt haſce tricas expediamus, quę animum quò minus verum ſtatuat, irretitum tenent. Et paucis vniuerſum negocium componi poteſt. Si ſtare lubet antiquis herbarum deſignationibus, vides hic fruticoſam dici plantam à Dioſcoride folijs pinguib. longioribus, & latioribus, quàm Portulacæ, albicantibus, ſalſis, & cætera. Huic deſcriptioni habemus plantam quandam, quæ melius congruit, quàm FOENICVLVM Marinum, cunctis fermè herbarijs hodie Crithmum putatum, quod neutiquam Portulacæ, vt Dioſcoridi placet, ſed potius facie tota & vmbellis Fœniculo, vt inſpectio ipſa vulgus ignarum vocare docuit. Et folia non albent, ſed virent Porraceo colore: nec quia muria conditur & paſsim eſitatur, ideo ſit Crithmum habendum: etenim non paucæ aliæ ſunt maritimæ, quæ in acetarijs expetuntur, & muria ſeruantur, eiſdem fœniculo iſto facultatibus pollere creduntur. At illa, quæ à ſimilitudine PORTVLACA MARINA dicta fuit, folijs latioribus & longioribus quàm Portulacæ, atq; albicantibus, pinguibus. In ſabuletis, adeoq; ſaxeis, maritimis, copioſa, cuius flores albidi, herbidi, Atriplicis: multò propior eſt vero Crithmo. Cæterùm, ineptiuſcula audacia eius eſt qui accumulandi tot ſpecies vni incertæ, cùm quælibet earum longiſsimè à deſcriptione abſit: alioqui cur non & tam multas Kali ſpecies, neq; deſcriptas, neſcio an notas Dioſc. non poſsit quis vnam accumulare, & pro Crithmo vindicare: nam fermè omnes naucleris in cibum cedunt, nobis etiam in mare Liguſtico acetarijs manſæ, penuria melioris cibi, non peſsimi ſaporis viſæ fuerunt.

FOENICVLVM *marinū, ſiue* EMPETRVM *vulgo Sampere & D. Petri Herba. Math. Crith. primū, effi. 489.* PORTVLACA *Marina. Mathiolo Halimus uulgaris. Effig. 160.*

Et ſciunt exercitati, ſecundum Crithmum Commentatoris planè Paſtinacæ aut Eringij guſtum, odoremq; præ ſe fe ferre, vnde Arabum Secacul opinionem fecit, vulgus Paſtinacam marinam vocat. Vtrumq; litus ſuperi inferiq; maris Italici hac planta ſcatet, ne non putet Senenſis ſe munus leuidenſe à Cortuſiana magnificentia accepiſſe, quod pueriliter ſolitus eſt iactare, & inculcare putidiuſcula infantia. Tum tertiæ & quartæ ſpeciei ab illo depictis, quid negocij aut ſimilitudinis cum Crithmo: tertij, etiam flores lutei ſunt, radiati, vt Chryſanthemj, quò retulimus: cætera eius delineatio, nihil ad Crithmum. Quartum demùm montanum eſt, non maritimum, guſtu & odore Eringij, radice ſimiles ſunt, Crithmo valdè diſsimiles. Hinc videre ſit ea quæ meris aſſertionibus, non rationibus, aut veris inſpectionibus, aſſerta ab illo ſunt, eadem facilitate dirui, atq; ſtabilita fuêre,

Montanum Eringium recentiorum.

fuêre. Hæc ſi oculis & manibus verſaſſes, vti nos fecimus, non tam futiliter aſſeueraſſes ſen tentias neq; veras, neq; perſpicuas, quæ magno detrimento ſunt non modò Tyronibus, ſed doctis quàmpluribus.

Κηπαία *CEPOEA.*

CVM hæc eadem Domeſticæ *P*ortulacæ figura, vna aut altera vagula notula radicis & coloris additis, quaſi ſatis foret nota, & redditæ illi facultates, quæ ſatiuæ conſimiles ſunt, mentione etiam incerta, de Aſparago Myacanthino, quem proximè *P*ortulacæ caput, appoſuit Dioſcorides: Videtur & hæc nihil aliud quàm hortenſis, vt vox Κηπαία teſtatur, Portulacæ ſpecies, quæ illinc huc irrepſerit, argumento & methodo hic non veſtigandis. Eoq; Galenus fortè ratus è *P*ortulacis vnam, eam tacitam prǫterijt. Marinam Portulacam, ſpurium Halimum, Becabungam, Crithmum ſecũdum Mathioli flore luteo, deniq; medij ſpeciem huc licuit adducere, ſed nihil libuit aſſerere. Neq; ingenuos decet tyrones, cuiuſmodi ſumus, tantũ ſibi indulgere in Naturæ doctorumq; theatro, quantum ſibi arrogat ἀυτος ἔφα Pytagoras alter Herbariorum Senenſis noſter, qui vt ſolitus, hanc pro filio ſuo Odorico Melchiorio, pro ǫtate ſua non imperito ſibi miſſam, nunc tandem, cognitam aſſeueret: nec tamen vllam notam addat vel figuræ, vel naturǫ, nedum locorum quǫ nos certiores faciat, illũ Cæpeam hanc adamuſim ſuam congruentem certam explora tamq; habuiſſe. Hanc nos ſuperius dedimus inter Portulacas.

ἅλιμος *HALIMVS.*

ANNO 1563. Octobri menſe, quidam Botanicus Italus, qui ex Sclauonia onuſtus raris plantis redibat, quandam locis maritimis lectam fruticem nobis ſpectandum dedit, Ciſti magnitudine & modo, folijs Oleæ albicantibus, Portulacæ marinǫ, ſiue Halimi vulgaris: ſed ſemine & flore tunc orbus erat ramus, quem adhuc habemus Antuerpiæ. Hanc cuncti Herbariorum Senatus Venetorum Halimum affirmabant: Et Leo ille famoſus agyrta dicebat, ſe ſǫpius quoſdam, qui in acetarijs teneriorem eſitarint vidiſſe: cui ne nunc quidem magnoperè refragamur, nam ſalſa erat, & maritima. Sanè planta videtur eſſe ſalſa, vel nominis vel natalium argumento, Halimum.

Quid ſi negationem eximas, & dicas, Dioſcoridem dixiſſe ſpinas habere, nam vt quid inter ſpinoſas & vallatorias & finitimas, maritima cùm ſit, recenſeret: nam quǫ veſca ſũt & holeracea ſecundo libro differuntur.

KALI magnum Sedi medij folio, ſemine cochleato. Soede, Gallis.

QVAMVIS tres plantæ ſint inter ſe congeneres & maritimæ, quǫ Crithmum, vt dudum dicebamus, adumbrare poſſent: tamen nulla videtur antiquis nota fuiſſe, aut certè deſcripta, tantùm abeſt, vt ex hiſce SAL iſtud, vocatum apud Arabes KALI, ex iſtarum vna vſta, & quod mirum, fuſa fieri nouerint, vix tacituri ſi ſciuiſſent. Quare vt nomen, ſic & plãta, & modus ſalis iſtius parandi, videmur Grǫcis recentioribus, aut Arabibus Philoſophis Chymiſtis & yalurgis deberi, qui ex iſta, quam argutè effigiatã damus, copia, per initia Autumni aceruatum ſuper ſcrobe, cui ligna inſunt decuſſatim inſtructa, vt accenſa meta herbæ Kali dum vritur & liquatur, inq; fundum ſcobris defluat, coga turq; in glebam aut ſaxum pulli nigricantis, vel cinerei coloris, illi vocant Kali, vel SODE ad vitrum conflandum in Italiam inq; Septentrionem ex Gallia Norbonẽſi & Aquitania deferunt. Vrit non ſecus ac

cauſticũ. Hæc ſpecies & notior in maritimis Galliæ Norbonenſis, vbi tum ſponte, tũ ſata, cãpos maritimos frequentia, cauliũ rubentium operit purpura. Fruticat etenim caule cubitali & ſeſquicubitali, carnoſo, Portulacæ concolori. Folijs item denſis, anguſtis, fimbrioſis, Sedi medij ſiue Semperuiui minoris teretifolij duplò longioribus, acutioribus, inter quæ ſemina Limacem puſillum ſpiramúe imitantia, colore fuſca, folliculis Maluæ ſeminis ritu occluſa. Minus obuia hæc Septentrionalibus, imò nuſpiam fermè.

BLANCHETTE Norbonenſium, ſiue *Kali minus.*

EOSDEM ad vſus ſedulò colligunt maritimi coloni Norbonenſes, ijſdem natalibus, folijs, & caulibus minoribus multò, minusq; carnoſis, anguſtioribus, nec ita rubentibus, ſed ex pallido virentibus, vnde vulgo *Blanchette*, quaſi Kali album vocatum. Semen exiguum, nigrum, lucidum, Vrticæ aut Acetoſæ. Non ſolùm calidioribus regionibus hæc, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Normaniæ & Belgij familiaris.

SALICORNIA, *ſiue Kali geniculatum vermiculatum. Ang. See grape.*

MVLTO frequentiſsima ad quaſlibet maritimas oras tum Oceani, tum Medirerranei maris: ſed effigie multò rarior, & cui folia videntur teneri turiones ramulorum: ſemen nullum. Sunt enim è radice fibroſiore quàmplures cauliculi bicubitales, recti, geniculis multis donati, extremis quaſi folijs craſsis, pinguibus, carnoſis, teretibus, rubentibus, per crebros geniculos inſertis, & pyxidatim, quaſi alabaſtriculi, quadã cum Equiſeti ſimilitudine, & cornua recta obtuſius mucronata imitantibus: guſtu non inſulſo, nec temperamẽto aut vſu diſpari à cæteris, verùm vbiq; neglecta.

LITO-

Litorenm CHRYSANTHEMVM *flore Buphthalmi aut Coniſæ, folijs Kali, aut Iuæ muſcatæ.*

ILLIS accenſeri debet hæc, quam putarunt nonnulli Crithmum, quia non niſi maritimis gaudeat, flore pereleganti, radiato aureo Aſteris aut Buphthalmi: folijs pluribus per interualla caulem rectum cubitalem & ſeſquicubitalem ambientibus, ſtellatim cingentibus, rectis, pinguibus, ex viridi cinereis, vel pallidis: guſtu ſalſo, nec alio quàm vna quæpiam ſuperiorum. *Effig. Mat. 491 ſub nomine Chrithmi.*

- *Perfoliata duplex.*
- *Perfoliata Napifolia Anglorum ſiliquoſa.*
- *Corinthe Plinij.*
- *Androſemum.*
- *Androſemum Belgarum an Climenon? commodiori loco, proximè Periclimenon.*
- *Aſcyrum.*
- *Hypericum.*
- *Centaurium minus.*
- *Centaurium luteum.*
- *Coris Monſpelliaca.*
- *Coris Mathioli.*
- *Camphorata Monſpellienſium, an Chamæpeuce Plinij Laricis folijs? debuit recenſeri inter Chamæpytides.*
- *Antirrhinum*
  - *Purpureum.*
  - *Album.*
  - *Luteolum latifolium.*
  - *Minimum, ſiue Oruntion vel Aruntium.*
  - *Plinianum, ſiue Dioſc. Oſyris.*
- *Linaria purpurea.*
- *Beluedere, Scoparia Italorum.*
- *Oſyris rara repens floribus cærulo purpureis.*
- *Linum ſatiuum vulgare purpureum.*
- *Linum marinum Luteum.*
- *Campanula Lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.*

PERFOLIATVM *vulgatius, flore Luteo, folijs Vmbilicato.*

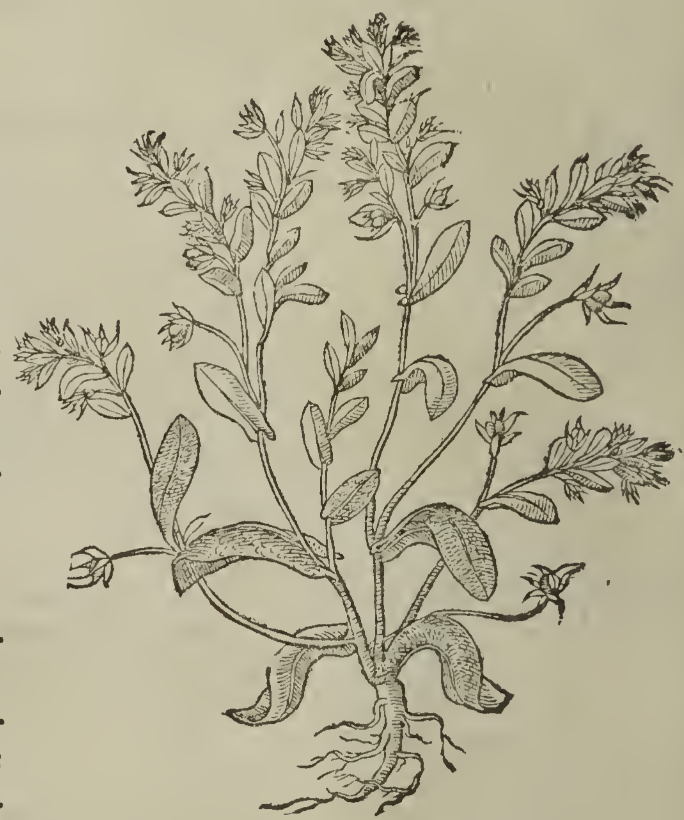
Ang. Thorow waxe.
Bel. Duerwas.
Gal. Perfoliata.

IN Burgundiæ, Sabaudiæ ſegetibus, & lætis, alibiq; Galliæ Germaniæq; hæc occurrit, è radice vnica, ſimplici, fibroſa, multos graciles ramulos promens, quæ folia tranſmittũt eoq; apud Germanos Durchwachs, quaſi folifora vel folifida dicuntur Græcè διάφια & διαφύλλα. Sunt enim rotũda, cana, Tithymali ampliora, tenera, exucta, nec pinguia, colore ex glauco virentia, & læuore Plinianæ Cerinthes, cui multum ſimilis. Per Auguſtum flores ſunt in ſummo puſilli, ambitu radiato ex aureo pallentes: ſemina fuſca Saxifragiæ hircinæ pratenſis: guſtu non amara, ſed manſu reſinoſa, hyperici aut Clymeni. Colitur etiam à Chyrurgis ad fracturas, vlcera, & hernias vtenda. Variantem hanc iam pridem & hoc anno vidimus in Morgani horto, floribus ſpecioſiore ſitu & ſertis vmbellatis elegãtiores. *Effig. Dod. Epit. 172.*

SILIQVOSA.

QVANDAM item donarūt recentiores *Perfoliatæ* nomine,quæ tamen ambiguæ naturæ videtur inter Barbaream Buniadem & Perfoliatam, non minus frequens, ſed ſæpius in montibus calidiorum regionum,occurrit folijs maioribus,longioribus, aſperioribus,habitioribus,rigidioribus,aliquantum ſinuatis Dentillariæ modo,ſiliquas anguloſas Leucoij prælongas,exiles,ſeminis Braſsicæ plenas aut Leucoij. Guſtu neutiquam acri.

CERINTHE Pli.

FACVLTATE,guſtu,& effigie,illis & Hypericoni,nō ita abſimilj,ſed hilariore multò aſpectu ea eſt,quā Cerinthem apud Plinium cōiectarunt recentiorum doctiſsimi nō pauci,minus tamen incertis admodum indicijs : colore ex vegeto viridi, glauco & cęruleo, oculos oblectāte:folia ſunt oblonga,non diſparia ſuperioribus, nec guſtu ingrato, ſed tamen medicato,& quaſi Climeni ſiue Androſemi Belgarum vocati, veluti ſi quis guſtaret ceram nouam molliuſculam. Etiamnū hoc menſe Auguſti in horto peritiſsimi Pharmacopœi H.Morgani,floribus luteis Androſemi vel Hyperici prægnans viſitur,ſemineq; didimo, foris atro, intus medulloſo Canabini aut Raphani. Eius floribus apes capi & oblectari putarint,ſūt enim vt venuſti, ſic nō inſuaues, & guſtu ſubdulci:folia autem cùm manduntur,quiddā ceræ nouæ,aut Erithaces vocatæ,ſapiunt,vnde dictam fuiſſe veriſimile eſt.

ὑπερικὸν. *HYPERICVM.*

- *Ger.* S.Johans kraut.
- *Belg.* S.Jans cruyt.
- *Ang.* *S.Iohns Worte.*
- *Gal.* Millepertuis.
- *Ita.* *Hyperico.*
- *Hiſp.* Coraioncillo.

Effi.Dod.Epit. 74. NVSPIAM de elegantiorib. iconibus Hypericum, Aſcyrum, & Androſemum,congeneres ſpecies,noſcitare licet,quàm quæ in Mathioli commētarijs affabrè expreſſæ: hiſtoria verò iam trāſlatitia & vulgatior,tum quia accuratior Dioſcoridis deſcriptio, tum quia plantarum inter ſe tanta cognatio,vt vna duntaxat nota,cæteræ latere queant, ſi copia adſit,neminem.Vbiq; vulgatiſsima & vſu tritiſsima medico & chyrurgo Hypericum dicta,margines ſatorum,areas deſitas,& ruinoſa ſectans,etiamq; lętiora loca.Tota planta multum ortu,virgultis,ſolo,& tēpore, ſed rotundis,rubentibus floribus & folijs,æmulatur Centaureū minus:ſed huic nomen *Perforatæ* vel Milleforæ,quòd folia obuerſa *Soli*, innumeris ferè poris,acu quaſi traiectis,aciem tum noſtram, tum Solis tranſmittant radios. Flores odori, pingues, glutinoſo contactu hærent,atq; chartas ſanguineo Anchuſæve cruore inficiunt. Semen in pericarpijs copioſum, odorum,reſinaceum,amarum, & ingratū guſtanti,ad vulneraria balſama nulli ſecundum, multo Chyrurgorum peritiſsimorum Monſpellienſium experimēto,vbi etiam oleum vernaculè de *Treſcalan* vocatum, quotannis paratur longè optimum ad hunc modum.

OLEVM HYPERICONIS.

Accipit

Accipit ſummitatū Hyperici } añ. ℒ. ij.
& olei communis.

Myrrhæ } añ. vnc. ij.
Gummi Elemni

Terobinthinæ. vnc. iiij.

Aloes. vnc. j.

Thuris } añ. vnc. ſ.
Maſtiches.

Infundantur, bulliantq; in diplomate ex arte. Ad Icterum etiam & Calculum vtilitas conſpicua.

ASCYRVM.

SECVNDVM Hypericum eſt Aſcyrum notiſsimum, amnium & riguorū riuulorumq; pratenſium amans valdè, quadratos rectos viticulos è radice multum fibris ſparſa exiles erigens: alterius folijs paulò maioribus, venoſis, punctim poros peruios habētibus, & floribus itidem luteis, coccineum cruorem affricanti illinientibus. Semen odore reſinaceo ſui indice, nares feriente. Haud diſparis, ſed infrequentioris vſus. *Effi. Math. 937.*

ANDROSEMVM excellentius dictum, ſeu magnum.

VT excellentius, ſic rarius, nec niſi opacis & ſyluoſis gaudens, verius Androſemum vocatum, quòd non modò floribus, ſed etiam folijs tritu & preſſu muriceum remittat ſuccum, quo vno præ cæteris Androſemum agnoſcas, & diſcernas, par eſt: Procerior maiorq; tota, & altero tāto maiora folia, pauciora, quàm Hyperici, cui etiam ſimilius flore & ſemine: Procerioribus, bicubitalibus, gracilibus, rotundis, rubentibus ramis. In collibus & nemoroſis pone Riuoli Pedemōtanæ arcem : Norbonenſibus etiam Seuenis paſcuis & Syluoſis, etiamq; in Anglia æſtate ſuperiore prope Briſtoiam: In Vincentij præruptis & ſyluoſis trans flumen. *Effi. Math. 939*

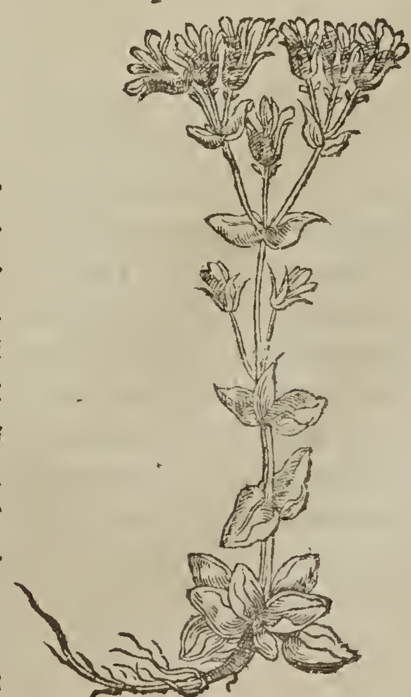
ALTERVM tomentoſum.

IN agri Monſpelliaci locis natura vdis & ſubſtilliis, ſed feruidioribus Solibus exuctis, ſæpius Hypericū occurrit palmo non maius, & humo pronius, folijs item minoribus ex interuallo rarioribus: flore & ſemine luteolis pallidioribus, tota cana & hirſuta, minus odora: non alio ſapore, ſed imbecilliore.

CENTAVREVM paruum.

NVLLI non notiſsimum Centaurium, Hypericoni omni ſui parte ſimillimum, niſi flore rubro & inſigni amarore (vnde Fellis terræ nomē) diſcerneretur facilè. Accuratiores nimiò figurarum aut deſcriptionū exactores, qui Centaurij minoris notas expreſſiores deſiderant, nodum in ſcirpo quærunt: vtinam non multò plures deterius inſignitas haberemus. *Effi. Math. 655*

CENTAVREVM Luteum.

QVID verò de iſto altero luteo ſentient, magnoperè ſcire auemus. Quamplurimis tum Galliæ, tum Angliæ locis, iſtud luteum nuncupatum : prope Rondelletij & Aſſatij prædia, multa Monſpellij : collibus vrbi Briſtoiæ eminentibus, inter ſegetes itidem . Radice exigua, folia ima proximè humum puſilla & ſtrata, vt in altero . Caulis ſeſquipalmum altus, ex interuallis bina folia, aut potius vnicum binis apicibus vtrinq; donatum traijcit, non ſecus atq; Periclimenis videtur huic & ſuperiori contigiſſe: nam Periclimenon alterum, traijcit folium, præſertim ſuperius, prope flores: Alterū, bina diſtincta folia, Floribus alterius, ſed aureis

intenſè luteis, amara eſt: quid vſu præſtet nobis nondum cōpertum eſt.

CORIS *Monſpelliaca.*

Κορὶς, aut potius κόρη, virgo, puellàve dici potuit, quia tota pulchella & perquàm hilaris vultu hæc noſtra: verùm Hippocrates & antiqui, κορὴν, id eſt, pupillā, vocarunt, propter ſemen oculi pupillæ, ſeu anteriori humori cryſtallino ambitu ſphærico, haud abſimile, cuiuſmodi in hac cernitur: quam quia nuſquam niſi Monſpellij & Frontignanæ ad radices Ceti, & prope Magalonem, reperimus, nec alibi notam audiuimus, ideo cognominem fecimus vrbi, lectiſsimis nobilitatæ ſtirpibus. Hanc autem perraram niſi huc appoſitiſsimè quadraſſet, Ericā minimam putaſſemus, aut mediæ cuiuſdā inter Hypericū propter purpuriſſā, & Aiugæ propter folium naturæ: Iam non aliò, quàm ad Corim referri poſſe arbitramur. Fruticat quippe ramulis multis, dēſis, duriuſculis, ſurrectis, rotundis, palmū altis & ſeſquipalmū, lignoſis, cuius etiam foliola denſè ſtipata Ericæ maioris, & condita, florum purpureorū tyrſulis conſimilibus, purpurea, cœrulea, nitidiore & amœniore decoris ſpectantur. Semen vtriculis mollioribúſve alabaſtriculis concluſū, rotundū thamariſci par, glaucum vel pullum, tenuiſsimis tuniceis glumis inuolutū, quaſi ocelli pupilla tutior inde futura foret. Radix multò ſanè maior, longior, & craſsior, quàm pro plantæ modo, Anchuſæ minoris par & cōcolor. Tota namque planta rubella viſitur, & ſucco purpureo radicis pannos imbuendo cōmendatur: amaricat guſtu ſubacri, non inodora. Eapropter Corin nō dubitarunt profiteri Rōdelletius & Aſſatius, doctiſsimi Præceptores, & in Academia ſimpliciū indagatores, quibus frequens aſſentiebatur auditorū corona. Cuius tamen elegantia ſi minus capiantur iſti moroſuli plumbei cenſores, quibus nihilpenè à noſtra mediocritate profectū placere quit, arrigāt aures attenti, magni Senēſis de Cori hiſtoriam percepturi, qui ſic infit, vbi nuda Dioſcoridis verba recitauit, & in Italia (vt millies repetit) naſci dixit: Sed quòd de Cori mentionem fecerit Galenus in ſimplicium cenſu, mihi incompertum eſt. Quæ denique κορὶς, Græcè, Coris etiam Latinè, & Cori Italicè vocatur. Hactenus eſt cōmentatus ille maximus Mathiolus, cuius ſanè mirandum cùm in cæteris pleriſque, tum maximè in hac planta cōmentanda acumen, quo Italis rerum nunquam fortè auditarum, nedū cognitarum nomina eruit noua, & literis mandat. Et porrò pictori negotium relinquit figuræ exprimendæ, ſi viuam, nō pictā vidiſſet, melius fortè noſtræ cognitioni & ſuo honori cōſuluiſſet. Cōſulamus igitur nos huius figura & natura repræſentanda, illi operoſæ molis volumini plerumque muto.

Mathioli Coris.

CAMPHORATA *Monſpel. an* CHAMÆPEVCE *ſiue humilis Picea Plinii?*

Satis adumbrare videtur Chamæpevcem Monſpellienſibus Cāphorata herba vocata, emittit quippe è radice lignoſiore cauliculos plures, graciles, rectos, pedales, foliolis Laricinis dēſè ſtipatos. Guſtu deſiccāte, inſipido, Nemauſēſis Amphitheatri auguſtæ antiquitatis in hiulcis parietibus, per vetuſtatem rimas agentibus, hæc prouenit, nec non alibi prope Namauſium & Monſpelliū, inter pontem Iuuenalem dictū, & Portam Latrenſem: in Gallia verò, & reliqua Italia, rarò occurrit.

ἀντίῤῥινον ANTIRRHINVM. *Vulgo Caput canis & caput vituli.*

Germ. Orant.
Angl. Calfes ſnowte, or ſnap dragon.
Gal. Moron violet.

NON potuit commodiore, veriore, inſignioréve nota prodi hæc planta, quam Antirrhini, ſiue naris Vituli nuncupatione: nulla nãque ſtirpiũ ſeminis inuolucro, caput, vultum, nares, oculos, adeóque hiatum oris vitulini exprimit, atque hæc, quæ in Italiis & Galliis, præſertim Prouincialis & Norbonenſis, admodum obuia inter olimeta: floribus conſpicua purpureis, ex rubro violaceis, oblongis, vel roſeis, vel albidis, calathum effigiantibus, ſed supernè buccas flaccidas, rictũque Leonini oris æmulantibus, & conniuentibus, non patulis, quò ſedulæ apes inde mellificaturæ, ſi fortè irrepſerint, rurſum quaſi valuulis occluduntur. Et folia & cauliculi ſparſi, fragiles, Leucoii, lutei, ſiue Keyri, nec radice abſimili. Semine nigro, nigri papaueris minore, hortis Belgicis, Anglicis, & Germanicis, florum decoris cauſa colitur, nec ruri oritur. *Effig. Dod. epit. 219.*

Varietas. Non diuerſæ naturæ aut figuræ eſt luteum floribus Antirrhinum, ſed duntaxat foliis latioribus, breuioribus, nec in agris perinde frequens, hortis dũtaxat vt peregrinum alitur.

MINIMVM *forſan Archigenis* ORONTIVM, *vel Aurantium quo auriginem morbum ſiue Icterum leuat.*

ET hũc Antirrhinã eſſe docēt capituſa mẽbranacea vitulinæ, aut Simiæ caluariæ, prorſũ figuræ: folia, flores purpurei, prorſũ ſimilia, ſed minora, & ſecundũ foliorũ exortus per interualla prodeuntia, minora, vt eſt ipſa tota planta exilior minúſque fruticoſa, vbiuis tum hortorum, tum incultorum marginibus ſponte plurima, apud Germanos Orant vocata, nomine, vti videtur, perſuaſo & deflexo ab Archigenis Orontio. Iam minor, iam maior & lætior prodiens, folia anguſtiora multò lini aut oſyridis. Quapropter nonnullis hanc Pliniano Antirrhino eandem eſſe, viſum fuit. *Dod. effig. 220.*

ὄσυρις. OSYRIS *aut Linaria, quæ vrinaria, aut Plinii antirrhinum, vel Beluedere Italorum, Scoparia?*

Ger. Lynkraut, vnſer frauwen flaſchz.
Angl. Tode flax.
Belg. wild vlaſch.
Gal. Lin ſauuage.
Ital. & Hiſpa. Linaria.

INTERPRETATIO nomen claturæ videtur herbã ſignare diureticã, ſiue vrinariam, à ſero ſiue vrina, quæ græcis ὀῤὸς ἢ ὀῤῥὸς, & οὐρὸς, & συρῶ, quod eſt traho: quare cúm Linaria vulgaris ſit vrinaria vocata, propter inſignẽ vim trahendi vrinas, & figuræ etiam quàm quæuis alia concors, nihil eſt quur exploratiſsimam faſtidiamus, illam incertæ vis & facultatis peregrinam præferamus, quia verrendo ſit aptior, quaſi non quàmplurimæ ſint frutices, quorum è virgultis poſſunt ſcopæ concinnari, neque tamen ideo Oſyrides fuerint: nec Galeni quicquam ſuffragatur ſententia, quippe videtur ille & Paulus, ſequutus nominis ſignificatum, quaſi à verrendo aut purgando fuiſſet conflata appellatio, Oſyridem ſiue Scopariam ſignificaſſe. Et vbi quis ſeuerius expendat Scopariam, ſeu Beluidere Italorum, videbit folia longiora eſſe, quàm Linariæ, & numeroſiora, non amara, qualem tamẽ Galenus & Paulus volunt, nec vllius certi commodi ad ea quæ efficaciſsimè & veriſsimè Ictericis fermè in hydropem deductis præſtat Linaria vulgaris, vbique frequentiſsima, & Lini ſimilitudine notiſsima, Eſulam minorem adeo imitata, vt prudentiores barbari iſto verſiculo vtramque neceſſareo diſtinxerint: *Eſula lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit*. Flos tamẽ eſt Linariæ elegantior, & maior, ſecundum ſummos caules in- *Effig. Dod. epit. 96.*

fundibulis, quaſi caudicellis Delphinij, aut Regalis conſolidæ, fronte verò Antirrhini rictu & aſpectu.

LINARIA PVRPVREA.

VT fruticoſior, ſic elegātior multò & rarior, & propior deſcriptioni, ea Linariæ ſpecies, quam primùm ad Veganij Norbonenſis montium radices, in caſtanetis Syluis inuentam, in Flandriam amicis ferendam multis ab hinc annis miſeramus: verùm, quia vires exploratas non habemus, paucis notis duntaxat oratione pictam damus: non enim niſi foliis paucioribus, floribus purpureis, ramulis gracilioribus, magiſque flexilibus, pedalibus, & ſeſquipedalibus, vimineis, etiam verrendo aptis, differt: alioqui primo intuitu Linariam putes.

SCOPARIA, BELVEDER *Italorum.*

NON perinde bellula hæc aut ſpecioſa videtur re, atque eſt Italico iſtò nomine, flores etenim perexiguos, racemoſos, obſoleti viroris alis, iuxta quas naſcuntur, cõcolores fundunt: virgæ numeroſæ, ſparſæ, crebribus foliis, Lino duplò longioribus Pſyllij, totã æſtatem virentibus: & propter raritatem exoticam apud Italos in hortis & in penſilibus figulinis vaſis ali ſolita, hodie perquàm vulgata.

OSYRIS PVRPVRO COERVLEA *repens.*

PRORSVM ſimilis hæc flore & folio Linariæ ſuperiori purpureæ, cui annectenda venit, cauliculis tamen gracilioribus ſeſquipalmaribus, non erectis, ſed humi proſtratis, Polij, Coris Monſpelliacæ, aut Seſamoidis primæ ritu: flores cærulopurpura hilariore nitēt, Cori concolores. Tota herbula guſtu eſt amaricante, nonnihil acri. Hanc nuſquam vidimus, præterquàm in vireto noſtri H. Morgani.

LINVM SATIVVM, *vulgare cæruleum.*

λίνου.
Germ. Flachß/Lein.
Gal. Lin.
Ital. Lino.
Belg. Vlaſch.
Angl. Flax.

Math. eſſi. 414 PARITER Græcis Latini Linum vocarunt, propter corticis libíve recta ſtamina, in filamenta recta diuelli ſolita, quæ etiam λίνα dicebãtur: vnde Linea & Libella, qua directiones

rectiones angulorum & parietũ ſtructuræ librabantur. Sic etiamnum hodie filum fabri lignarij directorium Lineam vocant: ſic & piſcatores, filum, cui annexus eſt hamulus, lineam. Tam frequẽtis olim & hodie notitiæ planta, vt prȩterquàm quòd de linariis iam deſcriptis facillimè percipiatur, etiam ſuperuacaneum ſit lineamenta depingere: quæ hanc ſuis ſtrãgulat amplexibus inter Caſſithas relata fuit. Theophraſto viſum fuit, Linum degener factum, in Lolium abire. Noſtrates coloni ſibi viſum pernegant, aut auditum.

LINVM MARINVM *Luteum.*

IVXTA prata & litora herbida Norbonenſis maris, ac inter ſtagnum & mare fruticat, pedalibus & ſeſquipedalibus ramulis rectis, numeroſis, gracilioribus, paucioribúsque quàm lini folijs, lentis, corticeque ad nendum commodo, flore non diſsimili, ſed luteo, minore, Iunio, Iulio. Semineque & pericarpiis minutioribus multò: non notum reliquæ Galliæ, Germaniæ, & Angliæ. *Math. effig. 416.*

CAMPANVLA *lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.*

PERQVAM elegans in deuexis Montis Lupi quà ad Septentrionẽ vergit, Linifolio aut Poligalæ, palmaris herbula, flore luteo peramœno, maiore quàm pro plantæ magnitudine, Iaſione aut Volubilis donata, quã hîc pictam damus, vt ſtudioſis illic innoteſcat, quia rara eſt, nec alibi nobis viſa, ſic vſu minus cognita.

Reponenda hæc proxime Telephium, vbi omiſſa fuit.

ROSEA.

RODIA RADIX.

ROSEAM vocarunt priſci hãc radicem, rimoſo cortice & frequenti, ſed puſillo tubere inſignem, roſeoque halitu fragrantem, odoris Roſei prærogatiua, quem manſu aut attritu nullã radicem, ac ne ſtirpem quidẽ, ſpirare (prȩter peregrinũ illum Aſpalathũ, cuius meminimus inter frutices) nouimus. Ex Allobrogum & Delphinatiũ ſaxoſis, mõtoſis, nec non Taurinis Alpibus Pedemõtium, iam diu in viretis multis Belgicis, Gallicis, Anglicis, & Italicis, Iulio & Iunio vmbellas edit, luteis floſculis pallentibus & herbidis, Drabæ, aut potius Craſſulæ, quam tantoperè præ ſe fert, caulibus pluribus rectis, & foliorũ multiplici ſerie, ortu, poſitu, ſitu, diuiſura, craſsitie, imò & quadantenus radicis loco natalitio, ſaxeo, macilento, corpulento, rugoſo, & diſparili coalitu, vt cõgeneres ſint putandæ: minora tamen huius folia dentata minutim, Tithymali ſerrati proxima, & radix maior, torulis & vberoſis papillis rugoſiſque inſignata, foris fuſca, intus albicãt virens. Sed vetuſtior & ſiccior, cõcolor eſt adeò Schœnæ peregrinæ, vt inſtitores interdum fallãt fruſta adultioris, quam guſtu exceſsúve vllius qualitatis vix ſuperare videtur, eoque nobis ferè perſuadetur, non procul abeſſe à Roſæ aut Craſſulæ temperamento, quamuis non neſciamus Galenum, eumque ſequutos, ſecũdi caloris gradu donaſſe hanc: verùm non nuſquam labi, humanæ eſſe Mineruæ, indicio manifeſto eſt planta Onoſma, quam radicem abſolutè Hippocrates cùm vocaſſet & deſcripſiſſet, magnus ille interpres Pergamenus nec Onoſma eſſe ſuſpicatus eſt, ſed ſeorſim duobus in locis, quaſi duo fuiſſent, vnã eãdem bis, & iiſdem *Radix Hippocrat. Onoſma Dioſco.*

planȩ

Planè verbis, de Hippocrate mutuatis, deſcribit plantam ſine caule Anchuſæ ſimilem. Fit hodie nulli in vſum vt propter Medicorum ignauiam, & ſuccedaneorum ad Chephalalgias copiam veniat, vt Roſeæ, Roſeaceum, Nympheæ, conſimilisq́; facultatis ſimplicia, quæ huic proximè ſubdidit Dioſcorides, vnde de facultatibus coniectura eliciẽda lectori.

Glaux.
Polygala.
Polygonum.
Polygonum marinum.
Polygonum montanũ, ſericeum minimum.
Polygonũ montanũ alterũ puſillo teretifolio.
Multigrana Herniaria Serpilli facie.
Serpillum.
Thymum.
Satureia.
Satureia altera.
Satureia hortenſis ſatiua.
Roſmarinum coronarium.
Stæchas Arabica.
Lauendula vtraque.
Caſia Monſpellienſium, an Theophraſti?
Hyſſopum Arabum.
Hyſſopum Græcorum cum Origanis.
Graciola recentiorum, an Paupauer ſpumeum Dioſc?
Helianthos, an Panax Chironium? aut Helenium, ſecundum Dioſc.
Pſyllium & eius varietates.
Coronopus vtraque.
Serpentina.
Sedi Montani Petrei & Pinaſtri folia planta.
Myoſuros.

GLAVX.

EVESCIS & leguminoſis fuit etiam Glaux, à colore foliorũ, quæ auerſa glauca ſpectãtur, vti ſaligna, quas ſalices Poeta canit. Galax etiam, glax, & eugalactó, quaſi Lactea, vel Lactifica dicta, vt quæ lactis vbertatem eſu ſuggereret. Iam verò cùm huius frequẽtior deſitus ſit vſus, minus licet ſtatuere, etiam ſi veram noſſes, quænam ſit hodie habenda, & è multis, quæ Glaucis emẽtiuntur, aut referunt naturã, vtra vtri ſit præponẽda, incertum.

GLAVX EXIGVA.

Dod efig. 38. EXIGVA tamen illa herbula maritima, quæ nonnullis Glaux vocatur, non perperam quadrare videtur: floſculos enim promit Tunicis, Garyophylleæ aut Leucoij, exiguos, florum calices dilutè purpuraſcentes, inter foliola Tribuli, aut Lentis, vel Herniariæ ſimilia, craſsiora: cauliculos complures partim reptantes, partim & ſurrectos, teneros, holeraceos, Portulacæ aut Sedi, palmum & ſeſquipalmum altos: ceſpite ſummo, radix gracilis fibroſa: Zelandiæ & Angliæ pleriſque mari cõterminis, ſalſis lacuſtribus cõuallibus reperitur: Morgani hortus aluit. Alteram Glauco affinem putamus è Leguminum familia, eódemque reiecimus.

POLYGALA.

Mathioli Polygala. QVAMVIS ob lactis vberi prouentum, quem ſpondebat nomenclatio, debuit eſſe notiſsima Polygala, tamen nullam dum habet noſtra ætas quam afferat. Quam autẽ plantulam quo argumento Senenſis Polygolam legittimam vindicet, piget referre, ſunt

ſunt enim normæ Leſbiæ & plumbeæ illius tâti herois ratiocinationis, quas cuilibet aptes aſſeri licet adamuſim congruent. Sic hîc huius Aſtragali putati, & alterius huic conſimilis, tacitas deſcriptiones ſi prçteriit ille, quiduis libuerit cōminiſcatur, & illi ſanè per nos fides habeatur: addemus verò nos deſcriptionem eius, quæ ſeritur, & pecoris ſagina dicitur, nō item aſſeueremus audacter incertiſsimam rem, quod eſt ſupinæ ambitionis.

NOSTRA.

LENTICVLÆ foliis & facie craſsioribus puſilla & tenera planta in Galloprouinciæ paſcuis montoſis prouentu multo ſeritur, floſculi ſunt lutei, minores Cityſi aut Araci, ſiliqua & ſemine minutis, quæ lactis augent prouentum gregi & armentis.

RECENTIORVM Poligala.

QVÆ tamen doctis Poligala, aliis Onobrichis viſa fuit, non minus placet, ſi æquè pabulo cedit: duriuſculis tamen eſt ramulis, non leguminoſis, aut holeraceis, ſed Geniſtellæ oblongis aut Hyſſopi anguſti folij: purpurei, pallidi flores, albidi interdum Fumariæ; Æſtatis initiò Crucis die emicant, eoque Germani Cruyſblomen vocant: ſquallidis & ſenticoſis prouenit. Hiſt. Dod. 38.

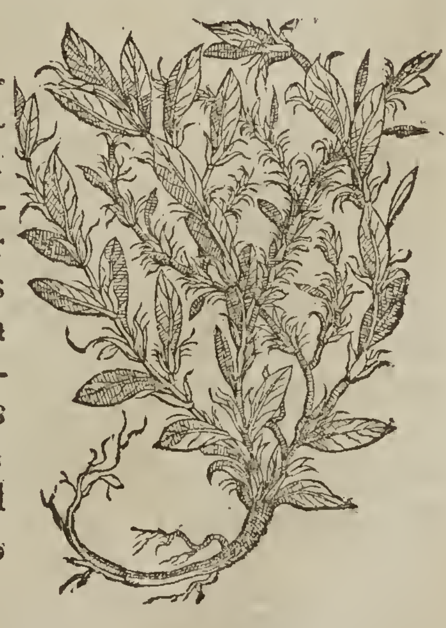
πολύγονον POLYGONVM MAS vulgare.
Sanguinaria, Centumnodia.

Angl. knot graſſe.
Ger. weggraſſe.
Belg. wechgras & duyſent knoop.
Gal. Corrigiole.

Dod. effig. 74.

SANGVINARIA centinodiáve, innumeris geniculorum nodulis, & foliis rutaceis, vel Hyperici, nihil cōtemptius aut vulgatius habēt compita & rura, ſecus vias, areas, ſepulchreta, inuitis diurna diuturnaq; proculcatione & neglectione reſtibili ſegete laſciuit, totamque æſtatem humum inſternit virore, reptatu ſerptuque ramulorum exilium viticulorum, qui innumeris flexibus ſe implicant, ſemenque ſubter foliola in geniculis condunt numeroſum, triquetrū, puſillum, Rumicis iam defluxis puniceis, aut purpureis floſculis vel albidis. Rubella eſt radix, prolixiuſque fibrata, vti planta ſerpit, vnde Proſerpinaca dici potuit. Proſerpinaca.

MARINVM MAXIMVM altum.

NON NVSQVAM in Adriatico, Veneto & Anconenſi litoreis ſabuletis, ſæpiſsimè autem in mediterranea Norbonenſi ora, ab vſque Marianis aquis, ad Cetum montem aut promontorium dictum, polygonum iſtud occurrit longè maius, & multò ſpecioſiſsimum: quippe ſubter foliola rutacea, candida, glabra, lucida, ſecundum nodulos & flores candidos condita, partim etiam maiora, longiora viridia, Galegæ aut Portulacæ marinæ habet: radice & viticulis alterius, prolixius reptantibus, humiliuſque inſtratis arenoſis ſiticuloſiſque ſabuletis: tota planta albicantibus. Semen ad geniculos in foliaceis thecis candidis nitentib. Salſo & aſtringente guſtu. Alibi Galliæ, nec Angliæ, & Belgiæ, nuſpiam viſa nobis.

MONTANVM minimum niueum & Sericium.

SED vſpiam toto illo collium amœniſsimo procurſu comparet quicquam rarius, aſpectu, aut attrectatu & obſeruatu dignius, iſta minima, ſed pulcherrima argutáque naturæ

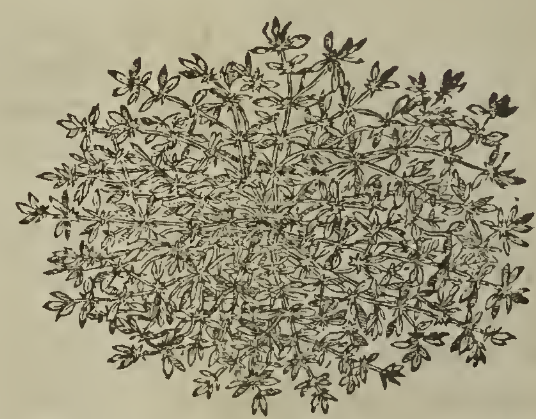
ſoler-

ſolertia elaborata plantula: vix vnciam & ſemunciam æquant denſi cōfertique ramuli ſarmentoſi, duriuſculi, denſiſsimis geniculis, & foliorū quaſi denticellis, Herniariæ aut Thymi tenuifolij foliolis minoribus, per interſtitiola viſu vix diſcernenda. Eximio vellere ſericeo & niueo candore lucētibus glomerulis foliaceis, delicatiſsimis, tenuiſsimisque membranulis contexti flores vniuerſam ſupernè plantam ornant & oculant: exilis radix lignea quàm & cauliculi longior. In aruo cui ſubeſt ſpecus Frontignanenſis cōcameratio & fornices hæc non ita à Chameiride diſsita. Mirabundus Prȩceptor Aſsiatius & Iaco. Vtenhouius Gandauenſis, commilitones multò doctiſsimi, iam tum Polygonum rebantur: ſeminula aceroſa Erythrodani marini, vix viſu capi queunt præ exilitate.

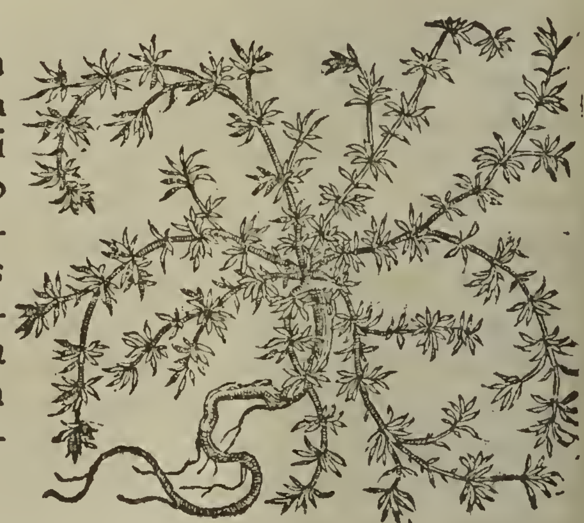
HERBA TVRCA. Herniaria multigrana Serpilli facie.

SEMINIS feraciſsimam hanc nō inſcitè vocet quis multigranam humi reptricem herbulā: innumeris quippe ſeminulis in ſurculoſis cauliculis, fuſè ſparſis, denſiſsimis, luxuriantibus, arua oliuetaque Norbonēſia ſcatent ad rus *Boutonet*, altero à Mōſpellio lapide, & Riuoly Pedemontium, ſecus caſtrum. foliolis eſt Serpilli, ſed Alſinæ minimæ minoribus, crebribus, creberrimis & ſeminulis, vt Polygonū (ideo mille grana dicta) media inter & ſubter foliola acernata, Atriplicis Centinodiæve minora: floſculi luteoli plurimi. Tribuli terreſtris multò
Herba Turca. minores nec diſsimiles: vniuerſa ex herbaceo flauet. Herba Turca vocitatur, commendatúrque ad viperea maleficia, venenatáque cætera, tum foris tum intus vtenda: ad hernias emplaſtris fidem ſuperat, ſtillatitia octiduo hepatis obſtructiones & Icteritiam perſanare proditur. Eapro p ter nonnulli Helleborinem fecerunt, vt fuſius illic monuimus.

POLYGONVM alterum puſillo virmiculato, ſerpilli foliola.

QVIA non ita diſsimilis hæc nomine eſt, etiam eòdem tradenda videtur, quia rara & indicta hactenus fuit: nobis autem induſtrij iuuenis Iacobi Reinaudeti Maſſilienſis Pharmacopœi primū innotuit. Ramulis & cauliculis ſurculoſis, prolixis, gracilibus Serpilli, humi ſparſis: collibus maritimis Galloprouinciæ, non ſecus ac Herniaria multa luxuriat, è geniculis foliola puſilla, teretia, ſucculenta Aizoi vel Illecebræ, Thymo paruo noſtrati æqualia & ſimilia. Radix prælonga, lignoſa, ſapore amaricante, calidiuſculo.

ἕρπυλος. *SERPILLVM.*

Ital. Serpillo.	*Gal.* Serpolet.
Germ. Quendel, ſthuener Koel.	*Angl. Wild time*
Hiſp. Serpollio.	*Belg.* wild Thyme & onſer vrauwē bedſtroo.

ASER

ASERPENDO DICTVM SERPILLVM,hodie quoddam ſatiuum,quod habitius & grandius, quoddam ſylueſtre, incultis marginibus, ſterilibus & collibus gaudens: Facies vtriq; Thymi noſtratis vulgaris: flores & folia ſimilia,ſed maiora, in gracilibus cauliculis duris,lignoſis,reptantibus, in capitulis Thymi vulgaris: floſculi purpura rubentes, nonnunquam & albentes. Vtriuſq; notior facies quàm vſus: vſus nempe medicus, non eſculentus: ſi namq; adeò excalfacit & acrimonia ſiccitateq; torſiones ventris diſsipat,quî poteſt non magno diſcrimine dari hepati inflammato, aut etiam cerebro admoueri phrenetico?Id innuiſſe videtur Dioſcorides,nō inflammato,ſed phlegmone ex ſanguinea pituita conflato hepati profuturum: Initio quidem ipſo, aut potius declinante affectu,neutiquam ſtatu ſummo: vti nec phreneticis,dum furia cerebrum obſidet. Hæc methodico Medico reſponſioni ſat erunt, verùm non exploratori auidiuſculo animum explebunt. Dicet enim ille, ſe Sinapiſmos admouiſſe spleni hepatiq; inflammatis,ſicq; morbum curaſſe, auerſa nempè inflammationis materia à centro, & per venarum ductus ad ambitum tranſvecta,ſicq; digeſta:Cuius quidem therapeutices nonnulla exempla etiam apud claſsicos autores reperias. Hac rationis vmbra ſeſe abdunt qui oleo Vitrioli inflammationes & vlcerationes renum ſanare profitentur. Sic carpis & ceruici cauſtica admouentur febribus periodicis euellendis.Sed hæ delitiæ commentatori Senenſi: nos Botanici ſumus.Serpillum refrigerare putatur corpora ęſtu Solis feruida,non ſecus atq; Allia,Cępe,cæteraq; acria veſca. Rationis quædam veſtigia videre eſt in diuini Maronis Bucolicis. *In flore varietas* *Mat.Effi.724.* *& 725.*

θύμος THYMVM & EPITHYMVM *Duplex Mauris Albaſce*

Ang. Tyme.
Gall. Thym.
Ital. Thymo.
Ger. Welch,vnd Römiſcher Quendel.

SI Mathiolo magno licuiſſet vidiſſe & meminiſſe illius maioris Thymi,folijs Tymbræ aut Hyſſopi,cuius ſurculi capitulis ſpicatis,Stæchadis ritu, floribus operti ex pallido purpuraſcentibus,atq; numeroſa cirrorum fibrarúmve cæſarie implicantur,viriumq; pręſtantiorum commendatione,ex Syria Venetias aſportantur: deinde Norbonæ maritimis collibus puſillum Thymum vulgatum,folio & flore Serpylli rigidiore,paſsim itidem Epithymi cincinnis & capilamentis delicatiſsimis obuolutum: perſuaſum ſanè fuiſſet vtriq; Thymo innaſci Epithymum.Neq; enim(ut Mathiolus ſcribit) id Dioſcorides negat,ſed tantùm maioris,è quo prodit iſthęc fœtura,meminit.Monſpellienſes Medicí iſto minori Thymo innaſcente, frequentius,eoq; lubentius vtuntur, quia ibi recentius & copioſius, quàm illud Syriacum,iam diuturna & diſsitiſsima tranſvectione ſemiexoletum. Minus quidem mirum,cùm vel plebeculæ noſtratis experimento Thymum vulgatum Melancholiam educat.Et maiore conatu quàm emolumento inſtaurat demortuas concertationes Mathiolus,noſtrúmne ſeu Arabum cum Dioſcorideo ſit vnum: Idem certè eſt,non quidem quo ille ancipiti argumento aſſeuerat,alioquin non ſolùm plantæ & ſtaminum flores Epithymum forent: ſed etiam omnes plantæ partes,vi purgandi Melancholiam donatæ.Notio ex rerum diſtinctione perſpicua,atq; Dioſcoridis lectione.Eſt enim nihil aliud Dioſcoridi,quàm capitati floſculi geminatíve, quibus aptantur caudicellæ, capillamenti inſtar,coloris fuſci,vel rubelli nitentis: floſculi interdum candidi, nonnunquam herbacei:Thymo verò vtroq; purpuraſcunt,quibus etiamnum Veneti recentiores Pharmacopœi,vel nominis,vel etiam vſus argumēto,Epithymi loco vtuntur, & ſuis Theriacis miſcēt.Nomen quidem id præfert,& vſus facilè fert:tota namq; planta,nedū flores,purgat.Cur iſtud Europæum,ſeu minimum Thymum,non curarit ſculpendum Mathiolus, viderint critici,aut potius Crætenſes,quorum Thymum Cræticum dictum appoſuit. *Mat.effi.725*

θύμβρα. SATVREIA *ſiue* THYMBRA *vera S. Iuliani.*

IN Thyrreni maris aſperis & ſalebroſis S. Iuliani Hetruſci, magno prouentu oritur aſpectu perquàm elegans Herbula, quam nullus non fatetur Satureiam veram. *P*iſanis etiam vernaculo idiomate *Tymbra di Santo Iuliano* dicta. Virgultis exilibus, palmum altis, ſarmentoſis, lignoſis; folijs ab imo crebribus Thymi Cræticí, ſed anguſtioribus, longiuſculis, ſpicâ teretẽ ſũmo gerẽtibus, floſculo copioſo intertextâ: Guſtu acri & odoro, vniuerſa ex obſoleta purpura albicat, Thymo maiore minor, minori fermè par. Hęc Dióſcoridis germana videtur: Cęteræ verò duę etſi non ſpicatę, vſu tamen Satureiæ nomen indeptę fuerunt vulgo: cui in condimentis & lucanicis loco Piperis eſt: Ea pręſertim, quę in montoſis & ſaxoſis Narbonenſibus & *P*edemontanis vbertim griſcit.

SATVREIA ſiue TYMBRA *altera.*

Dod. Effig. epit. 232. HVIC folia rigidiuſcula Thymi maioris, vulgaris Hyſſopi æqualia, aſperiuſcula, nigricant ſupernè, bina quaternáve oriuntur ex interuallis, & indidem flores promuntur purpurei diluti: lignoſa radice: guſtu eſt Piperis tota, eoq; vulgo Piperella dicta.

SATVREIA Hortenſis.

Ang. *Sauorie.*
Germ. Kundel, ſwybel Hyſop.
Ital. *Sauoreggia.*
Gall. Sarriette, Sauorie.

Mat. Effig. 723 ALTERA rarò ruri, vt plurimùm in hortis viſitur, folijs quàm hæc mollioribus, anguſtioribus, paucioribus, tum folijs, tum floribus. Belgis & Anglis quotannis ſeritur, & moritur. Fabis cum Selino inciſa & infrixa edulium gratum illis frequens habetur.

Quam Mathiolus pictam & germanam reli nquit, videtur potius Polium fœmina Recentiorum: nec vlla ſpica donatur, aut in cibis commendatur: deniq; nullam niſi vagam & incertam eſt ſortita notam.

EPITHYMBRA, EPITHYMVM, & CASSITHA *Plinij.*

CÆTERVM, Epithymbra non modò hiſce omnibus, ſed etiam in Hyſſopo Serpillo alijſq; non paucis congeneribus clauiculis innectitur, eoq; meritò ambigitur, ſuapténe adoleuerit radice, atq; finitimis plantis ſurrecta ſeſe implicuerit, vnde alimentum vberius nacta, illi radiculæ exaruerint. Sed ex ſimili ratio facilè liquet. Cuſcutæ enim oriundi & arrependi conditio par. Ortu namq; primulum & amplexata vites Norbonenſes, tam multis oſculis, per quandam quaſi ſynaſthomoſin, eorum ſuccum populatur, & genium defraudat, vt radices ſui muneris minus iam neceſſarij oblitæ, feruore areſcant, & abrumpantur, (non ſecus atq; auraci exareſcunt, fœtu excluſo, & mutato alimenti ductu) pendulis illis capitulis & ſtaminibus Caſſithæ in Vitium aliarúmve ſtirpium amplexibus relictæ, vbi ideo putãtur enatæ. Sic nobis depręhenſum in vinetis, & ſemine collecto & ſato non pauci prodijſſe ſciunt veram Cuſcutam.

SAXIFRAGIA, ſiue Saxifraga antiquorum.

IAM SÆPIVS ET NECESSARIO monuimus, Saxifragæ vocem apud Authores eſſe multivocam, nec vnius cuiuſpiam ſtirpis indicem eſſe, ſed virium inſigniorum efficatiæque qua ſunt præditæ, ferè omnes vulgo Saxifragæ vocatæ, quę Græ-

Græcorum Lithontriba poſſent dici, vt non paucę cōpoſitiones. Eoque Betonicā Galeno, Paulo, & aliis claſsicis, Saxifragam vocatam, & Keſtrum, cū Meo legimus, quia vtrūque Lithontribū eſſet, ſeu tu dicas lapidum terebram, aut, vt Plinius, viriculum. Sed quando opera noſtra naturæ ditandæ, & illuſtrandæ Hiſtoriæ ſtudet, nihil attinet anxius ſciſcitari, irrepſerit ne huc caput iſtud, quaſi intruſum cuiuſpiā Latini amanuenſis imperita audacia, vel intempeſtiua commentatiuncula, fortè ad Codicis marginem, prope Tribulū marinum aſſcripta, deinde inter Tribulum & Limonium inſerta. Sanè non videtur caput iſtud adulterinum cenſendum, aut inſititium, quia Latina, vti quiritantur, nomenclatura Græculæ præierit; quippe illa inuerſiuncula facilè fit, nec ſine exemplo, præſertim in ſtirpibus. Quin Paulus & Trallianus, vti videtur ex Dioſcoride & Galeno, non Saxifragam Latinè, ſed σαρξίφαγον, carnemúe exedens, ſcribunt Græcè, apud quos etiā legas Sapon, id eſt, Sapo, Stupā, & alia nomina è Latinis mutuata.

NVLLAM verò è tam varia Saxifragarum tribu videmur poſſe Dioſcoridis genuinā profiteri, præterquàm vnam hodie, cuius laus & prærogatiua penes Italos, & Venetos, pręſertim Patauinos, etiamnum eſt. Quàmplurimi tractus aridi, cretacei, montoſi, ſaxoſi, ſteriles & ſabuloſi, vbi Polium montanū & Thymū, prouenit: Huius magnā copiā in Italia, Galliæ Delphinatu, & Anglia, fundūt: Sparſis pedem altis, multis, crebribus, exilibus Serpilli ramulis, contortiſque vnà & implexis in imo, vbi multis gramineis exaſperantur geniculis, vti Poligonatū, radice parua, & paucis fibris impacta, colore albicāte, multū gramineā Holouſtium referente: foliola bina, longiora, anguſtiora, Tunicis, aut potius Tymbræ Piſanæ magnitudine, & ſimilitudine ex geniculis, in viticulis ſarmētoſis, exiguis, capillaribus, rectis & ſparſis; ſingulis ſingulum floſculum oblongum quadamtenus Tunicis, ſumma ora fimbriolis, vel apiculis tenuibus crenatum: vbi ſemen ſubrubrum, rotūdum, exiguum. Hæc vt poſterius vſu & nomine Saxifragæ recepta, ſic potior & verior, Italis præſertim hodie credita, tum propter famigeratiſsimam facultatē, tum etiam propter arctam, quam cum Epithymo videtur habere ſimilitudinem: verùm non vſquaquè certa iſthæc ſimilitudinis coniectura, quam Commentator ex recentioribus exercitatiſsimis arripuit: namque valdè varii codices interdum Thymum, interdum Epithymum, & alicubi neutrum habent: Sicuti videre eſt è caſtigatiore Græcolatino Lutetiæ excuſo anno 1549. pagina. 370. Eapropter minimè oportuit illas, quas idem ſtatuebat binas, alteram Thymo, alteram Epithymo (quę illius eſt conſtantia) improbare, & è ſaxis Hetruſcis reuellere, vt iiſdem rimis tertiam impingeret noua adducta icone.

ANGLICA SAXIFRAGA.

Varietas { HÆc eadē operit Iulio & Auguſto accliuem cretaceum, & aridum montem, arte militari aggeſtum inter Chipnam & Malburū Angliæ, Briſtolienſi à Londino via, ſed variat floribus, qui longè minores albidi, muſcoſi, non ſecus ac tota planta.

λιβανωτὶς στεφανωματικὴ *ROSMARINVM CORONARIVM.*

Ital. *Roſmarino Coronario.* { *Ang.* *Roſemary.* *Ger.* Roſzmarin. } { *Bel.* & *Gal.* } Roſmarin.
Hiſp. Romero.

VNIVERSI tractus colleſq; aridi,ſaxei,& ſteriles,cùm Norbonenſis,tum etiam Galloprouinciæ,coronario Roſmarino ornantur,vbi vbertim gliſcit, & totam hyemem vernat,floréſq; ex pallido cœruleos alit. Tanta ſuppetit copia colonis, vt etiam clibanis calfaciendis,focoq; domi alendò ſuccendatur. Verùm inibi minor multò quàm pleriſq; locis Germaniæ & Angliæ,vbi cultu luxuriat,adultior & procerior multò perennat. Nõ tamen vſquam menſas, cytharáſve ex illius fruticis reſecibus, radicibus, ſurculíſue ſarmentoſis vſquam illis in regionibus concinnatas nobis videre licuit : quin penè Cõmẽtatoris fide freti,fabros illic illud ſciſcitati ludibrio fuimus.Oleũ parant diſtillatione perquàm odorũ & vtile ex ſummis virgultis & floribus Paraclyticis & induratis articulis Schyrro detentis.Aqua ſtomacho amica & cordi.

STÆCHAS.

{ *Gallis* & Officinis *Stæchados.*
{ *Ang. French Lauender.*

Effig. Mat. 698 MAGNA voluptate non ſemel pedibus & oculis luſtrauimus florente Stæchade purpuraſcentes colles Norbonæ,aſperoſq; tractus in Galloprouincia,iiſdẽ atq; ſpica Lauendula,Roſmarinus,Thymũ tenuifolium,& Saturea,durior natalibus : quibus omnibus tanto prouentu ſcatet, vt etiam clibanis calfaciendis ſatis ſuppetat.Nobiles verò illæ & rariſsimarum ſtirpium alumnæ *Stæchades* inſulæ,huic cognomines, non ex aduerſo Maſsileæ,vt perperam ex Dioſcoride perſuaſum eſt(bidui namque itinere & litore indidem abſunt) ſed è regione Olbiæ,vulgò Hyeres,vrbecula olim tam lauta, quàm nobili,à qua etiamnum hodie Inſulæ *Stæchades* nomẽ retinent, non Maſsileæ,dicuntur namque Hyeres Inſulæ. E radice lignoſiore cauliculos emittit cubitales & ſeſquicubitales, lignoſos, in quibus copioſa foliola oblonga, Satureiæ hortenſis longiora, albicantia, incana,anguſtiora, & minora,quàm Lauẽdulæ,aut Roſmarini coronarij.Capitulis ſpicatis in ſummis virgis Thymi Cretenſis, ſed maioribus,è quibus flores folliacei cærulo purpurei exeruntur.Semine ſubfuſco Vrticæ aut Lauendulæ ſuccreſcente. Aduerſus omnes capitis morbos à frigida cauſa efficaces,vſus frequens comprobauit.

SPICA. LAVENDVLA, ITALIS *Spigo & Nardus Italica.*

{ *Ital.* *Lauanda.*
{ *Gal.* Lauande.
{ *Bel.* Lauender.

{ *Ang.* *Lauender.*
{ *Ger.* Lafander.

Effig. Math. 31 HAVD abs re nomen Spicę Latinum & tritum ad Stæchadem alluſit,idem enim ſignat Stæchas Græcè, quod Spica Latinè; nempe propter ſimilitudinem totius, primùm facie,deinde ſaporis,odoris & loci. Vtrauis vtriq; ſimillima, neque ſpecie diuerſa. Folio & flore ſpicato Lyſimachiæ,aut potius Viticis purpureo,alias albo:hoc tantùm diſcriminis intereſt; Spicæ fragrantia maior, grauior, folia maiora & latiora Stæchadis : Lauendulæ, aromatici,& gratiæ pluſculum: eoque affectibus matricis ſemen & folia commendatiora, tum fomentis & lotionibus,tum pulueribus dilutis intrò ſumptis,ad ſuffocationem & aſcenſum ex vaporibus putridis,& ad partus accelerandos.

CASIA *Poetica Monſpellienſium an Theophraſti?*

POETICAM Caſiam,qui cum Caſsia ſiue Canella & Cinamomo,nominis ſono ducti congerunt, nulla vt id facerent fuerunt ratione illecti : tantò minus ſtirpium veſtigatori ſagaciſsimo Anguillaræ aſſentiendum,cùm Lauendulam & Roſmarinum coronarium Theophraſti Caſiam cenſet.Nec non Guillandinus,indefeſsi laboris vir,hallucinatur,dum Chamæleam Caſiam eſſe putat.Neuter id dixiſſet ſi vidiſſet,plantam Romano

Nor-

Norbonenſiq; agro vbere prouentu oriundam,Sparthi caule,ſtriato, colore Polemoniæ : folijs Thymeleæ,aut Stæchadis,vel Lauendulæ: Cocco copioſo Cneori, vel Aſperagi marini æmulo, glutinoſo admodum: caule ſeſquicubitum & cubitum alto: Floſculo multiplici Oleæ,ex viridi flaueſcente. Hanc *P*ræceptor Rondelletius, Pelliſerius Magalonẽſis & Monſpellienſis Epiſcopus, perquàm eruditus,commilitonéſq; noſtri, Caſiã fecerunt,quia in Dioſco. deerat & in Theop. ſupererat.Floret Iunio, ſemẽ rubet Auguſto, ad ripas Lani prope pontem Caſtri noui, & alibi paſsim in Galloprouincia iuxta ſepes & oliuetarum margines.

HYSSOPVS ARABVM Meſuæ & Officinarum.

Ger. Hyſſop.
Ital. & *Hiſp.* Hyſſopo.
Ang. & *Gall.* *Hiſope.*

VT in Hyſſopo Græca diximus,tametſi hæc vera non ſit Dioſc.tamen iamdiu cõmuni conſenſu recepta iſta Hyſſopus fuit,quia valdequàm viribus efficax eſt, eoque in Officinas deducta Meſuæ autoritate,qui Hyſſopum ramis Thymi atq; folijs, ſed maioribus, facit. Eiq; occaſio fortè ex Symphito Petreo hallucinandi fuit, cui Origanũ (ſimile nẽpè Hyſſopo) & Thymũ cõparantur. Nec mirũ iam tũ ita perſuaſum fuiſſe hac lectione Arabibus,cùm Senenſis,extra erroris aleam Cõmentator,eõdem impegerit: vbi nõ ſolùm de nouo à ſe reperto,ſine probatione,Symphito,ſibi plaudit: ſed etiam folia Thymi contextui,& Symphito reperto affingit: quæ neq; Græco codice,neq; Latinis verſionibus vſquã cõparent. Collibus aſperis Romaniæ & Veronẽſi tractui,præſertim ſecus Atheſim,ad anguſtias ſaxorum & arcem munitiſsimã,quæ Imperatoriam à Venetorum ditione diſcriminat,è regione montis Baldi,ſponte fruticat hæc,nuſpiam alioquin niſi in hortis. *Math.effi. 693*

HYSSOPVS candidus Anglorum.

Varietas. Eadem hortenſis in Anglia nullo mãgonio dimidio ſui folijs & ramulis adeò candeſcit,ſine lanugine,vt quamlibet niuem aut calcẽ facilè prouocet,ſemiſſe altera viridi remanẽte. Horum vtrũq; montibus,collibus,& hortis oritur.

GRATIOLA recentiorum,an SPVMEVM PAPAVER? *Math.effi.697.*

HACTENVS non parũ vexauit multorũ ingenia huius plantę aſsertio : Saponariam quippe alii,Behen album & vulgare quidam,ſiue Ocimaſtrũ aruorum,demùm Gratiolam Spumeum *P*apauer fecerunt. Huic enim (præterquam quòd Oleæ vel Struthij foliis,& floribus albis donata eſt) etiã vis ſtrennuè purgandi ſupernè & infernè ineſt: radix multiplici flexu,craſsiore propagine,ſummo ſparſa ceſpite,Pratis montoſis oriunda, rarò tamẽ ſpumea,ſed quadamtenus albida foliis eſt herba,amari & ingratiſsimi guſtus.

HELIANTHOS, ſiue flos Solis, an PANAX CHIRONIVM, & HELENIVM *ſecundum Dioſc?* *Effi.Mat.744.*

HELIANTEM pleriq; putarunt illã plantã quæ locis aridis vberè prouenit,humi ſerpens,& interdũ ſurrecta,ſarmẽtoſis cauliculis,palmũ altis: Folijs rigidiuſculis colore, craſsitie, & effigie Cyſti parui,ſed minoribus multò,quẽ Helianthẽ,ſiue Solis florẽ , vocarũt,floris aurei Potentillæ vel Pentaphylli ſimilis cõmendatione. Qui quia ſimilis recenſetur de Chironio,ideo Chironiũ putarũt. Nos in Helenio mentionẽ huius fecimus. Mõſpellij Ciſti parui ſpeciem faciebãt: ſed creſcit hîc in Anglia & alijs locis paſsim, vbi nulla Cyſtus. Aſtringendi ſiccandiq; vi pollet: acrimoniam nullã prodit: eoq; minus Chironij opinionẽ facit: ſed faciet fortaſsis magis Centaurũ luteum vocatum,effigie cùm ſit & viribus haud procul recedentibus,& quòd acrimonia non caret,nonnihilq; odorum eſt.

ψύλλιον *PSYLLIVM, Pulicaris herba.*

Gall. Herbe à puces.
Ital. *Pſillio.*
Belg. **Vloy cruyt.**
Ger. **Pſylien kraut, flohekraut.**
Hiſp. Zorgatona.
Ang. *Fleeworte.*

CONCINNA nomenclatio *P*ſyllio facta, à pullicem ementiente, ſemine nigro, nitido, intus muccoſo admodùm & refrigerãte, lubricante, quod vniuſmodi nec diuerſum eſt
Effi. Mat. 1067 1068. in ſarmentacea ſtramineaq; planta trifariam variãte copioſum habetur. Ea autem ſponte Norbonẽſia & Galloprouinciæ veruacta proſciſaq; arua operit & inſternit. Quæ autẽ frequentiſsima exilioribus ab ima radice exigua, fibroſa, ramulis totum caulẽ pedalẽ ambiẽtibus crebribus fruticat, folijs anguſtis longioribus Scopariæ, Beluidere aut Coronopi, incanis, hirſutis: Imbricatim compactis globulis, ſquammoſis, oblongis, *P*impinellæ vel *S*tœchadis Arabicæ primulum florentis, quos apiculi ſtaminei candicantes ambiunt frequentes Coronopi vel Plantaginis. Hæc etiam inter oliueta ſabuloſaſq; ſcrobes Monſpelij agri prouenit.

Marinum.

Varietas. QVOD littora ſabuloſa maritima lubenter ſectatur, habitiore, ſed non diſsimili aſpectu, longioribus aliquantò ramis fruticat, & folijs multò prolixioribus magiſq; denſis & hirſutis, minus inciſis: cuius etiam non aliud ſemen, vel flores, vel vſus.

PLINIANVM fortè maius, radice perenni.

IISDEM in tractibus, ſed marginibus & ſquallidis oliuetorum incultis collibus, ſarmẽtoſius lignoſiúſq; prolixa foliorum & ſurculorum caudata, comoſáq; fœtura denſiſsima implexa fruticat, & reptando ceſpitem ornat lætiore aſpectu, ſed hirſutie ex viridi albicãte. Semine haud diſsimili, ſed maiore fuſcoq;, ſiue caſtaneæ corticis colore: radice lignoſa, dura, fibrarum procurſu prolixa. Eidem vſui in medicamentis arteriacis, & bilem ſiue pręparantibus, ſiue educentibus: nec aliud ab iſtis innuit Plinius *P*ſyllium, vt nonnulli minus accuratè eius de lacte gummíve ſententiam expendentes opinantur, Tithymaliq; quoddã genus Pityuſa dictum, interpretãtur: neutiquã id ſcripturi, ſi illis veniſſet in mentem ſeminis & herbæ muccaginoſum & lactei cremoris ſimilem ſuccum, ad purgandam choleram (etiamnum à noſtris Medicis hodiernis commendatum) Plinio vocatum fuiſſe Lac vel Gummi, laxiore interpretatione, vt non rarò hic autor ſolitus eſt.

Κορωνόπους *CORONOPVS, Cornu Ceruinum.*

Gal. Corne de Cerf, Pied de corneille.
Angl. *Buckhorne.*
Belg. **Crayen voet, & Herts horen cruyt.**
Germ. **Kraenfuz.**

Effi. Dod. 71. A Coruino pede, quẽ effigiãt folia, dicta fuit Græcis Coronopus: & hodie eodẽ nomine vtraq; nota, iãdiu & recepta **Craenvoet** vocitatur. Sed quæ Ruellij dicitur, multò melius Coronopi ſpecies habetur, quàm illa *S*erpentaria Math. quæ incerta eſt, & folijs longè diſsimilior: tũ huius vires exploratiores habẽtur, quas Medici multi admirãtur, dum vident intrò ſumptam, aut præcordijs admotam, acceſsiones febrium, quæ originem ab obſtructione duxerunt, quaſi faſcinio amoliri, præſertim ab imperitis Curſoribus: haud tamen difficilis cauſæ veſtigatio, quæ ab eodem principio pendet, quo cæteræ plantæ congeneres, ſimiles effectus febrientibus admotæ, edunt. *S*erpentaria verò potius Holouſtii ſpecies eſt, quã eò adduximus. Fol. 17. Quinetiam vulgatior & magis obuia è maritimis in hortos Belgarum, Anglorum, & Germanorum, tranſlata ad acetaria, & calculum, folijs Pſyllij aut Plantaginis marinæ, craſsis, pinguibus, hirſutis, vtrinq; fiſsis & laciniatis, cornicum vngues aut ceruinum cornu præferentibus. Vere in thyrſulis gracilib. hirſutis dodrantalibus flores, & ſpicæ *P*lãtaginis aut Holoſtij Monſpelliaci ſimiles, concolores, ſed minores.

minores. Radix tenuis, modicum aſtringens, cum nonnulla calfactione, calculoſis hodie expetitur, non ſecus ac totius herbæ ſtillatitia aqua.

Cornu Cerui alterum vulgi. *Varietas.*

CORONOPVS REPENS Ruellij, echinato ſeminum inuolucro, an Theophraſti?

LVBENS hæc inter Polygonum proculcatis itineribus, ſed humentibus oritur, facie, folio cum ſuperiore eodem prorſum, flore albo in cauliculis ſeſsilibus, reptantibus: Semina in folliculis orbiculatis, ambitu nonnihil ſpinoſis, cætera ſimilia, cognitu peruia. *Effig. Dod. 71.*

CORONOPI & SEDI montani media planta Maſsilienſium.

HANC nouam antiquis & neotericis indictã, viſum fuit ſubdere, cum propter nonnullam inter ſe ſimilitudinem, tum propter eoſdem natales maritimos. Collibus & cautibus Maſsileæ vicinis ad maris alliſiones, inter Tragacanthũ paſsim luxuriat denſiſsimo ſparſoque foliorum ſtipatu, Sedi minimi ſaxei montani, vel *P*inaſtri ritu, poſitu, & rigiditate, innumera etiam ſobole cauliculorum dotrantalium, ſemen puſillum *P*lantaginis, aut *S*erpentinæ vulgaris, ſpicis includentiũ. Radix longiuſcula, lignoſa, craſsior, guſtu nonnihil calida, aromatica.

SERPENTINA.

SVPERIVS dictũ fuit *S*erpentinæ plantam & nomenclaturam recẽtiorum eſſe, neque Coronopum eſſe, ſed potius Holouſtium: eſt uuim follis Gramineis aut Vetonicæ ſylueſtris humi procumbentibus, radice lignoſa Vetonicæ Garyophylleæ, ſemine & ſpica Holoſtij Monſpelliaci aut Coronopi vulgaris. *P*rouenit in montibus Galloprouinciæ, Auerniæ, & paſsim in Italia. *Mathioli. effig. 494.*

Varietas. { Superrori ſimilis tota, niſi habitioribus foliis, floſculis, cauliculis incanis & hirſutis foret: Apeninis montibus & in Delphinatu repertu facilis.

μυοσούρος *CAVDA MVRIS.*

{ *Gal.* Queue de Suoris.
Germ. Tauſent korn.
Belg. **Muyſen ſtertkens.**
Angl. Blod ſtrange.

HVC referrenda etiam videtur puſilla illa ſcite *μυοσουρος*, à recentioribus vocata, propter ſeminis ſpicatum mucronem teretem oblongum muris candicellæ non abſimilem, floſculis per Maium & Iunium albidis, crebribus, palmaribus breui mareeſcentibus veſtitum, *P*lantaginis quadam tenus modo, ſeminæ exiguo incluſo nigricante: foliola ſunt gramminea anguſta, pollicẽ & ſeſquipollicẽ alta, rigida, guſtu plantagineo. *Effig. Dod. Epit. 189.*

Noſtrates Caryophilli, an Cantabrica Plinii?
Caryophilli varietates.
Cantabrica Plinij.
Vetonica.
Caryophylli ſylueſtres minores minúsq; odori, ſiue Armerij, latioribus foliis.
Armerij varietates.
Superba recentiorum.
Caryophillus Marinus omnum minimus.
Muſcipula ſiue viſcaria duplex.
Draco.
Ptarmica duplex.

CARYOPHILLI noſtrates an Cantabrica Plin.

Germ. Negelin vnd Graſzblumen.
Angl. Cornations, and doble gillofers.
Belg. Ginoflen.
Gallis, Gyrofflees, Oilletz.

Effig. Dod. epit. 189.

ANTIQVIS etiam indicti videntur florum elegantia nominatiſsimi Caryophilli, ob eam quam cum Cariophyllis exoticis habent odoris cognationem, ac nonnullam caliculorum cum Anthophyllis ſimilitudinem, quorum ſunt differentiæ duæ, nempè ſylueſtris & ſatiua: varietates autē permultæ. Qui namque in hortis colitur, ex intortis geniculatis cauliculis calices teretes glabros gerit ſenis foliolis, ſed multiplis conflatos, per extremas oras ſcitè fimbriatos, odorem Caryophillorum, aromaticū ſimulante, è medio ſtaminulis exortis geminos apiculos oſtentantibus, triplicis varietatis, in penſilibus vaſis aut torulis hortorum ſpectantur: nempè aut purpuraſcunt dilutius, aut intenſiore cruore nitent, non pauci ex albido, nonnulli punctis quaſi aſpergine purpurea verſicolores ſunt, cunctis diutiſsimè florentibus, folia per interualla bina, glauca è geniculis caulium teretium & gracilium iunceorum: Semen item minutū, prǽſertim ſylueſtri, quæ quidem ſi nihil à ſatiua niſi cultu & mangonio differt (quod tamen nonnulli inficiantur) Plinij CANTABRICA planè videatur, quamuis ab illo paucis deſignetur, vbique naſces caule iunceo pedali, in quo floſculi oblongi, velut calathi, in his ſemen perquàm exiguum: quæ quidem deſcriptio nonnihil videtur quadrare cum VETONICA, inter notha à Dioſcoride relata delineatione hac: Montoſis pratis & cultis naſcitur, radice rubente tota & odorata, foliis porraceis, ſed eorum medio puniceo, in recto calamo triangulari, & in ipſis floribus purpureis. TVNICEM herbarij putant, qui aduerſus peſtiferos affectus miſcent in antidotis: tametſi doctiſsimus Bernardus Monſpellienſis Polemonium Belgarum ſiue Ocymaſtrum imperat, vt cuius radices plurimùm commendantur de eadem dote.

Varietas. — CANTABRICA Pli. — VETONICA

ARMERIA, minóruè Caryophillus ſylueſtris, minus odorus, foliis latioribus.

QVAMVIS ſolo & cultu dumtaxat diſtare videantur iſti ſpōte naſcentes Caryophilli à ſuperioribus, tamen etiam dum coluntur in areis hortorum, diſtinguūtur ab illis foliis latioribus, cauliculis humi ſtratis, in quibus ſingulis flores confertim numeroſi congeſti, Saponariæ in modum ſunt calyculi, & flores minores, ſimplices, vt plurimùm cruore coccineo rubentes, nec odore perinde fragrantes, atque ſuperiores, nec adeò ſerò prodeunt, ſiue in hortis, ſiue in agro: eſt enim plurimus hic Caryophillus vbiuis in petreis montoſis & ſyluoſis marginibus calidarum & frigidarum regionum Aprili & Maio.

Angl. Pinkes.
Belg. Pluymkens.

HORVM

HORVM eadem, quam in ſuperioribus diximus, colorum varietas cernitur, quippe notulis candidis purpureis cruor intermicat interdum, interdum autē niuei aſperſo diluta purpura nitent flores, qui etiam argutioribus fimbriantur crenulis altioribus, aut laciniolis: anguſtiora etiam ſunt folia, caules pedales & cubitales, odoris ſuaui: elegantiæ cauſa in hortis habetur. *Dod. Effig. epit. 191.* *Varietas.*

ARMORARIA *Syl. pratenſis.*

{ *Ger.* **Gauchblum.** id eſt, flos Cuculi;
Belg. **Craycnblomkens.**

SED in vliginoſis pratis Angliæ, Belgiæ, & Normaniæ prouenit Sylueſtris Armeria vocata, inodoro flore, ſimpliciore, altius crenato, foliis breuioribus, latioribus, Centaurium minus, aut Viſcariam ſimilātibus. Venenis commendant, qui putant Tunicem eſſe: nec prorſum falluntur, quia non fruſtra opem experiuntur: & nonnullis Practicis Arabibus etiam Tunix vocatur, non ſecus atque Polemonium Belgarum ſiue Ocymaſtrum, quod eſt Gordonij Tunica. *Dod. Effig. epit. 192.* TVNIX. *Tunicis vox videtur trūcata à Betonica.*

SVPERBA *Recentiorum.* ¶ *Ger.* Hochmut.

Varietas altera. { QVOD iuxta viarū ſquallidos & editiores margines Germaniæ, & Italiæ, florem oſtentaret ſpecioſiorē multò, & Phœnicea purpura inſigni Centaurio minori concolorem, Superbā quidam vocarunt, quæ ſylueſtris ſuperioris ſpecies eſt: gracilioribus viticulis, erectis, rigidioribus, pedē & cubitum altis, paucioribus, exilioribus, anguſtioribus foliis.

IN Agri Norbonēſis montoſis plantula eſt non inelegās, quę huc referenda videtur, nam ſeſquipalmarem & pedalem erigit cauliculum geniculatum, ſuperioribus conſimilem, nec flores diſpares gerit, aut calyce ita diuerſum: ſed ſemen Scabioſæ, aut Carthami, nigrum, pellucidum, quo facilè quilibet plantam rariorem hanc à Caryophillis diſcernere poteſt.

CARYOHILLVS MARINVS *omnium minimus.*

HARVM omnium minima, ſimilis & quadantenus cognata videtur illa, quam Belgæ Herbarij Moly marinum indigitarunt, alij Holoſtium, vtrique potiſsimum propter folia graminea. Sunt enim rigidiuſcula, quamplurima, ſparſa humi, colore glauco, ſimilia Caryophilleis. Cauliculi graciles, iuncei, dodrantales, & palmares, in quorum ſummo vmbellæ compreſſæ Thlaſpi Caudiæ, aut Schœnopraſsi concolores. Radix illi ſubeſt prolixa, tenuis, ruffeſcens Serpentinæ aut Caryophilleæ. Hac arearū margines ornant Belgæ & Angli, apud quos in maritimis frequens oritur: Calidis & Mediterranei maris litoribus, non perinde occurrit. *Effig. dod. epit. 377.* *Moly marinū.*

SED conuallibus Calcaris Seuenæ montis, paſsimque alibi in Gallia Lugdunenſi lociſque à mare diſsitis, prorſum eadem reperitur, niſi plures funderet cauliculos pedales, folia item quadruplò maiora, & reliqua grandiora: quænam ſit planta apud antiquos iam non occurrit.

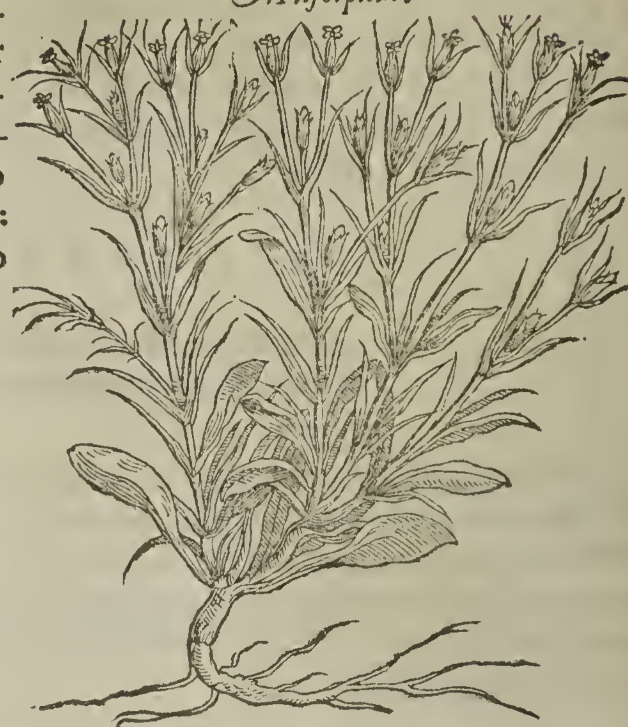
MVSCIPVLA, *ſiue* VISCARIA.

PRÆTER has, hic geminas damus pictas, quas plebecula Muſcarias, Viſcarias, ſiue Muſcipulas vocitat, quia glutine quopiam muccóue adeò viſcido ſint perlitæ, vt non ſolùm

manum

manum, ſed etiam muſcas & papiliones prǽteruolantes minimo contactu implicet. Oritur apud Norbonenſes in locis ſquallidis & ſegetum marginibus, folijs Armeriæ ſylueſtris, pratenſis aliquantò longioribus: flore & caliculo Centaurij minoris, aut Vetonicæ ſuperbæ dictæ: cauliculis plurimis cubitalibus, ſemine puſillo Lychnidis.

Muſcipula.

ALTERA flore muſcoſo.

REGIA via qua Monſpellio Frontignanam itur, caliculis, ſemine, folio, & cauliculis, oritur non multum diuerſa planta, ſed perquàm exiguo flore racemoſo, ex luteo herbaceo, Vtraq; hodie vſu incomperta.

Aphylanthos.

APHYLLANTHOS Monſpellienſium.

EMINVS hodie notis ea eſt cui nomẽ Aphyllanthos fecerunt ſtudioſi Herbarij Monſpellienſes, non quia nulla folia emittat, ſed quòd adeò ſint exilia & iuncea, vt vixdum emerſa areſcant, & feſtucas præferant, paleásve, pallidiuſculo colore in imo ceſpite è fibroſa Iunci radice: cauliculis ſeſquipalmaribus plurimis, iunceis, gracilibus, enodibus, glabris, per æſtatem flores dentatos cæruleos, Lini aut ſylueſtris Caryophilleæ minores, in glumoſo acere geſtantibus: guſtus tota planta amaricantis, nonnihil calidi: Plurima glarioſis ſtrigoſiſq; Ilicetis Norbonæ.

DRACO, aut potius TARCHON Symeonis Seti & Auicennæ.

Math. effi. 593 NON eſt de nihilo, quòd pleriq; omnes paulò elegãtiores holitores, hãc ex Lini ſemine cuipiã Cepacæ aut tuberoſæ radici inſerto, emergere affirmant: nam tametſi nõ temerè cuilibet experienti cedat, reiq; oſtentum, & euentus rarior fidem penè abroget, tamẽ ſi quis in afflatu maritimo & natalibus Squillæ non auulſæ inſerat, optato voto nõ fruſtrabitur, vt nobis afferebant quidam Lygures & Hetruſci herbarij non pauci. Idem euenire tradunt, ſi in Raphano aut Cępe foraminulo facto adigatur Lini ſemen: & argumento vtũtur ſaporis, quẽ ſalis & aceti vnà mixti quodãmodo pręfert: in acetarijs frequentiſsimè eſitatur, Naſturtij guſtu, & ritu: Nec vſpiam niſi in hortis viſitur: èq; radice in varias partes diuulſa propagatur & plantatur: quia ſemen, quaſi ſpurium, & non genitabile, exiguum & euanidum eſt. Folia anguſta, cuſpidata, craſsiuſcula, Kali aut Aſteris marini, ſed longiora

gioꝛa Ptarmicæ,non tamen crenata Betonicæ modo,vt quidam decepti ſimilitudine Ptarmicæ tradũt: floſculi lutei,in ramulis ſparſi:caules cubitales:radix Scordei aut Gratiolæ, longius vagatur per ſummum ceſpitem,exigua.

PTARMICA folio Taraconis,ſed crenato,floſcello, vmbellicato,candido.

QVAMVIS perplures plantæ,quę ciere ſternutamenta olfactæ valent,Ptarmicæ hodie dici poſsint: tamen hæc id nominis præ cunctis hodie eſt apud herbarum peritos aſſequuta,quam Pyrethrum nuncuparunt, quia eſſet guſtu feruido, diuq; linguam vexante Pyrethri modo: nonnulli Ptarmicen coniectabant, quòd odore ingratiuſculo & acriore nares feriret,ſternutamentaq; cieret,quibus non ægrè accedimus,quando aptiorem Ptarmicam nondum nouimus: Nam quas alias mox ſubdemus, longius multò à Ptarmicis abeſſe putamus.Huic ſiquidem flores in vmbellis Anthemidis, Cotulæ minores,aut Stratiotidis millefoliæ,folia longiora Taraconis,ſed ambitu tantillum crenata, in multis gracilibus cauliculis pedalibus & cubitalibus.Radix fibroſa,repens.

PTARMICA altera Gallorum.

COGNATIOREM multò Thlaſpis putabit,qui guſtarit aut olfecerit hanc, quàm Pyrethro aut Ptarmicæ: Eſt enim guſtu ignauiore,quàm vt Pyrethrum æquet: & odore penè nullo,nec ſternutamentum ciente: Quare non magis hæc Ptarmica ſit,vt quidam cõiectabant, quàm Terribilis vocata,inq; caput de Alypo relata. Etenim Monſpellij enatam habuimus in horto eruditiſsimi profeſſoris Regij Laurentij Iouberti,folijs,facie, virgultis,& floribus concoloribus Candiaci Thlaſpi.

Bupleurum.
Bupleurum alterum latifolium.
Scorpioides Bupleuri folio.
Lithoſpermum { *maius,* / *minus.* }
Lithoſpermum Plinianum inter miliacea.
Alſine.
Paronochia, Alſinefolia tectorum.
Paranochia altera.
Anagallis.
Anagallis lutea.
Anagallis aqutica.
Antyllis prior maritima Anglica.
Antyllis prior maritima Norbonenſiũ duplex
Elatine.
Veronica. { *mas* / *fœmina.* }
Nummularia.
Bugula.
Symphitum petreum.
Bellides.
Bellis cærulea,ſiue Globularia Monſpel.
Mioſotis.

BEVPLEVRVM.

ILLIS aliquantum ſimilis eſt ea herba quæ recentioribus βούπλευρον Hippocratis ex Plinij hiſtoria putatur,nec peſsimè quadrare nomenclaturæ & effigiaturæ videtur: folijs namq; longis,anguſtis,quadamtenus Graminis, Lachrymæ,Iobæ, aut Gladioli,multis ſtrijs,lirísve rigidis,quaſi coſtas in folijs ſingulis effigiantibus,& laterum modo incluſis,

ſis,vt de Heptapleuro loquitur Plinius,per lõgitudinẽ ſquabris, in caule ſeſquicubitali & cubitali admodũ geniculato,ſquabro,rotundo,rigido,inq; ramulos abeunte,quorũ ſum-
Dod.Epit.373. ma vmbellis puſillis,ſparſis,luteolis Anethi donãtur,& ſemine Aniſi aut Anethi oblõgo, longiore,graciliore:lapidoſis & ſtrigoſis Ilicetis cocciferis Norbonæ paſsim floret Iulio & Auguſto:Radix digitum minimum æquat,nigricans Peucedani figura,guſtu,& odore, cuiuſmodi & ſemen:quo etiam magis retinemur in veri Bupleuri perſuaſione, Nicandri & Plinij autoritate,ſi foret planta hæc cibo idonea. qualem Hippocrates commendat: nam in medicamentis,vt placuit Glauconi & Nicandro,non incommodam dicet, qui ſaporem & odorem quadamtenus Hyperici deprænhendet,temperato calore,aliquãtum ſicciorem.

ALTERA BVPLEVRVM congener latifolia, AVRICVLA Leporis dicta,non eſt ELAPHOBOSCVM.

Varietas. Dod.epit.374. IISDEM in locis non procul Gramontia ſylua, longè frequentior hæc reperitur,quæ planè eadem cum ſuperiore eſt,natalibus,figura,viribus,vmbellis,& floribus:folio alioqui latiore,rigidiore,latiuſculo in medio,& ſupernè in anguſtum deficiente, nonnihilq; concauo aut inflexo. Vnde illic ſtudioſi *Auriculam Leporinam* vocitant, alij *Elaphoboſcum* fecerũt,quia ſit folio aliquantum,vti putant illi,Therebinthi:atqui Dioſcoridis collatio exprimit primum folij latitudinem digiti,deinde modum & poſitum Therebinthi, ſimilitudine plãtæ Ferulaceæ,qualem dedimus alibi inter Paſtinacas:nam de Plinij liquet illuc conferendum,qui Oluſatri folium Elaphoboſco dat.

SCORPIOIDES repens Bupleurifolio.

IN oliuetis & aridis montoſis Monſpellio vicinis frequens occurrit hæc, alibi rara planta,nec niſi in hortis viſitur, vocaturq; Scorpioides propter ſeminis inuolucrum,
Dod.effig.48. quæ terna hærent hirſutie obducta in ſe conuoluta, & aliquantum Scorpionis caudam æmulantur.In caule caduco,reptante,ſeſquipalmari,& interdum pedali, folia è geniculis promente Boupleuri latifoliæ ſimilia,reflexa,minus rigida.

λιθόσπερμον. LITHOSPERMVM vtrunque

Officinis *Milium Solis.*	Ital. *Milium Solis,*
Belg. Peerlecruyt ende ſteen ſaet.	Ger. Merrhirſen.
Gall. Gemil.& herbe aux perles.	Ang. *Gromell.*

Effig.Dod.epit. 317. Mat.epit.416. LAPIDEA duritie & Herculea ſeminis vi nuncuparũt hãc Heracleiam plantã:notitiæ peruulgatæ omnes differentiæ,quę à magnitudine,habitu,& folijs quæruntur.Paſſim in Gallijs & Anglia locis incultis Lithoſpermum minus,magisq; obuium fit:ramis & alis duris,rectis,aſperis,rotundis,albidis, folia anguſta, acuta Phylireæ aut Liguſtri, vel Polygonati nigricantia,rudia tactu,ſqualida,floſculi albent in alis & ſummo ſecus folia. Vniones lucidi,læues, rotũdi,albidi,aut pulli prælucidi Milio æquales,ideo Milion Soler, id eſt,montiũ,dictũ potius quã Solis.Effractum multũ ſiccitatis,abſterſionis,nonnihil a-
Soler melius quã Solis,vide in Silere Montano. crimoniæ habet.Locis ſtrigoſis aut quibus coli deſitum,ſemen minus,nitidum,ſed rugoſum & aſperum,vti etiam folia.Maximus huius vbiq; in officinis vſus,æſtate colligunt & venum ferunt mulierculæ:in Anglia plurimùm ſponte.

Varietas. Eſt vbi minimum videas palmum altum,foliolis Lini anguſtis,ſecus quę granula puſilla,rotunda,polita,& prorſum minora.

LITHOSPERMVM maius.

Dod.epit.339. SARMENTOSIS inſtratũ humi ramis,gracilibus,hirſutis,porrectioribus,quos alterno fermè ſitu,ab imo crebra cingũt folia lõgiora,acutiora,latioraq; minoris Lithoſpermi nigrican-

nigricantibus,aſperis,quibus occuluntur hirſuti qaſilli,& ſemen idem, ſed durius & maius,defluxis purpuraſcentibus floſculis,oblongius,atq; calculo exterendo, lotiòq; mouẽdo efficacius multò, minus tamẽ vſurpatum quàm minus,quia minus frequens,minorq; ſuppetit copia,nec perinde ſeminis eſt ferax.Belgio & Germaniæ hortenſe vtrumq;.Mõſpellij propter Sellæ nouæ pontem & decliuibus,ſaxoſis,vmbroſis,ſyluoſis,ſpõtè multũ.

ALSINE, *Hippia.*

Ang. Great Chickeweede.
Ital. Centone,Pauarina,ſeu Pizza Gallina.
Morſus Gallinæ.
Ger. Vogelkraut.
Bel. Muer ende vogelcruyt.

ALSIOSIS non modò ſed etiam parietinis,& imbricamentis oblectatur Alſine, quę Auricula muris vocitata fuit antiquis ob foliorum admodum arctam ſimilitudinem, cum genuina Myoſotide,teneriuſcula ſiquidem herbula eſt,Gallinis & auiculis pabulo grata,eóq; vocata plebi morſus Gallinæ.Plurimos ramulos geniculatos,rotundos,folioſos, Anagallidis vel parietariæ minores minuſq; hirſutos floſculos etiam ex capitulis Anagallidis,vel Hollauſtij explicat,albidos, ſtellatos.Semine exiguo in pericarpio oblongo,guſtu inſulſo aqueo refrigerante. *Effig.Dod.epit. 56.* *Auricula muris* *Morſus Gallinæ*

ALSINE *Minor recentiorum,ſiue Hippia minor.*

Ang. Middle Chickeweede.
Gall. Morgeline Mouron.

PERSIMILIS ſuperiori,ſed minoribus tũ foliolis,tũ ramulis, humi procumbentibus,propiuſq; ad Anagallidem,quàm Parietariam efformatis, cætera non diſsimilis, neq; oriunda diuerſis in locis. *Dod.effig.57.*

ALSINE *Minima.*

Ang. Little Chickweede.

ET hæc proximè deſcriptam Anagallidem admodum præfert,verùm tota tenellis capillaceiſq; ramulis,exilibuſq; Serpilli lenticulæ vel tenuifolij Thymi,numeroſioribus; non diſpari loco, ſitu, aut effectu, notiſsima. *Dod.effi. 58.*

ALSINE *Myoſotis.*

Ang. Small mouſe eare.
Ger. Meuzorlin.
Gall. Petitte oreille de ſouris.

HANC etiam propter ſimilitudinem foliorum Aurem murinam vocitarunt,& Alſinẽ, quam valdè exprimit,vt Dioſcorides innuit:à radice caſsiuſcula, rotunda,rectis item multis viticulis creſcit,ſemipedem & pedem altis, foliolis auriculas murinas vel centaureũ minus imitatis, binis,ab imo multis per interualla. ſecundum quæ in capillaceis pedicellis floſculi exigui Gallij vel Aparine cærulei floſculi.Rarior hæc,niſi Italiæ Galloq; prouinciæ herbidis marginibus & campeſtribus,nullo excellenti guſtu. *Dod.Effig. 59.*

MYOSOTIS *Hirſuta reptans.*

ADMODVM familiaris hæc hortis, vinetis,ſegetibus,& pratenſibus,vulgo Pharmacopœorum Auriculæ muris minoris nomine notiſsima,& aptiſsimè ſic vocata,propter

hirſutiem effigiemq; auri murinæ haud abſimilem, repit humi tota ramulis palmaribus, hirſutis, mollioribus, Scorpioidem minimam vel Anagallidem referentibus: floſculis albidis, & ſemine non diſpari, radice multis fibrillis ſparſa.

ANAGALLIS Phœnicea mas, & Cærulea fœmina.

Ang. Pimpernell.
Gall. Mouron à fleurs rouges, & Bleues.
Ger. Gauch heyl.
Belg. Guychel heyl.

Effig. Dod. 60.61.

GAMIS dicebatur Græcè Hyacinthus, vnde à colore hyacintheo Anagallis nuncupari potuit. Fortè dixit antiquitas Anagallidem, quia ſuperbula floribus venuſtis vias paſſim ornet, colore oculis grato & amico. Antiquorum duas nouit noſtra ætas, Phœniceam & Cæruleam, quæ neutiquam effigie diuerſæ ſunt, ſed duntaxat colore atq; effectu. Etenim Phœniceam ſiue marem illitu ſedem euocat, quam prolapſam reprimit Cærulea, vt Dioſcorides ex aliorum hiſtorijs recenſet. Vtraq; autem paſsim fruticat teneris cauliculis & folijs Alſinę, copioſis floribus & ſemine puſillo in pericarpijs Lini.

Cærulea autem, præterquàm quòd non perinde frequens, variat colore & acrimonia, caloréve remiſsiore eſt, ſi antiquorum hiſtoriæ ſtandum.

ANAGALLIS LVTEA.

LVTEA quàm viſu pulchra & rara tranſmarinis regionibus vti Lugduni, tam crebra in Angliæ nemoribus, locíſq; opacis, Menſe Iunio & Iulio. Flores promit luteos, vmbroſis gaudet, cætera mari & fœminę ſimilis, idcirco harum vnam quamlibet qui norit, primo quoq; intuitu cæteras duas noſcitabit. Superiore ęſtate maximam huius copiam nacti fuimus in quadam denſa & amœna Sylua Couentriæ proxima: itemq; dum hæc commentaremur, altero à Briſtoia lapide, in Northonij Equitis nemoroſis paſcuis propè deuexum fluminis Danem. Hallucinatos planè ſuo more queritatur Senenſis, qui herbam vocitatam *Panarinam* Barbaris Inſubribus, Hetruſcè verò *Centone*, Anagallidem tradunt: atqui ſi ſciret vtramq; harum *Pimpernell* plebi Pharmacopœorũ & muliercularum hîc in Anglia dictitari, næ ille multò grauius ſibi ferendum putaret? Quaſi verò non vulgi ſit peruertere nomenclaturas, veteres delere, nouas ſuo, non noſtro arbitrio, cudere & cõmutare: ſi ſeipſum intueatur, iamiam & vulgi decipula captum dicet. Nam morſum Gallinæ, qui eſt Alſine, Anagallidem hanc vulgi more hallucinatus fecit. Et vtinam non nemo bonus genius illi in mentem non Diaboli Morſum, huic loco prorſus alienum, ſed potius errores ſuos, & ſupercilium faſtu Cerbereo elatum ſibi ſpectãda immiſiſſet. Quin hanc Succiſam, tametſi iamdiu Trago & Fuſchio monentibus, hîc non pauci imperiti Pharmacopœi & plebecula Scabioſam dicant & vtendam præcipiant: Illuc ſi diſtuliſſet, multò conſultius feciſſet: nam fortè Scabioſæ ſpecies eſt, & ſaltem ad ſcabiem multum pollet.

MORSVS GALLINÆ Folio Hederulæ, flore figura & pericarpijs Anagallidis.

Belg. Hoenderbeet.
Germ. Hunerbiſz.

Effi. Dod. Epit. 62. non eſt E-latine.

VBIQVE paſsim iuxta ſepes reptat cauliculis hirſutis Alſines Myoſotidis, folia puſilla, anguloſa, Hederæ aut Hepatici trifolij, flores Cærulei Anagallidis aut Teucrij pratenſis. Semen paruum incluſum pericarpijs.

AN-

ANAGALLIS AQVATICA,
ſiue Becabunga Germanorum, non eſt Cœpea

Gallis. Berle.
Belgis. waterpunghen.

GALLORVM plebecula hanc Berulam dicit,ſed conſultius recentiores Herbarii Anagallidum vnam,vt cuius folia & vires non parum imitatur, nec non natales ſectatur vdorũ,ſecus pratenſes riuulos in pigris aquis, aut ſubſtilliis ;folia edit leniter ambitu crenata,fruticoſis ramulis,teneris, carnoſis *P*ortulacæ & Nũmulariæ in humũ,deflexis ac ramulis crebribus, fœtura diti florum cœruleorum Anagallidis ſimilium,ſtipatis: Radix multis ſparſa fibris albicat, & Nummulariæ modo ſubtus ſerpit, tota guſtu acriore Naſturtii, odore non ingrato,nec minore ope apud Friſios & Germanos vſurpatur,aduerſum indigenam morbũ illic Scorbutum nuncupatũ,quem iuuat,non ſecus atque Cochlearia, Cardamine aquatica ſiue Berula,&,aliæ quas alibi diximus. Porrò Cæpeam non videri,inter *P*ortulacas diſſeruimus.

ANTHYLLIS PRIOR *Lentifolia*
Peplins effigie, maritima.

QVASI floridulæ,lanugine cana quà pubent Anthyllides dictæ videntur, aut potius à floſcellorum exilitate,quales cernuntur gemmei perelegantes, puſilli, in Anthyllide hac Maritima lẽtifolia dicta à nobis depicta. Ac tametſi per notas minus accuratas ne nacto quidem veram primam Anthyllidem, integrum fuerit certò aſſeuerare quænam Dioſcoridis prima ſit, tamen quoad eius fieri quit, vt conſulamus rerum Hiſtoriæ, non pœnitendi iudicii coniecturæ aptandæ ſunt tum deſcriptioni, tum plantæ iſti, quæ non perperam inter ſe quadrant. In Angliæ inſulis Auſtralibus, ea præſertim quæ *P*ortlandia vocatur, litore Norhtmanniȩ obuerſo, plurima quam hîc damus, puſilla prouenit in ſabuletis & arenoſis vadis depreſsis, & apricis: geniculis, & ramulis palmum tréſve vncias longis, anguloſis, pallentibus & foliis,Lenticulam, Alſinem minorem, vel *P*eplin referentibus. Floſculi ſummis inſunt ex buxeo herbacei,dentatim ſtellati, Sedi minoris Iunio & Iulio : Semen Tythymali in perexiguis Chamæcyſæ triquetris thecis alit: prolixiore,exili,geniculata radice,ſabulo altè infoſſa Soldonellæ modo: tota ſalſa,guſtanti amaricat & parum quiddam calfacientis indicat. Nec heſitationi locus iam foret,ſi quam certùm habemus facultates hanc ſortitam eſſe,quales primæ Dioſcorides aſſerit, tam confidenter decernere auderemus effigiem planè eandem eſſe : nos monet tamen non parum Alſine quæ quia huic, vt ſanè eſt, cùm ſimilis admodum foret, eodem nomine Anthyllidis vocata donataque fuit, vt apud Dioſcoridem videre eſt:Et multò aptius congruũt huius nouȩ maritimæ foliola legumini Lenticulæ, quàm paluſtris Lenticulæ. Quare comparatio videtur accipienda de Lenticula legumine,non de Muſco paludoſo quem βρυον ὁμοῖον φακῷ, id eſt, muſcum lenticulæ ſimilem,vocat Dioſcorides,non abſolutè Lentem.

MARINA INCANA ALSINÆ
folia, Norbonenſium, an prima ANTHYLLIS Dioſcoridis?

ETIAM maritimis agri Nitiobrigi ad *Peraus* & *Lateras* reptat hæc paſsim, vti ſuperior, ramulis compluribus, ſeſquipalmaribus, foliolis Alſinæ, aut potius Lenticulæ, ſed per interualla quædam, quaſi circum geniculos exortis, numeroſis: copioſiſsimis item flocellis in ſummo aggeſtis, muſcoſis, albidis, floridum quaſi nomen Anthyllidis oſtentantibus & teſtantibus, ſeminis etiam puſilli feraciſsimis: guſtu amaricante, ſubſalſo, nitroſo, calidiuſculo.

ANTHYLLIS *Marina Norbonenſium altera, admodum ſalſo-acida, Chamæſycæ facie.*

NEc aliò debet aut poteſt referri hæc maritima iiſdē locis reptans, quàm inter Anthyllides, vt quæ aliis multò ſalſior ſit. Foliis & facie eſt Herniariæ aut Chamæſycę: floſculis puſillis ſubter foliola ex albo purpuraſcētibus; ſemina in florū calyculis quàm Clinopodij minoribus multò occluduntur. Tota guſtu ſalſo, acidulo, lactei ſucci expers, & exucta: nec proinde Chamæſyce ſtatuenda, vt quidam, qui ſiccam tantùm in ſuis muſeolis viderant, prodiderunt.

PARONYCHIA *Alſinefolia.*

QVIA ei vnguium affectui medetur quem Græci Paronychiam, Cicero autem reduuiam dicit, Paronychia dicta fuit: hodie minus ſanè nota, propter multas plantas, quæ conſimiles ſunt, eandemque adumbrant apud Dioſcoridem, magis quàm preſſè delineant: inter quas tamē in tectis & parietinis reperitur vna, vt ſi quæ alia, Paronychiam imitata deſignationem. Puſilla eſt plantula tota Alſinæ figura, non multis foliis Alſines vel Lenticulæ, nec diſsimilibus donata, ſed exorta ad imum cauliculum aut pedicellum dodrantalē, albidum, admodū exilē, quaiis Callitrici Apulei putati: in quo ſummo floſculi candidi, & theculæ minimi Thlaſpi pares, ſed compreſſæ & foliaceæ: guſtu aliquantum acri, eoque opinionem fouente eorum qui Paronychiam autumant. Nam illa capillacea, quam Commentator iactat, non perinde poteſt Paronychiis prodeſſe: eſſeque guſtu & facultate Capillarium cæterarum, monuim us alibi.

PARONYCHIA ALTERA, FOLIO *Rutaceo, flore albido.*

CONVICTRIX in parietinis locíſq; mucidis, petroſis, vmbroſis, vbiq; cum ſuperiore obuia etiā eſt hęc; cauliculis dodrantalibus & palmaribus, craſsiuſculis: foliola Rutæ bifida, interdumq; trifida inciſura, magnitudine & parilitate quadamtenus cernuntur, colo-

colore pallidula & ſubrubra, ſucculenta: floribus albidis, ſeminula etiam in thecis Scorpioidis Myoſotidi non diſparibus: vtraque exeunte hyeme Vere primo floſculos edunt; deinde minimo æſtu marceſcunt, vt nuſpiam toto anno compareant.

ELATINE DIOSCORI: *Veronica fœmina Fuſch.*

QVID hîc carpat aut balbutiat Commentator neſcit, neque ſcire voluit nos, ſibi ignotam fuiſſe veram Elatinem, cócinnat tamen effigiem fortè Alſinę, facultates verò reticet, nec quid ſibi voluerit, hiſcere audet: Genuina autem Elatine omnium nuperorum ſuffragiis, viribus & facie congruis, eſt ea quam Germani Scriptores, Doctiſsimus pręſertim Fuſchius, Veronicam fœminam dixerat, quanquam alius generis âmari Veronica. Plurima in ſegetibus Norbonæ, Galloprouinciæ, Delphinatu, Germaniæ & Italiæ quibuſdam locis: rarius in Belgio, & Anglia comparet. Pedalibus ſerpit viticulis, tenellis, flexilibus, pluribus, ab exili radice: folia Helxinę minora, rotundiora, ſed piloſa & incana, ad Nummulariam vulgo dictã accedentia, promunt: floſculi Hederæ terreſtris, aut Anthirrini, ſed perpuſilli, albidi, & ſemen exiguũ, nigrum, ſubrotundum, Anagallidis par ac ſimile. Aſtrictoriæ non modò hæc facultatis, meritò diſſentericis, tumoribúsve feruidis prodeſt: verùm etiam tanti fit hodie ad cancros, carcinomata, maliq́ue humoris vlcera, vt euentus ſuperet, aut temeret fidem: Naſum qui decreuerant abſcindere perdocti Medici complures, præceperantq́ue eiuſdem ſententiæ Chyrurgis valde exercitatis id faciendum, quidam miſel lus Barbitonſor, qui de quopiam ſuo hero eximio Medico hanc dotem didiciſſet, diſſuaſit: huius litu & potu effecit, vt nec naſus abſcindendus foret, & vt reliquo corpori in lępram prono optimę eſſet: amaricant folia âſtringuntq́ue ſiccitate non exaſperante.

VERONICA VERA & maior.

Germa. Erenbreiſʒ ſt Grunheyl.
Belgis. Eeren prijs, Laudata nobilium.

EST hæc etiam nominatiſsima, nec vulgatæ commendationis ad vlcera, vulnera, ac pleraque virulentorum affectuum. In ſyluis Septentrionalium paſsim, ſed editis & móntoſis Meridionalium collegimus puſillam, ramulis crebribus, villoſis, purpuraſcentibus, gracilibus, pedalibus, ſtratis: folia nonnihil ad Teucrii vel Chamædrios crenis accedũt, ſed lenioribus, & Berberidis quaſi effigiãtibus folium, ſed hirſuta Piloſellę: flores dilutè purpureos ſummi turiones edunt, Germanicæ Germandreę, ſeu Teucrii pratenſis effigie, ſed minores: in marſupiolo compreſſo grana minuta. Fibroſa, nec prolixa radix. *Betonica Pauli Dodo. 21.*

MINOR *Serpillifolia* VERONICA.

NEC hæc niſi tractibus Septentrionalibus etiam in hortis ſponte multa ſerpit, Alſinę vel potius Serpilli ritu & habitu, eoque nonnullis putabatur Serpilli ſpecies. Verùm craſsiore multò eſt folio, nec crenato, aut hirſuto albido, vt Veronica mas, cui nihilò minùs foliorum ordine & ortu, viticulis, floribus, & ſeminis vtriculis permultum ſimilatur, ſed magnitudine inferior. Radix tenella, fibroſa, ſubtus repit: calida nonnihil & deſiccans, ad Serpilli guſtum inſipidiorem accedens.

NVMMVLARIA, CENTIMORBIA, num Ereſtedanum Theophraſt?

Germa. Phenninck kraut. Egelkraut, & clein Naterkraut.
Belgis. Penninck cruyt & Egelcruyt.
Angl. Hearbe two pence.

Centimorbia. OPACIS & riguis gaudet, ſed regionum Septentrionarum, & frigidiorum potius quàm calidiorum (vbi pauca) indigena eſt Nummularia, à foliorũ circinnata rotunditate nũmum imitante dicta: bina exeunt hæc, ex aduerſo æquis, ſed crebribus ſpaciis viticulorum humi repentiũ, Elatinæ longitudine, & ritu: colore & habitu quadãtenus Vincæ peruincæ, aut potius Anagallidis, luteo flore, cui etiã floribus luteis, ſtellatis iuxta foliorum exortus, etiam gemino ordine adeò ſimilis eſt, vt per initia non facilè ſit diſcernere: ſed Anagallidis luteæ progreſſu temporis longiuſcula fiunt, & in imo nonnihil ſinuantur: nec ſemen diſsimile. Non modò inſigni quapiam aſtringendi & exſiccandi dote in gargariſmata recipitur, ſed etiam tot ad affectus vtilis tantoperè habetur, vt Centimorbia ſit dicta, & appellitetur hodie: Angliæ, Germaniæ, Belgio, & Normãnæ Galliæ vmbroſis vdis, ad ſepes familiaris.

SYMPHYTVM Petræum.

SYMPHYTI Petræi quæ adũbrarent delineationẽ non defuerũt plantę pleræque: at non ſimilitudinis, aut figuræ cauſa, ſed virium & naturę, quã glutinãdi vtriq; ineſſe ſcirent, vtranq; tametſi diſsimilẽ Symphytũ vocarũt. Συμφύω enim eſt cõiungo, cõglutino, ſeu cõmixto. Sed nos potius ad quãpiam Cunillæ, id eſt, Origani, Thymi, Serpilli, Satureiæ, vel Coris Monſpel. cõgenerẽ deducebat Dioſ. lectio: in Petroſis enim lignoſum, ſurculoſum totũ & odoratũ oritur, ramulis Origani, foliis paruis, capitulis Thymi, vti Plinii, vel vt nõnulli, qui cõiungunt λέπ|α κε φάλια, capitula tenuia Thymi, nulla foliorũ deſcriptione. Saliuam cit, tum ſubdulcis eſt, purpurea radix, longa, digitum æquans: quorum ſimul ſubducta notio facit, vt nondum vllam queamus ſtatuere ſtirpem Symphyto vero eandem. Coris verò Monſpellienſiũ, atq; Sideritis odora puſilla, ſpicato flore nos poterant adducere ad Symphyti perſuaſionem: verùm moroſis non omnia penitus quadrare videbuntur. Et Senenſis plauſus præproperus, capite de Hyſſopo, repertam eſſe iam perſuaſerat: verùm eius poſteà ſupina negligentia, vel ambitio meticuloſa, nos de eadem opinione deturbauit: quippe docturus ſibi repertum Symphitum Petręũ, natales pluſquàm prolixè enarrat, puchritudinem celebrat, interea nihil addit quæ ad certiorem probationem faciat, nõ faciei, non viriũ, aut vſus quidquam. Quare quid vult ſibi, vt aſſentiamur, ſi nihil explicat, extricat, aut docet? Vidimus iamdiu plantam, quam putamus ab illo repręſentatã, propè Bernardi celſos Sabaudicos montes, & de Anguillara audiuimus, cur nõ auſus fuerit, vt in quàmplurimis, deſcribere: audere id igitur poſſunt, qui viderunt. Eſt ea floribus purpurea confertis, ſpecioſis, Ericæ maioris, ſpicatis, foliis puſillis Chamæpiteos, breuioribus aliquantũ hirſutis Piloſellæ modo, in ſurculis pedalibus, lignoſis: ſed inodora, radix lignea, non purpurea, nec dulcis guſtu planta, nec ſaliuaris. Quam ille cùm ſe reperiſſe, Deo ſecundo, exultabat, foliis Origani & Hyſſopi, non animaduertebat Hyſſopo Dioſcoridis folia eſſe Origani: & Dioſcoridem nõ folia, ſed caules Symphiti, Origano aſsimilaſſe, vti & Plinius: folia verò parua diſtinctè, & ſeiunctè dixiſſe.

Symph. Petreũ Mat. creditum,

BVGVLA, quidam Prunellam.

GALLIS, vt Ruellio & aliis, vires illæ decantatæ à vulnerariis Medicis & Empiricis, ad foris intúsque multos morbos curandos, qui Symphito ineſſe folia Origani legerant, anſam dederũt opinãndi Buglam vulgò vocatã, aut Bugulam, eſſe Symphytũ Petræũ: eſt ſanè miræ vis cùm Sanicula potionibus vulnerariis: quarę vel iſto nomine & certi-

certitudine malim, vt Symphito vti, quàm Mathio. incertæ cõiecturæ acquieſcere. Conſolidam mediam, id eſt, Symphitum, Chyrurgi vocarunt, ſeu Solidaginem & Bugulam. Sed huius ſimilem Prunellam vocatam, aut Conſolidam minorem, eodem nomine donant, propter vultum & vires haud ita diſpares, aliòqui natales Bugulæ vel mediæ cõſolidæ ſunt vda prata, & ſyluæ, & horti: ſarmentoſis ramis, exilibus, flexilibus, humi reptantibus, & foliis Becabungæ vel Anagallidis aquaticæ, & alicubi depactis, vnde alii eriguntur ſurculi, anguloſi, ſeſquipalmum alti: quibus folia craſſa, rotunda, oblonga, leuiter ſerrata, & auerſa parte Hederæ Pruníue modo, aut granati colore puniceo, (vnde fortaſſis vtrauis Gallis Prunella promiſcuè dicta) flores iuxta folia à medio ſummo tenus verticillatis ſpaciis cœrulei elegantesque prodeunt, interdum niueo candore. Radix fibroſa, tenera, maior quàm Prunellæ.

PRVNELLA SYMPHITVM Petræum.

PRVNELLÆ enim puſilla, ſed prolixior ſubeſt radix, virgultis item reptantibus, quadratis, hirſutis, palmũ & ſeſquipalmũ longis, inflexis: foliis longioribus, ſupernè acutioribus, Pulegii regii, vel Origani, vel Trifolii, ſpicatis & purpureis comis longioribus. Oritur hæc pratis & hortis ſponte, etiamque locis aridioribus & ſaxoſis Garmuntiæ Syluæ, & alibi finitimis Monſpelliaci agri, inter Lados & Ilices Baphicas, vbi flores dilutiores multò, folia ima profundius inciſa vtrinque, Valerianæ agreſtis modo: vocant vulgò illic Symphitum Petræum, nec parum laudant Aſſatius & D. Medici.

CONSOLIDA minor Officinarum, an BELLIDES Plinianæ?

Gallis. Marguerites, Paſquettes.
Ital. Primo fiore.
Belgi. Madelieuen, Beerſowen, Margrieten.
Ang. Dayſie.

ETſi tacitus Bellides prætẽriit Dioſcorides, tamen quæ apud Plinium extant perpauca & vaga, perſuaſerunt poſteritati hoſce flores, qui in pratis abundè primo Vere erumpunt, Bellides eſſe: Nam inquit ille; Bellis in pratis naſcitur, flore albo, aliquatenus rubente: cui coniecturæ fauet nomenclaturæ expenſio: Potuerunt namque funeſtæ illæ Beli Danai Regis quinquaginta natæ (quæ totidẽ nuptæ maritis, eos quælibet ſuũ iugularunt) nomen dediſſe, vnde fortè poſtea iſtos flores vocarint, quia multi viſuntur gregatim vnà & belluli, vnde vocantur vulgò *Marguerites*: ſunt quippe glomeruli multi florũ quaſi vniones, ſiue Margaritæ, è pediculis crebribus, palmaribus, teneris, piloſis, erumpentibus è medio foliorum, quæ Pratenſi minori frequentiori inſunt multa, viridia, crebra, craſsiora, Oleæ aut Piloſellæ. Radix puſilla Plantaginis. *Mathio. 913.*

HVIVS autem differentiæ varietas in florum colore & magnitudine: Eſt enim flos frequentius albus, medio luteus Anthemidis. Interdum & purpureus. Nec quæ in hortis coluntur ad coronamenta, differunt, niſi cultu: annua enim & frequenti tranſplantatione maiores, habitiores, confertiores, duplicati, & triplicati, & elegantiores euadunt flores. Hiſce potiſsimùm vtuntur vulnerarii, vnde Conolidæ minores dictæ fuerunt. *Varietas.*

BELLIS MEDIA.

PERPARVM videtur differre quam Mediam recentiores ſtatuũt. Eſt quippe foliis alterius Pratenſis duplò maioribus, & flore in ſeſquipalmari & pedali, pediculo gracili, nec diuerſo à ſuperiori. Hanc à ſe lectam in Syluoſis montibus Germaniæ nobis communicauit D. Pennius Anglus. *Math. Effig. 911.*

BELLIS Cœrulea, GLOBVLARIA Monſpellienſium.

A Florvm glomerulis globíſue Globularia recẽtioribus vocata, Monſpellienſibus præſertim, apud quos Gramuntiæ ſyluæ vicinis deuexis pratis oritur, foliolis Bellidis vulgaris, nigrioribus, ſed iuxta pedicellos rigidiuſculos palmares & ſeſquipalmares anguſtioribus. Flores cærulei, pulchelli, in orbẽ glomerati, Scabioſę mõtanæ modo & colore. Radix lignea, fibroſa. Rarior hæc Italiæ, Germaniæ, & Franciæ.

BELLIS MAIOR. CONSOLIDA *Media Vulnerariorum.*

Germa. Genſzblum.
Ang. Greate dayſie.

QVæ recentioribus maior Bellis vocatur, caules emittit graciles, lignoſos, plures, teretes, cubitales & pedales, Iacobeæ ſimiles, è fibroſiore & ſparſa radice, in quibus flores medio luteos, & ambitu candidos Buphthalmi, aut Pyrethri vulgaris; folia Senecionis, ſerrata: ſecus margines agrorum & pratorum familiaris.

PILOSELLA, *Auricula muris.*

NEc etiam iſtius vulgatiſsimæ herbæ vſpiam, quòd ſciamus, meminêre antiqui, ſed dumtaxat recentiores, qui Piloſellam vocarunt, ab hirſuta Piloſaque foliorum ſuperficie quadãtenus albicante, oblonga Bellidis, ſed aliquantum ſupernè concaua, auriculam murinam effigiante, vnde Myoſotidem quidam dixerunt; tametſi alia ſit Dioſcoridis Myoſotis: Pedicelli item hirſuti, graciles, palmares, & ſeſquipalmares ſunt: Floréſq; edunt æſtate Bellidis, aut Hieracii pallidiuſculi concolores: vniuerſa aſtrictoriæ facultatis quadam tenuitate calida mixtæ, cuius ea eſt vis, vt ſucco decoctóue acies chalybeæ cãdentes ſæpius merſæ, quamlibet duritiem lapideam, ferreámue præcidant & demoliantur, nec tamen retundantur, aut hebeteſcant. Vi etiam eſt præſentiſsima ad calculum.

Gnaphalium
- *Vulgare.*
- *Marinum.*
- *Alterum montanum.*
- *Tertium Anglicum.*

Leontopodium.
Stæchas citrina an Chryſocome?
Stæchas citrina altera minus odora.
Inodora altera flore maiore.
Apios.

GNAPHALIVM *marinum: Cotonaria vulgi.*

Bombax humilis. *Petit Coton.*

ΓΝΑΦΕΙΝ dicunt Græci vellere carperéve lanas aut pannum, non ſecus ac ςρωθεῖν, tergere, concinnare, & interpolare, vnde Strutio & Gnaphalion, quod Romani eodem ſignificatu Centumculum nuncuparunt, & Tomentariam, ac Plinius Chamæzylon (ſic enim emendamus, quod omnes etiam recentiores legunt Chamæzelon) appoſitè dixit: nulla namque planta raritate, elegantia, & vtilitate propius imitatur Goſsipium, imò nihil aliud, quanta eſt, niſi tomentum videtur, ſi radicẽ exceperis, & intimam florum ſuperficiem,

ficiem, corymbos enim Abrotani fœminæ aureos, numeroſos, multifidis caulium ſurculis, quos ſtipat lanugo candida, aut cinericia perquàm denſa, cinguntque folia quoquouerſum multa, fungoſa, eadem pube obducta, tactuique vniuerſa planta valdè quàm blanditur, holoſerici attrectatu, ſeſquipalmum pedémve alta fruticat, duriuſculis virgultis, ſarmentoſis, tomento craſſo incanis: radice lignea, recta palmum longa, inflexa, Aizoi medii vel Paralij Tithymalli ſimilia ortu, ſitu, & figura, ſed minora. Vniuerſo litore & ſabuletis à Marianis aquis ad Ceti mõtis radices & lacum plurima, alibi haud temerè occurrit Norbonę. In Adriaticis littoribus non vidimus, & nonnullas plantas primùm oſtendimus Venetis, & Veroneſibus Bellicoco & Caſſeolario: Cortuſio verò Patauij chartaceum Herbarium ſpectandum cùm dediſſemus, huius cũ *P*olyrhizi Ariſtolochia, Thymalli ſerrato, floribus Opontiæ, plantulam nobis periiſſe animaduertimus, nec multò pòſt eaſdem depictas Mathiolo ſuo muneri miſſas fuiſſe, quo lubentius perſuaſi fuimus, propterea quia neque deſcripſit in poſtremis commentariis, neque quænam & vnde oriunda foret, monuit, nec flores appoſuit pictor, quia illi noſtræ flos ſemenque tunc defuit: triquetrum enim, puſillum, aceroſum, oblongum, albidum. Aſtringit magnoperè & deſiccat tota planta, nonnihil ſalſa, nec tamen ingrata, aut amara, aliquantum aromatica odore, quadamtenus citrinę *S*tæchadis, vel gummi Elemni: Iulio floret. Sæpius vſi ſumus ſurculis pro elichniis, qui viuidè alunt flammam, Olei quippe cæterique pinguis liquoris potrix eſt.

GNAPHALIVM vulgare, Filago Centanculus.

VSQVEquâque quidem Gnaphalium iſtud vbique aridis & ſterilibus multum & notum, videtur foliis & cauliculis imitari maritimũ, differt tamen cùm foliis, floribus, lanugine, odore, cãdore, tũ ſpecioſaq; & hilari aſpectu, Gnaphaliũ ſuperius, à Filagine, quę potius ad *S*tæchadem citrinã referenda ſit, aut certè cognitionis vtilitatiſq; cauſa, ſit cũ iſta quæ ſtatim ſubdetur Montana à nobis vocata, medii generis: eſt enim dyſentericis & profluuiis immoderatis non parum accommoda. Herbula filago eſt pluſculis cauliculis, pullis vel cinericiis, lanugine tectis, gracilibus ſeſquipalmum altis, foliolis crebribus, adueolutis, breuioribus quàm Stæchadis citrinę. Floribus glomeratim oriẽtibus: partim mediis è ſurculorum diuaricationibus, partim etiam extremis ſurculis, ſubluteis & pallentibus: molicella tota & puſiſſa, frequentior hæc hac delineatione occurrit. *Gnaphalium.*

Varietas GERMANICI maioris & ſecundum folia floridi.

INTERDVM & aliã vidimus in Germania maiorẽ filaginẽ etiã foliis & caule Stæchadis citrina: & inodorã, alibi etiã floſculis non in ſummo, ſed inter foliorũ interualla paſsim ſecũdum longitudinẽ ortis: quemadmodũ oriuntur in iſta, quã vt nondum planè notam, hîc appinximus.

AN-

ANGLICVM *folio longiore perperam Leontopodium alterum Mat.*

Gnaphaliũ tertiũ Anglicum. GRACILIBVS & rectis virgis, nullis ſiſſũ alis, proceritateq; æquat Abſinthiũ, colore etiã & figura refert: folia ab imo ceſpite, radique capillacea, duplò longiora & latiora quàm Stæchadis citrinæ, fermè Salignea effigiant, toto reliquo caule *P*ſylio longiora, anguſtiora, ſed pauciora, prope quæ media in pedicellis exiguis vellicatim terni quaterníve floſculi, papposi, è Buxeo pallidi Senecionis, vel Stæchadis citrinæ hęrẽt aſtringit: nõnihil amaricat, multũ exſiccat. Tertio à Lõdino miliari opacæ ſyluæ cliuus multam alit, cis Tameſim.

GNAPHALIVM MONTANVM *Purpureum & Album Piloſella minor Fuſch.*

MYOSITIDIS vel *P*iloſellæ minoris effigie oritur hęc in arduis frigidis, iugis, & quo loci Vaccinia nigra, aut Idea Theophraſti vitis putata, fœliciter proueniunt: vix ſeſquipalmum æquat, perexigua radix, reptãs fibrillis. Folia incana, mollia, ad imũ penè tota, vti in Bellide, reliquo caule puſillis, perpaucis & exilibus, flos ſummo ſingulus globulus eſt, *S*cabioſæ ferè, ſed compactis floſculis permixtis, partim purpureis, partim can- *Varietas.* didis, hîc rarior, *freqũetius quippe occurrit flore* albo: valde quàm aſtringit, & exſiccat, guſtu inſulo. Rauiſburgi Germaniæ & ad Calcaris montem Norbonæ, prope pagum ſæpe collegimus.

LEONTONPODIVM SIVE *Pes Leoninus.*

PEDEM Leoninum propter villoſam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum aliquantum referentem, dixerunt, quemadmodum pedem Leonis, Leporis, Vrſi, *Mathio. 1193.* Columbæ, Corui, & Gallinæ, tum antiqua, tum noſtra ætas. Iam inde à Brunſfelſii Germanorumque aliorum de re Herbaria meritiſsimorum ſcriptorum temporibus inuenta & deſcripta herbula montana, quæ non parum foliis Roſam, ſeu Rorellam imitatur. Eſt quippe foliis anguſtis, oblongis, hirſutis, ſed incanis, præſertim in imo, duos pollices lõgis, Gnaphalii, Stæchadíſue Citrinæ latioribus: In caule ſummo itidem hiſpido, ternos, quaternóſve digitos alto, geſtante flores, nigracantes ex fuſco violaceo, & capitula latiuſculo, ſed denſo ambitu ſparſa, ac nonnihil quibuſdam foraminulis impreſſa, quaſi Leonis veſtigium, vel ſoleam imitatis. In Germaniæ arduis, adeoque Italiæ Alpinis & Baldo Veronenſi inuenitur, ſed rarius, idcircoque quid poſsit aut præſtet nondum ſcitur.

CHRY-

CHRYSOCOME aureaue coma. STÆCHAS CITRINA *noſtras, ſiue Luteus Amaranthus.*

Ang. Gold flower.
Ger. Mottenblumen, Kheinblumen.
Belg. Reynbloemen, motten cruyt.

CONSPICVA florum corymbaceorum aurea coma nomen dedit Chryſocomæ, quã hactenus noſſe non potuit ætas noſtra, veri Hyſſopi Dioſcoridis ignoratione, cuius corymbaceis comis aſsimilantur huius flores aurei. Iam cùm Hyſſopum veram inferius oſtenſam & aſſertam à nobis, corymbis comparamus Stæchadis Citrinæ dictæ, reliquasq; deſcriptionis & virium expendimus notas, perſuaſum planè habemus, Stæchadem iſtam veram Chryſocomen, quam etiam *Luteum Amaranthum* vocarant Græci, à colore & fulgore penè immarceſsibili, cuiuſmodi in iſtius plantę floribus eſſe quilibet Pharmacopœus agnoſcet: Perſtãt namq; diutiſsimè corymbaceæ vmbellæ, rotundæ, multiſq; quaſi florum bullatis glomerulis, ſparſim tumultuarieq; cõditæ, Origani non abſimiles, aut Hyſſopi Dioſcoridis à nobis datæ, lucente niteteq; per maturitatem coma aureo pallore, & mollicello vellere, puſillo intus ſemine Maioranæ, ſed exiliori, ruffo, acri, odorato: In cauliculis, rectis, albidis, nonnihil incanis palmum & ſeſquipalmum altis: folijs oblongis, anguſtis, leui hirſutiæ incanis, Stæchadis, vel Linariæ Oſyridis, quam doctiores minus rectè Chryſocomen antumaruut. Radix fibroſa, gracilis, nigra foris, gummi Elemnium vel Cyperum rotundum Syriacum, redolens vti flores & tota planta: guſtu etiam aromatico, medicato, acuto & feriente, non nimio feruore ſubaſtringẽte: cuius amicorum quorundam doctiorum imitatione experti ſumus, admodum inſignem vim, ad iecoris ex glutinoſis ſuccis ac vaporibus craſsis intra tunicas diſcurſantibus, diuturnos affectus. Pulmonibus verò inflammatis non impunè dari meminiſſe par eſt, ſed affluxu pituitæ acidæ, feroſæ vel ſalſæ calefactis aut eroſis: Eoq; tutius vertiſſet interpres, pulmonarijs vel peripneumonicis, quàm inflammationibus pulmonum. Præſtantior hæc & ſpecioſior Norbonenſis Galloprouinciæ, & Hiſpaniæ aridis & petroſis, vbi odoratiſsima & plurima, ęſtate, radice perenni. In Germania ad Rhenum, reliquaq; Gallia paucior & ineſficatior. Eapropter nihil quò minus veram Chryſocomen ſtatuamus obſtare videtur, niſi verbulum vnum aut alterum, quibus ſubeſſe quippiam labeculæ Monſpellienſes noſtri pręceptores Rondelletius & alij, qui hanc Chryſocomen vocabant, iamdiu ſubolfecerant ex Pliniana & codicis calamo exarati coniectura. Sic enim legebãt δασεῖαν λεπτήν, radicẽ rigidam ſiue firmam & tenuẽ, nigram vt hellebori, ὡς ἐλλεβόρου μέλαιναν nigra ſanè eſt foris: & paulò mox κυπέρῳ ἁρμόζουσαν vel συμφωνοῦσαν ἐν τῷ γλυκεῖ, nempe Cypero reſpondentem guſtu ex ſuaui auſtero, quæ odori & ſapori huius quàm quòd maximè congruere illis viſa fuêre.

Amaranthus Luteus.

STÆCHAS Citrina Altera.

NEMANSII ET MONSPELLII meminimus alteram huic ſimilem, ſed graciliorem totã, nigriorem, ſquallidiorem, cineritiam, pluribus cauliculis viticeis pedalibus: Radice exiliore minuſq; fibrata, quia raro niſi in rimoſis ruderibus & mœnijs vrbium victitat, fuſca foris, minimum odora. Florum corymbi ſinguli in ſingulo caule, nec aggeſti, vti ſuperiores. Semen tamen ſimile, exile, fuſcum, quod Londini ſatũ nobis floruit & annuè viguit.

STÆ-

STÆCHAS *Citrina altera inodora.*

RARIVS hæc multò occurrit Ilicetis Cocciferis *Sommieres* inter & Monſpellium, tota pulchella, facie Stæchadem Citrinam præferens. Folia tamen ſũt latiora incana, vti tota planta: Cauliculis palmaribus, in quibus flores itidem Stæchadis Citrinæ alterius grãdiores, lõgiores, Lactucæ agreſtis quadamtenus. Radix non magna, lignoſa, inodora tota: minus nota, peruia, aut inuẽtu facilis, ideo nondum vires agnoſcuntur.

APIOS *vera, ſiue Pyriformis radix Dioſcoridis.*

RADICIS indicio cognitu facilis Apios, quæ rotunda, turbinati coni Pyrum imitantis eſt, cæteroquin nobis hęc inquilina, primumq́; annis abhinc plus minus decem viſa Venetijs, apud eruditum Senem & Doctorem Comalcum, qui iſtam primùm è Cręta Inſula erutam, illiq́; *P*yrariam vernaculè vocatam, ſtudioſis quàmplurimis detexit. Deinde nobis atq; peritíſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez viſendi attractãdiq́; copiam fecit plantulam Cæpacea radice, Pœoniæ breuiorem craſsioremq́;, vnum è bulbis ſimulante, concolorẽ, pullámve foris, ſed intus albicantem, iam aridam, rugoſam, aliquot emergẽtibus gracilibus cauliculis promentibus: foliola Lini aut Hyperici minora, breuiora anguſtiora, floſculis, pallidis, Tithymali minoribus. Hæc quin eſſet vera Apios non ambigebat ille, vt cuius vis purgatricis periculum non ſemel ſe feciſſe aiebat, grauis & minimè triuialis peitiæ vir: cui eò lubentius aſſentiebamur, quòd nullã aliam videremus figura perinde Apio quadrare: & iſtã iamdiu iactatã leguminis ſpeciẽ, quàm Fuſchius Apiũ fecit, tã lõgè abeſſe à legitima Apio, quàm diſsidet Cyclamẽ à Cicercula, cuius eſt fermè effigies illa Fuſchiana: radicibus quidẽ bulboſis, ſed neutiquã purgãtibus, imò ab Opilionibus peregrè proficiſcentibus eſitari ſolitis, vocariq́; 𝔑𝔲𝔱𝔷 𝔠𝔞𝔯𝔡𝔷 Anglis, & Germanis, vt in Aſtragallo monuim⁹. Multò autem magis mirati fuimus, nõ incelebrẽ Tholoſatẽ Medicũ Augerium Ferrerium, qui libello de Lue venerea, hanc eandem ſibi alijsq́; adeò veram eſſe perſuaſerit, vt profiteri auſus ſit poſteritatis theatro ſe præparatas miniſtratáſq; iſtas rapulas Venereis ægrotis vidiſſe, adq́; lotiones & fomenta dolorũ decoctionẽ vſurpaſſe, porrò Imperat decoctionẽ harũ faciendã, vti Guaiaci, Salſæ atq; Chinæ ſiue officinarũ Apij, quã docendo aliud longè eſſe ab iſta planra, multum diuq́; æſtuat. Optimum virum monuiſſe potuerunt illius primæ qualitates alimentoſæ & ignauæ potius quàm medicatæ. Apij autẽ vox, quia polyſima variæq́; ſignificationis apud Græcos eſt præſertim literula vna aut accentu mutato: eoq́; noſtri Barbari non tamen indocti, ſed magis de re quàm de verbis anxij, cùm hanc radicem & Pyrum propter figuræ ſimilitudinem, atq; ἀποῖον aut Chinam, propter nullam fermè guſtui perceptibilem qualitatem vocaſſent, (ſic enim ſonat ἄποιον Gręcis, qualem vocat cucurbitam Galenus, nonnulli aerem) dederunt imperitis anſam putandi Apion Dioſcoridis ad Gallicam luem mirum quantum prodeſſe. Hincq́; errorem geminarunt cùm quòd iſtos bulbillos nulla purgandi vi prędit os Apium verum Dioſcoridis fecerunt: tum quia autumarunt verum Dioſcoridis Apium morbo Gallico magnum pręſidium: cuius facultates non præſtãtiores quàm Ebuli aut ſimilium infernè ſupernéq; humorem pituitamq; excernentinm, Dioſcorides tradit. Et quia prudentia huius veræ imperarent quadragenam potationem catharticam futuram? aut ſi rectè agerent, cum drachmam. ſ. purgationis ergo Chinæ decocto addendam pręcipiunt? Verùm nos honoris cauſa iſtorum nomini parcimus, hancq; duntaxat reſponſiuncu-

unculam parentamus *P*ræceptorum noſtrorum manibus meritiſsimis, quos illi inſcitiæ ignauiæque traducebant ſua inuectiuncula.

ACORVS *Tholoſas.*

ETIAMNVM in cognatione faciei & coloris geminus obrepſerat error ſuperioribus annis, propter duas radices nondum à quoquam deſcriptas, quarum alterã Acori ſpeciem & faciem præferentem auara inſtitorum fex Cynæ ſuffecerat: alteram articulatam *P*yriforma tuberculis prægandibus, Apium ab effigie turbinata mentiebantur, à colore verò & cõcretione Cynam, nominis & rerum ignoratione perſuadentes Cynam & Apii radicem idem eſſe, quia vtraque eodem vocata eſſet fortè nomine Apij, vt monuimus in Acoro.

Occiduæ floridæ Pyriformis.

- *Polium montanum*
  - *Marinum flore albo.*
  - *Mediterraneum flore luteo.*
  - *Venetum.*
  - *Creticum.*
  - *Mediterraneum minus.*
- *Polium Lauendulæ folium, fœmina dictum.*
- *Ageratum flore*
  - *Albo*
  - *& Luteo.*
- *Ageratum Anglicum.*
- *Eupatorium Meſuæ.*
- *Teucrion.*
- *Teucrium pratenſe.*
- *Chamædris.*
- *Chamædris maior.*
- *Chamædris montana, fruteſcens, durior.*
- *Chamædris altera minima.*
- *Euphraſia.*
- *Scordium, ſiue Paluſtris Triſſago.*
- *Scordium alterum Plinii, Mentaſtro ſimile.*
- *Origanum*
  - *Heracleoticum.*
  - *Onitis.*
  - *Sylueſtre origanum. Dioſcori. an Syriacum?*
- *Tragoriganum*
  - *Cretenſe Venetorum.*
  - *Alterum.*
- *Hyſſopus Græcorum folio Origani genuinus.*
- *Amaracus vulgatior, ſiue Maiorana noſtrâs, non Dioſcoridis Sampſucus.*
- *Amaracus, ſiue Maiorana repens* Σάμψυχος *Dioſcoridis.*
- *De Amaraco Galeni & Pauli in Parthenio.*
- *Marum vulgare, ſiue* Maſtic *Gallorum.*
- *Marum Syriacum.*
- *Pulegium*
  - *Mas Plinii floribus albis.*
  - *Fœmina.*
  - *Ceruinum Monſpellienſium anguſtifolium.*
- *Dictamnum Cretenſe.*
- *Pſeudodictamnum, floribus verticillatis.*
- *Pſeudodictamnum album Officinarum, Fraxinella & Tragium recentiorum, cum Glycyrrhiza.*
- *Clinopodium.*
- *Clinopodium alterum.*

- *Ocimum*
  - *Maius Citratum.*
  - *Medium Duplex.*
  - *Caryophyllatum puſillum.*
- *Acinus.*
- *Erinos.*
- *Mentha quadruplex.*
  - *Vulgata rotundifolia duplex*
  - *Romana*
    - *Anguſtifolia.*
    - *Cardiaca.*
- *Syſimbrium ſylueſtre, ſiue Mentha aquatica.*
- *Mentaſtum.*
- *Mentaſtrum niueum Anglorum.*
- *Mentha Græca, inter Lepidia.*
- *Calamintha montana præſtantior.*
- *Calamintha montana Pulegio ſimilis Nepeta vocata.*
- *Calamintha tertia Mentaſtro cognata, eſt Siſymbrii, ſiue Mentaſtri aquatici ſpecies foliis oblongis.*
- *Cattaria.*
- *Polycnemon, ſiue multitibia an Calamintha aquatica Belgarum?*
  - *Altera facie Clinopodii an Polycnemon?*
- *Apiaſtrum ſiue Meliſſophyllum.*
- *Meliſſophyllum Turcicum, ſiue Moluca duplex.*
- *Meliſſa Turcica, Sideritidis facie flore cæruleo.*
- *Cardiaca.*
- *Cardiaca eiuſque varietas Aſpera vocata Melita, ſiue Moluca.*
- *Marrubium.*
- *Marrubium Creticum.*
- *Ballote, ſiue Marrubium fœtidum.*
- *Galiopſis.*
- *Lamium.*
- *Vrtica*
  - *Communis maior & fœmina flore muſcoſo.*
  - *Sylueſtris Dioſcorid. Romana Officinarum ſemine Lini.*
  - *Minor. Cania Plinii.*
  - *Acrior non mordax, ſiue mortua duplex.*
- *Sideritides, ſiue ferruminatrices*
  - *Heraclea, ſiue Herculea, Tetrahit, herba* IVDAICA.
  - SCORDIOIDES *Monſpelliaca.*
  - *Montana.*
  - *Menthæ folia Anglica.*
    - *Secunda Mathioli. eſt Canabis fœmina.*
  - *Prima Mathiol. vulgi eſt Marrubium aquaticum*
- *Reliqua Sideritides quia facie diuerſæ, alibi.*

πόλιον ὀρεινὸν *POLIVM maritimum Montanum.*
Angl. Poleye.

INTER LVSTRANDVM CVNCTAS HERBArum gentilitates, & ſimilitudines, nullam tribum videmur congruentius poſſe annectere ſuperioribus quàm hanc: cuius figura, habitus, & quaſi modus, magnitudóue non longè ab illis abſunt, & foliia dűtaxat ambitu dentato, aut crenato, ſerratóue diſtant. Eſt autē *P*olio nomen inuentum à canitie, canísve capillamentis & tomentacea hirſutie, quæ non modò capitula corymbacea (vt ait Dioſcorides) ſed etiam vniuer-

ſam

ſam plantam incanam reddunt,perinde ac Gnaphalium,præſertim locis maritimis ; & deuexis collibus,& arenoſis litoribus, cuiuſmodi ad Ceti montis inſulam & Magalonam Norbonenſis Galliæ,vbi ſpecioſius & crebrius,quod idem Maritimum & Montanū dici poteſt:ab radice lignoſa,recta,fibroſa,ſtatim numeroſis fruticat cauliculis,rotūdis,ſeſquipalmeis, éque ſpatiis crebribus folia oblonga, Gnaphalii leuiuſculis impreſſa crenulis,rigidiuſcula,quæ ex aduerſo vnà caules cingunt : inque ſummo radiatim circinatímve florum globulos corymbeos effigie Serpilli candidos,effigiant:vti & vniuerſa planta tomentoſa lanugine pubet incana.Iſtud præ cæteris odoratius: ſed quiddā acutum & grauiuſculum naribus vnà cum ſuauitate afflat.Semen paruum & teres, oblongum.

VENETVM.

QVOD minus multò creſcere meminimus in Inſula Lyo Venetæ ditionis & clientelæ, nec ita incanum.

CRETICVM.

NEC aliud videtur quod Creticum dono habuimus :nempe huic magnitudine par,lanugine & habitu maritimo Monſpelliaco ſimile.

MINVS & mediterraneum.

PASSIM iſtud etiā locis perquàm à mare diſsitis Allobrogum, Lugduni,& Valentiæ, glareoſis,& aſperis,ſalebroſis,montoſis,& planis fruticat, viticulásque palmares erigit crebras,tenues,foliis crebribus ex interuallis emiſsis,anguſtioribus multò & Iuę moſcatæ, ſed minimè inciſis, leuiuſculis tantùm denticellis in ambitu extantibus:alterius flores pallidi albidiúe:non diuerſum ſemen eſt ,nec odor, ſed ignauiora.

LVTEVM.

PROPE Aquiſextias quibuſdam ſuperciliis collium & cliuorum luteis occurrit floribus,ſpectatu iucundis.

POLIVM Lauendæ folio, floſculis pallidis, Fœmina Recentiorum.

QVI nondum in maritimis verum Polium nouerant,iſtam plantam Polium fecerūt: Siquidem perſimilis etiamque congener Poliis eſt: tametſi odore penè nullo, guſtuque emplaſtico & ignauiore:quam Polium Fœminam ideo quidam dictitant:nec loca maritima amat,vti Polium germanum,ſed montoſa, glareoſa , Sabaudiæ, Delphinatus,& Galloprouincię:Reptatq; Serpilli modo,lignoſis ſurculis,dodrantalibus,inflexis, crebrò geniculatis : & numeroſis foliis incanis,Stæchadis,aut ſpicæ Lauendulæ:floſculis etiam confertim è calyculis Roſmarini:craſsiuſcula & duriore radice. *Cord.125.vbi minus verè quædam.*

Αγήρατον, AGERATVM, vel non ſeneſcens, MESVÆ, Eupatorium Officinis.

Ital. Herba Giulia.

FLORIS aurea gratia,ſenectā nō ſentientis,vmbellæq; corymbaceæ,Elichryſi æmulæ, ſatis ſuperq; fuerant docendo noſtrate Ageratum eſſe Dioſco. genuinum, quibus de notis etiam notiſsimū vel Pharmacopœorū calculis vbiuis gentiū iamdiu fuit:nec proinde opus fuit iſtis Herbariorū rabulis,& triuialibus declamatoribus tam multa aceruare, vt nullius momēti obiectiones diluerent: potius inter parandum Meſuæ Sirupum de Epithymo guſtaſſent decoctum, aut folia Agerati Norbonenſis & planè ſiluiſſent : eſt

enim non modò valde acre & amarum, ſed etiam ad ciendum vrinas intrò ſumptum, foríſque ſuffitum, admodum efficax: odor etiam ſuauis quadamtenus Romanæ Chamæmillæ fragrantia, index certior eſt facultatũ emolliendi vuluæ duritias, vrinaſq; nidore eliciendi, quas Dioſco. memorat. Præterea collatio cum Origano hîc valde opportuna eſt, ſiue totam fruticem, & vmbellas, vt Dioſcorides, ſiue etiam reliquam plantæ faciem perpendas. Sunt enim hæ bullatæ vmbellæ, vt Elichryſi, Origani, Hyſſopi & Chryſocomæ, quas inter ſe confert Dioſcorides, qui tamen hîc foliorum non meminit: vti neque Chryſocomæ, quam Hyſſopo aſsimilat: Hyſſopum autem Origano. Quid ſi etiam Origano folia aſsimilaſſet propterea iſtud noſtrate Ageratum periiſſet? neque enim adeò procul abſunt folia ab Origano: quinimò quibuſdam Norbonæ locis & Tuſcaniæ ſqualidis, ſed depreſsis, videas Agerati fruticuli folia multò minora, & tantillum crenata, rigida, dura, pluraque virgulta, Origanis variis inibi fruticantibus, toto habitu non diſsimilia.

Varietas Candida.

Agerati viſitur interdum etiam illic ſpecioſo candore, nitentibus florum bullis, haud tamen de cætero, ab illo diuerſum.

AGERATVM Septentrionalium & Anglicum. *Angli.* Maudelem & Maudelein.

Balſamila minor Dodo. Epit. 285.

CVLTV tamen adhibendo humidiore, vel cœlo Septentrionali algidiore, valde variat quod colunt vireta Gallica, Germanica, Belgica: latius proceriuſque fruticans, maioribus ramis, latioribus, longioribus foliis, & altius multò crenatis, flaccidis, ad Galli criſtam herbã accedentibus. Sed Angliæ hortis viuacius nihil, iſto etiã Norbonico ſemine ſato, ràmis caducis, magíſq; ſerratum foliis, diu perſtans, admodum diuerſum. Idẽ contigit etiam Altheæ arboreæ Prouincialis, quæ in Maluam abiit trienniò pôſt quàm in Angliæ hortis ſeueramus, hirſutie canitieq; exutis: quaſi foret ſpecies diuerſa. Iſtud ſpontè enatum clariſsima Monſpellienſium ſchola & collegium Venetorũ Medicorũ Syrupo Epithymi & Meſuſtiarum compoſitionibus, vt legitimum Eupatorium addunt: Græcorum autem medicamentis, noſtram Agrimoniam. Quod inſtitutũ ſi cui minus arridet, iſta vtatur moderatione, vt vtriusq; nempe Græci & Arabici Eupatorii ęquas portiones miſceat, vti in Antiballomenis monuimus: præſertim vbi vtrius ſit gentis compoſitio, incertum fuerit. Neque arbitrandum Eupatorium Meſuæ eſſe idem cum noſtra Agrimonia, Dioſcoridis Eupatorio recepto, vt non nemo autor minimè malus, nec indoctus Belga nuper perſuadere voluit: cui lubenter aſtipulabimur, cùm haſce notas à Meſua Eupatorio tributas ſuo, noſtrati conciliarit: quæ ſic habent: *Herba longitudinis cubiti, amaritudinis multæ, cuius folia ſunt ſicut Centaurei minoris, viridia, ſed ſunt aſpera & inciſa, & Stipes eius eſt ſubtilis, & quando exſiccatur citrineſcit, & eleuantur ſuper eum flores, qui ſunt ſicut ſubcitrini, longitudinis paucæ.* Quæ Arabica ſimplicitate, exprimunt tum delineationẽ Centaurio proximã, tum perquàm amaram & Abſynthio ſimilem, Choleræ purgatricem facultatem (neutiquam Gratiolæ, impendiò effrænis & viſceribus hoſtis) paulò ſuperius recenſitam innuunt, aliaque non pauca indicia, cuiuis plantæ potius, quàm Agrimoniæ aſcribenda: eapropter ſatius fuit Agrati ſpeciem retinuiſſe, ob eas rationes quas adduximus.

MESVÆ Eupatorium. Agrimonium.

Τεύκριον *TEVCRIVM.*

{*Germ.* Groſʒ Bathengel,
{*Gallis.* Groſſe Germandree.

PVTANT Hemionitidem alii: nos potius Spleniũ Teucrii inuentoris cognomine donatum à *Plinio*, & hanc Dioſcoridis præteritam, quæ tamen ſpleni optimè facere nata eſt, & nihilo ſecius ad Teucrum inuentorem referri poteſt, per *Plinianã Hiſtoriam*: cùm conſtet neutri harum proiecta exta adhæſiſſe, nedum ſanguine exinanita fuiſſe. *Ac* tametſi Teucrii notio minus certa videtur propterea quòd deſcriptio aut malè aut mutilè

tilè prodita eſt. Verùm huius vt & conſimilium Chamædris & Germandriæ dictæ deuoluta eſt ad poſteritatem cognitio, adeò vt etiam qui deſcriptiones nullas norunt vernaculè omnes vno nomine Germandreas vocent. Nec ambigendum quin legitimæ ſint. Ac primum Teucrium ſaxoſis multis aridisq; montibus fruticat, virgultis multis, rectis, lignoſis, ac proceritate dupla Chamædrin vincunt. Folia verò ſimilia ſed craſsiora, aliquantò minus incana, rugoſa, & aſpera: flores conſimiles minori Germandreæ, ſed purpurei ſaturioris ex interuallis & ex auerſo Chamædris ritu vti & flores oriuntur.

TEVCRIVM pratenſe. Offici. Germaniæ & Bataniæ perperam Chamædrys.
{ *Ger.* Etiam Gamander.
{ *Ang. Wilde Germander.*

IN nemoribus & pratis ſubfruticula, cauliculis exilibus, nec duris, ſeſquipalmum altis, radice lignoſa, fibroſa, folia ex aduerſo & interuallis bina, quaterna, ſena, caulem veſtiũt in ambitu ſerrata, modo & magnitudine Chamædris maioris: ſpicatis Thyrſis: ramuli caulium ſummi donantur cæruleis ex purpura floribus Anagallidis concoloribus, Hyacinthi modo. Nondum Chamædri vtrauis nota vtebantur Germani Seplaſiarij iſto, ſimilitudine quidem decepti, ſed viribus ducti quibus, ad viſcerum obſtructiones, Cacochymiam, virginumq; fœdos colores, miris pollet & certiſsimis hæc plantula. Et hanc vnã duntaxat Germandream tum vocitabant illi: quam nomenclaturam vulgus poſtea impertiuit Chamædri, etiam apud Anglos & Gallos.

CHAMÆDRIS Querquula minor. Triſſago, ſiue Trixago.
{ *Ital. Querciuola, & Calamandrina.*
{ *Gall.* Germandree, ou Cheſnette.
{ *Ger.* Gamander leyſen Bathengel.
Ang. Germander.

ABVNDE exprimit huius folium & faciem nomenclatura Chamædrys, ſiue Querculæ, vbiuis locorum pręſertim apricorum adoleſcentis. In Burgundiacis verò collibus vniuerſos quaſi tapetis videas ſtratos purpereos & viridantes opacè montoſos campos, quantum eſt inter Chælonas (vulgo *Chalon*) & Machaonem. Radice exigua, ſurculoſis virgultis, numeroſis, pedem altis: folijs in ambitu ſerratis, binis, numeroſis, vt quercus, ſed profundè minus. Floribus purpureis ex ijſdem interuallis vt Teucrio.

CHAMÆDRIS MAIOR.

SED quæ Antuerpiæ hortis viſitur folijs eſt maioribus c ãdidioribus, & flore cæſio palleſcente: vbi etiam niues imbreſq; brumales aſpernit. Illa contrà breui marceſsit.

CHAMÆDRIS montana fruteſcens, durior.

HÆC nobis primùm innotuit Lugduni opera noſtri Valerãdi Donrez, qui è Sabaudis & Delphinatus mõtibus erutam habebat. Eã Chamædręos Montanũ nomine, quia illi facie tota proxima, donauimus. Eſt quippe folijs Chamædryos vel Scordij ſimilimis & paribus: ſed auerſa parte Potentillæ ſiue Argentinæ dictæ modo, incanis, & inæquali exortu, nõ verticillatim binis, prodeũtibus, Cauliculi verò duriores, lignoſiores multò, maiori Germãdreæ ſiue Chamædryos, pedales, humi ſparſi, colore ex fuſco rubentes, Alypo Norbonenſi concolores. Radix lignea. Tota nonnihil amaricat, Salicis guſtu.

CHAMÆDRIS *minima.* *Fœmina Dodonæi.*

HERBVLAM iſtam olim Germani herbarij nomenclatores dixerant alteram Chamæpytim, quam floribus & odore quadantenus refert: ſeſquipalmū alta multiplici cauliculo quadrāgulo, lanuginoſo, implexo humiq́; incuruo: Fumariæ Plinianæ non Chamæpyteos: folia numeroſa, parua, dēta, multū inciſa, Abſynthij aut Quercus ritu, ſed longè minora edēte. E quorum interuallis, floſculi purpuraſcentes circum emicant. Semen puſilla incluſum capſula, nigrū, Calaminthæ montanæ modo. Radice craſſa multis capillamētis.

EVPHRASIA, ſiue εὐφροσύνη, alia ab Euphroſyne Bugloſſo.

Ocularis.
Belg. Ooghentrooſt.
Gall. Eufraſe.
Ger. Augentroſt.
Ital. *Eufraſia.*
Ang. *Eyebricht.*

APVD antiquos Botanicos nulla extat mentio vllius Euphroſynes, præterquàm Bugloſsi, quam εὐφρόσυνον παρὰ τὸ εὐφραίνειν vocarunt, quòd in vinum deiecta, vt loquitur Plinius, animi augeat voluptates. Ac tametſi non paucæ poſsunt eadem nomēclatione inſigniri, vt Verbena (cuius decocto aſperſa cænacula lætiores conuiuas reddit,) atq; Meliſſa, Pimpinella & aliæ, quibus imbuta pocula animos voluptate demulcent : tamen hęc herbula Græcam originem teſtata, ducentos & eò plus annos, iam poſteritati Euphraſiæ ſiue Euphroſynę nomine innotuit, ad oculorum caligines & morbos pituitoſos peruagatæ commendationis : vnde Germani Augentroſt, oculorum ſolamen: Anglis *Eyebright*, oculorum lumen, dicta fuit. Nec abs re ſanè, vt cuius puluere ſępius ingeſto, per ſe, vel cum Aloe, ex aqua fœniculi aut Verbenæ, mirùm quantùm opis pręſtetur oculis, fluxione, aut caligine vexatis. Vino autem cui multa Euphraſia iniecta fuerit, quantumuis magnoperè commendetur à multis, non perinde fidendum: vt cuius potu tantùm trimeſtri in Heluetia vſum ſocium & cōmilitonem noſtrum, meminimus penè ambobus orbatū oculis, & fluxionibus modò non oppreſſum: quum dūtaxat antea leui cataphora & lachrymatiunculis laboraret. Quare puluere , aut decocto, citra vinum, tutius vtetur quis, & ea præſertim, quæ ſtrigoſo ſolo puſilla eſt, palmaris, hilari aſpectu, facie, cauliculis & folijs criſpantibus Teucrij parui, aut Veronicæ fœminæ, exilioribus: floſculis item puſillis, ex luteo albicante, & purpuraſcentibus. Pratis ſtrigoſis gaudet, ſapore amaricante, deſiccante, calfaciente.

σκόρδιον. *SCORDIVM, Trixago Paluſtris.*

Ger. Waſſer battenig, Lachen knoblauch.
Gall. Scordion & Chamaraz.
Ang. *Water Germander.*
Ital. *Chalamindrina Paluſtre.*

AB omni memoria celebrem fecēre Scordiū Allij teter odor, & alexiteriacū nomē: ſed tamē penè perierat ſuperiori ſęculo cūcto ignota plāta: vix enim vigeſimus hic eſt annus cùm primùm Academiæ Pharmacopœiſq; Monſpelliacis innotuit verum Scordium opera Epiſcopi Monſpellienſis Gulielmi Peliſſerij, Rondelletio Pręceptori in Piſcium ſtirpiumq́; veſtigatione Theſeo & riuali. In herbidis namq; & amœnis maritimis agri Monſpelliaci animi cauſa dum vnà ſpatiarētur, inibiq; Allium ſubodorarentur, illicò herbulā vixdum arreptam, & eminus conſpicati Scordiū eſſe deprehenderunt. Indidéq; varijs plātis in Galliā & Italiam miſsis, amicos verū eſſe Scordium monuerunt. Illi facies vniuerſa prorſū Triſſaginis, radices numeroſiores, fibris crebribus ſūmo ceſpite ſparſis : folia craſſiora, denſiora, ſucculentiora, nonnihil tomentoſa, rugoſa, aſpera, viridantia, vt Mentaſtri.

SCORDION alterum Plinij, latioribus folijs, Mentaſtro ſimile.

Officinis ſaluia agreſtis & ſaluia Boſci.
Ger. Wild Salben.
Ang. *Woodſage.*
Bel. wilde ſauie.

Alterum

ALTERVM & quidem Plinianum fecerunt illam in ſyluis Germaniæ & Angliæ frequentem Agreſtem vocatam Saluiam, fortè nonnulla de foliorũ ſimilitudine. Quippe folia magnitudine & habitudine Saluiam, colore verò atrò, virẽte, ſuperficieq; rugoſa Scordium Meliſſámve referunt: etiamq; odor quiddã Scordij, non tamen prorſum Allium, ſapit. Herbacei ex luteo ſunt flores Saluiæ, aut ſylueſtris Hormini nõ abſimiles, minores vnaq; ſerie ad eaſdemq; partes penduli, vti Digitali, lutei: rotundum & fuſcum ſemẽ eſt: facultates Rubiæ, ad ſanguinis grumos diſsipandum. *Sphacelos Theoph. Dod.*

ORIGANVM Heracleoticum, Cunila.

Ital. *Origano.*
Ger. Wol gemuot, Kottdoſten, ſiue Coſtents.
Hiſp. Oreganos.
Ang. *Organe, or Wilde Margerome.*
Gall. Mariolaine baſtarde, Origan.

QVASI cliuoſos, editos, montoſoſq; natales amaret ὀρίγανον appellata fuit hęc, quam iam haud nobis difficile noſſe ex Hyſſópò alibi indicato & probato, à quo non variant Origani ſpecies tres, niſi magnitudine & vmbellarum diſparilitate. Heracleoticum autem eſt illud Hiſpanicum in Flandriam ſaccis plenis quotannis deferri ſolitũ, & ab inſtitoribus diſtrahi: vtuntur enim vulgò Piperis & Satureiæ vice in obſonijs. Belgæ hanc plantam colunt, pedem altam, folijs & virgultis Maioranæ maioribus, quibus ſummis nõ in vmbellam circinatam collecti ſunt flores, ſed in paruis thyrſis, ſpicatis, ternis, hinc inde diſsipatis vt Thymi, odore Maioranam prouocantibus, præſertim in Luſitania & Lucania enatæ.

ORIGANVM ONITIS Galloprouinciæ, maius, & minus.

MONSPELLII circum inq; Galloprouincia, notiſsima ſunt duo Origana, maioris & minoris diſcrimine duntaxat diſcrepantia: niſi quia huic Amaraci facies & folia, ſed minora & rotundiora Heracleotici fermè: Caules recti, pedales, fruticoſi, ramulis & faſtigijs breuibus, coactis, ſpicatis, confertim in vmbellam collectis, floridum corymbum imitantibus, & per æſtatem purpuraſcentibus, admodum glutinoſis.

MAIVS.

Eſt hoc quidem maius, & fruticoſius, hirſutius, ſed viribus, ſapore, & odore contemptius alioqui: perquàm ſimile, & paſsim occurrens.

SYLVESTRE Origanum Syriacum.

VENETI Pharmacopœi & Medici è Syria aut Creta Origano vtũtur longè optimo. Cui cauliculi exiles, folijs paruis, capitulis numeroſis, collectis, ambitu vmbellam imitatis, Onitidi proximis, ſed non perinde accumulatis, albis floſculis. Guſtanti grata tota & aromatica, Dictamni & Piperis acrimonia. huius faſciculos multos habebat ſeduli & probi Pharmacopœi Martinelli Officina ad Angeli Symbolũ. Sed Seplaſiarij nõ pauci illic & alibi in Italia, veras Theriacas ementiuntur & nundinantur iſtius nicella, & veræ precio diſtrahũt, non tanto errore, quanto flagitio: eſt quippe efficax & gratum antidotum diſſolutis veneno viribus, aut ſtomachum dolentibus.

CRETENSE apud Venetos Tragoriganum, ſiue Hircinum.

HIRCINVM videtur nuncupatum quaſi pabulo gratum foret capris, vt Onitis Aſinis, potius quàm hircum fœteret: grata enim & mitis Tragorigani potio, Dioſcoride teſte, cuiuſmodi huius, qui ſurculis dodrantalibus & folijs paulò quàm Thymi Cretenſis maioribus, denſis & rigidis, floribus per interualla & verticillos, purpureis, Clinopodij modo fruticat: ſapor feruens Piperis, aut Thymi illi, qua & foliorum addita coniectura, Creticum Thymum id vocarunt Origanum recentiores, quod nos Tragoriganum putamus. Cùm inter Thymi Cretenſis faſciculos & quiſquilias iſtud ſemẽ repertũ hortis creditum fuiſſet, fœliciter adoleuit Italiæ, & Flandriæ hortis.

ALTERVM TRAGORIGANVM.

HERBVLA illa fruticoſa, quam iãdiu decerpſimus in horto Antonij Cortuſij Patauini magni Mathioli pręconis & ſeruitoris, nulla melius videtur genuini Tragorigani

 effigiem

effigiem & facultates explere potius quàm Mari,quo nomine iſti nomenclatores præpro
peri illam donarunt,nam Fruticulus eſt ſeſquipalmum altus,albidus,multis cauliculis te-
nuibus Serpilli folijs,vel iſtius Tragorigani proximè deſcripti: floſculis ſubter folijs pur-
puraſcentibus, ſaporis acerrimi,odore fragrantiſsimo & vrente: tritum namq; digitis
eminùs non ſecus ac Flammula percellit nares & cerebrum ferit. Multas licuiſſet Trago-
rigano aptare,ſed nullas reperimus iſtis duabus verius aut commodius quadrare. Non
eſſe Marum, ſemideſcriptum à Mathiolo foliis ſerpillis,odore Pulegij;ſuo loco dicemus.
Videtur ſpecies altera Calaminthæ.

Genuina HYSSOPVS Græcorum folio Origani, vmbellato flore.

CLARA & notiſsima olim Hyſſopus, ſapientiſsimi Salomonis nota altera Sermonum
Naturalium,qui cuncta diſſeruiſſet à Libani Cedro ad vſq; Hyſſopum de pariete enaſ-
centem:niſi non ſit eadem Palæſtina,quæ Græca: vbi tamen perinde cognita,& quaſi ὕο-
μενομ ἐπὶ τομ ὦπα impluens oculos vel viſum,tametſi poſsit & ἐις τὺν ὀπὴμ quia vocem rau
cā vnicè pulmonéſq; iuuat. Ne aperiamus fores declamatoribus paucis,& aptis Hyſſopi
hiſtoriam perſtringimus: nam non minus vulgaris notitiæ Hyſſopus fuit olim quam ſunt
hodie varia Origani genera: in Galloprouinciæ & in Romaniæ aſperis Hyſſopus vulgaris
hortenſis ſpontè fruticat: ſed quia duplicem facit Dioſcorides,notiorem ait quàm vt de-
ſcribatur: nobis hinc inde emendicandæ notæ,quæ Criticis iſtis declamatoribus claudāt
concionandi valuas. Alioquin quod chartis illinent ſemper habituris. *Proximo Stæchadis
capite iiſdem viribus Hyſſopum dicit,& altero mox Heracleoticum,folijs Hyſſopi ſimilibus, ſed vm-
bellam non Trochoides,id eſt,circinatam,vel turbinatam qualis Hyſſopo: quam potius vmbellis veluti
diuiſam,vel diſperatam: & in extremis virgis ſemen non denſum.* Denuò paulò mox Onitidem
candidore folio,& ſimiliorem Hyſſopo,quàm Heracleotico. Semen non quidem eſſe co-
rymbos ſed ita coniunctum vt ſpeciem corymborum prębeat. Primùm quando ex Philo
ſophiæ præceptis Phroniæ tacito ductu à notioribus vniuerſam noſtram cognitiouē hau
ſtam fuiſſe docemur, nobis quippiam certi ſtatuendum & cognoſcendum cuius ope &
perſpicua notione in cæterorum cognitionem prouehamur. Ea de re cùm ſit Serpillum
non minus frequens quàm certum & notum,eiq; à Dioſcoride folijs & ramulis Originū
collatū,cui quidem author idem Hyſſopum aſsimilauit folijs & vmbella. Nobis minutias
iſtas accuratius perpendentibus,neglectis neutiquam facultatibus, nō magis,videtur iam
ambigendum de vera Hyſſopo quàm de Serpillo aut Origano. Quin etiam Maioranam
hortenſem certiſsimæ cognitionis Botanicus Cratæuas,Iſaac Serapio,& Meſues ſimilē fa-
ciunt Hyſſopo. Intuere iam communioris & vbiq; Galliæ,Belgiæ,(vbi Anglicū vocatur,
quia in Anglia plurimum lætius,& cibis aptū prouenit,præſertim in hortis) vmbellam ha
bet circinatam, turbinatámve,denſam & congeſtam ex multis floſculis,purpuream. E-
ius dum floſculi matureſcunt,Semina frequenti pericarpiorum ſerie ac glomeratione con
iunguntur in Corymbi æmulationē,non ſecus atq; in Maiorana cernere eſt, nec non in
Origano Onitide,& vulgari. Quòd ſi ad folia, vires, vmbellam, totam deniq; effigiem re-
ſpicias, Hyſſopum ſanè,niſi foret Origanum,futurū dicas. Eſt igitur iſta planta prorſùm
congrua tot notis quot poſſunt & opus eſt adferri ad geminæ Dioſc. Hyſſopi cognitionē:
odor ſuauis,Origani Hiſpanici,Heracleotici putati,acrimonia mitiore: Nec quicquam vi
detur differre ab illa plāta quàm Doctor Treuiſanus Patauinus in horto ſuo colebat: pu-
tabántq; Docti Hyſſopum folio Origani vel Origano ſimilē: omnia quippe ſimilis huic,
acrior tamen: de floribus & ſemine nihil prodimus, quia nondum planta, vtpote recens
allata,floribus ſeminéve donata erat. Corymbi autē vox Plinio & poſteritati fraudi fuit:
nam legenti tria ſemina Hyſſopi mederi Epilepticis, ratus naſci è Corymbis iſtis baccas
haſce ſeminibus hallucinatus: Siquidem vmbellis attribuūtur ſemina, Corymbis Baccæ.

AMARACVS vulgatior ſiue MAIORANA noſtras,
non Dioſcoridis SAMPSVCVS,

- *Ger.* Maioram, Meyeron.
- *Bel.* Mariolepnen.
- *Gal.* Mariolaine.
- *Ital.* & *Hiſp.* *Maiorana.*
- *Ang.* *Marierom.*

Quia

QVIA ex Cypro Amaracus laudatiſsima & odoratiſsima ad vnguenta expetita fuit, adulati *Poëtæ* Cypri Regi Cynaræ, fabulati ſunt eius puerum Amaracũ vocatum, dum alabaſtrulũ vnguinis ſuauiſsimi plenum ferret, lapſum, id fregiſſe, præque luctu intabuiſſe, & in Amaracũ verſum fuiſſe: vnde Herba vocata fuerit Amaracus, quam & *Sã*pſucum Ægyptus & Syria dixère. Hodie notiſsimam quidem habemus Maioranam, quę tametſi non ſit ea quam Dioſcorides, per terrã repentẽ ramoſam multis cauliculis Calaminthæ foliis deſcribit: tamẽ tãtoperè affinis eſt ea quam mox ponemus, vt quin ſit ſpecies vna, minimè hærendũ: quod idẽ ſapor Thymi, color incanus, odor Mari, ſuauiorque quàm Origani, teſtantur: perinde vt figura, palmi & ſeſquipalmi ſurculoſa, alis numeroſis, quas cingunt foliola rotunda Origani: vti & ſummitates ſpicatę, in quibus floſculi purpurantes: radices ſubſunt exiles. Nuſpiam nobis viſa niſi in hortis.

Hanc maiorem dictam, tum aliam tenuiorem, delicatiorem, odoratiorem, Origani facie, alioqui non diſsimilem, colunt Gentilemque & minutam vocitat plebecula: fragantior enim eſt & in holere aptior, cuius oleum ſtillaticium coagulo leporino remiſtum & *Moſchi* tantillo, arcanum conceptui fœlicitando nulli reſerandum, autumant. *Varietas.*

SAMPSVCVS Dioſcoridis, ſiue AMARACVS *ſerpens.*

VT non inficiamur vulgatam Maioranam Sampſuci ſpeciem eſſe, ita iſtam rariorem multò & humi ſerpentem verius Amaracum dici debere aſſeueramus. Non enim rectis erigitur, aut fruticat ramulis, vti ſuperior, ſed in ceſpitem caducis Serpilli modo, cui alioqui perſimilis folio, effigie & magnitudine eſt: cuiuſmodi quæ in Belgio Neruii creuerat ſedulo *P*harmacopœo Ioanni Mouton, & nonnullis in Gallia hortis, etiamq; Antuerpiæ noſtro Coldenbergio, ſtirpium peritiſsimo.

MARVM, eſt Maſtic Gallorum & Anglorum.

REGI Thraciæ cui nomẽ Maroni eſſet, ſunt qui Mari herbæ appellationẽ acceptã tulerint: verùm tamen potuit etiam ab Amaraco per apocopen dici; vtpote cùm Amaraci ſpecies videatur Marum, adeoque tantoperè affine ſit, vt multi hodie Maioranã legitimum eſſe Marum in literis miſerint: idemq; auſi ſint Marum receptũ ſiue *Maſtic* Gallorũ decernere Clinopodiũ: quæ tamen herba parum Clinopodio congruit, præut quadrant quas nos illic damus: & odor, ſapor, color Amaracum & Origanum, aut potius Marum fatentur: eoque Galli vocant *Maſtic*, quia odoratior & gratior eſt quàm Origanum, aut *S*ampſucum, vti Galenus vult Marum, Lib. de Antidotis. Quare cùm tot taleſq;, quot & quales hactenus deſiderabantur, eóque plures, habeamus plantas; neutiquam par eſt Maioranam noſtram Marum aſſerere: nóſque Sampſuco priuare; quem nullus neſcit ſpeciem Maioranæ eſſe.

MARVM SYRIACVM, gracilioribus ſarmentis, minoribus capitulis & foliis.

SI cui interim ſuperior, ſiue Maſtiche Gallica, minus videatur Maro congruerè, ſaltem hanc nõ reſpuat Syriacam, quæ gratiſsimo & vegeto eſt odore, imò & facie tota Maioranam præfert, aut Origanum: ſed gracilioribus, non breuioribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus viticulis: corymbaceíſque aſpectu elegantioribus, delicatioribus capitulis, etiã decimum fermè annum, ex quo Venetiis Alepo Syrię habuimus, odoris fragrantiam retinentibus. Cæterum niſi harum vtrauis in Mari veri perſuaſione nos retinuiſſet, licuiſſet huc adferre Marum Cortuſianum, quod alibi Tragoriganum fecimus, quia vrentior & vehementior eſt, quàm vt Marum deceat, ſicuti inibi monuimus. *Dodone.*

γλήχων *PVLEGIVM Regium vulgatum.*

Germa,

Germa. Poley.
Gallis. Pouliot.
Belgis. Paleye.

Angl. *Peny riall, Penny Royall.*
Puliollr yall.
Podding graſſe.
Organye.

SIMILI Dictamno facie Pulegiũ, ſic Latinis dictum à pulicibus, quos nidore fugat & necat, acriq; & peramaro guſtu, pecori ſi eo paſcatur balatũ extorquet, idcircóq; βλήχων nomen factum illi, niſi etiam ſit quia è pulmonibus pituitam craſſam farctamque extundat. Hodie regium & vulgatum Pulegium immeritò, ſed ſolito more reſpuunt publici cenſores, & rationis ne micam quidem addunt. Plinius non niſi vnum genus deſignat Maris & Fœminæ mentione, quod idem eſt & Dioſcoridis. Eſt omnibus facultatibus efficaciſsimum receptum Pulegium, in hortis quidẽ floribus purpureum, vtplurimùm: at Pedemontis planitie itinere medio ad læuam, quà Ryuolio Taurinum itur circa margines Pulegio florente obductos, non paucas plantas floribus candidis, viuidis legimus: ac deinde idem aliis locis repertum, Cortuſio & Venetis quibuſdam ſtudioſis oſtendimus: foliis vtrũq; Syſimbrii, aut Origani, toto caule ex interuallis cum floribus verticillos alterius planè modo conflantibus: vires, odor, prorſus eadem.

Mas Plinij floribus albis.

Anguſtifolium, ſiue CERVINVM, Monſpellienſium, odoratius.

MINIME mirum Ceruinum Linguagothicum nulli dum fuiſſe deſcriptum, aut pictum. Nam tametſi Norbonæ Monſpellii eſt vbiq; obuium, & nulli non cognitum: tamen quia haud temerè facilè occurrit in Italia, Germania, aut aliis Galliæ Regionibus, illis ideo videtur fuiſſe ignotum. In luco Gramontio pone cœnobium, & in primo aditu ad lutoſas ſcrobes multa fruticat crebribus ſurculis, multò quã alterius erectioribus & rigidioribus, dodrantẽ altioribus: foliis minoribus, crebribus, Satureiæ æmulis, & æqualibus: ex interuallis per verticillos diſtinctis, è quibus florũ veluti purpuraſcentes globuli oriuntur. Radix verò diſsimilior alteri Pulegio, ſummo ceſpite ſparſa & multiplici flexu multorũ quaſi aſparagorũ bene adultorũ, Gratiolę vocatę modo. Huius ſapor, odor & vires multò quàm alterius gratiora, vehementiora, & probatiora: vtriusq; enim cùm maxima copia ſuppeteret noſtris præceptoribus Regiis & Monſpellienſibus profeſſoribus, tamen iſtud præ altero, Pharmacopœis accipiendum imperabant.

DICTAMNVM.

VNI, Cretenſis Idæ montis quaſi ocello Dictæo vocato, debentur nomenclatio educatioque decantatiſsimi Dictamni, Pulegio adeò affinis, vt nonnullis agreſte ſit dictum pulegium. Huius nõ ita magno precio multam copiam emunt non modò Italicæ, ſed etiam Belgicæ & Anglicæ Officinæ hodierno die, tametſi non paucis ab hinc annis floribus donatum perrarum & charum erat: quippe perpaucum olim, idque floribus orbatum adferri ſolitum fuit: Idcircoque flore caſſum eſſe Dioſco. veriùs quàm antiquis, de eo prodiditum fuiſſe, credebatur. Iam planta cognita, lis iſthæc reliquẽda maleferiatis: floribus enim ſpecioſis, purpureis, multis, trans lucidas concolores ſquammas ſpicatas, emergentibus, Stæchadis modo, copioſum ad nos affertur. Quinimò, vt fertur, Piſanæ orę & Liguſticæ aſperis deuexis ſatum, creuit, & floruit, exili ſemine, in plantam paris pulchritudinis, qualem ipſi vidimus: tertio tamen vel quinto pòſt anno, in ſpurium abire audimus.

PSEVDODICTAMNVM floribus verticillatis.

ISTVD quidem Pſeudouocatum audiebamus de quibuſdam Italis in monte Nigro dicto Piſæ & Liburnæ contermino & aliis locis maritimis nullo ſatu oriri: nec verò illic vnquam ſata, aut in affinem ſpeciem degener facta videtur; nam caules multiplices cubitales, recti, terni, aut quaterni: folia ex interuallis bina, paria, & vt caulis incana: omnia deinque ſimilia, niſi quia flores cõſimiles, diſsimili modo & ſitu oriuntur. Sunt enim non ex ſpicis, ſed ex foliorum pediculis.

ὤκιμον. *OCIMVM medium vulgatius*, BASILICVM.

Germ. Baſilgen.	*Hiſp.* Albahaca.
Gallis. Baſilicq.	*Belgis.* Baſilicom.
Ital. *Baſilico.*	*Ang.* *Baſill.*

QVAMVIS antiqui excuſi, tum calamo exarati codices, vbique Ocimum, non Ocymum, aut Ozimum habeant; tamen quia herbula hæc eximiè odora cerebrum feriret & ſternutamenta cieret, eam primulùm Ozimum vocitatam, id eſt, odoram fuiſſe, naturæ & doctis nos aſſentiri par eſt, odore enim mirum quantæ fragrantiæ eſſe Ozimum Troglodyticũ & ſylueſtre naſci iamdiu notum eſt. Nec ocyus cæteris quàmplurimis oriri certum: quare id Ocymo farragini leguminum tribuendum fuit, vt poſtea dicemus. *Math. 533.* *MEDIVM vulgatius.*

Ocymi autem vel Ozimi vna ſpecies eſt, varietates tres notiſsimæ vel muliercúlis, quẽ odoris & oleris gratia in figlinis vaſculis colunt, aut in puluillis areolísve viridariorum: frequentiſsimum autem Ocymum vulgare, ſiue Medium dictum, quod quidem duplex odore habetur: vnum quippe vilius & abiectius, odorem ſuauem etantilla grauitate mixtum, Apiaſtri modo ſpira: radicem & cauliculos pedales & folia Mercurialis Parietariæ, vel Agriorigani, ſed nigriora mittit: floſculis è calyculis verticillatim caulẽ ambiẽtibus: ſemine puſillo nigricante, quadamtenus Thlaſpi.

Medium Citratum.

ALTERVM nullatenus diſtat, præterquàm odore gratiore & cordi amabiliore, qui corticem Citrii mali redolet; idcirco Citratum vocitat vulgus, non à Citri folio, vt falſò ſcribunt quidam.

MAXIMVM Caryophyllatum ac Citratum.

RARIVS iſtud, & regionum calidarum amantius, cuius folia, cunctaque planta quadruplò maiora, odora, Caryophylli cum Citro confuſa iucunditate, ſemine nec vlla ſui parte alioqui diuerſa.

MINIMVM Amaraci figura Caryophyllatum.

NON diuerſa huius facies, ſed minor tota dumtaxat, quæ Caryophylli halat fragrantiam, eapropter vulgus, qui in teſſulis & penſilibus figlinis, alit Caryophyllatum vocat, & gentilem, quemadmodum roſam quampiam Canellatam, à Cinnamomo, & Moſcatã, à Moſco dicere cõſueuit. Hic aſpectu pulchellus, interdũ criſpantibus, foliis & cõuolutis in glomerum: vitreæ phialæ, cui inſit aqua, anguſti oris, intruſum, viuit augeturque radice aquæ potrici, diu reliqua herbula virente. Complures aliæ vel differentiæ, vel varietates ſponte oriri produntur apud Abyſsinos, quas nobis non planè notas hîc ſilemus, fuſius alibi dicturi, quæ de Ocimi natura culta, & viribus penè prodigioſis, tum ab aliis prodita, tum à nobis comperta fuẽre.

ἄκυνος. *ACYNVS, ſiue Sterilis.*

NON tantùm perſimilis, ſed & congener Ocimo videtur ἄκυνος, ac per y proferẽda, quòd ſterilẽ infœcundamq; ſignat plantã: vti etiam Plinius fortè interpretatus fuit, qui hanc herbam coronarum & ciborum cauſa in Ægypto ſeri, nunquàm florere, alióque nomine Epitreton vocari, aut potius Epipetron (vt Theophraſtus habet, qui hanc inter ἀνανθῆ cenſet) ſcribit. Quare cùm illi florẽ non negaſſet Dioſcori., eiúsque ſtudioſiſsimus Ruellius Ocimum, ſiue minus Baſilicum, poſſe eſſe Acynon, ni obſtaret Theophraſti Pliniique mutila Hiſtoria, dixiſſet: Senenſis candor conſuetus hæc arripit, & quaſi ſua

ſi ſua obtrudit exprobatque doctis, nec interea lectori quidquam commodi molitur: tamen exploſo Ocimo illo minimo, Calamenthum illud inodorum viarum vbique frequens & contemptum, à Manardo iamdiu adductum profert, illique nulla probatione præfert. Sed enim qui acrius menſtruiſque ciendis aptum Calamenthum iſtud norit, neutiquam aſſentietur. Et aliæ ſunt plantæ quæ multò aptius quadrarent, ni aduerſarentur vires, nempe ſiſtendi menſtrua, & igni ſacro medendi; ſi conguerent etiam folia, & rami floribus vidua, ex Theophraſti & *Plinii* Hiſtoria, quod nuſquam tradit Dioſcorides. Quare fieri potuit, vt quòd Plinio in Bechio, & Dioſcoridi in Dictamno contigit, idem vſu venerit Theophra. nempè vt nullum agnoſceret florem in Acyno; quem poſteà Plinius ſequutus ſit: apud quem tamen legunt nonnulli Acynon non penitus flore carere: ſed in hortis non florere. Et ſi coronaria fuit, veriſimilius eſt flores habuiſſe. Sed quemadmodũ Bechio & Petaſitidi, quia præproperè florent, & citiſsimè deflorescunt, deeſſe florem quidam putarunt: ſic fortè iſti, quia obſcurius & ſerius flores promit, ac ſæpius interdum emerſos amittit, intempeſta Autumni qualibet minima ſæuitia: ſicuti videre eſt in nonnullis puſillos & ſerotinos flores edentibus. Aut aliud fortè ſit Theophraſti Acynos, à Dioſcoridis, vt vidimus in Teucrio, Tragio, & aliis. Nam illa, quam nouimus huic loco admodum congruam, floſculis purpureis, verticillatis, ramulis quadratis, ſiccis, & exilibus, foliis hirſutis, lanuginoſis Ocimi, multa ſecus ſepes viarũ fruticat, nonnihil aut perparum odora, & guſtanti multò ſiccior quàm Ocimũ, tantillo calore ſubaſtringente, vt Bethonica. Quare poſſe ſiſtere menſes, ſi à partium imbecillitate fluunt: poſſeque igni ſacro mederi perſpicuum eſt: cùm moderatè repellat digerendo, quo pacto Mentham ſiccam, tametſi calidam, admouent inflammatis partibus noſtri tonſores Empirici, & breui diſcutiendo deprimunt tumores tum calidos, tum frigidos.

Caprificus vel ERINOS *Nicandro & Plinio, Galeno autem Echinus, ſeu vipera, apud Dioſcoridem frequentius Erinos, interdum & Echinos.*

NOMINIS etymon notióve veriloqua Erini, vel Erinei, ſatis perſpicuè inſinuat ob lacteum ſuccum, quo plurimo turgeret, hanc plantam ſic nuncupatam fuiſſe. Eſt quippe Erinos ficus præcox fugaxque; lacte turgens primo aut exacto iam Vere, florum vice, quo caret ſemper ficus ſeu ſylueſtris, ſeu domeſtica, ornatu: quam ſequutus gentilitatem *Plinius*, proximè Caprificum ſubdidit. Et inquit, *Palmo altam cauliculis quinis ferè Ocymi ſimilitudine, florem candidum, ſemen nigrum, paruum: manare lacte multo & dulci.* Quę deſignatio partim ex Dioclis libro Radicario, ſeu ῥιζοτομικῷ, & Nicandri Theriacariis verſibus, partimque de vulgata Dioſcoridis litera collecta eſt. Cui quidem vt nunc aptaremus non inſcitè quandam plantam nobis notam, tametſi diu elaborauimus: tamen propter hiulcam codicum lectionem, atque è Galeno notam Erini, in Echinon variationem, lubuit nullam certò aſſerere: ſed dumtaxat vnam aut alteram, nec vulgares & præ cæteris aptiores, in medium adferre exercitatioribus ſtirpium veſtigatoribus. Quædam plantula eſt in montium depreſsis decliuibus, & conuallibus vdis vel riguis, quam *Dulce Lupinum Lac*, id eſt, Süſz wolffs milch, Germanicè dicunt: turget enim ſucco lacteo, minimè aut minimum acri, eóque Tragus Eſulam dulcem vocauit: foliis Ocymi longioribus, radicibus geniculatis implexis, & altius depactis.

Altera ESVLA *Syl. Tragi, folio ſimilior Ocymi dentato.*

Trag. Epit. 101. SED alterius Eſulæ ſylueſtris dictæ, Germanicè Wolffs milch walden, id eſt, Lac Lupinũ ſylueſtre, folium proprius accedit ad Ocymum ambitu circinato & crenis latioris folii. Cæterùm, vtrius vel vires, vel facies magis quadret legitimo Erino, induſtrii eſto lectoris: cuius etiam hîc Cõmentatoris impudentiuſculum commentum liceat deprehendere & ridere. Is namque quam ſibi viſam & lectam ad riuulos aquarum adeò lacteo ſucco manantem, vt eo manus inficeret; palàm & audacter aſſeueraſſet, non verbis auſus fuit deſcribere: ſed pingendam curauit plauſibili in vulgus Pharmacopœorum icone,

quinis

quinis nec pluribus erectis de ceſpite caulibus: Ocymi folio, bino, nõnihil crenato per interualla donata, nulla addita prorſum quæ dubiam vel fidem, vel plantã fulciret hiſtoria: cuius picturæ quum eum puduiſſet, poſtremò de vltimis commentariorum interpolationibus curauit expungendam, nullam interea in huius miſellæ ſubreptitiam locum ſuffecit, ac ne verbulum quidem ſubdidit, qua id de cauſa demſiſſet.

POLYCNEMON, *quaſi multitibia aut multicruria, an* CALAMINTHA *aquatica Belgarum.*

AEQVE nos habuit anxios conquiſitio *Polycnemonis*, quaſi tu dicas multitibiã mulſuram, aut geniculatam plantam: fruticat enim multis geniculis intercepto *Pulegij* caule, folia origani edẽte, nec vmbellas, ſed corymbos, odoratos & acres, Dioſcoride autore. Cui ſuccinctæ delineationi, quãtum coniectando licet, vnamquampiam aptare oportet mediæ cuiuſdam habitudinis & effigiaturæ inter Origanum, Pulegium, & Clinopodium. Quales aliquot adeò ſimiles habebamus, vt quàm cui antiponeremus, aut veram proderemus, ambigeremus. Ea propter vnã aut alteram exercitandi cauſa Candidatis proponemus, quæ nulla non nota congruunt: vt eſt fruticoſa quædam non ita magna ſtirps, exigua radice, caule geniculato, folijs Origani vel *Pulegij*, vnde Pulegium agreſte, propter odorem & folia ſimilia, dicitur, flores Corymbi ſpecie cæſij, vel Pulegij, tota in cana. Caulis multiplex, incanus, geniculatus, quadratúſq; Pulegij, & ſarmentoſus, præſertim locis aridis decerptæ plantæ. Flores verticillos amiciunt, in ſummóq; viſuntur inſtar corollæ vel Corymbi aggeſti ex pluribus floſculis, Pulegij modo. Vniuerſa planta ſuauem ſpirat odorem: ſed quapiam acrimonia nares ferientem. Huius vſi ſunt olim Belgæ Pharmacopœi Calamenthi loco: eoq; id nominis adhuc illic retinet. Inter vervacta & ſata ripáſq; agrorum, pratorum, in Belgio prouenit & in Anglia. Stillicidio & vrinæ difficultati ſcimus profuiſſe: *Syderiticam* eſſe haud in dubium vertet, qui illam guſtarit.

ALTERA SERPYLLI & CLINOPODII *figura, an Polycnemon?*

QVANDAM etiam Clinopodij & *Serpylli* facie plantã videre meminimus ſuperiorẽ anno in Morgani hortis, quam quondam rebamur Polycnemon: ſurculoſis enim ramulis, geniculatíſq; Serpylli aut Pulegij creſcit, vix ſeſquipalmo longioribus, ſerpentibus folijs Origani minoribus, Serpylli odore non ingrato, acri guſtu.

κλινοπόδιον CLINOPODIVM *aut Lectipes.*

MVLTISVRVM ſiue Polycnemon, conſequutione quadã appellationis & viriũ comitantur Clinopodium, ſiue lectipes, propter lectipedũ, quorũ ſurculis delineat effigiaturam notiſsimam hodie eodem nomine vel Pharmacopœorum vulgò apud Monſpelienſes & Lugdunenſes, in qua ad veri Clinopodij expreſsionem vix eſt quod optes. Aridos namq; & glareoſos occupat tractus, ſurculis pluſculis, ſeſquipalmũ longioribus, radicis exiguæ folijs paruis *Serpyllum* æquantibus, cui & ſimilia vel Calamenthi montani, vel Ocymi minimi, nonnullis leuiuſculis in ambitu crenis apparentibus. Cauliculi complures ſarmentoſi, præduri, crebribus ab imo ſũmo tenus geniculãtur verticellis & alabaſtrulis Lamij quaternis, ſed multò minoribus, cruſcula totidẽ exprimẽtibus, purpureis floſculis Calamẽthæ. Calida planta, calorẽm non ita magnũ guſtanti præbet, ſed ſiccitatem, odorẽ ſuauem ſpirat *Serpylli* quadãtenus. Hanc ſi propius figurã intueare, quæ melius Clinopodium exprimat, inuenies nullam. Marum quippe, quam Maſtiche plebecula Gallorum vocat, Maro quadrat aptius: nec verticellis aut floribus Marrubij tam concinnè conditis vel digeſtis, nominis argumentum nempè Lecticæ vel Triclini pedem referat.

Gemina MENTHA *Vulgata ſerpens roiuntifoiia, Pulegij flore, verticillata.*

Belg. Bruynheylige, ſeu fuſca ſacra.

MINIME dicta Mentha fuit, quia mentem percellat: quum potius ſpiritus oblectet, gratia odoris, vnde ὑδλήοσμος vocatur. Nec de odore, qui non ſemper ſuauis eſt, vt Galenus etiam notauit, aut illius contrario ſenſu: ſed potius quia μίνθῳ eſſet concolor, aut hirſuta, dicta videtur μίνθα, vel μίνθος, vt legitur apud Theophraſtum. Eſt enim μίνθος lanugo muſcidáve pubes humentibus & putreſcẽtibus penè cunctis ſub dio apertis obduci ſolita, qualem cernere eſt in ſuccis & decoctis herbarum diutulè ſeruatis & paſsim in oletis & ſterquilinijs: cui hand abſimilis tenera illa hirſuties pulla, quæ in Mentha agreſti, ſed præcipuè in Calamentho viſitur, vnde dicitur Calamentha, quaſi pulchrior Mentha, muſcida & pubens, ſunt autem ſpecies duæ & totidem altrinſecus obuerſæ varietates.

Binæ namq; Menthæ rotundiore ſunt folio & fuſco purpurante, minus hirſuto, caule quadrato: Sed vni flos ſecundum totos ramulos Siſymbrij ſiue menthæ aquaticæ modo, per interualla flores inſunt purpurei Pulegij.

Alteri verò omnia planè eadem, niſi quòd folia ex aduerſo bina, rugoſa, alterno ſitu decuſſatim & deinceps inſunt hærentia, quadam crucis imitatione, vnde Cruysmunt, ſiue Crutiata Mentha dicitur: flore etiam diuerſo ſpicato mentaſtri, procumbit humi vtraq;, & ex agris videtur in hortos tranſlata.

ROMANA *Officinarum ſiue præſtantior anguſtifolia.*

Ger. Spitz muntz, ſpicata.

ROMANÆ itidem geminæ non niſi leue diſcrimen: vtriq; enim folia oblõga, anguſtiora, albidiora, hirſutiora, odoratiora, efficatiora folia, vnde Romanæ nomen & Balſameæ: cui flos ſpicatus Cruciatę menthæ prorſus.

ROMANA *anguſtifolia, flore coronato, ſiue Cardiaca Mentha.*

Ger. Hert Munt.

ALTERI flos glomeratim in verticillatis ramulis, purpureis ſacrę menthæ ſimilis, odore & vi peramica cordi ac cerebro: Ideoq; Germanicè Hertcraut, ſiue Cordis herbã vocarunt. Omnes vulgatę cognitionis, & opis multiplicis: humentia amant, nec ſemine, ſed radice & ſurculo propagatur.

AQVATICA *ſiue* SISYMBRIA *Mentha, rubro folio, & flore nigræ Menthæ. Balſamine Officinarum.*

CVM eſſet hæc cognatior menthæ quàm Siſymbrio, rectius huc à nobis dilata fuit. Eſt ſiquidem folijs (ſed maioribus) facie & odore menthæ fuſcæ, quam idcirco qui norit, minus mirabitur ſi legat in Siſymbrium abire, vel hoc in illam redire ſponte, cultu, aut neglectu. Iuxta & ſubter aquas leniter labentes paſsim: radix menthæ nigræ ritu reptat, non alto ſolo depacta: caules quadrangulos, ramulos numeroſos amiciunt glomeruli florum purpureorum Pulegij Regalis, odorem menthæ, ſed vehemẽtiorem, non ingratum vibrantes.

MENASTRVM.

Ang. *Horſe mynte.*

VT appellatione defluxum à mentha, ſic etiam aſperiore & craſsiore habitu odoréq; grauiuſculo degener videtur Mentaſtrum, quod vbiuis ſecus mœnia, vda, & ſcrobes vrbiũ ſcatet, maioribus, craſsioribus folijs, rugoſis, incanis ſuper & ſubter, hiſpidioribus, leniter crenatis, Menthæ, cuius conſimiles flores ſpicatos ſortitur, caules ambientibus quadratos caducis ramulis, calore & odore ignauo.

Varietas

Varietas Anglici cinerei & NIVEI.

CVLTIORES horti in Anglia Mentaſtrum quoddam alunt, vulgato longè minus & odoratius, cuius folia partim ſunt viridi colore, partimque niueo candore, & læuore nitidiſsimo, cuiuſmodi in Hyſſopo & Saluia euenire notauimus. Balneis & compoſitionibus Officinarum, vt Pulueribus Diacalaminthæ & Diacymini, hanc vtpote gratiorem, nec minus efficacem, præſtaret indere.

CALAMINTHA Montana præſtantior.

QVASI elegantiore aſpectu odoréq; delicatiore eſſet quàm *M*ētha, Calaminthe vocata fuit: certè hilariore nitidioreq; habitu eſſe nullus inficiabitur, qui Vincentinam & Veronenſem viderit. Et vtinã cætera omnia perinde paucis & ſcitè expediiſſet Dioſ. atque Calaminthæ differentias ſignauit: næ ille multos ſcrupulos nobis exemiſſet. Et quãuis tam perſpicuè oſtenderit, tamen non diu eſt cùm primùm Officinæ peritiores Calamenthum à Cattaria dignouerunt, & vſurparunt, cõniuente adhuc ignara quorundam *P*harmacariorũ ignauia, qui ſciunt quidem iſtud verius & efficacius quàm Cattaria, ſed labori aut nummo parcunt. Neque enim obuium iſtud montanum, niſi Norbonenſis Seuenæ vmbroſis, ſaxoſis cliuibus, & in Romano atque *P*atauino agro, vnde meminimus quoſdam medicos Taurinenſes doctiſsimos curaſſe quottannis magna vi accerſendum, cuius aqua ſtillatitia ad menſtrua cienda vterentur, ſperato ſucceſſu: eſt enim guſtu & olfactu ſuauiter acri. Etiam dũ eſt viride plurimi fit apud Italos: arefacto non aliud ad theriacam illam myſticam præſtantius, virgis riget quadratis, nitidis, cubitum altis, & quàm Menthæ gracilioribus: folia edentibus Ocimi, aut Meliſſophylli, ſed minora, ſpecioſiora, hirſutiora: flores item Meliſſæ, ſed purpureos, ſemine Portulacæ minuto, odore Amaracino, Menthæ ſuauiore.

CALAMINTHA altera, foliis maculoſis odoreq grauis Pulegii: Dioſco, Nepeta.

APPRIME ſedulus hîc Dioſcori. hanc *P*ulegio ſimilẽ facit: vt certè eſt, foliis quippe regalis Pulegii aliquantò maioribus, albidis, variegatis maculis, minoribus quàm ſuperioris Calaminthę, ex pullo porraceis, odore *P*ulegium teſtante, (vnde Sylueſtre pulegium antiqui dixerant) ſed vehementiore ingratioréq;, præſertim feruidioribus tractibus, ſquallidis, cliuoſis Italiæ Norbonæ & Galloprouinciæ, vbi nomine Calaminthę, ſiue Nepetæ Officinis vſurpatur, non ſecus atque Cattaria alii illic vtuntur: & in reliqua Gallia, Lugdunenſi præcipuè, vbi etiam totam æſtatem flores purpurantes pallentesque verticillatim virgas cubitales amicientes, fundit.

Perperam Mathio. Icon. 677. Montanum.

MENTHASTRI FOLIA aquatica, hirſuta, Calamintha Dioſ. eſt Siſymbrii ſpecies quadam recentiorum.

FACILIS huius dignotio *M*entaſtrum intuenti: vtraque enim aquoſis viret marginibus ſatorum aut pratorum, huius caulis cubitum & ſeſquicubitum æquat: foliaque *M*enthaſtri aut Siſymbrii edit, incana: flores *M*enthæ ſpicatos purpura obſoleta, odoris grauis *S*iſymbri, nec guſtu minus calfaciente.

CATTARIA, ſiue Mentha Catti.

- *Germ.* Katzen muntz.
- *Gallis.* Herbe au Chat.
- *Italis. Gattaria*, ſeu herba Gatta.
- *Belg.* Catten cruyt.
- *Ang. Cattis Mynte.*

Non eſt Nepeta antiquorum.

E Calamenthæ Meliſſęque participe tribu eſt iſta præſtans viribus herba, antiquis fortè ignorata, quam Cattariam plebecula vocat, peramœni ſpectaculi argumento: vixdum enim conſpectam vbi olfactarit Cattus, amplexatus & diſſuauiatus fuerit, laſciuiendóq; illi iam accedendo, iam recedendo ſeſe vtriſque pedibus diu & multũ affricuerit, colludẽdotãdẽ miris geſticulationibus vniuerſam auidè ligurit, ſed auidius ſi ea ex agris in hortos fuerit tranſmota: tenerior namque tunc eſt, odoréq; nõ perinde vehementi, alioqui agreſti ſimilis, quadratis, numeroſis, rectis culmis, durioribus, ſtratis: folia iuxta interualla promentibus bina, incana, Meliſſæ, aut Marrubii æqualia: flores intra & circũ ſuperiorum foliorum exortus ramulos ambientes, & extrema ſpica caudata decorantes, Menthę aut Mentaſtri: cuius etiam vdis natalibus gaudet: plurimam nihilominus viarum & cultorum margines dant: Strenua calfaciendi & attenuandi dote, ſed eximia prærogatiuà ad conceptus facilitandos, prolificumque vterum reddendum.

μελισσόφυλλον, ἢ μελίφυλλον *APIASTRVM*, *Citrago.*

Germa. Wantzenkraut.
Gallis. Meliſſe.
Belgis. Conſilie de greyn.
Ang. *Bawme.*

NON mulò præſtantior aut diſsimilior *P*riſcorum Meliſsa, qua non ſecus atque Catti ſua mirè capiuntur Apes, quibus aſpergebant Coloni diuini præcepto Maronis,

Tu iuſſos aſperge liquores,
Trita Meliphylla, & Cerinthe ignobile gramen.

Citraginẽ vocauit poſteritas quòd ſimiliter Citrio ſuauè ſpiret, & cordi proſit: tametſi nõ nullis è locis lecta, quiddã pædoris aut cimicũ eius gratiæ odoræ aſcitũ ſit, & idcirco dubitatum ſit, vera ne eſſet, an aliûs ſpeciei noſtrâs hæc, quæ nulli regioni in hortis deeſt, ſed in quibuſdam Italicis & *P*edemontanis hortis meram ſuam ſibi halat gratiam, Baſilici aut Citrii, eximitque quamlibet de odore argutationem, quippe de cætero nulli non cognita: folia Menthæ, Ballotæ, aut Cattariæ, rugoſa, aſpera, ſed viridantia: ramulis quadratis Marrubii, edentibus orbiculatim flores albidos, copioſos, in verticillis Ballotæ aut Cardiacæ: teneros tuſos turiones excipiunt mulierculæ ouis, ſacharo, & roſacea, placentulásq; pinſunt parturientibus, puerperis, & enixis, quibus vires impendiò deiectæ fuerint, aut ſecundinæ non probè eductæ: ſtillatitiæ ad cardiacas confectiones, multa vſio.

MELISSOPHYLLON Turcicum.

TAMETSI ne nares quidem muccoſas latere poteſt huius eximiæ plantæ odor, qui Meliſſæ Citreúmve malum adeò imitatur, imò & ſuperat, vt illicò cui ſit aſſcribenda claſsi moneat, & penè præ nimia fragrantia faſtidium faciat, illo exuberanti halitu permixto, qui à Cimicũ fœtore haud longè abeſſe ſubolet nonnullis: tamen merita eſt imprimis vel accuratiſsimam delineationẽ, propter viſendam venuſtatem, & vires non contemnendas. In viretis duntaxat fruticat, radice non magna, caule quadrato, ſeſquicubitali, aut maiori, foliis Chamædris vel *S*cordii, ſerratis, in acutũ deſinẽtibus per interualla ab imo ſummoq; tenus, multarum alarum ramulis ambientibus verticulis ſeptenis octeníſve ex ſpinoſis caliculis, radiatis, congeſtis, in quibus flores purpurei, cæſii, Teucrii aut Triſſaginis. Semen Auguſto aut Septembri nigrum oblongum, Pſylii, apicello donatum albo, quà ſurſum tendit.

CARDIACA.

Ger. Hertſzgeſperr, vnd Hertsgeſpan.
Bel. Hertegheſpan.
Ang. *Motherworte.*
Gall. Agripaume.

AD hanc claſſem ſpectat genus illud Marrubij, cui recentiores Cardiacę nomen dedêri eximiæ dotis & cordis affectibus amicæ merito. Radix eſt multifida, in terram flexibus ſparſa, quadratis caulibus fruticãs. Marrubij folijs herbaceis, crebrioribus, longioribus, & altioribus multò fiſſuris, quàm Acutæ ſpinæ vulgaris. Flores item purpurei verticillis caulem ambiunt, odoréq; quadantenus Marrubium præferunt. Vires Meliſſophylli, ſuppares.

CARDIACA MELICA ſiue Moluca Syriaca.

DVAS etiamnum Meliſſophylli congeneres & inter ſe perſimiles (tametſi peregrinas & minus cognitas) virium commendatione & odoris coniectura hæc ætas Cardiacas vocauit, nomine etiam quadantenus eôdem alludente, nam Melicam & Molucam appellãt, non ab Oceani trans Tropicum noſtrum inſulis Molucci: ſed nomine cum planta miſſo è Syria Venetias Martinelli Sequini opera, anno ferè decimo exacto. Harum maior (quam Antuerpiam primùm doctis amicis dono miſimus, deinde Narbonæ & Londini ſeuimus) duos treſúe cubitos alta, multas fundit propagines è radice lignoſa, fibroſa, multifida, albicante: caules item rotundi, craſsiores, culmoſi, intúſq; caui, nonnullis obſcuris ſtriarum ſecundum longitudinem veſtigijs, & æquis ſpacijs ſemigeniculatis porriguntur, vtrinq; ex aduerſo bini, exiles, ſed prolixiores pedicello, totidémq; folia fulciẽtes, circinata vt Meliſſæ, diuiſuris minus quàm Cardiacæ noſtratis, profundis: Proximè pediculorum exortum geniculos amplexæ ſubſunt ſpinulæ pręteṅues, quas operiunt patulæ ſenæ octonæve campanulæ, multiangulæ, tenues, membranoſæ, albidæ, & rigidiuſculæ, adultæ: Summa ora lunatæ & ſpinulis horrentes, quarum è medijs centris purpuraſcens albidúſve flos, Lamij, aut Cardiacæ noſtratis non abſimilis exit, ſuccedente ſemine anguloſo, Pyramidis effigie, cunei baſim apicémq; conſtituentibus, albidis, alterius Cardiacæ. Gratiorem hęc quàm Meliſſa odorem ſpirare videtur his quos minimè iuuat, ille impendiò fragrantior, & quaſi ſitum putorémq; cimicum redolens, Apiaſtri odor. Hęcnãq; Citrij prodit, ſed mitiorem.

MELICA vel MOLVCA aſperior Syriaca.

Ramulus MOLVCÆ ſiue Cardiacæ minus aſperæ Syriacæ.

MOLVCA ASPERIOR.

HVIVS varietatem ſæpius aluimus in amicorum hortis Monſpellij, quam nunc aſperam Melicam aut Molucã dictitant: vtpote aſperiuſculis caliculis tantùm diuerſã, anguſtioribus infũdibulis, ſed aculeis infeſtioribus, rigidioribus, longioribus ſeptenis vel octonis, caule quadrato & leuiter caniculato. Sed par cuneiformæ triquetrũ vtriq; ſemẽ, infundibulis fuſcis, nõ ita albis, a-

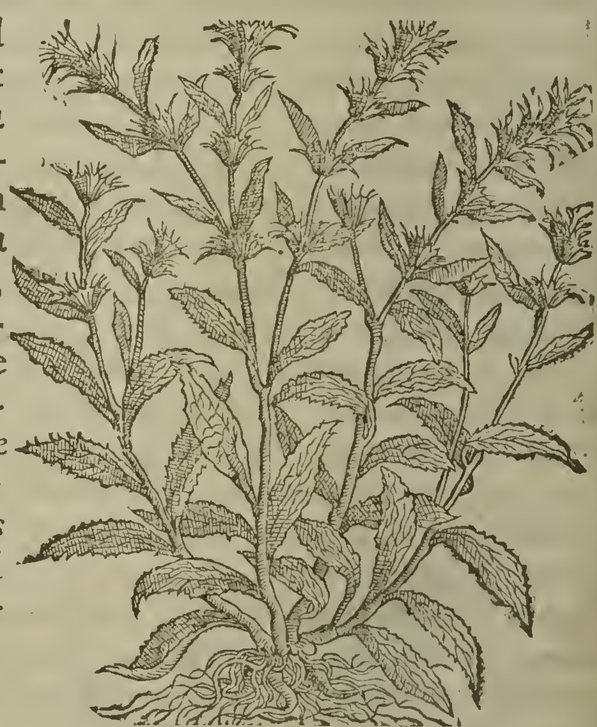
ſpera hæc dicta Cardiaca, cuius vires atq; natales quid differant, nobis incompertum.

MARRVBIVM.

- *Ger.* Weiſz Andorn.
- *Bel.* **Molrouie, & Malrueuie.**
- *Gal.* Marrubin & Marochemin.
- *Ang.* *Horehounde.*
- *Offiu.* *Praſsio.*

VIDETVR Praſsinus viror, aut certè viroſus odor, appellationem impertiſſe Marrubio tum nigro fœtido, quod & Bullotæ dicitur; tum albo odoro: vnde Plinij anſa hallucinandi non vno loco, vertendiq; ἀντὶ τοῦ πρασίου τὰ τοῦ πράσου folia. Verùm viroris porracei nitor melius quadraret Melyſſæ. Duo autē Marrubia, etiam Theoph. volente, eiuſdē ſūt nominis, eſſentiæ, & figuræ: duntaxat hoc diſcrepant, quia Ballotæ pluſculum ad atrorem fuſcum porraceum vergit, odoremq; grauem & fœtorem vibrat: Marrubio verò ſuauis odor, incana & candidiora folia, tum flores, non ita Apiaſtro abſimilia, niſi lurido viroréve è luteo viuido, & odore longè fragrãtiore Meliſſa donaretur. Omnibus caulis quadratus, verticillis florum per intercapedines diſtinctus, ſeſquicubitalis, flores purpuraſcentes, alioquin reliqua duntaxat magnitudine aut exilitate differentia, magis albicat Marrubij flos.

MARRVBIVM Creticum anguſtiore folio, odore gratiore.

MINVS hactenus peregrinum Marrubiū quod Creticum, vt credere etiam libet, nuncuparūt Cretenſes inſtitores, qui Venetijs oráq; Thyrenica negociãtur (vbi dono habuimus ab ingenuo & perito myropola Veneto Iohanne Pomello ad Bucintoris inſignij officinã) Fruticat caule contorto, gracili, rotundo, aliquammultis exilibus alis donato, Polij montani non diſparibus, & quàm Praſſij noſtratis multò candidioribus, teneriuſcula lanugine obſitis: vti & folia anguſtiora, oblongiora, & leuiter ſerrata, in anguſtum abeuntia Meliſſæ Turchicæ ęqualia, ex interuallis multò argutiores & minores verticelli, Syderitidis aut Tetrahit non diſpares hærēt. Floſculi pretenues indidem emicant albidi Marrubij, quod quanta quanta eſt, odore & lanugine præfert.

γαλιό↓ις

Vrtica, non mordax, mortua, duplex. { Galiopſis vulgaris fœtens purpurea. Lamium Plinij ſiue vulgi Archangelica. Flore fabaceo & Luteo.

Milzatela Italorum.

AFLORVM effigie Galeata, vel potius Muſtellæ faciem & rictū quadantenus exprimēte, mutuata nomenclaturã fuit: vti videtur etiã innuere τῆς γαλεόβδολου nomen, id eſt, fœtidæ muſtellæ, quo preſsius herba quænam ſit notatur: nulla proinde aptior deſcriptioni, quàm vulgaris Vrtica mortua fœtida vocata, cùm quia vſquequaq; vrticam aut fœtidum Marrubium pręfert folijs & caule, tum etiam quòd floribus purpureis, exilibus, oblongis galericulis, aliquantum muſtellina effigie expreſsis viſitur, deinde iuxta ſepes, rudera & vias oritur paſsim, vbi non item vlla alia viſitur quę nonnulliã opinionē Galiopſis facere poſſet, niſi Scrophularia, quæ nuſquam niſi in ſyluis, aut diſsitis multū ab ędificijs & locis incoli ſolitis, reperitur: minúſq; multò fœtet, & minus Vrticæ aſsimilatur quàm iſta vrtica mortua, cuius vires præclaras ad ſtrumas & carcinomata, gangrenas, non ſolùm

antiqui

antiqui, ſed etiam docti barbari poſteriores experti ſunt, & literis mandarunt, qui Vrticæq; mortuæ & fœtentis nomen indiderunt, qua nota facilè dignoſcitur à congenere Lamio & perquàm ſimili.

LAMIVM ſiue Archangelica, albo flore.

VRticeo etiam generi primo intuitu hanc aſſignat vulgus: eſt quippe folijs ſimillimis Vrticæ, & caulibus quadratis. Galiopſy ſimillima, multò tamen procerior tota. Floribus oblongioribus, maioribus, fabæ aut matriſiluæ: quæ per interualla foliorū verticillatim quaſi anſæ inflexæ, & laruatam cuculo adumbrantes Lamiam tribadem, (vnde Lamium fortè dicta) caules amplexātur, minus grauè olentes, albidi vel pallētes: Admodum etiam nota hæc: tametſi lubentius ſenticetis & ſepibus, quàm domuum ruderibus vicina accolit.

Ger. Todtneſſel. *Bel.* Dood netell. *Gal.* Ortie morte. *Ang.* *Dead netel.*

LAMIVM Luteum.

NEc hæc in ſyluoſis & opacis videtur ſpecie variare, niſi proceriore caule, numeroſiore, hirſutiore: folio, flore pereleganti, luteo, & alioqui nō diſsimili, nec alijs viribus, ſed multò efficatioribus ad vulnera, vlcera, & tumores, vnde Sideritis putata, & noſtris auis Archangelica vocata.

ἀκαλήφη *ſiue vrtica Communis, ſiue maior & fœm ina, flore muſcoſo, Milij ſemine.*

MOrdaci, pruriginoſa, vridáq; lanugine Vrticæ inuiſæ & noxiæ, notiores vbiuis gētium quàm vt deſcriptionis egeant, eóq; duntaxat diſtinximus à flore, ſemine magnitudine & vi, ſpecies, quas vno dūtaxat nomine ἀκαλύφην & κνίδην, Græci vocarunt, quaſi non tangendas, quia ſæuum punctoriæ vſtionis dolorem inurerent, cuiuſmodi fermè veſparum aut apum aculei: tametſi miranda magis iniuria, cùm perquàm exilis, mollicella, nec penetrare potis iſthæc videatur lanugo.

Ger. Neſſel. *Bel.* Netel. *Gal.* Ortie. *Ang.* *Nettel.*

Maximo importunóq; prouentu cuncta ſcatet Europa communi ſiue maiori quàm ceteræ, latioribus folijs, nigrioribus, & interdum purpurantibus, minus altè ſerratis, procerioribus: caule & ramis, ſemine in racemaceis filamentis Milio minore ſubruffo, cuius in Officinis Borealium, Penuria Romana vulgò dictæ, plurimus vſus.

VRTICA ſylueſtris, ſiue Romana Officinarum, ſemine Lini.

TAmetsi hæc non niſi calidioribus regionibus, vt Hiſpaniæ, Norbonæ, Italiæ, & Romaniæ frequentior & vulgatior: tamen Romana non eſt dicta ob natales, ſed propter ſeminis maioris maiorem efficaciam, quod menſe Auguſto & Iulio maturum piloſis villoſisve pillulis, Echinum referentibus, è pedicellis, in caule flexuoſo, folijs donato, altius quàm cęteræ Vrticæ fimbriatis colligitur, ad gluten pituitoſū incidendū, extergēdum, quum opinionem aſthmatis & orthorpneæ veræ facit, vtiliſsimum: non tantùm enim pręparat viſcidum farctū, ſed etiam delectu educit clementius, Chartami ſeminis ritu & Doſi: Rondelletio in magna commendatione.

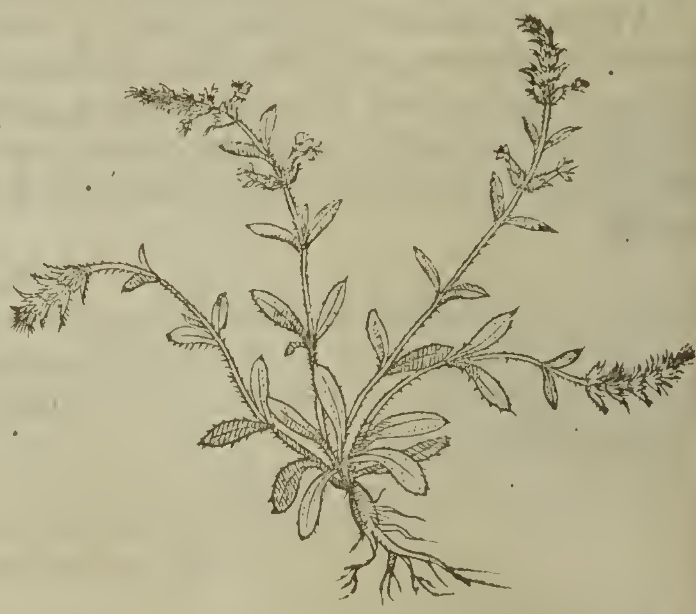
VRTICA minor ſiue Cania Plinij acrior.

VVlgatissima minima in hortis & ſatis vbiq; gentium hæc, admodū mordax, ſimilis planè maiori communi, ſed minoribus folijs & caule breuiori, tametſi magis vrida vi: Omnium vtilitas hodie corticis libriq; Vrticarum aqua diu macerati in India Orientali apud Callecutios & Goas multa, ad lineos pannos delicatiores, quos illinc adferunt in Occidentem & Septentrionem, quidem commodo inſtitores precio, eleganti tenuiſsimáque textura, ſed non magnæ durationis.

SIDERITIS, ſiue ferruminatrix.

VOCABVLO QVOD FERRO SAVCIATIS PARTIBVS opem promitteret, nobilitarunt primi mortales complures plantas, Sideritéſq; vocarunt potius virium conſimiles effectiones ſequuti, quàm vultuum affinitates generi-

cáſve differentias,ſic σιδηρῖτις terra,ars,& lapis Magnes,dicta,quia ferro vel aduerſarentur,aut vterētur,vel conſentirent.Sic plebs Gallica Carpentariā ſiue fabrorum vocat, quibus ſæpè vulneratis remedio eſt:nec alia notione Stratiotides ſiue MILITARES,vocatæ fuerāt. Sed cùm huic ſęculo diuerſi admodum generis,nec minus excellētes,& multò plures innotuerint,quàm quæ huc vel poſsint vel debeant cōgeri:noſtrā cœptam viam inſiſtentes, quālibet hac dote & nomine claram,ſuæ addemus claſsi:alioqui Helxine à Dioſc,Sideritis dicta, & ſexcētæ aliæ tum Sideritides tum Stratiotæ poſſent huc aceruari.Hanc itaq; Sideritidem Heracliam, ſiue ferruminatricem Herculeam,Docti Barbari illam multo experimento compertam & vocatā Tetrahil,ſiue Iudaicam, eſſe ſanxerunt: non modò propter vires efficaciſsimas & planè Herculeas,ſed etiam quia quàm proximè delineationem Dioſcoridis,ſi quę alia, repræſentat. Strigoſa enim vel ſabuloſa, arida perpetuò amat, inq; Autumnum perdurat: Iulio & Iunio floribus purpurantibus,paſsim in Maritimis & montoſi; Italiæ Inſubræ,& ad Apenninos mōtes, Venetijs ad Lio, inq; Gallijs Norbonēſi & Lugdunēſi reptat.Virgultis pedalibus iam

ſurrectis,iam depreſsis,quadratis, duriuſculis,ternis aut quaternis,verticellis crebribus per interualla donatis,firmis,aſperis,pungentibus, planè Marrubij Cretici ſimilitudine, etiámq; floribus albicantibus ex diluta purpura.Iuxta quos & ſubter folia ſunt longiora ,anguſtiora Marrubij itidem Cretici,incana,&,vt totus caulis,ſcabra & criſpa,ambitu làciniato vt Chamædris, aliquādo laciniosa diuiſura obſcurius apparet in quibuſdā folijs, quę puto cauſa fuit vt Dioſcorides iam quernæ frōdi, iam Saluiæ & Marrubio cōtulerit.Radix lignoſa Marrubij,minus fibroſa: iamdiu valdè magno emolumento cognita practicis quibuſdam Iudęis & Maranis curſoribus,qui hac enterocellas & alba menſtrua curant . Vehementer exſiccat nonnihil odora,aſtrictione inſigni,nec ingrato ſapore,ad vulnera nata,& prorſum tanto Herois nomine digna. Quò magis dolet peritis & candidis plantarum arbitris, Commentatorem noſtrum eò ſecuritatis ignauæ progreſſum,vt cùm quænam eſſet vel Italicis Iudęis Iudaica herba,ſe neſcire quereretur,quā ſcitè,vt ſemper omnia, Ruellius,& ex eo Fuſchius expreſsiſſet,tamē in vtrumq; de re herbaria optimè meritum inſcitiæ calumniam impegerit:& ſenſu ſtudio planè deprauato plauſum è triuio captarit. Huicq; herbę de ſua claſſe pulſę,ſibi miſſas,vt ſemper iactat,nec tamen niſi inutilè deſcriptas,alias ſuffecerit,ſci-

Marrubium aquaticum vulgi. licet Marrubium aquaticum vulgi.Cuius natalitia,folia maiora,latiora:caules cubitales, nec aſperi,multáq; alia refragantur:quin potius Verbenę aut Marrubii ſpeciem inſinuāt. Sed cùm illum huius prioris fortè pœnituiſſet,ei alteram multò adhuc confuſiore facie, quaſi ſubſidiariā dat,herbarijs Canabim fœminā vocatā:quam inter Vrticas,Lamium &

Syderitis 2. Mathioli. Galyopſim referimus:folijs namq; facie & verticillis Lamij,floribúſq; purpureis,nec niſi ad riuulorum margines fruticat: neutra ad vulnera exploratæ vtilitatis.Alteras duas figuras equidem parum notas,cur idem autor pingendas curarit, & prorſum tacitas prætererit, non iam quærendum:potius ferendum ſui malæ conſciæ oſtentationis ſtudium ducimus. Nos alias à viris multæ exercitationis non parum approbatas hîc damus,quò expendantur,& non vt aſſerantur deſcribimus:nec vllius aſſenſum aucupamur.

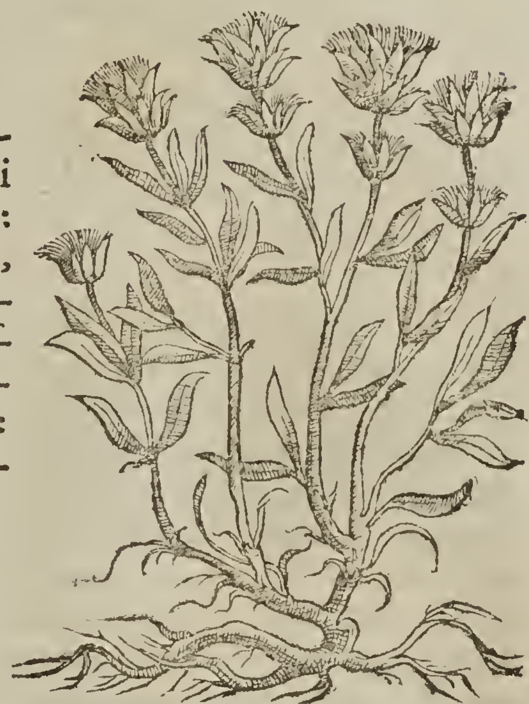
SYDERITIS *Monſpelliaca Scordioidès, ſiue Scordij folio.*

PORRO pręter hanc Iudaicam, Monſpellienſium ſchola aliam ſpeciem Syderitidis nouit,palmum & ſeſquipalmum altā,viticulis anguloſis,rectis,pluribus,aridis, lignoſis,

coma & verticillis Hyſſopi, foliis & facie & colore Scordei Dioſcoridei, ſed minoribus, magíſque rugoſis, rigidis, criſpis, piloſiſque, quàm Tetrahit Iudaicum, nec minus laciniosis, ſed hirſutioribus: floſculi Satureiæ vulgaris dictæ (quę tymbra eſt) ad foliorũ articulos & verticillos, amaricante exſiccantéque guſtu, nonnihil aromatici ſuauiſque halant, quod Chamædryn aut Betoniam referat. Ad ripas deuexas *P*atibuli Monſpelliaci, ſqualidóſque margines & colles prope vrbem, & nouum Caſtrum & alibi Norbonæ multã meminimus.

MONTANA.

INDVSTRIVS ille & gnarus materiæ Medicæ cunctæ Valerandus *Donrez*, ex *S*abaudię Alpinis hanc ſibi lectam, vnà nobiſcum vnam *S*yderitidum opinabatur: & quidem ſic ſatis bellè quadraret Heracleæ Syderitidi, ni folia anguſtiora multò eſſent, viqùe efficatiore carerent: eſt quippe cæteroquin verticillatis circis aſperiuſculis, pallidis Marrubii aut Tetrahit, pluribus verticulis, tenuibus, lignoſis, nec q̃uadratis, binum palmorum: radice flexuoſa, prolixa, lignoſa, pulla, amaricante guſtu, præſicca, nec ingrata: vſu nullo explorata.

Cannabis { *Mas.* / *Fœmina infœcunda.* }

Cannabis erratica paludoſa, ſiue ſylu.
Aquaticum Canabinum Mas, Eupatorium dictum Auicennæ.
Canabinum Eupatorium aquaticum dictum Fœminam Septentrionalium.
Criſta Galli herbariorum, num ἀλεκτορόλοφος *Plin? an num potius*
ALLIARIA *Recentiorum, & Pes Aſini Pandectarij?*
Stachys, ſpicatis circinatóque ambitu cinctis floribus purpureis & luteis.
Stachys Spuria folio Echij, aut Calthæ, Belgarum.
Herba Venti Rondelletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub Hyemem folijs, an Othonna Dioſco?
De flore Africano, ſiue Othonna Italorum inferius.
Betonica.
Betonica aquatica Septentrionalium, an Climenon Dioſcor?
Climenon Italorum, ſiue Ciciliana cum Periclimeno.
Scrophularia.
Serratula.
Herba ſacra, recta, altior eſt Verbena noſtras: ſed Periſterion, ſiue Columbaria dodrantalis, in aquaticis eſt longè alia, qualem Ægineta memorat: ſitne Scabioſa minima?

Scabioſa

- *Scabioſa vulgaris*
  - *Maior ſatorum, ſitne Ψῶρα Ætij?*
  - *Media ſerrato anguſtifolio, flore Globulariæ.*
- *Scabioſa montana*
  - *Alpina maxima.*
  - *Maior calidarum regionum & eius varietas.*
  - *Omnium minima.*
- *Iacea nigra, vulgatior Practicantium.*
- *Iacea maior, folio multum lacinioſo, Dentis Leonis.*
- *Iacea lutea.*
- *Iacea nigra ſerpens*
  - *Maior.*
  - *Minor acaulis ferme.*
- *Cyanus*
  - *Maior.*
  - *Minor.*
- *Seſamoides altera.*
- *Chryſanthemum.*
- *Caltha, ſiue Calendula.*
- *Tragopogum, & eius varietates.*
- *Scorſonera & varietates.*

CANNABIS.

GRæcis καννάβοι fonticuli ſunt ſparſæve ſcaturigines, quò loci cùm lubens Cannabis ſpontè & ſata luxuriet, videtur id nominis indepta: gliſcit namque ſeges Cannabina rectis culmis, quadratis, ſtriatis, horridíſq;, ſerratis, nigricantibus foliis, Vrticã, aut Sideritidẽ quadantenus exprimẽtibus, ſed ſeptenis aut nouenis è ſingulo pediculo diuiſuris Lupini aut Ricini, multò notior quauis deſignatione: non diſparis vſus, ſed in immenſum vtilior quàm Vrticæ Molucæ. Cunctis enim populis penuriã Lanæ, Lini, Xyliq; reſarcit, ad veſtium ſtragula, velorum, Papyrum, quamlibet denique ſupellectilem. In marem & fœminam ſeminis duntaxat fœcundo prouentu diſtinguunt: Nam ex eodem ſolo pingui, vdo, aut riguo enatæ, quæ molliore culmo, delicatiore cortice, aptioreq; ad nendũ & textrinas, fœminã faciunt: cuius florũ ſeminíſq; ſpes in ſitũ muſcoſum & puluerulentum, quaſi filicis, perit. Quæ verò robuſtior, horridior, fruticoſior, rudentibus & capiſtris torquẽdis nata, Mas habetur mulierculis, adagio iocantibus fœminã potiorem mari. Huius autem ſemen eſt non parũ ad multa proficuũ: ex eodem Oleum preſſum tumoribus & ſcirris opitulatur, lucernis alit lychnia & lucem. Lac etiam vel pultes eiuſdem macerati, aut iuſculis decocti, fluxiones ſiſtit diuturnas, dolores repentinóſque flatuum vortices, & humorum fluctuationem compeſcit: ſomnum conſiliat. Vſus tamen nimius moleſto ſopore perfundit. Tritũ capiti, vel pedibus imis admotum, haud abs re Icteri humores, vaporeſq; tenues à cẽtro auertere & euocare putatur. Radices podagricis tophis proficuæ. Odorẽ grauẽ & nõnihil viroſum eructat, & vel capitis in eo decubitu temulentos facit. Succus verò foliorũ certa pernicies inſectis interraneis, & vulnerum putridorũ alumnis: non qua facultate idẽ foliorum Perſicæ, aut Iuglandium putaminis ſuccamẽtum efficit: ſed vapido tetróque ſitu, odore, & exſiccandi vi, qua alimentum præripit illis & populatur, excrementis diſſipatis: multum alimoniæ ſuggerit Gallinis, Cortalibúſque; ſed hyeme fœcũdiores, poſtea ſteriles & quaſi pinguedinis mole obrutas reddit. Auiculis etiã cibus eſt, ac tantũ ſaginę adfert, vt aut enecet, aut cantillandi adimat alacritatem & facultatem, vt Carduellis, Linottis. Lacunis aut ſcrobibus aquę plenis merguntur vtriuſque ſexus faſces & manipuli, vbi macerantur eluunturque multum & diu: deinde ſiccantur Sole, vt tundantur, ac demùm cortices ſtaminei tundendo velluntur, vt Lino fit ad filum & telas. Sed lacuſtris aqua, cui intabuerit, tantoperè viru nocet, vt epota pręſentiſſimo ſit ſitientibus exitio; nullis enim antidotis quantumuis tẽpeſtiuè datis occurri potuit fato *M*arquiſii Arboii fratris Guiſiorũ, eiúſq; vxori & quãplurimis generoſis, qui ſuperioribus annis prope Olbiam in *P*rouincia æſtates feruidas cùm tranſmitte

rent, imprudenter fontanam lympidam, ſed occultis mæandris & ſubterraneis cuniculis indidem in fontem illapſam hauſiſſent.

CANABIS *erratica, paludoſa Syl.*

ALIA non eſt hæc à Satiua, vt etiam de Dioſcoride diſcitur, niſi quia illius proceritate vincitur. Hæc tamen craſsiorem caulem Briſmaluæ parem indicij aſſequitur: vmbroſis lacunarum marginibus Cicutæ ſociatur, itemq; cænoſis, fœtidis, ſecus villas & mœnia. Flaccidiora folia, ſed hirſutiora aliquantùm & Sideritidis fimbriatis oris: floribus purpurillis & albicantibus. Radix compertiſsimi commodi ad tophos, & ſpretas remedia durities.

AQVATICA *Canabina, Eupatorium dicta, Mas.*

PASSIM iiſdem natalibus & Canabina facie oriuntur duæ plantæ ſimiliter diſcretæ ſexu, quas propter amicas hepati vires, fortè & ob folia, Eupatorium vocarunt, marem & fœminam. Ille rotundo ſubpurpureo caule, intus medulla alba referto exit, duos tresúe cubitos æquante, aliquantum hirſuto: vti & folia crenis fimbriata, nigricantia, aſpera, Canabinis ortu & ſitu adeò accedentia, vt permulti Pharmacopœi, Belgæ præſertim, Eupatorium Auicẽnæ folijs Canabinis proditum, vocitent. Glomeroſos villoſosq; in ſummo fert flores, ex diluta purpura albicantes, inq; auras pappoſi abeuntes. Radice ſparſa latè fibris. Amaricantis guſtus, odoris nõ minus ſuauis quàm Betonica vel Agrimonia, cui viribus æquiparant Medici & Pharmacopœi illic: ac quoties pręſcripto vtrumq; eodem pręcipiunt Dioſcorideum & iſtud intellectum iri volũt. Nec ſpretui habebit is qui nouerit nonnullos ad affectus iſtius decocta non modò nõ cedere Agrimoniæ, ſed etiam excellere: impacta hepati ac ſpleni reſerando non multa calfactione: etiamq; ſanguinem temperando & cunctis partibus concoctioni dicatis tonum, roburq; conciliãdo. Obeſæ nimis naris aut Rinocerotides erant, qui fœtere dictitabant. Quippe ſuauiter ſpirat manifeſtò: omnium fermè regionum ad aquas alumna.

FOEMINA *Canabina Septentrionalium, ſtellato & odoro flore*

NON item tot regionibus frequens, ſed Borealibus magis, & ipſis in vdis aut medijs riuulis cũctantius fluentibus viuit hæc, viuida radice, multis prolixioribus & gracilibus aquaticarum modo fibris, caules promentibus cubitales & ſeſquicubitales, ſubpurpureos, rotundos, ramulis multis, diſtributos ex interuallis, & è regione ſibi Canabina folia magis tamẽ ſerrata latiora non perinde hirſuta. In extremis foliola vngules roſeos imitata, ſtellata, luteos vmbilicos atris pũctis maculatos aſteris attici ambiẽtia, odorẽ Gũmi Elemni aut Reſinæ, aut Cedrini ligni quod adoletur, edunt. Semen Pyrethri longum, compreſſũ, & hirſutie veſtibus hærens. Minoris hæc notitiæ, eóq; minoris vſus: vulneribus introſumpta præſertim plurimùm confert. Et eadem quæ ſuperior potis eſt. In Anglia vbiq; vdorum, pręſertim Londini & Auxonę.

CRISTA Galli Herbariorum num ἀλεκτορολόφος *Plinij: an nũm potius* ALLIARIA *Recentiorum? Galli centrum inferius adducitur.*

Propter

PRopter folia quæ criſtæ Gallinacei ęquiparantur ἀλεκτόρολοφον & Criſtam Romani etiam *Plinij* ætate dicebant, vnde noſtri fortè iſtam pratenſem luteorum florum paruorum & foliorum denſo amictu faſtigiatam in Criſtæ modum multiplæ & denſæ ferocioris Gallinacei conectarunt,aut retinuerunt,folijs vtiq; magis ſuadentibus, quæ ex aduerſo bina ambitu diuiſuræ prorſum criſtatæ ſunt, ſenſimq; à medio latiore in anguſtius deſinunt criſtæ ritu. Caulis tenuis, pedalis, ſeſquipedalis, rectus è radice exili, pratorum præcipuè amantis. Semen in vtriculis foliaceis vel ſiliquoſis,teneriuſculis,Pſeudomelanthij, fuſcum, compreſſum, rotundum: nullodum tamen experimento oculis prodeſſe,aut in eos indi compertum habemus: Vulgus etenim non iſtud, ſed Scarleę læuius & lubricius ſolet genas inter & tunicam inſerere ſemẽ,& huc illucq; oculũ verſãdo, ducere,nullo moleſtiæ ſenſu. Hanc etiam Centrum Galli dicunt, quibus ad duellum ſit incitamentum, & ſi flores non parum ad criſtæ nomenclaturam alludant. Nulli non pratorum & agrorum marginibus multa,guſtu ſubaſtringente.

ALLIARIA, Pes Aſini Pandectarij,an Alectorolophos Plin?

PErinde vulgaris hæc, itidem Dioſcoridi prætèrita putatur,quòd neminem odor illius tędioſus Allij latere queat: delineatio autem nõ peſſimè quadrat *Plinij* Alectorolopho: quippe folia per initia circinata Hęderæ terreſtris lõgiora, altiúſq; ſerrata euadũt, fimbriatis,acutis in ambitum denticulis,tota planta Vrticam referente,præterquàm ſiliquis,Napi ſemine plenis,nigricante,vt vult Plinius. Flores multi,albidi Irionis: alba radix,multos caules bicubitales fundens. Tota guſtu calidiuſculo, humente melioreq; odore & gratiore quàm Allij: Quò fit vt mulierculæ,pręſertim Angliæ, folia ſucculenta, tuſa,ſalſamentis & intinctibus frequenter miſceant, multumq; ad incolumitatem annuam tuendam primo Vere comedent. Quare ſi quis vires conſulat,hanc certiorem dicet quàm ſuperiorem,cuius vires multum abſũt ab Alliaria. Hæc autẽ Eriſimum aut Erucam facultate refert: quare tuſsientibus magis proderit,vt placet Plinio.

Pedicularis Alectorolophos. Cæterùm Septentrionalium ſtrigoſa macilentáq; prata montoſa Norbonenſium palmarem puſillam quandã habent,floribus Alectorolophi ſuperioris,plurimùm rubris, interdum albis: nos inter Filipẽdulas dicemus,quorum folia & facies imitatur: Sed facultatibus viroſis,pratis infeſta,& pediculis hoſtis,quare quidam Pedicularem vocant.

STACHYS, ſpicatis circinatoq; ambitu cinctis floribus purpuris & luceis.

DE culmorum florumq; verticillatis ſpicatis extremis dictam fuiſſe ϛάχυν ſiue Spicam certũ eſt: vnde coniectura non perinde vera vt ſolerti perdoctus & modeſtus Anguillara Spicam Lauendulam opinatus fuit: Senenſi autem hîc moderatio defuit,qui ſpernendo meliora tum iudicia,tum plantas,ſuam intrudit Stachyn, Marrubio quidem non ita diſsimilem, ſed neutiquam ſpicatam, nec adeò congruam,vt eſt ea quam Germani feld Andorn vocant,id eſt,Syluestre Marrubium. Eius ſiquidem eſt perſimilis, proceriore caule quadrato,craſſiore,candidiore,& hirſutiore: tumq; folijs longioribus,nonnihil ad effigiem & inciſuram Betonicæ vel Ballotæ accedentibus, pluſculis alarum ramulis quadratis,quos flores purpurei partim verticillato ambitu, Marrubij aut Lamij ritu, diſtinguũt,partim ſuperiora ſpicant Hyſſopi vulgaris aut Betonicæ modo, quam Dioſcorides ſpicatam ſummis caulibus *S*atureiæ ſimilitudine dicit: Hæc paſsim ſponte in Norbonæ aſperis,non procul *Peraus* & Magalona occurrit: interdum purpureis, aliàs luteis floribus: odoratior,gratior multò illa quam Senenſis priorem & Germanam ratus fuit.

Altera folio Echij,aut Calthæ,apud Flandros STACHYS ſpuria.

Minus

MInvs verò Stachys appellationem tuetur, nedum vt vera ſit ea, quam multi Belgarum horti alunt, vocantque Stachyn. Foliis ſiquidem eſt proximis Myoſotidi, piloſis, vel Echii, non Marrub.i, neutiquam candidioribus, ſed viridioribus: ac potius flaccidis, quàm craſsioribus, aut rigidioribus, nuſpiam ſerrato ambitu: quam potius quiſpiam alterum Echium luteum meritò putet; minus enim odora eſt, ſuccoque aqueo pręgnat.

ὀθόννη HERBA VENTI *Rondelletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub hyemem folijs, an* OTHONNA?

QVasi Lintheariam, pannoſámve quis dicat, propter folia eroſa, multifora, & ſqualida, ὀθόννη nomẽ fuit, eapropter herbæ cuipiã aptius cõgruit, quàm ſucco illius, vel lapidi Thebaio: ſed quæ de hac nutantibus ſententiis produnt Dioſco. ac Plinius, legenti plus quo torqueãt, quàm vnde animum expleant, ſuggerunt. Nec enim ſuccum, aut plantam ſibi viſam, ſed potius quas de incerta vel lectione, vel auditione opinationes hauſiſſent, ſcriptas reliquerunt, ex quibus ignotis notis, ne ſiquidem præ oculis foret ipſa planta, eam valeat certò quiſquam aſſequi. Quare ſi illi ſummi veſtigatores nihil certius voluerunt, aut potuerunt decidere, in re tam controuerſa, ne nobis quidem id tentandum. Coniectura tamen indulgendum doctiorum, ne illi noſtra cauſa fruſtra operam poſuiſſe videantur. *M*aximæ exercitationis præceptor eruditiſsimus Rondelletius conferre non ſemel ſolebat cum Othonna hac, quandam *M*onſpellienſi Academię admodũ notam, & vulgo illic *P*harmacopœorũ Venti herbam vocatam. Etenim ſolibus ęſtiuis, imbribus & flatu iam marceſcentia folia crebrò pertuſa, & multifora, quaſi vento peruia, viſuntur, Verbaſci ſimilia, *S*aluiæ, aut Menthæ maiora, parum quid ſerrata, caules ramulis diuiſos quadratis, cubitales ambientia: quibus indiciis melius hanc, quàm viroſum illum Africanum florem, literæ Dioſcoridis reſpondere putabat: Apud quem legebat & reſtituebat φύλλα ἡδιόσμῳ ἐμφερῆ, πολύτρητα, ψαφαρὰ folia *M*enthæ, non εὐζώμῳ ſeu Erucæ ſimilia, multifora, ſqualentia. *S*ed quia huius flores purpurei ſunt, & Lamii modo, verticillato ambitu ramos ſtipant, hîc illi aqua hærebat: reliquúmque deſcriptionis potius deprauatum conquerebatur: Nec de flore Indico, ſententiæ aſſentiebatur, vt nos infra oſtendemus. *De Ocello Africano, ſiue Othonna Italorũ, inferius.*

κέστρον BETHONICA.

{ *Germa.* Brenn Betonie. *Belgis.* Betonie. *Angl. Betony.*

MVlta ſalubritatis tuendæ & reſtituendæ olim merita præconia apud Latinos Betonica, κεστρὸν Græcè dicta fuit, à floris emicante ſpicata, mucronata acutie Ceſtrõ aut vericulum, vt loquitur *P*linius, ſeu viriculũ præferente: indidemq; fortè σαξίφραγον rũpipetra dicta: ψυχρότροφα verò ſeu ſoli frigidi alũna: quia opacis & vmbroſis prouenirent, cunctis gentibus notiſsima. Caulẽ quadrangulũ, rectũ, pedalẽ & cubitalem erigẽs: folia ex interuallis Chamædrios, vel Teucrii, crenata, thyrſos florum in ſummo ſpicatos brunellæ, vel Biſtortæ, purpureos elegantes. Radix albicat multis ſparſa implexis fibris, & vno ſupernè nexu aptis, Ellebori nigri modo. Cuius ſanè facultates longè diſpares à foliorum & florum viribus comperiuntur: ſunt enim hæ multum ſtomacho orique ingratæ & nauſeam, rugitus, vomitumque cient: folia contrà odora, aromatica & grato ſapore nonnihil roborante, cibo & medicamento naturæ amica. Vt maior diſparitas, quàm Aſaro videatur illi contingere, cuius radices quidem turbas cient, vomitum & ſeceſſum: folia tametſi ſint gratiora & aromatica, non tamen excitos tumultus pa-

cant, vti Betonica. Itaque veriſimile antiquos ſuum Ceſtrite quaſi Betoniceum dicas vinum floribus & foliis, non item radicibus inditis paraſſe, eòque ſic faciendum hodie illis qui caſeos longè ſalùberrimos & ſapidiſsimos hîc in Anglia & alibi parant, authores ſumus, non modò enim renibus innoxii ſunt tunc futuri, ſed etiam profuturi. Quædam enim naturæ maximè eorum eſu iuuantur, & muccum pituitoſum in lotio mingendò euerrunt. Eſt enim diuretica & Litontriba, vti Galenus libro nono de ſanitate tuenda innuit, qui inibi σαξίφαγον, aut Saxifragam nuncupat. Sic Platearius Ceſtrum Meum dixit, ob conſimiles vires diureticas. Betonicas aut Vetonicas, tum Æginetæ, tũ recẽtiorũ, Tunices, ſeu Garyophylleos vocatos, quia multò diuerſæ ſunt claſsis, ſuis quamque familiis reddemus. Gens enim Vetonum diuerſis plantis, vt res & occaſio ferebat, nomen ſuum accommodarunt, vt de Plinio & proximo capite liquet.

κλύμενον. BETONICA AQVATICA *Septentrionalium, an CLYMENVM.*

Angli. Water Betony.

QVAMVIS inclyto Regi Clymeno illam cognominem decreuerint, Cicilianam ſeu totam Sanam Gallis vocatam, de qua fuſius alibi diximus, tamen & hanc Clymenon putatam, experimentis celeberrimã Vigoni Chyrurgi, tum opinione percelebrem, decuit huc adduci. Eam enim deſcriptam is autor impenſè collaudat, ac eius natales propè Genuã, cuius ciuis fuit, ad fontem *Labreuadore*, ſiue equorum aquatorium dictum, indicat. Amat quippe non ſecus atque Betonica vmbroſa, frigida, ſed magis humentes elices & crepidines foſſarũ, qui hac ſcatent, in Northmannia & Anglia præſertim. Idcirco *Water Betony*, ſeu Betonicã aquaticã vocant Angli. Edit quadratũ, fuſcum caulem, bicubitalẽ, geniculatum, canum, & rectum, craſſum Betonicæ: folia ex viridi nigricant, ambitu, figura & crenis Betonicæ, aut Scrophulariæ, ſed maiora: alæ nonnullæ in ſummo ſunt, floribus nigricantibus purpureis puſillas caſsides imitatis; vnde ſemina puſilla in lagenulis Blattarię, aut Digitalis purpureæ. Fuſca radix, multũ fibroſa. Clymenon etiãnum hodie propter inſignes vires putant, miſcentq; vulnerariis & vlceribus prauo humore imbutis, deterrimique humoris & dolore ſauciis. Vulgus Chyrurgorũ ſua mundificatiua, quæ ruptica vel abſterſoria dicuntur, ex eadem parat. Cruribúsque cute eroſis admouent folia.

SCROPHVLARIA MAIOR *Millemorbia, Ficaria, Ferraria ſiue Caſtrangula.*

Germa. Braunwurtz.
Belgis. Steencruyt.
Gallis. Grande Scrofulaire.

NON poteſt non noſſe Scrophulariam à radice factoque vocatam, qui proximè dictam Betonicã nouerit, non enim ouo ouum ſimilius: ſed radix tuberculis aſpera & capitulis papilloſis donata Fabariæ, aut Alabaſtritidis corraliuæ dictæ: alba, ſolida, ſtrumoſa, incondita, ſubtus porrecta ceſpite, obſtat quò minus interdum etiam exercitatiores inter legẽdum vtramuis pro altera euulſam accipiamus. Huic tamen folia longiuſcula natales ſyluæ & nemora vda, vmbroſa, montoſa. Calidior etiam hæc vtrauis Betonica & vlceribus ſtrumoſis, cauernoſis, cadaueroſis, carcinomatis, atque depaſcentibus ſideratis oportunior. Tuberculis inſuper ab humore frigido glaciatis, aut ſchirris carcinomata minantibus, diſcutiendo & emolliendo opitulatur.

SERRATVLA.

PER-

PERINDE lubens,ſed frequentior in nemoroſis & decliuibus Pedemontis aut Septẽtrionaliũ Northmaniæ & Angliæ exit hæc,antiquis item prętermiſſa,ac de folijs minutim venuſta fimbriola ſerratis dicta Serratula. Sed ea ſunt partim Bethonicæ virore, læuore,& crenis:partim non ſerrata,ſed laciniata,vt in Scabioſa viſitur. Flores autem purpurei,è ſquammoſis capitulis Iaceæ,guſtu fermè Bethonicę,aut Virgę aureæ,à qua per initia erumpens non facilè diſcernitur,& promiſcuè proueniunt in iiſdem ſyluoſis, iiſdemq; facultatibus ad vulnera & enterocelas commendantur.

Communis VERBENA *ſiue* SACRA *procerior recta.*

AVGVSTA voce ἱέρχυ quaſi ſacroſanctam & luſtralẽ herbã hanc nuncuparunt:ritibus quippe pacis & belli verrẽdisq; Iouis aris, Veruenis vtebantur, vnde ſatius nomen, quàm ab herbenis ducere. huic enim ſuam etiamnum ſeruat nomenclaturam,prolatione paulũ mutata,plebecula Itala,Galla & Angla,Veruenã dictitans,antiquũq; obtinẽs,delira quadã perſuaſione. Quippe ad Veneris illicia,ad diras & clades impendentes auerrũcandas non parũ pollere hodie quidam amẽtes amãtes,& fanaticæ Lamiæ Mulomedicæ profitẽtur:quas impietates iãdiu ipſi audiuimus & riſimus.Nec vel hanc ſupinã aut aliam rectã dictam,arbitramur præſtantiores eſſe primis,ſecundis,tertijs aut quartis qualitatibus, quàm ſint,Bethonica,Euphraſia,Roſmarinum,Stachas & conſimiles.Pagorũ viarũq; margines & vrbiũ areas occupat hæc,folijs virentibus,minoribus per interualla lacinijs,obtuſis,Quernis,altioribus,Senecionis vel Scabioſæ.Ramulos & caules graciles,anguloſos,glabros,cubito maiores,promentes floſculos purpura pallentes,Calamenthe minores.Longiore,& fibroſiore radice.

PERISTERON *ſiue* COLVMBARIA *dodrantalis,in aquaticis,deſiccans & aſtringens,qualem Æginęta memorat, anſit* SCABIOSA *Minima?*

IAM attentius ſacræ Verbenæ delineationem,& huius Columbariæ hiſtoriam excutienti,facilè patet ipſas inter ſe figura,viribus,& nomenclatura diſcerni oportere:quantumuis Plinius breuitatis ſtudio,diuerſum videatur innuere,& vtramq; vnã inuoluere. Etenim pręterquam quòd huic dodrãtalis, vnus è ſingulari radice caulis,ex eóque folia ὑπολευκὰ inciſa,natalesq; aquoſi ſunt:viribus diuerſis,ſi non contrarijs pollere traditur,Paulo Dioſcoridi ſuffragante: ſiccando & aſtringendo ereſipilata reprimere, vlcera putrida coercere,vulnera glutinare, inq; cicatricem ducere: demum doloris immunem præſtare vuluam ſiue ὑςέρχυ:vnde nobis quidam ὑςερικὴν,quaſi Matricariam diuinabat cõcinnius dictã, quàm à colũbis.Sacra quippe illa nõ modò œdemata antiqua & tumores mitigat,ſed & tonſillarum cruſtas rumpit & exſiccat:nimirum calefaciente vi, qua prodeſſe capitis affectibus pituitoſis,& doloribus cronicis autor Galenus eſt: nec in humidis oritur hæc Sacra aut expiatrix,ſed illa vocata Columbaria, vt cui lubenter aduolent,aut aſſideant Columbæ: neutiquam vulgari Sacræ,quæ alia occaſione περιςερεὼν videtur dicta. Quippe nõ ſemel audiuimus multæ lectionis & obſeruationis Præceptorem Rondeletiũ è ſuggeſto Regio monentẽ (bona Græcæ opinationis venia) non περιςερεὼν à Colũbis, quæ nec Verbenis victitãt,aut oblectantur: ſed potius περιςεριῶν,quaſi Colũbariã,quòd iuxtà Colũbaria in ſterquilinijs lubens proueniat.Mirabatur idẽ triuiales ſemper & negligentiores meditationes Senẽſis, qui nõ olfeciſſet hãc Supinã ſiue ſtratã & humilẽ ſatius dici,Sacrã autẽ rectius rectã:nec illã diſtinxiſſet rectis ramulis, pluribus,cubitalibus, anguloſis, Querna ſubglauca folia edẽtibus.Et tametſi nõ neſciret ab alijs alias adductas plãtas non paucas,ſed æquè omnes incertas,pro Verbena minore, vt eſt pratẽſe Teucriũ,& quędam apud Italos Colũbina dicta Bugulę flore,aliæq; cõplures : tamen facie viriumq;

coniectura, Verbenam minorem,Columbariam eſſe opinabatur,nempè ea quæ minima vocatur,propius reliquis Scabioſis, Verbenã iſtam adumbrat. Eſt quippe folijs Verbenæ, inciſuris per ſumma altioribus, laciniosis, ſimilibus tamen,& altera ſuperficie albidis, ad terram ſtratis,latioribus,minus ſerratis. Caule plurimùm aſſurgit recto pedem & cubitum alto,gracili,ſupernè in ramulos rectos ſparſo: hilari flores,rotũdos villoſóſq; ex cæſio cœruleos vel glaucos,Morſus Diaboli: ſemine compreſſo, radice puſilla, quantus paruus digitus,parum fibroſa. Propè Monſpellij Ægidiam portam ad riuulum, & agrorum margines Norbonæ plurima. Etiam in Apeninis Bononiæ meminimus: eandẽ Angli & Belgi horti habẽt. Hac plurimùm vtuntur Monſpellienſes Pharmacopœi,propter inibi maióris Scabioſæ penuriam,non modò ad ſanguineum ſerum putridum educendum, defecandumq;,& Thoracem pulmonéſq; congerie pituitoſa expediendum: ſed etiam ad Morpheas Arabicáſq; Elephantiaſes,& Græcorum lepras ſquammulásve, reprimendas item impetigines ex aceto Fumaria incocta,ſacri ignis excretiones, pruritus, cutisq; ſcabies fœdas: quas dotes fermè omnes Dioſcorides Columbariæ verbenæ iudicabat, nóſq; enarrauimus,ne ſi minus placerent lectori illius tanti viri coniecturæ,noſtráq; commentatiuncula, ſaltem plantæ huius vtilitas tanta foret accepta.

SCABIOSA maior, Satorum vulgatior, ſitne ψῶρα *Ætij?*

- *Ger.* **Apoſtemen kraut, vnd Grind kraut.**
- *Bel.* **Scabioſe.**
- *Ang. Scabius.*
- *Gal.* Scabieuſe.
- *Ital. Scabioſa.*

Vulgarem non nouit Mathiolus: & Iaceã illi nigram maiorẽ laciniosam inſcius ſuffecit.

ET quamuis pluribus plantis poſsit accommodari Scabioſę nomenclatio, (non ſecus atq; Pſorę Ætij) vt Iaceæ, Morſui Diaboli, ſimilibus facie & viribus: tamen non eſt de nihilo quòd vulgus tam diu iſtis Scabioſis id nominis vindicarit: vnde propenſior eſt animus eò vt auguretur quampiam harum Ætij Pſoram eſſe,quamuis nuſpiam extare apud antiquos meminerimus. Sed maior Scabioſa notior eſt apud omnes, quàm vt delineationis egeat,conſimili ſuperioris vultu,ſed latioribus folijs,pullis,hirſutis,inq; terram repãdis & recumbentibus, & altioribus inciſuris, nec perinde Verbenam Sacram,vt maiorem Valerianam exprimentibus. Radix ſimplex,longior,caulem plurimùm ſingularem, cubitum & ſeſquicubitum altum fundens,& florum cęſariem villoſam Cyaneo purpurã imitantem, in ſegetibus, planis,& decliuibus lętior degit.

Media SCABIOSA ſerrato, anguſtifolio, flore globulariæ.

DISSIMILIOR aliquantò hæc maiori Scabioſæ,quàm priori,minimæ Verbenæ putatæ: in marginibus agrorum Septentrionaliũ lætior multò,& maior adoleſcit,quàm in calidis. Caulis è radice exiliore,ſimpliciore, cubitalis,alis diuiſus, folia Iberidis aut criſtæ Galli,aliquantum ſerrata. Flores Globulariæ aut Scabioſæ.

Scabioſa ALPINA Maxima, montis Iuræ & Saleuæ.

Parum

NON parũ ſpecioſiorem & maiorẽ hanc è iugis oriundã Iurę & Salanę nobis imperti uit ſingularis amicus D. Pennius, ea Morgano hac æſtate flores perelegantes cæſios velleris inſtar ſericei, ſtaminulis crebribus amicictibus globulos echinatos, Dypſaci, rotũdiores, minores, aſpectu hilares, & Scabioſæ vulgaris duplò maiores: folia itẽ Scabioſę, altero tanto ampliora, altius incıſa, & Centaurio maiori Belgarũ ſimilia, penè paria angulofos ab imo & numeroſos bicubitales & tricubitales caules, multis alis diuiſos amplectẽtia, per æquas intercapedines, iuxta ſingulos exortus alarum, cauo protuberante & rorem excipiente, Dypſaci more: guſtu nihil diuerſum à cæteris percipitur.

MOTANA calidarum regionum maior.

COLLES AMAT hæc plagæ temperatioris, vt Pedemontis propè Riuoliam, & Norbonæ, vbi montanam vocatam Herbarii folio anguſtiore, albidiore, parum hirſuto lenuiſque laciniato ad imum caulem Verbenacæ, aut vulgaris Scabioſæ: ſuperiora verò in ramulis pluſculis, gracilioribus, altius diuiſis, & flores per Iunium & Iulium promentibus purpureos Scabioſæ, paruæ, aut Iaceæ capitulis ſquammatim compactis, vbi ſemen trifolii Aſphaltitidis, pullũ, copioſum, inuolucris membraneis arguta cõcinnitate effictis, anguſtiis plicarum fornicum puſillorum cohibentibus.

Iamdiu eſt quando in hortis Herbariorum Belgarum quandam multò maiora fundere folia, teneriora, craſsiora, ſucculenta praſsina caulibus & floribus, duplo maioribus, nec iam eſſétne diuerſa ſpecies ab illa, ſuccurrit. *Varietas.*

MONTANA omnium minima.

HARVM omnium minimã hanc animus fuiſſet verbenã paruam facere, niſi in montibus cretaceis & incultis obuia foret. Nam ſeſquipalmum pedaléſve paucos edit cauliculos, foliis in imo ſæpius donatos anguſtioribus, inter Seſamoidẽ & Scabioſam minimam, floribus dilutæ purpuræ, è ſquamoſis capitulis alterutrius non diuerſis.

IACEA NIGRA vulgatior Practicantium: Alba Monſpellienſium in Ocymoide dicta fuit.

Hyosciris *Plin.*

SVBDENDÆ Scabioſis Iaceæ, quas à Ianthino florum colore vocauit fortè quis recentiorum Græcorum: tametſi Barbaris Practicis duntaxat notæ fuiſſe videntur, qui nihil præſtantius ad hernias inueniſſe Iacea nigra narrant. Errat oppidò Senenſis, qui huius facultates Violæ flammeæ aſſerit, & à Scabioſis diſcernere neſciuit, à quibus non minus diſtat quàm Morſus Diaboli ab illis: & Iaceæ ſapor non perinde ingratus, ſubdulcis aſtrictio, ſiccitas efficatior multò, calor prope nullus: ſed decepit illum nomenclatura Iaceæ vtrique communis: illam tamen tricolorem Iaceam mallim dictam ἀπὸ τοῦ ἴου à Viola, vt etiamnum vocatur, quàm quòd plurimum humi iaceat, vt quidam autumant. Cæterùm, qui hanc Plinii Hyoſciridem diuinant, ferendi ſunt: tametſi pluris ducant virium quàm effigiei coniecturam, cùm vtraque conſentiēte ſit opus. Intubo dicit Plinius ſimilem, minorem, tactu aſperiorem: vulneribus contuſam præclarè mederi. Quæ vt nihil certi de figura afferrent, tamen quandam plantam ſimilem opis iſtiuſmodi, indicant: neque enim Serides ſunt tantæ ad vulnera laudis, quantæ iſta IOVI A Seris Pliniana, aut Iacea noſtra eſt: quam duplicē, nimirū albam & nigram Practici vſurpant, frequentior multò nigra, notiorque, pratis & incultis multa fruticans, foliis nigricantibus, hirſutis, rigidis, à radice multis, ſed in caulibus cubitalibus, & ſeſquicubitalibus obtuſioribus laciniis diſſectis. Flores ex purpureo nigricant, in ventrioſis poculis ſquammulis compactis, ſemini Cyanci, aut Cartami.

IACEA maior folio multum lacinioſo, Dentis Leonis, maiuſculi vaſculis, floris purpurei, & lutei.

SEGETVM hæc potius quàm pratorum eſt, in Gallia & Anglia plurima altiores cubito & ſeſquicubito caules edens, circum quem folia multa multumque lacinioſa Hieracii modo ſunt; globulos duplò maiores, communiores, turbinatos, ſquāmulis loricatos, gerit, apicibus florum purpureorum obductos Cyani maioris. Radix digitum æquat lignoſa. Semen item Cnici, minus: horti Belgici hanc vt præſtantiorem ad vſum Medicum colunt: tametſi in Angliæ ſegetibus Couentriæ conterminis abundè proueniat.

IACEA maior lutea.

Varietas.

INTERDVM eandē videre eſt in ſegetibus Mōſpelliacis, floribus luteis, venuſtis: Carthami ſylueſtris nullatenus diuerſam, capitulis, foliis, aut caulibus: Niſi quia tota aſperiuſcula; quam qui malit Plinii HYOSCIRIDEM, nobis ſecundis, liceat.

CAPITVLIS SPINOSIS IACEA.

Varietas.

AD Cellam nouam & vicinis vinetis Monſpellii minor ſponte viſitur alia, nigræ eadem prorſum radice & effigie: duntaxat triſtiore aſpectu, florem edit purpureum interdum album, in ſquammoſo & ſpinulis horrido capitulo, Calcitrapæ haud abſimili.

IACEA pumilla, humilis, ſerpens, acaulis fermè, flore Cyaneo & albo.

RARIVS occurrit hæc, & ferè Norbonenſium eſt: marginibus ſatorum ad Pontem Monſpellio milliare diſsitum, via qua Frontignanam itur, obuia eodē in aruo, vbi ſtudioſi ſolebant Phallarides colligere, foliis eſt paruis, laciniis Hieracii, retuſioribus, minoribus, vnà cum cauliculis dodrantalibus humi ſtratis: flores & capitula Cyani prorſum, cerula minus obſoleta purpurantes, vel albidi: radix craſsior, & ſemen cęteris non abſimile.

Incana altera CYANI *aut* IACEÆ, *capitulis & flore.*

PROPIOR hæc Cyano quàm Iaceæ: vtrique tamen haud abſimilis, quam quidam Ptarmicam, ſiue ſternutariam arbitrati ſunt, propter ſaporem acriorem, amarum, halitumq; tetrum, cerebro ſternutamenta interdum extorquentē. Non ita multi ſunt anni, quum primum in Linguagotiæ vinetis, & cis Cellæ nouæ Monſpelliacæ Pontem plurimam, iamque in hortis pleriſque Angliæ vberè propagatam videmus, ab vna radice duriore, plures caules emittente, totam hirſutie piloſam, incanā, Gnaphalii foliis triplo maioribus, crebribus, leniter ſerratis, ab imo multis ad vſque ſumma, oblongiora, acutiora, graciliora, ſquāmulis albidis compacta capitula Cyani, aut Iaceæ apicibus villoſis, ex purpurante paleo colore in pallidum languentibus.

MORSVS DIABOLI.

Germa. Teuffels biſz.
Gallis. Mors de Diable.
Ang. Dewelles bit.

NON video quid negotii ſit hanc non eſſe è Scabioſis vnam probare, quod quidam contendunt: verùm adeò Scabioſis eſt ſimilis, vt plerunq; pro iiſdem accipiatur: euidens tamen diſcrimē in radice, à qua tota Teuffels biſz, id eſt, Diaboli morſus dicitur, quod nomen Herbarii retinent, nam antiquis non debetur. Cùm itaque ſit multis craſsis fibris ſparſis, depacta, præciſa apparet quà craſsiores coëunt fibræ plures, quaſi præmorſa foret à quopiā cacadęmone: tametſi idē ferè cernatur in plātagine, quare malunt alii dictā ab vrida vi qua mordicat bubones & carbunculos peſtilentes, quibus magno leuamento admouentur. In pratis & viis quibuſlibet occurrit multa, cubitalis & bipedalis: foliis Scabioſæ vulgaris, ſed rigidioribus, nigrioribus, hirſutioribus in imo, in ſummo autem caule aliquantum ſerratis (non profundè inciſis, vt ſcabioſæ): floribus item prorſum Scabioſæ, ſed purpura fuſca, triſtiore aſpectu.

κύανος. CYANVS VVLGARIS.
Baptiſecula Officinarum.

Germa. Cornblumen. *Gallis.* Blauez & Bluetz. *Ital.* Fior Campeſe.
Belgis. Coornbloemen. *Angl.* Blew Bottell.

CÆLESTIS cærulę æmulus color flori ineſt Cyaneo, ſic vocato etiam apud Pliniũ: Blaptiſecula vulgo, *Bluetz* & *Blauetz* dicta Gallis eodẽ à colore: etiãq; Germanis Coꝛn=blumen, ſiue ſegetũ flos: quia importuno luxu ſegetes vbiq; præter cæteras Secalis paſsim propemodũ enecet, præſertim frigidiuſculis terris. Huius diuerſitates inſigniores Erratici & Hortẽſis. Ille in caule anguloſo cæſia albicantiáue folia, anguſta, in arctum deſinẽtia, acutis laciniis ſinuata Scabioſæ, aut Dentis Leonis more gerit, capituláque oblonga calycis effigie ſquãmatim foris cõpacta, ex aceroſis teſsilis nitidis, è quorum medio cærulei erumpunt flores ſenis plurimùm foliolis, ſemen ſub meſſem relinquentibus, anguloſum, acutum, oblongum, & hirſutie obductum glauca.

Vtraque propinquior Scabioſis & Iaceis, quàm Intybis.

CYANVS *Maior hortenſis.*

QVEM alterum Cyanum alunt horti quidam in Gallia & Germania, non ita diuerſis eſt foliis, ſed maioribus, latioribus, flaccidis, minúsq; lacinioſis, ad Lychnidem, aut Flomam paruam hirſutie & mollitie accedentibus. Nec flores diuerſi, ſed maiores, ſpecioſiores, ſaturioréque in purpureum vergenti cœruleo: radix longior, & viuacior, quàm ſuperioris.

CYANVS *minimus viticulis Sparteis ſtriatis, copioſis, perpuſillis caliculis, flore purpureo obſoleto.*

NORBONENSIS item opulentiæ videtur hîc Cyanus, nec perinde obuius, niſi ſtrigoſis, aridis, propè Monſpelliacum patibulum & Caſtrum nouum. E radice lignoſa ramoſos valde emittit & vimineos graciles ſparteos pedales, duriores, lignoſos, multis alis diuiſos, piloſos, incanos, vti & folia puſilla Cyani, aut Iberidis, aut Scabioſæ paruæ montanæ diuiſura: flores aſpectu triſtiore in cornulis pellicula ſquammatim confertis quadruplo minoribus, numeroſioribus. Calycibus Stæchadis citrinæ alteræ paribus. Cyaneo guſtu, non perinde, vti ſuperior, amara. Semina non diſsimilia.

CYANVS *peramarus, repens, capitulis ſquaroſis Seſamoidis parui.*

MINVS obſeruata hæc: non aliò quàm ad Cyaneũ aut Iaceã referẽda, ſed habitu ipſo & aſpectu ſuperficiei proximè ſuperioris ſimilior occurit (nec niſi quærenti) ſubterque Seſeli pratenſe ramulos ad Sellam nouam & alibi agri Monſpelliaci reptando latitat: foliolis oblongis, anguſtis, Lauendulæ rigidis illius plantæ, quam incanis, albidis Cyani & Iaceæ mediam, vna interiecta planta, proximè deſcripſimus, ſimilibus in cauliculis gracilibus, viticoſis, palmaribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: quorũ ſingulis ſummis ſtaminei flores ſinguli Iaceæ, obſoleta purpura, è poculis ſquammoſa inſertione conflatis prodeunt. Radix digitum paruum æquat. Tota planta guſtu perquàm amaro & ingrato.

Σησαμοειδὲς τὸ μικρὸν SESAMOIDES *parua Dioſcoridis ſquammoſis lucidis capitulis Cyaneis, flore cœruleo.*

Aliud & primi Dioſcoridis rutaceis folijs, cùm Harmala & Rutis.

EXACTE poteſt æquiparari Cyaneis Seſamoides, à ſeminis Seſami ſimilitudine, adeóque vſu, vt nos putamus dictum. Iamque multi ſunt anni quum verum minus notum fuit

fuit ſcholæ Monſpelliacæ profeſſoribus eximijs Rondelletio & Aſſatio. Siquidem lineamenta perpendas, folia ſunt Cyani parui prorſũ, inciſura & ortu Coronopi, hirſutiora, maiora (tametſi fortè μακρότερα legendum, vt alibi crebrius monuimus) flores radiati prorſum Cichorij concolores & ſimiles ſupernè, ſubtus capitula ſquãmulis compacta Chamælei lęuis Theoph. Cyani aut Iaceæ modo habentes. Semine intus Seſami aut Cardui minoris: radice Tragopogi, exiliore. Cõmentator noſter cum ſuis *Bellè aſtipulantibus omnibus ex imagine*, aut potius ignauię, *notis*, huic Phalaridis flores & capitula commentus eſt, & affingit, ſuo ne, an ſui Theſei errore, neſcio: fortè quia qui illi pictam miſerat à nobis Patauij ſiccã habuerat: Tametſi in Italia Longobarda non infrequentior quàm Norbonẽſi agro plurima ſqualidis collibus, & etiam herbidis ad Lanum.

CHRYSANTHEMVM ſegetum folio multiſciſſo.

CONSPICVVM aureum florem iſthęc fatetur Chryſanthemi appellatio, eiuſmodi eſt ſanè ille, quo ſegetes frigidiorum tractuum Galliæ, Germaniæ, & Angliæ ſcatent, flauam per meſſes Cererem ornãte, ac vnà cum Cyanei & Papaueris Rheadis floribus inſternente, magna ſpectatoris voluptate, quaſi tricolori tapeto. Regionibus æſtuoſis rarius. Caules illi teneri, glabri, virentes, pluſculi, rotundi, ſeſquicubitales. Folia crebra ab imo ſemunciam lata, toto ambitu Arthemiſiæ modo & crebrò inciſa, pallentia, tenera, viridãtia. In ſummo aureæ orbitæ nonnihil fulgentes, latiores, compreſsiores, Anthemidis, bollidis maioris, & calendulæ ſimiles. Oleracea eſt guſtu & nonnihil caloris indicante, ei tamen parcit pecus in Anglia, nec item olere manditur: ac illis ſignis deficitur, quæ in Calendula graphicè Dioſcoridis Buphthalmum exprimunt.

CALTHA Poetarum & CHRYSANTHEMON
oculatum verius Dioſcoridis,
Calendula Offici.

QVIPPE noſtrâs *Kalendula* quin ſit Poetica Caltha nullus neget, qui in Georgicis Luteolam Caltham, & in *P*linio grauiter odoratam leget: Columella autẽ Buphthalmum hanc innuere videtur, vbi fauẽtia lumina Calthæ canit, nempe aureum rutilumq; flauorem, & orbẽ circinnatum vmboneq; in centro extante cõſpicuo, luminis, ſiue oculi, in ſpeciem. Vnde Cachlan, id eſt, hiantulam & apertam dixerunt: ſicq; Caltham putet quis deciſam à Calatho (vt Melyphyllõ à Meliſſophyllo) qui quaſillus Latinis, Seruio teſte, poculum & calyx eſt, cuiuſmodi oſtentant ſingulis fermè Calendis Calendulæ florum pocula flaua: cuius & nos ſumus ſententiæ, à quo hiſce ſalebris permultis perplexi, diſcendi cauſa Monſpellienſem Epiſcopum Gulielmum *P*elliſſerium, Dioſcorideæ Plinianæq; lectionis mirum quantum auidum & peritum, Magalonæ audire meminimus (inter complura loca partim hiulca, partimq; luxata, quæ ille interpolabat) diſtinctius legentem, hunc in modum e codice calamo exarato, capite de Chryſanthemo; χρυσάνθεμον ἢ κάλθα, τρίφερα ϖοα ταμνώδης πλεῖους δὲ (non λεῖους, nempè plures, non læues legendum) ἀναφέρουσα καυλοὺς καὶ φύλλα: deinde πολυσχιδῆ ἄνθη μηλινὰ ἰσχυρῶς σύλβοντα, reliquũ autẽ vt in vulgata editione Lutetiana conſtabat. Id eſt: Chryſanthemum ſeu Caltham, tenera herba fruticoſa, plures (in vulgatis læues) ferens caules & folia: tum multifidos, id eſt, crebrò, aut minu-

Ang. Marygold
Ger. Ringelblumen.
Bel. Gou bloemen.
Ital. Fior d'ogni meſe.

minutim fiſſos flores luteos, admodum ſplendidos vel rutilos, magnos oculos (non bouis) exprimentes: circaq; oppida eandem naſci, & olere mandi. Quam hac cęſura literam Calendulæ ſeu Calthæ vulgatæ componētes, tam plenè & exactè vtramq; vtrauis indicari, vt nec herba alterius deſcriptionis, nec deſcriptio alterius plantæ egere viſa fuerit. Etenim fruticat Caltha Galloprouinciæ & Norbonæ cum multis in aruis & incultis propter ſegetes & oppidorum rudera, tum Monſpellij, paulò vlterius Ægidio fonte aruis vrbi conterminis. Caules è radice parua, fibroſa, complures, ſparſi, teneri, læues: foliáq; Leucoij flores eximio fulgore nitentes edūt, vel etiā rutilos (ſic enim ϛίλβον Cicero, rutilum Martis fulgorem vertit) oculi amplum orbem effigiantes, argutis minutiſsimisq; crenulis multis ſciſſos, quod eſt ἄνθη πολύσχιδη: nulli nō horto decora & inquilina, culta autē altero & tertio tāto plenioribus & habitioribus floribus paucis coronariorum ſpecioſitate ſecunda. In cibum etiam cedit & iuſculis inditur, guſtu & odore nō ingrato: acetarijs etiā miſcēt multā mulierculæ, tū cordis affectibus tum icteritię & fœdis coloribus indūt virgunculæ, reſpirandiq; difficultate vexatæ. Ius & teneræ cymæ luteo ouorum in placētam exceptæ & manſæ, nimis menſes fluentes ſiſtere, cunctantes autē impellere compertū eſt.

- *Saluia*
  - *Maior* ἐλελίσφακος
  - *Minor* Σφάκελος
  - *Baccifera Cretenſis*
  - *Candida, niuea.*
  - *Criſpa.*
- *Horminum.*
- *Horminum ſylueſtre*
- *Scarlea*
- *Colus Iouis quorundam, & Galiopſis Lutea.*
- *Verbaſcum*
  - *Sylueſtre Saluifolium verticillatum, anguſtifolium, Monſpellienſium, an Phlomos Lychnitis, ſiue Lucernaria Dioſc.*
  - *Sylueſtre Saluifolium, latifolium lignoſum, fruticoſum, verticillatum luteum.*
  - *Saluifolium purpureum.*
  - *Mas.*
  - *Fœmina.*
  - *Maximum odoratum.*
  - *Nigrum odoratum Luteo flore.*
  - *Purpureum Ericæfolium.*
- *Æthyopis.*
- *Blattaria Pli. an Chryſogonum.*
- *Primula Veris an antiquorum Phlomides ſiue Verbaſculi?*
- *Primula Veris pratenſis & odora lutea* } *eiuſq; gemina in flore varietas.*
- *Primula Syluarum,* *eius triplex varietas.*
- *Sanicula altera Alpina ſiue Auricula Vrſi flore purpureo albo & luteo.*
- *Baccharis.*
- *Digitalis* { *Purpurea.* *Lutea.* }
- *Helenium.*
- *Helenium ſecundum alibi.*
- *Bugloſſum Dioſc. ſiue Borrago recentiorum.*
- *Bugloſſum vulgare anguſtifolium.*
- *Borrago ſempervirens.*
- *Bugloſſum peregrinum radice multifida Pulmonaria.*
- *Bugloſſum erraticum, Echioides aſperum.*
- *Anchuſæ*
  - *Onocloides.*
  - *Lutea,*
  - *Tertia,*
  - *Quarta, eſt Lycopſis.*

Lycopſis

Lycopſis, ſiue Lycapſis degener Anchuſa Ægineta, Commentatoris Cynogloſſum, ſine caule, ſine flore.
Echium.
Onoſma.
Cynogloſſum.
Cynogloſſum puſillum.
Cyrſion vtrumque.
Symphytum.
Pulmonaria.
{ *Nicotiana.*
{ *Petum vlceraria ferruminaria & Herba Sancta.*
Arction.
Perſonata.
Xanthion.
Petaſites.
Cacalia.
Tuſſilago.

SALVIA Maior ſcabrior Dioſcor. ἐλελίσφακος.

Germa. Groſz Salbey, Breit Salbey.	*Belg.* Groue & groote Sauie.
Gallis. Groſſe *S*auge.	*Hiſp.* Saua ſiue *S*aluia.
Italis. Saluia Maggiore.	*Ang. Great Sage.*

FOLIORVM ſqualor cinereus, decolor, pallenſque facies, arenti & marceſcenti ſimilis, qualis in torridis collibus enatæ Saluiæ eſt, occaſio fuit ἐλελίσφακον vocitandi, quaſi dicas Sole afflatam, tabefactam, aut ſideratam: tametſi potuit æquè ſcitè à medendis ſphacelo penè demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburque inſitum reuocaret, qua pollet familiari facultate noſtræ vitæ primordiis benefica. Vnde *S*aluia Latinis dicta, quia ſaluos & incolumes præſtet innumeros, eapropter Rithmicus verſificator quem in admirationem rapuiſſent tam diuinæ vires, ſciſcitatur; *Cur moritur homo, cùm Saluia creſcat in horto?* Antiphone, *Contra vim mortis non eſt medicamen in hortis.*
Conſpicuas duas differentias in Eleliſphacū & Sphacelum è Theophraſto etiamnum licet obſeruare. Vnam nempè Saluiam maiorem in vinetis Aquitanicis, Linguagothicis & *P*edemontanis, vbi fruticat multa, ſquabriore, rugoſiore, maiore, magíſque ſqualente aſpectu; quæ eadem in hortos tranſuecta fuit & vocata maior *S*aluia. Eius ſunt plures varietates, cunctę Menthæ, folióq; nō Cotoneæ, vt mēdoſè Gręca, extāt, Pliniū legenti manifeſtum fiet, qui tamen germanitate nominum deceptus, Saluiam in Mentham demutauit.

SALVIA Coccifera, ſiue Baccata, Cretenſis.

QVAS inter perquàm pulchra ea eſt Cretenſis baccata noſtrati prorſus ſimilis figura, odore, ac ſapore, lignoſis ſurculis. *S*ed hi inſtar Gallarum rotūdis excrementis Piſtachiorum magnitudine & forma, ſapore minus calido, magis aſtringente, non inſuaui donantur, multiplici lignoſi ſurculi, quibus nos impertiuit apprimè ſedulus & peritus veſtigator ſtirpium Iacobus Reinàndetus Pharmapœus Maſsilienſis.

Varietas.

Valde

Valde variat etiam in Anglia, vbi ſarmenta quædam & palmites eiuſdẽ plantæ partim ſpadiceo colore, partim candore pluſquam niueo viſuntur,& folia quaſi pellucida. Quæ nonnullis etiam rugantur,& fimbris multis in ambitum criſpa cernuntur, non ſine voluptate.

SALVIA MINOR *pinnata, Theoph.* σφάκελος.

Germa. Clein Salbey, edel Salbey.
Ital. Saluia minore.
Belgis. Cruys ſauie & Dikens ſauie.
Ang. Litle Sage.

ALTERA verò differentia,quæ auritis, aut pinnatis eſt ad imum,Circeæ modo, foliis,minus ſquaroſis & coriaceis,minoribus multò: eoque nobilem dictam, & Sphacelum putamus, nec vllam eius varietatem nouimus: nullum enim diſcrimen in ſapore, aut odore eſt.

ὅρμινον. HORMINVM.

TVM Satiuum tum ſylueſtre notius hodie,quàm vt pluribus afferendum ſit: nedum in hæſitationem reuocandum: vtrunque medicatum eſt:ſed vehementius Sylueſtre ad Venerea illicia, vnde nomen acceptum: ὁρμᾶν quippe eſt impetu cęco agi inſtinctuq; ferri & cieri inteſtino, vti quos in Venerem vrget libido: ideò παρορμᾶν πρὸς τὴν συνουσίαν, in Venerem laceſſere dicit hîc. Nuſquam autem niſi in hortis, cultu Herbariorum viſitur Satiuum, foliis Pſeudodictãni vel Marrubii ex interuallo binis & in ſumno purpuraſcentibus, collectis vt in Dictamno: iuxta quæ tota circum caules quadratos, pedales & cubitales, flores ſunt verticillatis pyxidulis purpureis ad cæruleũ vergẽtibus: quæ hiantes per maturitatem deorſum nuunt pendulę: ſemine papauereo maiore, nigro, ablongo, muccaginem aquæ merſo, vt *P*ſylium, emittente: ęſtate floret.

SYLVESTRE HORMINVM.

RVDERA & prata macilenta ſectatur ſylueſtre dictum: foliis maioribus & aliquantùm laciniatis oris Blattarię ſimilitudine & colore: quadratis & paucioribus virgultis, ſeſquicubitum altis: per internalla flores verticillati in ſpicas longiores abeunt, deorſum inclinatas, cęruleas purpuraſcentes: nigro, nec abſimili priori, ſemine glutinoſo. Vtrique radix lignea: Sed illius odor nullus, huius verò Scarleam redolent flores.

SCARLEA, *Centrum Galli; Officinis Gallitricum.*

Germa. Scharlach.
Belgis. Scarleye.
Gal'is. Oruale, Toutebonne.
Ital. Schiaria.
Ang. Clarye.

EST autem quam vulgus Gallicum *Orualle*, conſpicua ad Horminum alluſione, & cõſimili de dote vocitat, notiſsima: Germanicè & Belgicè Scarley quaſi dicas, oculum clarificans, mixtis Latina & Germanica voculis. Semen quippe palpebram inter & oculum inſertum, atque diutulè retentum, quantum eſt ſordium illic, illico euerrit & rapit, quotidiano etiam vulgi experimento. Seritur, & oritur anno poſt, Iulio & Iunio: flores edit cęruleos & albicantes Saluię vel Dictamni: in quadratis caulibus folia pręgrandia Verbaſci, aſpera, admodũ hirta, rugis & veluti verrucis nõnihil hirſuta, Æthiopidis aut Verbaſci pube, & ſylueſtris Hormini ſimilitudine: ſed minor radix, dura & ſublutea. Semẽ in calycibus nigrũ καρηβαρίαν, capitiſve grauitatem facit, odore, quẽ vniuerſa ſpirat, non tamen ingrato: eoque magni vſus quibuſdam ſeptentrionalium ad Zyti Bieręque confectionem: Lupuli namque vel penuria, vel vegetioris potionis faciendę cauſa, cortinis ferventi-

uentibus addunt; fitque temetum, quo non multis depletis poculis temulenti fiunt, hilaritate propemodùm inſana: in nonnullis tamen, riſu quàm miſeratione magis digna. Menſtrua & ſecundinas ducit, & Venerem ciet, quare minus, quin ſit Hormini ſpecies, refragandum.

COLVS IOVIS *folio Vrticæ, aut Hormini, Galiopſis Lutea recentiorum.*

HIs meritò accenſenda videtur ea, quam neſcio qui rei Herbariæ nomẽclatores, Galiopſim luteam dixêre, & Colum Iouis: ſummo caulis faſtigio colum flauo penſo inuolutam, nonnihil effigiantes: facie quippe Hormino propiore quàm Vrticæ, aut Ballotæ. E radice Lamii ſimili, caules edit non multos, cubitales & ſeſquicubitales, quadratos, hirſutos, quibus folia Vrticæ, aut Trachelii albida, ad baſim ſinuata, latiora, læuia, Gallitrici minora: flores in verticillis lutei, Saluiæ aut Scarleæ: Scaturigines vdósque ſyluarum margines amat, Galliæ, Germaniæ, & Italiæ. Guſtu nonnihil calido, exſiccante.

VERBASCVM *Syluestre Saluitenuifolium Norbonenſium, an* PHLOMOS LYCHNITIS *Dioſ?*

MVLTIPLICIS differentiæ itẽ φλόμος, vel φλόγμος, deductus è flammis, aut Elychniis, quæ huius tomento bombaceo concinnãtur & alũtur, Tapſum potius maius dicunt, aut Taxũ practici, quia toxicis aduerſetur: tametſi cognati cuncti ſaluiis facultate & facie adeò ſunt, vt ſyluestrem ſaluia plebs vocitet minores ſpecies montoſas, inter quas frequentiſsimá pleriſque omnibus agri Norbonẽſis collibus glarioſis, Mõſpellio vicinis, fruticat hic quẽ Phlomus Lychnitidẽ videtur innuere Dioſ. rarus alibi Gallię, vel Italiæ. Peramœno aſpectu florum luteorum Fabę vel Marrubii, in verticillatis circinationibus ſecundum foliorum exortus hinc inde porrectis, pallidulis villis ſtaminum, folia ſcabra, craſſa ſunt, denſa lanugine cana, aſperáq; tactu & criſpata, Saluię Anguſtifoliæ anguſtiora, ſed lõgiora, & ad Elychnia valde accommoda: vnde videtur Dioſcor. Lychnis dicta.

SYLVESTRE *Saluifolium, fruticoſum, lignoſum.*

ELI proprior cęteris hic Marrubium & Saluiam imitatus: eóque vocant quidam horti Anglię, Italię, Belgię & Gallię, agreſtem Saluiam: foliis ſcabris, albidis, aliquantum hirſutis, quadrangulis, in virgis lignoſis, breuibus, bicubitalibus, per interualla foliorũ flores promentibus luteos, Marrubii vel Archangelicæ modo, verticillatim hęrentes, viſu per iucundos.

VERBASCVM *Nigrum Saluifolium, purpureo flore.*

PRATIS ſabuloſis familiaris hic Saluifolius, præſertim non procul Taurino Pedemõtium: pariter Germaniæ, Gallię, Angliæ, ſaxoſis pratis herbidis & ruderibus. Folia quàm maximè Saluiam agreſtem, ſiue Scordeum Plinii, aut Horminũ æmulantur, ſecundúmque caulem & ramos ab imo quadratos pedales & ſeſquipedales numeroſi floſculi, verticillati, purpurei, vel cærulei, per fœnicetia.

PVRPVREVM Erucæ foliũ Angliæ & Galliæ etiam obuia hæc tum pratis,tũ ruderibus, quam horti quidam alunt in Belgio,cognitu & deſtinctu facilim,foliorũ lacinioſæ oræ Erucæ,aut potius cornuti papaueris diuiſura, & colore nigriore, ramoſos caules & cauliculos ambiunt:flores per interualla Saluiæ aut Hormini modo & colore,tota viridante & hirſuta ſuperficie. In mole templi diruti Bathoniẹ Anglẹ prope Thermas,videre erat ſuperiore anno.

φλόμος. *VERBASCVM MAS,Thlapſis Barbatus.*

Germa. Wullkraut.
Gallis. Bouillon blanc Maſte,
Belgis. wollcruyt.
Ang. Mulleyne the male.

QVI obſeruarunt muſtellas conflixiſſe cum ſerpente,peneque enectas & victas, paſtas iſto Thlapſo, & factas denuò alacres,duelliũ inſtauraſſe,Taxũ vocarũt:alioqui luculenta foliorũ magnitudine,& videndi vbiq; conſuetudine,nulli nõ cognitũ. Folio pręgrandi,ſimili,& pari, Enulæ,pube obductum multa & leni & incana,quali in Gnaphalio & Æthiopide. Caulem admodum procerum, trium cubitorum,à ſui medio ſummo tenus floribus luteis ſtipatum,thyrſumque, ſiue funalem exprimentem, viſendum,vnde vulgo *Torches* & Græcis φλόμι à flamma, quam alunt funales, aut Phlomi folia & caules in lucernis. Radix pollicem craſsa.

FOEMINA.

HANC ſi albidis exeat floribus,& ſenis foliolis diuiſis,fœminam vocant, alioqui folio conſimili & pari.

MAXIMVS odoratus meridionalium,Thlapſis barbatus.

EXCELLIT hîc vt magnitudine foliorum,ſic etiam odore ſuaui,omnibus Verbaſcis: tametſi varietas tantum videtur deſcripti communis Phlomi fœminæ,vel maris: floribus quippe luteis & interdum albis exit,ſenis foliolis: quę arantur rubris lineolis,odore ſuauiſsimo,folio longiore,latiore: radice craſſa,nec aliubi diſsimilis tota planta. In Belgicis, & Gallicis Northmannis hortis alitur. Pedimontani verò agri,Norbonæ,Angliæ,& Italiæ, occurrit paſsim in campeſtribus.

NIGRVM Latifolium Luteum.

ET huius omnia penè ſimilia,foliis namque Enulæ inter & Digitalem vel Symphitum nigricatibus obſidetur,paribus,ſcabris grauiter olẽtibus,nec incanis, floſculis ex herbaceo luteolis,ſtellatis,minoribus: ſemine item Papaueris minore,Digitalis ritu incluſo: è radice æque cæteris magna,caulis gracilior Blattariæ cubitalis. Pratis Brabanticis, ſabuloſiſque & herbidis, atque in Francia,& Anglia,Iulio & Iunio ſponteprouenit.

ÆTHIOPIS φλομώδης *,ſiue Phlomitis.*

HVIC nomenclaturam Magica futiliſque mendaciorum magiſtra ſuperſtitio commẽta videtur,quòd iniecta flumini folia quantũ eſſet aquæ exhauriri crederetur: tametſi veriſimilius,quia optima ex Æthiopia adueheretur: niſi ſit dicta, quaſi fuliginoſa cinefacta,cineréve aſperſa, αἰθοψ, namque Græcè fulligo eſt,ſiue fauilla aduſta. Inquilina hæc hortis Germaniẹ,Angliẹ,Galliẹ,& Italiæ: vbi primùm vidimus ex Græcis & Illyricis mõtibus maritimis allatã,iamq; ſatis vulgatã eſſe,& cognitu facilẽ,Thlapſi barbati admodũ ſimilẽ,cõſtat, Magis tamẽ incanis,mollioribus: carptaq; delicatiore lõgiore lanugine,cuiuſmodi Cretenſis Dictamni,& lacinioſa vndulatáq; criſpante ora,circum imum caulem accu-

accubantibus, & ambientibus quadratum, hirſutum, binum pedum, & ſeſquicubiti, multas in alas ſparſum, quæ ſecundum lõgitudinem verticillatim flores ambiunt Scarleæ aut Hormini: ſed albidi, & ſemen non diſsimile. Radix cognatã Verbaſci naturam teſtatur.

CHRYSOGONVM, *an potius* BLATTARIA *Plinii, quàm recentiorum* TORMENTILLA?

AB aurea florum fœtura dictum Chryſogonum credere pár eſt: Eapropter ſi Blattaria Plinii Chryſogonum Dioſcoridis non eſt; nulla iam planta in memoria eſt; quæ non longius multò abſit à Chryſogono, quàm hęc Blattaria. Quippe denſè fruticat, multiſq; firmis ramis, & rigidis ſeſquicubitalibus, & duos cubitos altis, rectis: foliis Quercus, aut Verbenæ: flores adeò Verbaſco, foliorumque quinario numero, & colore accedunt, vt vtrãlibet pro vtrauis accipere facilè ſit, etiã monente Plinio. Verùm Blattariæ flauo ſaturiore, & magis rutilo, initiò præſertim, folia non perinde incana, aut hirſuta, ſed obſcurè viridantia. Semen pullum, incluſum pericarpiis Lini, aut potius Digitalis purpureæ. Radix Napi aut Raphani ſylueſtris, alba, digitum craſſa; ſed æſtate exeunte per Autumni initia, ex atro foris intúsque ruſeſcere quidam amici affirmabant; nempè ex cocto ab æſtu alimento: quemadmodum Carduo Benedicto vſu venire videmus, & quidem minus de hac miramur, vt cuius flores interdum purpurei, punicei & cærulei conſpiciantur, non modo in Belgii & Galliæ Herbariis hortis, ſed etiam in Taurini & Riuoli marginibus campeſtribus herbidis. Amara admodum, calidaque & ſicca guſtanti; quare qua alliciat blattas & tineas dote arcana malim ſcire, quàm non potius (quemadmodũ Abſynthio, Abrotano, & aliis amaris arcentur) ab-actum iri idem animalculum ſuſpicari; farctus viſcerum meſeraicarũq; expedire certum: incertum verò quid ad morſus venenatáq; poſſit. Eapropter qui præ hac Tormentillam ſeptifoliam, inter Pentaphylla memoratam, mauult Chryſogonum facere, ob radicum (tametſi perparum ruſeſcant) effigiem flores & folia, ac denique vires ad venenata plurimi faciendas: ſanè per nos optionem habeat, dummodò haſce noſtras coniectationes ſic accipiat, vt eas, quæ ſunt lubenter ceſſuræ potioribus veſtigatoribus, non ignauis obtrectatoribus.

Græcè ſimilem rapo, non æqualem, aut extuberantẽ radicem ὀυθίαν γογγύλῃ

TORMENTIL.

φλομίδες, PRIMVLÆ *variſloræ, an Antiquorum* PHLOMIDES, *ſiue Verbaſculi?*

A Verna germinatione, florumque quaſi rediuiua vernatione, vulgus Primulas veris, quia primulùm tum erumperent & florerent, vocitauit. Huius plures varietates, pręſertim in Anglia, lautitiæ & florum deliciæ amantiſsima, quàm alibi conſpiciuntur: quarum qui vnam duntaxat nouerit, cunctas cognitas habebit: diſtant quippe floribus duntaxat ſaturiore colore, rugoſioréque folio.

PRATENSES *Duæ, Pallida, Lutea odora, quæ culta ſit maior & flore multiplo apud Anglos.*

Germa. Himmel ſchluſſel, & S. Peters kraut, & Schluſſelbluom.
Gallis. Prime vere & brayes de Cocu.
Itali. Brachediculo, & fior di prima vera.
Belgis. S. Peters cruyt.
Ang. Coweſlyppe.

VBIQVE IN pratis vliginoſis & riguis, præſertim regionum minus calidarum, vt Sabaudiæ, Flandriæ, Galliæ, Northmanniæ, & Angliæ, primo veris tepore florent: è radice albida, fibroſa caulem nudum, rotundum, aliquantum hirſutum, palmarem & ſeſquipalmarem, quem ſummum & nutantem vmbellæ inſtar, florum calyculi copioſi ornant, non diſpares pulmonariæ, ſed lutei, ceræ nouæ odorem & colorem æmulantes. Folia

maiora Betonicæ, neutiquam ambitu inciſa, Digitalis purpureæ quadantenus, rugoſa, ad imum ſtrata, aut parum ſurrecta: guſtu non ingrato, in olere, placentulis, & acetariis: admodum vtilis capiti, neruis, & humorum ex decubitu putredini, aut inflãmationi, eóq; vulneraria habetur.

Varietas florum, gemina.

IISDEM ferè locis hæc, nec diuerſis floribus, ſed pallentibus, & foliis grandioribus paulò, odoris verò nullius.

SED quæ in hortis Anglicis & Northmannicis colitur, florum maiorum, prouentu & fœtu multiplici, triplò aut quadruplò omnium *Primularum* magnitudine & elegantia prima.

SYLVARVM PRIMVLA.

HANC non poteſt non noſſe qui vllam ſuperiorũ viderit: differt enim flore duntaxat, qui ſingulus languido pallore, puſillus, palmo breuior, quaſi cauli ſummo ineſt. Folia, ſapor, odor, vſus, non diſparia, ſed lubentius hæc nemoroſa vmbroſáſque conualles ſectatur: vti in Anglia, Delphinatu, & Sabaudia. Flandris & Gallis hortenſis.

Varietas

VARIAT hæc in Angliæ hortis ſpecioſa florum duplicatione & incremento, Lychnidem coronariam duplicatam æquante: coloris etiam diluti lutei.

INTERDVM & albi peramœni, ſed ſimplici floris, venum ferunt mulierculæ in vicum Mercatorium Londini.

ETIAM fimbriatis floribus, rugoſiſq; plicis, & coloris obſcurè virentis, *Primula* quædam Londini hortis frequens, alioqui aſsimilis cæteris: quam ſtudioſi Herbarum Antuerpiani, vt nonnullas ſuperiorum indidem habuerunt, & nos monuerunt quãpiam *Primulam* in Anglia extare floribus purpureis: ſed nobis fruſtra quæſita, & *Pulmonaria* putata, vt doctiſsimus Turnerus dicebat.

Harum omnium cùm ſint folia ambitu rotundiore quàm maioris Verbaſci, & caulis nonnullarum foliaque ſint hirſuta; cur neget commentator non eſſe Phlomides? nullam niſi oſtentationis futilis habet rationem: vires quippè & tota facies planè Thlapſi, contrà ſuadent, conſenſúſque experimenti apud omnes regiones, quæ modò vnam quampiam harum habeant, *Paralyſis* herbam vocant, quo nomine propter inſignes facultates fuit etiam *Phlomus* donatus: igitur & hæ *Phlomides*.

PARALYTICA *Alpina* SANICVLA, *Vrſi auricula recentiorum, figura Primulæ, ſed floribus purpureis.*

VISENDÆ venuſtatis vt ſi quę alia Alpinarũ, iſtam herbulam, ſatius fuit Arthriticam vel *Paralyticam* nominaſſe, quàm *Saniculam*, tum propter peculiarem expreſsioné affectus Arthritici, quem admolitur, tum maximè quia Primulis annumeranda videtur: tametſi amat hæc ſumma item montiũ præcelſa, & præruptarũ ſupercilia petroſa, qualia ſunt in Claudii cautibus, Clauenę, & Oenipontis finitimis, vbi ferè totã ęſtatẽ perẽnat nix, qua inuita exacto Vere hæ Primulæ pratenſes ſingulari cauliculo, quaſi flores in pediculo molliore & inflexo punicantes, aut ex roſeo albicãtes, viſum exhilarantes dant, ſuauiterq; ſpirantes: folia autem albida, virentia, craſsiuſcula, carnoſa, & lęuiora, quàm Primula Veris, nonnihil repanda, & limbo craſsiore tantillùm fimbriata & circinata: radice multum fibroſa & cognata *Primulæ*: guſtu pariter multum exſiccante & aſtringente, vulnerariis potionibus quæſita, & foris vulnera glutinante, vnde *Sanicula*.

ALI-

Varietas. Alibi montium interdum frequentiorem & maiorem vidimus folijs, cauliculo & flore, qui tamen nō purpureus, ſed luteus, aut albus, & fuſcedine pullus eſt.

DIGITALIS PVRPVREA.

Ger. Singerhut & fingerkraut.
Belg. Vinger hoet cruyt.
Gall. Gant noſtre dame, doigtier.
Ang. Foxegloue.

REGIONES quæ ad Aquilonem ſunt, feraciſsimæ ſunt Digitalis purpureæ, quæ Meridianis calidiuſculis ferè deeſt. Sed in Francia, Belgio, & Anglia, nulli non nota, vbi id nominis vernaculè aſſequuta fuit, nec enim antiquis memorata, quorū calathi oblōgi, picti, cælatíve apparent, in Digitalis ſiue digiti ad ſuendū munimenti ſpeciem, eleganti ſerie cauli bicubitali hærent vno ex latere, penduli, folij paris, cōcoloris, & ſimilis, Cynogloſſi vel Symphiti maioris: fibroſa radice, viſcida, nigricante, ſemen in pericarpis puſillum, Verbaſci, odore putidiuſculo, & qui Bacharim dicebant, opinionē refellēte guſtu ingrato, exſiccante, aliquantum calido, & vulnerario: quare plurimi fit ad omnia vulnera ſananda.

DIGITALIS Lutea.

MINOR hæc, minoríſq; elegantiæ, minus fert cœlum Angliæ, vbi non vidimus, alioqui paſſim in Pedemontani Taurinis & Sabaudijs collibus, folio nigriore, anguſto, Blattariæ aut Plantaginis, læui, nec hirſuto, non perinde hilari aſpectu florum, qui palliduli luteo ſquallent, anguſtiore nola, nec perinde punctulis impreſſa.

βακχαρις παν χαρις *BACCHARIS.*

EXTAT apud claſsicos Græcos βακχαρις, aut potius παν χαρις, plantæ cuiuſdam nomēclatura, ſic, vt lubenter credimus, indita, propter eximiam fragrantiæ gratiam Cinamomeæ radicis, ex qua cùm multa alia, tum vnguen confiebat, item πανχαρις apud Atheneum dictum, ſertáq; concinnabantur, quibus tempora cingebantur, *ne Vati noceret mala lingua futuro*, vt canit diuinus Maro. Eam ob rem licentius abutuntur lectoris patientia, qui iſtud caput è Dioſcoride quaſi ſpurium expunctū volunt, fruſtráque probare ſatagunt, vtramq; plantam, Baccharim nempe & Aſarum, & vtriuſuis deſcriptionē (paucis quæ irrepſère demptis) eadem eſſe, cùm quilibet iam cernat legendo non propius abeſſe Hederam à Saluia, quàm Aſarum à Bacchare. Aſtringit hæc, inflammationibus & ignibus ſacris proficit, ſomnifero eſt odore, fronde inter violam puta albam & verbaſcum. Illa contrà impendiò calfaciens, diſcutiens, hederaceo folio. Nō parum itaq; diſcrepant Plinio autore: qui quòd coronis non addatur, dictum tradit Aſarum. Labes hæc profectà è fragmentis Crateuæ, vbi Baccharis Dioſcoridis Aſarum vocatur & deſcribitur. Quod quidem nos monet, ſedulam appellationum perpenſionem neutiquam neglectui habendam eſſe accuratis viris, veri fidis venatoribus. Iam verò de multis, ſi optio detur, nullā perinde congruā videmus, ac illa, quā olim barbarorū doctiſſimi genuinā putabant: multò enim propius, quàm illa Mathioli ſpecies verbaſci odorati, ad Baccharē accedere certū eſt. Hæc quippe fruticoſa, appendicibus donata, foliiſq; aſperis, nigricantibus, Primulæ veris, vel Saluiæ latifoliæ magnitudine, caule bicubitali, floribus purpura obſoleta glomeratis, in pappos defluentibus, Cardui modo. Radix ſummo ceſpite ſparſa, diffuſis fibris, garyophyllatæ modo, cuius odorem preſentiſsimum halat, vel cinamomi: cui contulerunt antiqui Baccharis radicem, qui Garyophillos non noſſent. Planta valde frequens, valdéq; iſto nomine nota Monſpellij circum, & alibi non paucis locis. Qui quatuor Conizæ ſpecies nouerit, (earum namque inter ſe non parua ſimilitudo, flore, Luteis omnibus, odor grauis, gluten dum attrectantur) cur Mathiolus iſtam Baccharem odore & flore nobi-

nobilem Coniſam maiorē fecerit,& Verbaſcum ei ſuffecerit, haud facilè dicet. Verbaſcū quippe eſt odoratum, cui interdum flores lutei,interdum purpurei,vt Blattariæ maioriq; Verbaſco interdum contingit mutari. Romæ cùm valde auidi,vt ſemper ſoliti fuimus, & freti fide Mathioli complures quos ſciſcitabamur herbariæ rei peritos, nihil aliud quàm Verbaſcum putabant: idemq; in Flandria alijsq; non paucis locis ortum, non chartæ agglutinatam plantam iſtam Mathioli, quæ potius figuræ, quàm odoris, colorisve notas retinet. Sed iſtud conſuetum illius dignitati, res verbis aut chartis aſſertas, non item inſpectione exploratas literis mandare.

ἑλένιον *HELENION.*

Ang. *Elecampane.*
Ger. Alantwurtz.
Bel. Alantwortele, ende Galantwortele.
Gal. Enula Campani, herbe d'Elaune.
Ital. *Enola, l'Ella.*

HELENÆ luctu aut ſatu clarius & notius poſteritati factum eſt Elenion, quàm vt fuſiore delineatione ſit opus, tametſi & ab inſula Helena dici putatur, vbi longè optimum luxuriet numeroſa & prægrandi fronde Digitalis aut Verbaſci Platiphylli (non anguſtifolij Verbaſci, vt mendoſè codex Græcus) florem Buphthalmi aut mediæ Conizæ aureū ſtellatū Iunio & Iulio fundēte ſcapo ſūmo, recto, tres aut quatuor cubitos procero: radicis amplæ, craſſioris, carpum ferè æquātis, perquàm odoræ: in pratis villarum & prædiorum Angliæ, Germaniæ & Galliæ, erui primo Vere ſolitæ. Qua quidem vtendum intrò humenti & recēti ad animi paranda commoda lætitiamq; inuehendam, & mœſtitiam necādam: de qua dote plurimi fecerūt eam antiqui, & nepenthe illud Ægyptium ex ea vna confectum opinati ſunt: ſicca verò benè facit foris: ſin intrò ſumas, humenti atq; recenti vtendum, præſertim in pulmonis affectibus cronicis. Iſtud tamen Pharmacopœi non eſt, ſed periti Medici.

βουγλώσσου *BVGLOSSVM ſiue BORRAGO.*

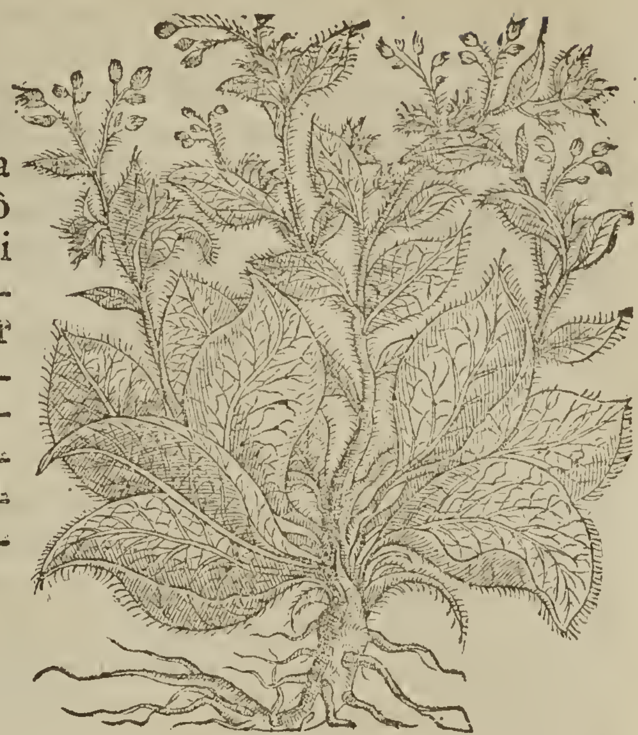
BVGLOSSVM *vulgare anguſtifolium.*

Euphroſynon.

Ger. Bureiſch.
Bel. Bernagie.
Hiſp. Borraienes, Borraies.
Ang. *Borage.*
Gal. Borraches.

BORRAGINEM quaſi Bouaginem vulgus dixiſſe putatur, verſa & deinde peruerſa è Bugloſſa voce, quòd tam verum videtur, quàm nulli in dubium iam vertitur, noſtram Borraginem eſſe genuinum Dioſcoridis Bugloſſum, εὐφροσύνη, ſeu exhilarantem herbam: cuius poſtea ætas recentior nomen confudit & commune fecit, viribus & nonnulla ducta ſimilitudine, anguſtioribus folijs, & aliquantum diuerſæ plātæ, non Borraginis, vt nūc, ſed Bugloſſæ tunc dictæ. Iam verò notior vtraq; etiam plebeculæ quouis oluſculo: ſed minus vera, verum retinuit nomen. Latifolia & germana, non Bugloſſa, ſed Borrago tantùm dicitur. Vtraq; fœcunditate importuna in hortis luxuriat. Genuinum & latifolium folijs in ceſpite ſtratis, latis, ſubrotundis, aſperis, hirſutis, rimoſa viridi in atrum declinante, ſuperficie Symphiti maioris potius quā Verbaſci. Huius radix extima albicat, minor & breuior nec perennis. Alterius contrà foris nigra, perennis, prolixior. Vtraq; tamē glutinoſa, edēdo medendóq; nata: genuinæ flores ſtellati quinis foliolis, eximia purpura, cœruleóq; nitentibus, interdum candidis, medio quaſi centro coronidem circinatam, fuſcam, exilem cohibentibus. Semine nigro Anchuſæ aut Lycopſis: Sed alteri flores concolores, Primulæ Veris modo aut Anchuſæ: Semē maius, minus nigrum, folia lōgiora, anguſtiora, Echio aut Lycopſi toto habitu tam propè accedentia, vt ni defuiſſet rubellus radici color, Lycopſim domeſticam facturi fuiſſemus, qui quia nigricat, potius Echium indicat, aut vtriuſq; anceps naturæ.

BVGLOSSVM ſemper virens.

EX duabus dudum recenſitis videtur natura Dędala ludibunda vnam concinnaſſe multò elegantiſsimam, ac ſemper virentem, etiam frigidiſsimis Angliæ, Antuerpia, Belgiáq; reliqua aduecta, vbi plurima & peropportunè viget in hortis ad vſus medicos, vtraq; Brumæ rigoribus delecta. Folia ſubrotunda, latifoliæ Borraginis, vti etiam caulis: radix ſitu, habitu & muccagine Cõſolidæ maioris: Flores verò ſecus alas & folia prorſum Anguſtifoliæ: eiuſdem ſaporis & vtilitatis ad cordis & ex melancholia affectus.

BVGLOSSVM peregrinum radice multifida Pulmonariæ.

IN noſtris ſtirpium ſportulis quędã arida adhuc eſt Bugloſſi facie planta, quam ex hortis Bononienſibus habuimus: in pilis denſis, horrida & aſpera ſunt, anguſtius deſinunt folia qua hærent radici, fibroſa, fuſca, non Bugloſſi, ſed Pulmonariæ: caules & flores per temporis anguſtiam expendere non licuit.

Erraticum BVGLOSSVM aſperum Echioides.

EST & hæc perquàm ſimilis qualibet ſui parte ſuperiori, & penè par, macilentis & ſabuletis Antuerpiæ vicinijs paſsim ſponte, etiam in hortis locum faciunt, vtuntúrq; Buglosſi penuria Pharmacopœi, quibus Sylueſtre Bugloſſum creditur. Admodum horrent hiſpidáq; ſunt folia, ſetaceis, pilis rigidis, & bullis prominulis, tantúmq; & ſimili differt modo à ſuperiore, quantum Labrum Veneris à Dipſaco hortenſi. Radix gracilior, lignoſa.

BVGLOSSVM Echioides Luteum.

VALDE cognatum huic eſt facie, natalibus, vſuq;. Pluris faciunt hãc mulierculæ Anglæ, quàm Bugloſſum, vocantq; linguam Bouinam luteã, propter luteos flores Sonchi ſimiles, in aſperis caliculis collectos. Folium item Dipſaci Sylueſtris, nec minus ſpinoſum, anguſtius aliquantum. Radix alba, viſcida, oleracea, vt Bugloſſi, cuius eſt ſpecies.

ἄγχουσα ANCHVSA.

Offi. Alcannæ radices.
Ger. Root ochſen zung.
Gal. Orcanette.
Ang. Alkanet.

FVCO pigmentíſve illinere, Græcis ἀγχούσειν erat, vnde Anchuſa dicta à radicis illuſtri cruore, coloréve florido, cui plantæ totius cognitionem debemus: vix enim alioqui innotuiſſent, tum propter cum Echijs, Lycopſide, & Bugloſsis ſimilitudinem, tum etiam ob verſionem minus perſpicuam: confert quippe hanc lactucæ τῇ ὀξυφύλλῳ anguſtifoliæ,

vel acutæ, & vti videtur agreſti, quæ hirſutior & horridior. Quatuor animaduertimus differētias ex floribus, folijs, & magnitudine. Quæ Calys ſeu Onocleia vocatur, maxima, frequentiſsima Galliæ & Angliæ, aruis lætis, ſed glareoſis, vel argillaceis. Radix intus ligneo corculo, libro corticéque craſſiore amicta, ſāguineo ſucco ſādalinóve digitos inficiente: digitum æquat, ſeſquipalmum longa, guſtu Bugloſſæ. Folia copioſa Echij aut Bugloſsi anguſtifolij, lanugine ſpinoſa, incana, ceſpiti incumbentia: caulis plurimùm ſingularis, rotūdus, ſquaber, cubitalis, tirſulis florum cæruleis ad punicem vergentibus, Echij non diſſimilibus: ſemen exiguum, oblongum, pullum.

Lutea ANCHVSA.

RARIOR & elegantior multò qui luteis floribus, ſed ramulis minoribus & magis collectis in ſummo: folijs item numeroſioribus, lanuginoſis, albidis magis: caulis pedē aut cubitū ęquat, & ſemen alterius. Radix tamen viuidiore multóq; delicatiore nitet purpuriſſa, ſucculentior priore, Norbonæ ad aquas Marianas, vmbroſo & pingui ſolo. Etiam in aſperis, non procul Atheſi flumine, & Baldo Veronenſi, collegimus.

MINOR ſeu Alcibiadion vel Onochiles.

NOTISSIMA hæc & copioſiſſima in Nitiobrigum agro, vnde Pharmacopœi Monſpellienſes & Lugdunenſes Lugdunū ad nūdinas quotānis acſerſunt: nos è vinetis & ſabuloſis aridisq; collibus Grāmuntiæ Syluæ, propè doctoris Aſſutij prędiū, eruendā curabamus. Prolixior namq; & carnoſiore plenioréq; eſt radice cæteris. Cætera tota minor, anguſtiora folia, multò numeroſiora, viridantia Bugloſſi. Complures fundit cauliculos teneros, graciles, floribus minoribus, Bugloſſi minoris anguſtifolij, puniceis. Semen cinereum, oblongum, paruum. Sapor Bugloſſi, nō ingratus, acrior tamen & ſiccior.

Anchuſa lignoſior.

ANCHVSA LIGNOSIOR anguſtifolia.

VLTIMA hęc & minima omniū, tametſi vix Anchuſa habenda ſit, vt cuius ſit parum aut nihil purpurea radix lignea, ruffofuſca, fundéſq; cauliculos ſeſquipalmares lignoſos Satureiæ: foliolis oblōgis, Alcibiadæ Anchuſæ minoribus, minúſq; hirſutis: flores item nō multum abſimiles, puſilli, cærulei. Radix lignea ex fuſco ruffeſcens, parū aut nihil inficiens. Marginibus agri Frontignani & Valeriæ Syluæ hæc interdum occurrit. Alibi nobis nuſquam viſa.

LY-

LYCOPSIS, vel Lycapſis degener Anchuſa, Æginetæ. Mathioli Cynogloſſum.

NIHIL habet hæc Anchuſæ, præterquam radicis fuſcum ex purpureo colorem; à quo Lycopſis deriuata fuit, id eſt, fuſcedo obſcuritásve, qualẽ ante-lucanum vulgus inter Canem & Lupũ crepuſculũ vocat: niſi ſit ab hiſpida caulis foliorũ & florum inpexaque hirſutie, pedem imitata Lupinum: qualem non procul à littoribus Frontignanæ & Doctoris Griffii rure nobis primũ oſtenſa fuit à Profeſſore D. Aſſatio, præceptore exercitatiſsimo, & de Medica materia benè merito. Satam poſteà habuimus Londini in Anglia: folia dum per initia erumpũt, ceſpite inſtrata numeroſa, bullis & villis aſperata, Echii, palmum longa, pollicem lata iacent, neq; toto anno aſſurgunt, aut caulem florémve edunt, ſed vno & interdũ altero anno pòſt, æſtate caulem ſeſquicubitalẽ, rotundum, hirſutis alis multis diuiſum. Iuxta quas & folia erumpũt ex interuallis: floréſq; Echii fimbriati, diluta purpura, exili ſtamine. Semen Borraginis, minus nigrũ: radix craſsior digito, rufeſcit, lignoſa: parum aut nihil attrectantem inficiens.

Hæc ab ea quæ hîc in Anglia via quæ Bathonia & Briſtolia Londium ducit per meſſes læta & multa hilari viſitur aſpectu, floribus tantùm differt: quos non ſecùs foliorum & alarum interſtitia, ſed in ſummis caulibus ſaturiore purpureo, Anchuſæ maioris. Vt prior ſubrubra linet & nonnihil rubelli affricat digitis.

ἔχιον *ECHIVM, Bugloſſum agreſte.*

Germa. Wild ochſen zung.
Gallis. Bugloſſe Sauuage.
Belgis. wilde Oſſe tonghe.
Ang. Wyld Bugloſſ the leſſer.

SE IPSA prodit ſeminis indice, quo à Borragine diſcerni videtur: ab Anchuſis autem radicis colore, ſiquidem Echio multumque ad ſylueſtrem Bugloſſum accedunt, folia per interualla circum teneros rotundos quaternósve caules rectos ſeſquicubitales, alterno ſitu plurima hirſuta, ternas, quaternásve vncias longa, pollicem lata, ſubnigra, craſſa, è quorum ſinu emergunt per interualla flores copioſi, ex puniceo cærulei, in puſillis vtrinq; incuruis ariſtis digeſti, plumatas ſummitates effigiãtibus: hiſce aſperiuſculis & ſpinoſis tegumentis euolutum clauditur ſemen, viperinum caput argutis, ſed exilibus oris, luminumque veſtigia efformat.

ONOSMA, ſiue Ononis.

NVLLVS eſt pauló exercitatior, qui illicò percepta Onoſmatis ex Dioſcoride delineatione, nõ opinetur eam eſſe è cenſu Anchuſarum, Lycopſidi nimirum cognatam, anchuſámve degenerem, quam ſecreuit Dioſc. nomine & familia: vt ſuo obſequutus inſtituto frugiperdis abortum faciẽtibus inſereret, cuiuſmodi ſunt Securidica, Nymphea, Aſplenium, Hemionitis. Eóque bis foliorum ſimilitudinem ad Anchuſam inculcat. Res verò ipſa indicat eſſe, quemadmodum arbores non paucæ, quæ fœtæ fuerunt primùm, poſteà exhauſtis viribus biennio aut triennio florem fructumque edunt nullum. Sic duo aut tria genera Echii putata meminimus, triennio primùm nõ niſi folia, poſtea caulem & ſemen promere: quibus per frigora amiſsis, non niſi biennio aut triennio interiecto, rurſum in caulem & flores erumpere: alias anno floruiſſe primo, aut altero, bienniúmq; interdum totum quaſi effœtas & ſteriles, caule orbatas fuiſſe, ſuſpicionemque feciſſe ſeminis, florum, caulíſque ſua natura expertes eſſe: cùm tamen denuò rediuiuas reparatis caule flore atq; ſeminibus Lycopſides animaduertiſſemus: quod potuit itidem inde iſtis eueniſſe, & id vulgo perſuaſiſſe, quia infœlix, atq; fœtus certa pernicies, non ſecus atque filix aliáque haberetur. Huc exempla Bechii & Dictamni ſtudioſi arceſſant. Cynogloſſum autem iam hîc nobiſcum perpendant.

Κυνόγλωσσον. *CYNOGLOSSVM.*

Germa. Hundtzunge.
Gallis. Langue dè chien.
Belgis. Hondts tonghe.
Ang. *Howndes tunge.*

HAVD diſpar de lingua Canina hæſitatio, ſedquæ minoris egere videatur diſquiſitionis & probationis, æquis arbitris attentius rem ipſam expendentibus. Etenim niſi nullidum cognita eſt Cynogloſſa, aut certè ea eſt planta nominis interpretatione, vſu, & caninæ linguæ aſsimilatione, conſenſui vulgato adeò probata & recepta, vt nullus ſit ex iſtis malè feriatis nouatoribus, qui æquè bonam & congruam, nedum potiorem, indagare quiuerit. Eſt namque ea foliis mollicellis, lenibus, lanugine pauca, ad tactum minimè aſpera, mollicie & effigie linguę caninæ vel Glaſti, nõnihil venoſa; albicantia, Plantagine latifolia arctiora, præſertim aridis & ſabuloſis Linguagotticis, vbi puſilla vix ſeſquipalmũ & pedem excedens: caulis rotundus, incanus: in alas diuiſus, quibus flores punicei anguſtifolii Bugloſsi: paruum ſemẽ lappulis, hirſutíſve clypeolis contentũ, veſtibus, vt Agrimonię vel Caucalidis pertinacius hærés. Pinguibus tamẽ & humẽtibus aruis Ferrarienſibus & *P*atauinis maximum glaſtum ſuperat, eò proceritatis progreſſa, vt vix ſui ſimilis ſit: viridiora namque folia ima & latè humũ operiẽtia: dilutiores flores, obſoletioréſq;, quos fert nullos nullumque caulem nonnullis annis, præcipuè vmbra ſalignea aut ſepibus vicinis opacata. Qui in Herbariæ cognitione cõſenuerat peritior quàm iactantior Barallis, Dioſcorides Monſpellienſis vocatus, aſſerebat Rondelletio nobis audientibus ſibi non ſemel in Lemouicibus & Auerniis obſeruatas non paucas triennio & quadriennio quotãnis bellè reuiruiſſe; cæterò nullum caulẽ promſiſſe. Quin ſi vires ſpectes, magis arrideat tum planta, tum ſententia noſtra, quæ doctiori lubenter cedet, quum potiorem indicarit Cynogloſſum. Ambuſtis ſiquidem opitulari, vel mulierculæ ſciunt, refrigerandi ſcilicet manifeſta qualitate, exſiccante, doloremq́; leniente, & maiorẽ affluxũ prohibente; præſertim exungia alliquefacta feruidáve inſtillata: itẽ Allopeciis de acri & erodente humore capillis defluẽtibus, cõfert. Nec nõ emolliet aluũ eius vis malactica & muccaginea vino incocta & frigore retuſo. Radix Symphiti eſt magnitudine, muccore & colore, odore penè ſoporifero, maximi hodie vſus ad acres & tenues fluxiones: magis tamen incraſſat quàm refrigerat. Hæc *P*linii lappulas ferens videtur: non enim Echii, aut Anchuſæ, aut Lycopſides ferunt. Quare, ſi, vt pleraque omnia, è quopiam Herbario vertit *P*linius, caulẽ ferre & ſemen, vt qui obſeruarit fortè eadẽ quę nos ſcripſimus: inſcitè ſimul atq; perfidè erroris fœdi traducitur, & Ruellio pererudito calumnia impingitur non ferenda ab illo eius perpetuò plagiario præſertim: qui niſi hîc tàntus fuiſſet, nunquam ille cõmentatoris opinionem ſuſtinuiſſet. Porrò eum niſi tumultuari gloriolamque aucupari ſatis perſpicuum, cùm nihil interim doctiores nos vſpiam relinquat. Cur nõ docebat, qua de re Trallianus eximius Græcus addiderit radicis cortices pilulis, quas de Cynogloſſo inſcripſit? quæ apprimè pollicitationi ſtant, nec vllus Medicorum hodie aliam vel addit, vel nouit. Etenim Mathioli hanc, cui natales Romæ ad molem Adriani facit, nuſquam non locorũ paulò calidiorum Norbonę & Hetrurię multa, nec alio quàm diximus modo in Lycopſide & Onoſmate, illic caule vidua cernitur. *P*roinde, qui nec hanc quidem probè notam de facie haberet Senenſis, paucas & confuſas notas poſuit: vires verò, quod minimè decuit, ſuo more reticuit, & tamen legittimum aſſeruit.

CYNOGLOSſum Puſillum Norbonenſe.

Plinii. Cynoglo.

CIR-

CIRSIVM.

CIRCIÆ varices Hippocrati, Ixiæ Ariſtoteli ſunt: venæ humore ſtatúque melancholico prominentes & tuberoſæ, dolore interdum ſæuo partem vexantes, quibus quia hæc planta medetur,id nominis aſſequuta fuit. Genuinam autem plurimam propè piſtrinum oliuarum,& ponè molas farinarias,in locis vadoſis Lani amnis Monſpelliaci,& pratenſibus lacuſtribuſque littoreis à Grammutio luco in meridiem deuexis, quà maris alluuionibus & ſolibus feruidis longè látéque patentes planicies ſale niueo opertas pedibus terebamus Iunio 1566. Radix & ima folia Dypſaci modo & ortu, Buglosſi anguſtifolii acutiora,& leuibus hirſutis ſpiniſq; aſperiora,lōgiora, virida. Caulis vt plurimùm ſingularis,binos, ternos,aut quaternos cubitos æquat, anguloſus, rectus, incanus, tener,Sonchi modo. In quo extremo flores,rotūdis,oblōgis capitulis,Senecionis,aut Cardui,purpureis denſis cōflati ſtaminibus,vnà numeroſi & cōditi. In pappos defluentibus Iulio,relicto exiguo oblōgo cardui ſemine fuluo. Notiſsima hæc illic ſtudioſis,alibi Italię aut Galliæ parū nota, aut frequens. Quā eandē cum Guini Cirſio in Mathioli cōmentariis eleganter depictam,intuitu,quoad licet,coniectamur: propterea quia idem Senenſis vtique ſui ſimilis,nullam deſcriptionem appoſuit: Ruellio alijſque doctis, qui putarint hanc Buglosſum anguſtifolium eſſe,neutiquam parſurus:ſi virentem,florētemq;,vti nos, vidiſſet. Sanè vix vlla in Dioſcoride plenius deſcriptioni reſpondet & facultatibus, quàm hæc,floribus non quidem Buglosſi,ſed papposis & lanuginoſis,euanidis, caducis.

ALTERVM.

HIC Londini in horto Morgani,etiamnum ineunte hyeme,huic aliud Circium creditum creuit,cognatum foliis,floribus,& radice,facie tamē Cicerbitæ,foliorumque poſitu in cauliculis teneris,canis, minus hirſutis,vti etiā folia paulò breuiora: ſed flos purpureus,& ſingulæ cymæ ſingulus pappoſus:ea annum fermè vegeta viruit.

SYMPHYTVM *Alum, ſeu Alus.*

Gallis. Conſyre, Oreille dAſne.
Ang. Comfrey.
Conſolida maior. Hiſp. Suelda maior. *Ita. Conſolida maggiore.*

PERAPOSITE iſtud Symphytum cōtulit Buglosſo,id eſt,noſtræ Borragini Dioſcorides: quandoquidem tractus amat lætos, riguos, interdum & hortenſes iſtud, non ſecus ac Borrago: cui foliis ſimilibus, maioribus, longioribus, itemque caule cauo, hirſuto,anguloſo eſt: radix nigra foris, intus alba, mollis,& fermè omnium quas nouimus maximè viſcida: ſapore oleraceo, vel inſulſo, quæ carnium fruſta, ſi illi incoquantur, ferruminare,glutinaréue meritò credūtur. Quàmplurimos ad affectus certiſsima ope cōdiūtur,ad vnguenta ſpiſſantur,tota nāmq; folio & radice vulneraria eſt: Buglosſi guſtu & muccagine,ſed multò pluri & efficatiore ad vlcera ferruminanda, eóq; Conſolida maior vocatur: & quæ mas vulgò dicitur,floribus purpureis,efficacior habetur: quæ verò albidis floribus,fœmina. Luteis etiam floribus obſeruauimus quandam, quæ foliis putaretur Borrago,vbi defloruit, niſi radix ſubeſſet tuberóſa nigricanſque: quare minus verè quidam opinati ſunt, Indicam occiduam ſanctam herbam, Symphyt πετλον apud Dioſcori. eſſe,vt mox oſtendetur. *Quod ſonat ipſa nomenclatura.*

Indorum Sana SANCTA, *ſiue* NICOTIANA *Gallorum.*

IMPVDENTIVSCVLIS Herbariæ obtrectatoribus,ignauiam hæc,ſi loquatur,exprobret, ingenuis autem veſtigatoribus ſedulitatem gratuletur, qua factum eſt vt non multis ab hinc annis ex Heſperię Indię nouo orbe Portugalię, Gallię,Belgię, & Angliæ facta fuerit inquilina: maioréne an certiore commodo, incertum. Siquidem non modò

Symphyti

Nicotiana inſerta infundibulo ex quo hauriunt fumū Indi & nau-cleri.

Symphyti de figura & habitu ipſo conferenda eſt,ſed etiam effectionibus ad interna & externa incommoda, eidem & cuilibet Pannaci decantatiſsimæ præferenda. Non eſt tamē Symphyti ſpecies, tantò minus ϖετραῖον Dioſcori. ſit, licet viſum fuit quibuſdam: at illud eſt noſtrum Symphytum vulgi magnū, tametſi iiſdem riguis, nempe pinguibus & apricis gaudeat, proueniatq́; foliis prægrandibus,oblongis, hirſutis,Symphyto magno,latioribus,rotūdiorib⁹,Bardanę Hyoſchyamo luteo concoloribus,multis è radice exili Lactucæ,multum fibroſa: ſcapus exit trium cubitorum in Frācia,Belgio,& Anglia: ſæpiſsimè quatuor & quinque. proceritate,quum maturè ſatum ſemen in calidioribus tractibus Aquitanię & Linguagotię: florum calatos Auguſto fert, herbaceo pallore nonnihil punicantes, vnciales: ſemenq́ue maturat in calyculis exilibus admodum,& ſimilibus Hyoſchyamo Luteo,vnde nonnulli putant Hyoſchyamum luteum huius ſpeciem eſſe: & ſanè vtrique pluſculum caloris ineſt. Quare nec Hyoſchyamus eſſe poteſt; quòd illis perſuaſum fuit, quia vidiſſent non paucos huius fumo hauſto temulentos fieri. Videas enim naucleros pleróſque omnes qui iſthinc rediunt geſtare puſilla infundibula ex folio Palmæ aut ſtorea confecta, quorum lateri extremo inſerta ſunt conuoluta folia & comminuta ſiccata huius plantæ: iſtud illi accendunt igne,atque hianti ore quantum plurimùm poſſunt, inſpirando fumum ſugunt, vnde ſibi famen ſitimq́ue ſedari, vires inſtaurari, ſpiritus exhilarari aſſerunt: ſopiriq́ue iucunda ebrietate cerebrum, dictitant: incredibilem pituitæ copiam plerumque educi: Quod ipſi dum hauriremus,experti ſumus: non tamen citò inebriat,nec frigore dementat, vt Hyoſchyamus, ſed quadam aromaticitate vapida ventriculos cerebri imbuit. Hyoſchyami illius lutei nullū factum à nobis certum periculum, Iſtius verò Sanctæ herbæ vocatæ iam vbique increbuit fama: ſanè ad vlcera, vulnera,thoracis affectus,tabemq́; pulmonū,ea nihil noui nouit ex nouo Orbe noſtra ætas præſentius, aut efficacius, quemadmodum inter remedia dicetur.

PVLMONARIA, *maculoſa folio Borrag. floribus Primulæ Veris,purpureis.*

Gallis. Herbe aux Pulmons.
Belgis. Onſer vrouwen melckcruyt.
Ang. *Sage of Ieruſalem.*

CONSVLTIVS huc hæc fuit dilata,non enim magis dicta Plinii Pulmonaria ob effigiem foliorum,quàm propter vires pulmonibus non ſecus laudatæ atque Symphitū, cui congener eſt,nec parum ſimilis,hirſutis calyculis florum Primulæ,prima vernatione eleganter purpurantibus,in cauliculis mollioribus,ſeſquipalmaribus: foliis item ſuperficie

item ſuperficie & hirſutie Symphiti aut Bugloſſi, maculis lacteis & nigris aſperſis, ſemina nigra relinquentibus Borraginis, ab imo erũpentibus, ſupernè acutis, radice quàm *Primulæ* craſſiore, fuſca, viſcida: guſtu nõ ingrato totius plantæ Holeraceo. Iuſculis miſcẽt folia mulierculæ; aut tuſa ex ouis in placentas ducunt, adq; pulmonis affectus, & cordis vires conferre prædicant, eoq; in hortis habent ex vmbroſis montoſis. Quibuſdam regionibus viſuntur ſine maculis.

PVLMONARIA *Gallorum, flore Hieracij.*

QVAMVIS ſit hæc Pulmonariæ maculoſis folijs & nomine donata, propior tamen videtur Intubaceo generi: flore nempè luteo Hyeracij, in parietinis & dirutis, muſco obſitis, Lugduni, & Monſpellij Gramũtiæ ſyluæ, emicat tenello cauliculó, Intubaceo, palmari & ſeſquipalmari, gracili, è radice exiliore Betonicæ, nonnihil fibroſa. Incerto adhuc vſu, vti planta parum nota eſt: quidã tamẽ cõferre paronochijs & pulmonibus prędicant.

MONTANVM *Arction an Perſolata Plinij?*

TAMETSI nullusdum ſcriptor ARCTION, ſiue Vrſam, vel Arcturum Dioſcoridis nouit (neq; enim Ruellij vndequaq; doctiſsimi manes, aut ſẽtentiã de Xanthio, inſectari, animus eſt, aut fas ducimus) tamen id putamus factum ignoratione, non tam plantæ ipſius, quàm Cumini Syluestris ſiue parui, cui confert Dioſcorides Arctij ſemen: alioqui folia ampla *Phlomo* rotũdiora, cauléſq; teneros & longos promit hęc, quæ vt nomine & ordine apud Dioſcoridem, ſic facie magnoperè cognata eſt Perſonatæ ſiue Αρκείῳ vulgari, quam Vrſam interpretamur dictã, vtrãq; à ſemine, vti videtur, hiſpido, villoſis echinis, qui huius Arctij ſunt molliores, propiúſq; Cuminum paruum ſiue Syluestre ſimulantes : ſemine etiam non abſimili. Quare nec abſimili vero ratione videmur aſſeruiſſe hanc Arction veram . Hæc nuſpiam nobis viſa, niſi celſis & Syluoſis montium opacis, vt Veganij Iugis Norbonæ & Saleuæ mõtis, alijsq; Pedemontis & Sabaudiæ finitimis. Radix longa, tenera, candidaq; foris & intus, edendo non ingrata. Folia, ſubtus præſertim, admodùm incana, vti vngulæ caballinæ vel Petaſitidis. Plinius hanc *Perſolatam* nuncupaſſe videtur: ſed deſcriptionẽ confudiſſe (vt ſæpè facit) cum Perſonata, non leuis ſuſpicio eſt: tum quia folia vtriuſq; comparat Cucurbitæ, & tamen ſingulari diſtinguit Perſolatam à Perſonata capite & radice. At Dioſcorides Verbaſco comparauit, & haſce tres, nempè Arcion, Arction, & *Petaſitidem*, admodum inter ſe ſimiles, ſerie coniunxit, nec tamen aliam alij aſſimilauit, cùm tamen Petaſitidi ſimillima *Perſonata* ſit.

ἄρκειον. PERSONATA, *Lappa maior, Bardana.*

Ang. *Great Burre.*
Ger. Groſʒ Kletten.
Belg. Grooté cliſſen.
Gall. Glouteron ou Gletteron.
Ital. *Lappola maggiore.*
Hiſp. Bardana.

PROPTER eandem quam cum villoſis hirtíſq; vrſorum capitibus glomerationes echinoſæq; lappæ haberent ſimilitudinem, nomenclaturã cõſimilem accepit Arcion & Arction. *Perſonatæ* autem fortè, quòd folia pręgrandia vultui, laruæ, aut perſonæ obtendi facie ſolita eſſent. Et *Perſolata*, quia galeri vice Solis æſtum à capite arceret: vnde etiam *Petaſitidi* nomen factum.

Nimis quàm frequens & vulgaris lappa magna vbiq; gentium ſecus vias & vrbium pomeria, luculentæ magnitudinis, Cucurbitæ ęmulis folijs, & Echinis, mordaci hæſu veſtes canéſq; arripientibus, puerorum frequenti luſu nulli non notiſsima. Radix grandis, carnoſa Arctij ſiue *Perſolatæ*, ſed foris nigra: conditur ſaccharo, & cùm grata tum vtiliſsima ad calculum & dyſenteriam habetur, Veneris etiam incentiua. Idem ſemen pollet, ſed multò efficacius calculoſis.

ξάνθιον καφαγανιον, *XANTHIVM ſiue Strumaria.*

Offi.	Lappa minor.	*Bel.*	Cleyne cliſſen.
Ang.	*Lowſe burre, or leßer burre.*	*Gal.*	Petit Gloutteron.
Ger.	Betler ſleiſʒ vnd Spitʒ kletten.	*Ital.*	*Lappula minore.*

COLORIS cognomine ſic dicta, quia ruffat capillos, quemadmodum hodie vulgus
tinctorum luteam & Kermes, ſiue *Kermeſinum* dicit, cuilibet regioni fermè æquè no-
ta ac maior lappa, ſed non perinde feraci inuiſoq́; prouentu abūdat, locis & ſcrobibus a-
refactis, quādo imbres aruerint, gaudet, ortu & fructu echinato lappoſoq́; Platani aut po-
tius Glycyrrhizæ alterius ſiliquoſæ, folia gerentibus caulibus ſeſquipedalibus & pedalibus,
inciſura, figura, & colore Attriplicis vel Torneſolis, Bardanā etiam aliquantùm adūbran-
te: vnde Bardana minor dicta, radice non profunda, fibroſa, meritò, vti ſemen ipſum, lau-
data ad tumorum ſtrumarumq́; pertinaciam delendum frequenti admotu, vnde χοιραδολό-
λεθρον, ſiue ſtruminecam vocarunt antiquitus.

βήχιον. *TVSSILAGO, Farfara & vngula cabalina Offi.*

Ger. Roſʒhub & Brantlattich.
Bel. Hofbladeren.
Ang. *Folefoote, Coltesfoote.*
Gal. Pas d'aſne, patte de cheual.

ACOMMODO compertiſsimo, quod præſtat anheloſis & tuſsi afflictis, dicta fuit Be-
chium Græcis, Tuſsilago Latinis, vel vngula cabalina recentioribus. Folia quippe pro
mit ab imo in pediculis ſeſquipalmum altis, rotunda, ſed lateribus ſenis, ſepteníſve angu-
los acutos claudētibus, auerſa tomentoſa incana, aduerſa virentia carnoſa, Petaſitidi adeò
accedentia, vt per initia niſi odor (qui huic grauis) diſcerneret, eādem putares. Flos illi au-
reo pallore, radiatus, dentis Leonis æmulus, qui Februario & Martio nondum egreſsis fo-
lijs repentè floret: parumper perſtat, & celerrimè in pappos dehiſcens. Radice tenera, can
dida, carnoſa, geniculata, humí ſparſa, cuius cum folijs eſt vſus notior, quàm vt longiori e-
geat oratione. Vda ſata, crepidinéſq; fluminum amat.

πετασίτης *Petaſites.*

Ger. Peſtilentʒ wurtʒ.
Bel. Peſtilence wortelen.
Ang. *Butter Burre.*

SED & vtiq; ſimiles ſui negotium ex negotio ſerunt ſtudioſis, qui Tuſsilaginem aſſe-
runt, Petaſitem negant, plantam illam in pratis paluſtribúſq; primo Vere creſcentem,
atq; nondum folijs ortis caulem erigentem tenerum, carnoſum, concauum, ſeſquipalmum
altum, Orobanchæ ſimilem, floribus in ſummo denſis, puſillis, multis, mucoſis, racemoſis,
oleæ, in purpureum conum compactis, ſpectatu amœnum: nullo ſemine prægnantem, ſed
flore marceſcente & defluēte, ſpē etiā ſeminis perdentem. Folia pediculo cubitali, craſſo,
carnoſo, quaſi appenſa medio ſui centro, pendula inſtar Petaſi inuerſi viſuntur, maximā
Perſonatiam ſuperantia: ſed rotunda, ſubter parum incana, ſingulis pediculis ſingula, me-
dio fermè totius puncto hærentia, vbi ſinus deſinit profūdus ad vſq; folij centrum actus,
quæ ſi prorſum clauſeris, fungi penduli modo fulciri dixeris: ſimúlq; Commentatori ſi-
lentium indixeris, qui dum nihil habet quod illinat paginis, in minutijs iſtis obſtrepit bo
nis viris, nec quid quóve modo ſcribat, de facultatibus notíſve certioribus, quicquam
penſi habet. Grauis enim & prorſum ingrati eſt odoris hæc, guſtanti verò perquàm a-
mara, & ingrata: deſiccat item magnoperè, quapropter morbis epidimicis vtiliſsima ha-
betur & comperta Medicis Germanis etiamq́; plebi, quæ ea de dote vocat Peſtilentie
wortele, id eſt, peſtis radicem: quæ valdè craſſa, foris pulla, intus cādida, & plurimùm ver-
miculis prægnans & exeſa, quòd mirum foret pabulum adeò amarum amare, niſi illius eſ-
ſent proles & alumni: vt in abſynthio, & in veſiculis, quibus condita & repoſta aloes aſpor
tatur, cernitur, quam interdum etiam mures liguriunt. Radices complures cortice exutas

&

& exenteratas aceto indunt quoad viribus imbutum fuerit, exque illo cum Rutæ ſucco & Theriaca propinant, præſidiumque nulli ſecundum affirmant. Leniuſculo argumento deceptus fuit, qui rebatur propter communia natalitia & florum ante foliorum egreſſum, eſſe eaſdem, quaſi non idem contingat Trifolio Hederaceo, Croco Sylueſtri, Ephemero, & aliis.

CACALIA.

HÆc multum Petaſitidi aſsimilatur, foliis præſertim: an verò ſit Cacalia ambiguum, nec tamen vlla alia vllã opinionẽ veræ nobis fecit, nedũ vt animum expleret, præterquàm iſta. Alpinis iugis opacisq; ſuperciliis prope fagos & aquarum ſcaturigines vel fluenta plurima, alibi rara. Ternos cubitos æquat caulis: ramulis quibuſdã diuiſus, floſculis albicatibus & aliquantum obſoleta purpura aſperſis, incõditè cõgeſtis & pãneſis muſcosíſve, vti in Eupatorio Canabino, aut Virga aurea, radix albida, fibroſa, craſſa Garyophillatæ, vnde pediculi ſurgunt foliis permagnis leuiter lacinioſis donati Petaſitidis: quàm etiã odore quadantenus imitantur. Galliæ Norbonenſis celſo monte Calcaris nũcupato primùm vidimus, pro pedibus montis verticẽ qui Dei Paradiſus à plebe vocitatur. In Delphinatũ vel Allobrogum finibus Montes qui Pilati monumento è regione viſuntur. iſtam habent, vnde quidam amici Lugdunenſes peritiſsimi habuerunt.

ALYSSON.

FVIT hæc Thlapis & Lunariæ Græcę ſocianda: ſed operarum properatione huc intruſa eſt, licet non abſimilia ſint folia Echiis: in hortis cultioribus habetur, & nonnullis Lunaria vocatur: ſed nulla melius Alyſſo Dioſ. quadrare videtur: eſt cubitum alta tota, incana, aſperiuſcula, ac nonnihil tomentoſa; radice exili, foliis in imo Conizæ, vel albę violæ, plurimùm vnicaulis, rotundus, hirſutus, puſillis alis diuiſus, in quibus alternatim floſculi lutei oriuntur Irionis, & folliculi oblongi clypeoli compreſsi, qualis Lunariæ Græcæ, quem duplicatum facit membranula diſsipans vtrinque ſeminum ſeriem duplicem, quę ſunt Leucoii ſimilia, ſed maiora. In Belgio vidimus, in Italia dono habuimus, Mõſpelliiq; ſatam & enatam guſtauimus, ſapore longè Porro aliud eſt Galeni Alyſſon putatum à recentioribus, Bugula nempe ſiue media Conſolida, iamdiu ſuperius adducta.

Dotterbloemen *Germanorum, an Plinij Chamælence & Malococyſſus?*
Chelidonium minus.
Nymphea { *Alba maior,* *Minima.*
Nymphea { *Lutea,* *Minor.*

Morſus Ranæ.
Tribulus aquaticus.
Faba Ægyptia.
Arum Ægyptium.
Dracunculus maior Math.
Dracuncellus aquaticus.
Arum.
Arum minus.
Ariſarum vtrumque.
Ariſarum Norbonenſe.
Aſarum.
Aſarina.
Braſsica marina, ſiue Soldonella.
Soldonella montana.
Gramen Parnaſi.
Thora.
Ciclamen vtrumque.
Ariſtolochia { *Rotunda.* / *Longa vera.* / *Polyrhizon Pli. Ariſtolochia tenuis efficacior Galeni incognita, (Mathi.* / *Clematitis, falſò longa. Math.* }
Viola Martia, eiúſque varietates.
Viola flammea, coloria, calida.
Saxifragia { *Alba, ſtrumoſa, Chelidonioides.* / *Aurea.* }
Caryophyllata Alpina.

χελιδόνιον μικρὸν. *CHELIDONIVM minus, ſiue Hirundinaria minor, Scrophularia minor.*

{ *Germa.* Klein Scholwortz, klein feigwartzenkraut & Meyenkraut.
Gallis. Couillons de preſtre, Petite Eſclere. }
{ *Itali. Fanoſcello.*
Angl. Pyle woorte or Fygwoorte. }

NIMIS quàm moroſi ſunt, qui Chelidonium minus ob ignauã acrimoniam reiiciunt, cùm notæ cęteræ ſuffragentur apprimè deſcriptioni: nam oritur primo Vere cunctæ Europæ Chelidoniis ad nos remeantibus, & granula triticea multa appenduntur radiculis, vnde triticum, ſiue πύρον vulgò Dioſco. æuo dictitatum fuit: à noſtris autem Scrophularia etiamnũ vocatur. Quare facilè futilis obiectio de acrimonia refutatur, aliorum multorum ſimplicium exemplo. Apud Dioſc. Arum, Aſphodelus ex Heſidio, vbique cœpæ fidem facient, quorum acrior aut mitior ſapor, agri ſequitur conditionem. Folio Hederaceo Aſari exit, florumq́ue elegantem ſobolem in pediculis tollit, foliolis aureis radiatis, ſtellatis.

CALTHA Paluſtris recentiorum, non eſt Chamælence Pli. folio Populi, ſiue humilis incana. Dotterbloemẽ Belgarum, & Farfrugũ recẽtiorũ.

LOCIS item lacuſtribus & vdis huic perquàm ſimilis & frequens quę Germanicè Belgicè Dotterbloemen vocatur, Chamælencẽ quidam ex Plinio, ex Geoponicis Malococyſſum maiorem: Mathiolus ex ſuo cerebro Tuſsilaginem alteram facit: nam coniecturas triuiales, quas & deſcriptionem de recentioribus ſcriptoribus, peritiſsimo Dodo. & aliis, emendicauit, inculcat, ſuppreſsis nominibus & mutatis claſsibus, quaſi ſcopas diſſolutas: hæc enim multò magis Chelidoniũ ipſo toto vultu præfert, niſi quòd vniuerſa maior: Flores neutiquam papposi ſunt, quinimò diu admodum & particulatim floret aureis Raunnculi, aut Chelidonii minoris: neque folia ortu, vt Tuſsilago, anteuertunt, & Nymphea luteæ colore, vel Chelidonii minoris nitore fulgent, & ſimiles ſunt adeò, vt in Angliæ vuidis, vbi vberrima, ſæpè pro Nymphea minore Pharmacopœi & Clinicæ mulierculę

MALOCOCISſus Caſſani Baſſi.

mulierculæ nobis attulerint & oſtentarint. Folia non ſubter incana, non anguloſa, non caulis tomentoſus, ſed potius atro virore polito, vti Aſarum, Nymphea. Radix fibrata capillamentis, acris guſtu eſt, ſed moderatè: nondum tamen vſu exploratæ facultates: quod magno pudori eſt iſtis audaculis aſſertoribus, ſed maiori detrimento Medicinæ tyronibus, maximo verò nocumento ægrotis, quos perdit inſcitia, & ſcelerata gloriæ fames.

Νυμφαια *NYMPHEA LVTEA*, *Papauer paluſtre.*
Nenuphar Officinarum.

- *Ger.* Waſſergilgen, haarwurtz, zeeblumen.
- *Belg.* Plompen.
- *Hiſp.* Eſcudetes del Rio, & Higos del Rio.
- *Ang.* *Water lilie.*
- *Gall.* Blanc d'eau, & Lis d'eſtang.

AQVÆ Lymphæ ſeu Nymphæ antiquitùs vocatæ, natales & nomen ſuppeditarunt Nympheæ, quæ nuſpiam niſi in aquis leniter labentibus emergunt, parum extante folio peramplo, Bechij aut Dotterbloemen, circinatæ rotunditatis, læuoris, denſitatis, & magnitudinis, in caule glabro, quaſi pediculo, quaternum quinúm ve cubitorum, flore ſpecioſo, luteo micante aſpectu, & ambitu obtuſiore, quàm albæ Nympheæ.

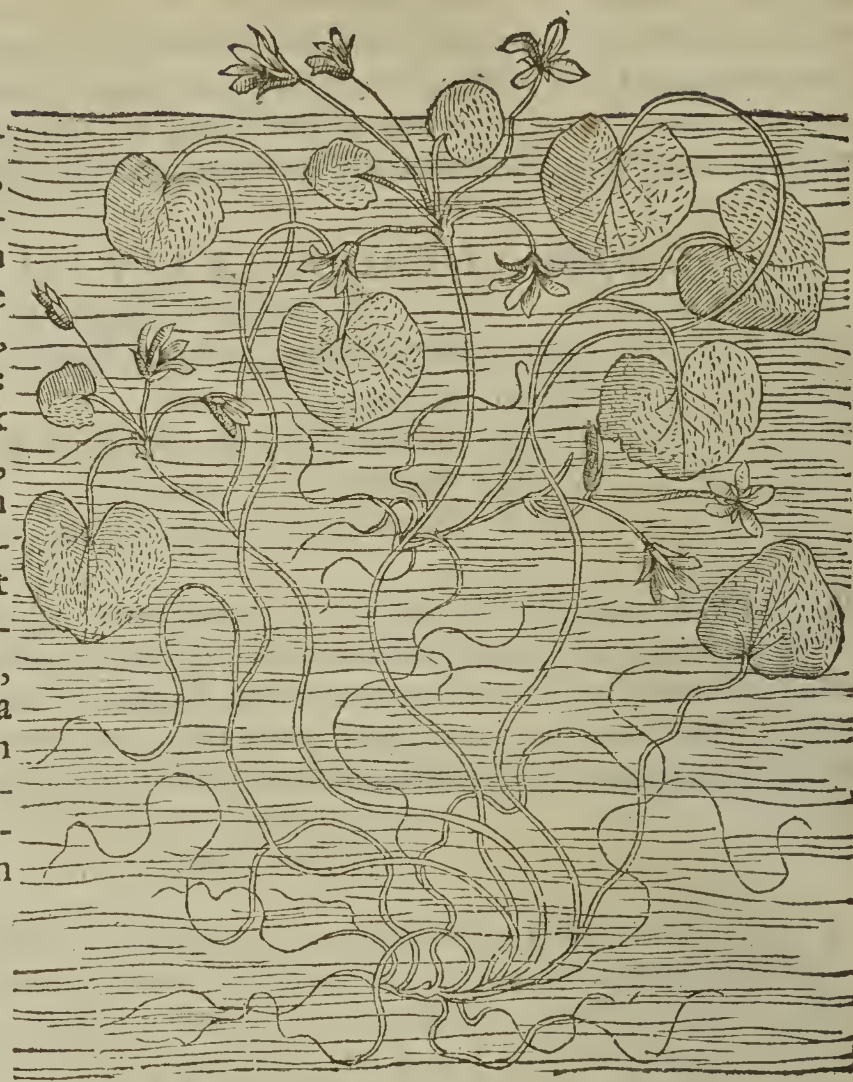
NYMPHEA alba.

ALTERAM ſpeciē, quæ maior vocatur, vix quiſquam diſcernat, niſi floris emaculato cādore Lilium prouocante: radix vtriuſq; craſſitie cruris humani, nodoſo & ſtrumoſo corio clauam imitatur, guſtanti inſipida quū adhuc humens, ſiccatæ nonnihil ſapit alimētoſi. Luteæ albus eſt, Candidæ autem nigricat cortex, vtriuſq; amaricat: ſemen & flores nonnihil odori albæ: Flagrantiſsimi lutei, & guſtanti nonnihil acrimoniæ præferunt, glutiniſq; quippiam habent, quem, niſi condiantur, arefacti amittunt, ſicciq; efficiuntur, atq; nullo aut puſillo calore digerunt: qua è perpenſione facilè quis componat tumultuarias Arabum & Neotericorum inter ſe perorationes. Atq; quum attoniti mirātur Arabas quandam ſpeciem Nympheæ calidam tenuantemq; putaſſe: non eſt ſanè quod conuicientur, aut ineptè è capite de Sedo accerſant ſubſidium: nam ſi Nympheæ inde ſit dicta, quia Lymphis Nymphíſve eſt conuictrix & accola, potuerunt Serapione antiquiores Caltham nobis dudum Paluſtrem dictam congenerem feciſſe: natales quippe, folia & flores affinitate haud vulgari, etiamnum perſuadēt idē quibuſdam Pharmacopœis, qui noſtris medicamētis non ſemel ſubdiderunt hanc, illarum vtriuſuis loco: vocabantq; Nymphæam luteam. Quin ni nobis forent notæ Nympheæ, certè hanc legittimam Nymphæam agnoſceremus, vti fortè pleraſq; alias arbitramur pleriq; omnes humanæ Mineruæ cōiectores, quoties potiores vel rationes, vel plantæ accommodatiores nos deficiant.

ALBA Minor.

SVNT inſuper antiquis prętermiſſæ Nymphęæ duæ, potrices quidem, & aquarum alumnæ: verùm regionum duntaxat (aut certè plurimùm) Septentrionalium, præſertim Angliæ, via quæ Londino Oxoniam & Briſtoiam ducit, ſecus & trans aquas viarum pigriores minúſq; profundas, numeroſū exerit hæc in tenuioribus pediculis & non diſſimilibus folium, ferè magnitudine Chelidonij minoris, aut Paluſtris Calthæ, Dotterbloemen vocatę: defluente flore candido Papaueris, Rhœadis, aut Melampyri, capitula & ſemina ſuperſunt, craſsiuſculo cortice obducta, nullius dum vſus.

NYMPHEA LVTEA minor Septentrionalium.

MINVS frequens Lutea minor, è limoſo item fundo, traijcit lymphas iunceis pediculis, ternũ & quaternũ cubitorum craſſiuſculis Portulacæ, ſingulare folium in ſummo geſtantibus, duplò maius quàm ſuperioris: quare hæ differentiæ ſibi ita ex aduerſo altrinſecus opponũtur, vt hęc maiuſcula lutea, albę Nymphęæ Dioſcoridis reſpondeat, ſuperior verò minima conueniat cũ maiore lutea. Floribus ex vno quaſi iunceo exortu Primulæ, minoris chelidonij ſtellatis, iuxta amœniſsima Thameſis fluenta, in vdis ſcrobibus & lacuſtris pratẽſibus: guſtu pluſculum caloris videtur habere, & ſiccior eſſe quàm ſuperiores.

MORSVS RANÆ.

INCOMPERTAM & hãnc Græcis, Septentrionales, apud quos (rarius in calidis) prouenit, **Woꝛſchen Beet**, aut Ranæ morſum vocitant, & **cleyn plompen**, id eſt, paruã Nymphęam: & certè magis Nymphęis, quàm Potamogetoni accedit, prȩſertim figura & natalibus, nempè torpentibus aquis foliola plurima innatant, in Lenticulæ paluſtris quãdam effigiem, aut potius puſillæ Nymphęæ albæ, circinato pariter ambitu, ſed minore Capparis, vnguem maioris digiti æquante: in pedicellis floſculi intermicãt luteoli, alibi lactei aut Melini ſũt, tribus foliolis cõſtantes minimæ albæ Nymphęæ, crebribus radicum ſtaminibus, longius ſe porrigentibus in fundum lacuſtrium, ſtagnantiúmq; aquarum, vbi ranæ lubentius ſtabulantur, vnde nomen: ad arcem Londini regiam & mœnia, plurima Iulio & Iunio, guſtu Nymphęæ aut Lenticulæ paluſtris.

Τρίβολος TRIBVLVS *Aquaticus.*

Offi. Tribulus marinus.
Ger. **Waſſer nüſʒ, weihernuſʒ, Stachelnuſʒ, vnd Spitʒnutʒ.**
Belg. **water noten.** *Hiſp. Abroyos & Abrollos.*
Gal. Eſcharbotz, Saligotz, Chaſtaignes d'eau, ou Truffles d'au.

BOREALIBVS, vt Belgiæ, Germaniæ, foſsis, & pigris fluentis, prope Nymphęas aquaticus Tribulus, qui etiam aduerſo flumine è Francolino Ferrariam verſus nauiganti, non ſemel occurrit, adque ipſius vrbis Ferrariæ mœnia lateritia in altè depreſsis vallibus & ſcrobibus. Paucis hæc ſimilis effigie, eóq; nullũ latere quit, qui muricatas uces caſtaneáſve triquetras, duras, ternis plurimùm aut quaternis mucronibus figẽtes, norit: nucleo albido, Caſtaneæ ſapore, quo plebecula lubẽter victitat, Caſtaneáſq; aquaticas appellitat. Semirotunda, criſtato leniter ambitu, folia Soldonellę & Vmbilici ſimilia, ſed craſ-

craſsiora,è pediculo longiore,ſuperiore ſui parte nonnihil protuberante,carnoſo,ſucculēto,è caule breui Portulaceo ſenſim deſinēte in radices,comis vdis,& albicantibus capillamentis,prolixis,fibratas,continenter in aquis partim natantibus, partim in fundo reptantibus & merſis. Quare videndum meritò cur Agrippę vnguento addantur nuclei,quibus etiam emplaſtica,obſtruendiq; vis,aluum conſtipante:

COLOCASSIA, ſiue ÆGYPTIA FABA; an ſit ARON *Ægyptium putatum,Italiæ nuper inquilinum?*

SI QVIS ad fructuum varietatem reſpiciat,latius hodie multò patet ambitus generis fabacei,quàm quum Dioſcorides Græcam fabam & Ægyptiam duntaxat memorabat:nam & noſtras vulgaris neutra illarum eſt; & complures ex India tum Orientali, tum noua Occidentali conſequuti ſumus, quorum fructus aliquantum fabæ æquiparantur, frondem autem & reliquam faciem,ſi ille abſit,nullus agnoſcat fabæ . Eapropter illa cum primis egregia Ægyptia huc pertinere videtur,vt quę paluſtris ſoli humentis glebæ ſit ſoboles,vnde aptè Dioſcorides Cibotij ſiue Aruilæ eruit ethymon, quod immeritò quidam carpunt, vti dicetur poſteà . Et frondes iſti ſunt quantę arborum (malim verti Petaſitidis, vt è Gręco poteſt elici, eque Theophraſti & Galeni lectione.) Radix harundinacea, craſſa,cruda vel cocta eſtur. Quare apprimè olim innotuiſſe Theophraſto & Dioſcoridi,certum eſt. An verò ſit iſta, quam Commētator ſibi,aliiſq; perſuaſit,fides ſit penes Bizantiam picturam: quam iſtam critici audaculi ſubſannāt, ac muſſant Dracontio Aconito,aliiſq; nonnullis,ita neſcio quid talis eueniſſe. Certè multis annis ab hinc permultas credebamus plantas nobis viſas iſtius in pleriſq; Italię locis(nam nullus erat hortus paulò celebrior illic cui deeſſet) verùm poſteà monuerunt nos flores & bulbi, tametſi complures vnà adnati,Aronis ſpeciem eſſe. Sunt enim multæ confertæ & quaſi appendicibus aliorum bulborum auctę, tuberoſę,oblongę : radices effigie quidem Ari, ſed triplò aut quadruplò maiores, ſimiles ,& cōcolores illi radici,quā Apium falſum eſſe monuimus: ſed ſucculentæ, teneræ, intus foriſq; fuſcedine rubiginoſa : folia nobis creuerunt Nymphęæ maximæ magnitudine & ferè ſimilitudine, craſsitie,colore,ſed liræ, venulæ, neruuliq; & ſuperficies fuerunt Aronis,vti & guſtus: florem nullis blanditijs potuimus prolicere,neq; diligentiores cultores, Piſis,Bononiæ,Patauij,vbi Triuiſanus Medicus habuit : nec Lio ille forenſis Philoſophus Venetijs parum ſtudij huic impendit: in Belgio ſatam hyemis ſæuitia deleuit.

ARON ÆGYPTIVM qui & Theophraſti,num ſit recentiorum Colocaſsia?

SI igitur,vt non nolentes aſſentimur, ſit Arum Ægyptium iſta planta,quam dudum delineauimus,non Colocaſſia ſiue Ægyptia faba,cognationis notis quibuſdam potuit impoſuiſſe cùm recētioribus, tum antiquis authoribus: nam Palladius,vbi bulbos Collocaſſiæ ſerendos pręcipit, videtur ſequutus opinionem & nomenclaturam Cypriorum, qui Collocaſsiam appellationem huic impertiunt,vt eſt apud Dioſcoridem. Et vtinam otium non defuiſſet Mathiolo, quum illi oſtendebatur Tridenti vera Colocaſsia, næ ille accuratius tam viſendā ſtirpem,eiúſq; natales,conditiones,magnis,vt par eſt,votibus herbariorum expetitam,nec citra laborem & ſumptum aduectam,verbis expreſſiſſet: Sed non rarò inſtituti oblitū magnum virum tranſuerſū agit perorandi libido in quoſlibet, qui nequeunt fauere linguis & ſilere,cuiuſmodi hic doctiſsimus Guillandinus, modeſtiſſimus Anguillara,Matthiolo maſtix Vercellenſis Apollo. Itaq; ob ſimilitudinem caulis & foliorum Nymphæā Ægyptiæ fabæ contulit Dioſcorides,& rurſum iſtum Aronem peregrinum Colocaſsiæ compararunt Palladius & recentiores, cuius noſtrum Aronem ſpeciem eſſe,certum habemus. Quin ſi è Græco non ſit ἄρον ἱερόν quaſi Sarum,vt in Iride factum, plebecula,quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoſcere,ex Palæſtino vernaculo

& ornamēto Aaronis Pontificis. Et alij fœdius, ſed ſignatius, eōdē ferè alludentes, Sacerdotis veretrum, aut mentulam vocant, in conum mucronatum racemum illum purpura punicante miniatulum acinulíſq; ſtipatum, ad milij Indici faſtigiatæ ſpicæ effigiem: vbiq; viarum marginibus & pratorum ripis vdis obuiū, vixdū hyeme exacta folia pediculo edēte bipennis effigie, quale ſagittariæ aut Bōni Henrici, virore lurida & pallentia, maculis nonnullis nigricantia, vnde etiam Dracontium vocant: radice hermodactyli ferè oblōgiore Satyrij Erithronij Geneuenſis.

ARISARVM Veronenſium. Plinij ARIS.

VOCIS argumento, non tantùm effigie & viribus perſpicunm Aro congenerem eſſe Ariſarum, quem vocat Galenus & Plinius Arim: quę vox Hippocrati, inſtrumentum Chirurgicum oſtendit, vnde fortè accommodatum nomen: aut potius à vigetiore acrimonia quæ huic ineſt, quàm Aro, & qua diſcernuntur: alioqui non niſi magnitudine diſcrepantes & in Ægypto naſcentes à Plinio traduntur. Nobis tamen quæ notæ ſunt ſpecies duę, non ſolùm minores multò ſunt, ſed etiam rotundius folium vni eſt, cuius virentis magna copia nos donauit Franciſcus Calceolarius Veronenſis in primis peritus Pharmacopœus. Eā putamus alicūdè ex vicinis vrbi mōtibus aduectū fuiſſe, nā & alibi non procul Thermis Lucenſibus habuimus: & idē bulbi, quos vna in capſula cum Moly & Colocaſsia afferen dos curaſſemus, in Belgio ſati ipſa Bruma in foliū erupêre, paulò antè Ari exortum: in pedicellis loreis Cyclaminis modo, folia ſingula Hederacea, multò minora, Ari molliora, & delicatiora. Flos fuit etiā ſingulis vnus, vno foliolo conuoluto, oblongus aſpectu Ariſtolochiæ, è lateris rimula emicante fibra ſtaminea. Radix quanta Fumariæ Plinianæ, ſed foris fuſca, albida intus, tantoperè feruens, vt iſta Agyrtæ: ridiculum quidem, ſed non perinde iucūdum, excitent plebi ſpectaculum.

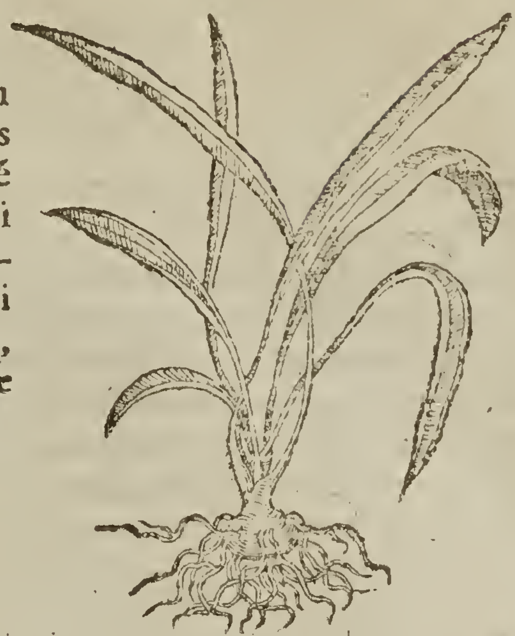
Quippe alicui è turba oſtendunt nuculam auellanam, perſuadentq; ſaltem in os inſerat, ſi deglutire non lubet: tum impoſtor, celeritate manus, qua valet, inſerit hianti ruſtico vnum ex iſtis bulbillis, moxq; illi comprimit fauces, quæ actutum inuſtæ bulbi impreſsione, contractis fibris, & tunica palati, conuelluntur. Manetq; miſellus rictu diducto, ore hiante, ridenti ſimilis: Sed κλαυσίγελων Homericum edente.

ARISARVM Norbonenſe.

HOMVNCIO quidam Stephanus Barallius vocatus, nobis perfamiliaris, propter ſūmam ſtirpium Norbonenſium peritiam, in qua conſenuerat, & nomen in Academia indeptus erat Dioſcoridis Monſpelienſis, non ſemel duxit nos ad riuulum quēdam ponè cœnobium Funecinctorum, vbi in ſalicetis & herbidis vdis eruebat radices huius, interdum vnam aut alteram ſimul, interdum plures adnatas, maiores quàm Chelidonij minoris: folia emittentes longiora, anguſtiora Aſaro, rigidiuſcula, eoq; cuncta plantula adeò arida, vt fruſtra ſæpius cupierimus flores & fructum videre, maturius marceſcentes præ ſolibus feruidis. Nam illic quibuſdam annis, humidioribus pręſertim, nonnullæ ſe produt plantæ, quæ aliàs aliquàm multis annis continuò æſtate recurrente pręſicca, nuſpiam cōparent: vt eſt legumen illud *Ferro Cauallo* Italicè vocatum, nec non aliæ multæ.

ARISARVM anguſtifolium, Orthinogali lutei facie.

Ne

NE QVIDEM illius anguſtifoliæ Ariſari, quod in hortis Belgicis, Gallicis, & Anglis colitur, nobis florem vllum aut ſemen hactenus viſum. Quod quidē eò magis optabamus, quia ſuſpicabamur Orithogali lutei congenerem. Eſt enim in ericetis & filicetis, Liguriæ præſertim, anguſto folio, porraceo, aut Ornithogali lutei, palmari, in anguſtum quaſi pediculum, prolixū, ad imum deficiente, è ceruice bulbi Auellanæ nuculæ paris, aut Serpentariæ maioris.

ANGVINA DRACVNTIA.

SERPENTARIAM iſtam maiorem, quam cuncti horti norunt, & ager Monſpellienſis ſponte dat, quin ſit Dioſcorid. Dracontium maiorē, maculis albidis, folia Hederacea promentem, nullus inficias ibit, niſi maleferiatus temporis prodigus rixator quiſpiam. Rectus quippe caulis, glaber & politus, extima cute anguinum ſerpentiſve exuuium, maculis, fuſcis, vipereis, pullis, puniceis, giluiſque, tranſuerſis, obliquis, & fortuitis, adeò exprimens, vt eminus repentè intuenti horrorem incutiat: ſeſquicubitali bicubitalique in ſummo è vaginula emicat, congeſtus in cono racemus planè Ari, cui radicem etiam non abſimilem, rotundam, maiorem, ſeque lateratim propagantem. Qui igitur foliorum comparationem negant veram, quòd non ſint hederacea, actum agunt, nempè monēt, propter conſequutionem & arctam ſimilitudinem, folia Dracōtii dicta fuiſſe hederacea, cùm potius debuerant hederacea illa Ari dici, quia huius poſtea conferuntur cum foliis Dracunculi & radice. Vbi Dioſcorides, aut ſi quis alius Crateuanus fuit, ad indolem & vniuerſum habitum plantæ reſpexit, foliorumque læuorem, virorem, colorem nitidum ſuperficiei contulit; quia eſſent perquàm affines plantæ, vt vides in collatione etiam radicis: vbi ſingularis numeri, nulla expreſsione maioris, aut minoris Dracontii, bis repetit collationem. Nec vniuerſo tractu Græciæ, à noſtris amicis iamdiu luſtratæ, vlla alia vſpiā Serpentaria, quàm iſta, quę etiā non procul mœniis Mōſpelliacis inter ſegetes, Gladiolos & Hyacinthos læta exit, alibique in pinguibus aruis, non diuerſa niſi ætate, quando decuſsis ſeminibus & ſummitatibus eſtractis à prætereuntibus, frequenter repullulant nouellæ, quę potuerint Plinio perſuadere, plures vt conſtituerent ſpecies Dracunculi, miſceréntq; Ari, Aſari cognatas differentias, vt in Bechio, aliiſq; locis illi contigit. Nec alterius plantæ videtur geminata deſcriptio apud Dioſcoridem, ſed ab alio quopiam, paulùm diuerſè, vt ferè fit, deſcripta. Lubenter nos & grati illam à Senēſi Rapi effigie adductam, nec tamen deſcriptam, ſpectatum iuiſſemus quò loci ille dicit, vbi ſæpius fruſtra ſciſcitati ſumus: negant enim Patauini, Veneti, Veronenſes Pharmacopœi, & doctiſsimi complures, vſquam ſibi viſam: negabant item Cortuſius & Anguillara nobis anxiè ſciſcitantibus, DRACONTIVM *Mathioli.*

AQVATICA ANGVINA, *ſiue Dracunculus.*

IVXTA riuulos & labentes aquas frigidarum ac calidarum regionum, vt in Belgio, Northmannia, Apulia & Hiſpania Granata, ſponte iſtum emergere aſſerebant nobis, qui in hortos ſuos indidem tranſplantarunt: cauliculis folia hæderacea gerit, maiora Ophiogloſsi, ſupernè acuta: in caule humili ſubpurpureo vix palmari florem rubellū, odorum, non abſimilē Serpentarię, è radice fibroſa, geniculata, latius ſerpente, & multis fibris humi depacta, nullo bulbo appenſo aut annexo, vrente guſtu & cruſtas excitante.

ἄσαρον. *ASARVM Baccaris, ſiue Baccatus diuerſus à* BACCHARE, *Nardus Ruſtica.*

Germa.

Germ. Haſelwurtz.
Gallis. Cabaret, oreille d'homme.
Belgis. Haſelwortel, ende Manſooren.

NON video quid negocii fuit quænam Aſarum eſſet, quidve à Bacchari diſtaret dignoſcere. Sed ambitioſa huius æui declamandi licentia mauult rixari, quàm docere, aut doceri. Qui enim Baccharum videt, etiamnum apud Italos & Hiſpanos, apud Gallos item *Cabaret* hanc dici, leuiuſcula Metatheſi, voluerunt Baccharim fuiſſe Dioſcoridis: illud autem caput, aut idem cum iſto, aut reiectaneum eſſe. Atqui diſcrimen vtriuſque ſatis perſpicuum cùm nos illic oſtendimus, tum hîc addimus: nominis confuſionē neutiquā fraudi eſſe debere noſtræ cognitioni. Baccarim hanc fortè vocatā dicimus, quòd Baculis ſimiles, aut Vacciniis ferat lagenulas ſimiles, illam alterā πανχαρiν, ſiue Baccharim, propter odoris cōmendationem. Quare quando *P*linius negat Aſarū Corōnis addi, eóque ſic vocari, putamus voluiſſe dicere, ex hac aptari nullas ſcopas luſtrales verendis Deorum aris, quales colligebantur ex Verbenis, Verbaſcis, & ſimilibus comoſis firmioribus. Nam hîc Dioſcorides ςεφανωματικὸν aſſeuerat; & ipſa planta id confirmat ſemper virentis folii lęuore cùm ſit, ramulis viticoſis, & pediculis flectilibus in corollas aptis, floribus purpureis, odore Nardi; radice exili, fibroſa, admodùm viuaci, non ſolùm domi, ſed & ruri ſpontè enata, in montium conuallibus humentibus, ſyluoſis, Allobrogū, Sabaudorum, Galloprouincię, & *P*yrenæorum.

ASARINA, aut Saxatilis Hederula.

ASARINAM verò raro niſi locis montoſis & ſaxeis vidimus, in Galloprouinciæ, Delphinatu, & Norbonæ mōtoſis; cuius quidē perplures notæ ſunt, quæ Hederæ terreſtri conueniunt, proindeque nonnullis Hedera ſaxatilis dicitur: hanc vrinas ciere ſcimus, an aluum ducat compertum haud habemus: nec tamen id inficias imus: nam huic fortè vſu venit quod de Aſaro aſſerunt. Si tenuiſsimè teratur potu, lotium: ſin negligentius, aluum & vomitum ducere. Sanè putarim, quia tenuiſsimarum partium, decoctum celerrimè ventriculi fundum & duodenum tranſuectum illicò hepatis vi vlterius mœſeraicas rapi vix dum collutis ductibus, aut leuiuſcula impreſsione inibi relicta: at ſubeſt ratio argutior, hydopotę non pauci, prę̨ſertim ſplenetici, etiam referto cibis ventriculo, moxquàm frigidam hauſerunt, rugitum, grauitatemque in ſplene prę̨ſentiunt, nullo ventriculi aut hepatis percepto faſtidio. Nempè venę, quę ſuperiores mediaſque ſtomachi partes à liene traiiciunt, ſuis ramis hauriunt illicò maximam liquoris copiā, rapiuntq; in ſplenis maiores venas, vnde flatus, grauitas, murmurilli.

SOLDANELLA Montana.

QVÆ arduis montibus oritur & periclitatoribus Germanis montana Soldanella nuncupatur, celſis Alpibus quæ Inſpurgū & Rauiſpurgū ambiūt, nobis collecta fuit, cùm quidā ex illis Theophaſtinis ærulcatoribus folia decerpta, cuticulaq; ſumma deglubita aſcitico abdomini admoueret, & aquas ſe educturū citra vllam calfactionem aut tractionem aſſereret: vulneribus etiam illicò mirificè carnem claudebat, & cicatricem obducebat. Folium craſsiuſculum & ſubaſtringens, amaricante ſapore Soldanellæ planè ſimillimū, vnde nomen, illi autem flos Gentianellę minoris cæruleus. Audio quibuſdā montibus, Auinione non diſsitis, magna gliſcere copia.

κράμβη θαλασσία. *SOLDANELLA. Braſsica marina.*

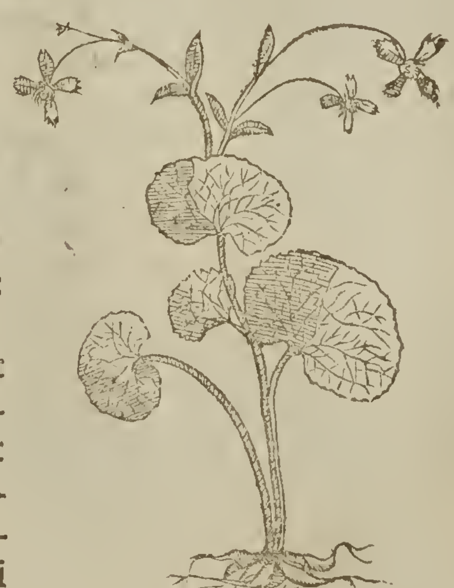
Ger. Meerwinde.
Ital. Cauolo marino.
Gal. Chou de mer.
Ang. Sea co'e.

VVLGATISSIMA hæc non modò meridionalibus litoribus maritimis, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Belgiæ, & Nortmaniæ, abundè prouenit folio Aſari minore, craſſiore, in viticulis pedalibus & cubitalibus, humi ſparſis: flore pulchello, purpurante, Volubilis, nolæ inſtar. Semine nigro, duriuſculo, anguloſo, *P*œoniæ minore. Tota muccagineo ſucco prægnat, qui denſatus Hydropicis, cùm intrò ſumptus, tum abdomini admotus, multum commodi præſtat, notiore quàm tutiore experimento.

GRAMEN PARNASSI hederaceum recentiorum.

PERPVLCHRA herbula, floribus candidis, Ranunculi, venulis fuſcis, pallentibus depictis, in viticulis dodrantalibus, ſemipedem & pedem longis, infernè rubellis, & à medio ad radicem, folia Cochleariæ adoleſcentis, vel Chelidonij minoris aut Hederæ, ſed multò minoribus, nitidis, virentibus: radice craſſa, tenera, multis fibris rectà depacta, in pratis & vdis paſcuis Angliæ ad Oxoniam, *P*edemontium, Belgij & Northmaniæ: ſemen in vtriculis, ſubruffum, exile, legebamus per caniculares dies dictos: ſapor ſubdulcis, gramineus, tantillum acrimoniæ prodit: magis congrua deſcriptioni facie, quàm vſu cõperto, gramen Parnaſium ſanxit hanc herbariorũ Germanorum Senatus, Gras von Pernaſſus vocans.

φθόρα *PHTORA Valdenſium & Thora.*

NON inſcitè quis inſeret huc illam iſtis perſimilem herbulam, quæ paſſim mõtium Alpiũq; accolis vocatur Thora, interdum nulla adiectione, interdum Valdenſium. Etenim multùm diuq; venatores illius Alpinæ gentis vti ſunt, vti etiamnum multi alij, ad ferarum capturã, quibus ſolo ſucco expreſſo, & ſpiculis illito certam citamq; parant perniciem, qua namq; hæſerit telum, aut vulnus fecerit, ſubire repentè virus, quo illicò ora vulneris (niſi præciſione antevertant) corrũpuntur, putreſcũt ve: vnde Phtora nuncupata, veſtigio manifeſto de Græcis relicto: quippe φθόρα corruptio, nex, venenum, aut mors. At hi quibus multis periculis notæ ſunt vires earum omnium herbarum, quæ vulgo nuncupãtur Sagittariæ, cuiuſmodi cum multis Aconitis, etiam Hellebori ſunt, Hiſpanis vocati *hierua de los abaleſtrieros*, præut iſta eſt, cæteras propè elumbes & incertas ducũt. Huius verò ineunte Vere ius premitur, atq; veſiculis, aut potius vngulis & cornibus bouillis reconditum emitur mittiturq; venũ ad emporia finitima, vbi ad vſus annuos venationum ſibi comparant ferarum inſidiatores, quos vicini Delphinates, Allobrogi, & Prouinciales vocãt, *Beſsiers vel Lobatiers.* Qui quidem mouere potuiſſent iſtum Pſeudocommentatorem, ne Pſeudoaconitum aſtrueret, vt quæ funeſta dote ſuperet quoduis Aconitum & toxicum. Hanc nos ex montibus Geneuæ conterminis primùm Italis pleriſq; oſtendimus: Cardanóq;, qui tum primùm ſuo de venenis libro, multam illius mentionem fecerat, neq; dum nouerat, dono tulimus, cũ huius antagoniſta ſeu hoſtica anthidoto, Antithora etiam vulgò ſic dicta. *S*eſquipalmum vix ſuperat caulis, glaber & iunceus, cuius è medio & ſummo ſæpe vnum, rarò bina, rariſſimè toto caule terna aut quaterna folia oræ circinatæ, & tantillum criſtatæ: ſuperficie gla-

glabra & rigidiuſcula non hirſuta, lęuore & colore viridante, nonnihil ad Cyclamen accedunt, floribus luteis *P*entaphylli, Tormentillęve. Radicellis aliquammultis quaſi torulis oblógis, in imo exilioribus & acutis: ſupernè autem quaſi nodulo collecti, Aſphodeli aut Leucacanthę noſtræ ſimilitudine & candore ceſpitem amplexæ, quaſi Cancri forcipulæ, quod Theophraſtus vocat *ευκαρκινωδη*, ab cancrorum pertinacis amplexus imitatione. Cuiuſmodi ea quam è celſioribus Sabaudiæ Alpinis *val d'Engroigne*, vocant, hîc damus. Nam in hortis Mechliniæ cauliculo ſingulare ſingulum florem R anũculi dedit, amico ſtirpium perquàm ſtudioſo Georgio Rienſi.

κυκλάμινος *CYCLAMEN folio Hederæ.*

- *Offi.* *P*anis *P*orcinus.
- *Ger.* Erdt apffel, Seuwbrot.
- *Bel.* Eerdt appel.
- *Gal.* *P*ain de Pourceau.
- *Ang.* *Sowbrede.*

INSINVAT Cyclamini vox tum folij ambitum circinatum & circulare, tum etiam orbiculatum radicis bulbum, vnde facilis dignotio vulgatioris Officinarum: Nam ex montibus Alpinis Rhęticis in Italiam proficiſcentibus, locis vdis & ſaxeis itineribus obuia paſſim alia, quæ non folio circinato vt Aſari aut vulgati Cyclaminis eſt, ſed potius triplici mucrone diſtincto, herbę Trinitatis aut Hederę Helicis modo. Eadem etiã Norbonę riguis montibus & hortis crebra. Eius radices quę vetuſtiores magnitudine alterius ſunt: quæ nouellæ adeò exiguæ, vt Auellanæ magnitudinem vix ſuperent. Adultioribus caulis promitur exilis, teneriuſculus, & in humum pronus, è quo prælongis pediculis folia ſurrecta faſtigium verſus, vbi ſunt flores purpurei communis Cyclaminis prorſum ſimiles, purpurei: nonnunquam & luteos Verno tempore exortos nondum folijs emerſis meminimus nobis attuliſſe commilitones: Florent enim Vere & Autumno interdũ odorati, aliàs non. Huius vires communi pares, & vſus frequens Norbonẽſibus ad Hiſpanicam luem. Doctor *S*enenſis vbi ex Meſuæ maiorem & minorem facit, tandem dixit ſe minorem vidiſſe ſolùm vno tractu: eam tamen neq; verbo aut icone docuit. Decuit tamen illum ſinere nos ſcire quænam iſta eſſet radix, & an ab hac noſtra differret, quando multa minus vtilia varijs locis inſerit.

Ariſtolochia
- *Longa.*
- *Rotunda.*
- *Polyrizon Pli. & Gal.*
- *Clematitis.*

COMPLVRES iam ſunt anni cùm Academia & Pharmacopœi Monſpellienſes quatuor Ariſtolochias notiſſimas, & vſu receptas habuerunt: quas hîc propter ardeliones, qui temerè res ſibi nec viſas, nec auditu cognitas peruertunt, potius quàm produnt, operæpreciũ fuerit oratione & icone perſpicuis notiores facere. Ac primũ animũ huc aduertat veſtigator, tantam eſſe trium, Rotũdæ, Longæ & *P*olyrizę *P*linianæ, folijs, caule & flore ſimilitudinẽ & parilitatem, vt ne perſpicatiori quidẽ, & exercitatiori interdũ liceat nõ decipi: nã foliũ cũctis circinatę rotunditatis, magnitudo fermèpar, è caule lento flexili: florib⁹ color partim ex luteo nigricat, forma omnib⁹ eadẽ, vnde diſcrimẽ vel attentius intuenti vix patet inter ipſas tres Ariſtolochias: ac niſi radix certiorem faceret, nullũ nõ fallere poſſet. Id tamẽ intereſſe deprehendes, ſi quando loca vbi omnes magna copia naſcũtur, vt toto Narbonenſi tractu, luſtraris, Piſtolochia toto habitu aliquantò minor, neq; folii, neq; florum

florum aut pomorum differentia nulla, vti neq; ſeminis, radice tantùm differunt, quæ Longæ, forma digiti, cùm puſilla, qualẽ videtur deſcribere Dioſcorides, cùm verò prouecta, quadruplò maior, foris colore fuſco vel atro, intus flauet Centaurei magni colore.

Ariſtolochia Polyrhizon, ſiue Piſtolochia Plinii.

POLYRHIZO gratior odor multò & aromaticitas; radix multis fibroſa capillamentis Hellebori modo, prolixioribus tamen, & flauentibus ex atro. Rotunda vtriuis perquàm ſimilis; verùm folia aliquantum rotundiora, & nigriora Longa Ariſtolochia, non Piſtolochia, vt plurimũ, nam ſitu mutari poſſunt & ſolent: flores itidẽ, vt folia, obſcuriores, & per meſſes turgent lagenulæ, nucis moſchatæ pares, ſemine fuſco prægnantes, ad baſim compreſſo, & apice donato; ea eadem planè quæ inter marem Myriſticam & fœminam nuces intercedit diſcrepantia. Rotundæ autem radix iam valde nota, Italiæ & Galliæ Norbonenſis; ſed non perinde in vſum deducta, ac potius Chirurgis, quàm Medicis, magno ſanè dedecore artis, & incommodo ęgrorum: Quibus commendamus Indicas merces, plerumque tempore vieta, aut carioſa; hæc autem noſtratia recentiſsima ignorare non pudet. Tam efficaces quippe ſunt Lõga, & Polyrhizon præſertim, vt radices vtriuſque pari momento, partim intro dato, partim in peſſario admoto, elicuerint fœtum, iam ſeſquidiem fruſtra erumpere conatum, fœtuſque inuolucra lacerata, enixam puerperam, tridui cruciatibus penè enecatam: eóque multus omnium vſus apud Monſpellienſes. Polyrhiſæ quidem Ariſtolochiæ, indictæ Dioſco. & incognitæ Commentatori, radices, in vſum Rondeletius reuocarat, propter plantæ ignarationem iamdiu deſitum, & tamen præferendum reliquis duabus, tum ſuaui aromaticitate, tum medicata efficaciore facultate; cuius meritò Andromach. & Gale. Theriacis aptiorem præ Rotunda & Longa præceperant: at vtranq; de odore & ſapore exploranti, multò ignauior comperitur Clematitis, quam falſò tenuem apud antiquos Theriacæ ſcriptores vocatã putabant Itali: eſt enim iſta amplexa multis viticulis tenuioribus quàm Aſparagi, aut Clematidis alterius cæruleæ; ſed non diſsimilibus, qualem in Oliuetis, ſegetibus ſiccioribus, nos, comilitonéſque noſtri toties videbamus & eruebamus, quoties Mõſpellii Botonetũ verſus & Caſtrũ nouum prodeambulatum ibamus. Inibi etiam locis pratenſibus & vdis Rotunda luxuriat. Longa verò prope rudera cœnobiorum, via quæ Frontignanã ducit plurima. Procœmiſcuè adeò vtrauis, item Rotunda & Lõga in pratis ad oppidum Villæ nouæ, vt vix diſcernere queas. ROTVNDA.

CLEMATITIS.

NON parum notiorem & frequentiorem Clematidem, tum vineæ plurimam, tum & arua frigidiora dant in reliqua Gallia, cuncta Italia, deinque Germania, & Flandria ſponte habent: multò proceriore fruticat viticeo ſarmento, cubitali; flore luteo, caule cubitali, fructu oblongo, magnitudine parui oui: ſemine intus lato, radix exilis, odorata. Huic vires ignauiores cęteris, & vſu obſoletior, præterquàm apud omniſcios Appollinem & Mathiolum, ſecuti fæcem Pharmacopœorum; qui cùm Longam & Polyrhizon nunquam vidiſſent, & Italiæ nihil vſpiam plantarũ deeſſe à Mathiolo perſuaſi eſſent, illi facilè & falſò perſuaſerunt, Clematidem eſſem genuinam Longam. Hincque tot moroſæ Laureati Appolinis diſquiſitiones, qui cùm hanc in Biblioteca pictam ex authoribus fruſtra quæſiſſet, & Mathiolo ſcribenti, prope foſſas emergere, fidem habuiſſet, illuc illum ſequutus, dum venatur, vnà ſuo more, in foſſas lapſus eſt. Res ipſas

qui inſpectione notas habuerit,& tum mente,tum manu concinnè digerere nouerit,facilè ex voculis perperam aſſcriptis,ſeſe & lectorem extricabit,& perplexas aceruationes iſtorum declamatorum aut ridebit,aut declinabit,nec ſe rebus, ſed ſibi res ſubijciet. Piſtolochia Fuſchij,quam Plinij Capnō eſſe,nullus iam ambigit, plurimū aberat à Polyrhizo:hincq; licet documentū videre humanę imbecillitatis & ſatagentiæ,quæ etiam optimum quemq;,& veri amantiſsimum,vt fuit Fuſchius & Dodonęus,non raro tranſuerſum agit: modeſtia horum tamen potius gratiam,quàm cenſuram merita eſt : Alioqui vides Piſtolochiam à crebra radicum propagine prolixa ſic nuncupatā,& deſcriptā.Contra Capno vtriq; rotunda vel glomeroſa radix:maioris,quanta Caſtaneæ nux magna, infernè concaua:minoris,nuci auellanæ par.Fumariæ folia latiora,caules,flores, ſapor & odor,cætera ſimilia, vnde Capnos:& vides quid profuerit error : etiamnum hodie clinicæ & Chyrurgi Bataui iſto errore imbuti ad vermes necādos & vulneribus vtuntur,non infœlici tamen ſucceſſu.

ἴον πορφυρο̃ν. *VIOLA purpurea.*

Ger. Blauw Veiel oder Mertzen violen. *Ang. Violet.*
Bel. Violetten. *Gall.* Violettes de Mars.

VT ferè prima ortu,ſic in prima cōmēdatione vtilitatis & delitijs inter vernos flores Viola purpurea,ſic Græcis vocata ab Io vacca fabuloſa,cui pabulo hæc fuerit. Nihil frequentius & vſitatius vbiuis gentiū,tum officinis,tum plebeis cōmodis,toto vertēte anno, foliorum virentium , & florum recentium,Vere præſertim. Eximia namque fragrantia blandiuntur quæ ſaturiore purpura nigra lucent:flores albæ quippe vbiq; etiam vulgatiores,nullo aut ſanè languido,placent odore,ad Cordiales conditūras,Syrupóſq; & catharticas decerpuntur , vſurpantur , aut ſiccati vmbra ſeruantur. Nullibi Europæ cultu luculentiores,magnitudine,fragrātia,colore,& prouētu viſuntur,quàm Antuerpiæ officinis, quibus parant cæruleum violaceum Syrupum ex pluribus infuſis , ſaccharo addito , Soli 20.aut 30.dies expoſitis. Angliæ horti delitijs,ędiumq; ornamento & olfactoriolis alūt. Sed ſemine caſſam orbámve fecit hanc duplicē vocatam Violam,florum luxus,fraudato ſeminis genio.Etenim ſi rurſum negligatur,nec frequentius tranſplantetur,ad ingenium redit,ſiliquoſaq;,fœcundaq; ſeminis albi,rotundi,puſilli,miliacei , mollioris , medulloſi, ad purgandum vtile,ſed calculoſis vtiliſſimum.

VARIETAS.

QVEMADMODVM loci & frequentis tranſmotionis occaſione,flores maiores, coloratiores,& ſemina nulla edit:ſic in nemoroſis , vmbroſis, frigidarum regionum , qualis Anglia,Belgia,vel calidiorū mōtibus arduis,ſicuti Veganii & alii Norbonenſes mōtes , ramoſos cauliculos emittit,ſeſquipalmares, teneros : & ex interuallis folia oblongiora,altius ſerrata; ſiliquáſq; in tres fiſſuras dehiſcentes,longiores: flores concolores,inodoros:nonnihil tota ortu & poſitu Violam flammeam imitata. Neq; tamen ſpecie , aut natura diuerſa à Martia,ne tantoperè ſibi plaudat Cōmentator,qui inuenta Labruſca,inſultare videtur Baccho.

VIOLA FLAMMEA, coloria,calida.

Germa. Freyſcamkraut. *Belgis.* Penſeen.
Gallis. Penſees,aut menues penſees. *An. Hartys eaſe,Loue in ydle panſes.*

Varietas. SICCIORIBVS hortis pratíſque ſiticuloſis hæc admodum ſimilis violæ fruticoſæ , ſed anguſtioribus, longioribus,laciniosíſque foliis,caulibus quadratis,tenellis,ſucculentis, reptantibus:florū tricolori variegati elegantia & magnitudine violæ Martiæ æmula. Sedula etiam culturæ opera,nitidiore bicolore purpura,cādore immixto , intermicant flāmeis violaceíſque foliolis quinis & quaternis, guſtu ſubacris tota eſt.

SAXIFRAGIA ALBA Chelidonioides.

IN

IN ſerenda huc eſt hæc,magis figuræ merito quàm temperamento,aut vi calfaciendi & incidendi ſua,vnde radicem ad calculum laudant,& Saxifragum dictitant,illius enim albæ Strumoſæ & grandinoſæ nigræ filamentis & fibrillis hærent pendula exigua quaſi granula , qualia Chelidonii minoris, fuſca & obſcurè purpurea , acria, amara; à vulgo ſemina falsò putata, propterea quia obſeruarit ſeſe propagare ex aliis atque aliis bulbillis , noua ſobole ſuccreſcente: folia nonnullis ima erumpunt è pallore virentia; in pedicello pilloſo,rotũda,criſtata,mollia,minora,ſimilia Aſarinæ aut terreſtris Hederæ. Caules etiàm villoſos,pedales,& ſeſquipedales,quibus foliola florũ nonnulla ſummatim habent albicantia, Naſturcii quadantenus colore , effigie , aut Erucę. Magna copia & magni nominis hæc in ſterilibus,& fodinis lapidei carbonis,via Bathonẽſi in Anglia,Belgio etiã & Northmannia, acceruant mulierculæ grãdinoſam nondum florẽtis plantæ radicem,vocantque Saxifragiæ ſemen: peroptimum ex vino vel polline ad calculum pellendum , farctúsque renum , vreterum & viſicæ extergendos.

SAXIFRAGIA AVREA *Lichomi facie & natali.*

HVIVS videtur ſpecies illa herbula palmaris & perquàm ſimilis foliis: ſunt enim rotunda , & ſimiliter circinata,craſsiuſcula, nigriora: ſed radix tenella prolixoribus & comoſis fibris,multos hinc inde cauliculos emittens, in quorum ſummo floſculi emicant aurei,vnde vtriculi ſemina per maturitatem pandunt hiantes,rotunda,parua,rubella,ſapore herbaceo, frigido,inſipido,& prorſum eiuſdẽ tum figurę,tũ naturæ,quæ Hepaticę aquaticæ : qua cum Martio & Maio bellula in Angliæ Northmãniæ & Belgii humentibus aut Lichenis ſaxeis & parietinis ſubſtillijs & manãtibus floret. Vſum putarim non alium quàm Hepaticæ aquaticæ, aut Lichenis.

GARYOPHYLLATA, *ſiue* GEVM *Alpinum Recentiorum folio Hederaceo.*

NOSTRIS herbariis hanc Alpinam Geum quoddam facientibus,non aduerſamur,quia neſcimus , ſitne potius ad Saxifragas ſuperiores referendã. Folia quippe in imo plura , Hederacea,nonnihil criſtata,circinatione Aſarinæ, aut Saxifragiæ albæ, ſed maiora ſunt. Caulis è radice geniculata,ex fuſco ruffóve albicãte, rectus, gracilis,cubitalis, ſummo ramulis diuiſus,& floſculis albis,ſtellatis onuſtus: tota nonnihil calefacit , exſiccatque guſtu Caryophyllatæ, aut Saniculæ.

- *Hedera terreſtris , an Chamacyſſos Dioſco?*
- *Chamæleuce , ſiue Populus pumilla,an Populago,* Dotterbloemẽ *,ſiue Farfrugum?*
- *Hedera*
  - *Nigra corymboſa communis.*
  - *Lutea.*
  - *Alba.*
  - *Hedera Helix.*
- *Cymbalaria Italica hederæ folio.*
- *Smilax aſpera , non eſt Sarſaparilla,*
- *Sarſaparilla.*
- *Smilax lenis.*

- *Scammoneum*
  - *Antiochenum.*
  - *Monſpelliacum.*
- *Dragredium.*
- *Helxine Cyſſampelos.*
- *Volubilis minima.*
- *Campanula Laſura. Aſureus ſiue cæruleus conuoluulis Hederaceus.*
- *Brionia*
  - *Alba.*
  - *Nigra.*
- *Viorna.*
  - *Clematis altera.*
  - *Clematidis alteræ Varietates.*
  - *Flammula.*
- *Lupus ſalictarius, Vitis Septentrionalium.*
- *Vitis vinifera.*
- *Labruſca.*
- *Apocynon.*
- *Periploca repens.*
- *Clymenon, ſiue Ciciliana Italorum.*
- *Periclimenon.*
- *Seſeli Æthiopicum Dioſc. folio hederaceo ad Peryclimenon accedens.*
- *Lybanotis Theoph. non eſt Æthiopicum Seſeli.*
- *Capparis.*
- *Vinca peruinca, ſiue Clematis Daphnoides.*
- *Aſclepias.*
- *Viſcum.*
- *Polygonatum.*
- *Ruſcus.*
- *Hippogloſſon.*
- *Laurus Alexandrina.*

HVMILIS HEDERA, Hederula, ſiue Chamæciſſus.

EFFIGIEM, vires, atque nomenclaturam plebeiam vulgaris hederæ terreſtris expendenti, vix vlla ſe offert planta quæ æquè ſcitè quadret Dioſcorideæ Chamæciſſo: ſic dictæ (vt veriſimile ſit) ſicut Chamæpeuce, Chamædris, Chamæcipariſſus, & Chamæpitis, quia hederam præ ſe ferret, ſpecie tamē differret, vti facit terreſtris Officinarum Hedera, quæ amarore & viribus Dioſcoridi memoratis, ad obſtructiones diſcuſſu perdifficiles, nec nō arthriticos affectus valere, Barbaræ praxis crebrum experimentū teſtatur. Verùm qui malunt litigare quàm inuenire, obiiciunt folia Macrotera, vbi nos Microtera (quæ tranſmotiuncula vnius literulæ frequentiſsima eſt) legendum ſuſpicamur. Reſpuunt etiam flores Leucoii minores: atqui reſpuerent potius in Anthirrhino, quem Violæ Leucoii aſsimilat Dioſcori. ſunt & huius purpurei caliculi filaceis floſculis non ita diſsimilibus. Reliquæq; notæ adeò ſuffraguntur, vt qui hanc hoc loco excludunt, dum nullam ſiue potiorem, ſiue deteriorem ſufficiunt herbam, parum gratiæ ineant à rei Medicæ candidatis, & à noſtris Practicis meritò ambitionis præcipitis in ſuſpicionem veniunt. Paſsim abundè hæc prouenit, & noſcitur ab omnibus, iuxta foſſas & culta, vt Dioſcori. monet. Qui etiam flores candidiores quàm Albæ violæ deſiderant, minus accuratè vulgatos legiſſe videntur codices, qui non habent album florem. Nec ſi *Plinius* Spicatum tritici florem habet, illicò idcirco ſequendus, quando Dioſcorides nullam facit mentionem, & *Plinius* ſolitus eſt non paucis in locis permiſcere notas, vel audacius Latinè vertere, vt proximo facit capite de Chamæleuce: quem tamen nos lubentius excuſamus, quàm incuſamus, hoc ſęculo alienæ famæ vorandæ auidiſsimo.

CHAMÆLEVCE, ſiue Populus pumilla, an Populago?

HANC

HANC etiam quænam ſit, vix niſi de nomine coniectari licet, adeò ignotis notis prodidit Dioſcorides: verùm ſi quæ ſit vſpiam noſtris in terris Populum proximè imitata foliis planta, ea erit, quam vulgus Germanorum Botterbloeme vocitat, Latini autem, Farfrugum: qua pratis nihil notius aut frequentius eſt, vicina, æmula, & conuictrix Chelidonii minoris, propè quam collocauimus. Ad renum lumborumque dolores epota mulcere poſſe, ſi quidem craſsis & flatulentis muccoribus ſint oppleta, facilè credet, qui guſtarit, & nouerit partim vrinas ciere, partim etiam in alimentum adeò multum & laudatum abire, vt vaccæ primo Vere paſtæ, lac perbonum efficiant, & inficiant butyrū luteo colorę. *Vtra quadret A melo Virgilii.*

Κισσός. CORYMBOSA HEDERA Communis.

Germa. Epheu. *Gallis.* Lierre.
Belgis. Veyl. *Ang.* *Iui.*

MALIM κισοῦ dictum à textura poroſa & ſpiraculis innumeris ferè peruia, quæ vinum tranſmittūt, quale Catoni & Varroni Ciſsymbion poculū eſt: quàm à puſionis Citti ſaltātis in Hederā Poëtica deformatione à Baccho verſi, vt fabulant Græci. Κισηρις item pumex've, ſiue poroſus lapis, indidem videtur deductū, & vtrumq; ἀπὸ τῦ κίος, ſiue Curculione, qui cuſpidula, aut acu, potius quàm ore triticum hordeumq; terebrat. Latini ab edendo Hederā dixerunt: Etenim arborū importuna amaſia, & veluti aſſentatrix, cortice rimoſo impacta, maceries vetuſtiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa, enecat & exedit; præſertim illa ſpecies quæ maior & arborea vocatur: non item quæ Helix. Nec plures duabus nouit noſtra ętas differentias genericas: tametſi quamlibet multas dixerit ſpecies Dioſcorid. quæ fortè melius decernentur varietates, quales agnoſcit quaternas quinásve è duplici ſpecie vulgaris arboreæ, quæ cunctæ genti notiſsima, virere etiam inuita Bruma ſolita eſt: Fronde in imo per initia arcuatis, & ſemilunatis angulis triquetra, vt ſunt Trinitatis herbę dictæ: Vetuſtiora autem in editioribus viticulis circinata, qualia Cyclaminis: floribus congerie muſcarii glomeroſi æſtate defluxis, corymbos botrósve glomeroſos ineunte hyeme matuereſcētes, Liguſtro ſimiles, cernere vbique viarum eſt: itē circa vda, & ripas humentium regionum frigidarū ac temperatiorum; nam & calidiſsimarum impatiens eſt. Huius multæ varietates ſunt, quæ antiquis perſuadere potuerunt, vt plures differentias, ſiue ſpecies ſtatuerint: tametſi diſcrimen è Baccis duntaxat Dioſcorides accerſat, vti in Malis, Nucibus, & aliis fructibus vulgò fit.

Arborea Hedera recta.

Quinetiam arboreſcit quædam, ſuapteque ſtat ſtipite, nulli innixa pedamento, qualem in ſyluoſis quibuſdam Angliæ meminimus, Orthociſſum antiqui dicunt. Interdum etiā quibuſdam locis xerampelino colore folia nitent. Piſis nobis oſtendebant herbarii corymbos cæſii & albicantis coloris. Melinos ſubfuſcos corymbos plerçque plantæ ſatæ in hortis Italicis & Germanicis ex Campania & Apulia, hodie maturant. *Varietas.*

HELIX, ſiue prouoluta, ſterilis Hedera.

HVMILIS planè hæc minor & infrequētior cōcinnè vocata Helix fuit, quia ſecundū ſarmentoſos funes exerat clauiculas capreolóſve viticeos, qui humi pangūtur, & propagatione quadam quaſi in ſpicas & anfractus prouoluūtur: interdum etiam ſerpendo muſcidis truncis & caudicibus aduoluitur gracilioribus ſarmentis, folia minora altius triquetro ſegmēto ſinuata, edentibus, planè ſuperioris, ſed minora minorisq; vſus: nec enim vel folia huius decerpuntur, vel Gummi vllū officinę ex hac colligunt: Quin nec fructus quidem vllus in ea obſeruatur, vnde ſterilis putatur. Verius autem hęc nūcuparetur terreſtris Hedera, quàm illa Barbarorum, nobis paulò ante aſſerta Chamæciſſos Dioſco.

CYMBALARIA Italica, Hederaceo folio.

VENETIIS, Patauii, & vicinis pagis paſsim in ædium parietinis Hederæ, aut Alſines modo dependet iſtæc, folio ſinuato, Hederaceo, mollicello, lęui, in flexilibus, exilibus & tenerrimis, capillaceis, pedalibus & ſeſquipedalibus Caſsitæ cauliculis. Floſculi

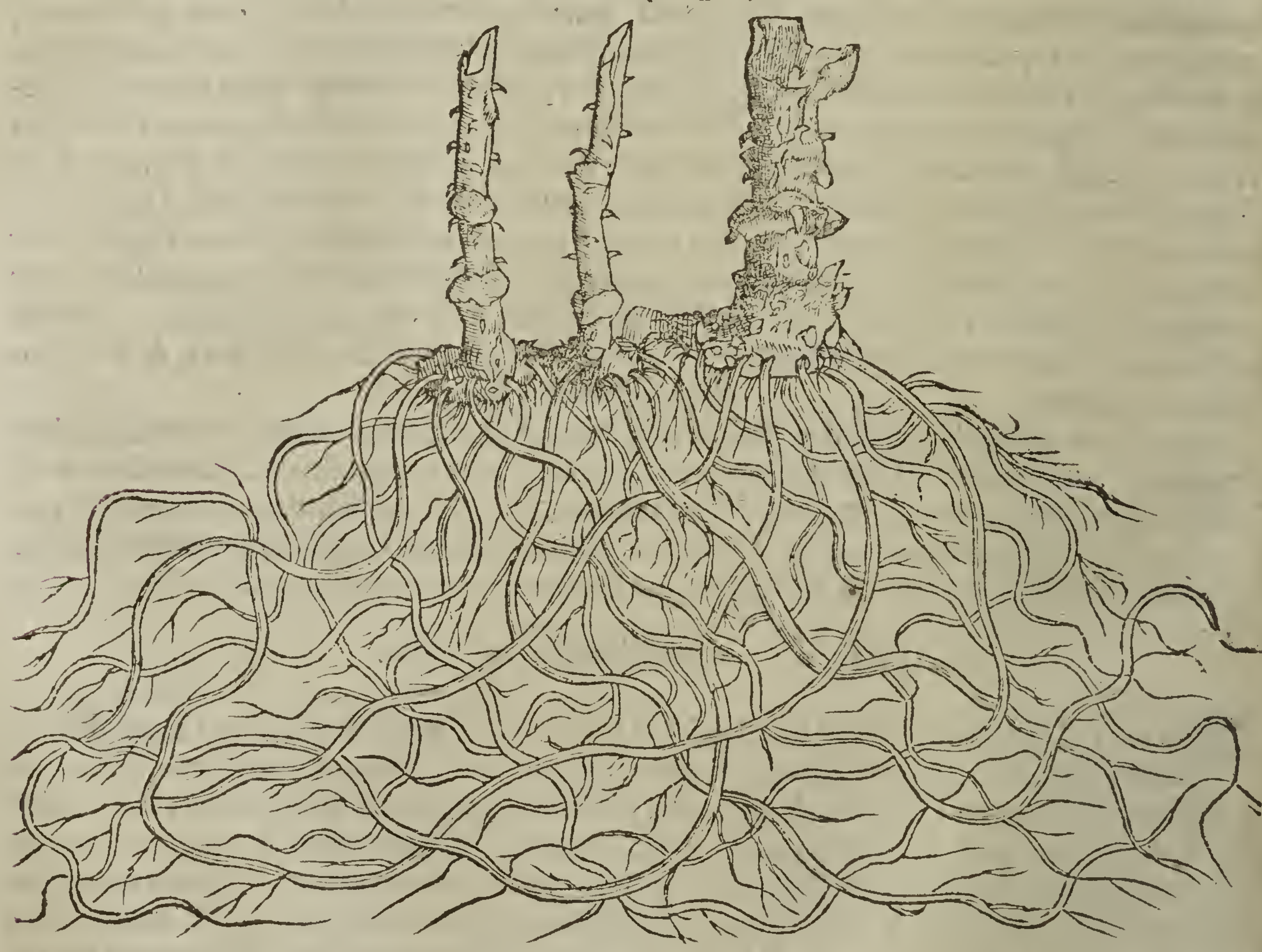
luteouirentes Elatines, ſiue Veronicæ fœminæ pares & ſimiles. Illic *Pharmacopœi*, penuria & ignoratione Cotyledonis veri, miſcent Populneo vnguento.

SMILACIS ASPERÆ, & SALSÆPARILLÆ figuræ & naturæ diſcrimen.

SMILAX ASPERA.

DIFFERT hæc à læui vuis foliis, ſpinis, radice, floribus, viticulis, atque viribus, denique natalibus. Quippe non niſi montoſis & collibus feruidiorum tractuum, Romaniæ, Hiſpaniæ, Linguagotię, vbi plurima, horridis aduncisque crebribus ſpinis, Rubi ritu, implicat mordicus proxima quæque; aſſurgitque vltra ſupraq; parietes & ſepes vicinos. Folia Hederacea, longiora, Bryoniæ nigrę ambitu & ſuperficie: non inciſa, ſed lęuia, & in medio, ſecundum ſtrias neruulorum, ſpinulas habentia atrouirentia, acinoſq; rubros, racematim copioſos, Ribes magnitudine & modo: nec flores diſsimiles Ribes vtriuſuis racemoſi, ſed albi. Radices tametſi longius excurrãt ſubter humum, ternis aut quaternis vlnis longiores, non tantæ tamen cum Salſa-parilla ſimilitudinis ſortitas ſcimus, quantum hactenus perſuaſum doctis quibuſdam fuit: qui ſcriptis mandarunt Salſæparillæ eandem plane eſſe: cuius tamen conſpicuæ intuenti patent, à Smilacis radicibus, differentiæ. Siquidem Smilacis geniculatæ, articulatis ſegmentis radices, candidæ, foris nitentes, Graminis carnini, aut Harundinis valatorii.

SALSA-PALLA.

At Parillæ crebris loris prolixiſsimis, ab vno trunco radicis magno, pręduro, ſtrumoſo rugoſiſque capitibus, hinc inde ſubtus, vt in Aſparago, vel Ruſco, oriuntur numeroſi concolores lori, æquabiles & ſine geniculis vel nodis; recti, flexiles, cortice duriuſculo, pullo, rugis ſtriato in longitudine, quam vicenum pedum interdum metiti ſumus. Intus farinacea medulla, non ita ingrata, ſed viſcida, nonnihil emplaſtica, amaricante, nec tamen calorem prodente. Eapropter perſpicuum eſt, non magis eſſe Smilacis, Rubi, aut Clematidis alteræ Viorna dictę, quàm ſint Cinnamomi, & nonnullæ arbores,

tum

tum Indicæ Orientalis, tum *P*eruniané noſtra Laurus : Tametſi hæc poſsit nonnulla eadem : quæ illa præſtare. Neq; ſi Colutea ſimillima eſt *S*enæ, ideò continuò eadem aſtruenda. Sed ſtipites quos habemus *S*alſæ, ex eodem radicis prégrandi & capitato nodo lignoſo, intus flaueſcente, Ariſtolochiæ rotũdæ tuberoſæ magnitudine, & colore, exeuntes, pollicé, aut maximum Rubũ craſsitie ſuperant: ſed præduri lignosique, crebros nodos admodum extantes circa articulatas cõmiſſuras crebriorum vncialium, frequentiumque interuallorũ, atq; aculeos adũcos deorſum verſus nõnihil depreſſos, rigidos habent, & valdequàm Rubũ imitantur aſpectu, potius quàm Smilacẽ: verùm guſtu neutiquam aſtringente, ſed fermè inſipido, nec vt radicis emplaſtico: eóque, vt certò ſcimus, minus efficaci: Folia tamen quidam amici, qui viderant, aſſerebãt non admodum abeſſe ab Smilaceis. Optima habetur qué plenis medulloſisq; eſt flagellis, ſolida, cãdida intus & habitior, quéque facilius in æquas tota ſui longitudine partes diuellitur: huius namque libram ſemiſſem plus virium habere experiuntur, quàm alterius ſtrigoſæ & gracilioris, nigrioris, decẽ aut duodecim vncias. Debent tamẽ inſtitui decoctiones non minoris quantitatis, quàm 10. aquæ librarum, ad vncias duas, tres, vel quatuor radicis : non, vt quidam Medici noſtrates ſcripto imperant, aquæ libra 3. ad vnciã vnam radicum. Citius namq; difflarit aqua (niſi in diplòmate id præceperint) quàm radicum vires bulliendo eductæ fuerint. Radicis namque medius torulus vel corculus, qui lori inſtar eſt, durior eſt, quàm vt tam citò vires deponat. Vnde quilibet facilè percipiet, quàm parùm comperta ſibi ex alienis paginis in ſuas tranſferat & poſteritati offerat Cõmentator, qui eximii ingenii & Italorũ ſuperioribus annis doctiſsimum *M*edicum Fallopium mendacii inſimulet, atque iſtius de Salſæ-*P*arillé, atq; eiuſdem ſententiæ, admodùm incertæ, authorem faciat Guinum ſuum præceptorẽ, quem virũ auditione, dum *P*iſis eſſemus, accepimus tantoperè flagraſſe rei plantariæ cognitione, vt etiam nihil nõ luſtraſſe montium, nemorum, præruptarúmve rupium Hetruſcarum, & Tyreno vicinarum inſularum, quò minimas quaſque herbulas indidẽ aduectas, nec dum ſibi notas, in chartas ipſe conderet, & affabrè pingendas curaret. Quare ſi fuit illa pluribus abhinc annis Tuſcorum Principi allata planta vera *S*alſa, (ac nõ potius, quod periti nonnulli ſubolfecerunt, Hiſpanica *S*milax aſpera) mirũ videtur *P*hiloſophici & nobilis animi Principis, principes Medicos Guinum & alios iſtã non curaſſe repræſentandam, ſaltẽ illas ſatis cõpertas, & valde varias notas, quas ſuperius oſtendimus.

CONVOLVVLVS maior Plin. Smilax læuis vel lenis. Volubilis maior vulgi.

VALDE quàm laxus *S*milacis ſignificatus, qui quaſdam cognatas, vel ſimiles alias, tamẽ admodum diſcrepantes, & viribus penè cõtrariis pollentes, deſignat, vt Smilacẽ, Taxum viroſam, aſperam *S*milacem venenifugam, fraxinum ambiguã: demùm hanc non valdè certam, vt cuius vtilitatem nullam, ſed duntaxat incommodum turbulenti inſomnii parere Dioſ. autumat : eapropter hanc hîc noſtro more diſcuſsimus confuſam ſignificationem, ne vti Plinio, imponat nobis. Quod autem ad Léuem Smilacem iſtam, vulgò receptam attinet, quia nihil omnino reclamat: præterquàm collatio ſeminis huius anguloſi, cum Lupini rotundo, compreſſo: quæ ſanè ineptior eſt, quàm vt Dioſcoridis ſit putanda: coniectamur nos voculam θέρμου quippiam deprauationis perpeſſam, quæ genuinam comparationem viciarit. Vt ſi amanuenſis quiſpiam ἀντὶ θέρμου, id eſt, pro Lupino, è Latino Græcum ἐρβὸν faciat : Sic extrito primo elemento, & medio mutato, facilè potuit ἐρβου legi: quam ſuſpicionẽ augent verba qué proximè addita ſunt, quæ neutiquã ſcitè cohærent; hæc nempè. *Semen veluti Lupini paruum & nigrum*. At Lupinũ non eſt paruum: nec nigrum. Saltẽ quæpiam ſubeſt labecula, cuiuſmodi myriades plures expunctæ ſunt in authoribus Græcis Theoph. Atheneo, & aliis : & in Galeno nonnullæ: in *P*aulo & Tralliano complures voces Latinæ. Eapropter hanc eandem maiorem *Conuolluulum* retinendam arbitramur. Eſt quippe non modò ſarmentis viticeis, mollioribus, longiſsimis, & aptiſſimis ad fornicatas opacationes: Foliis itẽ léuibus, hederaceis, aut alterius Cõuoluuli Ciſſampeli maioribus, mollibus: cétera tũ flore, ſemine, ſarmẽto prorſum Ciſſampeli noſtri, ſed maiora: radice item longa, ſparſa, flexuoſa, ſed paucioris lactis, nec comperti cõmodi.

CONVOLVVLVS *Minor purpureis.*

Iaſione Theop. ET hic ſatorum alumnus conuoluulus,non ſociæ ſegetis,aut ſepum:eſt enim caduca,vite multò minus prolixa,nec proximis adminiculis ſeſe applicante,ternum & quaternum pedum,reliquis cõuoluulis tenuitate, flexilitate,radice,foliis,ſemine iiſdem, ſed purpureo flore dilutiore: totus multò minor,neglectus,aut potius inuiſus ruſticis : tam notus quàm paſsim obuius.

SCAMMONIVM SYRIACVM, *Antiochenum, & Norbornenſe.*

PAVCÆ ſunt plantæ,quas de facie & facultatibus penitus notas habere, magis interſit boni Medici,aut Pharmacopœi,quàm Scammonium, tam enim commoda hæc lactaria ſcanſoriáq; voluula,(vnde fortè nomen Voluulo fuit) catharticis medicamentis,& neceſſaria, vt tametſi nonnulla infamia flagraret,tamen nulladum ſit inuenta, cuius vlla pars,ſuccus, vel excremẽtum,tam puſilla mole tantum cõmodi pręſtet,aut vt vicaria huic ſuffici queat. Quò magis noſtra ignauia incuſanda eſt,quibus licuiſſet hanc plantam alere,ſuccumque illius exprimere,ſi non multum ad vtendum, ſaltem quantum ſat ad cognoſcendum,impoſtorumque fraudes detegendum: ſicque cautior & fœlicior foret Medici opera. At vix hodie milleſimus quiſque Medicorum plantam vidit,niſi fortè pictam, cuius pluries quàm ſæpius millies ſucco vel lachryma ſe vſum profitetur. Quare quò dehinc cuilibet ſit in procinctu veram & noſſe, & alere ,orationis ambitu pingenda,quam ſolo penicillo Cõmentatoris pictor expreſsit. Anno ſexageſimo primo aut ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, indefeſſus ille herbarũ nouarũ veſtigator Venetus Pharmacopœus Sequinus Martinellus,ex Syriaco Alepo miſerat pluſquàm centum libras glebæ Scammonii Antiocheni ſucci concreti , cui exprimendo interfuerat : conchas etiam non paucas Lachryma plenas,ſeu Diagredio antiquorũ;cum ſeminibus anguloſis Volubilis. Hęc ſemina tum Patauii & Venetiis primo Vere mãdata,in luculentã Volubilem, ſeu Voluulũ abiêre,adeò ſinuoſis Smilaceis foliis,triquetris,vel potius Ciſſampeli,foliis,floribus,& facie,vt planè noſtræ Ciſſampelo eandẽ dixiſſes: verùm radice inſigni fuit, & mole grandem Bryoniæ radicem æquante atq; teneritudine ſimulante : foris tamen pulla , aut cinericia,intus albida carne: cuius fiſsæ torulus ſiue cor mediũ exemptum, planè idem eſt, aut ſimile radici communis & probatioris TVRBITH officinarum : verùm faciſius aliquãtò frangitur hæc,tametſi perinde gõmoſa ſuccoq; lacteo pręgnet,atq; Turbith. Hanc eandẽ poſteà Antuerpiæ,quò ſemen miſeramus ſerendo meminimus,ſpecioſam factam, floribus & viticulis quinum & ſenum cubitorum,prorſum nihil diuerſam,cuius Guillielmus Dries,non minus peritus Pharmacopœus,quàm probus ciuis Antuerpianus, adnata radicumque pullulationes exciſas, exſiccataſque oſtentabat, adeò Turbith Alexandrinum ementita, vt diſcriminis perparum, aut nihil percipi poſſet.

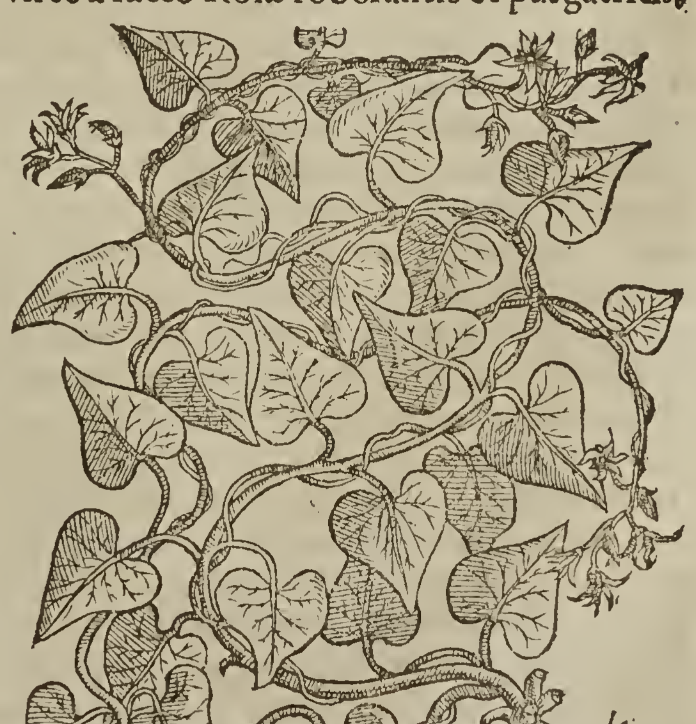
TVRBITH.

Quæ lachryma fuit apud Albertum Martinellum Sequini fratrem,ad Symbolum Angeli,Venetias in Syriacis conchis allata, nõ fuit aſpectu triſtiore,ſquallidiore & cineritio, vti vulgatum Scãmoniũ viſitur,ſed Colophoniæ concolor,cõcretióne ſimilis ex fuſco cęruleus erat. Quare non ſecus differunt quàm Meconium,ſiue ſuccus expreſſus,ab Opio, quæ fuit manans liquor,ſeu lachryma. Sed Scãmonii lachryma cinereũ habet colorẽ: Opium flauum & limpidiorem: vtpote è capite,vbi defęcatior,non è radice fluens. Verùm quia pauca lachryma aut mera,aut hodie vſurpata Europęis vænit, nõ enim poſſet tanto vſui tam pauca ſatis eſſe: opera ponẽda,vt ſucci probè teneamus exquiſitas notas,& varietates,quò minore mortaliũ detrimẽto,lõgè maiore emolumẽto eo vtamur puriſsimo, vel ſaltẽ quàm optimè correcto. Nõ paucos enim ſępè fallit multùm,puſillũ delectus diſcrimen. Videas namq; non raro idem corpus,eadem de morbi cauſa,& planè eodẽ modo affectum,aliquot granis ſumptis ſæpius facili ductu,nulloq; cruciatu bilẽ,pituitoſamq; colluuiem excludere,tum ex eadem prorſum gleba effracto fruſtillo,multò plura grana

Scammonii deſcriptio.

data

data minus educere, multum tamen cruciatum ciere: nempè diſpar molis concretio alicubi plus, alibi minus, alterius cuiuſdã lactis Tithymali, aut Cataputiæ accipit: vnde diſparilis vacuatio tam ſæpè conſequitur: ſi namq; foret purus & merus ſuccus vniuſmodi, nequaquam tantæ doſεωμ eſſent diſcrepantiæ, quantas cùm antiqui tum hodierni Scammonii animaduertimus: quandoquidẽ etiã hodie quidã nihil aut parũ excernũt ſcrupulo vel ʒ.ſ. quàmplurimi verò minore portiuncula, quia vt plurimum remiſtũ eſt Scãmonium, quæ miſcella neutiquam improbãda videtur, vt vociferantur humoriſtæ Galenici, namq; ſi eſt pro eo ac debet, ęquabilis atq; correcta, valdeq uàm eſt vtilis, dũ minore & mole & mora educit, anteuertiq; impreſsioni caloris, quæ fieri ſolita eſt à medicamẽti cuncta tione: maximã enim nouimus vtilitatẽ in huius cathartici celeri motu cum delectu: nam ſufflonum Agyrtarũq; vitrũ, flores, ſiue farinę ſtibię, impetu & nõ diſcretu humores quoſlibet obuios pręcipites dant. Tametſi vinũ purgans ex radicibus *S*cãmonii Dioſ. parat, & ſi homini Græco iſtud demenſum ſolitũ, ſanè plus purgat aliis additum: ſic videmus additum Diaphænici Catholic & aliis, vt ſucco Roſarum, plus mouere, vt Braſſica marina Thymalli. Ac nullum Scammonium hodiernum affertur non adulteratũ, & tamen fortaſsis commodius, quàm Dioſcorideũ ſincerũ, cuius ęuo ſi fuit doſis recepta, par eſt putare alicuius vehementioris ſucci additione, tantillã quantitatẽ tantum efficere nunc, etiã nonnulla portione farinæ, colophomę Reſinæ addita: nimirum reſina ad pelluciditatem coloremque taurini glutinis ementiendum: farina verò, vt cuius interuentu reſina cum Scãmonii lacte aqueo ſocietatem coalitumq; inire queat: lento tum igne rudicula verſando quantum plurimum poſſunt optimè agitant, donec induruerint, coaluerintque in commodæ mixtionis glebam. Cuius dignotio hæc, ſi non admodum ferueat ore, nõ multum virus redoleat, nec nimiũ tenax ſit terẽdo: nam leuitatis albeſcentis atq; taurini glutinis pelluciditatis hodie vagæ, nec certæ notæ ſunt: nullũ fermè hodiernũ videas Taurino glutini aut Bdellio trãſparens & nitidũ, nec lacteæ albedinis, ſed liuentis & ad cæruleum dilutum quadantenus vergẽtis. Pharmacopœi è Meſue & Gręcis cytonii cauo inditũ coquere in clybano addereq; maſtichem ſoliti ſunt: minuſq; prudẽter cytonia abiiciunt, quibus trãſmiſſa vis & potior & delicatior ſcãmonii remanet: Quare dehinc ſciant miſcendam eſſe carnem cythonii compoſitioni, vel iſto Venetorum modo parandum, ne maior iuſtò moles medicamenti inſtituto officiat. *P*ulueratũ ſcammonii Lib I. ſucco cytoniorũ depurato operiunt, leniterque & blandè, non ſecus atque Meſues ſuũ de ſucco roſarũ Elect. excoquũt, dum induruerit, vbi cautio, ne nimio obruãt ſucco, quò vires ſcãmonii nimis reprimãtur, obtuſæve penè langueãt, plerũq; plus nocituræ quàm profuturę: Nam *M*eſue meritò multum ſucci roſarũ Scammonii incoquit, vt quo retundatur quidem impetus & acuties, ſed non deleantur vires à ſucco Roſæ roborantis & purgatricis.

Monſpellienſe *SCAMMONIVM.*

COMMVNIS Pharmacopœorum conſenſus Scãmonium etiam facit illam *M*arinam volubilem, copioſiſsimam toto illo litore & ſabuleto, ab vſque Rhodani oſtio ad Aquas Marianas & *S*inum Agathenſem, cuius ſucco lacteo concreto, (quo multo tota turget) purgationes moliebãtur, ſed maiore doſi, minore effectu: quippe ſucco nihil additũ erat, ſed coctione coactus, niger vel fuſcus erat. A volubilium omnium floribus differt flos huius, multos namq; puſillos, ſtellatos, candidos, confertos fert Iunio & Iulio: folia rotũdiora, Aſari, breuiora, craſsiora, firmiora, latiora, ſuperius albida, acuta, & baſi falcata, nec anguloſa Apocyni, aut Ariſtolochiæ ſimilitudine & magnitudine; ex pediculis & loris reptantibus & ſtratis humi viticulis vel piſcatorum attegiis & Tamariſcis

aduo-

aduolutis quaternum quinúmve cubitorum: ſemen anguloſum in vtriculo minore quàm Ariſtolochię: radix digitum æquat minimum, longo reptatu multùm fibroſa, alba, ſucculenta, veluti reliqua planta.

CONVOLVVLVS minimus Spicæ folius, vel Stæchadis citrinæ, aut Linariæ.

RARIVS inuentu hîc aliis regionibus quàm Galloprouinciæ, Allobrogum, & Norbonæ, ad margines aridos ſatorum, & oliuetorum: vbi Iunio, & Iulio florem delicatiorem ſuperiore, ſed conſimilem, vnifoliū, anguloſum, diluto colore purpuraſcentem; ſemenque haud diſsimile, anguloſum, compreſſum, promit exilibus in viticulis, rectis, crebribus, à radice lignoſa, ſeſquipalmum longa, albida, à qua partim folia, partim à cauliculis ſeſquipalmum altis, exeruntur, anguſta, longa ad Linariam, aut Stæchadem citrinam Phiteumáve Norbonenſe, etiamq; colore & canitie accedentia: guſtu exſiccante, nonnihil calfaciente.

ASVREVS, ſiue cæruleus Conuoluulus Hederaceus, vel ſmilaceus, exoticus.

HÆc omniū huius claſsis rariſsima & pulcherrima, nec niſi hortis Italię, Galliæ, & Belgię nota, vbi amœna purpura porrectis attextiſq; ſecus parietes & perticas funibus viticeis, gracilibus, vmbracula cōcinnant, atq; fornices, viſu periucūda: viſenda quippe floribus, è pediculorū calyce exeūtibus, Iaſmini, aut Vincæ peruincæ ſimilibus, ſed ora quinis ſtellatim prominentibus angulis, nolę cæruleæ vel aſureæ effigie: vnde *Campana Laſura Italis.* Folia ternis angulis ſingula, in teneriuſculis pediculis, Ciclamen, Hederámve annoſam imitata, nonnihil hirſuta: longa & gracilis radix, nulla ſui parte in Medicorum commercia venit.

HELXINE CISSAMPELOS.

SIMVL Ciſſampeli nomen, ſimulque collatio & ſoluendi effectio, teſtantur abundè Helxinem eſſe vnum quempiam Voluulorum lactariorū, paſsim propter ſepes, inter ſegetes & vites oriundum: vox ſiquidem ἑλκεῖν, trahere, hærere, vel arripere conſignificat, viticeam, voluuloſamque propaginem, pręſertim in Ciſſampelo, & Hederæ mixta ſignificatio, folia ſatis repręſentat: Verùm cùm Voluulorum, plebi Volubilium dictarum, quatuor ſint differentiæ, mox ſubdendæ, quę vixdum effigie, viribus, verò neutiquam diſtinctæ hactenus fuerūt, nobis eam ſanciendā Cyſſampelō, quæ cum eo, quod notis & natalibus magis quadrat, tum etiam præ cæteris euidentius purgat, quam vnam dūtaxat facultatem illi reddidit Dioſcorides, cui potius aſſentiendum quàm poſteris illius duntaxat amanuēſibus, & exſcriptoribus, quos modeſtiæ cauſa nō nominamus. Scimus igitur Volubilem illam, quæ inter vineta Muſchatelina, maritimaſque ſepes, Thamariſcos, prope ſegetes ad Frontignanam Norbonæ & Lio Venetorum, inter mare & hortos, alibique paſsim viticularum prolixiſsimis flexilibus ſeſe aduoluit, aluum ſoluere ſucco & diluto. Eſt hæc non diuerſa à Volubili vulgari maiore: ſed folia aliquantùm anguſtiora, craſsiora, dilutè virentia, in exilibus pedicellis & prælongis viticulorum loris, quibus etiam intricat ſepes, pendentia: prope quæ, ex iiſdem interuallis, ſed in aliis pediculis, flores infundibuli, nolæve effigie, à latiore labro ad mucronē ductis leuibus ſtriis, latera nōnihil intrò inflexa, finientibus, candidos, tenues: è cuius imo cētro prodit vtriculus anguloſi ſeminis plenus, Ariſtolochiæ rotundæ ſimilis, ſed dimidio minoris, Scammoneæ Antiochenę paris. Succo etiam tota, tum radix, tum folia turgent lacteo. Candida radix, prolixa, fragilis, huc illuc reptans, minimum digitum æquat. Hac plerique impoſtores Phamacarii, pręſertim regionibus

gionibus maritimis,vbi hæc adultior,admixta ſucco Tithymali *Paralii* & reſinæ Colophoniæ,quæ nigricat, ementiuntur *S*cammonium.

CISSAMPELOS, ALTERA, Atriplicis effigie.

HANC iamdiu à doctis perſuaſi, huic tamen aliquantùm diſsimilem, putaramus legittimam Helxinem: frequens namque amplexibus multis vites arripit,nec ſecus aut arctat,aut enecat, vel iiſdé pabulum ſurripit,atq; Caſsytha. Foliis eſt hederaceis, oblongis,in anguſtum Atriplicis facie & modo deſinentibus: Flores item Atriplicis albicãt racematim:ſemine triquetro,nigro,Seſami Theoph. ſed minore;radice exigua; vbiuis magno prouentu vinetis,frugibus,ac ſepibus adnata. Sed de ſucco vel facultate ſubducendi aluum,nobis ignota,niſi quis Atriplicem putet,eoque lubricare poſſe aluum ſtatuat,multò tamen imbecilliorem illa maritima certum.

VITIS ALBA, BRYONIA.

Germ. Stichwurtz. *Gallis* Couleure. *Ang.Bryonie, Wilde vyne & Wilde hoppes.*

HANC nulluſdum in dubium vertit, quippe quę cõmodi plebei & cognitionis ſemper fuit. Radix luculentæ magnitudinis eſt,quam auulſam,qui quotannis,vel alternis,deorſum verſa baſi pangunt,altero tanto craſsiorem efficiunt, teneram, Raphani colore & concretione: In viticulis prę̨longis,teneriuſculis,clauiculis multis,obuia quæque præhendentibus,folia vitis,aut Balſaminę,incana, flores pallidulí,ſtellati: acini ſparſi, rubentes, magnitudinẽ Aſparagorum fermè æquant, ſucculenti,acriores, vti tota planta: cuius turiones & aſparagi pullulantes etiamnum hodie quidam in acetariis eſitant. Iſchiadicis cataplaſmatis radix peroptima,& Pſilotris:immixta & cõtuſa taurino ſanguini,ad Scirros & carcinomata mirum quantum proſit.

VITIS, vel BRYONIA nigra, Sigillum Mariæ, an Ciclaminos altera?

VEL tacitus plebeius conſenſus iſtam vitem eſſe ſciuit,vocauitque nigram Bryoniam, vti ex Dioſcoride Galenus & *P*aulus, cuius tametſi quiddam leuioris momenti, vt color rubens in acinis, ac buxeus internus vitibus deſit: tamen hederacea folia, Smilaceis aſperę quàm ſimillima, citra, ſentes flexuoſi gyri, viticularum multiplici capreolo,& clauicella proxima quæque amplectente, racemi multis aggeſti acinulis, virentibus primulum, deinde rubellis, demùm vlterius maturitatis quaſi vietæ progreſsi, ex fuſco rubore in fuſcedinem atram vergunt: cætera, vti radix, quæ Bryoniã magnitudine,figura.efficacitate & teneritudine imitatur,foris nigra,intus alba;planè tam vera,quàm vulgo notiſsima ſunt: vbiq; ſiquidẽ in Gallia & Germania Syluoſis & aſperis dumetis,arbores,ſepéſque ſcandit,& vuis,ſpecioſis,oblongis,floribuſque muſcoſis Labruſcæ, vel Oleę pallentibus conueſtit. Compertum eſt, vel mulierculis, vehementius vrinam, renumque ſabulum,& menſium ſaburram,impellere potu: verùm Veneris tantoperè incentiuam eſſe,non perinde aſſentiuntur quidam Commentatori; quin potius experti eidem conuiciabantur;conqueſti lumbos eneruare,ſanguinem,renéſque inflammare, plurísque eſſe ſibi vnam aut alteram Cynaram, quàm incertam & periculoſam ſuam Bryoniam: quam ſi propter calorem,Venerem accendere vult,haberet ſibi vni, aut Flammula veſceretur,ad ſui Satyrii Erithronii vires enerues ſupplendas.

VIORNA VVLGI, fortè Vitis ſylueſt. Dioſcor. & Theoph. Atragene.

NVLLI loco aptior Viorna vocata Gallis,quæ nuſquam non frequens & nota (fortè quia viarum ſepes ornat) quàm huic: Sarmenta quippe cæteris Clematidibus prolixiora,duriora,craſsiora,rugoſiora,vitiq; Labruſcæ vel Viniferæ Vitis colore ſimiliora: folia etiã ſunt Solani hortenſis & maiora,atq; ſingulis clauiculis quina, quibus lubens obrepit arboribus,atque Hederę æmulatione editiora fulcra ſcandit,ſed interdum ambitu *Lib. 5. Cap. 10.*

ſupernè

ſupernè ſerrato ternis aut quaternis dentibus, vt in Solano nonunquam viſuntur, quæ laciniata pedem Anſerinū vocatum, Atriplicis ſpeciem, tam bellè referunt, vix vt diſcernantur, ſitne Solani an Atriplicis: flores radiati, puſilli, conferti, numeroſi, albidi, muſcoſi, & ſtamineis apiculis ornati, odori, Maio & Iunio: capillaceò tomento cinguntur carptæ lanuginis albidę, lęuis, quæ etiam in multam hyemem perdurat, foliis amiſsis: acini autem complures conſertim ſtipantur ab vno pediculo, apti, rotūdi, rubentes ex fuſco, compreſſi tamen: quare nonnulli docti, vbi περιφερες σχῆμα legitur, id eſt, ſphærica figura acinorum vel granorum πλατιφερὲς, leuiuſcula immutatione & commodiore ſenſu legi volunt, id eſt, rotundam compreſſam figuram. Ac tametſi coniectura hæc nobis non ſatis animum explet, tamen multò minus reſpondebunt, amara Dulcis vocata, Bryoniáve nigra, aut quas ſuis locis commodius & neceſſariò aptauimus, notis. Alteram ſcilicet apparet neutiquam eſſe viticeam, ſarmentoſámve, rugoſam lignoſam, rimoſam: illam verò communem, ipſam nigram Bryoniam.

Atragine Theophra. vitis Syl. Dioſc. Daleſc.

CLEMATIS *peregrina Cærulea purpurea.*

NON abſimilis eſt hæc cærulea peregrina noſtrati Flammulæ clematidi, ortu & flexu, porrectuque viticularum atque foliorum habitu: ſunt tamen maiora, flaccidiora, firmioribus ſarmentis, prolixioribuſque anfractibus, Viornæ non diſparibus. Flores aliàs cęruli, aliàs purpurei, ab illius & multorū foliorū figura ſituq; multū diuerſi, expanſis quaternis altrinſecus & ex auerſo ſitis foliis, Puſatillæ effigie & colore, minoribus tamē. Semē & radix Flammulæ. Nuſpiam nos vidiſſe meminimus, niſi in hortorum delitiis: Quin ſuperiore tantùm anno Angliæ inquilina fuit, floruitque in Morgani horto: vt malè ſit iſtis bambalionibus rizotomis, qui doctiſsimo Dodonęo hanc paſsim viarum & agrorum in Anglia luxuriare perſuaſerunt.

CLEMATIS *altera, vrens, vulgi Flammula.*

E Clematidum viticearúmve generi affinibus plantis, nulla eſt, quæ perinde quadret facie, vel viribus, atque Flammula, plebi ſic vocata, quia non ſecus ac flammeus feruor cuti adpreſſa, veſicas, cruſtas, vlceraque inurat: Quin eius eſt tenuitatis calor, præter multa quæ vrunt, vt ſpiritū vridū dū digitis fricantur folia, eminus in nares pręſertim iaculetur. Cerebrumque & ſenſus repentè magnoperè percellat, quòd experiendo notius, quàm gratius nobis fuit, tametſi idcirco ad facultatem noſcitandam adiumento fuit. Quippe feruor ille non in centro, intimiſque terreis partibus, ſed in leuioribus extimis, indicium faciunt ſues Norbonæ, & alibi, qui hac innoxia, tum viridi, tum ſiccata, veſcuntur etiam ęſtate, ſaginarique creduntur mulierculis. Quin & ſuccus, & ſtillatitius liquor primus, quaſi è vino flammeus eſt. Folia multùm colore & lęuore *Peruincā* Clematidē præferūt: flores item ſtellati, ſed minores, albidi, & puſillis in medio ſtaminibus, vt in Hypericone. Radix ab vno principio multas ſpargit fibras Hellebori modo: neſcio an etiam purgent, vti de ſemine prodidit *Dioſcorides*. Eſt autem ſubfuluum, vel fuſcum, rotūdum, compreſſum, in anguſtum deſinens, copioſum, ſerie quadam & corolla coniunctum: Norbonæ & Galloprouinciæ ſpōte & in pratis maritimis humi ſparſa, tenera, & humilis viſitur, aut fœnicecis falce cadit, deficitur quippe fulcris, quibus innitatur: etiāq; plurima fruticibus & ſepibus innixa, aliiſque pedamentis, ſi quę nacta ſit. Belgi & Germani cultiores ſcita textura huius, Campaniclæ laſuræ, & peregrinæ Clematidis cæruleę, depactas ſtirpes frondoſáſque vites porrigunt, ad parietum fornicumque vmbracula, variegato implexu, reticulatóque, tricoloria. Nec enim minus ſcandit, nec diſsimiles vites habet Iaſemino: ne tantilla anicularum ratiūcula à Cōmētatore tanto adducta, quiſpiam deinceps audeat inficiari veram alteram Clematidem eſſe hanc, cui prætulit Senenſis idem Viornam vix acrem, nedum vrentem, aut vlcerantem.

LVPVLVS SALICTARIVS, *Spontanea.*

Lupus ſalictarius & vitis Septentrionalium.

Germa.

Ger. Hopffen.
Gal. Houblen.
Ang. Hoppes.

QVAMVIS IN antiquorum monumentis non extet hæc,quam coniectamur, nec aſſerimus à Plinio dictum Lupulum ſalictarium : tamen quia in Græcia etiamnum hodie vernaculè βρυωνίαν vocari audimus,non abs re hãc ſaltem de facie Bryoniæ compararamus,nec enim Volubili aut Conuoluulis,vt Commeutatori viſum eſt. Cũctis gentibus hæc ſpontè,ad ſepes & margines pratorum humentium educat longa,prolixa ſarmenta, hirſuta,tactu aſpera,albida, multis clauiculis virgulta & frutices intexentia:fronde multa Bryoniæ ſquabriore,aut viti nigræ modo triangula:floribus albidis in oblonga caudata congerie foliaceis, inſtar glumarum ſtructuli ſerie connexarum : ſemine compreſſo, pullo,Geniſtæ,ſed minore, contento in illis cellulis,florum membraneis,quas colligunt Auguſto & Septembri Septentrionales ad Bieram (potionem omnibus familijs conſuetã) parandam, quæ alia longè eſt à Dioſcoridis & veterum Zytho: cui perperam paucæ lectionis & peregrinationis quidam Medici,quos ſequutus eſt Commentator,nomen Biere accõmodant,& æquè inſcitè Anglicæ Alę. Quæ vtrauis potio ſuauis & ſalubris,tam longè abeſt à Curmi & Zytho vocata,Dioſcoridis nocuis temetis,quàm illa acidula potiũcula plebeculæ vtiliſſima in Hannonia & Picardia,*Braſsim & Bullon*, diſtat ab aceto: vt tempeſtiuius alibi excutiemus.

SATIVA Vrbana.

MVNIFICA Phronęa miſerta algidiores regiones,eis largita eſt hanc quaſi vitem alterã,qua quaſi vita quapiam ſuas potiones animarent,& ſalubriores efficerent. Quare ſedulò colunt hanc vulgò vitem,depactámq; è ſylueſtri Vrbanam fecerunt,iam tot in locis, vt etiam tractus patentiſſimos vinetorum ſuperent, depactis multis pedamentis & ridicis,quæ tenella clauicula & capreolos fulciant atq; maritẽt: hæ autẽ fulcra, quia ſaligna vt plurimùm eſſent,ideò fortè ſalictarium vocarant Lupulum: ſolo humentiore, lætiore, pinguiore, radicum fibras inſerit hodie Germania,ſuperior præſertim , atque Flandri, Anglia & Northmania,vnde vno aut altero anno ſe porrigunt viticeæ propagines multis anfractibus prolixæ,pòſt amplexãtes obuia quæque arborum & arbuſtorum,lucóſque efficiunt fornicata pulchritude viſendos:quippe lætior multò tota planta culta euadit,florũque thyrſis foliaceis & ſquammoſis adultioribus,ſemine item multò maiore. Veluti forent viridimiæ,quo tempore vua,decerpũ tur,& in ſaccos coguntur ad Bieræ ſiue Cereuiſiæ confectionem. Conſtat hæc hordeo & boni tritici farina: ſed longè alio pacto paratis & ſubactis,quàm *D*ioſcoridis Zython aut Curmi,quibus ex hordeo in aqua tubefacto,nihil Lupuli additur, cuius tamen permixtio plurimùm iuuant neruorum & articulorum imbecillitates:tantũ abſunt ab improbitate Zythi & Curmi Dioſcoridei hæ Cereales potiones. Turiones etiam primulùm erumpentes primo Vere,tum ſponte naſcentes,tum ſatiuos,plebecula acetarijs indit: Cichorij ſapore,non ingratos,calore temperatos.

VITIS VINIFERA, Sylueſtris ſpontaneáve Oenanthe Labruſca.

Ger. Welnreb.
Bel. wyngaert.
Gall. Vigne.
Ang. Vynde.

FRVCTVVM FACILE principem vtilitate,ſpecioſitate, & ſuauitate, dat vitis à vino dicta, eademque originatione κραιπάλη ſiue crapula Latinis è Græco manauit, veluti ἄμπελος, aut ἔμπηλος,quod οἶνον fuit, id eſt, vinea,aut vinifuda vocabatur.

Nam πῆλος vinum olim fuit. Eius autem diuerſitates proſequi nullum operæprecium: quando varietatem accipit multiplicem à ſoli cõditione, more, & Solis ab æquatoris inclinatione. Neq; enim Aquilonium cœlum fert, aut certè fructum profert immaturum, ſerotinum, minimùm ſuauem.

Spontanea nec culta profundit vires inſana laſciuia, & in ſarmentoſam, arboreamq; penè ſobolem luxuriat, prolixitate anfractuum, vnde ſterileſcit, aut minores minusq; ſapidas & maturas vuas fert: Qualis in Prouinciæ & Norbonæ maritimis, Gallia Lugdunenſi, Italiæque plurima, ſquallidis agrorum marginibus. Sarmento duriore, cuteq; integitur rimoſa & villoſa, Viornæ, aut ſatiuæ vitis modo.

DOMESTICA.

DOMESTICÆ autem viti, amputatione & interlucatione ſarmentorum præſtatur ne ſuccus ſarmentis & palmitibus impendatur. Eóq; mitiores, maiores, & elegantiores botri ſũt, ſuauiores acini, vberioresq; latice manant. Palmitum decora magis fronde, habitiore, latiore, diuiſura Platani aut Aceris.

CORINTHIA ſiue ἀπήρεινα vua.

CORINTHIA quæ vocatur vua, nomen patrium teſtata, effigie nihil planè differt à communi: Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantùm racemorũ & exilitate acinorum ſuperatur, qui gygartis carẽt, ſuntq; ἀπύρηνα, vt quædam mala Granata arillis vacua. Botri enim, ſiue racemuli ipſi, conflantur acinulis, Piperina aut Sãbucina grana æquãtibus. Ad topiariorum pergulas & fornices deducũtur hodie in Italicis & Pedemontanis hortis vites huius.

ASCLEPIAS Vicetoxicum.

QVANDO iſti moroſuli Critici, potius quàm Commentatores, nullum modum carpẽdi, immutandi, improbandive aliena placita, faciunt, noſtráq; expectatione & æquanimitate abutuntur, exerceamus dehinc nos met conferendis plantis nobis plenè cognitis, cum antiquorum deſcriptionibus: inuitis illis rigidis cenſuris, ad quas ſi vniuerſum opus herbariũ ſeuerius exigas, vix cẽteſimam quamq; plantam legittimam dicas. Minus verè negant Vicetoxico noſtrati deeſſe Hederæ folia, eaque lõgiora: floremq; graueolentem: quos potuit docere vel inſpectio meræ picturæ, quæ folia hederacea præfert: vel Dioſcoridis etiam lectio, qui Periclymenum & Ethiopicum Seſeli Hederæ folijs committit: additq; quantitatis dementionem, nempè longam, Periclymeni modo: & idem hic Hederacea facit, ſed lõgiora. Stirpi aũt pictæ, aut chartis affixę, ſi odorem negãt, fortè aſſentior, ſin florenti in montibus, dicam eſſe illi narem obeſam, aut nunquam virentem viſam. Tametſi tædet tot repetitionũ de odoris incremẽtis & amiſſione variis in locis & plantis. Infirmum enim argumentũ, quãdo multa apertiora & potiora ſuppetũt. Quippe Vicetoxico vulgus practicantiũ nomen feciſſe à dote qua aduerſum deleteria pollet, veriſimile: vti & Aſclepias nomine tanti Medici nobilitata propter conſimilẽ facultatem videtur. Radix porrò huius innumeris fermè capillamentis fibrata, caules flexiles, vimineos, leues, ſeſquicubitum prolixos, edit. Folia quidẽ Hederæ rigida, ex atro virentia, ſed aliquãtò longiora, & quaſi ſupernè mucronata: florem exiguum candicantem, odoris grauis, ingrati, quibus ſuccreſcũt oblõgæ, teretes, Rhododẽdri aut Apocyni perſimiles ſiliquæ, ſemen ſubfuluum, Seſami aut Apocyni, lanugine obuolutum cohibentes, Apocyni ritu. Huius radice vſi primùm periclitatores, cùm aduerſus venena, tum ad vlcera, magnũ ſibi & plantæ nomen pepererunt. Neq; poſteri potuerunt poſtea adduci, quin pro Aſclepiade agnoſcerent & vterentur. Siquidem illis etiam natalitijs, nempè montibus aut aridis collibus, præſertim Narbonæ & ad Ligures Taurinos propè fruticat.

APO-

Sitne Dioſco. APOCYNVM, *Periploca Græca, foliis latioribus hederaceis.*

QVOD canes interimeret eſu, ἀπόκυνον, voce conciſa, quaſi canicidam, dixerunt. Cuius deſcriptioni ſtudioſi poterunt conferre duas non minus raras, quàm elegantes & apprimè quadrantes plantas, quas Patauii iamdiu etiamque non multis ab hinc annis in Piſano publico vireto videre meminimus, & adhuc dono ſeruamus à Medico longè peritiſsimo Andrea Acroaria Ciſalpino. Earum vtrique nomen Periploca erat. Altera fuit flexilibus ſurculis vimineis, gracilibus, leuibus, pediculos vtrinque habentibus, longiuſculos & exiles, in quibus folia Hederacea, molliora, viridantia, læuia, renidentia, & quàm Vicetoxici rotundiora, nonnihil in ſummo acuminata: flores tenues candidi muſcoſi Valerianæ; aut Drabę inter folia exeruntur: ſuccedentibus Auguſto menſe ſiliquis corniculatis, mucronatis, rectis, Aſclepiadis maioribus, claudentibus ſemen nigrius depreſſum, papposa lanugine obductum. Succus flaueſcit, ingratus, &, vti tota planta, viroſus videtur. Hæc ſi cani nex ſit deuorata, Apocynum eſſe (& huius fore antidotum Vicetoxicum) valde probabile eſt. Certum nos exploratumque habemus iam diu, ſaltem aliis venenis à cane deuoratis antipharmacũ fuiſſe: vti Thorę Anthora, & Paridis herba Pardalianchis, ſunt. APOCYNVM

PERIPLOCA *ſerpens, anguſtiore Periclymeni folio.*

ALTERA verò Periploca repens vocata, prolixioribus & lenioribus viminibus ſerpit, variiſque flexibus arripit & amplectitur obuios caudices, Periclymeni modo. Folia vtrinque ex aduerſo bina, Periclymeni potius, quàm Hederæ æmula, ſed apice vt Vicetoxicũ donata. Flores in horto Piſano dudum defluxerant, dum inibi ſiliquas intueremur: quæ ſolertiore connexione mutuis erant coniunctæ quaſi roſtris, vna è floris baſi, ſeu calatho, vtrinque repandæ, ſummis & imis inſertæ mucronibus, Rhododendri quadantenus in morem. PERIPLOCA repens.

CLYMENON *Italorum, ſiue Siciliana, non eſt Androſæmon.*

Gallis. Toute ſaine.
Ang. *Tutſan*,

AMBIGVI animi & ſententiæ in Clymeno videntur fuiſſe antiqui nonnulli celebriores, Galenus, Ægineta, & alii: qui eius hiſtoriam & mentionem quaſi nullam, aut incertam, taciti præteriere. Ac iam tum Plinii æuo variabat deſcriptio & confuſa ex Clymeno & Periclymeno, alia Græcis, aliaque Latinis erat. Quò minus nobis lubitum fuit prorſus aquaticam Betonicam, eiuſve affinem Scrophulariam, verum Clymenũ aſſeuerare, tametſi vtriuis nec facies ita diſpar, & vires neutiquam ſint appellatione Clymeni indignę. Quippe ſunt hæ non minus vulgatis Chirurgorum præconiis nobilitatæ, atque planta Clymenum, Regis Clymeni cognomine. Verùm non minus inclito nomine fuit donanda ea, quam vulgi Gallici conſenſus *Toute ſaine* (quaſi Panaces omnibus remedia ferens affectibus) vocat. Sępervirens hęc, virgis exit vimineis, ſanguineis, nitentibus, rectis, flexilibus, nonnihil anguloſis, aut ſecundum longitudinem ſtriatis, Periclymeno, ſeu Matriſylux concoloribus, & perquàm ſimilibus. Etiamque folia bina ex interuallis, auerſa, cæſia, ſupernè ſaturato virore, multum ſimilia, niſi quia è geniculis emicant, nec, vti illa, virgis traiiciuntur, eóque puſillis interuallis, binis per eadem ſpatia foliolis, Androſęmum referunt: verùm non perinde ſanguineum cruorem vel fundunt, vel allinunt affricta chartæ, vti dictũ in Androſęmo vero: flores lutei nõ diſsimiles ſunt, & bacculę primùm rubræ, deinde nigræ, cruore nitente, purpureo, & ſeminibus minutis, fuſcis, turgidę. Radix foris fuſca, intus alba, lignoſa, fragilis, pedem & ſeſquipedem longa: guſtanti reſinoſa, lentoris expers, nec tota planta ingrata, nonnihil gummi Elemni, aut trifolii odorati ſapit: moderatè aſtringit digerendo, & deſiccat, pauxilla, aut nulla calfactione. Vulnerariis remediis, Balſamis, adeóque potionibus & oleis nata, vſu mul-

multò laudatiſsima & plurima Angliæ ſyliis,lucis,& nemoribus, præſertim Briſtoiæ & Gloceſtriæ conterminis. Flandris hortenſis eſt tantùm,& Androſemum nuncupatur,falſóque proditur foliis cruorē fundere,vel reſudare cōpreſſu ſanguineū ſuccum. Patauii etiā in vireto Senatorio alebatur ſtudioſè: vbi non nemo ardelio ambitioſior perſuadere fruſtrà nobis conabatur, hanc ſolius Siciliæ indigenam alumnamq́ue eſſe:eóque Itali plerique omnes Sicilianam vocitant.

περικλύμενον. *PERICLYMENON.*

Offici. Caprifolium, Materſylua, Lilium inter ſpinas, Volucrum maius.

Germa. Geyſzblat vnde ſpeck gilgen.
Belgis. Gheyten bladt ende Memmekens.
Gallis. Cheure fueille.
Itali. Vinci boſco. *Ang. Wod bynde.*

AMBIGANT quamdiuvolent, qui Matriſyluam in dubium reuocant,negantq́ue eſſe Periclymenon,quia radice non ſit rotunda,& craſſa: fruſtrà enim inquirunt & exquirunt,quod iamdiu habent: non enim στρόγγυλον ῥίζαν dixit, ſiue orbiculatam, vel tuberoſam Diſc. ſed περιφερῆ, id eſt,rotundam,non anguloſam. Quin-etiam hodie qui ex Crateua & Oribaſio παχεῖαν καὶ μάκραν, id eſt,radicem craſſam, & longam ſuffecerunt, aut reſtituerunt, prorſum anſam quamlibet rixandi præciderunt. Videtur autem Apocynis vel Periplocis deſcriptis congener, & etiamnum Græcis hodiernis περιπλόκαδα vocatur. Cuius duplex obſeruatur varietas ex folio. Quòd folium Italicæ & Norbonenſi vulgatiori ſurculis ſarmentíſve, vnum cùm ſit & continuum, gemini tamen ſpeciem præbet, quaſi vmbilico medio traiectum, vt in luteo Centaurio & Tithymallo ſerrato: eóque Perfoliatum dictum, quaſi pertuſum,perforatum, aut perfuſum, vt Cicero loquitur. Extremis verò flexibus capreolatis, folium acetabuli forma, vel vmbilici circinatum, florum delicias continet,ex purpura niueo candore nitentes, & alicubi luteo aſperſas, ſenſim in longitudinem porrectas, quaſi promuſcides elephantium, aut lagenulas, floribus fabaceis multùm ſimiles, ſed fragantia maiore, & apiculis luteis ornatas. Semine rotundo, coccineo, Bryonię, ſucculento.

PERICLYMENON non perfoliatum Septentrionalium.

ISTVD autem in Belgio & Anglia frequentius vſitatiusq́ue, folium vtrinque ex interuallis habet ſeorſim non continuum, nec ſarmento peruium & perfuſum, neq; cupulo foliaceo erumpentes flores. Alioqui prorſus idem.

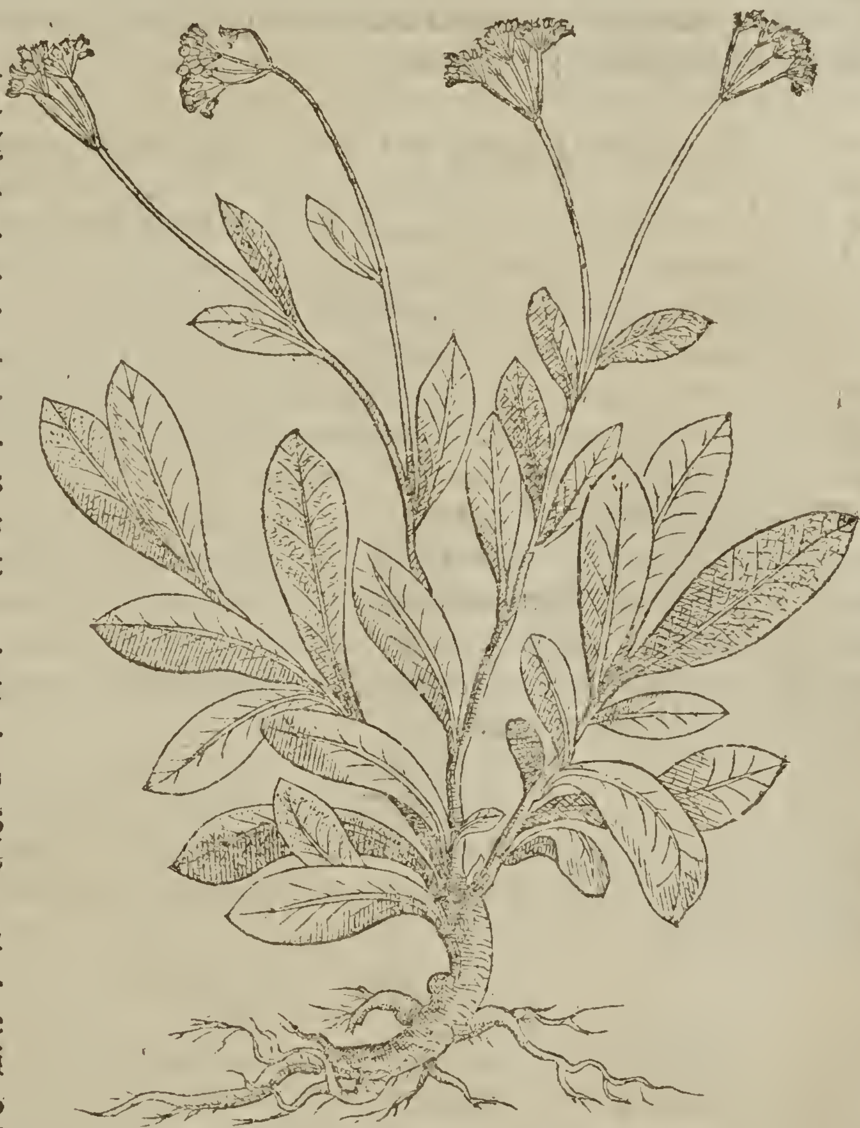
ALLOBROGVM Periclymenum alterum, Cornus fœm inæ effigie.

SVNT qui fruticem quandam, vel arbuſculam in Allobrogū ſyluoſis creſcentem, Cornus fœminę facie, & baccas in pediculis binas teſticulorum ſitu, & nonnihil oblongas, ferentē, Periclymenis iungunt. Cuius acinos Heluetii, vbi plurima hęc, hunden kirſen, id eſt, ceraſa canina vocitant, nec deſunt qui eadem Matriſyluam autument: quippe folia huic perquàm ſimilia, bina, & ſimiliter parū cæſia, aut glauca, biníſq; in exilibus petiolis floſculis, oblongis, nec ita abſimilibus, ſed minoribus, candidis, multa ſtaminea exerētibus. Qualis Belgiæ hortis colebatur à Guil. Dries optimo viro & Pharmacopœo Antuerp. ſed ſuo hæc caudice fulcitur, non(vt altera) indiga adminiculi vllius, & habitu fuſaginis fruticat, aut Cornus fœminę, quatuor quinquéve cubitos alta. Facultatū incerti ſumus.

SESELI ÆTHIOPICVM.

QVOT genera Seſeli à Dioſcor. recenſentur, tot eademq́; collegimus in Galloprouincia Maſsiliæ circum, atque prope Ceti montem ora Norbonenſis maris, non procul Monſpellio. Indidemq́; nonnulli ſtudioſi ſtirpes quaſdam deferendas curarunt Lutetiam, Antuerpiā, adeóq; in Italiā, vbi nondum innotuerant vel doctis. Quin ne nunc quidem notas eſſe Senenſi Commentatori, in iſtis poſtremis Imaginum recuſis & mutatis ſententiis, magna iniuria facta Pharmacopœorū plebi, videtur, Mediciſq́; ignauis. Et ſanè multò maiore ſuæ dignitatis detrimento, id contigiſſe magis dolendum, quàm riden-

ridendum moderatis ingenijs. Qui norint non vulgari moderatione & certa prudentia illum quantum licuit lapſibus vno loco tam multis occurrere conatum: Cùm enim per opinionem tum fiduciæ, tum etiam emũctæ cognitionis, quam illis de ſe iamdiu excitarat, licuiſſet (illi ſi lubuiſſet) nõ ſolũ picturis mendoſis, ſed etiã verbis ſubdolis perſuadere, picturis tamẽ cõtentus fuit, & ſilentio ſuæ dignitati conſuluit. Si qua tamen vſus eſt vafricula inuerſiuncula, eſt illa leuius ferenda: Non enim nouerat aptiores: aut ſi norat, ſe tantoperè deceptum fateri, eius dignitatis non erat. Igitur quas potuit, dono puta emendicatas, ideo nec recens animaduerſas, aut deſcriptas, in paginas congeſsit eius pictor, perperã quidẽ illas omnes cenſitas, ſed tamen earum vnam fermè correctam iſtam, quæ eſt Seſeli Æthiopicũ verum: cuius effigiem mutuatus fuit à Dodonęo Medico multùm exercitato.

Ea Saxeis illis deuexis Maſsileæ & maritimis, tum etiã ad Cœti montis celſi radices, qua in Lacũ vergit, fruticat vberi prouẽtu Iulio & Auguſto valde quã ſpectatu elegans, multis prouenit virgultis rectis, ligneis, nigricantibus, rigidis, binos ternóſve cubitos altis, in varios ſurculos diductis, folia craſſa, rigida, & lęuore viridãtia, vt Hederæ, figura oblõga, propior Periclimeno promẽtibus. Luculẽtas in ſũmis gerit vmbellas, luteis florib⁹ Anethi, quas ſemẽ ſtipat fuſcum, oblongum, copioſum, fœniculi maius: non ſolùm ſemẽ, ſed etiam vniuerſus frutex guſtanti aromatis ſaporem acrem, medicatum, & ſubamarũ, ſed gratum imprimit, ſuauemq; odorem ſpirat à ſummo ad imã vſq; radicem, quæ lignoſa eſt. Eximiæ vis eſt huius ſemen, cuius copiam miſimus amicis Venetis & Lugdunenſibus ad Theriacem, quod etiã, vti Dioſcorides innuit Maſsilięſi multò odoratius & efficacius eſt. Quod Seſeli, ſi vt pictum in Dodonęo, ita viuum in agro vidiſſet Cõmentator, lubens & volẽs ſuffeciſſet in locum illius plantæ, cui videtur poſtpoſuiſſe: eſt enim illa non frutex, ſed herba, quam Recentiores Libanotidem Theophraſti prodiderunt, viribus & figura aliena ab hoc Æthopico, quem fruticem, adeoq; magnum, Dioſcoridis correctior codex ſtatuit eſſe.

CAPPARES.

Ger. Kappern.
Hiſp. Alcapparas.
Ang. *Kapper.*
Gall. Cappres.

FRVTICAT ruri in ora Thyrrenici maris Norbonẽſi & Hiſpanica Capparis vberi prouentu. Eadẽ hortis iamdiu innotuit, & fœtus priuſquàm in florem ſe pandat, aut perdat, decerptus, & muria conditus magno ſemper vſu fuit. Flos ei candidus ineſt, Roſæ aut Mali Cotoneæ: & ſemen in ſiliqua oblonga ruffum Milij Panici, medicamentis vtile. Maiores

iores & minores Emporijs varijs væneunt,ſed minores in prima ſunt cõmendatione,ſextiéſq; pluris emuntur, quàm maiores:vulgo namq; habentur meliores, quia palato gratiores paruæ. *S*ic palati ſtudium fallit ingenium,valetudinis diſpendio : nam qui ſapor illis percipitur,aſcititius eſt à muria,vel ab aceto:alioqui vtraq; acerrimi & teterrimi guſtus eſt,ſeu viridis,ſeu matura. *P*roindeq; minor,perpaucæ carnis & ſucci, facilius & penitius imbuitur conditura, quàm maior: quæ melioris ſucci & aptioris alendæ carni eſt. Culinæ proinde error eſt,minores maioribus pęrferre. *S*ed hic cõſuetus inoleuit,mos.Nam,vt ſcitè dicebat *P*hiloſophus,nihil magis aduerſatur valetudini,aut Medico, quàm bonus coquus.Itaq; voluptati coquus emat minores magno precio, frugi œconomus emet (ſi nos audiat)maiores minoris multò,bonæ tuendæ valetudini.Radices eſſe adulterinas quidam imperiti Medici ridiculè non minus quiritantur, quàm ille qui conquerebatur,perperam fieri hodie, quòd Santalum citrinum adulteraretur ligno aloe:nam hac radice nihil vulgatius aut vilius,etiam in Hiſpania.

κλήματις δαφνοειδής *VINCA Peruinca,ſiue Clematis Daphnoides.*

Ang.Peruincle
*Bel.*Vincorte e maechde palmen.
Ger. Singruen.
*Gal.*Peruẽche

QVIN ſint dictæ omnes κληματίδες à viticulorum ſobole ſarmentoſa nullus negat: Iſtã autẽ vbiuis Germaniæ,Galliæ,& Italiæ,nemoreis,vmbroſiſq; tractibus,& ſenticetis,marginibus gaudentem,veram primam Clematidem, tum facies,tum vires iamdiu,& ſępius compertæ teſtantur:tametſi pauci meminerint,huic ineſſe quẽdam calorem,quo abſtergat educatq; fœtidã menſtruorũ alborum illuuiẽ:ac rurſum aſtrictione inibi relicta, & robore parti reſtituto,eandẽ ſupprimat.Ac mirũ ſanè magnũ ſit, ſi dũtaxat corolla ex hac cõtexta,capiti,aptata ſanguinem è naribus fluentẽ ſiſtet,aut inguinis regioni appreſſa,mẽſtrua cohibet,abortumq; inhibet,vt author eſt Mathiolus commentator. Cæterũ cuilibet hæc nota eſt,fronde laurea ſempervirenti:lęuore,colore,magnitudine,& facie Liguſtri,ex interuallis bina ex aduerſo,in virgis viticuloſis,flexilibus, virentibus, ſparſis humi,& caducis,nec obuias plantas irretientibus:numeroſis,guſtu amaris,nonnihil calidis,aſtringẽtibus.Flores calyculis conſtãt quinis,foliolis Iaſemini, paulò maioris,minus aut nihil odoris.Fibroſa radice,flauente.

PERVINCA maior.

MAIOREM multò,nec niſi Norbonæ,non modò vmbroſis,ſed etiam apricis & æſtuoſis,oliuetis,oriundam meminimus eandem , quæ tamen non niſi lętiore habitu proceritateq; diſtat.

ἰξὸς *VISCVM.*

Ang.Miſſelto.
*Ger.*Miſtel.
*Gal.*Guy.
Ital.Viſchio.

EVOCE ἰξὸς deflexum Latinis Viſcum ſiue gluten,quod optimum ex hac paratur, ſatis conſtat: cuius ſatius fuiſſet poſt Quercus recenſitam hiſtoriam,quaſi ſobolis aut appẽdicis meminiſſe.Nec tam rarum,quàm mirum citra vllas radices paſſim in arborum caudicibus totum vertentẽ annum,adeoq; *Brumali tempore Viſcum Fronde virere noua , quem non ſua ſeminat arbos,*vt canit Maro. Quò minus veriſimile ſit,acinulo illo pallido & pellucido ſeri hũc, ſed potius ex ſucco elaboratiore aggeſto, ad cortices libróſq; brachiorum exhalãte, & vapido,vnde fit vt alimentum nunquam deficiat copioſum,nec folium defluat: & oriri multa ſeminio nullo,nulli mirantur,qui ijſdem natalibus Polypodium,Dryopterim, Lychẽ,& Moſchum prouenire meminerũt. Quercinũ autẽ Viſcũ laudatiſſimũ eſt,ſed adeò rarũ vt vix milleſimę Quercui inhęrere cõperiatur. Quin hîc in ANGLIA innumeras quercus nobis intuentibus,vix vna aut altera comparuit, vbi perpaucũ & magno ſtudio ſeruatũ inerat. Cuius tamẽ ſapor,color,& odor,nihil prorſus variare videntur.Verũ non abs re antiqui Hyphear ab Ixia & Stelite, (quæ cætero-qui natalibus tantùm differre videntur) diſcreuêre. *P*urgat ſanè viſcum quernum,melancholicũ & pituitoſum ſuccũ,vnde vertiginoſis cerebriſq; epilepticis piamentum quaſi inuentũ fuit,& celebratum olim, ceu ſacrum amuletum,à Gallorũ myſtis Druydibus,qui è quercu viſcóq; querno vaticinati fuêre. Nec minus Chymiſtis eius qui vocatur Solis Aucupium ſeu Illicium expetitus ſpiritus : quæ myſteria prophanis neutiquam reſeranda. Quaſi topici medicamenti,nec introſumendi men-

mentionem fecit Dioſcorides: vſus tamen, tum potiunculis; tum catapotijs valdè tutus: foris verò exploratæ vtilitatis adeò nouimus, vt è penitioribus ſinubus collectum pus, trans ſpatia muſculorum & denſas cartilagines eliciat. Eſt namq; epipaſticum nulli ſecundũ, vt quis experiri poteſt, quẽ iuuabit vires noſce Emplaſtri viſcini, ab Scribonio Largo laudati.

πολυγόνατον. *POLYGONVM maius.*

Ang. *White roote, or cely ſcala.*	*Bel.* Salomons ſegel.
Offi. Sigillum Salomonis.	*Gall.* Signet de Salomon.
Ger. Weiſz wurtz.	*Ital.* *Ginochietto.*

NOMINIS argumentũ radix, geniculis cõpluribus pyxidatim cõſertis, Ruſci modo protuberãs, digitũ minimũ craſſitie æquãs, innuit: quæ vagatur ceſpite ſummo, multum fibroſa, cãdore pellucido, marmoreo, Alabaſtritidis radicis aſpectu, guſtu inſuaui dulcedine, ſubaſtringente. Caules emittit rectos, rotũdos, cubitales, virides, quos folia ambiunt Lilij conuallij, vel Bifolij, vel Lauri Alexandrinæ, Ellebori albi modo, liris vel rugis rectis venoſa: è quorum emiſſu pedicelli prodeũt: flores Vnedonis, ſeu Arbuti dicti, ex candore herbidi, Lilij conuallium longiores: quibus excuſſis, Maio & Iunio, baccę virides, deinde nigræ ſubnaſcuntur, Corrudæ aut Liguſtri.

μυρσίνη ἀγρία *Myrthacantha RVSCVS.*

Murina ſpina, ſiue Myrtus ſylueſtris.	*Ital.* *Pongi topi.*
Ger. Bruoſch, aut Meuſzdorn.	*Gal.* Bruſc.
Hiſp. Iuſbarba, & Gilbarbera.	*Ang.* *Bochers Browme.*

TAMETSI Myrthum humilem, ſylueſtrem, & aculeatam vocarunt Ruſcum antiqui, quaſi eiuſdem naturæ, vt figuræ erat prorſum ſimillimæ: tamen differre inter ſe indole & natalibus certum eſt, cùm ad Septentrionem populis nulla ſponte naſcatur Myrthus: Ruſcus autem calidis & frigidis peræquè multa ſcateat, facie folijsq́; planè Myrtheis, ſed rigidioribus, mucronatiſq; supernè, quibus medijs ritu Cocci baphicæ hærẽt ſingulis baccæ ſingulæ, ruberrimæ, duriores, maioreſq; quàm Aſparagi, nucleo oſſea planè duritia, vixq́; vlli frangenti ictui cedente. Floribus puſillis, in fruticantibus multa ſoboles virgis, præduris, bicubitalibus, & tricubitalibus, rectis, ſtriatis, viuaciſſimis, vt & radices, quæ quàmplurimos annos perennant, ſuccreſcente quotãnis noua Aſparagorum ſimillima turionũ propagine: aromatica, aliquantum amara, viſcerum & ductuum farctu[l] vſitatiſſima, nec ſecus ac in officinis Aſparagi vſurpari ſolita, vel Bonifaciæ, cui nõ parum ſimilis. Semen etiam miſcetur eodem ſcopo Benedictæ laxatiuæ & Litontribis.

LAVRI ALEXANDRÆÆ Dioſcor. (quæ Theophraſto Ruſcifolia ἐπιφυλλόκαρπος, *ſiue ſuperfolio baccifera, vocatur) cum* HIPPOGLOSSO *ſiue* LIGVLATA *diſcrimen.*

ALIAM eſſe Alexandrinam Laurum ab Hippogloſſo, cuiuis in promptu eſt de Theophraſto & Dioſcoride noſce: quippe fructum ſiue baccam coccineam medijs in folijs hærere, nullius ligulæ facta mentione, vterq; aſſerit: folliaq́; molliora, maiora, & albidiora quàm Ruſci ineſſe Lauro huic, Dioſcorides ſubdit, vireſq; diuerſas reddit, & radicẽ maiorem, molliorem, odoratam.

HIPPOGLOSSVM.

AT Hippogloſſi ſiue Linguatæ radix minor, gracilior, breuior: folium tenue, paruũ, cui medio quaſi cauo aliud foliolum, lingulæ inſtar, inſitum: aculeo rigido, infeſto, mucronatum vtrũque, inter quę baccula etiã rubra Ruſci viſitur, ſuſpiciendo naturæ, propter raritatem, opere. Quare verſionem Plinianam legenti, ſatis liquet diuerſas eſſe plantas, lectionémq; Hippogloſſi luxatam fuiſſe. Namq; ſic Plinius: *Ger.* zapfflikraut Hanckbladt, vnd zungen bladt. *Bel.* Tongen bladt. *Ang.* *Double tonge.*

HIPPOGLOSSA *folia habet ſylueſtris Myrthi, concaua, ſpinoſa, & in his, ceu linguas, folio paruo quaſi exeunte de folijs*. Vbi videtur legiſſe non κομήρ, ſed κοίλη, id eſt, non comoſa, ſed caua folia, ſiue inflexa cuiuſmodi planè ſũt omnia noſtratis Biſlinguę ſiue Bonifacię: hortis iãdiu ſatis notę, & viribus ad calculũ dyſſuriáſq; eximijs celebris: pręſertim ſpõte naſ-

naſcentis,montoſis,ſaxoſiſq;,& aſperis,incultis,Genuæ,portus Lunæ,Sauonæ,Nicæ, alijſq; Alpinis ſterilibus calidiorum tractuum.

Math. Laurus Alexan. commentitia. Senēſis noſter, qua ingenij eſt opulētia & liberalitate,vbi cæteri ſcriptores putarāt deſcriptionem,nomēclaturamq; geminam eſſe,duntaxat vnius & eiuſdem plantæ,non ſolùm dedit,vt par fuit, Bonifaciam pro Hippogloſſo,ſed inſuper duas ſcitiſſimè equidem cōmentus fuit. Alteri nempè affixis affabrè ligulis,quàm poſtea pudentior factus,delendam curauit : Alteri datis in petiolis longis baccis, quam Sigillum Salomonis meritò ſuſpicantur,in illumq; quaſi impoſtorem ignarum debacchantur moroſuli iſti critici,quòd toties, totq; annos,cùm verſarit haſce quiſquilias, tandem non animaduerterit Theophraſto & Dioſcor.Lauro medijs in folijs fructum,non in peciolis ineſſe:ſed illam demptam, quaſi foret à ſe fictam commentarijs penultimis,commodiorem multò fuiſſe:quippe cui ſimilior eſt ea,quam quidam herbarum peritiſſimi in hortos colunt, & veram affirmant Alexandrinam Laurum.

Cucurbitæ.
Cucumis ſatiuus eſculentus.
Cucumis flexuoſus ſiue Anguinus.
Melo ſiue Cucumis antiquorum, Dioſcor. Melopepo.
eius varietates.
Citrullus officinarum, Anguria, ſiue Batecha, ſemine nigro, Auicennæ an
Pepones oblongi, ouales vulgatiſsimi. (MELOPEPO?
eiuſdem varietates.
Cucurbitæ varietates. { *lagenaria maior.* / *minor.* }
eiuſq; varietates.
Colocynthis.
Cucumis Elaterij ſylueſtris.
Momordica, Balſamina.
Doronici, quorū nullus eſt ACONITVM *Pardalianches.*
Doronici varietates.
Xylon.
Maluæ.
eius varietates.
Bamia.
Syda Theoph.
Abutylon.
Althea.
Althea arbor.
Alcea.
Alcea Veneta.
Gerania.
Pes Leonis, ſiue Alchimilla.
Sanicula.
Epipactis.
Ranunculi.
Ranunculus flore albo.
Ranunculus gramineus.
Flammula
Aconita. { *Luteum.*
Napelli. { *Lycoctonum.*
Muſcæ Napelli.
Anthora.

CVCVRBITÆ Sychia. Succha. Σίκυς.

TANTA eſt Cucurbitarum, Cucumerum, & *Poponum* inter ſe cognatio, vt antiqui Greci & Latini, nedum recentiores, minus accuratè nomenclaturas diſcreuerint. Euthydemus ſiquidem in oleraceo libro Syciam Indicam nominat Colocyntidem: puta poſt Hippocratem: cui vti etiam Theophraſto videtur, quamlibent varietatem & differentiam genericam horum fructuum σικυώνη vox ſignare, σίζειν namq; bullire eſt, vnde σίκυις, quæ vas, ollam, & pyxidem ſignificat, & ſanguiſugum vitreum, aut cornu inſtrumentũ: indeq; fortè Latinis Cucurbita, tametſi Varroni à curuando dicta putetur. Ariſtoteles etiam Sicyas pepones appellat: & Galenus *Pepocucumerem*. Quare quò faciliùs percipiantur & diſcernantur ab inuicem, quæ hodie in vſum culinariũ & medicatum venerunt, genera cuncta non incommodè σικύας, vel Cucumeres, vocamus: quarum duo ſumma faſtigia ſint Curcubitæ & Melopepones, varia nomina adepta, propter fructuum, foliorumque varietatem.

CVCVMERES SATIVI & Eſculenti.

Germa. Cucumerem.
Gallis. Concombre.
Belgis. Concommeren.
Ang. *Cucumbres.*

NOTISSIMI ſunt, tum Meridionalium, tum Septentrionalium hortis Cucumeres, qui & ſuauiſsmi eſu & frequentiſsimi, preſertim crudi, aut muria conditi, dum adhuc ſunt tenelli, merito habentur. Foliis hiſpidis, ſcabris, viridãtibus, ſimilibus Brionię, aut Vitis: maioribus, minoribus Bardanę & Petaſitidis: flores ex luteo pallent liliacei, conniuẽtque noctu, aut marceſcunt, Volubilis ritu: reptantibus multis vitibus & clauiculis, proxima quæque implicantibns, fructumq; dant teretem, ſemipedalẽ, oblongũ, cortice teneriore, maculoſo, ex obſcuro virore in flauum matureſcente, interdum ſpinulis molliuſculis, aſperato, & leuiter ſecundum longitudinem canaliculato, vel ſulcato: ſemine referto albo, Melonis adeò ſimili, vt neutiquam, niſi quia anguſtius, & puſillo apiculo ſubtus protenſo donatus eſt, diſcrepet: medulla lacteſcente, admodùm ſuaui, & multi vſus Officinis, non item Culinis.

CVCVMIS flexuoſus, ſiue ANGVINVS.

RARIOR hic, & niſi in hortis herbariorum infrequens, prorſum ſimillimus ſuperiori Cucumeri, flagellis, flore, foliis, & clauiculis, fructu autem facilè diſcernitur, & agnoſcitur, qui incurua gracilitate anguinum flexum, & longitudinem & craſsitiem æquat, vnde nomen: tenera cute, nitore herbido.

MELO vulgi, ſiue Cucumis Antiquorum, Dioſcoridis MELOPEPO.

German & Bel. Meloenen. *Gallis & Angli.* Melons.

ILLIS affinitate foliorum, florum, & fructus proximus hic, ſimillimo etiam, vt diximus, ſemine, incluſo tamen in globoſum fructum, magiſque ventrioſum, & ſecundum longitudinem altioribus liris, & torulis ſulcatũ. Cortice duriore, nõnihil hirſuto, rugoſo, pullo, vel cinereo. Carne fulua, ſapore & odore mellito, vel ſaccharato, cuiuſmodi in gulæ delitiis crudos ſuauiſsimos habet vniuerſa Italia, Galloprouincia, Norbonenſisque & Vaſconica, Gallia, Hiſpania: eſitantur cum pauco ſale & pane Iulio & Auguſto. Cæteris regionibus ad Boream, vt Franciæ, Belgio, & Angliæ, ægrè aut inſipidiores proueniunt, nec plerumque maturitatem aſſequuntur, præ imbrium copia, & caloris inopia. Semen etiam vnum officinarum habetur, inter quatuor maiora vocata, primæ commendationis, & frequentioris vſus.

Varietas

Varietas peponum, magnitudinis, coloris, & odoris.

Eſt quippe ſpecies quædam Moſchatelina, quæ vix Colocynthidem, aut Arātium ſuperat, odore Moſchi, ſapore delicatiſsimo.

Eſt & altera cortice carnéque alba; ſapore etiam periucundo.

VEL hoc vno argumento quilibet aſſeruerit Melones noſtros, ſiue vulgi Italici Pepones, eſſe antiquorum (præſertim Dioſcoridis) domeſticum Cucumerem, ſiue Sicyam ſatiuam, quia odore eximiæ fragrantię, & cytonii mali, aut pomorum redolentium, æmulo, reſtauret vires languidas & reficiat, ſpiritúſq; diſsipatos reuocet animo lapſis: vt idē Dioſcorides author eſt: eoque Melones, quaſi Pomoſi, meritò vocati fuerunt à recentioribus Græcis, quòd ori ac ſtomacho cibus ſint gratiſsimus, omnium huius generis.

CITRVLLVS Officinarum, Anguria ſiue Batecha Auicennæ ſemine nigro } *an Melopepo.*

IMITATVR etiā Citrullus maiorē aliquē Melonē effigie & carne ſolidiore, fragili: ſed ſapore veſcendoq; magis Pepones vulgatos refert: vnde Melopeponē iſtū nomenclatura, vt ancipitis naturę, dictū de vtroq; mixta putamus, nēpe Mali, ſiue Melonis circinnata rotunditate, non tamē torulis ſulcata, & ſapore magis Peponem, quàm Melonis dulcedinē melleam referente: quibus etiā, monente Galeno, diſcernitur à Melone. Semē verò vnum è quatuor vocatis maioribus eſt; maius Melonis, minus Peponis, duriore cortice ſeptum, nigro, omnium duriſsimo: alioqui tota planta ſimilis Peponum plantæ, ſed foliis altioribus, laciniis Colocynthidi proprioribus. Seritur etiam & manditur caro cocta vel cruda, & pleriſque Pedemontis Italiæque hortis enaſcitur.

σικυοπέπονες. *CVCVMERES Peponésve oblongi, ſiue ouales, vulgatiſsimi.*

HORTORVM ruraliū nullus Pepone iſto notiſsimo vacat, eoſdē vocatq; cuncta Germania & Anglia Pepones magnos, admodum Meloni, vel Citrullo ſimiles: flexuoſo flagellorum, ſed proceriore reptatu, foliis latioribus, profunda Citrulli lacinioſáq; diuiſura, flore maiore, fructu tereti, oblongo, oui ſtruthii ſimilis, maiore multò, flauo interdum, interdum & albicante cortice obducēte. Semen Citrullo lātius immerſum carni luteæ, quæ hyeme ſuper aut ſubtus camino fumóque areſcunt, iiſceque tenuis ſortis plebecula veſcitur.

Varietas

COMPRESSI rotundi, Melonis effigie.

VARIANT verò folio minori minúſque inciſo, alioqui ſimili, nec diſpari flore, aut fructu, rotundo, compreſſo, Melonis effigie, nonnihil itē orbiculatim ſtriato. Cortice delicatiore, glauco, vel albido, nitente. Semine albo Citrulli.

LATIORES Clypeiformes.

NIHIL prorſum diſsimilem in ramis & foliis alterum horti alunt fructum latiorem, rotundo Galeri ſpecie, aut Clypei vmbilicati, & ambitu rimoſo, atque plicis fimbriiſque rugoſo cortice: delicato & concolori ſuperiori, nec diuerſi ſaporis à ſuperiore. Vtrumque in taleolas ſciſſos, frictóſq; in ſartagine, & farina aſperſos, ſuaues admodum mandunt, in Belgio, Gallia, & alibi.

STRVMOSVS.

PERELEGANS hic & rarus, foliis alioquin ficulneis proximis, fructu Melonem magnum æquante, ſed Limunia mala exprimente, tuberoſoque cortice, papillatim variegato: ſpecioſa item tricolori ſtrumarum bullatione. Semine non diſsimili.

CV-

CVCVRBITÆ ſiue Zucchæ.

ADMODVM veriſimile fit, Zucchæ nomē (ſic enim Italicè vocant Cucurbitam deprauatis elementis) σικύαν, aut συκύαν (vtroq; enim modo ſcribunt nonnulli Græci) deſignare: nam σικυα, vnde etiā ficus Latinis deriuatur, generaliſſima fuit appellatio Cucurbitarum, Cucumerum, & Melopepopum, vt ſuperius monuimus.

Quare Cucumerinæ familiæ maximæ vocari poſſunt Cucurbitæ, & commodiore etymo à curuando deduci, quaſi curbando, vt loquuntur Vaſcones & Pyrenei. Notiſſima & condituris aptiſſima, quæ anguina vocatur, omnium maxima, in arcum flexa, ternum ſenumq; pedum longitudinis, cute polita, albida ex viridi, teſtaq; duriore quum arida fuerit. Carne alba, elixa non ingrata. Semine longo, lato, nonnihil quadrato. Folio Cucumeris rotundiore, minore, flore albo, in flexilibus caducíſq; humi loris & capreolis, topiarias ridicas & pedamenta implicantibus. Hāc maxima copia in taleolas longas diſſectā, ſaccharóq; conditam, Luſitani Hiſpaniq; adferunt venum in Septentrionem, vocantq; Carbaſade. Siticuloſis & æſtu febrili vexatis gratiſſimæ offulæ ſunt.

LAGENARIA.

Varietas.

LAGENARIAM vocamus, vt qua peregrè proficiſcentes lagena vtuntur, præſertim in Gallijs, Hiſpanijs & Italia: commodius namq; geſtatur vinum quàm vitreo aut figlino vaſe, quæ oneri ſunt & facilius franguntur. Semen illi minus quàm ſuperioris: folium alioquin, flores, & reliqua non diſparia.

LAGENARIA maior.

AB illa tantùm differt fructu minore, lagenulamq; concinniorem exprimente, eóq; lubentius commodiusq; geſtatur itinerantibus. Semine, folióq; & flore, delicatiore, non diuerſo.

COLOCYNTHIS, ſiue Cucurbitula amara, Cathartica.

Ger. Coloquint Opfflein.
Bel. Quint appel.
Ang. Coloquintida.

QVIA conſimili eſſet facie, ſed multò minor tota, Cucurbitulam & σικυώνην ſiue Cucumerulum vocarunt Hippocrates & Ægineta, ducti potius foliorum aſpectu, quàm planè contrarijs facultatibus, quibus inſigniter pollet: & documento eſt, ſub iiſdem foliorum florúmq; lineamentis, cognatarum ſpecierum plerumq; eſſe perquàm diſſimiles vires: quæ quò melius innoteſcant, plantæ ipſæ ſunt iuxta ſe ponendæ, & deſcribendæ, vt frequenti intuendi in eas conſuetudine & experiendi, periti earum euadamus. Idcircóq; vti ſuperius ſemper, ſic & hîc nos hunc Cucumerē, & aliū agreſtem vocatū, ſuis gentilibus ſubdemus. Hanc ferūt Herbariæ voluptatis ſtudioſi Vere, in Gallia, Germania, & Anglia, fructúmq; decerpunt Septembri, ſed ſubflauum, virentem, viroſúmq;, nec purgationibus perindè aptum, vt ea quę ex Græcia Hiſpanijſque deferuntur Poma ſiue Cucurbitæ, exépto cortice flaueſcente candidę & fungoſę, læuique concretione, amarore viroſo & exuperanti, & horrendo, fauces viſcera inteſtináq; lædente. Ortu & natalitijs humentibus penè Cucumeris ſatiui par, ſed folio minore magiſque lacinioſo, ad Citrullum accedēte, luteolis nec diuerſis floribus. Semen item ſimile, ſed minus, durius, penéque lignum eſt, nō tanta virulētia ad purgandū, quàm caro ipſa ſiue medulla: dedimus namque multò maiorem doſim quàm medullæ, maiore commodo, nullo aut longè minore tumultu.

Satæ Colocynthidis in hortis Batauis, Gallicis, & Italis, vidimus triplicis aut quadruplicis varietatis: fructum nempè puſillæ Cucurbitæ aut Pyri & lagenulæ effigie, ex fuſco viridante: cortice nonnihil maculis variegato, reliqua foliorum facie Cucumerem ſylueſtrē referente: teterrimi etiam ſaporis tota hæc eſt: videtúrque Sylueſtris ſpontéve naſcentis ea ſpecies, quam mortem, ſiue exitium in cacabo, vocabant quæribundi Prophetæ illi, qui apud

pud Eliſeum fame preſſi, cùm multi degerent, & cibum caperent, iuſſúſq; eſſet quidam incoquere pulmento olera, collectam magnam huius copiam, ratus eſſe Cucurbitam eſculentam, ollæ indidit: Illi verò vt eſitare cœperunt, amarorem iufeſtum, quaſi mortē deteſtati ſunt: nec porrò vorare potuerunt, tū ad *P*rophetam protinus exclamare, & *Mors*, inquiunt, *Diuine, eſt in cacabo, nec poßumus veſci.* Vates autem Eliſeus miraculis potens fretúſq; multis, farina adiecta pulmentum Colocyntidáſq; ſylueſtres dulcerauit, edendoque cómodas reddidit: quare oportuit eſſe amariſſimas.

Meminimus etiam exactè ſphçricas, maximum Arancium aut Citrium, vocatum Adami Pomum, æquiparantes, etiam nonnihil variegato cortice.

Videas & nonnulquam compreſſæ rotunditatis, ſubflaui corticis, quarum omnium eædem vires, & dirus amaror.

*S*æpiſſimè puſilli, *P*eponis oblongi effigie, ouum anſerinū aut olorinum ęquantes, corticis durioris, ex viridi in atro & cinereo maculati ſunt.

CVCVMER Elaterij ſyl.

Ger. Wilder Cucumer.
Gal. Concombre ſauuage.
Ang. Noli me tangere, & *Wilde Cucumber*.

NON immeritò Cucumerem agreſtem vocarunt hunc, potiùs quàm Aſininum aut ſylueſtrē: quia omniū huiusgeneris plātarum, ſuaptè ſpontè importunóq; admodū prouentu oriatur circa vrbium mœnia, areas, & ſtabulorum fimeta, in Italia, & Norbonenſi, Prouincialique Gallia, vbi vel puerulis notiſſimus, qui fructum turgentem vixdum tactū digitis ludibundi in faciem inuicē elidunt ſemina, ſuccóque peramaro & viroſo os oculóſque perfundunt. Repens & humilis, non topiaria eſt, tota Cucumeris ſatiui effigie, minoribus folijs, magíſque ſcabris, & craſſioribus, cineritijs, ab imo denſè fruticantium cauliū teneriorum, ſucculentorum: quibus exeunte ęſtate, poſt flores luteos, palleſcentes, Cucumeruli in pediculis per interualla inſunt, pruni inſtar oblongi, hiſpidi, cinerei, coloris quadamtenus *P*apaueris gemmantis glomerulos imitantes. Semine pullo colore, vel cinereo, nigricante, Colocynthidis non diſſimili, ſed minore: radice craſſa, Raphani aut Bryoniæ, aliquantum fibroſa. Medulla candida minus quàm fructus, aut folia, ingrata: quæ præſertim *S*ole ſiccata, flammis admota, tota deflagrat vrendo. Vnde primùm nobis coniectura fuit ex *P*linio, monente etiam Præceptore accuratiſſimi iudicij Rondelletio, ELATERIVM verum ex hac plurima, & pauca ei hærente muccagine medulloſa, non ex ipſis Cucumerulis parandum eſſe. Perquàm celebre fuit antiquis Catharticum, vt de Hippocrate & Theophraſto liquet, Elaterium, quaſi dicas exagitans turbáſveciens medicamentum: vehementer namque ſupernè, infernéq; aluū citabat, puſilla doſi, nempè oboli, vel ſcrupulo, ſemiſſe, per ſe, vel adiecto ſalis altero tanto, & *S*tibij, quod colorando ſatis eſſet. *P*robatiſſimum fuit, læue, non aſperum, nec ponderoſum, ſed album, nec aridum, vel exuctum, vehementer amarum, & lucernæ obiectum facilè flagrans. Quæ notæ lectori plantarū conſulto, non rixandi, ſed cognoſcendi cupido, facilè retegunt planè peruiam huius loci in Theophraſto & Dioſcoride ſalebroſi intellectionem: cùm namq; ex Cucumerulis iſtis ſuccus effluat admodùm tenuis, viridis, aqueus, ignéq; denſatus inæqualis, nigricās, ac obiectus lumini neutiquam flammam alēs, paucíſq; annis mucidus putríſq; futurus, veriſimile nobis fuit, vel Theophraſti, vel Dioſcoridis Elateriū dici nó poſſe, tū propter illas omnes iam quos diximus, reprobi inditia, tum quia nec durat, nec flagrat. Quare ipſi ſuperiorib⁹ annis cùm in Gallia Norbonenſi paraſſemus Dioſcoridis & Theophraſti inſtituto, curaſſemúsq; parādum multis modis: tandē maximā Cucumerulûm copiam colligendā curauimus, è quibus ſuper cribro inciſis, ſeminis tuſi, & crebrò manibus preſſi, medullam ſiue muccaginem Pſilij ſimilē ſubter cribrum tranſmiſſam excepimus, Cucumerulorum eorūdem ſucco affuſo, & aquæ fontanę nonnihil, quò facilius gluten remitterēt trans cribrū: iſtud partim Soli ſub dio expoſitū nigricans habuimus, partim verò igne aut ſub cineribus exſiccatū, albidū, & pullū. Vtrumq; tamen lucernæ admotū actutum flammam dabat & alebat ſua pinguedine: quin etiam, quale nobis adhuc in muſeolo longè aridum ſupereſt, facilius

lius

lius vret, cuiuſmodi nunquam poterit parari ex ſola Cucumerulorum aqua, muccoſáve carne, vt probè norunt qui ſæpius periculum fecerunt. Eapropter Plinius videtur cęteris melius & verius ex Theophraſto, aut quopiam alio claſsico authore, ad Dioſcoridis ſententiam acceſsiſſe; quum ex fructu & ſemine faciendum cenſet: nimirum vt obiectum flammæ flagret, quale optimum tradit Dioſcorides: quem ſuum ducem ignauè hic deſerit *S*enenſis commentator, & inſulſè ſuggillare videtur, dum contentioſas texit ambages authoritatum farragine. Sanè par eſt, quo diximus modo, commodius tutiuſque purgare, adeóque diutius non putre durare quia acris virulentúsq; ſuccus medulla pingui ſeminis retunditur & miteſcit, nec perinde (quà oleaginoſum pingue) putreſcit: *Mi*tior etiam vis in ſemine, & par ratio, quę in Colocynthide. Radice huius multũ vtuntur practici Monſpellienſes, cuius efficacitatem depræhendas ex vnguento Agrippæ, Ciclaminis, & aliis etiam internis, vt Anaſarca & Aſcite.

BALSAMINA Cucumerina, Punicea.

COGNATA facie Cucumerino generi eſt peregrinę venuſtatis Balſamina vocata Herbariis, qui eam in hortis colunt, vnde voluptatem & vtilitatem capiant ad vulnera glutinanda: doloréſque vlcerum praui humoris mulcendos Balſamo artificioſo, ex pomis Charantiis contuſis vel oleo bullitis parato, indidemque ipſa tota planta Balſamina & Charantia fortè dicta, propter gratiam elegantis effigiaturæ & coloris pomorum, quæ magnitudine & effigie vtrinque in conum faſtigiata, medio ventrioſa, Limoniũ paruum imitantur, ſed ſuperficie carneque nitentis purpurę phœniceæ: puſillis, & crebribus ſpinoſis bullis, quadantenus Opontii, ſiue Ficus Indicæ dictę. Semine Citrulli, nigro, minore. Folia, ſarmenta, facies, & clauiculę topiariis ornamentis aptiſsima, Bryoniam & Cucumerem imitantur; ſed aſpectu hilariore, folióque Vitis altioribus inciſuris. Floribus puſillis, minoribus Melonis, ex luteo in pallidum languentibus. Hortis calidiorum regionum adultior multò, & fructu maturiore frequentioréque eſt.

DORONICI varii noſtrates, quorum nullus eſt ACONITVM PARDALIANCHES.

MVLTARVM *S*tirpium (fortè & *P*harmacorum) nomen vnum fuit Aconitum: vt cuius ſucco, vel radice, quaſi cote, ſpicula à venatoribus affricta, & ſubacta, celerius & ſubirent & perniciem adferrent. Aptior enim hæc nomenclaturæ interpretatio venit, quàm ſi è cautibus, aut è pago cognomine deducas: tametſi non neſcii ſumus poſſe etiam ἀπὸ τοῦ ἀκοντίζειν deduci: quemadmodum τοξικὸν ἀπὸ τοῦ τοξεύειν, non à Taxo dictum putamus. Sic enim in Cyri *P*ædia Xenophon: οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οὐδὲ ἀκοντίζειν ἀποτρέπομεν ἡμᾶς. Non enim, inquit, iaculari, aut in hominem collimare vobis integrum facimus, quippe nefas: ἀλλὰ δὲ, quaſi diceret, θήραν, feram, puta ceruam, aut damam. Cùm itaque inter multas lethales, eſſent compertę hę celerrimæ & certiſsimæ internecionis, Theophraſto, Dioſco. & aliis proditæ ſeorſim & diſtinctæ à cæteris ſunt, tametſi minus plenè, aut perſpicuè: etenim, qui mos fuit ſęculo illi, flores tacuêre & alia multa, quæ non viderant, ſed fortè legerant: idcirco ſtirpibus ipſis in aſpectum iudiciumq; adductis, nobis aliquid certi ſtatuendum. Quales radices in Pharmacariis tabernis proſtare vides Doronici nomine, nos non raro eaſdem meminimus erutas integra planta in montibus etiamq; collibus *P*edemontanis. Eæ triplici in differentia ſunt, tametſi non ita diſsita: nonnullis enim Franciæ collibus cæteris minores, minúſque fibroſas radices haſce inuenias, nec appendiculis vtrinq;, quaſi brachiis ſeu Cancelli forcipiculis donatas, ſed crebribus. Eſt itẽ duodecimus fermè annus, cùm quidã Riſotomi Lutetiam indéque Antuerpiam quaſdam plantas Doronici iam tum creditas, ex quibuſdam Francicis collibus erutas in hortos aduexerunt. Puſillæ erant totæ, caules teneri, folia mollicella, oblonga, vti Plãtaginis: nõnihil ex viridi flauentia cõſpicuè, hirſuta, *P*iloſellæ modo, vel Cucumeris agreſtis, ſed attrectanti læuia, ambitu rotundo, ſed *Doronicum.*

Bb.i. non-

nõnihil laciniofo & ſupernè anguſto, Cucumeri agreſti, quàm Cyclaminis ſimiliore, terna vel quaterna, pediculis innatis radici exiguę, tereti, orbiculatę, ſed infernè in anguſtũ ſenſim adductæ, ſubtus & tranſuerſis quaſi ſquamularum torulis articulatę, apprimè ſcorpionis cadauerulum & caudicellam exprimenti, pluſculis donatę fibris: color candidus, ſapor dulcis, amaricat, & lentorem multum pauxillę coniunctũ aſtrictioni præfert: ſeſquipalmum altus caulis, floribus in ſummo donatur luteolis, aut pallidis, radiatis, Buphthalmi, aut Medię conſolidæ. Frequens hæc nunc in hortis Belgicis & Anglis, ac prorſus eadem Doronico vulgatiori & minori Pharmacopœis dicto, apud quos cùm aliâs ſępè, tum præſertim cùm hæc meditaremur, inter haſce radices duas alias Doronici differentias obſeruabamus. Alteram hac maiorem longioremque multò, pluribus corticeis ſquamulis, nitentibus, candidis, marmoreis, tranſuerſim cinctam, cui ala vtrinque apta vna eſt, Squillæ marinæ, Cancellíve, aut Scorpii forcipulis non abſimilis, dulcicula guſtanti. Folia, floréſque, & caulis, maiora paulò & rotundiora. Vmbroſis hæc montibus oblectatur, non ſolùm Alpinis ad Meridiem, ſed etiam rigidiſsimis Angliæ ad Septentriones, vbi ſibi viſam & lectam in Northombriæ arduis aſſeruit nobis amicus multæ lectionis & peregrinationis pereruditus Medicus Pennius Anglus.

Varietas tertia Doronici.

PRIORI propior tertia eſt, ſi prorſus eadem ſit etiam ſuffragio Herbariorũ, qui magnitudine duntaxat diſtare aiunt: nam hic multus collibus nemoroſis Taurini & Allobrogum, tum ruri, tum domi oriundus, eſt folio hirſutior: flore & radice maior: caulis ſeſquicubitalis: alioqui ſimiles inter ſe ſunt adeò hæ tres, vt Cyperorum ritu diſcrepent, magnitudine tantùm, ſitu, & numeroſa ſobolis propagine. Iam neutiquam opus ſit multa diſquiſitione ad ſtatuendum, ecquid ſit diſcriminis inter Theophraſti, Dioſcoridis, Plinii, & aliorum, Pardalianchen, Theliphonum, aut Cãmorum: quæ nomina vnius huius plantæ diuerſa putamus: nec videmus vlla inſigni diſtinctione mereri genericam differentiam: facies enim, ſapor, odor, omnibus idem, itemque fermè natales. Sed tamẽ paulùm quid variat Dioſc. de radice delineatio, quippe caudæ hic, Theophraſtus verò cadaueri toti cõfert. Id nõ continuò alius generis ſtirpem aſtruit: ſed eandem brachiorum aut alarum expertẽ, vt ſæpius orbata, quàm eiſdẽ donata viſitur. Nec dubium quin mutuatus ſit ex Theophraſto, vel vterque de alio quopiam ſcriptore: nam quæ de nocumentis & effectionibus prodita eſſent, vt lecta, non explorata, ſubdunt. Plinianum non eſſe idem inficiari eius intereſt, qui non meminit, pleraque omnia in Stirpium hiſtoria illum accepta ferre Theophraſto. Ecquid loci ſit iſti commento Pardalianche relictum, dicent conſultiſsimi & ſtirpium exploratores indefeſsi Italorum doctiſsimi, qui nullum vſpiam ſibi viſum, vel auditione cognitum plerique omnes nobis aſſerebant, querebanturque ea ſpe fruſtrà ſe luſtraſſe penè quantum eſt Alpium & cautium, nemorum, & montium, perpetuo illo dorſo à Lemano Clauenam, indéq; ad Veronæ Baldiq; deuexa, nuſquam tamen cõparuiſſe. Noſtratis interim Doronici plurimùm diuerſis locis obuium habuiſſe: eóque nobis tametſi inuitis ſuadebant iſtum Senenſem commentatorem, cui impoſuiſſet hæc leuiuſcula, quam ſupra agnouimus, differentia, quaſi vnam quampiam nouam & ſui generis ſanxiſſe. Indicio eſſe, quoties curauit recudenda illa commenta, toties variatam Iconem: nec niſi vnam miſellam, caule floréque mutilam, ſemel carthæ mancipatam, tot vbique gentium veſtigatoribus ſedulis repertam fuiſſe, Hiſtoriæ fidem item temeratam audacia, vt qui nullo periculo facto (nec enim potuit) illicò decreuerit Pardalianchen. Quo vero faſtu, aſtu, & palpo magni nominis eruditis inculcet illud, *Palpate & videte*, quoniam Mathiolus non ſcribit mendacia, ſe ridere & mirari: fore tamen iam, vt ſenior eóque moderatior factus, fateatur ſe lapſum, lugeátq; Doronici, ſibi ignotũ anteà, quod ſceleſte nefas, illi Æſculapio Cortuſio primùm innotuerit, & per illum mortalium generi ſit retectum. Quod maleficium cùm noſtræ memoriæ pleriſque notum eſſe ſciuiſſemus, & Cortuſio in hortulo ſuo Patauii inter colloquendũ reſpondiſſemus, id verũ quidẽ eſſe, cæterùm minimè mirum: vt qui experimento certum haberemus, Aloe ſaluberrima interfici vulpes, eaſdémque enectas amygdalis amaris ex Plutarcho meminiſſemus, annuit ille

Pictum Pardalianches ſomniũ.

ille Italicè cuidam compatri ſuo Pharmacopœo, qui vulgatum exemplum de nuce vomica ſubdidit, ea nempè feles, canes, auéſq; interimi, quæ tamen tuto & magno commodo aduerſus lethifera & Epidimicos morbos in Electuarijs Liberãtis, datur homini. Immeritò proinde Doronicum verbo diro dum infame facit, quàm multum ſciret, & parum ſaperet, perſpicuum facit: Dæmones quippe fœlices vocari, vel monachi norunt, qui Cacodęmones haud atrociori conuicio inceſſunt, quàm ille Doronicum è republica Medicorum exigere nititur. Tantillam rem, tam valdè vulgatam, captum ſuperaſſe tanti Commentatoris, ſtupet vulgus, qui *P*hilomelis, Alaudis, Hirũdinibus, alijſq; delicatioribus auiculis non ſolùm nõ noceat, ſed interdum cibus, ſæpiſſimè remedium vnicum & pãchraſton ſit. Quã multis tu Principibus, nos pauperibus, Doronici ignoratione, exitio fuiſſemus: quantam ſtragem plus quingentis abhinc annis dediſſent Medici freti electuarijs de Gemmis & aromatibus & alijs Cordi amicis, quibus frequentiſſimè vſi ſunt, téq; monere poſſunt, Doronico ne tantoperè conuitiaris, ſed potius doſim metiaris: alioqui Croci, Moſchi, ſimilimque dato quaternùm drachmarum demenſum homini, & comperies Dęmonium tũ. Quin thus etiã multò quibuſdã minore mole meminimus perniciẽ attuliſſe. Tantæ expectationis Commẽtatoris intererat ſaltẽ hac poſtrema Commẽtariorum manu & mole, an Pardaliãche eodẽ necaret modo, quo cætera Aconita, exquirere: quippe ſi nominis etymõ & ſeriem Sympthomatum perpendas, videtur, aut ſola (aut certè comite veneno) ſtrãgulatione id patrare: quemadmodum fungi, pappoſáq; excrementa Typhæ & Cannarum, quæ belluis, præſertim ſiccis & anguſtis meatibus, nec ruminantibus, ſi cum eſca pauca multum confertim vorarint, mortẽ moliũtur ſuffocãdo. Quin non ſemel audiuimus venatores affirmãtes, ſe fruſtrà dediſſe Napellum, Helleborum, & alia toxica, à feris ſtatim vomitu reiecta: at vbi panxillũ Taxi addidiſſent, prorſum nullũ animal euadere, quippe nauſeare, ſed euomere nihil. Pereunt igitur partim veneno, partim occluſo ſpiritu, puta ad fauces, tracheam, & diaphragnia: plerumq; etiam euomere bilem, muccum, cibum, veneni autẽ nihil, niſi ob ſiccitatem, ſerò aut perparum. Non igitur reſpuemus nos Doronicum, ſed vtemur moderatè: ſi non vt aromate, ſaltem liceat nobis vt Theriaca & anthidoto quapiã: cuiuſmòdi inſtituiſſe vides in Degemmis Meſuę, & aromatũ Electuario, celebres Medicos quos temerè inſcitiæ & ſceleris reos facis. Sed hæc fuſius paulò mox in Paride & Napelli muſcis, non muribus tuis, quos multi ęquè catti herbarij, atq; te non minus ſagaces, nequicquam venati ſunt. Iſtæ dudum deſcriptæ radices à nobis Aconita cenſitæ, vt omnes cõgeneres, ſic ſapore penè eodẽ ſũt, nẽpè ignauiore ſubdulci, & emplaſtico. Quò magis adducimur, vt credamus Dioſcoridis legitimã eſſe Adoninis, quippe accẽſet ille, oculorũ ſcilicet remedijs blandis temperatiſque calore & craſſi nonnihil emplaſtica pauxilla aſtrictione digerente.

Dire Mathioli.

ξύλον ἢ γοσσίπιον. *GOSSIPIVM ſiue Xylon Bombax.*

- *Ger.* Baumwoll.
- *Ang.* & *Gal.* & *Belg.* } *Cotton.*
- *Ital. Bombace.*

QVEMADMODVM ſedulitate Europęorum factum eſt, vt ſericum ſit iam valdè plebeium & paſſim emolumentum ex eo multum ſentiatur, ſic Goſſipiũ priſcis fermè ignotum, adeò creuit noſtro æuo, vt ex tractibus & inſulis Arabicis iam non opus ſit petere: multis enim mediterraneis littoribus alitur, & venum inde deuehitur. Vidimus *P*atauij & Venetijs aliquot abhinc annis in Treuiſani & publico horto fruticantẽ cubitum altũ caulẽ, aliquot ſurculis & petiolis cinctũ. In quibus folia Alceæ aut Vitis, ſed minora, molliora, incana: Flores lutei, nõnihil in medio purpuraſcẽtes, nuculáſq; relinquunt, aut potius mala exigua, pullo colore, Ariſtolochiæ rotũdæ magnitudine & ritu radiatim hiãtia, dũq; maturuerũt bombace referta ambiẽte intus, ſemẽ terebinthi aut Cubebę oblũgũ, copioſũ,

medulla plenũ alba, oleaginoſa, non inſuaui guſtu, Pineæ, aut Amygdalarũ, præſertim dum recens eſt. Exigua radice, fibroſa, alimenti perboni: pulmonum & thoracis congeſtam materiam ad excludendum & detergendum apta: hepati & renibus amica, ſtomacho haud perinde, aut capiti. Dyſentericis etiam opitulari nouimus, eóq; lubenter voluiſſemus quõdam hanc Dioſcoridis facere Gnaphalium, aut huius ſpeciem, & per deſcriptionem licebat: mollia namq; & incana ſunt folia, vſus in tomenta optimus. Verùm Theophraſti poſteà loco moniti, ad illius lanigeras vites referendam agnouimus. Sic enim ille: *Inſulam eſſe Tylem (qualem hodie narrant nauigationes) non illam quidem algidam & cymeriam Septentrionalem, in ſinu Arabico ad Orientem, feracem arborum, aliarúmque multarum ſtirpium lanatarum, quibus folium ineſt vitis, ſed minus. Et fructu quidem orbam, (intelligit veſce)* κάρπου δὲ ὄδεν φερειν (legendum εκφερειν) & hîc expungendum ſignum, & porrò legendum ἐν ᾧ φέρειν in quo lanugo. Eundémq; fructum parem eſſe pomo verno occluſo, maturo verò pomo, euelli eximiq; lanuginem, qua texunt veſtes, partim eximias, partim plebeias. Eaſdéq; plantas in India & Arabia oriri, vbi etiam eaſdẽ *Plinius* recenſet, tametſi foliorum non meminit. Et, qui mos illi vertendi, paulùm variat, aut aliundè mutuatus fuit: Senenſis verò tantus veſtigator negat vſpiã factam huius mentionẽ à Græcis antiquis, nec tamen iſtum luculentum adduxit locum: alioquin velitationum ex Manardo, Braſſauola, Ruellio, & Fuſchio importunus merúſq; interpolator & proxeneta: ſed impoſuit illi verſio Gazæ, quæ videtur innuere (neglecta diſiunctione) Xylon arborem eſſe: atqui ne deinceps riſui ſit criticis iſtis, qui illum ne Latinè quidem, nedũ Græcè ſcire inciuiliter negant, adeat Græcum codicem Theophraſti, & diſcet non arbores ſolùm, ſed etiam communi nomine ſtirpes, lanigeras inibi memoratas.

Apricis maritimis ad Auſtrum iam multis, prouenit ſemine: quod ſuillo aut vaccino ſtercore triduum macerari olitores Candiotæ aſſerebant nobis. Sic enim vberius & fœlicius enaſci, nempè celerius emergit, copioſiúſq; fert, anteuertitq; frigoris tyrannidem, & ſæuitiã. Sic enim induſtrij plerique omnes herbarij, etiam minus tepido & commodo cœlo plantas vel moroſiſſimas aſſuefaciunt citò & uberè ferendo.

Syluestris MALVA *vulgaris procerior.*

Ger. Pappel.
Bel. Malwe ende keeſkens cruyt.
Gal. Maulue.
Ang. *Mallow.*

CVILIBET genti notius nihil, aut vtilius Malua, appellationem ob præcipuam emolliẽdi vim aſſequuta: Græcè enim *μαλάχη* eſt: quam cultu teneriorem & ſuauiore ſapore frugi antiquitas in hortis efficiebat, famemq; ea explebat quotidiano olere, & ventrem molliebat, vt feſtiuè dicit *Poeta*: *Exoneraturas ventrem mihi villica Maluas Attulit.* Etiámnũ hodie primo Vere vnà cùm Aſparagi pullulationibus plebecula in agro colligit, & eſitat eius turiones teneros: nam hortis exulare, iamdiu iuſſit luxus ipſam, & officinis vtendam reliquit quotidiano ad varios morbos præſidio: vbiq; viarum & arearum propè vrbes luxuriat, caulium teneriorum flexili ſobole: folijs quàmplurimis, craſſiuſculis, ambitu nõnihil laciniosis, viridantibus, circinatis, partim & initio, partim & poſtea anguloſis: flores tota æſtate particulatim exeunt, colore ſubpunicante & ex purpureo pallidi: edentes clypeolos aut orbiculos ſeminum: radice puſilla, longa, digitum æquante, lignoſiore.

MALVA Syluestris.

MINVS copioſa, quæ puſilla viſitur Syluestris, ramulis repens minoribus, propè rudera, & inculta pagorum, minore folio, rotundiore, minutius crenato, radice penè pari ſuperioris, floſculis purpurantibus, albicantibus, vtilitate aut facultate non diuerſa.

MALVA arborea Syluestris.

Euenit

EVENIT huic Maluę quod Ficilici Sedo Arundini,atq; alijs non paucis plãtis,vt etiã nõ cultæ arboreã proceritatẽ,durationẽ,& ramorũ magnitudinẽ aſſequãtur. Etenim quã meminimus in cœnobio D. Spiritus prope Venetias, & aliis locis maritimis Thyrrenæ oræ,nõ procul Sauona & Arbenga ſponte adultas, Perſicam arbuſculam æquabat,altitudine & craſsitie ſtipitis,qui ramis ſparſis,frondis læuore,virore,imò toto flore,ſemine,& facie Maluam teſtabatur: ſed craſsiorem totam & habitiorem,qualem GalloBelgiæ,Angliæ,& Germaniæ horti hodie colunt,quadriennium,quinquenniumq́ue edurantem, lignoſiore prægrandi radice,& ſolido trunco,duritie lignea,ſenum & octonum cubitorũ, facultate non diuerſa à Malua vulgari : nec tamen olitorum induſtria, vt falſò Senenſis arbitratur, ſed ſolo natiuo deberi hanc differentiam ſpecificam,è natalibus manifeſtum fit: nec enim vulgaris Malua ſtudio,aut fortuitò in holeraceis hortis culta,vſpiã viſitur arboreſcere, aut tot hyemes trunco perennare.

MALVA ROSEA FRVTICOSA, an Galeni Anadendromalache?

Germa. Ein Roſen vnd herbſtroſz.
Belgis. winterrooſen,
Ang. Holy hocke.

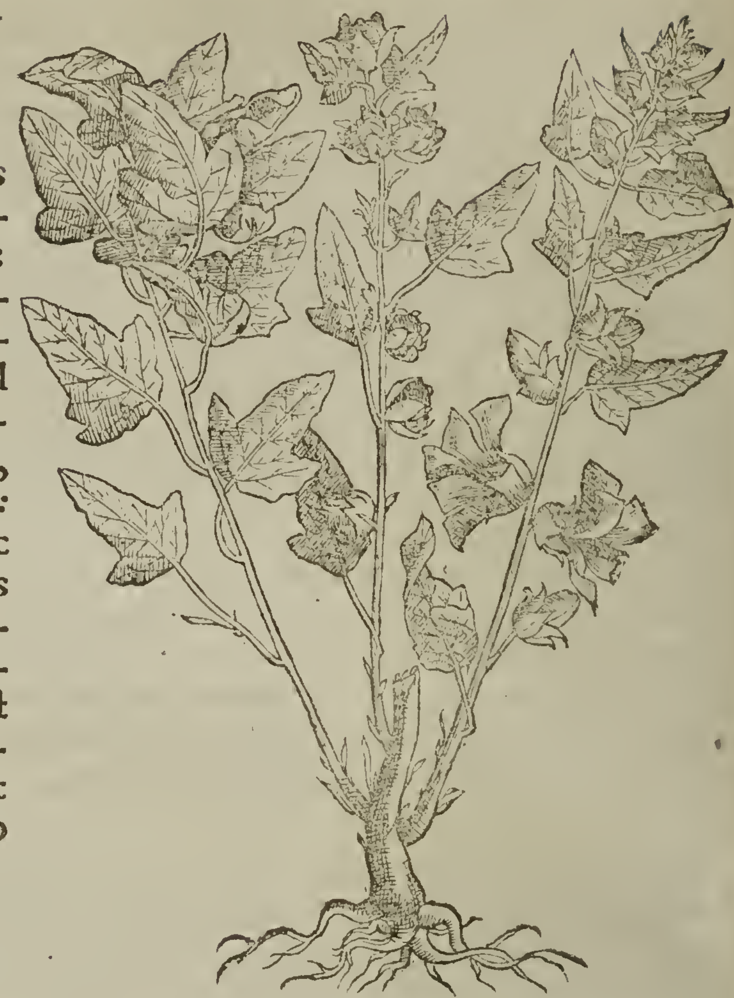
QVÆ autem floris Roſei elegantia & ſimilitudine à Septentrionalibus vocantur winter rooſen,id eſt,hyemales roſę,vel Maluæ roſeæ, videntur ex ęquo cũ Althea iſtis Maluis cognatæ:quippe foliorũ & cauliculorũ incana ſuperficie,molliore,muccagineaq́; radice Altheam referunt,ambitu verò Ficulneo,aut Maluaceo, & ſcapo arboreſcentem Maluam penè aſſequuntur,ſed Althæę poſitu & modo oriuntur,quottannis etiã moriuntur,radice denuò primo Vere ſeſe propagante, culmóſq; edente ternum & quaternũ cubitorum:ſecundum quos ſerotini prodeunt Auguſto flores,magnitudine,effigie, & elegantia tricolori Roſam ipſam prouocãtes.Trifariò enim variat hortis Septentrionalibus flos,qui multiplicior,confertiorq́; foliorum ſerie ſtructuli euadit, vt plurimum Pæoniæ, punicæ faturę concolor:Sed cãdidus non raro: interdũ dilutè rubet, aut vtriſq; confuſis coloratur. Semen illi etiam ſimilius, ſed grandius,Althæę: cuius loco vtuntur plerique, nec enim etiam radicũ huius diſpar facultas ab Althæa;quare eſſe haſce Galeni Anadendromalachen certius quis affirmet, quàm arboream ſuperius adductam.

ALTHÆA IBISCVS.

Germa. Ibiſch.
Gallis. Guimalues.
Belgis. Witte hueniſt,ꝯ witte Malue,
Ang. Marſhe Mallowe.

RITE medicatricẽ vel medicã vocarunt Græci hanc,vt quæ ſit certiſsimi & ferè ingentis commodi ad quàmplurimos affectus morbidos:è Sylueſtrium Maluarum familia, ſicuti etiam monet Dioſcorid. eſſe,cuilibet primò intuenti ſatis oſtendunt folia Maluacea,lenia, ſed oblongiora,incana,nonnihil tomentacea ad Populneam frondem accedentia : flores albidiores,& ſemina prorſum ſylueſtris Maluæ:radice tamen multò habitiore,carnoſiore, tota muccagine prægnat,& in multas fibras digiti craſsitie diuaricatur, ac pratenſibus maritimis lubentius ſponte propagatur, nec ferè alibi quàm in afflatu maritimo:idcirco aſſerunt quidam Pharmacopœi auulſas radices è maritimis, & procul tranſmotas in hortos in Maluã vulgarem abire. Medici & exercitatiores Veneti Pharmacopœi, è muccagine radicis, ad tenues in pulmones defluxiones, offulas,morſellos vocatos,diuriuſculos ex ſacharo excoquunt,vſque mouendo,ne vrantur, nec enim cuiuſuis eſt, propter lentorem, benè parare.

ALTHEA arborea Olbiæ in Galloprouinc.

NON ſecus atque Malua Arboreſcens à vulgari, differt hęc ab Althea cōmuni: ſed paucioribus locis, & feruidiore cælo (quale in maritimis Galloprouinc. ad Olbiam) prouentu tanto fruticat, vt ad ſepes conſtituendas ſat ſit. *M*ulto autem ſolidiore ſcapo eſt, quàm Malua arborea, Salignæ quaſi concretionis, inque arboream texturam fermè verſo: flos item Malųe vulgaris, aut Altheæ, nec diſpar ſemen: quod in Morgani hortis Londini ſatum, hac æſtate plantam ipſam peperit minus incanam, aut hirſutam, minúſque ſpecioſam: tantum abeſt vt cultu aut mangonio arboream euaſiſſe quis argutetur: perdurat etiam hîc in Septentrione aliquot hyemes, niſi ſolitò ſint ſæuiores.

Althea paluſtris, Cytini flore, Ariſtolochiæ vtriculis, SIDA Theophraſti putatur.

RARIOR & perelegās Maluacea hęc, Altheis generica habenda certè eſt, eademque non abs re à quibuſdam doctiſsimis *S*IDA Theop exiſtimata, cui quidē, vt ſi quæ alia, exactè æquiparatur. Nam Σίδη Græcis dicta fuit à flore Balauſtio concolori, nec abſimili, qualem venuſtum imprimis oſtendit hæc planta, florere ſolita in locis riguis, lacuſtribus agri Ferrarienſis, inter *P*atauium & Eridanum flumen. Radix hortenſis Malųe: caulis cubitorum duorum. Folia Altheæ, ſed oblongiora, laciniis acutioribus. Flos illi purpureus, ſaturior *P*eoniæ, aut Maluæ ſatiuæ, aut Cytini: iuxta & in ſummis cauliculis viſuntur tempore vindemiarum vtriculi rotundi, oblongi, phęo vel pullo colore, Ariſtolochię effigie, pręgnantes ſemine Smirnii, aut Milii colore & magnitudine.

LVTEIS floribus Altheæ, an Theoph. Ibiſcus, & Auicennæ Abutilon?

Senenſis videtur folliaceū Abutili inuolucrum Sidæ appinxiſſe, & Abutilon putaſſe Icon 926.

NEc huius quidem vlla apud Dioſcorid. mentio, cùm tamen plurima occurrat in humētibus viarum marginibus, præſertim propè Ferrariam Bononia redeunti: floſculis Iunio & Iulio luteis, Potētillæ aut Altheæ Venetæ, per Auguſtum & Septembrem ſemina relinquentibus, parua, nigricantia, concluſa præſepiolis piloſis, membraneis, acero-

ſis

ſis radiatim ſeſe pandentibus: radice Maluacea, folióque Altheæ, ſed longiore, leniore, flaccidiore, ſupernéque acutiore; vt Sidæ: nec guſtanti ab vtrauis diuerſa, niſi quòd non adeò eſt glutinoſa. Quare cùm nullam ſciamus in *M*aluaceo cēſu flore luteo, prçter hanc, æquè tuto Ibiſcum, vel Altheam Theophraſti profitemur, atque Altheæ ſpeciem.

EXOTICA *Maluacea, Bamia Eben quibuſdam.*

IAMDIV eſt quum rariſsimam hanc primùm Veronæ in vrceis penſilibus vidimus: poſteaque Monſpellii ſeuimus, & virentem habuimus anno 1565. in horto Regii profeſſoris perquàm eruditi Iuberti. Et tametſi facie ſit Maluæ, ſed arboreæ nondum adultę; nempè folio craſsiore, rotundiore, minúſque ſinuato, & magis ad Sidam accedente, tamē incertum nobis adhuc, ſitne Maluacco generi accenſenda: florem quidem nullum prompſit illic, & hyeme prima ſæuiente periit nobis: Semē autem à nobis terræ mādatum, allatum fuerat Alexandria aut Barutho, *M*aluæ & Altheæ diſsimile, teres, rotundum, pullum, Erui aut Orobi par: fortuita quadā ex Arabiſtis codicibus, vt videtur, cōiectura remotiore, quidam Bamian Eben diuinarunt, quæ ſpecies Maluæ videtur.

VVLGARIS ALCEA.

QVASI cæteris robuſtior & efficacior foret, videtur antiquitas hanc etiam ſylueſtrē Maluam iſta appellatione inſigniuiſſe: ἀλκὴ ſiquidem robur, præſidium, & remedium Grecis eſt: multò autem notiſsima hæc ruri vbique: prodit quidem facie *M*aluæ, ortu, & cauliculis, ſed altius inciſis, quinque partitis foliis, qualia ſunt *M*aluæ vetuſtiori, puſillæ, aut Geranio, è radice prorſum Maluæ, & virgultis ſeſquicubitalibus, numeroſis, ſemē rotundum, orbiculatū, compreſſum edentibus, poſt florem copioſum; ſed particulatim florentium, vtrūq; item Malue, calidis pariter & Septētrionalibus familiaris: plurima in Anglia, prope Couentriā vrbem: magis digerit, muccaginis minus dat, quàm *M*alua aut Biſmalua.

FRVTICOSIOR *Alcea Pentaphyli folio.*

PERMVLTI Herbarii habent hanc, prolixioribus magiſq; vimineis ſurculis fruticantem, diuiſura altiore, quinaria, & crenulis exiguis, planè rubrū Pētaphyllum, aut cannabina folia exprimētibus; purpurāte flore: nullatenus diſsimilis ſuperioribus tota herba, qualem meminimus æſtate ſuperiore in hortis videre.

PEREGRINA *Alcea Soliſequa, an Theophraſti Malua?*

QVAMNIS quidam hanc Italicam & Venetam dicant, tamen nuſpiā meminimus in Italia, nedum Venetiis, niſi in hortis vidiſſe, & multò plurem Herbarii Septētrionales habēt, quàm Itali. Emicāt in ſummis ſeſquipedalibus lentis virgultis peruenuſti flores, aliquotq; foliolis conſtant, foris albidis, medio & intus purpurantibus, Abutili effigie & folliculo, è medio florum emergentē croceum cuneolum, teretem, oblongiuſculum occulentes; niſi quando Sol ferè meridianus cęli noſtrum verticē ſcandit, tunc enim, quaſi ſideris iubari inhiantes, ſe pandunt, vnaque aut altera horula pòſt, illius veluti digreſſu & deſiderio mœſti, marceſcunt & occluduntur, vnde quis Theophr. ſuſpicetur *M*aluam eſſe Horariam, quam Columella Molochen videtur intellexiſſe illo verſu: *Et Moloche prono ſequitur quæ vertice Solem.* Radix exigua, tenera, folia ab imo terna quináve, Pentaphylli aut Papaueris Rheadis vel Alceæ: flexilibus cauliculis, hirſutis: flores Maluæ vel Anemones; Capita numeroſa, ſecundum caulium longitudinem, lanuginoſa, mollicella, ſtrigata, membranoſa, hirſuta, operculo tenui, radiato, clypei forma, obducto; vbi ſemen nigrum, Nigellæ ferè. Admodum rudis eſt Cōmentator, qui Rutæ folia huic eſſe contendit, oculis reclamantibus cæteris notis, & viris doctis monentibus ac negantibus, quibus feroculus inſultat. Et quod deterius eſt, ſibi nobíſque diſcendi auidis, imponit, dum huic vires Opii aſſerit: nam guſtanti potius inſipidum quiddam & ignauum linguæ relinquit, ab

An Argemone altera Fuſchs

ab Opio prorſus alienum amarore horrido: qui explorarunt guſtu, humidum tantùm & calidum ſecundo ordine, facilè dicent.

GERANIVM Robertianum Syderiti Achilleadon, aut congener.

ROSTRATI capitis Gruini cùm præferrent effigiē cunctę huius familiæ roſtrata ſemina, nomen obtinuerunt Geranii: quorum non valde peruia ſunt, quæ duo memoriæ prodidit Dioſcorides, multis Europæ regionibus, vbi nihiloſecius vbertim tres quatuórve luxuriant differentiæ, eidem & pleríſque priſcis indictæ, fortè nec iſto nomine cognitæ: nam etiamſi inutiles putaſſent, non tamen tacuiſſent, cùm hîc alteram deſcribat & dicat αχρηστον, id eſt, nutilem ſuo tempore, hodie tamen vtiliſsimam. Eapropter operæ precium noſter conatus faciet, ſi perſpicuas omnes fecerit, atque cùm inter ſe, tum etiam ab aliis, nempè Anemonibus ranunculis & Napellis diſtinxerit, ne deinceps tyroni imponat, néve negocium faceſcat multiplex concors & hallucinatrix parilitas.

Quôcunque aciem verteris multis in ruderibus, parietinis, & imbricamentis, vel ſuggrundiis tectorum, denique ſegetibus & aruis videre eſt, tres notiores differentias herbulę Robertianæ vocatę, ſummo ceſpite virentis, cauliculis gracilibus, ſparſis, multis, retrò deflexis humi, hirſutis, purpuraſcentibus vel xerampelino vel phœniceo nitentibus, ſingula teneriuſcula fermè folia educantibus, Pentaphily, Arthemiſię, & Ranunculi diuiſura, ſed profundiore: complures flores quinis item foliolis in ſummo conſtant, purpurei, circinnati, qui defluentes roſtratos mucrones, aut acus, è latiori baſi & rectum deſinētes, relinquunt, vbi ſemen puſillum. Sapor non ingratus, aſtringens; vulneribus perefficax; odor teter & vehementior; notiſsima & vtiliſsima: radix ex flauo viret.

Varietas Robertiani. HÆC duabus adhuc differentiis donatur: quarum altera floribus maioribus viſitur, foliorumq; altioribus inciſuris, cætero ſimillima. Tertia itē Robertiana pluribus, cauliculis, teneris, nonnihil hirſutis, reliquáq; ſimilis: duntaxat radice diſsidet ſanguineo prorſum foris & intus colore, longiuſcula, flore item roſeo colore & ambitu. Eſt hæc tertia, quam Achilleam vocat Dioſcorides ſub eodē Syderitidis ambitu, tum quia deſcriptioni quadrat, tum quia præſtat planè ea quæ eidē Dioſc. reddit, cóque Blutwurtz Germani vocant.

PES Columbinus, ſeu Dioſcoridis alterum Geranium.

RECENTIOR ætas iſtud perutile agnoſcit, & pedem Columbinum vocauit, vt cuius folia circinnata Alchymillæ vel Saniculæ ſimilia, ſenis octoníſve inciſuris laciniata, flaccida: ſingula in exili caule appenſa, ſimilibus floſculis Anagallidis minoribus, purpura dilutiore, è quibus caliculi ſeorſim ſeminula oblonga cohibent, & acus exerunt prætenues, fuſcas, & nitentes. Balneis percommodā aſſerunt practici (tametſi Dioſcor. ſua memoria inutile) & ad inteſtinorum tormina vtiliſsimam ſcimus. Cultis & incultis paſsim inodorum.

MYRRHIDA Plinii, Roſtrum Ciconiæ, ſeu Acus Moſchata Officinarum, & Paſtoris.

Germa. Storken ſchnakel.
Gallis. Bec de Cigogne.
Belgi. Oyeuaers beck.
Ang. Storckes bill.
Hiſpa. Pico de Cigoña.

PAVLO minus obuia iſta, cauliculis itē gracilibus, cōpluribus, è radice exiguâ ſubpurpureis & hirſutis, prę ſertim adultis, è caule medio apice tenus foliis enaſcentibus Myrrhidis aut Cicutæ, poſitu Tanaceti, in plumam tarſúmve deductis: in ſummo floſculi ſuperioris, qui caliculos in ſuis petiolis relinquunt foras intróque reflexos, collum ciconiæ effigiantes, ſtylū́que protendentes exilē, tenuem, & longum, vnde nomen, & acum *M*oſcatam vulgus etiam dixit, ab odore ſuaui Cicutarię veræ aut *M*yrrhi.

BATRACHIODES, ſiue magnum cæruleum odoratum Gratia Dei.

IAM

IAM ſpecioſius iſtud & calidos tractus euitans, amantius multò frigidiorum, pratis & glareoſis etiam lumis vel ſenticetis Angliæ laſciuit, floribus cæruleis, aut violaceis, Anemonę magnitudine, conſpicua: Folia rotũda, fiſſa, peramplis multíſq; diuiſuris, Ranunculi aut Aconiti viridantia, & interdum maculoſa, è iunceis ramulis apta, glabris, pluribus ab vno caulium internodio ortis, qui copioſi à radice propagantur, & variè inclinantur: prorſum horſumq; procumbunt cauliculi: è pediculis ambiunt verulos craſſiores cuſpidéſve tridentales, aduncas, breuiores quàm ſuperiorũ, apicibus dehiſcentes, nonnihil inflexas, cùm iam præ ætate marcidi nutant deorſum flores: guſtanti ſicci, nonnihilque aſtringentes, minus amari: odor quiddam Roſæ Moſchatæ non abſimile reſipientes, cuiuſmodi ineſt Acui Moſchatæ Dioſcoridi indictæ. Sed vulgus iam Plinij æuo Myrrhida vocabat, vti dictum: adeò efficax comperta vulneribus eſt, vt Godſgnad Germanis, Deíve gratiam nomen inuenerit.

BVLBOSVM Dioſcoridis primum.

DIV eſt cùm quidam Pharmacopœus Oenoponti, nobis iſtud Geranium pro Anemone venditabat: verùm animaduerſis poſtea roſtellis, quæ huic toti ſpeciei peruia ſunt, facilè calculum reduximus, & radicem pallidam, ſubliuidam, rotundam, ſapore inſipido, inſulſo, vel veſco animaduertimus, in petiolis prælongis, folia ab vno centro quinq; partita, & diuiſura Geranij Robertiani donata. Flores non ita intenſè purpurei fuerunt: nos primũ Dioſcoridis Geranij agnoſcimus, tametſi nullum periculum illius fecimus. Rarò enim in Italia & Gallia obuius nobis fuit.

GERANIVM μαλακοειδὲς.

APVD clariſſimũ, ni labat memoria, Cæſarem Odonẽ Bononiæ iſtud vidimus, etiamq; Florentiæ Thomas Tranſyluanus ſummæ ſpectationis Iuuenis, in quopiam vireto nõ procul ab vrbis pomœrijs nobis cõmonſtrabat, priuſquàm luculentũ prouẽtum nacti eſſemus ad Monſpellij mœnia, porta Ægidia, & via qua ad arã, dirutumq; fanũ itur, in colle amœniſſimo, nec non via qua itur Mõſpellio Beſiers, 3. aut 4. ab vrbe lapide. Mollicella tota, cauliculis & folijs, Maluæ inſtar humi fuſis, ſed longioribus, ex viridi pallentibus: flores minores, albicantéſq; purpura, acus, verulíve Venerei pectinis, ſed breuiores. Radix cuiuſmodi Fumi terræ. Senenſis Commẽtatoris arguere videtur (vt non paucæ aliæ) hæc planta ſupinam ſecuritatem, quippe quam paulò ſuperius titubans in hortis ſibi viſam, & Momordicam herbarijs quibuſdam nuncupatam dicit: eandem poſteà rerum incertus, quaſi alterius generis plãta foret, vt Calciolarii donũ, deſcribit & appingit. Sed fraudi illi fuit, nolens tamen, ille qui à Sequino acceptã illam, quę magis albida & tomentoſa erat, miſit, nec nouerat eam ipſam eſſe quę Bononiæ hortis ſata, magis glabra & minus cãdida cernitur.

SANICVLA & Diapenſia.

Ger.
Bel. & Sanikel & Sanicle.
Ang.
Gall. Senicle.

A *Potiore* Medici munere, ſanandi nempè, nomen factum *Saniculæ*: Sanat quippe potu vulnera, & prærogatiua quapiam interiorum excrementorum commotionem inhibet, ſiſtitq;, ne in partes imbecilliores corriuentur, corruantq;. Hæc Septentrionalium & mõtanarum regionum, Syluoſarumq; vdarum amantior, quàm calidiorum. Copioſiſſima & notiſſima Anglis & Germanis. Folio quina diuiſura altiore, & apprimè compto, crenatura fimbriata, Geranij columbini modo, rotundo, virẽte, & ex atro polito læuore, numeroſa; ſingula è ſingulis purpuraſcentibus quaſi pediculis, ab ima radice multum fibroſa, Elleborí nigri aut Epipactidis, foris nigra, intus alba: è qua caules cubitum aut pedem alti folia ſuperant, glabri, teneri, graciles: flores albos quaſi vmbella collectos: ſemine hirſuto, aſpero, & mordaci lanugine, Iunio Iulio etiam in hortis chirurgorum & muliercularum Belgarum floret.

AL-

ALCHIMILLA, Stellaria, & Leontopodium recentiorum, non Dioſcoridis.

Ger. Synnauw, Lewenfuſz, vnd groſz Sanikel. Ang. Ladies mantell.
Belg. Synnauwe, onſer vrowenmantel. Gall. Pied de Lion.

VMBROSA etiam montoſa & rigua editiora hæc amans, celebre Alchymiſtarum præconijs nomen indepta videtur, & Germanis Chirurgis, qui hanc multum vſurpant, Maior ſanicula vocatur: nec abs re ſanè, eſt enim admodùm affinis viribus & facie, haud ita folia diſſimilia, latiora tamen, & multò minus altè inciſa, rotunda, anguloſa, Maluæ, ſed virentia, polita, ſenis pluribúſve angulis, quaſi plicis donata, & antequam erumpant, vnà farcta & conuoluta, argutis crenulis fimbriata: interq; hirſuti cauliculi exeruntur, ſeſquipalmum & pedem alti, albi, rotũdi, quibus ſtellati, luteoli floſculi, vel herbidi, racematim congeruntur: & in tuniculis herbidis ſemen exile Portulacæ vel Papaueris: radice craſſa, fibroſa, foris nigra, minúſq; calida quàm Sanicula, ſed admodùm ſicca & aſtringens, vulneribus, ſi inflammationis ſuſpicio adſit, admodùm oportuna.

ALPINA Eleborine Saniculæ, & Elebori nigro facie.

DE Eleborine aut Epipactide, multa lectorẽ monuimus in albi Ellebori calce pag. 131: iſtam verò vtpote Saniculæ & Ranũculis propiorẽ huc adduximus, ijſdem quippe mõtoſis, vmbroſis, ſed celſioribus & Alpinis oblectatur: è radice fibrillis vno nexu appenſis donata, erigit pedicellos teneros, glabros, flexiles, in quibus ſummis folia quinq; partita, diuiſa, & parum crenata, Geranij Columbini aut Saniculæ diuiſura inſũt: Floribus radiatis, foliolis ſenis, guſtu non ingrato, ſed acriore Ellebori nigri radice: quare nonnulli voluerũt Elleborum nigrum eſſe. In vallis Oſtenſis ſaltibus, non procul à Iouis monte, aliquot plantas collectas ſeruamus.

Βατράχιον. RANVNCVLI.

Ger. Hanenfuſz.
Bel. Hanenvoet.
Gall. Baſſiuet & Grenouille.
Ang. Croefoote.

QVIBVSDAM è Geranijs non parùm ſimiles ſunt Ranunculi, quos cognomines Ranis fecerunt, quia ijſdem lacuſtribus oblectarentur, & floribus vt plurimùm ranatis, vt loquuntur Græci, id eſt, luteis herbido permixtis, inſignirentur, vnde facilis cognitu fuit ſemper planta. Eius autem multò plures differẽtias & varietates quàm Dioſ. notauit poſteritas. Et vulgatiſſima quidem eſt vbiq; pratenſis à Brabantis ritè Botterblom vocata, vt qua tenera floribúſq; onuſta multũ paſtæ vaccæ, quũ ad mulctrã veniunt vberius lac dant: idq; colore pallẽs aut ſubluteũ, odore primę bonitatis & notę: folia initiò rotũda, in ambitu Geranij columbini, deinde inciſura Coriandri, maculis paucis fuſcis conſperſa aut ferrugineis. Flores Botterblom Calthæ paluſtris fulgent nitore: foliolis concauis, peluim puſillam effigiantibus aurei. Semen in racemoſa, ſiue Adonidis ſimili cõgerie, grumoſa, minus vrente guſtu, nec inſuaui odore, quem etiam lacti impertire creditur: paſcantur enim hãc præ cæteris armenta, quia gratior eſt pratis pinguioribus vſque cunctis copioſiſſima.

PRATENSIS Ranunculi varietas.

EVNDEM fere videas ijſdémq; penè pratẽſibus & germinoſis vdis marginibus hunc, ſed minorem totum, folio altius & minutius diuiſo, Coriandrinis ſimili, & in cauliculis pedalibus ſummis multò tenuius inciſo, flore aureo & capitulis congerie non diuerſis.

POLYANTHEMOS, multiflorus, ſiue Holeraceus.

Hunc

ET hunc putet quiſpiam duntaxat ſuperioris varietatem,ſed florum fœturã perelegã-tẽ & multiplicẽ ſortitũ cultu hortenſi : vnde *Polyanthemon Plinianum* arbitrantur recentiores. Nec ſanè non alius videtur à vulgari pratenſi, niſi quatenus cultu mitior & tenerior factus, quibuſdã in holere manditur. Angli horti quendam habitu rotundiore Geranii folio habẽt,floréſq; duplò maiores,& ſępe geminos,nẽpe inferius medio ferè caules,latiores, quos medios tranſadigit cauliculus,alterum in ſummo minorem florem oſtentans,amœno in hortorum deliciis ſpectaculo.

BVLBOSVS Ranunculus,hirſuto muricato ſemine.

NEc infrequens hic,ſed amantior multò ſatorum , aut ſabuletorum,quàm denſi compactique ſoli pratenſis:folio paucioribus , ſed altioribis inciſuris,ſuperioris Ranunculi ſimili,ſed ſeminis inuolucro villis aſperiuſculo,lappoſo & tantillum echinato , Xanthii aut Caucalidis modo , radicis bulboſi Geranii,ſubtus fibroſæ.

PALVSTRIS rotundiore folio,ſemine Echinato,eſtne Apium Riſus?

IN nullam magis quadrat Ranunculi nomen,quàm in hanc,vtpote ranis conuictricem, & aquarum potricem,quaſi refocillationis & frigidioris egeret alimenti:quia omnium Ranunculorũ habetur calidiſsima,eóq; Apium Sardonium Diſcori. putatur. Et certè rarius quidem, ſed tamen alicubi in montoſi ſtrigoſique agri lacuſtribus viſitur , foliis albentibus,nonnihil piloſis,Aceris, aut Pampini penè diuiſura. Plurimùm tamẽ eſt videre vulgaris vbiq; torpentiũ,aut pigrè labẽtiũ aquarum,folia ſubluſtri virore nitentia , Smirnii, aut *Paludapii* , quę idcirco ex Dioſcoride nonnullis perſuaſerunt eſſe Apium Riſus, nobis neutiquam inficiantibus , ſed hærentibus aliquantùm,propter caulem huius , qui vix ſuperiores æquat : eſt hæc aureo flore & ſemine ſuperioris , cæteroquin acrimonia ructis excitandis,& hemoroidibus reſerandis, ſi in Oleo Violaceo maceretur, aptiſsima, propterea dicta Homeroidum Herba.

Flammeus RANVNCVLVS,aquatilis,anguſtifolius,Taraconis effigie.

PERQVAM familiaris hic riuulis & propter ſteriles tractus ſegnius fluentibus Belgii, Franciæ & Angliæ,non perinde calidis tractibus,quaſi frigidiuſculo ſucco & aëre gauderet, quia feruidiſsimus: enecat quippe edendo pecora, & ideo arcent ſedulò pecus opiliones,ne eo vorato inflãmentur præcordia , indidémq; moriantur,vt videre eſt in balantum extis, quæ huius pabulo ambuſta fuerant: & ſummi floris quidem calyculi aurei lucentes Ranunculi ſunt: folia tamen anguſta, oblonga, carnoſa , nitentia,Lyſimachiæ rubræ paria, ambitu aliquantum ſerrata,in rubellis geniculatis rectis pedem ac cubitum altis,caulibus concauis, capillata radice, albida.

Pumilis RANVNCVLVS,gramineis foliis & geniculatus.

PARVM obuius hic , duntaxat *Norbonæ* pratenſibus ponè publicũ diuerſoriũ montis Lupi,& in arduis Mindeni Ruthenorum paſcuis nobis repertus : aſpectu lætiore,& flore quidem,radice,ac ſemine racemoſo, prorſum Pratenſis : verùm folia pauciora habet,& adeò exilia , vt vix niſi floreat , à gramine dignoſcas,prę ſertim locis illis ſtrigoſis , vbi caulis palmum & ſeſquipalmum non excedit.

NEMO-

Nemoroſus RANVNCVLVS, *flore albo, ſtellato & luteo.*

VIx niſi ſyluoſis, aut frigidiuſculis & montoſis reperire eſt puſillos iſtos Ranunculos, primo Vere florentes, luteos interdum, ſæpius candidos: foliolis ſtellatim dehiſcentibus, caule palmum alto, folio, diuiſura Napelli aut Anthoræ, plerumque vno, nec pluribus, radice Filiculæ, ſiue Polypodii, minore tamen, nec impreſsis cotyledonibus.

MINIMVS RANVNCVLVS *Septentrionalium, herbido muſcoſo flore.*

VNA cum Ranunculis iſtis & Vnifolio, in iiſdem ſyluoſis & vmbroſis, frigidiuſculis Angliæ, Belgii, & Northmanniæ, non ſemel reperimus quandam tenellam, petiolis gracilibus, viridantibus, flexilibus, palmaribus, folia lacinioſa fulcientibus, perquàm ſimilia Fumariæ Plinianæ, vel ſuperioris Ranunculi ſyluoſi; ſed nitentia, ex pallore virentia; in cauliculo pariter Fumariæ, ſeminum glomerulus apiculis aliquantum verrucoſis compactus viſitur, etiam radice aliquantùm aſperata, ſquammoſis grumulis, candida, pellucida; ſapore Geranii Robertiani, non ingrato.

ACONITVM *Batrachoides, an ſit Dioſco. albo flore Ranunculus?*

FACIT arctiſsima Ranunculorum Aconitis ſimilitudo, vt vtri ſint referẽdæ quædam plantæ, alioqui apprimè nobis notæ, neſciamus: E quibus eſt vna hæc in montibus Veganiis Norbonæ, Aruerniæ & Sabaudiæ ſatis frequẽs, iuxta Cacalia, & in mediis riuulis in Maio promentibus ramulis, caulis ſeſquicubitalis & bicubitalis, flores candidi, delicatiores, Ranunculi effigie, ſeminum capitulo non abſimili. Folia ſingula, quinquepartita è pediculo, inciſa Aconiti, Ranunculi, aut Saniculæ diuiſura, ambitu parũ ſerrata, pallentia. Radix cauo cauli ſubeſt, in multas maiuſculas fibras diſparata; acris vt Ranunculus.

RANVNCVLus *quartus Mathiol.* Quem quartum non Mathiolus deſcribit, ſed eius pictor oſtendit, totus eſt facie Napelli; montibus celſis, ſed vdis oritur. Radice Hellebori nigri, floribus albis, Ranunculo maioribus: caule ſeſquicubitali, foliis diuiſura Napelli.

BVLBOSVS *vnifolius aut Bifolius Batrochoides, Elleboracea herbula.*

INSOLENTIORE effigie, hanc Venetiis in mercatu holitorio primùm à mulierculis herbilegis emimus, poſteaque Patauio vicinis collibus, vbi viperæ capiuntur, e-

eandem euulſimus. Recto, vno, gracili caule ſurrectam, palmari & ſeſquipalmari, in medio quaſi centro, ſingulum item folium (aut non plura duobus) fulciente, quod multis & altis inciſuris radiatim diuiſum Aconiti foliũ refert, cuius in medio, quaſi vmbilico, flos vnicus, herbaceus, pallénſq;, Aprili & Maio viſitur, Hellebori prorſum: ſiliquoſumq́; ſemen relinquitur, etiam ſtellatum, & effigie Hellebori: radicis bulbillus, quantus Fumariæ *Pli*nij, admodum acris guſtanti, etiamnum nouem abhinc annis erutus.

ANTHORA ſeu ἀντιφθορά.

ISDEM prorſum natalibus, nempè Rheticis atq; Sabaudicis alpibus, emicat æſtate Antithora, quam quodam prouidentiæ munere aduerſum Thoræ pernecabile virus compatatam rentur Taurini Ligures, & Lemani accolæ, quorum opera plurima radicum copia cœpta Venetias adferri pluſculis abhinc annis. Agyrtis plurimi fit, ad omnium venenorum amolienda nocumenta, dum plebeculam panagyricis declamatiunculis excitam præſtigijs illis oblectant & illudunt: etiam purgationi apta eſt, educit namq; muccoſos ſeroſoſq́; humores & putredinem corrigit aut èxugit, lumbriciſq́; exactis, materiam futuris præſcindit. Amarorem auerſatur plebecula illic, aitq́; ſi quidpiã peramarũ guſtarit amarius eſſe Anthora, id eſt vernaculè *L'Anthoro*: tametſi ſcimus etiam alijs eos hanc nomenclaturã indere. Quàm Thoro paulò altior caulis huic, rotundus, ſtriatus, alterno foliorũ ab imo ſummo tenus exortu, ſingulari, multiplici, folio altè & tenuiter inciſo, quadantenus Delphini, Nigellæ aut Napelli: cuius floribus ſimiles, ſed luteos, minores, cuculatos, & rictu hiante, habet galericulos, geminas radices Cyperi aut Orchis, foris rugoſas, ſolidas, fuſco colore, intus albas.

ACONITVM Luteum Ponticum, Lupicida, Canicida.

ALIA & natura & facies alterius ſũmi Aconiti generis, cuius differẽtiæ plures quàm recenſuerit Dioſcorides noſtrum nouit æuum, tametſi ambiguæ mediæúe naturæ inter Ranũculos, Helleboros atq; Napellos videãtur earum nonnullæ. *P*onẽdæ eæ primùm quorum vires certiores, exploratioréſq; euentu repręſentant facies, vt quæ folijs eſt viticeis altè inciſis, nigricãtibus & Geranij maioris, vt ſimilibus ſic maioribus edit. Caulem rotundũ tenuem, bipedalem, lentum atque nonnihil flexuoſum, petiolis nudis, alterno ſitu folia gerentibus donatum, floribus ornatum luteis vel pallentibus Linariæ colore, & effigie: ſitiquulis ſubnaſcentibus, ſeménq; anguloſum & atrum cohibentibus. Radix flexuoſis & numeroſis, nigricantibus fibris cyrríſve implexis, montoſis, & opacis ſaltibus auiíſq; nemoribus oritur: in hortis Galliæ & Belgiæ colitur, proque deteriore cæteris veneno habetur à venatoribus qui Lupicidam vocant: non quòd idem non faciant aliæ, ſed quia hęc citius & certius: quin nonnullis in locis adultę flores vel ſolo manſu fauces linguámq; tumore illico excitato adurunt, & vertiginem cient.

NAPELLVS verus, Cæruleus.

CÆTERA Aconiti genera tametſi Dioſcoridi nomine tenus duntaxàt prodita ſint, tamen quantum ex ſtirpium collatione & virium obſeruatione aſſequi quimus, Napellus vulgaris vulgò Germanis **Rapenblomen**, id eſt, flos Rapaceus, nam radix Rapi modo turbinata huic, nõ oblonga, aut conica, dictus vna fuerit differẽtia: alterã arbitramur,

quam Sauctæ Monſpelliacæ accolæ perperam Thoram, nempe vaga cum cæteris nomenclatione vſum propter, vocitant. Huic folia & facies luteo Pontico non diſparia, ſed minutioribus pluribúſq; inciſuris molliora: è radice tereti, nigricante, & quam Anthoræ graciliore, ſed longiore, ima parte reciſa, obtuſa, caulem cubitalem, ſingularem exerit. Flores & ſemẽ in corniculis Aquilegiæ Napellíve modo. E deuexis horti Dei Linguagotticis nemotibus nobis Canonici Lignipedes illic venationis callentiſſimi oſtenderunt, huius copiam in hortos Monſpelliacos tranſtulimus: vixit diu in Hermeti Pharmacopœi viridario ad Ægidiam portam.

Napellus.

Illud verò iamdiu etiam hortis præſertim Germanicis & Belgicis peruulgatum, & florum amœnitate duntaxat mulierculis expetitum, quos propter ſimilitudinem Brabantij **Munckscappen**, id eſt, monachi cuculam dicunt. Germania ſuperior **Kappenblomen**, ex radice & flore conflata nomenclatione: inſignis quippe radix, inſignior & flos arguto naturæ opere: præ ſe namq; fert cucullæ hiantis aut caſſidis ſpeciem, cuius anteriore media parte demiſſior paulò frons in faucem promiſſam inferiorẽ vergit, eq; medio exerit lingulam geminam, paulum quid inflexam, multis indidem porrectis villoſis ſtaminibus, quibus extremis puncta lurida, viridiave inſunt: in thecis ſemen ſimile nigrum & anguloſum vt luteo. Radix orbiculata Apij modo, vel Dracontij oblonga, emittit caulem tricubitalem, petiolóſq; graciles, prælongos, folijs nigris donatos, multis magniſq; inciſuris, quadantenus pampineis, aut Platani. Huius videas accliues montium ſaltus Iunio & Iulio perquàm elegantem & luxuriantem fundere vbertatem in Rheticis Alpinis, cui tamen (cuncto illic arroſo gramine) parcit quantum eſt pecoris, pręſertim ſecus iter, quo Conſtantia Naſaretum verſus itur, vbi à quouis animaliũ illibatum perſtat, præterquam à muſcis, quæ illi turmatim inſident & aduolant, & floribus fortè innaſcuntur, ſunt enim fermè concolores, maiores, quàm communes, alis capituliſq; ex lurido viridíve cæſio virente, quaſi cantharides, vel cincedulæ, haſce attentius obſeruauimus quidem continenter de floribus roſtello delibantes: cæterum murem Napelli fruſtra diu & multis auulſis plantis, quæſiuimus, & an vidiſſent opiliones percunctati, nuſquam ſibi viſum negebât: μῦν ſiue murem è μυίας feciſſe, nempè è muſca murẽ: igitur iam tum ſuſpicio nos inceſſit, iſtos Arabas cùm ſcriptum fuiſſet: Muſca, Murem legiſſe: quippe nullam antidotum è mure parant: è muſcis præſtantiſſimam aduerſum funeſtum Tarantæ morſum atque Epidimicos morbos, cuiuſmodi hæc.

Rec. muſcarum quæ paſtum ceperint de Napello ℞. *xx.* *Ariſtolochiæ, Boli armeni.* aã. ʒj.

Nec in vlla plantà huic congenere, muſcæ hæ cæruleæ inſidẽt aut victitant, quò certior eſt coniectura iſtum Napellum eſſe Arabum, idémq; Dioſcoridis vnum ex Aconitis: nam quòd qui perfunctoriè paginulas perpaucas Auicennæ luſtrarunt, argutantur illum diuerſis capitibus quaſi diuerſis de plantis ſcripſiſſe, quàm non multæ, neque accuratæ ſint lectionis, indicio ſunt tam multa capita vnius rei, quas ille aut propter varias nomenclaturas putauit & deſcriptione ſecreuit, aut quò incertus rerum quæ parum plenè commentatus eſſet exactiore opera proſequeretur. Sic Serapioni non vno loco contigit: quin & Dioſcoridi ipſi non paucis, magno flagitio eius dignitatis & diſpendio poſteritatis. Senenſi vero, cùm ſępe vt alibi oſtendimus, tũ autem, quod mirum magis, iſto etiam loco, eaſdem plantas bis térve inculcare, nimirum nomenclaturæ diuerſæ ignoratione & ſuis imaginibus deluſus. Quas enim imagines ſe dono accepiſſe iactat, eaſdẽ ſpectãdas dat, nec deſcriptiones, quod illi familiare, apponit, ſed meris, neſcio quàm veris, picturis, dũtaxat oculos, non item animos paſcit.

Elleboraſtri & Conſiligines.
Elleborus niger.
Chriſtophoriana.
Aſtrantia nigra.

Pæonia

- *Pæonia.*
  - *Mas.*
  - *Fœmina.*
  - *Promiſcua.*
- *Leontopetalon.*
- *Alabaſtrites & Coralloides Cordi.*
- *Staphis agria.*
- *Ricinus.*
- *Quinquefolium, ſiue Pentaphyllon.*
- *Pentaphyllon*
  - *Minus luteum.*
  - *Album.*
  - *Purpureum.*
  - *Alpinum petroſum, ſiue minimum argentatum.*
- *Eupatorium Græcorum, ſiue Agrimonia Officinarum.*
- *Agrimonia, ſiue Eupatorium odorum.*
- *Potentilla, Argentata.*
- *Leucas.*
- *Tormentilla.*
- *Fragaria*
  - *Alba, flaueſcens.*
  - *Rubra.*
- *Garyophyllata*
  - *Alpigena.*
  - *Montana.*
  - *Vulgaris, an Geum Pli?*

HELLEBORASTRI & Conſiligines.

NONNVLLÆ adeò Aconitis germanę, nec ita Hellebori nigri abſimiles viſuntur, vt cùm neutrum verè exprimant, vtriuſque tamen vel altervtrius æmulantur faciem & vires impendiò purgatrices: vnde quis coniectari poſsit Conciligines dictas primùm, quòd cierent aluum, non ſolùm quia ſegetibus conſererentur, aut adnaſcerẽtur. *S*ic enim interpretatur Concilium, ſiue Couoluulum Plinius, quia Venerem cieat, tametſi inter ſegetes luxuriet frequentiſsimus. Geminam autem Conſiliginem nouit ætas noſtra, nempè ſegetum ſociã, quæ paſsim Biturigas circum, & Beauciæ variis aruis, Galliæ Aquitaniæ, & Norbonenſis exit: vt iuxta Lanum amnẽ Monſpellii, omniũ maxima, fœtura luculenta foliorum, florumque: caules ſeſquicubitales, geniculatos: cute ex virore pulla, vel atra; ſquammoſa, multas ſemiuncialis latitudinis fundens alas, quæ denſa pleraque folia fulciunt, ſingulæ ſeptena, leuiter crenata, digitata, Lupini, Platani vel Viticis diuiſura; figura, & folio, ſed longiore, craſſo, rigido: colore, odore, & ſapore, ferè Laureolæ. *P*orriguntur indidem multiplices petioli, qui in flores herbaceos, Buxeóſve, pallentes, rugoſos primùm explicantur, Garyophyllatæ montanæ, Tithymallíve Helioſcopii modo: deinde ſuccreſcentibus corniculis membraneis, pallentibus, quadantenus Aquilegiæ, ſemen teres, atrum, & oblongum, grano tritici minus recludentibus, *S*ole arietem ingreſſo. Perennis Bruma rigidiſsima etiam Septentrionalibus perſtat, floretque Chriſti fermè Natalibus: vnde Germanis Chriſtwurtz. Radix durior, intorta, valdeq; fibroſa, nigricans, ſubamara, acris, viroſa.

Chriſtwurtz Germanis, quòd floreat ad natalem

Anglis à figura Berwurtz.

ALTERA, quæ minor tota, paucioribusq; caule & foliis, ſed maioribus & latioribus, flaccidioribus, magiſque ſerratis, è pediculis ſeſquipalmum pedémve longis, eductis, qui in tenuem fibrã porrectũ florẽ edunt, & ſiliquam & ſemẽ, cuiuſmodi proximè deſcripta, ſed non perindè copioſa; eodẽ tamen ſidere & frigore: verùm ſyluis hæc & vmbroſis gaudet: fibris nigricantibus implexa radix, vti Vicetoxici, vno quaſi oblongo nodulo aptis. Hæc propior nigro Helleboro, illa Aconito, viribus & facie. Hæcque, quaſi ſui diſsimilis foret, ſi ſerius, vt Februario floreat, procerior: ſin citius, multò minor fit, tametſi eodem ſolo & tempore ſata: quin, vt crebrò notauimus, etiam clementiore hyeme, ſolutaq;, nec gelida tellure, quæ minor, eſt florũ partione alteri, menſe, aut ſeſquimẽſe antevertit.

HELLEBORASTI *duplex differentia.*

vertit. Dudum monuimus, noſtra memoria Pharmacopœos harum vtraque vſos fuiſſe, Hellebori nigri penuria & ignoratione: nonnulli etiam veri Hellebori nigri perſuaſione: qui tametſi non parùm accedunt, tamen illi neutiquam tuto vtendo ſuffici queunt.

HELLEBORVS NIGER.

Germa. Chriſtwortz. *Belgis.* Swert Nieſcruyt. *Ang. Oxe hele, and ſetterworte.*

NIGER verò Helleborus (nam Veratrum nigrum qui dicat, videatur & dicere poſſe atramentum nigrum, vti Seſquilongobardus ille ineptiebat) iam plurimus ex Pyreneis & Alpinis in hortos tranſuectus, qui ineunte hyeme, itidem paulò poſt brumam flores dedit ex candore Roſeos, interdum albos, nonnunquam purpureos, nec è foliis, aut caule, ſed è pedicellis ſtatim à radice ortos, cuiuſmodi Cyclaminis. Folia fert in ſingulo pediculo minora, breuiora, rotundiora, & retuſiora, ſupernè qua duntaxat puſillum quid crenata ſunt, diuiſura ſeptena, Peoniæ fœminæ, aut Smynii fermè modo. Viridantia ex atro, minus craſsa, aut rigida. Radix intexta, intricata, innumera fibrarum atrarum ſobole, eodem fermè ſuperno complexu appenſa, amara valdè & ingrata. Morbis penè inuictis, non modò Melancholicis, ſed etiam merè pituitoſis & ſanguineis eximium pręſidium eſſe, certum habemus. Præter namque vertiginoſos, amentes, & cancro vexatos, etiam paralyſi de ſanguinea pituitoſaque materia ſpiritũ partim obſtruente, partimque neruorum & fibrarum tonum vigoremque laxante, correptos, valetudini reſtitutos fuiſſe ſcimus: & quid Arelatẽſi cuidã Monacho, colore & habitu vegeto, viribus athleticis, repentè Paralyſi & Podagra perculſo, Rõdelletius pręſtiterit, in memoria etiamnũ habemus. Vocabatur Apis Monachus perquàm notus & ſcitus aulicus ille, id eſt, Abeille, vernaculo Narbonico. Nec tamẽ ac albus, eſt perinde formidãdus hic: nam decoctis vnius libræ purgãtibus & mitificantibus, Melancholiã drachmæ duę tréſve radicũ, infuſo addebantur: quin & nonnunquam albi & nigri mixti, ana ʒ ij. addidimus. Quò magis accedimus eorũ ſententiæ, qui primùm è Pyreneis Perpignanæ, & Salſas Hiſpanię cõterminis, eruti Hellebori periculũ fecêre. Poſteà nobis collectũ idẽ in Apenninis Bononię accliuibus, & valle Auſtẽſi Pedemõtana, ad Iouis mõtisfaſtigia & ardua circũ, nigrumq; nigri Hellebori opinionem auxit: alioqui minus cõgruit Dioſ. delineatio: nulli enim huic flores racemoſi, ſemẽ Carthami Seſamoidíſve eſt: & caule glabro lęuiq; nõ aſpero, aut niſi mauis interpretari rigidum firmumque caulem ὑποτρἀχειον, vt poſſe, nos alibi docuimus. Quod verò inter Platani & Spondilli folium, crebriúsq; inciſum dicit, ferendũ Dioſ. deſcriptioni: non enim adeò rigidè ad normã minima quęque exigenda: verùm in floribus, ſemine, aliíſque nonnullis, luto hærendum eſt. An ſuſpicandũ luxam hîc lacerámve deſcriptionem, aut potius quodpiã μνημονικὸν ἁμάρτημα ſubeſſe? ſiquidẽ albi flores, muccoſi, racemoſive cùm ſint, tamẽ deſcripti non ſunt, ſed fortè huic aſcripti. Huic excuſationi venia ſi deſit, veriſimile fit, nos illo antiquo carere veratro. Idcirco CHRISTOPHORIANAM illã, Aconitum racemoſum nonnullis cenſitam, Helleborum nigrũ, non ſemel arbitrati ſumus. Radix quippe atra, confibrata, quàmplurimis appendiculis, morſus Diaboli aut Veratri: Folia crebribus inciſuris, effigie Napelli lutei, ſerratis, longioribus, pendulis, atrovrentibus, Spondylium, vel Imperatoriam aliquantum præferentibus: caulis ſeſquicubitum altus, gracilis, geniculatus: è quo extremo floſculi racematim cohærentes, Oleæ, aut Helleborine albę, albidi, Corylli nucamẽto maiores: quibus dilapſis, bacculæ Laureolæ haud diſpares, acinorum modo in Botrum congeſtæ, cuiuſmodi in Liguſtro. Iunio floret: ſaltibus montoſis & dumetis gaudet. Prope Taurinum in Pedemontanis Trãſpadanis collibus, vbi & Laburnum vidimus: verùm cùm hanc tantoperè nocuam accepiſſemus, in ægroto vllo periclitari vires, religio fuit: eóque vulgarem retinere conſultius viſum fuit: erratum rati non in re, ſed in Dioſcoridis codice.

Criſtophoriana.

ASTRANTIA NIGRA.

TANTO minus illi quadret Aſtrantia nuncupata Atra, German. Schwartz Aſtrentz, oder Muterwortz, quàm periti Saniculam alteram putabant, alii Helleborum nigrum, le-

uiuſcula

uiuſcula ſanè coniectura. E radice multum fibroſa, aliquantùm Helleboro nigro ſimili, atra, emergunt complures petioli & cauliculi glabri, graciles, quibus folia quinis diuiſuris Pētaphylli, Saniculæúe modo, per ambitum ſerratis, obſcurè virentibus: flores aceruatim glomerulis collecti, muſcoſi, Bellidis, Succiſæúe modo & colore: luteum vniuerſa fūdit ſuccum, cuiuſmodi Aſtrātia maior, cui hæc etiam alijs notis meritò aſſimilatur: idcircò nigra Aſtrantia vulgus dicitur. Sed enim huic cum Helleboris cognationis: montana tamen eſt, ſed vulneraria.

POEONIA fœmina.

AVSPICATISSIMO Apollinis cognomine, & fœlici opē pręſtanda, Pæonia notiſſima, quā quaſi ſexu diſtincta foret, marem & fœminam fecêre: vtrāmq; Geneuæ Alpinis & Norbonæ arduis Veganij culminibus, & indidem ſyluoſis non procul alio celebri monte Lupi vocato, fœminā eruimus Vere florentē & ineunte æſtate: vbi peręquè frequēs vtraq; hortis, tamen notior fœmina, eóq; vſu frequentior. Quæ nāq; proſtāt Officinis, Fœminę ſunt, Aſphodeli, Cyperi maiores, aut Oenāthes, vno tuberoſo nodo pēdulæ, latè ſparſæ, glādulosæ, ruffeſcentes, oblōgæ, & tenuiores, quàm promiſcuæ Pæoniæ: caules primulùm pullulantes puniceo rutilāt: folia inter Helleborū nigrū & Smyrniū, diuiſura maris minora, auerſa, cæſia & albida: flores roſeis folijs & calycibus maioris, ſaturatis, vt Maluæ hortēſis, ſuccedēte terno folliculorum fœtu, Amygdalæ putamini ſimili, & pari fermè, concolori, dehiſcente per maturitatem, Hellebori nigri ſiliquæ ritu, atque pandente purpureum ſeminis partum rutilum, oblongum, nitidum, teretem, ſerie mirabili ſtipatum, acinis Punicæ non diſſimiles: plenè maturum, nigrum, lucidum, medulloſum: ſapore medicato, acri, ſubaſtringent, nonnulla dulcedine cum amaritudine.

MAS.

RADICE ſimpliciore, nec ſparſa, ſed rectius altiúſq; depacta, & interdum binis, ternisve maiuſculis flagellis, odora, intus albida, foris ruffa. Folia Iuglādis ſitu & ambitu minora, craſſiora, ad Terebinthum aut Staphylodendrum accedentia. Flores, ſiliquæ fœminæ ſimilia, ſed ſemine exquiſitè rotundo, concolori.

PROMISCVA ſeu Neutra.

QVÆ nondū mari Pæonia reperto à nōnullis Mas credebatur herbarijs, nobis Promiſcuum, quaſiq; vtriuſq; cinnus eſſet, & neutrum, viſum fuit appellare. Quippe quantum à ſolo extat, ſi perpendas, Maſculum dicas. Sin erutas radices intueare, fœminā iudices: niſi quia pleniores & habitiores. Hæc Plinio Mas fortè eſt, tamen id excutere noſtra haud magnoperè intereſt, nec ocium eſt, nec lubet anxius proſequi, nū idē author errarit, dum marē folijs ait redolere Myrrhā, quippe cùm Smyrnium Myrrham redoleat, perindè ſit, vtro modo dicas, omnes iā in hortis & vſu ſūt. Radice rediuiua multos annos perſtāt.

LEONTOPETALON.

MVLTIS ab hinc annis qui complures radices tuberoſas proſtare quibuſdam Venetis Pharmacopolijs ſępius vidiſſemus, putabamus eſſe Cyclaminis adultę aut vietæ, primo intuitu. Poſtmodùm ſciſcitati inſtitorem, reſpondit eſſe Leontopetali radices: cúmque multis poſtea in hortis accuratius viuam perpenderemus, flores Anemones vel Ranunculi, in ſiliquis ſemen, caulem non ita procerum, adeóq; radicem magni Cyclaminis aut rapę foris fuſcam, tuberoſam, vti Dioſcorides prodidit, memineramus. Cæterùm folia tametſi ampliora multò, tamen ſinuoſa & circinato ambitu diuiſa, Pæoniæ modo: non Braſſicæ ſimilia, aut Papaueris diuiſura obſeruabamus. Iam inquilina cùm ſit Italiæ & Galliæ, lectori integrum erit nihil aſſentiri, vſq; dum vires exploratas habuerit.

Nemoralis Alpina Herbariorum ALABASTRITES, CORRALOIDES Cordi.

POTEST ITIDEM PENTAPHYLLI VOCARI EA, QVÆ in vmbroſis ſaltibus Taurinenſis agri, Calcaris montis Seuenæ, & trans Rhenum non procul

Baſilea reperitur. Folio è ſingulo pediculo qui-
no & ſepteno, Ellebori nigri, aut potius *P*œoniæ,
ſerrato, in pediculis gracilibus, glabris, è caule ſin
gulari, ſeſquipedali, innixo radici craſſiori, mini-
mum digitum æquanti, tranſuerſim depactæ hu-
mi, quæ crebribus articulatur portiũculis, fruſtil-
líſve marmoreis, & *P*olypodij modo radicem a-
cetabulis inſculptam, effigiem Coralli albi præſe
rentibus. Flores in ſummitate pluſculi pallentes
inſunt Maio, poſteà ſiliquoſa vaginula erumpẽte,
maiore Eruçę aut Chelidonij: ſemen puſillum
claudente, guſtu tota hæc amaricante & calfaci-
ente.

RICINVS,

Cerua maior. Cataputia maior. Granum Regium Meſuæ. Palma Chriſti.

RICINO ſiue κίκεως, ſeminis imago, quæ animalculum cognomine imitatur, vocatúrq;
Ricinus: appellationẽ dedit, vti Echio, *P*ſylio, Verucarię. Ceruam maiorem ſiue Cata-
putiã paſſim officinæ appellãt. Granũ regiũ Meſuæ: Palmam Chriſti vulgus, propter frõdis
digitatam effigiem, quæ volam palmamq; expanſis digitis quadantenus æmulatur, ori-
untúrq; ex caulis craſſi, caui, 5. aut ſex cubitorum, pixidatim conſertis geniculis, depreſ-
ſis, alterno ſitu folia in ficulneo pediculo hærentia, ſeptenis & nouenis altioribus diuiſu-
ris, Ficus, Platani, Caſtaneæ equíve Staphidis agriæ vel Ellebori nigri, ſubnigra aut ſubcœru
lea, pinguia. *S*iliquato ſecundum ſummitates faſtigio, racematim compactis floribus lute-
olis ſuccedente, vbi conduntur plurima ternis coſtis, aut loculamentis, conſpicua concep
tacula orbiculata ſeminis tricocci medulloſi, multúmq; olei preſſi reddentis. Vix alibi quã
in hortis videre eſt, tamẽ tum calidis tum frigidis, læta tota ex cæruleo in fuſcum languet,
annua eſt, nec rediuiua.

σαφὶς ἄγρια *STAPHIS agria, ſiue vitifolia.*

Lat. Pedicularis. Gall. Pouilleuſe. Ger. Luyſcruyt.

DVXIT à foliorum diuiſura, qua Labruſcam ſiue vitem ſylueſtrem imitatur nomencla-
tura Staphis agria, quæ & pedicularis notiſſima eſt vocabulo, & compertiſſimo vſu, ad
pediculos illitu & ſuffitu abigendos: maceratę namq; & tuſę in aceto vegeto, grana ſi af-
fricentur interulis, quantum eſt pediculorum vel lendium enecant. Ad quod bellum pe-
diculorum, in præſidijs ipſa planta alitur vbiuis gentium, & nuſquam vltrò prouenit, cau-
le cubitali, ſurrecto, fuſco, folia ab imo in pediculis pampineis lacinioſa, crebra, profun-
dáq;, Aconiti, Ricini vel Vitis diuiſura. Cæruleos autem flores ſtellatos, Rapõtij, Iulio & Au
guſto dat. In oblongiore ſiliqua, multis coſtis compacta, dehiſcente, ſemina erumpunt tri
quetra, pulla, amara, & vrida, oleoſa. Radix non ita magna, annua eſt.

QVINQVE folium.

FOLIORVM numero quinario notum *P*entaphyllon, perinde vt Argentina cognata,
frequentiſſimum vbiuis itidem marginum & viarum vdis cuiuſlibet plagæ. Folia cre-
nis & aſpectu Agrimoniæ vel Potentillæ, in lorulis prælõgis, flexilibus, purpuraſcentibus,
qui ſeſe nouis, qua ſolum ſubierint, propagantibus Fragariæ, Potentillæ vel Vnicæ peruni
cæ modo quinq; partita effigie digitata, Ricini, aut Lupini, ad *S*aniculam etiam accedẽtia,
Argẽtinæ luteis floribus. Radix quanta minimus digitus, lõga, purpurea, vel Cẽtaurei ma-
ioris colore, quæ arida facta, quadrata cernitur, veriſſimè monente Theophraſto: qua etiam
nota, aduerſante Barbarorũ pertinacia, manifeſtò diſtare à Tormentilla cuilibet in promp-
tu ſit noſſe.

Huius

Huius animaduerſa iamdudum quadruplex aut quintuplex varietas, in magnitudine florum, colore, & folijs ſita.

PENTAPHYLLVM Minus Luteum.

MINIMVM omnium differt Pentaphyllum luteum & minus vocatum, rarius tamen niſi ſyluoſis pratis & herbidis muſcoſis occurrit, vbi Tormentilla, quã gracilibus tum folijs tum viticulis, ſimul ac puſilla ſtatura (nec ſeſe defixis ramulis propagante, vt prior) admodum repręſentat. Folia qua terram ſpectant, albicant.

PENTAPHYLLVM album.

NÆC multum magnitudine ſuperatur, commune luteum Pentaphyllon ab hoc, cui item quinq; partita & Helleboraſtri modo digitata & anterius duntaxat crenata folia, ſubterq; in cauliculis hirſutis, flores conduntur albidi, radice multis adnatibus huc & illuc vagantibus. In Belgiæ & Galliæ hortis meminimus vidiſſe.

ALIVD album, & Purpureum.

PRÆ omnibus procerius & ſpecioſius iſtud, quod in pingui paſcuûm ſolo vel pratorũ Sauenæ Norbonenſis Iunio & Iulio flores edit candidos, interdum purpureos, & in caulibus ab imo, rectis, firmis, pedalibus & cubitalibus folia ſunt quinq; partita, ſed altioribus & crebribus, Coriandri Geranij Robertiani vel Alceæ modo: foris nigricat radix, intus rubella, digitum lata, palmum longa, & ſeſquipalmũ. Etiam in Apẽnino Italiæ purpureo flore, perquàm aſpectu amœno, legebat peritus Pharmacopœus & amicus non vulgaris, Iacobus Rainaudet Maſſilienſis: Belgæ & Galli, in hortis alunt.

ALPINVM petoſum & minimum Pentaphyllum.

NE hoc quidem adhuc deſcriptum, quippe non frequens occurrit, nec niſi celſioribus montium iugis gelidíſq; cautibus, quales ſunt Sabaudiæ, in Auſtẽſi valle, & Norbonæ ad Calcaris hortiq; Dei ardua, & in verticibus editiſſimis Mindenij. Foliola ſunt circinato & integro ambitu, quinq; partita, tenuia, & ſubtus candore nitido lucentia, aduerſa, viridia, Saniculæ tenellæ multũ ſimilia, ſed minora. Floſculi ſtellati, racematim collecti, candidi, interdũ & purpuraſcentes, Alchymillæ ſimiles, defluũt ventis ęſtate, in gracilibus admodùm cauliculis, è radicibus fibroſis capillaceis, fuſcis, purpuraſcentibus. Quidam Tormentillæ annumerãt iſtud, cui multum ſanè ſimile eſt: Incompertæ tamen facultatis, niſi exſiccantis & aſtringentis.

Incana Pentaphylli effigie, an LEVCAS Dioſc?

NON penitus nihil ſentiebant docti amici noſtri Valerandus & alij, qui hanc plãtam intuiti, Leucadem cenſebant: non modò enim tota incana eſt, vt flagitare videtur ipſa nomẽclatio, ſed etiã Triſſagini folijs eſt, qualem oportere eſſe, facit ſuſpicionem conſequutio. Folia ſunt terna aut quaterna, crebra diuiſura & magnitudine Triſſaginis, ſurculis breuibus, craſſis, lignoſis, ſubrubris, rugoſis, fuſcis, vt Pẽtaphylli, quod inęquali à radice exortu multis depacta portiúculis quodã habitu adũbrat: item ex fuſco purpuraſcentibus, in alias fibras diuiſis, guſtu etiam Pentaphylli vel Tormentillæ, aſtringẽte, exſiccãte. Quare & fortè non minoris quàm illæ duæ efficaciæ aduerſum venena eſt: quæ cauſa fuit, vt illi fortè vires radicũ experti, auſi ſunt Leucadẽ hariolari. Et præſtat (quãdo nulla eſt Dioſcoridis delineatio) hanc perpulchrã plantã noſſe &

experiri,quàm nullā,nihilq́; periclitari ad eruditionis ſupplemēta. Admodùm inuentu rara,nec nobis lecta,niſi propè Allobrogum deuexa,planitie in arida,glareoſa.

EVPATORIVM Græcorum, Agrimonia Officinarum.

Ger. Oderwe=nig,vnd Bruc Wrtz.
Ang. Gall. & Bel. *Agrimonie.*

TAMETSI quoſdam nouimus in Belgio & alibi,qui Agrimoniæ,ſiue vero Dioſc. Eupatorio in morbis hepatis, lubentius Canabinum aquaticum,à nobis ſuperius memoratum,ſubdant, vſurpentq́; frequentius, tamen quia non rei ignoratione faciunt, ſed viriū maiorum exploratione freti,eos adeò nō inceſſimus,vt potius laudemus,ſi veterū quopiā ſimplici perbono aliud melius vſu comprobarint. Agrimoniā autem noſtratem ſatis cùm notæ cunctæ, tum nomen Argemonæ in Agrimoniam detortum,(non Arthemiſiam, vt ſub capitis finem Dioſcorides monet) verum eſſe Eupatorium ſatis teſtantur. Quin vires multò magis,ſed multò plures ſunt,quā quas Dioſcorides enarrauit. Eſtq́; notitiæ vulgatæ planta,frequentiſſimi commodi,vbiuis gentium in pratis ſiccioribus ſatorum,viarū marginibus fruticat cubitum & ſeſquicubitū alta,ſtriatum,anguloſum,ſubpurpureum,hirſutū,durum,lignoſum & vnicū ſæpiſſimè caulem promēs,multis ramoſis neruulis,folia quaſi pediculo innixa,ad Vlmariā,Potētillā,aut Roſam effigiata hirſutie,nōnihil incana,floréſq; in ſummo exiguos,luteos,ſtellatos,Pentaphylli minores,ſecundum totam ſummitatis longitudinē edit,vbi ſeminum ſeries Lappoſa hirſutáq;,pannis hærēte,quos vel tactos mordicus tenet: medulla intus albida,ſapore non ingrata,vti nec odore tota planta. Radix craſſior,foris fuſco rubore,dura,exſiccante,& moderatè aſtringente, adeò apta foris & internis affectibus,vt decoctum dilutúmve colore lympido vini gilui,placeat:& potu viſcerum, hepatis præſertim,tonum reſtituat,intemperiemq́; omnem fermè corrigat, obſtructiones reſeret. Eoque ſuccum officinæ expreſſum in Trociſcos ſeruant. Xantis Pictauę Galliæ finitimæ ſyluæ eandem Agrimoniam edunt,quam odoratam vocitant, propter odorem multò flagrantiorem,etiamq́; in hortis colebat ſuperioribus annis,& dabat nobis illic eruditus Medicus Lamoureus.

ARGENTINA ſiue Potentilla.
Ang. Wilde Tanſie.

Ger. Grenſing.
Gall. & Bell. *Argentine.*

TANTOPERE eſt hæc affinis facie Agrimoniæ,vt & vulgus Syluestrē vocet Agrimoniam, & non rarò mulierculas Agrimoniam ſe collegiſſe ratas fallat: diſcernitur verò reptatu viticulorum teneriorum,gracilium,Fragariæ vel Pētaphylli,cuius flores ſunt ſimiles, & concolores,lutei: folia autem ſupernè virent dilutè,auerſa autem argenteo ſplendent nitore,vnde Argentine dicta. Potentilla pariter à viribus,quibus eximijs pollet,ad frangendū calculum,interiora vulnera & vlcera maligna,& dyſſenterias, viſcera roborando,ſimiliter Agrimoniæ: cuius, potius quā Tanaceti,tēperamento exſiccāte,ſiue calore moderato eſt, ſed aſtrictione ſuperat: multum ſanguinē grumoſum potu diſſoluit. Viarum, vdarum pręſertim,nulla amantior,frequentiórq; alumna vbiq; gentium dignū obſeruatu. Hanc inditam pelui frigida aqua ſemiplenæ, & operculo occluſæ deſtillare, ſiue vapores in concauū operculi ſubuehere,quod ſublimare vocant,ferūt. Huius ſtillatitiam ad lētigines,pānos,& maculas, fuſcumq́; colorem Sole contractum delendum, Anglæ mulierculæ adhibent.

TORMENTILLA vel HEPTAPHYLLON, *an Chryſogonum Dioſc?*

Ger. Brickwurtz vnd rot heyl=wurtz.
Gall. Ang. Bel. *Tormentill.*

QVI Pentaphyllon nouit,non poteſt quin norit Heptaphyllō,à ſeptena foliorum diuiſura ſic vocatum: Tormentillam verò,quia tormentum, cruciatúmve dentium ſæuiſſimum placat, atq; venenatorum quorundam rerum compeſcat furiam cruciantem. Nemoroſa,montana,ſicciora,macilentioraq́; prata ſternit,ſurculoſis, gracilibus,ſenis vel octonis ramulis,folia Quinquefolij minoris lutei, ſed ſeptena diuiſura, ſparſis, rubellis, nitidis ab radice exortis corpulentiore,& craſſa,pollicem ferè æquante,Biſtortæ, & colore intus rubro,foris nigricante: floſculis Potentillæ,vel Pentaphylli lutei minoris.

FRAGA Fragaria.

NON ITA diuerſa ortu & habitu ipſo viſitur in ſyluoſis Fragraria, prætermiſſa etiam Dioſc: ſed verſu Maronis ſignata: *Qui legitis flores & humi naſcētia Fraga.* Fragrat nam-

mamque non modò fructus & flos,ſed etiam ſtillatitia; præſertim fructuum maturorum: qua mulierculæ Eriſypelaceas & furfuraceas lentiginoſáſque faciei fœdationes leniunt & abigunt. Ad calculoſos & inflammationes epota optimè facit. In bellariis, præſertim cultæ plãtæ idẽ vſus,ſed quàm Idei Rubi delicatior fructus. Humilis herba, ſyluoſis familiaris & viarũ marginibus,primo Vere floret,& tota ęſtate fructũ fert,purpurei,ſanguinei diluti cruoris ſaturum,folia terna Rubi, aut Idei,adeò ſimilia,vt nonnulli ſomniarint eandẽ, differt verò herbacea natura,(tametſi hyeme perſtante , quando etiam Brumæ tempore ſemioperta niue in Anglia,mora eſitauimus nonnulla) viticulis exilibus, enodibus,numeroſis,piloſis, nequaquam ſpinoſis , ab radice tenui,ſuperficiaria fibroſa,prodeuntibus; floribus in ſummo albis, Rubi,ſed minoribus.

Vulgaris GARYOPHYLLATA, *an* GEVM *Plinij?*
Germa. Benedicten wortz. *Gallis.* Galiot. *Ang.* Auens.

NVTRIVNT & ſyluoſæ vulgarem hanc,illis non multùm abſimilem , nec item Græcis & Latinis (niſi fuerit Geum apud Plinium) dictam , cuius tamen radix eximii odoris nullum latere debuit,qui olfeciſſet: quippe Nardi Garyophylíve ſuauitatem ſpirat , multum capilloſa , rubella intus , caulem piloſum, ſubpuniceum , ſeſquipedalem,& bipedalem emittit, alis aliquot diuiſum , quibus ſummis flores *P*otentillæ, aut Tormentillæ inſunt,& pilulę deinde oblongæ,ſcabra hirſutie mordaces , in pediculo ſingula ad imum folia ferè Alchimillę,in ſummo Fragariæ;ſed hirſutie & ſimilitudine Agrimonię. cuius qualitates ferè eſt aſſequuta:calore & ſiccitate temperatis : ad vulnera intus foríſq; vſu laudatiſsimo; quare & in hortis vbique herbarii colunt.

Septentrionalium rotundifolia Papposo flore GARYOPHYLLATÆ.

BRABANTIÆ ſyluoſis conterminis *M*echliniæ,& in Northmannia frequens iſta , in Anglia verò plurima: quę magis totius plantæ habitum perpendenti , quàm foliorum expreſsionem,aut radicis,Garyophyllatam repræſentat : ſunt etenim circinnata,& aliquantùm criſtata,ambitu Hederæ terreſtris,in petiolis exilibus nonnulla foliola admodùm exigua habentibus, vulgaris Garyophylæ modo:radice craſsiore,minus fibroſa,minimũ digitũ æquante, Geranii moſcati momordicæ dicti, nec perinde Garyophylam, aut Nardum halante :flore ſpecioſiore, & caliculo pallidiuſculo,relinquente pappoſam orbiculatam,quaſi plumeis vndantibus,quadantenus Alceæ Venetæ radiatam.

Alpina Pentaphylæa CARYOPHYLLATA.

IN Rheticis Alpinis nõ procul Clauenia,hanc primùm nacti,putauimus eſſe Tormentillæ,aut *P*etaphyli ſpeciẽ: verùm radix Geranii fibroſior , foriſque rubiginoſa, parùm quid ſuaue redolens,Garyophylatam teſtatur. Quinetiam erigit caules pedales,cui hęrent folia quinquepartita,ambitu ſerrata , *P*enthylli , aut Tormentillæ , flore luteolo pallentéve, ſtaminulis lanuginoſis , croceis , papposis, minoribus Garyophylatæ.

VERONENSIVM *Garyophylata,flore Saniculæ Vrſinæ.*

INTER complures inſigniores plantas , quas apud Veronenſium *P*harmacopœorum peritiſsimos, Franciſcum Calceolarium, & Andream Bellicoquum, partim in Officinis, partim in hortis videbamus 1563. fuit quædam peruenuſtis florum quaſillis, puſillis, ortu

ortu & ſimilitudine Primulę, aut potius Saniculæ Alpinæ, intus luteis, foris purpurantibus, nitidis, è medio filamenta crocea oſtentantibus, & pluribus in ſingulo cauliculo, glabro, gracili, è radice numeroſa coma donata, quę permultos petiolos ſtatim fundit, quibus cunctis ſingulũ foliũ Geranii, Maluacei, aut Saniculæ, rotundũ nẽpè: ſed per ambitũ altius ſinuatũ, minutimq; crenatũ, aſperiuſculũ, flexũ humi, & fuſius aliquãtò ſe pandens, ritu Geranii. Qualẽ meminimus in hortulo pone ædes Iacobi Cortuſii Patauini Patricii, rei herbariæ perquàm periti & auidi, cui & nos viciſsim quaſdã tranſalpinas & Norbonenſes plantas, partim dono, partim ſpectãdas dedimus; ſapore ex aſtrictione ſiccante.

Imperatoria.
Podagraria Germanorum.
Angelica ſatiua.
Varietas.
Angelica ſylueſtris.
Benzoin, Aſſa dulcis.
Panax Heraclea.
Altera Oluſatri aut Paſtinacæ facie, Panacis ſpecies.
Laſerpitium.
Leuiſticum.
Spondilion.
Libanotis Theophr.
Coriandrum.
Apium hortenſe.
Oreoſelinum, ſiue Petroſelinum Macedonicum.
Hippoſelinum, ſiue Oluſatrum Smyrnium.
Liguſticum.
Paſtinaca domeſtica.
Syluestris Baucia.
Paſtinaca marina.
Syſarum, Aſphodelus Heſiodi.
Potades, ſiue Batades Luſitanorum.
Eſaphoboſcum.
Coſtus adulterinus Illyricus.
Barba Capræ, ſiue Vlmaria, an Rhodera Plinii?
Flos Aphricanus, ſiue Othomna Italorum.
Centaureum magnum duplex.
Phu, ſiue Valeriana omnis.
Nardus montana.
Phytenma Monſpellienſium.
Saxifragia hircina { *Maior.* *Minor.*
Phellandrium Plin:
Pimpinella.
Daucus ſecundus Selinoides.
Ammi vulgare.

IMPERATORIA.

AVGVSTO hęc propter raras facultates donata fuit nomine, ceu quæpiã lectę mercis indicatura. Affinior autẽ eſt facie ſatiuę Angelicæ, quàm ſylueſtri: folia tamen propius Spondiliũ & Hippoſelinũ æmulantur, vt plurimùm terna, ſtatim ab humo cauliculis ſubuecta: gracilis caulis, nodoſus, ſeſquicubitũ altus eſt: vmbellæ & ſemẽ Angelicæ ſylueſtris, vel Anethi: radix digitũ æquat, multis fibris in terram ſparſa, foris fuſca, albicans intus:

multò

multò vehementioris & acrioris facultatis,& odoris quàm Angelicæ. Iiſdem gaudet natalitijs.

PODAGRARIA, *German.*

MVLTVM abeſt ab huius facultatibus ea quæ adeò reſtibili & importuno prouentu iuxta ſepes hortorũ & parietes vdis vmbroſiſq; locis pinguibus prouenit, vt vix inde poſſit radicitus deleri. Pedem alto caule,candida vmbella, Imperatoriæ, minora folia & radix,odore minus ſuaui,quo & viribus quadantenus ad Ebulum accedit. Ea propter plebecula rata Ebulum eſſe,vſa iam diu eſt,etiamnumq; experitur ad Iſchiadicos Podagricos optimè facere. Vocitántque Belgæ Fleercincrupt,id eſt,Podagrariam. Sanè facultates Ebulo quàm Imperatoriæ ſimiliores ſortita eſt.

ANGELICÆ.

VIx credi par eſt noſtrates Angelicas Indicis delitijs aut præſidijs neutiquam poſthabẽdas, Antiquitati notas,niſi ſint apud autores veterinarios Gallorum Laſerpitia memorata:nec enim ſiluiſſent illi tam diuinam fragrantiæ gratiam,& vicarias diuinæ Beneficentiæ vires,ſiue Angelicas, triplicis noſtratis Angelicæ. Quarum quæ procerior, radice craſſa & aliquantum ſupernè tuberoſa, multis appendicibus humi merſa intus candicat, foris pulla,odore perquàm ſuaui, aromatico,pinguem,gummoſum, flauumque ſuccum remittente. Caulis bicubitalis binum triúmve cubitorum: ſtriatus,palleſcens,ferulaceus. Folijs latis,Hipposelini,*Simonij*ve æmulis,ex viridi in pallidum langueſcentibus, mollibus, vmbellę ſunt Paſtinacæ,domeſticæ, luteique flores & ſemina foliacea,rotunda,compreſſa,& albida, acris guſtu & odoris eximij.

Varietas.

NOnnullis in hortis hic Londini,Antuerpiæq; viſitur alia, tota minor,cuius ſuauiorem odorem radix ſpirat,propè quam folia ima ex purpura rubeſcunt: ſuperna autem ex rubore vireſcunt:vmbellæ cæteráq; ſemina ſimilia. Celſos vtraque móntes gelidáq; amat iuga, veluti Imperatoria dicta,cum qua in hortis colitur in Anglia,Belgio,Gallia.

SYLVESTRIS *Angelica.*

SED quæ ſylueſtris rarius hortis,ſed ſæpius vliginoſis,pratenſibus locis frigidis,gaudet, radice pluribus fibris,odoréq; cæteris multo minore eſt,guſtu non ingrato & Paſtinacæ fermè:minoribus folijs,acrioribus,paucioribus,minúſq; inciſis:graciliori & humiliori cauli,vmbellę albicant magis.Cuilibet hæc nota in Anglia,vbi lubenter vtuntur, quia aptior edulijs condiendis.Corrigit enim prouentum ſaburamq; craſſorum & viſcidorum humorũ,atq; fœtidum halitum emendat tetri ſpiritus, ex praua concoctione manantis, copioſior etiam & gratior eſt.

ASSA *fœtens, an ſit ſuccus Cyrenaicus mixtus.* BENZOIN *recentiorum,non eſt ſuccus Cyrenaicus.*

SVCCVM Syrenaicum longè alium fuiſſe,& Benzoino vocato excelluiſſe in promptu eſt noſſe : cùm legenti,alterum Ferulaceæ plantæ , alterum verò arboris proceræ multò ſuauiſſimum excrementum eſſe: tum etiam facultates,qualitatésve exploranti, quæ guſtui in Benzoino,neque feruorem in intima ſeſe dantem, neq; in corporis meatus peruadẽtem,ſudoréſve affatim cientẽ exhibet.Capiteautẽ de Lacca,Benzoin inuentum recentioribus,& à Cancamo differre,diſſeruimus. Ac tametſi Syrenaicum illud celeberrimum iam tum defeciſſe Plinij æuo aſſentimur, non tamen prorſum nullum extare in naturæ familia Laſer perſuademur.Præter enim quàm quód ſpeciem nullam penitus poſſe interire docet Metaphyſica dogmata,tum verò nobis ſuppetit Aſſa fœtida,quæ potis eſt Syriaci,Armeniaci & Lybici laſeris opinionẽ ſuſtinere. Solitũ enim erat iſtud notæ deterioris mixtum Sagapeno vænum vehi.Sagapeni enim eſt odor Aſſę fœtidus affinis,quod Laſeri nondum ſiccato ſoliti erant remiſcere,ſicq; venundare,Dioſcoride authore, cuius recenſione doceri oportet Laſer non adeò celebre fuiſſe,quia odoratiſſimum,alioqui primo libro recẽſuiſſet,aut hîc vſum tam rari odoris addidiſſet,vel ſaltem odoratiſſimum dixiſſet: atqui dũtaxat Syrenaicũ laudat,quia aptius cibis,maiore cõmodo,minore odoris ſaporíſq; faſtidio eſitetur. Odorẽ nõ ſuauẽ, ſed intenſũ vegetúmve cõmendat, quo mixto ſali aut condimẽtis,oris fœtentẽ halitũ corrigit,vt puta Liguſtico Imperatorio,Zeduaria, Leuiſtica

non

non ſuaui,ſed gratiore quàm naturæ placeat odore .Hunc Serenaico temperatiorem multò eſſe,& os eo imbutum minus vehementer ſpirare. Ipſis ſubductis, ſi quis duplicem aſſam meminerit Arabibus dictam,alteram dulcem,alteram fœtidam, vires noſſet ſic ſatis quadrare:odorem verò mitiorem illius,quæ dulcis dicitur,agnoſcet,vt cui minus aut nihil additum ſit fœtidi Sagapeni,aut alicuius conſimilis gummi. Fœtidam verò vbi multũ ſit remiſtum,eoque fit vt interdum liquidior,liuidior,rubicũdior,remiſſior cernatur,prout mixta,recẽs aut vetuſtior fuit,neq; dum exaruit,cuiuſmodi interdum viſere eſt in rancidis officinis.

PANAX Heradium Herculea,ſiue Heradia fronde Paſtinacæ.

DIXIMVS antea Panacis nomenclaturam communem fuiſſe pluribus plantis, quæ neq; inter ſe facie,nec planè viribus ſimiles eſſent,magnæ tamen celebritatis commẽdatione κατὰ τὸ πανάκειν, ceu quemlibet morbum dolorémve abigerent, dictæ fuiſſent. Hanc autem etſi Herculis nomine claram difficilè noſcitare ſit, quia aliquàm multis,quas nouimus in noſtro cœlo oriundas,effluat nullus ſuccus, tamen non deſunt qui quandam in hortis coli non ita diu cœptam,nobis etiã(commõſtrante Doctore Aſſatio) ruri lectam, veram aſſerunt.Verùm permultæ ſunt aliæ huic nulla dote aut nota inferiores: radix exigua nimis videtur, duum cubitorum caule ferulaceo enim, folijs quadantenus Smyrnij aut Imperatoriæ, ſed lacinijs ambitúq; magis circinato,viridis pallentiſq; coloris,rigidis, & leuiter hirſutis. Radix non perinde ſucculenta Liguſtici vel Angelicæ,vmbella lata,floribus luteis. Creuit ſuaptè ſponte in illo ſaxoſo colle, qui Frontignana redeunti Monſpellium ad læuam eſt,propè aut pone Sacellum dirutum, vt nos monuit multiplicis induſtriæ atq; indefeſſi laboris hac in parte Doctor & profeſſor Monſpellienſis Aſſatius:ſed ſtudioſorum accurſu,qui auidè iſtam plantam in chartis ſeruabant, deleta illic ferè fuit.

PANAX altera recentior Oluſatri aut Paſtinacæ facie.

VENETORVM quidam potiores,etiamque Leopilli circulator, alebant & oſtentabant quandam *P*anacis ſpeciem ferulaceo caule binum & 3.autem 4. aſſurgere cubitorum,multos in ramulos ſupernè diuiſo.Ferulacea autẽ folia ſquabra,aſperiora,in ſingulis petiolis,geniculis,ſingula prodeunt,ampla,tharſi,plumatimve ex interuallis æquis poſitu *P*aſtinacæ,& folijs conſtans multis in vno petiolo,oblongo: Africani fermè floris luteoli aut pallentis:flores in vmbellis paſtinacæ aut Bauciæ, quam etiam aſſimilat tota planta hirſutie incana, radice longiore, albida,nec ita diſſimilis:in Venetis & Flandriæ hortis meminimus guſtu aromatico, calfaciente, & digerente, gummeo,oponaceum ſuccum redolente:quare meritò putetur hæc,vt ſi qua alia,*P*anax legitima.

LASERPITIVM.

CONTRA quàm ſit hodie ab iſtis autoritatum racematoribus, minimè nobis lubet multas aceruare ſuper hac hiſtoria paginas ex veteribus, quibus ne nunc quidem ſi viuerent fortè eſſent ipſæ plantæ notæ,Laſtipitij dico Sagapen, permultarúmque eiuſmodi gummificarum,quæ videntur Dioſcoridi & Theophraſto non viſa, ſed lectione aut auditione accepta.Eamobrem non multa hic verborum velitatione,vt moris hodie, ſed ſedula luſtratione & peregrinatione opus eſſet, quando antiquorum manca ſæpe, ſæpius nulla recenſio extat. Igitur ipſi quantum inſpectione aſſequuti fuimus, candidis amicis lubenter impertiemur.E regione Maſſileæ, & non procul inſulis, quas videtur vocaſſe Dioſcorides Stæchades (quæ tamen putantur hodie illæ è regione Olbiæ,à Maſſilea fermè diei nauigatione, vti capite de Stæchade dictum fuit)inter multas raras naſcitur ferulacea

&

& viſenda planta, cuius radix prægrãdis, intus alba, foris cineritia, ſucco prægnans, mollis, pinguis, odorata, maior quàm Thapſiæ, aut Ferulæ. Caulis proceritate & craſsitie Ferulam æquat. Folia Paludapii, ſed craſsiora, rigidiora. Vmbellæ prægrandes Ferulæ, aut latiores quàm Anethi. *S*emẽ Angelicæ foliaceum, rotundum, compreſſum, odoratũ, & colore buxeo. Hanc Iacobus Rainaudus Maſsilienſis *P*harmacopœus, ſtirpiũ valde cupidus & peritus, nobis miſit: deinde attulit Monſpelliũ quatuor ab hinc annis: quæ præceptori eximii ingenii Rondeletio viſa fuit Laſerpitio aptius cõgruere, quàm quæuis alia ex multis, quas ille vidiſſet, Ferulis. Satum in Belgio ſemen, an creuerit, nondum ſcimus.

Laſerpitiũ è regione Maſsiliæ repertum.

LEVISTICVM, Germanicum Laſerpitium.

SPECIOSA minus hæc ſuperiore, odore nec tam grato, nec perinde ſuaui, quam Leuiſticũ eiúsve ſpeciẽ cenſuêre Folio enim Apii paluſtris maiore, radice craſſa, fuſca, odorẽ grauiuſculo, caule & vmbellis ferulaceis, ſemine oblõgo, foliaceo, Sileris mõtani dicti. Vtranq; proponimus doctioribus arbitris expendendam: poſſunt ſiquidẽ eſſe in diſsimili ſimilitudine, & tamen congeneres, veluti ferulaceæ illæ Afræ vel Cyrenaicæ: Quibus noſtratis triplicis Angelicæ & Imperatoriæ (eximiis & penè diuinis, tum nominibus, tum dotibus nobilitatæ) ſi non ſunt affines, certè accenſeri, ne dicam præferri, ſunt meritæ.

SPONDILIVM, Germanis falſò Acanthum.

NVLLI non regioni ſponte oritur hæc, & pro Spondylio etiam vulgò noſcitur: ſiquidem præter odoris grauitatem, à qua propter virorem, Spondylium, qui itidẽ fœtet & radici ſimilis eſt, dicta videtur; etiam nulla prorſum deeſt, aut aduerſatur deſcriptioni. *P*leriſque locis vdis & ſecus ſcrobes oritur, foliis longis & latis, *P*anace Heracleo maioribus, & inciſuris propè æquantibus, craſsis, laciniosis, albicantibus: Caule, vmbellis, & floribus Bauciæ, candidis, latis: radix Hyoſchiami, candida. Vniuerſa nonnihil fœtidi olet; & ab Acantho vero non modò viribus, ſed etiam toto genere differt: nec enim ſpinoſa vſpiam: aut perinde emolliens eſt, neſcio quàm verè, ſed monebat quidã Medicus, huius ſolum & merum ſuccum curaſſe pro enemate indi, ratus eſſe Acanthum verum, & ſenſum primùm glaciei, deinde ſtuporẽ inuexiſſe, cuius tamẽ periculum nullum facere licuit.

LIBANOTIS Theophraſti.

NON multum videtur abeſſe à Theophraſti Libanotide plantà, Hippoſelini, foliis paucioribus, parum in ambitu ſerratis; ſemine in vmbella foliaceo, lato, oblõgo, odore & ſapore Angelicæ, radice ferulæ, quæ comam promittit villoſam, furuam, Peucedani fermè vel Dauci, alba intus, foris pulla, odoratu medicata, fermè Syluestris Angelicæ, hanc Commentator, neſcio ſi vidit, certè non deſcripſit, verùm ſuo pictori pręcepit vt pro Æthiopico Seſeli ſculperet, qui perperam æmulatus eſt ex commentariis Dodonei, cuius mentionem

nem nuſpiam cur non fecerit facilè ſubodorari. Foliis Lactucę ſylueſtris, ſterilis, orba caule, flore, & ſemine, Theophraſto memorata, nuſquam nobis viſa.

CORIANDRVM.

VBIQVE hortorum peruium Coriandrum, à cymicum putore, aut potius cicutæ fœtore viroſo, & conſimili facie, nominatū: tametſi & ſimili, vt videtur innuiſſe Dioſ. viribus cognatum. Cuius ſententiam ſi accuratius ſubduxiſſet Senēſis, non quidem iam commentator, ſed Dioſco. immerentis deſertor, neutiquam tam multas farragines ex Galeno, Auicenna, Ruellio, Braſſauola, in ſuas paginas conuaſaſſet. Quin potius, quod ſolertis interpretis & candidi eſt, à veritate Dioſcoridéque ſtetiſſet, neque noſtra deluſa ſpectatione ſic, nihil docendo, elapſus abiiſſet. Licuit enim cuilibet Philoſophiæ mediocriter imbuto, dimidio paucioribus verſiculis non parū lucis huic difficultati afferre. Et decuit etiā Medicum doctum hunc admodum pauca diſſerere: Coriandri aut herbam totam, aut ſemen in vſum vt plurimùm venire: & eius quidem, aut aridi, aut virentis: neque tam multis rixis, ſed multiplici experimento, & antiquorum certiſsima obſeruatione, eius expreſſum ſuccum herbámve contuſam, illitu tumorum feruores cōpeſcere; ſemen verò ſtomacho multis de cauſis proficuum, concoctionem iuuare, vaporum ſurſum eruptionem flatuumque impetum ſiſtere, temperatæque qualitatis alimentum eſſe, vnde ſanguinis ſeminíſque incrementum, ac ne quidem correctum prodeſſe, ne tantoperè auerſentur illud meticuloſi iſti declamatores: cùm quiſque Pharmacopœorum, aut etiam è plebecula quotidianis epulis aut medicamentis correctum miſceat, nullo inde percepto nocumento. Plerumque etiam illud ſaccharatum officinarū, neutiquam correctum eſt: niſi putes ſaccharo, igneq; : igitur non aceti frigiditate, ſed potius ſeminis ſiccitate & tenuitate, virus fœtidumque ſpiritum abſtergi putandum.

Conſule Dioſco.

Rationis ſubductio igitur hæc eſt: Coriandri herbam pręſertim ſucco frigidam eſſe, adeòq; nonnullis in locis, Arabum teſtimonio, eius ſuccum epotum exitio eſſe: quod de Hiulca recentiores etiam exploratum habent: Herba nempè veſca & boni alimenti, ſuccus cuius, hominem necat. Quapropter & ſacris ignibus illitus reprimet ſuccus inflammationē, exceptus polenta panis medulla, quam Galenus haud reiiciet, vt qui libello de paratu facilibus, ex antiquis doceat hordei farinam polentam panémue & ſimilia addi ſolita, non tam quò agant, quàm vt agendorum ſuccorum vires excipiant. Tametſi videntur etiam iuuare digerendo, & ſiccādo, vt hordeacea, aut etiā demulcendo, vt medulla. Atque huic reſponſio eruenda obiectioni de ſtrumis: multa namque ſunt non calida, quæ ſtrumas incipientes diſcutere valent: eóque hic farinam freſæ fabæ addi vult Dioſ. tum excipiendo medicinam, tum etiā iuuando actionē: Digerit namque faba, cumq; Coriandri ſucco mixta moderatè repellit exſiccando: qua etiam vi teſtium phlegmonibus opitulatur: ſicca enim optimè id præſtare, modò modicè refrigerent & diſcutiant, præſertim initiò, Methodus Galenica docet: ſic Plantago etiam Dioſcoridi, ſic capilli Veneris ſtrumas diſcutiunt.

APIVM Hortenſe. Σελινον

Germ. Peterſilgen. *Gallis.* Perſil. *Ang.* Perſele.

MALIM equidem Selinon quaſi Lunaticum dictum, ab illo formidando affectu, quem accerſeret eſu, quàm à paluſtri ſolo, vbi non ſemper naſcitur. Ei autem non deſunt vires quædam Coriandro analogæ. Siquidem eadē fermè vtrunq; pręſtat, experimento & Dioſc. ſuffragio: non tamē cùm dicimus analogas, eaſdē aut ſimiles, intellectū iri volumus: ſed ſic loquimur, vt enucleemus iſtius authoris ſcitū ſolérſq; ingeniū, pauci eloquii & veritatis amiciſsimū. Vt quid nō argutetur nūc criticus ex Galeno, hæc Methodis aduerſari, calidū nempe Apiū? inflāmationibus oculorū mederi, æſtuanti ſtomacho amicum mammiſq; turgentibus: & tamē hæc Dioſcoridica medicatio, eiuſdemq; intellectio, eſt Galenicæ Methodi anima, perquàm digna cui nauet quippiam operæ ſedulus Senenſis: Sicque ſe expediat, eſſe præſidia non parum multa, quæ contrariis, aut valde diuerſis polle-

ant

ant effectionibus, & tamen eidem medeantur affectui eiuſdem incrementi & modi. Id in capitis fracturis atque vulneribus facilè de Galeni Celſique lectione, & medicamentorum collatione diſcas: quorum hic ſiccantibus frigidis, ille verò calidis digerentibus, etiamque humectantibus fœliciter vſi fuere: ſicq; teſtium tumoribus violaceum farinis exceptum leguminoſis quidam, alij verò Cretenſi feruido vino exceptum Cumini pollinem medētur. Sic hîc nihil mirum Coriandro ſicco refrigerante, & paulùm quid aſtringente partim diſſipari, partimq; repelli materiam eiúſq; incrementum, vel Apio calefaciente digerentéq; in halitum per poros laxatos diſtlari. Multa cùm ſint Apij genera, omnium frequentiſſimum gratiſſimūq; cibis eſt domeſticū, eóq; meritò tacita coiectura magis quàm certa vlla expreſ- *Varietates.* ſa figura, verum antiquorū putatur. Nam illud perelegans & rarum, quale viruit in hortis CRISPATVM ſuperiore anno è montibus allatum, nihil diſtat, niſi foliorum criſpatis oris, argutioribuſ- Apium. que & minutioribus inciſuris. Iſtis haud abſimiles cæteræ ſpecies, viribus tamen efficatiores & medicatæ magis.

Paludapium vocatum ſatiuo quidem maius, ſed ingrati tum ſaporis, tum odoris, vt ſi PALVDAPIVM quod Apiū meritò fuerit Chryſippi Dionyſijq; conſilijs Medicorū, à cibis abdicatū, quia propēſius paroxiſmum epilepticum excitet, acieiq; obſit: iſtud paluſtre ſit meritò cenſendum. Eſt tamen efficax valde, eóq; Arabibus & Pharmacopœis nonnullis vſitatius in ſyrupis ad obſtructiones, Biſantino & 5. radicum.

OREOSELINVM, ſiue Petroſelinum.

OREOSELINVM verò radice eſt craſſa, longa, alba, odorata, acri, aromatica, quàm quà caulem promit, capillamenta quædam in ambitu habet Libanotidis modo. Folia à Venetis reperto Macedonico Petroſelino ſimilia & æqualia: caule non procero, ſparſo: Semen & vmbella non diuerſa. Rarius iſtud, niſi montoſis Lugduni, prope Sequanam, & in valle Oſtenſi Pedemontana.

MACEDONICVM.

A DOMESTICO perparùm diſtat effigie Venetorum Macedonicum vocatum: Folia conſimilia, aut potius Saxifragiæ Pimpinellæ: caulis cubitalis, albicāt vmbellæ, ſemenq; euanidum, puſillum, minus, minoríſque energiæ & virium, quàm ſatiui Apij, multo ſtudio cœptum eſt coli, quia rarum, neſcio an verum.

HIPPOSELINVM, ſiue Oluſatrum.

PERQVAM ſimiles Oluſatrum & Smyrnum, adeò vt minus circumſpectè vtrumque exploranti, alterutrum vtriuſuis poſſit veram delineationem repræſentare: at cui vtraque planta viridis præ oculis, atq; deſcriptio non item. Magis conſpicuæ differentiæ ſunt hæ. Iſtud genus, quod plebecula frequens eſitat, præſertim primulùm aſparagos dum promit, vocitatq; Macedonicum vel Alexandrinum, vt Angli, in hortis copioſiſſimum, vbi radix illi craſſior, magis ſuccoſa, veſca, & tenerior, quàm ſuapte ſponte nato. Foris color pullus, intus albus, odora, guſtu grato, & nonnihil medicato. Caules edit aláſve multas ſtatim à radice, & folia Apij paluſtris, ſed maiora, rotundiora, viridantia ex atrore, vel lurida: caulis ſtriatus, bicubitalis, concauus, Apij: vmbellæ, chorymborum inſtar, pēdulæ viſuntur maturitatem aſſequutæ, onuſtæ ſemine copioſo, atro, vnde illi Oluſatram, pleno, graui, ſemiſphęrica figura, ſed paulùm quid vtrinq; retuſa in baſi, medicato guſtu acri, ad Smyrnum accedente. Doctiſſ. Marcellus & Braſſauola eſſe verum Hippoſelinum aſſeruerunt, quod qui reſpuunt, anili prorſum argumento, non vt veritati, ſed ſuæ potius dignitati conſulunt, ne *Leuiſticum* & Leuiſticum vulgare abiurent, pro maiore Selino, néve verum Smyrnium, doctiorum om *vulgare.* nium iudicio, melius & repertum poſterius in Italia, in huius locum ſufficiant. Sicque volens vidénſque errores ingeminat, cudit, & tegit Senenſis dictator, infaceto hoc ſęculo plaudente. Virgilius Marcellus tibi peruerſus interpres immeritò videtur, quippe hoc

non eſt peruertere,ſi radices foris nigras,intus albas in quopiam non tibi viſo codice aut exemplari legit & ſcripſit. Peruerteret autem, ſi contrà quàm author innuerit ſenſum exprimeret,atqui ſi,vti tu vis,Dioſcorides nullibi meminit,igitur nec aduerſatur,nec Mathiolus meritò Hippoſelinum verum auerſatur. Quod tamen vulgus Italorum auidiſſimè expetit in acetarijs,non ſecus atque Germanorum,Anglorum & Græcorum, qui etiamnum,vt iam tum tempore Dioſcoridis,cum Smyrnio confundunt. Valde familiare olus eſt,alit bene & pręſtat eadem quæ Apium, ſed efficacius. Sic Angla plebecula Pulegium Origanum,Anagallidem autem Pimpinellam facit. Et Hippoſelinum Alexandrinum, Apium vocant. Leuiſtico aūt eſt ſemen multùm diuerſum, ſapor,odor,& tota vmbella:nullus fermè vſus in acetarijs, non enim oleracea eſt, qualem optat Dioſcorides, ſed ingratiſſima & acerrima guſtu.

SMYRNVM.

IAM in procinctu fuerit vera Smyrnis cognitio, & cum Hippoſelino ac Leuiſtico diſtinctio,cui nota ſit illa planta multis iam diu Belgię & Gallię hortis enata. Cuius radix cõſimilis Hippoſelini, aut Ferulæ :folia pauciora,maiora,craſſiora,ima retuſiora,ſummo caule circinatæ rotunditatis: quo quidē traiecta,vt Perfoliata herba dicta, cernuntur, proxime ramicellos amplexa,vmbellis Anethi aut Perfoliatæ donatos. Floribus albicantibus,aut pallentibus,vbi ſemen fuſcum,ſubrotundum,Raphano minore,Braſſicæ par & ſimile,prorſum Myrrhā ſpirans,acre. Commentator commentatorum Senenſis,moroſè nimis,cùm in ſuperiori ſuo,tum in hoc Smyrnio ſemen Braſſicæ exquirendo ſatagit, lectorem ſeque intricat ſuo more . Nam & illic paucis interiectis lineis ſibi refragatur, & hîc(quia,vt fermè eius omnia,emendicatam habuit plantulam,radice mancam, vmbellis ſemineq; chartis fortè appreſſis,eóq; minus exactæ cognitioni aptis) Braſſicę ſimile ſemen negat,nec quicquam melius indicat.

LYGVSTICVM.

SI quis Genua itinere terreſtri proficiſcatur Sauonam, & paulùm ad læuam Auſtrum maréve verſus deflectat, magnam copiam videbit huius Lyguſtici,inibi propemodum vbi Saliunca viſitur oriunda: verū illic,vnde nomen habuit,apud Lygures,quibus nummus fermè Numen eſt,non ſolùm hæc,ſed etiam plerę que multò pręſtantiſſimę ſtirpes neglectui habentur. Vniuerſo illo tractu maritimo reperitur hæc,cuius ſemen fuſcum,odorum, Fœniculi fermè,veſcum eſt, multoq; vſui illic mōtium accolis,Mei ſimile & par vmbellis,è caule Ferulaceo, alis diuiſo,folia ferentibus anguſtiora, Galegæ aut Sileris:radice Panacis,odora.

PASTINACA Domeſtica.

Ang. Perſenippe.
Gall. Paſtinades.
Ger. Mozen.

QVIA ſponte hæc in agris naſcitur,quamq; quælibet paupercula gens paſcitur, Paſtinaca dicta videtur,quemadmodum etiam Staphylos à radicis rapo Bryonię(quæ σάφυλος etiam vocatur) non ita abſimili,appellationem traxiſſe potuit. Tametſi non eſſe figura diuerſam à ſatiua Paſtinaca, ſed viribus duntaxat ignauioribus quàm Sylueſtris, ex Dioſcoridis oratione non liquet:tamen, quia poſteritatis conſenſu, & multo vſu iſta recepta eſt, ideò vt genuinam agnoſcere viſum eſt. Similis Siſaro facie,ſimilior tamen Elaphoboſco,Sylueſtri Paſtinacæ,ſiue Baucię officinis dictę, viſitur: lutei namq; ſunt Bauciæ flores,& radix concolor,& eiuſdem ſaporis.

SYL-

SYLVESTRIS.

SYLVESTRIS ſimilis eſt tota Carotis,ſeu Dauco,cui Galeni Paſtinacam ſylueſtrem ſuccedaneam faciunt etiamnum Pharmacopœi. Vmbellæ denſæ & ſatis magnæ ſunt:flores candicant. Eaſcatent arui & ſata, minor multò ſuperiore,& radix eundem guſtum, ſed medicatum exhibet: minus tamen cibis expetita.

SISARVM *Angl.ſcyrret. Gallis,* Ceruys.

NOSTRATE *Siſaron* retinet cõſpicua veſtigia appellationis & ſimilitudinis *Sionis*: alioquin ex deſcriptione antiquorum,quibus notiſsimum fuerat, non ſatis notum, niſi hac nomenclaturæ & radicum coniectura: ideo quòd vulgò frequens Norbonenſi agro (non perinde in Italia aut alibi) veſcendi cauſa alitur,legitimum putatur. *S*apor illi quàm *Paſtinacæ* domeſticę gratior,cui facie ſimilis eſt,aut Laueri,quem *Paſtinacã* aquaticam fecerunt:ſed in radicibus diſcriminis plus: ſunt enim ex vna quaſi radicis baſi pendulæ,bulboſæ,teretes & oblongæ,Oenanthes Aſphodelíve modo; quæ quia veſcæ ſunt eſſéntne illæ ab Heſiodo ſtultis exprobratæ,vt quondam ambigeremus fecerunt. Nam Dioſcoridis Aſphodelus non homini, ſed pecori potius, aut ſui alimentum cedat. *Paſtinaca aquatica. Heſiodi Aſphodelus.*

BATTADES,Ignames. Ang.Potades.

HVIC Siſaro non parùm accedere videntur radices illæ,quæ inſulis non procul nouo Orbe diſsitis,ſuapte ſponte oriuntur. *POTADES* vernaculè tum indigenæ,tum Hiſpani illic vocant,quibus hæc in patina & Veneris illicia freqẽns veniunt:ſinguli bulbi teretes, oblongi,Napum vtrinque obtuſum æquant, color pullus illis foris, albidus intus,ſapor gratus valde & tener, quaſi Milii delicatioris, aut fabę freſæ, cóque guſtu inſulſæ ſunt,niſi condiantur: ſaléque aceto & oleo interdũ eduntur, & vino perfunduntur, nonnunquam coctæ prunis. Hiſce congeneres ſunt & perſimiles quæ ab Heſperia,Æthiopia,& Guinea afferuntur,Ignames vocatæ,quales aliquoties eſitauimus:folia vtriſque hederacea & Maluacea audimus.

PASTINACA Marina, an Secacul Arabum?

ERVTAS huius radices in maritimis ſabuletis Norbonę inter Eryngia, dum eſitat plebecula illic *Paſtinacã Marinam* vocat:ſunt enim prorſum eodem ſapore, nec longè à figura abſunt, nempè longiore radice *Paſtinacæ* aut Eryngii; caulem ſeſquicubitalem,ferulaceum,ſtriatũ,Eringij fundens,quem multæ alæ è geniculis emergentes ambiunt per interualla vtrinque: folia craſsa,mucronata,pinguia,in quo ſummo albicant flores, quædamque rudimenta vmbellarum effigiant: vbi ſemen ſpinulis refertum muricatum & Calcitrapæ, aliquantò Paſtinacæ guſtu, ſed ſalſo.

Baucia,an ELAPHOBOSCVM?

DVAS PASTINACAS Sylueſtres,alteram ex Dioſcoride, alteram ex Arabibus, ſcitè ſtatuunt plebs Pharmacopœorum. Illam Dioſcoridis, vtiam monuimus, pro Dauco ſubſtituunt ex Galeno. Hanc Arabum,quæ diſsimilis eſt(quippe foliis,facie, floribus & caule ſimilima Domeſticæ, ſed radix minor,guſtu tamen magis vegeto & medicato,& paucioribus foliis) BAVCIÆ nomine diſcernunt, quam ſi attentius expendas & cum Elaphoboſco Dioſcoridis conferas, nihil prorſum erit, quod requiras. Monſpellienſium autem pabulum Ceruinum Elaphoboſcum putatum, multum abeſt à veris notis,vt ſuperius dictum. *Baucia.*

COSTVS Spurius Illyricus.

HVc etiam pertinet noua & perlegans illa, quam quidam vocant hodie Coſtum Illyricum: folia enim ſunt lineamentis Paſtinacæ maioris, terram fermè radentia, inque ramulis caulem ſeſquicubitalem fœniculaceum amplexa: vmbellę ſummę in cõgerie ramulorum lutei flores ſuut: radix pollicem craſſa, admodùm amara.

Barbicapra & VLMARIA Vulgi, an Rhodora Plinii?

MARGINENSES herbidi, aut prata vmbroſa, vda, lætiora, tẽperatiorũ regionum Galliæ, Germaniæ, Italię, & Angliæ, vix elegantiorẽ habent herbam iſta, quam recentiores vocant Barbam Capræ, propter ramulos florum fœtura racemoſa amictos, in prælongas quaſi comantes barbulas effigiatos, aruncos, ſpirillóſque caprarum imitantes: candore niueo, puniceo, roſeóve colori intermixto, viſu & odoratu periucundo: folia Caryophyllatę, ſed ſitu aut Agrimonię, Vlmi foliurn admodùm exprimentia, ſuperficie, rugis, & ambitu Agreſtis Valerianæ, vnde vernaculum nomen: nam recentiorum eſt herba, nec enim de antiquis noſcitur, niſi pro Rhodora Plinij habeatur, quòd ſtudio hîc relinquimus, nec alibi in aliis excutiemus, vt lectoris exercitationi ſimul & iudicio id relinquamus.

CENTAVRIVM Maius Duplex. κενταύριον τὸ μέγα.

Gallis. Grande Centauree. Belgis. Groote Sentory. Ang. Great Centorye.

EFFIGIE & natura abeſſe Paruum Centauriũ à maiore, ſuperius patuit in illius claſſe. Maioris autem duo genera, foliorum inciſura dũtaxat differre videtur, magis quàm radice, quæ vtrique, cùm maxima, ęquat carpum humanum: colore Pentaphylli, flauo ſucco, ſubruffeſcẽte: flos & ſemẽ vtriuſq; eadẽ: folia verò ex vno octona, aut ſeptena, non pediculo, vt in alio, ſed medio neruo aptata, tarſi aut ſerratulæ modo, ſerratis & profundè laciniosa: radices cõſimiles, quæ ſiccatæ, vtriuis Rhapõtico, falsò eædẽ olim putabantur. Iam vtrauis nullo diſcrimine vtuntur ſanguinem ſpuentes & aſthmatici: etiamq; matricis ſordibus educentibus, vtitur Dodoneus, quem aptius poſſent hîc erroris inſimulare critici, quàm eius Centaurii maioris iconem, vt non legittimam, recuſare. Nam illic potuit decipi, Arabas ſequutus, qui vires maioris & minoris ferè contrariis confuderunt, hîc neutiquam. Vireta enim Belgica plurimas huius Serratifolii alunt plantas, vſui optimas, & nulla nota à vulgatiore, niſi foliis Iuglandis, diſcretas. Semen vtrique Cnici ſimile & par, in capitulo ſquarroſo Iaceæ nigræ maioris: flos purpura albicat. Hoc poſterius, Belgicis hortis frequentius: rarius autem Alpinis tractibus, vbi alterum frequentius, etiam ſponte.

OTHONNA Italorum, aut flos Aphricanus, an Lycoperſion Galeni?

Belgicè, Thunis bloemen.

EX Aphrica, Italiæ, Gallię, cunctíſque ad ſeptentrionem hortis factus eſt inquilinus flos hic ſpecior, quàm ſalubrior: quem idcirco Africanum vocant, vel Thunethanum. Foliorum magnitudine, ortu, poſsitu & ſerrato ambitu, quadantenus Valerianam ſylueſtrem imitatur: in ramulis ſũmis florũ calyces, ocellíve Lychnidis maiores, intus flauo miniatóq; rutilant, holoſerici ęmula gratia, ſed tetro putent comminus odore: ſemen villoſum nigricat, oblongum, compreſſum: fibroſa & fœtida item radix, non ſecus atque vniuerſa planta venenata non immeritò creditur, vt cuius eſu porcis tumeat roſtrum & fauces, ac nonnullis, vt audiuimus, exitio fuerit. Cuius potius varietas eſt, ille duplò maior aureus, & tantò pulchrior flos, quem Itali Othonnã decernunt: horti in deliciis habent ad coronamenta; quia aut minus, aut perparùm tetri ſpirat: foliis, aut caule, non diuerſis, ſed multò maioribus: flores multipla ſerie maiores & confertiores cernũtur, aureo fulgore viſum oblectantes: calida guſtu vtraque videtur, vixque opinionem Othonnæ tuetur, vt diximus in Othonna Monſpellienſi.

Varietas.

An VALERIANÆ noſtrates ſint Dioſcoridis?

VALERIANA *maior.*

Ger. Gros Baldrian. Bel. Speercruyt. Gal. Valeriane. Ang. Setwall.

IMPENDIO

IMPENDIO moroſiores ſunt,qui noſtratem Valerianam maiorem negant eſſe *Phu* apud Dioſcoridem; nam florum Narciſsi collatio,quam vnam iſti vellicant in Valeriana, potius autoris incuſare diligentiam videtur, vel nimis frequentem illam inuerſam, aut peruerſam, quantitatis deſignationem, μακρὰ pro μικρὰ: ἥσσονα pro μείζονα (cuiuſmodi in Dioſcoride & Theophraſto crebrò obſeruatur:) quàm Valerianam improbare, vtpote quæ cæteris indiciis quadret, & plenè reſpondeat antiquorum *Phu* facultatibus, quibus multis valet, vnde Valeriana vulgò vocatur. Eius hodie noſcuntur quatuor differentiæ. Quæ in hortis vbiq; maior & notior vocatur, caulem emittit bicubitalē,glabrum,concauum, eque geniculis folia pręlonga altius ſinuata edentē, Erucæ aut Paſtinacæ diuiſura: flores ſunt nō inuenuſti,in ſummis ramulis vmbellatim collecti, purpurantes per initia, odori: radix tranſuerſa,humi immerſa, craſſa,pollicē æquat,calidiuſcula & exſiccans,lotio ciendo efficax,ſuaue olens *Nardum*; ſed tantillum grauitatis mixtæ prodit; certiore adhuc coniectura eſſe antiquorum *Phu*; quam poteſt quiſpiam feſtiuè dictā putare à putore grauíve odore mixto Nardeæ ſuauitati, quem *Phu*, ſiue Phy, aduerbio admirantis & abhorrentis auerſarentur ſubodoráti,qui ſic appellarunt. PHV.

VALERIANA *Syluestris.*

SVNT & ſylueſtris in Northmaniæ & Anglię humentibus naſcentis,caulis, ortus,& flores Domeſticę multum ſimilia: quinetiam radix,ſuauitas,Valerianam teſtatur,folia autem in longitudinem pedem & ſeſquipalmum porrecta,altius inciſa,& crenata minutim ſunt, Sionis, Laueris, aut Barbæ Capræ ritu,floribus candicantibus,penè Eupathorii Canabini.

VALERIANA MINOR.

ISTA etiam gaudent ſyluoſi riuuli,humentésve tractus,præſertim Septētrionalium,totaque effigie maiorem Valarianam fatetur,minor tamen multò,adque imum folia aliquàmmulta promens, Naſturtii aquatici quadantenus; in medio caule minora habet inciſa,ſuperioris Valerianæ ſimiliora, floſculis ſylueſt. Valerianæ, aut Nardi Montanæ radice longiore, geniculata,reptandóque ſeſe propagante.

VALERIANA *Peregrina Belgarum, & Herbariorum.*

EQVIDEM neſcimus nos,nec ſciunt fortè qui huic Valerianæ nomen impertierūt, quid hæc habeat Valerianæ præterquàm exiguam cum foliis ſimilitudinem,aut potius cum Aſtragalo: ſunt enim in cauliculis & pullulationibus confertim enaſcentibus,rectis, folia pennatim gemino ſtipatu concinna, ſerie neruo medio hærentia, minutius ac elegantius quàm in Aſtragalo,exiguis floſculis,multis,cōfertis,viuida cærula placentibus, eque medio breuia ſtaminula aurea emittentibus: poſtque ſemen æſtate media nigrum puſillū in ſiliquula oblonga,creberrimis filamentis radice donata. hortis Francei,Belgii,& potiſſimùm Anglię familiaris,ad concinnandas ædes,olfactoriola,& coronamenta.

PHV MINIMVM.

PRÆTER relatas haſce eſt quædam harum omnium minima,flore & vmbella ex candore purpuraſcente Thlapſi, & foliorum diuiſura tertiæ ſimili,ſed adeò exigua, vt vix minoris adiugæ folia æquent,palmum alta, radix candida, exilis admodùm, & Nardi penè infimis fibris ſimilis, odore tertiæ: interdum montoſis locis ſaxorum commiſſuris, interdū in ſegetibus, vt propè Monſpellium,adoleſcit. Nec non ſæpe nobis viſa & enata in Anglia.

MONTANA Nardus.

DE *M*ontana Nardo Anguillarii iudicium & deſcriptionem ſequimur , iſtaque planta admodùm oblectamur, quam inuenimus tum mõtibus Mindeno cõterminis, tum Veganiis arduis accliuibus : natura paruula eſt , Valerianæ minori perſimilis, flore & folio , ſed purpuraſcente , Erucæ diuiſura, & Valerianæ maioris: radici bulbi, bini, oblongi ſubſunt Orchis ritu, è quibus caules ſeſquipalmum alti.

PHYTEVMA Norbonenſium.

QVASI foret ad amorem ſerendamque prolem apta, Phyteuma vocata fuit: fortè etiã ſeminis pertuſi occaſione , quale etiam copioſum in ſingulo pericarpio , ſed exiguũ Hyoſciami par, rotundius tamen, pertuſum impreſſumúe foraminulis , viſitur hodie in

Galloprouinciæ , & Norbonę oliuetis propè Monſpellium: vbi ſtudioſis admodùm notum eſt iſto nomine, effigieque Valerianæ minimæ: verùm folia illi in imo infectoriæ luteolæ ſunt, ſuperiora autẽ diuiſura & magnitudine puſillę *V*alerianę: pluſculi ſunt flores albidi muſcoſi oleæ: ſemina puſilla inſtarq; vnionum rotunda: ſed quà paululũ cernuntur compreſſa, veſtigium foraminuli inſculptum habentia, incluſa Plinianæ folliculo Rheſedæ, in cauliculis palmaribus & ſeſquipalmaribus , reptantibus, Radix exigua Valerianæ minimæ. Tametſi non neſcimus è tam conciſa deſcriptione nulli fermè integrum eſſe quodnam *P*hyteuma, verum ſit aſſerere. Tamen pudentius duximus iſtud coniectari , quàm vt *M*athiolus Campanulam quandam , à Fuſchio & Dodoneo iamdiu depictam, intrudere.

PIMPINELLA , aut Bipinella. Ang. Burnet.

ANTIQVIS putãtur indictæ omnes Bipinellæ differẽtię, idq; recens nominis adeptæ à foliorũ binis ordinibus pinnatim, plumatim tarſive effigie digeſtis: cuiuſmodi Filipendulæ ſunt perquàm ſimilia ſanguiſorbæ Bipinellæ, eóque hic recenſendæ & diſtingundæ quodam cognationis & conſecutionis filo. Eſt itaque Bipinella quæ minima, frequentiſsima ruri & domi notiſsima, pedem aut cubitum alta, exili radice, exiguis Pentaphylli , ſed numeroſis & teneribus turionibus , oleraceis multis foliolis, æquis ſpaciolis Chamedri vel Eufraſię ſimilibus, ambitu crenatis & bini ex aduerſo poſiti: Summis in caulibus rotundi floſculorum glomeruli muſcoſi, interdũ punicei ex candido , interdũ ſubfului inſunt, qui floribus elapſis Adonidis, vel *M*ori fructũ exprimunt. Poculis gratiã conciliat ſapore & odore aromatico & vinoſo, quodammodo *M*elonis : nec minus in acetariis expetita, ex oleo namque ſale & aceto Belgi , Angli, & Galli libenter eſitant. Peramica viſceribus, Hepati, Cordi, & pręſertim ſpiritibus, perhibetur: magnę commendationis etiã ad Peſtilẽtes morbos, vt cuius ſucco etiã abigũtur febres exitiales, locis gaudet incultis, aridis & ſquallidis collibus & marginibus: Aſtrictoria vi & exſiccante pollet citra mordacem vellicationem: Eóque internis & externis ſanguinis eruptionibus & vlceribus opitulatur : vocaturque Bloetwurtz Germanicè , id eſt, Sanguinaria vel Sanguiſorba.

SANGVISORBA altera, maior, ſiue Pimpinella.

HÆC

HÆc tametſi natalibus differt,& pluſquam cultu,contrà quàm nonnulli arbitrantur, tamen quanta quanta eſt,vt maior multò,ſic ſimilima eſt.Folium interdum Betonicæ par.In alis & caule duum,triúmve pedum alto.Capitulis item ijſdem,ſed lógioribus,ruffeſcentibus, ſemine anguloſo,triangulari:herbidis,montoſis lubens oritur, & plurima in Anglię Northamptonię pratis & paſcuis prope Aigſhot:vtriq; vires eædem , ſed hortenſi gratior & potior eſt.Suauem tamen & maiorem vino merſam meminimus illic.

Bipinella Saxifraga vtraq;,an PHELLANDRIVM *Pli?*
Ger. Beuernel.

QVIA Saxifragiæ nomenclatura planè diuerſa genera notat herbarum,& perquàm diſſita,vulgóq; indita,noluimus ita nominis aura ſonóve abripi,vt naturæ vel cognatas claſſes,vel cognitioni mutuæ accómodas,facilè diuelleremus:non enim magis hiſce cū Dioſcoridis aut Italicis Saxifragijs cógruit,quàm diureticis Ruſco,Poligonato,vel Aſpe rago.Harum aūt notiſſima hircina,nonnullis Bipinella,cuius folio adeò ſimilis exit, & facie, vt eadē planè putetur:nec eas ſēper pilis diſcernere eſt,vt putat verſificator:*Pimpinella habet pilos,Saxifraga non habet vllos*: nam eodē proximè loci tractu videre meminimus Saxifragam foliorum interna ſuperficie piloſa: nullos tamen in Pimpinella,Sanguiſorba,vel hortenſi videas.Anne non folijs innatos,ſed inter frangendum tractos villos,tenuiſſimáve & fermè Arachnea ſtamina,innuit,qualia in Scabioſa animaduertas?In caule rotundo, glabro,cauo,è geniculis,flores in vmbellis,albi,Dauci ſemē,acre,Carui,ſed calidius,acrius. Radice multò acriore,albida,Dauci Syluestris.Germaniæ,Belgiæ,Galliæ,Anglięq; in pratis ſiccis,ſecus ſepes. *MAIOR.*

In ſyluis verò tota maior & vmbroſis pratis,ſed minus acris feruidáve,quàm minor, & folio longo propius exprimit Apium,quàm Pimpinellam.Creberrimus vſus apud Belgas vtriuſq; ſeminis & radicis calculo frangendo lotioq; proliciendo, vehementior ſiquidem vtrumque præſtat.Proindéq; nulla magis Pliniani Phellandrij opinionem tuetur. Ruta quippe pratenſis dicta,& Pariſiēſibus noſtris præceptoribus Phellandrium putata, multò minus quadrat, multóq; ignauius præſtat id muneris,quàm Hircina iſthæc, neutiquam à viroſo hircúmq; olente ſic dicta(Dauci namq; Paſtinacæ vel Liguſtri quiddam,nec inſuaue redolet) ſed quia illa adulti hirci,eo quo docent Practici modo,ſanguis & carnes eximium ſint calculoſis prędidium . Etiamq; Ictericis & Hydropicis.Petrifindula verò vocatur etiam eadem pręrogatiua.

DAVCVS ſecundus Selinoides.

VENETI Pharmacopœi quam Matheolus Daucum alterum facit, Saxifragam dicunt, illiq; vires conſimiles frequenti experimento aſſerunt: nihil tamen obſtat quin ſit Daucus alter Dioſcoridis.Folijs namque Coriandri,aut Petroſelini Macedonici veri,donatur. Semen illi in vmbellis oblongum,anguloſum, Fœniculi modo, Radix aroma olet, ſuauis guſtanti,ſuperneque comata,Mei modo.

VVLGATIVS ammi.

QVIBVSVIS foſſarum ripis, nec ſolùm inter olera ſponte Galliæ & Angliæ videas vulgare iſtud Officinis Ammi Iunio & Iulio,flores puſillos,in ſūmis albicātes,radiatos,vmbellis Carui geſtare:ſeméq; Auguſto exiguum,pullum,ſed nulla aromaticitate,acrimonia pauca,amarore ingrato,& proinde verum Ammi inficiante:caulis ſeſquipedalis, & bipedalis eſt,rotundus,in alis folia oblonga,bina,terna,& quina,ſingulo quaſi pediculo,& alia puſilla latius ſparſa,Hircinę planè,Saxifragię,aut Siſari, ſummas vmbellas obſident: radice Cicutę, albida.

Aniſum.
Carum.
Creticum verum.

Daucus niger Theoph.ſiue Carotta rubra.
Carotta ſyl.ſiue Daucus Officinarum.
Cerefolium.

Ammi

Ammi omne. { *Creticum.* / *Guſtu Origani.*
Gingidium.
Scandix, pecten Veneris.
Viſnaga.
Percepier Anglorum.
Caucalis triplex.
Oenanthe herba.
Filipendula.
Oenanthe ſiue Filipendula montana.
Oenanthe maxima Cicutæ facie.
Cicuta.
Cicutaria.
Myrrhis.
varietas.
Seſeli Peloponenſe, folio Cicutæ.
Seſeli Creticum, ſiue Tordilion.
Siler montanum.
Seſeli Pratenſe Monſpel.
Thalietrum, Sophia.
Delphinion.
Melanthium ſatiuum.
Melanthium ſylueſtre duplex.
Cuminum vulgare.
Æthiopicum.
Sylueſtre villoſis glomerulis.
Cuminum ſylueſtre, ſiliquoſum, duplex.
Nucula ſylueſtris Septentrionalium, an Bunion Dioſc. & Bulbocaſtanum Tralliani?
Peucedani facie puſilla planta, an PſeudoBunion Dioſc?
Heliochryſon.
Sideritis altera Dioſc.
Sideritis Achillea.
Achillea montana.
Millefolium ſiue militaris flore { *albo,* / *purpureo,* / *luteo.*
Millefolium aquaticum, Coriandrinis foliis.
Stratiotes Millefolium.
Aquatica Sedi facie, ſua reddenda claſſe.
Tanacetum { *maius.* / *minus.*

Matricaria non eſt Parthenium.
Abſynthium.
Abſynthium vulgare non differt ſpecie aut figura à Pontico & Romano.
Abſynthij veri duæ duntaxat differentiæ.
Abſynthium Sardinium Galatiæ, non Santonicum Galliæ, eſt Anglorum, Germanorũ, & Gallorum, Abſynthium Romanum.
Abſynthium Seriphium ſiue marinum verum, folio & facie Abrotoni fœminæ.
Seriphium Ægyptium.
Seriphium Commentatoris falſum.
Santolina ſiue ſemen ſanctum officinarum.
Capnos, ſiue Fumaria.
Fumariæ varietates.
Fumaria lutea, montana, & alba, ſiue Split Illyrica, an Ætij Phraginites & Fumaria Coridalis Galeni.
Capnos Plinij bulboſa.
Capnos bulboſa caua, & Varietates.
Chelidonium maius.
Aquilegia.
Arthemiſia.
Arthemiſia tenuifolia.
Arthemiſia altera.
Arthemiſia marina.
Ambroſia.
Abrotomum mas.
Abrotomum mas Monſpellienſium.
Abrotomum peregrinum.
Abrotomum fœmina, Chamæcypariſtias.
Cotula fœtida eſt verum Parthenium, & an Galeni & Pauli Amaracus?
Anthemides, ſiue Chamæmillæ.
Leucanthemis.
Cotula marina.
Buphthalmum.
Heranthemum, Adonis.
Helleborus niger Theoph. folio Ferulaceo.
Pyrethrum vulgare.
Pyrethrum vmbellatum.

ANISVM.

MAGNI fuit olim Aniſum antiquis, præſertim *Pythagoreis*: non modò quia cibi appetentiam reuocaret, vnde Aniſũ & Anicetum dictum putant, ſed vt veriſimilius ὅτὶ ἀνίησι τὰς ἐμπνευματώσεις, remittit & laxat tenſiones flatulentas internas, & externas. Et ſanè nullum è cæteris flatum emittentibus oleraceis ſeminibus gratius eſt ventriculo, minus habet acrimoniæ, aut plus ſuauitatis, quàm iſtud ſemen, quod neutiquam, vt ex Dioſc. Galenus arbitratur, 3. gradu hodie guſtanti apparet calidũ: niſi quia ruri raró aut nuſpiam apud nos viſitur, in hortis verò vbiq; gentium etiam Septentrionalium, vt Germaniæ & Angliæ prouenit, cultu & ſolo nonnihil deponat caloris.

DAV-

DAVCAS Cretenſis Verus Dioſco.

VT naturæ ſic appellationis cum Cauclide videtur particeps Daucus, quẽ etiam Διρκάιον vocatum, à ſeminis in vmbella quaſi furfuraceas verruculas & aſpergines oſtentantis effigie, à qua & viribus communis nomẽclatura fuit, diuerſo alioqui ſolio à Daucis eſt: nam quod primum deſignat Creticum vocatum Dioſcori. à Selinoide non parum differt, nec tamen id ſola Creta fert, quippe Germanicæ Alpes non modò, ſed etiam Genuenſium colles, & Geneuentium circa Iuram rupes, hoc Cretico abundant, vnde Lugdunum atque alia ad emporia hodie venum defertur: cóque pluris emitur etiam Venetiis, quia ad Theriacam & ſimilia anthidota efficatius eſt, quouis alio congenere Dauco, cuius folia exilia, inter Fœniculũ & Carottã media ſunt, vmbellis cãdidis, floribus Anethi, copioſum ſemen, oblongum, vt Cumini, ſed lanugine albidum, guſtu acre, odorum, & cuius vſus potiſsimùm eſt: vſui etiam radix, quę Paſtinaca minor, guſtu feruidiore, & odoratior. Huic, quò minus ſit Creticũ, ſi quid deeſt, ſolum, cęlúmve erit. *S*anè effigie nihil, viribus autẽ perparũ abeſt. Quo tempore *S*enenſis cómẽtabatur iſtud, Patauinũ viretũ vnam aut alterã plantã alebat, vnde ille habuit, quod opinionẽ illi faciebat non niſi in Creta oriri.

VENETI Pharmacopœi quam *M*athiolus Daucũ alterum facit, Saxifragiam dicunt: illique vires conſimiles frequenti experimento aſſerunt: nihil tamen obſtat quin ſit Daucus alterũ Dioſcoridis, foliis namque Coriandri aut Petroſelini: ſemen in vmbellis oblongum, angulofum, Fœniculi modo: radix albicat, aroma olet, ſuauíſque guſtanti eſt, ſupernéque comat, Mei modo. SAXIFRAGIA *venetorum.* DAVCVS *altera.*

DAVCVS niger Theophraſti, CAROTTA *Vulgaris.*

FECIT ſimilitudinis cognatio, quæ Daucis cum Carotis intercedit, vt Theophraſtus hanc Daucum nigrum cenſuerit. Eſt tamen duplicis à colore radicis differentiæ Carotta: iſthæc namque flauet, altera purpureum atrum remittit ſuccum elixa frixáve; cuius vt plurimùm gulæ irritamento apparatam eſitat vulgus. *M*ediæ videtur inter Daucum & Paſtinacas naturæ, vtrique congener: neutra tamen dici poſſunt. His qui Behen album & rubrum augurabantur, ſuo reſpondetur loco. Iſtis nomenclatura indita fuiſſe videtur, ab illa quam cum Carui ſimilitudine & cognatione ſortitę fuerunt. CAROTTA.

CARVI.

CARVI namq; radix, & folia *P*aſtinacæ agreſtis ſimilia, vſus, eſuſque non valde diſpar: vtrumq; enim olere mãditur: ſemen tamẽ vegetius & odoratius Carui, præſertim eo qui pratis Oſtẽſis vallis prouenit, albis floribus & vmbellis, caule pedali & ſeſquipedali.

Vſitatius DAVCVM Officina. inter Caryotam & Paſtinacam Syluestr.

NVLLIBI huius deſit copia Officinis Italiæ, Galliæ, & Germaniæ, quæ iſtud frequẽtius Cretici penuria vſurpant, duplumque nonnulli ſubdunt, freti Galeni ſententia: tametſi nòn parum facultatibus & effigie à Dioſcori. Daucis abſit: edunt hunc loca tum frigida, tum calida, fragoſa, & margines ſteriliores: è radice lignoſiore & minore quàm Carotis; cui multum ſimilis, caule cubitali, foliis latioribus, hirſutis, Coriandrinis, ad Bauciam accedentibus: vmbellis albidis, & ſemine.

AMMI.

COMPLVRIA Ammi genera, quæ paſsim vbique hortorũ obuia, neque planè diſplicent, quia Ammi neſcitur effigies vera; neque tamen placent, quia multa in ſemine deſiderãtur. Quippe ἄμμι appellatio videtur perpuſillũ quaſiq; arenaceũ exilitate & colore ſemen deſignare, quale Dioſ. σπερμάτιον ſeminulúmve dicit, Origanũ reſipiẽs fęruidũ, exſiccans. At quod paſsim in hortis viſitur foliis *S*iſari, ſatis ſuperq; patet è ſuperioribus.

Et rurſum illud quod in Patauinis hortis cultum, etiamq; non procul Ageno & Garumna in Aquitania lectum ad huc ſeruamus: foliis & vmbellis Dauci Cretẽſis, ſemine & radice hortenſis *A*pii, neutiquam illis in Ammi ſemine viribus expetitis præditum eſt.

IGITVR quod ſemen pluſculis abhinc annis cœptum fuit deuchi ex Syria, aut Creta Venetias, hortenſi Apio par, ſed flauo, guſtu aromaticum feruidum Origanum

præfert

prefert: ſæpius ſatum, non victum, aut marcidum, deluſit nos, & in eam ſuſpicionem coniecit, quam quidam nos monuerat, fieri poſſe ad Theriacæ Venetæ myſteria, vt quiſpiã hebræus mango, Cretenſiũ & Syriacorũ portuũ Telonarius, decoctione dilutóve ſemina maceranda merſerit: ſicque compendii cauſa cum Pharmacopœis Venetis non parum gratiæ inierit.

GINGIDII ſpecies videntur.

MVLTI iam ſunt anni cùm induſtrius Pharmacopœus Martinellus nobis hanc allatã ex Syria aſſerebat: ſed cõtrà, nos eſſe indigenã plantã memineramus, & biennio pòſt magna copia in vinetis & ſegetibus, inter Piſa ſylueſtria & Caucalides creſcentem vidimus: quam ſi facie & viribus ad Gingidium alludit, tamen ex Dioſco & minus accurata deſcriptione nullus auſit pro Gingidio certò aſſerere: Planta enim eſt Caucalidi natalibus & facie eadem, folio tamen longiore & anguſtiore: illi vmbella candida, ſemen hirſutum, odore paſtinacę ſylueſtris. *CEREFOLIVM.*

Cerefoliũ tamen, vt pro Senẽſis cõmẽtatoris Syriaco deferant Medici multi & mulierculæ, nunquam efficient ipſius perſuaſiones: eſt enim cibis gratius, efficacius & multò exploratius, quod hinc amotum, quò relegandum cenſeat ille, peruelimus ſcire.

VISNAGA. Viſnagam verò peregrinam, vt ſolent pleraq; ſibi miſſa videri, multis Italiæ locis, pręſertim via Peſaro Romam, & Aquitaniæ Ageni, ſecus Garumnam & Burdegalã vidimus & æquè bene poteſt congruere deſcriptioni, atque cęteræ: nam de vmbella, nulla mentio in Dioſ. Foliis eſt paſtinacæ ſylueſtris tenuioribus, & caule, ſed nudo, & minore diuiſura prægrandi, adeò & rigida vmbella, vt dentiſcalpiis ſit apta, flore candido.

SCANDIX.

SI quid coniecturæ captari poteſt, cuiuſmodi planta fuerit Scandix, id ſanè ex capitum conſequutione ſtirpiumq; cognatione accipiendum videtur. Deſcriptio enim non tam ambigna quàm nulla eſt. Hæc tria ſerie recenſita olera Sylueſtria; vixdum innotuêre vlli, propterea quia incertis & paucis, partim etiam nullis verbis deſignata ſunt. Nam Pecten Veneris, Fumariã guſtu, foliis, & vſu repræſentat: vulgus Pharmacopœorum etiam Venetiis, putat & vſurpat. Acrimoniæ verò & amaroris eiuſdẽ momenti ſunt argumenta, qualia ſunt Galeni de Fumariæ acrimonia: quam ſententiam meritò docti viri vellicant, & ipſa reclamat res. Sic Chelidonii minoris, Ari & cæparum experimur multò mitiorem acrimoniam, quam illis tribuerint antiqui.

PESTEN Veneris.

PERCEPIER Anglorum.

QVI *Percepier* Anglicum probè perſpectum habent, harum duarum ſtirpium vtriuis ſimile eſſe ſciunt, & neutiquam iiſdem viribus ſecundum: amaror etiam & acrimonia in eo percipitur, & paſsim valetudinis cauſa olere manditur: Figura ei Cerefolia nupernati proximi; ſed herbula ſemper eſt, nuſquam Spithamęo adultior, toto anno ſuapte ſponte erumpit, arido & trito ſolo luxuriat, ſine caule, floſculis herbaceis: vehementer & repentè vrinas ciet, muria conditum ſeruatur: & ex eo aqua ſtillatitiã magno vſu elicitur. Hanc plantam proponimus magis quàm aſſerimus; quia Herbariis nõ valde notã; nequedũ quod ſciamus deſcriptã. At Anglię tamen Briſtoiæ, arbitramur, frequentiſsimo apud mulierculas vſu receptũ eſt.

CAVCALIS.

POTVIT dici Caucalis à ſeminum effigie, quæ vaſcula oblonga & ſemiſphærica imitantur aut cùm præarida ſtrepitum edunt hæc ſemina ventis concuſſa, vindemiis exactis. Et ſanè luxata videtur lectio Dioſcoridis, aut quiſpiam non imperitus videtur oræ codicis

codicis hæc verba, folijs Apij ſimilibus, adieciſſe, quæ poſt eà in contextũ Latinum irrepſerint: nam noſtris Gręcis exemplaribus deſiderantur, & etiam ſuperuacanea vidẽtur, vti vir magnæ ſedulitatis & exercitatæ cognitionis Anguillara annotauit. Eam plãtam quam ille Caucalidem autumat, nos iamdiu collectam in præruptis *S.* Specus vocati, ad Fanũ Magdalenę in *P*rouincia Norbonenſi hîc appingendam curauimus, & liberum facimus quid cuilibet ea de re videatur. Eſt hæc caule Fœniculi, & folijs, & diuiſura, cubitum alta, vmbella albet, & odorata eſt, radix vnica, recta, humi pacta, candida, ſapore paſtinacæ. Verùm hoc magis placent vulgares Caucalides, quia ſũt caule, folijs, vmbella & ſemine hiſpidis, eòq; magis congruũt verbis Dioſcoridis.

Duæ namq; ſunt in noſtris vinetis & ſegetibus differẽtiæ, altera enim candida, folijs minoribus, ſed caule proceriore, & hæc Mathioli. Altera purpureſcens vmbellis ſeu floribus, folia habet latiora & craſſiora: ſemẽ maius. Eſt iſtud ſemẽ argutũ & elegans, nam triquetrã oblongã, & ſpinulis horridã habet glumã, Glycyrrhizæ quadãtenus ſimilẽ, veſtibus mordicus hærẽs, ea exuta granum oblongũ, *A*uenæ exenteratæ modo cernitur, haud guſtu inſuaue: qua quidem ſatis expreſſa nota inſigniuit Caucalides Dioſc. & ſimilibus diſcreuit. CAVCALIDIS *duæ vulgatioris.*

OENANTHE, flos vineus aut vinaceus.

NOMENCLATVRA iſta tres deſignarunt varias ſtirpes, ſed florum decore, odore, & quadantenus colore non diſſimiles. Eæ ſunt Labruſca, ſiue ſponeanea vitis, & eius cognominis Vitis ſylueſtris, primæ florum eruptiones & germinationes ſuaue quiddam halãtes, cuiuſmodi Filipẽdulæ, pręſertim quibuſdam tractibus Linguagotticis & Aquitanicis, radix & flores ſpirant, ſed ſuauius multò: quam obeſæ naris Commentator non reſpuiſſet, nec doctiorum ſententiam ſpreuiſſet, ſi verba Dioſcoridis preſſius perpendiſſet, & locis aridis petroſiſque plurimam eruiſſet: Hic enim in Anglia, vbi libenter vtimur, non procul Briſtoia ad Vincentij rupes & cautes deuexas, etiam in Germaniæ aridis, plurima Iunio & Iulio, floribus candidis, exiguis, ſtellatis, confertis, Brioniæ & Rutæ ſitu. Semine muſcoſo, ſquammoſo, rotundo, Pimpinellæ, cui folijs etiam ſimilis, *P*aſtinacęq; ſylueſtris diuiſura: caulis cubitum & ſeſquicubitũ altus. Radix non altè infoſſa, ſed latè ſparſa & ampla, è pendulis fibris multis pilularum, Cyperi, Pæoniæ fœminę, aut Aſphodeli modo: quæ perbellè quadrant Dioſcorideæ effigiei. Nam μέγαλην ῥίζαν, radicem magnãm, amplam, fuſámq; ex rei cognitione & alijs collatis locis interpretamur: καπλον παχην, caulem craſſum, ſanè habet pro altitudine ſui, quem palmarem facit: cuiuſmodi eſt hæc noſtra, nonnullis glarioſis montoſis: Demùm κεφαλας ἐχουσα πλειονας ϛρογγύλας, capita plura rotunda habens: cuiuſmodi planè hęc ſunt. Verùm verſio fortè iſta calamiſtrata, & Pliniana imitatione oppidò tuberoſa, illuſit fortè Commentatori, aut eius Theſeo Tridentino, adegitq; vt Ariſtolochiæ rotundę & adultę, perquàm ſimilem facie radicẽ aſtruerit: quę ab Oenanthe tãtum diſtat, quàm Bunium vel Bulbocaſtanum Tralliani à Filipendula: quod plebecula Gallica, Germanica & Anglica eum monuiſſet. Illa enim *Fauerottes*, Germani Earts nuts: Angli verò *Kipper nuts* vocãt, vtriq; à nuce, caſtanea vel baſilica, ſapore & ſimilitudine: neque enim eminet tuberculis, niſi valde vetus, vti Ariſtolochia rotunda. Et *Kipper nuts* opilionũ nucem ſonat, quia *Bulbocaſtanum* illis cibo cedit: eſt enim oleraceus bulbus, edendo totus & gratus, Caſtaneę ſapore: folijs Gingidij, vel Scãdicis, vti ſuperius diximus, in pediculis & mollicellis caulibus, teneris & caducis: floribus itẽ puſillis, albis in vmbella, adeò eidẽ, vel Pectini Venerei, ſimilibus, vt eiuſdẽ naturæ videatur. Semine Cumino aut Fœniculo minore, odorato. Arua & pinguia vmbroſa amat. In Hollãdia, & Anglia plurima, pręſettim ad Pagum Cleſton propè Briſtoiã.

OENANTHE vulgaris.

FIlipendulæ nomen aſſequutę ſunt itidem plantę duę, quæ vt Oenanthes non ita diſſimiles, ita hîc commodè referendę. Ac ſi natalia ſpectes, minimè Oenantẽ dicas harũ duas:

alterum quippe plurimùm ſolo vliginoſo & pratenſi,& tamen Commentatoriſtis nomen inſcripſit Oenanthes,Filipendulæ ademit,quæ præterquàm quòd viribus,etiam natalibus montoſis & ſaxeis,vt diximus,magis quadrabat & recentiorum conſenſu.

Harum quæ minor & veræ Oenanthę ſimilior,radicibus amplis,globulis oblongis, prolixis,filimentis pendulis: turiones promit, imaq; folia Apio hortenſi, teneriuſcula,ſaturè virentia,cubitalem & ſeſquicubitalem caulem,geniculatum,alis folijſq; & vmbellis Aniſi vel Coriandri,flores albidi, puſilli, æſtate in conuallibus herbidis aut verrucis pratenſibus Angliæ:Mõſpellij etiam prope pontem Cellenouæ,Magalonæ inter Narciſſos,atq; Grammuntiam ſyluulam circum,

OENANTHE ſiue Filipendula altera Montana.

RARIOR multô quæ hîc depiĉta Filipẽdula,nulli dum memorata ſcriptori.In celſium montium verticibus, vt Norbonæ ad Veganiũ,in Dei paradiſo vocato, Calcari contermino,nobis eruta,radice non æquè fuſa vel ampla aut cirroſa:ſed proxime caulẽ bulboſis,teretibus,lõgiuſculis,æqualibus fermè proceſſibus,modicè protuberantibꝰ,Corrudæ annotinæ partibus:Pęoniæ modo radicata, Caule aſſurgit ſeſquipalmum alto,craſſiore,rotundo,nõnihil ſtriato,& ſulcato,imò medioq; ſui folia alterno ſitu emittente Filipẽdulæ inter & Millefolij, exigua Cornucerui diuiſura:extremum florum,thyrſum album,ſpecioſum amplexa,cuculatis galericulis, crebribus,cõfertis, conflatum,in Criſtæ Galli,vel Chynoſorchis, vel Napelli ſpeciem.

OENANTHE Cicutæ facie ſucco viroſo crocante.

NEC quidem admodùm nota hæc, niſi Borealibus præſertim Angliæ, erumpit riuulis,lutulentiſúe & riguis ripis, vbi Paludapium,cui folijs non abſimilis,vel Ruta pratenſi ſimilior, multo pullulatu,virore tetro, colore & facie Cicutæ. Caules bicubitales ſpargit,è radice in pares Aſphodeli albi bulbos multiparta,& quaſi brachiata,nullius fibræ vinculo aut interuẽtu (ſecus Mathioli) continuos,teneros: guſtu acres & ingratos, ſucco laĉteo primũ,deinde flaueſcente viroſo & exulcerante pręgnantes:Vmbella cicutæ:cui affinem autumant,qui maleficio parẽ expertos ſe aſſerũt. Vſos namq; in acetarijs nihil faĉtum fuiſſe propius quàm vt interirent,aiunt:alios,qui eſitaſſent,vertigine tenebricoſa palantes,nutantes, attonitos,inq; gyrum verſantes ſe vidiſſe.Et certè tam non eſt Oenãthe,quã ab ea diſtat Ruta pratenſis autCicuta.Ijs igitur & quibus ægrè lotiũ it, ſecundinæúe cunĉtantur,ſuadente Senenſi, dato,& Themiſo non Medicus radies:tantominus epilepticis, analepticis,atq; vertiginoſis propinabis,quos tamen eximia quadã pręrogatiua magnoperè iuuant Filipenduli radices,qua calculũ è renibus,muccũ è veſica diſſipare atq; excludere mulierculis,ne dũ nobis,creberrimis compertum experimẽtis.

Cicuta,Cicutaria Myrrhis.

Ang. Homblocke. *Ger.* Schirling. *Bel.* Dulle kernel. *Gal.* Cigue.

CICVTA quaflagrauit olim infamia viq; pernecabili,fuit ſemper notiſſima, κώνειον à Græcis vocata ἀπὸ τὸ κωνᾶν,à circumuertendo,ſiue gyrando ea potos, qui correpti vertigine tenebricoſa humi prolabebantur. Omnium regionum hæc indigena, eſt, figura

Cere-

Cerefolii,ſiue Paſtinacę ſyl.aut Myrrhidis,& figura adeò cognata Cicutarię vt indiſcreta penè ſimilitudo,necis occaſio fuerit nõnullis,qui eſitarãt, etiã noſtra memoria:radice etenim ſimili, alba,breuiore,craſsiore,caua ſuperius,quà caulẽ alit,qui planè ferulaceus, quatuor aut ſex pedes procerus eſt,cauus:dẽſè admodùm geniculatus & maculoſus interdum,vmbellis dẽſis,floſculis minutioribus,& anguloſo Aniſi ſemine:odore quàm quauis alia nota,diſcernitur à Myrrhide:tum parua, quę Cicutaria non fœtens vocatur: tum ab odora Myrrhide vera,& ſaluberrima. CICVTARIA.

CICVTARIA FATVA quæ minus Fœtida.

NE quẽquam fallat,quia nõ ſe prodit odore hęc,aduertendus eius color,qui atrior aliquãtò,nec maculoſus eſt,nec adeò putorẽ halãtibus ſcrobibus,vmbroſis,vdis exit, ſed ad margines & ſepes paulò editiores & ſicciores:alioqui nõ minor copia ſecus vrbiũ aggeres & vallıũ ſepes viſitur. Equidẽ noxia & inuiſa olitoribus & hortis, vbi ſpontè,viridiorq́; & nitidior,pręſertim minus feruidis, *P*etroſelino propior & cõcolor,& minor tamen vera Cicuta. *Varietas.*

Germ. Wilder Korffel *MYRRHIS. Gal.* *P*erſil Daſne. *Bel.* wilde Kervel.

ODORATAM hanc,ſiue Salubrẽ & eſculentã poſsit quis vocare Cicutã,quam *M*yrrhidẽ, ſiue Myrrham, propter ſuaueolentiam, quiddã Myrrhę reſipientẽ, dixerũt. Nec hæc perinde freqẽns, vt ſuperiores,aut procera occurrit,ſed rarior,& in pratis,vel germinoſis marginibus etiam olitoribus ad veſcendum in Belgio multa colitur:& eſitatur in iuſculis Cerefolii vice, cuius nomen apud Germanos aſciuit, vocant enim wilde Kervel, id eſt,ſylueſtre Cerefolium,quod odore ſaporíſque iucunditate imitatur, etiamq́ue facultatibus diureticis:facie verò eſt Cicutæ,albicãtibus ramis & foliis,tenella hirſutie,Paſtinacã ſatiuã,aut agreſtem referente:radix prægrandis,altè depacta,prolixa, nec facılè auellenda,Ferulę aut Paſtinacæ eſculentæ,quam ſapore & odore,ſed magis medicato,& ad Smyrniũ accedente, repræſentat:ſemen admodùm longum Cerefolii,duplò maius, ſtriatum,anguloſum,fuſcum,odorum. Hæc etiam Myrrhis Pliniana videtur:foliis Cicutæ minutioribus,caule breui,rotundo,ſaporis & odoris iucundi:quam orta confuſione à Geranio odoro,Myrrhidẽ Romani perperã faciebant:vndequiſpiam Scandicẽ vulgarem oleraceam meritò ſuſpicetur, aut illius aliquam ſpeciẽ:nam Syriacam Scãdicem valde variam prodire certũ eſt,& Adagio cõſtat.Varia enim olera in Syria ali dictitabat plebs olim. *Myrrhis Pli.*

MYRRHIS Altera.

CICVTARIÆ odore,ſiue *M*yrrhidis,affinis ea admodũ eſt,foliis & ramoſis vmbellis minoribus,delicatioribus tamen,& ſemine oblongo,Dauci Cretici,exiliore,nõ hirſuto, nec ita abſimili ſapore:è Geneuæ & Saleuæ viciniis mõtibus: peritus iuxta ac amicus medicus *P*ennius Anglus Londini ſerendam curauit, nobíſque impertiuit.

SESELI Peloponnenſe,Folio Cicutæ.

AD montem Lupi & iuxta ędes Sacrificuli, in decliuibus ſalebroſis Inſulæ montis Cęti,quà mare ſe pandit,eſt plãta quidem copioſa, ſed nõ vbiq; obuia,cuius radix magna,intus alba,foris nigricans,recta & altè porrecta,Ferulæ Thapſięve modo,odorata,& aliquantùm acris. Caulis digitum æquat craſsitie, ſeſquicubitũ altus, ferulaceus,à quo promuntur alæ turionésve cõplures in ambitum ſparſi, vbi folia multa,Cicutæ magnitudine,ſed incurua, piloſa & criſpa rugataq́;. Vmbellę multę Anethi luteę ſunt:ſemẽ latũ folliaceum, compreſſum,Angelicæ figura & magnitudine,ſed multò minus grauius:color illi ex pallore flaueſcıt:odor ſuauiſsimus,Æthiopici adeò ſimilis,vt ſtatim odoratu,cùm primùm vidiſſemus,Pelopõnenſe conιectarimus.Et coniectu-

ram certiore exploratione notarum & virium præceptores Monſpellienſes fulcierunt,vt nullus illic ambigat de eius aſſertione; cùm tamen anteà nonnulli Thapſiæ ſpeciem ſuſpicati fuerint. Verùm Thapſia,quæ vernat multa in Aquitania Vaſconum,multò ab hac diuerſa, colore & vultu.

SESELI Creticum, Tordilion.

PASSIM in ſegetibus Norbonæ ſecuſque vias occurrit ſurculoſa,hirſuta,rigida,aſpera planta,folio rotundiore, Cerefolii,vmbellis albidis purpureis,paruis:quibus ſuccedunt ſemina copioſa,circinnata, quaſi toreumatis elaborata,vnde fortè nomen peculiare fuit,orbiculata,compreſſa,atque geminis valuulis,vt Ferulæ ſemen,conflata,clypeoli ſpeciem referentia,guſtu Myrrhidis. Numnā hęc ſit illa,qua ſe deceptū Cōmentator conqueritur,cùm ille ſcribere aut nolit,aut non auſus ſit,ambigimus: voluimus tamen hanc non ignobilem plantam ſtudioſis notam eſſe, vt horum iudicia ad collationes accurratiores excitaremus:ne deinceps faſtui commentatoris,qui innumeras propemodùm, aut non nouit, aut perperam prodidit, aut ſilentio abdidit,aſſueſcere diſcant; luculento enim detrimēto eius ignauia,aut ambitio Tyronibus fore certum eſt, quemadmodùm & nobis multos annos per initia nimium credulis,fuiſſe meminimus & dolemus: non tamen illi inſultamus,quin potius veniam damus,ſi docere non potuit quod neſcierat:libereq; profitemur,nos dehinc non modò non liberius quicquam animaduerſuros in iſtis pannoſis centonibus & commētationum aduerſariis,ſed potius ſi minus de re herbaria bene meruit,& melius voluit,gratiā habituros, & melius in poſterū bonas horas colocaturos:potius, vt certa prodamus, quàm vt incerta, ambigua,ambitioſè emendicata munera, furta, verſuras, cenſuras, iurgia, ſimultates,obtrectationes,conqueſtiones,Apologias,Apomaxeis & recantationes, retegamus.

SILER MONTANVM Officinarum.

GENVINIS plantis Seſeli cognitioni priſcæ reſtitutis,in promptu eſt noſſe,aliud ab iſtis eſſe Siler montanū officinarum ,ſiue Siſeleos,quē retinuerunt bono quidem conſilio, qui Neotericis anſam errandi dederunt, atque ſanciendi nihil aliud eſſe Siler, ſeu Siſeleos vulgò dictū,quàm Dioſcoridis Maſsilienſe Seſeli:bono inquam conſilio vſi ſunt. Eſt quippe planta multò maioris acredinis & efficacitatis quàm vllum Seſeli, eóq; menſtruis ciendis valdequàm commendatum. Duûm eſt cubitorum ferulaceus caulis:radix odorata Liguſtici, folia terna,nō modò fœniculo,vt Maſsilienſi Seſeli maiora,ſed vel Peucedano latiora, ac paulò minus Liguſticum, vel Coronarium Roſmarinum æquantia, mollia: vmbellę pręgrandes Angelicæ:quibus ſemē foliaceū,longius Cumino,colore pallido, quod guſtu etiam ſaccharo conditum, acrius quàm Æthiopicum eſt:tantò magis, quàm Maſsilienſe,cui acrimonia prefert Dioſcorides Æthiopicum.

PRATENSE SESELI Monſpellienſium.

STVDIOSI Lutetiani & Monſpel.plantā illam quæ in pratis frequentior occurrit, Saxifragię tenuifolię ſimilis,vocāt Pratēſe,Seſeli. Radix illi Dauci,vel Peucedani:foris nigra, odora,caulis bicubitalis,folia Sileri montano minora, anguſtiora, rigidiora: vmbella candida: ſemē Mei,nigrius & maius quàm fœniculi,omniū Seſeliū minimè odoratū,eóq; perparum acre,ideoque putabant olim quidam Monſpel. eſſe Maſsilienſe ſeſeli Dioſcor. Anglorum verò Pratenſis ſaxifragia,ne cui ſimilitudine imponat, huic quidē ſimilis, ſed tamen & diuerſa, vt monuimus ſuo loco.

Sitne Sophia Chirurgorum THALICTRVM Dioſcoridis.

TAMETSI induſtrii quidā Thalictrū Dio.eā eſſe Pratenſem,quam Rutā fœtidā,ſiue luteā Saxifragiā Pratēſem,nobis cōmodiore loco redditū opinētur,tamē illa magnę cōmēdationis

dationis & meriti vulneraria Sophia vocata, apud Septentrionales preſertim, cùm propter figuram, tum vel potiſſimùm propter eximias ſanandi claudendiq; vlcera antiquata & maligna, vires, aptius forſan Thalitro conferretur, & eadem tuto aſſereretur. Quæ quidem in admodùm ſuccincta, nec ſatis diſtincta, foret Dioſc. deſcriptio. Eſt enim Coriandrinis ramulis, folijs, & inciſuris, ſed tenuioribus folijs, albicãtibus, Abrotano non abſimilibus, virgultis, ſeſquicubitalibus, gracilibus, rotundis, rectis, lignoſis, pallidulos vel luteos floſculos, Erucæ vel Synapi ſylueſtris, nec ſiliquas diſſimiles, ſed exiliores edentibus: Semẽ exile, rubellum, claudentes: inulta in parietinis & areis propè vrbes Galliæ, Nortmaniæ, Belgiæ, & Angliæ: ſed rarior calidioribus ad meridiem. Hac pollicentur Carboniuori Paracelſiſtæ nullum non vlcus ſe percuraturos, cuius curationis cognitionem, nõ item fatuam promittendi fiduciam, didicerunt à Chirurgis practicis, qui ætate Guidonis & Petri Argelatæ vixerunt. Cæterùm, quod ſæpius inuiti monuimus, hîc etiam inculcãdum rurſum eſt: apud Dioſcoridem collationum plerumq; exceſſus non de plãta, quæ deſcribitur, ſed in ea cui confertur accipiẽdos: vt hîc, Coriandrum pinguiore folio eſſe: & ſuperius aliquot retrò capitibus in Cotyledone ſecundo, prioris Cotyledonis folia latiora, non anguſtiora : ſic in proximo capite de Verbaſco, ſic capite de Enula, & alibi frequens.

An Conſolida Regia, ſiue Calcaris flore recentior, ſit DELPHINIVM, *vel Soſandrum Dioſc?*

Ger Kitter ſporn *Ang.* Larckes clow. *Gall.* Pied d'Alouette.

QVAMVIS nuſpiam vlla mentio Delphinij apud claſſicos authores extet, tamen non illicò neceſſe eſt hanc Dioſcoridis codici irrepſiſſe. Fieri namque poteſt, vt iſta appellatio, quam foliorum (aut potius florum cucuat infundibuli) ſimilitudo plantæ inuenit, autore Dioſc. indita etiã fuerit Sylueſtri Cumino, ſicq; duo plurave nomina à diuerſis ſcriptoribus accommodata fuerint propter varias facultates: quod idem non parum multis alijs contigit plãtis, vt diuerſa deſignẽtur voce à nimium communi totius Cumini ſpeciei: ſiquidem indicio ſunt, non modò notæ ſatis perſpicuæ, quæ deſcriptioni quadrant, ſed etiam virium, quæ vtrinq; ſimiles produũtur, nempè aduerſus venena & alia incommoda: quæ dotes in Calcari equitis nondum plenè compertæ in Anthora Arabum & recentiorum exploratiſſimæ ſunt: vtriuſq; hîc mentionem facimus, vt iſta expẽſione iudicium excitemus ſtudioſorum. Eſt enim Calcaria folijs minutim profundéq; inciſis, exilibus, longis, viridantibus, confertim, quaſi ex interuallis, naſcẽtibus, vt in equitis calcari. Flores item purpurei, corniculis repandi, in morem Napelli diſpoſiti. Hæ itaq; duę, duas Delphinij delineationes explere poſſunt: quarum Calcar in ſegetibus frequens, Anthora verò non niſi aſperis mõtoſis, nec tamen inibi frequens obuia. Prope Geneuam & ad Allobrogum Delphinẽſium Alpes multa.

MELANTHIVM, ſiue Nigella.

Ger. Schwartz kumich vnd ſchwartz kimmel *Bel.* Nardus ſaet. *Gall.* Nielle.

MELANTHIVM genuinum eiúſq; quatuor differentiæ, Dioſc. concinniore quàm ſolitus eſt deſcriptione, perquàm notæ ſunt. Priori & potiori Nigellæ dictę officinis, atq; alteri, quę à Citreo ſeminis colore, Nigella Citrina nuncupatur (ſi colorem exceperis) idem odor, ſapor, vis, vſus. Folia, capitula membranulis intercurſantibus diſcepta. Flores purpurei, pallentes, ſemen multum, pingue, odorum, oleóq; efficaciſſimo reddendo aptum, quo puerperæ mulierculæ excludendo partui atq; ſympthomati iſterico propellendo multum vtuntur. Vocitãtq; vulgi perſuaſione Nardinum: nempe odoris ſuauitate & efficacia haud diſpari. Iſtud oleum prælis expreſſum, nigro ſed lympido colore, pauca quãtitate hauſtũ, ſplenis tumores duritiéſq; demolitur: ſicq; foris illitum. Citrina ex Syria alijſque Orientis Emporijs aduecta nigella Itali multum vtuntur, etiamq; in condimenta, in placentas ſynapiq; addunt. Anglis iam & item Germanis hortis copioſior quàm Italicis: vbi quæ odore cæteris excellit, Romana quodam nominis eulogio vocitatur: nam alioquin Romæ vel in hortis pauca.

Citrina.

SYLVESTRE *duplex.*

QVÆ VERO INTER SEGETES NORBONÆ PASSIM ORITVR Sylueſtris ab Hortenſi nihil niſi exilioribus folijs & odoris præſtantia diſcrepat, acrimòniaque vincitur, ſed Capitula & flores in ſolo natiuo aliquantum maiora ſunt. Secunda autem ſylueſtris, quam in Normano agro inter Druidum & Carnitum, legimus,

Sylueſtris altera

legitimus: capitula mucronibus in ambitum repandis retróve flexis, cuiuſmodi in Lycoctono aut Aquilegia fert. Spernuntur tamẽ vtriuſq; ſemina, quia & meliorũ copia ſuppetat.

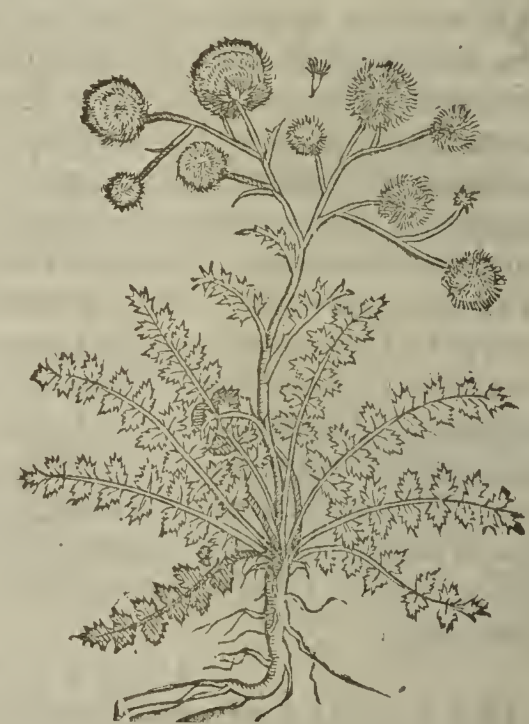
κύμενον ἥμερον *CVMINVM.*

Ger. Kimmel. *Gall.* Comin.

TAMTÆ feracitatis eſt inter oleracea Cuminum, vt etiam maledictis ſatum v b errimũ luxuriet, vnde Cuminum quis, quaſi prægnans, à κύω verbo manaſſe putet: nec ſponte tamen apud nos oritur iſtud vulgatius, quod quidem aliquantum diuerſum diuer ſis è locis Syriæ, Ciliciæ, & Greciæ allatum obſeruatur. Quod enim albicat, hirſutumq; eſt ſemen, præſtantius habetur, ac idem cum eo quod neutiquam hirſutum eſt, apud nos ſeri & virere ſolitũ. Nec item putandum diſcrimen aliud fuiſſe Æthiopici Gallatiive, quàm loci prærogatiua: viſusque eſt Hippocrates ſatiuũ iſtud albicans hirſutúmq;, Baſilicum, ſeu Æthiopicum ſtatuiſſe. Nec enim argumenti vllam vmbram habent Patauini quidam herbarij, cùm alius generis ſemẽ pro Æthiopico Cymini oſtentant, puſillum enim valdè eſt, aceroſum, euanidum, viribus multum & odore ab communi deficiens.

Æthiopicum Baſilicum.

SYLVESTRE Cumini Dioſc.

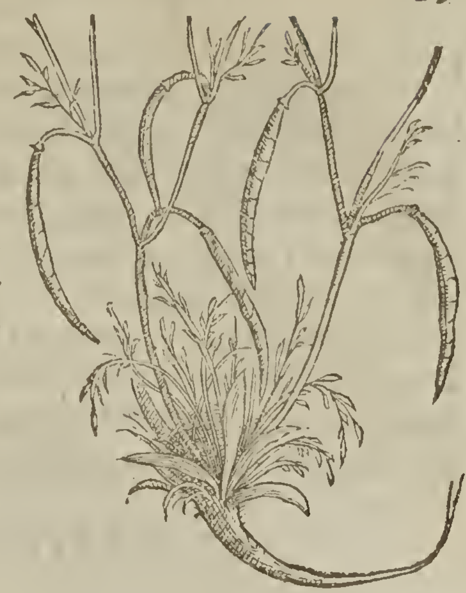

SPECIEM præ ſe ferunt vtriuſque Sylueſtris duæ plantæ, quæ locis glareoſis prope Aquas Sextias Galloprouinciæ vbertim creſcunt: cuius ſtirpes aliquot & ſemen ſerendum nobis Monſpelliũ miſit Iacobus Reinandus induſtrius Pharmacopœus Maſſilienſis, & indidem in hortos quoſdam Italiæ tranſlatũ fuit, vbi rariſſimũ à paucis colitur. Prima foliola Gingidij vel ſylueſtris Paſtinacæ modo diuiſa ſunt, radix albicat, parua, cauliculi inflexi, exiles, Scandicis, ſeu Pectinis Venerei modo, ſed albidis, rotundis, villoſiſque glomerulis, globulos Arction imitantibus, vt perquàm ſcitè Dioſcorid. notauit, tenera pappoſáve lanugine cinctos, in ſpherulam denſam, magnitudine Pimpinellæ, Platani modo Globularieve Monſpellienſibus dictæ. Semen dentis Leonis vel Platani, ſed multò minus.

ALTERVM Dioſc. Siliquoſum.

ALTERI verò Sylueſtri duæ ſunt plantæ, quæ effigie ſic ſatis & peræquè congruere videantur: Ea namque quæ minus cognita, exigua & pulchra, nõ procul Aquis ſextijs oriunda, compluria gerit cornicula, ſiliquoſa, adũca, Scorpiodes dictæ modo, ſed craſſiora, ſemine intus præſepiolis diſtincto, colore flauo, oblongo: cauliculi graciles, teneriuſculi, & folia parua, Carui aut Scandicis. Pectini Venerei Fumariæué inciſuris, profundis: exigua radix, lutei flores Maio menſe, Chelidonij maior aut Erucæ, ſed minore.

ET eidé ijſdemque natalibus ſiliquoſa perquàm ſimilis ſociatur altera hęc, nec niſi folio tenuiore, anguſtiore, *S*eſeli Maſſilienſis diuiſura, & ad imũ radicis albidæ Cerefolij plurimùm naſcente diſtat, cauliculis fermè glabris, ſiliquaque maiore, ſemine inibi contento, Galegæ, ſubſuluo.

REGIA verò conſolida alibi dicta, Cumini folijs, floribus purpureis & interdum candidis, ſpecioſis, coronarijs, Calcaris antiqui in ſpeciem, è quibus cornicula oblonga, recta promũtur, ſemine Nigellæ nigro, adeò hortis mulierculiſq; familiaris eſt, vt minimè notionis dilucidioris egeat: haſce itaq;, ceu veras, nõ mutis picturis, ſed verbis voluimus ſubdere, vt cuiq; quod viſum ſit de illis ſtatuat. Cùm enim Cumini ſatiui ſapore odoréve gratu non polleat, nedum vt id ſuperet, dubium eſt vlláne ſit Syluestre Cuminum. Alteri nam lutei flores inſunt, & ſemina Melanthij deſunt. *S*ola horum Regia, quam proinde herbam culcariam, Delphinium inferius dicendum, Cõſolida vocata, videtur adhuc Cumini ſylueſtris coniecturam poſſe fouere: tametſi vſus medicamentis aut cibis vel nullus, vel incertus.

NVCVLA terreſtris Septentrionalium, an ſit Bunion Dioſc. & Bulbocaſtanum Tr. lliani?

Bel. **Eeid noten.** *Sabaudis.* Fauerottes. *Ang.* *Kipper nutz.*

VBI ſuperius diſtinximus Bunion à Buniade, maluimus præ cunctis alijs hanc Bunium Dioſco. aſſerere, vt cuius nomenclatio reliquam Dioſcoridis deſcriptionem expendenti, videatur à ſimilitudine radicis bulboſæ Buniadis, ſiue Napi, appellata, & vſu, quia ſimiliter vt illa editur à plebecula: vnde fortè Trallianus Bulbocaſtanum, quaſi caſtaneã Bulboſam vocauit: alioqui nimis tota facies à Buniade diſſidet: Anethi enim eſt comis, folijs imis, aliquantò latioribus, ad Coriandrum accedentibus: floribus in vmbellis Anethi, ſed albis. *S*emine Aniſi minore: Radice rotunda, Cyclaminis, Caſtaneam æquante, fuſca foris, intus alba, guſtu *S*iſari.

PEVCEDANI facie puſilla planta, an PSEVDOBVNION *Dioſc?*

NEC non concinnè huc quadrat puſilla illa palmaris plãta, Peucedani facie folijſq;, ſed breuioribus & ad Fœniculum tortuoſum Neſeli Maſſilienſe accedentibus, ramulis intortis latius, in alas ſparſis, cõcoloribus: vmbella exigua, candida Anethi ſemine, Aniſi breuiore, exiliore, guſtu grato, aliquantùm acri: radice craſſiore, comoſa ſupernè, guſtu Oreoſelini, non lõga, parui napi, craſſiore quàm pro ſui paruitate, cibo idonea: Qualé Briſtoiæ in Anglia, ad rupem Vincentij, nobis primùm magna copia repertam, & icone damus.

Ελιοχρύσου vel ἡλιόχρυσου *ſileris flos Chryſanthemum.*

HElIOCHRYSO eximium aurei flores decus,coronamentis,vt Theophraſtus innuit,addi ſolitum,adque radiorum Solis repercuſſum, coruſcam lucem & vegetam intuẽtibus vibrantes,corymbi nomenclaturam ſpecioſam reliquerunt,nobiſque ſignarunt certiſſima illius cognoſcendi indicia,qualia in iſto vulgato cernuntur,vmbellæ Corymbaceę multis è bullis extantibus circinatæ,& aureo aſpectu micantes,Tanaceti & Agerati diuturnam coloris gratiam tutantes: in rectis virgis,gracilibus,viridãtibus,pedem & cubitum altis,duris alis & folijs per interualla Abrotani,vel tenuifolię Arthemiſię:exili & lignoſa radice,Niceę ad Thyrenum mare,Genuæ Lyguſticæ,& in Galloprouincia aſperis, macilentis conuallibus,& deſertis incultis,fruticat:pollet multum ad podagras & vlcera maligna, humorum impetum illuc incitum & ruentem reprimendo,lotium deriuando,& ſaburram vehementius impellendo:& eadem fermè quæ Millefolium promittit.

SIDERITIS *altera Dioſc. an noſtras Sanguiſorba Bipinella.*

APennatis pediculis & folijs quadantenus Filicis,noſtram eſſe dictam Pimpinellam,vel Etymon plebeium teſtis locuples eſt. Eſſe verò vulneribus valde accommodam,nullus non nouit,qui audit vocatam eſſe Sanguiſorba:cuius cunctas partes ſi Dioſcoridis conferas deſcriptioni,nihil planè deeſſe,nihilúe ſupereſſe facilè intelligas:quin qui nobiſcum ſentiunt & faciunt doctiores, narrant etiamnum in Chio inſula Sideritidem vernaculo adhuc ſuperſtite dici.Sanè folia inciſura prolixóq; neruo,modo,ſitu,vtrinq; pinnata,Filicẽ fatentur. Deinde in ramulis gracilibus & longioribus,tenuibus viticulis ſphæricos glomerulos, ſupernè cacumine aſperiore capitatos geſtanti,vbi clauſum eſt ſemen: omnia demũ ſuffragantur,& nobis inuitis Senenſem præcipitis inſcitiitiæ ſpecimen dediſſe clamãt: vbi carpebat quoſdam,qui Pimpinellam hanc 3.Sideritidem autumabant.Nam folijs,inquit,Coriandri. Atqui nullum tam inſcium putamus,quin facilè videat,cum tertia nihil prorſum,ſed cum ſecunda penitus quadrare Pimpinellam:quam pręſtitit retinere,illámq; nec deſcriptã,neq; capitatam,fortè,neq; notam,magis ſpectandam,quàm percipiendam,proponere.

SIDERITIS *Robertiana.*

CRATEVÆ Herculea eſt noſtras Robertiana notiſſima & vulneribus ſanguiníſque eruptionibus non ſolùm,verùm etiam vlceribus,adeóque potionibus vulnerarijs certiſſimi præſidij exploratione merita nomen hirſutæ Sideritis: folijs Coriandrinis,qualem Geranijs recentiorum aſſcripſimus, eſt.

SIDERITIS ACHILLEA, *lutea, odora, Alba purpurea eadem.*

HVIC Sideritidi laudatus Chirurgus Achilles Chironis diſcipulus, nomen famamque dedit,vt qua Telephij vulnera medicatus fuiſſe creditus ſit : Ac quò citius quiuis noſſe queat vel ab intuitu ſolo(quàm in Recentiorum vel intempeſtiuas, vel ſalebroſas, vel confuſiſſimas pedicas impingat)quid diſtet Achillea hæc Sideritis à Militari (rectius quàm à Plinio millefoliũ)vocata,ſic diſcernat:Achillea hæc multò procerioribus eſt ſcapis,numeroſioribus,pedem & cubitum altis,& folijs tenuioribus,magíſq; ac profundius inciſis, Arthemiſiæ tenuifoliæ ſimilitudine,muſcaria congeſta, gerentibus, puſillis floſculis, denſè numeroſis,& quàm Militaris maioribus,albidis,odorem medicatum ſpirantia,Arthemiſiæ vel Matricariæ,cui etiam ſimilis eſt,in æſtatem duratura: radice fibroſa,lignoſa: tota odore & ſapore Matricariæ, vel non fœtentis cotulæ,ſed minus amaro.Solum in aruo edito amat pingue & lætum:cuiuſmodi in Italiæ Romano & Tuſco agro, & non procul Riuoli, Pedemontis.Et paſſim etiam Galliæ Lugdunenſis ac Allobrogum.

ACHILLEA *Montana, Arthemiſiæ tenuifoliæ facie.*

PER-

PErelegans eſt,& parum frequens hæc, niſi celſioribus Calcaris & horti Dei, montium Norbonenſium iugis: vbi Iulio & Auguſto. Vmbellis aureis *M*illefolii,& quadantenus Ptarmicam noſtram præferentibus lucet, è ſparſis multis caulibus,pedalibus,gracilibus. Folia quàm ſuperioris tenuioria,habitiora, ſucculentiora, viridioraque, Cotulæ odoratæ: radice puſilla Senecronis, Tanaceti, aut Abrotani: oblongo ſemine.

MILITARIS terreſtris, & Militaris aquaticæ dignotio

MIllefolivm militare duplex proponitur ex confuſa vel ancipiti deſcriptione; nempe Filici-folium terreſtre vnum; alterum aquaticum, & Cumini ſylueſtris folio;duabus fortè plantis, vnam in deſcriptionem congeſtis. Vtramque ſeorſim damus: poſtremò aliud paluſtre fœniculi folium, vnde nomen factum.

Havd diſpar huius *M*ilitaris terreſtris *A*chilleæ facultas, vti neque facies; verùm,nomen ſi non vtraque ex æquo merita eſt; ſanè magis debetur Millefolio, quàm huic Sideritidi: quippe,illo vlcera vetuſta & fiſtuloſa,ſinuoſáve, eximia quadam dote percurari,teſtatur Dioſcoridis: quare iſto videtur vſus *A*chilles, & poſtea fortè ſimilitudinè deceptus populus, nomenclatura eſt abuſus, aut potius vſu ſuadente: magnoperè namque iuuat vlcera, aut fiſtulas, nedum vulnera iſtud Millefolium, tum oleo, tum contuſo. Plebeium iſtum conſenſum, & meritò ſanè, eſt ſequutus *P*linius, quem immeritò lapſus inſimulant iſtæ dentatæ cenſuræ noſtræ ætatis.

MILITARIS, ſiue Millefolium, flore albo, purpureo, & luteo.

Germa. Garben. *Gallis.* *M*illefueille. *Ang.* *Yarrowe, noſe blede.*

FRequentior multò & nuſquam non occurrit, tum terreſtris,tum aquatica Stratiotes, ſeu *M*ilitaris;ſic dicta,quia militibus vulnere ſauciatis crebro & conſueto iumento ſiue ferrumini eſſet;veluti Sideritis Achillea, cui tanoperè ſunt affines(præſertim terreſtris Stratiotes) figura & effectu, vt cum *P*linio vtranuis recentiores quidam pro vtralibet acceperint: adeò vt ſi illas non cognitas habuiſſemus,illis etiam ipſi nos ſubſcripturi eramus: verùm è rebus ipſis facilè diſcrimen perceptu: Terreſtris namque Stratiotes paruior eſt, ſurculis rectis: foliis verò alatis pennatíſve,Filicem inter atq; Filipendulam:ſed minoribus multò & quàm Achilleę breuioribus: Vmbellæ ex diſparibus ortu ſurculis gracilibus circinnantur atq; conflantur, plurimùm & paſsim pratorum & aruorum marginibus, candidæ: ſed præter haſce etiam purpuraſcentes, & luteo aſpectu micantes vmbellæ Norbonæ in montoſis, ſquallidis,editis, ſed æſtuoſis inuenimus, & ad *M*agdalenæ ſaxeum ſpecum Prouinciæ Galliæ, & Italiæ Genuenſis aſperis, vbi cinereo colore,& lanugine pubet tota. *Varietates.* *P*vrpvraſcens. *Luteis floribus*

MILLEFOLIVM AQVATICVM alterum Coriandrifolium.

QVandoquidem hæc mutila aut deprauata viſa fuit lectio nobis, poſt multam perpenſionem,animum aduertimus hanc repetitam foliorum Millefolii cū Cumino ſylueſtri colla-

collationem, aptius nulli quadrare poſſe quàm illi Millefolio in aquis naſcente, eiuſdem cum iſto ſpeciei & facie, cuius folia quàmplurima à media ad imum ſcitè exprimunt Cuminum ſylueſtre, aut Coriandrum: ſuperiora verò ſunt Feniculi, ſed tenuiora, delicatiora, molliora, vti aptè etiam quædam habet lectio: non amaraci (vt falsò legunt) ſed Maratri: reliqua minora, ſed ſimilia ſupernè floribus Millefolii: vnde perſpicua ſupina Commentatoris ſomnolentia, dũ vſque & vſque carpit hunc & illum, ipſe carpendus & ridendus magis, qui non videat hanc neutiquam foliis eſſe Semperuiuo maioribus, magiſque refrigerantibus, ſed potius Cumini ſylue. Coriãdri, & Maratri, qualem ipſius Senenſis bellè pinxit. Vmbella etiam huius eſt Millefolii, aut ſylueſtris Cumini, cui hîc Dioſ. confert, poſt ſatiuum fuit Mathiolo expendenda: vbi etiamnum animi pendemus nos, ſi non eſt luxata orationis ſeries

MIRIOPHYLLON.

STRATIOTES, ſiue Militaris Aizoides, inter Aizon ſpecies reddenda fuit Dioſcoridis.

ENIM verò ſi huic ſunt folia Sẽperuiuo ſimilia, ſed maiora, noménq; eidem inditũ ſit, quia incubet aquis, Dioſ. interprete, & innatando latiore ſeſsiliq; baſi ſuas occulat radices ſubtus, vel, vt veriſimilius, propter facultatem vulnerariam, militi neceſſariam & notã, (nam alioqui effigie, imò omnibus notis, diſsidere videntur: niſi quis harioletur militarem, quia ſine radice, quaſi ſine lare & re, vt miles, victitet vitam incertam & fluctuantem) ſanè nequaquam illa Commentatoris erit Stratiotes. Sed diuerſa facie à Millefoliis potius vera fuerit illa, quę multis fluentis pigrè & fermè ſtagnantibus riuulis in Belgio nõ procul Antuerpia & ad Liſam flumen prouenit, Semperuiui maioris figura, maioribus multò foliis, mucronatis, anguſtis, Lanceolæ, Plantaginis longioribus, ſed extremo anguſtiore & rigidiore ſtilo: E medio autem foliorum & ad latera exortis pediculis non longis inſident flores ternis foliolis, quadãtenus Ranunculi albi, ſed medio lutei, & pillis hirſuti, è carinula, aut forcipula cancri marini trifida emergentes. Ei ſubeſt contractior radix, foliorum ſeſsili latiori & quaſi baſi radicem compreſſam obtegente, ſed indidẽ tenuiſsimæ & penè aciem fallentes fidiculæ trans aquam humi demittuntur, alimentumque latenter ſugunt, vermiculorum ſpeciẽ ementientes: vnde plebi mentiuntur ſcelerata ſcamundicorum colluuies, quæ mulierculis iſtis radiculas in aquę plena Phiola, quò maiores appareant oſtentatas, iactat ſe eduxiſſe ex inteſtinis vermes, vt doctiſsimus ſpectatæ modeſtiæ Dodonęus affirmat, & Ioannes Cruthmanus Mechlinienſis, ſibi viſum nos certiores faciebat. Huic temperamentum eſſe Potamogetonis, ſiccãdi & refrigerandi, certum: quare facultates ſunt diſpares (ne dicã cõtrariæ) ſuperiori Millefolii: quod renibus ſanguinem potius prolectaret, dũ vehementiſsimè vrinas mouet, cruenta ducit, vti nos ſcimus.

PEDICVLARIS *Alectorolophos, Pedicularia Tragi, an Stelophuros Plinii?*
Germa. Rodel. *Belgis.* Roode Ratelen.

SVPERIVS in Gallinacea Criſta hanc minus quadrare Pliniano Alectorolopho, & inter Filipendulas aut Millefolia reddendã cenſuimus; quò d illis nõ abſimilis ſit ortu, & foliis itẽ minutim diſſectis, in tenellis, palmaribus, gracilibus cauliculis, partim erectis, partim humi fuſis exeat: propter autẽ flores Criſtæ Gallinaceæ, purpureos, aut albos, Alectorolophon & Criſtam Galli, fecerunt recentiores: vſu alioqui hactenus incomperta.

TANACETVM *Millefolii, foliis, floribus Abortani fœminæ, aut Agerati.*

PROPIVS Millefoliis quàm Arthemiſiis, aut Parthenio, eſt Tanacetũ dictũ. Folia ſiquidẽ emittit pinnata Millefolii & Filicis media: Caules è radice lignoſa, reptrice, fibroſiore, plures, fuſcos, ſeſquicubitales, rotundos, geniculatos, nõnihil ſtriatos, per ſumma alis diuiſos, quibus flores aurei in vmbellis Agerati, aut Menthæ Corymbiferæ inſunt, ſeméque Seriphii Abſinthii, aut Abrotani fœminæ: quo vtuntur mulierculæ ad vermes necandos

dos & vrinæ ſtillicidia: guſtu ſubacre amaricantis, cum graueolentia. Naſcitur pratoſis marginibus, & iuxta ſæpes & foſſas agrorum.

Illud idem in Angliæ hortis in delicijs habetur, longè argutioribus fimbrijs, minutioribus, & latioribus folijs. *Varietas.*

TAnacetum non odorum *S*yluestre, in Galliȩ Delphinatis ſponte, prope Valentiam frequens oritur: nullo odore præditum, floribus Matricariæ, quibus à ſuperiore diſcrepat: alioquin cuncta ſui parte prorſum ſimile.

MATRICARIA noſtras, non reſpondet Parthenio Paul. & Plin.

ABVNDE diſſeruimus inter Anthemides, cur magis quadret vulgi Cotula, *P*arthenio *P*li. *P*auli: quàm herbariorum Matricaria, quãuis ſi vſum odorémq; reſpicias, quibus virgineis morbis Matricis opitulantur, vtraque poſſit Parthenium dici: verùm hanc, quia longius abſit à Dioſcoridis lineamentis, poſtponendam illi duximus. Fruticat autem ſiccis vbiuis viarum, & hortorũ marginibus ſquallidis. Folia Arthemiſiȩ aut Abſynthio Romano propiora, quàm Coriandro: flores Chamæmeli Iunio & Iulio edit multos, ſed odore Cotulæ, radice fibroſiore.

ABSYNTHIVM vulgare, non eſt aliud à { *Romano & Pontico.*

{ *Ital.* *Aſſenzo.*
Ger. Wermuot.
Bel. Alſene.
Gall. Alluyne forte, ou Abſynte.
Ang. *Common Wormewood.*

NOſcitur ἀψινθιον & ἄπινον quia id pecus nõ paſcitur, neq; vlli bibitur, vnde βάτυπιεκον dictum. Cuius veri nõ niſi duæ videntur differentiæ, tametſi multæ ſunt ſimilitudines: Quod namq; vulgatius & amarius eſt, ſponte natum vel cultum, caule fruticat ramoſo, folijs, figura, Arthemiſiæ inciſura: incanis floſculis, rotundis, aureis, racematim aggeſtis: Ponticum eſt, tum antiquis, à præſtantia & regione cognomine, tum recentioribus barbaris ab aſtrictione, quàm illi *P*onticum ſaporem ſua, non Latina voce, appellãt, quem laudabant in *A*bſynthio Pontico Dioſc. Cuiuſmodi eſt vulgatiſſimum vbiq; peruium noſtrum, ſed Natalibus Capadotici, Tauri montis & *P*ontis, vtpote puriore cœlo & aere perflato commendatius, magiſque aromaticũ, vt pleraq; alia idem author & Galenus eadem cõmendatione celebrauerunt. Et inter *A*rabas Meſues interpres, cùm Romano Ponticitatem vindicaſſet, id eſt, aſtrictionem ſiccam, & valde Medico vſui oportunam, idem *P*onticum atq; Romanum eſſe, nihil fortè huiuſmodi meditatus, veriſſimè literis mandauit: vnde *P*harmacopœorum tam ſedula huius Romani conquiſitio & exploratio etiamnum durat. Romanum enim, id eſt, optimum, vti Camomillam Romanam cæteris prȩſtantiorem & genuinam, expetunt. Quin ne Barbaros iſtud nomen Romani cõmentos ſe ignorare conqueratur noſter Vercellẽſis *A*pollo, ſciat Romanum iſtud commendatiſſimum inter paucas herbas & ſacrũ plebi Romanæ fuiſſe, quod quidẽ victori ſanitatis præmio, & quaſi omine fauſto propinabant, vt Plinius author. Et quod noſtro æuo in Romano agro antiquisq; ruderibus paſſim viſitur, non aliud à noſtro eſt, & vtrumque *P*ontico idem eſt, Quare non oratione deſcripſit Dioſc. quia vbique regionum copioſè fruticaret, tantùm indicauit quò loci præſtantius nouiſſet, eodem enim illo monte cætera duo deſcribit & commendat, nõ quòd non paſſim alibi, vt iam dictum, naſcantur, ſed quia ibi potiora. Nec itidem vllũ ſpecie aut figura diſcrimen aſſignat Galenus: ſed tantùm Dioſcoridis fidem ſequutus, vt plurimùm ſolet, vires præſentiores, non diuerſas, Ponticũ habere ait: nec natura, ſed loci prærogatiua, quam etiamnum multis in regionibus vulgatum obtinet. Eſt enim vbi odore non inſuaui, vbi odoratum, & vbi ferè fœtidum percipias. Sic Agrimonia odora locis non nullis vt Xantonicis, alijs autem expers odoris, qui igitur vni gratus. alteri ſœtet odor.

Folia verò magnoperè doctos torſerunt: nam vbi legitur *P*onticum minora habere folia, legebat codice & rei exploratione fretus prȩceptor Rondelletius, maiora eſſe, quæ Metatheſis, vt facilis, ita nimiſquàm familiaris fermè omnibus de plantis ſcribentibus, extat ſæpè in Theophraſto, ſæpiſſimè in Dioſcoride, vt capite de Helenio, Meo, & alijs: interdum & in Gal. non ſuo, ſed amanuenſium vitio. Sed quòd ἐυωδίας obijciunt, dum obijciunt, nihil efficiunt: nam ſi magis odoratum, igitur & odorum erit alterum, eſt ἐυωδία non

gratia

gratia odoris vel ſuauitatis,ſed fragrantia & vehementia plerũq; iudicatur,vti in Vngue odorato Myrrha.Nec plura(vbi pice,aliis data opera)Abſynthia meminit Galen⁹,capite de Abrotano:tres inquit ſunt ſpecies vel differentiæ:vna generis nomine deſignata, Abſynthiũ vocata,cuiuſmodi eſt Ponticum:Secunda Santonicum: Tertia Seriphium:Seriphium autẽ & Santonicum admodùm ſunt infeſta ventriculo. Solùm enim inter ea Abſynthium, & maximè Ponticũ,id eſt,Ponto natiuum, gratum ſtomacho exiſtit: Quo ex loco iſtorũ velitatorum placidè derimuntur certamina: abſolutè enim vulgare noſtrorum vocat Abſynthium,quod in Ponto fœlicius ex Dioſcoride prouenire indicat,ſemoto ſpeciei vel generis diſcrimine.Sic certum ſtat noſtrum Romanum,vel vulgare,à Pontico nõ aliud eſſe:ſed loci gratia vegetioribus,non diuerſis viribus pollere.Amarorem in hoc agnoſcit Galenus,& bilioſis vomitionibus atq; obſtructionibus extergẽdis neceſſariã aſſerit aſtrictionẽ, ventriculo gratam,cui robur & vires cõciliat:quæ quotidianis & infinitis propemodũ,etiã vulgi, nedum Medicorũ, experimentis, ſcimus præſtare iſtud noſtrate intus, foríſq; admotum. Vina hodierna factitia tam multa optima ſunt, & idcirco multis locis Germaniæ pluſquàm ſatis expetita,non *P*ontico, ſed Germanico imbuta, fœtorem nullus incuſat: quin potius ſiccum,ſicuti vino,inditur:odore eſt aromatico,& viribus recreãdis apto. Quare vbi Galenus Pontico vtẽdum dicit,potius duo videtur reſpuiſſe,*S*eriphiũ & Santonicũ,quã iſtud,quod ſimplici & abſoluto nomine vocarat Abſynthium.Si grauiter olebat Galeno in Græcia,nõ fœtet Romanũ,ſeu vulgare,in Italia,Germania,Gallia & Anglia. Quin cætera potius à fœtore & putredine tuetur.Nec huius fœtoris Dioſcorides meminit aut Pli:Nam cùm Lucretius pueris tetra Abſynthia potùi,valetudinis ergò,dari canit,non odorem,ſed ſaporem amarum & tetrum,vt Aloe,innuit:vnde nomen Gallis *Alluyne*.Sic vbi Theophraſtus,vt illa, Abſynthium & Fel terræ, amara & malè olentia dicit,nõ fœtorẽ,vt interpres: ſed odoris intenſam vapidámq; iaculationẽ indicat,quæ nares rugat, cærebrúmq; ferit, vt multa odora,Myrrha,Vnguis odoratus ſuffitus.Plinium hı́c mẽdacij,vt ſæpius aliàs,accerſit *S*enẽſis, vt qui Póticum amarius Italo *A*bſynthio cenſuerit:ſic ignauus fucus,nec Cõmentatoris partes agit,ſed potius meri recitatoris,& nos quippiam eruditi haurire expectãtes, abiens deludit.Reſpõdeat Galeni doctrina,Galeni authoritate.Amari eſt aperire,abſtergere,vrinas ciere,& bilem purgare:id videas in Aloe,Centaureo minore,Chamæmelo,aliíſq;. Iam ſi Ponticũ Abſynthium Galeno tantoperè ad bilem laudatũ ex Theoph.& alijs Medicis:id potentius præſtat cæteris,potentiore igitur pollet ea facultate,cuius ope potẽtius agit:ea ſanè eſt amaror.Igitur quò vegetius,eò amarius:& quãtò Italo melius,tãtò amarius fuit,vt *P*linius, ~~non~~ ſua, ſed antiquorum Medicorũ ſententia, vnde hæc vertebat,aſſeruit, vt videre eſt cõferenti illius & Dioſcor.capita.Vbi veró mera amara non cõgruere ventriculo Galenus infit,ſi vt alimento vtaris,verum:ſin vt medicamẽto,contrariũ ratio & euentus docet.Aloe enim gratiſſima & vtiliſſima ventriculo,& iſtud medicamentum potius hepati quàm vẽtriculo cõparatum.*A*t guſtãti Santonicũ & Seriphium,minus quidem amara, vt Plinius notauit:ſed tamen ingratiora multò odore & guſtu.

SERIPHIVM Dioſcoridis, Abrotani fœminæ facie.

SEriphium & Abrotanũ fœmina mutua collatione Dioſcoridi aſſimilantur:proinde perpẽſis apprimè notis & argumentis quibus vtraque dignoſci queat,tandémq; naturæ cognitione ducti,& virium exploratione,ſic ſtatuimus.In Galloprouincia montis celſi Magdalenæ celebris accliuibus quà *S*.Maximinum oppidum ſpectat:redeunti item Olbia maritima vulgo Galloprouinciæ Hyeres dicta,multum obuium iſtud *A*bſynthium fruticat:exilibus, leuibus ſurculis,pedẽ altis.Radix albicat,prolixa,ſurculóſq; ſtatim ab humo numeroſos promit,crebribus foliolis minutim

minutim crenatis, teneriuſcula lanugine incanis, vti Gnaphalium ſummo tenus obſitos: vbi extrema capitula aureis floribus bullata fulgent: ſemine paruo, copioſo referta, ſimilitudine Tanaceti, ſed minore: tota, candida, ſapore & odore illius quod Romanũ & Ponticũ falſò putatur Abſinthiũ Belgis, proinde Romſche alſe dicũt. Adeoq; ſimillima Abrotono Fœminæ vulgari, hortorum (*Francis Cypres*) eſt, vt haud facilè vtramuis ab altera diſcernere ſit: niſi quia hæc tota minor, odoratior, candidior, tomentoſa, quod alteri deeſt, cui folia breuiora, ſapor non adeò ingratus, aut vehemens. Atq; hoc non ambitioſè, cæteris è ſua claſſe amotis, huc inſeritur, ſed quia propius eſt Abrotono fœminæ, cui comparat Dioſcorides, præfertur, propter ſummam affinitatem, qua vix credebamus differre à Fœmina Abrotono, niſi vtrumq; contuliſſemus Frequentiſsimum Norbonenſi Nitiobrigum agro ſponte frutefcens & eadem Londini Sata in horto Hugonis Morgani & enata, neque quidquam mutata, vidiſſemus.

Galatium Sardonium, perperam Santonicum vulgi: eſt Officinarum Abſynthium Romanum falſò creditum.

GEOGRAPHIÆ & Græcè peritis Lutetianam verſionem, Græcúmve codicem Aldinum legentibus, facilè licebit noſſe, neutiquam Alpes Gallicas in Xantonum agro, vulgò Santonge exiſtere, vbi creſcat cognomen Abſynthium Santonicum: ſed ſecundum Alpes Galatiæ, vernaculo cognomine Sardorum, Sardonium vocatum. Sic enim etiam hodie legitur & reſtituitur, facili intellectione & proximè ſequentis capitis repetitione, vbi in Galatia Aſiatica Abrotonum, vtpote cõgener, oriri dicit: & quot Abſynthii ſunt ſpecies, tot iam eodem Galatiæ & Cappadociæ loco commendat Dioſcor. vt ratio nulla ſit hæſitationis, aut in Santonicũ Gallicũ deprauationis. Tota Plãta Abſynthio ſimpliciter dicto ſimilis eſt, ſed minor, minúſque candida: ſeminibus non adeò multis, floribus exiguis. Nonnullis Germaniæ locis frequens: in Flandriæ & Angliæ hortis copioſa, & vſu multò expetita, illic vocata Roomſche Alſene, id eſt, Romanum Abſynthium, publica perſuaſione. Quam ſequutus Senẽſis (ſi Æſculapio placet) in Hũgaria, & Bohemia, Ponticum, iſtud ſeu Romanum ſibi repertum prædicat. Nam Roomſche Alſene Conſeruam, in officinis Antuerpianis & Belgicis paratam, mulierculæ Mulomædicę & clinicæ lubentius emunt, quia non ita amaram, facilius deglutiunt. Deceptæ quidem, nam ſi caret amarore, igitur & facultate amica, & grato calore. Atqui Ponticum verum, ſeu vulgare, viuis argumentis docuimus amarius eſſe: & Dioſcorid. Seriphium ac Sardonium dicit aliquantum (non multum) eſſe amara. Nec minus Romanum poſſe, quam Seryphiũ odor & ſapor indicio ſunt.

Gallis Barbotine, Belgis Semen Zedoariæ.

EQVIDEM ſemen ſanctum, vel Contra, officinarum aut Santolinũ dictum, horum triũ Abſynthiorũ, nullũ eſſe videtur: nam tametſi nonnulla amaritudinis & figuræ ſimilitudo illis interſit, cunctis: tamen non adeò ſunt plenè adulta horum ſemina, aut horridè amara. Et ſatum nonnullis in locis vidimus ſemen peregrinum iſtud, ex quo fruticulus ſurculoſus enatus fuit, vndequaq; ſeminibus gliſcens, pluribus fermè quàm foliis. Quodque ſemen nondum, vietum, ſed plenum & recens qui ſit nactus, ſi ſerat variis locis, facilè plantam aſsquetur.

Aliud Peregrinum, ſiue ÆGYPTIVM Abſynth.

ÆGYPTIVM quoppiã vocatum Abſynth. Pollitrici forma, foliolis albis, alterno ſitu digeſtis, digitum, altis apud Geſnerum iamdiu, & pòſt penes Valerandum *Donrez* ſiccum videramus, infirma aut certè nulla coniectura, Ægyptio cognomine in ſcriptum & à quodam herbario miſſum, qui ex hoc ſemen ſanctum produci coniectabat.

CAPNOS FVMARIA.

Germa. Erdtrauch, Katzen Kornel.
Belgis. Grypſecom ende Duyuekeruel.
Gal. & Ang. Fumeterre, Fumiterre.

CAPNON, ſiue Fumum, fumidam, fumariamque è Græco dixêre Latini, quia ſucco oculis illito, non ſecus ac fumo, exprimerentur vellicando lachrymę: maximo hodie vbique vſu & veris reſtibili prouentu notiſsima herbula eſt inter ſegetes & proxime margines, ramulis fibroſis, & fruticoſis, quadratis ſurculis, ex viridi in cinereum pallorem languentibus, emergens: folia diuiſura Coriandri: floſculis purpurantibus, interdum albidis, & interdum rubellis: ſemine rotundo, viridante ex fuſco, & æſtate colligi opportuno; viget verò & floret herbula Vere, quum ſuccus illi efficaciſsimus, & exprimi ſolitus ad Syrupos, electuaria, & pilulas Officinarum: amaro guſtu & ſubacri.

VARIETAS.

IN Norbonenſi agro minor multò, ſed minus frequens inuenitur quædam Fumaria, ramulis & foliolis palmaribus, Scandicis, nec procumbentibus, ſed ſurrectis, & albicantibus, tum foliis, tum floribus: radice exili, guſtu amaro. Monſpellii rure propinquo Boutonet nuncupato, aliiſque aridis glareoſis vere etiam viſitur.

FVMARIA lutea, montana, & alba, ſiue SPLITH *Illyrica, an Ætij* PHRAGMITES, *& Galeni* CORIDALIS?

NOBILITAVIT hanc raris laudibus noſtra ętas, charamque etiam fecit hortis & notam carendi metus & paucitas, paucis namque locis obuia, nec niſi calidiorũ Regionum montibus Illyriæ, Dalmatię, Hetruriæ & Norbonę Galloprouincię. Seriùs nempè quàm vulgaris Fumaria flores luteos, ſtellatos, Chelidonii minoris, Iulio & Auguſto edit: folia verò Fumarię bulboſæ, vel Chelidonii maioris, minora multò, glauca, cineritia, exilibus cauliculis, pluribus, ſeſquipalmaribus, & pedalibus: è radice latius ſparſa, fibroſa, Robertiani Geranii. Semine rotundo, depreſſo, atro nitente, in corniculis Fumariæ bulboſæ, vel Chelidonii maioris, minoribus multò, cui admodùm ſimilis facie & colore eſt, vndè ſcitè coniectet quilibet eſſe Capnum, ſiue Chelidonium Phragmitem Ætii. Quam Coridalim Galeni qui aſſeuerant, propter colicum dolorem, cui opitulatur, nimis ancipiti vtuntur argumento. Quippe noſtrâs etiam Fumaria idem interdum non inſtrenuè pręſtat, digerendo, diſcutiendóque viſcidam pituitam, è renibus eliciendo ſaburram, quæ non rarò colicum dolorem efferat & ementiatur. Quin Coridalim videntur vocaſse potius Bulboſam Fumariam, ab effigie Alaudæ auiculæ, cuius capitis galericulatum verticem æmulantur flores criſtati, turbinataque cornicula. Huius ſapor fermè qualis vulgaris Fumariæ, ſed efficacius videtur farctus tenuare, atque inciſos in lotium deriuare, vnde laus magna ad Hydropen. Robur etiam addit viſceribus, reliquaque præſtat quę Meſues de Fumaria vulgari narrat, de qua quod ille dixit, contrarium de hac dici poſſet, ſcilicet raritatem auxiſſe opinionem, at vulgatam copiam noſtratis Fumarię laudi offeciſſe.

VARIETAS.

QVÆ via ducit Florentia Piſtoiam & Lucam Tuſcam, hanc eandem Fumariam floribus albis fert, vt ferunt quidam amici noſtri admodùm periti: nobis tamen nullibi illis in monticulis, nec quidem in Iuliano, vlla viſa fuit ſuperioribus annis.

Caua radix Herbariorum, ſiue Bulboſa Fumaria Plinij, non eſt Magorum Triplya, nec Piſtolochia.

QVAMDIV, quàm falſi fuerint ſcriptores minimè mali, qui hanc Ariſtolochiã rotundã eſſe prodiderũt, quiq; etiamnũ eandẽ quaſi verã rotundã vſurpãt, in Clematide obiter diximus: nomen autẽ occaſio plantæ huic, & eroris iſtis fuit radix, quæ rotunda cum ſit bu-

bulboſáq;,& perinde vt Ariſtolochia rotunda faciat, ad vermes & maligna vlcera, facilè opinionem illis fecit Ariſtolochiæ,qui veram nondum vidiſſent. Sed diſſuadendo ſat fue ant folia & flores,qui Martio & Aprili in vmbroſis decliuibus & nemoroſis ſaltibus frigidioribus erumpunt purpurei & aliquando albi,more,& ſimilitudine Fumariȩ vulgaris, ad cuius folia multùm accedit læuore cæſio & diuiſura foliorum,maiorum tamen: ſemen pellucidum eſt in corniculis: in hortis autem Belgij alitur frequens,& reliqua Germania, vbi etiam è montibus oriundam habent.

FABACEA radice, altera CAPNOS.
Bel. Boonkens holwortele.

SIngularis item & penè par huius radix,ſed minor, maiore tamē commendatione apud Chirurgos & mulomedicatrices mulierculas,quæ iſtā puluerem efficaciorem & delicatiorē ad lumbricos interimendos prædicāt.In Belgio,Germania,& Sabaudia,vti Geneuæ aruorū quorundam ſepes & margines hac ſcatent.Meminimus etiam in Veganijs hortis Dei nos eruiſſe:non vlla totius facie nota,præterquàm radicis exilitate,nulla inſignita cauitate diſcrepans,etiamq; natilitijs,nam inibi nuſpiam ſuperiorem reperias,quæ alioqui multa occurrit,vbi neutiquam hæc.

CHELIDONIVM maius,Hirundinaria maior.

Ger. Groſz ſcolwurtz,Schwalmenkraut.Goldwurtz.
Bel. Gouwortele,ende Groote Gouwe.
Gall. Eſclayre,& Chelidoine,Felongne.
Ang. *Celondine.*

PRIMA hirundinum tranatione, vernaq; noſtratis cœli temperie oritur maior Chelidonia,non ſecus atq; minor,à qua tamen multum alia eſt,aliaq; occaſione dicta,nemipè cùm aciem oculorum ſuccus illius acuat, hirundinulisque ſuis occæcatis viſum reſtituere credantur herba ipſa matres: radicem etiamq; totam plantam in hortorum ſcrobiumq; marginibus multum obuiā, & ſucco croceo, fuluiore, viroſiore quàm Papaueris Cornuti gliſcentem,neminē latere quit,tota reliqua facie ad Plinianum Capnum vel Aquilegiā comparata,folijs cæſijs,& ſiliquis tenerioribus,non ita diuerſis:lutei autem ſunt flores, Keiri violæ,feruidiore tamen acrimonia & fœtidiore eſt,minimè guſtu aut odore grata:rarius intrò vtenda,commodius foris ad impetigines & pſoras puerorum,necnon metallorum chymicas medicationes.

AQVILINA, Aquilegia recentiorum aut Columbina,num ſit Ponthos Theophraſti,ſiue Deſiderium,Gaza interprete?

Ger. Ackeley.
Gal. Ancholies.
Ang. *Columbine.*

SI hæc antiquis innotuiſſet,non dubium quin illis coronaria futura foret,eſt enim non vulgari nec inuenuſta florum elegantia, cærula purpura nitentium, aliquot calyculis cornutis aduncis vtrinq;, gracilitate ceruicem & roſtella columbarum adumbrantibus, vnde Columbina Anglis dicitur,& doctiſſimo Aldrouando Bononiēſi profeſſori POTHOS Theophraſti,cùm illic verſaremur,putabatur. Frigidiuſculos Meridionalium tractus amat,pratenſis etiam eſt Franciæ & Angliæ,ſed ſqualidiore minúſq; hilari aſpectu non culta, nam in hortis duplò,triplò, & multiplò flores denſioribus & nitidioribus caliculis ſtipātur,triplici varietate coloris ſeorſim conſpicua,aut in eodem vno flore diſtincta, albo,purpureo,& cæruleo. Reliqua foliorum totiúſq; facies Chelidonij compar & ſimilis: maior & ſimilima Plinianæ fumariæ:ſemine itē lucido in follioſis recuruis infundibulis Conſolidæ Regalis aut Melanthij, guſtu tantillum aſtringente, temperatæ ex calore ſiccitatis:eóq; ad faucium pharyngis & tracheæ incendium & vlcuſcula vtitur plebecula.

ἀρτεμίσια. ARTHEMISIA.

Ger. Beyfuſz. Groſz Reynfarn.
Bel. Bynoet
Gall. Armoiſe, ou herbe S. Iean.
Ang. Mugworte.
Offi. Mater herbarum.

COGNITIONIS ordiniſq; conſequutione Abſynthij generi Arthemiſiæ ſuccedunt tribus hodie quatuorúe differentijs diſtinctæ, quas, valere iuſſis oſtentatorum velitationibus intempeſtiuis, perſpicuè paucis ſecernemus. Quæ vulgaris cognitionis & vſus perpetuò fuit Arthemiſia, plurima vbiuis locorum ſecus ſepes, & initerum margines, Abſynthio vulgari, ſeu Romano, ſimilima fruticat, procerior tamen, & folia maiora: ſupernè nigricantia infernè incana, habet: Semen item illi Abſynthij, & flores albidi, odore non inſuaues, ſapor minus aut parũ amarus. Viribus hæc exploratiſſima, quia in vſu aut ſola, aut frequẽtiſſima, & vtiliſſima. Sed & eadem quibuſdam locis inauſpicatæ telluris & pręaridis adeò ſtrigoſa, parua, & odore quadam grauitate feriente viſitur, vt alia prorſum putetur: vti Abſynthio noſtrati & Pontico ſolo naſcenti euenire monuimus. *Varietas.*

ARTHEMISIA tertia Dioſcoridis Leptophyllon.

HVIC ſtudio nõnulli qui Dioſcoridis æuo operam nauabant, Arthemiſiam vnicaulem nuncupaſſe videntur herbulam ſeſquipalmum, cubitumque altam: folijs minutis, Abrotoni mari ſimiliter inciſis, paruis, virentibus ex atro, lignoſis in ramulis, floribus, ſemineq; quàmplurimo refertis, paruis, & ex viridi luteolis, flaueſcentibus. Prope culta & olíueta Mõſpelij aliíſq; quàmpluribus Norbonæ locis multa & nota: ſed vulgo quodpiam Abrotani genus credita. *Abrotanum mas Monſpel. alterum.* Equidẽ per Dioſcoridẽ licebit ſicappellare, quia nõ de ſua ſed quorundam ſententia, hanc inter Arthemiſias recenſet. Odor tamen illi non Abrotani aut Abſynthij, ſed Arthemiſiæ prioris eſt, & prorſum eadem videtur, quæ Leptophyllos tenuifolia, ſeu Leptocarphos, proximo capite indicata, & in culcata, duntaxat explicationis cauſa: & facultates autẽ vidẽtur à quopiã authore, cuius oratio multò cultior, & pollicitatio maior de Arthemiſia eſt, quàm quæ Dioſco. conueniat. Sed ille potius deceptus non pauca ſimilitudine odoris & foliorum, indicaſſe videtur herbam illam fruticoſam, odoris ſuauiſsimi & Sampſucum imitantis, quam fecimus cum doctis Abrotanum marẽ, vulgus Picardorum & Francorum, Herbam & lignũ S. Iohannis vocitant, eóq; in coronamentis & lũborum ſuperſtitioſo cinctu ad epilepſiam, morbũ D. Iohannis putatã, auerruncandã expetũt. Hinc D. Ruellio dubitãdi anſa iudicij hallucinati, quam factioſe, vt ſolitus

eſt

eſt illi improperat ille Bambalio commentator, qui omnia conuiciis hîc miſcet & diruit, docet verò nihil, aut dicit.

ARTHEMISIA Marina.

TAM nuſpiam in mediterraneis, quàm frequens in maritimis iſtam reperies, eóque meritò maritimam voces. Pluribus fruticat ſarmentis ab vna radice lignoſa, fibroſa, ſurrectis, alternis interuallis, cineritii colore, muſcoſóque ſemine ſimiliori Abſynthio communi, quàm Arthemiſiæ: flores item lutei, numeroſi ſunt. Folia ima & fermè humi ſtrata, paucioribus, ſed maioribus inciſuris: media verò, aut ſuperna, anguſtiora, minora, interdum vna, aut altera inciſura, Portulacę marinæ, aut Fœniculo marino non abſimilia, carnoſa, albentia, vti vniuerſa planta, quæ gratum de ſe emittit odorem, Abrotani maris fermè: ſapor ſubſalſus, perparùm amarus, cuiuſmodi Arthemiſiæ prioris. In ſinus Adriatici littoribus ad Lyo inſulam & Venetam plurima.

AMBROSIA.

EXimiæ fragrantiæ gratia etiam Diuis expetita, nedum coronamentis, Ambroſiæ nomẽ finxit: apud nos autem nuſpiam niſi ſatiua Ambroſia viſitur, eoque procerior meritò eſt, quàm quæ ſponte oritur: Nec quiſquam argutator noſtratis magnitudinem obiiciat, quam tripalmarem Dioſcorides facit: multis enim, nec magnis de cauſis, incrementum decremẽtúmve capit hic fruticulus: cubitum altos edens complures ab ima radice caules, ramuloſque toto è caule multiplices, ſtriatos, graciles, à medio fermè ſummo tenus ſemine & floſculis quàmplurimis alternatim diſsitis, luteolis, muſcoſis, furfureíſve acinulis, vt oleæ, racemoſis, ſed rotundis ſemper, nec latius ſeſe aperientibus. Quibuſdam inter folia è pediculis vtriculi emicant, anguloſi, Echinati, minores & ſimiles tribulo terreſtri. Semen nigricans, rotundum, aut potius Gygarti vuæ æmulum, guſtanti non ingratum. Folia Rutę ſimilia, & circa imum æqualia, ſed ſupernè maiora, maioribuſq; diuiſuris, Arthemiſiæ, vel Abſynthii, teneriora & tenuiora: vniuerſa albicat planta, odorémque perbonum halat. Labruſcæ florentis viníve εὐτωσμίας antiquis dicti, id eſt, boni odoris Bononiæ in hortis lectam multis ab hinc annis meminimus hanc, quę eadem etiamnũ viret Londini ſata, radix gracilis, palmi vel ſeſquipalmi.

ABROTONVM Fœmina.

{ *Germa.* Garten Cypreſʒ.
{ *Gal'is.* Petit Cypres & Garderobbe.

CHAMÆCYPARISSOS, ceu pumilla Cnpreſſus dicta, vulgò *Petit Cypres*; in hortis frequens colitur, & Galliæ Norbonenſis Nemauſenſi vinetis & campis patentibus fruticat plurima, via præſertim quę Monſpellium ducit, ſeſquileuca ab vrbe, ad dextram, ſeſquicubitum alta, ex virore candida, Corymbis bullatis, crebribus, fuluo colore renitentibus. Menſe Iulio eſt cætera hortenſi ſimilis, ſed odoratior, lignoſior: huius ſemine necant lumbricos quotidiano experimento mulierculæ eſſe: Idcirco Abrotonum fœminam minimè ambigimus: tum quia notis candoris, amaritudinis, fruticis arboreæ habitu, Corymbis aureis, refertis foliis, minutiſsimè inciſis, Seriphii modo, quadrare videtur: tum quia viribus ſcimus iiſdẽ, nec ignauioribus pollere, quas Dioſ. & Galenus illi vendicarũt. Huic quàm bellè cõgruat Dioſc. gemina collatio Seriphii & Abrotoni. Siquidẽ Senẽſis Seriphiõ nullis notis & authoritate confirmatũ, nõ foret verum. Foliis enim Arthemiſiæ eſt, aut Abſynthii vulgaris, ſeu Pontici, cui Dioſcorides & antiqui diſsimile faciunt iſtud viribus & forma. Et cùm aſſerat Galenus Seriphio & Abrotono vires conſimiles & noxias eſſe, etiã feruorẽ, acrimoniã ingratã cum ſalſedine: nempè vbi mari propius oritur: vtrumq; autem viribus & forma ſępius comparet, Seriphiumq; vltimo loco ponat, & vicinius Abrotano: ſanè nullũ inuenies Abſynthiũ Abrotono per omnia ſimilius

Dodonæo reſponſum,in procinctu illi non eſt:meritò ambigendũ fuiſſe ſuper Abrotano, cui perperam fuiſſet agnitum Seriphium:nam qui explicatiorem Abrotoni deſcriptionem haberet,potius ex iſto de Seriphio, quàm ex hoc de Abrotono iudicium ſuum eliceret,aut confirmaret: illa enim Arthemiſię ſpecies,potius vulgare refert,floribus,foliis, & ſemine,vt metipſe fatetur: minutiſsimis inciſis foliis,Seriphii modo neutiquã eſt:ideo non Seriphium Pontico contulit Dioſcorides,ſed ſemper Abrotono fœminæ.

ABROTONVM Mas. ἀβρότονον.
Germa. Stabwurtz,Schefwurtz,ſeu Gertwurtz.

AVRONE Gallicè vocata, & hortis ruríque oriunda, Maſculum Abrotonum meritò cenſetur,ſarmentoſum duriusque: ſeminibus tenuibus,odorum,ſubalbidum,amarũ, foliis fœniculi modò minutim inciſis,paulò latioribus,erigendis hortis & deambulacris concinnandis coluntur: flore luteolo, Abſynthii, minore.

ABROTONVM Peregrinum Cupreſſi folijs.

SABINA Ægyptia. PLVRIBVS ab hinc annis hanc elegantia & raritate memorandam ſtirpem eiúſque nomenclaturam dono accepimus ab illuſtri profeſſore Publico Medico Cęſare Odore Bononiæ,qui hanc Sabinam Ægyptiam vocabat, huiusq; mentio facta capite de Sabina,exigua radice,ex vna ſtirpe pluſculos viticeos,caules rigidiores,nigricantes,folia Cupreſsina, aut Sabinæ,textura reticulata effigiata,longa,anguſtia, & per virgulta crenatis extremitatibus denuculatis foliis.

Anthemis vulgatior, ſiue CHAMÆMILLA.

ANTHEMIDI odor ſuaueolentis mali,nomen fecit Chamęmilũ,ſeu Chamæmalum, plebs autẽ Chamomillã,& Cotulam non fœtidã vocat: huius è floribus & odore quadruplex eſt conſpicua differentia, nominibus ſecernẽda. Et Europæis regionibus frequẽtior vberiórq; luxuriat vulgaris,dicta Germanis Camamillbloemen,quę Græcorũ Leucãthemon: ſurculis numeroſis, cubitũ altis, erectis, in alas diuiſis: quibus ab radice puſilla

PYETRI. folia crebra minutim inciſa & peranguſta diuiſura Anethi,vel Coriãdri, viridia, tenuia hærent: flores in ſummis cauliculis numeroſi, candidi,Bellidis,radiatim bullatum glomerulum luteum,quaſi modiolum, ambientes,Cytonium malum quadantenus redolentes: ſemine puſillo,luteo,ineunte ęſtate ſegetibus tam frequens & ſatis,vt non parùm incommoda ſit: ingentis hæc commodi & vſus Gallis,Italis, & Germaniæ nonnullis locis, quibus deſit copia alterius Leuchathemi, quem iam dicemus.

Anthemis ſiue LEVCANTHEMVM odoratius, Romanorum.
Belg. Roomſche Camilbloemen.

VT ſuauius multò,quiddamque aromaticũ Amaraci,aut Abrotani halat Romana hæc, ſic multò ad aſpectum hilarior & comptior eſt: ea deniq; notione dicta,qua Baſilicas pręſtantiores plantas vocare ſoliti fuerant,vti Romanum abſynthium,& Baſilicum aſparagon: Tenellis cauliculis repit, haud diuerſa foliis, & floribus vulgatæ ſylueſtri,reſtibili item fertilitate & perenni radice, qua ſeſe inſtaurat, & fundit propagationes proculcationis contemptrices: eóque voluptatis ergò totum vertentem annum in Anglicis viretis attondetur,ſecus puluillos & toros inſternens & ambulacra: neglecta namque,protrita,& reſecta,fœlicius & vberius vernat & luxuriat Siquidem Angliæ vniuerſæ haud alia fermè nota,vel vſu recepta quàm hæc: Ruri miliari vno aut altero ab vrbe Lõdino plurima,herbidis,aridis,vbi ſpõtè orta florũ capitula & folia gracilitate elegãtiora à cõmuni diſcerni queunt: Galliæ & Italię meridionalibus (tametſi Romana dicta) rarior ſpontè. In Belgio & Northmannia ad Druidum vrbeculam, quò loci religionis ergò cõmiſſum fuit funeſte & cruentum prælium,multa. Qui ſyrupus huius floribus, ſucco,& vino albo confit,multò ad ſplenis & icterum hydropis pręſidium optimus.

Angl-

Anglorum NIVEVM λευκανθέμον, *flore multiplo.*

CVLTIORES horti hanc eandem alunt, ſed floribus adeò multiplici folio & radiata ſerie propagatis, vt cãdor eximius bullatum centrum prorſum operiat: nec alius, aut odorus ſapor illi.

CHRYSANTHEMOS Anthemis dicta, vmbellis aureíſve bullis, folii facie, odore & ſapore Romanæ Chamæmilæ eſt: Sed magnitudine vincitur, nullíſq; foliolis radiatim cingitur eius vmbo prominulus: Belgio, Angliç, & Galliç, non niſi hortenſis eſt; vſus non diſpar. HERBARIORŨ *Anthemis Chryſanthemos.*

BVPHTHALIN, Oculus Bouis. Millefolij folio, Chryſanthemi flore.

HÆc Germaniæ, & Angliæ hortis inquilina. Romano autem agro, Hetruſco & Galloprouinciç prope Olbiã ad mare Hieres vocatũ, ſponte ſecus vias & margines ſatorũ, cubitales & ſeſquicubitales crebros ſpargit ramos, graciles, teneros: folia ſimilia, ſed latiora, ad Cotulç & Tanacetum nonnihil accedentia, creberrimis minutiſsimíſq; plumatim & ſcitè ductis diuiſuris Abrotani, Arthemiſiæ concolor, floribus Anthemidis prorſum & odore: ſed intus foriſque luteis; vt Chryſanthemi vulgaris, aut Calẽdulç: quos æſtate, etiãq; in vſque brumam hîc Londini vegetos vidimus in horto Morgani, & Briſtoiæ.

BVPHTHALINVM alterum, foliò & facie Cotulæ Fœtidæ.

NON inelegans iſtęc nobis reperta ſecus Arantiorũ lucos Olbiæ in Galloprouincia maritima. Caules promit flexuoſos, cubitales, & duos pedes altos: quos ambiũt folia tenella Anthemidis, lætiora, Cotulæ fœtentis paria: flores ſunt radiati, lutei, Chryſanthemi aruorum, aut Calendulæ ſponte naſcentis. Hanc etiam nobis repertam in agro Romano meminimus.

ERANTHEMON.

QVAM plantam Eranthemon Geſnerus, cui oſtendimus, opinabatur, quia aptior hactenus defuit, etiamnum veram eſſe coniectamur, ſimilitudine & viribus Anthemidis perſuaſi: eſt enim Anthemidis facie, ſed maior tota, & Cotulæ ſimilis, vel ſpecies, latioribus maioribusque floribus, Bellidis maioris, infernè rubentibus ex purpura, ſupernè cãdore intermiſto, melinaque bulla media, interdum inter alias Cotulas ſatis enaſci ſolet ſapor ingratus illi, odor Cotulæ: Tametſi periculoſæ eſt aleæ res, de icone lectionéve duntaxat notas, illicò propter nonnullam ſimilitudinem, quæ nam ſint, certò ſtatuere, Amicus quidam Pyrhetrum vulgare tuebatur Eranthemon genuinam, ob flores ſubtus purpuraſcentes, & folia Anthemidis haud abſimilia: verùm radicis figura & ſapor, vrens ſatis, nos dedocuerunt.

ADONIS. TANTO minus ſit Adonis, vt nonnullis viſum fuit, vt cui bullæ luteolæ mediæ, flores autem Anthemidis, ſemen & facultates longè abſint: quare commodius nos inter Anemones.

PARTHENIVM, vel Virginea, eſt Cotula fœtida, non Matricaria.

AMARACVS Gal. & Pauli. NON neſcimus moroſulos iſtos cenſores leuiuſcula plerumque adductos notula, autores perbenè de re herbaria meritos, inſcitiæ traducere, atque irridere plerunque, ridendi ipſi cùm forent: idq; in Parthenii diſquiſitione liquidò videre eſt, quod nolunt eſſe Cotulam, ſed Matricariam autumant, propter duntaxat Coriandri folia: at tenuia Dioſcorid. dicit: φύλλα ἔχει κορίῳ ὅμοια, λεπ]α: Intuere igitur Coriandri adulti in ramis media & ſumma folia, & fatebere collationẽ apprimè cõgruã, imò omnia Coriandri ſunt: folia conſimili diuiſura, rami, ſitus, tenuitas, figura, pręterquàm ima perpauca folia, quæ latiora ſunt Apii aut Oenanthes, quibus eadem foliorum diſparilitas contigit, eóque ſcitè addidit λέπ]α, nimirum vt collationem nõ ad ima, ſed ad media pluraque folia faciundam innuet. Matricarię enim nequeunt eſſe Coriandro, & λέπ]α ſeu tenuia: ſunt enim ipſa Coriandro maiora, nedum tenuiora, Arthemiſię & Abſynthio propiora pariáque reliquæ plantæ partes, floribus duntaxat Anthemidis. De amarore autem quòd blaterat, indicat in legendo ſupinam negligentiam, atque in guſtando fatuum palatum: eſt enim Cotula amarore inamœno & perquàm ingrato, vti Parthenion: **MATRICARIA** verùm hîc nulla exuperantiæ adiectione, fœtidam ſubuiroſámve & amaricantem dicit, πικρι ζῶμ, quo indicat non excellere amarore, ſed, vti Anthemis Leucanthemon, amaricante ſapore eſſe. Cui etiam, quia ſimilis erat Partheniũ, ſeu Cotula, idem nomen factũ Leucanthemidis, è Græco contextu diſcas. Iam verò ſi ad facultates & vſum animum aduertas, quod intererat Senenſis Commentatoris, neutiquam vlterius inficias ibis, Parthenium eſſe Cotulam fœtidam. Meminimus namq;, quod probè nouit clariſsima Agathopolis Schola, Rondelletium alióſque profeſſores præclaros, ſæpius addere Cotulam fœtidam decoctis, ad ſeroſos, aduſtos, ſalſos, melancholicoſque Elephantiaſeos, & mali mortui vocatos, per inferiora educendos: purgat etiam aliquantùm ſuccus per ſe iuſculis inditus, magnoperè in ſyrupo, ab iiſdem laudatus: quia thoracis & pulmonum farctus, lotium euidenter ciet, & tumores emollit, digerendi vi paulò quàm Chamæmilli vegetiore. Sumus & nos vſi percommodè totum hoc ſexenniũ Rondelletii imitatione, multorũ cõmodo. Eapropter multum nocuit, maleq; actum cum ſtudioſis hactenus, quibus perſuaſerant πολιτάλαντα iſta cõmentaria, Matricariam Parthenio eſſe: deterius verò multò cum ægrotis, qui herbæ duntaxat ad menſes ciendos vſurpatæ, purgatoriæ (cæterùm amaroris horrendi, & fœtidi) vſione vexati fuerunt: nec enim Matricariæ, vt Arthemiſiæ, mẽſibus eliciendis aliíſve matricis particularibus affectibus prærogatiuam, ſed tantùm ad duritiem & Phlegmonas commendat Parthenion Dioſcorides.

Varietas. PARTHENII igitur, ſeu Cotulæ, varietas duplex à magnitudine & odore. Notior & frequẽtior quæ fœtidior, caulibus & alis teretibus, ſuccoſis, teneris, viridibus, craſsioribus, longioribus, quàm Leucanthemidis agreſtis: foliis verò & floribus illi adeò alludentibus, vt

bus, vt vel exercitato, niſi nares conſuluerit, illudat: attentius tamen intuēti folia latiora, & florum mediæ bullæ depreſſiores, latiores, iiſdem ſatis æſtate cum Chamæmelo Leucanthemo floret.

Inodora Cotula.

MINOR itidem inter ſegetes, ſuperiori Anthemidi Cotulæ dictæ prorſum ſimilis, eóq; ad diſcernendum magis difficilis, quia magnitudine penè par, & odore imbecillo aut nullo eſt. Flores tamen latiores habet & teneriores caules: radix quotannis regerminat.

COTVLA, ſiue Parthenion marinum minimum.

AD Ceti montis Norbonenſis radices, non procul piſcatorum attegijs, hæc frequens oritur: & Cichorio Bulboſo lubens aſſociatur. Exilibus palmaribus cauliculis humi ſternitur, quibus folia inſunt Buphthalmi vulgaris paria, diuiſura Bellidis maioris, carnoſa, odore feriente, putidulo, Cotulæ vulgaris: Floribus item non ita abſimilibus. Vires autem nec inferiores, nec diſpares.

BVPHTHALMVM, Oculus Bouis.

ENIMVERO Galenus & Ægineta, quaſi Chryſanthemum foret Buphthalmū, aut nomine tenus diſtarent, nuſpiam Chryſanthemi meminerunt ſed Buphthalmum iiſdem quibus Dioſcorides verbis poſteritati ſuæ mandarunt, peneq; perſuaſerunt commentitiū vel ſpurium caput de Chryſanthemo eſſe, vel cuiuſpiam amanuenſis induſtria nominis & ordinis quadam cōſequutione illecti, illuc inter Chryſogonum, Chryſocomen, Heliochryſon & Ageratū apud Dioſc. aſcitū, eodémq; penè orationis filo & viribus, quibus Buphthalmum. Tum vtroq; poſterior Plinius, videtur vnā tantùm deſcriptionē legiſſe, vel, quod veriſimilius, vtramq; ratus eandē, Buphthalmi vnā delineationē conflaſſe & Chryſanthemi. Buphthalmos, ait, ſimilis Bouū oculis, folio Fœniculi, circa oppida naſcens, fruticoſis caulibus, qui & mandūtur decocti, quidā Cachlā vocant, hæc cum cera ſciromata diſcutit: Vbi vides coaluiſſe ὀφθαλμειδῆ ſiue ὀφθαλμου κυλοιδῆ & καὶ ὅθεν ὀνόμασαι, colorémq; melinū, folia multifida, ſeu fœniculacea, & circa oppida oriri. Verū addita eſſe ex Chryſanthemo, caules mandi decoctos. Abeſſe verò illi flores vehementer ſplendidos, caules lęues: variante nimirum nonnihil deſcriptione ex Buphthalmo atq; Chryſanthemo conflata. Hæc ſatis viſa fuerunt non paucis doctioribus ad aſtruendum, non niſi eandem vnamq; plantam & deſcriptionem vtrumq; eſſe. Quibus ſanè & nos aſſentiremur, ni & ipſæ ſtirpes, quaſi ſe amotas ſua tribu & capite diminutas quererentur, nunc poſtliminiò reduces ſeſe nobis offerrēt, atq; lectio paulò vtrobiq; attenſior liquidò præluceret. Siquidē Buphthalmo caules ſunt teneri, tenues: folia Fœniculi ſpecie, flores lutei, ſimiles & maiores, quàm Anthemidis (nempè Leucanthemi) oculi imagine. Chryſanthemo autē fruticoſa facies, lęues caules: Folia multum inciſa. Flores vehementer ſplendidi, vel rutili, & caules holeracei, eſculēti. Quā propter oppida, nō itē in agris, oriri tradit. Quæ quidē varietas cū par ipſis in plātis cernatur, facit vt arbitremur, Galenū, quē ſequitur Paulus, receſſione hac ſuper ſediſſe, dū ex Dioſcoride exſcriberet, quia plātas inter ſe non comparaſſet: aut, vt lenius dicamus, Chryſanthemi hiſtoriā eius monumentis intercidiſſe: quemadmodū in vulgatæ cognitionis Iride contigit. Facultates prætera ſi quis argutetur eaſdem vtriſque redditas, idem factum in Schænanto cum Calamo, Myrrha cum Bdellio, Iberide cum Cardamine, Cichoriis cum Hieracijs, & non paucis alijs. Ea propter exercitatioribus binum damus Buphthalmum, & totidem Chryſanthema, quorum acceſſione ſaltem naturæ familiæ duæ auctiores locupletioreſq; ſunt futuræ.

HELLEBORVS ferulaceus. Buphthalmum Dod.

THeop. Helleborus ferulaceus folijs fœniculi, huc accerſiri ex capite de Elleboro: perplacet Doct. Dod. ſed flores nō ita congruūt. Facultates minus multò catharticus enim eſt

vt

vt ex Germanis aſſerit Mathiolus. Sin verò non vehementer purgat, non perperàm quadraret: quippe durities inque ſcirrhum abituras collectiones diſſipare certum: quod tamē haud perinde videtur præſtiturum primum Buphthalmum.

PYRETHRVM Officinarum, flore Bellidis maioris, folio Anthemidis.

A FERVORE igneo Græcis, deinde Latinis dictum Pyrethrum nullus neſcit: & iſti Officinarum Pyrethro, quò minus cenſeatur verum, nihil eſt quod deroget, præterquàm flores, quos in vmbellis Anethi circinatis tradidit Dioſcorides (alioquin radices illi, cùm adoleſcit, cuiuſmodi plurimum in faſciculis ex Hiſpanijs ad Septentrionis emporia conuehuntur, nonnunquam non adultæ Pentaphylli radicem, interdum etiam vetuſtiores pollicem æquant) cauliculos plurimos, ſeſquipalmum altos, craſſiuſculos, folijs Anthemidis ſtipatos, craſſioribus, longioribus. Florem item Anthemidis æmulum, aureo in medio vmbone, ſed magnitudine Buphthalmi. Radicis feruor igneus immanem dentium cruciatum placat: oleum ex recenti radice eductum mirificum eſt. Vernat hæc etiam non ſemine, ſed duntaxat cauliculo, depacta tantùm in hortis Belgicis & Anglicis.

PYRETHRVM alterum.

ALIAM plantam Pyrethri veri nomine donabat Guillandinus, & alebat in Patauino horto, cui radices & folia Cotulæ fœtidæ. Vmbellæ ab vno quaſi centro multis pedicellis innixæ, Venerei pectinis ritu, aut Anethi, candidis floſculis, feruido & amaricante guſtu. Sed illudit lectori Senenſis, qui hanc non niſi labore arduo ſibi comparatā, neq; omnibus cognitam aſſerens, quaſi inuideret nobis tyronibus cognitionem, aut metueret criticorum reprehenſionem, tacendo docet, niſi quænam illa eſſet, nō perſpectum planè fuerit illi. Et ſanè minimè habet hæc alterius illius mirificas vires: vt neque nonnullæ aliæ, quæ quia guſtu feruido ſunt, & nonnullam foliorum ſimilitudinem ſortitæ, illicò ab intempeſtiuis herbarijs Pyrethri nomen accipiunt, quaſi id præſtaret Pyrethrum feruore tantùm, ac non potius alia comite facultate.

Fœniculum. { *vulgare*, *dulce.*
Anethum.
Meum.
Ferula.
Ferulago.
Sagapenum.
Galbanum.
Ammoniacum.
Euphorbium.
Sarcocolla.
Thapſia.
Peucedanum.
Panax Aſclepium.
Libanotis ſeu Roſmarinum recentiorum.
Helleborus niger Ferulaceus Theoph.
Saxifraga tenuifolia, Ferulacea.
Saxifraga Anglorum.
Seſeli Maßilienſe.
Aſparagus.
Corruda.
Nepa.

Myrio.

Myriophyllon vel Matriphyllon paluſtre.
Myriophyllon Equiſeti folium fluuiatile.
Polygonum fœmina.
Equiſetum omne, ſiue Hippuris.
Traganos.
Scorpio Theoph.

Μάραθρου. *FOENICVLVM, ſiue* MARATHRVM { *Vulgatius.* *Dulce.*

Germa. Fenkel.
Belgis. Venckel.
Gallis. Fenoil. *Ang. Fenell.*

QVONIAM multus vſus in cibis Fœniculi emarcidi & arentis, *M*arathrum quidam doctiſsimi dictum volunt, ſatius tamen è Græcis Latini, quòd quaſi fœnum in hyemes arefactum & marcidum reponetur, fœniculum dixerunt. Id autem apud nos in triplici differentia viſitur: vulgare, & omnium vſu frequentiſsimum apparandis cibis, Dulce vocatum Officinis, ſemine maiore Cumino, guſtu Aniſi, dulci, colore albido, minus acri, breuioreq; caule & exiliore; folia itidẽ ſunt *A*nethi: tũ coquis, tũ Pharmapœis vſui. Hyemes iſtud non perinde fert vt vulgatius, nec perinde frequens ſeritur, vtpote ſemine è Græcia, aut Syria allato. Vulgaris autem ſpontè virentis feraciſsimus ager Norbonenſis, ſiccior, ſquallidus. DVLCE.

Hippomarathri autem ab antiquis proditi ſylueſtris, ſemine prȩſertim ab iſto diuerſo, cuius plantam, quæ aptè reſpondeat, ſimilem equidem habemus nullam, Guilli. Drieſch probus & peritus Pharmacopœus aluit ſuperioribus annis Antuerpiæ, procerum, prægrãdeq; Fœniculum, communi ſimile: caule ternum, quaternúmve cubitorum, foliis breuioribus, aliquantò rigidioribus, albicantibus Corrudæ. Semen par, aut paulò minus altero, rotundius, & Aniſo propius. Iſti Hippomarathri nomen fecerunt. HIPPOMARA-*thrum.*

ANETHVM.

Germa. Dyllen. *Gallis.* Anet. *Ang. Dill.*

ANHTON, quaſi ἀνήκητον dictum volunt, quia appetentiam cibi excitet, ſed etiam ανητειν & congreſſus, & coitio eſt, ad quam Venerea laceſsit Anethi eſus, vt antiqui prodiderunt: tametſi plurimo vſu tandem genituram exhauriat, Dioſcor. teſte, difflatq;, quippe è ſtomacho craſſum ſpiritum, quem tenuatum in intima & vaſa ſpermatica vrget, ſed demùm populatur. Hortis hæc frequentiſsima, ſpontè interdum nata, etiam in Anglia & Northmannia: teneræ comæ in iuſculis eſitantur à quibuſdam calculoſis, quibus nõ parum prodeſſe certum eſt, ſed cibo, parum grato ſapore: tantoperè Fœniculo ſimile alibi diximus, vt ipſo Pharmacopœo interdum deludat, niſi ſapore facilè diſcerneretur, ingrato, calidiore, & colore obſcurius virente Anethum.

MEVM. *Germa.* Beerwurtz.

MEI veri plurimas ſæpiſsimè vidimus plantas in Germaniæ, Italię, Gallię, Hiſpaniæque locis Alpinis: Quin nuper etiam dũ hæc meditaremur vireto peritiſsimi Pharmacopœi Londinenſis Iohannis Riccii. Radix odore ſuaui ſpicæ, vel Angelicæ, caule & foliis Anethi, vmbella candida, Iunio & Iulio floret. Semen Hippomarathri, odoratum. Eadem in celſiſsimis montium iugis ſterilis Seuenæ, præſertim loco cui nomen Gallicè *l'Eſperon*, id eſt, calcar latinè, monticolis *Ceſtre* nuncupatur vernaculo nomine, vti Plateàrii & Pandectarii æuo, cui nulla doctiorum omnium ſuffragio deeſt nota veri Mei Dioſcoridis. Cuius etiã

ſenten-

ſentiæ eſt, noſter eruditiſsimus Turnerus Anglus, qui in orę Septentrionalis Alpibus Cheuioticis Scotiæ finitimis, magna vbertate ſcatere hanc ſtirpem nos monuit. Vix enim quadrienniũ eſt, cùm primùm hæc planta Venetis Pharmacopœis innotuit: nam tametſi radices ad Theriacæ cõfectionẽ ex Syria & Apulia aduectas norant, & in ſingulas libras ſingulum aureum ducatum inſtitori pendebant; tamen exoticam putabant, nec vllo loco Italiæ oriundam, vt qui neque caulem foliáve vidiſſent, & Herbariorum Senenſis dictatoris, ſummi placitis acquieuiſſent. Hic enim Maſsilienſium & Mõſpellienſium Anethum fœniculúmve tortuoſum, tortuoſo errore verum Dioſcoridis Meum aſtruxerat, anſamque illis errandi prębuerat. Quin ne nunc quidem, vt errorem aut tegat, aut foueat, in iſtis poſtremis Commentationum recoctionibus atque recantationibus, niſi inuitus hanc genuinam eſſe fatetur: Et fatali ſua modeſtia argutatur, odorẽ quadantenus viroſum, folia non Anethi, ſed Aſperagi, radicibus non adeò tenuibus; Tum paulò mox ſubdit, Appuli Imperatricem vocant: quo quidem vocabulo, vbique fermè locorum ignara herbarum plebs ſolita eſt alicuius incognitæ plantæ eximium & gratum odorem & vires inſignes ſignare: Sic enim vulgò etiam Angelicam Imperatricem vocãt: alioquin Angelicæ, aut Imperatorię, cum Meo nihil eſt affinitatis, niſi odoris, qui in Meo perinde iucũdus eſt. Et peritis indicio eſt eum neq; multas radices huius eruiſſe, neque folia planè perſpecta habuiſſe; ſunt enim ſitu & ſimilitudine Anethi, non Aſparagi, vt aſſerit: cui etiamſi eſſent ſimiles, tamen ambitionem ſic ſuam magis proderet: Aſparagum namq; metipſe fœniculo aſsimilat, & Anethum adeò ſimilem fœniculo ſuo capite aſſerit, vt plerumque colligẽtes fallat. Ne porrò in multò reconditioribus plantis deinceps fallamur abs te, nos tyrunculi, cautio vna & ſumma erit, non temerè tuis argutis inductionibus picturíſve credere. Penè enim nos fefelleras libri initio de Iride ſylueſtri, quam Medio ex Plinio cõparabas: at nobis pòſt lõgè aliud Mediũ dediſti, quam inibi prę te ferebas. Hîc porrò de Seſeli, Androſache, & aliis permultis plantis, fauere linguis conſilium eſt. Qui non neſciamus, te tantum Dictatorẽ iamdiu ſupra aleam humani iudicii vel erroris ſummo ignauorum quorundam ſuffragiò euectum eſſe, & vereamur ſcuticam Reuerendi fratris Adriani Veneti, qui in vaſti tui operis veſtibulo & Priuilegio, dicit totum volumen, tuum à ſua Paternitate examinatum, approbatum, & ab omni ſupicion e erroris liberatum.

Fœniculum tortuoſum.

Νάρθηξ *FERVLA & Ferulago.* *Hiſpa.* Cananheia.

QVEMADMODVM Νάρθηξ virgultum, thyrſum aut bacillum Græcis ſignat, ſic Ferula Latinè à ferendo, quòd illius ſcapi pedamenta fruticibus, & ſenibus pedum ac ſcipiones eſſent. Plurima & procera in Galloprouincia & Norbonenſi Gallia, præſertim illis rupibus præruptíſque ſaxis prope ſubterraneas cryptas, via qua Monſpellio Frontignanam itur ad rectam: itidem in celſis ſqualidíſque ſaxorum ſinubus, qui ſoles ęſtiuos & feruidos exceptos totũ fermè fouent diem, propè oppidulum Rochæve Caſtrum vocatum, quà ad auſtrum vergit: quinûm cubitorum caulis, radix magna, recta & altè in ſaxorum commiſſuras hiantes rimas deſcendens, euulſu difficilis, candida, lacteo pinguiq; ſucco turgida, odorem vehementem vibrans, folia fœniculo maiora, pinguiora, craſsiora, vt & caulis: vmbellæ prægrandes Anethi, Iunio & Iulio floſculis luteis defluentibus. Semẽ folliaceum, compreſſum, oblongum, rotundum, Angelicæ fermè, duplò maius.

Aliæ FERVLÆ *& Ferulagines, eorúmque ſucci & excrementa* SAGAPENVM.

SVNT etiamnũ duæ in herbariorũ hortis huius claſsis, naturæ & ſimilitudinis plantæ, quas idcirco Ferulagines vocant. E videntur diſtare duntaxat cultura, ſtatura, elegãtia & ſucci copia, prout ſunt nactę radices aruum aridum, magíſque excoctum, ſub cælo ſudo & feruidiore, vt in Aphrica, Media, Cyrene, & alibi. Quare, minus mirum eſt Dioſcoridem paucas & obſcuras notas de Sagapeni, Galbani, Ammoniaci, Euphorbii Ferulis, aliiſque permultis gummiferis ſcripto reliquiſſe: cùm ne nunc quidem ſint nobis cognitæ, poſtquam à noſtris hominibus terra & mari luſtratæ ſunt Lybia, Æthyopiaq; cuncta,

ſta,multoq; plures regiones,& magis diſſitæ noſtro orbe. Equidem Dioſcorides videtur agnoſcere Ferulam eandem eſſe atque Sagapenum: nam è radice Ferulæ ſauciata manare Sagapenum primùm dixerat: deinde inferius,quaſi ſuperius nihil dixiſſet,alteram plantã Ferulaceam docet, ex qua alius generis Sagapenum effluat: quæ arguunt potius ſuccos ipſos agnitos illi,quàm plantas. Quippe *P*linij etiam Sagapenum in Ferula oriri tradit: fortè quia eãdem plantam cum Ferula vulgari putauit. Cùm autem multis è plantis,gummeus,pinguis,& reſinoſus ſuccus exeat,vt Coniferis,Amygdalis,Maſtiche,Terebintho,Ceraſis,Hedera: herba Rutha,Dragacantha,Ixia,& alijs non paucis: tamen omnium nobiliſſimum excrementum medicamentúmq; videntur Ferulacea remittere: & earum quædam parcè,nec niſi alicubi,vt Fœniculum in Hiſpanijs,Thapſia apud nos: de quorum natura, viribus, & mixturis,commentationem plenam inſtituimus inter ſuccos medicatos,vbi facilius cum cæteris liquoribus concretis,pinguibus,& cognatis comparabuntur. Nunc tantùm ſi quæ faciunt ad haſce plantas veſtigandas, pauca leuiter attingemus. Diximus haud dudum in Laſere,ad quam vocem alludit Aſſa fœtẽs, ſolitũ olim miſceri Silphio ſiue Laſeri *S*agapenum,eóque,tum propter alias rationes,videri nobis cognatas plantas: quã cõiecturã fouet Dioſc. qui Sagapenũ neſcio quid mediũ inter Laſer & Galbanũ olere affirmat: idq; ſenſuũ perceptio hodierna confirmat, adeò namq; ſimilia colludũt ad nos, vt exercitato ſit opus oculo & nare ſagaci ad ea inuicem diſcernendũ. *P*urius ſiquidem Sagapenum,& illud recens,quale nõ multis ab hinc annis cœperũt Venetias aſportare inſtitores, concolor eſt Aſſę,purius,odore item ingrato, Porrum reſipiente, vel Galbanũ,quum præſertim recentiſſimam & efficaciſſimam intueris glebam lachrymis thuris concretam.

Quin & Galbanum Ferulæ item Syriacæ ſuccus gummeus,Aſſam multò propius aſpectu imitatur: odor tamen minus teter illi, & Gpoponacis quadãtenus cognatũ videtur: cuiuſmodi habemus hodie ex Officinis Venetis quoddã fuluũ, molle, Ceram nouam referens: cuius grumos glebulaſúe lachrymis pinguibus congeſtas ſeruamus, aliorúmq; multorum lectiorum gummoſorũ ſuccorum ſpecimina,vt quiddam iumenti nobis afferant,etiam ad plantas ipſas noſcitandas,intérq; ipſas diſtinguendas. Siquidem veriſimile ſit, ſic inuicẽ haſce Ferulas ſe habere,vti ipſorum gummi ſunt aut diuerſa aut affina. Nam Hammoniaci gummi,quod perquam recens optimum & copioſum hodie adfertur,tametſi plantam ferulaceam eſſe,ipſa fruſtilla feſtucaſúe harundinacei corticis,quæ inter glebam reperiũtur, fidem faciunt,& Dioſcorides affirmet: tamen longius abeſſe videtur ab illa communi ferulæ ſpecie, cuius cognationẽ Aſſam,Galbanũ,& *S*agapenum ſuſpicabamur. Iſta etiam ſemina latiuſcula ferulæ,quę inibi immixta glebis conſpiciũtur,cauliſq;,vti dixim⁹,fruſtitia, arguunt ferulam diuerſam quandã,ſed tamen congenerem: tamẽ vides ipſũ gummi alio odore,figura, & copia multò maxima. Adde quòd Euforbij ferulaceam arborem etiam tradit Dioſcorides in Mauritaniæ Athlante monte,cùm tamen ipſe liquor concretus non parum diſcerpet à ſuperioribus gummis,ſimilior multò *S*arcocollæ. Quare vtris credendum ſit,meritò hæremus,Dioſcoridíne,qui ferularum,aut ferulæ arbori ſimilem tradidit: an recentioribus, qui iſtos cunctos tractus Mauritaniæ admodũ exploratos habent, ipſamque plantam Euforbij frequentiſſimã ſibi viſam eodem quidem loco vbi Dioſcorides,ſed longè alia ſpecie repræſentant. Nempe ſpinoſam plantam,*A*cantho aut Cynaræ ſimilem, cuius radici innaſcuntnr cumerorum effigie fructus prægrandes, ſucco iſto feruido turgentes,quibus per maturitatem inciſis,lac effluit,colligitur exceptũ in vtribus,mollius quàm quod habemus Euforbium. Verùm qui ſæpius obſeruauimus inter glomerulos & aceruos Euphorbij multa ſemina tricocca Chamæleæ,Lathyridiſúe modo,guſtu acria,lubens audiremus,num hæc ſint eiuſdẽ ſemina plantæ,quod tamen minus videtur,ſi ea ſit Cynaris ſylueſtris ſimilis. Nõ aũt eſſe Euphorbio congenerem *S*arcocollã,tametſi admodùm ſimilia ipſa grummi grumoſa ſint: Dioſcorides monet,& ipſe feruor in Euphorbio,amaror autem in *S*arcocolla,tum facultates diuerſæ,quas nos proſequemur,quo loco polliciti fuimus.

THAPSIA Turbith Gallicum,& Turbith cineritium Officinarum.

POTVIT dici Thapſia, nõ ſolùm vt placuit Dioſcoridi, à Thapſo inſula cognomine, quæ vna è Sporadibus eſt: ſed etiam propter flammeum calorem, quem corpori admota inureret, adeóq; eminus, præſertim aduerſo flatu ſpectanti. Valdequàm ſimilis Tapſia habitu toto & viribus: tametſi vſu multo præſtantiore atq; purgatrici vi. In Aquitaniæ macilentioribus montoſiſq; ſqualidis inuentam nobis dedit præceptor Rondelletius, prope vadum quà traijcitur in Hiſpaniã, tum ad radices Pyreneorũ, non procul Perpignano vrbe: craſſior radicis cortex, fuſco foris colore, intus pallet, ſuccoq; multo gliſcit lacteo, gummeo, ſed inibi loci neglecto: caulis *Peucedani* gracilior, quã Ferulæ; foliaque Fœniculo latiora, breuiora, in vmbellis ſemen Ferulæ minoris, oblongum, anguſtius, montani Sileris. Meritò deſita ex iſtius ſucco purgandi antiquis conſuetudo, vt quo multùm noceatur præcipuis viſceribus, & tormina dira interdũ excitentur. Verùm ſiquidẽ miſcentur leuioribus & naturæ amicioribus, proderit Sarcocollæ, Hammocami, Turpetiúe ſucci modo. Nec Ferulæ Peudanique ſuccis gummeis deſũt vires purgatrices: verùm tũ quia planta tum ſuccus fœtidus cerebro aduerſatur, ideo non correcta plus diſcriminis inferret. Sagapenũ vocatur gummi ex Ferula eductũ, vti Hãmoniacũ, Galbanũ cæteriq; congeneres ex Ferulis conſimilibus, ſed tamen pro ſuccorum natura inter ſe differentiæ eliciuntur, de quibus paulò mox.

Herbariorum THAPSIA *Vulgaris, Carotæ effigie.*

QVAMVIS ſit hæc vulgatior Thapſia officinarum verior exiſtimata, & ſuperiori Thapſiæ radice non parum aſſimilis, tamen certum eſt longius à deſcriptione abeſſe: eſt enim folijs potius Carotæ, ſiue *Dauci* agreſtis quã Ferulæ: ex Italia iamdiu hortis Belgicis & Francis tranſlatitiæ notitiæ. *S*ed quia Aquitanica radice vtuntur pleræq; omnes Officinæ *S*eptentrionales, ideo ſe putẽt vti iſtius vulgatioris radicibus, quia nõ ita ſũt abſimiles.

PEVCEDANVM. *Fœniculum porcinum.*

Ger. Harſtraug, Schebel Wurtz, vnd Seuw Fenchel.
Belg. Verkens venckel.
Ang. *Horeſtrange.*

E FERVLÆ COGNATIS hæc, cui radicis ſucciq; gummeus, reſinoſus, piceus fœtor, *P*eucedani nomen fecit: *A*puleius Pinaſtellam, tametſi potius horrendum amarorem & fœtorem apud Poetas πευκέδλανος vox ſignet. Multum creſcit in Italiæ Hetruſcæ æſtuoſis atq; Norbonæ glareoſis collibus, præſertim in Luci Garamontij aditu & circũ inter ſentes, lumas, & dumeta. Radix profũda nigricat foris, intus vireſcẽs, ſuccũq; remittit gummeum, flauum, odore grauis & fœtentis: comatq; ſupernè denſo capillitio fuſco, ambiente caulem gracilem, ſeſquicubitalem: multis interdum ab imo ſurculis diuiſa, in folia terna Fœniculi modo, quàm Ferulæ duplò latiora, longiora, minus craſſa, vmbellæ latiores, luteis floſculis prægnantes, ſemine Angelicæ haud abſimili, ingrato. Sic & purgandi vi donata fuit radix herbáve, ſed propter fœtorem vtriuſq; minus in vſum deducta.

PANAX *Aſclepium Ferulæ facie.*

NEc diuerſi generis eſt Aſclepium *P*anax à Ferula, nec item figura abſimile, præſertim iſtud doctioribus verum putatum, fortè quale in Mathiolo pictum vidimus: Sed quia is autor admodũ notas plantas oratione prolixiore proſequitur, rariores autem tacitas præterit, aut nomine tenus indicatas pictori relinquit, nos potius dubios quàm certiores ple-

plerumque facit intuēti omni hanc iconē, illicò Ammi, *M*ei, Anethi, aut ſimilium, veniet in mentem, niſi quiſpiam aperiat deſcriptione concinna, ſintne folia fœniculo minora, odoratiora, hirſutiora, quæ vmbellæ, quo flore donatę, ſic paucis Cōmentatoris officio & pollicitatione defūgeretur, præclarè opera poſita, nec multa: quæ tamē multùm plus tibi honoris, & vtilitatis nobis eſſet allatura, quàm ex Authoribus, qui peruii ſunt ſtudioſis, paginas ſuas infarcire, vt plebi multa loquutus videatur, quum dixerit aut docuerit nihil. Ex Illyrio tractu, cui Hiſtriæ nomē, hodie plātas non paucas aſportauit induſtrius Valerādus Inſulanus Lugduni *P*harmacopœus, quib⁹ multa cū hac Panace affinitas, quas in Horto Doctoris Iuberti Monſpellii ſeuimus: Ferulæ ſimilis erat effigie, ſed multò minor magnitudine. *S*emine tamen non Fœniculi, ſed vt Ferulæ, lato: foliis & floribus haud diſsimilibus, caule & radice, magnitudine atque ſimilitudine Anethi odorato.

ROSMARINVM ferulaceum, Fertile Dioſ. cuius Semen Cachris dicitur.

DIVERSI admodùm generis plantæ Libanotidis appellationē aſciuerunt, ob odorem quem ſpirarent, quadam ſui parte Thuris quadantenus æmulum, cuiuſmodi primæ Libanotidis radicem olere Dioſcorides author eſt: qui idem à Theophraſto quandā Libanotidem memoratā, cuius folia agreſtis Lactucę amaræ cādidiora, aſperiora: radice breui, narrat. Nobis autem nulla hodie plenè innotuit Libanotis è tot Ferulaceis, quæ vulgò Libanotides putantur, perinde deſcriptioni conſona, vt hæc, quam *P*atauinus olim habebat hortus, quæ etiamnum hac ineunte hyeme læta virebat Londini in horto Iohannis Riccii, non vulgaris peritiæ *P*harmacopœi. Surrigit ea caulem quinum & ſenum interdum cubitorum, fœniculaceum, aut ferulæ, nitidum, obſcurè viridantem, alis multis & ramulis diuiſum, è nodoſis geniculis exeuntibus, foliaque gerentibus crebra, Fœniculo craſsiora, Cotulæ maiora, auerſa, virore cęſio & glauco, vmbellas per æſtatem latiores Ferulæ, aut Tapſiæ, floribus luteolis refertas, & ſemina Fraxini, folliacea, oblongiora quàm Ferulæ, & Cucumerino ſemini maiora, cōpreſsiora, ſtriata, aceroſa, reſinaceū, aut Thureum halitum dum fricantur, Sileris Montani, aut *P*eloponēnſis Seſeli dantia, manſuque os reſinaceo & Thureo ſapore complentia, acriora: reliqua planta tenera, calidiuſcula, ſed non ingrato holeraceo & Smini guſtu, quo quidem facilè dignoſcitur à Ferula: nam alioqui lacte multo turget tota, vti Ferula, ſed albidiore & minus feruido, aut graui odore, quin potius odoro.

Libanotis Theō phra. folijs Lactucæ, apud Dio

Alteram vide prope Oluſatrũ.

HERBARIORVM Septentrional. notior Libanotis.

NON perinde Libanotidi congruit hæc ferulacea, quam multi Herbarii horti in Gallia, Germania, & Anglia fouent: tametſi caule gracili, recto, Mei, aut Anethi, ſtriato, atrouirente, bicubitali ſit, paucis alis & geniculis donato: in quibus, imis præſertim, *P*eucedani prolixiora folia, fœniculi tortuoſi, anguſtiora Saxifragię Anglicæ, medio & ſuperiore caule pauciora; Vmbellis & floribus puſillis, candidis, Mei: Sed exiguum ſemē, ſub hyemē maturās, minus Carui rotundi, ferè Ammi officinarum par, quod neutiquam poteſt conuenire Roſmarini fertilis Dioſcoridis ſemini, Cachryn, aut Cancryn vocati, quia grano hordeaceo eſſet ſimile, aut potius quòd vrentis facultatis cùm eſſet, ſimilem eſcaram inurebat cuti, atque pilula Cacri propterea ab antiquis vocata.

NIGER HELLEBORVS Theophraſt. caule & foliis Ferulæ, radicibus nigris.

ET hîc cogimur etiam aſſentiri doctioribus inculcantibus nobis iſtū Senenſem minus verſatum ſtirpium in inſpectione, aut authorum claſsicorum lectione: nam vbi Tragii veſtigatoris pertiſsimi & Geſneri indefeſsi laboris viri iudicium, vt vanum plerūque incuſat, nę ille quàm non eſſet multæ exercitationis, aut lectionis, liquidò prodit. Saltem debuit monuiſſe, Theoph, fortè & Hippocr. Helleborum deſcripſiſſe Cotulæ & foliis

ferulaceis nigris radicibus, albi ſimilibus: vſum qualem neſcius & auius pſeudocõmentator, iſti pſeudohelleboro attribuit. Radix quamplurimis, nigris, tenuibus neruulis, Helleboro ſimilis; ternos quaternóſve erigit cauliculos, pedem fermè altos: foliis denſis, tenuiter inciſis, virentibus, Ferulæ Adonidíſve potius ſimilibus, cuius flores etiam æmulos, ſed luteos & maiores Calthæ paluſtris, aut Ranunculo propiores, ſuboriente confertim crebribus conflato ſeminibus puſillis capitulo orbiculato, oblongoque, Morum imitante, ſimili eidẽ Adonidi, vel Ranunculo: In variis Holſatiæ locis oritur, & hortis colitur. Iam verò ſi neutiquam Hellebori vires habere verè tuentur & profitentur obſeruatores, non ſit igitur Helleborus: floret tamẽ viretque Bruma, Ianuario & Februario, vt Helleborus & Ferula.

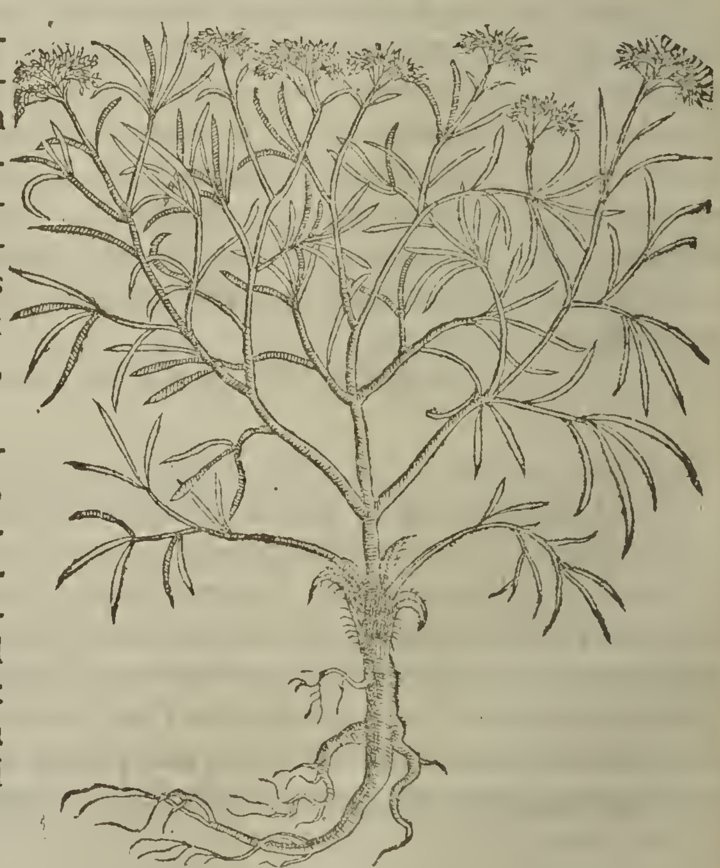
SAXIFRAGIA Ferulacea Italorum.

QVIDAM horti Italici, vt Vrbini & Florentiæ, alebant Saxifragiam bicubitalem, foliis ferulaceis, aut fœniculi, minus aut minimè geniculatis, tenuioribus foliis, obſcurè virentibus: floribus vmbellatis, albidis, Mei, cuius videtur ſpecies. Radices albicant, Paſtinacæ ſapore.

SAXIFRAGA Anglorum, facie Seſeli Pratenſis Monſpellienſium.

AB eximia dote in frangendo calculo, Saxifragam ſcitè dixerunt Angli hanc plantam, pratis vdis familiarem: foliis fœniculi latioribus, pratenſis Seſeli minoribus. Radix odora foris nigra, intus alba, Peucedani facie. Flores in vmbellis candidi: ſemen fœniculi; caulis ſeſquicubitalis & cubitalis eſt: hac ſtillatitiã parãt mulierculę clynicæ in Anglia.

SESELI MASSILIENSE, folio fœniculi craßiore.

PASSIM & vberè creſcit Maſsilienſe Seſeli illis in tractibus qui Maſsilia Aquaſſextias ducunt, tranſq; Rhodanum in Monſpelli agri aſperis: Nobis etiam collecta, via qua Roma Senam itur, propè colles oppidi *Mõtfiaſcone*, vini optimi Muſcati commendatione, potoribus magis noti, quàm Botanicis ſtudioſis. Radix illi alba, fœniculi effigie & magnitudine, altè humi depacta, & euulſu difficilis, quàm fœniculi odoratior & calidior: caulem vtplurimùm ſeſquicubitũ ferulaceũ, hincinde alis multis ex geniculis prodeuntibus reflexum emittit, prędurum, rigidum: Folia pauciora, ſed firmiora, craſſiora quàm fœniculi, & albida ſunt: vmbellæ confertæ Anethi floribus candidis, & ſemine, Aniſo ſimiliori quàm fœniculi: guſtu ſuaui, acri, & medicato, cuiuſmodi Mei aut Panacis guſtu, Planta illic valde nota, fœniculi tortuoſi nomẽclatura: ſingularis induſtriæ amicus Iacobus Reinaudus Maſsilienſis ciuis & Pharmacopœus primus hanc Lugdunenſibus medicis, etiamque Valerando *Donrez* illic Pharmacopœo, huius cognitionis ſuprà quàm dici queat conſultis, miſerat, ad Theriacę exquiſitã confectionẽ, cui etiam Monſpellienſium Doctorum inſtituto, Rondeletii præſertim, additur, cuius ſententiã non rarò ſequimur. Neque quantũ illic locorũ eſt Maſsiliæ circum luſtranti, vllam plantã videre eſt, quæ magis quadret Seſeli, proindeq; hallucinantis commẽtatoris Tridentinũ Seſeli neutiquam genuinũ eſſe quit: quid verò ſit, cũm ille deſcribere non auſus ſit, nobis ignorandum. Illud tamẽ aſſerendum, nos in Tridẽtinis alpibus hanc plantam vſpiam vidiſſe, ac ne in Baldo quidẽ monte longè illis feraciore.

An ſiler Montanũ Ma. Seſeli

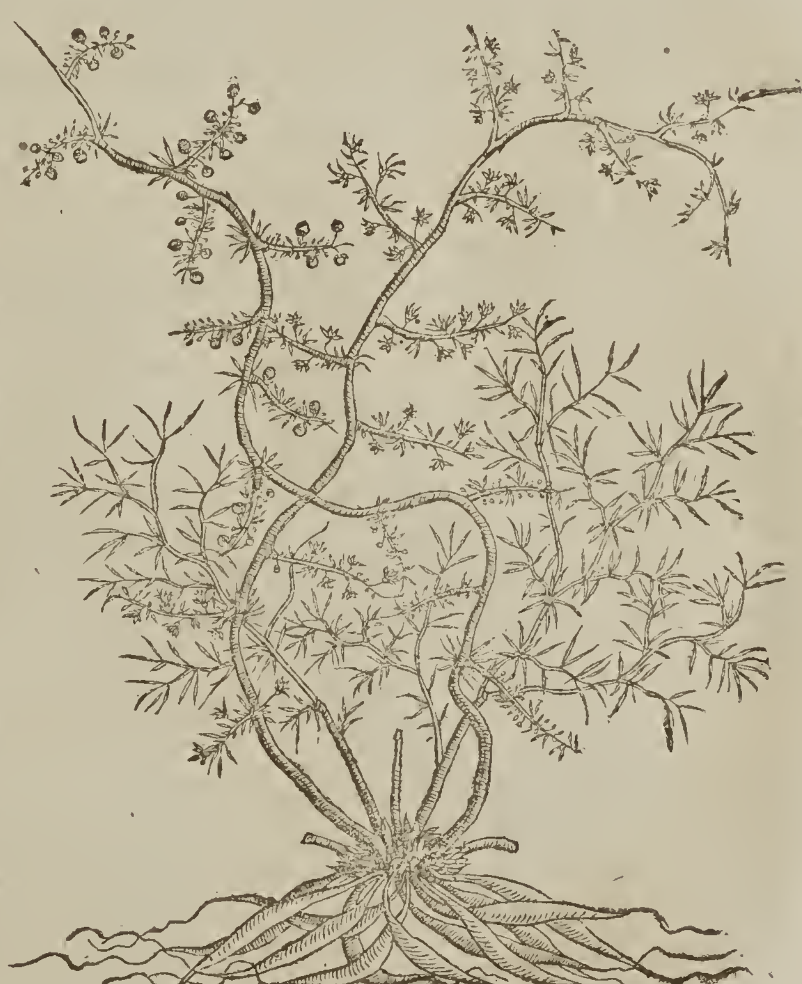
Ma-

Maritimus Dioſc. ASPARAGVS *idem cum hortenſi & holeraceo.*

Ang. Sperage, or Sperache. Bel. Coraelcruyt. *Gall.* Aſperges.

TENELLÆ & primulùm à ſatione erumpentes holeraceorum germinationes Aſparagi dicebãtur, quia σπείρω Græcè ſero, & σπορὰ ſatio dicitur: proinde ſatius quiſpiam coniectet Aſparagos è Græco Latinis deductos, pace multiſcij Varronis, quàm quia ex aſperis virgultis legerentur. *D*uæ autem differentiæ, quales antiqui ſcripſerunt, paſſim vulgò noſcũtur, & in hortis ſeruntur: nam ſponte natæ potius gaudere videntur maritimis locis: ſed ea ſpecies quæ vulgaris ſiue altilis eſt, depreſſiora decliuioráq; pratenſia maritima amat: iam admodum nota & frequens primo vere *A*ſparagis punctim emicantibus, multis crebribúſq; tenellis thyrſulis, caudæ Equinæ quadantenus ſimilibus, eſu in acetarijs admodum quæſitis: affecta poſtea ętate & æſtate, multis fruticant ramulis caules adulti, proceritate ternûm & quaternûm pedum, denſiſſimis foliorum exilium comis Fœniculi aut Anethi, floſculos edentibus oleæ luteolos, qui pariunt bacculas rotundas, Ruſci duplò minores, pares fructu Ribe.

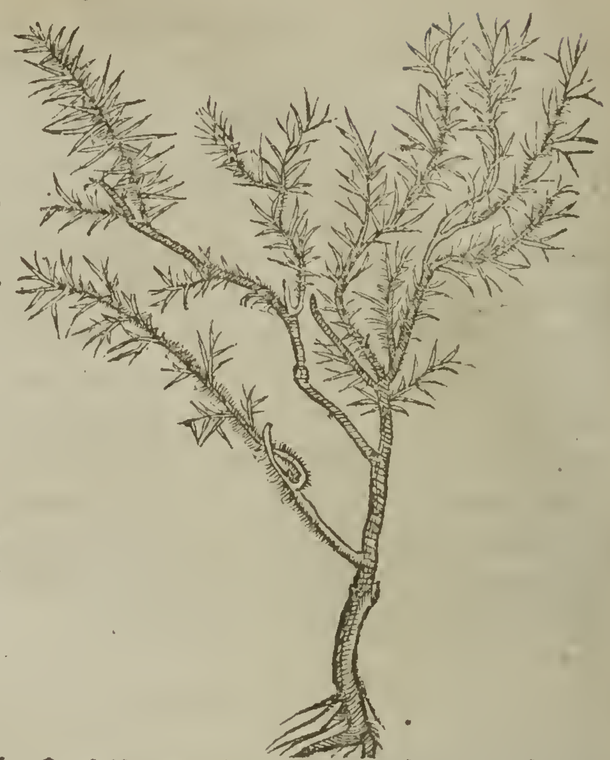
CORRVDA differt ab altili Aſparago.

SED enim Corruda magis montoſis & collibus in deuexu & afflatu maritimo delectatur, perperámq; à noſtris Herbarum Doctoribus hodie cum *A*ltili confunditur, cùm eadem putatur: tametſi rarior multò occurrat, neq; enim Veneto tractui maritimo, Germaniæ, Galliæ, *A*ngliæúe maritimis viſitur, vbi nihiloſeciꝰ altilis frequẽs oritur. Facilis autem à ſuperiore dignotio, quia hæc tota cãdidior & rigidior eſt, & ramis diuaricatis funditur per ſepes. Folia acutiora, breuiora, & magis in ordines ſtipata: floſculis oleæ luteolis, crebribus, ſubter alis emicantibus: & ſemẽ illi, nõ vt Altili, Coralli colore, ſed vbi maturum nigricat ex viridi, magnitudine aliquãtò inferius, quod glomeratim proximè ſurculos adnaſcitur: quas ſi ſeorſim ſpecies genericas vidiſſet & obſeruaſſet Commẽtator, nec falſus ipſe nos fefelliſſet, nec Corrudam appoſuiſſet, non illius loco Aſparagum altilem & veſcum ſponte erumpentem illi ſubdidiſſet. Is quippe nulla re prorſum quàm tranſplantatione aut cultu, à ſeipſo hortenſi diſtat. At quid differat ab horum vtroque Corruda, ſatis iam liquet, vbi Altilis & maritimi baccæ coccineæ ſunt: Corrudæ autem ex nigro virides ſemper, & Aſparagi marini baccæ multò maiores quàm Corrudę.

NEPA apud Theoph. diuerſa eſt à Scorpione, quam inter Cæli collocatam oportuit.

HVC autem properatione non ita incommoda irrepſit Nepa: quippe cui ſpinæ horridæ & infeſtæ, nomen commune fecerint cum Scorpione, qui etiam ab ſpinis punctim tan-

tangentem ſauciãtibus dictus eſt: & ſimiliter Nepa vocatur cognomine ab animalculo caudæ ictu metuendo. Hanc autem fermè indiſcretæ ſimilitudinis eſſe cum Corruda prodidit Theophraſtus: qualem plantam paucis adhuc notam, nullidum recentiorum deſcriptam: tum ob ſui cognitionem, tum ad Corrudæ collationem apponemus: non pauci enim ſunt, qui ad eandem quam Senenſis ſalebram impegerunt, rati Corrudam nihil aliud eſſe quàm maritimum Aſparagũ, paſſim locorum prouenietem, vt ſuperius diximus. Sed enim qui nouerit hanc, Corrudę ſimillimam dicet, non item Aſperago: Eam nullibi prçterquàm in Prouincia vidimus, locis montoſis vberę fruticantem, præſertim prope montium radices, qui Magdalenæ celebri Fano & ſpecui ſancto nuncupato finitimi ſunt, via qua Aquasſextias itur. Ligneæ ſunt radices, multiplices, implexæ, tenues: à quibus mox orſæ ſpinulæ, rigidulæ, denſæ, Corrudæ ſimillimæ, aliquantò maiores, vniuerſa virgulta ſummo tenus veſtiunt, ſicq; tota planta denſis horret aculeis pro folijs: & faciem, Corrudæ præfert, guſtu amaricante. Locis ſaxeis & aridis, & Sterellæi montis decliuibus, ac propter argenteum amnem, *Argens* vulgo Galloprouinciæ dictum, multa.

MYRIOPHYLLVM aut Maratriphyllum paluſtre.

AFFINES nomine plantas Militares, ſiue Dioſcoridi dictas Millefolias, ſcilicet Semperuiuifolio Stratiotem aquaticã, & Filicifoliam terreſtrem, ac Cumini ſylueſtris foliã quamlibet ſuis alibi notis diſcreuimus: à quibus iam hanc fœniculi foliam diuerſam agnoſcere in procinctu cuilibet eſt. Quippe quam ſæpius reperies in leui agmine fluentibus aquis & paluſtribus, innumeris foliorum capillamentis exilibus, è neruis per æqua interualla pinnatim exeuntibus, teneritudine & diuiſura Fœniculi pullulantis, aut Corrudæ, mollioribus, colore ex viridi fuſco, mollicello, teneróq; caule in aquis fluitante: eq́ue radice exigua, euulſu facili, pallidula, lutea vmbella emicat, guſtu quadantenus paluſtris Equiſeti. Qui hîc nulla de cauſa Marathrũ vocem diſpungunt, vt Amaracum ſubdant, gnauiter in nihil agendo, & ſibi moleſtiam aſciſcendo, ſudant: nec vident nomen à Marathro deductum, monente ſtirpis effigie & codice.

Myriophyllum Equiſetifolium Fluuiatile.

ISTVD Dioſcoridi prætermiſſum, mediæ figuræ inter Hippuridem & Myriophyllum aquaticum exiſtit. Caulem ſiquidem edit cauũ, ſtriatum, & glabrum, duum trinumúe pedum: floſculis albidis, confertis, faſtigiatum, Naſturtij aut Cardami aquaticæ ſimilibus. Aquarum reſidum & riuulorum vadoſis innaſcitur lubens: folijs multis, flaccidis & languidis, fluitantibus, caudatis, aut ſetaceis, Equiſeti, vel Millefolij fœniculacei.

POLYGONON Fœmina ſemine vidua.

PROPTER crebras geniculorum cõmiſſuras Polygonon dictum liquidò conſtat, ſic vulgus diceret multinodiam: propior tamen & ſimilior hæc ſpecies Equiſetis, quàm maſculo Polygono videtur, natalibus, culmis, folijs, crebribus in geniculis, per interualla fermè æqua exortis, tanta cognatione itidem virium, vt non valde ſit diſpar aut modus, aut emolumentũ vtẽdi. Habet ſiquidem ternos & quaternos caules, ſed læuiores, glabros, neq; ſtrijs aſperos, rectos, folia anguſta, lõgiuſcula, ſeſe per radiatos exortus, & articellorũ pixidatas inſertiones ſtipantia, Equiſeti, aut aſperulæ anguſtiora. Radix albida, longius propagata, & de ſe nonnulla germina Aſparagoſúe promẽs, tenera. Vliginoſas cõualles & quas riuuli

inter

interluunt, crepidines ſectatur in herbidis vdis, ad cellam Nouum Monſpellio exeuntibus occurrit. Rara tamen illic & nec multum alibi, nota: ſicca & aſtringens valde.

HIPPVRIS.

QVILIBET è triuio Hippuridem nouit, ſic dictam vt loquitur Plin. ob ſetas vel pilos equinos & foliorū ſimilitudinem, caudæ equinæ imitatos, vnde etiam Equiſetū dictum. Herba ſicciſſima, ἔφυδρον tamē vocata quia vdis, humētibus pariter gaudet ſcrobibus & ſatnrum marginibus, pluríma quocunq; iueris obuia ſit, & in duplici differentia cernitur. Equiſetum iſtud notius, culmos arundineos, vel iunceos, cauos, nudos, aſperiuſculos, geniculatos, & ſiccitate firmiores, detergendæ omnigenæ ſupellectili à mulierculis expetitos, initiò edit, exiguis articulorum veſtigijs per initia, & racemoſis in ſummo donatos: floribus oblongis, rotundíſq;, aſparagi nouellæ nucamentis, albidis, & herbaceis: progreſſu ex vertebroſis quaſi articulatis commiſſuris, quas in ambitu per intercapedines radiatim cingunt multiplices exilium foliorum quaſi ſetæ aſperiuſculæ, prolixiores, Laricis folijs, Myriophylli aquatici comas, aut Equinam caudam ſatis ementientes. Minor interdum tota hæc rotundos fert aſparagos, teneros, ſummos, non clauatos, ſed racemulis longis, & ſpicatis donatur ramulis, comoſis etiam è lateribus.

Ger. Roßſchwantz. *Bel.* Peertſtert *Ital.* *Aſperella.* *Gall.* Queue de cheual, & queue de chat *Ang.* *Horſe taile.*

Minor fontalis HIPPVRIS.

PRODIT & iſtud ſubſtillis & ſabuloſis aruis, vti in Anglia paſſimè viuis ipſis ſcaturiginibus trans vndantem aquam erūpens prope Caſtell Cary: eſtq;e ſecunda Dioſcorid. ſpecies, quā autores implicuiſſe & confundiſſe videtur. Eſt ea recto caule, craſſiore, magis cauo, habitiore: per interualla carnoſos exortus foliorum multò breuiorum, albicantium & teneriorum edente: radix nigricat, geniculatis articulationibus & fibris donata: viribus videtur impar ſuperiori.

An racemoſa Equiſeti facie planta ſit TRAGOS *vel Tragonon Dioſc?*

CEREALEM frugem multùm aceroſam Tragon vocarunt, qua ratione nuncupari & hanc innuit Dioſc: cuius vtriuſuis origine vocis nequaquam ad hircum intelligas alluſum, ſed potius πρὸς τὸ τρωγᾶν, ab cōmedendo, vnde Traganō & Edulem, & Tragemata Bellaria Latinis dicta: Gallis etiamnum *dragee*. Sic in *Traſi dolce* Veronenſi, quia edendo eſſēt, eadem vocis veſtigia remanſerūt. Eſt aūt Traganos, quē hîc verum profitemur, fruticulus raritate & elegantia in primis cognitu dignus, nequedum vlli recentiorum memoratus, quē primùm in ſiticuloſis arenis oræ maritimæ ad Ceti promontorij Agathēſis ſinus radices, & finitimis aggeribus arenoſis, inter mare & ſtagnum Lateréſem, tres quatuórve Leucas Mōſpellio diſtantem, legimus, eiúſq; fructū, ſiue acinos, quos hic Dioſc. ῥάγας vocat, ex granulis tritico parib⁹ congeſtis, ternis aut quaternis, mori Bati effigie, vinaceis aut arillis perquàm aſtringentibus, magna cum voluptate eſitauimus: vbi vulgus piſcatorū & naucleri accolæ, etiámq; ſtudioſi Monſpellij *Raſins de mar*, ſeu marinā vuā vocat. Luxuriat inibi tanta vbertate, vt ea plauſtra onerare queant. Foliorum prorſum expers eſt, ſarmētoſis, gracilibus, copioſiſſimis, & confertis viticulis, iuncum, aut potius ſpartum, partim & Equiſetum referentibus, ramoſis comis, humi accubantibus, ex craſſiore, duriore, ruffeſcente breui ſtipite, arenoſæ ſuperficiei multis anfractibus immerſo, & radici continuato, quæ in ſenos octonoſúe pedes tortuoſa excurrit, genicula ruffa, graminea,

crebrioribus etiam geniculis in breui ſparteo, craſſitie & duritie ſtipitis, in alas exeunte geniculoſas, comoſas Equiſeti, ſed duriores, amaras, ſiccitate & aſtrictione mira, vti vniuerſa etiam planta, ſecundum autem ramulorum inferiores ſuperioreſque exortus, in iunceis innumeris cuſpidibus minutim racemoſi (Iulio & Iunio) erumpunt floſculi, ferè iunci aut botridis, albicantes, herbidi: poſt quorum defluuium, ingens acinorum agmen totam operit fruticem, coccinei enim grani triticei ſunt, pares acinuli, & purpureo muſto pingues, Rubi idęi, nō prorſum maturi exiguos fructus referentes: è quolibet eorum gygartum duriuſculum, triquetrum, vtrinq; acuminatum, grani tritici aut Seſami Theoph. ſimilitudine, fuſcum foris, intus albū, medulloſum, aſtringēs, nō ingratum, gratus verò eſu ipſe fructus & prædulcis, etiamnum vrinam multum ciens, biennio, triennioq; reguſtatus. *S*atum item in Belgio amicis, nobis iſtud Londini bellè enatum fuit: nondum tamen acinorum ornatus comparuit. Rupellæ etiam maritimis exire, & ex aduerſo Salinorū inſulis Oceani Occidui, nobis amici non vulgatæ fidei retulerunt. Nos tamen *A*utumno 1566. qui multa illic rara nacti fuimus, non animaduertimus. Qur Tragon non ſit hic genuinus agnoſcendus omnibus eruditis, cauſam haud dicet *S*enenſis, qui triuiale & claudum nominis Scorpij argumentum aucupatus, illicò ſolita qua eſt fiducia, Cali dat ſpeciem ſpinoſam, eandemq; Tragon Dioſcoridis ratus, confundit cum Theophraſti Scorpio, quem alium à Nepa docuimus, & ſuo loco vtrumque dedimus.

TRAGON improbus Math.

EST enim ille Crithmi Salicornij ſeu Cali congener, propius ad eam ſpeciem ſpinoſam accedens, quam Paſtinacam aut Secacul, aut alterum Crithmum faciunt, pedem & cubitum altam, intortis, craſſis, denſis, ramulis diuiſam, & adeò horridam, armatáq; folijs pungētibus Aizoi colore & figura, carnoſis, craſſioribus, numeroſis in imo, in ſummo muricatis, cuiuſmodi in tribulo terreſtri & aquatico, vt impunè effringere ſurculum nequeas: hiſce ad imam baſim interiorem, floſculi herbacei rotundi, ex quibus ſemē exit compreſſum, Kali modo (puto) in volutę ſpeciem. Radix ceſpite ſummo exilis, lignoſa, Cali, & herbaceo prorſum guſtu, ſuccoq; multo glutinoſo prægnans, minimè aſtringente, ſalſo, & alioqui nullius excellentis qualitatis: quam ſi Commentator propius guſtu & viſu exploratam habuiſſet, deſcriptione declaraſſet, nec Dioſcoridis Tragon feciſſet. Eſt enim ſucculenta herba, nō frutex, nullos acinos habet ruffos, tritico pares aut ſupernè acutos, numeroſos, magnoperè aſtringentes: quæ omnia inſunt prorſus noſtro Trago, quem ſine folijs, nec ſpinoſam Dioſcorides tradit. At hęc folia ἀίζῳ carnoſa habet, ſpinis horrida, aſtrictio penitus nulla & prorſum à *S*corpio Theophraſti non alia, qualem deſcriptum eleganter Theophraſti Scorpium leges. Qui quàm exquiſitè huius inſpectione herbæ percipitur, tam longè abeſt à Dioſcoridis Trago: cui ex proximo ſuperiore capite potuit irrepſiſſe Scorpij vox, vti multa nomina caſu inſerta ſunt, aut frequenti amanuenſium lapſu, qui etiam iſto loco florere Corrudam & Scorpium μετὰ κεστρὸιν φθινοπωρινὸν, cùm tamen longè ante florere certum ſit, eóq; μετὰ ἐφνκμ æquinoctium vernum, vel Plin. lectione, qui non rarò non notas res aut diſpares, ſimili deſcriptione amplectitur, vti multis locis oſtendimus.

- *Rubia vtraq;.*
- *Erithrodanum Marinum Norbonenſe.*
- *Aparine.*
- *Aſpergula, ſiue Aſperago Pli. Gallis Mugnet.*
- *Spergula.*
- *Gallion.* { *luteum &* / *album.* }
- *Cruciata minor.*
- *Polygonatum minus.*
- *Paſſerina Tragi.*

RUBIA vtraque, Erithrodanum marinum.

Ang. Madder. Gall. Garance. *Belg.* Grappe.

Vber

VBERI tum prouentu, tum quæſtu oritur & colitur Rubia vbiuis locorum, præſertim in Germania & Belgiæ Inſulis vrbe dicta, vbi radices prolixiſsimas & numeroſas, flexibus multis humi ſparſas, rubentes intus, foríſque Coralli nondum perpoliti colore: erutas hyeme ineunte, menſe *Nouembri*, ſiccatas trapetis ſubdunt, confringuntque, quo commodius ad extera emporia compendii cauſa venum vehantur. Infecturæ lanarũ coriorúmve impendiò expetita, necnon officinis medicis notiſsima: hæc maior & melior vocatur. *Ang. Madder*

*Altera verò, vt minor, ſic deterioris eſt notę, minus aſpera tota, cuius radices è rubello in luteum languent, floſculi nec luteo pallent, ſed candicant, folia minora, numeroſiora, geniculos frequentiores radiatim ambiunt, cauliculoſque triquetros, ſemine rotundo, prorſum maioris Rubiæ ſimilitudine, vſus rarior huius. *Syluestris Rubia Minor.*

RVBIA MARINA Norbonenſium.

PAVCIS locis oriunda ſpectatæ elegantię planta, quam non temerè niſi in Norbonæ *Maritimis*, & ſquallidis ſabuletis Magalonæ & *Peraus* circũiectis reperies, nec commodiori quàm huic loco referas. Radix pedem aut ſeſquipedem longa, nuda, ſarmẽtoſa, arida, rubra, Anchuſæ colore, modo, & magnitudine: intus ruffet obſoletius cuiuſmodi Iuniperi, aut Cedri ramenta: graciles numeroſoſque cauliculos ab imo ſurrectos, teretes, geniculis crebris cinctos habet: è quibus foliola Saturei aut Rubiæ minoris, tenuia, rigida, mucronata, ſed incana, vt plurimùm quaterna decuſſatim promũtur, quæ ſuis axillis aceroſos glomerulos foliorum puſillorũ cõdunt, deinde ſummis in cauliculis è mediis iſtis glomerulis floſculi prodeunt ex herbido lutei aut pallidi, magnitudine *Amaraci*, & Iaſmini modo oblongi ſunt.

APARINE.

ERYTRODANI vniuerſo generi videtur congener Aparine: valde quippe ſimilis, & eadem penè ſylueſtris foret, niſi intercederet ſeminis diſcrimen, tum etiam ſcabritia hirſutaque cuticula caulium & foliorum, quibus ſeſe veſtibus pertinaci applicat heſu, vnde Philantropos, ſeu Hominis amans, vocitata fuit. Semen verò vmbonis vmbilicíve figuram cælatam medio ſui habet.

Aſpergula odora noſtrâs, aut ASPERVLA, an Mollugo, aut Aſperugo Plinii? Gallis, Muguet.

HISCE proximè accedunt duæ plantę priſcis, vt videtur, incognitæ, niſi ſint Plin. Mollugo, & *Aſperugo* dictæ. Altera, Aſperula vocitata, tamen non eſt niſi ſemine aliquantùm aſpera. Cauliculos complures quadratos geniculis multis cinctos edit, circum quos ſtellatim foliola *Aparine*, latiora, magíſque virentia, ſeptena vel octona ſunt: floréſq; exigui candicant in ſummo, Valerianæ æmuli: tota planta odore ſuaui cuiuſmodi Lilij conualli: ſemen rotundum & nonnihil aſperum. Raro alibi quàm in hortis, vbi odoris commendatione colitur, Gallis Belgis perfamiliaris.

Sagina SPERGVLA, ſiue Spurry Belgarum & Anglorum.

SPERGVLA verò radicem exiguam: à qua ſtatim promũtur palmum alti cauliculi rotundi, graciles, geniculati, crebrioribus foliis, ſed exilioribus, circum in ſtellæ morem radiatis

diatis Gallii foliis ſimilibus,flores in extremis albidi,caliculis coercetur ſemẽ nigricans. Brabanti hac,vniuerſa paſsim conſerunt veruacta, vt cuius pabulo mirificè vaccas ſaginari, lactíſque copiam augeri,veterinæ iam diu exploratum habent.

GALLIVM Luteum.

PERQVAM ſimile Gallium huic,ſed foliis minutioribus,luteiſque floſculis,racemoſis, oleæ modo, paſsim obuium & notum ,odore ſuaui. Huius altera frequenter viſitur differẽtia,floribus candidis,& foliis aliquantò latioribus,ad Rubiam ſylueſtrem propius accedentibus, ſed minoribus, quod Gallium album nuncupant. *Gallium album,*

CRVCIATA MINOR.

ACCENSERI poteſt iſti claſsi Cruciata recentioribus vocata, iiſdem quibus Gallium gaudens natalitiis. Puſilla radice, fibroſa donatur, à qua cauliculos quadrangulos egerit rectos,pilis hirſutos,ex æquis interuallis geniculatos,quaterníſque foliis breuioribus, latiuſculis, hirſutis,& flauo pallentibus decuſſatim ſtipantur, è quibus flores exeunt lutei, puſilli, ſinguli,oleæ,racemoſi,ſed in ſummo numeroſiores,confertim aggeſti,thyrſulum Pulegii conſtituũt.Vulneraria hæc, hauſtibuſque prolapſorum ex alto,atq; ſanguinis exputioni admiſceri ſolita, vti Rubiæ cæteræ.

POLYGONATVM minus, Rubiæ folijs, ambitu ſtellato.

A FOLIIS agnoſcitur altera differentia Polygonati,Sigilli Solomonis vocati, cui radix & caulis, plantæque habitudo,& natales ſunt eadem: verùm folia anguſtiora multò,& ambitu ſtellato, Rubię maioris,vel Aſperulæ, quaterna,aut quina: minores etiã flores inter folia herbacei,bacculæq; Pipereis minores: multus hic collibus *Riuoli* & Taurino Pedemontium collibus ſyluoſis vicinis,& arduis Veganii Norbonenſis,Belgicis hortis charus & multus, vbi maius etiam in pratis ſyluoſis ſponte luxuriat. Ruri etiam Galliæ & Germaniæ prouenit crebra,vbi iamdiu & etiam nunc noſtro tempore,officinæ cõdire ſolitæ ſunt, ad Diaſatyrionis Veneris illicium, perſuaſæ eſſe Arabum Secacul, multis recentiorum authorum negantibus, inter quos Senenſis, qui quid illius Indici Secacul radicis penuria ſubdendum foret,vt ſolet, ſilet: nos ſuo loco commodiſsimè vtendũ monuimus radicibus Paſtinacæ marinæ(quæ domeſtica vegetior eſt) eſu gratis, boni ſucci, nonnihil flatulentis ,ſanguinem, ſemen & ſpiritum augentibus. Eryngii, etiam Paſtinacarum & Zingiberis viridis conditura poſſet vicem explere, vti nucis Indicæ pulpa veſca; & Indicæ *Bathades*, ſeu *Ges* vocatæ, quas inter Syſarum retulimus. Ruellius perperam aſtruit Polygonatum Syl. Plinianũ,foliis Rutæ, Polemoniũ fruticẽ, quẽ non nouit iſto nomine,& fieri poteſt vt hallucinatio ſit Polygonati ad Polemonium. *Secacul Arab.* *Bathades.* *Polygonatũ Pli.*

Herbariorũ PASSERINA *vnicaulis, Linariæ, aut Luteolæ figura, Lini ſemine veſco.*

HANC aptius quis inter Linum & Scopariam inſerat,quam niſi perpaucis in locis Germaniæ videas, vnde habuit induſtrius & magnę ſpei medicus Anglus D. Pennius,vbi wild Meer Hirſſen vocatur, id eſt, Milium ſylueſtre, quia Milii ſemen non diſpar dat, guſtu,& ſimilitudine, quodque paſſerculi depaſcuntur, vnde Paſſerinam vocauit Tragius. E ſingulari, exili, paulùm flexuoſa,albida Lini radice, caulem erigit vnicum, iunceum, gracilem,ſeſquicubitalem,medio tenus nudum, ſed indidem ſummo tenus,puſillis crebribus foliolis Satureiæ aut Thymi anguſtioribus, inter quę granula multa,oblongiuſcula,Milii magnitudine & ſapore, ſed calidiuſculo,amaricante.

- *Phillitis.*
- *Hemionitis.*
- *Ceterach, ſiue Aſplenium.*
- *Lunaria minor.*
- *Ophioglоſſon.*
- *Tragium alterum Scolopendrii facie.*
- *Adianthum.*
- *Trichomanes.*

Adian-

Adianthum { *album &* / *nigrum.*
Saluia vita, ſiue Ruta muraria.
Filix mas.
Fœmina.
Oſmunda regalis ſiue Filix florida.
Polypodium.
Dryopteris.
Lonchitis.

PHYLLITIS & Hemionitis.

LVBET interpretari Phyllitim quaſi folioſam dictam plantam hanc, vt quę caulis, floris, & ſeminis expers prodeat, nec niſi folia aut folioſus ceſpes appareat: è radice namque multis capillamentis fibroſa, nigricante, capilli Veneris, eriguntur ſenæ, octonæ, vel denę frondes, craſſiores, rigidiores, Vulgaris Lapatij effigie, paſſim viarum parietina & ſyluarũ amantes vda, magnitudine & mucrone ſeſquipalmaris ſpiculi: interius lęuore ſemper virente, aduerſæ, repandę: à tergo autem tranſuerſas multas habent ferrugineo colore plumatim exiles lineolas, aut liras extantes, ab ima & latiore ſui parte, plumatim ſecus medium neruum digeſtas, ſummo tenus quà in mucronem Lapathij vulgaris, aut linguæ oblongæ ſimilem deficit, vnde Ceruina lingua Officinis vocatur: quare neutiquam iam ambigitur, *P*hyllitim veram eſſe hanc, ſapore exſiccãte, nó ingrato, & acerbo, ſubaſtringẽte, multi ad ſplenem vſus.

Harum duarũ quæ ſerrato ambitu tantum diſtat, nobis reperta in montibus.

HEMIONITES ſiue ſterilis.

SED enim parum adhuc noſcitur nũ ea quæ à nonnullis recentiorum pingitur, non item deſcribitur Hemionitis, ſit ne ſpecie diuerſa ab vulgari lingua Ceruina dicitur, quam idcirco fecerant docti quidã Hemionitidem, ſiue tu dicas mulariam: quamuis eam mulæ depaſcãtur: malim tamẽ ſterilem dictam, quòd ſeminis, caulis, & floris ſit expers, eóq; perquàm affinis & germana noſtrati linguæ Ceruinæ nobis videtur. In quibuſdam Italiæ hortis eandem hanc, ſed aliquantùm loco lætiorẽ, diuerſam, meminimus, hortatuq́; quorundam Italorum fruſtra hanc Romæ quæſiuimus, quo loci nobis indicarant illi in auguſtæ antiquitatis ruderibus ædium collapſarũ, quas etiamnum vernaculè *Septe Sale*, id eſt, ſeptem triclinia, illic vocant. Qui ſciſcitantibus nobis negant Romani Pharmacopœi ſe vſpiam inibi aut circum in vinetis vicinis Hemionitidem vidiſſe: ſunt enim maceriæ tantùm illic & cæmentorum dirutæ moles aridiſſimæ & præ ſole feruido minimè alendis plãtis, nedum Hemionitidi, aptæ. Attamen nihil diffitemur viro perquàm ſedulo Anguillaræ, qui nos idem quoq; monuerat: nempe plantam indidem ſe habuiſſe, ſed adeò obſcuris notis diſtantem, vt perparum aut nullatenus differre videretur à lingua Ceruina. Nec enim minus fibroſam radicem nigricantibus villis, ſummo ceſpite vel ſuperficie hærentibus, huic ineſſe: folia autem auerſis exarata decliuibus lineolis, ſeu obliquis liris, alterius ſimilibus: baſim tamen latiorem habere & verſum circúmq; pediculum falcatam arcuatamúe Volubilis modo. Hæc ille. Sed aliquot annis pòſt, in Anglia occidua, ad rupes antroſaſq́; cautes D. Vincentij, vno aut altero miliari ab vrbe peramœna Briſtoia, vberrimè luxuriantem quandam, facie linguæ Ceruinæ, plantam inuenimus: ſed ternis quaterniſúe folijs, minoribus multò: vix enim quàm maxima, tres digitos longitudine excedunt: minimè craſſa, aut rigida, ſed mollicella, quaſi Acanthi veri, inter quem & alias plantas capillares, alioquin lætas & bene adultas ita exilis naſcitur: nec vllis à tergo li-

turis

turis aſperata, ad mucronem lateribus vtrinq; ad mediū ſinuatis, & reductis: baſi latiore, lunata: ſegmento quaſi vtrinq; interius recuruo. Londinum in hortis plantandos ceſpites miſimus, ſed parum diu ſuperſtites fuerunt: adeò namq; tenuibus cirris radicis, & folijs delicatulis iniuriæ oportuna eſt, vt vix ſe attrectare citra lacerationem patiatur: guſtu tamen neutiquam à lingua Ceruina alio eſt. Hanc nonnulli Flandri amici, quibus dono miſimus putarunt eſſe aliam ſpeciem à Phyllitide, nec tamen eſſe illam quam depinxit Mathiol.

Aſplenum Scolopendria, CETERACH *Arab. & Officin.*

SEMINE item nullo oritur aut donatur herba Aſpleniū dicta, nata q; Spleni iuuando, quam etiam ſignatiſſima & perquàm ſcita collatione docuit Dioſcorides folijs donatam eſſe ſimilibus Scolopendriæ, infeſto animalculo, quod lumbricum putidi literatores, cùm non nouiſſent, auſi ſunt Ceterach negare, aut lapſus Dioſcoridem inſimulare. Iam vtrumq; notius, quàm vt pluribus opus ſit, etiam vniuerſę occiduę Anglię, quæ ſcatet Phyllitide, Hemionitide, atque Scolopendria.

LVNARIA *racemoſa, Ceterach folijs, racemulis Ophiogloſſi.*

PERELEGANTEM hanc antiquis indictam, recentiores Lunariam vocarunt, à foliolis Lunæ creſcentis in morem ſubter falcatis, alioqui tota plantula palmaris, habitior, craſſitie rigidiuſcula, Scolopendrium præfert: ſed vnicum tantùm folium fert, colore violatæ, gemina acie vtrinq;, quaſi ſecuriculis vndatis lunatum, è medio cauliculo Ophiogloſſi tenello: qui ſurrectus, ſummus ramoſum florem edit, Ambroſiæ, aut Botridis cōnexione, quadantenus Ophiogloſſi, quam ipſo aſpectu & facultate eximiè vulnera ferruminandi, vlceraq; & luxata cogendi, vel æmulatur, vel ſuperat: guſtu præſicca & aſtringens. Ericeta ſtrigoſa, ſteriliaque montoſa amat: è Mindenis iugis etiamnum habemus, & poſtremò in Angliæ collibus, qui Grenuici Regijs ædibus, & Tameſi imminent, ſatis multū reperimus.

Ophiogloſſi ſiue Encaphyllum.

MVLTO frequentior hæc, ſed aliquantò minor: cui floris argutula cuſpis, lingulam ſerpentis exertam imitata, Ophiogloſſi nomen impertiuit apud antiquos, & noſtri herbarij Lunariam dixerunt. Pratis & quibuſuis in conuallibus familiaris, nec paruę ad vulneraria præſidia commendationis: perquàm exili radice, tenella, ;tenerum cauliculum promente, cui ſingulari ſingulum folium oblōgum, Pyrolæ, aut Cochleariæ, craſſiuſculū, ex viridi ſubluſtre, aut pallidum inſit.

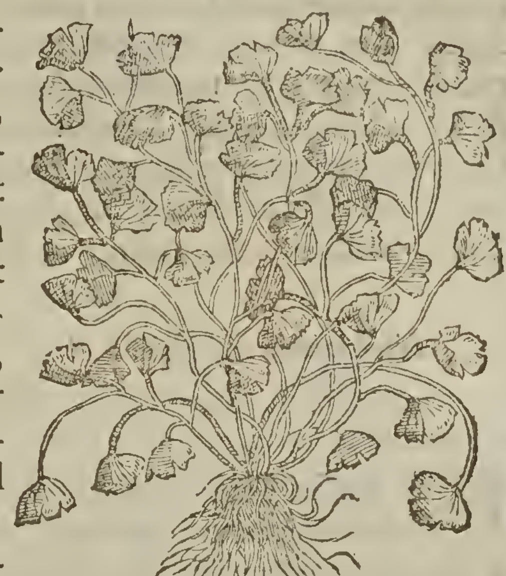
TRAGIVM *alterum* SCOLOPENDRI *folium.*

NIMISQVAM anxiè multis abhinc annis *A*loiſium Anguillariam, materiæ medicæ callentiſſimum, modeſtiſſimumque, Ferrariæ conueniebamus, vt de Lonchitide, Stæbe, tertio Dioſcoridis Dictamno, iſtóq; Tragio, ſentētiam eius rogaremus: qui cùm multa alia doctè & amicè nos moneret, tum iſtud Tragium ſibi non ſemel viſum Scolopendriæ diuiſura, hirſuto folio, radice albida, interdum Drabæ, nonnihil tuberoſa, & nonnihil Rapunculum accedente, non procul à *P*iſanis montibus. Nobiſq; literas dedit ad quendam per bonum & induſtrium Lucenſem Pharmacopœū: qui tamen plantam neq; ipſe potuit, neq; quiſquam alius, illic quo loci eſſet, indicare. Tametſi balneas aliáque circum loca, & tandem montem Diui Iuliani Piſas & Liburnam vſque eā tranſmiſerimus. Neque ex eo tempore vllum contigit audire qui viderit, aut aliam videre, quæ planè deſcriptioni fecerit ſatis. Lunariæ etenim minori hircinus deeſt odor, radices exiliores inſunt: Lonchitides autē non magis huic, quàm nō ſuo quadrant capiti. Quare ni potiora ſeſe afferant dum ad vmbilicos properamus, haſce in coniectanea noſtra ſyluamque amandare, certum eſt.

ADI-

ADIANTHVM, ſiue Capillus Veneris verus.

QVINQVE congeneres puſillæ ſtirpes ſnnt, quàs hic cōmodùm diſcernere inter ſe operæ precium non vulgare erit, propter iſtos rabioſulos & prolixos commentatores; qui dum rabie Cerberea ad Dryphacta ſe mutuo proſcindūt latratione, nihil aliud quàm tyrones nos, noſtróſque commilitones, hæc noſcendi perquàm auidos, torquent potius quàm docent: vt quibus fortè ſcripturientibus non res ipſæ præ oculis, earúmve cognitio, ſed potius oſtentandi declamandique in animo ambitio eſſet.

Primò Adianthum verum Dioſcori. nullibi quàm Norbonenſi tractui frequentius, ſaxis & riguis vmbroſis petroſiſque, Veganio, ſterilis Seuenæ finitimis, ac rupium, fontium, & puteorum labris vel aſperginibus Monſpellii Namauſiiq;: raro alibi in Gallia, Germania, Belgia, & Anglia, aut nuſquam prouenit: quin ne Italiæ quidem locis multis, aut multum videre meminibus; duntaxat quibuſdam in puteis Riuoli vrbis Pedemontanæ regionis, idque perpaucum: fibrillis verò capilloſis, pluſculis, fuſcis hæret, vno omnes amplexu aptis, vnde panduntur numeroſi cincinni iunceíve loruli prætenues; prolixioribus ſed tenuioribus quàm Trichomanes ſtaminibus, palmum aut ſeſquipalmum altis, ſericeo nitore & fuſco colore nitentibus: folia Aniſi vel Coriandri diuiſura, latiuſculis alterno ſitu cirrulis appenſa, penè viſum præ tenuitate fallentibus, tenella, vtrinque lateribus rectis clauſa, trianguli ſpecie; ſed supernè ambitu laciniato & circinato. Hęc omnium præſtantiſsima, quæ indidem Lugdunum, Lutetiā, Antuerpiam, inq; cętera Emporia celebriora aſportatur, caroque à Seplaſiariis emitur, ad Capilli Veneris Syrupi dicti apparatum. Galliæ ditiores & aulici ſibi curant non rarò Monſpellii conficiendum, indéque adferendum, quò recentiore, & præſentiore vtantur: mirum enim quantum thoracis affectus, hepatis renúmq; iuuet. Immadidus, vti ſpecies cæterę, in aqua perſtat merſus, quaſi ſuis eſſet in natalibus, & tamen ſiccius creditur, aut potius ambigitur ab illis meritò, qui ex huius expreſſa libra beſſem fermè ſucci promanare aſſerunt.

TRICHOMANES, Polytricum.

VIRIBVS & ſapore proximus huic Trichomanes, & Polytrici nomenclatura officinis non conſuetum minus quàm cognitum: vbique Belgiæ, & Angliæ parietinis, glareoſiſque opacis viis vberrimum, radice fibris nigricantibus comante, craſsioribúſque & breuioribus capillamentis, fuſcis, nitidis, rigidiuſculis, gemina vtrinque foliorum ſerie, Aſtragali Tribulíve terreſtris æmulis, ex atro aduerſa parte virentibus, ſubter verò maculis ferrugineis ſignatis.

ADIANTHVM ALBVM & nigrum Plinij.

PLERÆQVE omnes Belgiæ, Germaniæ, Burgundię, Franciæ, Sabaudiæque officinæ, non modò hoc æuo, ſed etiam ab omni memoria Adianthi duas differentias haſce habuerunt; quibus ſemper vſæ ſunt albi & nigri Adianthi vocabulo. Radix puſilla, filamentis crebribus compacta, atris, rectis, crebribus iunceis, paulò craſsioribus & prolixioribus quàm Trichomanes; ex herbido pallentibus aut albicantibus: foliolis vtrinque & altrinſecus plumatim diſsitis, Filicis maris diuiſura & ſitu, ſed multò minoribus,

altera facie virentibus , altera in glauco punctulis rubigineis ſeries geminas habent, ſeſquipalmum eóque plus alta , hæc alba , imò vtraque,quę nihil planè differunt:quia nigro Adiantho cauliculi neruulíve nigricant politiore nitore, foliaque ſunt ſaturiore vigore,vires eædem prorſum , quas etiam doctis multis,nedum,nobis exploratas ſcimus ad quotidianas & conſuetas potiones multis annis, magno commodo , nullo detrimento. Vt tandem conuiciari dediſcant iſti tenebricoſi commentatores,qui haſce Dryopteres virium ignoratione autumant : nihil enim acris , nedum cauſtici , hæ innoxiæ capillares habent: nam Dryopteridem aliam eſſe ſcimus,& ſuo loco dicemus. Audiuimus nos in frequẽtiſsimo ſtudioſorũ cœtu, Rondelletio præceptore docẽte, Dryopteridem noſtram nonnullis ſuis ægrotis(dum in Allobrogum ad Rhodanum vrbibus factitaret medicinam) exitio fuiſſe ob Pharmacopœorum flagitioſam inſcitiam , qui non parum Dryopteridis Potiunculæ medicatæ polipodii vice miſcuiſſent : Haſce proinde , coniectura certa ducti, Plinio memoratum vtrumque album & nigrum Adianthum, foliis Filicis, imíſque cauliculis fuſcis & aſperis, arbitramur.

Herbariorũ SALVIA VITA, *ſiue Ruta muraria, non eſt Paronychia Diſc.*
Belg. Steen ruyte.

NVLLI herbarum tribui cognatiori quàm huic accenſeri quit , ea quam plebs , præſertim Batauorum,& muliercularum clinicarum in Germania, Saluiam vitam,ſeu Steenruyte,id eſt, petream Rutam, vocitat. Vtuntur quippe hac euentu planè certiore & multo frequẽtiore,quàm quauis capillari. Cùm enim huius copia multa ſuppetat illis, ſi quando præ hyeme cæterarum vlla deſit aut vieta ſit, hanc ſubdunt etiam Pharmacopœi exercitatiores : quibus nulla vnquam calamiſtrata oratione vllus perſuadebit cõmentator eſſe potius Paronychiam,quàm ex Adianthis vnam. Iiſdem enim inter Ceterach , Adianthum , Polytricum,cęteráſque capillares , locis ſaxeis lubens prouenit: puſilla radice , cauculíſque tenuibus,non ita diſsimilibus Adianthi , cuius foliola etiam non parum refert , ſed minora huic,craſsiora, & inciſuris pluribus atque altioribus . Palmum vix ęquat tota, & albicat colore pallido rutaceo, ad Rutam accedente, nonnulla etiam foliorum ſimilitudine , vnde nomen vernaculum Ruta. Caule demùm, flore,& ſemine orba,vti cæteræ capillares,quas prorſum exprimit guſtum conſulenti: vnde commodi petendi coniectura fuit, ad tuſsim,infeſtam è viſcerum vitio atque Hydropes.

FILIX MAS , & FOEMINA.

Germa. Waldfarn menule & weiblein.
Gal. Fengiere maſlę,& femelle.
Ang. Ferne the male and femell.

FILICIS tametſi ſterilis plantæ,nullus tamen tractus paulò incultior non feraciſsimus : adeò namque viua, reſtibili vbertate luxuriat , vt etiam Sole feruidiſsimo & Syrio vicinis enectis plantis, tamen ipſa non marcida perſtet. Diſtinctę autem ſunt, & tritæ cognitionis mas & fœmina , vel ipſa πτέριδος Græca voce(quę expanſę alæ effigiem adumbrat) ſatis indicante: *M*as quippe crebriores, è radice craſsiore , multis cõuoluta& implexa appendicibus, emittit prolixiores, bicubitales, vel proceriores pediculos,plumatim folioſos , alæ figuram , vnde nomen , exprimentes. Fœmina verò vnum ſæpius promit caulem, nudum, multis diuiſum è medio ramis :minore radice,digitum ęquante,prolixè ſparſa, nigra foris,in qua non tranſuerſo ductu , ſed calamatim inciſa cernuntur quaſi emblemata , effigiem aquilæ, aut ſimilis alitis,alis & cruribus expanſæ, affabrè mentientia:quam Aquilam plebs,aut ei ſimiles quidem Chymiſtæ iactitãt. Vtraque ſemine nullo oritur & moritur : tametſi rudimentum quoddam ſeminis edant pulуerulentæ foliorum fimbriæ,rugoſę,& iſta atomos admodùm exiles,tenuiſsimis arachneis filis, de ſummo Filicum ramo pendentes , paſsim Filicis fœminæ ſemen dictitabant,& plebi perſuadebant : quæ non facilè quid vtriuſque folia diſtent, diſcernere nouit.

Recentiorum OSMVNDA Filix florida, luteolis ſiue floſculis & racemoſis ligulis.

MINVS verò nota Italicis Gallicíſque tractibus mediterraneis Oſmunda, Filix dicta Regia, regijs ſanè ac præclaris viribus. Multa hęc in *P*ictauium nemoroſis ſyluis, itémque Belgio & Anglia plurima. Maris Filicis radice quaſi coſtis compacta multis, & folijs ijſdem, ſed neutiquam crenatis. Caule ſtriato, quem bicubitalem folia nonnulla tarſum alāve imitantia æquis ex interuallis ſtipant, lateratimq; emittunt palmares & ſeſquipalmares thyrſos, & florū ligulas oblongas, denſis racemulis, Lunarię & Ophiogloſſi æmulis, aut potius Tamaricis Norbonenſis nuper erumpētis, quæ ex ferrugineo fuceſcunt, inque carioſum & puluerulentum ſitum fatiſcunt, ſeminum ſpeciem aut ſpem oſtentantes. Radices autem amplexæ, & toruli complures coſtis ſimiles, ſquamatim ſibi incumbūt, ad Hernias, ad vlcera exploratiſſimi commodi. Quinetiam colicis & ſpleneticis plurimùm conſerūt. Nonnihil calida eſt, & acris guſtus, odoris non ingrati.

πολυπόδιον *POLYPODIVM.*

Ger. Baumffarn
Ang. Okeferne
Bel. Boom varen.
Gal. Polipode.

EIVSDEM claſſis ſunt *P*olypodium, *D*ryopteris, Lonchytis vtraq;, ac Polypodium quidem Romanis Filicula dictum, notius quàm vt delineatione egeat. Potiſſimùm radice, prolixioribus anfractibus, nodulis acetabuliſq; donata & flagellis Polypi piſcis ſimilibus, cuiuſmodi ferè coralli albi ſunt: craſſitude digiti minimi, intus porracea, guſtu nonnihil aſtringens & ſubdulcis, querna præſertim hæc, ſola in vſu, nec alia viſitur, niſi ſi quando macilentius nacta ſolum, gracilior, ſtrigoſiorque fiat. *S*ic etiam quibuſdam opacis nemoribus paululū folio eſt adultiore; neutiquam tamen ſpecie diuerſa, vt fruſtrà faciunt quidā.

DRYOPTERIS, aut querna Filix.

HANC de vultu & de quercu Dryopterim, Filicem quernam dixerunt: folia huic Polypodij ſunt prorſum, aut filicis Fœminæ, minora multò tamē (nō minoribus lacinijs) delicatiora, tenuiora, & teneriora: exilibus Iuncis pedem altis plumatim foliorū exortus ex aduerſo exactè gerentes: auerſa item folia, notulis aſperſa, non extantibus, rubiginoſis, ſed candidis, appictis, ſerie gemina, ſecus folij neruulum medium. Radix verò longa, variè inflexa, humi decurrens, fuſca, ſubhirſuta, & villis cirríſve fibrata, *P*olypodij (niſi quia gracilior multò) perquàm ſimilis. Hinc anſa Pharmacopœis minus peritis erroris plectēdi fuit, dū huius radices dilutis decoctiſque miſcuiſſent, à medico inſtitutis, rati *P*olypodium hāc eſſe: quæ exitio fuit ægrotis, vti ſuperius in Pliniano Adiantho monuimus. Radici ſapor acerbior multò quàm Polypodijs, non gratus, & ſiccitas nonnihil calida, cuiuſmodi in Tormentilla apparet, ſed huius exitioſa.

LONCHYTIS prima.

A TRIANGVLA SEMINE, CVSPIDE, LANCEOLÆVE mucrone, dicta fuit Lonchitis, ſed hactenus ignota prorſus illa galericulata, quæ mirùm quàntum torſit & tranſuerſos ſui deſiderio egit animos veſtigatorum melioris frugis, Guinum, Marantham, Anguillaram, quin vel Commentatorem ipſum pepulit ad Montes Italos, & Germanicos, ſæpè diuq;, tamen nequicquam quęſita. Idcirco puderet nūc (tametſi non deerat aliquid quod ſatis bene quadrabat) noſtram tenuitatem, multùm impendiò minorem, quaſi fœliciorem aut diligētiorem, illius Heroicis conatibus intempeſtiuè præferre.

Lonchitis altera

verùm Lonchitis altera aſperáve nuncupata, quæ Polipodij folijs minoribus, tenuioribus minutiuſq; inciſis, palmos binos alta, puſilla Polytrici, Ceterachúe radice eſt. Locis nemoroſis aſperis occurrit, vti nobis in Anglia, Belgio, & Baſileæ, prope montẽ arduũ, vno ab vrbe miliare diſſito: muſcoſi apiculi, vermiculorum in modum, præſertim prouecta æſtate, glomerantur, ſpémq; & ſpeciem dant ſeminis luteoli & racemoſi, Oleæ fermè: tametſi ſint euanida rudimenta, vti Filicis.

CARDVI & Acanacea.

MVnificus naturæ luxus, Carduorum ſiue Acanaceorum familiam tam profuſè auxit, vt non minus operoſum fuerit antiquis, omnes differentias noſſe, quàm parum facilè, exactè vel deſcribere, vel notis inter ſe diſcernere. Quo minus licet nobis vtiq; eorum hærere veſtigijs, aut obſcuris deſignationibus, præſertim cùm longè plures notioréſq; inſpectione, quàm de eorũ lectione habeamus Carduos: & noſtro ſæculo Cardui innotuerint non parum admirabiliores noſtratibus, neq; vſpiam memorati veteribus. Quare lubuit, ſi quæ poſſent ad antiquam cognitionem referri, ita expendere, vt interim alias complures ſpecies & varietates indictas neutiquam tranſiliremus, eoque hanc recenſionem ſeorſim auſpicari & digerere commodius duximus, quàm Sonchis (quibus cum tamen pluſculum ſimilitudinis ſortita videbantur) ſubnectere. Sunt quidẽ vtraq; ſpinoſis folijs, latis, & ferè holeraceis, ſed Carduis ſui generis peculiare diſcrimen ſtatuunt capitata muricataúe cacumina, vnde Acanacea dicta fuerunt.

Carduorum frequentiſſimi, hi ſunt.

- *Acanthium maius, viarum.*
- *Acanthus hortenſis & ſylueſtris.*
- *Scolymos vtraq; ſiue Cinara.*
- *Sylibum, ſeu Carduus Mariæ argentatus.*
- *Calcitrapa ſiue myacanthos Theoph. vel Ruell. Tribulus ex Theophr.*
- *Atractylis, ſiue Cnicus ſylueſtris Galeni, Pauli, Theophr. primus.*
- *Carduus benedictus, ſiue Cnicus ſyl. ſecundus Theophr. ex Ruellio putatus.*
- *Crocodilion Fuſch: Ritro, ſeu Rutro Theoph. Anguillaræ, ſeu Echinopus Geſneri. Carduus peregrinus Dodonæi.*
- *Aſtone Anguillaræ.*

Rariores ſunt.

- *Acanthium Illyricum.*
- *Chamæleon* { *albus,* / *niger.* }
- *Chamæleon non aculeatus Theoph. ſeu Carduus pinus Monſpellienſium.*
- *Spina alba. Arabibus Bedeguard.*
- *Spina alba altera Anglica.*
- *Spina Arabica, Mauritanis Sucaha.*
- *Leucacantha, radice Cyperi, an Chamæleon niger Monſpellienſium?*
- *Eringium* { *Alpinum cæruleum Geneuenſe,* / *Montanum, Illyricum & Italicum.* }
- *Chamæleontha Monſpellienſium.*
- *Scolymos Theophraſti, ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.*
- *Spina Solſtitialis, quia Solſtitijs poſt ſectas ſegetes in Norbonenſi agro, infeſtis muricibus totos operit tractus,*
- *Picnomos, ſeu frequens aculeata parua Solonenſis Cretæ, vulgo Crau.*
- *Carducellus ad radices montis Lupi.*

Carduus

Echinomelocactus Peruuianus, magnitudine & effigie Melonis, vallata, ſulcata, ſtriata.
Hippophaes Hippopheſton.

Ακανθιον. ACANTHIVM.

Germa. Weiſʒ wege diſtel. *Belg.* witte wech diſtel. *Gal.* Chardon argentin.

MALIM per ὠlegi ακανθιων, vægrandéve ſpinax, & vepribus infeſtiſsimum, quale eſt iſtud creditum, vbique viarũ obuium, radice craſſa, à qua folia ſtatim complura emergunt magna ſerrata, in ſinu lanugine obducta, & aculeis horrẽtibus donata: caule craſſo, & ſtriis, ſpinis, Echinato capitulo, ſtaminibus purpureis referto, & refertis ſentibus armato, ſemine Cnici, ſed compreſsius; Carduo Mariæ non abſimili. Hæc foliis vtcumque accedit ad Carduum illum Bulboſum, quem Leucacantha coniectamus.

ACANTHIVM Illyrium.

SVPERIORIBVS annis indefeſsi laboris Pharmacopœus ſingularis amicus noſter Valerandus Donrez Flander Inſulanus, ex Sclauonia rediens, huius ſemẽ attulit, & Lugduni in Gallia ſeuit, vnde miræ altitudinis Carduus fœliciter adoleuit. Folia Acanthi magni, vel Sylibi maiora ſunt; procera caulis ſpinoſi haſta hominem duobus tribúſque cubitis ſuperat: capitellũ Acanthii amplum, floribus ſtipatũ purpureis fert: ſemine Cnici farctum. Vniuerſa planta magnitudinẽ ſpeciem præfert arbuſculæ, & adeò aculeos quoquò verſum protendit, vt nullus ſubter impunè tranſmittere poſsit.

ACANTHVS SATIVVS & Syluestris.

Græ. Ακανθος καὶ ἄκανθα. *Officina Branca Vrſina.*
Germ. Bernklaw.
Belgis. Beerenklauw.

SPINOSA duntaxat thyrſo ἄκανθος ex Dioſco. deſcriptione, & columnarum apud Vitruuium epiſtilis, vulgatæ cognitionis & vſus eſt, nuſquam tamen eam niſi ſatu enatã vidimus, præterquàm inter olíueta Mõſpelliẽſibus mœniis proxima, & exeunti ex Ægidia porta, inter fontem & riuulum, prope murum, vbi Pharmacopœi colligere ſolebant ad ænematum emollientium decoctiones, cui ſolo vſui duntaxat etiamnum in hortis ſatiuum habetur: nihilque differt ab illo, niſi mollitie & magnitudine. Videtur Galenus, aut eius amanuenſes, quas facultates Dioſcorides Acanthio attribuit, Acantho huic aſsignaſſe: cuius tamen, vel diurno & diuturno vſu teſte, radices emolliunt, vniuerſaque planta muccaginoſa eſt. Et vbi interpres vertit luxationes, aptius diceret torſiones, ligamentorúmve tractiones, cui medentur, initiò ſuauia malactica dolorem ſedando, & leniter digerendo, ſi quid doloris appulſę parti influxerit. Nam luxatis artubus potius oberit, fractis & conuulſis proderit.

Κυναρα. SCOLYMOS, ſeu Cynara, Cactos Theophraſt.

Germa. Strobildorn.
Gallis. Artichaut.
Belg. Artichauts.
Itali. *Articoca.*

NON à cinere quò gaudeat, vt Columella vult, ſed potius à cane dictã maluit κυναρα. Huius compluria veſca ſunt, ſed gratiora quæ cultiora: nam ſylueſtris delibatis caulibus teneriuſculis, & capitulis nondum in flores erumpentibus, vti aſelli, victitant etiam ruſtici Itali. Cultu adeò adoleſcunt & tenereſcunt caules & coni, vt gulonibus etiam tragemata minimè ſpernenda fiant. Nec ſunt Cardui illi, nomine Cactos Theophraſt. aliud quàm Scolymi, quorum deſcriptiones, vires, & mangonia iamdiu notiſsima ſunt.

SCOLYMOS SYLVEſtris, ſiue Chamæleontha Monſpellienſium.

QVANTVS quantus eſt, ſpinis refertus eſt ille, vſu, quàm nomine celebrior, Carduus ſylueſtris, coagulatorius, *N*orbonenſi agro plurimus: quem, quia tota facie Scolymũ refert aculeatum, Cinaram ſylueſtrem appellamus: Hoc tantùm intereſt, quòd foliis anguſtioribus, aridioribus, & multò denſioribus ſpinis ſit. Flores item eleganti purpura multi, conferti lanugine; quibus coloni, antequàm in pappos abeant, decerptis, lac coagulant, nulli vſui alii illic ſeruit: tametſi non inſuauis guſtu, nec abſimilis Cynaræ. Capita altero tantò quàm Scolymo minora. Semine Cnici, compreſſo, aut Sylibi. Chamæleonthã vocabant præceptores noſtri.

SCOLYMOS THEOPH. ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.

Scolymos Theoph. diuerſa à Cynara & Cacto.

SED Theophraſti *S*colymos haud parùm à Dioſcoridea abeſt, vt facilè animaduertere eſt ex vtriuſque lectione, & illius plantæ inſpectione, quam Monſpellii Eringium luteum vocant, illiuſque loco nonnulli ſufficiunt locis à mare remotis. Frequens hæc locis maritimis Norbonæ: radix pollicem æquat, magnitudine Raphani, ſed fulueſcens, ſucco pręgnans lacteo, vti Dens Leonis, quæ cruda vel cocta eſtur à nõnullis: numeroſos fundit caules bicubitales, in ambitu circũ ſparſos, foliis obductos, caulem ambiẽtibus, quę in imo maiora ſunt, longioráque, viréntq; intenſo virore nigricãte, & maculis lacteis paſſim impreſsis: adeò tota horret aculeis præduris, vt quà arripias, neſcias. Cinaræ conum profert, Nucis Moſchatæ magnitudine, vbi flores luteoli, non Cnici concolores, ſed ſimiles: Semen compreſſum ſquamis coni coercetur.

SILYBVM, CARDVVS Mariæ, & Lacteus.

Germa. Maryen diſtel. *Belgis,* Onſer vrouwe diſtel.
Ang. Our Lady thiſtell.

LACTEO Carduo, vel Mariæ dicto, adeò folia Chamæleontis albi ſimilia ſunt, vt non parùm multis doctis perſuaſum fuerit *S*pinam albã eſſe, quam illi aſsimilat Dioſcorides. Sed quia ſeueriores animaduerſores, ſolo magnitudinis argumẽto, inficiantur, ſaltem, puto, pro Silybo non reſpuent, quæ lata ſpina proditur: cuiuſmodi eſt Mariæ Carduus, foliis pręgrandibus, latis, ſpinoſis, maculis & ductibus lacteis, crebribus, aſperſis, viridibus. Caulis bicubitalis, craſſus, ſpinoſus, & echino donatus, ſpinis cincto, purpureo flore referto: ſemen Cnici compreſſum, lapidi exterendo optimum, etiã muliercularũ experimento. Imum caulem pullulantem delibatum, & radicem in acetariis aliâs eſitauimus in Italia, vbi riſum Germanis mouimus. *P*lebecula mulierculearum copiam lactis

illius

lius eſu prouocat. Dodonęi ſedulitas, vt multis aliis locis laudanda, ita pleriſq; minus tēpeſtiua, vbi ignotis plantis facultates certas aſſerit, quas è Dioſcoride accepit, magno detrimento ægrorum, & experimentatorum, qui quod vident à viro bono, & veritatis amico ſcriptum, illicò vt verum arripiunt, & per experimenta mortes agunt. Sic virpius & eruditus Turnerus Anglus, in ſuis herbariis Alphabeticis Anglicis.

Herbariorum Carlina, è varietate, non genere duplex, non eſt Leucacantha, ſed CHAMÆLEON ALBVS, Dioſ.

Germa. Eberwurtz.
Gallis. Carline.
Belgis. Euerwortel.
Ang. Mylke thyſtell.

PLERISQVE omnibus officinis perſuaſum eſt duplicem eſſe Carlinam: quippe quam caule donatām, & carentem viderint: Sed hi, ſi (vti nos) vtriuſque radices, & vtriuſq; gummi ſubflauum vermiculoſum, nonnihil pellucidum, odore viroſo, guſtu & viſu exploraſſent demumque eadem radice & flore caule donatam, alias verò caule carentes: Et alibi etiam proximè vbertim enatas, partim caule viduas, partimque vtroque donatas, obſeruaſſent, volentes ſententiam mutaſſent. Id nos accuratè expendimus, non procul ab arduo & gelido dicto D. Bernardi monte, atque etiam via quā Iſburgo itur Tridentum, locis lapidoſis & ſiccis. IXIA.

THEOPH. CHAMÆLEON non aculeatus, interdum acaulos, aliâs caule donatus.

SIC videas Monſpellio finitimis locis glareoſis, inter Cyſtos & cocciferas Ilices Carducellum foliis Scolymi non aculeatis, radice nigricante, digiti parui craſsitie; cuius caulis palmum, ſeſquipalmum, & pedem altus, limbum fert intus florum, multis purpureis aggeſtis & collectis ſtaminibus, foris ſquamulis lucidis, albicantibus, ſibi imbricatim incumbentibus, compactum, viſu pulcherrimum. Hunc ſæpius pluſculi ſtudioſi cōmilitones inibi copioſum collegimus caule carentem, & eodem donatum: flos tamen, folia, radix, guſtus, omnia eadem: quin & nobis tunc mirantibus, dictum fuit, hunc caule carentem, cultum, caulem promere primo prouentu.

Iacea montana & Carduus pinus Norbonēſi.

IXIA, ſiue viſcum Carlinæ.

GVMMI verò Ixia dictum, Carlinæ caule viduæ & donatæ radici exudans viroſum, & guſtu ingratum ſcimus: venenum ſit nec ne, nondum compertum habemus. Sed id aſſerere poſſumus, non niſi vnam eſſe plantam vtranque Carlinam, vti dictum: quod præſtaret iſtis noſtris ampullatoribus docere, quàm cōgerie authoritatum omnia turbare; neque etiam Dioſcori. Viſcum vllum in nigro Chamæleonte agnoſcit, aut vllius illius noxiæ vis meminit, quę pariter noſtram fulciunt ſententiam. Quid balbutiat de Ixia noſter Plantarius Senenſis, ne quidem à Ruellio doctus differentiam viſci & veneni, alibi dicemus, vbi, ſitne illud deleterium intrò ingeſtum, diſcutiendum. Immeritò namq; & ingrato animo faſtidire videtur Maranthæ Neapolitani Chamęleontē pictum, ſibi muneri miſſum. Nam, inquit, folia rubris maculis nulla habet, non variegata, nec rubet caulis, nō exeſa, non acris, nec flaua radix, caules non digitali craſsitie videntur: Quaſi verò iſta indicia ei, quem ille Senenſis alterum ſtatuit, inſint.

Nec Mathioli nec Marantha Chamæleō niger pictus, eſt Dioſc. genuinus.

Qui norunt Galenum mutuatum è codice, potius quàm de Dioſcoride mera & metipſa verba, vt plurimùm ſuſpicabuntur miſcuiſſe illum albi cum nigro facultates, huiuſque radicem venenatam prodidiſſe: quod neutiquam de iſto, ſed de albo, propter, vt videtur, gummi ἰξίαν, dixit Dioſcorides. Idem contigit ſæpiſsimè *A*rabibus, vt capite de Centaureo, & alibi nonnuſquã Galeno, vti de Iride & aliis: nec tamẽ vllam Theoph. venenatæ qualitatis facit mẽtionem, tantùm canes interimere poſſe ait. Sic poſſunt multa cani & pecori noxia dici, quæ ſunt ſalubria homini, vt nux vomica, Doronicum, & alia. Cùm autem etymon huius Cardui Chamæleontis, Dioſcoride interprete, à coloris & foliorum varietate deducendum ſit: planta ſit oportet varicolor, variis in locis, vti Chamæleo, cuius cutis cuicunque ſolo incubuerit, concolor fit, iam nigra, viridis, aut albicans. Quantum verò coniectari licet, nulla eſt planta, cui magis hæc Dioſco-
ERYNGIA. ridis nomenclatura faueat, quàm ERYNGIO vulgari; nam montanus totus cæruleus fit, campeſtris albus, interdum & purpuraſcens, vti etiã in maritimæ ora Sclauoniæ inuenitur, & ad ædes virginis manufactæ Lauretanæ, vernaculè *Lorette* vidimus. Albus verò ſecus Rheni & Sequanæ ripas, in Germania, & Burgundia prope *M*aconem, alioſque tractus.

CROCODYLION.

NEc multùm liquet nomenclaturæ huius Cardui ratio, neque deſcriptio animum explet: & Carduorum tam latè patet familia, tantáque ineſt ſimilitudo, vt vix ne antiquis quidẽ probè aut diſtinctã, aut cognitã fuiſſe putemus. Nam antiqui, Galenus, Oribaſius, Paulus, duntaxat verba hinc videntur mutuati, aut è Crateua, à quo Dioſcorides & *P*linius, qui locis non ſyluoſis, vti ille, ſed ſabuloſis, codicis errore, non ſuo, oriri ſcribit. Sed in Crateuæ fragmentis deſunt verba paucula iſta: περιφερὲς ὂν καὶ διπλοῦν ὡς ἀσπίς, rotundum & duplex, vt ſcutum, vel potius, vt quis poſſet ſuſpicari, inſtar aſpidis ſerpentis in ſpiram vel gyrum cònuoluti, vt eſſet quædam alluſio nominis argumenti ad Crocodylum, niſi fortè eò alluſiſſe nomenclatores videntur, quia Crocodylion aquaticum ſit, & ripis fluminum plurimùm degat. Ideóque ab Ætio mentio facta ſit magnæ Crocodyliadis iuxta aquas naſcentis, ad dolorem capitis. Quin neutiquam
CROCODYLIAS *magna Ætij* puto iſtam vim tacitos prętérituros antiquos fuiſſe inter Elenchos hæmagogorum remediorum, ſi plantam familiarem notamque habuiſſent. Nam puerili acclamatione fœlices ominatur in Italia Medicos futuros Senenſis Commentator, ſi hęc inibi naſceretur. *P*otius gratulandum foret Empyricis circulatoribus, & vulgo *Scamnidicis* vel *Montimbancis*, quàm emunctæ naris Medicis, qui cùm è naribus ducendus ſanguis eſt, longè tutiora & potiora remedia in procinctu habent.

An ſit CROCODYLIVM, niger Chamæleo Maranthæ?

MARANTHÆ verò & *A*nguillaræ depictus Chamæleo, videtur aut verũ eſſe Crocodyliũ, aut certè germani opinionẽ ſuſtinere poſſe, vſquedum doctis exactior deſcriptio, aut planta Crocodylio aptior occurret: adeò enim deſcriptioni accedit, vt illis nigrũ eſſe perſuaſerit Chamæleontem. Qui verò ſanguinis è naribus prolectionem deſiderat, ſerò Crocodylion agnoſcet, quia probationis incertus modus, experimẽtũ etiam periculoſum & incompertum doctis, non tacituris, ſi nouiſſent. Carduus verò quem Fuſch. fol. *835*. Crocodylium ſtatuebat, huc pariter poſſet afferri.

RITRO, ſeu RVTRO Theophraſt. Crocodylion Fuſch. Echinopus, ſeu Carduus Echinatus Geſneri, Sphærocephalos Cordi, Spina Peregrina Dodonæi.

{ *Germa.* Welſche diſtel.
{ *Belgis.* Roomſche diſtel.

HÆc inter ſpinoſos carduos valde quàm elegans, duplicis differentiæ viſitur, &(quæ namq; in *A*nconēſi, Romano, & Norbonenſi agro ac Auinionenſi, habentur, duplæ magnitudinis ſūt) Chamæleontis ritu variat. Etiamnum ſiccas habemus, radice exigua, pollicem æquante, folijs Chamælcontis albi longè minoribus, caule nullo, interdum exiguo, nonnunquam palmum & aliâs cubitum alto. Folijs ſemper proportione exiguis, & Spinæ albæ modo profundè inciſis. Echinus illi cæruleus, eximia cærula purpureſcēs, orbiculatus, ſpectatu iucundiſſimus, & magnitudine, quanta ſpherula luſoria. Semen & eius glumæ ſimilia Spinæ albæ: nullas tamen ſurſum rectas procul vaginulas aculeatas porrigit: tametſi ſint aceroſæ intus & lanuginoſæ, vti in ſpina alba. Rutrum ſiue Ritron Theophraſti cenſet Anguillara: qui tamen proximę, vt videtur, immemor deſcriptionis, eandem ſpinæ albæ notis accommodat, ijſdem fermè verbis,

Altera, quam Crocodilion Fuſchius putauit, prorſus genere eadem huic eſt, ſed magnitudine impenſè maior, vt plurimum, viſitur: In ſylua tamen Valena, qua Gangem oppidum itur, collegimus cæruleā, & hanc excaulem, & caule palmū alto prędita, quæ alibi ad duos, ternos & quaternos cubitos aſſurgit. Echinus cādidus eſt, nō cęruleus, & cùm maximus & rotundus, magnitudinem mediocris Arantij aſſequitur: ſemine alterius, ſed multò maiore. Cauli imo ſecundum longitudinem ſtriato, adnaſcuntur permagna folia, & Acanthi ſimilia, ſpinoſa. Belgici horti & Britānici hanc ſpectaculo alunt, vbi luculenta magnitudine *S*pina peregrina dicitur. *Fuſchij Crocodilion.*

κάνθα λεύκη *SPINA ALBA*
Bedeguard Arabibus.

ARABICO idiomate *S*pinam albam *Bedeguard* vocant, nec tamen vllis notis notiorem faciunt Meſues aut Serapionis interpretes. Quænam autē verior ſit ex permultis, quæ proditæ ſunt, paucis dicendum. *P*luſculis ſuperioribus annis in horto Patauino illuſtriſſimi Senatus Venetorum, indicante Melchiore Guillandino, inibi præfecto (qui in ſtirpium hiſtoria quantę ſit peritiæ, & indefeſſi laboris, non niſi perdocti norunt) viſus fuit Carduus totus albidus, infernè lanugine incanior, quā supernè: folia Chamęleontis minora in regionibus ſiccioribus: nam quem in Anglia ſeuimus, latiora aliquātò habuit: fuitq; caulis bicubitalis, interdum tricubitalis, digitū craſſus & incanus totus: Echinos marinis ſimiles, rotūdos habet: quando florent, ex albo

purpu-

purpuraſcentes. Inter quos defluentes ſeſe in ſummo multò altius erigunt ternæ, quaternæue pappoſæ glumæ confertæ, rigidis, mucronatis tunicis, ſemen claudētibus oblongū, auenæ excorticatæ æquale & ſimile. Hæc poſterioribus & acuratioribus peritiorum ſententijs omnium maximè quadrare videtur Spinæ albæ. Semen tamen cuiuſmodi diximus Auenæ aut Secalo ſimilius, ſed rotundius Cnico. Non eſt hæc, quam ſibi miſſam olim Patauio Senenſis dat, cæteris omnibus iugulatis ſententijs, vt ſuam ambitioſè intruderet ridēdis argumentis, & plus momenti allaturis ad ſuam ipſius, quàm ad aliorum refellendam.

SPINA ARABICA, *ſiue Suchaba Mauritanis.*

CONSEQVVTIO docet hanc Carduum quēdam Arabicum eſſe, non arborem: nec tantùm natali ſolo, ſed potius facultate diuerſam eſſe ab Alba ſpina: & tamen hîc quidam profligati pudoris ſcriptor viros lectione & omnium artium exercitatione cultos gratis incommodo poſteritatis lacerat: doceret potius, cur non ſit hæc ſpina Arabica vna ex Ægyptijs, aut cur non poſſit congener eſſe, Dioſcorides ſimilem albæ ſpinæ, natura nempè dicit, quia aſtringere aſſerit. Illa vrinas ciet, conuulſionibus prodeſt: hæc ſi aſtringit, filamenta ductúſq; fibrarum rugat, & conuulſionis cauſam impingit, inculcátq; materiam. Quare hic κατὰ φύσιν non vires, ſed figuram interpretādum: nec enim, vti aiūt, duo capita repetit, & locis diuulſa eadem: an verò quod Phyloſophis ſummis contigit, ſit μνημόνικον ἁμάρτημα, id Commentatori propinamus: non litibus, ſed modeſtis & parcis diſquiſitionibus dirimendum. Quando vtriuſq; vires eædem: Et videntur huic potius ſubdi debuiſſe ſuccedaneum Bedeguard ſiue Cynorodi glomeruli ex varij coloris filamentis conuoluti, quàm illi: nam aſtringere hanc ſignanter notat: illā potius digerere.

TOMENTOSVS carduus Anglicus, aptior ne videtur deſcriptioni Acanthæ Leucæ, quàm ſuperior Patauinus?

NEc longius abeſt à genuina Dioſcoridis Spina alba hæc, quàm ſuperior memorata, facie, caule ternum quaternúmve cubitorum, incana lanugine obſito, Spinæ albæ Patauinæ, aut Scolymi ſylueſtris ſimilibus. Florum capitula rotunda, compreſſa, Echinum marinum, (quum nondum hiat) bellè referunt, aculeis mollioribus, villoſiſq; quaſis Arachneis ſericeíſve Filis concinnè riticulatim implicata. E quibus per maturitatem ſtaminea purpurea florū, Cynaræ aliquantò minorum, exerūtur, ſuccreſcente ſemine Sylibi, rotundiore, corpulentiore. Radix magna, fuſca foris, intus alba, Perſonatæ ſimilis, guſtu non ingrata, diuretica. Frequēs hæc in Angliæ collibus ſtrigoſis agri Sommerſeti, iuxta ædes generoſi huius hiſtoriæ perquàm auidi & ſtudioſi Eduardi Saintloo.

CARDVVS bulboſus Monſpellienſium, an ſit Leucacantha Dioſ?

PAVIO ſuperius ſpinam Albam, propter folia candidiora quàm albi Chamæleontis ſic dictã, è Patauinis hortis recenſuimus: vnde liquet hanc Albam ſpinam ab illa non parum diſsidere, contrà quàm nõnullis perſuaſerat vocum parilitas: illius namque deſcriptio ſatis plena, huius ferè nulla, prçterquã radicis quæ Cyperi deſcribitur. Tametſi ex Dioſcoridis ſerie & aliis cõiecturis dignoſcitur hanc eſſe ſpinoſum quendam Carduum, non arborem ſolido ligneóq; trunco, vt audet affirmare nuperus quidam ſcriptor, nõ inuenuſtus Philologus medicus. Hanc autem Monſpelliacam hîc depictam ſi Mathiol. nouiſſet; potius puto, Albã ſpinã opinatus eſſet, quàm Carduum Argenteũ Mariæue dictum, cui radices Cyperi nullç, reliqua indicia æquè incerta omnia. Locis vdis & pratenſibus Mõſpelliũ circũ Carduus hic oritur frequens, inter Narciſſos & Ariſtolochias, cui folia palmum alta, pinguia, aut craſsiora, in ambitu laciniosa & ſerrata Acanthii modo viſuntur, tenuibus ſpinis ambientib. Caulis binos cubitos altus, gracilis, cui in ſũmo capitula, floribus purpureis ſtamineis oppleta, ſemine Cnici, ſed minore. Radices multç, confertç, ex vno quaſi nodulo aptç, in multos oblõgos globulos diductç, Aſphodeli, Cyperíve modo. Quæ nobis perſuaſerunt guſtu explorantibus; & etiamnum hæc ſcribentibus, nullam ſtirpem propius accedere ad Leucacanthã mandenti multũ glutinis exhibet radix, nonnihil caloris & tenuiũ partiũ, tametſi amaroris penè nihil. Sed malumus vera & nobis cõperta prodere, quàm rerum naturas apparatu mendacionũ ad noſtrã gloriam detorquere, aut apros appingere Syluis.

CARDVVS Pratenſis Tragi Acanthi facie.

INTER Acanthum & Acãthiũ, medius videtur Carduus ille pratenſis, luculentæ magnitudinis & venuſtatis, pratis Heluetiæ & Germaniæ familiaris: Folia namq; habet Acanthii, ſiue Brancæ vrſinæ ſimilia, diuiſura & ortu paria, ſed molliora, flaccidiora, pallidius virentia ſunt, in caule quaternum quinúmve cubitorum flores congeſti papposi, Senecionis maiores, ex luteo purpurantes: ſeménque Cnici multò minus. Radix prolixa, craſſa. Morganus noſter Londini alebat in horto.

CARDVVS STELLATVS, ſeu Calcitrapa & Tribulus Ruellii Coronopus.

NON minus notus quàm infeſtus Calcitrapa vulgo nuncupata; quia non manibus, ſed calcibus atteritur, paſsim vbique ſegetum & viarum obuia. Radice longa, colore fuſco foris. Folia lanuginoſa, lacinia, vndulata, profundiora, quàm Erucæ, Coronopi modo, caulis ſeſquipedem altus, multos turiones promit, qui radiis ſtellatim diſtincti, mucronati, acutiſsimi, Calcaris ſpeciem referunt, floremque Attractilidi ſimilẽ purpureum claudentes. Semen exiguum, rotundum, compreſſum, Lenticulæ ſimile. Decocto huius radicis plurimùm vtuntur plebei ad calculum exterendum, vrináſque ciendas, vti & ſemine contuſo, cui tanta vis, vt etiam anaſtomoſi facta venarum emulgentium, aut vreterum cruentum lotium proliciat. Hanc non nouiſſe, aut neglectui habuiſſe, multis in locis contemptum Medici parit. Tantò minus decuit iſtum Medicum & Commentatorẽ indictam prężeriſſe.

SPINA SOLSTITIALIS, Aurioles Prouincialibus, an Pliniana?

STELLATO Carduo ſimilis, nec minus nobilis Spina, ſeu Stella Solſtitialis. In Galloprouincia tanta feracitate luxuriat, vt ſegetum incremento nõ parum officiat, & meſſorũ manus pedéſq; ſæpiſsimè cruore & vulnuſculis afficiat: radice parua: folia incana, lanuginoſa, caules multiplices ſecundum longitudinem ambientia, pinnatim vtrinque ſurrecta graminis magnitudine, quaſi pennæ ſuæ arundini affixæ, aut innatæ, & quædam ſtriarũ tentamẽta: murices tribuli terreſtris maiores ſũt, Cardui ſtellati ſimiliores, fului, lucidi, rigidi, pũgendo valde quàm infeſti, præſertim Solſtitio exacto, quum maximè exaruerũt, tunc enim ſepes harũ aggeribus ſoliti ſunt armare coloni. Flores Cardui ſtellati, ſed filamẽtis luteis: ſemine Cnici paruo, paleo colore. Balneis admiſcentur ad tineas & Lichenas: ſtillatitiam dicunt tuberoſas laringis glandulas & ſcrophulas ſine dolore diſsipare. Empyrici etiam eiuſdem ſtellis crura prætumida frequenti ictu aperiunt, & ſanguinem vulnuſculis eliciunt, vti idem agifolii ramis ſoliti ſunt, ipſi meriti vt non crura, ſed terga flagris lacera geſtent.

ATTRACTILIS.

EST Attractilis Cnici ſylueſtris ſpecies Dioſc. Gal. Plinii, Pauli, & Ætii ſuffragio. Ea pleriſque locis, præſertim Norbonenſis Galliæ, floribus, tum purpureis, tum luteis ſpontè oritur. Radix digiti craſsitudine, folia longa, magnis inciſuris & aculeis in ambitu: caule bicubitali, ſpinoſo, cauo, & capite ſpinis horrido: flore ſtammineo, luteo, vel purpureo. Semen Cnico ſimile, ſed minus, & nigrum. Colitur etiam in Belgicis voluptatis cauſa & fimbroſis.

CARDVVS Benedictus.

QVEM benedictum, ſeu fœlicitatum Carduum plebeius conſenſus nuncupauit, alteram Cnici ſylueſt. ſpeciem eſſe iamdiu doctis nobíſque ex collatione perpendentibus perſuaſum eſt, ea omnibus vſu & viſu cognita eſt. Hanc colunt magno ſtudio Chymiſtæ

&

& chimici, morbi Gallici linitores. In arduis alpibus Galloprouinciæ prope Monſterias Marignols vocatis, vbi vndiq; effodiūtur Cryſtallinæ, Irides, & varij coloris alij lapides, creſcit: in ſummo montis rigidior & aliquantò minor hortenſi. Senēſis ſuo more mordet, & nihil docet. Nam eius Attractilis nullis depicta aut aſſerta verbis iacet ſpectanda, non vt nos certiores, ſed vt dubios reddat: parū enim Dioſcoridis deſcriptioni aut receptæ Attractilidi accedere videtur: vtrū verò illius ſilentium, an pictoris in exprimēdo ſolęciſmus & cacoſilia, incuſāda ſint, viderit lector. Fortè huc nullo delectu intruſa fuit, quia in penultimis illis Commētarijs abfuit, nec dum vlla certa, vt videtur, authori nota fuit. Ideo ſuo more, ne nihil ibi egiſſe videretur, velitandi anſam arripuit: ait Attractilidē non eſſe Carthami ſylueſtris ſpeciē, duntaxat quòd argumento triuiali ſanguineū ſuccū nō remittat. Hæc iamdiu ſibi ſcripturo obiecerat Ruellius: & reſponderat, nō quouis anni tēpore, ſed meſſibus præſertim, nempe maturo & copioſo ſucco, id depręhendi: tunc enim nonnihil cruenti coloris emanare. Quod etiam Lutetiæ in vireto Ioannis Hebręi ſingularis Rhiſotomi meminimus iam multis annis oſtenſum nobis in Attractillide: etiamque Monſpellij in benedicto Carduo & Carthamo idē cōperimus: nam florū & ſuccorū colores, odores, aliáq; accedentia incrementa, decrementáque, aſſequuntur alijs locis & temporibus alio modo Quin multa ſucco ſunt aut fuluo, aut purpureo, in quibus non niſi affrictu, maturatione, maceratione, aut expreſſione percipitur, vt in Androſæmis, Rheadis, Papaueris radicibus inciſis, Verrucaria, ſiue Torneſole, & alijs pleriſq;. Sed tectam ambitionem prodit imprudentia, nam qui vidiſſet antiquis claſſicis medicis nixum Ruellium, Galeno, Dioſcoride, Ægineta, Ætio eorum ſententias, contrà quàm ſolitus eſt, in capitis calce reticuit.

Sequanorum Cirſium luteum, an ACARNA *& Eryſithal Theoph?*

INCVLTIS & aridis Ericetis viſitur carduus quidam, quem Acarnam Theoph. aut Carlinam Sylueſtrem, alij Eryſithalem nuncupant. Exigua radix, folia Carlinæ aut Atractilidis, minora, ſpinoſa ſunt. Caulis gracilis, rotundus, cubitalis, quo tria quatuórve tubercula echinata aut acanacea gerūtur, radiatis ſtimulis cincta: è medio patuli, Echyni exeruntur flores, ex luteo pallidi, ſed multò minores. Hanc Anguillara Eryſithalem fecit, Sequani Cirſium luteum vocant.

PICNOMOS *Cretæ, Salonenſis Galloprouinciæ.*

VT puſillus ita pulchellus & rarus eſt Carduus, quē ſolùm in arida ſpatioſaq; maritima planitie, inter duas antiquas vrbes Arelatem & Salonem, cui quia, vt coniectura fert, cretaceum ſolum ſubeſt, nomen vernaculum Crau inditū eſt. Ædicula media in planitie eſt olim D. Martino ſacra, propè quā ex aduerſo minoris diuerſorij hic Carduus nobis primū lectus fuit, vti etiā alijs poſteà locis incultis & deuijs. Radice eſt exigua, manſu quidpiam glutinoſi præferens, longa folia ſecus longitudinē cauli adhærentia, Chamæleontæ Mōſpelliēſis modo, ſed anguſtiora multò, in ramis magnitudine Calcitrapę, & illi⁹ modo in ambitu ſparſa, ſpinoſa, lōgiſq; aculeis adeò ſtipata, vt arrepturo nihil pateat aditus. Vmbellæ numeroſæ, floſculis Senecionum æmulis, luteis, pallentibus cōflatæ ſunt, quæ in pappos duriuſculos Attractilidis modo euolant, ſemenque exiguum Cnico ſimile relinquūt paleaceum. Hæc quò ſit referenda, neſcimus, niſi inter nigri Chamæleontis ſpecies. Picnomon non aſſeueramus, ſed quia ſpinis munitiſſima eſt, ſignificationi alludentes, ita vocitamus.

DIPSACI *ſatiui Fullonum, & ſponte naſcentis* LABRI VENEREI, *diſcrimen.*

QVASI ſitibundus potórve vocatus fuit hic carduus, quòd foliorum iuxta caulem alis & cauo plerumq; rorem aut imbrem excipiat & ſeruet. Eius autem varietas

dup lex hodie nota vulgo eſt. Nec enim videtur ſolo cultu eueniſſe, vt Fullonum Dipſacus aculeis aduncis, recuruis & rigidioribus, à Labro Veneris ſponte prodeũte tantũ cultu diſtet. Nam pleraque omnia culta molliora & teneriora, minúſq; ſpinoſa euadere ſolita ſunt: at hic ſatiuus capitibus eſt reductioribus, oblõgis ſpinis, crebribus, aduncis, terram verſus reflexis, adeò rigidis, vt ſtamina carpendo & vellendo filamenta non facilè effringantur.

VIRGA paſtoris.

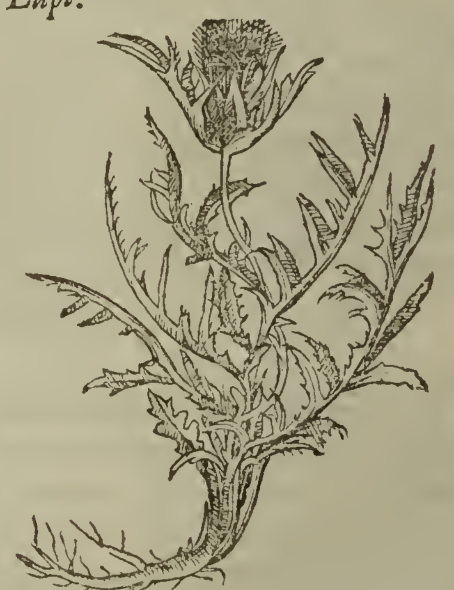
SE D alter mollioribus, minoribus ſurrectis, nec aduncis, longioribus multò, imbecillioribus: folijs itẽ mollioribus, minoribus, haud diſſimilibus, capitula crebribus, & bituminoſis trifolio ſimilibus. In Anglia Cantia ſecus vias & ſuburbia Rhiæ Sandvicium.

Tertium & minimum, non adeò frequens, vſui incompertum nam cętera duo refrigerãtis & ſiccantis ſunt facultatis. Canceroſis vlcerationibus multùm conferentibus.

CNICVS Carthamus.

MOrdacem pungendo ſpinoſúq; carduum Cnicus ſignificat, purgatricem autem eius facultatem Carthamus: Non eſt autem regionum Septentrionalium niſi culta & inquilina: vbi tamen læta adoleſcit, ſed nõ parum virium purgantium ſemini decidit. Nam Orientale multò facilius & vtilius minori quantitate purgat. Norbonenſe, vt quod *Maſſil larges* quatuor à Monſpellio leucis colitur à Pharmacopœis, imbecillius multò eſt, vtque quod non minore quàm duarum vnciarum, ſed ſaltem vnius & ſemiſſis mole, aluum ſubducat, nec obſtructiones meſeraicarum ęquè probè reſeret. Quia ſatis innotuit plura addere non operæprecium fuit, cùm etiam de Carduo Benedicto congenere ſatis cognoſcatur.

CARDVNCELLVS montis Lupi.

IN Norbonẽſis agri montanis, ad montis Lupi ima, Meridiẽ verſus oritur prope puſillũ amnem aut torrentem hæc Cardui ſpecies omniũ minima, eoq; Cardũcellus nobis nũcupata. Plantulæ huic radix eſt implexa, altè humi depacta, à qua mox foliola pluſcula, exilibus & altis diuiſuris dentata. Caulis vix ſpitameus, lęuis & gracilis: humi demiſſus, flos ſeu caput, maius quã pro foliorum reſponſu, ſpinis horridis, folioſis cinctum florem claudit purpureum Attractilidis, cui etiam folia ipſaq; vniuerſa planta valde ſimilis eſt, ſed longè ſimilior Ætij Attractilidi, purpurea flore vocata, fortè & eadem: vſus incognitus, quia planta vix nota.

Vulgo Aſtone Italica Anguillaræ, Spinam Ceanoton Theoph. tametſi multa niſi radicis nota vaga.

PAtauino agro ſubter humũ prolixè propagãtur huius radices. Folia ſimilia, ſed ſpinoſiora quàm Sonchi: caulis ſtriatus, cui ſummo inſunt paruuli multi Echini purpureis ſtaminibus florentes, & in pappos vbi maturuerint euaneſcentes: Semen paruum, & ſimile Cnico.

ACVLEOSA Gaſæ, an Polyacantha Theoph?

CArduus ille tritæ cognitionis, qui ſpinoſiſſimus Polyacãtha meritò videtur: adeò enim quaſi denſis villis ſenticoſis obuallãtur tum caules & folia & foliorum capita, vt quacunq; intueare, multas ſpinarũ phalanges animaduertas: flos illi puniceus & purpureus. Capita echinoſa, oliuam ęquantia. Caulis ſeſquipedem altus: folia ſpinoſa Acanthio, minora, nec lanuginoſa, ſed ex atro virentia, radix fibroſa, numeroſa: Hæc tametſi, vt plęriſq; ſpinis refertiſſimè aculeoſa ſiue Polyacantha dici poteſt, non tamẽ continuò Theoph. ſit aut Gaſæ, quæ videtur ex ſubfruticum genere: Tametſi putet quidam Polyacantham.

ERIN-

Veſcum ERYNGIVM *Marinum: Campeſtre, Mediterraneū & Montanum.*

GRÆCI Philoſophi Eryngium quaſi ἐρύγγιον, ſiue ructum dictum autumant, quia capræ quę morſu ſurculum Eryngii præciderint vel deglutierint, cunctum gregem pone ſequentem quaſi ſtupore attonitum ſiſtunt, donec Eryngium ructu reiecerint. Quàm parum perſpicuè calamus humanus, etiam res minimè ſuapte natura obſcuras deſcribat, vel hinc liquet, quòd cùm Dioſcorides oratione dilucida Eryngium repræſentarit, tamen nondum liceat ſtatuere, vtrúmne Marinum dictum an vulgare Montanum inſinuarit. Omnia tamen indicia propius Marinum referunt, quàm vulgi Montanum, duntaxat loci mentionem excipias, notam lubricæ fidei, & non adeò magni momenti. Marini primùm folia teneriuſcula ſunt, neque ſtatim aculeata, eoq; in acetaria veniunt, quemadmodum Crithmum aculeatum, ſeu Paſtinaca marina, huic natalibus proxima: Deinde lata, ſpinoſáq; fiunt, extremo ambitu minus profundè ſinuata & aſperiora quàm montani guſtu etiam plus gratiæ & aromaticitatis habent, ambitumque aſperum: adoleſcenti ſpinæ ſuccreſcunt: & cauli magis ſphærica capita inſunt, rigidioribus aculeis ſtellatim circundata, vt vult Dioſcor. color verò vtrique variat, ſed vulgari non niſi variante loco. Marinum ipſi vidimus ad Aquas Marianas & alia complura litora, colore cæſio, albo & viridante: Radix ei longiſsima, & quæ denos duodenóſve pedes excedat, craſsior etiam quàm Montani, odoratior, cibo, medicamento gratior, efficatior: non enim niſi hac deficiente vtuntur docti illa, non perinde freti viribus illius. Aſpera Maritimū amat, editiora: vix nunquam enim in monte Ceti & ſimilibus inter ædita ſaxoſa occurrens, ſed ſemper depreſsis, aſperis, vel arenoſis, incultis locis, interdum ſeſquimiliare à mari remotis. Campeſtrem verò ſuperius cum Chamæleonte, cui magis accedere putabamus, contulimus, & obtulimus iudiciis emunctis: tametſi ab iſto, colore, & foliorum laciniata altè inciſura magis, quàm natura diſtet.

Ang. See holyē *Belgis.* Meer woꝛtele.

Montanum cæruleum.

Campeſtr.

ALPINVM *cæruleum Geneuenſe perquàm venuſtum Echinis Dipſaci.*

HVIVS Eryngii inſpectio tantę voluptati eſt homini plantarum noſcendarum cupido, vt facilè, non modò labores herbarios intempeſtiuè improbos leuare, ſed etiā ad magis indies veſtigandum excitare valeat: miræ namque eſt elegantiæ: vniuerſus renidet colore cæſio, cæleſtinæ purpura, hilariore multò, & quàm in vulgari montano viuidiore: radix Enulæ penè par, Eryngio concolor, ſimilis, & ſimiliter odorata: caule erecto, ferulaceo, ſeſquicubitali & bicubitali, ſtriato, qué folia per interualla ex geniculis orta ambiunt radiatim, ſupernè mollicella & delicatiora, quadantenus Eryngii Cāpeſtris, ſpinulis pluribus, ſed ignauioribus. Ima autem ſtatim à radice exeūt folia hederacea, ambitu delicatius ſerrata, læuia Trachelii, aut Epimedii à nobis depicti. Capitula echinata, ſimilitudine & magnitudine Labri veneris, ſed colore foris cæruleo. In arduis montoſis Iuræ pratoſis, & finitimorum Geneuæ imminentium montium iugis, atque etiam Claudii celſis reperitur: radix nigra foris, intus candida, boni odoris, guſtus Eryngii.

HIPPOPHAES *Hippophæſtum.*

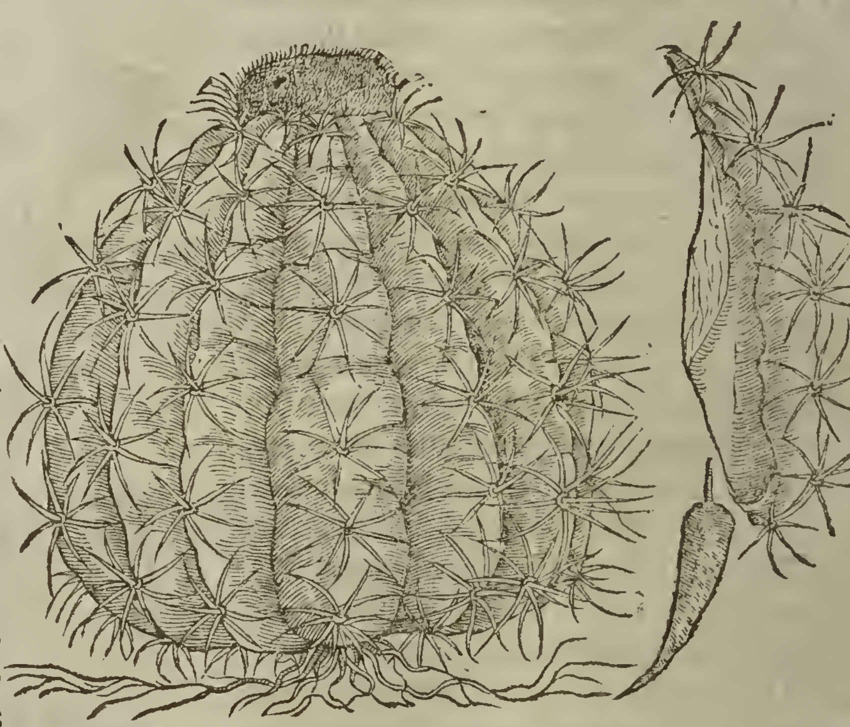
OPEM pollicetur veterinariæ Hippophęſti nomēclaturæ explicatio: φύλος enim vox, non

modò lucem, ſed etiam ſalutem, præſidium & remedium ſignat. Hanc fulloniam Dioſcorides tradit, ac ſcitè ſic delineat, vt nullũ paulò diligentiorem veſtigatorem, ſiquidem eam nactus fuerit, latere queat: quò factum vt iamdiu deſierimus quærendo nos torquere, cùm poſt luſtrata multa litora, præſertim Tirrheni & Norbonenſis maris, vbi quidam ſpicileguli ſcriptores oriri ſibi & nobis falſò perſuaſerunt, nullibi aliiſve amicis magis ſedulis comparuerit: aut vſpiam in vſu eſſe fullonibus Mediterranei, vel Occidui maris accolis audire à quoquam licuerit: fidem tamen gratiamque habemus fidiſsimo nec vulgari amico, huius hiſtoriæ peritiſsimo Anguillaræ, qui ſibi hanc viſam coram verbis nos certiores fecit. Sabuloſis Pelopõnenſis maritimis oritur, vocaturque vulgò, inquit, *Spina Purgatoria:* radicibus palmum longioribus, lacteum ſuccum frangendo fundentibus, amariſsimum, odore graui. Florem aut fructum tunc nõ vidit: cætera ſimilia Hippophæſto fuerunt. Huius fullonię multa hodie ſimplicia vices ſupplerent; quemadmodum Cardui Dipſacíve plantæ ſatiui fullonibus vbique idem commodi præſtant, quos tamen antiquitus ad vellendos carpendóſve pannos vſurpatos fuiſſe, nulla in Dioſcoride mentio: huius verò multa, cùm apud alios, tum apud Theophraſtum, qui Hippopheos, non Hippophaes vocat, & paracanthophyllis, ſiue iuxta folium ſpinas habentibus, vt ſunt Anonis & Tribulus, accenſet, quod indicium certius eſt, noſtro in ſolo non prouenire.

HIPPOPHÆSTVM, nominis vſu, fortè & effigiei quiddam commune cum ſuperiori habuiſſe.

SED haud perinde nota fuiſſe videtur, atque ſuperior fuit antiquis hæc: quippe cuius Galenus & Paulus non meminerint: Cùm tamẽ hic Hippophęſtũ exſcripſerit ex Dioſcoride, qui etiam paucis verbis incertíſque deſcribit, cauliculo floréque viduam, ſpinoſis foliis plantulam, fullonis ſpinę ſpecie, qualem è Norbona aduectam ſe vidiſſe, eruditior autorum lectione, quàm ſtirpium inſpectione, vndequaque literatiſsimus Ruellius, ſuis cõmentariis mandauit. At eandem nos putamus illam Norbonenſem ſpinoſam Echinatã, Ritro Theophraſti inter ſpinas dictum: qua de re iudicium peritiſsimo cuique deferimus.

ECHINOMELOCACTOS, ſiue Melocarduus echinatus Indiæ occiduæ.

QVEM non iuuat in hoc miræ raritatis & venuſtatis Carduo, ſolertem Naturę opulentiam contemplari, is ſe putet auerſo natum ingenio à lautiore Philoſophia. Hanc autem ſponte edunt noui orbis inſulæ occiduę, pręſertim ea quę Diuæ Margaretæ ſacra eſt, vnde reduces naucleri Anglicis oris, Morgano peritiſsimo & perquàm liberalis ingenii Ciui, & Pharmacopœo Londinenſi, attulerunt: in cuius officina inſtructiſsima, pleræque eiuſmòdi ſtirpium nouarum deliciæ ſeruantur, quales ſuis locis appinximus. Sit ne cœli Europæi patiens huius ſemen, nondum ſcimus; ſed primo Vere experiemur. Videtur autem hic quaſi quidam naturæ Cinnus, ex Pepone, Melone, & Carduo coaluiſſe: eóque nos Echinomelocacton, ſiue Melocarduum Echinatũ, ſignata magis quàm recepta nomenclatura vocauimus: Turbinata illi metæ effigies, torulis, calloſíſque quatuordecim quaſi coſtis canuleata, à ſeſsili & latiore baſi ſecundum longitudinem in conũ obtuſiorem coëuntibus: ex quo, quaſi vertice, emicat tomentoſa, vt in Cynara, ericea bom-

bombax admodùm farcta & delicata ferè quaſis lapidis Amianthi, qua inuoluuntur mucronatæ vaginulæ, ſiliquoſæ, ſanguineæ, Capſico concolores & ſimiles, ſed perquàm exiles. Semine puſillo, rotundo, Amarãthi plenæ, multis ſetis croceis supernè ſeſe exerentibus, ſed rigidis & pungentibus. Dorſa autem ſumma ſtriarum, quà latius protuberãt, exerunt infeſtos veluti Iſtricis aut Echini aculeos aduncos, corneos, denos, & duodenos quaſi hamos, radiatim ſeptenas vt plurimùm ſtellas effigiantes. Adeoq; vniuerſum corium armant, inſtar Echini, vix vt inultus manu premas . Eſt autem cutis externa calloſior, craſsiorque tota, *A*loes aut Cucumeris colore & concretione. Caro ſubtus albicat, pinguis, flaccida, Melonem aut adipem referẽs. Guſtu inſulſo & acidulo, non ingrato, aqueo, refrigerante. Quaſi autem Melo foret, interiore & ſuperna ſui parte, quæ flori ſubeſt Acanaceo, carnem firmiorem diſſepit membranula per medium iens, ſellulamque efformans, ferè qualis Cucurbitæ. Sed ſeminis vi fungoſiore minúſq; compacta medullam inibi inuoluit. Eius natales qui viderunt tum naucleri, tum familiares quidam, maritima ſabuleta eſſe referebant: cùm maturuit *P*eponem mediocrem vel maximum Melonem æquans, nouemq; & vnius triẽtem libras pendebat hęc. Humi ſeſſilis eſt, nuſpiã cõparentibus nequidem foliorum veſtigijs in ipſa planta aut radice, quæ exilis eſt, aliquot appendiculis vimineis, pullis, prolixis, firmis, nec fractu facilibus, ſparſa.

Poterion.
Tragacantha.
Ononis.
Varietates.
Natrix Pli. Recentiorum.

POTERION aut νουρὰδ.

QVOD neruis peramica ſit, νουράδα vocarunt, & *P*oterion fortè, quia potrix paludoſi riguiq; ſoli amans ſit, vt dicit Dioſcorides, qui fruticem hanc ramulis & folijs Tragacanthæ aptè confert: eiuſmodi namq; primùm vidimus multum in quadam areola horti Patauini, opera erudiſſimi Guillandini. Deinde èx auſtrali tractu Pedemontanæ regionis vulſũ nobis miſit peramicus iuuenis doctus Pharmacopœus Maſſilienſis Iac. Rainaudetus. Sparſa & latè porrecta fruticat, multis cauliculis exilibus, cortice nigricante, tenui veſtitis, etiam aridis, non rectis vti Tragacanthum, ſed vitrò citroque flexis & ordinè intortis, vti in Nepa aut Corruda: ſic etiã ſpinulæ nulla ſerie digeſtæ, ſed multò delicatiores, quàm Tragacãthæ, & minores, paſſim cancellatim & reticulatim implicantur folijs nudæ. Foliola non albida, ſed nigricãtia, quæ non ex aculeis, ſed è caule fibrillis delicatiſſimis, triplò quàm Tragacãthæ minoribus Lenticulæ modo vel Aſtragali exeũt: *S*emẽ puſillum, rubellum, Sumacho ſimile, & minus. Hunc receptum ſcimus viris *D*octis. Nec miramur tantoperè viſum fuiſſe accedere ad Tragacantham, vt congener eſſe videatur Mathiolo, qui ſuũ *P*oterion Conſtantinopoli, nempè vẽdibiliore & plauſibiliore loco, ſibi ab Oratore Imperatorio miſſũ dat. Cũ nihil aliud quàm Tragacãtha ſit, aut ex eius icone depictum: non enim ſpinæ, non cortex ſimilia, neque in ſpinis folia, neq; multa alia à vero diſſidentia . Ideò vir prudens ſuo honori pobè conſuluit, cùm deſcriptionem tacuit, vt ſolitus eſt: verumtamen dicit eſſe Tragacanthæ ſimile, ſed verius dixiſſet eadem eſſe.

TRAGACANTHA hircinos ſpicillos & aruncos imitata.

VERA Tragacantha, cui ſpinularum barbulæ vindicant nomen, plurima fruticat in Galloprouinciæ propè pomeria Maſſiliæ in marinis collibus ad *Auſtrum* deuexis, alijſq; finitimis locis paſſim multa, vernaculo ibi vocabulo *Barbe Renard & Ram ebouc*, id eſt, vulpina barba, & ſurculus hircinus vocatur. Frutex humilis, denſus, totus candicat, vno ceſpite multa copia aggeſtus. Radice alba, longa, lignoſa, craſſitie digiti, prolixis flexibus ſubter humum merſa. Caulis cùm procerrimus cubitalis, ex quo ſpicula, foliata vtrinq; quaſi pinnis oriuntur, quæ ima & vetuſtiora, nihil aliud quàm veprem, aut ariſtæ ſpina nuda effigiem oſtentant. *Superiora* pallentia perpetua ſunt, etiam peregrino ſolo, vti Mechliniæ, vbi domi, totam glacialem hyemem fouit mercator induſtrius & harum amātiſſimus Georgius Ric. Caulis ab vna radice multiplex, rigidus, lignoſus, candidus, quem veſtiunt ſpinæ foliatæ, vepribus rigidiſſimū, ſtellis horridū. In ſummo inter ſpinoſa folia & ſpinas ſtipantur multi floſculi inuicem collecti Geniſtellæ ſimiles, ſed albi. *Siliqua* etiam numeroſa, recta, Ciceris aut Geniſtellæ ſpinoſæ modo, ſed multò minor & candida, in qua ſemina exilia, albicantia includuntur, *Sinapi* magnitudine, anguloſa. Illic planta nullius vſus, ſed negocium dedimus cuidam illic amico, vt radices vulneraret, ac ſi quippiam Gummoſi deflueret, ſeruaret: ſic nos in Terebintho, Lentiſco, inibi lacrymas comperera-mus, quamuis exigua quantitate.

ONONIS *aut Anonis Aſinaria, ſiue nocua Offic. Areſta bouis.*

SPINOSA hæc, cui pruriginoſi & ſtrigoſi Aſelli ſeſe lubenter affricant, Ononis quaſi Aſinaria Græcis dicebatur: aut potius Anonis quaſi inutilis noxiáq;, agrum defrugando & aratrum ſiſtendo, quò vulgus alludēs, etiamnum Areſtum bouis vocat: adeò namq; plenè reſpondet deſcriptioni noſtra vbiq; fruticās, vt qui quodam oſtentandi ſtudio verā inficiantur, ipſi ſi non vt ὄνοι ridendi, certè inutiles balbutiores & nocui bouis ſtudijs, ſint habēdi. Quāuis in plaga calida frigidaúe fruticat flexilibus pluribus, ſeſquicubitalibus & bicubitalibus ſurculis, per initia cùm adoleſcunt proximè & ſubter folia nōnihil geniculatis: poſteà ſpinis armātur adultiores facti, & floribus ornātur vt plurimū piſi purpureis, in pallidum languentibus: demū ſiliquæ erumpunt exiles, vbi ſemen, radicibus inſtar funium flexilibus & tenacibus, prælongis, prolixis.

Varietas.

Quædam occurrit in pratis maritimis & vdis Angliæ, præſertim ad Briſtoiam & prope Londinum, folijs maioribus, & tantillùm crenatis, ſimilibus ſuperioris, ſed floribus luteis, prolixioribus, & magis lentis ſarmentis. Non rarò vidimus albidis, imò & candidis admodùm floribus, alicubi etiam nunquam ſpinis armatur: nullas enim vidimus ipſo Autumno exeunte in hac poſteriore, quāuis in agro fruticantē & in hortis eam obſeruauerimus.

NATRIX *Pli. Herbariorum.*

HARVM VTRIVIS perquàm ſimilis herba illa inter ſegetes & crepidines cultorum Monſpellij frequens, & via *Boutonnet* ad nouum caſtrum. Radix puſilla, caules promit ſurculoſos multos, geniculatos, pedem altos, & ab imo ſummotenus folijs exilibus, longis multis, Fœni Burgūdiaci æmulis, obſeſſos: ſed adeò viſcida tota plāta eſt, vt vix manus attractanti liceat ſe interdum extricare. Odora impendiò eſt hæc, ſed quippiam minimè grati ſpirat, odoris fortè vehementia, qui quibuſdam Conizam fœtidā ſapit. Flores illi lutei pallentes Aronidis: è quibus Delphinij cornicula, ſemine plena, ſed pullo colore. Hāc natricem Plinij coniectabant nonnulli: quibus autē argumentis non vacat ariolari, neq; per authores incerta ſpe quærendo vagari.

ALTERVM FRVGVM GENVS nempè graminis Trifolij, & Leguminum.

CVVM initio ordiremur plantarum ex ſimilitudine hiſtorias, decreueramus graminis & triticeæ frugis recenſione abſoluta, è veſtigio hãc quaſi alteram graminum familiam illi proximè annectere, aut inter conſimiles alias plãtas alicubi quàm cõmodè fieri poſſet, inſerere: ſed nuſpiam occurrente ſatis apta ſtatione, in hunc locum, vt nõ lubenter, ita non inuiti eam diſtulimus. Quare ſi cui viſum fuerit ad calcem graminum vel harundinaceorum referre, illi liberum reliquimus. Hîc porrò hãc ita ſecuim⁹, vt quòuis reponi queãt: & ſic exequemur, vt loco & folijs potius quàm ſerie aut vſu diſtare videantur, hæc duo ſumma graminis faſtigia: eſt enim par penè cognatio collatióq; acuti folij graminis ad triticum, atquæ trifolij graminis ad leguminum. Nam vt frugis voce à fruendo, tum triticum, tùm legumen complexa fuit antiquitas: ſic graminis appellatione, non mòdò quæ folijs triticeis exeunt, ſed etiam quę leguminoſis, deſignauit, vt ſunt trifolia Loti, gramen Parnaſium folio hæderaceo, flore albo apud Dioſcoridem, & Cerinthe ignobile gramen apud Marorem: perindè enim vberè gliſcunt iſta gramina, ceſpites herbidos prętergrediendo, inque pabulum cedunt pecori, vnde Galli hodie Medicam, fœnaciam vocitãt, & fœnum Burgũdiacum ſaginandæ vetẽrinæ impendiò laudant.

Trifolium pratenſe.
 Varietates.
Trifolium Menianthes, ſiue Aſphaltites.
Oxytriphyllon Scribonij Largi.
Oxytriphyllon aliud Herbariorum Scribonio attributum.
Trifolium luteum minimum.
Oxys Pliniana, Alleluia Officinarum.
Quindrifolium Tetraphyllon fuſcum hortorum.
Trifolium paludoſum folio craſſo Fabaceo, ſitne potius ISOPYRVM, quàm Melanthij ſpecies?
Hepaticum trifolium.
Fœnum Burgundiacum.
Medica, & varietates.
Medica incana, maritima.
Lagopus.
Lagopus ſegetum Alopecori facie.
Lagopus maximis folio & facie Trifolij pratenſis.
Lagopus anguſtifolio.
Loti: *Sylueſtris.* / *Trifolia pratenſis ſiliquoſa Monſpellienſium.* / *Ægyptia.*
Melioti.: *Syriaca.* / *Italica.* / *Gallica.* / *Germanica.* / *Londinenſis.* / *Coronata.*

- *Fœnigræcum.*
- *Cytiſus Dioſc. & Gal.*
- *Cytiſus altera minor & vulgatior.*
- *Polemonium.*
- *Dorychnium Monſpellienſium.*
- *Ruta*
  - *Syluestris maior.*
  - *Hortenſis.*
  - *Syl. minima.*
  - *Syl. altera.*
  - *Harmala Syriaca, an Seſamoides magnum Dioſc.*
  - *Pratenſis duplex.*
  - *Canina Monſpellienſium.*
- *Galega.*
- *Viburnum.*
- *Anagyris.*

TRIFOLIVM PRATENSE & eius varietates.

Ger. Wyſenklee.
Bel. Clauer.
Gal. Treffle.
Ang. *Herbe trifolie.*

NVſpiam igitur deſit trifolium pratẽſe, trifariam floris colore, variãs, quippe quod flore purpureo purpureum, & albicãte albũ dicitur, & maioribus etiam folijs diſcernitur: vtrouis nihil notius, frequentius aut vtilius pecori veterinariæúe ſaginandæ. Nec aliud ab iſto eſt, quo mortales miri, Hybernię delitias, irritamentáque palati ſpreti placentas, lagana & panes pinſunt, exque butyro ſubigunt, quæ latranti obtrudant ſtomacho, nonnunquam triduum fame exercito & penè rabienti. Sed hæc tollerantia prædonibus præſertim conſueta itemq; militibus. Inter quos ſuperioribus annis nobis noti generoſi cùm militia mererent propter defectionem latronum in Hybernia, mirabantur eos probè paſtos, cingulo arctiſſimo cinctos, circum vmbilicum tamdiu eſſe, quoad proximo triduo rurſũ cibum ingurgitarent. Qui ne præproperè elaberetur, perſuaſi erant multum profore ad roboris & alimenti ſupplementum, ſi vinctu cinguli quàm diutiſſimè inibi coerceretur. Idq; natura docente potius quàm Scytarũ imitatione factum reor, de quibus idem prodidit grauis author *P*lutarchus. Indigenę enim inſulæ cũ ſint hi & longiſſimè abſint, Hęcquę uis vbiuis gentium prata alũt, ambo ſæpius guttatis & falcatis ſuperficie foliorũ maculis.

ASPHALTEVM.

ASphalteum ſeu Mœnianthes Dioſcoridis non temerè alijs regionibus quàm Sole feruidiore luſtratis, vti Monſpelij & Maſſileæ in Norbonenſi & Galloprouincijs, videas. Quin ne Longobardis quidem aut Venetis, niſi cultum in hortis reperias, vbi ineũte Hyeme non ſecus atque Flandris & Anglis vtplurimùm interit. Fruticoſa eſt, ſeſquicubiti vel duûm cubitorum. Surculos præduros rigidóſve multos exiles. In ramulos hebetes, exiles. quibus in viticeos fermè pediculos exeuntibus ſingulis, folia terna inſunt, nec plura, In imo & per initia circinatæ rotũditatis, ſed in pediculis ſuperioribus adulta, oblóga, anguſtiora, & in mucronem deſinentia, lanugine horridiuſcula, hirta, nigricẽtia, vti & virgulta, interdum albida. Florem purpureum, compactum, in oblongam glomerationem viloſa textura fert. Semen pullum, aſperum, ſupernè mucrone piloſò clauſum, tetro odore, cuiuſmódi vniuerſa planta, quam qui legitimum bitumen non norint, ſi odorentur, vix vnquam olfacient poſteà bitumen, quin illicò etiam nondum viſum agnoſcant. Conſimili Aſphalto, ſed excellentiore, quod mirum magis eſt, dote, tum occulta, tum comperta,

nam

nam & Theriacis miſcetur præſidio non vulgari: & foris admotum, multò vehementius & euidentius prima etiamque ſpecifica vi venenum è ſummo corpore reuellit, ſecumque eductum, quaſi vinctum, idē coercet: quodq; ſanæ parti appreſſum, virus non minus ſæuum inurit, quàm erat inflictura ſerpens, vt puta Vipera, aut quæpiam alia: non illud ſuo ſibi inſito nocendi vicio, ſed aſcititio veneno: quemadmodùm capite de Anchuſa, vel Echio, liquidò patet.

OXYTRIPHYLLVM *Scribonii Largi idem videtur cum ſuperiore.*

ISTVD Aſphaltium non aliud eſſe quàm Scribonii Largi Trifoliū acutum, Oxytriphyllúmve dictū, propter mucronatum extremum, quaſi eminentem aculeum, quem habet, & lanuginoſa, plenioráque folia, vti author delineat, duum pedum fruticem, grauiter odoratum, montibus oriundum, ſed Siculis plurimùm, Italiæ rarum, nec niſi ad Lunæ portum, qui eſt Thyrreni maris ora, inibiq; ſibi repertum profecturus in Britanniam cum ſuo Deo Cæſare Claudio, facilè ſibi perſuadet, qui meminerit ſuperius dictum, haud facilè niſi æſtuoſis regionibus prouenire, niſi colatur, vt in horto Patauino & alibi. Nec quiſquam putet aculeatum intelligi debere, ſed folii extremum in anguſtum quaſi aculeum porrectum, cuiuſmodi viſitur in iſto. Et de vſu ad quem commendat, noſcas certius.

OXYTRIPHYLLVM *alterum Scribonii, Herbariorum.*

LVBENTER aſſenſi eſſemus noſtris perdoctis amicis, quos ſentētiam rogaramus ſuper alio trifolio, in ſyluis aridiſque collibus fruticante, quē primùm tum viſum Scribonii Oxytriphyllum autumabant: nempe quia procerius, lignoſius, atque hirſutius viſitur, ſarmento & foliis alioqui ſimilibus, ſed minoribus, ternis & quaternis, albicantibus magis, & obtuſioribus: flores non adeò in globum compreſsi, ſed hiantes magis, & depreſsi, atque albicantes: odor aut nullus, aut perexiguus, nedū vt grauem tetrúmve olfacias, vti in bituminoſo ſuperiore: quod ideò huic preferendum ex Scribonii verbis expreſsius, ducimus. Prope Lugdunum & Taurinum, etiamq; Monſpellii iuxta Gramuntiam Syluam iſtud abundat.

Trifolium luteum minimum.

EST luteum minimum omnium, & non ita peruium, gracilibus, puſillis, reptantibus iunceis, folio terno aliquantum crenato, luteolis floribus, in orbem compactis, in pratis & cultis viſitur.

OXYS PLINIANA, *Panis Cuculi, Alleluya Offic.*
Trifolium acetoſum.

TRIFOLIA Oxys Pliniana, Oxytriphyllum itidem vocata fuit, non quidem folii acutie, ſed potius aciditate, qua cùm vtiliſsima, tum notiſsima eſt, puſilla videtur Lotus, opaca vmbroſaque ſequens, radice ima fibroſa, ſumma mediaque ſquamatim loricata, è qua

pluſculi

pluſculi exeũt pedicelli iuncei,glabriq; & prætenerí,quibus ſingulis in extremis tria aptantur folia retrò & mutuò inflexa, quæ turbinis cordíſve picturam præferunt.Flos ſtellatus,candidus,nonnunquam & luteus,vti ſemen luteum,in thecis oblongiuſculis, & perparuis.

QVADRIFOLIVM Phyllon fuſcum hortorum.

NE foret huic generi proprium vtique terna habere folia, factum ne Naturæ inſtituto, aut mangonio,incertum nobis: nam quę ſpectantur in hortis voluptatis potius quàm vtilitatis cauſa,è pratenſium genere, tametſi quaternis,quinis,adeóque ſeptenis donata foliis,non diſparibus Oxy *P*linianæ, cernantur: ſed colore phæo, vel liuido, rubente: flores quales pratenſis, albidi ſunt, reliquáque non diuerſa.

TRIFOLIVM paludoſum,folio craſſo Fabaceo,ſitne potius ISOPYRON, *quam Melanthij ſpecies?*

PERQVAM frequens paludoſis riguiſque pratis Angliæ,& Belgiæ,& Germaniæ, alibi non item,aliud trifolium:quod quia non niſi in aquis viuit,aquaticum vocant. Radicem,vt plerę que aquaticæ,crebribus geniculis diſtinctam, & fibris merſam habet: folia craſſa,viridia,tenera, vt *P*haſioli, aut fabę,terna,in ſingulis pediculis craſsis,cauis,& poroſis,viridantibus, è geniculis egreſsis radicis:indidemque caulis conſimilis, concolor, cubitalis,in cuius ſummo flores candidi,ſtellati,Ornithogali vel Sagittę *P*linii,alterno ſitu viſuntur, de quibus mediis nonnullæ prodeunt fibræ,eodémque tempore floribus defluxis glumæ,puſillǽve pericarpia,Hyacinthi ſimilia, ſemen fuluum cohibentia, Milii, ſed minora.Huic,cur, quaſi potiùs Iſopyron,Mathiolus quoddam *M*elanthium prætulerit, vix coniectari licet:quando ille quà maximè opus eſſet,muſſat,nec hiſcere audet,in tritæ cognitionis rebus alioqui tantus hiator : eſt tamen hæc multa & vocata *Biberklee*, quaſi Caſtoream Germanis,Belgis, Bockboonen, id eſt, faba hircina, ab odore olido.

HEPATICVM trifolium,ſiue Trinitatis.

EOSDEM fermè hæc natales & vires, nec ita diſsimilem vultum ſortita eſt, cum Oxy *P*liniana,pręterquàm quod acidum non eſt trifolium iſtud: Quibuſdam Italiæ & Norbonæ montoſis locis vmbroſiſque ſyluis & vdis obuium & multum, præſertim Taurino collibus Eridanóque Circumpadano conterminis. Rigida hyeme Ianuario ineunte, vel exacto,primulùm pediculi Violæ martiæ,aut Bellidis,piloſi,tenelli,palmum alti,floribus cæruleis,pallidis, ſtellatis,Chelidonii minoris nõ diſparibus donantur,qui inuito interdum frigore, trans niues ſuperſtratas ſeſe exerunt,nondum foliis enatis,quę in diuerſis (vt violæ Martiæ) & ſingulis pendula pediculis,diuiſura,colore,& fermè magnitudine Hederæ helicis,aut potius Ciclaminis hederacei,etiam vrgente niue perſtant. Semen minutum capitula cohibent,apiculis herbidis,fuſcis,conflata, conuli modo,aut potius Ranunculi.Radix capilloſa, ſparſa,nigra.

FOENVM BVRGVNDIACVM & Medica. *Gallis*, Foin de Bourgoingne.

E MEDIÆ regionis paſcuis iſtud trifoliũ habuit & coluit Græcia & Italia, vnde vocauit Medicam,veluti etiã *M*edicũ malũ citriũ dicunt: Quare potuiſſet fœnũ Burgundiacũ vulgò dictũ,ſaginandis veterinis natũ,opinionẽ Medicæ facere,& hactenus fouere,cùm è Trifoliorũ pratenſium genere ſit, & folliculũ ſiliquoſum,cõplicatum,orbiculatum gerat: ſemine Fœnigręci aut potius *M*eliloti prægnantem. Flores ex cœruleo purpuraſcentes.

SED

Medicæ tres in ſemine varietates.

Sed cum aliud ſit genus Trifolij longè pecori gratius & antiquorum notis aptius, nobis ex recentiorum veſtigatorũ ſedulitate geminæ ſuppetent Medicæ: quarum prior & certior eſt ea, quam vulgus in Galloprouincia vocat *Lauſerdo*. Ea ſatiua propter vtilitatẽ, illic eſt trifera, trifolio prorſum ſimilis, prolixioribus tamen caulibus, humi ſparſis, vbi magis fœta luxuriat, in quorum alis frequentes ſunt folliculi orbiculati, qui dum digitis in ſpiras expandũtur, volutæ figuram exprimũt, dum autem contrahuntur, nummos exiguos multiplices ſibi aggeſtos pueri dictitant. Interdum ſiliquæ hiſpidæ ſunt, interdũ ſpinoſæ, quæ flores lutei, exigui, terniq; ſunt. Viſitur & quibuſdam locis tantæ proceritatis, vt duplò maior excreſcat, ſiliqua vero glomeratur in nucis galbulumúe Cupreſſi ferè figurã, cui ſemina Geniſtę ſemen ferè æquantia inſunt.

MEDICA marina.

HANC SÆPIVS vidimus illis perquàm ſimilem maritimis paſſim oriundam, Venetijs & in mari mediterraneo, ſuperioribus tota minor folijs, & ſiliqua & ſemine : caules verò humum præreptant prolixi. Lutei flores ſunt: caules & folliculi denſiores, omnia tomẽtoſa lanugine obducta, vt Gnaphalium & alia maritima pleraque. Hanc cur reſpuant viri docti haud indignam vel animaduerſione vel deſcriptione, cauſam habẽt nullam, neque exemplum: ſi namque antiqui hac ignauia ſuam ignorationẽm aut poſteritatis ignauiam fouiſſẽt, longè plurima deſideraremus, quorum beneficio plurimùm profecimus . Haſce enim inſpectione & vſu præſtat notas habere, quàm nullas.

LAGOPVS.

LAgopyrõ, quia inter triticeas ſegetes naſceretur, quaſi leporeũm aut leporinũm triticũ iam tum Hippocratis tempore vocabatur : Dioſcoridis autem æuo etiam Lagopon quaſi pedem leporinum, propterea quòd in piloſa ſpica glumas villoſaſq; quaſi ariſtas mollicellas, Leporini pedis, hirſutiẽ & colorẽ æmulantes haberet. Sic enim in libro de vlceribus conciſẽ, ſed ſcitè deſcribit Hippoc. Replet maximè cõcaua, pura vlcera Lagopyros vocata. Eſt aũt triticeis, aut, vt alij legũt minus aptè, furfuribus ſimilis, quãdo areſcũt, foliũ puſillum, inſtar oleæ folij, & minus. Vnde non difficile coniectari iſtam plantam in aruis

inter

inter ſegetes frequentem vniuerſæ Europæ valde vulgatam,& gramineis Trifolijs accenſendam,eſſe genuinum Lagopum antiquorum.Siquidem triticea eſt ſpica,inter triticum, melampyrum,& Alopecotum naſcẽs,quibus eſt nomine & facie ſimilis lanugine & pilis, mollicie & fuſcedine concolor Leporino pedi: folia Oleæ,ſed multò minora & terna,è viticuloſis cauliculis,pedẽ altis,in multas alas diductis.Semine exiguo Seſemi,minore,Sophiæ pari,glumulis obſito triticeis,aut trifolij bituminoſi.Non parum huic aſtrictionis, ſiccitatis verò tantum,vt mirum ſeminis profluuio laborantibus præſtet præſidium.Eapropter vlceribus canis, ſed iam deterſis & mundatis,non dubium quin carnis prouentum, & cicatricem acceleret,vt vult Hippocrates, tumoribus verò inguinum & laxis Hernijs cohibendis peropportuna.

LAGOPVM MAXIMVM, folio & facie trifolij pratenſis.

NON perinde frequens,ſed tamen inter eaſdẽ plantas & ſegetes naſcens gemina huius differentia,altera cuius folia planè eadem,minus tamẽ acuta,& trifolij pratenſi propiora,caules ſimpliciores,enodes,ferè rectos,cubitales ambiũt,ſpicatas item ſũmitates gerẽtes,binos pollices lõgas,craſſiores: pilis & lanugine hiſpidiores, villoſis floribus trifolij pratẽſis,purpura rubellis,fuſcis,fœniceis,pallentibus.Hãc Veganij,Norbonẽſis in pratis, & ad fontem publicũ elegantiſſimo aſpectu florẽtem colligebamus,Iunio & Iulio menſ.

ALTERA anguſtifolia.

ALTERAM Lagopum Anguſtifoliam vocabamus, iuxta agrorũ & viarũ margines Sellenouæ Mõſpellij enatã,in Delphinatu,& non procul Rhodani ponte *S.* Spiritus dicto,alibiq; paſſim,anguſtioribus & longioribus multò folijs,ternis inter Peucedanum & trifolium ambientibus, viridantibus,pedali caule,aliquot geniculis donato· ex quibus nonnullę alæ,in ſummo itidem caudatas ſpicas ferũt,iſti proximè deſcripto pares & maiores: quarũ flores purpuraſcentes per meſſes defloreſcentes,relinquunt ariſtas horrentes, & ſpicas aridiores, ſcirpoſis glumis pungentes: vbi exiguum continetur Selami rotũdum ſemen.Omniũ horum partes, ſpicæ præſertim,deſiccant & aſtringunt. Sed prioris potiſſimùm, cuius vtilitatem certam nouimus & partim diximus.

Hortorum odora LOTVS, eſt verior Dioſc.
Ger. Sieben gezeiten kraut. *Bel.* Seuengetyden clauer of kruyt.

CVM arbores,frutices,& aliæ,ſpecie,facie,fructu,& floribus differentes plantæ,Loti dicantur,quapiam bonitatis commendatione, potius quàm inter ſe conuenientia, videtur hæc nomẽclatio huic trifolio attributa,quaſi quòd cæteris trifolijs excelleret, inq; paradiſis & lætioribus locis oriretur,dictum foret Trifolium λωτον,ſiue volupe & voluptas,à verbo λω,vt ſit adluſum ad λωτοφάγυς Vliſſeos,& Epithetum apud Homerum,qui vocat roſcidum Lotum,Deorum lubeſcentiam.Proinde coniectura plena fert,veram Vrbanam illam verè dici Lotum,quæ domi hodie in Belgia,Germania,Anglia,colitur,decerpiturq; ad oleum conficiendũ,celebratum valde tumoribus contumacioribus, & topheis demoliendis, à Pharmacopœis præſertim, qui vernaculo nomine vocitant hanc Seuẽgetydẽ clauere,quaſi ſepties mutans die nempe odorem,quem illi amiſiſſe,& denuò recepiſſe ſingulo die arbitrantur.Seſquicubitalem leuiter ſtriatum ramoſum à ſummo ad imũ vſq; videas caulem.Pediculos & folia è geniculis educta,cuiuſmodi Trifolij pratenſis,Fœ

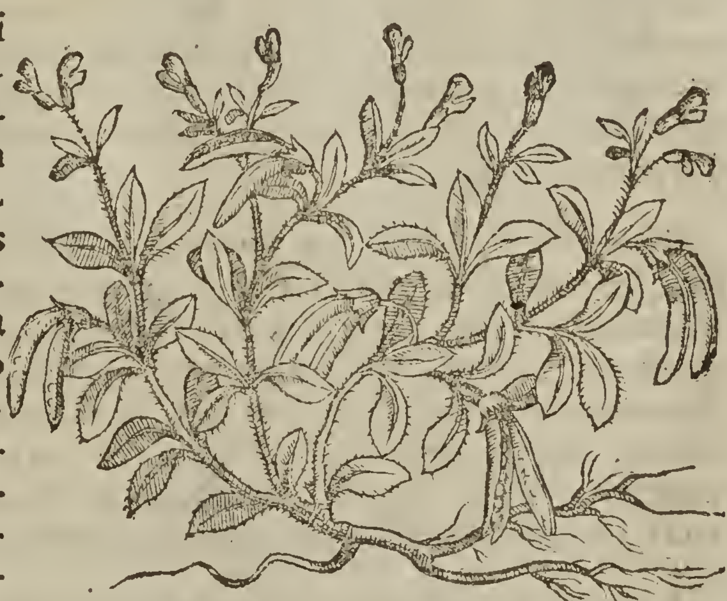
nigręci

aut Meliloti germanici,ſed ambitu obliquè dentata,pinguia,craſsa,habitiora,ſubpallida: flore & glomerulo pallido,Aſphaltidis Trifolii,ſemine Milii palleo.Eximii odoris Meliloti,nonnihil gummi Elemnium redolentis:vnde mulierculis Balſamum dictum,& ſanè vulneribus paramicū. Digerit quippe leuiter,& inflāmationes ingruentes reprimit moderatè,robur partim tutando, nec ſanè multò diſpari vi quàm Fœnigræcū aut Lotus,oculis opem laturam putandum.

LOTVS SYLVESTRIS *Dioſco.*

PASSIM plurimáque, quę dicitur erratica Lotus, ſecus Lanii amnis Mōnſpelliaci pontem & crepidines pubet,in Angliæ etiam vdis ſcrobulis. Graciles, numeroſos, bicubitales & tricubitales,ſparſos multis alis promit à radice lignoſa,fibroſa,caules,quos proximè ambiunt folia terna,mollia,rotunda,fuſco virore,læuia: flores lutei,Geniſtæ aut *M*eliloti veri modo,è geniculis imis ſummíſque copioſi,quorum caliculi poſtmodum fouent numeroſas vaginulas,teretes,oblongas,rectas,rubentes,nitidas,intus ſemine Sinapi pari,cinericio colore. Sapor,qui leguminum quorundam & medicatus, vti Lupino, Phaſeolo , & Cytiſi,quos odore etiam refert. Verùm non intereſt cuius ſit odoris iſta, ſed quàm bellè referat Lotum bicubito maiorem,multis donatā alis & Loti pratenſis trifoliæ foliis.Semine aut potius ſiliqua (nam vtrumque apud Dioſco. illud σπέρμα deſignat plerumque) fœnigræci,ſed minore,qualis noſtra planta eſt,quam guſtu,non etiam odore medicatam optat Dioſcorides.

LOTVS TRIFOLIA *pratenſis ſiliquoſa, Monſpellienſium cui aſsimilatur ſuperior ſylueſtris.*

NON paucis locis *M*onſpellienſis agri & decliuibus pratis,Lanio Grammuntiæque Syluę interiectis, humilis ſiliquatáque Lotus inter Ariſtolochias,Scordium & Narciſcos repit,anguloſis cauliculis,geniculatis, pedem longis.Folia in pediculis per totum caulē terna, pauca , ſubrotunda,craſsiuſcula,ſubpallida.Extrema caulia germinibus nōnullis, multifida,luteum florem, buxeū, fabæ ſimilem, ſingulū ſingulis alentibus : etiam cuilibet, ſiliqua ſuccreſcente quàm fœnigræci maiore , ſed recta & ſuperius retuſa , quibuſdam ſecundum longitudinem impreſsis ſtriis , fœnigræci flaueſcens ſemen dum maturuit,diſſiliente & oſtentante.

ÆGYPTIA LOTVS , *vel* NILOTICA, *aut Euphratea.*

VTI PERMVLTA ſunt quæ nuſpiam in naturæ ditione ditiſsima & inexhauſta extare ſuſpicari auſi eſſemus, priuſquam vidiſſemus:ita plerumque fit vt nonnulla etiamnum hodie anxiè minus venemur, quæ aut præ oculis & pedibus iacent , ſed malè aut mutilè literis mandata,eoque incognita ſunt , aut nuſquam terrarum,prout hiſtoriæ produnt, oriantur. Idque cùm noſtratibus non paucis , tum vel maximè,peregrinis in ſtirpibus agnoſcendis nobis vſu venire veri ſit ſimile. Haſce enim non viſu,ſed auditione plerumque diſcere ſoliti fuerunt ſcriptores , eóque fidem liberandi cauſa φασὶ, vel ἐοίκε , aut ſimile quippiam addere ſoliti ſunt,quaſi non afferant,ſed duntaxat hiſtorię texendæ gratia inſerant: Quod videtur vſu veniſſe in hac Loto, Theophraſto : fuſiorem

enim quàm certiorem deſcriptionem dat,omiſsis foliis & contrariis ſeminis comparationibus repetitis,quæ ſuſpicionem faciunt luxatæ literæ, aut recenſionis mendoſæ. Plurimas videas ſtirpes pluribus locis obuias,imò & menſis,quarum aut perperam aut fabuloſè multa commentitia in literas miſſa fuere. Exemplo ſunto mandragoræ radix, filix, tripolium, Quercus Larix perennis, vel ipſa faba, fungi, tubera. Ac ne longius abeas, nobis etiam perplexius minima quæque de plantis vulgus,& interdum eruditos conſulentibus, quàm multa & ſæpè relata ſunt,riſu quam aſſenſu digniora? Et miramur poſtea,grauiſsimis etiam viris quædam excidiſſe,multis è millibus pauca,minus accurata, aut vera, auditione tenus prodita? Nec potius miramur non plura lapſos,puta alienis fretos aſſertionibus,aut lectionibus, quod Dioſcoridi è Crateua, & Theophraſto huic contigit ex Ariſtotele, huius Alexandri iuſſu & ſumptu, innumeris è priuatis hominibus conflatæ hiſtorię fuerunt.

MILILOTVS Syriaca.

MELITI odoris & coloris gratia Meliloto,ſiue Melita Loto dicta, coronas texuerunt priſci, quibus caput redimendo, non voluptas modo peteretur, ſed etiam æſtus febrileſque diſtemperies arcerentur. Omnium quas nouimus huius familiæ longè optima & elegantiſsima,quæ è Syriaco Alepo ferri cępta fuit & coli ſuperioribus,nec antea,annis, 1562. & tertio, cuius etiam culeos refertos proſtare meminimus Venetiis, in Martinelli ad Angelum officina. Copioſis fruticat ramoſiſque cauliculis hinc inde deflexis, cubitum altis, geniculis crebribus diſtinctis: vnde emicant folia in pediculis terna, loti Meliloti've communis, minus acuta, nec multum ſerrata: & flores lutei pallidi, ſtipati certa ſeriæ & modo, vt in Securidaca, aut Aſtragalo. In ſummo vaginulæ hamatę & è latiori baſi,in mucronem aduncum exeunt roſtri Pſytaci non diſparem: ſemen Fœnugræci compreſsius, exilius odore Meliloti Germanicæ, vel Gallicæ, hîc proximè dicendæ, ſed multò fragrantiore, etiam in decennium perdurante. Sata Pataüii,quaſi ſoli natiui oblita, nonnihil corniculis minus falcatis, lunatis,& ignauiore odore degenerat: Illic nomen retinuit Italicæ; vbi tamen quia deſit copia, pratenſis illa ſertula, ſeu corolla Supplemento eſt.

Italica Melilotus.

Germanica & Gallica.

NOSTRATES verò duæ germanicæ, Gallicæ'ue nuncupatæ,odore quidem inferiores ſunt,ſed multò proceriores fruticant,ternos namque cubitos æquant virgulta crebra,teretia,ramoſa, lenta, crebribus foliis in exili pediculis ternis, fœnugræco aut potius Burgundiaco proximis, læniter dentatis, carnoſis,ſubpinguibus. Cauliculorum ſummitates ſtipant complures floſculi,ſerie apti,penduli colore & modo geniſtellæ, ſiue Luteolæ Plinianæ, ſed minores,interdum & cani. Semen in vtriculis,luteolis herbidis exile, & perpaucum. Vbiq; iamdiu huius inoleuit vſus,propter facultates compertiſsimas emolliendi, digerendi,tantillo calore peptico, naturæ amico & aſtrictione moderata.

Londinẽſis Melilotus altera puſilla.

LONDINI in horto amici cuiuſdam alitur huic per omnia ſimilis, niſi quia cubitum non ſuperat,& in ſiliquis paruis Araci modo,ſemen non diſsimile habet,vtrique odor gratus,Syriacæ gratior: ſed quia aliis de notis pluſculum differunt,haſce putarim corollis non adeò expetitas fuiſſe. Illis tamen neutiquam ad Medica commoda cedere.

MILILOTVS CORONATA.

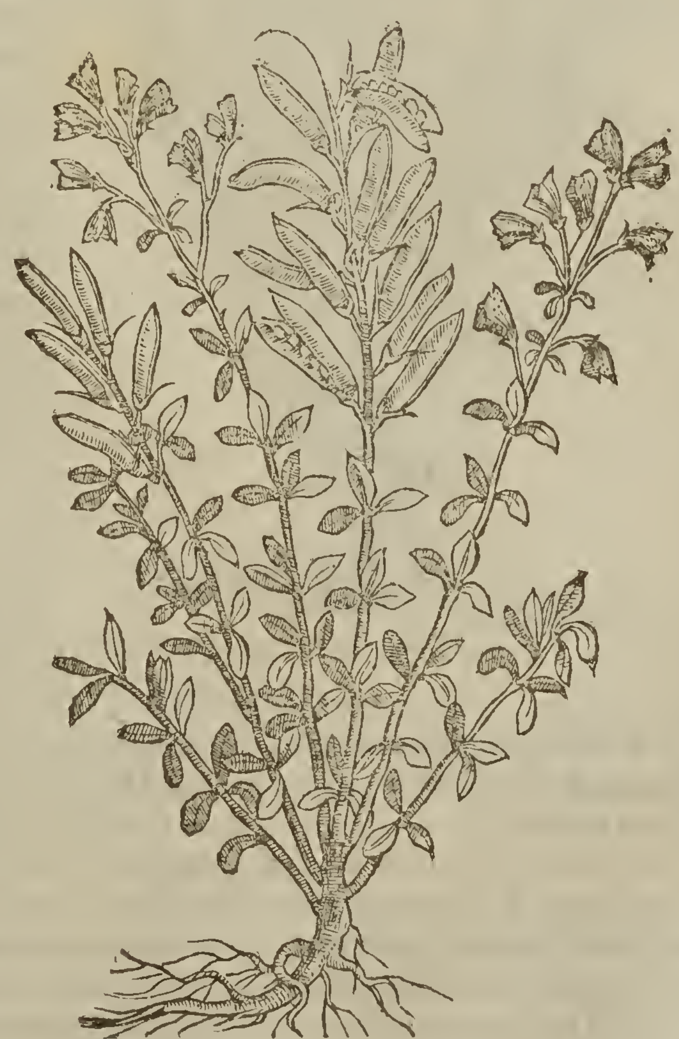
NON DE NIHILO erat, quod quidam perſuaſi fuerunt, illam Lotum quæ ſiccioribus pratis, viarumque marginibus lætatur, Sertulam eſſe campanam, aut ſaltem pro Meliloto vtendam eſſe. Quippe præterquam quod nulla propius ad Syriacã accedit,etiam ſiliquoſa eſt,& florẽ perquàm hilarẽ,corollæ aureæ ſertíve perſimilẽ habet, vnde plebi Gallicæ Corona Regia dicitur, indidemque Romanis Sertula fortè dicta. Ramulos ſpargit hinc indè copioſos, virentes, graciles, pedales, copioſos, teneros, foliis ternis

terius trifolij pratenſis cæſis caule enatis plurimùm quinis,ſed in pediculis ternis, vti in Loto ſylueſtri. Flores luteoli vel melini, nondum explicati ex flauo rutilantes, piſi effigie radiatim & æquis ſpatiolis diſſiti Coronidem exprimentes, Sapor qui leguminum pleriſq;: odor imbecillior floribꝰ, aridis & aceruatim congeſtis nõnihil gratus difflatur, quod mellis odorem prĕfert, quem linimentis relinquit, vti etiam colorem: vſi ſæpe ſumus illitione ad viſcerum feruidorum materiam concoquendam in tertianis nothis, ex floribus oleo imbuto, quod etiã oculis optimè facit. Ea Pharmacopœi Galli prĕſertim, plurimùm vtuntur æquè tuto atque Meliloto, nuſquam non Angliæ Galliæ, Belgiæ frequentiſſima. Siliqua Loti Sylueſtris.

Trifolium FOENVGRÆCVM *dictum.*

RARO aut nuſpiam niſi cultu: nam quod ruri ortũ putatur Fœnugræcũ, quibuſdam locis in Italia, ambigit inter Lotos. Et Fœnogræcum hodie adeò notum eſt vt qui lotos norit, neminem latere poſſit: duntaxat differre videtur ſiliqua, qua maiore magiſque adunca, acutiori ſtyllo eſt fœnigrĕcũ, albicãt flores parui: inq; caulibus parum ſtriatis, cubitum & ſeſquicubitum lõgis à teretibus folia ſunt, ternis è pediculis, loti æmula, aliquantũ crenata. Seminis fului anguloſi Securidacæ, ſed rotundioris, maximæ in re medica vtilitatis fœta cornicula. Quo paratur oleum viribus quam quiſquam credat maioribus, ad inteſtinorum latẽtes ſcirros diſſipandos, & ſtrumis perutile.

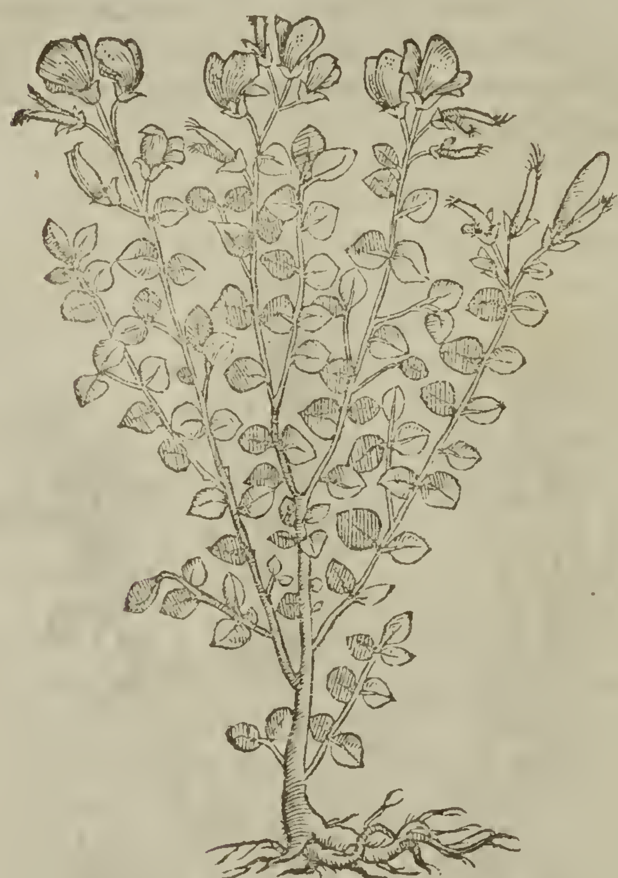
CYTISVS.

TRifolius iſte frutex Lotuſúe gentilem cognominis inſulæ Cinthyſĕ quæ vna è cycladibus eſt appellationem fatetur, vnde reliquĕ Greciæ Latioq; factus communis fuit: Et mirum quanti putatus ad pecoris paſtiones, lactis & prolis prouentum. Quare qui κυθήλου ex Poetis legunt, poſſunt apte interpretari fœcundum fœnum, quod multùm ſanguinis virium & ſeminis abſque quo friget Venus, ſuggerit. Diu nos anxios & ambiguos animi habuit Cytiſi veri hiſtoria & expenſio. Verum ſubductis hinc inde rationum momentis & collatis varijs plantis, quas reſpuebamus ſperamus tandem probarum iri candidis arbitris. Qua quis Roma regia via Florentiã adit, oppidulo, cui nomẽ Aquapẽdulĕ, (ni perperã in Pàlinxeſto herbario notauimꝰ) decliui & depreſſa etiam planitie feraciſſima Cytiſum fruticem 5. ſexúe cubitis proceriorem Geniſtæ ſarmẽtis pluribus, gracilibus prædurís, ſtriatis, vidimus ſtatim ab imo aut paulo ſuperiꝰ lignoſa radice è tenuibus pediculis: folia terna, non ita numeroſa ſimilia fœnugrĕco, anguſtiora, habitiora, rutacea: geniſtæ vel Sparti aut piſi flores lutei, ſed minores: Siliqua Geniſtĕ par, cinericia, gracilior, compreſsior, intus loculis ſunt diſcepta ſemina nitẽtia ex atrore Geniſtĕ, eſt cana vniuerſa plãta: vti Rhamnus Mõſpel. aut halimus

Sapor Ciceris aut ſimilis leguminis odoris ſanè iam non ſuccurrit : aridam enim & inodoram duntaxat habemus uulſam Norbonę, præſertim, ad radices mõtis Calcaris prope Veganiũ: minus procera tamen, ſed tenerior pabuloq; aptior eſt, fortè quia dum in montes abigunt pecus, vt quotannis faciunt, paſtionis lætioris, atq; æſtus conuallium declinandi cauſa, ineunte Maio & Iunio, Sole in Arietem ingreſſo, teneriuſculos germinationum fœtus, florum ſiliquarumq; ſpem liguriunt oues, & capellæ. Eóq; Poeta venuſtè ex Theocrito canit. *Florentem Cytiſum & Salices carpetis amaras.* Hæc, vt ſi quæ alia, apprimè quadrat Dioſcoridis, Gallenique Cytiſo : nam ecquid eadem ſit Theophraſti haud magnoperè ſolicitos facit nos, quando ille in deſcribenda minus ſolicitus fuit, qui de Lotis alicubi monuit, plerumque vſu venire. vt eadem voce plurimùm diuerſæ plantæ, effigie tradantur. Qua propter vti Antiqui Cytiſum vocarunt Fœnigræcum, Lotum magnam, & Trifolium, propter figuræ aut naturæ coniunctionem, ſic ex varijs conſimilibus fruticibus Anagyridi, Laburno, Coluteę, incertum vagumque vocabulum remanſit.

Altera Cytiſus minor & vulgatior.

NOTIOR & frequentior multò, quæ Italiæ, Galloprouinciæ, ſquallidis ſaxeiſq; collibus inter cocciferas Ilices & maiores Ericas viret, florúmq; amœniſſima fœtura oculos capráſq; paſcit æſtatis initiò: ſeſquicubitales ſpargit fruticoſas, lignoſas virgas, tenues, ramoſas: & folia terna virgultis oriuntur, & quàm prioris Cytiſi maiora, rotundiora, viridantia ex atro: Geniſtę flores in ſummis cauliculis luxuriant, lutei puſilli, ſed ſtipatu longè pluri, quàm pro magnitudine plantæ, quò aduolãt mellificatum apum examina læta: odor gratus illi, ſapor alterius: Siliqua & ſemẽ minora.

Terna item prodeunt hinc folia, ſed pictor, quia emarcuerat, minus animaduertit.

Minus fœtens Anagyris vel LABVRNVM, *Fœtida* ANAGYRIS *arboreſcens.*

Non fœtens.

AVT regio aut putor quem ciet, huic nomen fecit, locúmq; prouerbio, Ne moueas ἀναγύρον dedit: idcircò nauteam, à nauſea, quam mouet, *P*lautus vocauit. Cognati autem generis videtur, ſi non genericæ differentiæ, Anagyris æſtuoſis conuallibus & riguis, præſertim Galloprouinciæ oriunda, cum illa montana & alſioſis Alpinis proueniente, quam Laburnum & Anagyridem non fœtidam nonnulli autumant. Plurima hæc Taurinis montoſis & collibus Pedemõtanis, Vere ligulis vel pannulis conſpicua luteis, prælongis, pendulis, congeſtis multa floſculorum ſerie, *S*parti Geniſtellæ aut Cytiſi non diſſimilium: folia terna Aſphaltidis trifolij, Cytiſi, aut Polemonij longiora, ex pallore viridia, ſiliquulis, multis Geniſtellæ aut Cytiſi, vni pedicello hærentibus, minoribus, minúſq; latis: ſemen item Cytiſi aut Galegæ, oblongum, vel Geniſtæ: fruticat ad arboris proceritatem, prædura materia, ruſticoque inſtrumẽto nata, intus nigricante, foris Fuſariæ colore, ex Alpibus Heluetijs in Germanię & Flãdriæ hortis florentem vidimus, ſed perparum aut nihil fœtidam, tametſi fœteat vernaculo ſolo: eſſe Laburnum *P*lin, vt non magnum operæprecium puta-

putamus probare, ita eſt valde veriſimile: ſed huius Romani'ne imparatiores minuſque accuratæ fuerunt in hac hiſtoria tum ſynopſes, tum verſiones, vti ſexcentis locis, ac proximo Anagyridis capite, manifeſtum fit.

ANAGYRIS.

SEMEN lectum Anagyridis eminus etiam fœtentis in crepidinibus Argentei ammi vocati, Briniolam inter & Vallũ vrbeculas Galloprouinciæ, in Belgio creuit, etiamq; Londini nobis prouenit in Morgani Vireto: folia item terna virgultáque Memantis Trifolii: minor tota fruticat, minus dura materia, cortex nigricat, flores in muſcoſis thyrſis racemoſi, Napi aut Raphani, aut Braſſicę, luteoli, ſiliquis longioribus, latioribus, ſemen cohibetur, renis Phaſeolíve effigie, duriſsimum, pullum, nitidum, ſubpurpureum: quin ſit vera nulli iam dubium reliquit ſemen & fœtidiſsimus odor, vnde nomen illi & Adagio locus, *Mouere Anagyrim*, κινεῖν ἀναγυρίν, id eſt, ſibi rem moleſtam & prorſum ingratam exciere, quia rarior, vſus hodie paucus aut nullus.

DORYCNIVM Monſpellienſium.

Δορύκνιον, quemadmodum toxicum, quibus ſpicula cuſpidatáve tela infici ſolita fuerant, quò celeriorem molirentur perniciem, nominatum fuiſſe par eſt. Multum verò abeſt iſtud hic appictum ab illis duabus, aut tribus plãtis, quas nõnulli hariolabãtur fore Dorychnion, quæque nullum operæprecium commemorare, vti *Phylleræã*, Veſicariũ cordis effigie legumen, & alia: *Nam* iamdiu Rondelletii *Præceptoris*, & *Scholæ* clariſsimæ Nitiobrigum penè cunctæ familiæ diuturna coniectura, iſtam plantam Dorychnion ſtatuebat: creberrima quippe illic & in Galloprouincia fruticat (non perinde in Italia) ſarmentoſis, lignoſis, duriſsimiſq; virgultis, tenuibus, flexilibus, rectis, ſeſquicubitum, & binos altis; numeroſa alarum ſobole è geniculis imis ſummo tenus per interualla foliola habente, incana, cõpluria, Rutaceis, Chamelæę, aut *Oleæ* nuper pullulãtis multò exiliora, multis floſculis muſcoſis Oleæ, vel Quercus, per cacumina candicantibus, & in radiatis quaſi vmbellis relinquentibus theculas vel folliculos albidos, membranoſos, rotũdos, oblõgos. teretes, Loti ſylueſtris ſemina quina, aut ſena, nigricantia, arentia, Araci ſylueſtris, aut Loti ſylueſtris condentes: radice lignoſiore, gracili, prolixa, ſaxoſis ſterilibus ad Frontignanam & maritima Norbonæ oritur. Guſtu eſt inſipido fermè planta, & vt reor, refrigerantis, non humectantis facultatis.

POLEMONIVM Monſpellienſium.

HVIVS eſt ſimilitudinis *Polemonium*, quaſi dicas bellatum & bellicoſum, vt de cuius inuentione ſibi vendicanda certatum inter Reges fuerit: Quippe quæ herba eſſet χιλιοδυνάμις vocata, id eſt, mille viribus prædita, authore Dioſcoride. Nullidum recentiorum nota fuit *Polemonia*, ac ne quidem illi nouo huius ęui radiato Appollini Vercellenſi Math. alioquin amico non vulgari, & hac in palęſtra riuali: ac ne nos quidẽ fortè nouiſſemus, niſi Rondelletii præceptoris & Guillielmi Peliſſerii Monſpel. Epiſcopi, & Aſſatii ſagaci veſtigatione, factum fuiſſet, vt non multis ab hinc annis vniuerſæ Academiæ illic fuerit notitiæ vulgatiſsimæ, etiam viribus explorando compertis: nam frutex ipſe vndequaque exquiſitè quadrat delineationi Dioſcorideæ. Virgultis multis, lignoſis, rectis, rotundis, gracilibus, cortice pullis ex virore, ternos & quaternos cubitos altis, in

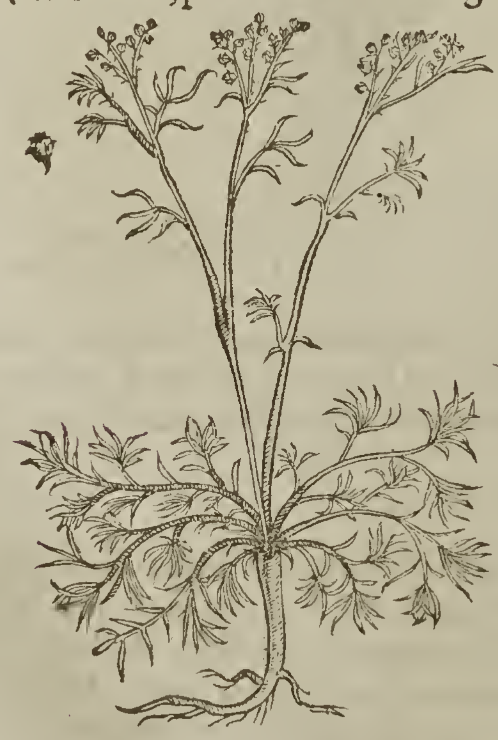
in quibus ad vſque ſummum hęrēt vtrinque pinnatim ramuli & folia terna Cythiſi,aut Rutæ,maiora,ſaturè virentia,craſsiuſcula & rigida. Flores Maio & Iunio emicant lutei, puſilli, vt Iaſemini,qui cedunt baccis nigris vnà circinnatim collectis,plenis,paribus liguſtri,aut Corni fœminæ, ſucco hyanthino; vel atro purpureo inficiente pręgnantibus. Radice prolixa,lignea, implexa, & vario flexu ſparſa, intus alba,ſaporis nonnihil acris & amari, euulſu difficilis. In Monſpellio agro,ad Caſtri noui aridos colles & æſtuoſos margines oliuetorū & in luci Grāmūtii cāpeſtrib⁹ ſaxoſis quamplurima. Gallis, Belgis, & Anglis hortis iam quidē culta, ſed putata & vocata ab illis geniſtę peregrinę quędā ſpecies. Pueriliter hic nōnulli ambigunt ſuper foliis Nepetę: qui ſi meminiſſent eſſe ſpeciem Calaminthæ Pulegii, planè foliis ſimilibus, & paribus, lubenter de *Behen* albo & rubro vlterius ineptire deſinerent: Sunt enim Pulegii, Rutę, & Polygoni, folia non adeò diſparia inter ſe magnitudine, vnde etiam diſcas, quid Calamintha altera, ſeu Nepeta Dioſcoridis, ſit.

MAIOR & hortenſis Ruta, Syluestris, & ei perquàm ſimilis facie Norbonenſium Peganium, ſiue anguſtifolia Rutula.

SEMPER virentis hortenſis figura trifolia, ſatis ex ſuperioribus innoteſcet, tum etiam quia nihil hortis vulgatius πύγανον dicta, ἀπὸ τοῦ πυγνύσθαι τὸ σπέρμα, quia ſemen genitabile ſuo præſicco ſpiritu calidoq; vapore & tetro coaguletur, quaſique areſcat, vnde ſterileſcunt, præſertim viri. Agreſti autem Rutæ vires vegetiores, & odor vehementior multò, adeóque viroſus & afflatu periculoſus eſt: interdum enim vaporem ipſa planta intuentis vultui afflat, aut tangentis manui inurit, qua ſi faciem attigeris, Eriſypelas, aut Scabiem excitabis: alta cubitum eſt, hortenſis, & caule minore, ſed foliis fermè iiſdem exilioribus, Peganio paucioribus, ſiliqua & ſemine non diſpari: ſed nō perennat, ne in hortis quidem Gallicis & Batauis ſedulò culta, floſculis herbaceis. Minima maximè omnium virulenta, anguſtifoliola, tota pallido virore albicat: ęmpetri fermè habitu, ſitu, & rigiditate, cętera non niſi magnitudine multò diſparia. Aridi Monſpelliaci colles & ſaxeideuexi vtraque ſcatent. Vtriuſque ſemen, præſertim minimæ, maximi ad arthritidem, & molas, & humiditates vteri vſus Medicis illic.

Syluestr. Ruta.

PEGANION Norbonen. ſiue Rutula.

An Harmala Syriaca ſit SESAMOIDES magnum Dioſcoridis?

VERVM illi Syriacæ, quæ non modò Venetis, ſed etiam Belgicis & Anglicis viretis facilè propagatur, tametſi ſunt capitula, ſeu pericapia, ſimilia & trifida, aut triangula, tamen

men odor ille vehemens noſtratis illi deſit, quem ſi quis ſoli mutatione amiſſum dicat, ſciat ex Syria quàmrecentiſsimo ſemine ſatam, inodoram prouenisſe. Atque inter Rutaceas, quas plures habemus quàm Dioſc. nulla minus hac Rutam præferat, & ſapiat odore & guſtu, quam Martinellus miſit è Syria, Harmalámque primus fecit: non inſcita cóiectura quiſpiam poſsit illam eandem Seſamoidem maiorem opinari: eſt ſiquidem Agreſtis Rutæ tenuifoliæ, ſiue Norbonenſis Harmalæ foliis longioribus, maioribus Senecionis, & Artemiſiæ tenuifoliæ, flore Hyperici, ſed albo: ſiliqua triquetra, Seſami minoris effigie, ſemine intus pullo vel cinereo, guſtu acri, amaro, maiore Hyoſchiami albi: tenui radice, lutea. Ex Syria per Italiæ hortos, indéque Gallicis, Belgicis, etiámque Anglicis viretis nota. Nec ſi non eſſet purgatrix hæc, illicò foret ideò reiicienda: quippe antiqui Helleboro ſoliti erant addere quædam, quæ vires catharticas, vel accelerarent, quaſique ſtimuli vrgerent excretionem, vt ſal, acetum, & alia tum Helleboro, tum Elaterio: vel quæ impetum effrenẽ medicamenti moderarentur, vt pulticulas, aut lactis dulciculam potiunculam, cuiuſmodi poſterior ętas quàmplurima meditata eſt admodùm oportuna: Barbaris noſtris apud *Meſuem* conſolatoria dicta. Nec hanc infernè deiicere dicunt Dioſcor. aut *Paulus*, nec per ſe, ſed additum tribus ſemiobolis albi Hellebori, vt fuſius in Helleborine.

RVTA triangulo pericarpio.

QVANDAM habuit nobíſque oſtendit Rutam aliam Regius profeſſor Monſpellienſium Iubertus, cui triquetræ ſiliquæ aut vaſcula erant, nec tamen ſapor cęteráque facies diuerſa à vulgari Ruta: quamobrem arbitrabantur Itali (quorum in hortis adoleuerat) hanc eſſe propiorem Syriacæ Harmalæ, quàm ſuperiores dictas.

CANINA RVTA.

RECENTIORVM inſuper quatuor ſunt plantę, quæ virium aut odoris efficacia, itémque effigie, Rutæ nomen vſurparunt. Nec enim Caninæ Rutæ vocatę Ruta vulgaris cognata eſt, niſi paucis & vagis notis. Sed id vulgo moris eſt, vt cùm præſtent quædam herbæ opem celebratioribus ſolitam aſſcribi, ſi nomine deficiantur, illo communi impertiantur. Raró, niſi locis ſiccis & feruidis, ſatis, & marginibus, cuiuſmodi Norbonæ, Rauenæ, & Romæ, circum oriunda hæc. Surculis virgulteis multis, ſeſquicubiti folia Rheadis, *Papaueris*, aut Argemones inciſura, magnitudine minora, craſsiuſcula, ex viridi nigricãt: vti & floſculi, æſtate hiantes, alterius Veronicæ vel Anthirrini modo. Graue tota viroſúmve Rutaceo ingratiorem vibrat odorem: exili pericarpio, Rutæ ferè aut Blattarię ritu, ſed multò minore claudit ſemẽ. Rutã iſtam, Math. reiectæ Alceæ Venetę, quam foliis & odore viroſo refert, ſuffecimus: odor quippe etiam Meconii quiddam viroſum halat, ramulique exiles ſunt. Succus verò, quem Meconio æquiparat ſucco, idem: qui nobiſcum ſuſpicatur hanc eſſe Hippocoum, vires cum ſucco corniculati papaueris, aut ſpumei conferendas interpretatur. Verùm è tam parua deſignatione iudicium differendum cenſemus.

RVTA Pratenſis Herbariorum, num PHELLANDRIVM Plin?
quod potius SAXIFRAGIA Hircina videtur.

MVLTO adhuc magis Ruta pratenſis dicta abeſt: Plinianum hanc *Phellandrium* dictitabant Lutetiani nonnulli noſtra memoria, quòd propius *Apium* accederet quàm Rutam, cuius nihil niſi odorem viroſum ſortita eſt: eodemque argumento ad calculum laudabant, & Saxifragium nuncupabant alii nuperi intempeſtiui nomẽclationum æruſcatores, qui tum demùm ſe operęprecium putant feciſſe, ſi ex Plinianis incertis herbarum elenchis potius, quàm deſcriptionibus, aliquot ſelegerint minus auribus vulgi aſſueta nomina, & plantis itidem nondum agnitis indiderint, Horatiiq; conuicio locum fecerint, qui piſces appingere ſyluis vetat. *Pratis* vdis & riguis oritur hæc paſsim, caulem promit ſeſquicubitalem, folia quadantenus Apii paluſtris, ſed minora, rigidiora, nigriora, radix luteola,

Nonnulli vulgò p·armaco. Rubarbarũ monachorũ à rubore vocitant.
Ruta pratenſis tenuifolia.
Thalictrum tenuifoliũ Cordi.

teola, fibris multis donata, latéque humi fuſis, Aſclepiadis modo: flores ex luteo herbacei, puſilli, numeroſi: radix pediculis & atomis, cironibusq; interficiendis, in balnea inditur, ſuperiore gracilitate differre tantùm videtur, alioquin iiſdem natalibus & facultatibus, ſed remiſsioribus prædita eſt.

GALEGA.

GALEGA foliis eſt Glycyrrhizæ, vel Lentis Glaucii, cui etiam nomen ab Herbariis factum alludit: duûm cubitorum illi caulis, flores albi, purpuraſcentes, in teretibus, oblógis ſiliquis ſemen exile. In Pedemontana planitie, iuxta Eridani fluenta & Taurinum vbertim luxuriat, paſsimque alibi. Satis liquet, non ex delineatione, ſed potius ex effectione, Rutę nomen inditum illi, quia vel odor ipſe potius Leguminis, cui videtur ſimilior: ſed quia venenis efficaciſsima, vti Ruta, perhibetur, cóſimili vulgò nomenclatura donatur. Veneti namque Pharmacopœi atque etiam Circulatorum illic fex, qui viperas ſtipis colligendæ cauſa circumferunt, ſimulatque demorſi ſunt, nihil certius hac aut pręſentius habent; eadé multó magis freti, quàm illis decantatis Theriacis.

LEGVMINA.

Faba
- *Maior vulgatior, non eſt eadem antiquorum faba, ſed congener.*
- *Minor.*
- *Sylueſtris Norbo. an ſit Faba antiquorũ.*

Phaſeoli. *Varietates.*
Phaſeolus ſylueſtris.
Smilax hortenſis Dioſc. ſiue Phaſ. vulgaris.
Seſamum.
Frumẽtum Saracenicũ, num ſit Eriſimũ Theop?
Lupini.
Eorundem Varietates.

Piſum
- *Maius.*
- *Minus.*
- *Spontaneum.*
- *Cordatum, & Cor. Indicũ, Halicacabũ Peregrinũ Offic. an Iſopyrum Dioſc?*

Eruilla ſylu. ſiue Ochrum.
Lathyris, ſiue Cicercula.
Lathyris ſylueſt.
Pſeudoapios, Germanorum Terræ glandes.

Cicer
- *Domeſticum.*
- *Arietinum.*
- *Sylueſtre duplex.*

LEGVMINOSA.

Lens.
Orobus, ſiue Eruum.
Vicia.
Cracca, ſiue Aracus.
Cracca altera.
Hedyſarum vtrumque.
Glaux vulgaris.
Caput gallinaceũ Belgarũ, an Onobrychis Dioſc?
Ornithopodium.
Ferrum equinum. Ferro Cauallo *Italorum.*
Scorpioides leguminoſa.
Tribulus terreſtris.
Anthillis prior Dod. & Herbariorum.
Aphaca.
Eruum.
Glycyrrhiza triplex.
Colutea.
Colutea Scorpioides.
Sena.
Dictamnus albus Officina. an Tragium Diſco?

FABÆ antiquorum & recentiorum

Germa. Boonen. *Gallis.* Feues. *Ang.* Beanes.

AGNOVIMVS ſuperius triticea cum Leguminoſis magis quadã vſus & partium proportione conuenire, quàm delineatione: nã vt illa ſpicãtur glumis & ariſtis, ſic hæc grauidantur ſiliquis & vaginulis, vtraq; magno vſui tum pecori, tum homini: illa à terendo, hæc à legendo Latini dixerunt, quia non falce vti illa, ſed manu vncóve auellẽdo legerentur. Gręcis verò σπορία, quaſi ſatiua aut ſerenda, quòd ſementẽ multo fœnore penſarẽt: ſunt enim legumina nó parũ fœcũdiora triticeis, minoreq; tempore & labore, ſed maiore prouẽtu colũtur: à qua quidẽ feracitatis facilitate κυάμους vocarũt, vt Galenus annotat, antiqui ferè cuncta legumina Fabas, quaſi prægnantes & feraces, id enim valet verbũ κυῶ, quod prægno, vnde κυάμοι, teſticuli dicti olim. Speciatim poſtea indicarũt legumẽ fama multò omniũ notiſsimũ & fami plebeiæ adeò vulgare ſubſidiũ, vt nó ſecus atq; genera, aut diuerſitates Tritici, ſic fa-

barũ

barũ delineationem nõ tam rudem,quàm nullã reliquerint. Cùm autẽ præ Faba Theop. Dioſc. & aliorum antiquorum iſtam vulgarem noſtram, vtpote maiorem,pinguioremq́;, potiorem duxiſſet poſteritas, ea penè cõtempta,hęc noſtrâs ſola nomen Fabæ ſubripuit, retinétq; etiamnum hodie: Antiquorum enim Fabulæ ſiue Fabellæ,puſillæ tametſi,veluti pares,Loto & Terebintho comparantur. Taxiq; bacca maior quàm faba aſſeritur apud Dioſcoridẽ,& rotunda iuxta & æqualis aſellis ſubter vrinis deliteſcentibus,κυάμιο vocatis Galenus: Ariſtotel. autem pulli decimi incubitus diei oculos maiores Faba facit: tamen non illicò noſtrates è Fabarum cenſu amouent,vt placet doctiſſimo & modeſtiſſimo Dodonæo:ſed id nos docent,eorum Fabam fuiſſe minorem,quàm hodierna, nec tamen ſpecie diuerſam,ſed congenerem,& potius fructu,magnitudine,figura,quàm plantæ natura temperamento,aut lineamentis diſtare. Nam Theoph. & *Pli.* Fabam, qualis noſtras eſt, deſcribunt caule recto & vnico,ſolamq; inter legumina, vt plurimùm, culmo tradunt: & multis locis *D*ioſcorides caulem Fabæ quadratũ dicit, & florem Fabæ Peryclimeni aſſerit. Sed id euenire,quia variant magnitudine,colore,effigie latiore, compreſſiore, tereti rotunda. Et frequentiſſima hodie Faba noſtra maior, rarò vſpiam tamen niſi ſata prouenit,ſerunt quippe in parillo depreſſas ſcrobillas. Quare vt non eſt difficilè noſſe iſtam vulgarem Fabam, maiorem, longiorem,minúſq; rotundam eſſe,quàm antiquorum Faba fuerit,ſic eandem *P*haſiolum Dolicumúe aſſerere,neutiquam licet per eoſdem authores.

FABA Minor.

Altera,quæ minor eſt,Italis & Belgio ſatu frequentiſſima ad veterina alenda,ſed nuſpiam vſus frequentior quàm in Anglia,vbi panes Fabaceos veterinæ potius quàm triticeos dant. Hæc non multum videtur abeſſe à Gręcorum, quam ſuperius expendebamus, Faba: Eſt enim ea illis adhuc vſitatiſſima,freſa inibi vocata,ad pulmenta expetita: & Italiæ,Venetijs pręſertim,vulgo *Faua menada dicta.*

Sed ſylueſtris,qualem ſæpius in Galloprouincia & in Botoneti Ericetis ſterilibúſq;, non procul Monſpellio enatam legimus,tota minor eſt, ſeſquicubitalis & cubitalis: & culmi quadrati,minus rigidi ſurculi,communis Fabæ folijs, quaſi egens adminiculi,& supernè in cirros,capreolóſve *P*iſi deſinentibus,flore Viciæ obſcurè purpureo,& ſiliqua dum maturuit alioqui non diſcrepat: cohibent autem quaternas Fabas aut quinas, guſtu Fabaceo, ſed non ita grato,odore grauiuſculo,magnitudine Orobi, quem Dioſcorides Tithymali *P*aralij ſemini comparat. Plinius quaſi æqualitatem hanc & parilitatem innuens,Fabę parem tradit : quæ nos adducunt,vt non inuiti credamus hanc prę cęteris delineationem Grecę explere. Quando etiam hæc non ſecus atq; antiquorum Fabæ ſponte prodeunt,in locis Galliæ paulò antè dictis,quemadmodum illæ è Fabarijs inſulis,quibus cognomine fuiſſe ferunt autores: tametſi malim eſſe illam Cherronenſem in Mari Euxino,quàm in Germanio ſiue Arctico Oceano, vbi terra alſioſa, & minus olim nota Græcis aut Romanis fuit: nec puto in Dania inſuliſúe finitimis haſce reperiri, eam tamen volunt eſſe Cymbricam Cheronenſum ſiue peninſulam *Plin.* autoritate. Itaq; illam vulgatiſſimã Fabam amiſſam putare,tam parũ veriſimile eſt,quàm ſiligine laudatione tritico carere nos,de quo tamen fuerunt controuerſiæ multæ. Sed noſtrates Fabæ cùm caulem quadratũ,rectum, ſurrectũ, vnicum,vt plurimùm ſolæ leguminum habeant Theoph. & Plin. autoritate,& particulatim floreant,ipſiq; flores nigricantibus lituris(quas lituras lugubres rati Flamines Romani,non mandebant,vt tradit Varro)inſigniãtur,nõ eſſe κυάμους ſiue fabas nolim aſſentiri. Et in ipſius fructus latiore quaſi baſi,qui cernit nigrum veſtigium illud,quod hilum antiqui vocarunt,quaſi germinis vmbilicellũ & inuolucrum, neutiquam vulgares reſpuet fabas,quibus penè id ſigni peculiare eſt. Ipſæ etiam in duas ſemiſſes ſponte ferè & natura diuelluntur: & planè tot iiſdemq; facultatibus comperiuntur,quas antiqui prodiderunt, tum cibo tum medicamento: nam flatus & tetra inſomnia excitare,vulgus etiã queritur, & ad vlcera abſtergenda,atq; carnem procurandã quiuis chirurgus harum farina vtitur. Quamobrem non aliò diſſident à Gręca notiſſima illa noſtrates Fabæ Germanorumúe Boonę,quàm magnitudine & oblongiore teretíve figura: quæ cùm in pleriſque eiuſdem ſpeciei & naturæ pomis,nucibus, & ſeminibus, tum in Cicere ſatiuo & ſylueſtri,diſcrepant,Dioſc. monente: nam,inquit, à ſatiuo nihil differre,niſi ſemine tantùm.

Sylueſtris.

PHA-

PHASELI à Fabis & Phaſiolis diſcrimen.

PErpauca extant apud ſcriptores antiquos de Phaſeolo, quem Dioſc. ægrè concoqui, inflationes aluum & vomitum ciere tantùm dicit: Galenus autem à φασήολῳ Dolichonem diſcernit, eundemque Cicerulæ aut eiuſdem ſpeciei vult: Quod Plinius videtur innuiſſe, & Maro vbi canit *Seu pinguem viciam ſeres, vilémve Faſelum*: vilis enim meritò dicitur, vt cuius tantum quaſi noxij aut parum vtilis meminerunt antiqui, eoque incognitum penè reliquerunt, niſi quantum ex Cicerculæ collatione percipi poteſt, deq; Galeni ſententia, fortè & Plinij verbis, qui Fabæ folia rotunda, Phaſiolo autem Piſo & Eruiliæ longiora & venoſa ſcribit: quę accipienda eſſe de *Phaſelo* potius quàm de Phaſiolo videntur, quia Phaſiolo folia ſunt rotunda, nec venoſa. Et apud Columellam etiam puſillum legumen vileque intelligi videtur: quando Phaſioli modi quatuor obruuntur à totidem operis: nec enim *Phaſeolus* niſi rara & peregrina in Italia fuit. Eapropter nobis videtur ſui generis legumen ignobile quoddam, Phaſelus, ſimile tamen Eruiliæ aut Ciceri, quale eſt quod pictum damus, in huius operis extremo, Phaſeoli facie, ſed ſiliquis Ciceris aut Viciæ: congruis item Sparto, aut Geniſtæ, quales Dioſcorides annotauit. Sponte hæc in Heluetia exit, folijs ab vno pediculo gracilibus, ordine poſitis, ſenis & ſeptenis in caule geniculato, ſtriato, cubitali & ſeſquicubitali, gracili, lento, flexili. Folia ipſa minimè craſſa, aut carnoſa, ſed venulis perquàm exiguis ſecundū longitudinem intexta, magnitudine ferè, ſed non poſitu *Phaſeoli*. Floribus purpureis, *Phaſeoli* minoribus, in prolixioribus clauiculis: è quibus poſtea ſiliquæ fuſcæ viſuntur complures, magnitudine & effigie Geniſtæ aut Cicerculæ: ſemine intus pullo, Eruum æquante: radice multum fibroſa, nigra, maiore quàm cæteris leguminibus, fortè quia Syluestris eſt plāta, nam ruri repertam nobis dedit optime ſpei doctiſſimus amicus *Penius* Medicus.

Cicercula altera, an Phaſeolus Dioſc?

EST & quædam alia, quam nonnulli Phaſeolum ſuſpicati ſunt, ea etiam in agris, & ſyluis occurrit, vnde hortus Morgani habuit. Cicerculæ ſimiliter hæc folia, cauléſque emittit, venoſa, tenuiáque, auriculis Leporis ſimilia: ſiliquis Viciæ latioribus & longioribus, flore purpureo, & quàm Piſi minore: harum vtramuis malunt Phaſelum antiquorum recentiores doctiores, quàm Fabam noſtram, vt quæ ſit legumen neutiquam contemnendum, imò tanti faciendum hodie, vt vere & totam æſtatem, multis in regionibus magnum ſit annonæ ſupplemētum, & nō parum multæ gentes panes ex Fabis depſant Veterinariæ, etiamque plebeculæ non incommodos: farina autem, aut ipſa tota freſa Faba pultes ſapidas, & placentas conficiant, efficiantque, vt de hac noſtrate Faba dictum putemus quod antiqui ſcribunt, Fabæ maximum honorem habitum fuiſſe, vt qua panis attentatus ſit.

PHASIOLVS *vulgaris Turcicáve multicolor Faba,* *eſt* SMILAX *hortenſis Dioſc.*

NVLLIVS verò laboris eſt iſtud legumen trifolium, folijs hederaceis, Faba tereti, oblonga, renis effigie, multicolori, eſſe antiquorū Dolichum Phaſeolúmve dictum, aſſeuerare, hanc non perinde triuialem fuiſſe & longè abeſſe à Phaſelis certum: tametſi nomenclaturam *Phaſelus*, quaſi minoris fructus à Phaſeolo retinuerit, propter quandam ſimilitudinem, fortè fructus & foliorum, potius quàm ob magnitudinem: Dolichū autem & *Phaſeolum* effigie ſiliquarum & fructus, qui Lintrem Lembúmve nauiculam exprimūt, vocarunt. Nuſquam autem niſi ſati peregrinique hortis noſtris, non ſecus ac Romanis olim, viſuntur Phaſeoli, cuius enatæ frondes hederaceæ prolixiſſimis in viticulis deducuntur ad topiariorum ornamenta, qua de cauſa vocauit Dioſcorides hortenſem *Smilacē*, cui perquam ſimilis eſſet folijs & vultu, tametſi diuerſa fructu. Eſt autem fructus *Phaſeoli* per-

perquam amœno aſpectu, plerumque bicolor & tricolor, maculis atris, pullis giluis, rotundis, guttatis, oblongis, obliquis, circulatim, tæniatim aſperſus, nitens: plerumque ebori concolores fabæ totæ, nonnuſquam flaueſcunt, interdum atræ prorſum, plurimum renuli effigiē referunt, vnde notiſsimæ ſunt vbiuis, & apud Italos teneræ integra ſiliqua in iuſculis multum eſitantur, multoque magis quam vulgares Fabæ expetuntur: tametſi parū lautus cibus nobis eſitantibus fortè non aſſuetis, videbantur.

Permultas accepimus à naucleris fabas Phaſiolóſve ex Americæ nouo orbe, èque Heſperia Aphrica allatas, quæ mixtæ naturæ videntur, ſed propinquioris Phaſiolo: nam earum quædam exigua, minor multò Phaſiolo, ex fuſco purpuraſcit: quædam latiſsima & candida, compreſſæ rotunditatis, ambitu fere vnciam æquat, guſtu, concretione & Phaſeoli ſimilitudine; hanc non demptam ex arbore Phaſiolifera, vt quidam putant, norunt amici quidam, qui ſeuerunt, legumenque non ita diſsimile Phaſiolo habuerunt: Sed alias perquàm raras habemus nos, munere lectiſsimæ, literata virtute & familia in Anglia illuſtri, Heroinę Catherinæ Killigreæ, quas ferunt repertas magna copia ad Cornubiæ littora, & quod non parum mirum, eo loco nullam meminit vllus nauem illiſam, nullúmve naufragium factum: & tamen quotannis nouæ inueniuntur, partim fluitantes & partim effodiuntur immerſæ ſabulis littoreis, quaſi, vt putant Cornubienſis maris Anglici accolæ, ſecundis Auſtris, aut Zephyris è nouo mundo appulſæ fuerint.

Belgarum Bouckwey, *an* ERYSIMVM *Theophraſti?*

ETSI in ſegetum cenſu ponunt Theophraſtus Plinius atque Galenus Eryſimum quoddam Seſamo ſimile & cognatum, cibis aptum; tamen delineatio magis folia leguminoſa teſtatur. Nulla autem planta videtur affinior eruditorum ſententia, quàm illud frugum genus, quod Belgis Brabantis, Heluetiiſque tanta copia ſeritur, vt iſto vniuerſa ſata, quaſi purpura operta eminus rutilent. Vniuerſa planta, præcipue quando matureſcit, purpuraſcit Amaranthi colore: caulis bicubitalis, ſtriatus, folia Smilacis minora aut Atriplicis: flore candido: ſemine glumis contento, triquetris fuſcis, quæ molendo exuūtur, *Math. pag. 378* ex Farina, lacte & butyro pinſuntur placentę, & ſartagine friguntur, pueris expetitæ. Belgium, & præſertim Antuerpianus ager, huius eſt fœraciſsimum. Quòd ſi oculis vidiſſet ſedulus & perpetuus Hermolai, Ruelli, Leoniceri, cæterorumque doctiorū carptor Mathiolus, veniam potius præcipitis iudicii, & paucæ inſpectionis, ne dicam lectionis, ab illis doctis exoraſſet, quàm eorum nomen laceraſſet. Vt quorum monumenta multis ſtudiorum anxietatibus comparata, illi quaſi offam præmanſam in os inſeruerint, ampliſsimáque ſegetem (ſed immeritæ) laudis ſuggeſſerint. Intuere eius duo argumenta: Triticum Sarracenicum Tridentinis *Formentono*, tantum caule rubet, non foliis: alterum argumentum, ab omnibus auidiſsimè depaſcitur. Reſpondeo, *Formentone* totum rubrum eſſe demptis floribus albis: rura Belgica & Gallica id affatim edere, & tuam Dialecticā hîc captionem moliri, quæ dum ab omnibus auidè vorari argutatur, viriditatem, vnde tota vis rationis pendebat, reticuit: nō enim dicit non edi Theoph; ſed virentia folia non edi: miſera tamen vtraque argutatio. Rubor ineſt palmitibus, Tithymallis, Atriplicibus aliis, & ſimilibus multis in locis, alibi nullus. Et Baſileæ agnum habuimus cicutæ Helluonem; at alibi paſsim animantia reſpuunt: hîc in Anglia virentes aſparagos veterina non tangunt; poſt fœnicetiū in maritimis, illis aridis veſcuntur.

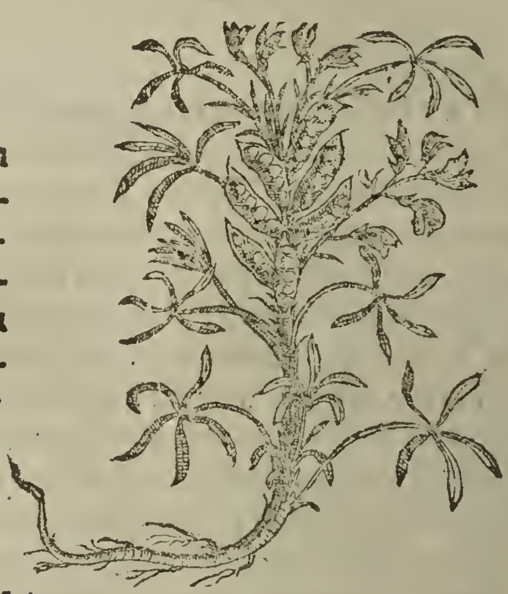
An Officinarum SESAMI *ſemen ſit Dioſcoridis?*

SEMEN iſtud perpetuo nomine & vſu Seſamum fuit, quod ſatum, vidimus adultum in horto Treuiſani Doctoris Patauini, ſiliquulis cylindriaceis, preſepiolis diſtinctis, ſemine iſto flaueſcente, oblongo, Seſamino plenis. Caule ſeſquicubitum craſſo, foliis Amygdali, vel Ocymi. Flores, Ruborem, & alia non meminimus, nec putabamus vllum fore, qui plantam, hanc Seſamum inficiaretur, ſi ſemen ſemel intueretur iſtud dictum.

Quare ſi ruborem deſiderat in Seſamo Senenſis, docti in illo pudorem, vt qui vnius plantulæ fortè aridę, in ſolo peregrino adultæ animaduerſione, de Seſamo aduerſus omniū iudicia ſtatuerit, nec quidquam potioris docuerit. Quantum enim ſeminis iſtius Seſamini Venetias, Piſas, Genuam, Lucam, Antuerpiam ex Alexandria Candiaque, vęnum venit, huius plantæ eſt, quam monitus fortè inuitus depinxit.

SATIVVS LVPINVS.

NEc ita procul abſunt à Fabaceis & Phaſeolis fructus quos θέρμους vocarunt Græci, quia calidiores cæteris leguminibus eſſent, aut potius quòd θερμῷ, id eſt, calida aqua lauarentur & macerarentur quò amarorem exuerent triſtem & moleſtum, à quo etiam λυπανχέρος & Lupinus dictus, vnde Virgili. *triſtiſque Lupini ſuſtuleris Calamos*, Quamplurimis in hortis præſertim Pharmacopœorum habetur ſatiuus, culmum edens, perinde ac Faba, rectum, & ſuapte natura ſtantem, ſed rotundum, cauum, nonnihil tomentoſum, è radice ferè ſingulari, nec multum fibroſa, à qua fere per totum caulem & ramos alterno ſitu exeruntur in pediculis folia ſena & ſeptena diuiſura, digitata Viticis, aut Staphidis agriæ ſimilia, aduerſa, virentia, ſubtus incana, hirſuta: ſiliquę Fabaceis minores, latiores quàm Phaſeoli: durus fructus, rotundus, compreſſus, albidus foris, ſubluteus intus, perquàm amarus. Flos ter ęſtate ſpectandus, nam initiò ex imo emicant albi, poſteà è cauliculis affecta æſtate & per Autumnum exeunte. Pedemontani proferunt patentes planities ſatiuo, quos maceratos eſitat plebecula.

Segetum SYLVESTRE flore purpureo.

IN ſatis & cultis Gramuntio luco circumiectis non procul Monſpellio ſępè occurrit hic, qui illicò intuenti ſatiuum ſuperius deſcriptum refert: niſi quia gracilior multò eſt, caule, pedali folio quinque partito, anguſtiore, & flore purpureo & puniceo, Piſi minore: fructu etiam minore, guttatis, aut fortuitis aſperſo maculis, pullis, cinereis, & cęſiis. Inibi etiamque in hortis herbariorum viſitur hic idem floribus luteis Geniſtæ, fructu nihilo ſecius amaro.

PISVM VVLGATIVS Maius.

Germa. Erweyſſen. Ang. Peaſe.
Belgis. Stock erwitten. Ital. Piſo.

E quadam vrbe Piſa inter Oſſam & Olympum montes ſita Piſum allatum & dictum volunt: de quo nihil extare apud Dioſcoridem non tam mirum fit, quàm certos nos facit, multa eius operi intercidiſſe, quę illi notiſsima fuerunt. Nam nullum legumen notius aut præſtantius ſecundum Fabam Piſo eſt: quod grece etiam λίκυθον dicitur, quaſi dicas oui vitellum, quem colore & ſimilitudine exprimunt, vbi per maturitatē flauent virideſcúntve, ſunt in ſiliquis cylindriaceis ipſa ſemina, quę vnà cum membraneis vaginulis, vere & ęſtate iuſculenta commendant: harum ſęges prolixè admodùm luxuriat, humi ſemper caduca, niſi ridicas, pedamentáve ſit nacta, prælongis, gracilibus, fiſtuloſis caulibus, per media foliola euntibus Perfoliatę ritu: ſupernè lentis in clauiculas exeunt, folia rotunda, oblonga, in duos ferè ſemicirculos oblongos diuiſa: flore effigie papilionis, albicante ſui medio purpureo, radice exili, quibuſdam Germanię locis ſponte germinante.

An Piſum anguloſum Hortorum quadratum Plinii?

ALIQVAM multæ in ſemine varietates viſuntur Piſi non ſecus atque Fabarum: nam prægrande quoddam in Belgię & Anglię hortis colitur, anguloſa & quadrata corporatura

tura ciceris maiore, mediocrem Fabam æquante, ferrugineo aut ruffo colore: nec tamen guſtu diſtat: ſed multum longius in denos, duodenósve pedes porrigitur: videntur hæc an gulofa *Plinij* Piſa.

PISVM minus ex luteo vireſcens.
Ital. Piſelli.

PRopter corticem viridantem interioremq; medullam oui luteo concolorem, certum eſt vocatum fuiſſe ὤχρον id eſt, luteo pallidum, vt eſt terra Ochra: vnde etiam λευκὸς nomen ſuperius dictum in maiore Piſo manauit: præterea autem commendatio in iurulentis, quia illicò teneref cit, vtpote minores, pinguiores, delicatiores, facilius elixantur, facilius concoquuntur. Seruntur in agris, vbi minore cultu, nec fulcris ægent.

PISVM Syluestre.

IN Heluetia & ſuperiore Germania, non ſecus ac Phaſellus ſylueſtris obuiam, ſe dant peregrè eunti, etiam ſponte *Piſa*. Figura nō abſimili, ſed radice multò adultiore, fibroſiore, craſſiore, & perenni, quales illic collectos, chartis inſeruit noſter Penius. Quidā in ſuo vnius paginulæ rariorum ſtirpium libello, memorandum mirūq;: quiddā affirmat, in ſaxis littoreis, nulla terra opertis, tantam tamq; portentoſam ſegetem Piſorum ſponte nulloq; ſatu enatam in Angliæ Suffolcia, inter Otfordum & *Alburnum*, etiā Autumno 1555 quantum ſatis vt millibus hominibus ſuppeteret.

Piſum cordatum, ſit ne potius ISOPYRVM, quàm Melanthij quædam ſpecies, aut Trifolium paluſtre?

QVoniam nomenclaturæ Iſopyri atq; Phaſeoli innuebant hāc plantam eſſe leguminū naturæ affinē, aut ſimilem ſaltem, non abs re ſolertes veſtigatores trifolium Fabaceum, Faſeoli folium aquaticum, nobis commodiore loco memoratum, autumarunt verum Iſopyrū eſſe. Quod valdè ſimile vero eſſet, ſi vocula Aniſi abeſſet: quæ obſtat quò minus hæc aquatica Germanicè faba vocata, verę deſignationi ſatiſfaciat. Deſideratur namq; non tam Phaſioli πέταλον (quod nonnulli etiam folium interpretantur) in hac, quàm Aniſi foliū, quod quibuſdam repetitum fruſtrà, aut luxatæ lectioni Dioſcoridis additum, opinantur. Qui verò vulgarem lectionem tuentur, quandam Melāthij ſpeciem appingūt, nulla prorſum Phaſeoli ſiue ortus, ſiue lineamentis ſimilitudine: ſed muta pictura, qualis Commentatoris eſt, vno aut altero Aniſi ramulo, ad radicem Melanthij expreſſo. Quare ſi coniecturæ indulgendum & codici aſſentiēdum, malim cuiuſdam amici exercitatiſſimi amplecti ſententiam, quæ. Cor Indicum, ortu, ſummitatibus & clauiculis Phaſeoli, folijs verò Aniſi diuiſura, Iſopyrum ſtatuit. Suffragāte ipſo fructu, quem ternum Melanthij colore & ſapore Piſi, aut veræ & antiquæ Fabæ ſiue Phaſeoli Sylueſtris ſimilitudine & magnitudine Halicacabi folliculus claudit. *Id* Cordis aut Pyramidis effigiem media ſui parte conſpicuam refert, vnde Cor Indicum vulgo paſſim vocitatum, & notū. Officinis propter folliculum haud admodum diuerſum, niſi colore, ab Halicacabo, Halicacabū peregrinum vocatur.

Ochrus ſyl. ſiue ERVILIA.

SYlueſtris indolis velutiq; degeneres à Piſis Ochríſq; Eruiliæ, quaſi eruendæ & eijciēdæ dictæ, rarius niſi in hortis Septentrionaliū herbariorum hodie ſeritur: iuxta tamen ſepes, vias, in Linguagotia ſponte reptat imbecillioribus viticulis: membranula triplici aut duplici ſecundum longitudinem veluti pinnatis, ima folia oblongiora & latiora, in clauiculas deſinentia ferentibus: ſupernè vere foliola partim in plura & minora diuidūtur, partim etiam clauiculis donantur cādidis, & interdū purpureis, flore & ſiliqua Cicerculę, cui admodum ſimilis.

LATHYRIS *Norbonenſis latiore folio.*

VAlde veriſimile eſt à Lathyridis Cataputiæ granis quæ Orobinis ſimilia ſeminula Dioſcorides dicit, nomen factum Cicerculæ vocatæ, quæ hodie differentias duas habet ex agro Norbonenſi allatas, vbi ſponte frequentior erumpit ea, cui latiora ſupernè acuta bina, neruoſa per interualla oriũtur folia, citu & imitatione auricularum lepuſculi arrectarum, aut Bupleuri herbariorum.

Anguſtiore gramineo flore Lathyris.

ALteri in nudis ibidem ènatę folia admodum anguſta, graminea, Venoſa, & mucronata, è pediculo bina in tortiles capillaceaſque clauiculas deſinente Catanacæ ferè ſunt: defluxis albidis & luteolis floribus ſuccedit ſiliqua compreſſor, duplò breuior, latior ſuperiore, vbi grana anguloſa puſilla *Piſi* aut Eruilia ſapore.

ARACVS *aut Cicera.*

QVamuis diſtinxerit Galenus Aracum citra aſpirationem ſcribendum, ab Aracho aſpiratione ſcribi ſolito, viciumq; & exitium quoddam iſtud poſterius Lentiũ & allorũ leguminũ dixerit: tamen vtrumq; videtur ab indole ſui cognati leguminis quaſi in ſpurium abijſſe, vt de illis diximus, & in iſtis obſeruamus : Eſt enim prorſum cognatus & ſimilis, fortaſſis idem ille Aracus, quem quidam Cicerculam alteram volunt: nec abs re, cum eius grana ſordidius nigricantia inter Piſa, Orobos, & Vicia pullulent, à quibus videntur degeneraſſe. Quod idem Columella affirmare videtur, quando nihil ſapore, ſed tantum colore à Cicercula diſſidere, eóque Cicera vocari aſſerit. Ramoſis è radice fibroſa prouoluitur calamis, flexilibus per lõgitudinem quaſi teniolis membranulisúe pinnatim anguloſa: folijs Cicerculæ.

Eſt vbi luteo flore inuenerunt amici quidam, quem niſi Ochræ vicium putant eſſe, vt ſteriles *A*uenæ, Lolium, Melampyrum, alijq; ſegetum morbi.

APHACA.

MIxta videtur hæc è *Piſo* & Lenticula, vt cuius ſiliquam, ſemen q; ſimile eſt ſortita: *Piſi* autem folia, caules & capreolos, longè exiliores quam Lentis, cuius ſemen refert, ſed minus, nigrius, durius, eſu ingratius, ſiliqua non diſſimili tamen, latiore, longiore: tenella ſunt folia, ex aduerſo bina, caulis geniculum *Piſi* modo amplexa, vnde ex eruntur capreoli.

Terræ GLANDES, *ſiue* PSEVDO APIOS *Germanorum, an* ASTRAGALVS *Dioſc?*

LEguminoſæ huius gentilitatis eſt bulboſa, quam Germani Swart Aettich, id eſt, Raphanum nigrum, & Sewbrot, id eſt, Suillum panem, Aker eychel & grund eychel, id eſt Balanum terreſtrem vocant. Spargit humi tres quatuórve ramulos in imo rubellos, Ciceris aut *Piſi* folio & clauiculis donatos, quibus, ſi adſint, proximas quaſque plantas amplectitur: flores item purpurei *Piſi* ſunt: & in ſiliquis paruis exiguũ ſemen. Radices verò oblongæ oliuarum glaudiſúe inſtar ſunt, foris nigræ aut pullæ, intus albidæ, multis quaſi traiectæ vel appenſæ fibroſis loris, ſeu funiculis variè inuicem implexis, & latè fuſis. Angliæ, Germaniæ, Galliæque Nortmaniæ Syluoſis opacis, iuxta ſepes: Norbonæ autem, Italiæ cæteriſque æſtuoſis regionibus, non niſi in arduis & niuoſis eruitur : cuiuſmodi ſunt illic Veganij montes & colles Martij Galloprouincię . Sapor illis ſubdulcis, glandis, aut Caſtaneę aſtringens . Siccatæ multum dureſcunt, vti Pœonię radices, nec minus ſolidæ ſunt: nec minus contumaces tundendo(quas ſeruamus) quàm Thoræ glandulę. In hanc veram & meram recenſionem videant ſtudioſi an poſſit quadrare Aſtragalus, cuius lectionem apud Dioſcorid . luxatam eſſe ex *Paulo* perſpicuum eſt , qui non Memphiticum ſed Pheneum Aſtragalum legit, & *Plinius* idem confirmat : Ac tametſi

deſcrip-

deſcriptionem dat paulùm diuerſam, nullam tamen facit mentionem; fortè quia iam tum in Dioſcoride lectio deprauata erat; vel quia ex alio ſcriptore verterat. Ad hæc, Galenus & Ægineta, Aſtragalon paruum fruticem ἔχοντα τὰς ῥίζας, aſtringentes, quaſi plures, nec tamen Raphanum memorant. Quare, tanquam non in Dioſcoridem, ſed ab iſto codice male acceptam animaduertamus hanc lectionis deprauatioñe, quippiam erit nobis audendũ. Eaprópter nos, vbi ςρόγγυλη ὥσπερ ῥάφανος ὀνευμεγέθης, habetur, βαλάνου: vnius literulæ methateſi, & alterius caudicella ſurſum verſus repoſta, reponi vellemus: qui lubricus lapſus eſt amanuenſibus: quum enim Glandulam, Ficum terræ & talum vocarint Romani, Aſtragalum, non Raphanum, ſed potius veram, nec huius noſtri fortè diſparem effigiem intellexerunt: nec ſolùm talum, Oſsiculum luſorium Aſtragalon vocarunt Græci, quale referunt hæ radices, ſed etiam flagra, nodulis, aut tuberculis aſperata. Sic enim Μάστιξ ἀστραγαλῶτις, ſcutica taloſa ſeu nodoſa ſontibus cædendis apud Lucianum vſurpatur. Hiſce tamen ineptiuſculis ſcholiis facilius quis obſtrepet, quàm meliora ſubdet: Cæterùm candidus arbiter, minima quæque in Priſcorum deſignationibus ſcit non eſſe ſeuerius exigẽda: de Apio, quem quidam putarũt cùm hac eundem, manifeſtum fit: Eam ſiquidem ſimilem dicit Aſphodelo, vt idem fecerat Theophraſt. cum tamen vnico ſit bulbo.

Eruum Syluestre Herbariorum ſitne Κατανάγκη. *ſiue amatoria, aut neceſſitaria, non Bulboſa vnguimiluia Dioſcorid?*

QVASI neceſsitate inconcuſſa & fatali adigeret ad amandum, Catanancen vocarunt, quaſi amoris illicium neceſſarium; quia omnia vincit amor improbus. Eam autẽ neutiquam notam probè noſtro æuo, minus mirum eſt, cùm etiam ſi ſtirps de facie nota, & apud nos nata foret; tamen incertum adhuc eſſet, num vera eſſet cenſenda; nullis enim viribus, niſi præſtigioſis & Faſcinatricis inſaniæ, amatoriis illecebris commendatur, quas Theſſalicæ tribades & lenæ prętexebant, fortè ſuis carminibus, vt hodie factitant impuræ ſordæ Italæ, verbulis abuſæ nefariis ad inſanum amorem conciliandum, quas vires attribuunt herbulis vulgatis. Idcirco Plinius, eiúſq; coæui cordati viri, conſultò figuras harum tacuerunt. Nec ſanè eas noſſe, vllius eſt operæpretiũ: nec Dioſcorides vires, ſed hiſtoriam duntaxat alienam citat. Quodpiam genus leguminis fuiſſe hanc deſcriptio oſtendit, cui non malè quadrat ea herbula, quæ in hortis herbariorum Iulio & Auguſto, poſt floſculos Piſi delapſos, ſiliquas longiores, exiles, teretes fert, ſemine refertas ruffaſcente. foliis anguſtis, gramineis, binos pollices longis, Lagopi anguſtifolii, quæ marcida, recuruata inſtar milui conuulſi cruris viſuntur: radice exili, ſimplici. Viſitur etiam in agris litorum maris Septentrionalis.

ALTERAM Ciceris ſemine, oliuam radice æquante, mali parui magnitudine, quæ vel adumbret, nullam nouimus plantã: rara namque admodùm effigie oportet ſit hæc: ſi deſcriptio vera eſt. Videtur perſuaſio hæc, deliri amoris conciliandi etiam nolenti volenti, à feminis pertuſi myſterio hauſta: quam ſi fas fuiſſet, nec nos ineptiæ piguiſſet, in Phyteumate, Leontopodio, & proximo Antyrrhini capite patefeciſſemus.

CICER ſatiuum, arietinum Dioſcoridis.

OFFICINARVM Cicer rubrum vbique in Italia, Germania, & Gallia ſeritur, & adeò noſcitur, vt nullus neſciat iam eſſe antiquorum verum Arietinum, qui modò videat in ſiliqua tereti, & inſtar marſupioli tumida, hirſuta, vnciã lõga ſemina, Piſo maiora; caput Arietinum frontata effigie, & angulo aliquantùm mucronem æmulante: color albus quibuſdam, quæ minus in medicamẽta veniunt: alia obſoletè nigricant, plurima ex fuſco purpuraſcunt, qualia efficaciora ad medica commoda habent officinæ omnes: ſementem & meſſem faciunt Itali, apud quos eſitantur magna copia: folia Lẽtis poſitu, medio neruulo hærent, tantillùm crenata: flores purpurant punicantes. *Varietateſq;*

CICER Orobæum Theoph. ab Orobo nigredine tantùm diſtans.

CICER Orobœum.

DIFICILE tamen ſit ſtatuere quodnam ſit Dioſcori. domeſticum primum: nam nouũ quod hic damus , tantopere ſimile eſt Norbonenſium Orobo,ſiliqua præſertim,vt certos nos reddat eſſe illud quod dulciſsimũ & Eruo ſimillimũ à Plinio dicitur: ſed ambigimus iã,ſit ne idem iſtud cum Dioſc. ſatiuo: cui eundem fecit Orobũ vulgatum & receptũ officinis doctus & perbonus ſcriptor Dodonæus , qui nondum, hanc nouiſſet.Norbonę & Galloprouinciæ pleriſque ſatis per meſſes flauet hæc,culmo aſſurgẽs ſeſquipedali,geniculato lateratim,quaſi in obliquũ flexo,leuiter ſtriato,fiſtuloſo: foliolis in imo neruulo prolixo hærentibus,Lentis aut Araci : à medio itẽ ramulis donatur & foliatis pediculis: & iuxta ſummos alarũ geniculos complures cõfertæ ſiliquę , vno fere exortu nixæ, ſeſe tangũt & ſtipant, cylindreæ, vnciam longę, rectæ,teretes,inter tranſuerſa puſilla interualla foras protuberantibus ſingulis quaſi torulis,ternis & quaternis,articulatim diſtinctis:ipſa intus ſemina nulla membranula diſtincta,Piſum Arietinum fermè ęquant,obtuſe triangula; Orobi duplo maiora,colore albida,pallida & ſubfula,non ingrati ſaporis, Ciceris aut Piſi.

OROBVS *receptus Herbarior.*

ROBVS, color rubeus antiquis fuit, qualis in ruffiis bobus,& Orobis cernitur. Hodie nihil penè ab illo dudum dicto diſsidet receptus in Officinis Italicis & Norbonẽſib. Orobus ſemine & ſiliqua præſertim,niſi quia huius altero tãtò minor eſt,cõpreſſior,nec vno loco,ſed variis ex alarum geniculis,ſecundum ſummũ & imum caulis exorta,pendula, alioqui terna & quaterna claudit ſemina Cicere minora multò,tangenti hebetius anguloſa,& vno latere aliquantùm acutiora, guſtu lentis,folio & facie Piſi Lẽtis aut viciæ: ramoſis ſparſis luxuriantibus,caducis fere ramulis:minus tamen eſt πλακιόκυλος hîc quam ſuperiores duo, minúſque ingratus guſtanti:nec enim noſtro ingenio conuenit,ſtirpium vel figuras, vel qualitates plumbea Leſbiáve norma ad noſtrã ſententiam exigere,aut flectere,vt nimis multi factitant:ſanè par eſt alterutrum horum leguminum, verum eſſe Orobum,cum è tam multis nihil penitus ſimilius occurrat, oritur hic affatim in glareoſis.

CICER SYLVESTRE VERIVS.

VIRVIT hac æſtate in horto Morgani quoddam Cicer parùm adhuc nótum è Sabaudorum & Heluetiorum finibus huc acceſitum,facie & ſiliqua Arietini Ciceris,quod eouſque pręſefert, vt primo intuitu quilibet Cicer dicat:Siliqua quippe breuis, folioſa, compreſsior paulò: flores item purpurantes,non abſimiles,ſed ſemina multò minora, compreſſa & potius Lathyridis Cicerculæ : habitu tamen lætior tota , latiuſque plures ramoſos alis & firmiores ſpargit culmos,cubitales & ſeſquicubitales : folia edentes Loti ſylueſtris fermè æqualia,Ciceris Arietini maiora,craſsiora,rotũdiora,& tantillùm etiam crenata:Radice quotannis rediuiua. Quare non ab re quis coniectet iſtud Dioſc.Sylueſtre eſſe.

CICER *Sylueſtre herbariorum aliud,folliculis Coluteæ.*

LONGIVS adhuc videtur recedere à Dioſcoridis ſylueſtri iſtud, quod caducis ramulis ſerpebat ſuperiore anno in eodẽ hortulo,flexilibus gracilibus ramulis,propius Securidacam minorem aut Lentem, quàm Cicer deſignantibus: & quidem floribus luteis pallentibus Lycoctoni,cui folliculis penè par eſt,ſed Coluteę figura & Arietini Ciceris ritu vnà plures collecti,hirſuti,atri, referti perpuſillo ſemine Seſamineo,aut Geniſtellę, duro,comprę ſſo,nitido,guſtũ Phaſeoli.Mathiolus, huius ſuam picturam men-

tionémque

tionemq; ridicule inculcat in Indice,quod tamen non deſcribit,quaſi ſuper eò nihil ambigendum eſſe nobis imperaſſet,vt alibi paſſim facit.

φακός LENS.

{ *Gall.* Lentille.
{ *Ger.& Belg.* Linzen.

NVLLVM minus ambiguæ notitiæ legumen quàm Lens,quam quòd lenes æquanimeſque veſcentes efficeret,Plinio authore,ſic dicebatur φάκοσ autem Græcis ab vtre qui fuit ασκος metatheſi & mutatione vnius elemēti. Facilè de ſiliquula & granulo rotundo,æquabili circinatione compreſſo,lagenulam effigiante,quilibet eam noſcitet. Calidiore ſolo,& ſudo,ſiccóq; cœlo proferi gaudet,vbi lætior,lautiorque quolibet legumine habetur. Ei Ciceris ſylueſtris ſiliquula compręſſior breuior,penè quadrata: vbi duę vtplurimùm lentes inſunt,ſæpe Fuſcæ & interdum albæ nigricantés. Foliola qualia hærent ſupernè in Piſo: ſegete humi fuſa & reptrice.

Βίκιον VICIA.

{ *Ger.* Wicken.
{ *Bel.* Witſen.
{ *Gall.* Veſce.

A Vinciendo ducit Varro: malim tamen βίκιον eſſe,nempè lagenulæ effigie ſemē,quod etiam ἄρακον Attici vocabant. Nulla autem regio algidior calidiorúe Vicia ſatiua & Sylueſtri vacat. Seritur enim in ſubſidiū Auenæ ad iumentorum pabulum. Siliquæ ſunt Geniſtæ: ſemina compręſſa Lentis,nigra,quina aut ſena,præſſè rotunda,ingrata guſtu,nō diſſimili Lentis aſpectu,ſed habitior tota: folijs maioribus Piſi Minoris aut Ciceris.

ARACVS, ſiue Aracca & Cracca maior. Vicia ſyl.

{ *Ger.* Wild Wicken.
{ *Belg.* Crock.

Αρὰξ quaſi peſtes perniciéſq; leguminoſæ frugis dicunt vnde ἀράχοι & Craccæ,vecijs in ſatis aſſociātur,& valdè aſſimilantur: ſiquidem in vna quaſi ῥάχει ſiue ſpinula aut dorſulo inſūt veluti plumatim in alę modum foliola perquàm exigua è viticulis,multò quàm Viciæ aut Lentis exilioribus,iuxtaq;,alas Viciæ ritu & ſimilitudine,flores purpura diluti-us rubent. Siliquulæ longiuſculæ Cataneæ propior eſt,vbi ſena aut ſeptena ſemina rotunda nigricant, penè Raphani: non autem compręſſa vt Viciæ & Aphacæ, qua quilibet eam diſcernere valeat.

ARACHVS ſiue Cracca minima.

NImiſquàm exilis & penè capillacea hæc tum viticulis, tum foliolis ijſdem, diſpoſitis Lētis modo,ſed delicatioribus & anguſtiorioribus multò: perpuſillæ ſiliquulę pediculo,non caule ipſo vt ſuperior ſubnixa & quaternis intus granulis nigricantibus,rotundis Rapi aut Braſſicæ incluſis,florum apiculis pallidulis.

HEDISARVM, ſiue SECVRIDACA maior & minor.

ANcipitis Securiculæ ęmulo ſemini fertur accepta πελεκῖνος ſiue Securidaca vox quam etiam ἡδύσαρον ob ſuaucolentiam vocarunt. Ea in aruis & ſegetibus quas rapidi torrentes ex Alpibus Taurinis pręcipiti alluuione, plerumque vaſtant,& ad Ceuacium via, ſatis multa oritur,leguminiſq; modo ſerpit & fertilitate reſtibili ſeſe reparat, foliolis Lentis vel Aſtragali maioribus,procurrētibus viticulis & floribus Ciceris purpureis: ſiliquæ hærēt, humi item ſtratæ,compreſſę roſtrellis aduncis,quātæ Fœnugreci ſeminis & ſimilitudine, ſed cōpreſſiores vtrinq;: & anguloſā aciem Securis effigiante radice liguminoſa fibroſa, ſapor amaricans & Lupini fermè odor fœnugræci vel Meliloti,cuius commendatione Myropolę nomen dediſſe Hediſari videntur . Vtebantur fortè tunc non ſecus

atq; veneti ſuffitores,quáq; Melioti ad Chyrotechas aliáq; fragrantia grata imbuēda,multum vtuntur.

Securidaca minor.

ASTRAGAlus Monſpel.

LEgumen illud multo minoribus viticulis,folijs & floribus purpureis exiens, è peciolis quina & ſena cornicula intròuerſùs falcata habens, mucronibus reflexis infernè cō. iuncta,& duplici intus ſerie digeſtū ſemen,ſubrotundum,ſubfuluū,eſt ſimilius Galegę vel Araci quàm Securidacę.Idcirco præceptores noſtri Mōſpellienſes huius ſpeciem eſſe inficiabantur: Inibi quippe & cæteris Norbonæ Frontignanæq; aridis, glareoſis,maritimis totū viret annum·radicéſq; complures profundè merſas,prolixo implexu ſpargit guſtu leguminoſo, nec perinde vt Securidaca,amaro. Eapropter Aſtra galo propiorem aſtruebant,quò nos etiam referendam duxiſſemus,niſi Raphani bene magni radix illi & aſtri ctoriæ,cæterçq; facultates ad vlcera deeſſent. Quare vniuerſas ſtirpium gentilitates animo voluenti, nulla quæ explendæ deſcriptioni ſatis ſit,vſpiam ſeſe dat.Non ea,quam in collibus Lugdunenſibus prope Trenon,& in horto Patauino floribus purpureis & folijs ſimilibus ciceri,ſed gracilioribus,vidimus.Radix certè diſſuadet,nam Senenſi herbariorum Dictatori,licuit pictoris opera ad quiduis lubitum fuit, alludere & nobis illudere, ideò nunc illum illius picturæ poſtremò puduit.

GLAVX vulgaris.

DE colore foliorum,quæ aduerſa ſpectarentur glauca ſiue pallentia,χλωρά dicit Dioſc. nomen huic aſcitum fuit.Fruticat autem ramulis,bicubitalibus vimineis, flexis,ſparſis,ſtratis,rotundis, gracilibus,lignoſis, bina crebráq; foliorū ſerie,à radice craſſioribus & duris, & intortis propaginibus procurrente, quaſi Arthemiſiæ: cernuntur folia cæſio virore ſupernè, auerſa verò pallore glauco,Cythiſi maiora multò, Fabæ, ſitu & craſſitie propiora: purpuraſcunt flores extremis ramulis Galegæ.Siliquis tamē multo maioribus, craſſioribus,quæ per meſſes maturæ dehiſcunt in binas vaginulas ſemine plenas, colore, ſapore & odore leguminoſo, cuiuſmodi tota planta: quæ tamen proceritate ſpecioſior multóq; maior eſt,quàm vt Glaux prodita videatur: multa in Belgio.Ex Angliæ nos litoreis,item mediterraneis procul mari,Londini Serendam curauimus.

GLAVCA vel Glaux,quædam,leguminoſa herbariorum,floribus purpureis.

IVxta agrorum viarúmq; margines obuiam ſeſe dat in Francia,Anglia,& Belgio hæc, caule rotundo pedali,radici exili,ſingulari nitente,à qua ſtatim folia erumpūt Ocymoidis aut halimi,albida,Glauca,oblonga: è medio autem caule aliquammulta exeunt minora & minutim Lentis modo aut Viciæ diuiſa. In ſummo caule pallido,conſpicui flauent aut punicant flores, congeſti in glomerulū, ex calyculis multis conflatum,obſidentibus ſquamoſis folliculis,aceroſíſq; veluti glumis,vbi ſemen.Tota plāta læto aſpectu.

Caput Gallinaceum Belgarum,an Onobrychis Dioſc?

QVaſi ſurſum vnà cum ſcaturiginibus erumperet ἀνὼ βρύχειν ονοβρίχις dicta, circa namque fontes oritur. Non labor,non herbæ defuere complures,quæ ſe nobis obtruderent,quaſi legitimæ forent: quas tamen omnes reſpuimus,propter vnam aut alteram quę propius Dioſc.deſcriptionē,tametſi valde ieiunam & parum ſignatā, accedere viſæ ſunt. Harum notior Galega riparum & vliginoſi ſoli alumna, nō perperam putaretur,ni folia multo maiora eſſent,lentis,proceriorésq; caules,quē exceſſum,(nam tota facies leguminoſa,flos & vires perbellè ſuffragantur)ſi quis obijciat,ſimilia collata in Cappare cū malo Cytonio,& cætera componat.Et interim,dum ille noſq; melius quid veſtigamus,hanc iam deſcribendam habeat, vt rariorē ita minorem & multo figuræ propiorem: quam in hortis Belgicis colunt herbarij,è radice parua fibroſa, cauliculos pedales, exiles habet, & folia lentis anguſtiora,aliquantò longiora,ſine capreolis: in cymis,teneris, Galegæ floſculos,purpureos,dilutos,albedine mixta geſtant. Quibus per æſtatem marceſcentibus, quibus

quibus ſiliquulam pro ſemine,caſſide,criſtata inſignitam,ſpinulis muricatam,quadantenus Tribuli terreſtris,oſtentat.Eruditus Coldenbergius nos ſemine primus donauit,atq; in Hollandiæ & Zelandiæ aggeribus & littoreis aduerſu in maris alluuiones & procurſus erectis repagulis, naſci ſponte monuit. Monſpellij in hortis enatam habuimus.

ORNITOPODIVM, *ſiue Pes auis*.

SCitam vocem aptarunt iſti legumini Docti recentiores,ad huius herbulæ ſiliquas,pedem auis effigiantes deſcribendum: conſtant quippe vni pediculo nixæ,qua ternæ aut quinę,expanſæ mucronatæ,quaſi ſtillis aduncis,articulatis,curuatis,in pedis auis æmulationē: palmares & ſeſquipalmares ſūt viticuli,ſparſi humi foliolis Araci minoris: floſculi melini Coronatæ Meliloti.

Perpuſillum Ornitopodium.

Varietas.

Quàm elegans hæc varietas quam pictam damus: Oritur in marginoſis herbidis Grinwicij Regię,ad Tameſim flumē, nō procul Lōdino: vix tota binos aut ternos ſuperat pollices: ramulis in terram ſparſis,exilioribus & crebrioribus, venuſtius ordine poſitis quàm ſuperiori: quæ non alijs ab iſta natalibus gaudet.

SFERRO *Cauallo, Ferrum Equinum.*

PLanta etiam leguminoſæ familiæ eſt hęc,cuius ſiliqua multū mirationis excitauit iſtis nomenclatoribus,qui *Sferro Cauallo*,id eſt ſoleam equorum refringentem fabulati ſūt. Nam nobis experiundi auidis,magna copia reperta propè Maſſileam, fruſtra ſæpius factum fuit periculum: etiam via quæ ad prædium Rondeletij mareq; ducit,ad dexteram, propè ruſculum in ſquallidis dumetis & marginibus plurima gliſcebat,æſtate minus torrida.Siliqua affabrè plantam hanc à tribulo terreſtri,Scorpioide leguminoſa, & Ornitopodio,quibus alioquin foliolis albidis,& comptis ſimilis eſt,diſcernit. Flores item puſilli,lutei: intrò nonnihil compreſſæ ſiliquæ. veluti ſecuriculata,vndoſa & ſemicirculis ſinuata acie,ternis aut quaternis equinæ ſoleæ veſtigijs continua & diſtincta ſpectantur,ſeminulis ſoleam equinam effigiantibus,aut dimidiatam lunam,vnde illi quidam nomen Lunariæ affinxerunt: guſtu leguminoſa,radice Londini hortis viuaci.

SCORPIOIDES *leguminoſa*.

EST & alia nec minus venuſta aut rara,ſegetū Norbonēſium alumna: Radice nititur fibrillis multis, cauliculos rectos,graciles,binos aut ternos,pedales & ſeſquipalmares erigente: quorum in ſummo, admodū incuruis mucronibus adunca cornicula, Fœnugræci rotundiora,graciliora inſunt,introflexas Scorpionum caudicellas,tranſuerſis articulis & argutulis liris imitata.Floſculi puſilli lutei,alterius Scorpioidis: Foliola Ornitopodij,aut Tribuli exiliora, ab imo ſtatim ceſpite,in neruulis vtrinq; ordine ſita.

TRIBVLVS *terreſtris*.

SOliti erãt proijcere hoſti murices infeſtis aculeis armatos: quos quia protererẽtur τρίβολους nominabant: vnde huic ſiliquæ plantæq; muricatæ Tribuli nomen. Videas pratenſes pulueruleñtas & ſabuloſas planities maritimas Adriatici, Thyreni & Gallici Mediterranei, iſto terreſtri & minori Tribulo itineranti, exutis prẹſertim calceis, infeſtas & propemodum inperuias. Mõſpelij etiam aridis & oliuetis ſerpit, aſpectu liguminoſo Ciceris, ramulis compluribus exilibus, gemino foliorum verſu refertis, nõ Portulacę, ſed Lentis vel Araci: eoque labeculam in Adrachne ſuſpicamur, & legere Arachi ὅμοια aptius rei veritati ducimus, id eſt Viciæ, vt indicio ipſamet eſt plãta. *P*uſillos floſculos luteolos, in pediculis ex alis exeuntibus, vbi emergunt infeſtis aculeis rigidiuſculis, ſexanguli, quinquangulíve murices, medullam & ſemen oſtẽtantes, per maturitatem & æſtatem dehiſcentes, radice parua, fibroſa nec altè depacta, nullius hodie fermè commodi, niſi *A*ſinis, quibus pabulum illic eſt. Commentatoris Senenſis ſolitam ſedulitatem duo teſtãtur Tribuli: alter qui iam nobis dictus. Hunc Doct. à Guino *P*iſano dono acceptũ quaſi in Italia præſertim Venetijs, rarum foret, dicit: alterum *D*ioſcoridis folijs portulacæ ſibi in D. Nicolai ædis Veneto littore viſum, quam eius ſanè non vulgarem cognitionem & in ſtirpiũ inquiſitione operam poſitam, quidam peritus locorum illorum & herbarũ Italus facetus ſic nobis exponebat: Commentatorem inquiens nunqnam niſi aridum aut pictum vidiſſe vulgatiſſimum Tribulum, eóq; deſcribere neſciuiſſe: deinde Crithmum ſeu portulacam marinam illic frequentem, pro Tribulo Portulacæ folijs accepiſſe: non tamẽ deſcribere auſum: forſan quia nullus extabat author aquo deſcriptionem ſubriperet. *P*oſtremũ eſſe in Lio Venetæ inſulæ ſabuletis, cuius Pharmacopœorum notiſſimum terreſtrem, eoq; minimè *P*iſis accerſendum.

ASTRAGALI *perſimilis palmaris puſilla planta.*

DVm peregre eſſemus in collibus quibuſdam Galloprouinciæ, hanc ſublegimus elegantia neutiquam ſpectatu indignam: radicibus namque prorepit lignoſis, implexis, corticoſis, denſo exortũ, numeroſos cauliculos, fruticãtes, duros, ſed breues, vix binas aut ternas vncias excedentes, & foliola emittentes puſilla Lentis, *A*ſtragali, aut potius Tragacanthæ, quam tota refert rigidiuſcula, incana hirſutie: floſculis, luteolis, aut albidis, Ornitopodij: guſtu pręſicco & æquè duro.

POLYGONIVM *Herniariæ folijs & facie, perampla radice Aſtragaliti.*

NEc hęc deſpectui futura erit diſcendi cupidis: Eſt enim perquàm parum nota, perpuſilla quidẽ herbula, & humi accumbens ceſpiti ſemimerſa, ramulis creberrimè geniculatis: foliolis & ſeminulis albidis, prorſum Herniariæ: tota incana, quàm exiguo, muſcoſo flore. Radice ampliore quàm pro plantę modo, dura, ſurculoſa, implexa, & in ſe reticulatim conuoluta, auulſu difficilis: guſtu præſicco, callidiuſcula. In fuſiſſima Cretę ſalonenſis Galloprouinciæ planitie, media via inter Aralatẽ, & Solonam ad diuerſorium D. Martini.

ELI-

HELIANTHES ſpecies rara, figura leguminoſa, floribus aureis.

NOn perinde formoſam icone hanc, atque natiua facie dono miſit nobis hanc noſter induſtrius & peritus Pharmacopœus Iacobus Raynaudet, quam è iugis arduis montis D. Bonauenturę, non procul Aquiſextiis eruerat: Radice lignoſæ fruticulæ, ceruicem paulum inflexam habente, ſupernè & infernè nodoſam, è qua emergunt viticuli palmares iuncei, recti, flexiles albidi, foliolis Lentis aut Coluteę Scorpioidis ex glauco virentibus, ab imo ſummo tenus ſtipati: floribus aureis & calyculis Helianthes vulgaris: ſemine item non diſpari, puſillo Ciſti Ledi, amaro guſtu.

GLYCYRRHIZA Echinata & ſiliquoſa.

SI qua eſt ſterilis Glycyrrhiza, vt Math. ſibi re vera certũ eſſe auditione poſtremis cõmentariis prodit, tres forent Glycyrrhizæ ſpecies; nobis tamẽ quot de facie notę, tot frugiferæ ſunt. Ac primum Dioſ. dulcis radix nota & culta variis locis, etiã horridioribus, vti Germaniæ & Belgię, fructũ fert vaginulis muricatis Caucalidis ęmulis, denis aut quindenis, vno imo apice hærentib. & in orbẽ ſeſe explicãtibus, eminus intuẽti quadantenus Platani Echinum ementientib. proceritatẽ interdũ aſſequũtur, quanta proceri eſt hominis. Radix, nõ vt alterius numeroſa paſsim & fuſè humi ſparſa, ſed recta, altè depacta, adeò vt quãtùm humo mergitur radix, tantùm ſolo extent caules: ſinglis vaginulis vnũ dũtaxat ſemẽ ruffum lentis effigie ineſt. Huius vſus officinis rarior hodie; quippe, ſeu arida ſeu recens, vti nos periculũ ſępe fecimus, lõge vulgata dulcedine & gratia vincitur, eóq; tantũ voluptatis cauſa colitur.

Communis verò nulli nõ nota, quę ex Hiſpaniis Londinum, Antuerpiam & Lugdunum defertur, & vili vbiq; locorũ diſtrahitur, non paucis Galliæ Norbonenſis locis multùm ſpontè oritur, etiam prope Latera oppidũ, cuius meminit Plinius, Mõſpellio leuca. I. diſsitum: radicibus, flexilibus, multis implexis, caule & foliis pinguibus, & dum eam euelleremus manũ glutine inficientibus, floribus purpureis albicantibus; menſe Iunio & Iulio ſiliquas fert paruas Cicerculę magnitudine. Cuius radix nuper ex Hiſpaniis aduecta & hortis Pharmacopeorum depacta, facilè ſuccreſcit & reuiuiſcit.

COLVTEÆ Scorpioides

SOLERTIS ingenii præceptor Rondelletius nõ raro ratus fuit Glycyrrhizam minorem nuncupandam eſſe plantam locis multis nemoroſis inter buxos erumpẽtem, Iunio & Iulio: floribus Coluteæ, vel geniſtę, minoribus: folio itidem Coluteæ paulo minore: caulis ſimilis eſt, gracilior: radix buxea minus dulcis, aut potius dulciamara dicenda, & minus grata: ſiliquę Math. Scorpioidi vſqueqaq; ſimiles, vnde vocatur nonnullis Colutea Scorpioides. Norbonæ copioſa in valena ſylua & prope fluminis crepidines cis Lanum.

VALE-

VALERANDVS *Donrez* Pharmacopœus Lugdunenſis plantarum rariorum vt quis alius ſtudioſus & peritus, cui certò fidimus, ſiliquas paruas geniſtæ, aut acatiæ, ſed minores, ſecundæ nobis dedit, ſemine exiguo Geniſtellæ: hanc Antiochenam à loco, Glycyrrhizam à ſimilitudine & ſpinis, quibus donata erat, faciebat. Sed nihil niſi ſiliquas vidimus, eóque nihildum aſſerimus.

Glycyrrhiza ſpinoſa Anthiochena.

Arabum & Actuarii SEN *A ſatiua & ſylueſt.*

SERO & magno ægrotantium incommodo innotuit Græcis Sena, quam vnà & appellationem Arabibus debemus: Albaſemer vocant illi, vnde detortum Sena. *Hac* autem hodie nullum purgans frequentius, tutius, aut preſtantius eſt. Ea herba, æſtiua & parua eſt, vultu, leguminoſo Securidacæ, Glycyrrhizæ, aut Coluteæ: In Liguriæ, Thuſciæ, Romani agri & Appuliȩ variis locis, legitur Autũno, nec ſeritur ante Maiũ, quia frigoris impatiens; eóq; hortis Septentrionũ vix trimeſtre viuit, nec promit, nec maturat flores vel ſiliquas. Quare Officinæ potius è fundo vernaculo, nempe Orientis emporiis, petunt, pluriſq; faciũt, quàm iſtam aut Italicam: duas enim foliorum differentias, aut varietates habent inſtitores è diuerſis plantis Senæ: probatius folium & laudatius ad purgationes (ſinum vocant) eſt oblõgius, acutius, Myrthi maioris effigie: alterum rotũdius, breuius, quod vilius habetur: quare non ſecus atque Myrthus maior & minor, foliis videntur hæc duo inter ſe diſtare, vt præſtantius folium ſit Domeſticæ; alterum ſylueſtris *Senæ*: duas itidem *Meſuæ* agnoſcit: & ad perſuadendum alterutram earum eſſe ſylueſtrem, multùm ſpirilli pilulæúe ſtercoris caprini aut ouini faciunt, quæ frequens inter Senæ Orientalis, folia, folliculos & quiſquilias paſsim apud nos allata reperiuntur, vbi empturis proſtant; ſeritur namque & adoleſcit probatior in fimeto ouillo inibi: alioquin vtrique ſiliqua eſt effigie Coluteæ, compreſſa, vt Arboris Iudæ, ſed falculæ in modum conuexa, fuſca aliquot ſerie digeſta ſemina, Gygartis ſimilima, compreſsiora, claudens. Flores ex pallido lutei ſunt, rubellis veſtigiis venoſi: graciles caules Meliloti, pedem & ſeſquipedem alti: ingratiuſcula tota guſtanti, tantillùm amara, calida & ſicca: tametſi veluti fænugræco affinia, muccaginoſum reddunt mandendo ſputum a: folia, quibus ad purgandum conſultius ſemper, quȩ flatum diſcutient & nonnihil lubricent, adduntur, quàm ſi per ſe, puluere infuſo aut decoctò, dentur: Sic enim turbarum multum ciere, & inteſtina, ſtomachúmque torquere, vel plebecula conqueritur. Eapropter qui aduerſum Meſuem tuetur non eſſe corrigenda, imò ſiccitate ſua atque quadam aſtrictione vẽtriculum iuuare, neſcit quid commentetur: nã ſic Braſsicæ marinȩ, Thymeleæ & Chamæleæ ſiccitas, ſtomachum iuuaret, quem tamen lædunt illo viroſo odore, & purgatrice qualitate, à qua non longè abſunt folia Senæ, vt dum virent adhuc, aut macerantur, odoramur. Proinde ritè Meſuæ folliculos tutius purgare monet: nẽpe mẽbranei ſunt, minúſq; flatulẽta ſemina, quàm folia: ſed hæc plus mouent, præſertim infuſa, quàm decocta; quia ebulliendo nonnihil virium abſumitur & flatus diſsipatur: vt vſus ipſe caſtigare valeat illum Commẽtatorem, qui nihil addendum ad eius noxam corrigendam autumat. Sed hæc explicatius in remediis.

COLVTEA *Gallis*, Baguenaudrier.

PVTATVR Colutea dicta, quòd mutilati effractíve eius ſtipites aut virgulta (nõ præſciſa) intereant, vt Theoph. autor. Tanta autẽ ineſt foliorum & ſiliquarum parilitas Coluteæ cum Sena, vt plerique non inerudititi Senam ſylueſtrem hanc eſſe vulgo perſuaſerint: at Colutea cùm Theophraſto arboreſcat, nobis autem fruteſcat, Rhamno penè par; nec herba vt Sena ſit, iam quilibet poteſt à *Sena* eàm diſcernere & diſcere: quippe folia colore, ſitu, magnitudine, & ſuperficie *Senæ*, Hediſari, aut ſuperioris Coluteæ Scorpioidis, paulò antè dictæ ſunt, floribus item luteis, nec diſparibus: Folliculi veluti membraneæ veſiculæ, teretes: quæ flatu turgent, & tactæ, ſtrepitum edendo crepant: ſemine intus hærente Lẽtis (nõ Gygarti) minore guſtu, leguminoſò. Auguſto ſiliquam maturat, vbi ſpontaneus arbuſtus eſt, in Linguagotiæ iiſdem ſaxoſis ſterilibus ad Frontignanam, quibus Chamæiridem oriri monebamus: ſed ea etiam vulgatior hortis Galliȩ, Germaniȩ, Italiæ, & Angliæ: nuſpiam tamen arbor magna futura: eapropter apud Theophraſtum ſatius legeretur, δένδρον μεν ὀυ μέγεθες non ἐυμεγεθές, nempè arbor non ita magna, ſiue arbuſcula: quod ex conſequutione

paulò

paulò pòſt inferunt verba Theophraſti: σχισται και αποδένδρεται id eſt fi,nditur,ſiue diuaricatur in ramos,et arboreſcit: non igitur initiò arborem eſſe, ſed arboreſcere dicit, qui ortus & adoleſcentia planè conuenit noſtrati Coluteæ.

Spartium, Geniſta ſcoparia vulgi.	*Spartion fruticoſum aphyllon; iunceis aculeis lanatis*
Geniſtella infectoria, an Lutea Pli?	*Geniſtella aculeata.*
Hippoſpartium, vulgo Rapum Geniſtæ	*Geniſta Spartium ſpinoſum maius*
Spartium Dioſcorideum Hiſpanicum	*Acatia ſecunda.*
Spartium minus, vulgo Elpho Hiſpanica.	*Acatia Ægyptia.*
Geniſtella Graminea montana.	*Fraxinella ſiuè Dictamnus albus Offici: an Tragium Dioſc. facie & foliis Lentiſci?*

SPARTIVM, Geniſta ſcoparia vulgi.

VVLGATISSIMÆ notitiæ & vtilitatis Spartium vbiuis gentium fermè antiquis ſemper fuit, vt etiam num eſt. Sic vocatum quia vinciendo, nectendo, adeoque texendo fili, lorive vices expleret: ſonat enim Spartium funiculum vel lorulum: Geniſtam indidem à genum flexilitate deducunt nonnulli, quæ duntaxat ſpes Sparti dici poteſt. Eſt autem hæc omnium notiſſima tum apud Boreos tum Meridionales, ſterilibus præſertim, arenoſis, montoſis, frigidioribus. Vargis fruticat denſè pullulãtibus, hominis proceritatẽ interdũ ſuperantibus, rectis, gracilibus, ſtriatis, duris, ſed flexilibus: per interualla foliola numeroſa promẽs, Hyperici, nigriora, minora, abundeq; luteorum florum ſuauè olentium Piſi, poſt quos falcata effigie, ſiliquas Iunio & Iulio maturat, ſeminis atri lucidi plenas, Lenticulæ ſimiles, quo vomitum, non ſecus ac Spartio Dioſcoridis, ſæpius duarum vnciarum decocto propinato citra magnam contentionem mouimus. Verùm flores recens decerptos ſæpiſſimè quàmplurimos & per ſe acetariis inditos, vorat Plebecula Auerniæ & Aquitaniæ, maxima copia innocuos non modò, ſed etiam admodùm guſtu ſuaues: necquicquam vomitionis nauſeæve vlliusaut cõmotionis mouere ſolitos. Quin apud Brabantios gẽmantes condiuntur ſale & aceto flores, menſiſque inferuntur, capparum olearúmve pari commendatione: credũtur etenim non modò cordi vires, ſtomacho appetitum alere, ſed etiam obſtructiones reſerare, calculum frangere. Id circo falluntur, falluntq;, qui hoſce flores vomitioni mouendæ officinis ſiccandos præcipiunt, rati iſtam geniſtam, eſſe Dioſcoridis Ellebori ſubpar deiectorium Spartium. Quantumuis enim ſeminis incoxeris, vix aliuſmodi vomitionem moueris, quàm quæ communibus emeticis Raphano, ficu vel oleo cientur: nec enim deiectione inſigni, ſed tantùm leuiore conatu excludant, qui hauſerunt.

Gall. Geneſt. *Ang.* Broome. *Bel.* Bꝛoine ẽ Bꝛem.

Vulgi GENISTELLA infectoria, an Lutea Pli?

VEgeto & perquàm hilari florum luteo micantium thyrſulis crebribus editiora pratà ornat copioſiſſima hæc inſtar Lini ſegetis æſtiuæ: nec vſpiam frequentior quàm Taurinis, Pedemontanis, & Angliç occiduæ. Virgultis rectis, pedalibus & ſeſquipedalibus denſè fruticat Lynariæ folio, & flore, concolori, ſed Geniſtæ ſimiliore, minore ſiliqua & ſemine amaricante guſtu tota: Lanarum infectioribus expetita, ſed vt proceritate, ſic virium efficacia Sparti ſuperatur.

Ang. DieWeed. *Bel.* Aker bꝛem *Ger.* Heyden ſmuck.

Herbariorum RAPVM Geniſtæ, ſiue Hippoſpartium, ἄφυλλον, floribus galeatis Tragorchidis.

RAdicibus Geniſtæ & Geniſtellæ adnaſcitur quaſi ſoboles ſpuria, ſed ſpecie viſenda & raritate, excrementum, Rapum Geniſtæ vocatũ, non abſimile ortu, concretu, incremento, caule, & effigie Hyppochiſtidi vel Orobanchę. Quod magnis votis & peregrinationibus Chymiſtæ Maio menſe venantur ad vtriuſq; Geniſtæ radices, ſublectos teneriores aſparagos, cum radicibus ſiue appendicibus à Geniſta auellendis alembico indũt. Indeq; igne oleum eliciũt ad calculoſos perquàm celebre. Id auulſimus in Flãdrię, Gallię, & Anglię locis maiore Geniſta ſcatentibus, alioqui fruſtrà quęſitũ & diu alibi. At Sabaudiæ

&

& Pedemontanis colles,paruæ Geniſtæ feraciſſimi,etiam iſtud copioſum fundunt.

SPARTIVM Dioſcorideum, Hiſpanicum & Norbonenſe, vimineum maius.

ETiam adductis moxq; adducendis Spartio congeneribus plantis,nulla propius explet Dioſcoridei notionem,paucifolio,frutice,ſiliqua & ſemine,quàm iſta. Quæ Hiſpanijs & Norbonenſibus,præſertim maritimis, vel nõ procul à litoribus,vt in Grammuntia Sylua Monſpellij,& vicinis collibus,paſſim obuia fit. Etiam Taurino finitimis,& in Prouincia nobis viſam monuimus. Stipite eadem maiore & lignoſiore adoleſcit in Angliæ,Belgiæ, & Galliæ hortis,ramorum propagine arboreſcen,s virgas multas fundentes,rectas,glabras,iũceas,nec ſtriatas,vt Geniſtæ,ſed vimineas,flexiles,& ſequaces:quibus ſoliola inſunt adeò exilia, vt iam marcida facta in ſuis natalitijs æſtuoſis, nulla prorſum extitiſſe videantur maxima anni vertentis parte: Quod illic obſeruauimus vſu venire *Sferro Cauallo* dictæ folijs,& ei nouæ plantæ, quam Iuncum aſperorum cliuorum vocat illic Aphyllon Scola Mõſpelliaca. Quò factum vt Dioſcoridi tantilla res aut non fuerit curæ,aut non animaduerſa. Siliqua,ſemẽ,& flores,prorſum ſunt Geniſtæ,ſed maiora,& efficatiora:cuiuſmodi vult Dioſcorides & Meſuæ,qui à duabus ad 5.drach.florũ dandas vomituris imperat:ſeminis verò,à duabus ad quatuor. Quum tamẽ Geniſtæ vulgaris flores plenos diſcos multi in acetarijs ex multo oleo vorent,nec quicquam nauſent:& ſeminis tripla aut quadrupla doſi,opus ſit vomituro etiam puero.Vnde liquet nõ Geniſtæ,ſed huius ſemina & flores in officinis habenda,vtpote legitimi Sparthi,cuius ne pictam quidem effigiem,nedum viuam ſtirpem,videtur intuitus Commentator inſulſus balbutor , quem miſeræ ſi puduit recantationis,cur non piguit etiam calumniæ Meſuę inuſtæ,qui Lentis ſemẽ dixerit eſſe Geniſtę , ſequutus Dioſcoridem. Hunc tamen ſe nunc poſtremò antequam ſua alia agnoſceret errata,ſibi ſedulò perlectum profitetur iſte Senenſis,qui vitio præ ambitionis caligans, non reſpexit ad Viciæ, Erui, & Geniſtæ ſemina,lippis & tonſoribus nota.

SPARTIVM vulgo Elpho Hiſpanica Iuncea,nautica,vulgi Funiſpartion, an Linoſpartion Antiquorum?

LItoribus Mediterranei maris vtriſque Africæ & Hiſpanicæ hæc non minus frequens quã nota,ac ingenti copia deuchi ſolita Antuerpiam,Maſſileã,Genuamq;, ad corbes, ſtragula,atq; triremium nauiumq; rudentes peraccõmoda. Virgultis iunceis,graciliori-bus,durioribus,glabris,ex viridi pullis,multis,rectis,flexilitate Liui duriore,radice ſimplici,exili,exit: ſemen & flores eiuſdẽ Antuerpiæ ſatæ in viridario optimi Pharmacopœi Gulielmi Drieſch non meminimus:certum tamen habemus,nonnulla,ſed tantilla habuiſſe foliola,delicatiora,vt tota planta fuerit iuncea,cubitalis,& fermè textrinæ apta ſportularum, quas adhuc vocant *Sportols*,nempe ab Spartio dictas , quò minus dubitamus eſſe ſpeciem veri Spartui.

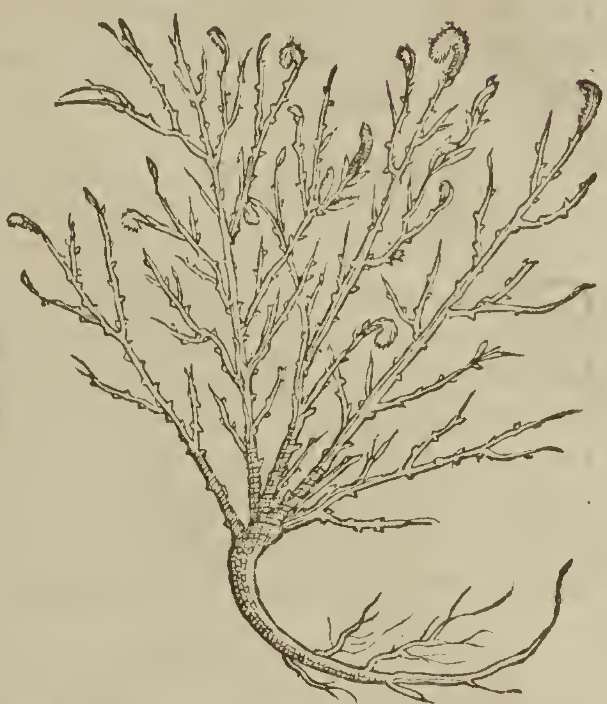
GENISTELLA Graminea Montana.

STartea & hęc herbula eſt & paucis duntaxat montium celſiorum conuallibus aridis obuia, vt Calcari montis Norbonenſis,propter Cœnobium: in Germanię etiam arduis multò longiore ſpargens culmos vtplurimum ſeſquipalmares, graciles, ſpartes, enodes quibus ſummis ſingulis ſpica mollicella,tomenſa, Lagopij quadantenus,ſed minor flauet:aliquot fibrillis radicatur:indidem erumpentibus gracilibus foliolis,palmum altis & ſeſquipalmũ articulatim veluti geniculatis, per ſpati-

ſpatiola & commiſſuras inſecti ,ea videre eſt virentia etiamnum Londini.

SPARTIVM aphyllon fruticoſum,
Iunceis aculeis ,lanatis capitulis.

ET inueritu minus frequẽs hic aſperioribus præruptiſque decliuibus Alpium Magdalenę in Gallo prouincia fruticellus,latiuſculè in latera,aliquot ſparteos ſtriatos,ex pullo buxeos è radice Tragacanthæ prolixiore,lignoſos , & ſeſquipedales ſurculos ſpargit; nullis foliis,ſed multis ſenticoſis,rigidis ſtilis pungẽtibus,iunceis , aduncis in ſummo tantùm: quibus ſingulis aduoluũtur faſtigiola,tomentaceæúe gemmulę Vitis,minores, ſed concolores, partim longiuſculæ & incuruæ, partim breuiuſculæ : nullum folium, florémve vidimus ; guſtus perparum amaricantis,exſiccantis,aſtringentis.

GENISTELLA aculeata.

EX V C T I colles,ſqualidáque Angliæ & Belgiæ ericeta hanc plantam abundè dant: E radice exigua,virgas graciles,rectas.complures,ſpinulis infeſtas ſubmittentem;quibus foliola Thymi vel Ericæ, flores luteo pallentes , Geniſtæ minores:etiamq́ue breuiore rotundioréque ſiliqua,&ſemine Erui ſubruffo : Hac penè carere videtur adhuc Italia & Norbona.Et hortis negligitur.

GENISTA, SPARTIVM ſpinoſum maius.
Belgis. Gaſpeldoren. *Ang.Brike Browme.*

PR O R S V M cognata Geniſtæ hæc,ſed admodùm aſpectu horrida,ſentibus prędurís, innumeris,cancellatim armata,ſemper virẽtibus,ſtriatis,lignoſis virgultis,ſparteis, ſpinis penè folia occulentibus. Quare Doctiorum nónnullis placuit Nepam eſſe aut Scorpion:ſed obſtant ſiliquæ geniſtæ aliquantùm breuiores,& flores non abſimiles,concolores,& eiuſdẽ ſaporis, qui particulatim emicant aurei tota æſtate,etiámque hyeme in Anglia , vbi frequentiſsima in ſterilibus & ericetis, in Prouincia item Norbonenſi penè par proceritate. Sed Monſpellii ad Lanum,in ſaxoſis collibus triplò minor, rigidior,& ſqualidior eſt, adeò vt parum Geniſtam repręſentet,foliis ternis Rutæ.Illic Spalathum vulgò opinabantur & vocabant plerique omnes,tametſi inodora & funis inſtar pertinax frangendo ſit: floribus quidam lubentes ad icterum viridem vtuntur,& toto cremio calfaciunt furnos.

Monſpellienſi. & Anguic Aſpalathus ſecundus.

Spina ACATIÆ Dioſcorid.prima ,frutex arboreſcens, leguminoſus Lentisfolius,
Siliqua torulis Lupini effigie diſtincta,plurimum bigrana, aut trigrana, cuius GVMMI ARABICVM.

FR V T I C I huic arboreſcenti Ægyptiæ nomẽ Græcum additũ ab ἀκάζω verbo , id eſt,acuo,vnde Acatia,quaſi acuta. Septimus iam agitur annus cùm huius Venetos,Patauinos, noſq́; certiores fecit Medicus & peritus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, miſsis è Syria ſiliquarum ſaccis plenis Alberto Martinello frati ſuo,perquàm ſedulo & erudito Pharmacopœo,ad Angeli ſymbolum:ex quo ſemine in horto Patauino aliiſque quàmplurimis Venetorum locis ſato,orta eſt iſta Acatia,cuius ſiliqua penes nos eſt, accepitq́; noſter Morganus plantam nuper ex maris Occidui Inſulis Perunianis, ne quis putet peculiarem Ægypto aut Arabię. In neruulis prælongis foliola ſunt Scorpioidis leguminoſæ,aut *SferroCauallo*, in toto virgulto gracili,aliquot rigidis ſpinis in ſurculis exertis. Seminis tota ſiliqua non maior vno alteróve Lupino ſimul iunctis, ſed ſuis alueolis diſtincta. Quare ridiculam nobis

SPINA ARAbica *Æginetæ.*

SPINA ARAbica *Dioſcor, in Carauis.*

dedit Acatiam Senenſis,cui ſi ſpinas demas,arborem Iudę iudices, & meritò ſuſpicēre ſpinas non naturę,ſed pictoris aut Cōmentatoris commentum fuiſſe: nec huius ſiliquæ,ſiue Lobi ſunt Lupini ſimiles, ſed Geniſtæ duplò latiores, vt Senæ compreſſæ. Et Plinio cuiuſlibet Acatiæ ſemen lenticulæ eſt,equidem minore grano & folliculo. Quamorbrem noſtra hęc propior, illa verò Cercis arbor erit,quam ille, nec cogitans relatu Oratoris exquiſitius delineat.

ACATIA ALTERA Dioſco. notior Europæa, folio Cytiſi,facie & ſiliquis Geniſtæ ſparti ſpinoſi.

CONFIRMAT etiam ſuperiorem ſpinam Acatiam altera hæc quam illi aſsimilat Dioſcori. foliis Rutæ aut Cytiſi ternis:ſiliqua Geniſtellæ,aut vulgaris Glycyrrhizę nouaculam effigiat dorſo obtuſiore,& altero latere,quaſi acie acutiore,tria aut quatuor Geniſtellę etiam ſemina dura claudit:quæ nondum matura flauent,poſtea nigricant, ſimiliter Spartio effigie & parilitate magnæ ſpinoſæ Geniſtæ,non arboris, vbi quidā deceperunt Mathiolū, qui æquè incertus vt in ſuperiore, illam quam candidus ſcriptor Anguillara dat, & tamen fidem illi abnegat, eandem ipſe ridiculè aſſerit. Quippe altera Dioſcori. ſpecie,vniuerſum Tirrhenum,Liguſticum, atque mediterraneum littus ſcatet,vti pleraque Italiæ loca.

FRAXINELLA,ſiue Dictamnus Albus Officinarum an ſit Τραγίου. Dioſco. Lentiſci facie.

HIRCINVM odorúmve putorem monet Tragii huius appellatio: Quare docti quidam Barbari,qui huius delineationem,natales,& vires compares Dictamo Cretenſi, præſertim ad euellenda ſpicula capris infixa,legiſſent,eidemque noſtrā fraxinellam contuliſſent, putarunt eam Dictamnum album eſſe vocandam:recentiorum autem quidam exercitatiores,Tragium iſtud Lentiſci facie à Dioſcoride deſcriptū,huic planè quadrare aſſeuerarunt. Quippe ſcapos edit plures,ſeſquicubitales & bicubitales,ramulis & foliis Lentiſci Glycyrrhizæ aut Fraxini, vnde Fraxinellā herbarii vocāt:flores Iunio & Iulio admodùm ſpecioſos & numeroſos promit, Thyrſum ſeſquipalmi, lōgiorémve obſidētes, Aſphodeli quadātenus ſimilitudine,ſed ex cādore purpurantes,è quorū medio ſtaminula quędā pendula porriguntur:radices albidę,multiplices,mutuo amplexu hęrētes,minimum digitū craſſæ; quas eruebamus turgidas & fœtentes, ſucco luteo,viſcido,digitis pertinacius hęrēte:quod Gūmi videntur ſuggere,aut ſectari muſcæ luridę,cluniúmque & alarum virore conſpicuę,cuiuſmodi ferè cantharides in Fraxino,vt nos ſtudioſè obſeruabamus,in quodam pago trans Rhenum,altero à Baſilea fere miliari,prope rupes quaſdam apricas, vbi maxima copia ſponte fruticabat. Semina penè Lentiſcinis paria, nigra,lurida, in folliculis Helleboraſtri aut Napelli. Quamobrem non peſsimè videntur arbitrati eſſe Tragium: Nam quòd obiiciunt de Creta Inſula, cuius vnius hæc ſit alumna,non officit aſſertioni noſtræ: cùm multæ hodie in noſtris tractibus:& plurimæ ex inſulis,nō aliis admodùm,& fortè nūquam priſcæ gēti notis,afferātur æquè rarę,& eædem etiam metipſæ,quæ ſolius Cretæ putabātur indigenæ. Cæterùm, μικρότερα πάντα, id eſt, minora cuncta, ſanè potius intelligendum de vniuerſa Fraxinella, quàm de eius foliis,quæ minora ſunt,eóque à Plinio Terebintho ſcitè collata:ne nunc ad toties iteratam literulæ in μάκρου & μίκρου voce,commutationem prouocemus, vt triuiali argumento Senenſis,ne ſit locus. Huius ad venenata non temerè vſi ſunt practici radicibus, quæ etiamnum in officinis multi commodi ſunt:foris admotæ opis epiſpaſticæ, intrò verò ſumptę,non modò venenatos ſuccos, ſed etiam putridos & fœtentem illuuiem foras exigunt, decantato Agyrtarum & quotidiano in pueris experimento, lumbricos funditus omnes interimunt.

FRVTI-

FRVTICVM, SVBFRVTICVM, CREmiorum & Arborum aduerſaria, conciſæque recenſiones.

POſteaquã cœpta via prolixiſſima ſimul & ope-*roſiſſima, herbarum neceſſitudines & gentilitates in ſuas claſſes redegimus, ac penè iam opinionum ſalebras emenſi, Herbariorum tenebras diſcuſſimus: reliquum eſt, vt quoad eius fieri poterit, fruticum, arborum, & vtriuſq; ancipitis conſtitutionis plantarum comparationes, ad eaſdem Philoſophiæ leges exigamus. Orſi quippe ſenſuum indagine à ſimplicioris minuſq; operoſæ naturæ plantis notiſſimis, decet nos, vti fecimus, per notas ſimilitudinis & cognationis, ad perfectiora, quaſi cõpoſitiora gradum facere: quibus tandem perceptis, euehamur ad ideas principiorum: vnde fontes ſcaturiunt certæ & ſolidæ cognitionis facultatum & vſus. Eſt enim hæc particularis plantarum enarratio, quaſi quædam aurium pictura: quam niſi accuratè intuitus fueris, fruſtra cognitionem earum profiteris. Sed cùm herbarum, fruticum, ſuffruticum & arborum natura, non videatur forma generica diſtare à ſe ipſa, quando eaſdem plantas videas herbas primulùm, deinde in frutices, demùm in arbores abire: & è contrà, haſce in herbarũ modulũ penè deficere, nec mutata effigie totius vel partium: huic cognitioni melius conſultum putauimus, ſi interdum nonnullos perquàm ſimiles frutices aut arbuſculas incrementi ancipitis inter herbas adduceremus, & alibi fruticãtes herbas cognatas, arborum explicationi relinqueremus. Iam verò plurimæ fruticum parti, cui maxima cũ arboribus neceſſitudo & ſimilitudo eſt, non erit opus multa deſignatione, tantò minus arboribus, vt quas occurſus frequens, diuturnitas, magnitudo, & omnium ſtirpium iam prægreſſarũ comparatio, cuilibet manifeſtas reddit.*

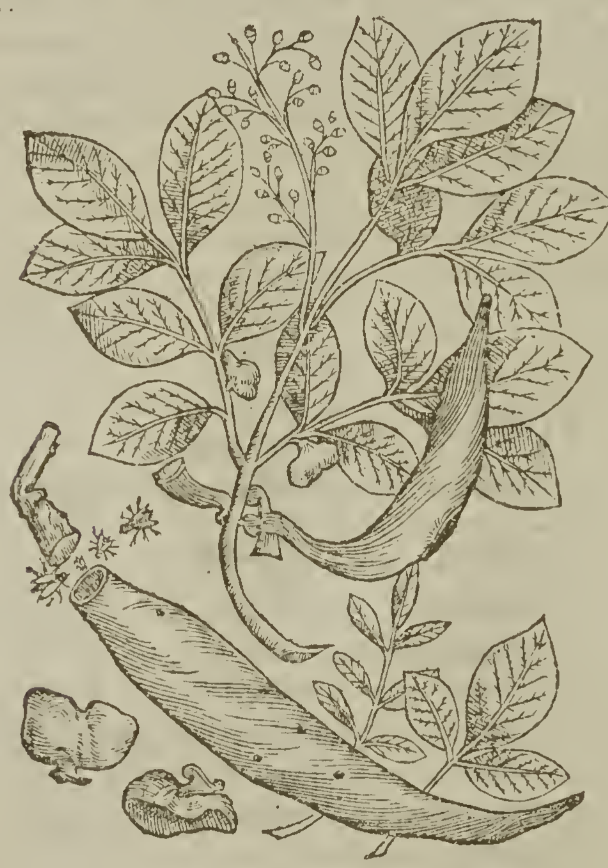
- *Lentiſcus.*
- *Terebinthus* { *maior Latifolia Norbo.* / *minor Lentiſcifolia.* }
- *Rhus* { *Obſoniorum.* / *Coriariorum.* / *Plinij.* / *Plinij alterum, Cotinos Theoph. & Coccigria.* }
- *Piſtachia.*
- *Glans vnguentaria.*
- *Lilac.*
- *Staphylodendrum Pli.*
- *Siliquæ, ſiue Carobæ.*
- *Caſſia Solutiua.*
- *Iaſminum* { *vulgare,* / *luteum, Cæruleum.* }
- *Balſamum, Carpobalſamum, Xylobalſamum.*
- *Sorbus* { *domeſtica* / *Sylueſtris* } *Alpina.*
- *Fraxinus.*
- *Nux inglans.*
- *Nux peregrina Indica.*
- *Zizipha candida Monſpel. perperam Venetorum Sycomorus, an* ASARADARACHI *Auic?*
- *Vaccinia rubra & nigra, an Idæa radix?*
- *Vaccinia paluſtra.*
- Gagel *Germanorum. Gold Angl.*
- *Chiſtus omnis.*
- *Chiſtus Ledi ſpecies, folio Punicæ.*

LENTISCVS.

LEntorem foliorum attrectatu quilibet percipit, vnde Lentiſcum dicunt, partim etiam è Græcis mutuati, qui σχῖνον quaſi σχίσον, aut fiſſile vocarunt, quòd facilè & frequens finderetur in dentiſcalpia, ad nitillam alboremq; dentium, vt etiamnum fit hodie. Fruticat & arboreſcit ſtolonibus & caudice concolor & ſimilis Therebintho minori, ſed botris & vtris initiò ex fuluo purpurantibus, matureſcẽdo nigricantibus acinis, nitidis, Sumachij Phylereæ, & Sambuci: vtriculis folliculiſúe oblongis, rotũdis, aut incuruis, teretibus, quibus inſũt culices & effigies itẽ Terebinthi, adeóq; flores ſimiles, racemoſi, muſcoſi, quos primo vere Aprili mẽſe promit, non particulatim, vt putarũt ex Arati & Ciceronis verſu, *Lentiſco triplici ſolita grandeſcere fœtu*, quod Theophra. meritò Scillę attribuit, hi autem vocis affinitate decepti, Lentiſco. Quare non eſſe contemptui habendam nomenclationum perpenſionem, alibi iure aſſeuerebamus. Sempernicatas autem Lẽtiſci feraciſſimus vniuerſa Norbonenſis ora maritima, quæ ad Taurinorum iuga, quæq; ad montes

Pyreneos protēditur. Illic namq; Lentiſci, Roſmarini & Lauendulæ virgultis ac cremijs, quàm quouis ligno magis ad calfacienda clibana vtuntur. Nec præterquam vnam norũt ſpeciem, quam *Reſtincle* vocant. Ideóq; fallitur & fallit Senenſis, quòd pumillas reſecẽs Lẽtiſcos, alias à procerioribus ſpecie facit: fit enim tantùm reſectis cymis ad vſum, ne in arboris æmulationem aſſurgant. Et hunc errorem cumulauit inſcitia, cùm vniuerſã plãtam grauiter olere ait: at nobis aliiſq; ſtudioſis ſaltus & colles aridos Norbonæ peragrantibus, inſerta in os folia, non modo ſuauiter ſpirabant: ſed etiam, quod fortè neſcit Cõmentator, ſitim arcebant, & fauces humidas tuebantur. Itaq; nobis ſilẽtibus, qui norunt Maſtichen, & ſciunt Lentiſci ſurculos, vt Xylobalſami ſuccedaneum in Officinis vſurpari Lẽtiſciniſq; dentiſcalpijs poſt epulas dentes emundari, illius refellent & ridebunt cõmentatinẽ. Porro quomodo & quamnam ementiãtur Caphuram hodie Veneti mangones, in ſuccis Medicatis docent.

TEREBINTHVS Lentiſcifolia minor. TEREBINT. maior Piſtachiæ folio.

Terebinthi latifoliæ ſpecies.

COccinæ racemorum bacculæ aut acini rubelli ſimiles & concolores quadantenus Ciceri, nomen Terebintho potuerunt feciſſe: nam ἐρέβινθος Græce Cicer eſt. Huius autem ſempervirentis & perpetuifoliæ, nullus collis aut deuexus paulò apricior Norbonæ aut Galloprouinciæ non feraciſſimus: vbi duas folio tenus diſcernendas meminimus. Frequentior quippe eſt anguſtiore Lentiſci poſitu (non Fraxini vt Senenſis) colore & habitu, folio duplò maiore.

Volucellæ ſiue Culices è folliculo.

Folium Terebinthi minoris.

Alteri autem folia multò latiora, rotũdiora, vicina Lauro & Piſtachiæ, adeò vt eminus intuentem fallat. Vuæ vtriq; ædem, acinulis quàm Lentiſci maioribus, coccineis, purpurantibus: demùm ex viridi in cæruleum matureſcentibus, non per initia (vt putauit radiatus Apollo) flore Lẽtiſci aut Sumachi racemoſi: folliculi cartilaginei, teretes, aut conici, anguloſi, vel ſphærici: vnde culices è fuliginoſo excremento euolant, ſucco ſalinari ad Balſama laudato, effluente. Vbi lætiores, & adultiores ſunt arboream proceritatem affectant: & ferro vulnuſculis factis in Valena Sylua Monſpellienſium, ſæpius nobis non paucam Terebinthinam extillarunt lucidam.

RHVS Obſcmorum & Coriariorum quid.

COlor item coccineus flãmeúſve acinulorũ in racemulis nomen huic fecerunt: ῥοῦς autem ἐρυθρὸ interpretantur vnde Ruſſus vox Latina, & *roux* vulgo Gallorum. Aciduli autem racemi olim, & etiamnum hodie ad condimenta, multus in culinis vſus: eoq; culinarius ſiue obſonarius vocabatur. Cortex autem & ſolia alutarijs ad pelles dẽſandas cõquiſitus, vnde Coriarius dictus. Quare non ſunt vt falſò produnt duarum plantarum, ſed vnius arbuſculæ partes: hanc multò proceriorem quàm Dioſcoridis ſit, penẽ Sambuci maioris magnitudine, ferunt Monſpellio & Caſtronouo contermina Olīueta quædam glareoſa & macilentiora. Sorbo vulgari adeò ſimilia ſunt folio ſuperficie & poſitu, vt vix ſit internoſcere, niſi attentius perpendenti. Locis Galloprouinciæ aridioribus & ruderoſis, deſitis incultis pumilla, & quanta qualíſque apud Dioſc. deſcripta bicubitalis arbuſcula, viſitur.

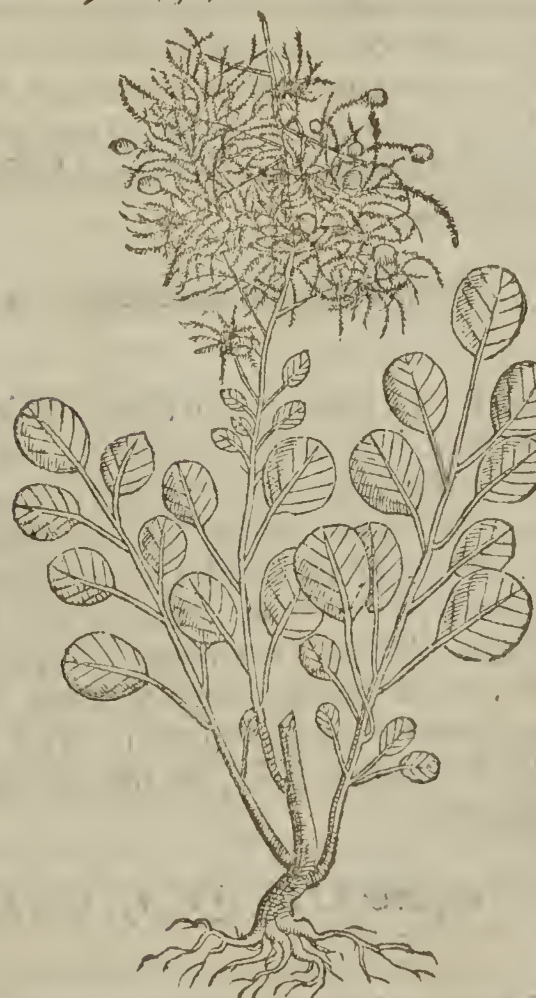
RHVS

RHVS Plinii Myrtifolia Monſpellienſium.

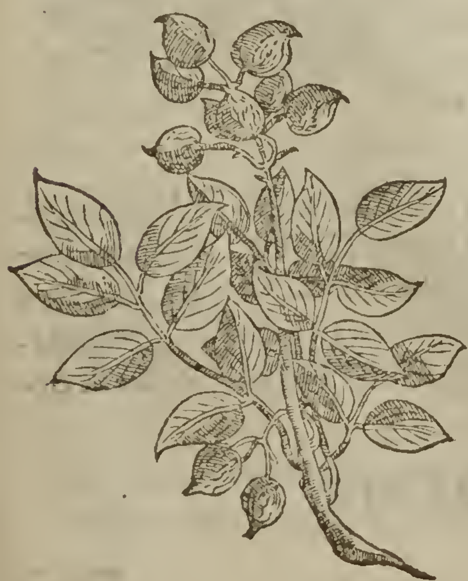
EODEM ex vſu ad coria firmanda, nō de ſemine, duo frutices apud Plinium Rhus dicuntur: horum notiſsimus & vſitatiſsimus cunctæ Norbonę, pręſertim Monſpellienſibus, apud quos vbei è ad Lani amnis crepidines fruticat, virgultis ramulíſque quadratis, frequentibus, viridãtibus, folio Ruſci, *M*yrti, aut Iuiubæ. Seminula intra angulosãm tuniceam thecã incluſa ſunt cochleata, Calimodo multo minora.

COCCIGRIA Theoph. Cotinus Pli: & Theoph. Rhus alterum.

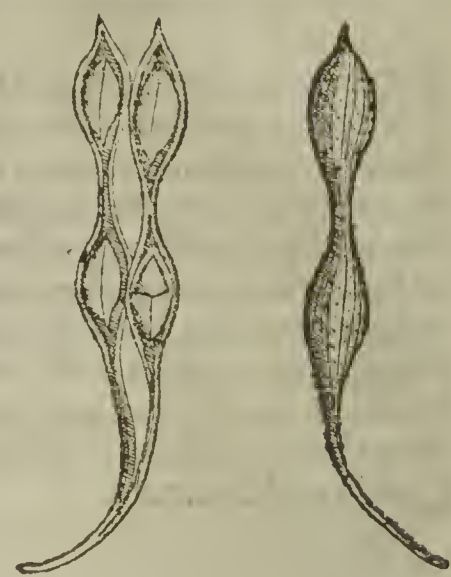
Κότινοι ſunt cirreíve flocci, quales in galeis; aut galligallinacei vertice viſuntur, qua de ſimilitudine floris, dictus fuit hic frutex, qui è ſummis virgultis, quinûm cubitorum altis, pulcherrimum lanitiũ tollit, Sericeo vellere & contextu calamiſtratum. Quod criſpatur & explicatur in latam cæſariem, crinibus puniceis, fuſcis, tortilibus, ſemine Lẽtis minore, ex nigro ruffeſcente; caudice & virgultis fuſcis, vimineis: foliis circinatis, denſis, rigidis, Caſparis, Piſtachiam aut Terebinthum redolentibus, & concoloribus. Auraico agro quatuor miliaribus Auinione, qua Inſulas & Aquaſſextias itur, magnus prouentus eſt: Vidimus etiã in agro Veroẽnſi, Venetiis, ex locis Hiſtrię alpinis. Quò magis miramur, tantę venuſtatis ſtirpem frequẽti vſu & mercatu ad coria curanda expetitã, indictam fuiſſe Cõmentatori.

Terebintbus Indica Theop. eſt Piſtachia Dióſ.

Anuculis Piceæ ſtrobilos imitantibus πιςακιαι dictæ, hodie ſunt Officinis notiſsimæ, & edi ſolitę: non ſecus atq; Pineæ veſcæ ſunt: porraceò colore intus, mẽbranula extima & cortice amictę Auellanæ: Arborem qualẽ in hortis Italicis vidimus, etiamque in horto Graii ſeduli Pharmacopœi & ſtirpium percupidi, ad Londini mœnia, prorſum dicas Terebinthum, ramorum & foliorum ortu, habitu, magnitudine: flores item racemoſos purpurantes Terebinthi edunt in Italia, & Galloprouincia, vbi ſeruntur, ſed maturitatem non aſſequuntur.

GLANS unguentaria,cathartica,ſiliquata.

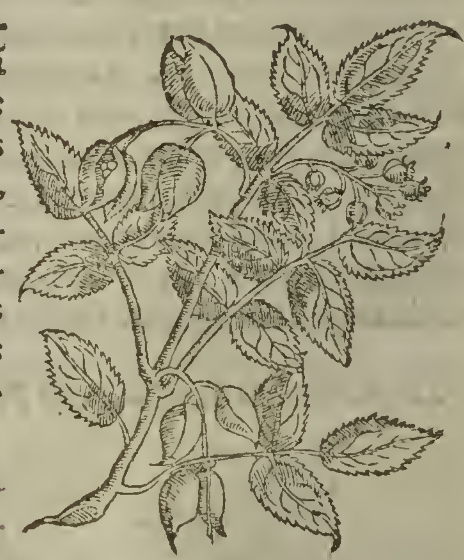
EFFIGIES triquetra,ſed rotunda & glandis æmula huic nomen generis aptauit:oleum verò quod preſſu remittit *Myrepſicæ*,ſiue vnguentariæ,nomenclaturam à cæteris diſtinxit:iamdiu Dioſcoridi non minus nota,quàm noſtrę ætati,tametſi non eius ſiliqua; vt qui palmulas vocatas libro primo,*Phęnicobalano* confert,vnde nomen BEN Arabiſtæ videntur detorſiſſe, quod illi nuculam hanc vnguentariam interpretantur. Officinis & ſuffitoribus, tum ad valetudinem,tum ad voluptatem,oleum dat preſſu, vt nullo odore iucundum,ſic nullo rancore,aut fœtore veteraſcens, nullã labem aut ſordem chirothecis aut veſtibus illinẽs, acquamlibet odoris fragrantiam illibatam & vegetam tueri,omniũ oleorum vnum aptiſsimum,non ſecus ac Seſamium, aut Amygdalinum premi ſolitum: eſt namque in ſiliqua, quam nullus veterum aut recentiorum literis mandauit,admodùm eleganti,palmum longa, carinula bifori conflata,tereti,rotunda,gracili,biníſque loculis ventrioſa; nempè ima mediáque ſui parte, qua protuberat, glandem ſingulam ſingulo claudens; ſumma verò, acuto ſtylo, quo,roſtri inſtar, vel Rhododendri vel *Periplocæ* repentis, acutum mucronem; protendit: Intus ſubruffo colore, foris pullo cinereóve,& ſecundum longitudinem ſtriis rugíſque exarata: coriacea tota,flexilis & corticoſa,inſipida,ſubaſtringẽs & ſicca. Hæc dono data primùm præceptori Rondelletio fuit,deinde nobis, qualem icone damus.

BEN.

LILAC.

LILAC verò nequit eſſe hæc, ſi verè pinxit pictor apud Mathiol. qui hîc neſcio quid muſſat: Nam Populnea longiore fronde,fructu non ſiliquato,ſed *Piſtachii* in morem ſingulatim prodit.

Germanorum Pimpernußle. *an* STAPHYLODENDRON *Pli?*

PROPTER periucundos flores albidos Bryoniæ, aut Labruſcæ,odore & ſimilitudine,videtur tranſalpina quædã arbor,Staphyllodendrum apud *Plinium*(qui tamen Aceris folium dicit)quam volunt eſſe hîc depictam, & multis locis *Heluetiæ* non procul Baſilea arboreſcentem,depreſsis, vdis, aut limoſis,iuxta amnes & ſepes,velut Sambucus, cui habitu reſpondet,aut Terebinthi: ſed crenulis perpuſillis,elegantiſsimis,& ſupernè acutis donatur. Semen quadantenus nuclei Ceraſi, intus eſculentum. Quibuſdam in cœnobiis caudice Prunum æquat, & nuculis precularum globulos nectunt.

Κερά́τια SILIQVA, CAROBE.

Carobia Actuarii, & vulgo Prouincialium.

APVD antiquos Κερατονία, quaſi cornuta ſiliqua legitur; eſt enim digiti indicis longitudine, ſed quaſi in cornu falcata, quam prædulcem eſu vocat *Plinius*. Multùm hæc cognita Niceę & maris Liguſtici accolis,vbi eã eſitant pueri etiamq; porci: Quare,qui ſacrã paginam noui Chriſti fœderis vertunt,hanc debent intelligere Lucæ 15. de filio profligato. *Non* parùm affinitatis huic cum Caſsia fiſtulari ſolutiua, quam effigie præfert & ortu,vt nuper intuebamur in horto amici Londinenſis.

SILIQVA, aut CASSIA *PVRGATRIX, Arabum Carrobiis ſimilis.*

PRE-

PERQVAM vtilem arborem iſtam Ægyptiis Arabibuſque debemus, à quibus, aut ab illa odorata, eſt nomenclatio profecta. niſi ſit κασυς Græcè, quod coriaceum vocant, quaſi ſit coriacea ipſa ſiliqua inſignis, quam nullus non nouit, cuiuſque ſi ſemina lata, quæ intus tranſuerſis membraneis alucolis diſsepiuntur, ſeras, prius macerata in aqua frigida, & terræ infodias, videbis planè ortu totoq; ipſo habitu Carrobiam imitari. Flores lutei ſunt, Chelidonii minoris, odori, pluſculi, vno exortu, ſenis aut ſeptenis foliolis radiati, quales multaſque perquàm raras vidit & attulit ex Inſulis Americis & D. Dominici, exercitatiſſimę cognitionis peritiſsimus D. Ionnes Brion Hoppeuilleus Northmanus.

GELSEMINVM vulgatius, flore albo.

CONCINNIOREM quàm certiorem aſciuit ſibi appellationem de ſententia quorundam doctiorum, quibus Iaſme dictum putatur, quaſi viola odora, quia oleũ apud Perſas olim ſolitum eſſet iſtius floribus imbui: quod tamen grauius ſpirat Dioſcoridi, eòque arguit non eſſe noſtrum Gelſeminum. Et violæ vox, laxior multò eſt, quàm vt certã quampiam plantam deſignare valeat, nedum hanc quam Mauritani *Zambac* & Gelſeminum dicunt: vbiuis in hortorum angulis apricis, & pro prædiorum cauædiis ſurculo pangitur, adque ornamenta pergularum, induſtria & pedamentis erigitur ad fornices. Folia ſunt in imo latiora, lateribus vtrinque reducta, acutiora ſupernè quàm Lentiſci: flores albi vt plurimùm, Polemonii, in flexilibus prolixiſsimis virgultis octo & decem cubitorum, Clematidis alteræ ritu. *Patauina* & quædam Gallica vireta luteum habent. Sunt qui cœruleos flores fundere dicant. Luteum ſemen habet, *P*olemonii minus, rubrum, aut nigrum, ni labat memoria. *Luteum & cæruleum.*

BALSAMVM.

PVTO Dioſcoridem vires melius quàm ſtirpem notam habuiſſe: de viribus namq; multa, de figura nihil. Hanc ſic amici noſtri oratione referunt: Humilis eſt frutex, aſpectu deformis, cineracei coloris, flore puſilli Iaſmini lutei ſimili, minore, perpetuis virgis, folia horna exuit Decembri, quibus nonniſi menſe Maio noua ſufficiuntur. Cari atq; Babilone ſata viget. Decembri menſe ramuli præſciduntur, quibus cera oblitæ appenduntur amphoræ, excipiendo aureo liquori, qui moſchum ſapit. Hunc noſſe non difficile, ſed vbi noueris longè difficilimum habere. Opera danda accuratiſsima, quò eius vires quàm exploratiſsimas habeamus, vt quando non licet illo frui, ſaltem bonitate proximis & ſimili facultate præditis vtamur. Tribus huius plantæ partibus tria ſuccedanea eſt meditata poſteritas; Liquoris namque loco ſua Balſama vnguináque vulneraria noſtri Barbari in Theſauris habuère, quorum mirificas vires literis & experimentis proditæ ſunt. Lignum verò, quod Xylobalſamum dicunt officinæ, Lentiſci ſunt ſurculi, plerumque carioſi, tamen neutiquam contemnendi, modo recentes ſint, nec odorem amiſerint; gratiſsimus namque puluis intus & foris, ſtomacho, propter naturæ amicum temperamentum: cuius argumentum faciunt dentiſcalpia, quæ aromatica & moderata aſtrictione & calefactione dentes, gingiuáſque perpurgant, roborant, & mulcent. Idcircoque eorũ multę myriades parantur à miſeris mancipiis, qui in triremibus Lygurum ſub neruo vitam degunt. Pſeudoxylobalſami huius magna copia pauco ære parari poteſt ex Italia & Gallia Norbonenſi. Sic ſemen, id eſt, Carpobalſamum officinarum, cùm neutiquam fructus Balſami ſit, imò cuiuſnam plantæ, incertum ſit, rancidum, vietum, exoletũ, inodorum, minimè Carpobalſami loco vſurpari debet: quin potius huius penuria, ſemen Terebinthii, vel Lentiſci immaturi eximiæ vires, omnes Carpobalſami facultates, & dote, vt ſi quod aliud, explere mihi videtur. Quin Terebinthii è pullulantibus botris atque flagellis tempore verno laticem limpidiſsimum, odoratiſsimum, non parum tenacem emunximus, qui digerendo, glutinando, doloremque mulcendo, omnia quæ Opobalſamo inſunt, conferre videtur. Quod non modò doctiorum antiquorum, ſed etiam Barbarorum Barbitonſorum conſenſus ſequutus eſt. Nullum enim videre eſt ex illis vnguinibus, quod viriũ præſtantia nomen Balſami meruerit, cui non ſit admixta Terebinthina vulgata: Quid putas futurum, ſi genuinum Terebinthii liquorem admiſcuiſſent, qualem deſcripſimus Capite de Terebinthio? Ea de cauſa nullum præſtantius ſuccedaneum arbitramur, cuius omnes partes omnibus reſpondent partibus

Opobalſami ſuccedaneum.

Pſeudoxylobalſamum.

Carpobalſamum

Terebinthi liquor.

partibus,ligno,liquori,ſemini reſpondeant, quàm Terebinthum genuinum. Mathiolus & qui ſuum Garyophyllorum, nucis myriſticæ, aut Cinamomi oleum, huic liquori præferunt,ſuauitati & ſapori plus quàm optatis facultatibus deferunt. Hæc namque tametſi eximios fundant liquores: tamen nec Dioſcoridi nota, nec venenis aut Theriacis comparata fuêre. Et præterquàm quòd plerumque vel fœtent vel feruent ignis empyreumate; etiamſi ſint optimè parata, tamen ſæpius acriora ſunt quàm par ſit, & intemperiem feruidam imprimere nata: Oculorum verò hebeti aciei ſi quis admouere auſit, ne ille hominem ex luſcioſo cęcum faciet: corrugat enim pupillam, nec penetrat: ſed viam ſibi intercludit, & dolore vexat: Myriſticum verò oleum, laxando & inquinando, nec foris vulneribus glutinandis, nec ſtomachi vires colligendo idoneum eſt, nec quidquam Balſamo ſimile habet.

SORBVS *domeſtica & Sylueſt. Alpina.*

SORBVS hodie notiſsima in Gallia, Germania, & Italia, arbor magna eſt, foliis & facie fraxini, Sumach, aut Sycomori Venetorum: colore partim ex luteo palleſcente, partim punicante, fructu rotundo, aut Pyri parui effigie, perquàm aſtringente: floribus albidis, racematim cohęrentibus.

Fraxinus bubula Dod.

HVIC prorſum ſimili montibus oriunda frigidioribus, floribus iiſdem, ſed vmbellatim candidis. Fructu multò minore, copioſo, maiore Oxyacanthæ vulgaris, concolore, acerbo guſtu, auibus potius quàm homini, vbi vidimus, expetito.

FRAXINVS.

EX ſuperioribus Sorbis facilè innoteſcet Fraxinus; cuius ſemen Officinis Lingua auis vocatur, quòd auium lingulas imitetur, guſtu acre, amarum.

NVX IVGLANS.

NEc infrequens puerîſque notiſsima Iuglans, foliis pręgrandis, neruoſis, Terebintho, aut Fraxino multò maioribus, Centaureo magno paribus. Cuius nuces condiuntur die vna albę, hoc modo: Teneræ nucis cortex putaménve antequàm ligneſcant, deglubuntur illicò cultro, teſta albida & teneriuſcula tenus, è veſtigioque ne nigreſcãt, in aquam puram proiiciuntur, & vſque dum molleſcant coquuntur, Cinamomi & Garyophyllis traiectæ, ſaccharo in Syrupum perfectè cocto bulliunt tribus quatuórve ebullitionibus: tumque quò ſaccharum ebibant, triduo, aut quatriduo inibi ſinuntur. Et quia Saccharum recrudeſcit, propter humorem quem imbiberat, illud idem ſaccharum per ſe denuò, coquitur, & ſic bis térve repetitur.

NVX *peregrina Indica, non biforis.*

ADVEHITVR quidam fructus ex occiduis, adeò nuci Iuglandi ſimilis, vt nondum introſpectum, ſępius putauerimus nucem Iuglandem eſſe: ſed effractû, caro fuit veſca, intus albida, Caſtaneæ ſapore, nullis diſtincta nucleis: putamine, & teſta vtraque craſſiore, quàm nucis Iuglandis. Hunc Rocellæ nobis dono dedit eruditiſsimus Doct. Launæus Medicus.

ZIZIPHA *candida Monſpel. quæ perperàm Venetorum Sycomorus, an ASARA Darachi Auicennæ?*

HANC à fructus & totius arboris figura Monſpellienſes candidam Zizipham dixerunt, quamuis facultatibus ſit prorſum abſimilis, vtpote guſtu admodùm ingrata, viroſa, amaricante, ſed Zizipham ſatis referente, carne & nucleo; colore tamen buxeo, pallido. Flore ſtellato, Flammulæ, aut potius Circeæ concolori, folia Fraxini, Staphyllodendri, aut Sorbi, atrovirentia. Venetiis & Norbonæ frequens. Belgis colitur in hortis.

VACCINIA *nigra & Rubra, an Idea Radix Mirtillus.*

NON

Herbariorũ VACCINIVM *nigrũ aut Rubrũ, an Idea Radix.*

NON PERPERAM quadrat huic Idęæ plantæ veteris horum fruticum aſpectu Myrtum aut Ruſcum illicò referentium, vnde Pharmacopœi cum plebecula quaſi Myrtillos vocarunt & vſurparunt, aſtringunt etenim & exſiccant ambo, nonnihil refrigerando, quæ omnia appoſitè quadrant Ideæ radici, cuius fuit potiſſimum vſus, cuiq; nomen inditum à monte, quia non niſi montoſis: locis & accliuibus arduis calidarum regionum, quibus ſaltus & nemora frigidiorum plagarum reſpondent vtplurimũ. In Anglia, Belgio Gallia & Germania, Seuenæ inacceſſis Tridentiq; alpibus vtrumq; fructum eſitauimus. Sed virent initio, deinde rubent tandem nigræ baccæ ſuauiores maturitatem aſſequutæ vineo ſucco turgent, prædulci guſtu. Proxime folia lignoſis ſurculis crebribus ſarmentoſis multi hærent: floribus Ericæ aut Vuedonis minoribus, pallentibus. Radix lignoſa multa edit virgulta, pede altiora. Folia virent obſcurè, effigie Myrti aut Ruſci, rotundiora, molliora, ſed Hyeme decidua. *Mirtilli Offic*

VACCINIA *rubra.*

IIſdem natalibus Rubræ frutex lætiore & habitiore aſpectu ſempervirėt: non perindè vt nigra, frequens, nec tamen nigræ diſſimilia folia, ſed paulo maiora, & ad Myrtum albam ſiue maiorem & Rhus Plinianum accedentia rotundiora. Bacculæ non minores nec diſſimiles ſed rubræ, aſtringentes magis, nec perindè ſucculentæ. Radix æque lignoſa fibris ſerpit Ericæ ritu. Flores oblongis caliculis paruulis ſubpurpureis apiculos è medio exerunt.

Paluſtria VACCINIA.

SVnt etiam parum frequentia alibi quàm in Germania & Batauiæ paludoſis & maritimis hæc Vaccinia, quæ Iohannes Cruthmanus Mechlinienſis, vocatus de Vroede, illinc Antuerpiam nobis primùm adferebat non diſſimilia colore, longiore tamen & nõnihil turbinata figura, paruã lachrymam Iob effigiante, in viticulis ſarmentoſis exilibus quamplurimis humilibus breuibus, foliolis Serpilli minoris, vel Herniariæ. Interdũ baccæ quę rubræ ſunt maculoſæ punctis viſuntur, acerbi aſtringentiſq; guſtus. Hanc cur Commentator Ericam bacciferam indigitet, neq; cauſam dicit, neq; ratio ſubeſt, neq; quidquã Ericæ illi ineſt. Exilitatem quippe foliorum, eſſe vagam notam quàmplurimarum plantarum Ericæ valdè diſſimilium, & hanc refrigerare & humectare qui aiebãt Senenſem ritè me ſubſanabant: calida enim, valdeq; ſicca Erica eſt.

Gagel *Germanorum vel Gold Anglorum Myrtus Brabantia quibuſdam.*

IN Ericetis vmbroſis, nemoroſiſq; ſaltibus fruticat multis ramulis ab imò, alterno exortu ab radice lignea flexilibus, duris fuſcis Vaccinij ſuperioris. Folia punici Chamęleæ paulò latiora. Seminum crebri racemuli conferti & conflati quaſi ſpicis poſt puſillorũ, luteorum florum pallentium Lapſũ apparẽt: in quibus ſemen pingue odorũ Stæchadis citrinæ vehementius, & trifolij odorati quadãtenus ſimile. Iunio & Iulio Anglæ muliercule vęnũ adferunt ramos florentes ad concinnãda ædiũ, conclauia & triclinia ſuaui odore quem halant flores, imbuenda. Adduntur etiã idẽ flores potioribus cõſuetis Septentrionalium, penuriam Lupulorum interdũ reſarcturi. Interdum ad hylaritatem bene potis conciliandam: ferit namque caput lætiore temulentia Gagel

ad

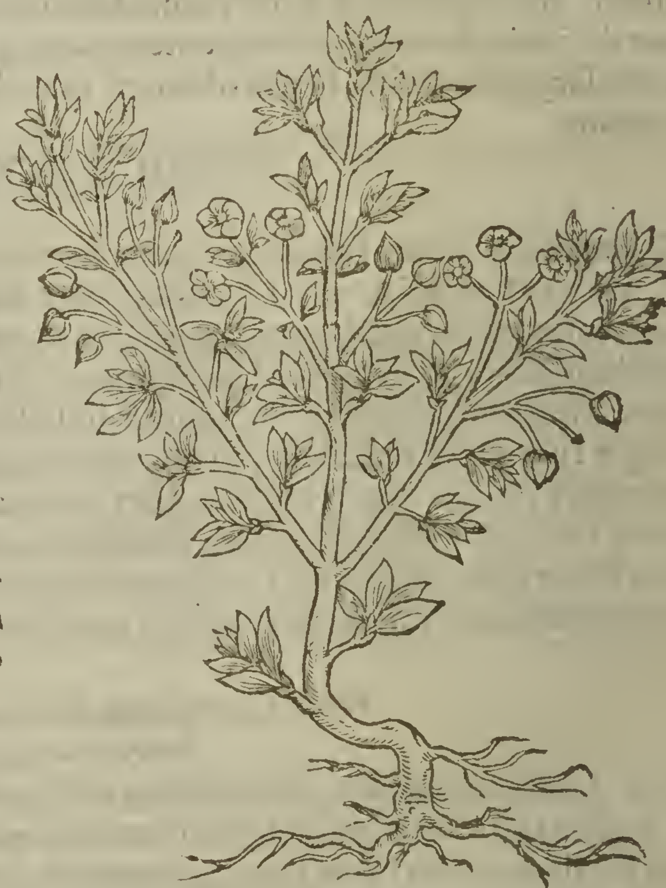
ad cueri ũcandam animalcula,quæ eius odore fugantur ſufficiuntur quædam loca & ſuffulciuntur ſummitatis veſtes.

CISTVS mas,Fœmina, & Ciſtus Ledon.

VEluti hederaceus folijs circinatis atq; rotundis κίσος videtur vocatus, & quia non erãt læua,nitida, ſed potius ſquabra & pannoſa λῆδον dicta. Vniuerſa plaga quæ ab Eridano amæniſſimo ad Rauenam, qnæq; ab Hetruria ad Maſſiliam, frequenti ornatur Ciſto Mari vocato, Fœmina & Ledo,quę importuno penè prouentu in collibus macilẽtioribus, exuctis Norbonæ laſciuit. Vtriſque eadem facies,ſed fœminæ rotundius folium & minus nec adeò ſquabrum aut lanuginoſum:flos etiam roſeus,ſed decolor & obſoletior minore frutice tota,ſeſquicubitali & cubitali. Mari verò longius,maius,hirſutieq; caua pubens folium,quadantium Saluiæ,roſeus Cynorhodi flos.

Ledon. Sedenim Ledon cui frequentior Hippocyſtis adnaſcitur,folia admodùm anguſta,tangenti glutinoſa & ſquabra,nigriora Ronſmari culti,paulò latiora:flores candidi fœminę Ciſti minores omnibus, ſemen in triquetro & tricocco pericarpio,puſillum Hyocyami.

CHISTVS LEDON latifolium.

PRæter haſce tres ſemper virentes, rarior ſpecies, eſt quædam Ladanifera,virgis ſurculis. folijs multò craſſioribus, latioribus, longioribus: Sumachi Plinij aut Ruſci modo fruticãs,ſemineitem tricocco: multa laſciuit quopiam in mõte celſiſſimo agri ſterilis Sauenæ, cui nomen S. Colũbæ. Alioqui guſtu Ciſti Ledi, & fragrantia grauiuſcula.

Hanc demum monuit nos ſe habere florentem Coldenbergius. Semine & flore alterius Ciſti.

Caudici ad radicem Ledi adnaſcitur Hypociſtus, frequens Galloprouinciæ & Norbonæ, ſobole fungoſa, ex luteo in puniceum Granati bicoloris gemmante, cętero Hypo ſparti & Orobanche æmula.

Myrtus maior baccis nigris,oblongis,teretibus.	*Bourgeſpine Monſpellienſium.*
Myrtus maior baccis albis.	*Olea.*
Myrtus minor.	*Olea ſyl.*
Buxus.	*Salix Oleæfolia.*
Lycium ſiue Pixacantha Norbonenſium.	*Salix Latifolia.*
Malum punicum.	*Salix Amerina.*
Liguſtrum.	*Salix humilis repens.*
Phylerea maior Oleaſtri facie Norbonenſium.	*Perſica malus.*
Phylerea minor anguſtifolia Norbonenſium.	*Nux Myriſtica.*
Phylerea arbor an Macaleb Arabum?	*Arbutus.*

Laurus

Laurus vulgatior duplex.
Laurus Tinus.
Arantia mala.
Limones.
Citreum malum.
Poncire, Adami poma.
Limes,
Canellæ folium.
Cinamomum. *Macer Græcorum.*

MYRTVS minor.

VOLVNT ſic vocatam propter *Myrrhæ* quandam æmulam odore gratiam, qua pollent ſemperuirentis Myrti bacculæ. Eſt autem minor, Officinis notior ſuis baccis, adeoq; tota hortis Septentrionalium delitię & ornamentum eſt. Fruticat virgis tonſilibus, rectis, flexilib⁹, nigricãtibus, effigie Buxi, folio minore, ſed Ruſci mucronato, baccis nigris Hęderæ, vineum ſuccum preſſu remittentibus: eis poſt vindemias ſaginantur aues, tamque ſuaues edẽdo fiunt, vt integras, nõ exenteratas eſitent, eóq; prouerbio feratur, ſtercus carũ pręſtare carnibus, in Galloprouincia maritima, vbi ſiccaneus collis nullus, cui arrideat paulò placidior aura, vbi non multa vernet hęc myrtus. *MYRTVS Maior.*

VBERIVS illic etiam fruticat hæc, propter baccas, lagenulas effigiantes, maior dicta: folia item maiora *Phylereæ* aut granati minora: floribus item albidis & ſuperioris ſimilibus. Alterius modi ex hortis Franciſcanorum Venetorum habuimus foliis albidioribus, & fructu albo, pari, & ſimili, nec alioqui ita diuerſo, illic alba Myrtus vocata. *Varietates.*

BVXVS.

PERPETVI folia etiam buxus, ſiue πύξος Græcis vocata, vt ex qua tabulæ ad ſcribendum fiebant, πύξινα dictæ, vnde & pyxides. Nulla autem magis quàm hac gliſcunt montes & colles in Delphinatu & Galloprouincia. Quibuſuis etiam alſioſis ad Septentriones, cliuoſis, incultis fruteſcit & arboreſcit, prædenſis rigidis virgultis & ramis admodùm folioſis, graueolentia & ad myrtum ſimilitudine cognitu facilibus; luteus ſiue buxeus ligni perquàm ſolidi color: bacculæ tripodes, coronula denticulata inſigniuntur, Myrto alioqui non abſimiles.

LYCIVM, ſiue PYXACANTHA Norbonenſium.

SOLITVM fuerat aduehi Lycium ex Lycia, vnde nomen illi: verùm quid ſit hodie norũt perpauci; nec tamen pigebit (quod nos vſus docuit & coniecturę adeò vero ſimiles, vt veriſimiles credamus) hic addere. Eſt in Prouinciæ Norbonæ pleriſque locis arbuſcula Oleæ ſyluestri ſimilis, Arbuti magnitudine, foliis *Oleæ*, ſed breuioribus, rigidioribus, rotundioribus, minoribus, caudicis foliorúmque viridi, obſcuro, ſaturiore colore, ſubfuluo, ſpinis craſsis, atque rigidis, præduris. Baccæ ſunt vt *Phylereæ* maioris, ſed rotundiores quàm Oleæ, ſucco ſubrubro, Oleaginoſo, vti *Phylereæ*: qui ſuccus amarus, ingratiſsimus; accenſus, cum ſtrepitu quodam flagrat, extinctus rubet. Hanc tametſi præ ſe vndique ferat Lycium, tamen non auderemus aſſerere eandem eſſe: Id tamen audeo dicere; vix maiorẽ poſſe vſurpari commodo Lycium, quàm iſtud noſtrum: & poſſe longè propius, aptiuſquẽ ſubdi illi quàm Amurcã: habet namque vires digerendi, quadam cum aſtrictione. Quod ſi non ſit Lycium; fuerit ſanè ſpecies Oleæ ſylueſtris, cuius Amurca omnium præſtantiſsima, vice Lycii eſt; nam quò minus pinguis eſt & oleaginoſa, eò melior: Nocet enim oculis, pręſertim olei pinguedo, vti docet ratio *Phyſica*. Valde putamus *Senenſem* exercitatum apud declamationes, aut latrationes oratorias Quintiliani: nam vt illic Methrodorus vtitur imaginibus, pro locis; ſic is non modò iconibus abutitur, ſed etiam Anguillaræ & aliis doctioribus vera monentibus conuiciatur. *Ger.* Grenat oepffel.

MALVM PVNICVM.

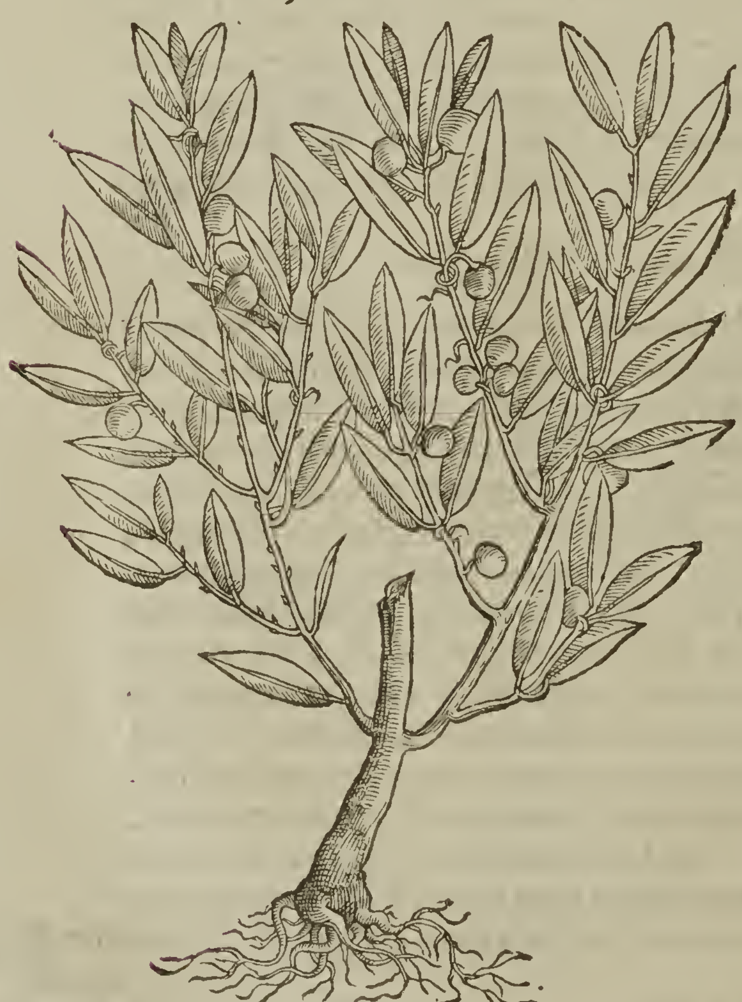
LVBENTER coniectamur ῥόαυ dictam ab acinorum colore Cytiníq; & Banlauſti aſpectu roſeo: etiamque ad Rhus, de quo ſuperius egimus, quadam ſimilitudine, & vſu, in culinis, ad coria edenſanda, non diuerſo. Sponte arboream magnitudinem aſſequitur ſylueſt. in Italia *Hiſpania* & præſertim Mauritania, vnde pulcherrimæ feruntur allatæ, Punico item cognomine: Septẽtrionis cęlũ non fert, niſi ægrè & in hortis: horto Regio *Waſtmeſtri* floret quotannis, Belgio & Francia, gigartis ipſis terræ mandatis, germinare in arbuſculam vidimus, *Myrti* rotundiore fronde. Pomum vbique eſitatur, anguloſo acinulo, dulcis acidi, mixti vinoſique ſaporis, deliciis & medicamentis expetenda. *Gal.* Pommes de Grenades & Mygraines. *Ital. Melagrano pomo Granato.*

LIGVSTRVM Dioſcorid noſtrâs.

DE florum ſpecioſa fœtura Cyperus dictus Græcis videtur, κυπαρίζω enim floreo eſt, quò alluſiſſe viſus eſt *Maro* vbi *Alba Liguſtra cadũt*, canit. Nulli a utem calidiorum aut frigidiorum regionum hęc hodie deeſt, ſemperuirente frõde Oleæ, atriore, latiore, molliore, hortorum ſeptis & areis accommoda, & tonſilis: flores muſcaceos, candidos, odoros, ceu vuæ oblongę rudimentum edit Aprili & Maio in lętioribus Galloprouinciæ conuallibus, aut collibus Angliæ non perinde ſtrigoſis, Septembri: racemulis Lentiſci, aut montanæ Sambuci, quos Auicenna eſu ſanguineum lotium, aut potius colore cruentum ciere dicit: quod præſtitiſſet quibuſdã refractariis experiri, quàm iſtud Liguſtrũ verum eſſe inficiari: guſtu autẽ & facultate aſtringit. Quę tamẽ nomine Alkanæ afferuntur aſſulæ, vel bacilli, ex tranſmarinis Africę emporiis, luteo ſunt intus ligno, eóq; ſi crinem (vt videtur Auicenna ex Dioſcoride velle) ruffant, ſunt ſanè aut melioris notę Liguſtri, aut diuerſæ plantæ.

PHYLEREÆ duæ Norbonenſis Galloprouinciæ.

FRONDOSAM illam ramis patulam Theoph. φυλλιρέαν, ex qua *Phyllura*, ſiue aſſulę finduntur, Tiliam eſſe, non hanc, certum eſt. Sed germanitas vocis impoſuit doctiſsimo interpreti Dioſcoridis: malim tamẽ legere φιλελαίαν, ſiue Oleæ amaſiam iſtam, quam Dioſrid. deſcribit, & nos pingendam curauimus, percongruam deſcriptioni, & Oleæ non modò ſimilem, ſed etiam ſociam, vt ab oleaſtris, quibuſcũ frequẽs reperitur, nihil ferè diſcrepet.

PHYLEREA *minor.*

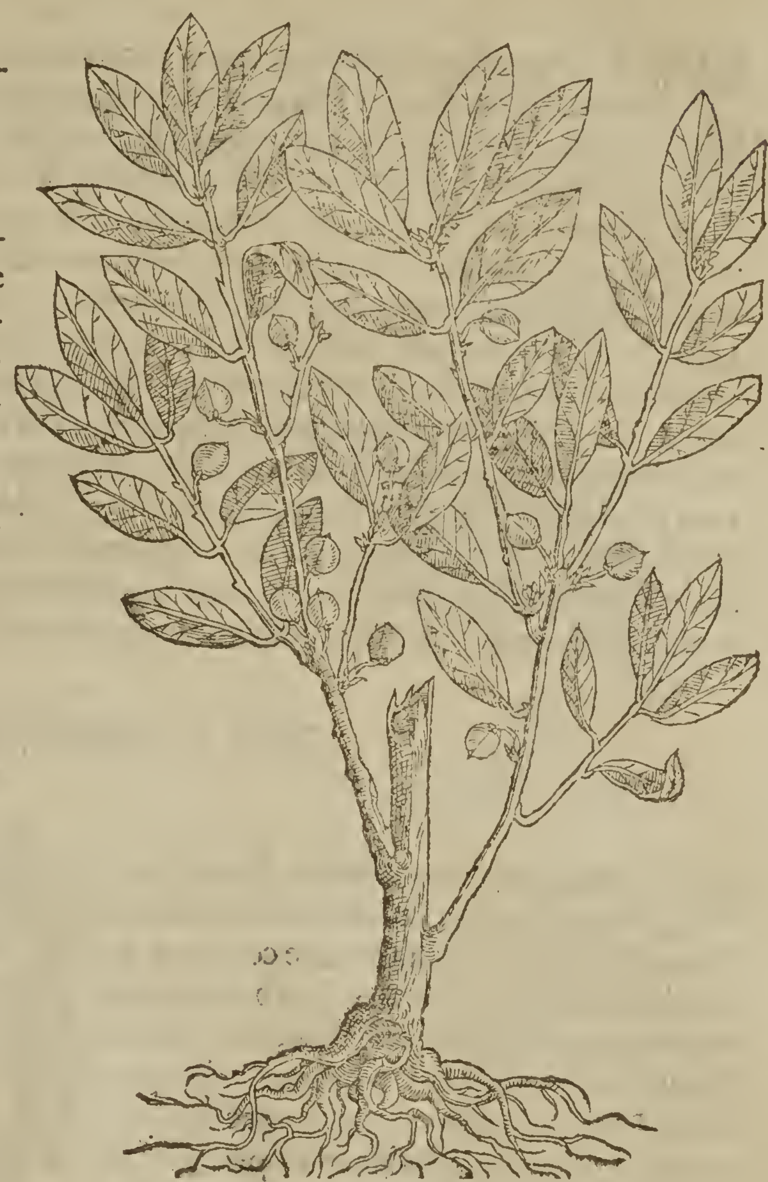
Huius autem duo modi arboreſcunt in Galloprouincię viarũ marginibus & oliuetis Maſſiliæ vicinis: & quæ maior, rarior, perſimilis pumillæ oleæ, caudice ramíſq; nigrioribus, longioribus quàm oleæ *Agreſtis*, & folio magis Liguſtrum accedentibus: bacculæ multę in ramis, etiam oliua agreſti minores, non amaræ (vt oliuæ) ſed ſubdulces, nucleo intus Ceraſi.

Phyl. Minor. MINOR multò frequentior iiſdẽ in natalibus & Mõſpellii collibus glareoſis: folio ęquè longo, ſed anguſtiore duplò: duploque minor tota planta. ſimiles acini Lentiſcinis, & ſimiliter racematim proximè hęrentes admodùm curto pediculo, quæ item maturæ ſubdulces ſunt, aliquantùm acres, ſed neutiquam ingratæ, vt ſunt Oliuæ ſatiuæ & agreſtes

Senenſis

Senenſis infarcit plauſtra verboſarum autoritatum, nec tamen quam dat deſcribit.

PHYLEREA ARBOR Galloprouinciæ, verior MACALEB Serapionis.

Expreſſam de viua arbore hanc iconem, prorſum refert prior maiorque dicta *P*hilerea: reperitur in Galloprouincia prope Tholonam, æquat ſcapo & ſparſis ſtellonibus Prunum aut Ceraſum, folio planè Phylereæ, aliquantum latiore: flos Ilicis muſcoſus, albidus & pluſculis vnà aceruatis baccis Terebinthi maioribus, nigricantibus, herbidis, dulciculis nucleoli intus craſſi: quales prorſusproſtant hodie in Officinis nomine Machaleb. Et certe ſi Liguſtrũ Serapionis ſit Machaleb, erit hæc illius Liguſtrum, non illa quam Matheolus dat nec deſcribit.

Deſiderantur hic multò plures congeſtæ baccu-læ, quas pictor omiſit.

Vulgo Monſpellienſium BOVRGESPINE perpetuò virens, an APHARCA Theoph?

Frontignanæ Linguagotiæ Iliceta iſtam arbuſculam frequentem pariunt: cui facies & habitus ſuperioris Philereę, ſed Ilicis adoleſcentis folia: rigida, rotũdiora, latiore quàm Olea ambitu, tantillùm denticulis aſpero: muſcoſis, numeroſis, racemoſis, Lentiſci floſculis, ſubter folia aggeſtis: Bacculæ ſunt Lauri Tynni didimæ, bino veluti gigarto vuæ cõflatæ: ſurculis ramiſq;, magnitudo & habitudo etiam Ilicis: guſtu amaricãt folia, & tantillùm aſtringunt.

OLEA.

HElladi Atheniſque Græca accepta ferenda appellatio: ἔλλην enim primùm vocauit Minerua,quæ arbore Oleæ,præſtantiſſimo quàm potuit munere Atticã ditauit.Huius lucos perennes denſiſſimos & amœniſſimos alunt apricæ tepidiores conualles Hiſpaniæ, Galloprouinciæ,& Norbonæ,vbi in Monſpellij vinetis duplicem perquàm nobilem fundunt laticem:nimirum oleum,baccæ callo:& mel,ſiue Elæomeli, quod mirum dictu, ſed veriſſimum,caudice vulnerato:de quibus cum lachryma oleæ Æthiopicæ,in ſuccis dicendum.Eleonidi iam memorauimus in Manna . Baccæ caro calluſúe immaturæ vireſcit: *Varietates.* nigricat autem nitiore cuticula maturæ:elegãtiores ad Frontignanam via, ex purpureo punicant,rariores hę alibi:Fronde exit flaccidiore,latiore,& ferè Saligna,in ſolo & cœlo Septentrionali, vbi nihiloſecius perennis viroris eſt,Londini in vireto operis & ſtirpium nouitate viſendo,Cæcilij regni florentiſſimi Anglię incomparabilis tum ſapientiæ, *Amurca.* tum eruditionis Neſtoris.Amurcæ ſiue fæcis, quæ oliuæ effractæ atq; expreſſæ fraces ſũt, efficaciam eôdem relegamus:hac autem non lubenter carerent Medici, ſi quot & quanta ad morbos quàmdifficillimos curandos præſtet remedia, ſcirent: nec enim vel Lycio vel Acciæ cedit,quin potius quibuſdam viribus excellit.

OLEA Syluestris ſiue Oleaſter.

QVos vnquam meminimus ſpontè arboreſcentes olearũ frutices,duntaxat magnitudine & habitiore corporatura videtur diſtare à ſatiua,quã hęc prorſũ oſtendit,nõ ſecus atq; Prunella Prunum ſatiuã,altera quippe in alteram, trãſmotione aut inoculatione,aut neglectu abit, rigidiuſcula enim fit Oliua,impexo atq; horridiore aſpectu: interdum ſenticoſa, quando in ſaxoſis deſitis,eius radix paſtinatione non difflatur,aut nocitura pullulatio, & ſẽticoſa ad caudicem ſoboles, non interlucatur. Quare huius non effigiem,quæ alioquin eadem ſuperiori eſt, ſed vires, vtpotè in ſicciore adultæ loco, vt magis aſtringẽtes,terreſtres,vegetiores dicit Dioſc:folia duplò minora,Phylereę, ſed ſubtus glauca:fructus numeroſior, ſimilis & par Myrto maiori: floſculi racemoſi,candidi,odori,Lambruſcæ foliati.

SALIX.

GLISCIT OMNIBVS VDIS AQVARVM POTRIX ET AMATRIX ſalix, à ſaliendo Latinis, veluti Græcis παρὰ το ἰεναι ἰτεα,quia ocyſſime quaſi ſaliendo in incrementum eat: Oleæ fronde latiore, glauca, auerſa,amara,ſupernè virente, floris

floris vice lanitium amenti ſeſquiunciam oblongum & teres propendet, nec ſeminiperda ſemper eſt, vt Homerus vult, quia alicubi ſemen excipitur & ſatum oritur.

Platiphyllos.

*P*leriſque non adeò depreſsis lubentius oritur quæ vocatur *P*latiphyllos, ea cinerea eſt magis, folio latiore, iulo ſiue catulo hirſutiore, breuiore, Salicis amerinæ vimeneis virgis, cereę flexilitatis & coloris, aptiſsimis ad quaſillos texendos; fronde longiore Lyſimachiæ purpureæ.

SALIX humilis, repens.

PRÆTER vulgatas *S*alices eſt quædam humilis, ſerpens humi, pedem & ſeſquipalmum alta: foliis paruulis, Myrti minoribus; flores amento *M*uſcoſo in pubem auolante, cani. *M*ontibus Sabaudiæ, Lugdunenſibus & Veganiis multa, aſpectu decora.

ἐλαιάγνου THEOPHRAS. ſiue Agnus Caſtus.

VELVTI Salicem frugiperdam, ſic ἄγνον, ſiue caſtum hanc vocarunt: quòd vtraque, frigiditate quapiam Venereos prolificoſque ſeminis ſpiritus videtur enecare, aut eneruare. Hortenſis eſt Europæis, Italis, Gallis, & Anglis; tametſi amantior ſit agri calidioris: Expandit in pediculis frondes digitatas, plurimùm foliis ſeptem, *S*alignas, Lupini, aut Ricini poſitu: in ramulis ſummis Lauendulæ concolores flores, & alicubi albicantes, vt in Cœnobiis Italorum funecinctorum, qui virgarum cinctu ad Venereos frenandos inſultus, quaſi Amuleto, hac freti erant: tametſi ſemen Coriandro par, nonnullis eſitatum libidinis inciet impetum, non ſecus atque Ruthæ ſemen, nonnullis adimit.

ONAGRA, *ſiue Mulcibruta*

BELLVARVM, cùm fera rabie corda tument, domitricem hanc & demultricem in Apenninis iugis & pleriſq; Alpinis, ac in ipſo Veronēſi Bado ſciſcitati ſumus, num inibi vſpiam comperiſſent: ſed id reſponſi tulimus, nullam repertam plantam, quę quadret Onagræ, præterquam Rhododendrum, Sambucum montanam & Laurum hynumon. Se facilè depręhenſuros ſi ea occurriſſet, ex radicis odore, foliorū florū luculenta magnitudine. Et certè non ea fuit negligentia Guinus eruditiſsimus & ſtrenuiſsimus herbarum venator, vt ſi veram inueniſſet, tam raram, tamque expetendam, non & cultu in hortis, & literis poſteritati propagaſſet. Aiunt amici eruditiores, hanc eſſe Lyſimachiæ ſpeciem quandam circa Lugdunum oriundam: at ea herba, non arbor eſt.

PERSICA *Malus.*
Germ. Pferſich baum.
Bel. Perſchbo.
Ang. *Perchetre.*

VVLGARIS *P*erſica ſolo mutato & venenata vi, patrio nomine notiſsima hodie eſt arbuſcula, qua conſita ſunt pleraq; omnia Europæ vineta: fronde *S*alicis eſt, aut *P*erſicariæ, Amygdali item flore. Poma ſuccos oblita priores venenatos, iucundi odoris & ſaporis, nec inſalubria ſunt. Carne foris ſucculenta, pube albida obducta, ſublutea quædā, albam pulpam habent. Lutea tota alia præſtantiſsima: non pauca ſanguineo cruore madent: omnibus Labyrinteis alueolis ſculptis; amaro intus nucleo.

AMYGDALVS.
Germ. Amandel baum
Gal. Amādier.
Belgis. Amandelboom.

VOCANT Amychas Græcè putaminis Amygdali maturæ rimulas, hiulcáſq; fiſſuras, quales autumno vbiq; cernere eſt in Galloprouincia, Delphinatu, vbi conſitę ſunt planities

patentiſsimæ Amygdalo arbore,cui facie, fronde ſimilis,& par Perſico, procerior tamen & frondoſior. Ægrè floret Aquilonio cœlo; tametſi in Anglia maturat interdum nuces. Hę interdum peramaræ natura, cultu dulceſcunt,eſculentæq; Theop. & noſtro tempore.

Moſcata NVX, ſiue Myriſtica Macis Arabum & Officin.

De Macere in Cinnamomo.

AFFINEM fronde & fructu Perſico eſſe arborem nucis Myriſticę, quam frequentem habent inſulę Orientis è Moluſcis, vnà referebant, qui attulerunt eaſdem nuces decerptas ſuis manibus amici,& triplici cortice protectas,quales conditæ proſtant in Officinis,& poſſe noſtrò cęlo aſſueſcere negabant. Tota veſcendo eſt condita : nam calloſum extimum putamen eſt,cui proximè ſubeſt Macis Officinis notiſsimus;Cutaceus deinceps liber interiacet Macerem ipſum & nucem, quæ eſt lignoſa, odora & perpinguis, dum recens eſt,& matura.

ARBVTVS, ſiue VNEDO d'Arboux.

Galeno perperā Epimelis.

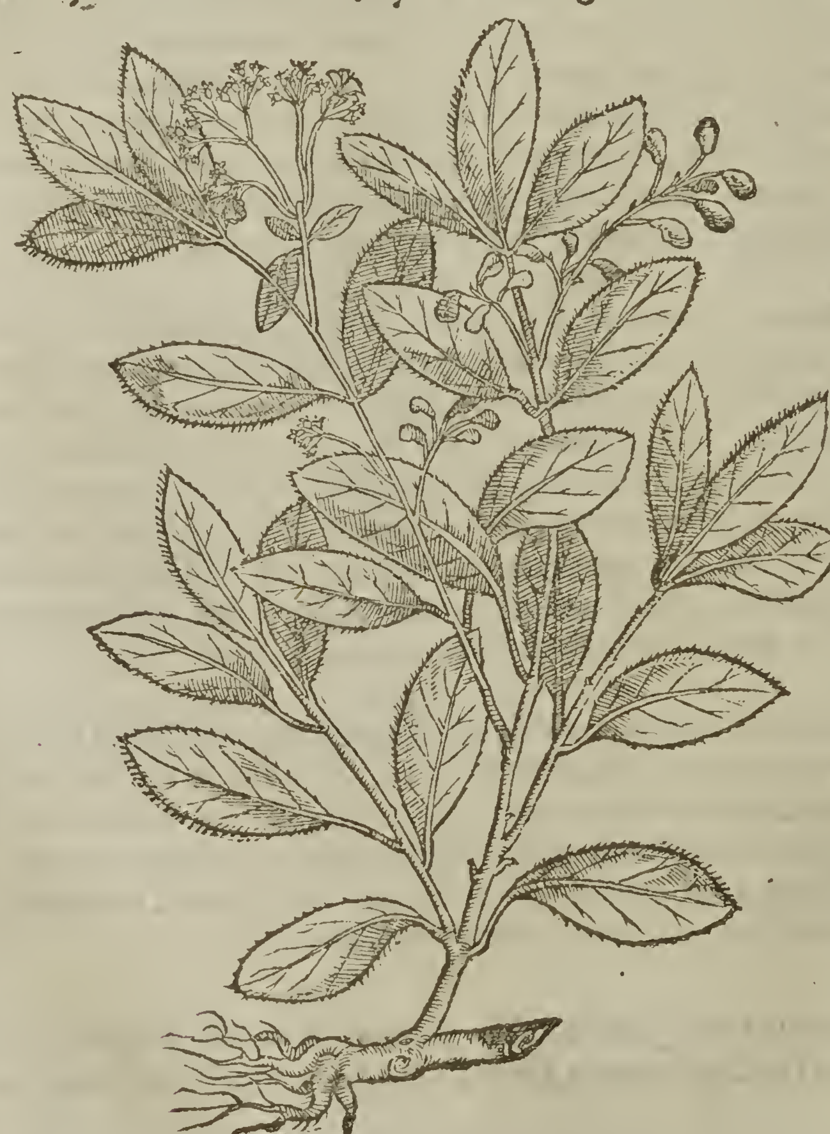
FRONDES Citri & Lauri,nō tenues,vt perperam legitur apud Dioſcoridē huic ſunt Arbuto , quæ ſecus montoſas & Maritimas vias Galloprouinciæ Norbonæ,æſtate numeroſa Fraga edit, Coccineo hilaris pūrpuræ aſpectu micantia, & quaſi ſuperbiētia,aceroſis compactis partibus, comoſis intus,edendoque guttur aſperantibus conflata; vnde fortè κόμαρος dicta. Berberidi concolor flos calyculis luteolis.

Vulgatior LAVRVS baccifera Laurier.

Laurus humilis virgultacea,non Baccata.

FATIDICÆ Lauro flaueſcit flos, nigreſcunt baccæ maturæ: frondes autem ſempiterno nitent virore;iniectę igni fragorē edūt ſalis ſtrepitu,vnde Daphne quaſi Duophne dicta. Sponte multa calido ſolo,non niſi ſatu in Anglia & Belgio. Alia Gigartifera ſurculo,non ſemine oritur, hyeme in Belgio emoritur,& arbuſculam tantùm æquat.

Laurus regia Italorum.

Laurus TYNNVS cærula bacca.

VTRANQVE earū prorſum vultu ęmulatur Laurus Tynnus, valdequàm elegās & noua, aſſurgitque in arboris æmulationem. Fert Corymbaceam vmbellam multis conflatam Terebinthi ſeminibus , aut Gigartis vuarū ſimilibus,ſed ex argenteo in cœruleum luridis . Flore ex albo purpuraſcente. In Valenę nemore Norbonę plurima , & pleriſque locis Ceti montis, inter Coccifera Ilices,frequens. Premitur oleum ex bacculis , quibus valdequàm lubenter veſcuntur ſturiones, turmatimque ad illas conuolant.

CEDY-

CEDRVS Theoph. cuius Dioſc. MEDICA MALVS, ſiue Cidromela. ARANTIA, LIMONIA, CITRIA, LIMÆ, *& Pomum* ASYRIVM.

HAnc antiqui à ſolo Medo Medicum, ab odoris diuina fragrantia Cedrum & Citriũ dixerũt quaſi Cithyõ odoramentũ Diuis libandũ: tametſi hęc in Africa ſit ſylueſtris, & Olbiæ Galloprouinciæ adeò familiaris in afflatu oræ maritimæ, vt ſempervirentium Lucorum amœnitate & Pomorum fœtura perenni, neutiquam inquilina videatur. Si quis horum Pomorum duo ſumma ſtatuat quaſi faſtigia Arancij & Citrij, vno intuitu cunctas varietates diſcernet: Nam Arantio folium non planè Lauri, ſed veluti geminum, nempe vnum in petiolo quaſi pinnatim ineſt, maioriq; ſubeſt, quod nonnihil anguſtius ſupernè videtur quàm Laurinum. Ipſa autem mala Arantia etiam cortice ſunt reliquis flauiore: nã ex aureo vel herbaceo Charãtiæ fiunt concoloria, minus medicati ſaporis, ſucco gratiore & magis culinis familiaria, interdũ dulcia, interdum acida. Cætero Citrij generi frondes ſunt Arbuti aut Lauri, ſed latiores, nec pinnatæ, multis itẽ intercurſantibus ſecundũ ramos ſentibus: flores niuei Ornithogali aut Styracis, qui condiũtur & miſcẽtur cardiacis: aut ſtillatitiam dant multò ſuauiſſimæ fragrantiæ. *Aqua Naphæ.*

Hac autem Citri tribu poma *Limonia* vocata frequentiora ſunt, eoq; minoris fiũt: oblõga, ſucco acidiore, acerbiore, frigidiore. Cortice & carne magis eſculentis, nec perinde vt Aranciorum amaris, maioris ad incidendum efficacitatis. *Limones.*

Deinde *Medicum* Dioſc. malum, tres amplexum eſt varietates. Vulgatius eſt ſimilius Limonio, oblonga oui effigie: Sed maiore, cute rugoſiore, magiſq; caperata, odoratius eſt medicatius, antidotis commendatius: Pulpa & ſucco in acetarijs multò gratius. *Citrum.*

Limæ autem quæ dicuntur, illis duplò ferè maiores ſũt, calloſo carnoſo corio, pollicem interdum craſſo, oblonga Cucumeris aut Melonis effigie, ſuperficie concolore Limonio aut Citrio: puluillis & torulis rugoſis papillatim extuberante, vt Citri ſapore condito, & crudo grato. *Limæ.*

Pomum *Aſſyrium* Adami vocatum, è latiore baſi in obtuſiorem conum rotundius turbinatur, vertice circulatim obtuſo & quaſi vmbone depreſſo.

CINAMOMVM & CASSIA Græcorum XYLOCASSIA Offic.

DIcta ſit fortè Græcis κάσυ, quòd corticem coriaceúmve operimentum deſignat, cuiuſmodi Caſſiæ tubuli erant: iſtius autem Cinamomi, puta folia, corticem, & ſurculos, quæ vidimus, quæ partim audiuimus à peregrinatoribus, partim & legimus, teſtantur eſſe arborem aſſimilem Oleæ magnitudine: adeò ſimilitudine Lauri & Arbuti, vt quidã recentiores minus conſideratè hanc fecerint cum noſtra Lauro eãdem, ſed duntaxat ſolo diuerſã. Iam non ambigitur, an vera extet Caſſia, ſed diſceptatur, quid ab hac Cinamomum diſtet. Iſtud autem hodiernum Cinamomum, neq; idem Caſſiæ, neq; tamen multò diuerſũ eſſe, certũ eſt. Nam ſi vtriuſq; ex Dioſcoride notas perpendas, videbis fermè eaſdem eſſe vires, non item diſparem vſum. Si recentioribus aſſentiaris, & exploratioribus, eiuſdem arboris non ita diuerſas partes eſſe diſces. Quod etiam percipitur de Galeno & Plinio. Nam quod vterque ſuſpicatus eſt, adeo veriſimile eſt, vt veriſſimum videatur: nẽpe, eſſe variæ arboris, aut eiuſdẽ diuerſas partes. Deſcriptioni Dioſc. nõ magnoperè attendendum: nam cum dicit varias ſpecies eſſe, intelligit gradus potius & varietates, etiam vnius ſpeciei. Locus eſt Arabia, nempe Emporium, quemadmodum hodie Veneta vocatur Terebintha iris & alia multa. Planta ipſa ſtolones ῥαβδί, id eſt, rami, παχύφλοιος, id eſt, Craſſi corticis: igitur non arborem, nec quidem ramum, ſed potius eius corticem deſcribit, coloriſque notam apponit κοραλλίζουσαν, id eſt, Coralli æmulam, nempe nondum perpoliti aut nitentis στενήν, id eſt, anguſtam valde: Nam ſi craſſo ſunt cortice, tubum non valde latum relinquunt. Ideoque craſſam & latam addit. Quibus è coniecturis

 quid

quid inter Cinamomum & Caſſiam ſit differentiæ percipi poteſt. Nos verò meminimus duodecim annis fermè elapſis, Caſſiam ad Cinamomum verum proximè accedentē nos vidiſſe in officina Gulielmi *D*ries Pharmacopœi Antuerpienſis, in hac parte valde exercitati. Erat verò multorum iudicio ſurculus ille Cinamomi, baccillo ſolido, fractu facili, Cinamomæo cortice obtecto, cui etiamdum cuticella pullo colore obducta fuit. Folium verò ſeu pictum, ſeu ſiccum multis in locis videre eſt.

XYLOCASSIA DVM hæc meditaremur, quidā Veneti inſtitores, qui Londini negotiantur Morgano noſtro, corticem, fermè pollicem craſſū, ſcabrum, caloſum, & foris Ilici aut Oleæ concolorem, interius verò connexum mollius ſuperficie: odore, ſapore & colore quadantenus Canellæ vulgaris, quam prorſum guſtando præſefert noſtra: idcirco & quorundam conſultiorum medicorum ſententia fert eſſe Caſſiæ arboris extimum & craſiſſimum corticē, vt iam vnius arboris duos cortices habuerimus, quorum hic ſit craſſior, alter delicatior, odoratior, multoq; ad vtendum commodior. Eſt hic guſtu aſtringenti, ſicco, adq; ſiſtendū fluorem, vt putarim non parùm oportuno. Eius interior ſuperficies videtur à caudice arboris Canellæ auulſa, odoris præſentia nares feriens, & os manſu, complens guſtu Cinamomeo. Quare non modò non deeſt nobis Cinamomum verum, quod conqueruntur ex Galeni deſcriptione, ſed etiam adſunt plura quàm ille memorat: nempe illud graciliore fiſtula, colore fuſco. ſapore & odore vegetiſſimis, quod plurimi, hodie ſit Venetis, & Theriacis vt verum additur Cinamomū: deinde noſtra Canella vulgatior; poſtremo iſte cortex iam dictus, qui neutiquam eſt contemnendus, oleæ caudici concolor extima ſuperficies, quod magis fulcit coniecturam.

Cortex XYLOCASSIÆ facie, an ſit Dioſc. & Pli. MACER.

INter ſuperioris corticis magna fragmēta, etiam repertus eſt alius qui ex cuiuſdam arbuſculę ſtipitis imo exēptus: interiori ſui parte valde, ſimilis & concolor ſuperiori eſt, ſed minus craſſus, ferè inodorus, aut quiddam iuglandis & Lauri redolens, guſtu: perparū caloris glutiniſve mixti aſtrictioui habens, cum autem Dioſc. & Galeni aſtringens ſit & calfaciat, arboris cortex hic videtur.

Piper { *album, nigrum, longum.*	*Cotonea malus.*
Cubebe Offici.	*Ilex humilis coccifera.*
Caryophylli.	*Aquifolia.*
Aſphalatus { *Rhodius. Roſeus.*	*Ilex arbor.*
Agalochus.	*Suber Olbiæ Galloprouinciæ folio rotundiore.*
Lacca.	*Suber anguſtiore folio.*
Myrrha.	*Phellodris.*
Bdellium.	*Querquus.*
Thus.	*Cerris Plinij echynata.*
Thus Lympidum.	*Glandes Guineæ.*
Styrax.	*Galla.*
	Fagus.
	Caſtanea.
	Caſtanea equina.

PIPERIS ROTVNDI duplicis frutex, longè diuerſus à Pipere longo.

MInus veram antiquis Piperis plantā, minusq; notā fuiſſe putamus, aut cōfuſis proditā notis, quando etiamnum hodie ab iſtis naucleris qui magnā Piperis nigri vim ad Septentriones aſportarunt, rite referatur effigies: Eam dicebat quidam eorum non imperitus eſſe arborem, plurimi iam fruticem aduolui ſolitam Periclymeni modo, ramis crebribus

bus, tripedalibus. Citrij folio, magis exucto, minus nitido, ima parte perquàm venoſo. In prælongis racemoſiſq; gracilibus pediculis gemina ſerie racematimq; acini condũtur, vocãtur hi nigrij: Rugoſi ſunt læuiores & ſæpiſſime vieti.

Albi verò rotundi, tametſi ſcanſilis planta ſit, ſimilima nigræ: tamen calidioris eſſe naturæ indicio eſt feruor, qui maior multò in albo Pipere percipitur, & carius habetur, paucioreq; copia mittitur ex Orientis, ſub Æquatore, Inſulis Molucis,

Piper autem Longum, longe alia planta, alia loco dicenda.

CVBEBE Offic. non eſt Carpeſium.

Iſtius Bacculæ, quæ Officinis notiſſima eſt Cubebæ nomenclatura planta, iiſdem pene in locis oritur, & pariter Hederaceus frutex deſcribitur, folijs Myrto latioribus, anguſtioribus Mali Granati: acinuli in ſingulis pediculis ſinguli propendẽt: fieri poteſt vt ſit Nigro Piperi congener quando rugoſum & euanidum videmus.

CARIOPHYLLI.

Non niſi recenti oribus Græcis innotuere Cariophylli, vtpote ex maximè diſſitis oris Indiæ meridionalis Orientis adferri ſoliti. Eius folia quæ habuimus, fuerũt Aranti magnitudine minus virentia: alia latiora & rotundiora oſtendebant Doctiſſimi Comaſcus & Anguillara, hic Ferrarię, ille Venetijs: ſpirabat iſtud Cariophyllum. Flores conditi cum petiolis & ramulis teneris, nonnullis Emporijs celebrioribus, vt Antuerpię, Venetijs, & Genuæ ſæpe viſũtur. Alioquin floridi ipſi claui denticellis ſtellatim decuſſãtibus criſtati, noti ſunt omnibus, notamq; arborem facile redderẽt: Eius Gummi quod eximij odoris eſt, glebæ Ammoniaci cõcretione & colore, ſeruamus hic muſarũ theſauris.

ASPALATHVS.

Haud diſpar Aſpalathi difficultas, ſed non perinde magna neceſſitas fuit hactenus. Verùm, recentiorum ſedula veſtigatione factũ eſt, vt tres lignorũ differentiæ nobis innotuerint, quarum quælibet Aſpalathi nomine digna eſt. Prima nobis viſa Veronæ & muneri data ab eximijs Pharmacopœis Franciſco Cocleario & Andrea Bellicoco, qui ſuis Theriacis myſticis, de Doctorum Veronenſium conſilio, miſcuerunt. Fruſtrum quod habemus denſum ſolidũ & compactum fuit, quaſi cuiuſdã fruticis imæ parti reſectũ, radiatis fibris, ponderoſum, colore buxeo ſed ſaturiore, ſuauiſſimo odore & pertinaci. Eũ eſſe verum Aſpalathum tum perſuaſi fuimus. Sapor non ita amarus nec guſtu inſuauis.

Altera ſpecies Venetias aducta Rhodo miſſa fuit: Nicolao Comaſco Medico imprimis erudito, apud quem tum maximum trũcum vidimus, cortice exutum, rubentẽ, taxo concolorem, odore adeò fragrantem, vt quam latè patebat cænaculum eximio imbueret odore. Eiuſdem nos adhuc fruſtulum ſeruamus dono miſſum à peritiſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez, qui ab eodem accepit. *Aſpalathus.*

Supereſt tertia, albida foris, intus torulo ſubflauo aut citreo, ſandali albi & Citrini ſimillima albam Roſam ſapit, nullam guſtanti manifeſtam exhibet qualitatem, niſi tantillum calidi, quod vix guſtu diſcerni poteſt. Hanc primùm nobis dono dedit optimus vir Pharmacopœus Londinenſis Morganus & nomẽ id indicauit. Alioqui Oliuaſtri Rhodienſis aut Sandali ſpeciem arbitrantibus

Aſpalathus Roſeus.

AGALLOCHVS.

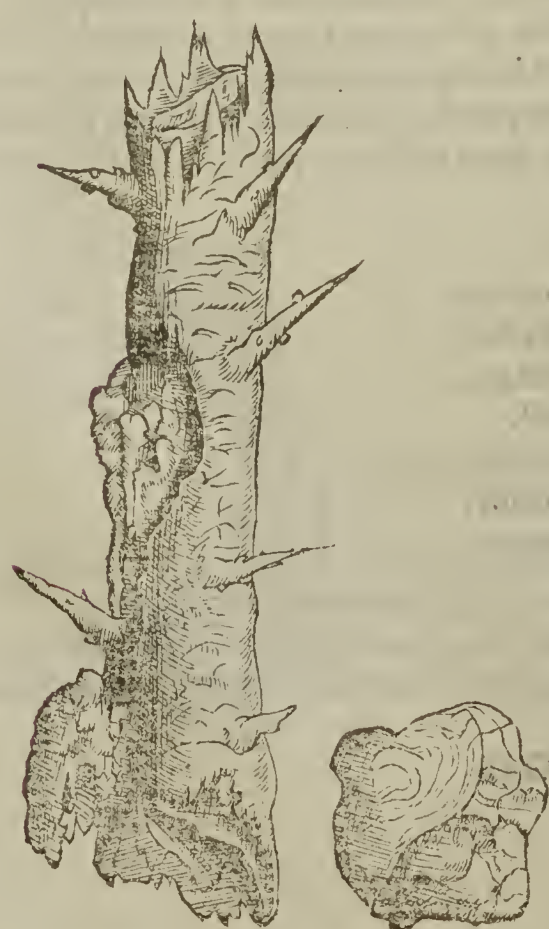
QVot ſunt paulò inſtructiores Officinæ, tot ſunt fermè Agallochi ſpecies. Quædam enim Ebenum, Aſpalathum. Aliæ nonnullæ Sandalum, Citrinum aliæ autumant. Sed chariſſimum & vſu probatiſſimum hodie magna copia Venetijs habēt inſtitores, guſtu aſtringenti, præſicco, non multùm amaro, ſuffitu ſuauiſſimum reddit odorem, & ſuccū aut liquorem pinguem, odorem, qualem in Ebeno vel Guaiaco videas, cui concolor, & fortè congener.

Arabū Lacca & offi. an ſit Dioſc. CANCAMON.

LAccam arborem & nomenclaturam Arabicam eſſe quadantenus arbuto & pruno ſimilem multi referunt, cuius ſint fruſtula & ſurculi, quos vulgari Lacca obductos in officinis habent: quam nullis rationibus ſeueriores veri exactores, Laccam Arabum Dioſcoridis Cancamū eſſe inficiantur: hinc perſpicuum, quòd alius alio vergit, omnes diuerſi abeunt. Cenſet Anguillara à docto Montano perſuaſus, Benzoin potius eſſe Cancamon. Quia, inquit Montanus, Cancamum odoratiſſimum eſt: Lacca non odorata: ſed neutrum verum. Quia nec Dioſcorides odoratiſſimam dixit, ſed tantùm odoratam: & ſanè eius odor ſuauis & gratus ſuffitu, quomodo Dioſcorides vſus fuit. Addit vir doctus: Itaq; Benzoin putarim, cuj congruunt ea quæ de Cancamo antiqui dixerunt. Neq; iſtud quidem compertum, nam adeò non magni fuit apud antiquos Cancamū, vt Theoph. Galeno atq; Ætiò, magno medicaminum recenſori, ſilentio prçteritum ſit, qui tamē toties Balſamū, Laſerpitium ſuccum, Cyrenaicū, Myrrham, Aſpalathum, cæteraq; id genus, inculcāt. Deinde aliunde deuehitur Benzoin quàm Cancamū, ſiquidē hoc Arabicæ plantæ Lachryma eſt, illud nō Arboris lōgè alius ſolo, effigie, & viribus. Iam ſi propterea quia odore fragrat vegetiſſimo, & adeò myrrhā ęmulatur, vt nō raro imponat (ſic inquit Mōtanus) nō idcirco illicò probatum eſt, nam non ſimilimum, ſed quadantenus ſimile Myrrhæ dixit Dioſcorides. Et etiā ſi dixiſſet, parū Montano id argumentū fauiſſet. Quippe Styrax, Bdellium, Thus Limpidū, Album animæ, multęq; aliæ Lachrymæ, Myrrhæ ſimiles ſunt, & proinde huic Laccæ: non tamen ſunt idem, non eſt igitur Benzoin, Cancamum Dioſc.

An verò ſit Chermes, cuiuſuis eſt ſciſcitari, at non niſi eruditi ſtatuere. Excrementum namq; Ilicis illud infectoriū quēadmodū cętera querna, quę in vermiū excrementū etiā faciſcūt, vnde vermillō, craſſarū eſt partiū, aſtringit nō inciditq;: odore nullo, & incerto ex ratione euentus eſt. Nā quòd ſua experimēta quaſi argumēta certa venditāt recentiores, fatua meraq; eſt inſcitia: nō enim per ſe dant neq; certi ſunt, illiuſúe, an aliorū ſudorificorū viribus & merito proliciātur ſudores. Hic tamē cum anxij animi quid tanta de re ſtatuēdū foret alternaremur, Oraculū, id eſt, Appolinis ſpecioſū illud delubrū, quod illi glorioſo Vercellenſi hiatori in honoris æde erectū ſperabamus, conſultū rogatūq; ſentētiam ire viſum fuit. At ille illuſit nobis, nec dubiū exemit, ſed turbellæ Pharmacariorū riſum iocóſq; mouit.

Cęterùm, ſi cui minus placeat iſta valde bona, & iā inde ab vſq; Arabū primis tēporibus vſurpari cœpta ad omnes illas affectiones, quas Dioſcorides cōmendat, potius, quàm illa incerta & inerti vtatur, Myrrham vel Bdellium optimum per nos vſurpare liceat. Quid verò cui magis quadret, in antiballomenis latius.

Myrrha aut Bdellium ſuo trū co & ſurculo ſpinoſo hærens.

Myrrha.

MYrrha, quaſi ſuauiter & odore fluentis vnguētariæq; dictæ, nomen indicat Lachrymæ, ſed cùm tam multa ſit affinitas huic cū Bdelio, Styrace, Cācamo Benzoino, Albo animæ, facit illa arcta ſimilitudo, vt neq; penitus nullā, neq; planè optatā nanciſcamur. Mirrha tamē nō carere nos certū, vt neq; Bdellio, ſed quia vtriq; tanta neceſſitudo, vt nō tam ſpecie quā accidētibꝰ diſtare videātur. Vtrū Bdelliū præferēdum ſit, meritò ambigimus. Etenim quod Bdelliū putatur, quia certò ſcimus

&

& à Rondelletio experimentis perſuaſi ſumus optimè viribus Myrrhæ reſpondere, putamus illud Myrrhæ ſpeciem eſſe,nec vulgare rationis momentum iſtud. Londinum ſuperiore anno allatæ multæ peregrinæ merces fuêre,inter quas quàmplurimos huiuſce ligni ſurculos expiſcati ſumus,ſolida ſubſtantia,cortice duro,nigricante,ſpinis multis & rigidis,craſsiuſculis,horrentes,quibus multa copia Bdellii erat aggeſta,intus foríſque valdè quàm amari; Cætera deſcriptioni Diſcoridis perquam ſimilia. Cæterùm fruſtra vellitant ſcriptores iſti,& de colore refragantur herbariorum *S*enenſi:nam vidimus nos in Officina Guillielmi Drieſch periti *P*harmacopœi Antuerpienſis, fuluam,albeſcentem,adeóque viridem *M*yrrham.Itaque illud χλωρὸν,vt eſt vagum ſignificatione , ita congruit rei facilè varianti colore.Siquis namque expiſcetur ſedulò, videbit interdum fruſtula viridantia,cuiuſmodi nos vnum habuimus,quod multis oſtendimus.

BDELLIVM.

BDELLIVM quaſi olidum putridúmve dictum.Quia autem à nemine proditum eſt, qua planta Myrrha manaret, eaque adeò ſimilis proditur Bdellio,vt ferè indiſcretæ ſimilitudinis ſint,valde veriſimile eſt eiuſdem eſſe ſimilitudinis ſpinoſas arbores. Nam & nobis compertum eſt crebro vſu , vtrãuis ciere menſes,mollire admotu, illitu, ſuffitu , ac quouis alio modo,tametſi maioris,minoris virium momento quadantenus , vti cætera omnia , differant,colores, varietates, ſapores,fermè eaſdem.Nam ſi qui de odore vellitet, ſciant ſuauitatem in odore,non ſemper ab ſpecie,ſed gradu mixtionis manare. Etenim eiuſdem generis plantę fœtent quædam,aliæ ſuauiter olent.Itaque ſic accipiendum,Bdellium ſuffitu εὐώδεμ ſiue odoratum dici à Dioſcorid. quemadmodum Vnguis odoratus, Caſtoreum,Muſcus,*S*tyrax liquida,Caphura,aliaq; multa, quæ præ vehementia fœtent, aut ingrata ſunt.Quare cum vtraque proximè alterã ſpinoſa arbor deſcribatur, & Gummi adeò ſimile effigie fundat, voluerunt quidam , non niſi tanquam ſylueſtrem à ſatiua Myrrha diſtare Bdellium.Porrò Myrrhæ deſcriptio, quam dant , non eſt ita diuerſa ab ea quam Plinius Bdellii ſcripto reliquit, Bdellium nominatiſsimam arborem, nigram , magnitudine Oleæ,folio Roboris, fructu Caprifici, naturáque. Quem Caprifici quadantenus effigie fructum induſtria peritiſsimi exoticarum plantarum Caroli Cluſii in verſionibus è Garcia habemus.

STYRAX.

QVOD ex hac emanaret liquor,ac veluti ſtiriatim extillaret,Styrax dicta videtur.Eius feraciſsimus ille tractus Galloprouincię,qui à trium Marię Sororum fano antiquiſsimo, ad forum Iulium vſque porrigitur: eſt namque prope oppidum Solarium collis lætiſſimus & opertus frequenti,Styrace,nullidũ illic cognita,quam primi nos iuueniq́ue multi tum *P*harmacopœis & ſtudioſis,tum Monſpeſſuli Profeſſoribus oſtendimus: nam iamdiu videramus Venetiis in Franciſcanorum horto: truncus ipſe ſimilis betulę ligno,aut mali cotoneæ: folia vtrauis minora,& quàm Cotoneæ minus rigida,minúſque auerſa parte cana : flos albidus,Arantiæ magnitudine,nõ odore.Baccæ aliquàm multę *S*taphylodendri magnitudine, rotundiores tamen,quas excipiunt vngulæ ternæ atque amplectuntur,quæ pediculo longo hærent.Inibi tametſi tanta copia eſt,nihil tamen liquoris effluit,ſed Lacrima Styracis Venetias defertur puriſsima perquàm odora,inque grana & glebas hammoniaci modò coactas, quibus ineſt quidam melligeni ſimilis liquor, qualis è facis defluit.

CYDONIA MALA.

DE *P*OMI orbiculata circinnatione turbinati Cytonium vocarunt ipſam arborem, quæ vbiuis valde ferax eſt,ſed præcipuè in apricis & viretis calidiorum regionum, vbi malo ſpecioſiore, aureo, melino, fœta viſitur, lanugine tomentacea obducto, ipſa ſit odore grato,perutili ſtomacho carne.

THVS.

THVS παρὰ τὸ θύειν dictum,quòd Diuis faciebant & adolebant thuris glebam, vti etiamnum vulgò fit. Eſt itidem & Thus Lacryma Arabicæ arboris, quæ multis iamdiu ſeculis cognita & vſu recepta,vera genuinaque eſt: Verùm ipſa planta vixdum cognita planè eſt,niſi de paucis notis,quia puſilla eſt arbor,foliis Lentiſcinis, Arabiæ indigena. Eius ſunt vires mirificę,intus & foris aduerſus morbos perquàm graues magnę & conſpicuæ vtilitatis,quas recenſere longum foret.

THVRIS *Limpidi folium aiunt.*

THVRIS Limpidi, pellucidi & reſinæ Cedrię ęmuli nitorem puritatémque Succini aſſequuti, nobis & viſendi & habendi fuit copia multis in locis, quod non perperam Dioſcorid. notis quadrat, ſi notas, vſumque perpendas: nam & dum adoletur ſuauiſsimum halat odorem, & vulneribus, tumoribus, diſcutiendi vi, nonnulla relicta aſtrictione, ad robur partis opem certam fert. Rupellę occidui maris quadrienniũ fermè eſt cùm doctus medicus Launaius nos gummi iſtius glebis, arboris fructu & folio, donauit. Aſſerebat nihil tamen, ſed ſibi relatum à nautis vtrũque, trunci Pino ſimilis ſobolẽ eſſe. At folium, quia valdequàm rarum, nequedum ab vllo depictum, hîc dedimus, magis ſciſcitaturi, ſitne Reſiniferæ plantę, quàm aſſerturi. Eſt namque, quod rarò contingit aliis, ab imo pediculo ad ſummum vſque cuculæ verticem, duplicatum, quaſi ex geminis conflatum tenuibus tunicis, vagina, ſeſquipalmum longa, inſtar infundibuli, hiantis hiſtrionis ſpeciem præ ſe ferentis; ſupernè Galeata videtur, quod de floribus Napelli & Lonchitide, non de foliis vllis, memorant autores.

COCCVS infectoria, ſeu Ilex Coccifera, an Aquifolia Pli.

INFECTORIVM granum cruore miniato & muricato pannos imbuens, nomen Arbuſculæ fuit. Si, quam ſępè meritò & profuſè laudat, ſuam Italiam Senenſis Commentator tam diligenter luſtraſſet, neutiquam dubitaſſet, an huius arbuſcula, vt vocat, reperiatur in Italia, ac multò minus Bizantio Cocciferam Ilicem hanc accerſiuiſſet. Siquidem frequentiſsima hæc humillima Ilex, cùm pleriſq; Italię locis, tum pręſertim in Hetruſco, Romano & Senenſi finitimo agro, locis montoſis, glareoſis, ſterilibus, inter varias Ilices, Smilaces aſperas, Terebinthos, Lentiſcos vbi etiam, tametſi paucæ & parum, nec quotannis, tamen nonnullæ Coccum ferunt. Sed quia minus Coccinum & paucum, citoque euaneſcens, partim ignoratur, partim negligitur. At in Galloprouinciæ Aralatenſi planitie patẽtiſsima, ſolibus ęſtiuis retorrida, ſqualida, glareoſa, lapillis ſilicibúſque conſtrata, & Frontignanę Norbonęque maritimis hanc legunt menſe Maio, annis adeò æſtuoſis, vt totum ſemeſtre nihil penitus pluat. Plebecula tunc turmatim & vicatim confluit illuc Coccum lectum, quem Vermilionem voce vernacula vocitat, atque venundat in mercatu ſingulam libram 12. & interdum vicenis aſsibus Gallicis. *P*erelegans naturæ opus & viſendum, non tamen fructus aut ſemen, ſed excrementum nobile tantillę Ilicis, quę à cæteris Ilicibus exilitate tantùm differt, horridiore aſpectu, & rigidis ſpinulis, denſis, criſpíſque foliis ac ſinuoſis, anguloſis, minoribus, ſemper virentibus, ſed Agrifolium præ ſe fert. Coccum autem ferunt copioſum, & amplexantur folii imi introflexæ ſpinæ, atq; furculi

culi præduri copioſiorem, nitidum, Agrifolij aut Aſparagi hortẽſis planè ſimilem, concolorem. Fuſciore tamen & obſcuriore foris, intus verò ſanguineo cruore lucido gliſcit, quẽ preſſu excipiũt recẽtem ad medicatas cordiq; amicas, Alkermes pręſertim confectiones, Pharmacopœi Mõſpellienſes, Aquiſextienſes, Maſſilienſes, & Arelatenſes, crudo, candido, vel fuluo ſerico, illic etiam à Serificis vermibus neto & glomerato. Verùm infectores, qui magnam vim cocci emunt, non premũt: ſed aceto aut albo vino irrorant, ne in vermiculos, aut viniſugas exiles muſcas abeat cruor, penè vacuis relictis tunicis. Sicq; in puluerem rubellũ miniatum redactũ ſeruãt, vnde Scoletium antiquis dictum, ſeu vermiculoſũ iſtud eſſe, ſatis liquet: & cõpertiſſimum non eſſe fructum, ſed excrementũ Ilicis: cui in ſurculis ſunt glandes longiores, nitidiores, nigriores Quernis, ſed Echinato acetabulo, non bullato ima parte, incluſę. Flores verò Martio illic promit muſcoſos, ſubluteos aut herbaceos Oleę Ilicis, aut Querquus. Cuius etiam medijs folijs & trũco non raró animaduertimus excremẽta rotunda, rubella, & interdum flaua, maioraq; iſtis, in varijs locis Galliæ, Italiæ, Germaniæ, quercetis prope Baſileam in Heluetia plurima. Quæ non alia videtur ab ea, quam mulierculæ, Dioſcoride dicente, legebant ore, & vocabant Coccum, fortaſſis quadam, vt veriſimilius ſit, ſimilitudine. Sed cùm noſtrati Norbonenſi & Hiſpano nullus hodie notior aut potior habeatur, viréſq; eidem omnes congruãt, quas meminerint ſcriptores, fruſtra iſtum improbat, & alium expetit, qui neutrum probè nouit Senenſis Commẽtator.

Septentrionis AQVIFOLIVM, ſiue AGRIFOLIVM, non eſt Ilex, neque Crateogon, neque Aphricana Palyurus.

LVbens hæc & perquàm frequens arbor creſcit in frigidis regionibus, vt Anglia, Germania, & Francia: calidorum autem duntaxat montoſis alſioſis raró & ægrè fruteſcit: quare nequit eſſe Palyurus Aphricana, cùm ſit etiã eius iniucundi ſaporis bacca. Neq; eſſe Ilicis ſpeciem certum: non enim glandifera eſt, & natales Ilicum feraces, adeoque æſtuoſos odit. Quare indicta fuit Dioſ. nec fortè valdè nota Græcis. Eſt tamẽ perſimilis Cocco, infectoriæ folio, quod perpetuò viret, ſed lætius hyeme, ſpinis horrido, in margine multilatero, leniter ſinuato: bacca Oxyacanthæ, Kermes, aut Aſparago cõcolor, ſed ingrati ſaporis: cortice ad gluten aucupatorium conficiendum apto.

VTrauis ſuperiorum adeò huic ſimilis eſt, vt non ſit diſcernere illicò facilè, à Cocco præſertim: huius tamen glandoſus Echinatus fructus oblongior eſt, dactylum æquãs, nuſpiam coctum ferẽs, etiam vbi inter Cocciferas Ilices fruteſcit, proceriore maioreque trũco, ramis & frondibus perennibus.

ILEX media Coccifera Ilici planè ſuppar, folio Aquifoliæ.

Dicta ϖρῖνος, quia ſerra propter duritiem fuit ſecanda: ſyluæ quædam in Galloprouincia & Norbona, quantæ quantæ ſunt, Iliceta ſũt, cuiuſmodi eſt Garanotius lucus ad Mõſpelium, vbi proceras & querna elegantia quàmplurimas videas, ſed oblongo Arbuti folio, tantillùm dẽticulis per ambitũ aſperato, perpetuò atrovirente, oblongiore, graciliore ſupernè: Querquus glande propendẽte, nucamento muſcoſo, luteolo, non diuerſo.

Ilex arbor aut arborea.

SVBERIFERA *huc accerſa.*

Eadem illic variat ſtipite humiliore, albidiore foris, & Oleæ ſimiliore: itemque glande, altero tantò minore.

Varietas.

ESt δρύω, erumpo, pullulo, vnde vox δρῦς, qua deſignarũt potiſſimùm glãdiferũ genus, & præſertim Quercũ, quam tum dictæ iam arbores, tum frequentiſſimus occurſus, ipſaq; celſior & ramoſior arboris ſpecies, frondis grandioribus anfractibus ſinuatæ, quauis notatione notiorem faciũt, tum frigidis, tum calidis plagis. De cuius adnata, excrementitiáque multiplici ſobole, plantis, fungis, fructuum rudimentis, muſco & vellere nouitate ſpectando, iam quædam diximus, & multò plura in Agaricis dicemus. De Quercu marina inter Algas, de eſu & vſu Medico omniũ partium & fructuum, deq; Querno ſale conficiendo ad corporis humani & metallorum medicamenta, inter remedia.

QVERQVVS *Cerris.*

Querquus αἰγίλωπες ſiue præcelſæ dictæ CERRIS Ili. triſti prægrandi Echinato glandes.

QVa itur Peſaro Romam publica via, viſuntur celſiſſimæ, alibi minus peruiæ, nec valdè notæ hodie: cuius glandes prægrandes capulum habent Echinatum, ambitu ſquãmis præduris ſibi mutuò incumbentibus, horridum, magnitudinem fere Echini marini aut ſemiconi laricis æquans, cuius nonnullam ſimilitudinem retinet: valde craſſus eſt, interiore ſui parte lenis: glans, quam claudit, nonniſi magnitudine differt, folia maiora multò: eadem alioquin Quercui.

Ex

Suberifer latifolia Ilex glande echinato.

EX vnaqualibet ſuperius narratarum primo quoq; intuitu quiuis ſuberiferã noſcitet Ilicẽ, ἴψιν à cortice dictã quia ſemper altipetus & immerſabilis vndis manet quẽ ſi exeris, omnino eandem cum arborea Ilice dixeris. Ei tamẽ folia & glandes rotundiora, breuiora, item dẽtata: cortex geminus ſtipitem amicit, alter interior qui perpetuò hæret: alter craſſior duos pollices, rimoſus rugoſus, perquàm leuis, qui deglubitur, & quolibet gẽtium defertur ad crepidarum ſoleas ſuffulciẽdas, aliáq; multa neceſſaria. Multa Galloprouinciȩ maritimis Tholonȩ, Olbiȩ & alijs adiectis, & in Tuſcaniȩ Lucȩ pretura.

Suberifera anguſtifolia Ilex.

SED ad Apẽnini radices & Anconẽſis agri nemoroſis collib⁹ multò frequentiſſima, quæ anguſtiore, lõgiore, minuſq; crenato folio eſt, ad arboream Ilicem accedẽte: glãdoſo ſemine, cupulo foris pungenti, aſperedine ſquabro.

Citimus hic ramulus Thellodris Arcadum eſt apud Theop. & Ilex fœmina lib. 3. cap. 16

Phellodris.

QVaſi è cõfuſis Ilicis & querquus in hãc principijs, nomenclaturam Theophra. φελλῶδρυς, ſiue Suberiquerquum cõflauit. Etenim de facie & folijs Ilicem quampiam dicas: ipſũ autem lignum mollius & laxius Ilice, ſed folij inciſura ſerrata Caſtaneæ, non Querquus: reliqua effigies Ilicis, minor tamen Queruis: maior Ilignis, non glandes, ſed ἀκύλα exiliora & oblongiora.

EX hac tribu eam meritò quis putet apud Theophraſtum dictam Salſicorticem ἁλιφύλοιον, quam hodie robur vel *Roure* vulgus noſtrâs vocitat, vt quæ ſit perquàm ſolido cõpacto trunco, multúm cineris vrendo relinquente, qualem etiam è vulgari Querno trunco nos parandum curauimus.

QVæ autem Gallas dat Quercus, duplex videtur: Earũ vulgatiſſima nemorum & ſaltuũ Pedemontium Delphinatus aliarumq; regionum temperatiorum eſt alumna, minore ſtipite, brachijs & fronde. Huius quædam varietas aut differentia videtur Fagus Theophra. dicta vocis argumẽto Latinis Eſculus, cuius eſculenta glans & poſt Quernã dulciſſima celebratur, famemq; explebat primis mortalibus: hodie *Fargni* & *Farguo* Italice: *Hargni* Gallice: lignum iſtius firmius proditur, quam vrbanæ Quercus.

At

AT Fagus vulgaris, glande diuerſa à Querna eſt, triquetra, puſilla, vtrinque acuminata, vnde ὀξύα Theophra. videtur vocata: Ligno etiam eſt minus compacto & robuſto, fronde Populnea, aut Alni: longiuſculéque videtur abeſſe à Quercu; tametſi & hæc potuit Fagus ab edendo dici; cuius glandis nucleus eſca pauperculæ plebi & vrſis quæſita, regionibus frigidis & calidis. FAGVS.

CASTANEÆ ſyluæ ſunt Allobrogum & in Aluernis, quamplurimíſque nemoroſis, alſioſis, regionum tamen non frigidiorum; nam cœlum Aquilonium non ferunt: prægrādes, ſtilis muricatas, echinoſas glandes edunt: medulla omnium glandiferarum ſuauiſsima, & ad panificium aptiſsima: frondibus longioribus Canabinis, aut Ilicis grandioribus, ſimiliter Fago aut Ilici, ſed anguloſis plicis. CASTANEÆ.

MIXTÆ quaſi naturę ex Fago & Caſtanea eſt ea quam naucleri vocant Equinā: frondibus digitatis Hellebori aut Ricini, Caſtaneę alioquin fimbriis donata: in qua Echinus octennium aut decennium Caſtaneā, eiúſq; nucleum claudit & tuetur ſaporis perboni; vt nōnullas incorruptas prędulces guſtabamus in Muſeolo Pręceptoris Rōdelletii; & etiamnum habemus dono cuiuſdam *Pictaui*, qui multa rara ex Barutho & Ægypto nobis cōmunicauit. Affabrè viſitur expreſſa, vt quàmplurima, in Commentariis Mathioli. CASTANEA *equina.*

Sambucus vulgaris corymbacea.
Ebulus, ſiue pumilla Sambucus.
Malus.
Pyrus, Pyraſter.
Meſpilus.
Aria Theoph.
Alpina arbuſcula; bacca Oxyacanthæ, recentiorum Chamæmeſpilum.
Euonymos Theoph.
Cornus arbor & frutex.
Cornus fœmina, ſiue virga ſanguinea.
Ceraſa & varietates.
Ceraſa racemoſa.
Chamæceraſus.
Prunus ſyl { *Vtraque.* / *Domeſtica.* / *Varietates.* }
Prunoperſicum.
Armeniaca malus { *Maior.* / *Minor* }
Sebeſten
Iuiube vtraque
Paliurus
Paliurus altera Theophra.
Paliurus altera peregrina.
Pyracantha.
Berberis.
Myrobalani Arabum.
Thamarindi.
Lotus arbor Dioſco.
Lotus arbor Theoph.
Guaiacum Patauium.
Guaiacum Officinarum.
Palma ſancta, ſiue Palum ſanctum.

Ebenum.
Tilia { *Fœmina* / *Mas* } *Theoph.*
Vlmus.
Carpinus.
Betula.
Alnus.
Alnus nigra, ſiue Frangula herbariorum.
Nuces auellanæ.
Populus { *Alba* / *Nigra* / *Lybica* }
Arbor Iudæ.
Populus Noui Orbis arboris Iudæ folio.
Morus omnis.
Sycomorus.
Ficus omnis.
Platanus.
Acer.
Sorbus torminalis.
Oxyacantha.
Meſpilus Aronia.
Sambucus { *Aquatica.* / *Varietas.* / *Montana.* }
Piper longum.
Ribes vulgaris & nigra.
Vua criſpa, ſiue Vitis precia.
Amomi & Cardami differentiæ.
Roſa ſatiua, ſylueſtris, cœrulea, lutea, & varietates.
Eſglentine.
Rubus omnis.
Cynoſbatos.

Oo.i. SAM-

SAMBVCVS VVLGARIS corymbacea.

QVIA EST LITTORVM CREPIDINVMQVE opacarũ amans,Actęa,ſiue ακτἤ. quaſi littoralis dicta videtur: Sambucus etiam Latinis vocata,aut potius Sabucus, Sereno monente,à Sabucæ inſtrumenti ſimilitudine,quę illi cum cauis virgis tubiſve medulla exenteratis, quibus nulli non è plebe notiſsima Sambucus eſt: fraxinea facie, & fronde,ſed latiore,nonnihil ambitu crenato: vmbellis candidis,Drabæ,latioribus,circinatis,magiſque ſpecioſis, & corymbacea fœtura acinulorum ſanguineorum, nigricantium per maturitatem,luxuriante,ad Vuæ æmulationem, Auguſto;quando decerpuntur tranſmittunturque cribris ad pultes, & condimenta,pręſertim apud Germanos & Heluetios, vbi pueruli cruorem eſculentum farina denſatum auidè ſorbent. Acetum Gallia è floribus & racemorum ſucco admodùm laudatum & rubrum parat.

Aldermooſt Heluetiorum.

ANNOSÆ arboris,apud Boreales pręſertim,ramis accreſcit excrementum corticoſum coriaceúmve multis dotibus cognitu digniſsimum, plebíque Anglę & Germanæ, Iudæ aures vocatum, propter effigiem auris, quam cartilagineo concretu rugoſóque complexu multis plicis & mandris æmulatur: ſed colore pullo, prædurum,aquis merſum molleſcens, ſpongiæque ritu tumens: anginis certiſsimo experimento vtiliſsimum, & tumoribus intus foríſque nunquàm ſatis laudatum: guſtu penè inſipido,cutis elixæ, aut corii.

Auricula Iudæ.

EBVLVS,ſiue pumilla Sambucus.

SCITE admodùm hanc pumillam humilémve Sambucum Dioſcorides dixit,quippe tanta vtriuſq; inter ſe cognatio,vt primo ineunte Vere, niſi quis radicem & ſurculos huius minores teneriorésq; perpendat, non ſit cuiuſlibet diſcernere: verùm hæc annua herba eſt: Sambucus autem annoſa ſit arbor: & Ebulo fronde, faciéque minor ſit; ſcapi duûm cubitorum, odor tetrior,& purgandi vis vegetior. Vmbellę corymbaceæ perquàm ſimiles,ſed veſcendo vix ferendæ. Radix flexuoſa, tenerior, humi latè ſparſa, Vrticæ modo: purgando ſerum efficax;primo Vere colligi ſolita.

MALI.

MALI, MALA.

MALVM arborem,eiúſque tum diuerſitates, tum fructuum varietates, accuratius explicare, vt prolixioris eſſet inſtituti, ita nullius ferè operæpretii; quando Malus vrbana eſt arbor prædiis & paradiſis perquàm familiaris & nota, cuiuſlibet cœli admodùm patiens: Sed amantior tamen humidioris, ſapidior fructus ſiccioribus, primę hodie commendationis *Curtipendula* ad nobilem Alkermes confectionem.

Alia quàmplurima Mala,cultu mangonio,tranſplantatione diuerſa,in Anglia,Belgio,& Northmania,quæ foris intúſque coccinio ſucco & aſpectu micant.

PYRA.

ETIAM *Pyra*,à turbinata effigie pyramidis in modum dicta, fruſtrà quis vel diſcernat à ſuperiore, vel literis mandet: cùm perpetua conſuetudine videndi in viretis,& eſitandi in menſis,nihil frequentius Gallię, Germaniæ, & præſertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ,Angliæ. vbi *Cidre*,& *Pere* admodùm ſuaues potiones vini vicarias factitant. Lubens quàmplurimas differentias & nomenclaturas ſatiuæ & ſylueſtris, tum fructus, tum arboris tacemus, rariora ſimplicia hîc tantùm exequi polliciti.

MESPILVS.

EST MESPILVS arbuſcula congener & ſimilis Sylueſtri *Pyro*,non ſolùm folio, quod tamen longius & anguſtius eſt,ſed etiam pomo,quod item puſillum fert,Sorbo domeſtico aut *Pyro* ſylueſtri par magnitudine, guſtu, & effigie; vmbilicello tamen ſupernè extãte,aliquot diuiſuris & vnguiculis folioſis redimito. De iſto politiſsimus Politianus cecinit: *Regum imitata Coronas Meſpila*: nam de prima MESPILO,in Oxyacantha.

ARIA

ARIA Theoph. effigie Alni.

NEc ita diſpari aut effigie aut facultate, ſed longe rarior, amãtiorque Alpini cœli, Aria vocata Theophra , quam in Angliæ frigidioribus ſyluoſis frequentem videas: rarius calidioribus, necniſi Alpium iugis Norbonenſis Sauenæ & Sabaudiæ . Folio *P*yri, Fagi, aut Alni, auerſo, glauco, ſupernè atrovirente: floribus pluſculis, in vmbella candidis *P*yracanthæ, aut Oxyacanthæ: exiguo pomo, rotundo & guſtu Aroniæ Meſpili, aut Cynorhodi alabaſtriculum æquante: ſapore nõ ingrato, nec perinde aſtringente, auiculis expetito.

Chamæmeſpilum.

Arbuſcula frutéxve Alpinus folio Mali, Bacca Oxyacanthæ aut Pyracanthæ.

ET hæc *A*lpini ſoli indigena in aſperis Mindenis Norbonæ, & ſaxoſis ad Baldum Veronenſem : Flagellis exit vimineis nigricantibus duos treſúe cubitos ſurrectis: folia item ſubtus glauca, ſupernè virentia, propiora nano Pomo, cui nõ abſimilis tota plãta præterquàm fructu, qui bacca Arię ſimilis, æqualis Pyracãthæ aut Oxyacãthæ. Quidam apprimè docti Chamæmeſpilium nobis ſuadebant: alij Euonymum Alpinam faciebant. *P*ræſicco guſtu nonnihil tamen calido, acri & aſtringente.

SEd vt verior, ita & frequẽtior infœlix Euonymos: nulli enim regioni calidę aut frigidę iuxta ſæpes & margines deeſt, aut ignota eſt de ſiliquula quadrangula, quadricoccoúe folliculo, quaternis loculis carinato, quæ totidẽ claudũt ſemina: extimus colos ex puniceo flauet: folia, rami, reliquaq; facies illi Mali Punicæ, ſed pallidę ex luteo virgæ, qua nulla materia commodior verunculis culinarijs aptandis, ad carnes laridis ligulis tranſigendas, ideò Lardariam vocant: tota quiddam ſpirat ingrati: flores luteoli. EVONYMOS *Theoph.*

VIVRNA vul gi Gallorum & Ruellij,an Viburnũ Virgilij?

Ride Sen. Cerbereas latrationes in Guillãd. epiſt. pag. 385.

IN Italiæ,Angliæ,& Galliæ Burgũdæ ſenticetis & ſyluoſis paſſim fruticat hęc,cuius Ruellius nomẽ,quũ accepiſſet *Viurnam* dici à ſuis popularibus & colonis,Viburnũ eſſe Virgilianum coniectauit,è quo prędatus Senenſis, & vt ſorex ſuo iudicio captus,Fluidã prodidit. Sedenim neq; Viburnum poteſt hæc aſſeri: non enim lenta eſt,neq; vllum indicium niſi nomen vagum,ex antiquis monumentis ſupereſt. Fluida autem Rhus,quaſi fluentis, Gazæ interpretatio eſt,vt prius monuerat Ruellius. Alioquin cognatior eſt folio & flore Arię & Meſpili,pariter acino in vmbella condito,ſed compreſſo, oblongo, nondum maturo rubro,maturo autẽ nigro,non(vt doctus Ruel. ſcripſit)rubro: folia Alni pubent canitie,& totus frutex albicat, ternûm & quinûm cubitorum.

CORNVS arbor.

ILli conſimilis aſpectu ligni & foliorum Cornus, ſed pluſquàm cornea ſtipitis duritie, interdum iuſti modi arboris,interdum tantúm fruticis. Floribus luteolis,muſcoſis,ipſum ver ortu antevertentibus: fructu Cerasi oblongi,cõcoloris,oliuę effigie, Gallis & Germanis nota & frequens inter dumeta minus arida,aut iuxta fluenta: guſtu perquàm auſtero,acore non ingrato.

FOEMINA Cornus.
Pſeudocrania Cordi.
Virga ſanguinea

ALtera,autẽ quæ vocatur fœmina,foliorum & ramulorum effigiatura adeò appropinquat huic Euonymo,vt Cornũ dixerint. Licet ea nõ ſit ſoliditate ligni aut baccæ venuſtate;fert enim puſillas baccas nigricantes Hederæ aut Polemonij,& edendo ingratas,non acidas: flores albos Liguſtri,in virgis cortice amictis,ex viridi in fuſcum purpurantibus, vnde Virgæ ſanguineę dictæ.

CERASA.

TRiuialis etiam cognitionis Ceraſus, & multiplicis eſt differẽtiæ,quæ magnitudine arboris,fructus ſapore diſcernenda eſt , aut ex vulgatis libris holitorijs percipienda. Flos Perſici candidior: & rotundiori folio ſatiuæ quàm ſyl. quę paſſim arboreſcit fructu acido mixto,aut dulci. Suauiſſima omnium Ceraſa acidula,quę *Aigrettes* vocantur,veniuntq; in culinas & Officinas.

RACEMOSA.

HÆc non differt niſi quia minor tota eſt, congeſtimque in racemulis Ceraſa fert,flores pariter albos, quales nobis oſtendebat ex Sabaudis Alpibus delatos Valerãdus noſter

CHAMÆCERASVS.

PErquàm rara & Alpigena humilis Ceraſus , cubitum pedéue ęquans, folijs,ramis & ſtipite Cornus,albidis,ſquallidis nodoſis. Floribus albidis,pallẽtibus,aut luteolis. Fructus binos maturat in pediculis longioribus,pendulis,Ceraſi ritu,ſed in imo duo foraminula albida,quoddam rudimentum pupillarum aut oculorum adumbrantia : Gigarta quina,aut ſena,albida,lucida,Oxyacanthæ paria.

BRVNVS ſyl.

Varietates.

VBique viarum agros ſepit,aut ſepes fulcit inter arbuſta vitæ contumacis Sylueſtris Prunus: iam lætiora edens,iamq; & vt plurimùm,puſilla pruna: quarum frutices gemina in differentia ſũt,altera horridior,minor,ſpinis rigidior,fructu minore,acerbiore, ex quo fit Prunellorum Acatia. Lætior autem ſylueſtris transplãtatione,inſertione,& cultu,in grandẽ,proceram,& domeſticam abit: mitiore pomo,ſucculentiore,ſuauiore. Cũctas differentias nec otiũ,nec animus eſt perſequi,cùm liceat bene longas paginas multorum ſcriptorum de iſtis conſulere: Damaſcenis omniũ olim præſtãtiſſimis,Brignolienſia hodie in Galloprouincia palmam præripuerunt bonitate,ſalubritate,& ſapiditate.

PRVNEPES.

POmaria quędam cultiora Gallica quandam Prunoperſicum colũt, cuius fructus caro, Pruni eſt: cute ſubviridi Pruni, ſed nucleo Perſici.

ARMENIACA malus { *maior* / *minor.* }

Gal. Apricos.
Pracotia.

SEd innumeram ferè turbã Prunorũ,Malorum,Ceraſorum, & eiuſmodi fructuũ, paradiſis nimiſquàm notorum,nec lubet,nec licet per anguſtiã temporis & paginæ proſequi,quando ea poſſunt ex varijs & prolixis Rei Ruſtic. ſcriptoribus peti,vti & arborum quàmplurimarum, quæ communione principiorum,cultu mangonio,& inſertione quãpiam diuerſam vel figuram,vel ſpeciem obtinuerunt: vt ſunt Prunoperſica fortè, & Mala Armeniaca,Præcocia dicta , quæ figura & folio referunt Pyrum,pomo autem ipſo Malum Perſicum.

PERSEAM aliam eſſe à *P*erſica & temperamento vario, vel de Dioſcoride diſcas, nedum ex Galeno: Id alioqui folia aſtringentia produnt, & is nullas tota ditione Romana, ſed duntaxat Alexandriæ fuiſſe dicit *P*erſeas ex *P*erſide allatas, quum indidem allatis *P*erſicis vniuerſa Italia abundaret, non relinquit id controuerſum. Eapropter ea non niſi paucis nota hodie, quia, vti tunc, rara eſt. Facie eſt apud Theophraſtum præcocis Mali, aut *P*yri, cuius magnitudinem æmulatur: aſtrictione & magnitudine *P*yro ſimilior, fructu autem *P*erſico. PERSEA. *De Perſica malo ſuperius & de Perſica nuce.*

ISTA *P*runa quæ voce *M*aura ex Serapione notiſsima ſunt Officinis. Nec niſi Græcorum recentioribus memorata, propterque muccoſum ſuccum Mixaria vocata, ſunt arboris *P*runo congeneris & conſimilis facultate, quę ægrè ſolo Italico, vel Norbonico aſſueſcit: tametſi *P*linii memoria in Italia creuerit, & noſtra ætate in *M*onſpellienſis agri vrbecula vernaculè *Maſſillarges* nominata, quidam amicus aluerit: ſed neglecta, non diu illic ſuperfuit, & tantùm arbuſcula fuit, facie *P*runi & folio, ſed latiore: fructu Iuiubæ cognato, atro & magis viſcido. *Ægineta* MYXA *& Officina. Sebeſten.*

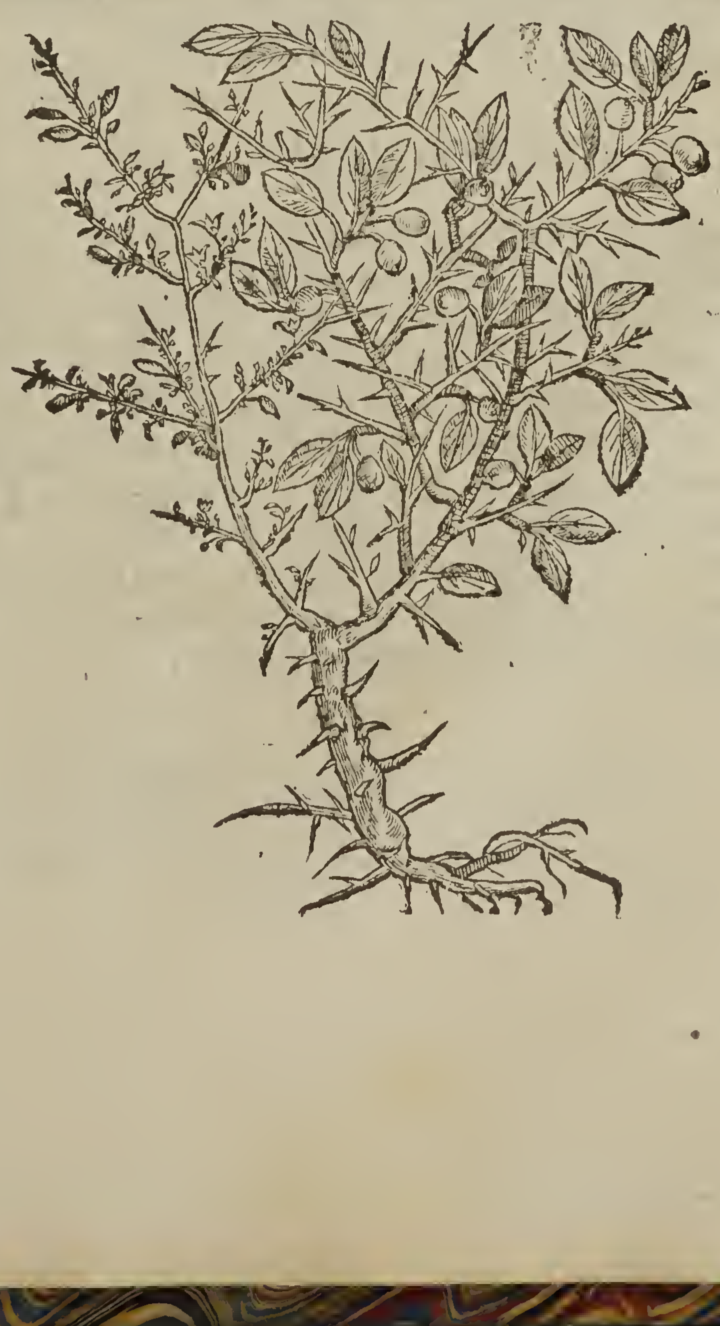
HAC vix vllam reperias quæ ramis foliis totóque ſenticoſo occurſu magis ęmuletur *P*aliurum (quem Rhamnum tertium faciunt) in aridis & glareoſis ſtrigoſis Norbonæ, arboris alicubi, alibi duntaxat fruticis magnitudinem, vt Monſpellii & Anconenſi agro in Italia, aſſequitur: ſurculis præduris, folioſis Lentiſci, aut Rhamni, multis aduncis ſpinis, intercalantibus, præacutis: flos muſcoſus Oleæ aut Rhus *P*linianę, luteolus fructus, dulcis, *P*runi cute Phœnicea, vel Rubella. *Iuiube.*

CVM ſint tam laxæ deſcriptiones vtriuſuis; & ex facultatibus valdè imbecilles coniecturæ, nullum puto poſſe ſtatuere quænam cui ſit præferenda. Quæ huic Dioſcoridis deſcriptioni valdequàm accedit, eſt Rhamnus tertius, nam frutex quantus eſt, prædurus eſt ſtipes, aculeatus, ſemine pingui, lineoquenon fuliginoſo, ſed ſatis duro, vt lini: vires huic congruunt: nam lapillos exerit potentiſsimè: diureticus eſt: ac proinde haud abs re doctus Anguillara ambigebat eſſétne Rhamnus Paliurus alio nomine (vt ſæpè fit) nota Africanis tranſmarinìſque regionibus, vel Dioſcoridis fuerit vitiatus codex. Quod ad ſemen attinet, huic ſunt terna oſsicula, vti Theophraſtus vult, ſemine Lini æmulo, non fuliginoſo, vti corruptè legitur, læue, non lentum tangenti, & in ſiliqua lata folliculari ſpecie, terna, quaternáve habet, vt ſanè hæc ipſiſsima videatur. *Paliurus & Rhamnus.*

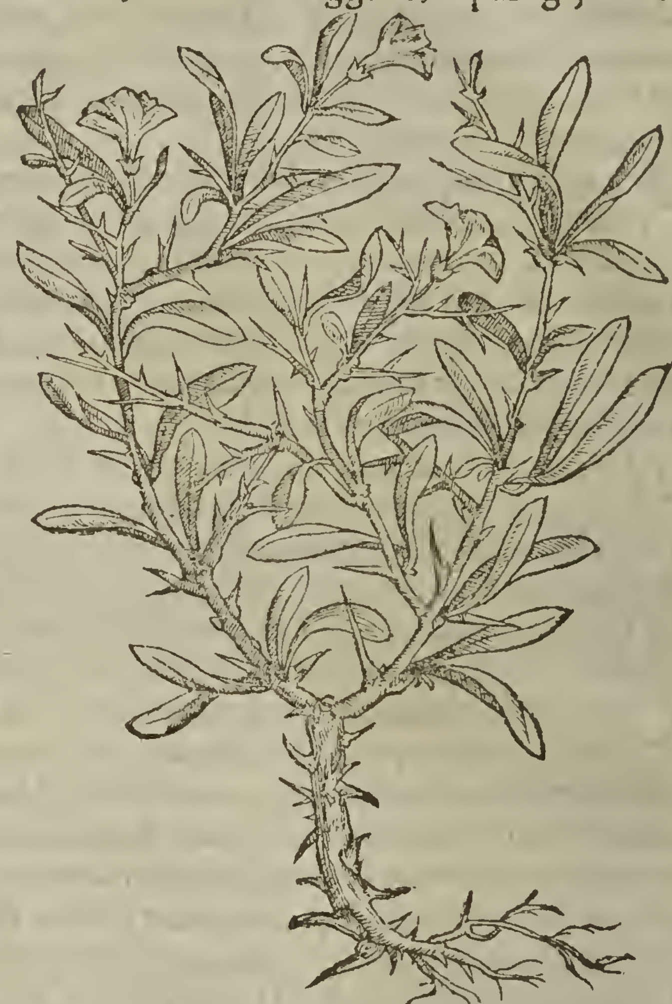
QVAM verò lib. 4. & capite Theoph. meminit Paliurum, ſi quis expendat, comperiet alterum eſſe Iuiubam Syluestrem: nam fructus rotundus eſt, ruber, quantus Cedro, cui nucleus ineſt eſui non ineptus: vino immerſus fractus, an concilies ſuauitatem, non tam ſcio, quàm facilè credo. PALIVRVS *altera Theophr. an ſit Iuiuba Sylueſt.*

PALIVRVS alter peregrinus.

SVNT & alia nõnulla, quas ſi auſi eſſemus hîc addere, potuiſſemus pro *P*aliuro ſubdere: nam ſatis cõgruunt, præſertim quædam quæ Mõſpellienſi agro oritur, ſpinis horrida, foliis Oleæ, minoribus, baccis nigris, tricoccis, Smilacis, grauidis, ſucco fuluo, tincturę apto, pręgrandibus, Berberidis modo, granis ternis, ſed minoribus, oblongis, guſtu ſubacri, cuius hîc picturam damus, non procul Monſpellio, qua itur ad ſcaturiginem Lani amnis, ſecus ripam & prope viam multa.

RHAMNVS *primus Dioſco.* PRIMVS Rhamnus Italiæ, Galliȩ, & Hollandiȩ maritimis pluribus in locis, ramoſus ab imo ſummo tenus frutex, aculeatus, ſurculis albidis, foliis anguſtioribus, multis, hȩrentibus, Chamæleæ longioribus: iuxta alas fructu denſo, racematim aggeſto, Aſparagi, aut Agrifolii, minore, ſucco flauo, turgido.

RHAMNVS Secundus Monſpellienſium.

SECVNDA ſpecies Cōmentatoris minus exquiſitè reſpondere Dioſcoridi notis videbitur, illis qui ſecundam ſpeciem Rhamni Monſpellii ſepibus muniendis aptiſsimã viderunt: nam tota planta alba & minoribus floribus, foliis Oleæ, ſed candidioribus Ieſamini pubet; at herbacei coloris: cortice ex viridi palleſcente: vtriuſque rarus vſus: Monſpellienſes hunc Rhamnum ſecundum vocant.

SPINA INFECTORIA, Rhamnus Catharticus, Recentiorum folio & flore Mali ſyluę. Bacca Alni nigra ſiue Frãgula.

SPINÆ infectoriæ plus eſt ſimilitudinis facie cum Pruno ſylueſtri, quàm cum Rhamno, cui ſpiniſtenus tantùm nonnihil aſsimilat; & vis eſt purgatoria illi, vnde Syrupus paratur, quo noſtri prȩceptores iam multis ab hinc annis Lutetiȩ vſi ſunt; certiores viriũ quàm Senenſis: vt qui non ad pituitam craſſam & viſcidam, ſed potius tenuem educendam, & impetum eius in articulos citatum auertendum & cohibẽdum prudẽtius vtuntur: Nam ſine calfactione purgat, & nõnulla aſtrictiuncula partibus robur conciliat: neq; liquefacit humores, vnde maior fluxus ſubſequatur.

PYRACANTHA.

EST & in Galloprouincia & Italia arbuſcula ſepibus non ita frequens, cui facies & folium Pyraſtri; aſpectu ſqualida: eius baccæ rubrȩ eſitantur pueris. Semina oblonga habent, quaſi Pyri aut Berberidis. In vmbella flores racematim candidos & fructus Oxyacanthæ pares edit, quem, propter foliorum ſimilitudinem, nonnulli Pyracantham vocant. valde eſt ſpinoſis ramis, non foliis: vſus hodie nullus aut neglectus.

BERBERIS

ALGIDIORIS ſoli aut Montani Berberis eſt indigena: fruticat & arboreſcit ſenticoſa tota, rectis, præduris virgis quinum aut ſenum cubitorũ; folia numeroſa, rigida, craſsiuſcula, *P*yracanthæ aut *M*yrti, crenata, guſtu acidula edentibus: floribus muſcoſis, emicantibus, Ribes, aut Cornus: perpuſillis acinis, racematim in pediculis conditis, oblongis, Cori item effigie, colore & penè ſapore: cortice cinereo, libro ſubtus luteo, quem Officinę *Bugiam* vocant.

MYROBALANI *Arabum, de Græco Myrobalano ſuperius.*

HI Syriaci fructus vulgatius quàm verius Myrobalani vocantur: neque enim glandes ſunt, neque odori, vnguentíſve apti, potius *P*erſicis aut Prunis accenſendi: Quorum etſi complures oriantur differentiæ in Syriacis, *A*rabicis, & Calecutiis regionibus, quibus debentur à Græcis & à nobis: tamẽ quatuor quinquéve duntaxat hodie proſtant in Officinis differentię è totidem arboribus. Nam Cepuliferæ & Citriniferæ eadem videtur arbor, proditurque à nuperis nauigatoribus, Perſici aut Amygdali folio. Bellericiferę autem latiores Laureæ ſunt frondes; ſed Indiciferæ *S*alicis, cuiuſmodi etiam Emblici videntur: alioquin inter ſe congeneres arbores promunt ipſi fructus; mediam quandam naturam inter Oleam & Prunum ſortitæ. Horum plurimùm duo genera condiuntur, aut huc condita adferuntur: pluris inſtitores faciunt alterum horum, qui Kebulus, aut Cebulus vocatur, omnium maximus: is oblonga puſilli Limoni, aut *P*erſici effigie, compacta calloſa nigraque carne, ſapore iuglandis cõditę. Alter minor eſt, rotundior, tenerior edendo, Bellericus vocatur. Kebulo ſunt Citrini ſimiliores facie, cute, nucleo oblongo, & pulpa, ſed fulua, vnde nomen. Indi nigri dicti & notiſsimi de colore: nuclei expertes, callo pene lapideo, quos concolorem melancholicum humorẽ, vt cæteros, quemlibet ſuum aptius educere putant. Vltimò Emblici potius fragmenta, quàm integra Pruna, quadantenus triangula, Bellericis minora.

Kebuli. Bellerici. Citrini. Nigri. Emblici.

THAMARINDI

NEC magis Græcis olim, nec minus nobis noti hodie fructus quos Thamarindos, quaſi Palmulas, aut Dactylos minus aptè vocarunt. Non enim Indi Orientales, vnde aduehuntur, *P*almæ ſimilis arboris tradunt eſſe, ſed Prunis, folio Saligno, vt Fraxini, minutim inciſo, magnitudine Querci, tametſi effigies fructus Dactylon, ſiue digitum inflexum pręferat, cute, pulpa, fibris neruoſis, fuſcis, & atris intertextum, qui cohibet ſemina terna aut quaterna, Caſsię, compreſſa, & anguloſa: guſtu quouis *P*runo acidiore.

LOTVS ARBOR

LOTI multæ arbores in Gallia Norbonenſi miræ & ſpectãdæ proceritatis occurrunt: ſuperant namque magnitudinẽ quamlibet maximam, vel querquum, vel iuglandem, præſertim loco non procul Monſpellio, cui *Boutonnet* nomẽ: foliis eſt *P*opuli nigræ, vel Betulæ, ſed aliquantò anguſtioribus: baccis nigris, Piperis maioribus, aut Myrthi, rotundis, prius Æſtate virentibus, Autumno nigris, maturis, nuſquam rubris, vt meminit quidam: intus Inbebarum nucleolo, fructus ſuauis eſui: vulgò pueris expetitus, dulcis namque, neque aſtringens eſt, & tamen dyſenterię prodeſt, hæc Dioſcoridea vulgatiſsima.

GVAIACVM *Fallopii Patauinum*

QVÆ verò in horto Patauino elegantiſsima viſitur, & digentiſsimẽ colitur, iamdiu à Docto. Fallopio ſata, & Guaiacum credita, videtur eſſe vera Theophraſti: nam magnitudo & folium *P*yri, Lauri, aut Ilicis maioris, niger fructus, magnitudine Ceraſi, qui per initia viret, ſine pediculo; vel admodùm exiguo, deinde fuſceſcit maturus, dulcis valde ſiccatus, id teſtantur: & hæc Theophraſti *P*liniíque Lotus. Quam cùm turbulentus Commentator neſcit diſtinguere, nihil aliud quàm ineptè congeſta verborum mole onerat lectorem diſcendi auidum. Namque quam ſibi Conſtantinopoli miſſam iactat, non alia eſt certò, tametſi ille non depinxerit, quàm *P*atauina. Sed quia illa ſicca miſſa fuit, paulò arctior ſtrigoſiórve erat, alioqui foliorũ & vniuerſæ ſtirpis idem modus: quod nobis certò licet aſpectu ipſo & doctiſsimorum fide aſſerere, nempe Bauhini noſtri Medici Lugdunenſis, omnium ſtirpium conſultiſsimi, atque Valerandi *D*onrez peritiſsimi inibi *P*harmacopœi, qui eandem in *S*yluis Lugdunenſibus copioſam colligit. Itaque duæ ſunt omnino cognitæ ſpecies: altera Dioſcoridis, altera *P*linii & Theop. nam iſtius corticẽ ſcarificabamus adacto ſcalpello nos, intus libro luteo, foris fuſco colore tum fructu.

GVAIACVM.

ISTVD lignum ex Orientis Calecutii Indiis, eque Occiduis inſulis & continenti noui orbis maxima copia minimo pretio cõparatum, vel Barbitonſores & Mulomedici non norunt, nedum eruditi artifices, qui lubente Deo, huius ligni & artis ope, diram Indicam luem, quæ longè lateque per vniuerſam Europam ſæuiter ſerpſiſſet, eôdem vnde irrepſerat,

rat, penè iam repulerunt, tamen nondum plenè innotuit arboris ipſius figura natiua, quam exactè delineatam dabimus nos breui, modò amicos noſtros fruſtrata non fuerit nauis & ſpes: aiunt hi proceram ſpecioſam arborem eſſe: folia quidam Maligranati, alii ilicis, aut Arbuti modo, firma, minora, nitida, frondes dicunt: caudici corticem albidum, quadam nigritie viridante, maculoſum: flores luteos plerique omnes faciunt: fructum naucleri neſciunt delineare, ſed rotundum, nec ita magnum dicunt. Hiſpalenſes ſcriptores luteum itē cùm maturuerit dicunt, geminis quaſi Lupinis conflatum: Lignum præſtantiſsimum quod nigerrimum & pinguiſsimum: de cuius immenſa vtilitate & oleo, quod ſine Alembico elicitur, dicendum poſteà.

Indiæ Occiduæ Palmæ ſanctæ

PALMÆ SANCTÆ *ſimilis arbor.*

EX eiuſdem claſsis Naucleris, qui indidem ſuperiore æſtate in Angliam remearunt, habuit *M*organus & nos ab illo ſurculos, quos per ſculptorum paucitatem non licuit hîc appingere; ita nec alia quàmplurima, quæ in operis calce cernentur. Rami ſunt arboris grandioris, recti, cortice arboris Indę, folio Citrii, carnoſo, nudo, Lauri latiore, breuiore, neruoſo, horum in ſummis hærent folliculi pallidi, coriacei, circinatæ rotunditatis, admodùm compreſsi, numo coronæ Gallicæ ferè pares, quorum medio inſunt ſemina Lentis effigie & colore, compreſsiora, guſtu amaricante.

Palum Sanctū Indiæ Occiduæ.

HANC quidem arbitrabantur *P*almam, aut *P*alum *S*anctum, quę ſpecies diuerſa à Guaiaco eſt, quamuis ſimilis deſignetur: nempe nō vaſta, vt Fraxinus, ſed minor, & ei cōcolor cortice: folia cuiuſmodi Plantago, ſed craſsiora, minora, pinguiora, breuiora: fructus Iuglandis magnitudine, aluo ſubducendæ idonei.

Hebenum, ſiue Xylælos Officin.

OFFICINARVM Hebenū quin ſit ſpecies Guaiaci nihil obſtat: nā præduræ aſſulæ, grauiſsimæ, quę in officinis viſuntnr, & aquæ merſæ ſidunt, tum pinguedo, quę exudat igni, perinde atque è Guaiaco, tum aſpectus ipſe, & vires, ac ſapor, videntur teſtari: nam odor etiam ei ineſt Guaiaci, vires ad eadem quę Guaiacum cōmendantur. Ne porrò quis obiiciat, ſolam Indiam nigrum ferre Hebenum ex *P*oëta; dicimus, Hebeno idem euenire poſſe vt Guaiaco, quod non modò in Traprobanię finitimis ad Orientem Auſtrum, ſed etiam in India occidua longiſsimè diſsita, ſylueſtris frondet.

TILIA *fœmina Theophr.*

ALIA eſt hæc à Dioſcoridis Phylerea, & per y ſcribenda, quòd in tenues aſſulas & phyluras diſcerpatur. Frequentior multò Septentrionis frigidioribus Germaniæ, Belgię, & Gallię, quàm Italiæ, vel Norbonæ: pulcherrima Baſileæ Heluetiorū in Diui Petri area, patulis ramis, ſparſis, inque vaſtæ magnitudinis ambitum fornicatum propagata, folio latiore, *P*opulneo aut Betulę, ſerrato ambitu Loti: ramis item frondoſis, & Amentis per initia Coryli aut Iuglandis.

TILIA MAS.

MAS autem non perinde effigie tota atque folio differt, tametſi exiguum ſit diſcrimen: folia Vlmi ſcabra rugoſáve ſunt: floſculos, non baccas, vti fœmina, fert, ſed ſemen & flores in folliculis Carpini modo.

VLMVS.

VLMVS multò vulgatiſsima notatuque facillima eſt: folio non adeò illi diſsimili, aut Alni. Folliculis vermium volucellorum & fuliginis refertis, ſaliuaris limo aut liquori manantibus. Buxi color ligno.

CARPINVS.

VOLVNT recentiores hanc eſſe Carpinum Theophra. tametſi Vlmo congener ſit: foliis quippe iiſdem, ſed follicoſa ſobole ſeminis, cuiuſmodi fauagines in caudatis floribus Lupuli.

BETVLA.

ET Betula perinde pueris nota, vt de virgis infeſta, folio Alni aut Fagi: virgis flexilibus, rectis, gracilibus, ad ſcopas nectendas idoneis: nucamento Coryli.

Alnus nigra. Germano. Faulbom an Colycea Theo. Frangula.

VDOS ſalicum natales crepidinéſque riuulorum ſequitur hęc, ad infectoriam quęſita, & valde nota de Coryli figura conſimili: cuius corticis potiſsimus vſus: ruffeſcit is ex fuſco.

Nux Auellana

OBVIA paucioribus locis hęc, niſi ad *S*eptentriones, vt Angliæ, Germaniæ, & Northmanniæ ſyluoſis vdis, folio Alni aut Ceraſi, aut Cornus, fuſco: flores albi, nec diſsimiles. Baccæ exiguæ, quantæ *P*iperis grana, quæ primùm virent, deinde rubent, demùm maturæ atræ fiunt, inſuaui guſtu: virgultis frangēdo teneris, ideo Frangula nōnullis dicta: cortice nigro, ſed glaucis maculis aſperſo, libro ſubtus flauo, vomitum ciente, & aquas ſeceſſu deturbantur.

Amelāchier Galloprouinciæ montanæ, an eadem Aliſur Gallorū?

VIx vllus locus paulò aſperior montanæ Galloprouinciæ eſt cui deſit huius fruticis prouētus. Surrigit autem quāplurima virgulta recta, læuia, polita, prædura, cortice obducta nigro, & folijs oblongis, Berberidis, maioribus, firmis, inter quæ crebra fœtura baccæ rotundæ admodùm nigræ & plenæ erumpit, magnitudine Myrti, ſapore planè melleo, & pergrato plebeculæ, quas ideo vocat Amelāchos, quaſi mellea. Virgis ſurrigitur virentibus & ramoſis, omnium rigidiſſimis & duriſſimis, quaternos aut quinos cubitos longis: quibus in ſcopas vinctis, vtuntur ad areas verrēdas. Scatent hac loca aſpera prope Diuiam Moſterias & Siſteronem illic vrbeculas. *Corylus perſimilis Alno.*

NVX Auellana.

RAmis & fronde Colurnus ſuperiori Alno ſimilis admodū ſed catulis pendulis hyeme, Vitimoris betulæ quàm Alni: nuces ipſæ piſtachijs pares, tū ſatiuæ, tum ſylueſtres: vel pueris eſu notiſſimæ.

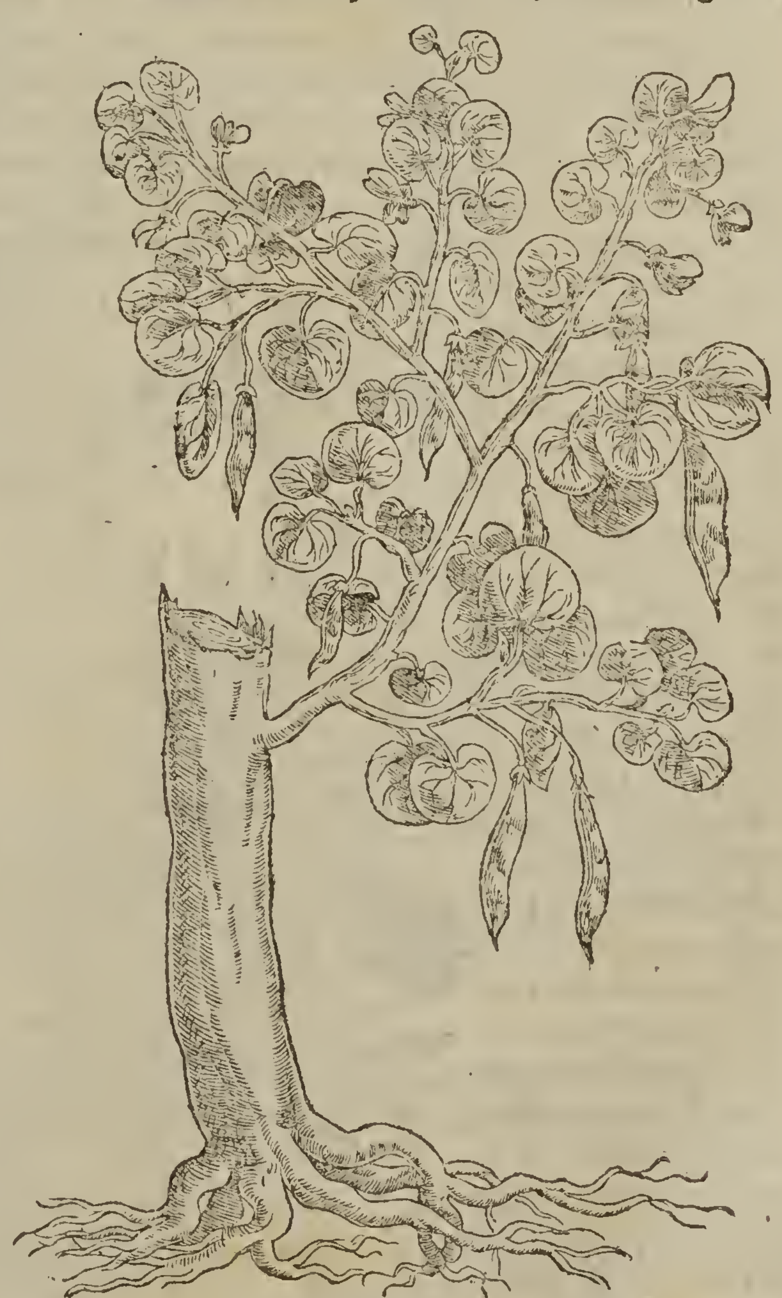
POPVLVS *nigra.*

EST fluentorū riguorumúe vtraq; populus aſſecla, ſed nigra frequentior, folio rotundo, oblongo, ſupernè acuto, initio atrovirente, hederaceo, in cuius pediculis oblōgis racematim hærent acinuli, Piperis rotundi ritu. Quæ verò alba vocatur, frōdibus eſt perpetuò tremulis, ſupernè virentibus, ſubtus incanis, Tuſſilaginis, interdū in angulos exeuntibus: catulos ante foliorum exortum, latifolio Salici modo edit. *Alba.*

Lybica ex vtrauis earū facilè noſcitur, ſed magis nigræ aſſimilatur, rotūdiore, minore, & breuiore folio, duriore, albiore, obtuſiore, ſed crebrò criſtato, aut ſinuato, adhuc magis tremulo: vnde Gallis *Trēble* dicta. *Lybica.*

Arbor IVDÆÆ Monſpellienſiū ſitne CERCIS Theoph.

CErcis Theoph. ob ſiliquam ſemenq; lentis effigie indicatur pervenuſta arbor hæc: quæ itidem propter riuos aut lætiores margines interdum & in collibus Veronæ amœnis & Norbone, Hetruriæ etiā nō procul Sienas, quò min⁹ decuit hāc ignotam fuiſſe Senenſi, nam ſi nouiſſet, qui alioqui ſolitus eſt vel triuiales quaſdam Conſtātinopoli accerſere, & occaſionē dicendi parū tempeſtiuam deplantis arripere, exq; alijs Cōmētarijs in ſuos rapere, iſtā ſuā popularem tacuiſſe. Venuſtas hanc ilicò oculis commēdat & notam facit. Flos copioſus cōfertim pullulātibus aut nondū exortis folijs, purpureus punicās, hilaris, Cicerculæ aut *Piſi*. Siliquæ per Auguſtū maturāt, ſemē Lentis effigie, cōpreſſum, Geniſtæúe: ipſæ foris Xirāpelino ſiliquæ aut ſpadiceo fulgore micāt cōpreſſæ, digito latiores & longiores, quadantenus Senæ ſed rectæ: folio exactè rotundo, Aſari, neruoſo & venoſo, Cyclaminis, craſſo nitido.

Prægrandi folio rotundo noui orbis populus.

E Nouo orbe nō ita dudū nec min⁹ elegātes nec parum ſimilis arboris ramos prægrādes Angli mercatores illinc reuerſi attulerūt, quorū Morgani dono iconē exhibem⁹ inferius: virgulta ſūt aliquāt ùm flexuoſa, & per ſemipalmū palmūq; crebra, geniculata, veluti inſertione cōmiſſuraq; partiū nodoſa vnde exeūt è ſingulo pediculo ſingula folia, ora exquiſitè rotūda, nec vſpiā niſi qua pediculis hęret, interciſa craſſa, rigida, latiora Arboris Iudęæ: cui Populi alternatim exeūt pręlōgi loruli, ſtipati acinulis multis exiguis, planè populi

ritu

ritu,quare & hanc Populum Perunianam vocare viſum fuit:guſtu perquam aſtringente, aliquãtùm calfaciente,ſubſalſo.

MORVS omnis

IVVAT morum temperies cœli moderatior,cuiuſmodi eſt agri Veronenſis,Auinionenſis in Galloprouincia, & pleriſq; locis,vbi ex viui radice panguntur ad ſolertis vermis Serici paſtionem: vulgatior morus ſerotinos flores edit,catulos hirſutos & folia Alni oblongiora,maiora,rotundiora,nigriora, ſquabra, læuiter crenata mora,matureſcẽtia cocci nis conflata primùm acinulis: matura cruentatis,& ſuauiſsima in delicijs. ALBA.

Pumilla quam vocant Chamæmorum nonniſi modo magnitudine pro totius rata parte diſtat. Nec enim Chamæſicus,ſiue humilis Ficus.

SED enim albæ minora imbecilliora ſunt folia, tenuiora, ſinuata ambitu, albæ populi, aut Sambuci montanę albida flacida gratiora,ſed mora multò inſipidiora,candida nitent,ad nauſeam potius quàm alendum nata,caduca fatuè dulcia,tota arbore minore: quam tamen pluris faciunt coloni ad velleris opus. SYCOMORVS.

EX Sxria & Ægypto Sycomorum aut potius Moroficum (vt Celſus diceret)quidam fruſtrà ſunt cõati Italiæ Hiſpaniæq; tum Europeæ,tum Indicæ inquilinam facere:nam ne germinauit quidem: tametſi in ſyluis Syriacis perfamiliarem eſſe, vel propheta teſtatur Amos,qui ſe Opilionẽ dicebat & legere ſolitũ Sycomora illic aut locis vicinis: nec pauci ſunt hodie qui eãdem inibi illuc peregrinati viderunt, Amiciſq; noſtris & nobis quidã ſtudioſiores ambulones Monachi, Veronę & Bononiæ ita oratione rapreſentabãt, ſimiliorem multò moro quàm Ficui:fronde Apoci aut Mori,& cognitu facillimã de fructu,qui caudici,aut imis ramis propè alas hæret,media inter Ficũ & morum conſtitutione & figura,p uſillam Ficum æquante,granulorum tamen intus experte.

FICVS.

EST magno ſubſidio fructus ficus Hiſpaniæ,Italiæ,& Galloprouinciæ,vbi ſyluulas verna & Autumnali fœtura biferæ Ficus,perelegantes videas:fronde prægrandi,lacinijs anfractuoſis quinquepartitò ſinuata,aſperà, glauca Mori albi & ſpondyli: fructu ſuauiore pleniore, recenti, ſicco ſolito, cuiuſmodi vbiq; eſitantur.

PLATANVS

PErquàm familiãris Macedonio & Peloponeſo Platanus, quæ inibi raró oritur, & vaſtam magnitudinem ad vmbracula comparatam adipiſcitur: Italiæ multis in locis colitur,& ſpecioſa viſitur,nec minus annoſa Florẽtiæ prope pomęria,& in ſuburbio quodã, nó procul mœnijs vrbis,vbi hoſce ramos & ſurculos defregimus AUguſto,cum penè echini maturuiſſent:penduli hærent hi pediculis ſingulis longioribus & breuioribus, non æqualibus,aut vno exortu iunctis(vt pingunt qui non viderant) parillitate vuedonis ferè,Bardanæ concolores,apiculis aceroſis aſperati, Sphærophali in modum,quę ſunt ſemina ipſa

ipſa ſcabioſæ montanæ non diſsimilia, tomento leni ſubruffo intexta: fronde perquàm lata (vnde Platanus dicta) Vitis aut Aceris, ſed altioribus ſinuũ diuiſuris, & laciniis porrectioribus, dentatis: ligno non valde compacto.

ACER.
Galli. Errable.

ACVTIE foliorum cognitu facilis Aceris ſpecies illa, quam antiqui vocarũt κλινότροχον, tãta quippe folia ſimilitudine ſunt cum *Platano*, vt *Panepiſtemos* Cardanus ille ſibi viſas *Platanos* frequentes in Scotia literis mãdarit, & nõ nulli prope Oxoniã eaſdẽ oriri ſponte nobis aſſeruerint, etiamq; oſtẽderint hanc rati eſſe Platanũ· eſt quippe ambitu & diuiſura Platani aut Sorbi Torminalis vocatę, nõ tamẽ adeò profundè acta; anguſtius folium eſt, nec ita cõpleta circinatione, vt ex ramuli huius cum cõmuni Aceris intuitu pictura hîc mõnet. Folliacea ſiliqua cõpreſſa, bipennem expãſam, & inuerſam, aut Papillionis alas imitata, vno vtrinque ſemine donata: muſcoſi flores, luteoli, Corni, aut Aſaræ Darac.

Varietates.

HVIVS congeneres duæ ſunt: vnius folia (quæ Theophra. *S*phendamnos eſt) angulis Hederaceis, ternis & quinis, ſuperiorem æmulantur, ſunt minora tamen, & minore folliculo. Hæc vbiuis præruptis & ſyluoſis frequentior. Infrequentior altera Septentrioni, quæ fortè apud Theophra. Zygia ſit: tametſi & frigidis proficiat, folio & fuctu minus lacinioſo, minore: flauente intus ligno.

SORBVS TORMINALIS.

CALIDARVM & frigidarum, *A*ngliæ, & Norbonæ Valena ſylua familiaris hæc Sorbus, flore, fructu, & nucleis *A*riæ vel Meſpili Aroniæ. Folio Aceris, Vitis, aut *P*opuli albæ.

OXYACANTHA.

RECEPTA iã vſu & nomine Oxyacantha vera eſt illa, quam Galli *Aubeſpin*, Angli *May* dicunt: folio eſt *M*eſpili *A*roniæ, Apii inciſura: ramis duris & mucronibus ſeptis: floribus cãdidis vel rubentibus, odoratis, fructibus bacciſve rubris, guſtu ſubauſteris.

MESPILVS *aronia.*
Vulgò Monſpe. Pometz.
Ita. Aſaides.

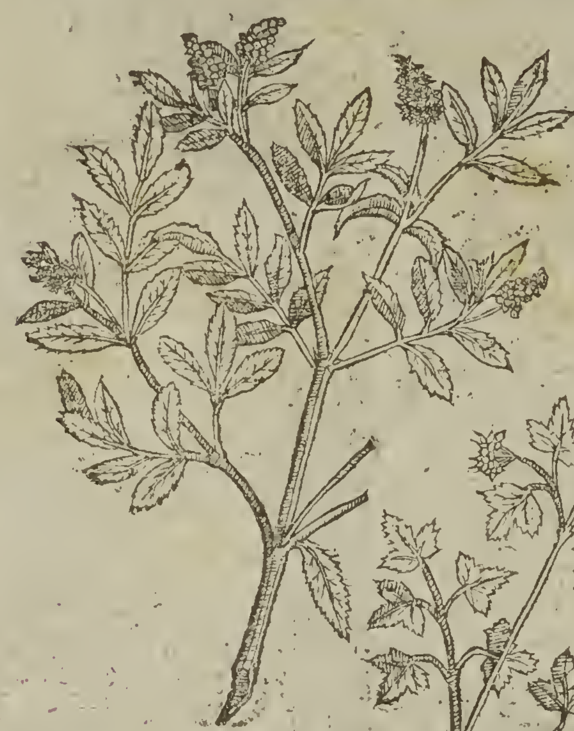
HVIC eſt perquàm ſimilis arbuſcula in ſylua Valena, tribus à Monſpellio leucis ſpontè orta, folia edens ſimilima, ſed latiora, fructum rubrũ, quadruplò, triplóve maiorẽ, *A*uellanæ parem, ſuauem guſtanti: nucleis ternis, duriuſculis, *S*eptembris initio maturis.

MON-

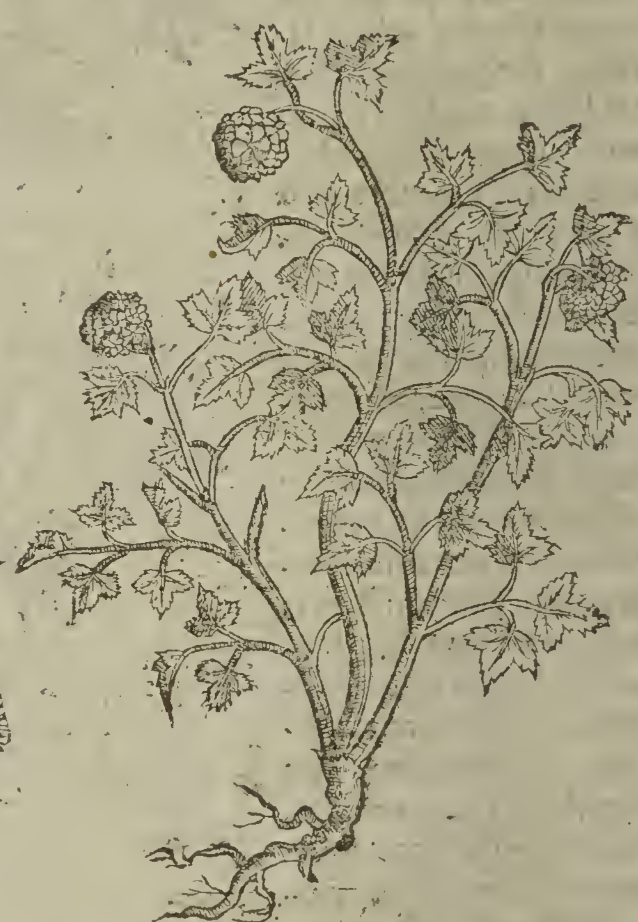
MONTANA *Sambucus racemoſa.*

MONTIVM & Nemorum amaſia Sambucus, ſuperioribus perquam ſimilis, facie, cortice & ligno concolor eſt, ſed fronde minore: flore autem non in vmbella, ſed racematim Liguſtri in morem ex luteo albicante, racemóſque multis acinis congeſtos, odoratis, Coccineis & puniceis, vuã integrã exprimentibus relinquẽte, nó inſuaues per Auguſtum eſui, vti ceruis, frondes, quas depaſci dicuntur auidiſsimè, præſertim dum prægnantes ſunt fœminæ. Frigidi eſt temperamenti ſomnúmque conciliare potis, adeóq; veternum, præſertim baccarum eſu: qui ſi nimius, admodùm noxius proditur.

SAMBVCVS *Montana racemoſa.* AQVATICA. ROSEA.

AQVATICA NIHILO ſecius & hęc ſibi nomẽ Actæ vindicat, vtpote vmbroſarum amœnarúmq; riparum, quas rblandè igant aquæ, alumna; in Germaniæ, Gallię, Anglię, Italiæ, Pedemontiúmque pratenſibus, vdis, conualliúmq; marginibus: verùm fronde potius propiúſque Aceri, quàm Ribes nigræ, vel quàm Sãbuco accedit; virgis gracilioribus, geniculatis, politis, fractu facilibus, *S*anguineæ, frutici ſiue cornui fœminę concoloribus, nec medulla pluri: florum foliolis Thlaſpi Candiæ, latioribus quàm Sambuci, ſed effigie & odore ſimilibus, vti & ſemine ruberrimo, compreſſo, Viburri, dictę fluidę Theoph. guſtu nauſeam faciente: Gallinis & auibus in cibum cedit.

ROSEA. ELEGANTIOR, hilarior aſpectu, & rarior Roſea SAMBVCVS hæc, herbarum ſtudioſis in hortis alitur: Folio, ſtipite, toto habitu aquaticã Sambucum præfert; flore tantùm viſu iucundo, multiplo, glomeratim cõgeſto, Roſam candidam ęquante & effigiante, diſcernitur.

Bryoniæ folio Amomũ Græcorum & Plinij. Alterũ apud Plinium Punicæ folio.

NON parum affinitatis Amomo eſſe cum Cardamomo, præter ipſam nomenclaturã & vires aromaticas, in antidota addi ſolitas, itemque ſomnificas, tum Theophraſti & Plinii autoritas nos certiores reddunt: vt enim Dioſco. poſterior vixit Plinius, ita certiorem collationem reliquit; vbi inquit; *Simile eſt Amomum Cardamomo nomine, frutice, ſemine oblongo: metitur eodẽ modo & in Arabia.* Dixerat idem paulò ſuperius: *Amomi vua in vſu eſt, Indica vite Labruſca*, quare quam Labruſcã Indicã vocat hîc, videtur cum Amomo Dioſcor. folio vitis albæ, eadem: quæ cùm doctos diu exercuiſſet, & eos peregrina plantæ deceiſ-

Ribes nigra & Rubra.

defeciſſet, noſtram Ribes nigram opinati ſunt: quæ vt vera non ſit, ſaltem monumento eſſe poterit ad veram veſtigandam. Et alioqui non indigna cognitu, folio viticeo, aut Bryoniæ, virgultis odoris, interſindendum virentibus, nigræ vuæ modo racemoſa, floſculis herbidis, luteolis: locis ſyluoſis Alpinis frequens, & in hortis culta, vt Hypris, & alibi, in Occidua Flandria.

Eſt alia Ribes longe ſimilima folio, facie & ſurculis, baccis non nigris, ſed rubris, pellucidis, ſuauioribus multò, & notioribus, tum officinis ad Rob. de Ribes, tum hortis.

AMOMVM *apud Pli. Punicæ folio*

VErum, & alterum deſcribit Amomum Plinius, quaſi excribens aliorum ſententia, qui exiſtimauerũt eſſe fruticem Myrtuoſum, *P*almi altitudine: laudabatur quàm maximè Punici mali folijs ſimile, nec rugoſis, colore ruffo. *P*reciũ vuæ in libras x. & xl. Adulterabatur autem folijs *P*unicis. Hinc item factum, vt accuratiores expenſores arbitrati fuerint, illum fruticem acini Alkekengi, & folio Punicæ aut Perſicæ, qualem in Solonis deſcripſimus. Et quàmuis autores conſulturo, in promptu erit noſſe nos hodie vtroq; vero Amomo carere: tamen haſce plantas huc adductas eſſe par fuit, ad veras, quando ſeſe offerent, certius dignoſcendas.

Piper caudatũ.

QVi verò ignauiorem huius vuam ducerent, aliam peregrinam plantã, vt multò Amomo aptiorem, adducunt: quæquidem ipſis acinis, aut granulis Piperis minoribus, Cubebæ rotundioribus, pedicellis extantibus: ipſóq; demum guſtu, illam Amomi vuam adumbrat. Sunt tamen ea quolibet *P*ipere feruidiora, acriora, nec aromatica. Eóq; *Piemento del rabo* vocãt Luſitani, quorã cõmercio ex Indijs habemus: ſed iam deſitũ adferri in Septentrionem, ne vulgatum Piper vileſceret. Peper met ſtertẽ vocabant Belgæ, id eſt, caudatum Piper: folia produntur vitis Anguillaræ.

Roſa Hieriõtis

EAdem delineatione perſuaſi, non paucis placuit Roſa Hiericontea vocata pro *A*momo: quod tamen minimè decuit eos aſſerere, incertos foliorum, quæ meminimus vidiſſe, & creuiſſe Doct. Treuiſano *P*atauij. Creſcit enim haud ita difficile ex ſemine recenti: hærent autem ſeminula complura, racematim vnà ſtipata, glumoſa, Sorgi minora; & intra fruticis, cancellatim, reticulatimque implexi glomum contenta . Folia verò non ſuccurrunt.

Cardamomum.

IAm autem qui nouit Amomum Dioſcoridis & Plinij, illicò noſcet eorundem Cardamomum, vtpote Amomo ſimile nomine, frutice, ſemine oblongo: & idem diſcet noſtrum ſiliquoſum, Cardamomum Officinarũ, aut Græcorum non eſſe, aut deſcriptiones prorſus deprauatas eſſe: nam Galeni locus adductus de exenterato fructu Cardamomi, poteſt intelligi de glumis mundato: nec vllus locus aduerſatur ex Dioſcoride. Neutiquã tamen contemnendi vſus haſce ſiliquas putamus: tum quia tacito conſenſu, & prerogatiua vſus receptæ ſunt: & fortè Arabum ſunt. Earum quæ maxima, Melegetta, aut *Millegetta* dicta à ſemine crebro. farcto, occluſo in folliculo membraneo, Ficum foris effigians nomine *Grani Paradiſi* notiſſima eſt, & ex Occidua Aphrica frequens allata. E quatuor alijs ſiliquis, quæ inter ſe perquàm ſimiles ſunt: ea quæ Officinis, maius Cardamomum vocatur, oblonga triquetra, lapidi dactyli concolor & par, ſemen condit anguloſũ, Millegettæ minus. Triquetra item ſiliqua, ſed breuior eſt media vocata, nec diſpari ſemine, quã veriùs putant Cardamomum, propter amarorem & acrimoniam non exiguam. Minima pariter triquetra, ſed vix nucleum Pruni æquat. Perelegantem aliam habemus à Morgano quandam, recèns allatam ex Indijs Occiduis, puſillæ Melegettæ penè parem: ſed triplici carina triquetra graciliorem, & admodum *X*yridis ſiliquæ accedentem: ſed corticoſo capillitio obductam, albidam, intus oppletam ſemine pari, albido, lucido Melegettæ ſed albo, manſu facili, & guſtu multò gratiore, Gingiber prorſum teſtante: ſubtus etiam, quà ſiliqua hæſit ſcapo, arguit Gingiberis ſtipitem: quare iſtas omnes ſiliquas Cardamomi, eſſe plantarum conſimilium, nec Gingiberi abſimilium, non abs re quidam peregrinator narrabat.

Piper Longum.

CVm è ſuperiùs dicto Pipere nigro, tum è fructus nucamento Officinis notiſſimo, ſatis conſtat diuerſam hanc eſſe plantam, quam recentiores folio Mori delineant.

Vua criſpa ſiue Vitis precia.

BOrealium hortis, vt Angliæ & Belgij, loco Vitis viniferæ eſt hæc: eoq; vuã criſpam vocant hebarij, viticea item fronde, aut Ribes, ſed incana totis virgis, & ſpinis horridis,

acinuli crebri,ſinguli,in virgis tamē ſunt pellucidi,pallidiores,intrò maturi,ſubfului,cultu multò ſuauiores & maiores.

Satiuæ ROSÆ. *Rubra Prouins. Candida. Pallida.*

ORbis deliciæ,florum princeps & honos Roſa,Angliæ florētiſſimi Sceptri,perinde auſpicatiſſima,ac meritiſſima teſſera, vt in quo regno hunc fruticem, non modò ipſa bruma virentē,& interdum penè perpetuifolium,ſed etiam mirè feracem,biferum ſæpe, quādoq; triflorum videas.Triplex eſt vulgatioriſè colore differētia:nam aut purpura ſanguinea,ſaturè punicant:vel aſpectu niueo micant:aut candore & rubore confuſis, flammeo rutilant, virgineis genis,& malis concolores,quas plebecula pallidas vocat.Tres hæ inſigniores ſatiuæ differentiæ ſunt,quæ,quòd ſexcentis ferè lenocinijs, colores,odores, ſapores, magnitudinem,numerumq; foliorum,& vires demutare queant:& ſoleant fieri præpropere,ſerotine,brumales,non ſunt huius inſtituti.

Cinamomea.

SYlueſtris tamen natiuæ ſunt varietates,& notatu perquàm dignæ:eius præſertim quā boreales **Cancl rooſe**,ſiue Cinamomeam appellant:hæ foliolis,ſunt omnium florum minimæ:Franciæ,Belgio,Angliæ,ruri ſponte crebræ,ipſo odore notiſſimæ.

Moſchatæ.

MOſchatæ videntur ſylueſtrem exuiſſe animum,mangonio,& hortenſes duplę factę:vbi fragrātiæ commendatione coluntur,condiunturq;,& eſitantur paſſim in Italia,Venetijs præſertim:aluū iucundius,ſed vehementius cient:& animi deliquia,ſtomachi,cordiſq; lancinationes accerſunt.

Lutea. Cærulea.

PAres & cognatiores illis Luteas,cùm aliàs ſæpe vidimus Argiera Affricæ ex Numidia, Galliæ inquilinas factas:tum in Anglia conſimiles,ſolerti manu in Geniſtæ ſcapū inſitas,vnde colorem, odorem, vireſque mutuantur nouas. Eſt & iamdiu videre Cæruleas in hortis Italicis.

Eſglentine ou Eſglentier.

SPecies eſt altera folijs minoribus Myrtinis,ſed latioribus,flore & elegātia Roſæ Moſchatæ:fructum ſimilem cæteris fert,& æqualem:tota planta multò odoratior, vulgò *Eſglentine*. Angliæ & Flandriæ hortis,ad odoris gratiam colitur.

Spongia Bedeguaris.

RAmis omnium,ſed præcipuè huius villoſum, coloriumq;,muſcidum excrementū hærere ſolitum floccis,velleris Sericei,inſtar, Bedeguard vocatur.

Dunen Roſem. Pomifera. Morifera. Baccifera.

INter Sylueſtres non poſtremæ venuſtatis alia Angliæ perquàm familiaris,& Eſglantinæ cognatior:fruticat pumilla, bicubito non altior,ſed inodora:folio minore,& pereleganti:Meſpilo Aroniæ non diſpari: pomo donata minore multò,colore viuidiore, rubello ſubpuniceo,per Auguſtum maturo:flos Roſæ ſylueſtris eſt.

BATIS *Rubus moraq́, Batina.*

SVnt Roſis perinde facie,vt viribus & nomine affines Rubi Batis,vt ſint vbiuis perinde noti& inuiſi,importuna,nocuaq; feracitate:duplicē in eis differentiā facile percipias: vnus namq; vulgatiſſimus, quo intextæ vinciūtur ſæpes:inter dumeta & lumeta nihil iſto frequētius:virgulta craſſa,quadrangula,ſentibus infeſta promit:folia ſpinoſa,ſerrata,terna,& mora edit planè Fragræ ſimilitudine:ad Diamorum confectionem Officinis vſitatiſſimæ,floris Eſglantinæ.

Reptans.

ALter Rubus nullum latere quit,in aruis paſſim reſtibili, ſeque progignente rediuiua ſobole gramineis ſeminibus ſparſim pullulāte, in ſatis plurimùm triticeis:prorſum ſimilis,ſed tantùm minor reptanſq; eſt·minorem minuſq; ſucculentum maturat fructum.

Rubus IDEA.

HVc item ſpectat *Framboyſier*,quaſi Fragra lignea aut ſyluoſa Gallis dicta,& admodum nota Septentrioni:vbi nullus ſaltus vmbroſioris ſyluæ,iſto Moro caret, duplò maioribus acinulis conflato,cærula purpura nitentibus:condiuntur mora & eſitantur,ad voluptatem & ſitim quæſita,aſpectu amœniore.Minus horridus ſpinis frutex, folio terno, non diſpari Fragranæ,crenato.

Cynoſbaton.

NEſcio qua ſui fiducia nos inuitos nihil ſcire docere vult doctiſ.Math. qui iādiu nō nouit,nequidē poſtremò monitus agnouit Cynoſbaton.Cuius duo frutices,vt nomenclaturæ,ſic effigiaturæ ex antiqua deſcriptione perſimiles,certos nos faciūt,aut ſaltem ea nō carere nos hodie.Eſt aūt frequētiſſim⁹ Cynoſbatos Rubi perſimilis valde quā ſpinoſus ſepe arboreſcit,& amplexu arborū accreſcit,florē & fruticē Roſæ ſylueſtris promēs: eius baccas cornui aut ceraſo pares & cōcolores,intus lanugine farctas,pueri eſitabamus.

Cupreſſus proxime Sabinas reddenda.

IVgiter virētis Cupreſſi lucus eſt perquā amœnus & venuſtus propè Burdegalam,alibique hortis ad Septentrionē pulchre adoleſcit,vt in Anglia,Ramis & folijs Sabinæ bacciferæ,ſed nucula oblonga,puſilla,ſculpta aut rimoſa, ouo columbino pari,intus ſemine compreſſo,perpuſillo,

Quod_

QVODLIBET ſolum æſtuoſum, & alſioſum modò macilentius ſit & ſterilius, tam abundè Ericã fundit, vt ea neminẽ latere queat: vulgatior biflora purpureis floccellis Thamariſci Norbonẽſis, cui vſquaq; ſimilis eſt & cognata facultatibus, ad ſplenem atque calculi affectus. Saxoſis tamen montibus Angliæ occiduæ ad Briſtoiam exilior, tota ſeſquipalmaris, ſed denſior fruticat: flore calyculato, longiore & Vnedonis ferè, hilarius purpurante, nec cæterò diuerſa.

Vulgatior Erica folio Myricæ.
Pumilla calicula to Vnedonis flore

SEd quaſi gaudeat aridis & ſqualidis, ſpecioſior fruticoſiorq; euadit in Romano, Thuſco, & Norbonenſi agro: ramis folijſq; prolixioribus, caudatis, comoſis, Chamæpitis effigie, flores edentibus calyculatos, venuſtè purpurantes, ſimilitudine Vnedonis, apiculis fibrarũ. Et hanc, ſi, vti nos floridam pedibus triuiſſet in Italia Mathiolus, neutiquam Fallopio, ſeu plantam peregrinam acceptam tuliſſet.

Minor Erica Iuniperi folia ſcoparia.
Maior Norbonenſium Chamæpytcos folio.

NOn eoſdẽ hæc nacta natales, ſed ſabuleta maritima Veneta: eandẽ ſtudioſiores videbãt Mõſpellij ſecus patibulũ Caſtri noui: humilis reptat humi, ſeſquipalmaris, folijs puſilli Germanici Thamariſci, Lini pericarpijs aut Cyſti: ſemine, floccellis luteolis, item Cyſti aut Helianthes: quare Cyſtum quintum opinatus fuit Doctor & Præceptor Aſſatius,

Chryſanthemis Erica minima.

VVlgatiorem prorſum, faciéque Ericæ prioris videas, pręcipuè in riguis & maritimis Galloprouinciæ & Lio Venetorum, in Cotonæi magnitudinem caudicemque abire, è quo ad ſplenes detornantur pocula. At quam hic Mediterraneæ proximam appinximus, ad Rheni ripas in Germania ſpõte fruteſcit: ſed exilior humiliorq; multò, nec arbor fit. imò plerumq; in hortis Angliæ Brumà interit. Et flores huic tomentoſi, pappoſiq; diffluunt vnà cum ſemine, maioreſq; ſunt ferè pares & ſimiles vulgaris Lampſanę, ſed purpurei. Norbonenſi autem ramoſi exigui floſculi, nec pappoſi, ſed rotundi Oleæ, ex albo puniceantes ſunt, & acinulis, quos interdum totum triduum Soli obiectos obſeruauimus ſubſilientes & tripudiantes, vermicello intus orto agitante, & tripudij autore, qui pertuſis aut deſilientibus tandẽ granis, foras prodibat.

Norbonenſis. *Germanica.* THAMARISCVS.

Sabina baccifera.

BOreales Meridianiq; horti, præſertim in clauſtris Veſtalium, Sabinam vulgatiorem alunt longè notiſſimã de Thamariſci folijs, ſed rigidioribus, pungentibus, tetrũque odorem halantibus, perpetuò virentibus, baccarum expertibus.

Sabina vulgatior.

CAlidioribus autem Lygurię gaudet, mõtoſiſq;, vt Norbonæ Ceto monte, hæc, baccas oxycedri maturãs ſubpuniceas, reſinoſas, minus fœtente tota planta, quàm ſuperior: odore tamen non abſimili, folijs vt plurimùm Cupreſſi: ſed interdũ in Galloprouincia folia ima ſunt Iuniperi, ſuperi

Sabina baccata

ora Cupreſſi minus aſpera aut pungentia.

Sabina Ægyptia.

QVandã ægyptiam Sabinam Bononienſes profeſſores faciebant, quæ à nobis inter Abrotanum relata eſt, caule pedali et ſeſquipedali, in ſummitates caudatas, comoſas exeunte, pullo pallentéve colore.

IVNIPERVS vulgatior,

GLareoſis tum Meridiani, tum Borealis ſoli ſterilis, inter Ericeta, fruticoſa ſobole ſempervirente, fruticat minor: folio & facie Ericeæ aut Sabinæ, fructu Piperis, grano ſubdulci, odoro, vti lignum totum.

OXYARCEVTIS, ſiue acuta Iuniperus

VVlgatiſſima eſt etiã in Galloprouincia Iuniperus maior hæc, inibi CADE vocata: folio Iuniperino maiore, acuto, mordaci, pungente bacca triplò maiore, Sabinæ perſimili, & concolori, reſinoſa tota: ſpirat ſuaueolentiam lignum, funditq; liquorem, quem illic Oleum de Cadde vocant.

CEDRVS Phœnicea

EX Iſtria quaſdam habuimus plantas, non diſpares fronde & figura, ſed fructus erat teres, oblongior, mediocris Oliuæ par.

Eadem Norbouenſi agro viſitur bacca, buxea, tripode, quæ quidem non peſſimè quadrat Cedro *P*hœniceæ.

Cedrus Lycia

LYciam Cedrum iamdiu vidimus Lutetiæ in quibuſdam hortis, folio Iuniperi multò minore, ad Sabinam accedente: bacca Phœniceæ minor eſt.

CEDRVS Libania & Paleſtina præcelſa.

ALiæ ſũt Cedri Græcorum, quarum nonnullæ in Citrijs dictæ: hæc autem illis indicta, Paleſtinorum in Libano Alpigena, ex ſacra pagina admodum celebris & nota fuit: Eius autem puſilla cupreſſi ſemina, ſed cõpreſſiora, in Figulinis ſata, nobis arbuſculas tres aut quatuor pepererunt: quæ perquàm venuſtum arboris cõmenſum, & indolem, iam tum per initia præferebant. *P*atauij ſemen habuimus, vbi induſtrius & generoſus vir Cortuſius etiam ſeuerat, & colebat: vt mirum ſit tantillum ſemen alio cœlo & ſolo, tam celeriter & eleganter in arbuſculam ſeſquipalmarem aut cubitalem erumpere: hîc pictas ex conis & icone has plãtas exhibemus: & facilèdeprehẽdere ſit, minꝰ verè in Mathiol. delineatas. Sempervirent folia Abietina: aut Pino breuiora: Ligni autem materies & aſſulæ, hilari ſunt & nitido aſpectu, ex Phœniceo purpurãtes, non valde duræ, odorem roſeum, quàm Sandali ſuauiorem aut Cupreſſi habentes, præſertim dum pruni adolentur: Galliæ Northmanæ, Lõdini, & Belgio, iam valde nota materies: hâc forte innuit *P*oeta, cum de Circe canit, Vrit odoratam nocturna in lumina Cedrum.

E duabus

EDVABVS quas veluti ſummas coniferarum differentias ſtatuit Dioſcorides, vulgatiſſimam *Pinum* multis hortis cultam in Belgio & Anglia, Italiæ & Norbonæ ad aquas Marianas ſpontè natam in promptu noſſe eſt: quippe arbor euadit celſa, prægrandis, foliorum prolixioribus longioribúſque, quaſi comoſa, pilis & cono ampliore, craſsiore, breuiore, preſsius Cedrinum conum exprimente: nucleis compactis, eſculentis, item habitioribus, quos officinę vocant Pineas. PINVS. RESINIFERÆ *& coniferæ.*

HVIVS autem ſylueſtris videntur eſſe plures varietates è conis, foliis, totiúſque magnitudine ductis: duę namque in Lyguriæ, Galloprouinciæ, & Norbonēſis, ora maritima paſsim ſylueſcunt: foliorum prælongo rectóq; capillititio illi perſimiles, ſed vna brachiata eſt, cui folia manipulatim erumpũt è mediis glabris ramis, æquabili plurimùm exortu, ceparum inſtar. *Pinus ſylueſtris & Varietates.*

ALTERA perſimilis vndequaque ſtipite ramorum, foliorum, & capilata facie, vtriuſque earum conus oblongior, minor & anguſtior ſupernè, quàm *Pineæ.*

EA autem, quam vocant quidam Cembronem, vndique item foliorum comoſa denſaq; ſobole ſtipatur, conis obtuſioribus, breuioribus donata, per maturitatē facilè hiulcis.

*S*VNT adhuc ſyueſtres duæ, quæ breuiore foliorum fœtura, magis circa ramos reducta, preſsius Piceam pręferunt, aut Abietem. Quarum quæ ampliore cono & longiore folio donatur, Mugo vocatur. MVGO.

ALTERA exilius viliuſque comatur, donaturque nuce multò minore, & ferè Larigna. *LARIX.*

Agaricum Larignum.

LARICIS ne nomen quidem Gręciæ olim innotuiſſe certũ eſt: quippe quæ oblectetur frigidiore & Boreali cœlo. Ac tametſi Dioſco. alicubi huius reſinæ meminit quaſi pergrinæ & ex ſubalpinis Galliæ & Germaniæ in Græciã aduehi ſolitæ: tamen arborē minus nouiſſe indicio eſt Agaricũ: quod ille radicem eſſe dicit, & ex Armenia peti. Iam verò perquàm nota, & nobilitata triplici excremēto & præſidio Larix, Manna nempe, Agarico, & reſina Larigna, quæ *Lagrimo* hodie Venetis dicitur & falſò *S*eptentrion. & Trãſalpinis indicatura Terebitinę venũ mittitur: folia plurima, ſed delicatiore pube frondet, nobis etiam Bruma ſæuiente & niuibus Alpes inſternente: In Germaniæ Alpinis Montes Nicolai & Allobrogum *S*abaudiis, per exortus quoſdam eadem folia manipulatim & penicilli in morem promit.

Picea, & Abies.

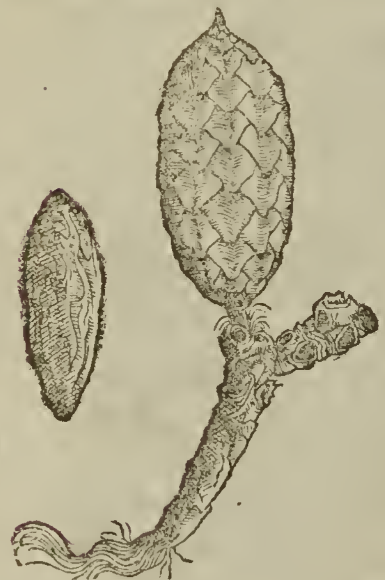
Sapin Gall. eſt Phtoropios Theo. hæc multum thedæ dat.

PICEÆ autem & Abieti; vaſtiſsima nemora tranſmittunt,qui ex Germania, Tridentũ,Veronã,Venetiáſve petũt:cognata vtriq; facies eſt,& plumatim ramos pinnatímque folia veſtiunt breuiora ferè Taxi,pungentia,rigidiora;ſed PICEÆ,in extremis,rectis flexilibus ramis Coni grandiores , ventroſioréſque,& aſpectu iucundiore: Abieti autem pręcelſa proceritas,erecti,craſsíque caudices,adque nauium malos ſuccindi ſoliti,nõ modò antiquitus,vt in Nemore *Pelio*, cuius execratur abiegnas trabes , *Poëta* ſed hodie ad Aquilonem in Noruegia & Ruſsia. Et huic vni ſummis in ramis , & in cœlum obuerſi mucronibus ſunt coni.

σμιλαξ? TAXVS μιλ⊕ *Theop.*

QVAMVIS prorſum feralis & pernecabilis credita Taxus,& ſic vocata ſit apud *Paulum* origine Græca , à ſagittis inficiendis,venenóque armandis (cuius etiam ſtolones curuantur in arcus,vt canit Virgilius) eius tamen baccas rubentes,Coccinas,teretes,perſimiles & ſubpares *S*milacis aſperæ,vel Aſparagi granis, innoxiè puer uli eſitant in Anglia,noſque guſtauimus ſub hyemem,non ingrato ſapore , ſed fatuo,vel amaricante,vbi porci paſsim eas,quaſi glandes paſcuntur. Nulli ſanè Angliæ angulo deeſt hæc , vbi ſemperuirente vmbroſa,denſáque ramorum iuba latiſsima,ſimiliter Abieti,plumatim longis quaſi pectinum radiis atrovirentibus comatur, inq; ſepulcretis & arëis pro templorum foribus pangitur,ad arcendos *S*olis æſtus à concione,plebéq;,ſub tegmine Taxi vmbroſæ & annoſæ conuentus religioſos agere ſæpius ſolita , nullo percepto inde vel tantillo incommodo.

PALMAPINVS, *ſiue Conifera.*

VVLGARIS palmę congeneres eſſe multas ſylueſtres in Sinu Guineæ Oceani occidui, quæ ſteriles ſunt , nec niſi exilitate à ſatiuis abſunt , narrabant nobis mercatores induſtrii Gallobritones,qui illuc quotãnis fermè cõmercii cauſa adeunt. Inter quas & alii Angli inſtitores non parũ venuſtam & miram hanc,icone hîc expreſſam,inibi oriri aſſirmant; cuius ramos luculenta conorum fœtura onuſtos dono iidem attulerunt ſtirpiũ cultioriſq; artis peritiſsimo Pharmacopœo & Ciui Londinenſi Iohan. Riccio , qui nos donauit iſto palmite , aut potius Pinopalmę termite: cuius arborem , quaſi quandam ex *P*alma & *P*ino hybridam natura ludibunda videtur conflaſſe : eſt quippe lignum ipſum fungoſa *P*almæ prorſum textura,in villos tota dehiſcens ,& ſquamoſa cute loricatum,faſtigiato ter-

mitis

mitis numeroſis,& in orbem exortis ſurculoſis ligulis quadraginta, aut quinquaginta, compactili vertibulorum & ſquamarum ſerie pyxidatim articulatis, pedem longis, rotundis, parum compreſsis. Quarum ſingulis cõmiſſuris, ſinguli, numeroſi coni altius inſeruntur triceni, aut quadrageni, qui mediocrem conum Cedri ementiuntur, puluillis in quinquũcem digeſtis, reticulatóq; & imbricatim extuberãte vẽtrioſò nucis cortice, fuſco, nitido, polito, craſsitie & concretione nucis Indicę: intus nucleum glandémve oblongam, ſeſquiunciam aut duas vncias longam, præduro, inque farinam ægrè friatili, guſtu glandis & caſtaneę: quæ ſunt ei genti panis ſupplementum.

PERMVLTÆ ſunt Palmæ ſpecies, non parum inter ſe fructu, prę̄ſertim & fronde diuerſæ, & omnes orbi noſtro peregrinæ, ægréque aſſuefactæ. Nam noſtrâs quæ Norbonæ & Lygurię maritimis, & præſertim ad Olbiam Galloprouinciæ frequenter & fœliciter enata viſitur, fructum non maturat; eóque potius voluptatis, quàm vtilitatis cauſa alitur. Seruntur autẽ non iniucundo ſpectaculo & Naturæ oſtento Dactylorũ tria oſsicula, vnáque iuncta panguntur: tres inde oriuntur exiles ſtipites, ſed in vnum conflati: foliorum tamen puſillorum & harundinaceorum trina pullulatione diſtincti, cuiuſmodi in Francia, etiámque in Anglia facile proueniunt: adultæ, ſunt ſquamatim imbricatímve tecto caudice, craſſo, harundinacea cultrata fronde Xyphii, vnde Spathę vocantur, quas, vt & flores, & fructus & ramos è cacumine ferè promunt. *PALMÆ*

CHAMÆRIPHES, ſiue reptatrices & humiles apud Theophraſtum palmulę, notiſsimæ ſunt Hiſpaniæ, Galloprouinciæ, & Italiæ maritimis, tum ad ſcoparum vſum quæſitæ, tum ob encephalum illud, ſiue cerebellum gulæ blandimentum, antiquis inprimis commendatum: ſcapus enim propè radicem ventrioſior protuberat, crúſq; humanum æquat, fiſtuloſus claudit hanc medullam, qualem eſitauimus ſuaui Carduorum guſtu: tota minor eſt, foliis anguſtioribus, baccis alterius Palmæ crebrioribus, minoribus. *Chameriphes. Encephalus Theo. Cephaglioni Italicè.*

HVc etiam Muſa reddenda eſt, quæ ex Orientali in Occiduas Indicas inſulas, adeóque in Portogalliam trãſlata iamdiu multis innotuit: & indidem folia portentoſæ magnitudinis nos habuimus: eius effigies, fructus, floréſque affabrè delineata extant in ditiſsimis Commentariis famigeratiſsimi Mathioli. *Cunophoren, an nux Indica.*

INTER Palmas prę̄ſtantia obtinet palmã & famam Nucis Indicę arbor, Calecutiis Indæ ſabuletis maritimis vaſtiſsima & vtiliſsima: foliis vulgaris Palmæ maioribus: flore Glandis aut Ilicis fructu, quem nucem vocat & Auicenna, qualem paſsim pro foribus Officinarum videmus luculentæ Melonis magnitudinis. Serunt hunc & transmouent indigenæ, quò lætiores exeant arbores: ſunt hæ laxiore mollioreque ligno. *Nux Indica.*

HAnc admodùm fructu variam, fortéque ſylueſtrem eſſe ſuadẽt nuculæ, quas ex finibus Trogloditicæ Guineæ habemus: hæ vix magnam æquant Oliuam: Corticoſo illi nucleo, oleaginoſo, ſapido, prorſus Similis, ſed huic teſta oſſea, duriore, nigra. *Nucula Indica.*

NOVITATE & vtilitate viſenda altera ex rei argumento Palmalimum à nobis vocata & ex Percinianis Inſulis cum multis rariſsimis allata: haſtę fermè proceritate recta edit virgulta, digitum & pollicem craſſa, altera ſui parte ſemirotunda, polita, coſtæ prælongæ effigie: anterius gemino ſulco profundo quàm longa eſt veluti carinata, in quas cauas ſtrias ſeſe induunt & ſtipant multa denſa folia, quadantenus Palmea, aut arundinacea, ſed anguſtiora, & in villos canabini corticis planè ſimiles, perquàm tenaces & funibus torquendis aptiſsimos diuulſa, ea per exortus ſummotenus in ſinu ſtriarum velant & occulũt penitus iuncellos complures Sparteos, Elphæ pares: præterquàm in ſummo, vbi comatur ſcapus, ſparſa ſobole in thyrſi elegantis effigiem. *ACATIÆ congnata planta.*

LVBVIT etiam permultarum arborum & fruticum peregrinarum aliquot deſcriptiones & Icones addere, quarum inſpectione Philoſophiæ verę candidati oblectentur, & quaſi ſpecimine vel verbis, vel literis indicare plãtas naucleris & mercatoribus queant certius conſequi. Quædã earum Acatiæ congener eſt foliis & ſpinis: ſurculi tortiles, Iuiubę cõcoloribus item per crebra internalla geminis aculeis donãtur, cornua Limacis exerta referentibus, interque cirri exiles foliola Acatiæ primæ poſitu & ſimilitudine gerunt. *Haſce ſub finem operis pictas habes.*

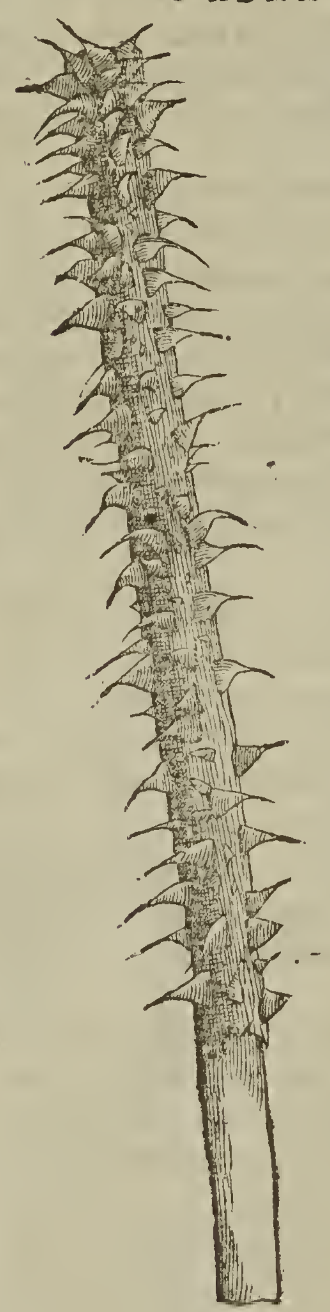
EST & alia, quæ non foliolis diſsimilis, in viminibus ſeſquipedalibus, ſpinulis aduncis donatur concoloribus vuæ criſpæ; ſed exilioribus.

Cyſti folio arbor

HVius arboris extrema virgulta lignoſa ſunt, Cyſto cōcoloria & ſimilia; folia itē rugoſa, oblōga, Saluię aut Mēthę: ſed in ſūmis ramulis, villoſos, exactè ſphæricos floccos oſtentant, ſiue lanoſa capitula *Platani*.

PALMACEA, aut Arundinacea pinnata Spinoſa.

Rubi facie ſenticoſa planta.

SVNT huius plantæ indidem aduecti rami folioſi, illis affines, nec minùs intuenti effigie peregrina: quippe Sābucini, aut ferulacei ſunt, fiſtuloſi, & medullæ pleni, recti, rotundi, octonûm aut denûm cubitorum: ſed per longitudinem triplici cartilagine, digitū lata, pinnati, aut alati, inſtar teli: & oris extremis modicè fimbriis ſinuatę ſunt cartilagines, ſtelluliſq; ſpinoſis ornatę, ſolertis opificis ſapiētiā arguētes.

ALTERIVS illic natæ arboris truncum aut bacillū hîc proximè exprimendum curauimus, qualē vnà accepimus. Quod carpi craſsitie eſt, longam haſtā æquās, & cortice nigro, dēſo veſtitur: tuberculis craſsis, ſenticoſis, creberrimis, in clauę modum muricato, ſolido, & graui, prædurō ligno.

NERII FACIE *Arbor*

ET huius plantę operæpretium eſt intueri paucis hactenus notas ſiliquas, perquàm pulcras. Propédent hæ de ramis & ſurculis *Sābuci* paluſtris, medulloſis, pallidis, pullis, nodoſis, ſeſquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, vno cohęſu ſeptenis aut nouenis, ſingulis gracilem Lampetrā effigiantibus: intus farciūtur pelliculis cepaceis & tomētoſis, adeò exuuium ſerpentis ementientibus, & quiddam cadaueruli anguini ſimile inuoluentibus, vt pueris horrori ſit & illudat: cōſimili florū exortu oblōgi exeunt calliculi, herbæ ſanctæ, aut Strammoniæ, quales quàm potuimus ſcitè delineatos ad calcē operis vide.

VISCVM IN- *dicum.*

EX iiſdem plagis accepimus hanc, nuſpiam niſi in ramis & truncis arborum enaſci ſolitam, ritu Viſci, quod, quia multùm adūbrat, Indicū Viſcū vocauimus: ſeſsili, ſed tranſuerſim excurrēte eſt radicis ceſpite; gramineis geniculis & Polypodii quadātenus; ſed albicantibus: culmis item ex pallido virentibus, à medio ſummotenus craſsioribus, fungoſis, ſtriatis, ſeſquipedem longis: in quibus folia ſemper virentia Viſci effigie, ſed duplò maiora, craſsiora, fungoſiora, & ſecundum neruum, medium folium intercurrentem, circulis vtrinque ſenis, non parum admirationis mouentibus, veluti ſcalpro impreſſa. Eidem cœlo & natalibus ramorum arborum, Indicarum debemus hanc, vnde auulſerunt, qui *Morgano* miſerunt, ceſpite latiore, ſeſsilis caudicibus incumbit, fibrillis cepaceis radicata: vnde proximè ſurgunt folia inuicem conuoluta, tunicea, inferius fermè palmum lata

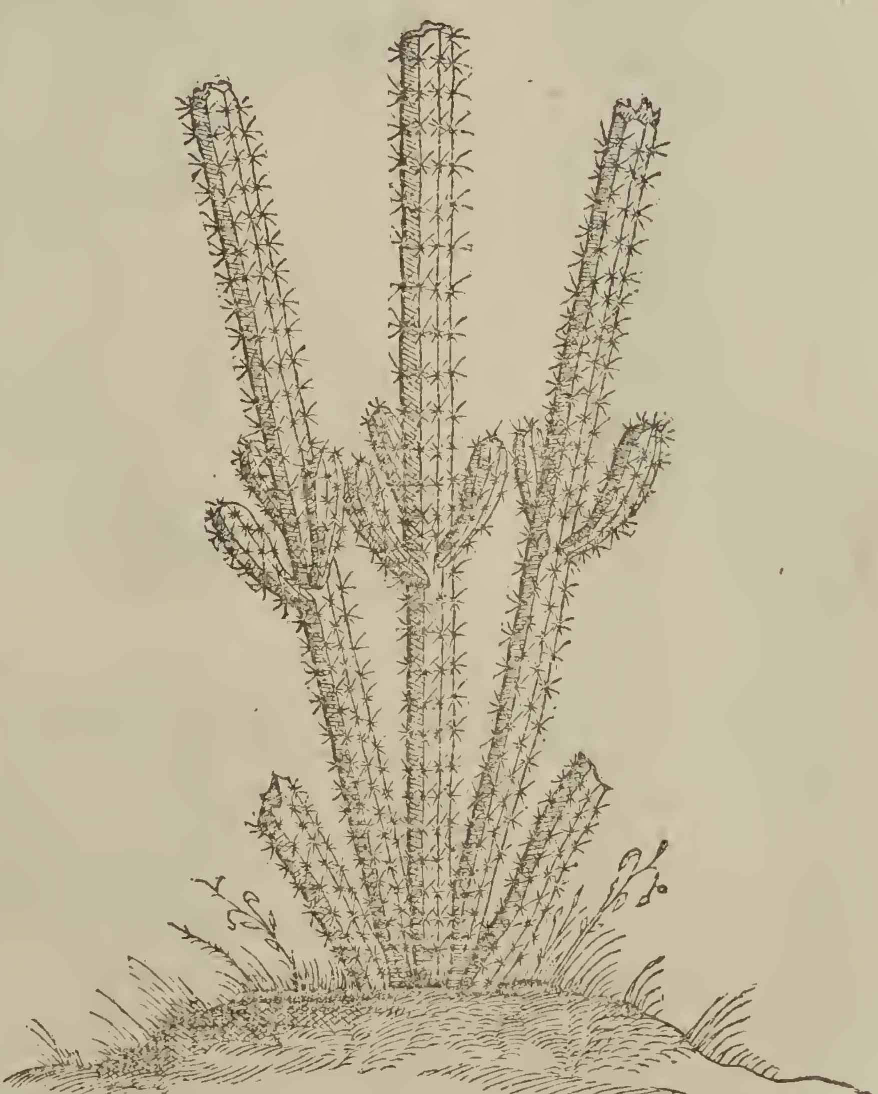
lata, numeroſa,quadãtenus *A*loes aut Scyllæ: & ſupernè in ligulas prætenues,mucronatas deſinentia: purpureum, ſtriatum, concauum, alis donatum Scapum Haſtulæ Regiæ, aut Aloes duorum & trium cubitorum ambientia, quæ multis glumoſis ſiliquulis ſpicãtur,Auenæ ſitu: magnitudine verò,& ſericeo tomento candido, Apocinum vel *A*ſclepiadem repreſentant,& ſemine,ſed Coniſæ exili,guſtu ſalſo,ingrato,nitroſo: fortè, quia in aura maritima adoleuit,vt Aloes illic in Sabuletis.

Coniecerunt iidem Naucleri in eaſdem ſportulas,ſurculos effractos arboris, Alno quidem ſimilis,fronde & ligno: ſed tamẽ diuerſos,racemoſo,muſcoſo flore,glomerulos cõflante: fortè duntaxat cœlo & agro variat.

Petaſites Indica.

Sed hæc,tametſi Petaſitidem adumbret,ortu & ambitu exactè circinato,vegrãdis folij galerum fere æquãtis: eſt nihilominus ceſpite radicis implexo,multa ſobole lateratim repullulãte,& caules fundẽte aut potius foliorũ pediculos bicubitales,culmoſos,medulloſos,ſingulis ſingulo folio hærente: nec anfractuoſum, lunatum ſinum,pediculus fulcit, vti in Bardana. Fungoſo,ſtrumoſo ceſpite,carioſo: & ſupernè denſè,circùm caules vti Meum,comante,maximam Oſmundam æquante,lorulis vimineis,ſubtus late fuſis,guſtu ſicco aſtringente,auulſam hanc ex annoſa arbore,ni fallat memoria,dicebant.

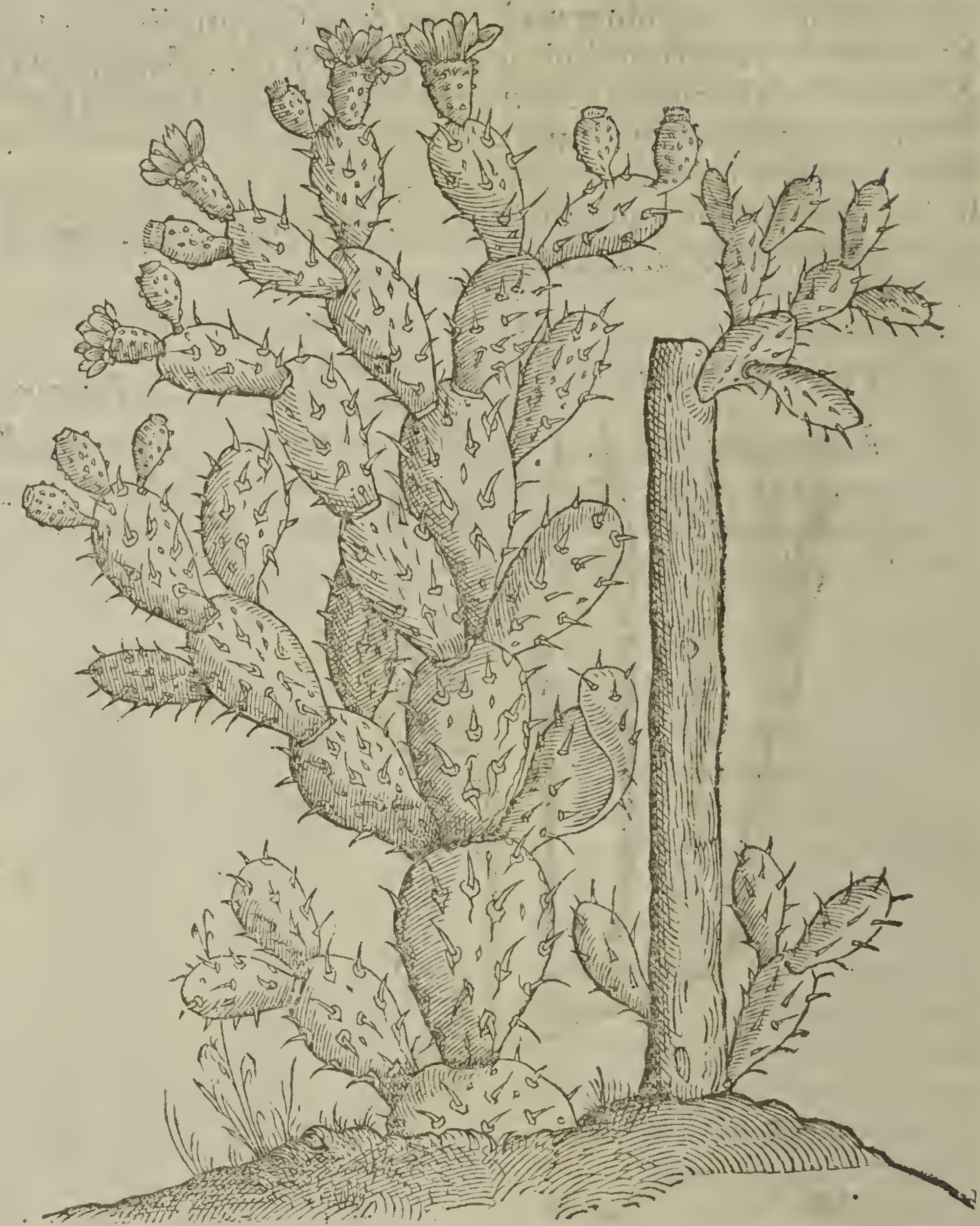
CEREVS.

HVius penè portentoſa elegantia, Naturæ Genius omnem prouocauit in noſtratibus plãtis admiratiõe: nam mirabilitatis opplet ſpectantis animum & oculos,huius rariſſimæ venuſtatis plantæ ſpectaculum. Eam plebecula effigiei argumento, Cereum vernaculè vocauit : haſtas enim ſurrigit quaternas & quinas , nouemdecim & vicenûm cubitorum, virgatis & ad normã directis ſtrijs,canulatas: in externis extantibus ſtriarum angulis obtuſis exeruntur ſtellulæ,corneis ſtilis radiatim è ſuo centro quoquouerſùm minacibus,vno duntaxat prominulo horſum, eque directo longiùs: tota quandam effigiaturam, & concolorem ſuperficiem Echinomelocacti præfert, ſed brachium æquabili ductu æquãte: Columellæ, aut Cerei Funalis prælongi inſtar. Eius è medio & ſtriarũ dorſis, anſatim,anguſtiore ceruice,cucumeris ventre, ſurriguntur brachia terna,quaſi folia teretia craſſa,eundẽ cõmenſum proportionis & figuram ſortita. Intus torulus ligneus,prædurus,carpi craſſitie,obductus eſt,calloſa carne,& ſucco Aloes: gummeo enim turget,perquàm amaro lentore: flores in faſtigio ſummo promit,referẽte qui attulit,Digitalis purpureæ: fructus hilari purpura miniata rubet,ficus ferè effigie,guſtu non inſipido.

Indorum TVNE Ficifera.

IIſdem maris Peruniani inſulis,Hiſpaniola, & alijs,mirificũ & cognatæ faciei iſtud ſpinoſum foliũ,ruri, ac ſponte,abundè arboreſcit perbella foliorũ annuorũ ſucceſſione, & connexu: ſed inde permultis in locis Hiſpaniæ Gallię & *I*talię ſatum,flores nec fructus pro-

promit, quos ideo hîc appinximus, quales Maſſileæ, in amœniſſimo ad portus litora vireto ſtrenui ducis maritimæ militię Petri Boni decerpſimus, & permaturas eſitauimus. In monachorum etiã Paradiſis multis & ſuburbanis ad Monſpellium, non modò elegantes cultæ, ſed etiã neglectę plantæ multos annos viruerũt: adeo namq; ſũt viuaces, vt tũ folio ſemideffoſſo humi, tum vel ſeminulo ſato proueniat illic: etiãq; in Belgio quibuſdam Pharmacopœis foliũ peperit. Vnâ mox cum ficuum rudimẽtis ſupernè in vmbilicello emicãt flores calathi Balauſtij quadãtenus effigie, luculentiore magnitudine & luteo colore: fructus maturi ficum magnam ęquãt ſpinulis ambitu horrido, cute miniata purpuraſcente: intus ſucco cruento, granis, & pulpa ficulneis, ſed guſtu inſuauiore. Eſu multo, lotiũm cruentum cieri pleriq; aſſerunt.

Indorum ferruminatrix.

PRoximè hanc appingendum curauimus arbuſculam, inibi etiam ſponte enatam & huic admodum cognatam, vocant Indi ferruminatricem, artuum fracturis & luxationibus peramicam: perpetuò viret etiam hæc, & foliorum ſobole ſucceſſiua arboreã magnitudinem adipiſcitur: ijſdem planè folijs ſed fructu minore & ſpinoſiore, purpureum viſcidum ſuccum remittente, adq; imbuendos pannos infecturæ tenaciſſimæ.

Rorida ſiue ſolis ros & Δρόσιου recentiorum, alia Alchimilla ab Dioſio. Poſt capillares omiſſa fuit.

MIrifica hæc herbula & efficacitate neutiquam poſt habenda, pleriſq; plantis apud antiquos decantatiſſimis, quibus fortè non nota fuit: ac ne quidem hodie admodũ Italiæ, Norbonę, Auſtrinęúe plagæ herbarijs. Eſt quippe vernacula Borealium, qui Rorẽ ſolis vocant ſiue Son dau vt cuius folia aſpergine limpida & rorulenta æſtate madeant, quam non modo ſolis feruor non exhaurit, ſed etiam augere & porro fouere videtur. In Franciæ & Brabantiæ ſabuloſis ac udis ſcrobibus interdum obuia fit: Angliæ Cantiæ & Somerſeti prefecturæ hac adeo ſcatent, vt non procul illuſtri Cœnobio & mõte Glaſſemberio vocatis, quantũ ſat ſit Equo onerãdo ſuppetat, fibroſa radice, ſenis octonisúe in caudicellis flexilibus, rubellis, ſeſquiunciã lõgis foli-

ola oblonga,concaua,puſillum cochlear,vel auriſcalpium imitata,hirſutie purpurea pubēt:ambitu crenata,ſubter verò glabra & polita, rorulētis guttulis aſperſa, viticoſis cauliculis ternos quatuorúe digitos longis,rubellis & inflexis,albidos floſculos gerētibus: & rotunda ſeīa in glumis pericarpio Anagalidis quadātenus ſimilia claudūt: totius acris guſtus,ſubaſtringens,nonnihil acidus & acerbus,admodum exſiccans. Ad ſalſæ pituitæ decubitus in pulmones(quorum vlcera & tabem ſanat) nulli ſecūda: tuſa vnà cum ſalis nigri grumis cutē rumpit admota. Fuluus aureuſq; limpidus ros, qui deſtillatur ex folijs & floſculis, bibitur ad eadem.

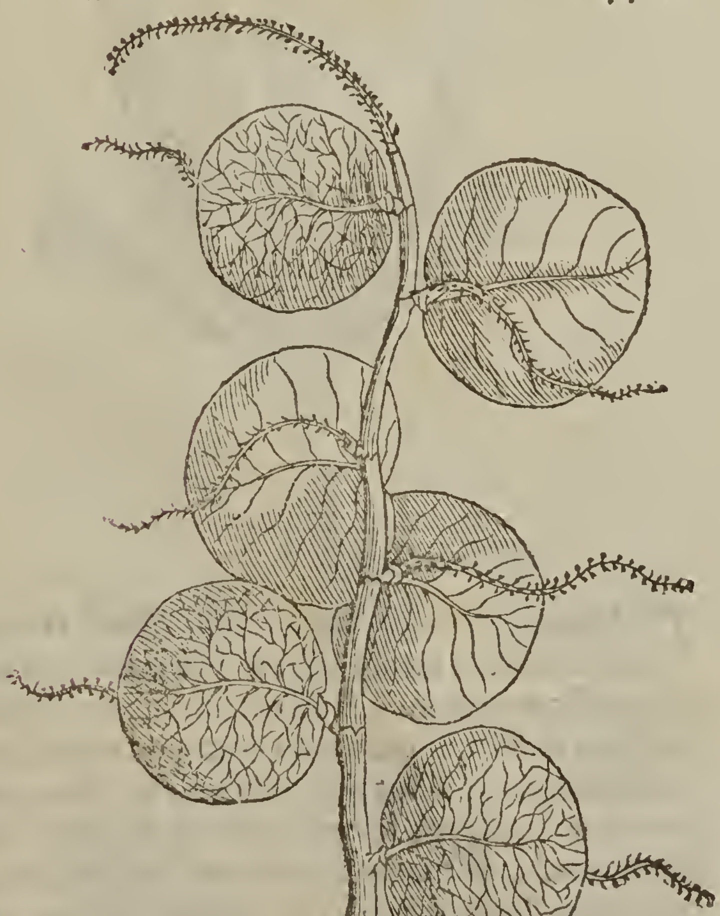
Viſcum Indicum ſuperius pag.452.

Peruniana alia Aloes facie arboribus item innaſcens pag.eadem.

POPVLVS noui orbis. 441.

NVCVLA Indica. Pag. 451.

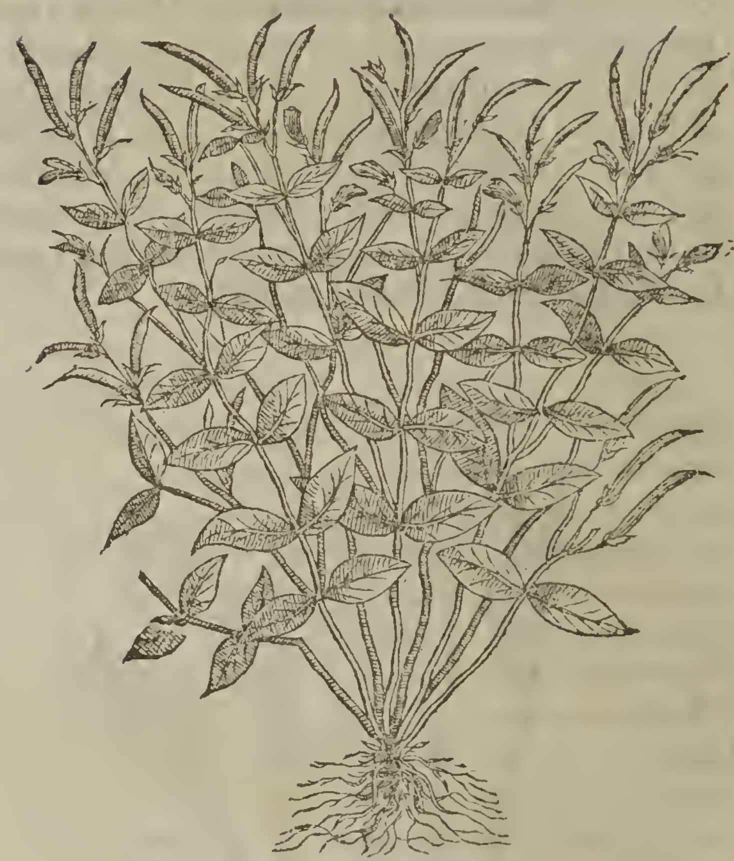
PALMÆ ſanctæ ſimilis arbor. 440

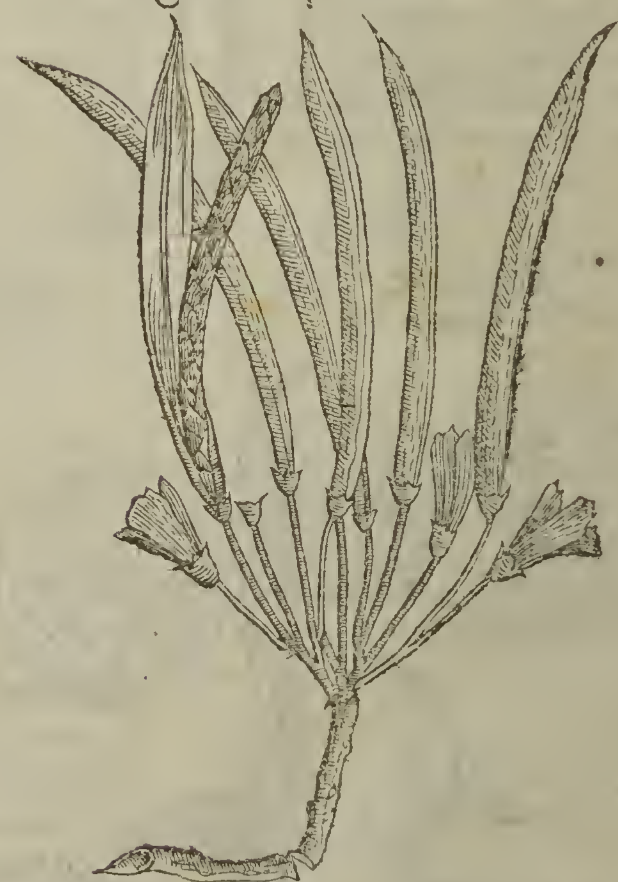
Prægrande folium, Palmæ filamentis & textura.

PHASELVS à Phaſiolo diuerſus. 594

NERII facie arbor. 452.

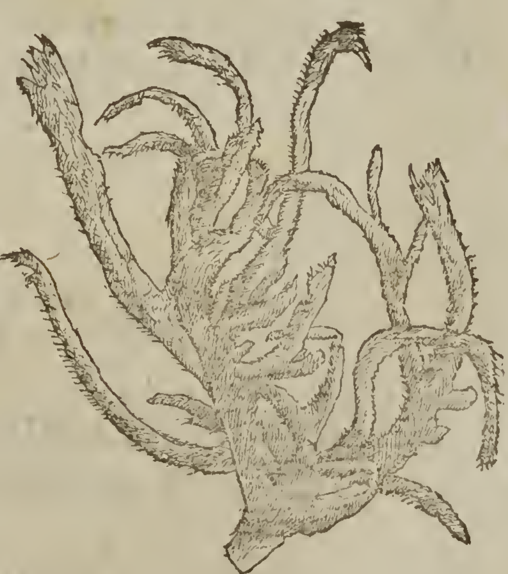
DEbemus etiam Occiduis Indijs iſtud coriaceum foliū, cui ſimile aut par latitudine aut craſſitie nullum nouimus. E Palmæ congenere arbore euulſum videtur, quin ipſa tota textura aſſerem bicubitum latum, aut potius tegetem, quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & media ſecundum longitudinem coſta ſemidigitum craſſa carinatum, ſuperna ora quaſi præſectum eſſet, margine digitali tenuiore duriore, clauditur. Vniuerſum folium à ſummo ad imum in villos, jjs quadantenus ſimiles qui obducunt Nucem Indicam aut capillitiū texendis funibus aptum diſcerpitur, quemadmodum totū eſt tectorijs ædiū & ſtoreis accommodum.

Peruniana MECHOACÆ *prouinciæ planta Bryoniæ ſimilis.*

PERINDE falluntur qui putant Bryoniam eſſe hanc atq; illi qui Laurum Cinamomum, & Smilacem Aſperam Salſam parillam, aliáſq; com plures exoticas eaſdem ſpecie cum noſtratibus faciunt. Hanc mittit Inſula omnium quæ noſtræ ætati in Occiduis Indijs innotuerunt, auro, pecore, ſtirpibus ditiſſima, *Mechoacam* vocata, cui radicem cognominem fecerunt Indi, vſumq́; docuerunt Hiſpanos primùm, ferè 20. ab hinc annis, à quibus has acceptas pingendas curauimus & quarum drachmæ puluiſculo ſolo, ſed ex vino albo aut iuſculo propinato, commodiſſimè qualibet die, hora, & ætate, nulla moleſtia aut incommodo quinquies, ſexties, aut ſepties flauas Hydropicorum aquas eductas, pituitaſque quaſuis comperimus. Reliquæ plantæ deſcriptionem & hiſtoriam debemus libro Hiſpanicè ſcripto, cuius copiam nobis fecit D. Hector Nonius magni nominis & peritiæ In Anglia Medicus Luſitanus, qui etiam huius radicis multam copiam habuit. Hanc nō viſam qui cupit noſſe, intuatur Bryoniæ radicem: ſunt enim concolores cortice, rugis, & ferè magnitudine: ſed huius taleolæ, fruſtáve rotunda tranſuerſim ſecta, ſiccandi cauſa, intus multis circulis à centro ad ambitum paralellis, diſtinguūtur: mandēdo ſapore farinaceo, nec acri, odoreq; neutiquam ingrati eſt: cæterò albida & friabilis, vt Bryonia, cui ſimilem faciunt ſarmentis pedamenta ſcandentibus, & racemis. Folia atro virentia, rotunda, perennia, Nympheæ ferè, & pariter ſupernè parum acuta.

SESQVIPAGINÆ alioqui vacaturæ ſpatium viſum eſt explere aliquot rariſſimis iconibus ex noſtris rerum Britannicarum ancipitis naturæ obſeruationibus: quas multò plures in Muſarum theſauris habemus, daturi ſimul atq; exſculptæ erūt

IN Angliæ littore meridiano, Inſulæ Portlandiæ vocatæ ex aduerſo Nortmaniæ inter fluitantes Algas reperimus plantæ quoddam rudimentum, cuius ſi ſpectes & attrectes ſuiculos palmares & ſeſquipalmares, puſtuloſos, molles, flexiles, Spongiā prorſus dicas, cui etiam concolor eſt, & vixiſſe putes: ſin habitum & ortum ramis brachiatum. Corallinis affiniorē dicas, vnde quidā apud Plinium Plocamon Iſidos Coralio ſimilem, ſine folijs, præciſſum mutato colore in nigrum dureſcere, cùm cadat frangi ſolitum: coniectarunt. Ea tamen videtur Antipathes Dioſcoridis, cuius etiamnum ramulum habemus è Maſſilienſium piſcationibus.

BRITANNICÆ conchæ Anatiferæ.

FACIT ſpecimen iſtud Naturæ quippiam boni vel è ſordibus meditantis, vt iam multa lubeat credere, quæ alioquin riſiſſemus ſi legiſſemus apud rerum Septentrionalium Hiſtoricos, Quanquam paulò ſecus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadibus maris DeuCaledonij Arctici, olim à Romana claſſe deuictis, compertum Nos verò non ſolùm ex Scotia, ſed etiam hic ad Tameſim amnem, quà Londinum præterfluit, conchas pediculo rugoſo craſſiore è nauis annoſæ carina auulſas habemus. Sunt eæ admodùm puſillę cir cinatæ ferè rotunditatis conchæ, foris albidæ, lucidæ, læues, tenuitatemque teſtę ouacee

fra-

fragilem, biforem, Mituli modò præferentes nuci Amigdalę compreſſę pares : pendulę autem erant hę foris ad imum ventrioſæ nauium carinæ , cui muſco & limo ſemiputridæ innati erant quaſi fungi pedicelli, quos ferè Ouracum vmbilicelli dixiſſes , cuius extremum fructuũ ritu inſerebatur latiuſculæ conchæ baſi, quaſi vitam alimoniamq; inde ſugerent auiculæ, quarum rudimenta è ſumma parte conchę hiulcæ, conſpiciuntur. Pediculos iſtos ferunt Hiſtorici primùm è vermicellis concreari: quod non potuimus ſcire, neq; dum credere: tametſi ſcimus has eaſdem conchulas elegantiſſimè efformatas in ſurculis arborum quà maris æſtus alluit temerè proiectorum, aut depactorum ſobolem eſſe. Earum autẽ quę humi, in ſicco labuntur emori : quæ verò alluuionibus maris rapiũtur concha excludi, & in Anatem, aut ei congenerem auem adoleſcere. Has volunt eſſe *Barnacles*, Angli & Britanni Galli: *Clakis* vocat Scotia: vbi abundant & capiũtur dum per brumam concreuerunt gelu paludes . Sapit nobis eſitantibus anatem aut Anſerem ſylueſtrem.

LITOXYLA, lignáve lapidea Anglica.

COmpertum nobis eſt eſſe amnes & Riuulos, vbi merſi pali lignei, ridicæ, aut conti, aliquot menſibus lapideſcunt: imò ferè, vt ſic dicam, ferreſcunt, eadẽ perſtante ſuperficie, ſitu ſtriarum & fibrarũ ductu priſtino: vt eminus, quas aſſulas ligni diceres, attrectando & lapidi illidendo dicas eſſe lapidem ferri mineræ immixtũ, ſoliditate, grauitate, duritie & duratione lapidea nec flammis obnoxia: cuiuſmodi magna fruſta videre eſt in illo monticello affabrè multiplici lapidum mineralium ſtructura planè viſenda, conflato, ad tubulos & elices tranſmittendos fõtis peramœni, qui ſcaturit in horto eximię literaturæ & prudentię incomparabilis Cæcilij Anglię meritiſſimi Secretarij. Mirificas haſce aquas è montibus prę fecturæ Bedfordiæ & in Cambria ſiue *Anglia* Occidua, quam Walliam vocant, emanare multi aſſerunt.

FINIS.

LONDINI. 1571.

Calendis Ianuarijs, excudebat prelum Thomæ Purfœtij, ad Lucretię ſymbolum.

Cum gratia Priuilegij.

In Stirpium aduerſaria Mathiæ de Lobel *&* Petri Penæ
INDEX.

NE FRVSTRA VOLVMINIS MOLEM AVGERENT ELENCHI IDEM HVC INCVLCATI & ACERVATI, QVI REPERTV FACILLIMI, & multò locupletiſsimi cuilibet inter euoluendum patebunt, hîc duntaxat Indice ſumma genera Stirpium complecti, viſum fuit.

ABies, Phtoropios Theoph. 450

Abrotoni diff. variet. 341. 342.

Abſinthii diff. varieta. 335. 337

Abutylon Auicennæ. 294.

Acanthi varietates, differen. 365.

Acarna Theoph. 373.

Acati ædiffer. varitates. 409, 410.

Acatiæ cognatæ plantæ. 451.

Aceris varietates – 443.

Achyllea, vide ſtratiotes.

Acini herbæ varietates. 215.

Aconiti differe. va. 289. 300. 310.

Acori differentiæ. 29. 205.

Aculeoſa Gazæ an Polyac. Th? 374

Adonis, videtur Φλὸξ *Th.* 115. 344

Adianthum Dioſ. & Plinii. 361.

Ægylops. 10. *Ægylops Tragi.*

Æthyopis. 242.

Agallochum. 428.

Agaricum Larignum. 449.

Agerati dif. varietates. 207. 208.

Agnos. 423.

Aiuga. 164.

Aizoon maius & minus. 161. 162.

Alabaſtrites, ſiue Coralloid. Cor. 305

Alkanna Arabum, vide Liguſtrum.

Alceæ differen. varietates. 295.

Alchymilla, ſiue ſtellaria. 298.

Aliſier Gallorum. 441.

Aliſma, an Plantago aquatica? 127

Alliaria. 228. *Allia.* 58. 59.

Alnus proximè Betulam. 440.

Alni nigri ſiue Frãgulæ inſcriptio reddenda ſequenti capite, & dele Nux Auellana. 440.

Alopecuros Th. 17. *Pl. in Melãpyro* Ἀγὶα.

Alſines diffe. varietates. 193. 195.

Althea dif. varietates. 293. 294.

Alypi ſpecies, varietates. 158. 160.

Alyſſon. 255.

Amelancher *Galloprouinciæ.* 441.

Amaraci varietates. 212. 213.

Amaranthi varieta. 95. 203. 294.

Ambroſia. 341.

Amelus Virg. in Aſtere.

Ammi, diff. an Buboniũ Hip. 323.

Ammoniacum, in Ferulis.

Amomum Pli. 444. *aliud ibidem.*

Amurca. 422.

Amygdala. 423.

Anagallides. 194. 195.

Anagyris dif. varietates. 388.

Anchuſæ diffe. var. 247. 248. 249.

Androſaches. 165.

Androſemum. 173.

Anemones ſpec. 112. 113. 114. 115

Anethum. 347.

angelicæ. 311.

anguinæ, ſiue Dracunculi diffe. 261.

Aniſum. 322.

anonis varietates. 378.

anthemides, ſiue Chamæmillæ. 342.

anthora. 301.

le. anthyllis Peplios effi. 195. 196. *alt.*

anthyllis Chamæpithoides. 164 (*ibidẽ*

antirrhini differen. varietates. 175.

aparine. 357.

apharca, vicea agreſtis, aracus Dod.

Apharca The. *an bourgeſpine Monſp?* 421.

aphyllanthos Monſpell. 190

apiaſtrum. 220.

apios. 204. *differentiæ.* 205.

apium hortenſe. 314.

apocymi differentiæ, variet. 279.

aquifolium, ſiue agrifolium. 431. 430

aquilegia an Pothos Theophr? 339.

arabis, ſiue Draba. 78.

arantia in Medico malo. 425.

arbutus, ſiue Vnedo. 424.

araci, ſiue Craccæ differentiæ. 401.

arbor Iudæ Monſpell. 441.

arction an Perſolata Pli. 253.

argemone. 112.

argentina, ſiue Potentilla. 308.

arisari varie. dif. 260. 261. *Pli. aris* } 435.

ariſtolochiæ differe. varie. 264. 265.

armeniacæ mali differen. vari. 436.

armeria. 188. *varietates.* 189.

arnabo. 35. 36.

arnogloſſon. 127.

arum Ægyptiũ & arũ vulgare. 290

arthemeſiæ. 340. 341. (260.

arundines. 19.

arundinacea ſpinoſa planta. 452.

aſarũ, ſiue Nardus ruſtica. 261. 262

aſaradrachi auicennæ. 416.

aſarina. 262.

aſcalonitidis antiquorum. 58.

aſclepias, ſiue Vicetoxicum. 278.

aſcyrum, ſiue aſcirum. 173.

aſpalathi differen. 427.

aſpalathus. 29. *Mõ. an Scorpio* Theo.

aſparagi & Corrudæ dif. varieta. 353

aſperula, ſiue aſpergula. 357.

aſphodeli genera, varietates. 45. 46.

aſphodelus Heſiodi. 85.

aſplenion, ſiue Ceterach Officin. 360.

aſſa dulcis & fœtida. 311.

aſtone Anguil. 374.

aſtrãtia nigra, Elleborus nig. Do. 304

aſteris differe. varietates. 147. 148.

lege aſter Italorum fruticoſus luteus.

aſtragallus Monſpell. 137

aſtragali perſimilis plantula. 404.

atractylis. 372.

atriplicis differen. varietates. 96. 97.

auellanæ nuces. 441.

auenæ differentiæ. 9.

aulitis harundo, ſeu tibicinaria. 28.

aurea virga, an Leucographis P. 125

auriculæ muris, vide Piloſella. 200

auris Iudæ. 434.

auricula Leporis, vide Bupleurum.

B.

Baccharis. 245

Ballote, vide Marrubium fœtidum.

Balſamina { *cucumerina punicea.* 289.
{ *fœmina Perſicifolia.* 134.

Bamia Eben. 295

Barba Capræ, vel Vlmaria. 318.

Barbarea, vide Pſeudobunias. 70

Bardana. 253.

Batecha nigra Auic. Citrullus Offi.

Battades, *ſiue Ignames.* 317.

Batrachii differen. varietates. 298.

Baucia, an Elaphoboſcum. 317.

Bedeguard, vide Spina alba.

Bdellium. 426.

Becabunga, non eſt Cæpea. 195.

Bechion, vide Tuſsilago.

Bellidis dif. varietates. 199. 200.

Ben, vide Glans vnguentaria.

Benzoin nõ eſt ſuccus Cyrenaicus 311

Berberis, ſpina S. quorundam. 439.

Betæ & Blitis dif. varietat. 93. 94.

Betre, vide foliũ. Botonicæ dif. 229.

Betonica ſylueſt. Dioſanthos Theop. Anguil.

***

Betula. 440.
Bifolium. Ophris Pli. 127.
Bipinella, vide Pimpinella.
Bipinel. ſaxifra. an Phellādriū P. 321
Bipinella ſanguiſorba, vide Sideritis altera Dioſco.
Biſtortæ varietates, differentiæ. 120.
Blattaria, an Chryſogonum. 243.
Bolbanac, Lunaria Græca. 136. 137
Botrys. 80.
Bouckwey Belg. Eriſymū Th. 395
Braßicarum diffe. variet. 90. 91. 92.
Braßica marina. { Monoſpermon. 92.
Soldonella. 263.
Bourgeſpi. Mōſ. an Apharca Th. 421
Britannicæ varietates differ. 121.
Brunella, vide ſymphitum petreum.
Bryonia. 275.
Briza. 9.
Bugloßi & Borrag. dif. va. 246. 247
Bulbi & Bulbina. 49. 52. 56. 58.
Bunii & Buniadis diſcrimen. 67. 71
Bupleuri differentiæ. 191.
lege Buphthalmos. 343.
lege Bupthalmum alterum. 343. 345
Burſa Paſtoris. 76.
Butomos, vide Sparganion.
Buxus. 419.

C.

Cacalia. 255.
Cakile Serapionis. 77.
Cacubalum Pli. 104.
Calaminthæ diffe. varietates. 219.
Calamus odoratus. 29.
Calamocorus, ſiue Arundo florida. 28
Calceolus Mariæ. 127.
Calcitrapa Ruel. an Coronopus Pli?
Calendula. 237.
Calthæ differentiæ. 237. 256.
Campanula laſura, vide conuoluulus Hederaceus. 174.
Cāpanulæ differ. varieta. 139. 117.
Cāphorata an Chamæpeuce. Pli? 174
Canchamon, eiuſque ſuccedaneū. 428
Cannabis ſpecies, varietates 226. 227
Cantabrica Plin. 188.
Capnos, vide Fumarias. 339.
Cappares. 281.
Capſicum Actuarii. 134.
Caput Galli, an Onobrychis. 402.
Cardamine. 71.
Cardamomi differen. vari. 444. 445.
Cardiacæ differentiæ varietates. 221.
Carduorū dif. quāplurimæ. 364. 365 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377.
Carlinæ varietates, differentiæ. 367.
Carlina ſyl. vide Acarna Theoph.
Carobia. 414.
Carotta alba, nigra. 323.
Carotta latifolia alba, ſiue Paſtinaca, an Dioſcorid. Elaphoboſcum?
Carpinus. 440.
Carpobalſamū eiuſq; ſuccedaneū. 415
Carui. 323
Caryophylla. 427.
Caryophilli floris dif. vari. 188. 189
Caryophyllatæ differentiæ, va. 309.
Caßia { Græcorum. 425.
Poëtica & Theo. 184.
Purgatrix Arabū. 414.
Caßitha Pli. 182.
Caſtaneæ differentiæ. 433.
Catanance vtraque. 399.
Cataputia minor. 153. maior. 306.
Cattaria. 219. 220.
Caucalides 224, 225.
Cauda muris. 187.
Caulium varietates, different. 90. 92.
Cedrus Libani, phœnicea. Lycia. 448
Cedrus Theoph. Dioſcor. 425.
Centaurium { Maius. } var. 318.
Minus. 173.
Centum morbia. 198.
Centum nodia, vide Polygonum.
Centūculi, ſiue Gnaphal. dif. 201. 202
Cepæ different. varieta. 56. 57. 58.
Cepea herba. 169.
Ceraſi varietates, differentiæ. 436.
Ceratia. 414.
Cercis Theoph. 441. 431.
Cerefolium. 324.
Cerinthe Plin. 172.
Ceruicaria. ſiue vulneraria. 138.
Chamæcyſſos. 268.
Chamædaphne. 155.
Chamædryos diffe. variet. 209. 210.
lege Chamæficus. 442
Chamælea dif. varietates. 157. 158.
Chamæleon albus, niger. 367.
Chamæleon lene Theoph. 367.
Chamæleontha Monſp. 366.
Chamæleuce. 208.
Chamameſpilum. 435.
Chamæmilla. 342
Chamæpeuce Pli. an Cāphorata. 174
Chamæpithis mas lege Aiuga. 164.
Chamæpitis prima odoratior ibidem.
Chamæpitis altera Dioſ. an Vermiculata fruteſcens? 163.
Chamæpitis moſchata, vide Anthyllis
Chamærhododēdros dif. va. 154. 155
Chamæriphes. 451.
Chamæſyce. 154.
Chamæmelum, ſeu Chamæmalū. 342
Chamæmeſpilum 435.
Chelidonium Maius nū virga tinctorū Auicen? Minus. 339
Chermes, vide Κερμες.
Chyſti different. varietates. 418.
Ciſti folio arbor noui orbis. 452.
Chryſanthemi different. varie. 237.
Chriſtophoriana, vide Elleborus niger
Chryſtanthemum litoreum. 171.
Crith. tertium Mathi. pag: 491.
Chryſocome eſt Amarāth. luteus Fuſ. ſtœchas citrina Offici. & Lynaria aurea. 303. Chryſogonos. 243.
Chyna, vide Schyna.
Cicercula altera. 394.
Cicerbita aſpera, vide Sonchus.
Cichoreorum genera vari. 82. 83.
Ciciliana Italor. Climenon Pli. Ang.
Cicutæ, Cicutariæ differen. 326. 327
Cinnamomū. 425. Circea. 104.
Cynoſbaton. 446. Cirſii diff. 251.
Cirſion luteum Sequanorum. 373
Ciſſampelos Helxinæ dif. 274. 275.
Citria, ſiue Cidromella. 425.
Citrullus Officinarum. 226.
Clematis peregrinæ different. 275.
Clematis daphnoides varieta. 282.
clinopodium. 217.
clymeni differentiæ. 230. 279.
cnicus. 374.
cnicus ſylue. vterq;, vide carduum benedictum & Attractilidem.
coccus, ſiue Ilex coccifera. 430
cochleariæ differentiæ. 121.
colchicum, vide Ephemerum. 53.
colocaßia. 259.
colocynthides. 287.
colus Iouis, ſiue Galiopſis lutea. 241.
coluteæ differentiæ. 406. 405.
colycea Theo. an Frangula. 440.
condrillæ. 82. 83. 85.
coniſæ different. varietates. 145. 146
conſiligo, vide Ellebo. ferula. Th. 351
conſolida Aurea nemorum. 125.
conuoluuli. 271, 272. 272.
lege conſolidæ minores Offi. 199. 200
conſolida maior Officinar. 251.
cor Indicum, an Iſopyrum. 228.
coris Monſpell. & Mat. 174.
coriandrum. 314.
cornus vtraque fœmina Th. & Dod. eſt virga Sanguinea plinii? 436.
coronopi differen. varieta. 186. 187.
corylus perſimilis Alno. 441.
coronopi & Sedi media planta. 187.
corruda. 353.
coſtus ſpurius Illyricus. 318.
coſtus albus & buxeus. 34.

Coſtus:
- Molucenſis corticoſus rugoſus. 35.
- Molucenſis lignoſus feruidior. 35
- Hortenſis Gallis Cocq. 136.

lege Cotinos Plinii & Rhus Allobrogũ 413.
Cotonaria vulgi, vide Gnaphaliũ. 200
Cotulæ vide Anthemides.
Cotula, ſiue Partheniũ marinum minimum. 345.
Cotyledon. 164.
Cotyledon minus ſedifolio mõtanũ 165
Cotyledon aquatica acris Septẽtrionalium. 165
Cotyledon marinum vide Androſaces. 165.
Crategonos. 11.
Criſta Galli recentiorũ, num ἀλεκτορολοφ@ Pli., an num potius Alliaria recentiorum. 227.
Criſta Galli altera, ſiue Pedicularis ibidem.
Chryſogonũ vide Tormentilla & Blattaria.
Crithmum, ſeu Crithamon, an Portulaca Marina? 165.
Crithmum tertium Mat. Aſter Atticus Marinus. 168.
Crithmum quartum Mat. 168

Conuolulus:
- Maior Plinii. 271.
- Minor purpureus. 272.
- Minimus foliis Lynariæ 274
- Cœruleus hæderaceus. 174

Crocodiliõ:
- Magnum Ætij.
- Maranthæ & Fuſchii. 368

Crocus ſatiuus & ſylueſt. 53.
Crutiatæ vide Gentianellas.
Crutiata minor. 358
Cyclamen folio hederæ. 264.
Cucumer Elaterii ſylueſt. 288.
Cubebe. 427.

Cucumis:
- Satiuus.
- flexuoſus ſiue Anguii. 285

Cucurbita ſiue Zuccha. 287. Varietates, Lagenaria maior & minor. 287.
Cucumis ſylueſtr. 288.
Cucurbita Sylue. amara apud Elizeũ Prophetam 237.
Cunila, ſiue Origanũ Heracleoticum.
Cupreſſus. 446.
Curcuma. 33.
Cyanus vulgaris. 236

Cyanus:
- Maior hortenſis. 236.
- Minimus Spacteus. 236.
- Peramarus repens capitulis ſquaroſis. 236.

Cydonia mala. 429. 430.
Cymbalaria Italica hederæ folio. 269
Cyminum regium, Æthiopicũ, Galatium, Baſilicum Hippoc. 330.
Syluestre Cyminum Dioſ. / Alterum ſilicoſum 330.
Cynara vide Scolimus Satiuus.
Cynocrambe. 100.
Cynogloſſon. 250
Cynoſbatos. 446
Cyperus rotundus duplex. 37.
Cyperus longus duplex. 37.
Cyperus Graminea, ſiue miliacea. 38.
Citinus flos Punici.
Cytiſus Dioſcorid. & Galeni. 387.
Cytiſus altera minor & vulgat. 388.

D.

Dactylon gramen Plin. 4.
Damaſonium, ſiue aliſma.
Daphnoides vide laureola. 156.
Daucus Creticus verus Dioſc. alter. / Daucus niger Theop. Carotta. 323
Daucus vſitatior Officinarũ, ibidem.
Delphinion. 329.
Dens Leonis alter Monſpel. 83.
Dens Leonis, ſiue Vrinaria. 84.
Dentillaria Rõdelletii an Molibdena herba Pli: Lepidiũ Pauli Monſpell. 136.
Diacridium vide Scammonium.
Dictamus. 214 215.
Dictamus albus vide Tragium.
Digitalis purpurea. 145.
Digitalis lutea. 145.
Dioſanthos Theoph. videtur Superba Germanorum.
Dipſacum an ſpina Selenites Theoph? Galedragon Senocratis Ang.
Dipſaci ſatiui fullonũ & ſponte naſcentium labri venerei diſcrimen. 373.
Dorea Norbonenſium, an Theophra. Panax chiorium & Plinii Pharnaceum. 124.
Doronici Varietates. 290.
Dorycinon Monſpellienſe. 388.
Dotterblomen Germanorum vide Caltha paluſtris & farfrugũ. 256.
Draba vide Arabis. 78.
Draco aut potius Tarchon Symeonis Seti & Auicennæ. 190.
Dracũcul⁹ maior, ſiue Dracũtia. 261

Dracũculus:
- Aquatica.
- Minor. 261.

Dryopteris, aut Querna Filix. 363.
Dulcamara vide Cyrcea. Vitis ſylu. Ma, Meloton Theop. cap. 10. Lib. 3

E

Ebenus vide Hebenus.
Ebulus. 434.
Echinus Galeni vide Erinos. 216.
Echion, ſiue Bugloſſum agreſte. 249.
Echinomelocactos vide Melocarduus. 374.
Elaterium albũ Dio. lucernis admotum facilè accenditur. 288.
Elaterii optimæ notæ parã. mod⁹ 288
Elatine Dioſcorid. Veronica fœmina Fuſch. 197.
ἐλάιαγνον Theo ſiue Agnus caſtus. 423.
ἐλιοχρυσον Chriſanthemum. 331.
Ellebo. albũ, ſiue Epipactis. 132. 131
Ellebor. Alpina Saniculæ facie. 298
Elleborum album. 131.
Elleborus niger Theo. fol. Ferulæ 351
Elpho Hiſpanica, vide Spartium minus. 408.
Empetron Rõdelletij, Batis Pli. folio craſſo in modũ Portulacæ, flore albo, ſemine Libanotidis, vide Crithmũ.
Endiuia, ſiue ſeris ſatiua. 85.
Endiuiarum Varietas. 86.
Endiuia ſylu. non eſt lactuca ſyl. 86.
Ephemerũ, ſiue ſtrangulatorium Crociflorũ & Bulbifolium hermodactyli vulgares Syl. Croccum vulgi. 53.
Ephemerum Syri-cum & Alexandrinum. 54.
Ephemerũ Anglicũ flore candido. 54
Ephemerũ non venenatum Dioſcoridi Liliiflorium, Iridifolium, an Hermodactyli Officinarum Traliani & Pauli idem. 54.
Epimedium an Epipetrum, vel Epimeron Plinii? 138.
Epipactis duplex recentiorum, ſiue Elleborine. 132. 131
Epipetrum Pli, vide Epimedium. 138
Epipetrum Theop. vide Acinus. 215.
Epithymum. 181. 182
Epithymbra. 181. 182
Equiſetum vide Hippuris.
Eranthemum 344.

Erica:
- Vulgatior.
- leg. Pumilla.
- Minor Iuniperifolia.
- Maior Norbonenſi.
- Chryſanthemis minima. Selago Pli. quorundam. 447.

Erigerum. 79.
Erinos. 216
Erucæ differentiæ, varietates. 68.69.
Eruum ſylueſtre. 399
Erulia. 397.
Eryngii differentiæ, varietates. 375.
Eryngium Luteum Monſpellienſium vide Scolymos Theoph. an Eringium Atractilidi ſimile Archigenis, Ang.
Eryſimum verum Dioſcori. 69.
Eryſimum Theoph. 395 vide Belgarum Bouckwey. Tragotrophon Dodo.. Frumentone Italorum.
Eriſitalis, vide Acarna. Cirſium luteum Sequanorum.
Erythrodanum marinum vide Rubia maior & Rubia minor.
Eſglentine. 446.
Eſula { Maior, an ſit Dioſc. prægrandis fruteſcens Pityuſa? 151 / Minor. 151.
Eſula rara Venetorum. 160.
Euonimus Theophraſt. 435
Eupatorium Græco. Agrimonia. 308.
Eupatorii Meſuæ varietates. 207. Coſtus minor hortenſis Geſneri.
Euphraſia, Euphroſyne. 210
Eſula dulcis. 216. vide Erinos.
Eſula Sylueſt. Tragi. 216

F.

Faba Ægyptia, ſiue Colocaſia, an ſit Aron Ægyptium? 259.
Faba inuerſa, vide Telephion. 167.
Fabæ Antiquorum & recentiorum varietates, differentiæ. 392.393.
Fagus. 433.
Fagus Theophr. vide Galla. 432.
Farfara. 254. vide Tuſſilago.
Farfrugum herbariorum, vide Caltha paluſtris. 256.
Ferula: Ferulago. 348.
Ficaria, vide Scrophularia. 230.
Ficus & varietates. 442.
Ficus Indica varietates. 454.
Filago, vide Gnaphalium. 201.
Filipendula, an Molon Plinii, vide Oenanthe. 325
Filipendula altera montana ibidem.
Filices. 362.
Filicula vide Polypodium.
Filix Tragi, vide Holoſtium.
Flos Cuculi, eſt Armoraria ſylu. pratenſis. 189.
Fœniculi varietates, differentiæ. 347
Fœniculum { Marinũ, vide Crithmum. / Tortuoſum, vide Seſeli Maßilienſe.
Fœnum Burgundiacum. 382.
Fœnogræcum. 387.
Flammula vulgi, vide Clematis altera.
Fotilapathũ { magnum. / puſillum. } 117.
Folium Indicum: Malabatrũ. 129.
Fraga, fragaria 308. Varietates.
Fraxinella, in Tragio. 410.
Fraxinus. 416.
Fraxinus Bubula, Sorbus ſyl.
Frumentum Turcicum. 13.
Frumentone Italorum, Bouckwey Belgarum. 395.
Fumariæ varietates, differentiæ. 338 339.
Funispartion vide Elpho. 408.

G.

Gagel Germanorum. 417.
Galanga maior & minor. 30.
Galega. 392.
Galiopſis Lutea, vide Colus Iouis 241
Galla. 432.
Gallion, ſiue Galion luteum. / Album } 358
Gariophyllata, ſiue Geum alpinum recentiorum. 267.
Gelſeminum flore { Albo & / Luteo. } 415. 408.409.
Geniſta, Geniſtellæ ſpecies, varietates 407.
Geniſta ſpartium ſpinoſum.
Geniſtæ rapum ibidem.
Gentianæ, Gentianellæ varietates, differentiæ. 129.130.
Geranij varietates, differentiæ. 296. 297.
Getium, vide Iacea nigra.
Gingidii ſpecies. 324.
Gith, vide Melanthium.
Gladiolus. 47.
Glans vnguentaria. 414
Glaſtum, vide Iſatis.
Glaſti ſpecies. Vaccaria Dodo.
Glaucium. / Glaucium Venetorum. } 109.
Glaux maior vulgaris. 402.
Glauca vel Glaux quædam leguminoſa herbariorum. 402.
Glaux altera. 178.
Globularia. 200.199.
Glycyrrhizæ differentiæ, varietates. 405.406.
Gnaphalia. 200.201.202
Gnaphaliũ Tragi, vide Iuncus Bombicinus.
Goſſypium, ſiue ξυλον. 291.
Gramina. 1.2.3.4.
Granum Regium Meſ. vide Ricinus.
Guatiola recentiorum, an Spumeum Papauer Dioſcori. 185.
Guaiacum. 439.
Graiacum Fallopij, Patauinũ ibidẽ.

H.

Halicacabus vide Solanum veſicarium.
Halymos. 169.
Harmala Syriaca, an ſit Seſamoides magnum Dioſcor. 390.
Harundinũ, ſiue Cannarũ differentiæ & varietates. 19.27.28.
Haſtula regia, vide Aſphodelus.
Hederæ differentiæ. 269.
Hederula, ſiue Chamæciſſus. 268
Hederula Saxatilis, vide Aſarina.
Hebenum. 440. lege Xyloaloes Offici.
Hedyſarum, vide Securidaca maior & minor.
Hedypnois Plinii, dentis Leonis flore. 82.
Helenium. / Ægyptium. } 246.
Helenium ſecundum Dioſcor. 185
Helianthos, ſiue flos Solis, an Panax Chyronium, & Helenium ſecundũ Dioſcor? 185.
Helianthes ſpecies rara figura leguminoſa. 405.
lege Heliochryſon, Chryſanthemum, ſiue ſolis flos. 331.332.
Heliotropium maius, minus, & repens 100.
Heliotropium tricoccon Pli. 100
Helleborus ferulaceus, vide Buphthalmum Dod. 351.
Helleboraſtri & Conſiligines. 303.
Helleborus niger. 304.
Helxine parietaria, ſiue vitriola. 98.
Helxine Ciſſampelos. 274. eſt Scammonium tenue Plinii Ang.
Cyſſampelos altera, Atriplicis effigie, inter volubiles.
Hemerocallis inter Lilia.
Hemeonitis ſiue ſterilis. 359.

Heranthemum Dodo: an φλογα, ſiue viola flammea Theophr. Adonis Math.
Herba Doria. 124.
Herba Iudaica, ſiue Tetrahit, vide Sideritis Heraclia. 224.
Herba Paraliſis, vide Phlomides.
Herba Paris, ſeu tetraphyllon Solanum. 105
Herba ſancta Indorum & Herba Regia. 251.
Herba tunica Gordo. 143.
Herba turca, Herniaria. 180.
Herba ſtellaria, vide ſanicula.
Herba Venti Rondel. an Othonna? 229.
Hermodactyli Officinarum. 54.
Hermodactyli albi & rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, ſed cordi, venerique amici, an ſint Behen album & rubrum? 55.
Herniaria. 180.
Hieraciorum varietates. 88
Hippia, Alſine. 193.
Hippia minor & minima 193.
Hippogloſſon. 283.
Hippolapathi, varietates, differentiæ. 118.
Hippomarathrum, in fœniculo.
Hippophaes. 375.
Hippophæſtum. 376.
Hipposelinum, ſiue Oluſatrum. 315
Hippoſpartium, vel Rapum Geniſtæ. 407.
Hippurium vna videtur Caucon, & Ephedra Plinii, minus tamen tuſſientibus apta eſt. 355.
Hirculus. 133.
Hirundinaria vtraque. 256.
Holoſtii varietates, differentiæ. 17. 18.
Hordei varietates. 7.10.
Hormini differentiæ. 240.
Hyacinthi varietates. 46.47.48. 49.
Theocriti & Poëtarum Hyacinthus flore Iridis. 47.
Hydrolapathum magnum & puſillum 117.
Hydropiper. 134.
Hyoſchiami differentiæ, varietates. 107.
Hypecoon falſum Mathioli, Argemone altera Fuſch. Alcea Venetorum.
Hyperici differentiæ, varietates. 172 173.
Hyppochiſtus. 418.
Hypposelinum Mat. Leuiſticum Officinarum. 312.
Hyſſopus Dioſcoridis Origanifolius. 212.
Hyſſopus Arabum Meſuæ & Officinarum anguſtifolius. 185.
Hyſſopus candida Anglorum. 185.

I.

Iacea alba Monſpellienſium, vide Ocymoides.
Iacea nigra, vide Getium.
Iaceæ nigræ, differentiæ varietates. 234.235.
Iacobea Senecio, vel Seneccio maius. 79
Iacobea marina; Arthemiſia marina. 79.
Iaſminum, vide Gelſeminum. 415.
Iberis Cardamantice Democratis & Gale: 77.
Idea radix, an vaccinia nigra & rubra? 417.
Illecebra, vide Sedũ mini: 167.162.
Ilicis varietates. 431.
Imperatoria. 310.
Intyba, vide Serides. 80.
Intubi varietates & differentiæ. 85.
Irio. 69.
Iridis varietates, differentiæ. 31. 32.30.
Iris ἀγρία, ſiue Xyris. 22.
Iſatidis, ſiue Glaſti, differentiæ. 148
Iſopyron ſiue paludoſum trifolium, Menanthes Theoph.
Iua Arthrytica, vide Aiuga. 164.
Iua moſchata Monſpell. eſt Anthyllis Chamæpytoides. 164.
Iuiubæ differentiæ. 437.
Iudæ arbor. 441.
Iunci differentiæ, varietates. 43. 44.45.
Iuncus odoratus. 42.
Iuniperi 448.
Iuniperus prima Dioſc. videtur Oxydrus Theop. & Iuniperus 2. Dioſc. Cedria Theop.
Ixia, vide viſcum Carlinæ. 367.

K.

Kali differentiæ. 169.170.
κερμες κανοβατος .430. vide Ilex Coccifera.
Kakile Serapio. Eruca marina. 77.

L.

Labri venerei & Dipſaci diſcrimen 373.
Laburnum Pli. an Cytiſus 2. Theop.
Lacca Arabum. 428.
Lachryma Iob. 16.
Lactucæ differentiæ & varietates. 89.90.
Lagopi differentiæ, varietates. 383. 384.
Lamium Plinii, Milſatella Italorum, vide Galiopſis. 222.
Lamium, ſiue Archangelica, albo flore. 223.
Lamium luteum. 223.
Lampſana. 70.
Lampſana Dod. ibidem.
Lapathi genera. 115. & varietates. 119.117.
Lappa maior. 253.
Minor, vide Xanthium. 254.
Lapſana, vide Lampſana.
Larix. 449.
Laſeris, ſiue Laſerpitii differen. 312.
Lathyris, ſiue Cataputia minor. 153
Lauendula ſpica. 184.
Lauri differentiæ. 424.
Laurus Tinus & Regia. 424.
Lauri Alexandreæ Dioſcori. & Hippogloſſi diſcrimen. 283.
Laureola, vide Chamædaphne.
Lauzerde, vide Medica.
Ledon. 418.
Lens, ſiue φακος. 401.
Lentiſcus. 411.
Leontopetalon. 305.
Leontopodium, ſiue Pes Leoninus. 202.
Lepidii Dioſc. Æginetæ, Ætij, Mõſpellien. varietates, differentiæ. 77. 136.135.
Leucas Pentaphylli facie, an Dioſco? 307.
Leucacantha. 371.
Leucacanthemi odorati varietates. 343.
Leucanthemis, vide Anthemis.
Leucoii varietas, & differentiæ. 141.
lege Leucoium duplis floribus. 141. 142.
Leuiſticum Offici. vide Laſerpitium.
Libanotis, vide Roſmarinũ ferulaceũ.
Libanotis Theophr. Seſeli Æthyopicum Mat. 313.
Libanotis notior Herbariorum Septẽtrionalium 351.
Liguſtrum Dioſco. 420.
Lilac Mat. non eſt Ben. 414.
Lilionarciſſus luteus. 52.
Lilionarciſſus ſanguineus. 52.
Lilii differentiæ, varietates. 60. 61.

Lilium luteum. 45.
Lilium conuallium, vel vernum. Theoph. 61.
Limones. 425. Limæ. ibidem.
Limonium. 122
Limoniũ germanicũ, ſeu pyrola. 122.
Paruum Limonium Norbonenſe oleæ folium. 123.
Limonium ſecundum Mathi. ibidem.
Linoſoſtis, vide Mercurialis.
Linum ſatiuum. 176.
Linum marinum luteum, an Oſyris Dioſcorid. 178.
Linifolia Campanulæ lutea. 177.
Linaria purpurea & lutea. 233. num antyrrhinũ P. vide Oſyris 175. 176
Linoſpartium. 408.
Lithoſpermon maius & minus. 192.
Lithoſpermum Plinii, ſiue Lachryma Iob. 16.
Lolii variet. differ. 10.
Lonchitis vtraque. 383. 384.
Lotus arbor D. & Theo. 439.
Lotus Ægyptia, vel Nilotica. 385.
Lotus hortorum odora, vrbana. 384.
Lotus trifolia pratenſis Monſp. 384.
Lotus ſyl. Dioſc. 384
Lunaria Græca Recentiorum non eſt armoracia Dioſcori. neque Thlaſpi. Crateuæ. 137.
Lunaria Racemoſa Cetrachi foliis racemulis Ophiogloſſi. 360.
Lunaria an Nictegreton Plinii.
Lupinus ſatiuus & ſylueſt. 396.
Lupulus ſalictarius. 277.
Luteola. 149.
Lychnidis differen. varie. 142. 143.
Lycium Norbo. ſeu Pyxacãtha. 419
Lycopſis. 249.
Lyguſticum. 316.
Lyſimachiæ luteæ, cæruleæ vari. 144. 145.
Lyſimachia cærulea hortenſis Veronica recta quorundam.

M.

Macaleb, vide Phylerea arbor. 421.
Macer. 426.
Mais Occidentalium. 13.
Malabatri folium. 129.
Malorum genera. 434.
Malus Medica. 425.
Mala punica, ſiue Granata. 419.
Mala Perſica. 423.
Mala aurea Lycoperſicum quibuſdam vide Glaucium.
Malum aſſyrium, vulgo Poncires. 425.
Mala Cotonea. 430.
Maluæ genera, & varietates. 292. 293. 295.
Mamiras. 36.
Mandragoras Theophra. an Melongena.
Mandragoras. 106.
Mandragoras fœmina ibidem.
Manna, Manhu. 23. 24.
Manna Iſraelitarum quænam? 26.
Mannæ varietates. 26.
Marathi differentiæ, varietates. 347.
Mariana viola, vide Medium. 137.
Marrubii, differentiæ, varie. 222.
Marrubium aquaticum vulgi. Sideritis Mat. 224.
Martagon, vide Lilia.
Marum, ſiue Maſtic Gallor. 213.
Marum Syriacum. 213.
Matricaria noſtras, non reſpondet Parthenio Pauli & Plinii. 335.
Matronalis Viola, aut Damaſcena. 137.
Mauth Septentrionalium. 7.
Meconium. 111
Mede Moſcoitarum. 22.
Medica herba, vide fœnum Burgundiacum.
Medicæ tres in ſemine variet. 383.
Medica marina. 383.
Medium, an Viola Mariana. 137.
μήκων ῥοιὰς papauer. 111.
Meliſaccharum. 25.
Mel apum commune. 22.
Mel Cedreum Hipp. & Syriacum. 24.
Melampyron Dodo. an Alopecuros Plinii? 11
Melampyrũ alterũ Neotericorũ. 11
Melampyrum perpuſillum luteũ. 11.
Melanthia, ſiue Nigellæ. 329.
Meliloti differentiæ, varietat. 306.
Melegetta, vide Cardamomum.
Meliſſophylli varietates, differentiæ. 220. 221.
Melongena, vel mala inſana. 106
Melo vulgi. 285.
Melonis varietates ibidem.
Melocarduus, ſeu Echinomelocactos. 376.
Melopepo, ſiue Batecha Auicennæ ſemine nigro. 230.
Menianthes Paluſtre Theophr. Iſopyrum Dod. vide trifolium.
Mentha quadruplex. 218.
Mentha ſiſymbria aquatica. 218.
Mentha Catti. 219. 220. non eſt Nepeta antiquorum.
Mentaſtrum. 218.
Mentaſtrum niueum Anglicum. 219
Meon, ſiue Meu, perperam Libanotis prima Dod. foli: 197 .347
Mercurialis mas, fœmina. 100
Mas ſylueſt. vide Cynocrambe.
Meſpilus. 434.
Meſpilus aronia. 443. lege Italorum Azarolles non aſaides.
Metegla, ſiue Meteglin. 22.
Milium.
Milium Indicum Plinianum. } 13.
Milium Solis vtrumque. 193. 192.
Millefolii, ſiue Militaris, differentiæ varietates. 333.
μίλος Theophr, vide Taxus. 450.
Millemorbia, ſiue Scrophularia maior. 230.
Millegrana Cordi, vide Herniaria. 180.
Milzatella Anguilaræ, Lamium Dioſcor.
Mezereon Arrabum verum. 157.
Mezereon Germanicum, vide Chamædaphne. 213.
Moly Dioſcorideum putatum. 59.
Moly Liliflorum Homericũ fortè. 60.
Moly Hippocraticum eſt allium vrſinum. 59. 60.
Moly Pli. 18.
Molibdena Plin. 135.
Momordica, vide Balſami. cucumerina
μονόφυλλον recentiorum. 127.
Morſus Gallinæ folio Hederulæ. 194.
Morſus Diaboli. 235.
Morſus Ranæ. 258
Mori varietates, differentiæ. 442.
Mulſa. 22.
Muſa. 451.
Muſcipula, ſiue Viſcariæ. 189.
Altera muſcoſo flore. 190.
Myagros. 78.
Myoſotides. 193.
Mirica, vide Thamariſcus.
Myrobalani Arabum omnes. 439.
Myriophillon, vel Maratriphyllon paluſtre. 354.
Myrioph. equiſetifolium fluuiatile. 354.
Myrrhida P. Roſtrũ Ciconiæ. 296.
Myrrha. 428.
Myrrhis diff. varietates. 327.
Myrtachantha, ſiue Ruſcus. 283.

Myrtillus 419
Myrtus minor, maior, candida. 419.
Myrtacantha, vide Ruſcus.
Myxa Æginetæ. 437.

N.

Napelli varietates, differen. 301.
Nicotiana gallorum, ſiue Indorum Sanaſancta. 251.
Napelli muſcæ. 302.
Napus, ſiue Bunias, à Bunio diuerſus 67.
Napus, ſiue Bunias ſylueſt. 67.
Narcaphthon. 36.
Narciſſi genera, varietates. 50. 51.52.
Nardi differentiæ, varietates. 42.43
Nardi celticæ differentiæ. 132.133
Nardus { Montana. 320.
Nardus { Italica. 184.
Nardus Ruſtica, vide Aſara. 262.
Naſturtium. 72.
Naſturtium Babylonicū, vide Draba. 78.
Natrix Pli? 378.
Nepa Theoph. 353.
Nepeta, vide Calamintha. 2.
Nerion purpureum & album. 154.
Nerii facie arbor. 452.
Nigellæ, vide Melanthia.
Noli tangere, ſiue Perſicaria ſiliquoſa. 135.
Norbonenſium dorea. 124.
Nux Auellana. 441.
Nux Indica. 451.
Nucula Indica. 451.
Nux iuglans & earum conditura. 416.
Nucula terreſtris Septentrionalium an ſit Bunion Dioſcoridis & bulbocaſtanum Tralliani? 331.
Nux peregrina Indica non biforis. 416.
Nux Metel Auicennæ, Hyppomanes Crateuæ.
Nux Moſcata, ſiue Myriſtica. 424.
Nummularia centimorbia, num Ereſtedanum Theoph. 198.
Nymphea lutea Nenuphar Offi. 257
Alba. } ibidem.
Alba minor. } ibidem.
Lutea minor Septentrionaliū. 258.

O.

Ocimaſtri, ſiue Ocimoidis differentiæ, varietates. 143 144.
Ocimi varietates, differentiæ. 215.
Oeleomeli. 25.
Oenanthes herbæ varietates & genera. 325.326.
Oenanthe labruſca, vide vitis viniferа. 277.
Olea agreſtis, ſiue Oleaſter. 422.
Olea & varietates. 422.
Oloſtium, vide Holauſtium.
Oluſatrum, vide Hippoſelinum.
Olyra. 8.
Onagra, ſiue Mulcibruta. 423.
Onobrichis, vide polygala. 179.
Ononis, aut Anonis varietates. 378
Onoſma. 249.
lege Ophiogloſſū, ſiue Henophyll. 360
Ophioſcorodon. 59.
Opium. 111
Opobalſamum. 415.
Orchis, vide Teſticulos.
Origani varietates, differentiæ. 211
Orminum ſatiuum, vide Horminum.
Orinthogali varietates. 56.
Ornitopedium, ſiue pes auis. 403.
Orobus herbariorum. 400.
Oryza. 12.
Oryza Plinii, ibidem.
Oſmunda Recentiorum Filix florida, 363.
Oſyris Pli. Antirrhinum. 175.
Oſyris purpurea. 176.
Oſyris purpureo cærula repens. 176.
Othonna Italorum, aut flos Aphricanus. 318.
Othonna, an herba Venti Mōſp. 229
Oxalida. 119.120.
Oxyacantha. 443.
Oxycedrus Theo. an Iuniperus prima Dioſcorid.
Oxis Pliniana, vide trifolium.
Oxytriphylli Scribonii varietates, vide Trifolium.

P.

Pœoniæ differentiæ. 305.
Paliuri differentiæ. 437.
Palmæ. 451.
Palmulæ reptatrices. Theo. 451. lege Ceſaglioni ital.
Palma pinus, ſiue Conifera Guineæ. 450.
Palma Chriſti, vide Ricinus.
Palma Sancta. 440.
Palmæ ſanctæ ſimilis arbor. 440.
Palum ſanctum ibidem.
Panaces. 312.112.124.
Pancratii varietates. 57.49.
Panicū, 14. Mel frugū Dioclis. Ang
Panicum ſylueſt. 15.
Panicum cæruleum Indicum, vnde fortè Indum Dioſcori.
Papaueris differen. variet. 110. 109 111.
Papauer Spumeum, an Gratiola recētiorum. 185.
ſpumeum aruorum. 143.
Papyrus Nilotica. 38.
Papyrus latifolia Braſilia. 39.
Papyracea arundo. 40.
Parietaria, vide Helxine muraria.
Paronychia, Alſinefolia. 196.
Paronychia altera folio rutaceo. 196
Parthenium, non eſt matricaria. 344
Parthenii varietas. 344.
parthen. marinū minimū, vide Cotula
Paſſerina vnicaulis herbariorum Lanariæ, aut luteolæ figura. 328.
Paralitica alpina ſanicula, vrſi auricula recentiorum, figura primulæ, ſed floribus purpureis. 244.
Paſtinacæ varietates, differentiæ. 316 317.
Pecten veneris, vide Scandix.
Pedicularis Alectorolophos. 334.
Pentaphylla, vide Quinquefolia.
peplis. 153.
peplus. 153.
peponum genera, varietates. 280.
perchepier Anglorū, an ſit ſcandix? 324.
perfoliatum vulgatius, flore luteo, folio vmbilicato. 171.
perfoliata ſiliquoſa. 172.
peryclimenum. } 280.
peryclimeni duplex varietas, ibidem. } 280.
peryclimenū alterū incertum } 280.
periploca repens. 100.
perſica malus. 423
perſicaria ſiliquoſa, ſiue noli tangere. 135.
perſicaria Hidropiper. 134.
perſolata plinii, vide arction. 253.
perſonata, vide lappa maior. 253.
pes Anſerinus, ſiue Atriplex. 97.
pes Locuſtæ Auicennæ, vide Rapunculus.
pes Columbinus, ſeu Dioſcoridis alterum Geranium. 296.
petaſites. 254
petaſites noui orbis. 453.
petroſelinum, ſiue Oreoſelinum. 315
petroſelinum Macedonicum ibidem.
peucedani facie puſilla planta, an pſeudobunion Dioſcor? 331.
peucedanū fœniculum porcinū. 350.

Phaces, vide Lens.
Phalangium an Moly Plin. 18.
Phalangii differentiæ, varietates, ibidem.
Phalaris herba. 16.
Phalaris pratenſis minor. 16
Phaſeli à fabis & Phaſiolis diſcrimen. 394.
Phaſeolus vulgaris, Turcicáve multi color faba, eſt ſmilax Hortenſis Dioſcorid. 394. an Logos Gal. & Dolicos Theoph?
Phellandrium Plin. vide Saxifragia vtraque.
Phellodris Theophra. 432
Phylerea duplex. 420.
Phylerea arbor, an Macaleb? 421.
Phleos Theoph. 41.
Phlomus, ſiue Phlomides ſiue Primulæ variſloræ. 243.
Phœnix herba. 10.
Phtora Valdenſium & Thora. 263
Phu, vide Valerianas. 319.
Phyllitis & Hemionitis. 359.
Phyllon Theligonum fœminiparum, Arrhenogonum mariparum. 99.
Phyllon Theophraſt. 100.
Phyteuma Norbonenſium. 320.
Picea, ſiue Pitys. 450.
Picnomos Cretæ Salonenſis Galloprouinciæ. 373.
Pimpinella aut Bipinella, Anglorum Burnet. 320
Pimpinella vtraque. 321.
Pimpinella minor. Daucus Selinodis Cordi. 321.
Pini & Pinaſtri varietates. 449.
pignolat. 23.
Piloſella. 200
Piper murinum, vide Illecebra.
Piper Calecutium 139.
piper rotundum duplex. 426.427.
piper longum 445.
piperitis, vide perſicaria.
Piſtana Magonis, aut plinii ſagittaria, an ſtœbe fœmina? 126.
pyra. 434.
Pyrethrum Officinarum, flore Bellidis maioris. 346.
Pyrethrum alterum. 346
Pyracantha. 438.
Piſtachia, an Terebinthus Indianus Theoph? 413.
piſtolochia Fuſch. in Ariſtoloc. & fumaria.
piſum ſylueſtre ſegetum. 396. ca
piſum vulgatius maius. 396.
piſum Anguloſum hortorū, an quadratum plinii? 396.
Pityuſa, ſiue pinea, Officinarum Eſula minor. 151.
pityuſa prægrandis fruteſcens Dioſco. an Eſula maior Germanica? 151
plantagines. 127.128.
plantago aquatica, eſt ne Limonium aut potius Aſima? 126.
platanus. 442.
plumbago plin. herba, an Lepidium Pauli Monſpell.
pneumonante Cordi, vide Gentiana minima. 130
Podagraria germanica 311
pœonia fœmina. pœonia mas. pœonia promiſcua. 305.
polemonium. 389.
Polii Montani & Marini varietates 206.207.
polium Lauendulæ folio floſculis pallidis. Fœmina Recentiorum. 207
polyacantha Theop. Aculeoſa Gazæ. 374.
polycnemon quaſi multitibia, an Calamintha aquatica Belgarum? 127.
polycnemon alterum. 217.
poligalon Dod. num Onobrichis vera Dioſcor.
polygalæ varietates, differentiæ. 178. 179.
poligala vera eſt vicia ſylu. 2. Dodo:
polygonium Monſpellienſium. 389.
polygoni maris, fœminæ differentiæ & varietates. 179.389.354.180.
polygonium Herniariæ folijs & facie 404.
polygonatum maius. 283.
polygonatum minus Rubiæ folijs. 358.
polypodium. 363
polytricum, vide Tricomanes.
poma aurea, ſiue poma amoris, an Glaucium? 108.
populus alba. nigra Lybica. 441.
populus noui orbis prægrandi folio.
porrum ſectile. porrum capitatum 58. Videtur γεθυον Græcorum, cepæ genus condimentariū, nullo penè capite, radice tantum oblonga.
portula Domeſtica Sylueſtris. 166.167.
portulaca Marina, vide Crithmum 168.
populus pumilla, vide Chamæleuce.
potades, ſiue Batades. 317.
potamogeton, ſiue Fontalis. 129.
poterion. 377.
primulæ veris, an antiquorum phlomides, ſiue verbaſculi? 243. Earūdem differentiæ & varietates.
prunus ſyl. vtraque varietates 436.
lege prunepeſches, ſiue prunepeſicus.
prunella. 199. Symphitum petreum.
pſeudo apios, vide Apios. 204. 205.
pſeudobunias potius quàm pſeudobunion. 70.
pſeudodictamnon. 215.
pſeudomelanthium. 12.
pſylii varietas. 186.
pſylium marinum. 186.
pſylium plinianum. 386.
ptarmica folio Taraconis. 191.
ptarmica altera Gallorum. 191.
pthora Valdenſium, vide Thora.
pulegium Regium, fœmina & mas plinii floribus albis. 213.214.
pulegium Ceruinum Norbonenſium odoratius. 214.
pulicaris herba. 186.
pulmonaria maculoſa, folio Borraginis 252.
pulmonaria Gallorum flore Hierarii. 253.
pulſatilla, vide Anemone. 114.
pycnocomos Cretæ Salonenſis. 373.
pyrethrum Officinarum, flore Bellidis folio Anthemidis. 346.
pyrethrum alterum. 346.
pyrola à pyri folio, Limonium Germanicum. 122.
pyrus, 434.
pyracantha. 438.
pyxacantha. 419.

Q.

Quadrifolium fuſcum hortorum 382
Querquus. 431.
Quinquefolium 306; eiuſdem varietates, differentiæ. 307.

R

Ranunculi genera & varietates. 299 298. 300.

Rapum maius orbiculatum. 66.
Rapi gemina varietas. 66
Rapum ſyl. non bulboſum. 66.
Rapiſtrum aruorum. 66.69.
Rapuntium paruum, ſiue Pes locuſtæ Auicen. 139.
Rapuntium maius Alopecori flore. 140.
Raphanus magnus & paruus purpureus. 77.
Raphani varietas. 67.
Raphanus ſylu. ſiue Ruſticanus, videtur Molibdena Plinii. 135
Raphanus ſylu. Officinarum, Francis & Belgis, Lepidium Æginetæ, folijs Lauri maioribus. 135.
Rhamni varietates, differentiæ. 438. 437.
Rha capitatum Cētaurii maioris facie Enulæ folio. 118.
Rhaponticum. 118.
Rheſeda Plinii. 76.
Rhodia radix, Roſea. 177.
Rhus obſoniorum, coriariorum, & Plinii duplex. 412.413.
Ricinus. 306.
Ritrum Theoph. 368.
Robus. 5.
Robur. 432.
Rorida, ſiue ros Solis. 454.
Ros cæleſtis. 26.
Roſæ, eiuſdem differentiæ, Nerſin Theoph. 446.
Roſmarinum ferulaceum. 351.
Rubiæ differentiæ, varietates. 357.
Rubi varietates, differentiæ. 446
Rubus canis, Cinamorus Galeni. 446.
Rubi facie ſenticoſa planta. 452.
Rumex, vide Lapathum.
Ruſcus, vide Myrtacantha. 283.
Ruta, Rutulæ varietates, differentiæ 390.391.

S.

Sabinæ differentiæ, varietates. 447.
Saccharum, vide Harundo ſaccharata. 19.
Sacchari candi parandi ratio. 20.
Sacchari canai Violatii paratio. 21
Sacra procerior recta. 231.
Sagapenum 348.
Sagitaria aquatica Plinii. 126.
Sagittaria minor. 127.
Salicaria, vide Lyſimachia lutea 144
Salicornia. 170.
Saponaria, non eſt ſtruthium Dioſco-
rid. ſiue Arabum Condiſi, de quo in
Hippophaes & Hippophæſto. 133.
Sancta ſana Indorum, ſiue Nicotiana Gallorum. 251.
Satyrion / Satyriō Geneuēſe Erithroneū / Satyrion Erithro. Syriacum. 136.
Sebeſten. 437.
Securidaca, vide Hediſarum.
Sal Indum. 21
Salix. 422.
platiphyllos. 423
Salix humilis repens. 423.
lege Salſæparillæ & ſmilacis aſperæ figuræ, & naturæ diſcrimen. 270.
Saluia Maior. 239. / Minor. 240.
Saluia coccifera. 239.
Saluia agreſtis Syluarum, vulgò Saluia Boſci. Scordium alterum plinii & Scorodiana Cordi. 211
Saluia vita herbariorum, ſiue Rutamararia, an Theophra adianthum album? Mathiolo falſò paronochia 362.
Sambuci vulgaris, Montanæ, racemoſæ. 434
Aquaticæ, differentiæ & varietates. 444.
Sampſucum, Dioſcori. ſiue Amaracus ſerpens. 213.
Sanguiſorba altera maior, ſiue pimpinella. 320.
Sanicula, ſiue Diapenſia. 297.
Sanicula, ſiue paralitica Alpina vrſi auricula, eiuſdem varietates. 244.245.
Santali albi, Citrini rubri. 456.
Satureia, ſiue Tymbra vera ſpicata S. Iuliani. 181.182.
Satureia, ſiue Tymbra altera. 182.
Satureia hortenſis. 182.
Satyrium Erythronium. 64.
Satyrium alterum. 64.
Saxifraga, ſiue Saxifragia antiquorum 183.
Saxifragia Dioſcorid. & Italorum eadem. 352
ſaxifragia Anglica perſimilis. 352.
ſaxifragiæ varietates, differentiæ. 267.
ſcabioſæ varietates, differentiæ. 232. 233.
Scammonium ſyriacum, ſiue Antiochenum & Norbonēſe. 272.273
ſcandix. 324
ſcarlea, ſeu herba S. Iohannis, ſiue centrum Galli, an Alecterolophos
plin? 240.
ſcariola, ſeu intybum ſatiuum, ſeu Endiuia 85.
ſcyna, vide Acorus Aquitanicus. 29
ſchœnopraſſon. 58.
ſcylla, ſiue Cæpe marina. 57.
ſcolopendrium, vide Aſplenium.
ſcolymos, ſeu Cynara, Cactos Theoph. 365.
ſcolymos Theoph, ſeu Eringium luteū Mōſpellienſium. 366.
ſcolymos ſylu. 366.
ſcoparia Italorum. 176.
Scordion. Trixago paluſtris. 210
ſcordion plinianum Mentaſtro ſimile. 211.
ſcorodopraſſon. 58. vide Alliporrum.
ſcorpioides leguminoſa. 403.
ſcorpioides. 168.
ſcorpioides repens, Bupleuri folio. 192
ſcorpio herba Theoph. vide kali ſpinoſum in Tragono. 356
ſcrophularia maior, Millemorbia. 230.
ſcrophularia minor, vide Chelidonium minus. 256.
ſecacul Arabum. 317.
ſecale, varietates. 6.7.
ſecuridaca maior. 401
Minor. 402
ſedi genera 161. 162. 163. & varietates.
ſemen Zedoariæ; vide Abſynthium.
ſena Arabum. 406.
ſenecio. / ſenecio Iacobea / Marina. 79.
ſemperuiui varietas, differentiæ. 161.
ſerides, ſiue intyba. 80.
ſerides picrides. 82.
ſeris, ſiue intybum ſatiuum. 85.
ſeris domeſtica, altera lactucina. 86.
ſerpentaria. / ſerpentina Mat. 187.
ſerpillum vtrumque. 181
ſeriphium Dioſcoridis, Abrotani fœminæ facie.
ſerratula. 230.231.
ſertula Campana, vide Melilotus.
ſeſamoides maius, an ſyriaca Alepiana Hermala? 236.
Minus. 227.
ſeſamum Officinarum. 395.
Alterū Mathio. videtur Myagrum Dioſco.
ſeſeli Æthiopium 230. Maſilienſe 352. Creticum, pratenſe 328.

*:v:

Seſeli Peloponenſe. 327.
Setanium. 6
Sida Theo. 294.
Sferro Cauálla, ferrum Equinum. 403.
Sideritis ſecunda Mathioli, Tanacetũ paruum Dodonei.
Sigillum ſolomonis, vide Polygonatum
Sigillum Mariæ, vide Vitis, vel Bryonia nigra.
Siler montanum Officinarum. 328.
Siligo. 5.6.
Siligo Tragi. 8.
Siliqua Carobe. 414.
Siliqua Caſsia. 414.
Silphion in Laſere.
Silybon, Carduus Mariæ & Lacteus. 414. 366.
Sinapi Perſicum, vide Raphanus Ruſticanus. 135.
ſinapi differentiæ, varietates. 68.
Sinapi & Thlaſpi media Prouincialis planta. 72.
Siſarum. 317.
Siſymbrium alterum Dioſcoridis, vide Cardamine. 71.
Siſymbria Mentha. 218
Sium, ſiue Lauer Dioſcorid: Oluſatri folio, ſiue aquatica Paſtinaca. 71.
Sion Crateuæ Erucæ folium. 71.
Smilacis aſperæ & Salſæparillæ diſcrimen. 270
Smilax læuis vel lenis, vide Conuoluulus maior Plinii. Malacociſo Caſsiani Baſsi Anguil.
Smilax hortenſis, vide Phaſeolus.
Smyrnium. 316.
ſolani genera, varietates. 102. 103.
Solaonella 263.
Soldonella montana. 262.
Solidago ſarracenica. 125.
Sonchus aſpera, an Dioſcoridis arboreſcens. 87.
Sonchus lenis. 87.
Sophia Chirurgorum, ſitne Thalictrũ Dioſcori? 328.
Sorbus domeſtica & ſyl. Alpina 416.
Sorbus torminalis. 443
Sergi. 14.
Sparganion Theophr. Butomos. 40.
Sparti differen. varietates. 407.408. 409,
Spergula, ſiue ſparry Belgarum & Anglorum. 357
Spica Lauendula. 184.
Spina alba, ſiue Bedeguard Arabibus 369.
Spina Acatiæ Dioſco. 409.
Spina Arabica, Succhaba Mauritanis. 370.
Spina infectoria. 838.
Spina infectoria, vide Rhamnus.
Spina ſolſtitialis, aurioles prouincialibus. 372.
Splith, vide fumaria lutea & alba, num Chelidonium capnites Ætii.
Spondylion, Germanis falſò Acanthũ 313.
Spumeum Papauer, an Gratiola recẽtiorum. 185.
ſtachys. 228.
ſtachys altera ſpuria. 229.
ſtaphis agria. 306.
ſtaphylodendrum Plinii, arbor vitis.
ſtæbe Dioſcori. Cerinthe Plin. φλέως Theoph. 41.
ſtœchas Arabica. 184.
ſtœchadis Citrinæ, ſiue Chryſocomæ differentiæ, varietates. 203. 204.
ſtelephuros Pli. 17.
ſtramonium peregrinum, an ſolanum manicum Licoperſicum Gal. 103
ſtyrax eiuſque lachryma. 429.
ſtratiotes aquatica aizoides Dioſcoridis, vide militaris, ſiue Millefolia. 334.
ſtrumaria, vide Xantium.
ſtruthion Dioſcorid. non eſt ſaponaria vulgaris. 133. an Cunder Auicennæ?
ſtrychnodendron. 103.
ſuber duplex. 432.
ſuberiquerquus ibidem.
ſuccisa, vide Morſus Diaboli.
ſuperba Recentiorum. 189.
ſycomorus. 442.
ſyda Theoph. vide Maluas. 394.
ſylibum, vide Carduus Mariæ.
ſylphion, vide Laſerpitium.
ſymphitum Alum. 251
ſymphitum petreum. 198.199.
ſymphitum Pecton, vide ſymphitum. 251.

T.

Tamarix Norbonica, vel Italica, Germanica minor. 447.
Tanacetum minus Dod. vide Achillea M. effigie. 1007.
Tanacetum floribus Abrotani fœminæ. 334.
Tanaceti varietas. 335.
Tartonrayre Maſsilienſium. 160.
Tapſus, vide verbaſcum.
Tarchon Simeo. ſeti & Auicennæ. 190.
Taxus arbor μίλος Theophr. 450.
Telephion Crateuæ ibidem, an ſcorpioides? 168.
Tembul, vide folium.
Terebinthus { Maior. / Minor. } 411.
Terebinthus Indica Theop. 413.
Tereniabin. 23.24.
Terra merita. 33.
Terribilis herba, vide Alypum.
Teſticuli canis, vulpis, hirci, differentiæ, varietates. 62.63.
Tetrahit, vide ſideritis heraclea. 224.
Teucrium. 208.
Teucrium pratenſe I. Chamædrys ſpuria Officinarum 209.
Talictron, vide ſophia.
Thamarindi. 439.
Thapſia, Turbith gallicum, & Thurbith cineritium Officinarum. 349.
Thapſia herbariorum vulgaris. 350.
Thlaſpi, ſiue Naſturtium tectorum. 72. 73.
Thlaſpi Drabæ & Chamælinæ folio. 73.
Thlaſpi differentiæ, varietates. 72.73 74.75.76.
Thora, vide pthora. 263.
Thuris differentiæ. 430.
Tymbræ. 182.
Thymelæa genuina, grani gnidii. 157. 156.
Thymum duplex. 181.
Tilia { Fœmina. / Mas. } Theoph. 440.
Tithymali genera 150. varietates. 151.152.153.
lege Myrthi ſpecie, non à foliis, ſed frutice. 152.
Tordilion, vide ſeſeli Creticum.
Tormentilla, vel heptaphyllon, an Cryſogonum Dioſc? 308.
Tota bona. 97.
Trachelion minus & eiuſdem varietates. 139.
Tragacantha. 377.
Tragetes Indica, num Othonna Dioſ.
Tragion, vide fraxinella. 410.
Tragion alterum ſcolopendrifolium. 360.
Tragoriganum vulgare. / Venetorum alterum. } 211.
Tragus Mathio. perperam, falſò eſt Theoph ſcorpio.
Tragos, Tragum, vel Traganos Dioſ.

An Racemoſa Equiſeti facie plantaſit. 355.
leg. Tragon improbatur Mat. 356.
Traſi Recentiorum, ſiue eſculenti Cyperi. 37.
Tribulus { Terreſtris. 403.
Tribulus { Aquaticus. 258.
Trichomanes, ſiue Polytricum. 361.
Tridaces, ſiue lactuca. 81.82.89.
Trifolii differentiæ, varietates. 380. 381.382.387.
Tripolium littorum. 123.
Tritici genera. 5.
Triticoſpelthum. 8.
Triticum Vaccinum Dodo. 11
Trixago
Trixago maior. } 209.210.
Trixago paluſtris. 210.
Tulypa Turchicũ purpureũ
Luteum. } 51.25.
Turrons Norbonenſium, Italis Amigdalato. 23.
Turbith omne. 159.
Tuſsilago, ſiue Farfara. 254.
Typha 40.
Typha minor. 41.
Typha cærealis. 8.
Typha, an Speltha? 9.

V.

Vaccaria Dod. Glaſti ſpecies ſylueſt. 148.
Vaccinium rubrum,
nigrum } an Idea Radix 417.
Vaccinia palluſtria. 417
Valerianæ noſtrates, an ſint Dioſcoridis? 318.
Valerianæ differ. varietates. 319.
Veneris vmbilicus, vide Cotyledon.
Veratrũ album, nigrũ, vide Elleborus.
Verbaſculi genera & va. 242. 241.
Pagi. 242. Linea. 1. lege Purpureũ Erucæfolium, & deme Syl. Saluifoliũ fruticoſum lignoſum.
Verbenaca Columbaria, ſiue Periſteron, an noſtra Scabioſa minima tenuifolia? 231.
Verbena communis ſiue recta ſacra. 231.
Vermicularis differentiæ vari. 162.
Veronica vera maior. 197.
& Minor Serpilli folia. 197.
Viburnum Virgilii. 436.
Vicetoxicum, vide Aſclepias.
Vicia, ſiue βικιον 401 Vicia ſylueſtris vide Aracus, ſiue Aracca & Cracia maior.
Vicia Dod. an aphaca Math.
Vicia Sylue. prima Dod. Aracus Dioſ.
Vicia ſyl. ſecunda. Polygala vera.
Vinca peruinca, vide Clematis.
Viola Damaſcena & matronalis. 137
Viola nigra, ſiue
Purpurea. } 266.
Violæ varietates ibidem.
Viola flammea, coloria calida. 266.
Viorna Vulgi fortè Vitis ſyluc. Dioſ. 275.
Virga aurea, an Leucographis P. 125
Virga paſtoris. 374.
Virginia, vel Parthenium eſt Cotula fœtida non Matricaria, vide Parthenium.
Viſcum Carlinæ. 367.
Viſcum. 282.
Viſcum Indicum geminum. 452.
Viſcaria, Muſcipulla. 189.
Altera flore muſcoſo. 190.
Vitex, vide Agnus caſtus. 423.
Vitis alba, Bryonia. 275.
Vitis, vel Bryonia nigra. 275.
Vitis Vinifera ſpontanea vel Oenãthe Labruſca. 277.
Vitis Corinthia. 278.
Vitis domeſtica. 278.
Vitraria, vide parietaria.
Viurna vulgò Gallorum. 436.
Vlmus. 440.
Vulmaria, vide Barba capræ.
Vmbilici, vide Cotyledones.
Vnedo. 424.
Voluulus, ſiue volubilis maior vulgi, vide Conuoluus maior Plinii.
Voluulus aſureus ibidem.
Vrinaria, ſiue dens Leonis. 84
Vrſa, vide arction.
Vrſi auricula recentiorum, vide Sanicula alpina. eiuſdem varietates. 244.245.
Vrticæ varietates. diff. 223.222.
Vſtilago. 1..
Vua criſpa. Vitis pretia Pli. cap. 2. Lib. 14. 445.446.
Vua lupina, vide herba Paris.
Vuluaria atriplex. 97.

X.

Xanthium, ſiue Strumaria, vide Lappa minor. 254.
lege Xyloaloes Officinarum. 440.
Xylobalſamum.
Xylobalſami ſuccedaneum. } vide Balſamum
Xylocinamomum.
Xylocaſsia. } 426.
Xyllon, vide Goſsipium.
Xyris. 32.

Z.

Zea. 8.
Zedoaria, ſiue Zadura herba. 35.
Zedoariæ ſemen Belgis, Gallis Bartotine. 337.
Zingiberis differentiæ. 33.
Zingiber Caninum Auicennæ. 134.
Zizipha vtraque, vide Iuiube.
Zyzipha candida Monſpell. perperam Venetorum Sycomorus, an Aſara Drachi Auicennæ? 416.
Zucca varietates, vide Cucurbitas.
Zurumbet. 35.
Zyzipha Galeni. Iuiube Arabum. 437.

Finis.